Bunczur Gyula MDK
a bp-i mesteriskola igazgatója

"Hunyadi László bucsuja barátaitól"
"Vajk keresztelése"
"XVI. Lajos és családja a versaillesi vár megrohanásakor"
"XVI. Lajos Du Barry boudoirjában."
"Budavár visszavétele a töröktől"
"II.Rákóczi Ferenc elfogatása a sárosi várban"

Mirowi Myskovszky Ernő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906.

77-78 l.

MDK

Benczúr Gyula (festő)

Budavár visszafoglalása c. vászna szerepelt a Svéd. Magyar Társaság [redacted] keresményezésére 1928 őszén Stockholmban és más svéd városokban rendezett magyar [redacted] kiállításon, a székesfővárosi gyűjteménye keretében.

Líber Endre: A fővárosi részvétele a magyar képzőművészek külföldi reprezentatív kiállításain.
Városi Szemle, Budapest 1929. [redacted] l: 533.

Benczur Gyula MDK

Budavár visszavétele

Mücsarnok 1934 Bp.Székesfőváros Képtárának katalógusa

Benczúr Gyula

iród

Nékám

Képpel -

Nékám L.:

Magyar. kultúrtörek-
vési 896-tól 1935-ig.
Bp. 1935. (Képpel.)

الملاحظات:

- لا يمكن استخدام الأسطوانة مع
  بعض أنواع الـ DPS مثل الـ 2CP1 و الـ 2CP1.

MDK

Benczur Gyula

Magyar Müvészet 1930. 355.l.

MDK

Benczur Gyula

Pérely 95.1.

Benczur Gyula MDK

Gr. Károlyi Gyuáné és fiának arcképe, olf.

Mücsarnok 1889/9o. téli kiáll.

Benczur Gyula, festő

Egykori kastélyát kormányunk idős Szabó István faszobrásznak adta alkotóháznak. (Benczúrfalva)

– : Budapesti gyűjteményes kiállítására készül idős Szabó István Kossuth-díjas faszobrász 9. j

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1961. jún. 16.

M-D-K

BENCZÚR Gyula festő

„Ungarische Allgemeine Landes Ausstellung" (1885) Plakát

Vidos Zoltán: A magyar „Plakállörténeti" kiállításról

Magyar Épülőművészet 1961. 1. sz 58. l.

MDK

Benczur Gyula, festö
1844-1898.

Enyelgés. Jelzett. Olf.
Illusztr. a cimlapon.

Árverési Közlöny. Festm.,rajzok. 1936 okt.4. rk.sz.
26.1.

MDK

Benczúr Gyula
festő

szerepel az Iparművészeti Múzeum
plakát kiállításán.

— Falragaszok kiállítása
Grafikai Szemle 1898 évf. 47. 60 l.

Benczur Gyula

Szeged képzőművészete a múlt sz. végén.
Helesi Zoltán

Tiszatáj
1954. jún.

M.D.K.

Benczur Gyula /1844-1920/

32. Nárcisz.

"A gyermek a müvészetben" Kiáll. tárgymutatója 1940. Orsz. M. Képzőmüv. Társ. Bp. 7. l.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

Félakt

Férfiarckép

Férfi képmás

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

Lasszgallner Benczur Gizella arcképe

Női képmás

Schleisshelmi intérieur I.

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

Schleissheimi intérieur II.

" " III.

" lépcsőház

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

Vajk megkeresztelése /vázlat/

" " "

Benczur Géza arcképe

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

Édesanyja arcképe

Édesapja arcképe

Nő az erdőben

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal.

Benczur Gyula.

A magyar történelem kimagasló hőseit festette meg történelmi tárgyú képein, a Bach-korszak idején.

Szabad Nép, 1951. Szept. 30.

MDK

Benczur Gyula

Croniqueur: Karlovszky Bertalan. Művészet 1913.
255.1.

MDK

Benczur Béla

Rajza az alábbi múzeum kézirajz gyüjteményében:

Az Orsz.Magy.Iparm.Muzeum és gyüjteménye 1895-1915. Bp. 1915. 35.l.

-1- M.D.K.

BENCZÚR Gyula festő
(1844-1920)

Keleti Gusztáv hívotta haza münchenből
A müncheni Akadémia naturalista irányának legtipikusabb kisviselője

./.

Genthon-Végvári-Németh-Záder: Magyar müvészet 1800-1945. p. 1958: 172, 177, 180, 191, 208-214

 M. D. K.

BENCZÚR Gyula festő

„Hunyadi László búcsúja" (1866) repr.

„II. Rákóczi Ferenc elfogatása"

egy történelmi festmény-pályázaton „bojk megkeresztelése" c. tervének Székely Bertalon előtt elnyerte az T. díjat (repr.)

./.

Genthon-Végvári-Németh-Zádor: Magyar művészet 1800-1945. Bp. 1958. 208-210. l. 212. l.

le. P. K.

BENCZÚR Gyula festő

„Bacchánsnő" (1881)

„Budavári visszavételek (1896) vesz.

Parmeau-tervek a budavári palota számára (1910-es évek)

„Etelka" (1871)

/.

Genthon-Végvári-Németh-Zádor: Magyar művészet 1800-1945. Bp. 1958. 210 - 214. l.

-4- M. D. K.

BENCZÚR Gyula festő

Gyermekeinek vegyes portréja (1882)

Első Magyar Biztosító Társaság jubileumi képe (1883)

Károlyi Lászlóné arcképe

Felesége arcképe (a háború alatt elpusztult.

Genthon-Végvári-Németh-Zádor: Magyar művészet 1800-1945. Bp. 1958. 214. l.

./.

-5- M. D. K

BENCZÚR Gyula festő

„Millenicumi hódolat" (1899-1909)

elpusztult.

1883-tól a festő mesteriskola vezetője

Genthon-Végvári-Németh-Zádor: Magyar művészet 1800-1945. Bp. 1958. 214, 218, 255, 280. l.

M.D.K.

Benczúr Gyula festőművész

A művész nővérének (Etelkának) képmása c.műve a Művészeti Múzeumok barátai egyesületének kiállitásán.

Husz év szerzeményei 1934.11.o.

MDK

Benczur Gyula

Tisza Kálmán arcképe a bécsi nemzetközi mű-kiállitáson.

Cikk: Mi ujság?

Vasárnapi Ujság 1888.XXXV.évf. 13.sz.217.o.

MDK

Benczúr Gyula

A nagykovácsi kastélyban lévő I.Ferenc József képmása. Festette 1892.-ben.

Ybl Ervin: Gróf Tisza István otthona.

Magyar Művészet 1927. 523.o.

MDK

Benczur Gyula

Jellegzetes alkotása a Néptár kiállításán.

Cikk: Kiállitások

Magyar Kulturszemle 1941. 7.sz. 168.l.

MDK

Benczúr Gyula

"Amorettek mályvák között" c. festmény repr.

Képzőművészet 1929.19.sz.

BENCZUR GYULA

Izabella főhercegnő arcképe.

Műcsarnok 1902/3.téli kiáll.

MDK

Benczur Béla

Az Ipm. isk. kiáll. Műcsarnok, 1898.
14.sz. 117-118.l.

MDK

Benczur Gyula festőm.

Havas L: Munka és munkásábrázolás a képzőművészetben. Szép Szó, 196o. febr. 21.

Benczur Gyula festő M.D.K.

Mikszáth Kálmán arcképe . 1910 repr.

Pán a nádasban. 1910. repr.

Telepy Katalin:Benczur 1844-1920 Bp. 1960. 41-42 kép

Benczur Gyula festő M.D.K.

A diadalmas Mátyás. 1919. repr.

H ullámok játéka. 1903. repr.

Páni félelem. 1913 repr.

Petőfi Sándor. 1909 repr.

Fehérsapkás önarckép. 1917. repr.

Telepy Katalin:Benczur 1844-1920 Bp. 1960. 36-40 kép

Benczur Gyula festő M.N.G.

Ferenc József arcképe a Milleniumi Kiállitáson

Oelmacher Anna: Fényes 1867-1945. Bp. 1962. 9.1.

Benczur Gyula festő M.D.K.

Szórakozásul mitológiai jeleneteket fest.
Páni félelem /repr. /38.kép
H ullámok játéka /repr. /42.kép
Pán a nádasban /önarckép/repr. 42.kép
Tanulmány az "Ádám és Éva" c. képhez. 1907. repr.
Fehérsapkás önarckép /repr;/ 40.kép
Illusztráció a Szekely-féle Honvéd album részére.
/Temetői csata, visszatért Lenkey-huszár/

Ilousztráció "Az Osztrák Magyar Monarchia irásban és képben "c. kiadványban

Telepy katalin:Benczur Gyula 1844-1920. Bp. 1960.
25.26.27.1. /.

Benczur Gyula festő M.D.K.

A kolozsvári egyetem diszdoktorává avatta.
a főrendi -ház tagjai sorába iktatta,
sok képe kapott itthon és külföldön aranyérmet,első dijat,
a Tudományos Akadémia tagjává választotta, /székfoglalóulMikszáth Kálmán arcképét festette meg./
A kép még Mikszáth életében készült, 1913-ban került az Akadémiára.

Telepy Katalin:Benczur Gyula 1844-1920 Bp. 1960 .

25.1.

Benczur Gyula festő M.D.K.

Illusztráció Schiller: "A harang", Az orleansi szüz" és Stuart Mária" c. müvéhez.

Telepy Katalin: Benczur Gyula 1844-1920. Bp. 1960.

27.1.

Benczur Gyula festő M.D.K.

A Mátyás -sorozatból jelenleg a következő hármat tartjuk számon:
Mátyás művészei körében /repr. /32. kép
Mátyás és Holubár /repr./33.kép.
Mátyás fogadja a pápa követeit /repr. /34.kép
Ezzel a sorozattal egyidőben készült Fadrusz Kolozsvári emlékszobor Mátyás -emlékműve is.

·/

Telepy katalin:Benczur Gyula 1844-1920 Bp. 1960.

23,24.1.

Benczur Gyula festő M.D.K.

Mütermében külföldi arisztokraták, sőt I.Ferenc József és Erzsébet királyné is többször megfordult.

Az uralkodó párt több alkalommal megfestette.

Károlyi Lászlóné arcképe /repr. /29.kép

Illusztráció Schiller "A harang"c. művéhez. /1870-es év

Ceruzarajz. repr.

Petőfi Sándor arcképe /repr./ 39. kép.

Millenniumi hódolat /Berlinben 1910-ben nagy aranyéremmel tüntették ki.

Telepy katalin:Benczur Gyula 1844-1920 Bp. 1960.

20,21,22.1. /.

MDK

Benczur Gyula

grafikák:

Két nőalak

Két női fej

Két tanulmány

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal.

MDK

Benczur Gyula

grafikák:

Kiskundorozsmai templomhajó menny ezetterve, vf.

Lábtanulmányok

Láb- és drapériatanulmányok

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nems. Gal.

MDK

Benczur Gyula

grafikák:

Kéztanulmány

Kéztanulmányok

Kéz- és lábtanulmányok

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal.

MDK

Benczur Gyula

grafikák:

Meztelen ifju

Mozdulattanulmányok

Női fej

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

grafikák:

Puttók

Puttófej

Rokokó koncert, lav., fedőfesték

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

grafikák:

Vázlatkönyv I.

" II.

" III.

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Beneczur Gyula

grafikák:

II.Rákóczi Ferenc elfogatása, tanulm.

Vajk alakja, tanulm. a Vajk megkeresztelése c. mühöz.

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal. Pótlás.

MDK

Boncsur Gyula

grafikák

XVI. Lajos és családja a versaillesi palota megostromlásakor

Kompozició tanulmányok a XVI. Lajos és családja ... c. műhöz

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Hcns.Gal. Pótlás.

MDK

Benczur Gyula

grafikák:

A müv sz első felesége gyermekeivel

Önarckép, tus

Elhagyatva, tus

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal. Pótlás.

MDK

Benczur Gyula

grafikák:

Vázlat Berchtoldné portréjához

Alvó kisfiuk

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal. Pótlás.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

Fiedler K. kassai bankár arcképe

Vázl. Hunyadi László bucsujához

II.Rákóczi Ferenc elfogatása

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal. Pótlás.

MDK

Benczur Gyula

grafikák:

Cigány hegedüvel

Tanulmány mithológiai kompozicióhoz

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal. Pótlás.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

A müvész atyjának arcképe

XV.Lajos és Dubarry

Tanulm. a Budavár visszavételéhez

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal. Pótlás.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

Venus galambjai

Triton és Nereidák

Kornfeld Zsigmond arcképe

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal. Pótlás.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

Férfi tanulmányfej a Három kir.ok imádásához

Ember küzdj...

Baross Pál arcképe

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal. Pótlás.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

Férfi arckép

" "

Vajk megkeresztelése

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal. Pótlás.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények, repr.:

Kislány pojácával

Balatoni halásztragédia

Hunyadi László bucsuja

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények, repr.:

Ülve alvó női akt

Etelka

Nő az erdőben

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények, repr.:

XV. Lajos és Dubarry

Vajk megkeresztelése

Gyermekeinek arcképe

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények, repr.:

Bacchánsnő

Trefort Ágost arcképe

Önarckép

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények, repr.:

A müvész ,ásodik feleségének arcképe

Budavár visszavétele

" " /részlet/

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények, repr.:

Budavár visszavétele /részlet/

Károlyi Lászlóné arcképe

Petőfi Sándor arcképe

B.Gy. emlékkiáll. 1958.Nemz. Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények, repr.:

Mikszáth Kálmán arcképe

Konyharészlet

Mátyás fogadja a pápa követeit

B.Gy. emlékkiáll. 1958.Nemz. Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények, repr.:

A diadalmas Mátyás

Temetői csata

Rokokó koncert

B.Gy. emlékkiáll. 1958.Nemz. Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények, repr.:

Vajk megkeresztelésének első vázlata

Éva alakja, tanulmány az Ádám és Éva c.
képhez

B.Gy. emlékkiáll. 1958.Nemz. Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

Fiatal férfi arcképe

Csendélet könyvvel és koponyával

Benczur Géza fiatalkori portréja

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal.

Vas. lys.

1900. 781. l.

H I V Ó.

végleges burkolásával kapcsolatban
izvezeték első oszlopának maradványá-
levő Mária kép elhelyezésének rende-
y a felvetett közlekedési, közbizton-
összeegyeztetése ügyében f.évi októ-
12 órakor tartandó helyszini szemlén
küldeni legyen szives.

Benczur Gyula festő M.D.K.

1892. Nárcizs /repr.

A prágai akadémia igazgatói állással kinálta meg.

A weimari festőakadémia is szivesen látta volna tanárai sorában.

1883-ban Trefort Ágoston kultuszminiszter a Budapesten felállitandó müvészképző intézmény vezetésével bizta meg.

tthoni megtelepedésekor kiállitást rendezett addig elkészült portréiból.

Tre fort Ágoston arcképe /repr.

. / 6

Telepy Katalin:Benczur Gyula 1844-1920 Bp. 1960

17.1.

Benczur Gyula festő M.D.K.

Illusztráció Schiller"az orleansi szüz"c. müvéhez
repr. /1870-es éve k/

Buda visszavétele /a képet Buda visszavételének 200 éves évfordulójára késve rendelték meg,igy csak 10 évvel később készült el.
A nagy millenniumi kiállitáson mutatta be ,s a Szent István rendet nyerte el vele.
Elhalmozták arckép m grendelésekkel.
Saját házában a Lendvay utcában lakott. ·/.

Telepy Katalin:Benczur Gyula 1844-1920 Bp. 1960

18,19.1

Benczur Gyula festő M.D.K.

1890-ben nősült meg másodszor ,Ürmösi Kata Pireskát vett
vette feleségül.

1892. Önarckép /repr./,hasonló az Uffizi képtár számára
készült portréjához.

Konyharészlet /repr. /5.kép.

1894-ben az antwerpeni kiállitáson Ferdinánd bolgár
cárt ábrá oló müve megszerezte számára a Médaille
d'Honneur-t ·/.

Telepy katalin:Benczur Gyula 1844-1920 Bp. 1960.
2o.1.

Benczur Gyula festő M.D.K.

1873-ban feleségül vette Gabriel Max hugát ,Karolinát.
Házasságkötése napján veszitette el régebben betegeskedő testvérét,Etelkát,a pusztitó kolerajárvány első áldozataként édesapját.
A járvány Münchenig üzte,a nyári hónapokra a Starnbergi-tó partján Ambachban telepedtek le.
1910-ig a nyarakat családjával itt épitett villájában töltötte.
1910-ben vásárolta a Nógrád megyei Dolányban birtokát.

Telepy Katalin:Benczur Gyula 1844-1920 Bp. 1960 15.l.

./.

Benczur Gyula festő M.D.K.

A Vörösköpenye nő /repr.16.kép/Nő az erdőben /repr. 18.kép / c. képek modellje felesége volt.

Anya gyermekével /Koszorut a mamának/ repr. 17.kép c. kép külföldre ke ült, xxxxxx rokon ~zinyei azonos cí cimü és feldolgozásu alkotásával.

Felesége arcképe /repr. 15.kép/

1875. Vajk megkeresztelése /repr. 14.kép./

1876. I. Lajos a müncheni kadémia tanárává nevezte ki, aki csak agyar Állampolgárságának megtartásával

Telepy Katalin:Benczur Gyula 1844-1920 Bp. 1960 16.1.

Be nczur Gyula festő M.D.K.

Magyar állampolgárságnak me gtartásával vállalta a müncheni tanárságot, ahol 3 évig az antik, majd a természet után való festés osztályán tanitott. Ekkor készült gyermekeinek négyes portréja /repr. Elpusztult "Az Első Magyar Biztositó Társulat első ülése "c. képe.

1892-ben Budapesten a Képzőművészeti Társulat 200 arnyból álló diját nyeri Bacchánsnő-jével /23 kép

Telepy Katalin: Benczur Gyula 1844-1920 Bp. 1960 16,17

/.

Benczur Gyula festő M.D.K.

1869 Olaszországba utazik Piloty,Kaulbach, Lassini társaságában. Ezen az uton készitette a velencei Szent Márk templom belse jéről /repr.13.kép/ vázlatát,melynek részleteit / oszlopfejezetek/ felismer hetjük a Vajk-kompozició végső megoldásán.

Baráti köréhez tartozott:Böcklin,Makart, Seitz, Herr Herterich, Kaulbach.

Ozinyei hazaköltözése uton /1869/ Gabriel Max festőtársával dolgozott közös müteremben.

Pelepy Katalin :Benczur 1844-1920 Bp. 1960. 15.1.

/.

Benczur Gyula festő M.D.K.

Rokokó koncert. 187o-es évek .Ceruza,lavirozás,fedőfesték repr.

A Vajk megkeresztélét az Eötvös József kültuszminisztertől magyar történelmi pályázati felhivásra készitette.

Az 1870-ben bemutatott vázlat alapján Székely,Lotz és Madarász előtt őt bizták meg a terv megvalósitásával.

II. Lajos bajor király elhalmozta megbizatásokkal.

O festette a királyi nyaralók dekorációit.

Telepy Katalin:Benczur 1844-192o Bp. 1960 13,14.l. /

Benczur Gyula festő

A Hunydi László bucsuja a párizsi 1867-es nemzetközi kiállitáson 11 magyar festő müve között került bemutatásra, majd 1869-ben a Pesti Képesarnok Egyesület a Magyar Nemzeti Muzeum számára vásárolta meg. A II. Rákóczi Ferne elfogatása c. képét /repr..10.kép Carmen Sylva román királyné vásárolta meg, igy Bukarestbe került. Másodpéldánya amerikai magántulajdonban van. ·/.

Pelepy Katalin :Benczur 1844-1920 Bp. 1960. 12.1.

Benczur Gyula festő M.D.K .

Még 20 éves sem volt, amikor "Kislány bábuval" c. portréját festette /repr.
Édesanyjáról, édesapjáról, Etelka és Géza testvéreiről több példányban is készitett arcképet.
1864-ben kapta az első megbizást: A Nassai Takarék pénztár vezetősége volt igazgatójának, Riedler Károlynak arcképét rendelte meg nála /repr. 8.kép/
Történelmi festményeinek sorát a Hunyadi László bucsujával kezdte meg. /repr. 9.kép/

Telepy Katalin : Benczur 1844-1920 Bp. 1960. 11.l.

./

Benczur Gyula festő M.D.K.

Szinyeival egyszerre ,1864-ben került Piletyhez

Felvételi munkája a"Balatoni halásztragédia."

Szinyeivel azonos akt modellről festette az "Alvó nő" c. képét. repr.

Piletynak munkatársa is volt az azóta elpusztult müncheni Maximilianaeum és Athaus falán levő freskók festésénél.

A nyarakat a kassai házban családi körben tötötte.

Pelepy Katalin :Benczur 1844-1920 Bp. 1960. 10-11.l. ./.

Benczur Gyula festő M.D.K.

elsőként került a müncheni főiskola hallgatói sorába. Hermann A nschütz tanitványa lett a festőosztályon Szinyeivel együtt,mig a két tehetséges fiatal magyar festőnövendék magára hivta Piloty figyelmét.s nála folytathatták tanulmányaikat.

Temetői csata. 1868. repr.

/.

Telepy Katalin:Benczur 1844-1920 4p. 1960. 8,9.1.

Benczur Gyula festő M.D.K.

A Milleniumi hódólat a királyi várban 1945-ben elégett, csupán a nyiregyházi muzeumban levő szinvázlat maradt meg.

A Mesteriskolában tanitványa volt: Fényes,Kernstok, Koszta.

Hock János "Müvészeti reform"jában támadta Benczurt aki ellenfelét Mefisztóként ábrázolta /repr./31.kép

./.

Telepy katalin:Benczur Gyula 1844-1920 Bp. 1960.

22.1.

Benczur Gyula festő M.D.K.

A Bazilika oltárképe :Szent István felajánlja a koronát"

Bazilika: apszis mennyezetének mozaik angyalai kartonja nyomán készült Velencében.

1902. A királyi vár számára nyolc képből álló sorozat megfestésére kap megbizatást. /Hunyadi-terem Mátyás életéből vett jelenetek./

Az 1921-ben rendezett Benczur kiállitáson még mind a nyolc szerepelt.

Telepy Katalin:Benczur Gyula 1844-1920 Bp. 1960. */.

23.1.

Benczur Gyula, festő MDG

A cikkíró megemlíti: „... vissza neretnék szorítani költészetünket a Nyugat előtti időszakba, prózánkat Gárdonyi Gézához, festészetünket Benczur Gyulához — mind tünetei ennek a mélyen rejlő, dogmatikus, nacionalista beidegzésnek."

Szabolcsi Miklós: Eszmék és tévesznék 7.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1962. okt. 28.

MDK

Berczur Gyula, festő

Szerepel a Kiállításon.

–: Megnyílt a Moszkvai Magyar Kézművészeti Kiállítás S. I.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1962. jún. 16.

-5- M. D. K.

BENCZÚR Gyula festő.

az Első Magyar Biztosító Társaság jubileumi képe (1883. ismeretlen helyen)

Károlyi Lászlóné arcképe

Feleségé vörösruhás portréja (ostrom alatt elpusztult.

Genthon-Németh-Végvári-Záder: Magyar müvészet 1800-1945.

Bp. 1962. 212.

./.

- 4 - M. D. K

BENCZÚR Gyula festő

„Budovár visszavétele" (1896)

Panneau - terock a budovári

polola részére (1910-es évek)

„Etelka" arckép (1871)

Gyermekeinek négyes portréja ./.

Genthon-Németh-Végvári-Záder: Magyar művészet 1900-1945

Bp. 1962. 209. 212.

- 3 - M. D. K

"BENCZÚR Gyula festő"

bajk... pályatérv

" befejezett kompozíció (1875) repr

Kisebb méretű kisebb XV. Lajos

király intim életi ből

„Bacchánsnő" (1896.)

./.

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar Művészet 1800-194

Bp. 1962. 107. 209. 210.

 M. D. K.

BENCZÚR Gyula festő

„Hunyadi László búcsúja" (1866)

„II. Rákóczi Ferenc elfogatása" | repr.

„bajk megtereszklése" ezzel (egy tör-

ténelmi festmény - pályázaton

Székely Bertalan előtt elnyerte az

T. díjat /.

Genthon-Németh-Végvári-Záder: Magyar müvészet 1800-1945

Bp. 1962. 206, 207. 208,

th-Végas

-1- M. D. K.

BENCZÚR Gyula festő
(1844 – 1920)

Keleti Gusztáv hívatta haza München-
ből
Pályája kezdetén magyar törté-
nelmi témákhoz nyúlt

./.

Genthon-Németh-Végvári-Záder: Magyar művészet 1800-1945
Bp. 1962. 169, 175, 177, 189, 206-212, 216,
251, 278.

M.D.K.

Benczur Gyula, festő -

művészt, a fővárosi képző-
művészeti bizottság febr. 2-i
ülésén hozott határozatával
felszólítják „hajlandó-e Buda-
vár 1686-évi visszavételéről
történelmi festményt készí-
teni."

Vállalkozók Lapja Bp. 1885. VI. évf.
febr. 11. sz.

Benczur Gyula MDK

Amorettek, olf.

Műcsarnok 1894/95. téli kiáll.

Benczur Gyula MDK

Széll Kálmán arcképe, olf.

Műcsarnok 1894/95. téli kiáll.

Benczur Gyula

MDK

Amorettek, repr.

Műcsarnok 1894/95. téli kiáll.

Benczur Gyula MDK

Arckép I-II. olf.

Keresztelő Szt. János, olf.

Virágcsendélet, olf.

Mücsarnok 1897. Téli kiáll.

Benczur Gyula MDK

Gr. Károlyi Tibor arcképe, repr.

Műcsarnok 1897. téli kiáll.

27-ikén tartotta alakuló közgyülését. Az egylet azon fog buzgólkodni, hogy a művelt osztályhoz tartozó nőknek, a mennyiben önálló iparüzletet nem folytatnak, munkát közvetítsen, ezt értékesitse s általában a nők tisztességes mellékkeresetét előmozdítsa.

E végett az egyesület állandó munkaközvetitő irodát tart fenn, esetleg értesítő lapot ad ki és női munkabazárt létesít. A női munkaközvetítő iroda működési köre kiterjed mindennemü női kézimunka-értékesítések közvetítésére; a házilag kezelt női iparágak (virágcsinálás, majolikafestészet, bijouterie munkák, stb.), továbbá művészeti czikkek, nevezetesen festmények értékesitésére ; kéziratok s hangjegyek másolása, valamint fordítások közvetítésére. A megrendelést keresők titokban tartatnak. Az egyesület rendes tagja lehet bármely férfi vagy nő, a ki az egyesület czéljaira évenként két forintot fizet s erre magát három évre kötelezi. Tiszteleti elnökké *Hegedüs* Sándorné urnőt, elnökké *Bossányi* Ivánt, alelnökké *Szávoszt* Alfonzné urnőt, titkárrá dr *Bálint* Bélát, jegyzővé *Rózsa* Károlyt, pénztárnokká *Ambruster* Józsefet, irodafelügyelővé özv. *Máthé* Lajosné urnőt választották meg. Azután megalakitották a választmányt. A közgyülés köszönetet mondott *György* Aladárnak, ki az egyesület eszméjének megpendítője volt.

245.1

MI UJSÁG?

A király Benczúr műtermében. A király márcz. 25-ikén délelőtt jelent meg először Benczúr Gyula műtermében, hogy a Pestmegye terme számára készülő arczképéhez üljön. A Bajza-utczai mesteriskola bejáratánál a művész fogadta a királyt. Ő felsége, ki tábornoki egyenruhában volt, nyájasan köszönte az utczán várakozó nagyszámú közönség éljenzését s belépett. A mester műtermében a király, ki ott a Szent István-rend ornátusát öltötte föl, ötnegyed órát ült az életnagyságban festendő képhez. A király jó hangulatban volt s vidáman beszélgetett a festővel, míg ez dolgozott. Mielőtt távozott, megtekintette Benczúr műtermét; különösen megtetszett neki a bolgár fejedelemnek már csaknem kész arczképe. Bucsuzóul ke-

Török világ Budán. Kétszáz esztendő óta talán az idén történik először, hogy Budán megülik a mohamedánok nagy böjtjét, a ramazánt. A Budapesten időző bosnyák zászlóalj, mohamedán legénysége számára a «Florián kaszárnyában» rendeztek be imaházat; van külön papjok is. Kedd óta tart a ramazán-ünnep. A katonaság hajnali 3 órakor eszik s esti 7 óráig böjtöl. Közben ájtatoskodik, majd elmegy a «török kávéházba», melyet szintén a kaszárnyában rendeztek be, s egy mohamedán katona főzi a kávét. A böjtölő vitézek ott beszélgetnek és dominóznak.

Magyar dalok és a német császár. Márcz. 26-án Berlinben gróf *Széchenyi* Imre nagykövetünknél hivatalos ebéd volt, melyen a német császári pár is megjelent. Czigányzene is volt és ebéd után Vilmos császár, ki igen vidáman társalgott, ismételten elhuzatta a maga nótáját. Ez pedig a «*Ritka buza, ritka árpa, ritka rozs*», Utána a meiningeni herczeg is elhuzatta a maga kedvencz nótáját, mely nem más mint az «*Is, is, is.*»

Az új országház építése. Az épülőfélben levő új országházról az utóbbi napokban aggasztó hireket hoztak forgalomba, hogy a monumentális épület sülyedőben van s falai szakadoznak. A képviselőház egyik bizottságának ülésén is szóba került ez a hiresztelés, melyet a miniszterelnök nyomban alaptalannak mondott. Az elterjedt hirek ellenében most a következő adatokat közlik.

Az építési bizottság, Kovács Gusztáv főmérnök, Steindl Imre tanár és Tandor Ottó műépítész vezetése mellett apróra megvizsgált mindent, sülyedésnek, repedésnek azonban nyomát sem találta. Ennek különben még a lehetőségét is kizártnak tartják. Az épület szilárd agyagtalajon áll, az ott volt gödröket, vizvezetéki kutakat a Duna fenekének szinvonalában betonnal töltötték ki, még erre két méter vastag beton alapot raktak és ezen emelkedik a hét méter magas tömör czement alapfal. A felső falaknál pedig nagy gonddal és kiszámitással van kombinálva a kövek és téglák egyenletes ülepedése s a falaknak erre bőven engednek időt. Ez idén május elsején kezdik meg az építést s az idei programm első része a főpárkányok felrakása, auguszt-

Benczur Gyula M.D.K.

festő

emlitve:

Aradi N: A művtört. kiskönyvtár sorozatáról. Művtört. Ért. 1954 1 sz. 181

MDK

Benczur Gyula festőművész

A lipótvárosi Szent-István-bazilika főoltárára, a tanács a müvésznél 30.000 koronáért rend.egy képet, mely Szent Istvánt Máriával ábrázolja.

Cikk: A lipótvárosi bazilika

Vasárnapi Ujság 1902. 49.évf. 16.sz. 261.o.

MDK

Benczur Gyula

képsorozat Mátyás éleéből

L-r: Képek és szobrok az mk uj kir. palotában.
Épitő Ipar 7.sz. 1905.febr. 19. 62 l.

BF[illegible]YULA

M.D.K.

Kállay Miklós:

Magyar müvészek az "Uffizi"-ben

/Illusztrációkkal./

A magyar képzőművészet legnagyobb eseménye, hogy két magyar festő, Rippl-Rónai Józsefet és Perlmutter Izsákot meghivták a Palazzo Uffizi önarckép-galériájába. Ebben a hires galeriában, amelyben a legnagyobb mesterek önarcképei vannak kiállitva, eddig három magyar festőművész szerepelt: Benczur Gyula, Szinyei-Merse Pál és Csók István. A most meghivottakkal ötre emelkedett az önarcképgaleria magyar müvészeinek száma, ami talán megfelelő arányszám, ha a magyar festőművészet korát és a magyar faj elszigetelten álló kis szigetét tekintjük, de semmi esetre sem az, ha a magyar piktura fejlettségi fokát, művészi sulyát, tehetségeinek eredetiségét és nagy számát vesszük figyelembe.

A magyar piktura kétségkivül nemcsak európai szinvonalon áll, hanem a mai európai piktura legelső vonalában foglal helyet. Világmárkái vannak. Belekapcsolódott a nagy művészi áramlatokba. Sőt az alatt az idő alatt, mig a világháboru elzárta müvészeinket a külföldi, főleg a párizsi tanulmányoktól, a fiatal nemzedék megszünt a nyugati irányok szócsöve lenni és egész önállóan fejlődött. Kétségtelen, hogy Szőnyi Istvánnak és a körülte csoportosuló ujabb nemzedéknek: Aba-Novák Vilmosnak, Patkó Károlynak, Jeges Ernőnek és a többieknek festészetében van valami egészen eredeti, ami lé-

nyegében egészen más, mint az összes divatos külföldi irányok.

De akármennyire külföldi hatásokon növekedett is valamelyik piktorunk és akármennyire meg is találjuk müvészetében a külföldi hatásokat, mégis mindig markáns erővel domborodik ki képeiből a magyar jellegzetesség is. Nem is tudunk erre találóbb példát felhozni, mint éppen az Uffizi-galeriába meghivott egyik müvészt, Rippl-Rónai Józsefet. Rippl-Rónai a legfranciább magyar festő, képeiben franciás könnyedség, párizsi charme van kivétel nélkül, csupa nyugodt kifinomodottság volt minden képe és mégis mindig ott volt benne és a vidéki életnek és a népmüvészeti elemeknek hatása alatt egyre erőteljesebben és határozottabban kibontakozott benne a magyar karaktar. Egyébként ő a legnagyobb magyar mestere a pasztellnek, különösen az érdekes, merész szinhatásokat kereső pasztellportrénak, amelyben müvészibb magaslatot nála egyetlen festőnk sem ért el. Ő az, aki mint a legnyugatibb kultur-magyar, müvészetének legjellegzetesebb és legtökéletesebb müfajával vonul be az Uffizigalériába.

Perlmutter Izsák talán nem olyan kiemelkedő mestere a mai magyar pikturának, mint Rippl-Rónai József, de minden esetre igen nagy tehetségü és európai mértékkel mérve is jelentékeny festő. Hogy a magyar müvészek közül éppen őt hivták meg az Uffiziba, csak annak az egyéni előszeretetnek tulajdonitható, amellyel Vittorio Pica mü-

vészete iránt viseltetik. Pica külön tanulmányt is szentelt Perlmutternek, aki talán a tiszta impresszionizmusnak legerősebb képviselője ma a magyar pikturában. Hosszu hollandiai tartózkodása minden esetre nagy hatással volt rá s ez a hatás tette főtémájává a figurális interieuröket, melyekhez a szines és népies modelleket lakóhelye, Rákospalota adja. Komoly, tárgyában teljes szeretettel elmerülő festő Perlmutter Izsák, akinek szines, meleg atmoszférától vibráló képei tele vannak magyar hangulattal, a aki méltóképen fogja reprezentálni a világ nagyjai közt a magyar pikturát.

Sajnos ez a magyar piktura, amelynek külföldi diadalai egyremásra szaporodnak, idehaza mind válságosabb viszonyok közé kerül. Nemcsak a pénzhiány s ennek következtében a képvásárlás megcsappanása nehezedik aggasztó sullyal főleg a fiatalabb m és még kevésbbé beérkezett magyar pikturára, de maholnap ott tartunk már, hogy a tehetséges fiatal generációnak alig-alig lesz kiállitási helyisége.

Ma talán csak egy kiállitási helyiség van Budapesten, ahol legtöbbször csak a kvalitás dönti el a kiállitó müvésznek szereplését s ez az Ernst Muzeum. Az Ernst Muzeum csoportkiállitásain mindig van valami érdekes, figyelemre méltó, müvészileg jelentős momentum. A mostanit megelőző csoportkiállitáson ott volt Holló László debreceni festőmüvész gazdag gyüjteménye, amely egy erőteljes, monumentális hatásokra törekvő, temperamentumos, nagy komponáló készségü

és eleven szinérzékü festőművészt revelált. Ezen a kiállitáson szerepelt Fáy Dezső is, aki egyik legmagasabb rendü grafikusunk. De festőnek is igen tehetséges, jól tud komponálni és szinei minden finomságuk mellett is beszédesek. Különösen megkapóak voltak kis szinezett tollrajzai, amelyeken együtt csillogtak a grafikus és a festő képességei. Egy erős tehetségü nagybányai piktor, Boldizsár István s egy gazdag képzeletü, lendületesen fejlődő grafikus, Tordai Schilling Oszkár szerepelt még ezen a kiállitáson.

Az Ernst Muzeum legujabb kiállitásán a szin a domináns. A szinek mesterei ugy a fiatal Goebel Jenő s az apró szinértékek megtalálásában elmélyedő Góth Móric, mint az uj tónusokat és szinárnyalatokat kereső Vidovszky Béla. Goebel Jenő tájképein arra törekszik, hogy egységes nagy foltokba fogja össze a részletszineket s ezeknek a szineknek mennél intenzivebb, a fényhatásokat mennél jobban érzékeltető ragyogást adjon. Különösen vizfestményein érezhető ez a törekvése. Egynéhány olajfestményén letompitotta a szineket, de annál több belső izzást adott beléjük és talán éppen ez a néhány képe legsikerültebb alkotása.

Góth Móric még derüsebb meg levegősebb, még finomabb lett. Tájképei, bretagnei tengerpartok, mozgalmas kikötőrészletek, kis francia vagy holland városok utcai élete s a hollandi interieurök tele vannak párás levegővel, a finom szinváltozatu tónusok könnyed

játékával. Vidovszky finom tájliráját szokatlan gazdagsággal fokozta fel olaszországi utja. Tengerparti képein különösen a kék távlatokba vesző finom párázott tónusok, a meleg zöldek pompájából kicsillanó házak szinellentétei adnak artisztikus és megkapó hatást. Weil Erzsébet, a kiállitás egyetlen női résztvevője, monumentális kompozíciókat keres komor szinekkel, sötét tónusokkal. Álomszerü látomások ezek vászonra vetve, nehéz, nyomasztó viziók, de mindenesetre érdekes és számyaló fantázia tehetséges müvei. Két grafikusa is van a kiállitásnak. Pátray István, akinek képeit valami fantasztikus romantika jellemzi, és Gy.Szabó Kálmán, aki a fametszet hivatott müvészeként jelentkezik.

A müvészeti szezón különben még az elején tart. Bizonyára lesznek még nagy eseményei is. Mert bizonyos, hogy sok eredeti, értékes és nagyrahivatott tehetségünk van. Csak egy fontos, hogy ugy a vásárló közönségnek, mint a hivatott magyar kulturintézményeknek mindent el kell követniök, hogy enyhitsék a válságot, mely a magyar képzőmüvészetre nehezedik.

Panoráma. Bécs. 1926.dec.26. 33.sz. sztl.p.

MDK

Benczur Gyula

A Városligeti Fasorban épült evang.templ. oltárképe készül Benczur Gyula mütermében.

Cikk: Uj evang.templ. és isk.Bp.-en.

Vasárnapi Ujság 1905. 52.évf.42.sz.679.old.

Bencsur Gyula

festő

M.N.K.

A bareli múzeumban van egy Bencsur kép, melyen hamis aláírásként Courbet szerepel.

Bedő R.: Külföldi folyóirat-remekművészet. Élet 1958 4 sz. 318

Vas. kgs.

1902. 537. l.

Vas. lejs

1902. 110. l.

MDK.

Benczur Gyula

A Nemzeti Galériában lévő müveiről

Tolnamegyei Népujság 1965 ápr.18.lap -

MDK.

Benczur Gyula

A Nemzeti Galériában lévő müveiről

Pestmegyei Hirlap 1965 ápr.18.lap -

MDK

Benczur Gyula

KMTárs. 1942 őszi tárl. Vastagh Éva emlékkiáll. 18.1.

Benczur Gyula

Festő gyógyszertán és pék cégért festett

~~Brassóban~~ Kassán.

~~Perehah~~ Pereházy Károly: Cégéregről

Műemlékvédelem 1962 2.sz. 104. l.

Ké

Név: . . . . . .

Születési év: . . . . . .Hely: . . . . . .

Hol, mikor és kinél tanult: . . . . . .

Önálló kiállításai: . . . . . .

Mely kiállításokon vett részt: . . . . . .

Hol jelentek meg kritikák vagy méltatás

Benczúr Gyula, festő MDL

Hamisított Benczúr-képet adtak el.

Hajdú Endre: Vegyen képtárat potom áron ... 4

ESTI HIRLAP bp. 1964. szept. 5.

Benczur Gyula MDK

Szerecsen fejedelem

Mücsarnok 1934 Bp.Székesfőváros Képtárának katalógusa

Benczur Gyula.

Bukarestben, a Magyar Népköztársaság képzőművészeti kiállításán szerepelt „Etelka" c. hányfeje. (említve.

Utunk Kolozsvár, 1952. Máj. 15.

Benczur Gyula festő M.D.K.

Müve Fay Károly nagym rosi g jtő birtokában

Oltárkép -tanulmány

~zokoly Endre: Kincsek egy kis nagymarosi házban
Pest megyei Hirlap 1966. jan. 23. 10. 1.

Benczur Gyula

Festő „Hunyadi L. bucsúja"

Lyka Károly: Munkácsy és magyar-népe

Élet és Tudomány 1960 nov. 6. sz.
1423. l.

Ké

Név: . . . . . .

Születési év: . . . . . .Hely: . . . . .

Hol, mikor és kinél tanult: . . . . . .

Önálló kiállításai: . . . . . .

Mely kiállításokon vett részt: . . . . .

Hol jelentek meg kritikák vagy méltatá

+7

M.O.K.

Benczur Gyula festő

Benczur Gyula MDK

Etelka képmása, olf.

Műcsarnok 1934 Husz év szerzeményei

Berczér Gyula, festő

Születése 120. évfordulója alkalmából a Jósa András Múzeum kiadásában új Berczér gyűjteménye jelent meg: a művén 192 festménye reprodukcióját közli a 72 oldalas tanulmányon kívül.

— : Hír

6.

ESTI HIRLAP bp. 1964. okt. 22.

Benczur Gyula, festő

Tihanyaiban kiállítás nyílt Benczur műveiből. 40 alkotását mutatják be.

— : Hír

6.

ESTI HIRLAP hu 1966. okt. 2.

Benczur Gyula festő M.D.K.

Plakátokat készitett

Bauer Jenő: Az elmult 20 év palkáttermése Magyar országon
Müvészet 1965. febr.

Neuere Typen Tenig M.U.K.

Fischstecker Kassiteit

Neue Tenig: Ab almuit 20 ev pelzkettenrade Messer
Silvester 1905. Febr.

Benczur Gyula MDK

Narcisz

Műcsarnok 1933 Klebelsberg Kunó emlékkiáll.

Bencsik Gyula
festő

M.D.K.

Az Uffizi Önarcképgyűjteményében
van portréja

Telepy Katalin: Emlékezés Csók Istvánra . . . . . .
Művészet, 1965. október – 12 lap

Benczur Gyula
festő

M.D.K

A müncheni festőakadémián
tanitott.

Polgár Miléaly: Csók István centenáriuma
Művészet, 1965. okt. – 15 lap.

Benczúr Gyula, festő M.D.K.

„Lotz Károllyal együtt... mint a hivatalos művészet oszlopai... távolállottak attól, hogy művészetüket valamilyen erkölcsi célok szolgálatába állítsák."

Perneczky Géza: Tiz esztendő a magyar képzőművészeti kritika hőskorából

Művészettörténeti Értesitő, 1965.XIV.évf. 3.sz.

179. old.

M.D.K.

M.D-K.

Benczur Gyula, festő

M.B.-K.

Bonsoir Mutin, Jack

MDK

Benczur Gyula

Pilch Dezső: Vaszary János. Az Orsz. M. kir. Képzőművészeti Főisk. Evk. 1937/38-1938/39. 49-59.l.

Benczur Gyula, festő

M.D.K.

„művészetét Lyka Károly már a századfordulón erőzen bizálja ... „nagy távolság választja el a mai művészetet Benczúr Gyulától" ... és a Benczur iskola hanyatlásának okát „a főváros kosmopolita légkörének tulajdonitotta.

Perneczky Géza: Tiz esztendő a magyar képzőmüvészeti kritika hőskorából

Müvészettörténeti Értesitő, 1965, XIV, évf. 3.sz.

182. old.

Benczúr Gyula
festő

M.D.K.

Művészi pályájáról.

Farkas Zoltán: Rippl Rónai József centenáriuma
Művészet, 1961. szeptember — 3 l.

MVK

Benczur Gyula
festő

is rézt vez az uj Petőfi kiadás illusztrálásában.

— Az uj képes Petőfi-kiadás

Grafikai Szemle 1898 évf. 10 z 166 l.

M.D.K.

Benczur Gyula.

Festőművész szobrát megmintázta Zala György szobrászmüvész Nyiregyháza város megrendelésére.

Nyiregyháza Benczur Gyulának szobrot állit.

Városok Lapja. 1927. XXII.évf. 8.szám. ápr.1.78.o

M.D.K.

Benczur Gyula

Festőművész.

Havas:Benczur Gyula emlékkiállitás.

Népszava 1958. aug.24. 4.old. 199.szám.

M. D. K.

BENCZÚR Gyula festő

„Kőszáli sas"

„Bűnbánó Magdolna"

kikiáltási ár: 20.000 Ft.

(g. j.) 1100 műtárgy körül rolatáct
ná az októberi aurcion
Magyar Nemzet 1961. szept. 7. 4. l.

M.D.K.

Benczur Gyula

Festőművészt szülővárosa Nyiregyháza diszpolgárának választotta.

Benczur Gyula diszpolgársága.
Városok Lapja 1909. 40.szám. 4.old.

M.D.K.

Benczur Gyula.

Festőművész milenáris nagy képének sikere alkalmával meleg ünneplésben részesitették Nyiregyházán.

A nyiregyházi Benczur ünnep.

Városok Lapja. 1909. 43.szám. 5. old.

M.D.K.

Benczur Gyula

Festőművész Tisza István grófról festett arcképét Győr városa számára lemásolja Mányoki festőművész. /nem Mányai József ?/

Győr városa megfesteti Tisza István arcképét
Városok Lapja 1921. XVI.évf. 4.szám. ápr. 28. 28.o

MDK.

Benczur Gyula
festő

műve a kiállításon.

Bíró Mihály: A Műcsarnok jubileumi kiállítása
Grafikai Szemle 1912 évf 1. 12 l.

Benczúr Gyula, festő

Gáth Géza Miknáth előadásának tisztaságát, megvilágosítottságát egy Benczúr hasonlattal érzékelteti

—: Könyvújdonságok – régi kritikák 549-550
452-53

KÖNYVBARÁT, bp. 1960. december X/12.

Benczur Gyula, festő [illegible]

Benczur-festmény is kapható az aukción.

-: Értékes festmények, múzeális szobrok az őszi aukción 7.C

Sp. 1961. szept. 24.

NÉPSZABADSÁG

M.D.K.

Benczur Gyula

Festőművész képe található a székesfehérvári muzeomban.

Székesfehérvári muzeom.
Városok Lapja 1944. 5.szám. 57.old.

MDK

Benczur Gyula, festö

táncoló angyalainak elözményeit a barokk müvészetben kell keresnünk./Föv.Képtár./

Szalay Karola: A tánc a képzömüvészetben. -A P.P.Tud. Egyet. dolgozatai. /Müv.tört. és Ker. Rég. Intézet./ Bp.1941. 76. l.

Benczur Gyula MDK

Repr:

Ungarische Allgemeine Landesausstellung 1885.

MAGYAR PLAKÁTéTörténeti Kiállitás. Bp. 1960.

1. kép.

Világ. 1910.

dec. 27. (B. Gyi: A modern művészet. Régi és új magyarok.)

1930. NOVEMBER HÓ.

Benczúr Gyula

Szód
2

Velvánd
163. l.

Velics L.:

Vándorelőadásaim az egyházi művészetről.
Bp. 1912. 163. l.

Benczúr Gyula

róa

Végh Gyula

Múzeumbarátok kiállítása a régi Műcsarnokban.

Magyar Művészet

1934. 67. l.

Benczur Gyula MDK

Tanulmány Vajk kereszteléséhez

Angyaltanulmány, Lipótvárosi Bazilika

Mücsarnok 1930 Szent Imre emlékkiállitás

Benczur Gyula

festőművész

Jubiláris kiállitás - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Nemzeti Ujság
1935.I.6.

Vas. kis.

1899. 821. l.

BUDAPESTI KEGYESRENDI FŐGIMNAZIUM.

válasz III/13

Tekintetes Kiadó Hivatal!

A Magyar Műemlékek Országos Bizottsága Kegyes volt intézetünk tanári könyvtárának ajándékképen megküldeni a „Magyarország Műemlékei" című díszes kiadvány III. kötetét (amint már előbb az első két kötetet is

Vas. lijs

1899. 2. l.

Vas. lijs

1899. 317. l.

UME

1931

2 pld av anzaglean

MDK

Benczur Gyula

grafikák:

Török rab /tanulm. a Budavár visszavételéhez/tus

Zászlótanulm. " " , feh.fedőfeh.

Zászlótartó aktja a " "

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

grafikák:

Lótanulmány

Magyar katona tanulm. a Budavár visszavételéhez

Tanulm. a " ", vör.kr.

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

grafikák:

A Vészharang /ill. Arany J. Földrengés c. verstöredékéhez/

Budavár bevétele /részlettanulm./

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

grafikák:

Elesett katona /tanulm. Budavár visszavételéhez/

Fekvő lő /tanulm./

Lófejek " " "

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

grafikák:

Lovas géniusz, tus

Tanulm. Károlyi Gyula arcképéhez

Ferdinánd bolgár cár, ecsetr.tussal

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

grafikák:

Vajk megkeresztelése, tus, toll

Vázl. a Zách Klára c. kompozicióhoz

Bilincsét széttépő munkás szárnyas alakja, tus

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

grafikák:

Kéztanulm. a Nárciss c. képhez

Puttófejek

Puttó kéz- és lábtanulmányok

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

grafikák:

Anya gyermekével

Faunok /a Bacchánsnő v.képhez/

Két korsó, vf.

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

grafikák:

Templom kapubéllet

Vázlat at Alamizsna c. képhez

Alvó szerzetes

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal.

MDK

Benczur Gyula

grafikák:

Ülő nő. Tanulm. a Stuart M.c. képhez

XV.Lajos és Dubarryhoz vázlat /Dubarry alakja

" " tanulmány király " /

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal.

MDK

Benczur Gyula

grafikák:

A püspök alakja Vajk megkereszteléséhez

Tanulm. Vajk megkereszteléséhez

Vajk

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal.

MDK

Benczur Gyula

grafikák:

Temetői csata, fam.

Vázlat Stuart Máriához

" az Elhagyatva c. képhez

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal.

MDK

Benczur Gyula

grafikák:

Erdőrészlet

Illusztr.Schiller A harang c. müvéhez

" " Orleansi szüz c "

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal.

MDK

Benczur Gyula

grafikák:

Mennyezetvázlat, vf.

A visszatért Lenkei huszár, fam.

Álló férfi akt

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal.

MDK

Benczur Gyula

grafikák:

Diplomaterv, tus, toll, vf.

Drapériatanulmányok

" "

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Hens.Gal.

MDK

Benczur Gyula

grafikák:

Fekete kakas, tus

Férfi akt

Férfi akt ijjal

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal.

MDK

Benczur Gyula

grafikák:

Drapériatanulmány

" "

Előrehajló férfi akt, mellkép

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal.

MDK

Benczur Gyula

grafikák:

Férfifej, vf.

" kr.

Gyermek

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal.

M.D.K

BxxxxxxBenczur Gyula, festőművész

1906-ban Műcsarnok kiállitáson Sátoraljaújhelyen "Amoretti" c.képével szerepelt.

Zsadányi Guidó: A felvidéki vándorkiállitások története.189.o.

A Herman Ottó Muz.Évkönyve.IV.Miskolc,1964

Bencsur Gyula

szerepelt a Majovszky és Breuer-gyűjteményes

aukcióján.

PH 1936. XI. 22.

Benczur Gyula

Szerepelt az Ernst-aukción.

Lipsag 1936. XI. 21.

Benczur Gyula

P.H.932.VIII.14.

1932. augusztus 14., vasárnap. PH

— **Thorma János hires képe: az „Aradi vértanuk" a Magyar Történelmi Képcsarnokban.** A kultuszminiszter a mult évben tudvalevően megvásárolta a Szépművészeti Muzeumhoz tartozó Magyar Történelmi Képcsarnok részére *Thorma János* hires képét, az „Aradi vértanukat" A Történelmi Képcsarnok igazgatósága a képet egyelőre a Képcsarnoknak legujabbkori termében állitotta ki, ugyanott, ahol rendesen *Benczur Gyulának:* Millenáris hódolat cimü képe szokott függni, amely a Szépművészeti Muzeum tulajdona s most ideiglenesen az Országháza olvasótermében állitották ki. Igy Szent István hetében az Aradi Vértanukat a közönség már megtekintheti az Akadémia épületében levő Magyar Történelmi Képcsarnokban.

Benczur Gyula.

Benczur Gyula „XVI. Lajos elfogatása" című képe az Ernst Muzeum vasárnap megnyiló aukciós kiállitásán.

P.H. 936. XI. 22

Pfl 1936. XI. 22.

Benczur Gyula

Alkotásai szerepel a Magy.Képzőm.Egyesület
40 éves jub.kiáll.-án.

N.U.934.XII.8.

Benczur Gyula

Egyik alapitója volt a Magyar Képzőművészek Egyesületének.

N.U.934.XII.6.

Benczur Gyula.

A Magyar Képzőművészek Egyesületének egyik alapitója volt.

M.934.XII.4.

Benczur Gyula

Trefort arcképe szerepel a
Balló Ede hagyatéri kiállításon
a képművészeti múzeumban

(emlitve)

Nemzeti Ujság 1938 IV. 6

Magyarság 1937 X. 28

Benczur Gyula

— **Miniszteri pályadij festményekre.** Szent István király emlékéve alkalmából a közoktatásügyi miniszter pályázatot hirdet olyan festményekre, amelyek tárgyukat Szent István életéből veszik. A pályázaton olajfestményekkel és falfestménytervekkel lehet részt venni s mind a két müfaj legkülönb alkotása 3000—3000 pengős jutalmat kap. A pályázó müvészek a tudományos kutatás megállapitásaihoz ragaszkodni tartoznak s például tudniok szükséges, hogy Szent Istvánt ötéves korában keresztelték meg. (Ami valószinüleg annyit jelent, hogy Benczur Gyula hires képe — Vajk megkeresztelése —, kirekesztetnék a pályázatból.) A pályázók rövid leirást is kötelesek pályamüvükhöz csatolni. (Ilyet eddig csupán épitészeti pályázatokon kivántak.) A pályázat nyilvános és a pályamunkák 1938 május 2-án és 3-án déli 1 óráig adandók át a Mücsarnokban. Ugyanott bemutatásra is kerülnek a Szent István évi kiállitáson május és junius havában. A pályabiróságot a miniszter alakitja meg, de a döntés jogát a pályabiróság itéletétől függetlenül magának tartja fenn.

1937 X/28 Magyarság

Benczur

Szerepelt a rigai, helsinkii, tallini, és kaunasi magyar képzőművészeti kiállításon

Nemzeti Újság 1938 V. 10

Benczur

Alkotása, a Magyar Képzőművészek Egyesülete jub.kiáll.-án a Műcsarnokban.

M.O.934.XII.8.

Benczur

Amorettképével szerepel az Ernst-muz. LI aukc.-kiállitásán.

M.935.III.30.

MDK.

Benczur Gyula

Képvásárlási hir

Dunántuli Napló 1966 dec.25.p.11.

Benczur Gyula

— **Benczur Gyula Trefort-portréja a Szépművészeti Muzeumban.** *Balló* Ede festőművész-tanár ismét becses ajándékkal gazdagitotta a Szépmüvészeti Muzeum képtárát. Kiváló magyar müvek megszerzésére szánt alapitványának kamataiból megvásárolta a muzeum részére *Benczur* Gyulának *Trefort* Ágostont ábrázoló festményét, amelyet a mester 1885-ben festett. A festmény, amely a nagy kultuszminisztert vörös bársony karosszékben ülve ábrázolja, egyike Benczur Gyula legkiválóbb műveinek a portréfestészet terén és megszerzése a Szépmüvészeti Muzeumra nézve annál fontosabb volt, mert Benczur mint arcképfestő nem volt megfelelően képviselve a muzeum képtárában.

N.U.932.XI.23.
P.H.932.XI.22.
M.932.XI.22.

Benczur Gyula

M.932.XI.22.
P.H.932.XI.22.
N.U.932.XI.23.

ARSÁG 932 XI. 22

* **A Szépművészeti Muzeum újabb szerzeménye.** *Balló* Ede festőművész-tanár, aki művészi munkásságán kivül művészeink és művészeti intézményeink szinte egyedülálló nagyszabásu támogatásával már eddig is maradandó érdemeket szerzet, legujabban ismét becses ajándékkal gazdagitotta a Szépművészeti Muzeum képtárát. Kiváló magyar művek megszerzésére szánt alapitványának kamataiból megvásárolta a muzeum részére *Benczur* Gyulának Trefort Ágostont ábrázoló festményét, amelyet a mester 1885-ben festett, tehát kevéssel azután, hogy Münchenből éppen *Trefort* kultuszminiszter meghivására hazaköltözött és átvette a számára felállitott festői mesteriskola vezetését. A festmény, amely a nagy kuluszminisztert vörös bársony karosszékben ülve ábrázolja, egyike *Benczur* Gyula legkiválóbb müveinek a portréfestészet terén és megszerzése a *Szépművészeti Muzeumra* nézve annál fontosabb volt, mert *Benczur* mint arcképfestő nem volt megfelelően képviselve a muzeum képtárában.

Benczúr

Alkotása szerepel a Szépmüv.Muz. új szerzemé-
nyeinek kiállitásán.

M.O.934.VI.17.

Benczur Gyula

Trefort Ágostonról készitett arcképe, a Szép-
müv.Muz. új szerzeményeinek kiállitásán.

M.934.VI.16.

Benczur Gyula

Szerepelt az Ernst-aukción.

M 1936. XI. 22.

Benczur Gyula

Szerepelt az Ernst-aukción.

Est 1936. XI. 22.

M.D.M.

Benczur Gyula, festőművész

1906-ban Műcsarnok kiállitáson szerepelt Egerben, Miskolcon, Kassán, Eperjesen, Sáraljaújhelyen, Debrecenben, és Gyöngyösön

Zsadányi Guidó: a Felvidéki vándorkiállitások története. 187.o.

A Herman Ottó Múz. Évkönyve. IV. Miskolc, 1964

M.D.K.

Benczur Gyula, festőművész/1844-1920/

Kép tőle 307.o.

M.Kiss Pál: Művészetről mindenkinek, Corvina, Budapest, 1966

M.D.A.

Benczur Gyula, festőművész

1910-ben Műcsarnok kiállításon szerepelt Egerben, Miskolcon, Kassán, Eperjesen, Sátoraljaújhelyen, Debrecenben és Gyöngyösön

Zsadányi Guidó: A felvidéki vándorkiállítások története. 197.o.

A Herman Ottó Múz. Évkönyve. IV. Miskolc, 1964

Benczur Gyula

Megemlélik Szántó
Mária gyűjteményes kiállí-
tásán „Mülerem"

N. U. 936 IV 27

M.D.K.

Benczur Gyula, festőművész

"V_jk megkersztelése" c. olajképe.xx 307.o.7.kép.
Fekete repr. 1875, 360 x 243 cm

M.Kiss Pál: Művészetről mindenkinek, Corvina, Budapest, 1966

Benczur Gyula

Művészeti Múzeumok Barátainak Egyesülete kiállításán egy női portréjával szerepelt, melyet 1868-ban festett.

NM. 934. III. 8.

Βάνος Σεφέρης

Μεγάλη πίστωση δοκίμασε
Σαράντα βάθρα γύρω από
μια χρυσή κολόνα, πλάγια 14 ως 18 πόδια
ψηλή.

Μη. Ρ. Ελ. Ι. Φ.

Benczur

Magyar mecénások ajándékainak kiállításán "A művész nővére" c. portréja szerepelt

Mo. 934. III. 8.

ВЫПИСКА

Выписка из протокола заседания
"Малой группы А" политбюро ЦК
Федеративного Союза

А.ШЕР.ОМ.

Banczur Gyula

Kohner mükincsek gyüjteményén az Ernst Múzeumban szerepelt.

M.934.II.18.

Banczur Gyula

Muzeumbarátok ajándékainak kiállításán egyik portréja szerepelt.

M.934.III.P.

Pasteur Chapelle

Mustertextabschrift zur Probe der Schreibmaschine
Schriftart, Größe, Zeilenabstand usw.

Benczur Gyula.

„A magyar katona a szabadságért"
c. kiállításon szerepelt e tárgyköri
munkája.

Szabad Szó, 1957. Okt. 4.

Nenczur Gyula MDK

Kyrie eleison

Gloria in exelsis deo

Műcsarnok 1934 Bp.Székesfőváros Képtárának katalógusa

Benoit Gyula

Kyrie eleison

Gloyia in excelsis Deo

Benczur Gyula MDK

Sacramentum

Dona Nobis Pacem

Műcsarnok 1934 Bp.Székesfőváros Képtárának katalógusa

MIK.

Benczur Gyula

Kiállitási hirdetés

Hevesmegyei Népujság 1966 jan.11.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

A müvészno álma

Etelka

A müvész nővérének, Etelkának arcképe

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

Arcképtanulmány

Erdei tájkép

Fatörzstanulmány

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

Nő tükörrel

Ujházy Fürtsch Friderika arcképe

II.Rákóczi Ferenc megszöktetése /vázlat/

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal.

MDK

Benczur Gyula

~~olajfestmények:~~
grafikák

Dezső megmenti királyát

Harci jelenet

Házat rajzoló gyermek

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

Fényes Adolf eml.kiáll. MNG 196o.

6 l.

MDK

Benczur Gyula

grafikák:

A Benczur család

A Szent Korona átadása
Balatoni halásztragédia

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Beneczur Gyula

grafikák:

Akt tanulmányok, feh. és fek. kr.

Alvó kisfiu

Angyalfej, piros kr.

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

grafikák:

Szárnytanulmány a Hypnos c. műhöz

Vázlat a Szt. István oktatja fiát Imrét c. műhöz

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Benz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

grafikák:

Tanulm. a Mátyás fogadja a pápa követeit
c. képhez

Vázlatok a IV. Béla c. műhöz

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

grafikák:

Vázlat az első Ex libris-hez
Vázlat az Ex librishez

Baglyok

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

grafikák:

Bukott angyal

Sisakos férfifej /tanulm. a Perseus és Andromeda c.képhez/ feh.fedőfesték

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

grafikák:

Két női akt /tanulm. a Fehér szarvas c. tervbevett képhez/

Változatok a Nyulas Madonnához

Vázlat az Ember küzdj... c. kompozicióhoz

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Beneczur Gyula

grafikák:

Férfi akt /tanulm. a Vulkán műhelyében c.képhez /

Tanulm. az Ember küzdj... c. kompozicióhoz

" a Három királyok imádása c. képhez

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

grafikák:

Kéztanulmány /Mátyás fogadja a pápa követeit c. képhez/

Amorettek /Pipacsok a buzában c. kompozicióhoz/

" " " "

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

grafikák:

Cháron csónakjánál

Férfi akt /tanulm. a Vulkán műhelyében c.képh
hez/

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

grafikák:

Első terv a Bazilika kupolájának középső mozaikjához, tus, toll, kr.

Éva alakja /tanulm. az Ádám és Éva c.képhez/ vör. és feh. kr.

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

grafikák:

Vázlat az Ezredéves hódolathoz

Tanulm. " " Háttal álló férfi alakja

Vázlat az " "

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

grafikák:

Fekvő nő /tanulm. Gertudis és Bánk c. komp.hoz/

Vázlat az Ezredéves hódolathoz

" " "

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

grafikák:

Lotharingiai Károly, tanulm.Budavár visszvételéhe
tus

Önarckép, vör.kr.

Magyarázó tábla a Budavár visszavételéhez, tus

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

Hunyadi László bucsuja

Női képmás

Ülve alvó női akt

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

Balatoni halásztragédia

Öregasszony fej

Hunyadi László bucsuja /vázlat/

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

Önarckép

Postakocsizás

Kislány pojácával

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal.

MDK

Benczur Gyula

Pogány Ö.G.: A magyar festészet haladó hagyományai
Szabad Nép 1950. jul.20.

MDK

Benczur Gyula, festőművész

legutolsó arcképét közli az OMKT Évk. 1930.
a 76.oldalon. Kallós Oszkár felvétele.

Neogrády István: Benczurfalva.
Az OMKT Évk. 1930.

MDK

Benczur Gyula, festöm.
1844-1920

41. Kéztanulmány. Olf. 29x37. Jelzett.

Festmények, rajzok, metszetek.- 97. aukció.
Árv. Közl. 1941. márc. 2. rk. sz.-Kat. 13.1.

Benczur Gyula MDK

Trefort Ágoston arcképe, olf.

Műcsarnok 1885. őszi kiáll.

M.D.K.

Bencur Gyula
festő

1885-ből datált és signált
Bencur plakát az első doku-
mentumok közé tartozik.

Lehóczki Mária
~~Kontha Sándor~~: A magyar plakát útja 24 l.
Művészet, 1961. február.

Benczúr

Figurális kompozíciókkal szerepelt a főváros művészeti szerzeményeinek kiáll.-án a Műcsarnokban.

M.932.VI.16.

Benoît

Vas. kys.

1900. 589. l.

~~606. l.~~

606. l.

megkapnuk.

Mivel a leltárba a mű értéke vagy bolti ára is bevezetendő s én ezt sehol sem találom, igen szépen kérem a Tekintetes Kiadóhivatalt, méltóztassék velem szívesen tudatni, mennyi a 3 kötet bolti ára fűzve, mennyi kötve?

Szivességéért előre köszönetemet kifejezve vagyok

Budapest, 1914. márc. 12.

a Tekintetes Kiadóhivatalnak

alázatos szolgája

Bartos József

igazgató

(IV. ker. Eskütér 1. sz.)

MDK

Benczur Gyula

grafikák:

Vázlat Budavár visszavételéhez

Abdurrahman basa, Budavár visszavételéhez tanulm.
toll, tus

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Cal.

Benczúr Gyula

irod

Vayer tőstill

9. l.

10. l.

Vayer L.:

A Tört. művek illusztrálása.

Nagy. a Szentpétery-emlék-könyvből. Bp. 1938. 9-10. l.

Benczúr Gyula

festette a király arcké-
pét a Szent István-rend
díszruhájában Pestmegye
közgyűlési terme részére.
Leleplezték 1894. márc
11-én.

Vas. Nyj. 1894. 175. l.
(Ünnepély a megye-
házán.)

Benczúr Gyula

Benczúr Gyula: *Gr. Almássy Dénesné arczképe.*

méteren-
mintázott
böző szín-
agy végek-
berg G.
richben.
a czimzett
(1)

ője?
Az teljes biz-
a világhirü
ő,
tátalanságot,
vá és üdévé
anko küldve
30 kr.
ngeség ellen.
ára: 1 frt 20.
4714
Aradon.

Képes Gyermekujság.

Megjelenik minden vasárnap.

Kéthetenkint SZÍNES műmelléklet.

Legszebben illusztrált, leggazdagabb tartalmu gyermekujság.

Ára negyedévre 1 forint.

Kiadja az „Athenaeum“ r. társaság

Budapest, Ferencziek-tere 3. szám.

BENCZUR Gyula

KIRÁLY Emőke: „Gáláns ünnepség" : Rokokó reminiszcenciák a magyar festészetben 1870 és 1920 között. = Művészettörténeti Értesitő, 40,1991,3-4.
141-143. ill.

1021

Bonczos Gyula
(születési ideje: 1944-1970)

1983.VIII.20. Kossuth 12.10 S.Gyné

István király a müvészetben

A szerkesztő-müsorvezető Rózsa T. Endre.

- István király nagyon fontos és nagyon jelentős szereplője a magyar történelemnek ugy, hogy mielőtt arról beszélnénk, hogy István király milyen szerepet játszott a magyar müvészetben, mint olyan történelmi személyiség, akiről különböző ábrázolások készültek, sőt, készülnek akár napjainkban is, beszéljünk arról, hogy István király történelmi müve és történelmi személyisége milyen volt. A beszélgetés résztvevői: Dümmert Dezső történész, Bojár Iván müvészettörténész és Zolnay László régész, müvészettörténész.

- Árpádházi István nevét többféleképpen ismerjük. Tudjuk, hogy megkeresztelése előtt Vajknak hivták. Tudjuk, hogy megkeresztelése után Istvánnak nevezték. Aztán később, az I. István nevet kapta. Ezt a nevet használjuk ma. De ugyanakkor használjuk azt az elnevezést is, hogy Szent István. Azt hiszem, hogy a két elnevezés között mármint István király és Szent István, van egy tartalmi különbség is. Valahogy a képzeletben egy szent - hogy is mondjam -, egy olyan jóakaratu, jószándéku, szelid, elmélkedő ember. István királyról viszont inkább azt gondolom és azt gondoljuk, aki a magyar feudális állam, talán Géza mellett legfontosabb megalapitója, egy államalapitó viszont egy rendkivül keménykezű, erős király, aki kezébe fogja a hatalmat. Na most a két kép közül, azt hiszem, hogy az igazság az államalapitó figurájához áll közelebb, hiszen nagyon pontosan tudjuk, hogy István király igen keményen bánt el az ellenfeleivel. Ugyanis az ország átállitása egy korábbi társadalmi rendről a modern európai, a korabeli modern európai fejlődésnek megfelelő szituációra, csak tüzzel és vassal ment, lázadások leverésén, meg lefejezéseken és ellene lázadó hadseregeknek és vezéreknek a szétverésén és megsemmisitésén keresztül. Hát a lefejező király képe nagyon nehezen illik egy szent arcképéhez.

- Hát én erre csak azt tudom válaszolni, hogy az a közkeletü elképzelés, hogy a "szent" jelző kizárólag csak bárányszelid emberekre vonatkoztatható, ez erősen vitatható és nem is állja meg a helyét, mert tulajdonképpen arról van szó, hogy a szent tipusokon belül is különböző tipusok vannak. Vannak kemény szentek, vannak lágyabb szentek, vannak szelidebbek, vannak erősebbek, tehát egyátalában semmi ellentmondást nem érzek és a források alapján sem látok Szent Istvánnal kapcsolatban, mert éppen Szent István kora a kemény szenteknek a tipusa volt és utóvégre nem is ő az egyetlen abban a korban, akiről ezeket a jellemvonásokat elmondhatjuk.

- István király alakja, személye, hogyan jelenik meg a magyar müvészetben?

- Mint történelmi alak, tulajdonképpen csak a Képes Krónikában és utána XIX.sz.-i történeti festészetben jelenik meg. Elsősorban portréábrázolásokról van szó, amennyiben portrénak nevezhető egy ideálisan elképzelt fej, amelynek a tényleges vonásai ismeretlenek.

De első ezek közül a veszprémvölgyi apácák által szőtt és Gizella megrendelésére is, a feleségének, Gizellának a megrendelésére készült koronázópalást, eredetileg miseruha, amelyen István alakja szerepel. Ez egy hosszukás arcu, nagyszemü, szakállas férfiu. Most tulajdonképpen végig, a századok folyamán, mindig ennek az arcnak különböző variációival találkozunk. A cselekvő Istvánnal, a Képes Krónikának a lapjain, amint részt vesz csatákban, amint az ország ügyeit intézi, amint a fiát temeti, stb., stb. A Gizella palástnak van egy érdekessége. Ott ugyanis István nem jogart, hanem lándzsát tart a kezében. És azt hiszem, hogy az a lándzsa, amelyik később aztán jogarrá változik át, rendkivül fontos Istvánnak, mint cselekvő embernek a későbbi ábrázolásai szempontjából. Mégpedig politikai tartalma miatt. A lándzsa, az a hübériségnek a jelképe, mégpedig elsősorban longobárd és gót jelkép, Gizella maga szintén német származásu lévén, igy lándzsát kapott apósától, aki ezzel mintegy jelképezni akarta stván hübéres voltát.

- Valóban felmerülhet az a vélemény, hogy István király valójában nem is egy önálló államnak volt a vezetője, hanem egy vazallus király, egy idegen királynak a hübérese?

- Ez semmiképpen nem. De a kérdés történetéhez hozzátartozik, hogy történt erre kisérlet a 30-as években, a hitleri Németország idejében, hogy ezt a lándzsaügyet felmelegitve, egy német történész ugy próbálja feltüntetni, amiből komoly vita támadt a történészek között, még egy magyar történész is akadt, aki a lándzsával ezt a következtetést akarta kihozni. Azt hiszem, hogy valójában nem annyira egy lándzsa lesz döntő, hiszen egy korabeli ábrázolás sokmindent magába foglalhat, amit talán nem egészen ugy gondoltak, mint ahogy más kulturkörökben ezt gondolták. Ezer év távolságából könnyü tévedni. Vajon István ugy viselkedett-e az élete folyamán és azt hiszem, ez a döntő, mint hogyha a német-római császár hübérese lenne? Vagy mutat-e bármilyen jel arra, hogy az volt?

- Soha. Egy pillanatig sem és még csak alkalmassá se igen lett volna, még ezt is hozzá kell tenni, mert a koronaküldés és a lándzsaküldés, az abban az időpontban történt, amikor III.Ottó uralkodott, aki nagyon rövid ideig ült a trónon ugye, 1002-ben már meghalt, utána jött Gizella testvérbátyja, II.Henrik császár 1024-ig, aki szintén szent volt, szent jelzővel ellátott császár, aki egy jámbor és minden hatalmi törekvéstől mentes férfiu volt és meg se kisérelt semmit, békében élt Istvánnal és utána, 1024-ben jött II.Konrád német császár, aki de facto megpróbált Magyarország irányába hadat vezetni és akit Szent István személyesen, hadseregével együtt vert ki az országból és még Bécset is elfoglalta.

- Az ábrázolásokon mindég szentként jelenik meg István, oltárokon, oltárképeken, esetleg misekönyvekben, vagy más egyéb, középkori miniált kódexekben. Elsősorban azonban egyetlen gesztusa az, ami az évszázadokon keresztül mindvégig örökitődik. Ez pedig az, hogy István király térdel és fölajánlja Magyarországot Szüz Máriának, aki Patrona Hungaria, Magyarország Védőasszonya. És itt van az

összefüggés a lándzsával. Ha Magyarország Szűz Máriának a hübéruralma alá tartozik, akkor nem tartozik német hübéruraság alá, akkor nem tartozik a pápának sem, mint hübéres, az uralma alá, hanem egy olyanfajta transzcendens helyzetet teremt ezzel a gesztussal, ami tulajdonképpen a világi hatalmaknak a köréből, az egyházból és a világiból is az országot kivonja. A XIX.sz.-ig tulajdonképpen, a Nádasdy mauzóleumot leszámitva, ami a történelmi személyiségeknek a nagy arcképcsarnoka, egy fontos emlék van, a zágrábi székesegyháznak a Szent István hermája, amely azonban XVII.sz.-i olasz munka és VIII.Orbán pápának a rokonai adományoztak a székesegyház számára. A XIX.sz.-tól kezdve azután István különböző történelmi szituációkban jelzi azt a fajta alkotmányos szerepet, amit az uj nemesség, főnemesség és főleg a nagypolgárság kezd az István eszméinek tulajdonitani és ekkor születnek azok az alkotások, amelyeknek egyik legkiemelkedőbb darabja Benczur Gyulától a Vajk megkeresztelése. Ugyanolyan lendületes, ugyanolyan barokk, mint az egész századvégi magyar társadalom és mint amilyen a zágrábi herma. Utána aztán jön egy szünet. Tulajdonképpen unalmas portrék hosszu sorát egyetlen egy, a Stróbl Alajos-féle Halászbástyán álló lovas István szobor szakitja csak meg.

- Ez, ha bele gondolok, akkor azt hiszem, ez a legismertebb Szent István ábrázolás.

- Ez a leg, és joggal a legismertebb, mert egyuttal a legjobb is mind a mai napig, kivéve a legujabb korunkat, amikor született egy másfajta Szent István. Szintén az országot felajánló Szent Istvánnak a figurája, ez azonban Rómában az altemplomban található, a VI.Pál pápa alatt felszentelt magyar kápolnában és Varga Imre müve.

- Különös helyzetben vagyunk István királlyal kapcsolatban. Nagyon sok ábrázolás szól róla, sok ábrázoláson látható a portréja. Ennek ellenére ezek a portrék alig hasonlitanak valamiben egymásra. Tehát ezekből a portrékból igen-igen nehéz lenne rekonstruálni, hogy valójában hogyan is nézett ki. Ennek ellenére fennmaradt a jobb keze, az u.n. szent jobb. Mióta gondolják ugy, hogy ez a jobb kéz Szent István jobb keze? Ugyanis Szent István teste eltünt. Tehát Szent István koporsója üres.

- 1083. táján, amikor Szent László javaslatára Szent Istvánt, Imrét és Gellértet szentté avatták, szóval kánonizálták, ezekben az időkben került sor arra, hogy Szent Istvánnak a székesfehérvári sirják felbontsák. Tehát ez a XI.sz. vége. Az akkori források szerint ezt a, részben vizzel elárasztott székesfehérvári kriptát, vagy sirládát intakt állapotban találták meg, azonban kiderült, hogy a fehérvári káptalannak egyik klérikusa a király jobbját lefejtette. Az is kiderült, hogy azt a tetemről eltávolitotta, tehát már a XI.sz.-ban eltávolitott kar részt, vagy kézereklyét meg is csonkitotta ez a Mercurius nevü klerikus, tehát egy, a kincsek őrzésével megbizott fehérvári pap, aki erről a királynak, a vele eltemetett gyürüjét lefejtette. Ez egy adat, amit hát ismerünk. A következőkben annyit tudni, hogy a Szent

Jobb kolostorból, amelyet ennek az ereklyének a tiszteletére és őrzésére alapitottak, vagy Fehérvárról a XVI.sz.-ban eltüntek, nem csak Szent István teteme, tehát ereklyeként tisztelt teteme, de eltünt ez a jobbkéz is. Na most az u.n. Szent István jobbja Dalmáciába, Raguzába tünt fel ferenceseknél, ferences barátoknál, ahonnan Mária Terézia 1771-ben ennek a nagy katolikus barokk magyar szektát, mondjuk az ellenreformáció idejében, a barokk Magyarország fénykorában, ezt visszahozatta Raguzából és hát igy Magyarországra került. Talán csak egyet jegyeznék meg, amelynek nem én, hanem Györffy György a kutatója és ismerője, hogy ezen a ma, a budapesti bazilikában őrzött u.n. szent jobbon intaktok azok az ujjak, amelyek valaha ezt a gyürüt hordozhatták és kivéve a hüvelykujjnak egy kisebb sérülését, amiből szintén elképzelhető, hogy a hüvelykujján hordott egy gyürüt, semmiféle nyom nincs ennek a gyürünek az eltávolitására.

- Ha jól értem, akkor ez egy bizonyos kétséget jelent, amit most mondott az iránt, hogy a mostani szent jobb valóban azonos lenne Szent István jobb kezével.

- Hát történetileg, azt hiszem, nem bizonyitható, de számos ereklyének az eredete sem. Hát ezek tulajdonképpen a hitnek a, talán lecsapódásai, részben kreációi éppen ugy, mint amiről az előbb beszéltünk ugye, hogy hát ez a nagyon kemény férfiu, aki itten a XI.sz.-i, meglehetősen a kor európai viszonyaihoz teljesen elmaradott és más jellegü társadalmat a legradikálisabb eszközökkel hát az európai feudalizmus nemzeti sorába emelte, ugye egy öt évszázados késést hozott be, egy hallatlan kemény ember volt, aki ugye a legendákban hát egy kegyes alakká nemesedett.

Elhangzott: István király a müvészetben.

Benczur Gyula

A XIX század ötvenes éveitől a századvégig terjedő korszak képzőművésznagyjait sorolja fel Szokolay Béla kritikájában, mely Bezerédi Gyula szobrászmüvész munkájáról, tanulmányairól, müvészetéről szól.

Szobrászok:
Izsó Miklós, Fadrusz János, Zala György, Stróbl Alajos, Bezerédi Gyula, Huszár Adolf.

Festőművészek: Székely Bertalan, Lotz Károly, Benczur Gyula, Liezen-Mayer Sándor, Feszty Árpád, Kriesch Aladár.

Fenti kritikát lásd: Bezerédi Gyula nevénél.

ÉLET, Bp. 1925. febr. 1. XVI. évf. 3. sz. 58. lap.

Ta Gla

Benczur Gyula

Dr. Décsey Géza: "Kálmán Péter és a münchéni magyarok" címmel közölt kritikájában a következő felsorolásban említi meg a Münchenben tanulmányuton járt, s ott dolgozott, vagy már ott élő művészeket. Az élen állók közé Szinyei-Merse Pált és Benczur Gyulát helyezi, akik művészi téren a magyarságnak megszerezték az elismerést "a nagyobb multu és kedvezőbb körülmények folytán szinvonalban is magasabb fejlettségü német pikturával szemben."
Fenti kritikában szereplő valamennyi művész nevét lásd: Lotz Károly nevénél.

Élet, Bp. 1925. okt. 11. XVI. évf.
21. sz. 421-422. lap.

s'palastban"

M.D.K.

Bencsur Gyula, festő

nagyszabásu képét, mely az „Első magy. Általános Biztosító Társaság" alapító ülését ábrázolja, s amely az 1885-évi Orsz. Kiállítás Műcsarnokában volt látható, hosszan ismerteti a lap, az összes ábrázoltak felsorolásával

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1885. XIV. évf.

Jul. 19. sz. 154. old.

M.D.K.

Benczur Gyula

Az Első Magyar Általános Biztositó Társaság közgyülését ábrázolja a müvész nagyméretü képe, mely a Mücsarnokban kerül bemutatásra, -közli az Irodalom és Müvészet c. rovat.

Képes Családi Lapok, Bp. 1883. ápr. 29.
31. sz. 495. lap

M.D.K.

Benczur Gyula

A Müvészeti Mesteriskola vezető tanára lett és Budapestre költözik. A Müncheni Akadémi tanári karából kilépett a müvész.
"Megadás" c. nagyobb festményén dolgozik jelenleg, -közli az Irodalom és Müvészet c. rovat.

Képes Családi Lapok. Bp. 1883. január 14. 16. sz. 255. lap

M.D.K.

Benczur Gyula

Münchenben történelmi festményen dolgozik, mely Kun László királyt ábrázolja, amint a kun leánnyal mulat és a bosszuló vezérek rátörnek, -irja az Irodalom és Müvészet c. rovat.

Képes Családi Lapok, Bp. 1883. május 27. 35. sz. 559. lap

M.D.K.

Benczur Gyula

"Vezeklés" c. festményét kiállitották a müncheni nemzetközi tárlat magyar osztályán, -mint az Irodalom és Müvészet c. rovat közli.

Képes Családi Lapok, Bp. 1883. juni. lo.
37. sz. 591. lap

M.D.K.

Benczur Gyula

Szeged városa számára készíti gr. Tisza Lajos és Tisza Kálmán arcképét, -adja hirül a Képzőmüvészet c. rovat.

Képes Családi Lapok, Bp. 1885. jan. 25. 18. sz. 287. lap

Benczúr Gyula, festő

L: Kmetty János

—: K.O. - Kellemetlen oldalunk 23

Új Tükör 8 p. 1986. okt. 5 XXIII/40

Benczúr Gyula, festő

L: Korti Pál

Vadas József: A lélek diadala. 12.

Élet és Irodalom. Bp. 1986. ápr. 11. XXX/15

— 6 — M. D. K

BENCZÚR Gyula festő

„Milleniumi hóokolat" (1899-1909)
(elsuvtalt)

1883-tól a Rudvéért létrehívott
festő-mesteriskolát vezette

Genthon-Németh-Végvári-Záder: Magyar müvészet 1800-1945
Bp. 1962. 212.

Benczúr Gyula

Festő rajza az első tudósszamatórium javára megindult adakozás gyűjtőívén

Dr. Kováts Ferenc: A gümőkor elleni küzdelem kezdete M.o-n

Élet és Tudomány 1963 máj 617. l.

Tisztelt Gyula

Fentő nagyon az első tudósmunkáriam
javára megvalult adatokban gyűjtőtvén

Dr. Kovács Ferenc: A gyümölcsöt ellen kiszedelem
kezdete M.o.-n

Élet és Tudomány 1963 máj. 617 l.

Benczur Gyula

Festő rajza: A Lenkey-huszárok

Urbán Aladár: Lenkey százada

Élet és Tudomány 1962 márc. 294 l.

M.D.K.

Benczur Gyula festö

A korabeli sajtó közli, hogy a tervezett mesteriskoly veze
töje lesz

Berkovits Ilona: Zichy Mihály .. Bp. 1964. 231.l.

M.D.K.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 133-068, 337-748, 340-776

Petőfi Sándor

MAGYAR NEMZET

Budapest

1969 JUL 31

NAPLÓ

Július 31

Petőfi-emlékkiállítás nyílik meg ma délben a költő halálának 120. évfordulója alkalmából a Petőfi Irodalmi Múzeumban. A kiállításon a többi között bemutatják a Petőfit ábrázoló festményeket, közöttük Benczúr Gyula és Madarász Viktor munkáit, továbbá a Petőfi-szobrokat és érméket.

1021

Nixon elnök Saigonban *csaknem három óra hosszat* tanácskozott Nguyen Van Thieu-vel,

Benczúr Gyula

Király vár alatt c. képe a budai palota királyi dolgozószobáját díszítette 1905 után.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

98.l.

Benczúr Gyula

két Mátyás-témájú, nagyméretű olajfestménye
(Mátyás fogadja a pápa követeit, 1875;
Diadalmas Mátyás, 1879) a budai palota
„I" épületébe Mátyás király termébe került.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki K., 194 l., 212 kép

109-110. l.

Benczúr Gyula

Festménye

Szerepel a Petőfi emlékkiállításon az Irodalmi Múzeumban

Tamás hengyhést: „Egy egész század huszonhatévesen"

Népszava 1969 VII. 31

MDK

Benczur Gyula, festő

Tárlatát rendezték műveiből
műtermében, Nyíregyházán.

—: Kulturális hírek 7.

Népszabadság, Bp. 1969. ápr. 16.

MDK

Benczur Gyula, festő

A ápr. 27-én kezdődő nyíregyházi művészeti heteken Benczur-kiállítást is rendeznek.

—: Művészeti heteken

ESTI HIRLAP, B.-a. 1969. ápr. 21.

MDK

Benczur Gyula, festő

Kiállítják Benczur Gyula és más szabolcsi származású vagy szabolcsban élő művészek alkotásait.

— : Művészeti hetek Nyíregyházán 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1969 ápr. 15.

Bendzúr Gyula

Mivelnek szerkója képes lapokon megjelent

Vas Népe 1969 VIII. 13

Benczúr Gyula

Harlow, Munkácsy, Mignard, Ammerling
enchépei díszítették 1905 után a
budai palota „E" épülete szalonját.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György
téri épületek. Bp. 1966. Műszaki k., 194 l., 212 kép

97. l.

Bencsik Gyula

emlékműve Nyíregyházán Fekete

Géza szobrász alkotása.

Fekete Márton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966.

334 l 87 l.

M.D.K.

Benczur Gyula

A művészt felkérték a Dalszinház előfüggönyének megfestésére, -adja hirül az Irodalom és Művészet c. rovat.

Képes Családi Lapok. Bp. 1882. nov. 19.
8. sz. 127. lap

Benczúr Gyula

„Diadalmas Mátyás" c. képe a budai palota Mátyás király termének déli sarkában (fény-kép).

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

108. l.

Benczúr Gyula

„Mátyás fogadja a pápa követeit" c. képe a budai palota Mátyás király termének érvaki sarkában. (fénykép.)

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

107. l.

M.D.K.

Benczur Gyula

A müvész mozaik képét a Szent István Bazilika főoltára mögötti szentély falára helyezik, - adja hirül a Hónapról-hónapra c. rovat.

Magyar Salon, Bp. 1905. szept. hó. 42. kötet 1116. lap

Benczúr Gyula

H.D.Y.

Olajkompozicióit és szines mono-
typiáit mutatta be.

Bauer Jenő: A Zonnyi nyomda dolgozómak hi altekes.
Művészet, 1969. február - 23 lap.

M.D.K.

Benczur Gyula

"A képtárlatokról" cimmel a lap felsorolja azokat a müvészeket, akik a Nemzeti Szalonban állitották ki müveiket. Közöttük szerepel a müvész.

Képes Családi Lapok, Bp. 1904. dec. 11.
26. évf. 50. sz.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

MDK

Benczúr Gyula, festő

kínes lesszomat készül:

–: Festmény, képeslapok 12.

ESTI HIRLAP, Bp. 1969. aug. 12.

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Benczur Gyula

MDK

Mütyás az igazságos

Mátyás müvészei között

Mátyás fogadja Beatrixet

Kun László halála

Műcsarnok 1930 Szent Imre emlékkiállítás

Benczur Gyula MDK

Az ezredéves hódolás 1896-ban

Mátyás és Holubár a lovagi tornán

Mátyás király fogadja a pápa követeit

Mátyás királlyá választása

Mücsarnok 1930 Szent Imre emlékkiállitás

MDK

Benczur Gyula

MDK

Ipolyi Arnold püspök, repr.

Mücsarnok 1930 őszi kiállitás

Benczur Gyula MNK

Sacramentum, repr.

Műcsarnok 1930 Szent Imre emlékkiállítás

Bendzur Gyula

MDK

Dona nobis pacem!

Deo gratias!

Műcsarnok 1930 Szent Imre emlékkiállitás

Benzaar Cyrus

Dona nobis pacem!

Deo gratias!

Benczur Gyula MDK

K^yrie eleison!

Gloria in excelsis Deo!

Sacramentum

Mücsarnok 1930 Szent Imre emlékkiállitás

Benczur Gyula

A lap m. sign.-val a Műcsarnok tavaszi tárlatáról számol be, felsorolva és értékelve az ott résztvevő művészek munkáját: Pentelei Molnár János, Benczur Gyula, Rottman Mozart, Herrer Cézár, Nyilassy Sándor, Mednyánszky László, Katona Nándor, Kacziány Ödön. Zombory Lajos.

Benczur Gyula: "Az országgyülés millenniumi hódolata a király előtt" c. képét hozza a lap. Repr.

ÉLET, Bp. 1909. ápr. 11. I. évf. 15. sz. 475. lap.

Benczur Gyula, festőművész

Megnyílt a 45. képaukció kiállítása. Az eddig lappangott képek közül megemlítendő Szinyei Merse két tájkép vázlatát és Benczur Gyula „Fürdőző nimfák" c. képe. (említve)

Déli Krónika

1978. máj. 13. Kossuth 12.00 (Áné)

Benczúr Gyula, festő

L: Thorma János

14

Székely A: Egy évezred magyar műv. (S.)

Népszabadság, Bp. 1979. márc. 4

Benczúr Gyula, festő

L. Bozsó János

–: Múzeum a Klapka-házban 4

Esti Hírlap, Bp. 1979. március 3.

Benczúr Gyula

Benczúr Gyula alkotása
a „Vajk keresztelése" című
kompozíció.

Szekely András - Magyar történelmi festmények.
Új Tükör, 1976. november 26 - 3. lap.

Benczúr Gyula

Nincs a történelmi képek közé sorolva és kiállítok Benczúr: „Bacchánsnő" -je sem.

Székely András: Magyar történelmi festmények. Új Tükör, 1978. november 26-3. lap.

Benczúr Gyula festő

„Budavár visszavétele"
részlet

Múzeumi Magazin 1975/2 22 old

Benczur Gyula

Az itt következő festőművészek és szobrászok alkotásait hozza a lap:
Kandó László: "Női arckép"
Udvary Géza: "Danta Alighieri Arcképe"
Beszédes J. László: "Tárogatós" c. szobor
Markup Béla: "II.Sándor cár pályamü főalakja" c. szobor
Jendrassik Jenő: L.A.kiasasszony arcképe"
Kiss Rezső: "Anya gyermekével" c. kép
Telcs Ede: S.A. uriasszony" mellszobra
Glatz Oszkár: "Az iga" c. kép
Benczur Gyula: "Ikervári krizanthem"
K. Spányi Béla: "A csókai kőhid" c. kép.
Repr.-ók.

ÉLET, Bp. 1912. május 5. IV. évf. 18. sz.
564,565,568,569,572,573,574,575,577. lap

Benczur Gyula

Az olyan idegen müvészek számára, akik hosszabb ideig dolgoztak Rómában, vagy ma is ott élnek, külön épületet emelt az olasz vezetőség. az Angyalvárban. Itt mutatták be -a magyar müvészek rendelkezésére bocsátott teremben- a következő müvészek alkotásait:
Barabás Miklós, Ferenczy István, Kovács Mihály, Lafite, Markó Károly.

Benczur Gyula: képeinek igen nagy sikere van. "Piloty iskolájának nagy követője, felülmulta mesterét"-irja Simonini olasz kritikus.
A VIGNA CARTONI-ban szereplő festményeit külön nem emliti meg.

ÉLET, Bp. 1911. január-junius.III.évf. I.kötet. 690-694. lap.

Benczur Gyula

Az olasz sajtó "a legszebb és legdiadalmasabb kiállitás"-ként emliti meg a római magyar képzőművészeti kiállitást, melyet a VIGNA CARTONIban rendeztek. Vág Boldizsár a tárlatról szóló ismertetésében szintén beszámol a sajtó elragadtatott hangjáról, a magyar müvészet dicsőitéséről.
Benczur Gyula, Beszédes László, Bezerédy Gyula, Ferenczy István, Gémes-Gindert Péter, Holló Barnabás, Lányi Dezső, László Fülöp, Ligeti Miklós, Munkácsy Mihály, Paál László Róna József, Stróbl Alajos, Szamovolszky Ödön, Székely Bertalan, Szinye-Merse Pál, Telcs Ede, Vastagh György, Zala György vettek részt a tárlaton.

ÉLET, Bp. 1911. Január-junius. III. évf. I. kötet 690-694. lap.

Benczur Gyula

A Mücsarnok Tavaszi tárlatán szereplő müvészek: Szlányi Lajos, Vastagh Géza, Skuteczky Döme, Komáromi Kacz Endre, Székely Bertalan, Nádler Róbert, Jendrassik Jenő, Knopp Imre, Benczur Gyula, Glatz Oszkár, Gergely Imre, Poll Hugó, Stetka Gyula, Zemplényi Tivadar, Mérő István, Rubleczky Géza, Vidovszky Béla, Kiss Rezső, Kunwald Cézár.

Benczur Gyula: "Mocsonyiné Fischer Mária bárónő" arcképét hozza a lap fenti kiállitásról. Repr.

ÉLET, Bp. 1911. január-junius, III. évf. I. kötet. 408. lap.

Benczur Gyula

Falus Elek, Perlrott Csaba, Szinyei-Merse Pál, Mednyánszky László, Bednár János, Szenes Fülöp, Jávor Pál, Pentelei Molnár János, Rákosiné Geönczy Ilona, W, Gyenes Gitta, Kandó László, Basch Gyula, Mányai József, S. Kalivoda Kata, Glatter Ármin, Kernstock Károly, Vaszary János, Iványi Grünwald Béla, Benczur Gyula mutatták be müveiket a Mücsarnokban rendezett "Tavaszi kiállitáson. Margitay Ernő a felsoroltak nevének megemlitése mellett -nem a müveket, hanem- az életpályát értékeli nagyrabecsüléssel.
Benczur Gyula: "sikerekkel gazdag életpálya áll mögötte",- mondja kritikájában Margitay Ernő.

ÉLET, Bp. 1912. május 5. IV. évf. 18.sz. 566-567. lap.

Benczur Gyula

Gulácsy Lajos, Barta Ernő, Mednyánszky László, Zombory Lajos. Kimm Frigyes, Moldován Béla, Barkász Lajos, Vesztróczy Manó, V árady Gyula, Jakab Zoltán, Burghardt Rezső, Páldy István, Dobrovic Péter, Bánsághy Vince, Klammer Mariska, Lechner Ödön, Kozma Lajos, Reményi József, Beszédes J. László, Ligeti Miklós, Marton Ferenc, Stetka Gyula, Rottmann Mozart, ifj. Kampis János, Glatter Gyula, Pentelei Molnár J., Berkes Antal, Nádler Róbert, Vastagh Géza, Zádor István, Baróthy Major Jenő, Vidovszky Béla, Karlovszky Bertalan, Kléh János, Katona Nándor, Szmrecsányi Pajtás Ödön, Ferenczy Károly, Bosznay István, Benczur Gyula, Germány Elemér, Gulyás János, Hende Vince, Leidenfrost Sándor, Körmendi-Frim Jenő, Kandó László, Szlányi Lajos. A felsorolt művészek vettek részt a Műcsarnokban rendezett Tavaszi tárlaton.
ÉLET, Bp. 1914. ápr. 12. VI.évf. 15.sz. 474-475. lap. és 469. lap.

Benczur Gyula

Coulin Arthur, Papp Bertalan, Löschinger Hugó, Schmigelschi Oktáv müvészekről mondja a kritika: mind a négyen fiatalon, hirtelen meghaltak. Müveikről a legnagyobb elismeréssel nyilatkozik.
Poll Hugó, Szinyei-Merse Pál, Horváth János, Kisfaludi Stróbl Zsigmond, Benczur Gyula, Iványi Grünwald Béla müvészek a a fent felsoroltakkal együtt a Mücsarnok téli tárlatán vettek részt.
Benczur Gyula: A kiállitáson szereplő arcképeit nagyrabecsüléssel emliti meg a kritika.

ÉLET, Bp. 1913.okt. 12. V.évf.41.sz.
" " " nov. 3o.V. évf.48. sz.
1323,1324, 1526, 1529, 1528, 153o, 1531.lap.
1545, 1546. lap.

Benczúr Gyula

„Vajk hevesztelése"
(vegyes)

—: Milyen volt István király
Tühör, 1977. augusztus 21–23 lap.

Benczur Gyula festőművész

Madarász néha, Székely még jobban, még inkább Benczur tudatásom is barokk előzményekhez nyúlnak vissza és a megrendelő kívánsága Dorfmeister csatáképét, vagy III. Béla király gesztusát tekintve – egy évszázados különbség mellett – szemberjökön rakon az Egri nők, vagy akár a Ilonfoglalás (Parlament) inspirátorainak vágyával. (említve)

Mojzer Miklós: A Régi Magyar Ugyűjtemény. Budapest, 1977. 5. 27. old.

Benczúr Gyula, festőművész

Szinyei Merse Pál 1845-ben született. Talán nem, véletlen, hogy Mészöly, Munkácsy, Benczúr (1844) és Paal László (1846) születési éve, majd munkássága egyazon időszakra esik: Ennek, a többi között az a magyarázata, hogy hazánkban nagyjából ekkora tehető a polgárosodás, ami a művészetre kihatással volt.

Menyhárt László: Szinyei.

Magyarország, Budapest, 1977. aug. 7.

Benczur Gyula

A legőszintébb elismeréssel kell megemlékezni Ferenczy Károly női aktjáról, mely méltó párja a művész másik aktjának, amelyik a Szépművészeti Muzeum falán gyönyörködteti a nézőt.

Sok szin, frisseség sugárzik Bosznay István hegyvidéki tájairól,

"Női portré" c. alkotás Benczur Gyula művészetét dicséri.

A "Vörös kimonós hölgy" c. festmény Germány Elemér egyik legkedvesebb képe.

"Cyrano" sign.-val közölt kritika méltatása A "Tavaszi tárlat"-on szereplő művészek munkájáról. A művésznevek további felsorolását lásd: Reményi József nevénél, az alanti jelzet mellett. ÉLET, Bp. 1914. VI.évf. 15.sz. 469, 474, 475. lap.

Benczur Gyula, festő

BDh

Képei szerepelnek Aradi Nóra válogatásában.

Czobor Ágnes: Aradi Nóra: Ház kép a magyar történelemből 44.

Kömpebarát, Ap. 1956. március VI/3

Benczur Gyula, festő

MDH

Benczurfalván lévő egykori műtermében jelenleg Szabó István Kossuth-díjas szobrászművész dolgozik.

—: Szabó István szobrászművész műtermében

8 l

Népszabadság, bp. 1961. jan. 10.

Benczur Gyula, 1844-192o

A művész nővére

Vajk megkeresztelése

XV.Lajos és Mme Dubarry

Hunyady László bucsuja

Magy.Művészet 1800-tól. Szépirod.Muz. 1949.

7. l.

MDK

Benczúr Gyula 1 festő 1

A Vajk megkeresztelésének egyik vázlata szerepelt a Déri Múzeumban a múlt századi magyar grafikát bemutató kiállításon.

Tóth Ervin: Debrecen képzőművészeti életéből.

Alföld, Debrecen, 1960. 5. sz. 82, 83. l.

Benczur Gyula
festő

M.D.K.

A Dein Museumban a kiállításon
képeiből is bemutattak.

— 41 l.
Művészet, 1961. január. — 1 szám.

M. O. K

BENCZUR Gyula festő

A Bizonyi Aruház 1960. évi aukció.
jön felbukkant Budavári bevonu-
lásának egyik tanulmánya

(teknős) Nevők és áruk a Bizonyiban

Magyar Nemzet 1960. (XVI.) 251. sz. 5. l.
okt. 23.

Benczur Gyula

MDK

A.G. grófnő arcképe, olf.

Műcsarnok 1890/91. téli kiáll.

Benczur Gyula MDK

Kolduló barát, olf.

Műcsarnok 1891/92. téli kiáll.

Benczur Gyula MDK

Malom, vizf.

Holzhauseni részlet, vizf.

Mücsarnok 1891/92. téli kiáll.

Benczur Gyula MDK

A.G. grófnő arcképe, repr.

Mücsarnok 1891/92. téli kiáll.

MDK

Benczur Gyula

Rakssányi Dezső. Szinházi Élet 1924.26.sz.

MDK

Benczur Gyula

a festészeti jury tagja lett

Az O.M. Képzőm. Társulat rendes közgyülése 1908. ápr. 12. Mécsarnok 1908. okt. 15.

MDK

Benczur Gyula 1844-1920

Benczur Etelka

A M.Nemzeti festészet kialakulása. N.Szal. 1949. febr.

Bencsur Gyula festő M.D.K.

levelei vannak a VKM anyagában.

Sprenger M.: Adattár. Művtört. Érl.
1958 4 sz. 296

R. D. K.

BENCZUR Gyula

Az első magyar plakát szignálója,
(inkább felnagyított disz-ezkvelnek v.
miniaturának hat.)

Dusha Mária: Magyar Plakáttörténeti
Kiállítás a Műcsarnokban
Magyar Nemzet 1960. (XVI.) 265. sz. 8. l
nov. 7.

Benczur Gyula MDK

Gr. Almássy Dénesné arcképe, repr.

Műcsarnok 1892/93. téli kiáll.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KELET-MAGYAR-ORSZÁG

Benczur Gyula
1965 DEC .31

A Benczúr Gyula kiállítást egy hónap alatt több, mint kétezer ember tekintette meg a tehérgyarmati járási művelődési házban — írja Kósa Pál levelezőnk.

Nyolcvanezer forintos versenydíjú alapot létesítet-

Benczur Gyula

művei aukción

PH. 1942. II. 26.

zpont meginditotta rotaprintes for-
köteteként a
pzőművészeti Élete"
mely a Közoktatásügyi Népbiztosság
Budapesti Kir. Ügyészség 1919-es
kozó részét tartalmazza. Ára: 15.- Ft.

iadványai közül kapható
k 1954-55."
zpont évkönyve. Ára: 75.- Ft.

k 1956-58."

k a Müvészettörténeti Dokumentációs

Benczur Gyula.

Est, 1928. Nov. 18.

3

Benczur Gyula

a Szépmüv. Múz. gyűjteménjébe

NU. 1942. II. 15.

zpont meginditotta rotaprintes for-
köteteként a
pzőművészeti Élete"
mely a Közoktatásügyi Népbiztosság
a Budapesti Kir. Ügyészség 1919-es
kozó részét tartalmazza. Ára: 15.- Ft.

iadványai közül kapható
k 1954-55."
zpont évkönyve. Ára: 75.- Ft.

k 1956-58."

k a Művészettörténeti Dokumentációs

Benczur Elza.

A régi Műcsarnokban rendezett Ipormű-vészeti Társulat kiállításán szerepeltek fatárgy-művei.

Magyarság, 1928. dec. 2.

Berczúr Gyula

Méltatás

P. Szűcs Julianna: Az idézőjel csapdája
Művészet, 1977. december – 2. lap.

Benczúr Gyula, festőművész

A Magyar Nemzeti Galéria mutatja be a múlt század történelmi tárgyú festményeit a művész „Vajk keresztelése" c. vázlatán (említve), még néhány fogcsikorgató pogány magyart is festett, ám mellőzte őket a végső kidolgozásnál. – Nem történelmi festmény, de itt látható a művész „Bacchánsnő" c. műve. (említve)

Székely András: Magyar Történelmi Festmények Tükör, Budapest, 1978. nov. 26. 3. old.

Benczúr Gyula, festő

l.: Koszta József

Nagy Tibor: Koszta József 1136-1139.

Élet és Tudomány, Bp. 1978. sept. 8. XXXIII/36.

Benczur Gyula

Az itt következő festőművészek szerepelnek müveikkel a Műcsarnok jubiláris téli tárlatán: László Fülöp, Mendlik Oszkár, Mikola András, Révész Imre, Rippl Rónai József, Rokovics Ignác, Skuteczky Döme, Szlányi Lajos, Udvary Géza, Wildner Glatz Mária, Ziegler Károly, Benczur Gyula, Bruck, Csók István, Dudits Andor, Feiks Jenő, Háry Gyula, Herrer Cézár, Hilbert Irén, Klammer Mariska, Kosztolányi Kann Gyula,

Benczur Gyula: "A mester müvei képviselik a klasszikus magyar müvészetet"-mondja a kritika és a legnagyobb elismeréssel nyilatkozik minden alkotásáról, de nem nevezi meg őket.

ÉLET, Bp. 1911. dec. 24. III. évf. 52. sz. 1610-1612. lap.

Benczur Gyula, festőművész

„Festmények a pénzeken, a pénz a festményeken" c. kiállítást a Nemzeti Galéria és az OTP rendezte. — A művész festménye: „Vajk megkeresztelése" c. (említve) az 1927. ben kibocsátott 1000 pengős papírpénz hátoldalát díszítette

Esti Magazin

1977. X. 26. Kossuth, 18.30 (Kjné)

Benczur Gyula

"Képtári Kaleidoszkop" A tavaszi tárlaton.
sign .: Olló. A résztvevő művészek:

Basch Árpád, Benczur Gyula, Bruck Miksa, Edvi Aladár, Gyárfás Jenő, Hauszmann, L. Hoffmann Ilona, Jászai, Jendrassik Jenő, Karlovszky Bertalan, Karvaly Mór, Kézdi Kovács László, Konek Ida, Koroknyai Ottó, Koszkol Jenő, László Fülöp, Ligeti Miklós, Márk Lajos, Mendlik Oszkár, Mesterházy Kálmán, Olgyai Ferenc, Peske Géza, Spányi Béla, Stark Teréz, Szlányi Lajos, Telepy Károly, Ujvári Ignác, Zemplényi Tivadar.

Benczur Gyula: a kritika dicséri I. Ferdinand-jának ragyogó érdemrendjeiről és ruhájáról készitett festményét, de egy élő kéznek a megfestését többre becsülné a legtündöklőbb aranyozásnál.

Élet, Bp. 1895. május 5. V. évf. 32.sz. 9-lo.lap

Benczur Gyula

Szalay-Baróti: Magyar Nemzet története c. művének az 5.-ik füzetében szerepel Geiger „híres festménye: "A pozsonyi csata" és Benczur gyula "Vajk keresztelése"c. müve, -mint az Irodalom c. rovat közli.

Élet, Bp. 1895. január 27. V. évf.
18. sz. 11. lap.

Berczis Gyula

Kodolnay Gyula: Megemlékezés Berczis Gyuláról
Kelet-magyarország, 1974. febr. 3.

A magyar müvészettörténeti irod. bibliográfiája 1974.
Müvészettörténeti Értesitő 1977/1.

75. old

Benczúr Gyula, festő

l: id. Szabó István

_: id. Szabó István kiállításáról

7.

Népszabadság, Bp. 1978. júl. 8.

Benczúr Gyula (1844-1920)

„Nő lepkével" o. v. 110 x 86 cm

J. l. b.: Benczúr Gyula

Vételár: 25000 Ft

BÁV 46. Képaukció katalógus, Bp. 1978. szeptember

Benczúr Gyula
(Bp. 1948-
címe: 1113 Bp. Edömér u. 2

Az Iparművészeti Főiskolán végzett. Plakát- és könyvillusztrációval foglalkozik, valamint emblématervezéssel.

Békéscsabai Alkalmazottgrafikai Biennálé
Plakátkiállítás, Munkácsy Muzeum, 1978.IV.2-V.28.
-Katalógus a könyvtárban-

Benczur Gyula

Ürmössy Baldizsár plébános a Szépművészeti Múzeumnak ajándékozta a mester nemrég elhunyt második nejét ábrázoló arcképét, (említve) a művész alkotását.

Magyarság. 1928. Máj. 26.

Benczur Gyula.

— **Aukció-kiállítás az Ernst-Múzeumban.** Vasárnap nyílik meg az Ernst Múzeum nagy őszi aukciójának kiállítása. Nagy és válogatott anyagot halmoztak fel az intézet helyiségeiben, a hazai és külföldi művészet és iparművészet sok értékes termékét. Képek, szobrok, fafaragások, szőnyegek, hímzések, bútorok, porcellán, fájánsz, üveg, ékszer szokatlan bőségben. Itt látjuk *Benczur Gyula* és *Keszler József* hagyatékának javát. Finom ízlésű, hozzáértő gyüjtő volt mind a kettő, s gyüjteményükben sok olyan darab van, amelyért érdemes lesz versenyezniök az új gyüjtőknek. Feltűnik egy nagyon szép Murillo, de különösen gazdag a magyar mesterek gyüjteménye, amelyben *Munkácsy, Szinyei-Merse, Benczur, Borsos, Barabás, Mészöly, Pállik*, s a legkitünőbb élő mesterek műveivel találkozunk. Egy egész sorozat magyar ezüsttárgy, kelyhek, kupák, díszedények képviselik az erdélyi és a felsőmagyarországi ötvösművészet híres mestereit. Mint külön gyüjtemény kapott helyet *Balassa* Istvánné híres magyar hímzés és csipkegyüjteménye, amelyben a legszebb kalotaszögi darabokat találjuk.

Ett, 1928. Nov. 18.

Benczur Béláné.

A régi Műcsarnokban rendezett Iparmű-
vészeti Társulat kiállításán peddny-fová-
sai szerepettek

Magyarság, 1928. dec. 2.

Benczur Gyula

Festő

Heitler L.: Művének, művek és műgyűjtő

Jelenkor 965 9. 856 l.

Kér

Név: . . . . . .

Születési év: . . . . . Hely: . . . . .

Hol, mikor és kinél tanult: . . . . . .

Önálló kiállításai: . . . . . .

Mely kiállításokon vett részt: . . . . .

Hol jelentek meg kritikák vagy méltatá

Benczur Gyula

Festőnél Samult Fényes Adolf

Oelmacher Anna: Fényes Adolf

Élet és Tudomány 1960 okt 43 n. 1347. l.

Benczur Gyula MDK

A müvész növérének képmása. /Etelka/, repr.

Mücsarnok 1934 Husz év szerzeményei

Benczur Gyula.

— **Benczur Gyulának szobrot állitanak.** Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat legutóbbi választmányi ülése elnökének, *Lukács* György belső titkos tanácsosnak javaslatára egyhangu lelkesedéssel kimondotta, hogy mozgalmat indit a halhatatlan magyar festő: *Benczur* Gyula emlékének szoborral való megörökitése végett. E célból érintkezésbe lép a Benczur-társasággal, a székesfővárossal, Nyiregyháza városával, mint Benczur szülőhelyével és velük őszre megalakitja a Benczur-szoborbizottságot.

Magyarság, 1928. jún. 15.

MDK

Benczur Gyula, 1884--192o

Ungarische Allgemeine Landesausstellung

Budapest Székesfőváros Jubileumi Kiállitása

Ezredéves Országos Kiállitás

1885-196o. M.plakát-tört. kiáll. Mücs. 196o.

MDK

Szikra János festő

Sz.J. kiáll. Fényes I.terem. 1960. okt.

MDK.

Benczur GYula

Müvei a Nemzeti Galériában

Kisalföld 1965 május 9. lap -

MDK

Benczur Gyula

Az Orvos-Szöv. mütárlata. Alkotmány, 19o2. szept. 18.

MDK

Benczur Gyula

Az Orvos-Szövetség mütörlata. Vas.Ujs. 1902. szept. 21.

MDK

Benczur Gyula

Az Orvos-Szövetség mütárlata. Uj Idők, 1902. szept.21.

1930 Jan

Benczúr Elocsete Paradicsom

1930 tit. Szurc

Czenstochovai Madonna

Kr. sírba tétele I-II

Krisztus

tit. Szto

1932 febr. - l. Külön

1933

1940 l. Külön

10, 18 26, 28, 65-6, 75, 117

1942 okt

Benczúr

Tub. kiáll

1848

Zalán futása } ker

Anonymus

Hegedus Gale

Vörösm. M

Szeretet

ayai szeretet

Akt, márv

~~1848~~

MDK

Benczur Gyula

B.G. II. 562 1.

Benczur Gyula, Jestő MDK

A művész egykori műtermében dolgozik Benczur-falván id. Szabó István szobrász.

— Madách-szobor Készül 2.

ESTI HIRLAP

Bp. 1964. jún. 26.

MDK

Benczur Gyula

Az Orvos-Szövetség mütárlata. Pesti Napló, 1902. szept. 14.

MDK

Benczur Gyula

Az Orvos-Szövetség mütárlata. Pester Lloyd, 1902.
szept. 16. és 17.

MDK

Beneczur Gyula

Az Orvos-Szövetség mütárlata. Magyar Szemle, 1902. szept. 28.

MDK

Benczur Gyula

Az Orvos-Szöv.mütárlata. Budapesti Hirlap, 1902. okt. 5.

MDK

Benczur Gyula

Az Orvos-szövetség mütárlata. Pesti Hirlap, 1902, szept, ~~kör~~ 14.

MDK

Benczur Gyula

Az Orvos-Szövetség mütárlata. Magyarország, 1902. szept. 16.

MDK

Benczur Gyula

Az Orvos-szövetség mütárlata. A Hét, 1902. szept.21.

MDK

Benczur Gyula

Az Orvos-Szövetség mütárlata. Budapesti Napló, 1902. szept. 14.

MDK

Benczur Gyula

Az Orvos-Szövetség mütárlata. Neues Pester Journal 1902. szept. 14.

MDK

Benczur Gyula

Az Orvos-Szövetség mütáriata. Magyar Hirlap, 19o2. szept. 16.

MDK

Benczur Gyula

Képzm. Társ. 1931. őszi,kiáll. kat. 41 l.

M.D.K.

Benczur Gyula /1844-1920/

38. A M. Tud. Akadémia diszterménék mennyezetének festményéhez készült vázlat. /szószerint másolva a mondat/Olajf. 121x75 vászon.
39. Rózsacsendélet. Olajf. 54x56 vászon.
40. Piros ruhás hölgy. /Carolina Max a müvész felesége/ Olajf. 68x82.5 vászon.
41. Dachaui tájkép. Olajf. 36.5x29.5 vászon.
42. Mátyás az igazságos. Olajf. 81x59.5 vászon.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. IV. füzet. MUMOK. Bp. 1952. 3.,4.l.

M.D.K.

Benczur Gyula /1844-1920/

39. Az ezredévi országgyülés hódolata. Olajf. 347 x 660, vászon. /1896. junius 8.-án a magyar országgyülés a budai királyi palota tróntermében hódolatát fejezi ki I. Ferenc József előtt. Közismert személyek arcképei szerepelnek rajta./

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. I. füzet. MUMOK. Bp. 1952. 5. l.

MNK.

Benczur Gyula
festő
1844–1920

művei a grafikai kiállításon

– Nemzetközi grafikai kiállítás a Műcsarnokban
Grafikai Szemle, 1909, évf 2 z 29 l

Bencsur Gyula, író MOL

A cikkíró megemlíti nevét.

Írói arcképek
Farkas Zoltán: Schöpflin Aladár
202-204.l

KÖNYVBARÁT

bp. 1969. május X/5.

Benczur Gyula M.D.K.

München 1880.

Vajk megkereszteltetése. 19X13 cm. illusztráció Keleti Gusztáv: Festészet és szobrászat c. cikkéhez. id.mü 413-470.p.

- - festménye után egyszinü fametszet.Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

Szign. Benczur Gyula - Morelli G.F.i.

O.m.9.k.Magyarország.III.1893. 429.p.

Bencsúr Gyula, festő

A Művészeti Könyvtár 21. kötete
ismerteti Bencsúrt. 42 kép-illusztráció.

-o-: Telepy Katalin: Bencsúr

431

X/9

KÖNYVBARÁTI bp. 1960. szeptember

M.D.K.

Bencur [Gyula], festő

egyik magyarországi képviselője a XIX. sz. történelmi festészetének.

Hettyey Aranka: Művelődéstörténeti jegyzetek.
Bp. 1932. 23.old.

Benczur Gyula M.D.K.

Bp.1893 körül.

Eötvös József. 19X13 cm. illusztráció Váczy János: A magyar irodalom c. cikkéhez.id.mü 245-338.p.

Szign. nélk. - Morelli G.

- - festménye után Morelli Gusztáv fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.állny.

Om.9.k.Magyarország.III.1893.225.p.

Benczur Gyula festő.

Mücsarnok 1898.21.sz.195-198 l.

Benczur Gyula festő.

Hollósy Simon iskolája. /Emlékezések és levelek/:
A Mübarát 1922.II.évf.169-179 l.

Benczur Gyula festő.

OMKT.1895.tav.

Benczur Gyula festő.

I.Ferdinánd bolgár fejedelem arcképe. Olajf.

OMKT.1895.tav.

MDK

Bencsur Gyula 1festő1

(Mellékesen említve.)

Juhász Géza: Irodalmunk újra-indulása Debrecenben a felszabadulás után.

Alföld, Debrecen, 1960. 3. sz. 112. l.

Benczur Gyula
festő

M.D.K.

Mikszáth Kálmánról festett képe

— ~~34 kép~~ Művészeti életünk
Művészet, 1960. december. — 34. l.

Benczur Gyula, festö
1844-192o

Puttó fej. Szénrajz, monogrammal.
Mátyás és Beatrix. Jel. Olf., vászon.
Madonna a gyermekkel. " "

v. Ernst Muzeum VI. müvészeti aukció. Kiáll. 1947 okt. 12-19.

Kat. 7. old.

HDK

Benczur gyula festő

(Mesteriskolájának Fenyes Adolf is tagja volt.)

(H. g.): Fenyes Adolf emlékkiállítása.

Ország-Világ, Bp. 1960. 35. sz. (6. l.)

Benczur Gyula

Benczur Gyula

MDK

Repr:

"Vajk megkeresztelése"
A festmény utólagos rajzváltozata. 1880.
Tus, toll.

59. kép.

Pataky Dénes: A magyar rajzművészet. Bp. 1960.
Szöveg után. Képtáblák.

Benczur Gyula

Rajzai Az "Osztrák -Magyar Monarchia írásban és képben" /1887-1902/ c. munkában.

PATAKY DÉNES: A magyar rajzművészet. Bp. 1960.

20.l.

Benczur Gyula

I. illusztrációi az 1879 és 84-es diszkiadásában.

PATAKY DÉNES: A magyar rajzművészet. B. 1960.

20.1.

Benczur Gyula

MNK

H^jsai a "H^avéd album" /1868/ c. müben.

PATAKY DÉNES: A magyar rajzmüvészet. Bp. 1960.

20.1.

Benczur Gyula

1844-1920.

Piloty növendék. Münchenben volt tanár. 1883-ban haza hivták a pesti Mesteriskola igazgatójának.

Nővéréről, Etelkáról festett korai képe.
"Hunyadi László bucsuja"
"II. Rákóczi Ferenc elfogatása" 1868.
"Vajk megkeresztelése" 1875.
"Budavár visszavétele" 1896.
"Millenáris hódolat" 1899-1902.
Az "Osztrák Magyar Monarchia" c. mü részére és a Petőfi kiadás/1879/ részére készult rajzok.

PATAKY DÉNES: A magyar rajzművészet. B. 1960.

25.1.

M.D.K

BENCZÚR Gyula festő

Mellszobra Lala György-tól

A M.N. Galéria állagjegyzéke T.6. rész.

Bp. 1959. 307. l.

M. D. V.

BENCZÚR Gyula festő

Fejszobra Stróbl Szajostól

Ltsz.: 6432.

A M. N. Galéria ázsiagyjegyzéke T-/b. rész

Bh. 1959. 162. e. 163. e

Benczúr Gyula
festő

H.D.V

Szimnyeivel barátai viszonyban voltak.
„Pihenés az erdőben", „Vörös köpenyes nő",
„Nő az erdőben", „Koszorút a mamának",
„c. művei. + Pihenés az erdőben (repro)

Telepy Katalin: Új mestermű a Magyar Nemzeti Galéria XIX.
Művészet, 1961. szeptember — 43 l. száradi kiállításán

M.D.K.

Benczur Gyula /1844-1920/

31. Noli me tangere. Olajf. cca. 120x70 vászon. /Krisztus előtt térdeplő Bünbánó Magdolna/
32. Gróf Tisza István arcképe. Másolat. Olajf. 160x130. vászon.

Elvesztek. /31. mü Pénzintézeti Központból
32. " Nógrád vm./

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. V. füzet. 3. l.
MUMOK. Bp. 1952.

M.D.K.

Benczur Gyula /1844-1920/

28. Rubens önarcképének másolata. Olajf. cca:20x13
29. Mátyás király bevonulása Bécsbe. Olajf.
30. Prónay Mihály főispán arcképe. Olajf. 120x100

Elvesztek. /28. mü Budai királyi palotából.
29. " Miniszterelnökségről.
30. " Nógrád vm. /

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. V. füzet.
2. l.
MUMOK. Bp. 1952.

MDK.

Benczur Gyula festő

"Mátyás király tudósai és müvészei között" /olaj/

"Nő legyezővel" /vörös kréta/ Másolat Rubens ut.

"Albrecht főhg. képmása" /tollrajz/

Árverési Közlöny 4.sz. 1931. december.
26.1.

Benczur Gyula /1884-1920/ MDK

"Ungarische Allgemeine Landesausstellung" 1885.

"Budapest Székesfőváros/ Jubileumi Kiállitása." é.n.

"Ezredéves Országos Kiállitás" 1896.

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás. Bp. 1960. 14.l.

Benczúr Gyula

□ BENCZUR-emlékkiállítást rendez a nyíregyházi múzeum. A művész legszebb alkotásait mutatják be.

□ ALICJA DANKOWSKA,

E. H. 1959 II. 7

M.D.K.

Benczur Gyula

Festőművész Nyiergyházán született.

Városok Lapja 1939. XXXIV.évf. 6.szám . 118.oldal
Szohor Pál polgmester:A nyiri táj.

Benczur Gyula, festő

Rippl-Rónai bemutatkozása idején a magyar közönség „favoritja" nem Munkácsy, hanem Benczur volt.

Murányi-Kovács Endre: Rippl-Rónai József 7.l

NÉPSZABADSÁG Sp. 1961. Máj. 21.

Benczur Gyula

Műv. Kiskönyvt. sor.-ban
értékelés.

Magyar Kender
1958. okt. 30.

Benczur Gyula

(Egyik festményét Courbet
műveként vásárolták meg.)

Esti Hírlap
1957. máj. 11.

Benczur Gyula

"Buda visszafoglalása"

Fogány Ö. Gábor: A III. Magyar képzőművészeti Kiállítás.
Irodalmi Ujság. 1955. I. 1. 6. l.

MDK

Benczur Gyula,
európai hirü nagy magyar festönek
gyógyszerész volt az édesapja.

Magyar Gyógyszerészek a szépmüvészetekben.
Nemzeti Ujság. 1943 dec. 16.

MDK

Benczur Gyula (festő)

(Futólag említve egy hajdani fu-
varos emlékezésében.)

Szombathy Viktor: Jáska bácsi el-
mereng.

Ország-Világ, Bp. 1960. jún. 8. 23. sz.
(15. l.)

Benczúr Gyula
festő

M.D.K.

Münchenben tanár volt.

Farkas Zoltán: Csók István búcsúztatója
Művészet, 1961. április - 4 lap.

Bencsúr Gyula
festő

M.D.V.

„Budavár visszavétele" c. képe

Farkas Zoltán: Csók István búcsúztatója.
Művészet, 1961. április. — 5 lap.

Benczur Gyula
festő

M.D.K.

Méltatás.

Farkas Zoltán: Csók István bécsúztatója
Művészet, 1961. április – 7 lap.

M.D.K.

Nenczur Gyula.

Festőművész.

Radocsay Dénes opponensi véleménye Aradi Nóra kandidátusi disszertációjáról.

Müv.Tört.Ért. 1960. 1.szám. 67.lap

Benczur Gyula MDK

Emlékkiállitásának mintegy 130 alkotását mutatják be a Nemzeti Galériában.

aug.9.

Magyar Nemzet. 1958/szept./27.

M.D.K.

Benczur Gyula, festő

II.Rákóczi Ferenc elfogatása c. képéről

Telepy Katalin: Benczur Gyula emlékkiállitása,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 116.old.

M.D.K.

Benczur Gyula, festő

A Szent Márk templomban c. festményéről

Telepy Katalin: Benczur Gyula emlékkiállitása,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 116.old.

M.D.K.

Benczur Gyula, festő

Vajk megkeresztelése c. képéről

Telepy Katalin: Benczur Gyula emlékkiállítása,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 116.old.

M.D.K.

Benczur Gyula, festő

Szent István felajánlja a koronát c.
festményéről

Telepy Katalin: Benczur Gyula emlékkiállitása,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 117.old.

M.D.K.

Benczur Gyula, festő

Fatörzs-tanulmány c. képét említi

Telepy Katalin: Benczur Gyula emlékkiállitása,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 116.old.

M.D.K.

Benczur Gyula, festő

Nő az erdőben c. festményét említi

Telepy Katalin: Benczur Gyula emlékkiállítása,

A Magyar Nemzeti Galérai Közleményei,

1960. II. sz. 116.old.

M.D.K.

Benczur Gyula, festő

Erdei tájkép c. festményét említi

Telepy Katalin: Benczur Gyula emlékkiállitása,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 116.old.

M.D.K.

Benczur Gyula, festő

Bacchánsnő c. festményéről

Telepy Katalin: Benczur Gyula emlékkiállitása,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 117.old.

M.D.K.

Benczur Gyula, festő

Trefort miniszter portréjáról

Telepy Katalin: Benczur Gyula emlékkiállítása,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 117.old.

M.D.K.

Benczur Gyula, festő

teremrészlet a "Mátyás fogadja a pápa követeit" c. képpel a főhelyen

Telepy Katalin: Benczur Gyula emlékkiállitása,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 117.old.

M.D.K.

Benczur Gyula, festő

XIV. Lajos és Dubarry c. festményéről,

Telepy Katalin: Benczur Gyula emlékkiállitása,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1860. II. sz. 117.old.

M.D.K.

Benczur Gyula, festő

Négy gyermekének arcképét említi

Telepy Katalin: Benczur Gyula emlékkiállitása,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 117.old.

M.D.K.

Benczur Gyula, festő

Budavár visszafoglalása c. festményéről

Telepy Katalin: Benczur Gyula emlékkiállitás

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II.sz. 118.old.

M.D.K.

Benczur Gyula, festő

Károlyiné arcképét említi

Telepy Katalin: Benczur Gyula emlékkiállitása,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 118.old.

M.D.K.

Benczur Gyula, festő

Mikszáth Kálmán arcképét emliti

Telepy Katalin: Benczur Gyula emlékkiállitása,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 118.old.

M.D.K.

Benczur Gyula, festő

Mályvák között c. képéről

Telepy Katalin: Benczur Gyula emlékkiállitása,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 118.old.

M.D.K.

Benczur Gyula, festő

Idill c. festményéről

Telepy Katalin: Benczur Gyula emlékkiállitása,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II.sz. 118.old.

M.D.K.

Benczur Gyula, festő

Puttó csoport c. festményéről

Telepy Katalin: Benczur Gyula emlékkiállítása,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 118.old.

MTD.K.

Benczur Gyula. festő

Hullámok játéka c. festményéről

Telepy Katalin: Benczur Gyula emlékkiállítása,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 118.old.

MD.K.

Benczur Gyula, festő

Patrona Hungariae c. festményéről.

Telepy Katalin: Benczur Gyula emlékkiállítása,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 118.old.

M.T.K.

Benczur Gyula, festő

Diadalmas Mátyás c. festményéről

Telepy Katalin: Benczur Gyula emlékkiállítása,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 118.old.

MTD.K.

Benczur Gyula, festő

Milléniumi hódolat c. festményéről

Telepy Katalin: Benczur Gyula emlékkiállitása,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 118.old.

M.D.K.

Benczur Gyula, festő

Mithológiai jelent c. festményéről

Telepy Katalin: Benczur Gyula emlékkiállitása,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 118.old.

MTD.K.

Benczur Gyula, festő

Vénusz galambjai c. képéről

Telepy Katalin: Benczur Gyula emlékkiállítása,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 118.old.

M.D.K.

Benczur Gyula, festő

Pán a nádasban c. képéről

Telepy Katalin: Benczur Gyula emlékkiállitása,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 118.old.

M.D.K.

Benczur Gyula, festő

Nyulas Madonna c. festményéről

Telepy Katalin: Benczur Gyula emlékkiállitása,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 118.old.

M.D.K.

Benczur Gyula, festő

Páni félelem c. festményéről

Telepy Katalin: Benczur Gyula emlékkiállitása,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 118.old.

M.D.K.

Benczur Gyula, festő

A diadalmas Mátyás és Mátyás fogadja a pápa követeit, c. festményeit, a restaurálással kapcsolatban említi

Csengeryné Nagy Zsuzsa: A Magyar Nemzeti Galéria az 1957-58-as években,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 122. old.

MTD.K.

Benczur Gyula, festő

Hunyadi László bucsuja c. festményét emliti,

Telepy Katalin: Benczur Gyula emlékkiállitása,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 115.old.

M.D.K.

Benczur Gyula, festő

teremrészlet a kiállitásból,

Telepy Katalin: Benczur Gyula emlékkiállitása,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 115.old.

M.D.K.

Benczur Gyula, festő

Balatoni halásztragédia c. festményéről

Telepy Katalin: Benczur Gyula emlékkiállítása,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 115.old.

M.D.K.

Benczur Gyula, festő

teremrészlet a kiállitásból,

Telepy Katalin: Benczur Gyula emlékkiállitása,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 114.old.

M.D.K.

Benczur Gyula, festő

családi arcképeiről említés történik

Telepy Katalin: Benczur Gyula emlékkiállítása,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 114.old.

M.D.K.

Benczur Gyula, festő

Vajk megkeresztelése c. festményét említi

Telepy Katalin: Benczur Gyula emlékkiállítása

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 114. old.

MD.K.

Benczur Gyula, festő

Budavár visszavétele c. festmények képe, a Nemzeti Galéria előcsarnokában látható reprezentativ elhelyezésben,

Telepy Katalin: Benczur Gyula emlékkiállitása,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 113.old.

M.D.K.

Benczur Gyula, festő

a kiegerés utáni művészet körök, s a történelmi festészet megváltozásával kapcsolatban
említés történik róla

Bényi László: XIX. századi magyar festészt kiállítása a Magyar Nemzeti Galériában,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 93. old.

M.D.K.

Benczur Gyula, festő

Nő az erdőben c. képét említi

Bényi László: XIX. századi magyar festészet kiállítása a Magyar Nemzeti Galériában,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 96.old.

M.D.K

Benczur Gyula, festő

Szinyeivel együtt tanul Piloty iskolájában,

~~Közli~~

Jeszenszky Sándor: Szinyei Majálisa, ~~a cikkében~~

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 65.old.

M.D.K.

Benczur Gyula, festő

Petőfi arcképét említi

Telepy Katalin: Benczur Gyula emlékkiállitása,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 118.old.

M.D.K.

Benczur Gyula, festő

aranyérmet nyer az 1910-es berlini kiállításon, ~~Közli~~

Jeszenszky Sándor: Szinyei Majálisa, ~~a~~ cikkében

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. III sz. 33. old.

M.D.K.

Benczur Gyula festő

müncheni mütermében rendezkedett be Szinyei, mialatt Benczur egy ideig Párisban tartózkodott.

Jeszenszky Sándor: Szinyei Majálisa,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei, 1960.II.sz. 5.old.

M.D.K

Benczur Gyula festő

az 1873-as müncheni kiállitáson bemutatott Majális dicsérői között volt.

Jeszenszky Sándor: Szinyei Majálisa,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei, 1960.II.sz. 12.old.

M.D.K.

Benczur Gyula, festő

12 termet megtöltő emlékkiállitásával kapcsolatban a müvész egész munkásságának jellemzését és méltatását adja

Telepy Katalin: Benczur Gyula emlékkiálitása,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,
1960.II. 113-118.old francia szöv.
193.195.old. magyar szöv.

MDK

Benczur Gyula

E.G. II. 631 l.

Benczur Gyula

MDK

Rajzok

Műcsarnok 1931 őszi tárlat

MDK

Benczur Gyula

Budapest szfőv. ujabb szerzeményeinek kiáll.
Képzőművészet 1932. 52. sz. 152.l.

M.D.K.

Benczur Gyula, festő

Fehérsapkás önarcképéről

Telepy Katalin: Benczur Gyula emlékkiállítása,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 118.old.

MDK

Benczur [Gyula festő]

Kinyei Merse Pállal egy időben München tartózkodott. Az ő ottani műtermében festette Kinyei a Majálist. (Probstner Zsófia [redacted] visszaemlékezéseiből.)

Szántó György: A [redacted] asszony. Ország-Világ. Sp. 1960. jún. 8. 23. sz. [redacted] (9. l.)

Benczur Gyula, festő 7134

Johann Weidlein — a budapesti német gimnázium igazgatója volt 1940-45 között — most megjelent könyvében németnek mutatja be Benczurt.

—s—: Diesőségükre és hasznukra 2

ESTI HIRLAP, bp. 1964. júl. 2.

MDK

Benczur Gyula

Felvinczi Takács Z.: Thorma János. Magyar Művészet 1928. évf. 302.l.

MDK

Benczur Gyula

Molnár E. dr.: Karlovszky Bertalan. Az Orsz. M. Kir. Képzőm. Főisk. Évk. 1937/38-1938/39. 19.1.

MDK

Benczur Gyula

Hunyadi László bucsuja

Thirring G.dr.:Budapest részletes kalauza. Részletes helyi kalauzok 1. Szépmüvészeti Muzeum. Bp. 1926. 100.1.

Bencaur Gyula

Hungarii Dacoru]a

MDK

Benczur Gyula

Lázár B.: Thorma János, Petőfi festője. Koszoru /a Petőfi Társaság közlönye/. Uj folyam IV.4. 1938. jun. 205.1.

MDK

Benczur Gyula

Álom

Vajk Megkeresztelése

Bacchánsnő

Thirring G.dr.: Szépmüv. Muzeum. Budapest részletes kalauza. Részletes helyi kalauzok 1. Bp. 1926. 101.1.

Benczur Gyula

Álom

Vajk Megkeresztelése

Bacchánsnő

MDK

Benczur Gyula

~~olajfestmények:~~
Grafikák

Kassa látképe

Kovácsok

Tájkép

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

Virágcsendélet

Három éneklő angyal

Vadászat, grafika

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

IV. Károly koronázása

Önarckép fehér sapkában

Tölgyfalomb

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

Mátyás fogadja a pápa követeit /vázlat/

" " " "

Simon Jakab

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

Tanulmány

Tanulmányfej

Kolostorfolyosó

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MNK

Benczur Gyula

olajfestmények:

Mithológiai jelenet

Nádasdy Ferencné Zichy Ilona arcképe

Női szent

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Neuz. Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

Férfifej

Goethe fej

Mákvirág

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

Patrona Hungariae

A müvész második nejének arcképe

Erdőrészlet

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

A diadalmas Mátyás

Krisztus az Olajfák hegyén

Szerelmespár /Idill/

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

Hamvazószerda /A szerelem bolondja/

A müvész második nejének arcképe

Diszmagyar ruhás önarckép

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

Perseus és Andromeda

Lovagias ki pán

Domony Móricné arcképe

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Hons.Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

Pán a nádasban

Kleopatra

dr. Wekerle Sándor

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

Olajfestmények:

Noli Me Tangere

Konyharészlet

Puttócsoport

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

Olajfestmények:

Mátyás tudósai körében /vázlat/

Mikszáth Kálmán arcképe

Nyulas Madonna

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

Olajfestmények:

Dessewffy Aurél arcképe

Háromkirályok imádása

Mátyás és Holubár /vázlat/

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

Olajfestmények:

Stahrenbergi tó –

Ormódy Vilmosné

Petőfi Sándor arcképe

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

Dr.Samassa József egri biborosérsek arcképe

A müvész és feleségének arcképe /Dundy/

Ádám és Éva

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Boncsur Gyula

olajfestmények:

Jellinek Mórné arcképe

Dr.Samassa József egri biborosérsek arcképéhez tanulmány

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Honz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

Szent István oltárképhez tanulmány

Szent István felajánlja Máriának a koronát

Hullámok játéka

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

Kedvenceim

Szent István felajánlja a koronát

" " " Máriának a koronát

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

Hock János

Női arckép

Andrássy Aladár arcképe

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

Erzsébet királyné

Ezredéves hódolat első vázlata

Főpap arcképe

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

Batthyány Elemér

Károlyi Lászlóné arcképe

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

Benczur

Décsen gera prépost gyűjtemé-
nyében lévő műve a Nemzeti
galériába. került

Vigilia, 1964, 9 sz., 567 old.

Benczur Gyula MDK

Faun

Müczarnok 1939 Derü a müvészetben kiáll.

M.D.K.

Benczur Gyula festö

Müve kiállitva a párizsi Világkiállitáson

Berkovits Ilona: Zichy Mihály .. Bp. 1964. 139.l.

M.D.K.

Benczur Gyula, festő

nevét nagy elismeréssel említi az ismeretlen cikkíró az Országos Kiállítás képző-művészeti bemutatójában

Budapester Ausstellungs-Zeitung, Bp. 1885.
VIII. 8. sz. 222. old.

MDK

Benczur Gyula

Az Akadémia nagytermének mennyezetvázlata

Műcsarnok 1932 Budapest közönségének képzőművészeti gyüjteményéből rendezett kiállitás

MDK

Benczur Gyula

Vajk

Krausz Simon gyüjteménye. Árverési Közlöny 1929.
5. rk. sz. 7.l.

Benczur Gyula MDK

Nárcisz

Műcsarnok 1940 A gyermek a művészetben c. kiáll.

M.D.K.

Benczúr Gyula, festőt

és Zala Gyorgyot találta itt Fülep Lajos „mint a hivatalos művészet elmozdíthatatlan szikláit, mikor Párizsból. Cézanne-on iskolázott szemmel... haragszerett. Az ő művészetüket Cézanne-hoz igazítani remény-telen vállalkozás lett volna..."

Perneczky Géza: Tiz esztendő a magyar képzőmüvészeti kritika hőskorából

Müvészett9rténeti Értesitő, 1965.XIV.évf. 3.sz.

183. old.

Művészetelmélet: Jegyzdek Bencsur Gyula rajzaiha
Malonyay Dezső

Művészet VI. évf. 1907. 355-371. l.

M.D.K.

Benczur Gyula, festő

„nagyogó képét" nagy elisüyezés-sel emliti cikkiró az ~~Erdélyes~~ Erdélyes kiállítás képrőmüvészeti tárlatán, amelyen a müvész az „Alt. Biztosztó Társaság" alakuló közgülését örökítette meg, számos közéleti férfiú arcképével.

Budapester Ausstellungs-Zeitung, Bp. 1885.

XI. 8. sz. 326 old.

M.D.K

Benczúr Gyula
festő

Méltatás.

Lengyel Géza: Basilides Banna gyűjteményes kiállítása
Művészet, 1966. május - 49 kep.

Benczúr Gyula, festő

Volt Benczúr-emlékkiállítás.

K. m.: Megnyílt a Nemzeti Galéria dokumentációs Kiállítóterme

ESTI HIRLAP, 1965. ápr. 23.

Benczas Gyula festő

Szövegben említett mű. Olsárkép-sorulmány

1966 feb. 23 Pestmegyei Kiskap

Benczur Gyula

MDK

Zala György müve

Képzőművészet 1934. III. 1.

MDK

Benczur Gyula

Tornai Gyula meghalt.

Képzőművészet 1928. 15. sz.

tbeli rossz iskolarendszerünkben,
számában keresendő - ahogyan erről
ve szólott.[4] Elmaradottabb vidéke-
egy archaikusabb rétege, amelyet

MDK

Benczur Gyula

Évk. KMT. 1929. 133-136.

MDK

Benczur Gyula

Vas. Ujs. 1888. 692.1. /A Mücsarnokból/

MDK

Benczur Gyula

Magyar Müvészet ✗ 1928. 713. 1.

MDK

Benczur Gyula

Jegyzetek Benczur Gyula rajzaihoz.

Balonyay Dezső

Müvészet VI. évf. 1907. 355-371.

MDK

Benczur Gyula

Arad és Vidéke. 1908, okt. 24. 651.sz.

Bencsik Gyula.

A magyar történelem hősei festették meg.

Szabad Nép, 1951. Sept. 30.

Dolányi Benczur Gyula MDK

"Mária-üdvözlet".

Műcsarnok 1938 Szent István Kiállitás

Dolányi Benczur Gyula

"Mária-idvözlet".

Benczur Gyula, festőművész (1844–1920):

az adásban Rapcsányi László vendége Viski János festőművész; elmondja, az Épres kertben volt az akadémia, Benczur Gyulával többször találkozott – Viski János akkor 18, vagy 19 éves lehetett; Benczur tudta, hogy ő növendék, de nem tudta megelőzni köszönésbe „amyira finom ember volt"!

Régen találkoztunk.

1984. IV. 19. Kossuth 12.45 (L.F.)

Gyula Benczúr, (1844-1920).

Die Budapester Basilika wurde 1851-1905 nach Plänen von József Hild und später Miklós Ybl gebaut. An den Arbeiten wirkten so bekannte Künstler mit wie Alajos Stróbl, Leo Fessler, Gyula Benczúr, Károly Lotz und Salviati.

Tibor Franka: Die Budapester Basilika wird restauriert.
Budapester Rundschau, 1983. Jul. 25.

Benczúr Gyula, festőművész (1844–1920).

Palmai Kálmán: Pálóczi Horváth Lajos: Álompakász.

Kortársainkról.

Pálóczi Horváth Lajos író, újságíró, műfordító és etnográfus volt, 1899-ben Beregszászon született és 1974-ben baleset következtében Bresten halt meg. – Regényében jól illik az egykori családi ház egy szobájának leírása, a falon két Benczúr-képpel. Az egyik Buda visszavívását ábrázolja, szemben a másik Rákóczi elfogatását, körben pedig az ősök képei függnek. (említve). Az író kritikai látását dicséri, hogy mindez együtt a szándékában gyermeteg, de a dzsentri létezésmódban elpocsékolt „régi dicsőség" széttört cserepeit hordozó létforma elmocsarasodását érzékelteti.

Kritika, 1987., jan., 31-old.

Benczúr Gyula festő

M.D.V.
1

Benczúr által vezetett Mesteriskola növendéke volt Herrustok Károly is 1896-ban.

Horváth Béla: Herrustok Károly „Vonuló hajósok" című képéről.

Művészet, 1965. július - 11 kép.

MDK

Benczur Gyula

Választmányi ülés 1908 máj. 21. Műcsarnok 1908. okt. 15. 2.l.

MDK

Benczur Gyula

Nagy S.: Részlet Körösfői Kriesch Aladár életrajzából. Céhbeliek jub. kiáll. kat. N.Szal. 1934. jan.

Bencúr Gyula

Magyar művészet 1896–1914
Kiállítás a Nemzeti Galériában

Magyar Nemzet
1986. IV. 04.

Benczúr

Megyei gyűjtemények a Nemzeti Galériában.

Élet és Tudomány

1985. III. 29.

Benczur Gyula

125 éve született Kosta János

Magyar Nemzet 1985. III. 24.

Bencsár

Fényes szelek nemzedéke – Würtz Ádám

Nápszava 1985. III. 11.

Benczúr Gyula

Kiállítás a születésének 150. évfordulóján

Magyar Nemzet 1987. I. 22.

Benczur Gyula

Kékely András: Régi és egy ismeretlen
A XIX. sz. nemvészete a Nemzeti
Galériában

Népszabadság, 1987. XI. 28

Benczúr Gyula

— **Már megjelent az Igaz Szó** a Magyar Néphadsereg magazinja legújabb, szeptemberi száma. A magazin Buda visszavívásáról kerekasztalt rendezett négy hadtörténész részvételével. Közli a lap Benczúr Gyula híres Budavár visszavétele festményének reprodukcióját is. Néhány cím még a tartalomból: „Októberi riadó." „Katonaszemmel — Dél-Afrika." „Katona a gyerek." „Lányok a rajtkövön." „A Pop panoráma sztárja ezúttal Plexi, a Hungária együttes tagja.

Magyar Nemzet 1986. VIII. 29.

Benczúr Gyula

Kiállítási Indiában

Magyar Nemzet 1986. X. 6.

Benczúr Gyula, festőművész

A NEMZETI GALÉRIA KIÁLLÍTÁSAI VIDÉKEN

Benczúr Gyula emlékkiállítás

Szécsény, Kubinyi Ferenc Múzeum
(április 20—szeptember)

Magyar Nemzeti Galéria, 1984. júl.–aug.

Benczur Gyula

P. Kücs Julianna: Viszkijárat-bijárat
gondolatok a kücsarnokban

Népszabadság, 1986. VI. 21

Benczur Gyula

festőművész

Alkalmazott grafika – harmadnor.
A béléscsabai Munkácsy Mihály múzeumban
rendezett biennálén.

Szocialista Művészetért
1982 szt.

Sass Erwin
ciste

Benczúr Gyula

Fehérvári Adolf emlékére

Nagyvárad 1985. XII. 28.

1 84.VI.7. P. 8,35 /Bereckiné/

Napközben

- Bevezetőül egy kis történelem. A kastélyt, amelyről szó lesz, a XIX.század elején a Vattay család épittette. Benczur Gyula, a neves festőművész az 1 10-es évek elején vette meg az épületet és a kastélyhoz nagy mütermet toldatott..Itt élt és alkotott 1 20-ban bekövetkezett haláláig. Dolán községet róla nevezték el Benczurfalvának. A kastély 1 45 óta többféle célt szolgált. Mostani állapotáról Németh Miklós Attila készitett riportot.

- Ez a kastély két részből áll?

- Ez a szárny az egy késői építménye. Ez valamikor általános iskolai rész volt, itt bent, ez a két tanterem.

- Sajnos be lehet nézni az ablakon.

- Sajnos be lehet nézni az ablakon, eléggé elhanyagolt állapotu. Négy-öt éve megszünt itt az általános iskola.

Benczur Gyula festőművész 1844-1920.

- Azért is szüntették meg itt a szállást a gyerekek számára, mert hát feltételezem, hogy nem volt kulturált körülmény egyrészt, másrészt pedig talán még életveszélyes is lehet az épület néhány része.

- Hát sajnos nem tudtunk megfelelő körülményeket teremteni. Szerepel ugyan a programban Benczurfalva, a szomszédban lévő Kossuth díjas művészünket megláthatják ezek a gyerekek...

- Igen, Szabolcskán dolgozik Benczur Gyula régi műtermében.

- Igen. Egy állandó bemutatótermet hoztunk létre, a Pista bácsi alkotásai bemutatására. Érdemes megtekinteni a gyerekeknek. Pista bácsi egyéként is nagyon szereti a gyerekeket.

- Ezért is nagyon szomoru, hogy tőle tulajdonképpen husz méterre itt van ez a kastély - mondhatnánk egyre romló állapotban.

- Egy csodálatos környezetben lévő müemlék jellegü épület.

- Tájvédelmi körzet egyéként a park.

- Igen, hát most nem éppen a legrendezettebb, de biztosan azért van, mert az itt foglalkoztatott ember várja a nagyobb termést, már a fütermést.

- 1 82 tavaszán megjelent egy hir a napi sajtóban, amely szerint a Skála-Coop és a Szécsényi Nagyközségi Tanács kötött egy szerződést, melynek értelmében ezt a kastélyt a vállalat felujitaná. Ez hozott engem ide 1 84 nyarán és Szeglédi Jánost kértem, a Nagyközségi Tanács titkárát, hogy jöjjön velem, hiszen két évvel ezelőtti az a hir, de hát a kastély ugyanolyan, illetve egyre romló állapotban van.

- Régi rendja a nagyközségi tanácsunknak a müemlék jellegü kastély felujitása, állagának megóvása. Sajnos tanácsi pénzeszközökkel - oly mértékü pénzeszközökkel nem rendelkezünk, hogy saját erőből ezt meg tudnánk oldani. A Skála-Coop áruház továbbképzési bázist alakitott volna ki. Hát sajnos ez a megállapodás csak elvekben jött létre, a végleges itésre nem került sor.

- Jelen pillanatban Benczurfalva lakosságának ebből a kastélyból semmi haszna. Ha viszont valamit sikerülne itt létrehozni, a kastélyt felujitani, esetleg néhány embernek még munkát is adhatna.

- Kétség kivül igy igaz, és ezért is örültünk annak, amikor a Skála-Coop megkeresett, még korábban a Közép-magyarországi Közmü és Mélyépitő Vállalat. Az elmult évben indult tárgyalásunk az Agrotek Vállalattal szintén továbbképzési központ céljára kivánták igénybevenni az épületet.

- Csak kivánták?

- Hát azért mondom, hogy csak kivánták, mert 83 szeptemberében már eljutottunk tárgyalásainkkal egy előzetes irásbeli megállapodásig, sajnos azonban a konkrét megállapodás megkötésére a mai napig nem került sor. Sajnos nem tudom azt sem, hogy miért szakadtak meg ezek a tárgyalások, mert több hónapja nem érdeklődik az Agrotek az épület sorsa iránt. Bánt és aggaszt bennünket, hiszen az épület állaga egyre romlik.

- A kastély omladozik, a tanács vezetői pedig tanácstalanok. Első vállalkozójuk a Közép-magyarországi Közmü és Mélyépitő Vállalat már éppen hozzáfogott volna a felujitáshoz, amikor azt egy miniszteri rendelet megtiltotta a számára. A Skála-Coop pénze is együtt volt a vállalkozáshoz, de elvitte a Metro, mármint a Skála-Metro. És hogy a legujabb jelentkező, az Agrotek nem járt az elmult fél évben Benczurfalván, annak is pénzügyi okai vannak. Hallgassuk tovább a felvételt.

- Létezik-e a szerződés a szécsényi községi tanács és az Agrotek között a kastély ügyében?

- A szerződés létezik és él, az Agrotek gazdasági vezetésének elhatározott szándéka, hogy Benczurfalván a benczurfalvai kastélyt ha ugy tetszik, megmentse az utókornak, és az államegyévásáról, felujitásáról, üzemeltetés feltételeiről tondoskodjon.

- Ruszkai Ferenc osztályvezető tulajdonképpen ennek a kastélynak az Agrotek részéről a gazdája. De hát ennek a gazdának most jelen pillanatban inkább csak gondjai vannak. Mennyibe fog kerülni ennek a kastélynak a felujitása?

- Előzetes kalkulációnk szerint 12-15 millió forint költségét és emellett 4-5 millió forint fejlesztési alapot, beruházás jellegü költségét jelent. Ha egy uj, önálló épületet, épitményt kellene az Agroteknek létesiteni, az sok-sok millió forintos fejlesztést vonna el az egyéb lehetőségek vagy az egyéb fejlesztési igényektől, tehát talán ez a legolcsóbb megoldás vagy ez tekinthető a legolcsóbb megoldásnak.

- Nem árulok el talán titkot, hiszen öntől tudom, hogy tervezve volt az összeg ennek a kastélynak a felujitására az idén és aztán végülis mégsincs ez az összeg.

- Igen. Miután költséggazdálkodásunkat felül kellett vizsgálni, ezért kényszerültünk arra, hogy a kastély felujitásának ütemtervét későbbi időpontra módositsuk. Hát ez nem a beláthatatlan időpontot jelenti, ez azt jelenti, hogy a felujitás tulajdonképpeni végrehajtása az 85-86-os években fog realizálódni.

- Olyan ez, mintha bepillantottunk volna az Agrotek családi költségvetésébe. Hiszen saját bőrünkön is tapasztalhatjuk,

hogy nehezebben tudjuk előteremteni a pénzt egy uj mosógépre, televizióra, mint eddig. Mégsem hiszem, hogy elhanyagolható, vagy éppen elnapolható lenne még meglévő, még el nem pusztult kastélyaink rendezése. Hiszen nemcsak oktatási bázis, hanem szabadidőcentrum, muzeum, turistafogadó, vagy éppen szálloda is létesülhetne azokban a műemlék épületekben, melyekben jelenleg mondjuk mérőraktárt vagy juhakolt létesitettek. Mintegy 680 évadett kastély, kuria van hazánkban, és ebből 72 az utolsó óráit éli. Talán ha a szükös anyagi lehetőségek mellett értő támogatással figyelnénk pusztuló kastélyaink sorsát, akkor két év mulva nemcsak a Benczurfalvi kastély helyreállitásának örülhetnénk.

Benczúr Gyula

· vrád
1

Michel 1010. l

Michel, A.

Histoire de l'art.
VIII/3. Paris, 1929.
1010. l.

(ny. főispán)

Simonyi Béla gyűjteménye V. 31, 32, 33, 34.

35 — 38.

Benczúr Gyula

Gróf Berchtold Lipótné
Károlyi Vandin grófnő
fiával
Repr. Vas. Up

1901. 292. l. (kép)
294. l

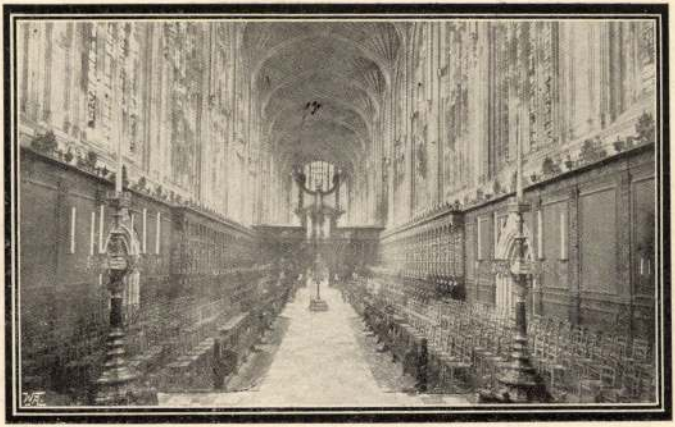

A „King's College" kápolnája Cambridge-ben.

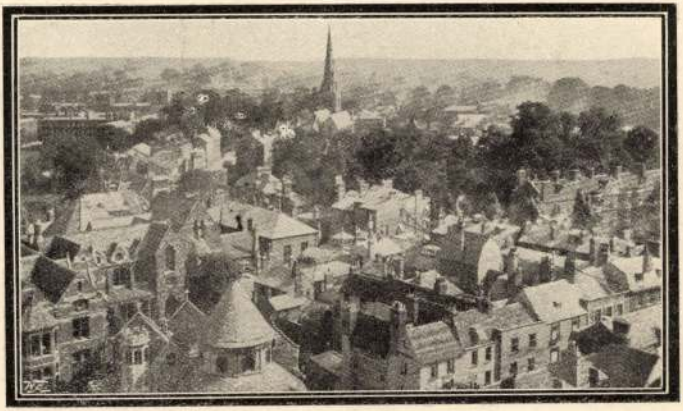

Cambridge madártávlati képe.

Benczur Gyula.

A póstatakarékpénztár febr.-i aukció-ján műveiből szerepel néhány.

Az Est, 1928. febr. 12.

Benczur Gyula
festőművész

Szépmüvészeti Muzeum uj szerzeményeinek kiállitásán - képével szerepel. Erdei kép

Ujság 1931.V.21.

Benczur Gyula, festő MDK

A modern művészetben eligazodni nem tudó idősebb nyilatkozó Benczúrra is hivatkozik mint érthető festőre.

Nóti Ilona: Vendéghönyv helyett két csésze fekete 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1965. nov. 6

Benczur Gyula

"Önarckép"-e a magy.művészképmások kiállitásán a Szépmüv.Múz.-ban.

M.931.V.6.

MDK

Benczur Gyula

Mályvák közt, of.

Királyi vásárlások a Mücs. tárlatain. SzmKT 5o - 133.1.

Benczur Gyula.

Glatter Gyula festőművész tanára volt, mesteriskolájában.

Az Est, 1927. jún. 4.

Benczur Gyula.

Az ápr. 2.-án megnyíló varsói magyar kiállításon műve szerepelni fog.

Magyarság, 1927. márc. 19.

Bencsics Ágnes.

Ha ápr. 2. ón megígéló rovásí magyar
kiállításom nincs szerepelni jog.

Nagyszalás, 1927, márc. 10.

Benczur Gyula

Kecskefeje látható az árverési csarnok

aukciókiállításán.

PH. 1931. II. 26.

Benczur Gyula

N.U.931.IV.19.

— **Az Ernst-Muzeum aukció-kiállitása.** Ma volt az Ernst-Muzeum XLVI. kiállitási anyagának sajtóbemutatója. A kiállitás április 19-én, vasárnap reggel nyilik meg a Nagymező-utca 8. számu házban lévő kiállitási teremben. A kiállitás anyagát vasárnaptól, április 26-ig mutatják be, naponként délelőtt 9 órától délután 5 órig. A kiállitást követő aukció április 27-én kezdődik naponként délután fél 4 órától. A kiállitáson két grófi hagyatékból, valamint főuri és más magánbirtokból származó festményeket, mütárgyakat, szőnyegeket és butorokat mutatnak be. A festmények között szerepel számos nagy magyar mester, igy *Munkácsy* Mihály, *Benczur* Gyula, *Szinyei Merse* Pál, *Székely* Bertalan, *Karlovszky* Bertalan, *Rippl Rónai* József, *Lotz* Károly, *Mednyánszky* László, *Magyar Mannheimer* Gusztáv, *Csók* István, *Rudnay* Gyula, *Dudits* Andor, *Deák Ebner* Lajos és még sokan a régi magyar müvészet és a modern magyar piktura reprezentánsainak müvei közül. De talán még gazdagabb a kiállitás iparmüvészete tárgyakban, szép régi butorokban, finom porcellánokban és válogatott keleti szőnyegekben.

N.U.931.IV.19.

Вернуть сразу

Р.Г. 031. IN. IC.

Benczur.

"Nyolcvan év magyar mű-
vészete a Műcsarnokban" kiállí-
táson neve szerepelt.

M.O.932.II.21.

Benczur Gyula

Műcsarnok kiállításán: „A magyar művészet 1850-től — 1932-ig" portréival szerepelt.

NM.932.II.21.

Benczur Gyula

Műcsarnok reprezentatív kiállítá-
sán Dubarry-kompozíciójával
és két portréjával szerepelt.

BH-932.II.21.

Benczur

Műcsarnok reprezentatív kiállításain Károlyi Gyula portréjával szerepelt.

PN. 932. II. 20.

Benczúr

Műcsarnok kiállításán: "Nyolcvan esztendő magyar képzőművészete" neve szerepelt.

PH. 932. II. 20.

M D.4

Bencsevr Gyula
festő

A művész szobrát G. Fehete Géza
mintarta 1941-ben.

V. Perrés Éva: G. Fehete Géza
Művészet, 1966 december. 39 kep

M.DK.

Bencsur Gyula
festő

A posta festészeti bélyegei sokban művei
reprodukciói láthatók.

Dernéng János: Napirenden a Magyar Posta...
Klét és Irodalom, 1966. dec. 3 - 8 lap

Boucsu Gyula

a Duna-utcai „Kis Salon"-ban a világ hírű magyar mester három leányának művészi munkáiból kiállítás nyílt.

(k.k.l.): A Boucsu nővérek kiállítása.

P. H.

TH.

Bonczur Gyula

körnmert „Bacchánsnő" – je is szerepel a hagyatékban (gr. Zichy Béla)

D. A.: Kiállítások – (Ernst muzeum)

Magyarság, 930. XI. 30.

Benczur Gula

Karom leánya: Benczur Ida (Dolányi I.),
Urmössyné Benczur Elza (gobelin)
Vastagh Györgyné Benczur Olga ép. mūv.

(m. o.) – N. U. 930. XI. 16.

Benczur

festőművész

Országos Magyar Képzőművészeti Társulat hetvenéves fennállását ünneplő, Műcsarnokban rendezett kiállítása alkalmából megemlékezik a magyar művészet ragyogó korszaka alatt alkotott nagy művészről.-

Magyarország
1930.XII.21.

MDK.

Benczur Gyula

Kiállitási hiradás

Dunántuli Napló 1966 szept.4.

.

MDK

Benczur Gyula

M. egymázmüv. kiáll. N.Szal. 1941.II.

MDK.

Benczur Gyula

Emlékbélyegéről

Somogymegyei Néplap 1966 dec.8.

MDK.

Benczur Gyula

Emlékbélyegéről

Népszava 1966 dec.8.

MDK.

Benczur Gyula

Emlékbélyegéről

Kisalföld 1966 dec. 8.

MDK.

Benczur Gyula

Emlékbélyegéről

Pestmegyei Hirlap 1966 dec.8.

MDK.

Benczur Gyula

Emlékbélyegéről

Petőfi Népe 1966 dec.8.

MDK.

Benczur Gyula

MNG.Kiállitási hir

Magyar Nemzet 1966 dec.22.

MDK.

Benczúr Gyula

Emlékbélyegéről

Csongrádmegyei Hirlap 1966 dec.3.

MDK.

Benczur Gyula

Emlékbélyegéről

Keletmagyarország 1966 dec. 9.

MDK.

Benczur Gyula

Emlékb lyegéről

Csongrádmegyei Hirlap 1966 dec.9.

MDK.

Bénczur Gyula

Emlékbélyegéről

Keletmagyarország 1 66 dec.9.

Benczúr Gyula, festő

MDK

A cikkíró megemlíti, hogy Benczúr s' követői eljutottak a nembeállástól a „Habsburg-apoteózis"-ig, sőt a mélységesen reakciós magatartásig.

Rózsa Gyula: Hunyadi László sirató: 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1967. jan. 10.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

Charon hajója /vázlat/

Fiufej

Kun László halála /vázlat/

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

Szakállas férfifej

Négy gyermekének arcképéhez vázlat

Gyermekeinek arcképe /vázlat/

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

Bacchánsnő

Nárcisz

Mandolinozó angyalka /Scherzo/

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Benz. Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

A Szent Korona felajánlása

Trefort Ágost arcképe

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

Lónyai Menyhért

Komócsy József
Lótanulmány

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

Mályvák között

A müvész második feleségének arcképe

Önarckép

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

A müvész második feleségének arcképe

Ámor pávával

Ámor rózsákkal

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

Budavár visszavétele

Az ezredéves hódolat első vázlata

Mályvák között

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz.Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

Női tanulmányfej

Vajk megkeresztelése

Vázlat Stuart Máriához

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

A Szent Márk templomban

Szerecsen fejedelem

Angyali üdvözlet

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal.

MDK

Benczur Gyula

olajfestmények:

Két barát

XV. Lajos és Dubarry-hoz vázlat

" " /vázlat/

B.Gy. emlékkiáll. 1958. Nemz. Gal.

Benczur Gyula [redacted]

Önarckép

Mücsarnok 1941 Arcképkiállitás

Benczur Gyula

MDK

Trefort Ágoston, repr.

Műcsarnok 1941 Arcképkiállitás

Benczin: Trefort orszag

Műcsarnok 1941. arcképkiállítás

R. sz. 2. — KÖNYVÉRT
Könyvtárellátó kat.

Rákóczi Nyomda — G 6990
MSZ 3406—50.

M.D.K.

Benczúr Gyula
festő

Szűcs Péter mestere volt.

Devényi Iván: Szűcs Péter
Művészet, 1966. szeptember - 23 lap

Benczur Gyula

MDK

Tanulm. a Vajk megkereszteléséhez, vf.

Szépm. Muz. Graf. Oszt. 82. kiáll.
Hoffmann E. eml.kiáll. 1948. dec.

MDK

Benczur Gyula

Tanulm. az Ádám és Éva-hoz, vör. és feh. kr.

Szépm. Muz. Graf. Oszt. 82. kiáll.
Hoffmann E. eml.kiáll. 1948. dec.

MDK

Benczur Gyula

Puttók, tanulm. a Pipacsok a buzában c. képhez, cer.

Szépm. Muz. Graf. Oszt. 82. kiáll.
Hoffmann E. emlékkiáll. 1948. dec.

MDK

Benczur Gyula

Önarckép, vör.kréta

Szépm. Muz. Graf. Oszt. 82. kiáll.
Hcffmann E. emlékkiáll. 1948. dec.

MDK

Benczur Gyula

Nárcisz, of.

Akt-kiáll. 1925. dec. Mücs.

MDK

Benczur Gyula

Hullámok játéka, of.

Bacchansnő, of.

Akt-kiáll. 1925. dec. Műcs.

MDK

Benczur Gyula

Akt tanulmány, of.

Akt-kiáll. 1925. dec. Műcs.

MDK

Benczur Gyula

Gyermek aktok

Gyermek akt

Akt-kiáll. 1925. dec. Műcs.

MDK

Benczur Gyula

Női aktok és gyermek aktok

Akt-kiáll. 1925. dec. Mücs.

MDK

Benczur Gyula

Akt-tenulmány

Akt-kiáll. 1925. dec. Mücs.

MDK

Benczur Gyula

Akt-tanulmány, of.

Bacchánsnő, of.

Akt-kiáll. 1925. dec. Mücs.

MDK

Benczur Gyula

Nő tükörrel, of.

Akt-kiáll. 1925. dec. Műcs.

Benczur Gyula

MDK

Salome, ff.

Akt-kiáll. 1925. dec. Mücs.

M.D.K.

Benczúr Gyula, festő

nevét említi a könyv "Szépművészet" c. fejezetének szerzője /Németh Lajos/, mint a hivatalos akadémikus irányzat legfőbb képviselőjét, aki hosszú időn át a müncheni Akadémia professzora is volt. Legjelentősebb képe „Buda várának visszafoglalása a törököktől", mely a müncheni akadémikus irányzat egyik legfőbb történelmi festménye.

Kongrie 66. Bp. 1966. Szerk.: Cérdos, Miklós
Ed.: Pannónia 182. old.

Berczur Gyula festő

Szöveg művet nem említ

Békés István
„Az apraskert felfedezése"

Tükör, 1966. aug. 9.

Benczur Gyula

Neve emlitve

M. ? II. 25.

Benczur Gyula festő

Szöveg emliti, mint a tigetvárott rendezett képzőmüvészeti kiállitás résztvevőjét.

Müvet nem emlit.

Ujságkir.

Dunántúli Napló 1966. aug. 4.

Benczúr Gyula

A Szépművészeti Múzeum XIX. századi magyar gyűjteményében szerepel.

N. n. 1942. VI. 14.

Benczur Gyula

Neve emlékre

M. 1927. IV. 1.

MDK

Benczur Gyula

Gyermekeim arcképe

Benczur Etelka

M.festészet haladó hagyományai. Főv.Képtár 1951.

MDK

Benczur Gyula

Szerecsen fejedelem

Mátyás fogadja a pápa követét

Pán a nádasban

M.festészet haladó hagyományai. Főv.Képtár,1951.

M.D.K.

Benczur Gyula festö
kiállitás müveiböl emlékkiállitás
Nyiregyháza, 1963

Csengeryné Nagy Zsuzsa: A MNG az 1962-1936-83-as évben
A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei V. köt. p.1965
166. l.

M.C.K.

MDK

Benczur Gyula

Repr.:

Budavár visszavétele, részlet

M.festészet haladó hagyományai. Fővr. Képtár
1951.

lönböző stilusokból me
re. Az Októberi Forrad
hány épitész akadt, ak
i és 19. sz. eleji épi
lentősebb műveket hozo
hagyományai leginkább
Ennek a kornak legkivá
1949/, I.A. Fomin /187
1959/, V.A. Pokrovszkij
1939/ művészetük azonl
ujabb szakaszába /—
A szoros értelemben v

MDK

Benczur Gyula

neve eml.

Pécsi egyházmüv. kiáll. Dunántul, 1929. jun. 12. 5.

Benczur Gyula MDK

Férfiarckép, repr.

Műcsarnok 1887. őszi kiáll.
II. sorozat

Benczur Gyula MDK

Vadászati jelenet, vázlat
Férfiarckép, olf.

Műcsarnok 1887. őszi kiáll.
II. sorozat

Benczur Gyula MDK

Gyermekarckép vázlat
Münch Bellinghausen bárónő arcképe, olf.

Mücsarnok 1887. őszi kiáll.
II. sorozat

Benczur Gyula MDK

Vadászati jelenet, vázlat

Műcsarnok 1887. őszi kiáll.
I. sorozat

Benczur Gyula MDK

Férfiarckép, olf.

Mücsarnok 1887. őszi kiáll.
I. sorozat

Benczur Gyula MDK

Férfiarckép, olf. I-II.
Scherzo, olf.
Néger fej, olf.
Arckép, olf.

Műcsarnok 1888. Magántulajdonban levő régi és modern képek kiáll.

Benczur Gyula

MDK

Férfiarckép, olf.

Műcsarnok 1888. Magángyüjtemények ben levő régi és modern képek kiáll.

Benczur Gyula MDK

Tanulmányfej, olf.
XV.Lajos és Dubary, olf.

Műcsarnok 1888.Magántulajdonban levő régi és modern képek kiáll.

Benczur Gyula MDK

Mellkép, temp.

Műcsarnok 1888. Magántulajdonban levő régi és modern képek kiáll.

Benczur Gyula MDK

Konyha belseje, olf.

Mücsarnok 1888. Magántulajdonban levő régi és modern képek kiáll.

Benczur Gyula MDK

Vadászkép, olf.
Amorett vázlat, olf.

Műcsarnok 1888. Magántulajdonban levő régi és modern képek kiáll.

Benczur Gyula MDK

Rudolf trónörökös arcképe, olf.

Műcsarnok 1888. őszi kiáll.

II. csoport

Benczur Gyula MDK

Férfi arckép repr.

Műcsarnok 1888. őszi kiáll.

II. sorozat

MDK

Benczur Gyula, festöm.
1844-192c

Nö legyezövel. Vörös kréta.
Másolat Rubens után. J.l.j.

Albrecht föherceg képmása. Tollrajz.
J.l.j.

Mátyás király tudósai és müvészei
között. Olf.

Arv. Közl. 1931. 3.rk.sz. 46.l.

Benczur Gyula festő M.D.K.

Irányitója ,nevelője a müncheni Akadémia volt.
Szinyeivel egyidőben indultak el pályájukon Piloty mellett. A
A müncheni Akadémia tanári székét odahagyva hazajött.
1844-ben / Munkácsyval és Mészöllyelegy esztendőben született/ született január 28-án Nyiregyházán.
Apja régi nemesi családból származott.
Na gyapja Nógrád megyében evangelikus lelkész s Vilmos fia ,Benczur Gyula apja gyógyszerész lett

, / .

Telepy Katalin:Benczur 1844-1920 Bp. 1960. 8.1 .

Benczur Gyula festő M.D.K.

Apja, mint gyógyszerész két sztendeig Nyiregyházán dolgozott. Egy kassai család leányát, Lassgallner Paulinát vette feleségül.

A házasságból két gyermek, Gyula és Géza Nyiregyházán, három pedig Kassán, ahová a család az anyai nagyszülökhöz rövidesen átköltözött-született.

Benczur atyja itt a Biztositó Társulat tisztviselőjeként talált foglalkozást.

/:

Telepy Katalin: Benczur 1844-1920 Bp. 1960. 8.1.

Benczur Gyula festő M.D.K.

Elemi iskoláinak elvégzése után, az evangélikus gimn zi-
umban folytatta tanulámányait .
Rajztehetsége korán megmutatkozott. Apja ezért mérnö-
ki pályára szánta,igy 1859-ben a reáliskola növen-
déke lett.
Az iskolai rajzoktatáson kivül a helybeli Klimkovics
Béla és Ferenc magánrajziskolájában is tanitatták.
1861-ben Münchenbe küldték,s itt a Képzőművészeti
Akad. felv .vizsgáján abban az évben elsőként került
Telepy Katalin:Benczur 1844-1920 Bp. 1960. 8.1.

./.

Benczur Gyula MDK

XV. Lajos és Dubarry, olf.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Benczur Gyula MDK

Festetich Tasziló arcképe, olf.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Benczur Gyula MDK

I. Ferenc József király arcképe, repr.

Mücsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Benczur Gyula MDK

I. Ferenc József arcképe, olf.

Mücsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Benczur Gyula, festő M.D.K.

a festészeti mesteriskola igazgatója müncheni tanulmányi utjáról visszatért és személyesen fogja vezetni a bajza-utcai mesteriskola vágsó berendezési munkálatait.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1884. V évf.

okt. 1. sz.

Benczur Gyula festő M.D.K.

XV. Lajos és Dubarry /vázlat/.1874 repr.

A művész négy gyermekének arcképe. 1881. repr.

Az Első Magyar Biztositó Társulat első ülése repr.

Nárcisz. 1881. repr.

Bacchánsnő. 1881 repr.

Trefort Ágoston A rcképe. 1883 repr.

Telepy Katalin:Benczur 1844-1920 Bp. 1960.xx 19-24.kép

Benczur Gyula festő M.D.K.

Hunyadi László bucsuja.1866/ repr.

II. Rákóczi Fe renc elfogat ása. 1869/ repr.

Első vázlat a "Vajk megkeresztéséhez./1870-es évek /repr.

Vajk megkeresztelése /vázlat/ .1870. repr.

A Szent Márk templomban /vázlat/.1874 körül repr.

Vajk megkeresztelése. 1875. repr.

Telepy Katalin:Benczur 1844-1920 Bp. 1960. 9-14.kép.

B enczur Gyula festő M.D.K.

Max Ka rolina, a müvész első felesége. 1870-es évek repr.

Vörösköpenyes nő.1870 után. repr.

Anya gyermekeivel /koszorut a mamának/.1870-es évek repr.

Nő az e rdőben. 1873. repr.

Pelep Katalin:Benczur 1844-1920 Bp. 1960. 15-18 kép

Benczur Gyula festő M.D.K.

A müvész második felségének arcképe. 1893. repr.

Részlet a "Budavár visszavétele" c. képből repr.

Budavár visszavétele. 1896. repr.

Mályvák között. 1890 repr.

Károlyi Lászlóné arcképe. 1898 repr.

Szent István felajánlja a koronát /vázlat/. 1902. repr.

Pelgy Katalin: Benczur 1844-1920 Bp. 1960. 25-30.kép

MDK

Benczur Gyula

"Strobl főhadnagy" portréja a Mücsarnok téli kiállitásáról. Repr.

Művészet 1915. 438.l.

Benczur Gyula festő M.D.K.

Hock János.1900 körül repr.

Mátyás müvészei körében /vázlat/. 1902 után repr.

Mátyás és Holubár /vázlat/ 1902 után repr.

Mátyás fogadja a pápa követeit /vázlat/.1902 után repr.

Mátyás fogadja a pápa követeit. 1915 repr.

Telepy Katalin:Benczur 1844-1920 Bp. 1960. 31-35 kép

Benczur Gyula MDK

Lechtenstein János herceg, olf.
A Dundi, olf.
Kedvenceim, olf.
Budavár visszavétele, olf.
Nemzeti Szalon 19o9.
II. nyiregyházi kiáll.

Benczur Gyula festőművész.

MDK.

A Szépművészeti Muzeum "Magyar Művészképmások" c. kiállitásán vett részt.

Magyar Művészet, 1931. 314.l.

Benczur Gyula

MDK

XVI. Lajos elfogatása, vázlat

Műcsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

Benczur Gyula MDK

Dr. Wekerle Sándor

Műcsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi Kiállitás

Benczur Gyula MDK

Az Első Magyar Általános Bitosító Társaság alakuló ülése, a Biztosító Társ. tul.

Műcsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

Benczur Gyula MDK

Mályvarózsák

Nemzeti Szalon 1909.
II. nyiregyházi kiáll.

Benczur Gyula MDK

Női arckép, olf.
Chrony herceg, olf.
Ámor galambokkal, olf.

Nemzeti Szalon 1909.
II. nyiregyházi kiáll.

MDK

Benczur Gyula 1844-192o

Vázlat, cer.tus és fedőfehér

Ernst Muz. M.Kisplaszt.és Graf. kiáll.1954. szept.

23. 1.

MDK

Benczur Gyula, festöm.

emlékkiállitást rendezett Nyiregyházán
az Országos Irodalmi és müvészeti Tanács.
, 1940.
Május II. felében.

Nyiregyházán....
A Tükör naplója. -Tükör.1940. 6.sz. 307.l.

MDK.

Benczur Gyula:"Krizantemum" /festőművész/
/:Mücsarnok tavasi tárlat:/

Ország-Világ 1912. 527. l.

MDK

Benczur Gyula

kupola és szentélyfreskók

Bp.i Szt.István tpl befejezése. Építő Ipar 21.sz.
1905. máj.21. 192. l.

M.D.K

Benczur Gyula
festő

Méltatás.

—: Kiállítási Krónika
Művészet, 1962. december – 45 lap

Benczur Gyula festő M.D.K.

Balatoni halásztragédia. /1864/repr.

Kislány bábuval /1863/ repr.

Etelka repr.

Erdei tájkép /1860-70 között/ repr.

Konyharészlet repr.

Ülvő nő.1867/ repr.

Etelka arcképe/1868 körül/ repr.

Fiedler Károly arcképe /1864/ repr.

Telepy Katalin:Benczur 1844-1920 Bp. 1960. 1-8.kép

Benczur Gyula MDK

Erzsébet királyné arcképe, repr.

Műcsarnok 1900. tavaszi kiáll.

Benczur Gyula

MDK

Gr. Batthyányi Elemér arcképe, repr.

Műcsarnok 1898/99. téli kiáll.

Benczur Gyula festőművész

Szerecsen fejedelem

Budapest székesfőváros képtárának katalógusa 1934.

MDK

B enczur Gyula

Sz.: A Mücsarnok tav.tárl. Vasárnapi Ujság 19o1. 16.sz. 261.l.

BENCZUR GYULA

Szalay Péter államtitkár arcképe. Olajf.

KMT 1907.tav.kiáll.kat. 25.oldal.

BENCZUR GYULA

Pekár Imre. Olajf.

KMT 1912/13. téli kiáll.kat. 38.oldal

Benczur Gyula festőművész

dr Wekerle Sándor

Jubileumi kiállitás tárgymutatója. Műcsarnok 1934.

Benczur Gyula festőművész

Az Első Magyar Általános Biztositó Társaság alakuló ülése.

Jubileumi kiállitás tárgymutatója.Mücsarnok 1934.

Benczur Gyula festőművész

XVI.Lajos elfogatása

Jubileumi kiállitás tárgymutatója.Műcsarnok 1936.

Benczur Gyula MDK

Erdő szélén, olf.

Műcsarnok 1885. jun. 1o.

Benczúr

Mennyezetvázlata, a szfőv.műgyüjteményének kiáll,.-án a Műcsarnokban.

N.U.932.VI.17.

Benczúr

Mennyezetvázlata, a szfőv.múgyüjteményének kiáll,.-án a Múcsarnokban.

N.U.932.VI.17.

Benczur.

A napokban megnyíló varsói magyar reprezentatív kiállításon műveiből néhány szerepelni fog.

Pesti Napló, 1927. márc. 25.

Bennus.

A napokban megnyíló vasási
magyar reprezentatív kiállí-
táson műtvelőle nélkány rese-
pelni fog.

Tett: Kapló, 1927. márc. 25.

Benczur.

Múzeumainkban őrsött alkotásai
részt veznek a varsai magyar ki-
állításon, a lengyel művészegyesületek
külön kérésére.

Magyarság, 1927. márc. 6.

Absender:

MDK

Benczur Gyula

neve emlitve

Fényes Adolf eml.kiáll. Damjanich Muz. 1961.

Szolnok

Benczur Gyula

a pápai magyar mesterek kivétel nélkül képviselve vannak

Az Ernst Museum aukciója

N. U. 930. XI. 30

Hermann Hesse

Montagnola

Ihr Brief vom 30. [illegible]

MDK

Benczur Gyula festő

Müvészet 1916. 4. 1.

Benczur Gyula MDK

Bacchánsnő, olf.

Mücsarnok 1882. őszi kiáll.
második sorozat

Benczur Gyula

MDK

Báró Eötvös József arcképe, olf.

Műcsarnok 1884. őszi kiáll.

Benczur Gyula MDK

Gr. Tisza Lajos arcképe, repr.

Mücsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

Benczur Gyula MDK

Scherzo, olf.

Műcsarnok 1882. őszi kiáll.

Benczur Gyula MDK

Tisza Kálmán arcképe, repr.

Mücsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

Benczur Gyula MDK

Az Első Magyar Általános Biztositó Társulat
Alakuló ülése, repr.

Mücsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

Benczur Gyula MDK

Az Első Magyar Általános Biztositó Társulat alakuló ülése, részlet, repr.

Mücsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

Benczur Gyula MDK

Gró Károlyi Gyula arcképe, olf.
Gróf Andrássy Gyula arcképe, olf.

Műcsarnok 1884. őszi kiáll.

Benczur Gyula MDK

Gróf Tisza Lajos arcképe, olf.

Az első magyar általános biztositó társulat alakuló ülése, olf.

Tisza Kálmán arcképe, olf.

Mücsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

Benczur Gyula festőművész MDK.
A Postatakarékpénztár Aukciójának jun.kiáll.

Képzőművészet 1929. 21. 144. l.

Benczur Gyula festőművész

Budavár visszavétele

Budapest székesfőváros képtárának katalógusa.1934.

Benczur Gyula festőművész

Sacramentum

Dona nobis pacem

Budapest székesfőváros képtárának katalógusa.1934.

Benczur Gyula festőművész

Kyrie eleison

Glória in excelsis Deo

Budapest Székesfőváros képtárának katalógusa 1934.

Benczur Gyula festőművész

MDK.

Képzőművészeti Társulatnakm Tavaszi Kiállitásán vett részt a Szépmüvészeti Muzeumban.

Müvészet, 1918. 1.1.

MDK.

Benczur Gyula festőművész.

A Képzőművészeti Társulatnak Tavaszi Kiállitásán vett részt a Szépmüvészeti Muzeumban.

"Gróf Tisza István arcképe" /kép/

Müvészet, 1918. 2. l.

Benczur Gyula /1844-192o/ MDK.
festőművész.

"Kleopátra"és a "A lovagias kis Pán" és a
"A hamvazó szerdán"

"

Képzőművészet, 193o. IV.évf. 31.sz. 134.l.

MDK

Benczur Gyula, bizottsági tag

Pályázatok tervkészítésére. Kossuth-szob.pályázata.
Vállalkozók Közl. 1908. márc. 4. 6.l.

MDK

Benczúr Gyula

"Vajk keresztelése" c.mű repr.

Technika 1931. 3-4.sz. márc.-ápr. 99.l.

MDK

Benczur Gyula

A müvész önmagáról festett arcképe a firenzei Uffizi-képtár müvész-önarcképgyüjteményében.

Ujság 1926.VIII.1.

MDK

Benczur Gyula dr.

festészeti szakbizottság tagja lett

Az Orsz.M.Képzőm.Társ.választmánya... Épitő Ipar Épitő Művészet 1916.máj.7.

116.1.

MDK

Benczur Gyula, festöm.

"Budavár visszavétele." Nagy kompozicióján bár érződik a müncheni hatás, misztikus páthoszán érezödik a nemzeti vonás.
Svenska Morgonbladet 1918. 13.- ik száma.

A stockholmi magy. képzöm. kiáll. /1928/ a svéd sajtóban. -MIP 1929 3.sz. 177.l.

MNK MDK

Benczur Gyula , festöm.

Budavár. visszafoglalás. Repr.- az Aftonbladet címlapján. /okt.4.sz.

Aftonbladet./Kritika./

A Stockholmi magy. Képzömüv.kiáll. a svéd sajtóban. 1928-ban. -Magy.Ip.müv. 1929. 3.sz. 173.l.

NDK

Benczur Gyula, festőm.

Az Aftonbladet okt.4.-ki számában megjelent kritika a retrospektiv részről emlékezik meg róla.

A stockholmi magy.kéz.kiáll. a svéd sajtóban. 1928.

MIP.1929. 3.sz. 173.old.

MDK

Benczur Gyula, festöm.

nagy festménye:Budavár visszafoglalása igazi müncheni befolyást mutat..../tört. festészet/. Érdekes férfiarcképe. sárgásbarna tonusával.

Aftonbladet okt.18.-ki számában Gotthard Johansson müv.kritikus 12 hásában foglalkozik a magy.kiáll.-al. /Eddig csak Munkácsyról tudtak....

A stockholmi magyar képzömüvészeti kiáll a svéd sajtóban.-MIP.1929. 3.sz. 173.l.

MDK

Benczur Gyula, festöm.

Budavár visszafoglalása.c. alkotása keltette a legnagyobb érdeklödést.

Malmö. Arbetet. dec.11. Cikk a kiáll. megnyiltáról.

A stockholmi magy.képzöm.kiáll./1928/ a svéd sajtóban
MIP.1929. 3.sz. 178.l.

MDK

Benczur Gyula, festöm.

pompás történeti ábrázolása Piloty iskolájából való.

Malmö. Arbetet. dec.19. számában: a büszke és nemzeti páthoszt a szerencsétlenségek sem tudták elnyomni De megtalálhatók a nemzetközi müvészeti fejlödés alapvonásai.

A stockholmi magy.képzöm.kiáll./o1928/ a svéd sajtóban -MIP 1929 3.sz. 178.l.

Benczur Gyula, festöm. MDK

Pilety tanitványa. Virtuozitása bámulatramélto "Budavár visszavétele"

Sydsvenska Dagbladet. Malmö. Dr.Anderberg. dec. 15. száma.

A stockholmi magy.képzäs. kiáll./192/ a svéd sajtóban. -MIP 1929 3.sz. 18o.l.

MDK

Benczur Gyula, festöm.

hatalmas festményét méltatva, megdicséri annak nagyszerü egységes hatását, a részletek finom kidolgozása mellett.

Skanska Dagbladet dec.12. száma

Megdicséri B. arcképtanulmányát.

A stockholmi magy.képzöm.kiáll./1928/ a svéd sajtóban. -MIP 1929 3.sz. 179.l.

MDK

Benczur Gyula, festöm.

"Budavár visszavétele". Optimista történeti festö. A rajzolás mestere.
Sydsvenska Dagbladet. okt.22.-i sz. Doktor Axel Sjöblom. müv.tört.iró.

A stockholmi magy.képzöm. kiáll./1928/ a svéd sajtóban. -MIP.1929 3.sz. 177.l.

Benczur Gyula, festöm. MDK

A Svenska Morgonbladet okt. 5. sz.

Budavár visszavétele c. nagy alkotását kevésbbé dicséri mint Munkácsy müvészetét.

A stockholmi magy.képzöm.kiáll./1928/ a svéd sajtóban.-MIP 1929.3.sz. 176.l.

MDK

Bendzur Gyula, festőm.

Budavár visszavétele.

Stockholms Tidningen. okt.5. száma a címlapján közli e mü reprodukcióját.

A stockholmi magyar képzőmüv.kiáll. /1928/ a svéd sajtóban.-MIP.1929.3.sz. 176.l.

MDK

Benczur Gyula, festöm.

Norköpings Tidningar. Okt. 24. szám.:"Budavár visszavétele c. alkotása szembetünik az erőteljes nemzeti vonás.

A stockholmi magy. képzöm. kiáll./1928/ a svéd sajtóban. MIP. 1929. 3. sz. 175. l.

Benczur Gyula MDK

A pajkos Ámor, olf.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

MDK

Benczur Gyula, festöm.

monumentális kompoziciója "Budavár visszafoglalása tele élettel és mozgalommal.
Malmö. Landskrona Posten. dec.14.-ik száma.
/Sajnos,az ilyen történeti festészet már idejét multa, jegyzi meg./

A stockholmi magy.képzöm.kiáll./1928/ a svéd sajtóban.-MIP 1929 3.sz. 179.l.

M.D.K.

Benczur Gyula,festőművész

1960,szept 1-okt.31.Emlékkiállitása a Múzeumban.
Rendezte a Magy.Nemz.Galéria.Múzeumi katalógus.

F.Petres Éva:Jelentés a Fejér megyei Múzeumok
1960-62.évi tevékenységéről.189.o.

Alba Regia.István Király Múz.Közleményei.4-5.köt.
1963-64.Székesfehérvár.1965

Benczur Gyula

Szent Imre-emlékkiállításon a Műcsarnokban mozaikképeivel és olajfestményeivel szerepelt.

IVK.930 VII. 13.

Banczur

Szent Imre-emlékkiállításon a Műcsarnokban szerepelt.

PH. 930.VII.13.

MDK

Benczur Gyula

id. Szabó I. szobrászmüvész gyüjt. kiáll. Mücs. 1963.

Benczur Gyula

Julvei szerepeltek a krakkói magyar kiállításon.

NM 1939. III. 22.

Benczur Gyula

Chüvei szerepeltek a vartói magyar kiállításon.

NU 1939. V. 2.

Benczur Gyula, festő

MDK

Két festményének reprodukciója jelenik meg.

-: Bélyegsorozat magyar festők alkotásaiból 9

NÉPSZABADSÁG 1958. (okt.) dec. 8.

Bencsur Gyula.

Az Ernst-Múzeum aukciós kiállításáról mint szerepel.

Az Est, 1927. nov. 13.

Benczur Gyula.

Az Ernst Múzeum 37-ik aukciós kiállításán egy festménye szerepel.

Pesti Hírlap, 1927. márc. 13.

Benczur Gyula

Művei szerepeltek a varsói magyar kiállításon.

Wh 1939. IV. 23.

Benczur Gyula

Szerepelt a „Szín a művészetben" c.
kiállításon.

V. h. 1939. III. 25.

Benczúr Gyula

dúlve szerepel a Fővárosi Képtár új szerzeményeinek kiállításán.

VII. 1939. I. 21.

Benczur Gyula

*

A *Képzőművészeti Társulat* úgynevezett kisszalónjában Benczur Gyula családja rendez intim kis kiállítást, amelyen a tárlatokról ismert Benczur Gyula csendéletein kívül *Vastagh* Györgyné *Benczur* Olga gobelineket, *Ormósi* Jenőné, *Benczur* Elza pedig ízléses népi motívumokon épült lakásdíszeket mutat be.

MH. 930. XI. 16.

Benczur

festőművész

Jubiláris kiállitás - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

E s t .
1935.I.6.

Benczur Gyula

"XVI Lajos elfogatása" és dr. Wekerle Sándor képmása,

a Magy.Képzőművészek Egy. jub.kiáll.-án.

P.H.934.XII.8.

Benczur

Szerepel a „Magyar tájés népélet" c.
kiállítson a Műcsarnokban

Magyarság 1926 XI. 14.

Benczus Béláné

Maláj peddig fonásokkal szerepel az Orn. Magy. Ipazművészeti Társulat karácsonyi kiállításán a Műcsarnokban

Nemzeti Újság 1927 nov. 27.

Benczur

Alkotása, az Ernst-Muzeum kiáll.-án.

M.934.X.6.

Benczur

Alkotása szerepel a Beczkói Bíró H.magán-gyüjteményének kiáll.-án.

P.H.934.X.6.

Benczur

Trefort Ágoston a 80-as években megbízta a Mesterciskola vezetésével az Epreskertben

Pesti Napló 1927 V. 29

Benczur Gyula

— **Benczur-kiállitás az Országos Magyar Szépmüvészeti Muzeumban.** Az *Országos Magyar Szépmüvészeti Muzeumban* (VI., Arénaut 41.) *Benczur* Gyula ujabban szerzett müveiből rendezett terem (Modern képtár, XII. sz. terem) megnyilt a nagyközönség számára és megtekinthető délelőtt 10-től fél 2-ig.

N4.930.VII.16.

Budai Szépművészeti Társulat
(II. Pálffy-tér 5. II em)

Jancsó Béla
és
Dongó György
kiállítása

1932. XII. 4 — 17.

B enczur Gyula festő M.D.K.

Müve a Galériában

Márffy Albin: Átrendezték a XIX .századi magyar festészet kiállitását a Nemzeti Galériában

Magyar Nemzet 1966. dec. 22. 4.l.

M.D.K.

Benczur Gyula festő

Müve a gyüjteményben , vázlat

Perneczky Géza: A Kiscelli Muzeum képzőművészeti gal
galériája

Magyar Nemzet 1966. okt. 14. 4.l.

Benczúr

Szent Imre emlékkiállításon a Mű-csarnokban vázlatával szerepelt.

Est 930. VII. 13.

Ambach: Benczur

„Szula Lestr"

853/1887. Kd. 1887.

mod. 17.

Dolány. Benczur

Pesti Hirlap. 1920. jul. 18. 3

Benczur Gyula meghalt.

Bencsur Gyula "II. Rákóczi Ferenc elfogatása" c. festményének müncheni bemutatásáról

Fővárosi tapok 1869. VIII. 4. 704.

Hír

Benczúr Gyula

vrod.

Domanovszky Sándor

Magyar művelődéstört.

V. k. Bp. é. n. 382. l.

(képpel)

Benczúr Gyula

Gróf Károlyi Gyula
arck. 1884. Repr.

irod

Dömötör István: Nyolc évtized magyar művészete. Magyar Művészet 1932 (68 ~~[illegible]~~ 66.)

~~[illegible]~~ 71-)

~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ (73, 79. ~~[illegible]~~ 83 l.

. — ATHENAEUM

INHALT :

Stefan Dömötör : Ausstellung Ungarischer Kunst aus der Zeit von 1850—1932 im Künstlerhause 65
Dr. Elisabeth Hajós (Berlin) : Alt-Amerikanische Kunst 85
Dr. Heinrich Horváth : Das mittelalterliche Lapidarium des Hauptstädtischen Museums in der Fischerbastei 89
In memoriam 129
Kunstliteratur 132

ABBILDUNGEN :

Bartholomäus Székely : Zeichnung. Kupferstichkabinett, Budapest. Farbige Beilage.
Karl Lotz : Landschaft. Aquarell. Kupferstichkabinett, Budapest. Farbige Beilage.
Karl Markó d. ä. : Italienische Landschaft. 1838..... 67
Adalbert Pállik : Weidende Schafe..... 67
Joseph Borsos : Fürst Paul Esterházy .. 68
Julius Benczur : Graf Julius Károlyi.... 68
Adalbert Pállik : Die Mutter des Künstlers 69
Adalbert Pállik : Damenbildnis 69
Bartholomäus Székely : Damenbildnis .. 70
Joseph Rippl-Rónai : Meine Eltern 76
Karl Ferenczy : Meine Söhne 76
Alois Györgyi : Damenbildnis 77
Bartholomäus Székely : Bildnis der Frau dr. Julius Siklóssy 77
Adolf Fényes : Ostertag..... 78
Joseph Egry : Morgenlicht 78
Goldmasken. Cauva-Tal, Columbien. Mus. f. Völkerk. Berlin..... 86
Tongefäss. Reonay (Santa-Tal), Peru. Mus. f. Völkerk. Berlin..... 87
Bemaltes Tongefäss mit drei Füssen. Mus. f. Völkerk. Berlin..... 88

Benczúr Gyula

Irod

Dudits Andor = A Benczúr-Társaság. Magyarország (Hongrie, Hungary) II-III. 27. 33 l.

SZÉPMŰVÉSZETI KIÁLLITÁSOK
MAGYAR MESTEREK MŰVEIBŐL

CSÓK ISTVÁN, GLATZ OSZKÁR, FÉNYES
PÉCSI PILCH DEZSŐ, SZÓNYI IST

A fentnevezett magya
egybetömörülve szépi
külföldön s eréven fe
vészet egy kétségtele
megvalósitása érdekéb
kézi szinezésü, sorsz
kőrajz gyüjtemény kö
papiron van nyomva s
mappák kereskedelmi
ára 9 műlappal együtt
Midőn eme nem csekél
Nagyságod nagybecsü

Benczúr Gyula

Csatkai ~~Endre dr~~

Magyar művészek leveleiből.

MAGYAR MUVESZET

1937, 287 ~~f~~. –

~~288~~ 289. l. –

Mais tous secondent
tramée dans les centres philon
gler l'Italie dans l'espoir d'

Cette campagne - il
soutenue par l'internationale
fois affirmé, s'est consacrée
révolution mondiale, révolutio
- n'aboutit certes pas à éleve
travailleurs, mais à établir un
et les bénéfices appartiendron

Aussi, par ces attit
davantage l'Espagne à devenir
dère d'ailleurs toutes les Nat
Abyssinies, prêtes - après y a
attelées au char de ses appéti

o

Benczúr Gyula

lvód
2

Császtistvtempl.

Csányi K.:

Szt István Temploma.

Mű J. 1906. II. 1. Sz.

$\log a^z = 6$

$x + y$

Bencsúr Gyula

Czobor Béla dr.

A történelmi kiállítás. Budapest 1898. 5. l.

tessenek ?

4./ Szükséges és megeng
tő-e, hogy egy terv,mely sem
tani, sem a régi (eredeti) é
nem felel meg, amely tehát e
kényes, kivitelre kerüljön
Dr. Pacher Béla szerint az é
terv kivitele kényszeritő sz
kül nem engedhető meg.
Dr. Lux Kálmán szerint a mü
pont a változtatást nem kiv
ellenzi. Hosszabb eszmecsere
Elnök egyhanguan kimondja,

jogosan igényelhetnek s ami a Kör célja is. Rajta lesznek, hogy kiérdemeljék bizalmukat s támogatásukat azon mértékben, amelyben arra méltók lesznek.

Ritkán hallható lelkes és hosszas éljenzés hangzott fel mint a megválasztottak iránti bizalom s ragaszkodás félreismerhetetlen jele.

AZ ORSZ. MAGYAR ZENEMŰVÉSZETI TÁRSULATTAL LÉTESÍTENDŐ KAPCSOLAT A MŰBARÁTOK KÖRE HANGVERSENYEI IRÁNT.

Ezen a közgyűlésen egy más nevezetes esemény is történt. Ugyanis a közgyűlést vezető alelnök, Radisics Jenő előleges tudomás végett bejelentette, hogy az alakulóban lévő Orsz. Magy. Zeneművészeti Társulat a Műbarátok Köre erkölcsi és anyagi támogatását kérte, megjelölve egyúttal ennek módját s részükről való viszontszolgálat minőségét és nagyságát. A dolog azon fordul meg, hogy a Kör minden egyes rendes tagja után fizessen a Társulatnak évenkint bizonyos meghatározott összeget, aminek ellenében azon hangversenyek s más dal- és zeneestélyek helyett, melyeket szűk keretek közt eddig a Kör maga rendezett tagjainak, ezentúl a Társulat részesítené a tagokat hangversenyekben s más zenei előadásokban. Amint meggyőződött, a Társulat élén oly egyének állanak, akik teljes garanciát nyujtanak arra, hogy itt komoly művészi Társulat van alakulóban, mely érdemes arra, hogy vele komoly tárgyalások kezdessenek és pedig a tagoknak magasabb zenei élvezetekre kilátást nyujtó reménnyel.

Pekár Gyula dr. e bejelentést azzal egészítette ki, hogy miután néki is tudomása van arról, hogy e Társulat a zenei életbe friss vért s új lüktető erőt kíván hozni úgy a gyakorlat, mint a zeneelmélet terén, s miután az alakuló Társulat élén állókat ő is megbízható

cród Benczúr Gyula festő

Das Schaffende Ungarn

1944.) (Julius Benczúr;

(2. nám ~~(1844 – 1944)~~ képekkel.) —

fehl des Bodens der Väter, der nicht nur in seinen Schollen vereint sein will, sondern auch durch die Herzen und die Taten unserer Armee.' Gern würde er mit einem Schlage seinem Volke das Dasein schaffen, das ihm als Endziel vorschwebt. Es bedrückt ihn, sobald nur Stillstand eintritt oder der Krieg Lösungen hinausschiebt. ‚Ich möchte, daß ihr mitfühlen sollt, sagt er der Bevölkerung (Aufruf nach der ‚November-Volksabstimmung) in einem rührenden Bemühen, ihr sein inneres Leben verständlich zu machen ‚wieviel Schmerz und Mutlosigkeit jeder Abend für mich bringt, wenn ein Tag vorübergeht, ohne daß ich etwas Neues für eure Ruhe und für euer Wohlergehen verwirklichen konnte; dann gesteht mir mein Gewissen die Unzufriedenheit, daß ich nicht euch allen helfen konnte.' Und nach einer Aufzählung, was er alles an Verbesserung und Lastenerleichterung erstrebte, kommt noch einmal ein Stoßseufzer: ‚Ich bin jedoch nicht Gott, um das Antlitz der Erde zu ändern. Während eines Jahres voller Mühsal, Klage und Fluch konnte ich nicht mehr zustande bringen als ein Jahr des Kampfes und der Rechte, der Befreiung und der Ehre. Das müßt ihr alle verstehen.' Der Mann, der es schwer fällt, sich gegenüber seinen engsten Mitarbeitern zu offenbaren und einen vertraulichen Ton zu finden, der lieber alles allein trägt, legt gegenüber dem Volke ein Bekenntnis ab. Ein Mensch, den die täglichen Sorgen quälen, bei dem jeder Entschluß schwer errungen ist und der keine Minute bei dem Werk ausruhen möchte, das er der Nachwelt zu hinterlassen gedenkt. Nur wenig gönnt er sich die Ruhe eines häuslichen Lebens. Seine Gattin, Frau Maria Antonescu, ist seine getreue Helferin und hat sich durch unermüdliche Fürsorge für Verwundete, Kinder und Bedürftige einen Namen gemacht . . .

Rumäniens Marschall ist in die Reihe der maßgeblichen und für das Gesicht der neuen Epoche kennzeichnenden Gestalten Europas eingerückt. Fa

Benczúr Gyula

l.

Deines Jenő

Körösfős-Kriesch

Aladár Bp. 1939.

58, 59. l.

1228

1228. Nee

Sz. 1449-ben

Madonna a gyermek

Szobrokkal ékesített
alólig ábrázolt Madonna, ki
bal térdére vett vánkosra tett
Jézus jobbját áldásra emelt
ujját megcsípő fecskét szor
ben a gyermek zöld ruhác

fehér fátyolkendő védi, palás
nak paszomántszegésén e sz
mek öltözete alatt szűk uj
fejét dicskör ékesíti.

Fa, méretei 121 : 80·4 cm
1895 július 4-én E. Costantini
Elszámoltatott 1895 augusztus
lásra nézve lásd az 54347–95 és
sz. min. előadmányi ívet. — A
november 28-iki 4561 (635–9
373 eln. sz. leirat (464–901).

Kifüggesztésére vonatkoz
ban. 1906 : II. 63. *Neri di Bic*
63. *Neri di Bicci:* La Vierge et

Jegyzet. L. az 1896-iki la
— Preisliste 124.

III

VeA. 1895

Benczúr Gyula

5 műve a Debreceni
Déri Múzeumban

Déri 206. l.

Déri F.: A debreceni
Déri Múz. művészeti
gyűjtemények leírása.
Debrecen, 1922. 206. l.

Nya Dagligt Allehanda

(Stockholm) 1929 okt. 4
(kép) okt 29 (~~a tan~~
~~kiáll. ismertetés~~)

457/1931.

A gödöllői kál
János-szobrok helyreállitás
natkozó elszámolást a Nagyr
ügyi Minisztérium f. hó 9.-
val elfogadhatónak találta,
zottságot, hogy a 103·15 P
nul fizettesse vissza.

Ennélfogva fe
számolás szerint mutatkozó

Norrköpings Tidningar

(Stockholm) 1929 okt. 24

Közoktatásügyi Minisztérium.

A m. kir. vallás- és közoktat
ügyszám alatt a keb. szám. V
deleténck másolata:

Költségvetési év: 1931/32.
tása. "Műemlékek Országos Bi
Rovat: 6. Alrovat: 1. Bélyeg

Utasitom a
Első Takarékpénztár Egyesüle
6. sz./ a Műemlékek Országos
havi javadalma fejében az al
1-re azonnal utalja ki.

1./ Tisztelotdij
/ 97 / pengőt 86 f-t a 122.623

Bencsúr Gyula

Irod

Neue Freie Presse

1920 aug. 5.

(A. F. S.: Albert Keller und Julius Bencsúr.)

FRANZ MEZEY
IGO v. KILÉNYI
IL),

NACHLASS
FARKASHÁZY
IL),

de und Möbel aus herrschaft-
em Privatbesitz.

KIADÁSA, VI., NAGYMEZŐ-U. 8.

Benczúr Gyula

vőd

Csánki Dezső

Árpád és az Árpádok.

Bp. 1907. 286. l.
u. (Képpel.) ~~[illegible]~~

Itt repr.

Szent István koronafelajánlása.
A bresti lipótvárosi
bazilika oltárkepenek
szinvázlata után

Chalupka VI. 183.

Benczúr Gyula

Ormody Vilmos:

Első Magyar Alt. Biztosító Társaság 1857–1907. ~~Műmellékletek. kel. Folio~~ Bp 1908. 178 l (Kepjel.)

~~Lásd okv.~~!

BUDAPEST

Benczur Gyula

wód
z

Morgenzeitung *

1937 jan. 10.

(Die Neuerwerbungen des Ostslowakischen Museums in Kaschau im Jahre 1936.) –

* Prágai ujság?
Meg Esdemi
Mihalikot

Benczúr Gyula

l.

Műcsarnok

1901. 54. l.

(A Nemzeti Szinház épitése)

Gentes és Skobl

vad

Épitő spor 1902. 10. 4.

(Az Erzsébet-királné nőbe nőgamüvesi: [illegible])

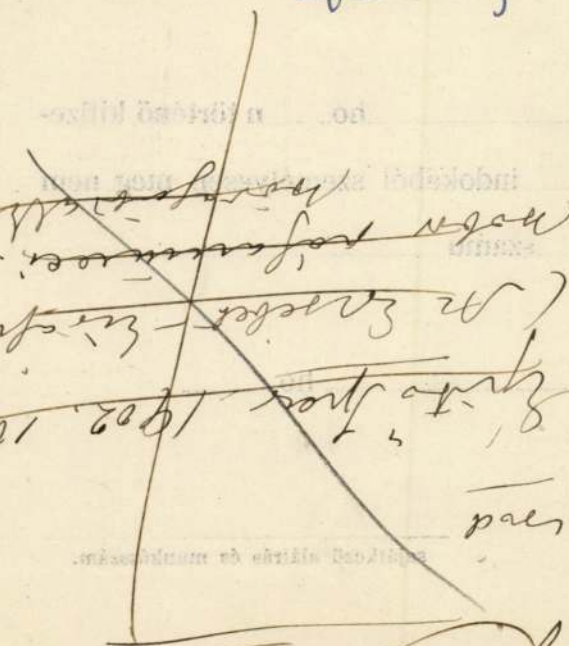

..... *műhely.*

...yfőnökség!

...v ..... hó ... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

...am.

... évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Benczúr Gyula

l.

Oelmacher Déri

11. l.

Oelmacher A.: Déri Múz. Képtára. I. rész. [Debrecen, 1949. 11. l.

Munkalap száma: XXX

Tételszám	
	3892 15 drb. felvétel 46 " 18x24 cm. fénykép /Ják, 126 " 18x24 " " /Biede 19 " 18x24 " " /Eszte kép, Kölozsváry, Mólnár képek/ Utazási költség Eszergomba " " "

azaz Négyszázötpengő 94 fill

A m. kir. Pénzügyminisz-
terium 158000 sz. rendelete
alapján fázisadó köteles.

Fizetendő: számla vételével

Benczúr Gyula

l.

Szépmüvèszet
1943.192.l.

Kérpet

Groszlán Z

A Müv. Muzeumok
Barátai Egyes. nek
15 esztendeje.

kompozíciók, a drámaian mozgalmas ábrázolások, a pomp
és ünnepélyes barok alkotások után egy lírai és költői művé
lép elénk, napfényben fürdő vagy alkonyban derengő romantik
tájakkal, a flandriai róna dús látképeivel. E képeken, mint az
tökéletes színnyomatok is tanúsítják, Rubens művészetén
legnagyobb értékei, a képszerkesztés bátor lendülete, a ragyo
színek teljes harmóniája, fény és hangulat szabadon érvényesü
nek. S éppen abban rejlik e kötet értéke, hogy a bensőség
Rubenst, az igazán festői festőt eleveníti fel s így szerencsés
egészíti ki azt a képet, mely a köztudatban Rubensről, a bar
egyik legnagyobb mesteréről kialakult. A képekhez fűzö
részletes adatok és megjegyzések tára zárja le a kötetet, a jel
Rubens-szakértőnek, Gustav Glücknek fogalmazásában.

DR. GARAS KLÁ

*ENZO CARLI: Michelangelo. Bergamo—Milano—Ron
Istituto Italiano D'Arti Grafiche. (1942), 8°. 46 l. 144 táb*

A XX. század művészettörténészének sokszor nehéz a hel
zete. Az elmult korszakok kiemelkedő témáis orra s nem egysz
sorozatosan találták meg monografusaikat. A ma élő kutatónz
ha csak nem akar elmerülni az „átértékelés"-ek csábító eszt
tikai ingoványában, két út között kell választania. Az egy
az elmerülés a mult részletkérdéseiben, a nagy mesterek és na
emlékek után a kicsik és kisebbek feldolgozása. Ne becsülj
le ezt az utat. Egy kultúra nemcsak a szellemi és anyagi csúc
pontokon mutatkozik meg s a történeti stílusok jobban áthatott
koruk szellemi egységben élő társadalmát, mint a ma feltün
dező művészeti irányok az éppen szellemében legszétszakadtal
társadalmat. Ezért az esztétikailag kisebb igényű, jellegéb
provinciális emlékeket feldolgozó művészettörténeti munkákn
is megvan a maguk komoly jogosultsága. Ezzel szemb
mások szaktudósok helyett a nagyközönség felé fordítj
figyelmüket. Maga Carli hangsúlyozza, hogy művét ne
tudományos feldolgozásnak szánta, nem tudósoknak írta
nem szándéka új megállapításokkal gazdagítani a Michel
angeloról szóló irodalmat. Célja e helyett egy művés

Benczur Gyula

illusztrációi repr-

kilágyi S. A magyar

nemzet tört. ~~[illegible]~~ (kép)

I. k Bp. 1896. (Képekkel.)

— IV. 163. l. (Képpel.) —

VII. 542, 700. l. (Képek-

kel.) — X. 755. l. (Képpel.)

—

Benczúr Gyula

irád

Szohor Pál:

Nyíregyháza az örökváltság
századik évében. Nyíregy-
háza, 1924. 24-26 l.
271 l.

Fentit Nyíregyháza
diszpolgárává vá-
lasztottak 1909-ben

yasoltársk.	TÁRGYMUTATÓ-CSOPORT
	SZÁRMAZÁSI HELY
xv. sz. 5.	MESTER
300.	SZEMÉLYI VONATKOZÁS
	EGYÉB MUTATÓBA VALÓ ADAT

pen szt. Magdolna szobra, mellette 2 oldalt
féldombornűvű ülő alakja. A szárny-
anatai. Ez valószínűleg a most mel-
tár eltétele után épült. (Divald.)
cm. m. hárs faragós, arany teőfősben
lileg felier kendő kékre átfestve, úgy
slomnici Madonna faragomeste —
1. [illegible] ből. —

Stomory E:

Beszélgetés az adomé
nyozó Mészáros Károly
fiával. U. 1940
máre. 3.

Átvitel

Bernát, Kolozsvár, Mátyás kiraly-tér 32.

Benczúr Gyula

irod

Szügyi Elemér

Emlék Budavárából.
Bpest, é n. 98, 99. l.

Bencsúr Gyula

Szokoly V.:

Honvédalbum.

Pest, 1868. (képpel.)

s Bizottsága

gének

Budapest.

Kir. Operaház homlokzatának megvizsgálása

alatt intézett átiratára tisztelettel

B e n c z u r G y u l a

festő

M. Takács Zoltán: Die Benczur-Gesellschaft.

Pester Lloyd Mbl. 1923. ápr. 15.

Benczúr Gyula

l.

Tarnóczi

62, 68, 73. l.

Tarnóczi J.: A tit

Ujtván bazilika
ciuklő kövei ---
A templom tört. és mü-
cinlikei. Bp. 1938.

62, 68, 73. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Benczúr [Gyula]

utca Ujpesten

Ugro 146.l

Ugró Gy. Ujpest 1831-1930. MVM. XI. Bp. 1932. 146.l.

Ideiglenes ny

Egyezer /azaz 1000/ Koronár
korony helyreállitásánál
fejében a mai napon ki

Száraz Vám 1907. Aug. 2

Benczúr Gyula

III. | III.
l.

Szana 1890

134 — 137 l.

Szana T.

A m. művészet. szaga-
dunkban. Bp. 1890.

134-137. l.

2119. Delhaes ~~I(?)~~ István.

⊥ van

Paraszt férfi.

Mellig, kissé jobbra fordult, csa
medaillon ⊥ ~~Hegyes~~ Házi ~~[illegible]~~ sapkája F
Szemöldöke és haja barna, szak
nyének pántlikája szürke.

F hegyes,

Lemezpapírra vont vászon,
~~Vászon~~, méretei 51.5: 42.2
Delhaes István hagy~~ztékábó~~
Átvétett 1902: 1. 12-én ~~[illegible]~~

904: IV. 27.

Homángabó

Benczúr Gyula

ród

Kal. szótár

300. l.

Szalatnai R.:

A szlovák képzőművészet arcárol. FrB. 1935.

300. l.

Római agyagrossó VIII. 186.

BENCZUR GYULA (festő)

Kiss Lajos 1920-as évektől szervezi a nyiregyházi Képtárat. A Benczur Gyuláné által irt válaszlevélből kiderül, hogy az özvegy 40-db képet ad a Benczur-szoba részére. Ennek 1954-ig nem tudnak állandó helyet adni.

r irigyelt testvérművészet,
okonjelenséget mutat. Az iroda-
ek arra veszélyre, amely e
észt az újszerüségben, az elő-
egyedül a művészi minőség
ntörténeti kutatások is hang-
ra kell a 18. század utolsó
lni, mint a ráépülő 19. század
"Irodalom és felvilágosodás"

szegezni kell a megelőző szakasz
alkotásait, hangsúlyozva azokat
lágosodás eszméinek behatolását
jelzik. Akár Hefele szombat-
se illetve az ezeket az alko-

Benczúr Gyula

Petrovics Elek: Magyar művészek rajzai a képzőművészeti Múzeumban. Művészet 1907. 179. l. 186. l.

Paur Géza: B.
Gy. kepe. BH. 1909.
ápr. 9. —

utaljon ki. Budapest,1928.évi november

letéből: Tihamér Lajos s.k. miniszteri

atalos másolat hiteléül:

Zaronh

zteri s.hiv.igazgató.

A MAGYAR KIR. VALLÁS ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISTERIUM

B e n c z u r G y u l a
festő

Paur Géza: B. Gy. és tanitványai.
Vasárnapi Ujság. 1921. 5. szám.
(Képekkel.)

Benczúr Gyula

irod

(Petőfi arckepe), Pesti Hirlap 1909 márc. 23.

U. 122.

– Egy érdekes Benczúr-kép.) Pesti Hirlap 1909. márc. 23. ~~(Lippel)~~

~~U. 122~~

Benczúr Gyula

Perálltöstképes

185, 517. l.

Per TK. 185, 517. l.

Bencsúr Gyula

lásd ekv.

Grosslán Z.

B. Gy. emlék kiáll

Szépmüvèszet

1944. 57—59.

l.

Benczúr Gyula

U. 2005

A képviselőház elnöksége megbízta, hogy a parlament részére IV. Károly koronázásáról nagyszabású képes festen.

Pesti Hírlap. 1917. febr. 2. (B. postmenye a koronázásról a parlamentben.) —

tése fejében 68 P 08 fillért, azaz

127.689 számu kiadási csekkszámla

Budapest, 1938. szept

rendeletéből: dr. lovag Ybl Ervin

A hiva

Benczúr Gyula

U. 3711

Petőfi arcképe
olaj. a Petőfi-
házban
repr.

Pesti Hirlap Vasárnapja
1931. márc. 15. (kép)

London: National Gallery IV. 44, 45,

Benczúr Gyula

Hunyadi László bucsú-
ja barátaitól, nincs
rep.

A Pesti Hirlap Vasárnapja

1933. jan. 1. (Kepek-
kel)

Cikk. egyeb repr. oldal.
is-

Benczúr Gyula

U. 3827

Vajk megheresztelése
c. képe repr

Pesti H V.ast árnapja

1930. aug. 17 (A
legszebb magyar
képek. Benczúr Gy.:
Vajk meghereszte-
lése.) Archéppel-
és Képpel

Ludwig

4553. Gebhardt ~~Lajos~~:

Sz. München

A Chiem-tó.

Az előtért foglalja, ~~[illegible]~~ ~~magas hegyek emelkednek.~~ Z
féle szinü tehenek állnak, a
többi pedig jobbra földultan
zött. Jelzése alól jobbra: 7

Vászon, mér. 56:6
300 K.-- Gróf Andrássy Dé
9-én /631-913/.-- A Magyar
/1381-913/.-- Átvétetett
-- Bejelentetett 1914 márc

Benczúr Gyula

A Magyar Képzőművészek Egyesülete 1909 ápr. az egyesülési aranyéremmel tüntette ki s ez alkalomból testületileg üdvözölgette Benczúrnál.

Pesti Hírlap 1909. ápr. 16.
(A Képzőművészek Egyesületének díszülése.)

U. 120

ügyfeleinek különösen kedvezett a szerencse, mert a közel-
ő nyereményen felül ***a 300.000 pengős nagy jutalmat,***
a 100.000 pengős főnyereményt is nálunk vásárolt
csés vevőinknek ismételten kifizettük.

sorsjátékon az elérhető legnagyobb nyeremény szerencsés esetben

1.000.000 pengő

a m. kir. osztálysorsjáték, mely egyedül nyujt lehetőséget
gel nagy tőkét nyerhessünk.
erencsekocka kizárólag a **TÖRÖK BANKHÁZ** *sorsjegyei-*
za és **TÖRÖK** *sorsjegyeinek népszerűsége indokolja, hogy*
eszámot a mellékelt levelezőlapon ***sürgősen,*** *de legkésőbb*

lyó év október hó 12-ig

eredeti sorsjegyet b. címére mielőbb megküldhessük.

yhúzás már október 14-én és 17-én.

vatalosan megállapitott I. oszt. vételárak:

gy
—

Fél sorsjegy ár. **P 12.—**

Negyed sorsjegy ár. **P 6.—**

nyben, hogy a sorsjátékon résztvesz s ezáltal lehetővé teszi,
nyek egyikét Önnek kifizethessük, vagyunk

kiváló tisztelettel

TÖRÖK A. és TÁRSA
BANKHÁZ RT.
BUDAPEST, IV., SZERVITA-TÉR 3.

sorsjegy nyer!

i esélyek!

1894—96 ÉVEK TÁRLATAIRÓL

Benczúr Gyula: Amoretták.

azon mértékében részesitené, amelyben részesül az ezen korban és fokon álló középtanodai tanuló, a latin nyelv kivételével. És hogy a tudomány ily fokon való tanulására vezéreltessék, éppen azért kellene a magasabbra törő népiskolai tanulót az alsó népiskola negyedik osztályából általhozni. A polgári iskola négy alsó osztályában nemcsak azért kellene a tantárgyakat a középtanoda négy alsó osztályában tanittatni szokott tantárgyakra egyenlő fokon tanitani, hogy anyagi magasabb foglalatosságára alaposan előkészüljön, hanem azért is, hogy ha a tanulóban a szellemi foglalatosságokhoz szükséges magasabb tudományos pályához kedv ébredne, a középtanodába a latin nyelv utánpótlásával átléphetne. A polgári iskola második köre két évet foglalna magában, mely alatt a tanuló az anyagi foglalatosság magasabb fokához mért ismereteket megszerezné és bevégezné."

Majd később: „Mi az általunk ajánlott szerkezetet ajánljuk azok figyelmébe, kik az ügyben intézkedni hivatva vannak. Ajánljuk pedig különösen azért, mivel hazánkban 127 város, 861 mezőváros és igen sok olyan népes falu van, melynek lakosai között sokan találtatnak olyanok, kik az anyagi foglalkozás alsó népiskola mellett állitanának polgári iskolát, a lakosság előbbre törekvő része megtalálná az anyagi foglalatosság magasabb fokához szükséges műveltséget, s ki lenne elégitve azok igénye is, kik gyermekeiket szellemi foglalatosságra szánják, lehetővé téve az általunk inditványozott polgári iskolából való átléphetés a gimnáziumba; holott ez a svájci rendszer szerint csak időveszteséssel eszközölhető. Hazánkban a *polgári iskolák keletkezése és fölvirágzása mindenekfölött kivánatos!*"

Ugyanebben a cikkében részletesen ismerteti a polgári iskola tantárgyait és a heti óraszámot is meghatározza.

— — — — — — — — — — — — — — —

Azt hiszem, nem volt érdektelen ezeket a régi elfelejtett dolgokat felujitanom, pedig csak kisebb részleteket közöltem a nagy és mélyreható munkákból!

Ismét engedelmet kérek arra, hogy másnak a szavaival fejezzem be cikkemet. Néhai Csánky Viktor kir. tanfelügyelő mondotta emlékbeszédében: „Gönczy Pált még csak ezután fedezzük fel, csak ezután tudja őt a tömeg megérteni, ha majd az egykori idők politikai, társadalmi állapotait, körülményeit és embereit: egyszóval, ha azt a

Benczúr Gyula

Kyrie eleyson c. képének
Amés repr.

A Pesti Hirlap Vasárnapja

1934. marc. 25.

(Kép)

A VÁMOSATNAI REFORMÁTUS NÉLKÉSZI HIVATAL PÉCSÉTJE

BUDAPEST 79 sa 62 v sa OKT. 9-7

Benczur Gyula

U. 3739

Veszély! c. képe
szinesen repr.

Pesti Hirlap Vasárnapja

1930. dec. 14. (kép)

2908

21. P. Peel.

Fürdő után.

A perzsa szőn
van, melyben tür lob
döbből kijöve szárítgatj
deire könyökől és a m
rezik. Mind a kettő
fogva van feltűzve.
mellette aranyozott ke
jobbra egy pár kivágot
czip

PAUL PEEL
PARIS 1890. 6.

Vászon, mé
~~Vétetett 189~~
~~M. Kept. 5.~~
~~Ly sza. 362~~
~~IV: 21.~~

III: 153.

Benczúr Gyula

Szent István felajánlja
Hűr Máriának Ma-
gyarország Koronáját.

Hines repr.

A Pesti Hirlap Vasárnapja

1933. 34. sz. (Keppel)

Die Graphischen
Künste. 1881. (Keppl.)

miniszteri tanácsos.

Benczúr Gyula

irod

Din Páris

22, 23. l.
29. l.
31. l. 32. l.

Benczúr volt az, kinek
nálunk azt a kolorisztikus
változást meg kellett teremtenie, amely nélkül a
modernség ébredése elképzelhetetlen lett volna.

Diner-Dénes J.: M. képzőmüv. kiáll. mort. a páriti világkiállitáson. 1900. Bp. 1901. 22, 23, 29, 31, 32. l.

Benczúr Gyula

rózsi
z

Dívald 1927

169. l.

Dívald K.:

M. műviszettörténet.
Szt István Könyvek. 47. sz.
Bp. 1927. 169. l.

Szobaszám: 70
Zimmer Nr. - No. de chambre:

GRAND HOTEL CSILLAG NAGYSZÁLLODA

MUNKÁCS

l, 23-24
.dr. Tel.:
A G"

Méltóságos Gr. Szentiványi Gyula dr
Nagyságos

IX. hó	27.															
	P	f	P	f	P	f	P	f	P	f	P	f	P	f	P	f
Zimmerpreis	9.	68														
· Extrabett mentaire																
ad																
stb. ee etc.																
itzung																

A számla kézbesitéskor esedékes. - L

Benczúr Gyula

cód

Dömötör István:

A művészet Budapest.

Magyar Művészet

1925. 201. l.

Öntányér, közepén feltámadt Krisztus, körül jelenetek, domborúan. átm. 39.5. német, XVIII. század.

Benczúr Gyula

l.

Divald Akad. palotája

36. l. 39. 40. lap,
69, 73. l.

Divald K.: A M. Tud.
Akadémia palotája és múzeuma.
Ny. 1917.

Előcsarnok.

BENCZÚR Gyula

10 Benczúr rajz - gyarapodás

Jósa A. Múr

Múzeumi Hírlevél 1994. 67.

MAGYA
ÉS FI E

M E G H

1994. február 22-én

"Fordulóponton

Benesur Gyula

Az Ernst-múzeum retrospektív kiállításán szereplő művei.

PFL 1932. XII. 18.

Benczur Gyula

festőművész

Szépművészeti Muzeum uj szerzeményeinek kiállitásaképével szerepel.

Nemzeti Ujság 1931.V.21.

M.D.K

Benczúr Gyula
festő

A Népszabadság november 6 ai száma szerint művész-sorozatat jelenik a bélyegek közöt. Ebben a sorozatban a művész ~~nem~~ is szerepel.

(b.): Bélyegek

Élet és Irodalom, 1966. november 19-7 lap

BENCZÚR Gyula

ÁDÁM András: Figyelmébe ajánlom. =
ÉT XXXIX. évf. 23. sz. 1984. VI. 8. 729. p.

Szécsény, Kubinyi Múz., Liszt, Benczúr Gyula
emlékkiál

-

művészetelméleti vonatko
bá váló interpretációs k

Ezzel a bibliográfi
molni kollégáinknak és a
lődőknek a Magyar Tudomá
ti Kutató Csoportjának e

Benczúr Gyula

cród
i

U. a.:

~~Tóth Ervin~~

Europai grafika

Bp. 1943.

18 l.

Direzione generale degli scavi e dei musei

VII. 207

Benczúr Gyula

irod.
z
Thieme-Becker
VIII. 297-98. l.
(Lyka)

Európa

film-könyv-kaptárjegyesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

BENCZÚR Gyula

Wagner István

Benczúr „rehabilitálása"

Kiállítás a nécsényi kastélyban

17/117 Szécsény, Fagyaszi Rockelly, 1984

Magyar Hirlap, 1984. máj. 20. 3.

box,
Tahin

gime
erve
the
ntion
Chia,
arde
nade
ated
from
stern
also
and
tries

sical
t will
alais
w of
ellis.
ncial
ovits
olgár

Eki
mű
jelzi, a Mag
Szövetségér
ténészként
mint a Szöv

A Szövets
tos munkáj
időszakonk
kozását a M
lóbbá vált a
tevékenység
mutatni, hisz
műfajoktól
hogy együt
idén a Szö
hogy alakíts
megfelelőer
a zsűrizés s
csak reduk

Benczúr Gyula, festő MDK

Hunyadi László búcsúja és

Olvasó nő c. képe

bélyegre kerül.

-: Decemberben jelenik meg a 10.
művészsor

NÉPSZABADSÁG jan. 1966. nov. 5.

Benczur festő

Műcsarnokban a nagy magyar kiállításon neve szerepel.

E.K. 932.II.21.

Benczur Gyula

festőművész

Szépművészeti Múzeum új szerzeményeinek kiállításán - képével szerepel. "Erdő belseje" c.tájkép.

Pesti Hirlap 1931.V.21.

Benczúr Gyula

I. Ferenc József király
arcképe, repr.

Vas. Ujs. 1904. 241. l.
(A Képzőművészeti Társulat kassai kiállításából.) képpel

Sárospatak, vár

166

Benczúr Gyula

Irod

Vas-ujs - 1904. 409. l.
(A király látogatásai.)

A. Keszuts Szent István felajánlási kipet nézte meg a király, meg a baritikai részére
Keszult

27

Pécs (Sopianae) – római

va ros 14

– ókor. sírkamrák 8
– cella trichora 8
– V. századi sírkápolna 215
– cubiculum, freskók 8, 215
– székesegyház 51–,
– alapr. 29, 51
– homlokzat (mai állapot) V
– déli oldal (mai állap.) IV
– apszisa (mai állap.) 116, VI
– külseje 1807 előtt 52, 53
– belső (főhajó) VII
– tornyok 37, 42
– altemplom 11, 29, VIII,1
– – boltozása 34

Vas. lys.

1905. 679. l.
(Uj ev. templom és iskola Bpesten.)

1922-23 évi költse

Személyi járandiságoknál:/

1.) Előadó építén (: a mennyiben II. állás nem szervezhető:) évi t
2.) Másod építén évi tintelet
3.) 2 segédépítén (: a havi 6000 k.)
4.) irógépes (: a havi 3000 k.) év

2/3

Dologi kiadások:

1.) Beszerzési költségek . . .
2.) Helyszíni kiállások és ezekkel k
3.) Ülések napidijai . . .
4.) ~~Nig~~ öt tagú bizottság évi nem
5.) A Stuttgarti „Denkmalst
6.) Műemlék kiállítás költ
7.) Elibbivel kapcsolatban kiadan
8.) Budavári Mária sobor kirebbitett ma

Vas. Ujs. 1905. 751. e

~~47 n.~~ (S. A.: A Szt István bazilika.) képpel.)

~~679. e. 7.~~

MÜBELEKEZ TÖRÖNYVTÁRA
548 28.
1928. dec. 27.

ségeinek megtéritése fejébe

gőt a 127689. számu kiadási

dapest, 1928. évi november h

Tihamér Lajos s.k. miniszteri

A hiva

minisz

Vas. lys.

1909. 902. l. (B. Ke.
Temeplése
Nyíregyházán;)
Képerrel

MAGYAR-AMERIKAI TÁRSASÁG
BUDAPEST, ORSZÁGHÁZ
13/9221. VII. KAPU.
HUNGARIAN-AMERICAN SOCIETY
BUDAPEST. PARLIAMENT
VII-TH ENTRANCE.

MÜEMLÉKEK O

Most van 70 éve annak, hog
ságba számüzött Kossuth Lajost
lelkesedéssel fogadták. Az azóta
az amerikaiak között számtalan k
polgárháboruban a legkülönfélébb
az emigránsok. Azután kezdődött a
folyamán a magyarok igen értékes
dasági fellendüléséhez. A kifejlő
elnök itteni utja, az itteni Wash
suth szobor emelése. A háboru utá
összegeket áldoztak nálunk a hábo
sére, majd velünk külön, kedvező

Benczúr Gyula: Kleopatra.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT

Körösfői Kriesch Aladár: Gorgophone.

Benczúr Gyula

Vas. ügy 1912. 926.

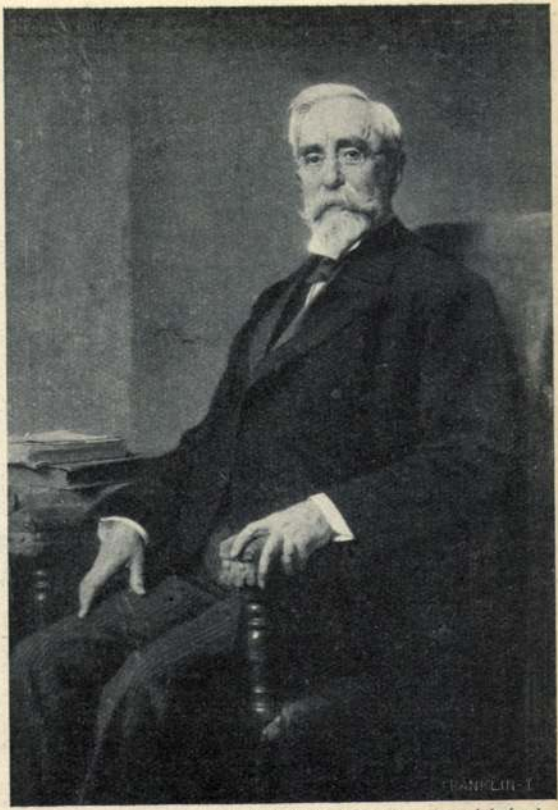

A «Könyves Kálmán» jogosításával.

Benczúr Gyula: Pekár Imre arczképe.

Benczúr Gyula

Gróf Zichy Nándor
archépe repr.

Vas. Ujs. 1913. 934. l.

Kép

187-830

Fára József dr.
főlevéltáros úr

Benczúr Gyula

Gróf Lónyay Menyhért arcképe, repr.

Vas. Ujs. 1913. 205. l.

A kép a Magyar Földhitelintézet Anlajdona (Kép-pel.

os polgármestere

Bizottsága

Budapest

IX., Hőgyes Endre-utca 10.

intája — 2563

Benczúr Gyula

l.

Pog Wien 1948

15. l.

Pogány, E. G.

100 Jahre ung. bildende Kunst. [Wien, 1948]

15. l.

és kelet alatt a Magyar Tudományos
ényekre, az 1912.évre évi rendes
Tizezer koronát utalványoztam ki.
ttságot tudomásvétel végett érte-

március hó 16-án.
er helyett:

Benedikt Eule

Oroszlán Zoltán:

B. Gy. művészete.

Szabolcsi Szemle

1941. 2–3. sz.

M. KIR. HADTÖRTÉNELMI MÚZEUM
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI-ÚT 49. I. EM.
Levélcim: Budapest 9, Postafiók 10.

10. szám.

A Müemlékek Országos Bizottsága

Elnökségének

BUDAPEST

V.Hold-u.17.sz.

Hivatalból
Díj átalányozva.

Benczúr Gyula

mellszobra a szegedi
Pantheonban, Kisfaludi
Strobl Zsigától.
Repr.
Pásztortűz 1931, jan. 11.
(kép)

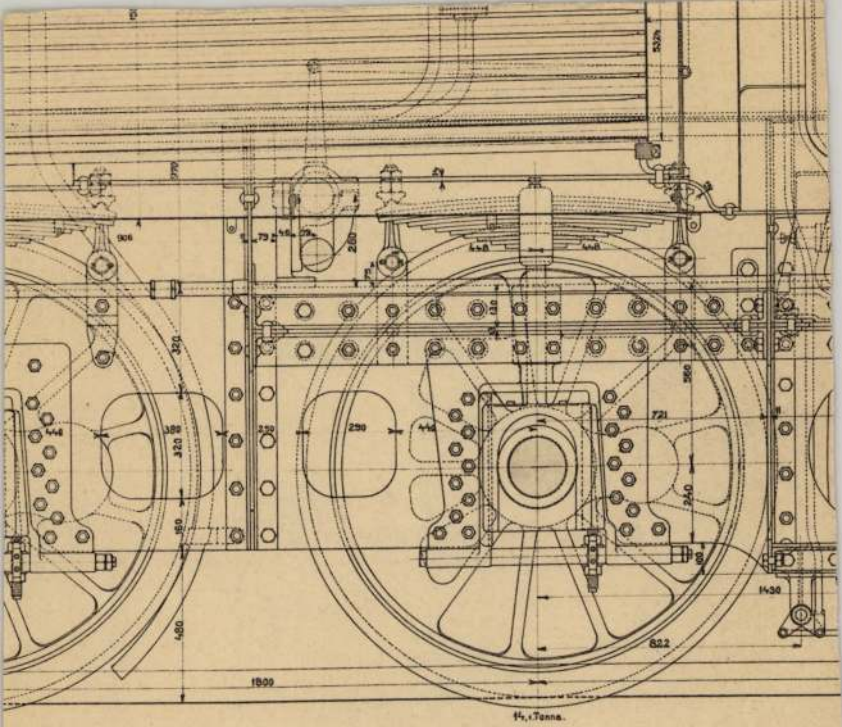

omotivjának hosszanti metszete.

sútak gépgyára.

~~Aücsarnak~~

PLL.

1914. Jan. 30

(Das B.-Jubiläum.)

~~Müvéhez~~

~~1910. 224. l.~~

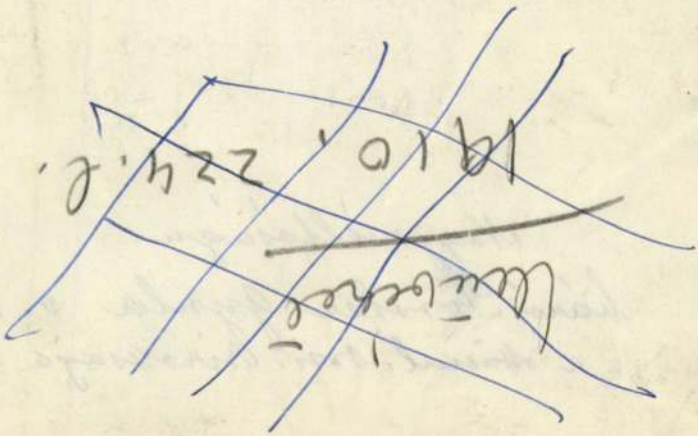

A hozzávetőleges költségszá
(41,354 korona építési
Mihályi Viktor érsek ur O
kelten visszaszármaztat
Végül megjegyezni b
soló papiroson mutatom
tatik arról azonnal f
nek egy példányát a
példányát a Nagymélt. M
Maradtam Nagy
Budapest 1913. május

Nagyméltóságu
báró Forster Gyula v. b.
a Műeml. Orsz. Bizottsága e

Dr. Schneller Vilmos s. k.

miniszteri tanácsos

gos ~~Bizottságának~~,

Budapest

Budapest, 1943. augusz

A hivatalos kiadvány
hiteléül:

min. irodafőtiszt

Benczúr Gyula

Trefort Ágoston arcképe
1885.

A képmüvészeti Múzeumban.
Életrajz -

Petrijszerz 1931-34. 19-20. l.

Petrovics E

Szépm. Muz. uj szerzem. kiáll
(1931-34) Bp. 1934. 19-20. l.
(Keppel)

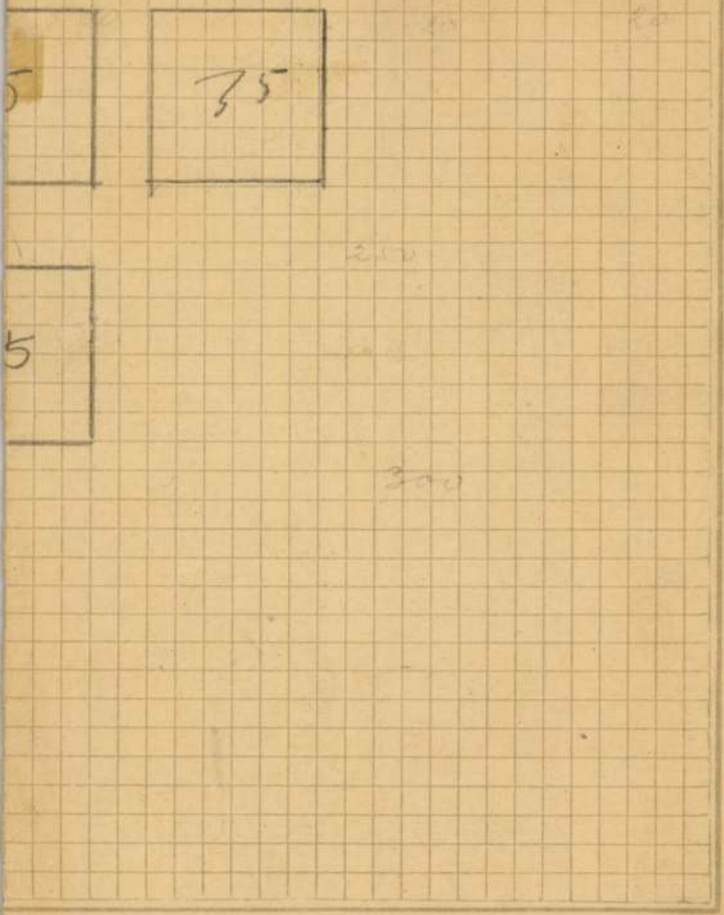
55

Benczúr Gyula

wód
z

Petr EM magyarművési-
arcképek

5. l.
repr. 20. l.

Petrovics E.:

Az Ernst Max. leíró lajst-
roma. VII. M. művészek
arcképei. Bp. 1931.
5, 20. l. (képpel.)

textilgyar hb.

1932.		
XII.	23.	Áruért
nov.	18.	Átutalásért

Benczúr Gyula

cród

Petr Samtida

12, 13. l.

56-58. l.

Képekkel

Petrovics, A.

Samtida Konst i Ungern. Malmö, 1934. 12, 13, 56-58. l. (Képekkel)

VÁCI-UCCA
ENT ISTVÁN KRT.

VÁCI-UCCA
SZENT ISTVÁN KRT.

Kosztelitz
DOROTTYA-U.
VÁCI-UCCA
SZENT ISTVÁN KRT.

Kosztelitz
DOROTTYA-U.
VÁCI-UCCA
SZENT ISTVÁN KRT.

oszteliz
OROTTYA-U.
VÁCI-UCCA
NT ISTVÁN KRT.

Kosztelitz
DOROTTYA-U.
VÁCI-UCCA
SZENT ISTVÁN KRT.

Benczúr Gyula

cród

=

Petrovics M.M.

VII. l.

Petrovics E.

M. mestermüvek.

Bp. 1936. VII., 32, 33,

107. l. (képekkel

Benczúr Gyula

erőd
v
Petr Művelőd
V. 499. l.
510. l.
512. l.

Petrovics E

A modern festészet kiala-
kulása. M. Művelőd. Tört.
V. k. Bp. é. n. 499, 510, 512. l.

5652

40.214. — K. M. E. Ny.

Benczur Gyula

d.

Petrélet

171. l.

Petrovics E

Élet és művészet.

Dp. 1937. 171. l.

Cassius: Magyarország fővárosa. Pest 1866.
Éber-lexikon
Haeufler: Buda-Pest. Pest 1854
Henesi G.: Budapest és környéke Bp. 1873.
Jakobs, F.: Paul Troger. Wien, 1930.
Kaposy: Hillebrandt
Mittuch J.: Adatok Elefánt történetéhez. Nyitra, 1904.
Akad. Értesítő
Patasich: Beschreibung d. königr. Freistadt Pesth, Pest (1833

Benczúr Gyula

Lvód

Petr Egy kimult

168, 169, 171, 172. l

Petrovics E.

Egy kimúlt képtár emlékezete.

MCsi. 1942. II. 168, 169, 171, 172. l.

am volt meggyőződni lelkiismeretes-

tetes Kart, hogy megválasztásához
oktatásügyi Miniszter Ur jóváhagyá-

. október hó 15-én.

-eaf ameyeyeye

Benczúr Gyula

Irod

Preszly Elemér. Benczúr Gyula. Budapesti Hirlap.

1931. jan. 1.

Vizsaemlékezés a mester halálának 10-ik évfordulója alkalmából és jelentőségének méltatása. Kutatjuk mi hozta Benczúr hátterbe szorítását. Felemlíti Ybl Ervinnek a jubileum alkalmából Benczúrról írt sikkét. Benczúr legtökéletesebb munkájának a Hódoló felvonulást tartja.

U. 3061.

FILLÉRES KLAS

Igen tisztelt Elő

Holnap jelenik me
vezménye gyanánt a

"FILLÉRES KLASSZIKU

A világirodalom klasszikus remek
tőinknek olyan külső kiállitásba
ják a

KÖTETENKINT F

Pompás, aranynyomásu, keménytábl
gondos, müvészi könyvnyomdai munk
külső megjelenési formája, méltó
kényesebb izlésü könyvbarát is k
sorozza.

Benczúr Gyula

XV. Lajos és mme Dubarry
c. képe repr.

Allumna ~~A nyolcvanéves~~
Pesti Napló ajándék
~~1880~~ 1930. 42, Z 149, 150, l
(Képek)

Vetesen G. Massarétré sz
Karsa 1898: V. 22-én C191/98)

Az elszámolás elfogadtat
(464/901.)

1897: VII. 31-én az Ipar

1464.

XV. szakad

ad 234/95 ben fries — szakmak
nevezve

gákról leveldisz lóg le és az architrav
ek ~~[illegible]~~ láthatók.

ő dombormű
40:38 c/m
Giuseppe Massarotól. Ára 50 lira = 23 fr.
. II. a) N: 13. alatt az elszámolást.

Velencze,

Benczúr Gyula

Irád

Péter II

112, 113. l. képpel

Péter A.:

A m. művészet tört.

II. k. Bp. 1930.

112, 113. l. (képpel)

Benczúr Gyula

vöd

Péter magyarův (képpel)
Verecke V. 86. l.
92. l.

Péter A:

M. képzőművészet. Mors
Tört. Verechétől napjam-
kig. V. Bp. é. n. 86, 92. l
(képpel)

Dr Szentiványi Gyulánné

Önagyságának

Budapest

XI. Lágymányosi utca 16

Benczúr Gyula

Petőfi

38. l

Petrovics E

Ujakról és rájiekről.
Műv. dolgozatok. Bp.
1923. 38. l.

Benczúr Gyula

1) Erdő szélén, olaff. München, 1874.

2) Interieur a schleissheimi kir. kastélyból (I), olaff. 1874 Eörül.

3.) Interieur a schleissheimi kir. kastélyból (II), olaff.

4) Fatörzstanulmány, olaff.

5. Interieur a schleissheimi kir. kastélyból (III.) olaff.

6. Fatörzstanulmány, olaff.

Életrajz:

wod / Valamegyi a Szépmű-
2 / vészeti Muzeumban.

Petujszerz. 1921-24 14-15. l.

Petrovics E.: Szépm. Muz. uj szerzeményeik kiáll. (1921-24) Bp. 1924. 14-15. l.

T. 5475.

ében, melynek tetején a bazilika
tte a Dunán a PEST nevü fellobogo-
innenső parton pedig, egy halász
t fogja s tőle nem messze egy úr
Az előtérben takarmányt hozó asz-
a:

Gran
n.

i F. Werner in Wien.

k. 26.6: 36.6 cm.

Bencsúr Gyula festő

KOPPÁNY Tibor: A Balaton környékének
műemlékei. Bp. : OMvH, 1993 117.

FIGYELŐ ŐRS A S

A KELET-GALICZIAI HARCZTÉRRŐL.

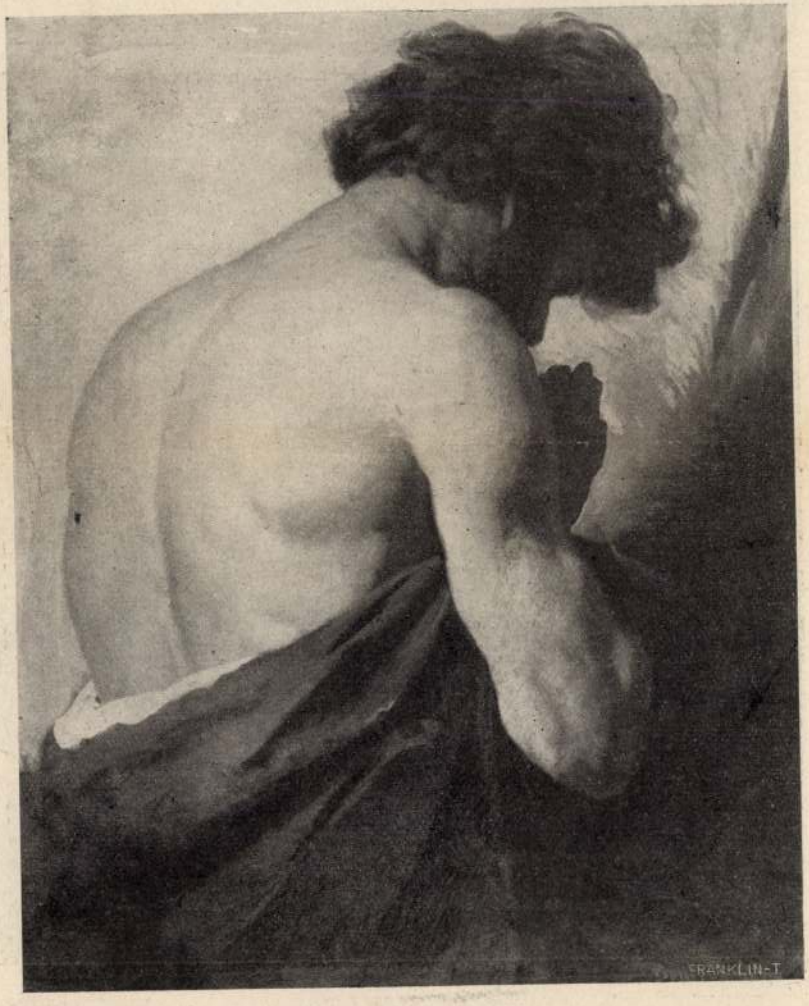

Benczúr Gyula: Vajk.

AK KIÁLLÍTÁSÁBÓL A SZÉPMŰVÉSZETI MUZEUMBAN.

Vas. Ujs 1915. 685. l. kép

Benczúr Gyula

Irod

Vas-Ujs. 1890. 797. l

(A Műcsarnok Ciállitása.)

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

31 nap **DECEMBER** 52. hét

22 Vasárnap		Zénó *Zénó*
23 Hétfő		Viktória *Viktória*
24 Kedd		Ádám, Éva *Ádám, Éva*
25 Szerda		Nagykarács. *Karácsony*
26 Csütörtök		Sz. Istv. I. v. *István I. vt.*
27 Péntek		János aps. *János*
28 Szombat		Aprószentek *Kamilla*

Benczúr Gyula

ivod

Vas. Ujs. 1891. 309 l.

(A berlini nemzetközi
múkiállítás.)

WINTER HERRMANN R. T.

KŐSZÉN, KOKSZ, BRIKETT ÉS TŰZIFA

IRODA: V., VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 72.

TELEFON: 1-112-69, 1-225-62. **LEVÉLCIM:** Budapest, 62. postafiók 285

RAKTÁRAK:

Déli pályaudvar: I., Mészáros-utca 19. Telefon: 1-509-63
Lipótvárosi telep: V., Vág-utca 22. Telefon: 2-913-63
Nyugati p. u.: VI., Váci-út, III. kapu. Telefon: 1-282-73
Józsefvárosi p. u.: X., Kőbányai-út VIII. kapu. Tel.: 1-420-77
Csepel: Vámmentes kikötő.

Girószámla a Magyar Nemzeti Banknál,
Folyószámla az Angol-Magyar Banknál,
a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltó Bank
Berlini-téri fiókjánál
és a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank
Lipótvárosi fiókjánál.
Postatakarékpénztári számla 15.706.
Sürgönycim: — Telegrammadresse:
„WINTERHERR BUDAPEST".

T. C.

Tisztelet

R.T. tisztviselői kara részére

6 havi re

a következő egységárainkat tud

tatai darabos vagy kocka
tatai brikett
bükk apritott tüzifa 2 e
gyertyán " "
cser " "
parketthulladék
gázgyári I.diókoksz 30 q

a törvényhatóságokhoz, a képviselőküldési joggal biró városokhoz; a hivatalos lap pedig e hó 6-ikán tette közhirré. A király *február 18-ik* napjára hivta össze az új országgyűlést, Budapestre. A királyi meghivóval együtt a belügyminiszterium valamennyi törvényhatósághoz rendeletet intézett, s abban a választások idejét a január 28-ikától február hó 6-ikáig terjedő tiz napi időközre tüzte ki. A választási előkészületekre tehát alig három hét maradt.

Rudolf néhai trónörökös arczképe az akadémián. *Szögyény* László, ő felsége személye körüli miniszter f. hó 6-án átadta a m. tud. akadémia elnökének bold. *Rudolf* trónörökös főherczeg és a m. tud. akadémia tiszteleti tagja életnagyságu arczképét, melyet ő felsége *Benczúr* Gyula mesteriskolai igazgatóval készittetett az akadémia képcsarnoka számára. A m. tud. akadémia elnöke vasárnap f. hó 10-én déli 12 órára hivta meg az akadémia minden tagját a nagybecsü ajándék bemutatása végett.

A szabadságharcz emlékeinek muzeuma. Az aradi Kölcsey-egyesület elhatározta, hogy Aradon fölállitja a szabadságharczi emlékek muzeumát. E czélból felhivást tesz közzé a nemzethez, a melyben fölszólítja a honfiakat, hogy a szabadságharczra vonatkozó emléktárgyaikat engedjék át a muzeum részére, vagy ha életökben nem akarnak lemondani azokról, végrendeletileg hagyományozzák a muzeumnak. Az egylet esetleg meg is veszi a tárgyakat. A tárgyak bérmentetlenül is elküldhetők Aradra.

Farsangi hirek. *A jurista bál* szombaton, e hó 9-én lesz. Jenő főherczeget egy küldöttség hivta meg rá, s a főherczeg megigérte megjelenését.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvárusnál kapható:

A TENGER ÉS SZERELEM HULLÁMAI.

SZOMORÚJÁTÉK ÖT FELVONÁSBAN

Irta

GRILLPARZER FERENCZ.

Forditotta

IVÁNFI JENŐ.

Ara füzve 30 kr. – Postán bérmentve megküldve 35 kr.

(Az «Olcsó Könyvtár» 305. száma.)

ESŐ. LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVŰ ÓRAÜZLETE.

Benczur Gyula

Gloria in excelsis
Deo c. ~~kéje~~ repr.

Vas. Ujs. Külön Ea-
ráčsonyi mell. 1904.

Vámhar: Vádor-vállá

190

Benczúr Gyula

Gróf Tisza István
archeje, repr.

Vas. Ujs. 1918. 199 l.

868.

...llenfelek
...csaptak össze. Balról ketten rontanak
...iros lobogó is van sennek társa kardját
...re. Középütt, hol sűrű füst emelkedik fel-
...lók egyikének ~~[illegible]~~ pajtása pisztolyát süti a piros
... Jobbra pedig, a háttérben, hová a viasko-
...átszik, lovasok haladnak. A mérkőzőkön ismen
...fekszik a puskaporos hordó közelelében. Körü-
... egyik már kiadta páráját, a szürke mellett
...rkodik felkelni s a harmadik visszanézve
...ge dombos vidék.
...szonra, méretei 61: 91 cm.
...a 15-én Dessewffy Bélától

...án Mór áttefzi a N. Muzeumtól.
...5 fotot ajánlunk, melyet elfogad (135/91)

135/91. III V

Benczúr Gyula

Tanulmány a Vajk megkeresztelése c. festménnyéhez, rajz, repr.

Vas. Lip. 1918. 153. l.

Szépszünv. Múzeum tulajd.

Gyarapodás.

ny és török lovasság heves küdelme~~t folyt~~ re kelt
ki ~~legjobban~~, a kik végső erőfeszitéssel
k már-már összerogyott, de még mindig élén-
ek lobogóját és a dobot látjuk, a melyet
tt harczosok és lovaik fekszenek, csak
ripa a megsebesült hitetlen és a rőzse közt.
lőtt, a sikságon, az ütközet többi részét

.7 cm.
Desewffy Bélától 10 koronán (135/91 No II).

798

Benczúr Gyula

Özv. Dorner Henrikné
arcképe, repr.
Vas. Ujs. 1917. 208. l.

Temesvári török pasák

X. 153

Benczúr Gyula

Az országgyűlés millenniumi hódolata c. képe repr.

Vas. Lip. 1916.

762 l

Székesfehérvár V. 228.

Benczúr Gyula

Boglári Simon Jakab
archeje, repr.
Vas. Ujs. 1916. 232. l

La S. V. è invitata a partecipare

all'ASSEMBLEA GENERALE

della

SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

MATTIA CORVINO

che avrà luogo il 24 giugno p. v. alle ore 18
nella sala d'onore del Museo di Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—35)

Il presidente
Tiberio Gerevich

Benczur Gyula MDK

Rudolf trónörökös arcképe, repr.

Műcsarnok 1888. őszi kiáll.

II. sorozat

MDK

Benczur Gyula

Vár, Kastély, Kuria. Szinházi Élet 1925.
31. sz. 49.l.

MDK

Benczur Gyula

képmása Strobl Alajostól, repr.

"Benczur-jubileum". Művészet XIII.évf. 1914. 72-80.l.

Benczúr Gyula

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KELETMAGYARORSZÁG

1963 ÁPR 30

Benczúr Gyula kiállítás nyílt vasárnap 11 órakor a Jósa András Múzeumban. A Nyíregyháza várossá nyilvánításának 125. évfordulója alkalmából rendezett kiállítást Prókoma István, a városi tanács vb. elnökhelyettese nyitotta meg. Megnyitó után Telepy Katalin, a Nemzeti Galéria tudományos munkatársa tartott előadást Benczúr Gyuláról.

1021

Három új műtermet nyit a

MDK

Benczúr Gyula dr.

A Műcsarnok háborus kiállitásán szerepelt.

Cikk: Háborus kiállitás.

Művészet, 1914. 451-452.l.

Benczur Gyula, festő MDK

A BÁV képaukcióján Benczur-kép is vásárolható.

Benczur Puttó c. képét 15000 ft-re értékelték.

–: Megnyílt a tavaszi művészeti képaukció Kiállítása 8.1

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. máj. 5.

MDK

Benczur Gyula

Mályvák között, repr., állani nagy aranyérem

SzmKT. 5o-155.1.

MDK

Benczur Gyula

Bacchansnő,repr.,Társulati dij

SzmKT. 5o-155.1.

mdk

Benczur Gyula

műve a gyűjteményben: vizfestmény és ceruzarajzok.

Bertalan V. A Kiscelli Múzeum. Bp. 1962

49.l

Benczur Gyula festő M.D.K.

Alkotásaiból kiállitás a nyiregyházai Jósa András Muzeumban

Napló
Magyar Nemzet 1963. április 13. 7.1.

Benczur Gyula festő M.D.K.

A kiegyezés után jelentkezik müveivel.
B enczur Etelka arcképe /repr.
Budavár visszafoglalása
Turbános önarckép
Vajk megkeresztelése
Első Magyar Ált .biztositó csopertkée,
Nővérének kis arcképe, az erdőben ülő nő
Éder Gyönné arcképe,

Bernáth Aurél:A Muzsa körül Bp. 1962.
37- 45.l.

Benczur Gyula festő

Faun-önarckép /repr.

Bernáth Aurél: A Muzsa körül Bp. 1962.

120-121.l. 122,123.l.

Вексит будь ґвеб

Ґвит-Шверкєр \тєрг.

120-121. . 122,123.I.

Benczur Gyula festő M.D.K.

Benczurt követői diszkreditálták

Bernáth Aurél: A Muzsa körül. Bp. 1962. 216.l.

mdk

Benczur Gyula

Kedvencem e. műve (reprodukció)
E képen jól látható a fiziológiai perspektíva
alkalmazása (kép)

Hoffmann Ernő. Fizikai problémák a festőművészetben
Kny. A természettud. Közlöny 1927 nov. jamából
617. l

Benczur Gyula, festő MDG

Bünbánó Magdolna c. műve akcióra kerül.

–: Becses képek, szobrok, antik bútorok a negyedik művészeti aukción S.l.

ESTI HIRLAP

Bp. 1961. szept. 24.

MDK

Benczur Gyula

Budavár visszafoglalása 1686-ban.

SzmKT. 155.1.

mdk

Benczur Gyula

plakátja:
Budapest Allgemeine Landausstellung
1885.

melléklet

Az O. Sz. K. Grafikai Plakátjai

Bp. 1961.

3. L.

[illegible]

Bemerkungen

Jahrgang:
Budapest Allgemeine Sonnenausstellung
1885.

Inhalt

Az O. Sz. K. Grafikai Plakátjai

13/9. 1961 3. l

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Benczúr Gyula

MAGYAR NEMZET

Benczúr Gyula alkotásaiból
április végén kiállítást ren-
deznek a nyíregyházi Jósa
András Múzeumban. A Ben-
czúr-kiállítás anyagát később
a nyírbátori múzeumban is
bemutatják.

1951 APR 13
1021

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Benczúr Gyula

KELETMAGYARORSZÁG

1963 APR 14

1021

Benczúr kiállítás nyílik a múzeumban

Április végén a Nyíregyházi Jósa András Múzeumban képzőművészeti kiállítás nyílik Benczúr Gyula alkotásaiból. A nyíregyházi születésű művész most bemutatásra kerülő festményeinek többsége még ismeretlen a város közönsége előtt. A kiállítás anyagát egy hónap eltelte után a nyírbátori múzeumban is bemutatják.

T GYORS

PIRONOT

lvételre
elépéssel a
átmár ma-
llatforgalmi
Nyíregyhá-
z III. eme-
kezés: a
előadó.

(1208)

keresünk
vagy 1-ére

SATLAN

(1279)
a 42 szá-
szben be-
eladó.

Oldalkocsis zöld Pannónia jó állapotban sürgősen eladó. Kéz utca 41.

(1216)

Kész-ek vállalatok, tsz-ek figyelem. Szövetkezetünknél kapható CSLB vastetőszerkezet. Vásárlás esetén engedményt is adunk. Igényüket kielégítjük. Vegyes KTSZ Baktalórántháza.

(1210)

Trabant Combi eladó. Zsdánov utca 12.

(1258)

Számológépek készpénzért eladók, mezőgazdasági termelőszövetkezetek részére garanciával. Telefon: 336—845.

(838)

Benczur Gyula MDK

Albrecht főherceg, olf.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

MDK

Benczur Gyula

Debreceni Protestáns Lap 1938. 211. 1.

M.D.K

Benczur Gyula
festő

Fiatalkori plein-air képei nem
örvendtek sikernek

Aradi Nóra: Nagybányáról
Művészet, 1963. ~~január~~ február - 3 lap

Benczúr Gyula, festő MDh

Bernáth 1944-ben írt cikket Benczúrról.

Mihályfi Ernő: Bernáth Aurél: A Múzsa körül 8.l

NÉPSZABADSÁG, bp. 1963. jan. 9.

mlk

Benczur Gyula és Székely Bertalan

mozaikkartonjai

Bertalan V. A Kiscelli Muzeum
Bp 1962

56.l

Benczur Gyula MDK

Gr. Batthyány Elemér arcképe, olf.

Gr. Károlyi Lászlóné, Apponyi Fanny, olf.

Mücsarnok 1898/99. téli kiáll.

Benczur Gyula MDK

Gróf Batthyány Lajosné, Andrássy Ilona, olf.

Mücsarnok 1900. tavaszi kiáll.

Benczur Gyula MDK

Freund Salamon arcképe, olf.

Gr. Berchtold Lipótné Károlyi Nandin fiával, olf.

Dr. Elischer Gyula arcképe, olf.

Műcsarnok 190[illegible] tavaszi nemzetközi kiáll.

Benczur Gyula MDK

Erzsébet királyné arcképe, olf.

Műcsarnok 1900. tavaszi kiáll.

Benczur Gy. József, építész M.D.K.

megvásárolt terve, a József ifiárvaház telkének beépítésére kiírt pályázaton. Hrsz.

Építőipar - Építőművészet, Bp.1918.évf. 17. sz.
132. old.

M.D.K.

Benczur Gyula, festő

1920. jul. 10-én Szécsény mellett birtokán, 76 éves korában meghalt.

Építőipar - Építőművészet, Bp. 1920. évf. 15. sz. 59. old.

Benczur Gyula MDK

Férfiarckép, olf.

Mücsarnok 189o. téli kiáll.

MDK

Benczur Gyula

Golgota

A 70 éves Réti István... Esti Kurir 1943. jan. 8.

MDK

Benczur Gyula

Ferképzőmfőiskévk. 1937/39. 4.l.

MDK

Benczur Gyula /1844-1920/

Réti I.: Tájékoztató. Nyugat 1928. jún. 1.
793.l.

MDK

Benczur Gyula

Gróf Batthyány Lajosné Andrássy Ilona grófnő arcképe, of.

Mücsarnok 1900. tav. kiáll. kat. 36.1.

MDK

Benczur Gyula

d.-: A téli tárlat. Mivészet 1915. 440.l.

MDK

Benczur Gyula

"Vajk" c. kép repr.

Gyöngyösy. 42.1.

Венсан Сунге

"Чајк" с. Кеф тепе.

Сўрбија. 45.1.

MDK

Benczur Gyula, festöm.

Pekár Imre portréja. Reprodukció.

KPM.T. téli kiállitása. 1912.-Vasárnapi Ujs. 1912. 59 évf 46 sz. 928.old.

MDK

Benczur Gyula, festöm.
1844-1920

A tenger. Olf. 13ox9o. J.l.b.
Max Gabriel képmása. Olf. 1oox25 J.l.j.
Albrecht főherceg képmása Tollrajz. 4ox24.
J.l.j. Illusztr. a X.sz.tábl.
Nö legyezövel. Vörös kréta. Másolat Rubens után. 32x2o. J.l.j.

Árv.Közlöny. 1930. 4.rk.sz.55.szám. 16.l.

Benczur Gyula MDK

Gr. Almássy Dénesné arcképe, olf.

Mücsarnok 1892/93. téli kiáll.

MDK

Benczúr Gyula

Az 1913.évi tavaszi tárlatra beérkezett műveket bíráló bizottságának tagja.

Cikk: A zsürizés reformálása a Műcsarnokban.

Művészet, 1912. 410.l.

M.D.K

Benczúr Gyula
festő

Méltatás.

Kisdéginé Kirimi Irén: Nikola András festőművészről
Művészet, 1963. március – 25 lap

Benczur Gyula MDK

Férfiarckép, olf.

Mücsarnok 1888. őszi kiáll.

II.sorozat

Benczur Gyula MDK

Férfiarckép, olf.

Mücsarnok 1888. őszi kiáll.
I. sorozat

Benczur Gyula MDK

Arckép, repr.

Mücsarnok 1889/9o. téli kiáll.

Benczúr Gyula

festő

M.D.K

A Nemzeti Galéria, anlájában volt kiállítva „Budavár vissza-vétele" című hépe.

Ortner Tivadar: Megkésett de nem késő nagytányai szeregszemle

Élet és Irodalom, 1963. március 9 – 8 lap

Benczur Gyula MDK

Férfi arckép, olf.

Műcsarnok 1889/9o. Téli kiáll.

mdk

Bencur Gyula

festményet hozza az Orgap Vilag
Karácsonyi szama (Téli tarlatból)

/. Karácsonyi és ujévi könyvpiac
A Pestm. H. karácsonyi melléklete 3. L
Pestm. Hirlap 1892, 33 sz dec 21.

MDK

Benczur Gyula

Izabella főhercegnő arcképe, repr.

Vasárnapi Ujság 1902. 47.sz. 772.l.

Benczur Gyula MDK

Gr. Festetich Tasziló arcképe, olf.

Mücsarnok 1892/93. téli kiáll.

Benczur Gyula MDK

Hölgy a tükör előtt, olf.

Műcsarnok 1880. nov.7.

MDK

Benczúr Gyula

Ikervári Chrisanthemumok.Olajf.Magánt.

KMT.1912.tav.kiáll.35.1.

MDK

Benczur Gyula

Bánk bán. Illusztráció az Athenaeum új "Petőfi" kiadásához.

Képzőm.Tars.1899.tav.nemzetk.kiáll.62.1.

MDK

Benczur Gyula /1844-1920/

Tanulmány /Studie/ Ceruzarajz.Jelzés lent balra:Benczur Gyula. Karton. 50x40.

Ernst-Múzeum aukciói,Budapest.1930.
XLV. Pótlások.

MDK

Benczur Gyula, testöm.

a régi nagyok közül.
A történelmi tárgyu képek között müvei is szerepeltek.

Egyházmüvészeti kiállitások.
Kües.-Szent-Imre kiállitás. Képzőmüvészet. 1930 32.sz
167.l.

MDK

Benczur Gyula, festöm.

a király a megboldogult királyné udvarhölgyei és környezete számára emlékül kitünö mesterekné1 rendelt arcképeket rendelt.

Erzsébet királyné arcképei.

Mücsarnok. 1900. 4.sz. 51.1.

MDK

Benczur Gyula

Művészet 1907. 3. sz. 186.l.

Benczur Gyula MDK

I. Ferdinand bolgár fejedelem arcképe, olf.

Műcsarnok 1895. tavaszi kiáll.

MDK

Benczur Gyula

Női fej

Képzőművészet 1929. 24. sz. 223.l.

MDK

Benczur Gyula, festöm.

Déry B.:Kulturpropagandánk a külföldön. Bp.1921. 7.l.

MDK

Benczur Gyula, festőm.

Cherzo. Olf.

XV. Lajos és Du Barry herczegnő. Olf. 2c.l.

OMKT ált.rend. Kolozsvári Képkiáll. 189c.ápr. Kat.
17.l. és
2c.l.

Benczur Gyula, festöm. MDK

XV.Lajos és Du Barry herczegnö. Olf.

Cherzo. Olf. 21.1.

OMKT ált.rend. Brassói Képkiáll. 189c.máj. Kat. 16.1.
és 21.1.

Benczur Gyula MDK

Mályvák között, repr.

Műcsarnok 189o. téli kiáll.

Benczur Gyula MDK

Mályvák között, olf.

Műcsarnok 189o. téli kiáll.

MDK

Benczur Gyula

Benczur-jubileum. Művészet XIII.évf.1914. 72-80.l.

MDK

Benczur Gyula, festőművész

a mesteriskola igazgatója követi a külföld példáját és minden szerdán délután szivesen látja műtermében az érdeklődőket.

Albatrosz: műterem-látogatás.

Műcsarnok. 1898. nov. 27. 154. l.

Mdk.

Benczur Gyula
1844–1920.

A Művész Növérének Ételkának
Képmása. Olaj; lemezpapír. 1868ból
M. 34.5 sz 28.5 cm.
Vették mtból 1929-ben kép reprodukció
Műv. M. Barátainak Egyesülete
Huszt Év Szerzeményei, Bpest 1934.

MDK

Budavára visszavétele, pályázat

Benczur Gyula

Müvészeti Krónika 1904. okt. 15.

BENCZUR GYULA

gróf Karátsonyi Jenőné Andrássy Karolina grófnő. Olajf.

Képzőm.Társ.1908/9.téli kiáll.kat. 36.oldal

MDK

Benczur Gyula

Önarckép, festm.
Olvasó leány, 4

"Száz év festészete" kiáll. Szalmássy Galéria. 1948.

Károlyi-palotában rendezett képzőművészeti kiáll.
1927 febr. 1.

MDK

Benczur Gyula, festőm.

A farsang bohóca. 137.1.

Repr.

A Debreceni déri-muzeum. -Képzőmv. 31.sz. 1930 jun.
131-4.l.

1882. Benczur Gyula, festőm.
szül. 1844. MDK

Bacchansnő. Olf.

A Társulat 200 darab 4 frtos aranyból álló művészi nagy díja.

Az Orsz.M. Képzőm. Társ.művészi díjai.
SzmKT 5c-126.l.

Benczur Gyula MDK

Férfiarckép, olf.

Műcsarnok 1920. Tavaszi kiállitás

M.D.K.

Benczur Gyula: Trombitáló kuruc.

Mélynyomás, -- festménye után.

Panoráma. Bécs. 1922.aug.13. 33.sz. Boritékkép.

M.D.K.

Benczur Gyula: Petőfi.

Mélynyomás, -- festménye után.

Panoráma. Bécs. 1922.jan.22. 4.sz. Boritékkép.

Benczur Gyula MDK

A városligeti fasori luth.ev.gimnázium templom oltárképének vázlata, olf.
Szent István felajánlja Magyarország Nagyasszonyának a koronát, olf.

Egyház és müvészet
Nemzeti Szalon 1919.

Benczur Gyula MDK

Krisztus Simon farizeus házában, olf.
Mária a gyermek Jézussal, olf.
A lipótvárosi bazilika oltóképének vázlata, olf.

Egyház és müvészet
Nemzeti Szalon 1919.

Benczur Gyula

MDK

Repr.:

Hunyadi László bucsuja /Szépm. Muz./

Mirowi Myskovszky Ernő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906.

145.l.
118. kép.

BENCZUR Gyula festő M.D.K.

Emlékkiállitás müveiből a Galériában

Oelmacher Anna: Ma ötéves a Magyar Nemzeti Galéria
Magyar Nemzet 1962. október 5. 4.l.

eelmscherA

MDK

Benczur Gyula

"Bacchansnő" faunjai, amorettjei.
Arcképei: I Ferenc József, Rezső trónörökös, a Károlyiak, Id. Andrássy Gyula gróf, I. Ferdinánd bolgár fejedelem, Széll Kálmán, Schlauch biboros püspök, Tisza Kálmán...
"Az első hazai biztosito - társaság alapitása."

Mirowi Lyakovszky Ernő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906.

78.l.

Benczúr Gyula

az alább kiállításon
II. Rákóczy Ferenc el-
fogatása c. képével
részelt, melyet egy angol
műbarát vett meg.

Nefelejts - 1869. 383. l.
(A münchemi nem-
zetközi műkiállítás.)

Bencúr Gyula

Mitrovics Gy:

Bencúr. A cél

1944. 4. Sz. –

sürgősségére és a rendelkezésre
ház- és tömbmegbizott kartársa-
tt és tömbönként összegyüjtött
egkésőbb november 22-én déli
, mert késedelem esetén az oltá-
elvégezni nem tudják.

a, hogy 26-án a házmegbizottaik-
jelenjenek meg és, hogy ezt az
g a testület irodájába juttassák

r 19.

Dr.Pályi Ede s.k.
elnök.

Benczur Gyula

Amorett c. kepe v. Gyr-

Müveszet (Szabó-féle)

1900. 813-14. h.

(Képpel)

YVKERESKEDÉSE

ZSÉBET KÖRUT 18-20
: 145-559

ó ajánlatunk:

	Régi ár	Uj ár
őjének könyve a magyarok egyzetekkel és térképpel		
	2.40	1.--
oldal	2.40	1.--
oldal	2.40	1.--
virágai, 208 oldal	3.60	1.40
s munkássága, 200 oldal 34	4.50	1.50
nulmányok, 143 oldal	2.40	1.--

tiquar pld., eredeti díszkötésben)

vagyonuk története, kötve	8.--	4.--
., 219 oldal kötve	8.--	4.--
és munkásságai, kötve	8.--	4.--
inéletirása, 228 oldal	8.--	4.--

Benczúr Gyula

1.

Művészarcok

1901. 120 l.

(a N. Szalon „világtárlata".)

Fleintz K. : B. Gy.

Élet: 1944. 12. sz. —

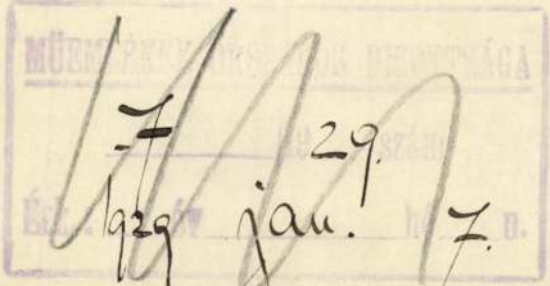

[illegible] jegyzi [illegible] [illegible]

Köbcsönképpen kiadni az Önök gyűjtemén

A Köbcsön kapott fényképekért, természete

után épen és sértetlenül kössönettel

kiváló tisztel

Benczúr Gyula

Gród
2

Hekler M.M. Tört

216, 217 (képekkel)
218. l.

Hekler A.:

A m. művészet Tört.
Bp. 1934. 216 ~~217 l.~~
~~(képekkel)~~ 218. l. (Képekkel.) —

fordult
a ~~nézor~~. ~~szájában~~ Hosszú szárú pipájá-
ájában
van. Kerek tetejű sapkája ellenzős. Előre
szakált hord. Melleinye hajtókás, kabát-
~~ből való~~. Felirata

Saladin Heinrich
98,"
lmütz Mart. 22én 851. B."
olvasható.

, az alak nagysága 19.5 cm.

8822.

107/95 № 217.

Benczur Gyule

Hittrich Ö.:

A bpesti ág. ev. fögimn. első szár esztendejének tört.

Bp. 1923.

56, 62. l. –

Tekintettel a munka rendkivüli
álló idő rövidségére, kérjük a
kat, hogy a házanként kiállito
iveket a Testület irodájában 1
12 óráig leadni szíveskedjenek
sokat ebben az esztendőben már

Kérjük tehát a Kartársakat arr
kal együtt az értekezletünkön
összeirást az előirt határidői
el.

Budapest, 1948. novembe

Bánthó László s.k.
titkár.

Bencsúr Gyula

levelei Bencsúr
Gyulához a
nemzeti múzeum levéltá-
rában

Hóman Bálint.

A Magyar Nemzeti
Múzeum története
Bp. 1929. 56. l.

a) Az Esterházy-Képtárban. 1835: VII. 16. *J. Carreno:* Der heilige Dominicus. — 1844: VIII. 2. *J. Carreno:* Der heilige Dominicus. — 1865, 1866, 1867, 1869: XIV. 56. *J. Carreno:* Szent Domokos.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: XIV. 56. *J. Carreno:* Szent Domokos. — 1873: XIV. 54. *J. Carreno:* Der heil. Dominicus. — 1876, 1878, 1879: XVI. 714. *J. Carreno:* Szent Domonkos. — 1881: 748. *J. Carreno de Miranda:* Szent Domonkos. — 1888: XXII. 768. *J. Carreno de Miranda:* Szent Domokos. — 1896, 1897: XXII. 768. *J. Carrene de Miranda:* Szent Domokos. — 1897: XXII. 768. *J. Carrene de Miranda:* Der heilige Dominicus. — 1898: XXII. 768. *J. Carrene de Miranda:* Saint Dominique. — 1901, 1904: XXII. 768. *J. Carrene de Miranda:* Szent Domokos.

Benczúr Gyula

Homér L.:

B. Gy. Bp. 1934.
8-r. 16 kép, 80 l.

M. KIR. OPERAHÁZ.

M. 439/1928.

A Müemlékek Országos

Tekintetes Elnökség

Hivatkozással a Magy. K

tárgyában hozzám 290/1928. sz.

Benczúr Gyula

Hóman B.:

Tíz év Szerzeményei, 1919-1928. A M. Nemz. Mus. kiáll. V. Bp. 1928.

83, 90, 116. l.

ZÉHENHÁZ BATTARA

re tisztelettel ezennel meghivjuk é

nepélyünk fényét emelni sziveskedje

Az idemellékelt

tünteti.

Nehogy a vendége

mi, akár az esti ünnepélyünk alkalm

telettel kérjük, hogy a megjelenők

nek.

Megtisztelő megj

Berentes László
főtitkár

"FEHÉRHÁZ BAJTÁR
BUD

Benczúr Gyula

tröd

Hünek

50. l.

a nyíregyházi polgár
mester, fogadó szobájában
fenti vázlatai, tanulmá-
nyai és festményei.

Hünek E.: Nyíregyháza és
Szabolcs vm. községe. MVM.
Bp. 1931. 50. l.

Győr.

A város kapuja előtt
petárdát, melyet a közeledő k
balra nyargaló Schwarzenberg
vár falaihoz létrákat támaszt
tyafokon állók között nagy mo
térben: Dreyerley Arten von P
Felirata:

Eroberung Raab durch eine s
Schwartzenberg.
Den 29. Marti 1598. liess g
einiger auserlesener S
vor das Thor der Vestu
selbiges
eingesprenget und ihm mit
Weg dadurch eröffnet w
mit Sturmleitern die M
tapfern
Gefecht und Erlegung des B

Benczúr Gyula

l.

Ipolyi A./ (kisebb munkái.
V. k. Bp. 1888.

253, - 337, 451, 463. l. —

~~379. - 382. l. 385. l.~~

~~451, 463. l.~~

Benczúr Gyula

vród
s

Ipolyi Arnold:

Az O. M. Képzőművészeti Társulat 1883. ápr. 8-ki közgyűlését megnyitó beszéd. Bp. 1883. 12. l. 25. l. – 28. l. 31. l. –

U. a.: Egyházművészeti Lap. 1883. 203. l. –

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: XIV. 17. *A. Pareda:* Szent Antal a kis Jézussal. — 1873: XIV. 16. *A. Pareda:* Der heilige Antonius mit dem Jesukinde. — 1876, 1878, 1879: XVI. 675. *A. Pareda:* Szent Antal a gyermek Jézussal. — 1881: 763. *A. Pereda:* Szent Antal a gyermek Jézussal. — 1888: XXII. 784. *A. Pereda*: Paduai szt. Antal a gyermek Jézussal. — 1896, 1897: XXII. 784. *A. Pereda:* Páduai szent Antal a gyermek Jézussal. — 1897: XXII. 784. *A. Pereda:* Der heilige Antonius von Padua mit dem Jesukinde. — 1898: XXII. 784. *A. Pereda:* Saint Antoine de Padoue avec l'enfant Jésus. — 1901, 1904: XXII. 784. *A. Pereda:* Szent Antal a gyermek Jézussal.

~~Barabás Miklós~~
Benczur Gyula
Liczen-Mayer Sándor
Matejko
Munkácsy Mihály
Wagner Sándor

Tovább
3

Ipolyi Arnold. Az
Orsz. Magy. Képzőművészeti
Társulat 1880. márc. 14-ikén
közgyűlését megnyitó
beszéd. Bp. 1880.

~~Pellati, F. VII. 209~~

BENCZÚR Béla építész

FEKETE, Julius: Beiträge ungarischer Architektur zur Münchener Baukunst um 1880 und 1900. - Ungarn Jahrbuch, Bd. 12 1982/1983 (1984) 1 - 22.p. ill.

München

- Benczur Béla
- Könyves Imre →
- Nyilas Ferenc →

Below: The emblem of the Legio II Augusta – a goat and a winged horse called 'Pegasus'

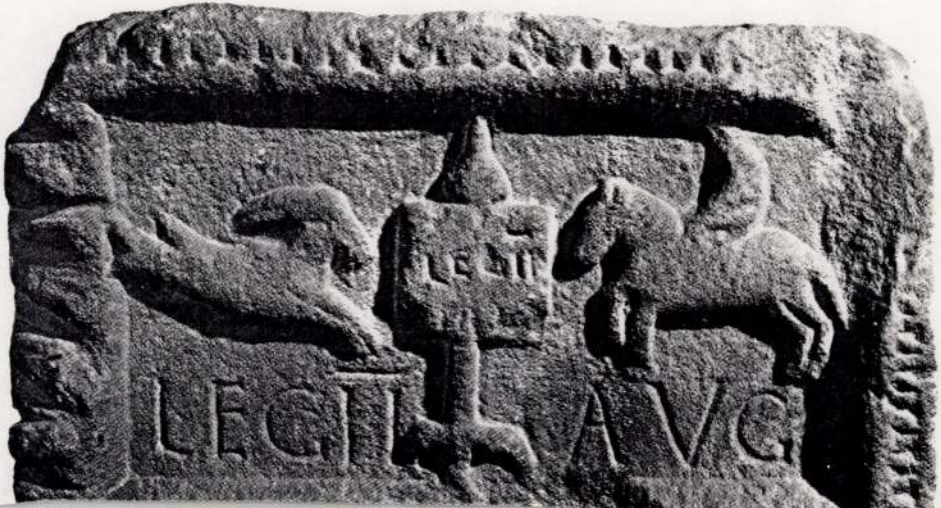

BENCZÚR Gyula

8. 36.p. MTA Zürich

Új Művészet 1992

éseken készült hiteles jegyzőköny-

megjelentek

anntól származnak.

éptár ügyében

dikára hirdetett Országgyülés Kép-

t, 187o. II.köt. 386-388.lap

agy részem volt

mlékek ügyében

vitában

Benczur Gyula, festő

Egy "Mintarajz tanoda" felallitasaról volt s-ó. Trefor Agoston vall. és Közokt. miniszter előterjesztésére egy orsz. képzőművészeti Akadémia felallitasara gondolt. Az első "festészeti mesteriskola igazgatójaul Benczur Gyulat javasolta. 37. old.

Mező Ottó: Az Orsz. M. Kir. Iparmüv. Iskola /1880-1944/ oktatasi rendszere és formasai 37. old

Müv. Tört. Ert. 1975. XXIV. 1. sz. Bp

BÁNCZUR GYULA

emlitve mint tag

FÉSZEK
UJ TÜKÖR 1981/XVIII/29.sz, 36.o.

, tereit, valamely laikus szentség légkörét közvetítve. Tá-
ndennaptól és közelséget egy égbolthoz, amelynek milyen-
örülírni tudjuk. (Távol-közel, mitől, mihez, mikor: jelleg-
atika.)

ény Babits költői karakterjegye. Bizonyos költő-alkatok
dnak fölfelé, mintha ellenirányú tömegvonzás kapná fel
ó, valahol a föld egy nincs-kontinensén, talán a Herkules
n kiemelkedne medréből és úgy, ahogy van, cseppfolyós
ezdene folyni a levegőbe. Mióta tudjuk, hogy a tömegvon-
-közi egyensúly, ezt a nem szűnő, meg-megismétlődő ár-
llem országában is törvényszerűnek tarthatjuk. Ez az el-,
hogy úgy mondjam – csillagászati és emberi egyensúlyunk
. Épp úgy eltagadhatatlan, mint röghözkötöttségünk; ez
arka. Babits azt érzékeli állandóan, ami nagyobb nálunk,
az adott világ fölötti más dimenziók, új, másféle világok
n a soha-meg-nem-elégedés általa olyan korán felismert
kati jegye ez, amely különféle modulációkkal minduntalan
A *Bolyai*ban például így: „Én boldogolyán azt a madarat
kilátott, / a semmiből alkottam új világot..."; az *Örökkék*
lélekben, mely szereti a világot; annyira szereti, hogy
zereti, hogy meg sem elégszik vele..."; a *Zsoltár férfihang-*

BENCZUR GYULA

repr."Enyelgés"
ld.Székely Bertalan

Gyurkovics Tibor: dr.Gyurkovich Tibor arcképe

UJ TÜKÖR 1983.XX.évf. 10.o.

mely létrejött egyrészről a MTA Müvészettörténeti K
u. 62.), másrészről

név:

főállásu munkahelye:

állandó lakcime:

szem.ig.száma:

megbizott között az alábbi feltételekkel:

1. Az elvégzendő feladat részletesen:

2. A dijazás összege: Ft.
A dijazásnál alapulvett munkaköri besorolás

Benczúr Gyula, festőművész (1844–1920)
a Nemzeti Galéria kiállításai vidéken:

Benczúr Gyula emlékkiállítás
Szécsény, Kubinyi Ferenc Múzeum (okt. 20–szept. 15).

Magyar Nemzeti Galéria, 1984. szeptember.

Benczúr Gyula

festőművén

A Miskolcon élő Szilágyi Dezső műgyűjtő birtokában van fenti művén lépe is.

Műgyűjtő az ovnáy peremén

UR+1 20.25

1981 IV.22.

Benczúr Gula

A római magyar Tovetsejen „hatalmas mérétű" Benczúr Lép volt, (1949-50-ben) amit Tolnai Gábor Lédőkb Pestre szállíttatott.

Tolnai Gábor: Szóbeli jegyzet. Bp. 1987.
(Tények és Tanuk). 105. l.

Benczúr Gyula, festőművész (1844–1920).

Bpesten, a Makarenko utcában Puskás László festőművész műtermének átalakítása közben 7.10 Tornyai festmény került ~~a~~ padló alól, valamint értékes érmek és levelek is. A levelekét Munkácsy Mihály, Benczúr Gyula, Fadrusz János és Zichy Mihály levelek voltak. – Feltételezés szerint Tornyai özvegye rejtette a padló alá, az özvegy ~~is~~ a nyolt évben halt meg.

Déli Krónika.

1984. IX. 29. 12.00 Kossuth.

BENCZUR GYULA

SINKÓ Katalin: Az Alföld és az alföldi pásztorok felfedezése a külföldi és a hazai képzőművészetben. = Etnographia, 100. évf. 1/4.sz. 1989
137.p. skk. ill.

Benczur Gyula

1902. április 13. Kossuth 12,oo Vgné

1021

Déli Krónika

- Nógrádi jelentés, egy térképen nem található faluról. - Horváth Gyulát hallják!

- Az Észak-nógrádi dombok között található Benczur-falva, ez a 27o lelket számláló kisközség, patinás művészfészek. Egykor, Dolány volt a mai Benczur-falva, a magyar piktura kiemelkedő alakja, Benczur Gyula életének utolsó éveit töl tötte a régi Dolányban. Az évszázados fákkal körülvet t műteremben eszményi körülmények között dolgozhatott Benczur Gyula, akit történelmi tárgyu festményei és remek portréi

tettek ismertté. A hires Benczur-müterem ma is müvész aterié. Idősebb Szabó István Kossuth-dijas szobrászmüvészünk immár több, mint negyed százada dolgozik benne, fából mintázott remek szobrai, domborművei a Palóc-tájat és a benne élő embert ábrázolják. Az idős müvész fia, aki ugyancsak szobrász, gyakori látogatója a nagymultu müteremnek, amelyet most tel jesen felujitanak. Erre csaknem 2 millió forintot költ az Országos Müemlék Felügyelőség, és a tanács. Nyaranta autóbuszok sora áll meg itt a Benczur-müteremnél, mert a müvészetpártolók, a hazai és a külföldi turisták, bizony idetalálnak Benczur-falvára még akkor is, ha az nincs rajta a térképen.

BENCZÚR Gyula

festménye a Perčić-gyűjteményben

ld. Perčić 112-p. leírás

ióit Kassa, Tokaj és Szakmár erősségeiről kegyesen hozám irányította. Ezeket a fejedelem saját emberével, Medyánszky Jónással sietve elküldtem. Nem kételkedem, ogy a fentírt delineációkat a fejedelem hálás lélekkel foadja majd, de ahogyan ide mellékelt – (aug. 12-i) – leveből kitűnik, szívesebben vette volna, ha maga Philibertus személyesen utazhatott volna oda."[20]

A fejedelem végül szeptember 13-án Bánffyhunyadról rtesítette Törőst, hogy valamennyi rajzot megkapta: „Az eg(yel)med Leuelet miis az vtan el veottük volt, kire valaztis ottünk, el veuen azzal az Tokai Delineatiokatis, most penig z Zakmarit es Cassait: Az eo Felsege ezbeli szorgalmatosgat engedelmesseggel veottük, Tokait (Szakmartis, ha eo elsege acceptallya az rea koeltsegnek egy reszet), öreomest pettetneok, s. hozzais kezdetnenk röuid ideon. Az Fundalo leol irtunk mar keg(yelme)dnek."[21]

Az idézett levelek szerint Luchese Tokaj és Szatmár váainak és Kassa város védőműveinek bizonyára 1639. évi lmérései alapján készült rajzait és Tokaj várának alteratív terveit bocsátotta a király, ill. a fejedelem rendelkésére, ahogyan idézett levelében ajánlotta.

I. Rákóczi György már nem hasznosíthatta Luchese terit, mert röviddel hazaérkezése után, 1648. október 11n meghalt. Özvegye, Lorántffy Zsuzsanna és kisebb fia,

16. BENCZUR GYULA
Született Nyíregyházán 1844-ben, – meghalt Budapesten 1920-ban. – Dr. Samassa József bíborosérsek arcképe. – Tulajdonosa: az egri érsekség.
17. BENCZUR GYULA
Madonna. – Tulajdonosa: Dr. Petró Kálmán úr.

KISS Péter: Gyűjtemények és múzeumok Egerben 1951-ig. IV. + Függelék: Az Egri Kaszinó által...Egerben, magántulajdonban lévő műtárgyakból rendezett retrospectiv kiállítás katalógusa, 1924. aug. 30 - szept.8. = Agria, XXV/XXVI. (1990) 705

Benczur Gyula festő

SÁRMÁNY Ilona: Hevesi Lajos táreái a magyar festészetről az 1888-1896 közötti időszakban. = Ars Hungarica, XVIII. évf. 2. sz. 1990 237-238.p.

Benczur Gyula

irod

Kállainene

50. l.

Kállai, E.:

Neue Malerei in Ungarn.
(Prof. Dr G. Biermann:
Die junge Kunst in Europa.
Bd. II.) Leipzig, 1925. 50. l.

dkivüli házadómentesség ille

Benczúr Gyula

Kállai E. 26-27

Új m. piktúra 1900-
1925. Bp. 1925.
26-27. l.

Benczúr Gyula

a háborúban elveszett 27 képe, köztük az Első Magyar Biztosító Társaság alapítását ábrázoló kompozíció mindkét példánya, a Forster-család képe, Zichy Vándor portréja és a Millennium Hódolat, mezzek megsemmisültek.

Jesz. 101. l

Jeszenszky S.: Háborús műkincsveszteségünk. A Műgyűjtő (M. Művészet) 1948. 2 sz. 101. l.

Benczúr Gyula

ivód

J. Kahn: An illustrated guide of Budapest, Bpest, 1891 - (Kappel.)

laire-strófát és képet, a legvirtuálisabbat, a legszebbet.

Abba is hagytam a Baudelaire-fordításokat, mert gyötrően nehéz, sőt majdnem lehetetlen más nyelvre átkábítani, csábítani a csoda-szavak tökéletes és házasságtörésre nem termett hűségét. Pedig Baudelaire-t fordítani, jól fordítani, azután meghalni, pompás program, de nekem nem volt ehez akkor elég kedvem, s ma sincs. És ma se lehetne, mert Baudelaire igazán és nagyon francia, előkelő burzsoa, aki persze művész-arisztokratává verte föl magát s mindemellett a formáknak (a formáknak is) hódoló művésze.

Megint olvastam Theophile Gautier prologusát a Baudelaire-versekhöz, nem tudom hányadikszor s ma úgy vagyok, hogy minden Baudelaire-munkát ismerek, de Baude-

A MIKSZÁTH CSEHEI

S ha már lehet a cseheknek beszélni s a csehekről is beszélni, már miért is aludjanak a Mikszáth csehei Swehla vezérükkel egyetemben. Az igazán nagy Mikszáth «Magyarország lovagvárai» ciklusában többek között ír egy cseh afférról is, olyan pompásan, olyan drágán: csodálom, hogy ki nem halászták a nap krónikásai.

Hát úgy volt — és most Mikszáthot beszéltetem — «Swehla, a cseh vezér a Mátyás király seregében szolgált cseh csapatjával jó zsoldért. De a barátság csak addig tartott, míg Mátyás a horvátok ellen nem indult.»

Benczur Gyula

Vrod

Jeszenszky Sándor

A magyar festőművészet és Körönsége.

MAGYAR MUVESZET

1937. 192-1.

Benczúr Gyula

vád
i

Harasztos Gyula

Műalkotások ismertetése. Sátoraljaújhely 1934. 175. l.

„EUROPA"
film-, könyv-, lapterjesztő és
könyvkiadó r.-t.
Bp. V., Rothermere-u. 12.
Telefon: 127-857.

B e n c z u r G y u l a
festő

Meier-Graefe J.: Im alten Oesterreich-Ungarn. Berliner Tageblatt. 1920.aug.8.

Benczúr Gyula

Meller S.: Szinyei Merse Pál élete és művei.
Bp. 1935

25. l.
31. l.
32. l.
47. l. 72. l.
90. l. 94. l.
95. l. 97. l.

Taddeo di Bartoli

10 Az ajtatosság.

Az öfnetett
nyilt koronát vis
melyet ~~[illegible]~~ derekán
ujjak ~~[illegible]~~ vé
szalag képez ~~[illegible]~~
befejezésü szöveg
ben barattal, ki
Frasco, m
Ltpa

~~266~~

265 b)

1897: VII. 3
el. (480 97)

Benczúr Gyula

Bosznay István

U. 971

cród

Malonyay Dezső.

A Műcsarnokban

Budapesti Hirlap 1913. nov. 22.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
144 1930
1930 Febr. 17
SZÁM.
ÉVEN DE 14 ÉS 16

Méltóságos Elm

486/1938 sz. nb levelébe
münket megbízlatu
kerítésének helyreáll
zájárulás címén 500
költségvetésbe és ho
múlt év őszén utal
A kerítést és faka
Bizottságának óha
meghagyásával el
500 P. segély azon

Benczúr Gyula

lásd

Magyarnüvészképm

15,52,102.7.

Magyar művészképmások.
A Nemzeti Muzeumok Barátainak Egyes. kiadt
A képm. Muzeum.
Bp. 1931. ~~[illegible]~~

15,52,102.4.

(Önarckoppel.)

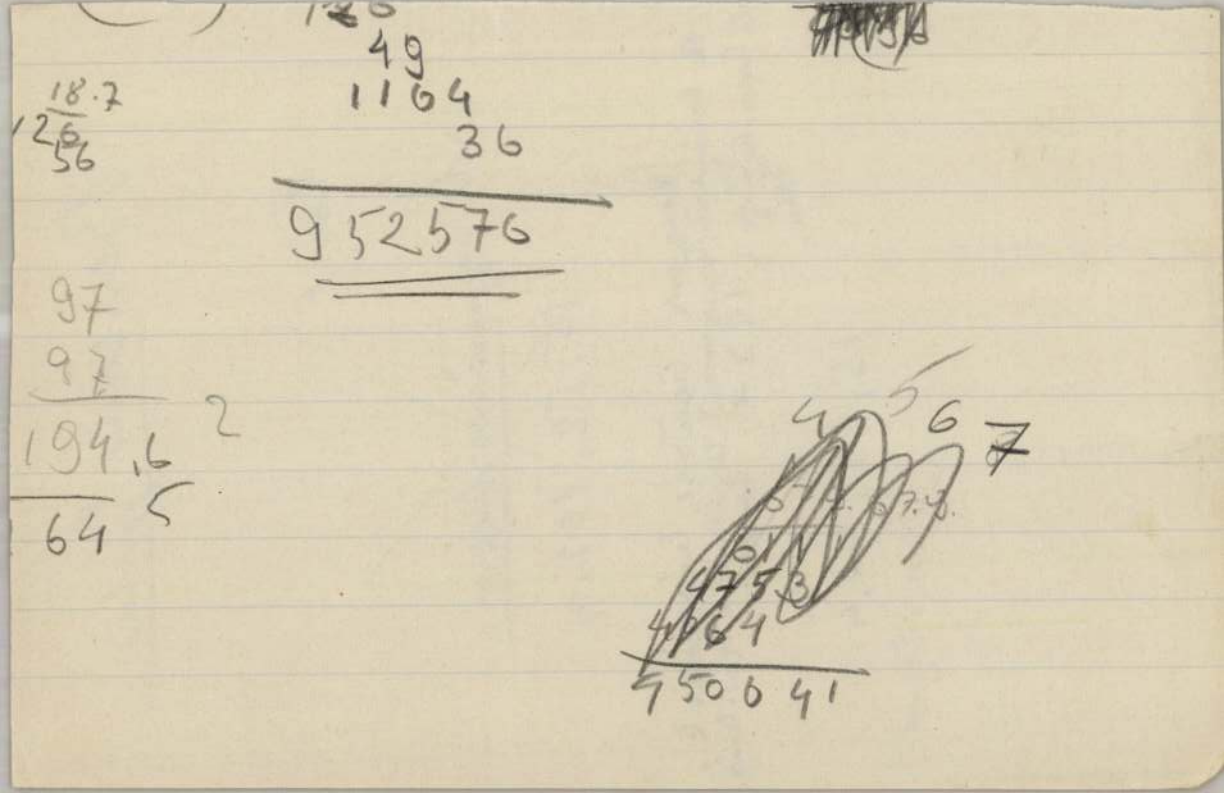

126
49
1164
36

952576

18.7
126
56

97
97
194.6 2
64 5

4 5 6 7

4 5 0 6 4 1

Benczúr Gyula

1920. jul. 16.

+ ~~1919. jun. 20~~

Nográddolányban

(Benczúrfalva).

U. 4060

Magyarország

1925. jun. 3. (Felavatják Benczúr Gyula mauzoleumát)

cserkészünk sem szabad, hogy ki
A mai nyomorúságos id
Ezért azzal a kéréssel fordulunk N. M. N.
tasson közelebb célunkhoz. Kérjü
lapot, hanem azt az összeget, am
támogatására, méltóztassék a mellé
Szives áldozatkészségét

Budapest, 1933, junius 1

Benczúr Gyula

II. Rákóczi Ferenc elfogatása, repr.

Magyar Műveszet

1900. 57-58. C.

(kép)

Tek.

Europa könyv és lapterjesztő
Vállalatnak.

Budapest
V ker Rothermere
u. 12 sz. III 2.

M.M. 1925. 53. l.

(Római egyh. mův. kiáll.) —
217. l. (Kép.) —

~~60. l. (L. b.: Kojvétu:~~
~~L. Bénédite: La peinture au XIXe siècle. Paris, 1925)~~

~~[illegible]~~

~~II. 44. l. (A B. Nyr. [illegible])~~
~~217. l. (Kép) 386. l. (Kép)~~
~~222. l. (L. k.: Kéménsi Jenő)~~
~~358. l. (L. k.: Stella [illegible])~~
~~[illegible]~~
~~489. l. (L. k.: Gárfás Jenő)~~

1926. ~~44. l. (A [illegible])~~
~~60. l. (Bibliográfia)~~
299. l. (A tiszai Társ. Brüsseli kiáll.)

ls p. Dém.: 165.

Benczur Gyula

A balatoni halász, c. képét érebe karcolta Mastoni József. Az alábbi társulat album-lapja 1866-ra

Nefelejts. 1867. 346. l.

Benczúr Gyula

Nagy újmagy

26. l.

Nagy Z.:

Uj m. művészet.

~~Siar év szobrászata és festészete~~. Bp. 1941.

26. l., 8. t.

Benczúr Gyula, festőművész

1021

1981.febr 4. Televizió 18.3o M.

Állunk szolgálatára....

- Mindennapjaink társa az Állami Biztosító. Hirdetéseivel nap mint nap találkozhatunk a sajtóban, sőt néha unalomig az utcákon. Azt hiszem alig van ma ember Magyarországon, akinek ne lenne legalább egy- két biztosítása. A Biztosító munkáját nem titokban végzi, és mégis csak nagyon keveset tudunk róla. A lakossági boztosítások forgalmának csak a felét jelentik. A háztartási, az autó, vagy a balesetbiztosításról mindenkinek van véleménye, sőt élménye is. Erről később még szólunk.

Mivel egy iskolás gyerek is el tudja mondáni, hogy mit fizet a biztosító ha foci közben eltöri a kezét. Azt viszont már nagyon kevésen tudják hogy a forgalom nagyobb részét a vállalati biztosítások és az un. viszont biztosítási ügyletek jelentik. Ha hiszeik, ha nem ehhez a Földközi-tengeri hajótüzhöz épp úgy köze van az Állami Biztosítónak, mint a Bécs-i szállodaépítkezéshez. Ebben a müsorban azt mutatjuk meg, hogy hol, és hogyan áll szolgálatunkra az Állami Biztosító.

- Amikor a mindenre fogadásokat kötő angolok arra kezdtek el fogadni, hogy ez vagy az a hajó visszaérkezik-e a messzi tengeri útról, még nem sejtették, hogy ezzel a világ legnagyobb biztosító társaságának alapjait rakják le. Pedig így történt. A világ biztosító rendszerének pedig a legnagyobb hálózata lett a Lloyd Biztosító Társaság. Nálunk hogyan alakult ki a biztosítás?

- Magyarországon is a hajózáshöz kötődött a biztosítás kialakulása. Először a Révkomáromi Császári és Királyi Bátorságosító Kiváltságos Biztosító Egyesület volt az, amelyeik megalakult 18o7-ban. A Szabadságharc leverése után az osztrák elnyomás azt eredményezte, hogy külföldi biztosítók telepedtek meg Magyarországon és nem volt magyar biztosítási intézmény. Erre vonatkozóan megfelelő kezdeményezések indultak, Széchenyi Hitel munkájában erre utalt, de csak 1857-ben alakulhatott meg indulhatott meg a biztosító alapítására vonatkozó munka és ebben olyan, akkori társadalmi nagyságok vettek részt, hogy csak egy néhányat említsek mint Deák Ferenc, Eötvös József, Tóth Lőrinc, Dessewffy, vagy Lévay Henrik, akit külön ki is kell emelnem Zsivor Ede Ödön, az ismert jogász aki magát az alapító okiratot is szerkesztette. Van egy kép, szívésen mutatom meg, az alapítást ábrázolja Benczur Gyula festette, ez annak idején az Első Magyar Általános Biztosító tanácstermében volt, elhelyezve, amely az épülettel együtt a II. Világháborúban rombadőlt, elégett.

Stockholms Tidningen

1929
okt. 5. (kappéd)

Harayhaba

államtitkár.

Benczúr Gyula

Szabad Művészet

1951. 195 l. – (A moszkvai m. képzőmův. kiállításon bemutatott festmények.)

493. szám.

19

Műemlékek Orszá

Tárgy:

A vallás- és közokt. miniszter kitüntetésével a MOB. 1931. december havi javadalmát.

A beadv

Mellékle

Egyúttal

Előirat

Utóirat

Másolta

Exp. 19

Benczúr Gyula

Szabad Művészet

1951. 12. 11. 569. l.

(M. képzőművészeti kiáll. Moszkvában.)

193.) A stridóvári rk. templom freskóira engedélyezett 6.000 P felhasználtatott?
(l. 47.197-944. z. rendeletet)

Bencsur Gyula

Szabó: Athenaeum

148. l.

Szabó L.

Athenaeum. 50 év egy irodalmi és ujságirói társulat életéből. Bp. 1918. 148. l.

TÁJÉKO

a Múzeumok és Könyvtárak Ország
napjain Nagyváradon tartandó köz

1. A Szövetség szervezeti szabályzatá
egyesületek és intézetek a közgyűlésen
még pedig az egyesületek lehetőleg az
pedig vezetőik (igazgató, őrök, könyvtá

2. A kiküldetésre vonatkozó határoz
lakásának feltüntetése mellett lehetőleg
Országos Tanácscsal.

3. Miután az ülésen résztvevők
magára, a kiküldöttek s résztvenni
nevüket, állásukat és lakczimüket, val
(mely vonattal) fognak Nagyváradra
mint a rendezőbizottság elnökével Nagy
közölni szíveskedjenek.

4. A kiküldöttek a M. Á. V. és a k
megfelelő vonalain kedvezményre tart
személy-, mint a gyorsvonatokon az I. o
II. osztályban III. osztályú egész jegygy
gyel utazhatnak. A jegy kieszközlésére

Benczúr Gyula

l. Tanulmányok Bp. multjából.

X. 261. l.

Seenger E:

a fővárosi templom-
építészet stílus-
változása 1892-1932
között.

Sjöblom, ~~dr~~ Axel:

~~A Stockholmi m. Miállításról~~.

Sydvenska Dagbladet

1929 okt. 22

Molz. 403/1931 számhoz

Átvetel

Schwarzné For
művésznő tulajdonát
olajfestményekről, m
1931. évi október 2-t
Műemlékek Országos
kifogástalan állapo

1 db. Mária haldoklás oltára, b
1 " Szent Háromság "
1 " Sekrestyéből Lavabó j
1 " Keresztelő Kút és oltár
1 " Sekrestyéből kitekintés a
sekrestye ajtóval

Benczúr Gyula

U. 1255

Vöd

Somogyi Hírlap

1914. febr. 15.

(Rippl Rónai és Apponyi Albert.)

„~~Felelet egy megbolyhogatott darázsfészekből.~~")

884 szám.

1914.

Gottermáy

ú

Magyaro

mű III-ik kötete

Egyidejüleg

meg is kaptu

művet meg

tárunkban s

tudjuk, hogy

Skanska Dagbladet

(Malmö)

1929 dec. 12.

(~~[illegible]~~)

rster Gyula ministeri tanácsos úrn
z. bizottsága elnökének, stb.

Budapes

ndrássy Dénes által boldogult
ett alapítvány ügyében, a vallás-
Minister intézkedése alapján meg
tre határidőül f. évi augusztus
áráját tüzöm ki hivatalos he

Benczúr Gyula

l.

Sörvezető. 294. l.
295. l.

Sörési J:

Vezető H Debrecen
város Déri Muzeumában.
Debrecen, 1939.
294–296. l. (Képpel)

Benczúr Gyula

Szabad Művészet

1948. 75. l. köv.

(M. festők a szabadságharcban.) —

B e n c z u r G y u l a
festő

Sebestyén Ede: B. Gy. tanitványai körében.

Uj Nemzedék. 1921. márc. 12.

Benczúr Gyula

Wekerle Sándor
miniszterelnök archepe
a Közmunkatanács
tulajdona.

Repr.

Siklóssy FKT. tört

576. l.

A Főv. Közm. Tan. Tört.
Hogan épült Bpest?
(1870-1930) Bp. 1931.
576. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Benczúr Gyula

...ród

...

Sziklay Kassa

230. l.

Sziklay F.:

Kassa művészeti élete. Uj M. Muszum

1943. III. k. 2. f.

230. l.

Benczur Gyula

wód
z

Scholu Kőbányai

Scholu A.

A Kőbányai tit. László
plébánia-Templom.

M. Főváros. 1939. jul. 7.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Patria" r.-t. Budapest — 435418

Benczúr Gyula

Szépmüvészet
1942.236.l.

Ruttkay Éva

Mai kassai művészek.

Tekintelő

„Europa"

könyv és lapterjesztő vállala

Budapest

V Rothemere

Benczúr Gyula

emlékkiállítás
Nyíregyházán

l.

Képm. Mus. Ér.

X. 209. l.

MAGYAR FILM IRODA
CZVEK GYULA
Telefon 145-510 BUDAPEST, VIII, SÁNDOR-UTCA 7 Piktári csekk: 35710

Müterem és laboratórium. Mütermi, müszaki és egyéb fényképfelvételek. Reprodukciók. Másolások. Nagyítások. Diapozitívek. Filmdiapozitívek. Amatőrmunkák kidolgozása

Felveszünk mindennemü megrendelést néma- és hangosfilmfelvételek, címfeliratok, reklám-, Trick-filmek és laboratóriumi munkák készítésére

T.

Müemlékek Országos Bizottsága,

Budapest.

Hagyen [illegible] 10

XV. évf. * 1910. január 15. * 1. szám
ooooooo Szerkesztőség és kiadóhivatal ooooooo
Budapest, VII. ker., Dobány-utcza 82. sz.
oooooooooooo Telefon 109—62. oooooooooooo

*

Berchtesgaden. Klimatikus gyógyhely. Egész éven át nyitva. Elsőrangú gyógyintézetek, szállodák. Felvilágosítással és prospektussal kivánatra szolgál a Curcomissio.

*

Cirkvenica. Therapia Palace-Hotel. Szanatórium, tengeri fürdő. Teljesen újonnan átalakítva. A legnagyobb kényelem. A szállodát Csilléry Sándor fejérmegyei nagybirtokos vette bérbe és ajánljuk a magyar főúri közönség pártfogásába ezen kitünően vezetett szállót.

*

Dona Döme és Társa, IV., Régi-posta-utcza 6. Levélpapirok és névjegyek. Papir, irodai szerek és nyomtatványok raktára. Poprádi papirgyár raktára.

*

Fasano. (Gardone Riviera.) **Grand Hotel.** Előkelő ház. Lift, központi fütés, appartementok fürdővel és toilettel. Nagy park terrasszal. Illusztrált prospektus ingyen.

Kölber Testvérek, csász. Salétrom-utcza 5. sz. Ala 1900. Aranyérem.

Kassa. Dala Károly An látványossága és ideger és külföldi lapok.

Krőszl János. Üllői-ut 9. A Kaszinók kárpitosa. A tokosa.

Linz a/D. Cafe Central. berger Landstrasse 58. Összes kül- és belföl Kitünő italok.

Lodz. Grand Hotel Lod kiszolgálás. Kitünő kor

Benczur Gyula

l.

Répm. dur. Erk

IX. 274. l.

278

555. szám.

19

Műemlékek Orsz

Tárgy:

Budakalászi textilművek közszállításoktól való eltiltását hatályon kívül helyezi a Miniszter.

A beadv

Melléklet

Egyúttal

Előirat sz

Utóirat sz

Másolta:

Összeolv

Benczúr Gyula

l

Szépm. Mus.-Évk

VII. 192. l.

Almássy Pál:

Mellig, kissé balra ne
körszakála fekete, szeme sö
ros s vállra vetett mentéj

Olajfestés, vászonra,
Az 1848-diki

Benczúr Gyula

Szépm. Muz.

Benczúr Gyula újabban
szerzett képeinek és
rajzainak kiáll.
Bp. 1930.

nekem nincs
meg.

Benczúr Gyula

wód

z

Évkönyvei, Az Orsz. Magy.

Képmüvészeti Múzeum —

V. k. Bpest, 1929. 206, 210. l

Benczúr Gyula

Trefort Ágoston
arch.
a Ballo Ede alapít-
ványból vásárolt
mű -

Szépm. Muz.
Ballo Ede-emlék-ki-
állítás. 1938.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Benczúr Gyula

1844–1919

László

Szépm. Muz. graf. o.

45. kiáll. (1922)

107 – 112, 115,

120 – 124. sz.

188. sz.

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

ELNÖK

Gróf ZICHY JÁNOS

TÁRSELNÖK

PRESZLY ELEMÉR

Benczúr Gyula

Mellszobra Kisfaludi Strobl Zsigmondtól az alábbi csarnokban.

Szeged

Szegedi Nemz. Gulékcsarnok. Szeged, 1930.

Benczúr Gyula

l.

Szécsy Károly:

Benyomások és
emlékek. Bp
1897. 84, 85, 91,
101.
102 l.
112.

G O B E L I N E K .VII.Kelemen megbizá
nokat készitett,melyek után Bruxellesb
a Sixtusi Kápolna falait diszitsék vel
Kennsington Muzeumban,a gobelinek pedi
Először 1519-ben függesztették ki a go
Jeleneteket ábrázolnak Szent Péter és
egy jelenetet Szent István vértanu éle
netszimbolikai és erkölcsi tartalom a
stanzák legszebb freskóihoz.A történet
szinvonalát képviselik.Széles tájképbe
alakok visszatükröződnek a vizben.Kris
a kép középpontjában,hanem jobbszélébe
ban rátereli a figyelmet.Gesztusának n
ken,akik egy sorban vannak elhelyezve.
különösen a csónakokhoz képest.A képne
ben vett mélysége.Mindez azonban nem p
bolikai jelentőséget hangsulyozza.Tuda
jellemvonásokat látjuk a "Legeltesdd a
Barokkos architekturát ad,s Berninit m
kalmazasaban a "Szent Péter meggyógyit
kartonján.Erős fény és árnyékhatásokka
vett jelenetek közül a legsikerültebb
Antikizáló római architektura elé hely
jobb oldalán van.Alakját fizikailag is
szónokló XXXX alakja tele van erővel,e
különféleképen tükröződik vissza az ót
Szent Pál erkölcsi erejét fejezi ki,sz
Némi analógiát mutat az Athéni iskolav

Benczúr Gyula

László főherceg arc-
keje az alcsuti kas-
télyban.

Szeghalmy Gyula

Dunántúli vármegyék -
Bp. 1937. 229.1.

A háborúban 1945
elején a kastéllyal
együtt elpusztult.

[illegible]

Immár másadik eset
vár; – elöv alkalomat (18
évig állott üressen, mert
lévén fenntartva, azok ez
„kás hasznbére de az ah
„dott, – most szintén ne
de a további hasznosítás
szerez nézetem az lenne
ha a bíróság az épülé
„kást, a tisztviselők egy
„sák üressen, hanem m
kürt adja bérbe, mert
„kás viszszyknál fogva,

Bluczúr Gyula
festő

[1]

Fővárosi Lapok 1896. máj. 12., 1-3. old.
(Szana Tamás: A műcsarnokból.)

Kalmár

Benczur Gyula
festő

Kőrösvidéki Lapok 1886. május 23., 1-2. old.
(Szana Tamás: A művészetről.)

92

Kalmár

Benczúr Gyula

Irod III/II

Szana Tamás =

Magyar Képek az őszi kiállitáson.

Magyar Salon

1888. dec. 278 l.

VASÁRNAP
19
Kat. Laetare
Prot. József

N. k. 6 ó. 8 p. N. ny. 18 ó. 09 p.

HÉTFŐ
20
Kat. Csák Mór
Prot. Hubert

KEDD
21
Kat. Benedek
Prot. Benedek

Izr. 1. Nizan R. Kl

SZERDA
22
Kat. G. Katalin
Prot Oktávián

CSÜTÖRTÖK
23
Kat. Viktorián
Prot. Frumenc

PÉNTEK
24
Kat. Gábor főa.
Prot. Gábor

SZOMBAT
25
Kat. Gyo. B.-A.
Prot. Gyo. B.-A.

Izr. 5. S. Vajik

Benczur Gyula
festő

Tővárosi Lapok 1895. ápr. 19., 1945. old.
(Szana Tamás: Tavaszi tárlat.)

Kalmi

Benczúr Gyula

1844 – 1920.

Lásd

Szász év Kassa képrő-
művészetéből, 1943.

8-9. l.

Benczúr Gyula

(-r.) Benczúr Gyula emléke. Pesti Napló. 1930 júl. 16. (Képpel.)

Halálának tizesztendős évfordulója alkalmából feállítottak Dolány-Benczúrfalván B. síremlékét, s. 25. művéből a Szépművészeti Múzeum egy termében emlékkiállítást rendezték, erről stól ez a cikk. . . . Ezek a képek azt árulják el, hogy Benczúr is a kísérletezés nehéz utján át jutott el a reprezentatív akadémizmushoz

U. 3022

TURÓCZI SÁNDOR KÖNYVTÁRA

HELYSZÁM: 1557 / E. II. 3.

SZAK: Szépirodalom.

SZERZŐ NEVE: Anno

FORDITÓ NEVE:

KÖNYV CIME:

KÖTÉS NEME: ALAK:

KIADÓ: ÉV:

Benczúr Gyula
festő

M.D.K.

Méltatás.

P. Turesányi Zsuzsa: Vágó Pál...
Művészet, 1969. április – 37 lap.

M.D.K.

Benczur Gyula

A lap bemutatja "Szent István megkeresztelése" c. alkotását.
Repr.

Képes Családi Lapok, Bp. 1882. márc. 26.
4. évf. 26. sz. 411. lap

M.D.K.

Benczur Gyula

A müvész "nagy feltünést keltett képét, a "Bachansnő"-t -mely a bécsi nemzetközi kiállitás egyik legjobb darabja,-Trefort miniszter a Nemzeti Muzeum számára megvette" -közli az "Irodalom és Müvészet" c. rovat.

Képes Családi Lapok. Bp. 1882. május 14. 4. évf. 33. sz. 525. lap

M.D.K.

Benczur Gyula

"Értesité Karlsbadból Trefort minisztert, hogy a budapesti mesteriskola vezetését elfogadja, mire a miniszter egy válaszlevélben fejezte ki örömét",-irja az "Irodalom és Müvészet" c. rovat.

Képes Családi Lapok. Bp. 1882. május 21. 4. évf. 34. sz. 541. lap

Bencsik Gyula

a XIX század közép-európai festészet
vezéralakja.

Pigler Béla: Handbook of Art History,
Dubuque, 1963. 1-307 l 242 l.

M.D.K.

Benczur Gyula

Az olasz kormány felkérésére a müvész megfestette önarcképét a firenzei Uffizi-Képtár számára.

Budapesti Illusztrált Szalon Lapok. Bp. 1911. május hó. 29. évf.

MDK

Benczúr Gyula, festő

Több műve nincs másolatban
került leporellóra.

-: Híres festmények új his reprodukciói 13.

Népszabadság, Bp. 1969. máj. 24. [Violéki]

MDK

Benczur Gyula, Jestő

Horváth Zoltán „szigorú bírálatot"
mondott Benczur Gyulásról.

Szíj Rezső: Horváth Zoltán: Magyar
századfordulós 306.1

A Könyvtáros, Bp. 1962. május XII/5.

36
3

Benczúr Gyula

nyilvánosságra hozta gr. Apponyi Albert volt kultuszminiszter gratuláló levelét Ezt Rippl Rónai József mytámadta.

Rippl-Rónai József írásaiból, Dunavecse, 1967.

44.o.

Benczur Gyula

festőiskolája volt.

Rigyse - Rónai József irásaiból, Dunavecse,
1967.

27..

Ahikar-rege -+ Achikar-re

Benczúr Gyula

és Karlovszky Bertalan magyar minisztereluöhöksöl festett képei elinitették a minisztertanácsi szoktermet és a minisztri vázónobát a Sándor palotában.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

169. l.

Benczúr Gyula, festő

A Képzőmüv. Főiskolán Horváth József, mint az ifjúság jegyzője közelebbi emberi közelségbe jutott vele.
272. old

Becht Rezső: Horváth József az ember és a festő 1891-1961 269. old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XV. 1961- Sopron

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György út 41.

Benczur Gyula, grafikusművész

Kovács Sándor: Skála vasnok, Bpest, Klauzál tér 11. Építész: Kovács Sándor

Statikus: Kovách Levente,

Gráfika: Benczur Gyula.

Magyar Építőművészet, 1987., 6., 23-old.

Benczur Gyula, grafikusművész

(s. Toth János: a vizuális szemlélet becsülete. Szeredy Ilona pályaképe.

A csabai művésztelepen 1983-ban új arcok jelennek meg és az eddigi-már említett-koncepció is átformálódik. (Antal Pál, Benczúr Gyula és még többen) Magyarország új grafikai image-ének megfogalmazását tűzi ki céljául a csabai grafikusokkal együtt dolgozó műhely.

Művészet, 1989., 4., 46-old.

Benczur Gyula, festő

Az előkelőség festője volt, hasonlóképen a soproni származásu Angeli Henrik Bécsben. 262.old

Csatkai Endre: Angeli Henrik soproni gyermekkoráról 262.old

Soproni Szemle. Helytört Folóirat. XII. 1958. Sopron

M.D.K.

Benczur Gyula

"Dessewffy gróf arcképé"-vel szerepel a művész a Műcsarnok téli kiállitásán.
A "Képzőművészet" c. rovat SENEX sign.-val számol be a tárlatról.

Budapesti Illusztrált Szalon Lapok, Bp. 1910. dec. hó.

M.D.K.

Benczur Béla müépitő

Benczur Gyula testvéröccse készitette a képiró mesteriskola tervét, mely az "Epreskert"területén Huszár Adolf mütermének szomszédságában épül fel,-irja a "Fővárosi Hirek" c. rovat.

Képes Családi Lapok. Bp. 1882. május 28. 4. évf. 35. sz. 557. lap

Benczur

Bölöni cikke Kernstok vezérségét is mint egy deklarálja, ugyanígy a már közismert mester művészi múltja is, melyben megtalálható München és a párizsi Julian Akadémia, de még Benczur pesti mesteriskolája is.

Bodsi Ferenc: Passuth Krisztina Nyolcak-könyvének margójára.

Jelenkor XI. évf. 12. sz. 1968. dec. 1110. l

M.D.K.

Benczúr Gyula
festő

A nyírbátori múzeumban rendezték
Benczúr kiállítását.

N. Perecz Éva: Képzőművészeti kiállítások Nyírbátorban.
Művészet, 1969. június – 26 lap

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

M.D.K.

Benczur

"Ferdinánd bolgár fejedelem arcképe első helyen áll" -irja Rippl Rónai János: "Tavaszi Kiállitás" cimmel közölt kritikájában.

Képes Családi Lapok, Bp. 1895. május 5.
17. évf. 19. sz. 303. lap

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

M.D.V.

Bencsur Gyula
festő

A Képzőművészeti Főiskolán tanári
Veres Izabella mestere volt.

Bodnár Éva: In memoriam
Művészet, 1969. június - 48 lap.

MDK

Benczúr Gyula, festő

„Csontváry... vásznai... elfoglalták végre Benczúr helyét a Nemzeti Galéria díszcsarnokában...”

Rózsa Gyula: Csontváry sól, nyugodtan 7.

Népszabadság, Bp. 1969. jún. 20.

Benczúr Gyula, festőművész (1844-1920).
Képző-ipar-fotó-és filmművésnet.

Benczúr Gyula: Erzsébet királyné, 1840 k. 8/34.
Festmény. (említve).

Budapest, 1988., 2., 41-old.

Benczúr Gyula, festőművész (1844–1920).

Szinyei Merse Pál 1872 nyarán kölcsönkapta Benczúr műternét. Barátjával vitatkozva, egymást serkentve dolgoztak.

Fejezetek a magyar képírás történetéből.

1984. XI. 2. TV-2 műsor, 20,00 (Áné.)

Benczúr Gyula, festő

L.: Bihari S.

Dr. Egri M.: A szolnoki ... 1549-1553

Élet és Tudomány, Dr. 1977. dec. 9. XXXII/49.

Benczúr Gyula

„Öreg szalállas férfi" o.v. 63 x 52,5 cm
s.l.j.: Benczúr Gyula 1850.
Kiáltási ár: 8000 ft.

BÁV 45.Képaukció Budapest,1978.május

Benczúr Gyula

„Fürdőzők" o. v. 50 x 100 cm

s. l. j. Benczúr Gyula

Utiáltási ár: 30000 ft

BÁV 45.Képaukció Budapest,1978.május

Benczúr Gyula (1844-1920)

„Kőyali sas" o.v. 181 x 90 cm

t. l. j.: Benczúr Gyula Védett.

Kiáltási á: 30000 ft.

BÁV 45.Képaukció Budapest,1978.május

Benczúr Gyula, grafikus

L: Papp Gábor

Rózsa Gy.: Csikós, jón oszloplábakon 13

Nipszabadság, Bp. 1978 ápr. 16.

Benczúr Gyula, festő

L: Téleggyházi László

Adler Miklós: A mesterséget tudni kell! 46–47.

Alföld, Debrecen, 1977. máj XXVIII/5.

Benczur Gyula, festőművész

Komáromi Kacz Endre a századforduló éveiben fejlődését Budapesten Ballót Ede irányította, majd a Benczúr-mesteriskola szorgalmas látogatója lett, Münchenben Hollósy Simonnál képezte tovább magát.

Szuchy M. Emil: Száz éve született Komáromi Kacz Endre.

Irodalmi Szemle, 1980. 6. 567. old.

Benczur Gyula festőművész

A Bartók Béla út 32. Galériában megnyílt kiállítás témája portrék, vallomások a legfontosabbról, az emberről. – A művész alkotása: „Édesanyám" c. mű látható a tárlaton. /említve/

Módos István: Arcképek magángyűjte

Pesti Műsor, 1980. máj. 21.

Benczúr Gyula, festő

L.:Csók István

dr Steiner László:Festészet a bélyegeken
Élet és Tudomány,Bp.1977.máj.13.

606.
XXXII./19.

Benczur Gyula, festő

L: Zichy Mihály

—: A Tragédia illusztrátora

Esti Hírlap, Bp. 1977 szept. 21. 6.

Benczúr Gyula, festő

L.: Gross Arnold

-: 72-féle naptár, 85oooopéldányban 9.

Népszabadság Bp. 1977 nov. 10.

BENCÚR, JÚLIUS [GYULA]

A magyar festészet kiváló képviselője, a Klimkoviesok izolájának tagja. Nevét Klimkovič (Klimkovics) Ignác, Béla, Ferenc és Horovitz Lipóttal kapcsolatban említi:

Tomáš Štraus: Anton Jasusch a zrod východoslovenskej avantgardy dvadsiatych rokov
Bratislava, 1966. 14. l.

M.D.K.

Benczur Gyula

A jubileumi év örömére a király kitüntető rendjellel jutalmazta meg a müvészt, aki az öt kitüntetett müvész között szerepel, mint azt a lap "Milleniumi kitüntetések" cimmel közli.

Képes Családi Lapok, Bp. 1896. juni. 21.
18. évf. 25. sz. 399. lap

KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Benczúr

A Nemzeti galeriában lévő egyik
mutvét képeslapon reprodukálták

Magyar Nemzet 1969 VIII. 12

Benczúr Gyula

Festménye szerepel az alábbi tárlaton

(h.b.): Petőfi emlékkiállítás az Irodalmi Múzeum Ban

Magyar Nemzet 1969 VIII. 1

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

M.D.K.

Benczur Gyula

Murányi Iván: Téli Tárlat c, beszámolójában a kiállitó, neves portréfestők között emliti a müvész nevét.

Képes Családi Lapok, Bp. 1895.
17. évf. a 848. lap után következő mellékletben.

M.D.K.

Benczur Gyula

"Budavárának visszafoglalása 1686-ban" c. müve a 2. sz. 27. lapján, "II. Rákóczi Ferenc elfogatása" c. a 3. sz. 44. lapján, "Vénusz galambjai" 2. sz. 29. lapján szerepel. Repr.-ók, melyeket a Könyve Kálmán Mükiadó adott ki, -közli dr. Nemere István cikkében, A reprodukció müvészete cimmel.

Képes Családi Lapok, Bp. 1904. jan. 3.
26. évf. 1. sz. 15. lap

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

BENCZÚR JÚLIUS (GYULA)

Sebolája tarzitólag hatott a felnőrő
műrésznemzedékre s Anton Jaszuschra is.

Tomáš Štraus: Anton Jasusch a zrod východoslovenskej avantgardy dvadsiatych rokov. Bratislava, 1966. 43. l.

BENCZÚR, JÚLIUS (GYULA)

Szülővárosából, Kassáról Pestre költözik. Vele egyidőben válnak nagy művészszé: Horovitz Leopoldov (Lipót), Benczúr tanítványa Éder Július (Gyula), Henszlmann Imre művészettörténész, Gerevich Tibor, és mások.

Tomaš Štraus: Anton Jasusch a zrod. Bratislava, 1966. 15. l.

východoslovenskej avantgardy dvadsiatych rokov

Benczúr Gyula

Olajkompozíciókkal és szines monotipiákkal szerepel az alábbi tárlatok

Bauer Jenő: A Zsinyi nyomda dolgozóinak kiállítása

Művészet 1969 II. n.

Benczur Gyula

Münchenben 1876 óta tanárként működött, majd 1885 után Budapesten, ahol a magyar arisztokrácia kedvelt portréfestője lett.

Lexikon oder Lupsl, Leipzig, Veb. E.A. Seemann Verlag, I. 1968. 775 l. 248 l.

Benczúr Gyula

„Magyar festő". Született Nyíregyházán 1844. január 28-án. Meghalt 1920. július 16-án Dolányon. Tanulmányait Münchenben végezte, hol Piloty legtehetségesebb tanítványa lett.

Lexikon der Kunst, Leipzig, Veb. E. A. Seemann Verlag, I. 1968. 775 l. 248 l.

M.D.K.

Benczur Gyula

Alkotásaival szerepel a Nemzeti Salon téli nemzetközi kiállitásán, melyet az Országos Képzőművészeti Társulat rendez.
A müvész a kiállitási bizottság tagja,-közli A Hét Tükre c. rovat.

Képes Családi Lapok, Bp. 1894. nov. 25.
16. évf. 48. sz.

M.D.K.

Benczur Gyula

"Tina" arcképeit kiemeli dr. Berényi Pál:
"Az Országos Kiállitásról" c. kritikájában.

Képes Családi Lapok, Bp. 1885. juli. 26.
7. évf. 44. sz. 699-7oo. lap

Benczur Gyula

/: Lásd: „Vajk megkeresztelése", „XV. Lajos és Madame Dubarry" :/

Lexikon der Kunst, Leipzig, Keb. E. A.
Seemann Verlag, I. 1968. 775 l. 248 k.

Gyenczy Gyula

Piloty stílusában alkotott monumentális történelmi képein, melyen a művész belső átélésében meghaladja mesterét, meghiúsítja egyesíteni Rubens színpompáját és Tiepolo dekorativ művészetét.

Lexikon der Kunst, Leipzig, Veb. E. A. Seemann Verlag, I. 1968. 775 l. 248 l.

M.D.K.

Benczur [Gyula], festő

neve említi Németh Lajos mesterisrolójával kapcsolatban, melynek eminense, majd asszisztense a Csontváryval dédum szerint korrárs: Stet. ha Gyula volt.

Művészettörténeti Értesitő, 1968. XVII.évf. 3-4.sz.
Németh Lajos: Csontváry művészete c. doktori értekezésének vitája 1967.nov.23-án a MTA-n
Németh Lajos ~~opponens hozzászólása~~, válasza,
286. old.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Benczúr Gyula, Jestő

L: Zichy Mihály

–: A mai görög művészettől ... 7.

Nérszabadság, Bp. 1978 febr. 1.

Benczúr Gyula (1844-1920)

Tanulmányfej o. v. 62x50
S. l. j. B. Gy.
Utáltási ár: 18000 ft

RÁV 41. Képaukció Budapest 1976. december

Benczúr

Magyar Képzőművészeti Kutatóintézet

Magyar Nemzeti 1984. I. 11.

Benczúr Gyula

Aföldy Jenő: Benczúrél Párizsban
Élet és Irodalom, 1974. 18. évf. 28. sz. 7.

A müv.tört.irodalom bibliográfiája 1974./Vadászi Erzsi/
Művészettörténeti Értesitő 1977/1.

75. lép.

Benczur Gyula

Miltatis

Rónay György: Rippl Rónai József hiper.
Új Tükör, 1978. május 7 - 24 lap.

Benczúr Gyula

Ósváth Ignre, Benczúr képeinek a Budavár visszavételének hiszen lovasát mintázta meg.

Koroknay Gyula: Képzőmüvészet Szabolcs-Szatmárban.

Müvészet, 1977. szeptember - 18. oldal.

Berecsin Gyula

Nyíregyházán született Berecsin Gyula.

.oroknay Gyula: Képzőművészet Szabolcs-Szatmárban.
Művészet,1977.szeptember - 18.oldal.

Benczúr Gyula festőművész (1844–1920)

a Magyar Nemzeti Galériában látható a „Művészet Magyarországon 1830–1870" c. kiállítás. — a tárlat képei csak jelzik a kitekintést székely Bertalan, Szinyei Merse Pál és mások néhány képével a hatvanas évek végéről, de a „Majális" természetszemléletének érettsége már a következő korszak termékei, akárcsak Munkácsy Mihály egyidejű, noha merőben más minőségű kibontakozása, vagy Benczúr Gyula anakronisztikus történelemfelfogása, külsőleges pompája.

Aradi Nóra: Művészet Magyarországon 1830–1870.

Népszava, 1981. aug. 30.

Benczur Gyula, festőművész

Rendezvénynaptár:

4
csütörtök

17.30 Képzőművészeti szabadegyetem
a milleniúm korának művészete
(a nagybányai művésztelep. Hollósy Simon,
Ferenczy Károly, Réti István, Thorma János,
Benczur Gyula)
Előadó: Bakó Zsuzsa, művészettörténész

A Magyar Nemzeti Galéria Programja
1982. Január

Benczúr Gyula, festőművész (1844-1920)
TIT társalatvezetés

9.30 Történelmi festészet
10.30 Benczúr Gyula művészete
vezető: Petrmák Miklós

18
vasárnap.

Magyar Nemzeti Galéria rendezvénynaptár

1982. április

Benzsúr Gyula
150 éve született Szilady
Bertalan

Magyar Nemzet 1985. V. 8.

Benczúr Gyula, festő

L. Gadányi Jenő

Gadányi Jenőné: Egy fiók tartalmából 63-70
Ügy. Irod., Budapest, 1984. jún. XXIV/6

Benczúr Gyula, festő

L. Lóránt Zsuzsa

Harangozó Márta: „Hatóhatalan" művének 2.

Esti Hírlap Bp. 1981 szept. 4.

Benczur Gyula, festő

L: Szinyei Merse

–: Szinyei Merse Pál a Majálisról 2.

Esti Hirlap, Bp. 1981 dec. 8.

Benczúr Gyula

A 90 éves Műcsarnok

Magyar Nemzet 1985. VII. 3.

Bonnyai Gyula, festőművész

Szegedi Károly festőművész budapesti műterme valódi galéria-múzeum. A gyűjtemény legértékesebb darabja egy Lotz-emlékfalum, amely a művész 65. születésnapja tiszteletére készült 1898-ban és 143 művész – köztük Munkácsy, Szinyei Merse, Székely Bertalan, Bonnyai, Csók és mások – aláírását őrzi! – Szegedi Károly kedves, értő műgyűjtő is.

Gyárfás Zoltán: Szegedi Károly műtermében.
Fáklya. 1983. szept. 18. 14–15 old.

Benczur Gyula, festőművész /1844-1920/

Rakszámyi Lajos, festőművész a budapesti rajztanárképző főiskolára irathozott be, igazgatója Szinyei Merse Pál volt. Egy ideig tanított a főiskolán, Rakszámyi Dezső, aki Benczur tanítványa volt

Rakszámyi Dezső: Somogyi képek, emberek. Somogyi Néplap, 1983. febr. 26

Benczúr Gyula, festőművész

5 VASÁRNAP

9.30
TIT TÁRLATVEZETÉS
Benzúr Gyula
Vezető: Peternák Miklós

15.00
TIT TÁRLATVEZETÉS
Benzúr Gyula
Vezető: Peternák Miklós

Magyar Nemzeti Galéria, 1983. június.

Benczur Gyula festőművész

Pataki Gábor: Konzervatizmus - hagyományok nélkül,
1950-es évek művészete

Művészet, 1982. március

Benczur Gyula

Szeleby András: A Lazáért
Tárlat az Ernst Muzeumban

Népszabadság, 1985. V. 15

Benczúr Gyula, festőművész

Berki Violának jó barátja volt már a főiskolán Gross Arnold, ranálsokat adott, – mégis Benczúr igazetében fejezte be tanulmányait. – Gross révén ismerkedett meg Korniss Dezsővel, aki a hatvanás évek elején három nyárra átengedte Violának a szentendrei műtermét.

Nádor Tamás: „Tisztán köll festeni".
Magyar Ifjúság, 1981. jan. 30.

Benczur Gyula, festőművész

Pór Bertalan 1880. nov. 4.-én született a Felvidéken, Bátaszék faluban. A századfordulón érettségizett, majd a Mintarajz-iskolába került, ahol olyan mesterek voltak, mint Lotz Károly, Benczur Gyula, Székely Bertalan, – de mert a tanárjelölt-képzést a névtelenekre bízták Pór mindössze egy évet töltött itt. Béklyók közé később sem szoríthatta semmiféle tanmenet.

Péreli Gabriella: Száz éve született Pór Bertalan.
Dolgozók Lapja, 1980. nov. 2.

Benczur Gyula

— **Benczur-terem a Szépmüvészeti Muzeumban.** A Szépmüvészeti Muzeum igazgatósága *Benczur* Gyula halálának tizedik évfordulójára, amidőn egyuttal Dolányban felavatják a művésznek özvegye által állitott siremlékét, a modern képtárnak egyik (XII. számu) termében összegyüjtve kiállitotta *Benczur* Gyulának azokat a müveit, amelyek az utóbbi években részint vásárlás, részint ajándékozás és öröklés utján jutottak a muzeum tulajdonába és eddig csak az uj szerzemények kiállitásain szerepeltek, vagy még egyáltalában nem voltak kiállitva. A kiállitott képek között vannak özvegy *Benczur* Gyulánénak nagylelkü adományai is, továbbá a művésznek hires Narcissus-a és schleissheimi interieurjei, melyeket az állam megvásárolt. A mester emlékének kegyeletes megünneplését szolgáló kiállitás e hónap 16-án, Benczur halálának évfordulóján nyilik meg és ebben az alakban együtt marad mindaddig, amig a modern képtár tervezett átrendezésével kapcsolatban a képek a muzeum többi uj szerzeményeivel együtt végleges elhelyezést kaphatnak. A kiállitáshoz a muzeum igazgatósága rövid katalógust is kiadott, mely a muzeum pénztáránál kapható.

M. U. 930. VII. 13

NU. 930. VII. 13.

Benczur Gyula

— Benczur-kiállítás a Szépművészeti muzeumban. *Benczur Gyula* halálának tizedik évfordulója alkalmából, a dolány-benczurfalvai mauzoleum felavatásával egyidejüleg, kiállitást rendezett a *Szépművészeti Muzeum* (Modern Képtár XII. terem) a nagy mester ujabb szerzeményü képeből és rajzaiból. Huszonnégy, eddig teljesen ismeretlen vagy alig ismert alkotása sorakozik fel itt Benczur Gyulának, egy részük állami vásárlás utján, a többi a művész özvegyének és műbarátainak ajándékaképpen került a muzeum tulajdonába. Aki Benczur Gyulát csak mint a klasszikus akadémia, a hagyományos festői „grand style" utolsó magyar képviselőjét ismeri, az meglepetten láthatja ezen a kiállitáson a mester néhány régi, pályája kezdetén termett munkáját, amelynek sokatmondó egyszerüsége semmi rokonságot nem tart a későbbi Benczur pompázó és patétikus barokkszerüségével. Itt van pl. *Erdő szélén* cimü vászna, egy Lepage üdeségével, a *Fatörzstanulmány*, festői kvalitásokban Munkácsyt idézőn, a művész nővérének kis arcképe, olyan nemes és egyszerü (csak az anyag kezelésében a későbbi Benczur virtuózitására emlékeztető) eszközökkel megfestve, mint egy Barabás-portré. Szépek a schleissheimi kastély interieurjei is, pályája zenitjének idejéből pedig itt van többek közt a reprodukciók révén népszerü *Kedvenceim*. Egy Nagy Frigyes-rajz, egy női akt emelkedik ki a rajztanulmányok közül, amelyek azonban egytől egyig reprezentáns emlékei annak a művészeti korszaknak, amelyben megszülettek. (f. j.)

PH. 930.VII.16.

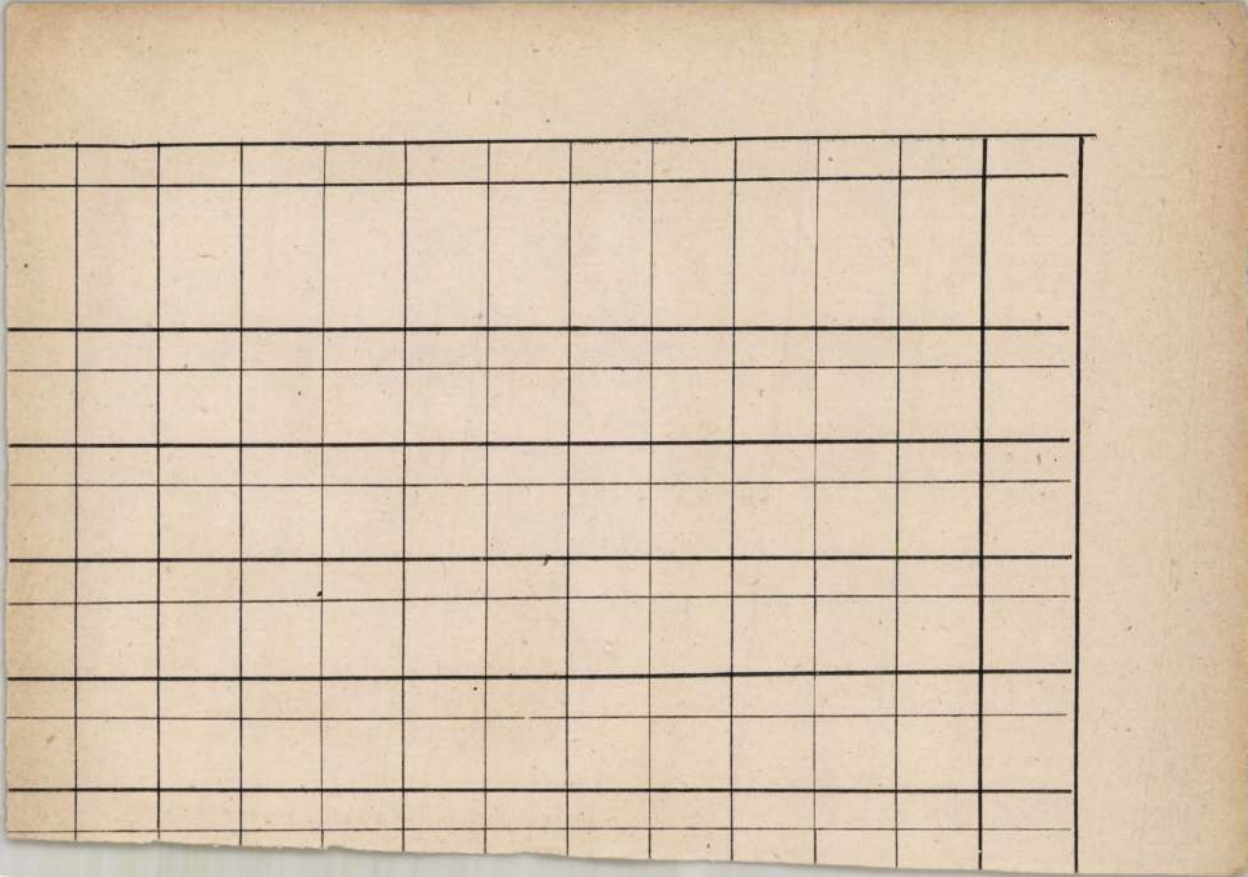

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Benczúr Gyula

festő

RÁDIÓ ÉS TELEVÍZIÓ ÚJSÁG

1983 SEP 18

1021

A hét műtárgya (Péntek tv1, 21.40)

Benczúr Gyula: Vajk megkeresztelése

(Bokor Zsuzsa)

Játék és muzsika tíz percben

12.40: Reklám

12.45: Az 1 lóerőtől a 250-ig
Dr. Mezei Gáborral, a HUNGAROCAMION Állami-díjas vezérigazgatójával beszélget Bakonyi Péter

sor
Nyilas
(Ismét

17.00: Hí

17.05: A
Domán
sült Iz

17.30: Mo
verseny K. 414.
(Alfred Brendel és a St. Martin-in-the Fields Kamarazenekar, vez. Neville Marriner)

17.57: Külföldről érkezett
Népzenei felvételek a Pozsonyi Rádió kísérleti stúdiójából
(Ismétlés: jövő péntek, K. 14.02)

18.15: Hol volt, hol nem volt . . .
Vacskamati, a nagy, egyetemes, világméretű csaló. Lázár Ervin meséje. Elmondja: Venczel Vera

18.25: Mai könyvajánlatunk

18.28: Hallgatóinkhoz figyelmébe!

18.30: ESTI MAGAZIN
Szerkesztő: Szabó József

19.15: HANGTÁRLAT
A Művelődési Minisztérium, a Szakszervezetek Országos Tanácsa

játszik
1. Kósa György: Meg
Winter Mihály emléké
sy: Keringő (zong. kr
Magda)

22.46: Vészjelző élőlény
Salánki János akadé
szélget Korompay Já

23.01: Purcell: Óda Sz
napjára No. 2.
(April Cantelo, Al
Wilfred Brown, Pe
Maurice Bevan, Jol
ének, az Ambrosian
és a Londoni Kalmar
kar, vez. Michael Ti

24.00: HÍREK. Időjárá

0.10: Nádas Gábor tán

0.25: Himnusz

0.30: Vízjelzőszolgálat

Vitézségi érmek, hat pengős képek, egy Rippl-Rónai-pasztel és más érdekességek a karácsonyi aukción

Beneczur Gyula.

Az Árverési Csarnok gazdag anyagot gyűjtött össze a karácsonyi aukcióra. A kiállításnak ma délelőtt volt a sajtóbemutatója. Különösen gazdag a gyűjtemény szépművészeti anyaga. A festők galériájában *régi mesterek dominálnak. A képek javarésze a 18. századból való.* Vannak igen drága képek is. Így

5000 pengő a kikiáltási ára Beneczur Gyula „Noli me tangere" című képének.

Barabás Miklós önarcképe 600 pengő. A magyar mesterek közül *Rudnay* Gyula két rézkarca 20—20 pengőért kerül kalapács alá, egy olajfestménye, a „Gömöri táj", 700 pengő.

Rippl-Rónai „Zenészek" című pasztelljével szerepel az aukción.

A kép kikiáltási ára *40 pengő. Egész bizonyos, hogy felverik az árát. Székely* Bertalan „Szérüskert"-je 800 pengős árral szerepel a katalógusban. *Than* Mór „Piéta" című olajfestménye tartja a második helyet a magyar festők művei között. A hatalmas olajfestmény kikiáltási ára *2200 pengő. Csók* István egy akttanulmánnyal szerepel, *az olajfestmény 1200 pengő.* A legdrágább kép *Domenico Zampieri Domenichino 16. századbeli olasz mester „Diena" című olajfestménye, amelyet*

8000 pengőért

bárki megszerezhet... Bihari Sándor *„Hazatérő tehenek"* című munkája is szép árat ért el, *2400 pengőt.* Rengeteg kis kép kerül árverésre

6—8 pengős

árakon. Valószínű, hogy karácsonyi ajándéknak leginkább ezeket keresik majd, aminek viszont az lesz a következménye, hogy a kisebb képek árait, mint minden évben, ezúttal is *jelentékenyen felverik.* A 18. századból való képek közül igen soknak ismeretlen a festője. Van egy érdekes *Rubens-másolat* (Rubens felesége és gyermeke), amely *70 pengős árral* szerepel az aukción.

A szobrok és plakettek között *Horvay* Jánosnak, a *Kossuth*-szobor készítőjének *„Bánat"* című bronzszobrát találjuk itt: *240 pengő.* A plakettek között

még vitézségi érmet is lehet venni,

így egy kisezüst és egy sebesülési érem kikiáltási ára összesen 3 pengő.

A kiállításon *sok az ezüstnemű,* különösen *empire, biedermeier a neo-barok* stílusban. Igen sok ezek között a bécsi holmi, míg *magyar ezüstnemű kevesebb akad.* Gazdag a *keletázsiai osztály* is, ahol 200—300 pengős árral bronztárgyak, leginkább japániak, vezetnek. Az arany- és ezüsttárgyak között igen sok *ezer pengőn felüli* holmi szerepel,

egy pár brilliánsokkal díszített arany fülbevaló 5000 pengőért

jut árverésre. *Egy brilliánssal díszített aranygyűrű 2000 pengő.* Az aukción sok a régi bécsi ötvösműhelyekben készült ezüstveretű *díszkard.* A dísztárgyak között egy régi, titkos rekeszekkel ellátott íróasztal is akad, amelynek

rejtett rugóit még a tulajdonos sem ismerte,

úgyhogy ezeket az árverés vezetőségének kellett kinyomozni. Az íróasztal, amely még nem szerepel a katalógusban, *3000 pengő.* A butorok közül egy kőrisfaszalon és egy neo-barok hálószoba kelt feltűnést. 720—720 pengő az áruk, nagyon jó állapotban vannak és

nagy iparművészeti értékük is van, mert 1858-ban az akkor' Pest egyik ismert műasztalosmestere, Franz Chin készítette.

Megható, hogy milyen kis értékű, de az eladónak bizonyosan kedves dolgok szerepelnek az aukción. Néhány pengő értékű *kézimunkák, selyemzsebkendők, emléktárgyak.* Rengeteg *karlotaszegi varrottas* vásárolható az Árverési Csarnok karácsonyi vásárán, átlagosan 10 pengős árakon. Órák és nippekben sincs hiány. Egy régi állóóra különösen érdekes:

a Kossuth-nótát muzsikálja.

Az iparművészet szép alkotásai a gobelinek közül *egy XVII. században készült flamand-gobelin (Diana a vadászaton) 3600 pengő.* Egy perzsa imaszőnyeg, amelyet a katalógus hibásnak jelez, 75 pengő. Jóminőségű bokharai és kaukázusi szőnyegeket találunk a keleti szőnyegek csoportjában. Egy XVII. századbeli kopott erdélyi szőnyeg 800 pengős árral kerül aukcióra. A tipikusan ajándéktárgyak között szép cseh és bécsi porcellánok akadnak. Kikiáltási áruk tényleg szerény. *Négy-nyolc pengős majolika- és díszüvegdarabok találhaók az ajándéktárgyak között.*

nak a kiskoruaknak megtériteni azt a kárt, amelyet a szerződés következtében a kiskoruak elszenvedtek.

Az osztályos egyezség nem károsita meg a kiskoruakat

Az itélet indokolásában a kuria megállapitja, hogy nem helytálló Bernolákéknak az a kifogása, hogy az osztályegyesség létrejövetele alkalmával *a kiskoruak nem voltak a törvény előirása szerint képviselve.* Ez a kifogás, valamint felpereseknek többi kifogásai is az osztályos egyesség ellen: az, hogy az a jó erkölcsökbe ütközött stb., csak akkor vehetők figyelembe a Kuria szerint, *ha az osztályos egyesség hátrányos volt kiskoruakra.* Azt a kérdést pedig, hogy hátrányos volt-e az osztályos egyesség a kiskoruakra, *az akkori viszonyok szerint kell elbirálni.*

Már pedig — mondja a Kuria itélete — kétségtelen, hogy a kiskoruak egyesség hiányában *csak per utján* juthattak volna részükhöz, az viszont kétséges, hogy *per utján is többet kaptak volna-e, mint amennyit az egyességben kaptak?* Sőt még az is, amit igy per utján esetleg kaptak volna, *meg lett volna terhelve az Unghváry Lászlónét kétségtelenül megilleti özvegyi joggal.* Az egyességből az az előny származott a kiskoruakra, hogy *nyomban és per nélkül megkaptak* az őket megillető vagyonrészt és az özvegyi joggal való megterhelés nélkül is. Sőt azonkivül még azon a réven is kaptak valamit (a vagyon egyötödrészéből külön rájuk eső hányadot), hogy édesapjuk, az örökhagyó Unghváry László fia, *társszerző* volt az *Unghváry*-vagyonban. Ilyenformán

nem tartalmaz az egyesség a kiskoruak részéről ingyenes joglemondást

és a kapott szolgáltatás és az ellenszolgáltatás között *nincsen feltünő aránytalanság.* Ezért azután a Kuria az osztályos egyesség érvénytelenitésének nem látta helyét.

Ezért a Kuria *visszaküldi az iratokat a táblához,* amelynek feladata lesz most már megállapitani a fentiek szerint tisztázatlan tényeket. *Ha kiderül, hogy ez a szerődés tényleg hátrányos volt a kiskoruakra,* akkor a

kárukat nem természetben, vagyis az Unghváry-részvénytársaság részvényei-

Bűnvádi eljára
„Akarat" kétezer
bepörölték az

1920 atvaszán hatalmas plakátok árasztották el a fővárost és a nagyobb vidéki városok utcáit. A plakátokon egy uj szövetkezet toborzott tagokat. A felhivás elmondotta, hogy a munkásság és a kispolgárság tagjait akarja szövetkezetbe tömöriteni.

Néhány nap mulva ujabb plakátok jelentek meg, amelyek arról számoltak be, hogy megalakult *az „Akarat" Magyar Munkások Beszerző Takarék és Lakásépitő Szövetkezete.* A szövetkezett céljául azt tüzte ki, hogy tagjainak mindennemü fogyasztási szükségletét a lehető legelőnyösebb módon szerezze meg, hogy tagjainak anyagi jólétét javitsa, észszerü takarékosságra buzditsa, megfelelő lakáshoz juttassa, végül élelmezésük célszerü biztositására közös konyhák és étkezdék felállitásáról gondoskodjék.

Az agitációnak, a propagandának meg is lett az eredménye, ezrével jelentkeztek a tagok. Csupa kisember: munkások, nyugdijas közalkalmazottak, kisiparosok, kiskereskedők. Az alapitók gondoskodtak arról is, hogy az akkori idők politikai, közgazdasági, társadalmi reprezentánsait állitsák a szövetkezet élére. Diszelnökök néhai *Oláh* Dániel és *Giesswein* Sándor lettek, az igazgatóság elnökéü pedig *Blogh* J. Zoltánt választották.

A szövetkezet megkezdte müködését: tagsági igazolványokat bocsátott ki s pontosan beszedte az üzletrészek után járó 50, 100, 500 és 1000 koronákat. Akik pedig nem akartak azonnal belépni a szövetkezetbe, igérvényeket kaptak ugyancsak 50, 100 és 200 koronák ellenében és ha egy bizonyos számu igérvényt össze tudtak hozni, az igérvényesekből is tagok lettek. A Margit-köruton üzlethelyiséget béreltek ki. Itt volt a szövetkezet boltja, irodája, raktára. 1924-ig a konjunktura hullámverésében elég jól müködött az „Akarat", de 1924 tavaszán becsukták a Margit-köruti boltot és néhány hónap mulva megszünt a szövetkezet. A tagok máig sem tudják, hogy mi volt

A könyvek sorozatában *bibliofil-darabok* szerepelnek. Érdekes, hogy a könyvek kikiáltási ára minden alkalommal csekély, de a tapasztalat szerint

a könyvek árát felverik

az aukció utolsó napján. *Diszkötéses müvek szerepelnek két pengőért.* Egy *többszázéves Máté-evangélium tiz pengő* 16 kötet *Goethe* kikiáltási ára ugyanennyi. *Jókai* összes müvei 100 pengős áron kerülnek kalapács alá. *Shakespeare* összes müvei, — angolul — amelyek 90 évvel ezelőtt jelentek meg Párizsban, négy pengőre becsültettek.

Bonczur Gyula

N. U. 930. XI. 30

N.U. 930. XI. 30

— **Az Ernst Muzeum aukcijója.** Vasárnap nyilik meg az Ernst Muzeum legközelebbi aukciójának kiállitása. Az óriási és minden tekintetben választékos anyag el sem fért a szokott kiállitási termekben. Zsufolva van a nagy előcsarnok. Sőt a muzeum termeiből is meg kellett tódani a kiállitás helyiségeit. Impozáns számban vannak a kiállitáson a képek, nemcsak tetszetős festmények, akvarellek, metszetek, rajzok, hanem ezek közt számos egészen kivételes szépségü és nagy értékü vászon is. A régi külföldi mesterek közül egy Franz *Hals* és van *Ostade*, néhány Guido *Reni*, *Magnasco* és *Bassani* hivja fel a figyelmet. A régi nagy magyar mesterek majdnem kivétel nélkül képviselve vannak. *Benczur*, *Bihary*, *Ferenczy* Károly, *Hollósy* Sándor, *Liezenmayer* Sándor, *Lotz* Károly, *Markó* Károly, *Mednyánszky* László, *Munkácsy* Mihály, *Paál* László, *Székely* Bertalan, *Szinyei Merse* Pál müvei közt válogathat a mügyüjtő. De igen szép vásznakat láthatni az ujabb mesterektől: *Csóktól*, *Iványi Grünwald* Bélától, *Rippl Rónaitól*, *Rudnay* Gyulától, *Réti* Istvántól és *Vaszary* Jánostól is. Különösen gazdag a kiállitás szebbnél-szebb keleti szőnyegekben. Csaknem valamennyi válogatott darab. Sok a szép régi fajansz és üvegdisztárgy. A butorok között a XVII. századtól kezdve egészen a legujabb időkig minden stilus képviselve van. A becsárak egyáltalában nem értékelnek tul egyetlen darabot sem s mert a választék igen nagy és változatos, ugy a nagyobb, mint a kisebb igényü gyüjtők megtalálhatják a nekik megfelelő tárgyakat.

dory Gusztáv
thmáry Lajos
Antal
nis Ede
nyey Paula
y Erzsi
Rosos Géza

fél 11 órakor.

a.
(D. bérlet 12.)
vagia (K. bér:

(A. bérlet 13.)
agia.

Jávor Éva	Dayka Margit
Kegyelmes	Somlay Artur
Bella	Székely Lujza
Géza	Gózon Gyula
Matild néni	Vágóné Margit
Ügyvéd	Szigeti Jenő
Vadász	Ihász Lajos
Szerkesztő	Sugár Lajos
Detektív	Pataky Miklós
Titkár	Lontay István
Kövér ur	Lengyel József
Grimaldi	Barsy Ödön
Szállodaigazgató	Rákosi Pál

Benczur Gyula

1930. november 15., szombat. PH.

— **A Benczur-nővérek kiállitása.** A Duna-utcai Kis Szalon-ban érdekes kiállitás nyilt meg néhai *Benczur Gyula*, a világhirü magyar mester három leányának művészi munkáiból. Benczur Ida, akit műértő közönségünk már régóta ismer *Dolányi Ida* néven, ezuttal is a virtuózan megfestett virágcsendéletek egész sorozatát mutatja be. A művésznő csodálatosan örökölte édesatyja mély szinezését és páratlan technikai készségét. Ma mindegyik művét aláirhatná atyja nevével, akár figurális tanulmányokat, akár intérieurőket, akár virágokat fest. Rózsacsendéletei és mályvarózsái gyönyörüek, de a krizanthémumot, a peoniát, a violát, a pipacsot, vagy a konyha-csendéleteket ép olyan jól festi. Látunk tőle fejeket is s egy szép részletet Benczur mester régi műtermében s egy szalónt a dolányi Benczur-kastélyból. A másik nővér, *Vastagh Györgyné* Benczur Olga, gobelinfestményeket állit ki, páratlanul szép utánzatokat gobelinvászonra festve, Boucher hires képeiből meritve, vagy Murillo után. Atyja műveiből a „Mályvák közt" és a „Páni félelem" kedves amorettjeit gobelinvásznon és Hunyadi Jánost ábrázoló heraldikus diszü saját kompozicióját. Özvegy *Ürmössyné*, a harmadik nővér, mint iparművésznő állitott ki gazdag kollekciót, kisebb-nagyobb bőr- és festett famunkákból. Ezeket válogatottan szép magyar diszitmények, köztük régi erdélyi motivumok diszitik. A temperával festett lakkmunkák ragyogóan szinesek és rendkivül alkalmasak a magyar földön járó idegenek részére magyaros emléktárgyaknak. Kisebb-nagyobb ládikák, kulacsok, dohányzótálcák, asztaldiszek, tükröcskék s másféle apróságok izléses csoportjából áll ez a gyüjteményv. A három nővér művészi munkássága érdekes dokumentuma a művészi hajlam átöröklésének. *(k. k. l.)*

P.H. 930. XI. 15

mának bokréta-ünnepe. A pesti izr. hi
község pénteken délben ülte még Abony
utcai új gimnáziumi építkezésének ha

— **A Benczur-nővérek kiállitása.** A Duna-utcai Kis Szalon-ban érdekes kiállitás nyilt meg néhai *Benczur Gyula*, a világhirü magyar mester három leányának művészi munkáiból. Benczur Ida, akit müértő közönségünk már régóta ismer *Dolányi Ida* néven, ezuttal is a virtuózan megfestett virágcsendéletek egész sorozatát mutatja be. A művésznő csodálatosan örökölte édesatyja mély szinezését és páratlan technikai készségét. Ma mindegyik művét aláirhatná atyja nevével, akár figurális tanulmányokat, akár intérieuröket, akár virágokat fest. Rózsacsendéletei és mályvarózsái gyönyörüek, de a krizanthémumot, a peoniát, a violát, a pipacsot, vagy a konyha-csendéleteket ép olyan jól festi. Látunk tőle fejeket is s egy szép részletet Benczur mester régi műterméből s egy szalónt a dolányi Benczur-kastélyból. A másik nővér, *Vastagh Györgyné* Benczur Olga, gobelinfestményeket állit ki, páratlanul szép utánzatokat gobelinvászonra festve, Boucher hires képeiből meritve, vagy Murillo után. Atyja műveiből a „Mályvák közt" és a „Páni félelem" kedves amorettjeit gobelinvásznon és Hunyadi Jánost ábrázoló heraldikus diszü saját kompozicióját. Özvegy *Ürmössyné*, a harmadik nővér, mint iparművésznő állitott ki gazdag kollekciót, kisebb-nagyobb bőr- és festett famunkákból. Ezeket válogatottan szép magyar diszitmények, köztük régi erdélyi motivumok diszitik. A temperával festett lakkmunkák ragyogóan szinesek és rendkivül alkalmasak a magyar földön járó idegenek részére magyaros emléktárgyaknak. Kisebb-nagyobb ládikák, kulacsok, dohányzótálcák, asztaldiszek, tükröcskék s másféle apróságok izléses csoportjából áll ez a gyüjtemény. A három nővér művészi munkássága érdekes dokumentuma a művészi hajlam átöröklésének. *(k. k. l.)*

— **Ünnepség az esztergomi bencés nél.** Szép ünnepség keretében avatták az esztergomi bencésgimnázium aulá ban a *Királyfalvi Kraft Károly* festő vész által festett 6 darab nagymér freskó falfestményt. Az intézet igazgató dr. *Mattyasovszky Kasszián* üdvözölte ünnepélyen megjelent vendégeket: *Serédi Jusztinián* biboros-hercegprimá dr. *Petri Pál* államtitkárt és dr. *Stromm Viktorin* supriort. Dr. *Lepold Antal* p látuskanonok avató beszéde elhangzá után a felszentelő egyházi szertartás vetkezett, majd dr. *Strommer Viktor Konkoly Thege Gyula* és *Vastagh Gyö* méltatták az alkotásokat és köszöntöt Királyfalvi Kraft Károly festőművészt

— **Tifuszmegbetegedések Kőszeg** *Szombathelyi* tudósitónk irja: Dr. *H tiray Andor* járási tiszti főorvos lentése szerint a kőszegi Missziós-h növendékei között járványos tifuszmegb tegedések léptek fel. A vizsgálat megál pitotta, hogy *a vizvezeték vizébe szenn viz került* és ez okozta a fertőzést. intézetet zár alá vették. Ugyancsak K szegen kanyarójárvány is lépett fel iskolák növendékei között, mire a kősze ovodát és a tanitóképző gyakorló iskol ját lezárták.

— **A pesti izr. hitközség uj gimnázi mának bokréta-ünnepe.** A pesti izr. h község pénteken déiben ülte meg Abony

Benczur Gyula

...czur Gyula ... barokk kastélyát!

... nagy részét és ... építkezésekhez. ...agyott bagoly- ...k; visszhangzik ...nása a 9x9 mé- ...mekben és az ...éteres oldalszo- ...ekben dermesztő ...uzat az úr. A ...ésű, elefántcsont ...kályhákból már ...an meg — kilenc ...ból!...

község névadója. Benczur Gyula *utolsó tulajdonosa volt a barokk kastélynak és végakarata szerint itt temették el a kis temetőben.*

A legendás múltú kastély, amely jelenlegi formájában is több mint 200 éves, *II. József*nek a szerzetes rendeket feloszlató ismert rendeletéig a *pálos-barátok kolostora*, utóbb a *Pejacsevich grófok* fészke volt. Különös módon került Benczur Gyula birtokába: *a gróf egyetlen Benczur-festményért adta cserébe a művésznek — szabályos adás-vételi szerződéssel.* 1912-től haláláig itt élt és alkotott Benczur, abban a műteremben, mely a kastély toldalék része mögött, a park hátsó feljáratánál áll, s amelyet ideköltözésekor építtetett. Most emléktábla jelzi a nyolc alkotó év történetét és a műterem újra a művészetet szolgálja: *Szabó* István szobrászművész, a bányászok életét és munkáját sok művészi hittel és lelkesedéssel örökítő mester él és dolgozik itt. A műterem különben a Nógrád megyei művészek közös alkotóhelye is, bárki idejöhet dolgozni, amikor csak kedve tartja. S ez így helyes, de ami egyébként történik a volt Benczur-kastéllyal, értékeivel, a csodálatos, pompás környezettel, a sokszázéves ősparkkal — az elszomorító tünet.

„Vándorló" kövek, ajtók, ablakok

A kastély fölötti parancsnokló szerv a Nógrád megyei tanács. A kis Benczurfalva helyi tanácsának tehát semmi köze a barokk épülethez. De, amikor tanácsháza kellett, akkor, három évvel ezelőtt, hirtelen elhatározták, hogy az iskolát áttelepítik ide, a *Benczur-kastély szárnyába.* A régi iskolába pedig a tanács költözött. Ugyanakkor tétlenül nézte a tanács, hogy a falubeliek kényükre-kedvükre elbontják az átellenben levő hegyen, az ugyancsak érintetlen, háborús pusztítástól megkímélt *Bückler-kastélyt.* Néhány építkező falusi ember jutott ingyen kőhöz, szarufához, deszkához. A falunak viszont nincs kultúrháza — pedig mennyire hiányzik! — Elfért volna a Bückler-kastélyban a tanács, sőt az iskola is. Akkor úgy okoskodtak Benczurfalván: a festő kastélyát úgyis *gabonaraktárnak* használják. *Tehát foglalt.*

Harc a kastélyért

Azóta már üres, elhagyott és omlik a barokk épület. És most változatosság kedvéért rákerült a sor: *a falubeliek alkalmanként mindig elvisznek róla valamit.* Nem belőle — *róla!*... Máris hiányzanak a csodálatos fafaragású ajtókeretek, szárfák, a faragott ablakrámák. Leszaggatták már a

...gyűjtő ...kóczi-fa tövében

Kitekintve a nyugati ablak előtt zöldellő óriás *tiszafára* — mely az ország egyik legszebb ilyenfajta fenyője — vagy *Rákóczi tölgyére*, melynek törzséhez a fejedelem a szécsényi napok idején, a környék szájhagyománya szerint, lovát kötötte — *az enyészet, a pusztítás képét látom.* Volt itt egy tanító, *Baksa* Ferenc. Csak néhány hete helyezte el szabályos háborúskodás árán a Nógrád megyei tanács oktatásügyi osztálya. Baksa tanító úgy értelmezte a népvagyon fogalmát, hogy *pénzért értékesítette a Benczur-kastély mozgatható értékeit; követ és faanyagát. No, meg az őspark fáit kitermelésre ítélte.* Maga is fűrészelt a *Rákóczi-tölgyből*, temetési koszorúra ajándékozott örökzöldet a tiszafából, *MÉH-gyűjtőtelepnek* használta a kastély szobáit és kertjét.

Szabó István sokszor ragadja ki a fejszét egy-egy »önkényes fakitermelő« kezéből. Most már legalább annyit elért, hogy a Benczur-kastélyt, amely merő véletlenségből sokáig nem szerepelt a Nógrád megyei műemlékek nyilvántartásában, legalább a megyei tanács műemlékvédő bizottsága szárnyai alá vette. De a kastély megóvásáért csak papíron történt lépés, a valóságban nem.

Van pénz? Nincs pénz!

A műterem mögül eltelepítették már a községi bikaistállót, cementtel vízhatlanították az északnyugati falrészt, a kastély jövője azonban változatlanul bizonytalan. *Pedig még egy telet nehezen visel el a különlegesen épített kettős tető.* Már embernagyságú rések tátonganak a fekete zsindelytetőn, a szél szárnyára vette és ingatja.

A Nógrád megyei tanács művelődési osztályán és az építési osztályon beszélgettem illetékesekkel. *Boross* Sándor, a megyei műemlékek patronálója, mint előadó azt mondja: annyi már bizonyos, hogy alkotóházat szánták a Benczur-kastélyt. *De pénz kellene a helyreállításhoz.* A tervosztályon állítólag tartalékoltak százezer forintot, *de ez a százezer forint valóságban nincs meg.* Pedig a benczurfalvi épület *tetőszéke* jelenleg még kijavítható — ötvenhatvanezer forintból. Az Országos Műemlékvédelmi Felügyelőség már az idén adott volna zsindelyt a tetőzéshez, de még fuvarra sem volt pénz.

Kaszás Józsefné megyei v. b.-titkár szerint Nógrád megye költségvetésében sajnos, ilyen tétel: *műemlékvédelem — nincs...*

Alkotóházat vagy üdülőt!

Pedig a benczurfalvi műemlék-helyreállítással mindennapi életünket szolgálnák. Hiszen teljesülne a szép és nagy terv, hogy gyönyörű otthont találjanak a Nógrád megyei és más vendég-alkotóművészek, természet ajándékozta gyönyörű környezetben, egészséges vidéken. Már arra is gondoltak, felajánlják a pedagógus-szakszervezetnek, állítsa helyre üdülőnek, s akkor a művészek bérelhetnének néhány szobát. *Vagy állítsa helyre a SZOT!* A Mézes-patak partján, Benczurfalván, nincs fürdőlehetőség, de legalább olyan festői környék ez is, mint például a Bükkben Szilvásvárad. Kisebb üdülőnek is feltétlenül alkalmas Benczur Gyula egykori kastélya. Vagy írói alkotóháznak. Bárminek, csak vegye már kézbe valaki a sorsát és nézze meg jól a költségvetést, melyik számláról lehetne »átkönyvelni« bizonyos összeget ennek a romlásra ítélt épületnek a helyreállítására.

A műemléki felügyelőség véleménye

Az Országos Műemléki Felügyelőség tervezési osztályán legalább akkora gondot okoz a Benczur-kastély jövője, mint Nógrád megyében. *Décsi* Mihály főmérnök azt mondja: — A műemléki felügyelőség bármikor kész segítséget nyújtani a Benczur-kastély helyreállításához, mint ahogyan felajánlotta a zsindelyt a tetőjavításhoz. De a Nógrád megyei tanács is áldozzon beruházási keretéből a benczurfalvi kastélyra.

Szabó József

nfben:

ntetéséről

őzéséről

A ruhrvidéki munkásküldöttség vezetője kijelentette, hogy azért jöttek, mert tisztán akarnak látni. Grotewohl miniszterelnök válasza után a bányászok kijelentették: meggyőződtek arról, hogy az NDK kormányának javaslata *becsületes szándékból fakad és reális*. Megígérték, hogy ilyen értelemben tájékoztatják munkástársaikat.

inak 99,87 százaléka jelöltjeire szavazott

ügyminisztere — akit a választások lefolytatásával bíztak meg — televíziós nyilatkozatában a következőket állapította meg: »A választásokban való *nagyarányú részvétel*, a városainkban és falvainkban tapasztalható *örömteli légkör* csattanós választ ad a nép ellenségeinek, akik uszító jelentésekkel és híresztelésekkel akarták félrevezetni lakosságunkat«.

ott az európai elmi övezet terve

lyével néznek szembe, amely őket két ellenlábas kereskedelmi tömbre oszthatja.

Párizsi hivatalos helyen közölték, hogy *Macmillan* angol miniszterelnök levelet írt de Gaulle tábornoknak. Macmillan levele azt követően érkezett meg, hogy angol részről vasárnap este bejelentették, nem vesznek részt a Maudling-bizottság ülésein.

A *Daily* ...

se után az argentin fegyveres erők szombat délután *különleges biztonsági intézkedéseket hoztak*. Hozzáláttak egy biztonsági terv végrehajtásához, amely megelőző intézkedéseket tartalmaz, köztük azt, hogy a katonaság a rend fenntartása végett *megszállja a stratégiai pontokat*.

Husszein visszakozott

Ammanból jelenti a *Reuter:* Szamir *Rifai*, Jordánia miniszterelnöke hétfőn a parlamentben bejelentette, hogy kormánya *visszavonja* azt a panaszt, amelyet az ENSZ-hez nyújtott be az Egyesült Arab Köztársaság ellen *Husszein* király ismeretes repülőgép-incidense ügyében. Mint mondotta, a király akarata volt a visszavonás, mert az a kívánsága, hogy az ügy *lekerüljön a napirendről*. A kormány elhatározásáról értesítették az ENSZ jordániai küldöttét, hogy továbbítsa azt *Hammarskjöld* főtitkárhoz.

A Reuter korábbi hírében utalt arra, hogy Husszein azért szánta rá magát erre a lépésre, mert az eddigi vizsgálatok kiderítették: *a jordániai hatóságok követtek el mulasztást* a repülőút előkészítésénél.

Larsent kizárták a Dán Kommunista Pártból

Koppenhágából jelenti a *TASZSZ:* A *Land og Folk* közölte, hogy a Dán Kommunista Párt Központi Bizottsága november 15-én *egyhangúan hozott határozatával kizárta a pártból* Aksel *Larsent*, a DKP volt elnökét. A határozatról kiadott közlemény szerint a Dán Kommunista Párt XX. kongresszusa megszabta a párt munkájával kapcsolatos elveket és megválasztotta az új Központi Bizottságot. Larsen azonban a kongresszus után ismét olyan igazságtalan vádakkal illette a pártot, amelyeket a kongresszus már elutasított. Larsen kijelentette, hogy a kongresszus határozatait nem tekinti kötelezőnek magára nézve és nem hajlandó a kongresszus kijelölte politikai irányvonalat követni.

Ilyenformán — hangsúlyozza a közvélemény — Aksel Larsen *durván megsértette* a párt szervezeti szabályzatának előírásait.

Külpolitikai hírek

△ *(Kairó, Reuter)* A szabad algériai kormány egy hétfőn kiadott közleményben bejelentette, hogy Mahmud *Serif* fegyverkezési miniszter, Ben *Hetta*, a szociális ügyek minisztere és Szaad *Dahlab* tájékoztatásügyi miniszter *hivatalos látogatásra* a népi Kínába készül.

△ *(Moszkva, TASZSZ)* A szovjet fővárosban vasárnap aláírták az ötéves szovjet—indiai kereskedelmi egyezményt.

△ *(Vancouver, MTI)* Walter *Nash* újzélandi miniszterelnök, aki résztvett a Colombo-terv seattlei értekezletén, hazaindulása előtt újságíróknak kijelentette, hogy a nyugati világ *kellő időben el fogja ismerni a népi Kínát*. »Ez nem függ az Egyesült Államok elismerésétől« — tette hozzá.

△ *(Delhi, TASZSZ)* Delhiben hétfőn megkezdődött az indiai parlament téli ülésszaka. *Nehru* miniszterelnök az ülésszak előtt közölte, hogy jövő év elejére várják *Vorosilov* indiai látogatását.

△ *(Bécs, MTI)* Az osztrák külügyminisztérium hivatalos közlése szerint Ausztria és a Lengyel Népköztársaság kormánya elhatározta, hogy a két ország kölcsönösen jó kapcsolatainak további elmélyítése érdekében a bécsi lengyel és a varsói osztrák követséget *nagykövetség rangjára emeli* és ezek élére nagyköveteket nevez ki.

△ *(Párizs, MTI)* A NATO állandó tanácsa hétfőn ülést tartott és megvitatta *Berlin helyzetét*, különös tekintettel *Hruscsovnak* a Szovjetunió miniszertanácsa elnökének legutóbbi nyilatkozatára.

Nagy jelentőségű magyar javaslat az UNESCO közgyűlése előtt

Párizsból jelenti az *MTI:* A UNESCO párizsi közgyűlése most foglalkozik azzal a nagy jelentőségű magyar javaslattal, amely indítványozza, hogy az ENSZ kulturális és nevelésügyi bizottsága *behatóan foglalkozzék a sport és fizikai nevelés szerepével*. A magyar javaslat rámutat, hogy a sport jelentős helyet foglal el a civilizált világban, s nagy szerepet tölthet be az ifjúság és a tömegek nevelésében. Ebből kiindulva helyén való lenne megállapítani az egyensúlyt a fizikai nevelés és az iskolai tudományos, vagy hivatásbeli nevelés között. A magyar küldöttség mindezek alapján felhívja a UNESCO tagállamait, *teremtsenek szoros együttműködést* a fizikai nevelés síkján. Ennek az együttműködésnek az alapján a UNESCO-nak *támogatnia kellene egy olyan konferencia összehívását*, amely a sportnak a nevelésben betöltött szerepét vitatná meg, s ami ennél még lényegesebb: *létre kellene hozni a fizikai nevelés nemzetközi bizottságát*.

A UNESCO küldöttségei közül sokan helyeslik a magyar javaslatot, de a világszervezet több vezetője azzal érvel elfogadása ellen, hogy az óriási költségvetéssel dolgozó UNESCO-nak nincs erre pénze...

Jellemző a magyar javaslat kedvező fogadtatására, hogy még a jobboldali párizsi *Figaro* is lándzsát tör elfogadása mellett. »Ha a UNESCO nem érdeklődnék e probléma iránt, ez azt jelentené, hogy *csődöt mondana* egyik lényeges feladata megoldásában« — írja a magyar javaslat kapcsán a párizsi lap.

Árleszállítás a Bolgár Népköztársaságban

Szófiából jelenti az *MTI:* A vasárnapi bolgár lapok közlése szerint a Bolgár Kommunista Párt Központi Bizottságának és a Bolgár Népköztársaság Minisztertanácsának határozata értelmében novem-

kender- és pamutáruk árát. A fentieken kívül csökkentették a gumiáruk, vasáruk, edényáruk, evőeszközök és kőolajtermékek árait. Hét-tizennégy százalékkal csökken a gépkocsik, motorkerékpárok

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor-u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

FÜLES

58-45.

Katalógus nélkül...

Füles meglátogatta a Nemzeti Galériában rendezett Benczur Gyula (1844—1920) emlékkiállítást. Amikor észrevette az egyik képen önmagát, meglepetésében elvesztette a katalógust. Tessék kitalálni, mi a képek címe?

1. Hogy kerül a képre Füles? 2. Ki ez a méltóságteljes udvari tanácsos? 3. Ki ez? És ki a modell? 4. Regényíró? Költő? Festő? 5. Ki ez a négy bájos gyermek?

1

2

3

4

5

BÉLYEGEK
gyűjtőknek és fejtőknek
Olyan bélyegeket válogattunk össze, amelyeket külföldi államok adtak ki, de magyarokat, magyarországi épületeket, vagy magyar vonatkozású eseményeket ábrázolnak. Egyet-mást letakartunk a bélyegeken, de olvasóink nyilván így is kitalálják, hogy hol, mikor és milyen alkalomból adták ki ezeket a bélyegeket.
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
HELFT DEM SOZIALISTISCHEN UNGARN
+10
LUXEMBOURG
DEUTSCHE BUNDESPOST

Benczúr Gyula

vál is ...

válogatás közvetítésében. Ra-

... kulturális ügyek

□ BENCZÚR-KIÁLLÍTÁST nyit a Nemzeti Galéria augusztus huszadikán, az Alkotmány ünnepén. A nagyszabású bemutatóra Benczúr Gyula vidéki múzeumokban és magángyűjteményekben őrzött alkotásait is Budapestre szállítják. Több mint kétszáz alkotás — olajfestmények, tanulmányok és vázlatok — szerepel majd a gyűjteményben. A nagy érdeklődéssel várt kiállítást Telepi Katalin művészettörténész, a Nemzeti Galéria tudományos munkatársa rendezi.

ppontjában

ntéseink

a Daily Sketch „aggódik"
az arab képviselők jelenlé-
te miatt,

Benczur Gyula.

PH. 1928. XI. 15.

— **Az Ernst-muzeum XXXIX. aukciójának katalogusa.** Vasárnap nyilik meg az Ernst-muzeum XXXIX. aukciója, amely főuri birtokból származó ezüstgyüjteményt, *Benczur Gyula* és *Keszler József* hagyatékának mütárgyait, valamint más főuri és magánbirtokból származó mütárgyakat bocsát kalapács alá. Az aukció pompás katalógusa már megjelent és ez a katalógus nemcsak az aukciós anyag gazdagságában, amelynek részletes ismertetésére egyébként a *Pesti Hirlap* vasárnapi számában visszatérünk, hanem kiállitásának pompás külsőségeiben is a külföld nagy aucióinak katalógusaira emlékeztet. Száztizennyolc oldalon és negyvenkét mümellékleten ismerteti ez a katalógus az aukció remek anyagát, a nyomdai technika tökéletességével és a mümellékleteken a magyar reprodukciós ipar nagyszerü fejlettségéről téve bizonyságot. Az Ernst-aukciók magas és nemzetközi viszonylatban is elsőrangu szinvonalához minden tekintetben méltó ez a nagy képes katalógus, amelyet gyönyörüséggel lapozhat a legkényesebb izlésü külföldi amatőr is és amely az Ernst Muzeum kiadásában, a *Légrády Nyomda és Könyvkiadó Rt.-nál* készült és jelent meg.

Pesti Hirlap, 1928. No. 15.

2

Kiállítások

Ernst-Muzeum. Egy héttel ezelőtt nyilt meg a *Műcsarnokban* az *Andrássy*-hagyaték bemutatása, most az *Ernsték* rendeznek *Zichy* Béla gróf, valamint más magánbirtokokból származó festményekből és műtárgyakból aukciós kiállitást. Sok tárgyat régi ismerősként üdvözlünk, igy *Benczur* Gyula közismert *Bacchansnő*-jét, a hires olasz—angol *Bartolott* mester *Kleopatráját, Csók* Istvánnak több müvét és még nagyon sok festményt, melyekkel régebben találkoztunk valahol, müteremkiállitáson, vagy tárlaton. Ahogy járjuk az *Ernst-Muzeum* mütárgyaktól zsufolt termeit, önkéntelenül arra gondolunk, vajjon mikor fogunk ezekkel a mütárgyakkal ujból találkozni, — hiszen manapság a képzőmüvészetnek ezek az értékei éppen ugy vándorolnak, mint a részvények és az értékpapirok. Majd minden képen jóismert kézjegyeket látunk: *Deák-Ébner* Lajos, *Basch* Gyula, *Dudits* Andor, *Fényes* Adolf, a tragikusvégü *Glatter* Gyula, *Kernstok* Károly, *Kacziány* Ödön, *Iványi-Grünwald* Béla *Mednyánszky* László és mások szignaturáit, — közülük a régieket: *Markó* Károly, *Barabás* Miklós, *Bröcky* Károly, *Bruck* Lajos, a freskófestő *Roskovics* Ignác, *Székely* Bertalan és más hazai, velencei, német, angol festő nevét. Az egyik teremben *Lotz* Károlytól van egy akt, — a nagy festő leánya, aki finom női alakjával majd minden müvén látható. De nemcsak festmények, hanem porcellánfigurák, csészék, tányérok, fajanszszobrocskák, üvegvázák és poharak, ezüsttárgyak és ékszerek, ikonok, trümók, vitrinek és különböző butorok tarkitják ezt a müvészi szempontból nagy értéket képviselő aukciós kiállitást.

Tamás-galéria. Gyüjteményes kiállitás keretében mutatkozik be *Lehel* Mária és négy szobrot állitott ki *Bokros* Dezső. Az utóbbi, bizonyos asszir-egyiptomi hatás alatt, tömör, sikokra tagolt tehnikával dolgozik. Ez az utóbbi évtizedben ujra feltámadt forma — mint oly sok szobrásznál — *Bokros* Dezsőnek se adott sokat. Nem is adhat, hiszen a primitiv-szobrászatnak a mondanivalója: a másolás, — pláne az egyiptominál az. Kár lenne *Bokros* Dezsőért, ha kétségtelen talentumát igy feláldozná. — *Lehel* Mária aktjai meglehetősen szétfolyó, minden koncepció nélküli munkák. Csendéleteiben ellenben nagyon ügyes, sőt ennél is több, mert manapság, amikor a csendéleteket a tárlatok rémeinek lehet nevezni, jót jelent, ha élvezettel néztük egy müvésznél a megfestett virágokat és tálakat. *Lehel* Mária a csendéleteket egészen egyénileg oldja meg, különleges szin- és vonalvezetéssel. Tessék megnézni. Tájképei a szó valódi értelmében kulturáltak, igazi, modern tájképfestőt mutatnak be.

D. A.

Benczur Gyula
M. 1930. XI. 30.

zolóhegedüre), *Frank*-szonáta, *Sarasate*, *Szi-anovszki* stb. müvek szerepelnek. Bérlők ki im váltott jegyeiket ma és holnap vehetik át. gyárusitás ma (vasárnap) délelőtt 10—12-ig. ici-utca 23. „Koncert".
Huberman Columbia-lemezeken játszik.

Casals december 10.

yetlen hangversenye az igazi muzsika ünnepe sz. Bérlők jegyeit dec. 7-ig tartjuk. Jegyek korlátolt számban Váci-utca 23. (Koncert.)

Zathureczky Ede hegedüestje

kedden, Z., fél 9. Jegyek Váci-utca 23.

Antalffy—Zsiross Dezső

enzációs müsort fog játszani 15-iki egyetlen gonaestjén, mely iránt óriási az érdeklődés. Jegyek 1—6 pengőig.

---

zpont megindította rotaprintes for-

kötetekét a

pzőmüvészeti Élete"

ımely a Közoktatásügyi Népbiztosság

a Budapesti Kir. Ügyészség 1919-es

kozó részét tartalmazza. Ára: 15.- Ft.

iadványai közül kapható

k 1954-55."

zpont évkönyve. Ára: 75.- Ft.

k 1956-58."

k a Müvészettörténeti Dokumentációs

Benczur Gyula.

— **Az Ernst-muzeum aukció-kiállitása** tegnap óriási érdeklődés mellett megnyilt. A kiállitáson Benczur Gyula, Kessler József és Balassa Istvánné gyüjteményein kivül főuri körökből származó mütárgyak hatalmas sorozata látható. A magyar klasszikus mesterek szinte kivétel nélkül nem egy reprezentáns darabbal képviselvék, de mellettük az élő magyar müvészek, olasz és holland mesterek is kiváló darabokkal láthatók. A régi ezüstgyüjtemény, antik butorremekek, porcellán-, bronz- és régi fafaragványok, gobelinek, szőnyegek és Balassáné hires magyar textilgyüjteménye a kiállitást a legmagasabb szinvonalra emelik. A kiállitás egész héten nyitva marad s hétfőn, október 26-án, délután ½4 órakor megkezdődik az aukció.

Reggel, 1928. Nov. 19.

3

Benczúr Gyula

Benczúr Gyulának (1844—1920) a Szt. István-bazilika mozaikjaihoz készített kartonjai a barokkos konvenció szellemében készültek. Kevéssé spirituális művészete hasonló feladatokra nem termett. Több tartalmat tud adni oltárképeibe, amelyeknek vázlataiban művészi érzés is megcsillan. »*Szt. István felajánlja a koronát a Boldogságos Szűznek*«, az enemű művek közül a legismertebb, a Szt. István-templom főoltárát díszíti. (A hozzá készített vázlatok több változatban maradtak fönn.) Hasonló ábrázolásai: *A királyok imádása, Krisztus az Olajfák hegyén, Szt. Erzsébet* stb.

Rózsaffy Dezső
Magyar egyházi festészet
a XIX. században
A Múgyűjtő
1930. 177. l.

Nemzeti Ujság. 1896. 121. sz. (Budavár visszafoglalása.)

NEMZETI SZALON
1930 MÁRCIUS HÓ

Nemzeti

Szalon Almanach. Budapest, 1912. 151. l. —

Benczúr Gyula

Életrajzával

Az Iparművészeti Múzeum mult évi vásárlásai közül első helyen kell említeni a *gróf Teleki*-féle gyüjteményből megvásárolt ötvöstárgyakat. A *Benczur Gyula* hagyatékából való textilgyüjteményből is sikerült 44 darabot megszerezni, melyhez még a Benczur-család ajándéka gyanánt ugyancsak az elhúnyt mester hagyatékából származó szép aranybrokát járult. N

MAGYAR MŰVÉSZET
1927. 167. l.

Benczúr Gyula

Rudolf néhai trónörökös arczképe az akadémián. *Eötvös* Loránd báró, az akadémia elnöke, rendkívüli ülésre hivta össze a tagokat e hó 10-ikén déli tizenkét órára, hogy megnézzék és ünnepélyesen átvegyék *Rudolf* trónörökös arczképét, melyet a király festetett meg *Benczúr* Gyulával, a kitünő művésszel, az akadémia képes terme számára. A rendkívüli ülést *Eötvös* Loránd báró nyitotta meg és rövid beszéd után felhatalmazást kért, hogy az akadémia hódolatát a trónhoz eljuttassa. Az akadémikusok felállva hallgatták meg és éljenzéssel fogadták a beszédet, aztán megnézték a festményt, mely a királyfit huszártábornoki egyenruhában, életnagyságban ábrázolja. Az arcz maga rendkívül élethű.

Vas. Lap. 1892. 53. l. (u. a.)

Az 1693. sz. feladvány megfejtése

Rezikcióra H.-tól.

Megfejtés.

Vilegor	Sötét	Vilegor	Sötét
1. Fd4—e7	Kd5—e6 (a)	1.	Kd5—e4 (b)
2. He2—d4 +	Kc6—d7—d6	2. Vb8—b5 +	Kc4—b5
3. Ff1—b5 v. Hg8—f6 mat.		3. Hc6—d4 mat.	

a.		b.	
1.	Kd5—e4 (c)	1.	Hh4—g5
2. He2—g3 +	K. t. sz.	2. Hg2—f4 +	Kd5—e4—e6
3. F. v. H. mat.		3. Ff1—g2—b6 mat.	

II.

Légy tacosztól forró nyárig,
A mosoly mind ránczozá válik
Megvöníti a való.
Oh az [illegible]

Benczúr Gyula

A király arczképe. Pestmegye közgyűlése elhatározta, hogy székházának díszterme számára *Benczur* Gyula nagynevű művészünk által lefesteti Ő Felsége a király arczképét. Beniczky Ferencz főispán a legfelsőbb kihallgatás alkalmavál személyesen tudatta ez elhatározást Ő Felségével, a ki örömmel vette tudomásul s kijelentette, hogy szívesen űl a képhez a művésznek. A főudvarmesteri hivatal értesítette Benczurt, hogy a király e czélból meg fog jelenni műtermében. A király a Szent-István-rend lovagjainak öltönyében, brokát selyemben, festeti le magát.

229 f.

Vas. Ujs 1892.

229. C.

Vas. kgs.

1892. 738. l. képpel

minisz

Benczúr Gyula

Vas. Ujs. 1892
284. l. —

Jenő főherczeg a festészeti mesteriskolában. Jenő főherczeg, ki mióta Budapesten van, állandóan élénk figyelemmel és érdeklődéssel kiséri fővárosunk társadalmi és művészeti fejlődését: e hó 11-ikén ellátogatott a Bajza-utczai mesteriskolába s mindenekelőtt a *Benczúr* műtermét kereste fel. A főherczeg nagy érdeklődéssel nézte a királynak Pestmegye ülésterme számára készülő arczképét, valamint Ferdinánd bolgár fejedelemét. A Benczúr műtermében való hosszabb időzés után a földszintet nézte meg a főherczeg, hol *Stetka* Gyula, *Mannheimer* Ágost és *Dudics* festőművészek kalauzolták. Mindegyikök műtermében elég érdekes látnivalót talált, arczképeket, életképeket, miniatur festményeket. Jenő főherczeg barátságos bucsut véve kisérőitől, s elismerését fejezve ki, távozott.

Benczúr Gyula

Vas. Ujs. 1900. 769.

A lipótvárosi bazilika oltárképe. A lipótvárosi Szent-István bazilikába megérkeztek Velenczéből a szentélybe szánt mozaikképek s már helyükön is vannak. A szent mise öt főrészét ábrázoló képeket *Benczúr* Gyula festette és Salviati velenczei czég rakta mozaikba. A színgazdag, nagyhatású képek a szentély belső kupoláját egészen elfoglalják. Alattuk föl van állítva próbaképen a főoltár természetes nagyságú mintája. A hatalmas templom belső berendezésén és díszítésén egyre dolgoznak, de csak 1903 végére készülnek el. A fölszentelést az 1904-ik év elején tartják meg.

Vay Péter gróf: L'hommage de la nation au roi a l'occasion des fetes du millénaire, de Jules de Benczúr. *Revue de Hongrie.* 1909 jún. 15. —

kiadási csekkszámla terhére

hó 27-én. A miniszter rende

osztálytanácsos.

A hiv

minis

Benczúr Gyula

Végvári L.: Hozzá-
l. szólás Rabinovszky M.
kritikájához.

Szabad Művészet

1950. 10. 394, 395. l.

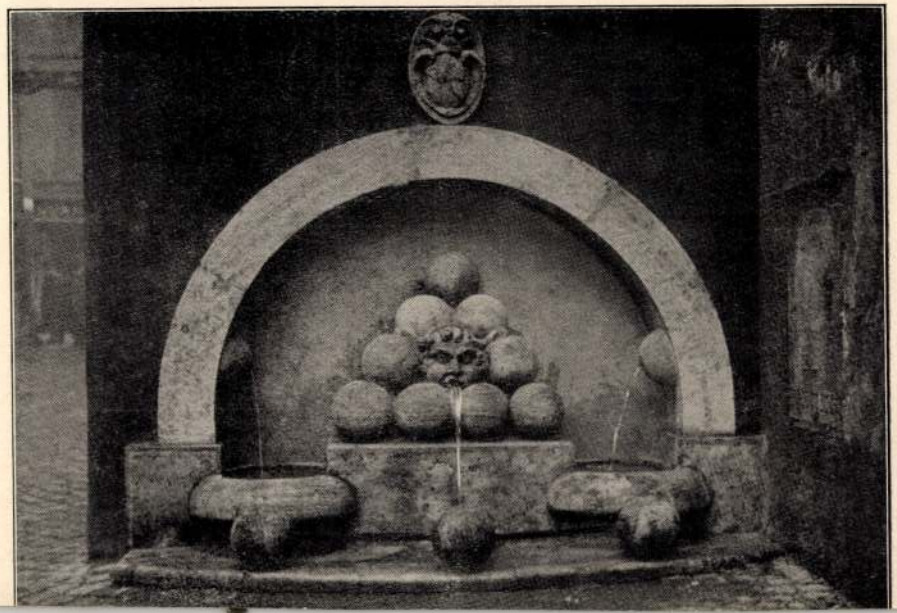

Végváry Ferencz és Zimmer Ferencz: Sturm-féle országgyűlési almanach. 1910—1915. Budapest, 1910. 164. l. —

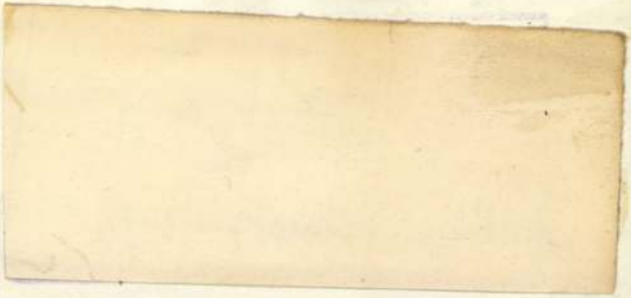

A Müemlékek Országos Bizottsá

I.

Virág Béla: A mesteriskoláról. *Ország-Világ.* 1886. 795. l. (arcképpel). —

Z

n-

-

ember hó 30-án. A miniszter rendeletéből:
tálytanácsos.
olat hiteléül:

miniszteri osztálytanácsos.

A kiadvány hiteléül:

Füredi Károly
miniszteri s.hiv.igazgató.

Benczúr Gyula
1894. 5. h. (kép

SATYR-FEJ.

Benczúr Gyula rajza.

Vas. kép. 1894 5. h.

A magyar művészek által Jókainak átadott albumból.

rjesztő képes hetilap.

ezer képpel illusztrálva. Szerkeszti Nagy Miklós.

PI UJSÁG»

hű marad alapitásakor megválasztott irá-
zeti haladásnak képe, a közéletnek tükre,

nelynek szerkesztése már 27 esztendeje van ugyanazon
ésével hetenként két nagy íven jelenik meg számos képpel
a *hazai dolgok* különös figyelemben részesülnek és a
ett újabban «**Női munka és divat**» czimű rovattal
et és életképeket, nagyobbrészt illusztrálva, közöl *Jókai*
Herczeg Ferencztől, B. Büttner Linától, Petelei Istvántól,
, Kazár Emiltől, stb.

Mór „A nagy ellenség“ *czimű uj, hazai*
szek rajzaival; ugyancsak a jövő 1894. év
zimű hosszabb elbeszélését Kimnach László
eszélését, szintén művészi illusztrácziókkal.

endkivüli mellékletekkel lesz jövőre is bővitve, s ezen felül

8 frt; félévre 4 frt; negyedévre 2 frt.

egész évre 12 frt, félévre 6 frt, negyedévre 3 frt.

ág“ előfizetői egész évre 1 frt 60 kr., félévre 80 kr. pótdij

gei közt leg-
swachman-
kos katoná-
haladja meg
kap azon fe-
int 2800-ra
is békókkal,
ezekhez még
kétféle, egy-
szögletü ka-
ban tervezik,
t.
ulja az *olasz*
ti kék posztó
s sinkáján a

tötte a gyászesztendejét, a meddig nem illő föl-
menni Bécsbe az udvarhoz. Gyászesztendő volt,
de nem szomorú. Egy egész huszár-ezred feküdt
Ujfalun, s a tisztek mindennaposak voltak a kas-
télyban. Ebédek, séták, vadászat, labdajáték jár-
ták folytonosan. Húsz nyalka huszártiszt egyet-
len asszony lábainál. Ilyen özvegyi állapot nem
igen szokta az asszonyokat sírba vinni.

Hanem arra aztán annál alkalmasabb, hogy
eltávolítsa őket a sírtól. Attól a bizonyos sírtól.

A szomorú grófné eleinte minden héten két
misét szolgáltatott a megboldogúlt gróf lelki
üdveért, aztán minden két hétben egyet. Végül
dig elmaradt az az egy is.

Vas. lys.

1893. 712. 2.

Kiprá Ferenc dr. főpolgármester és Sipocz Jenő dr. polgármester
védnöksége

alatt a Budapesti Építőmesterek Ipartestületének IV., Irányi-utca 17. szám alatt levő székházában

EMLÉK-KIÁLLITÁST

rendeznek, amellyel kapcsolatban az ALPÁR-szoborra beérkezett gipszminták is bemutatásra kerülnek.

A kiállítást József Ferenc dr. kir. herceg Ő Fensége

vasárnap, október hó 28-án, délelőtt ½11 órakor

nyitja meg, amikorra Nagyméltóságodat / Méltóságodat / Nagyságodat alulírt testületeknek van szerencséjük meghívni és felkérni, hogy az ünnepség fényét nagybecsü megjelenésével emelni kegyeskedjék.

A BUDAPESTI ÉPITŐMESTEREK IPARTESTÜLETE.
A MAGYAR ÉPITŐMESTEREK EGYESÜLETE.
A BUDAPESTI ÉPITŐMESTEREK stb. SZÖVETSÉGE.

A kiállítás 1928 október 29-étől kezdve naponként délelőtt 10 órától délután 4 óráig tekinthető meg.

zt, a kit a népek jótékony
ül szánt. Mindenki tudja,
övendőbeli a két herczegnő
kire az uralkodó választása
sem, hogy mikor Erzsébet
e által értesült az uralkodó
erű naivságában a hitetlen
iáltott fel: «Ez lehetetlen!
génytelen teremtés vagyok.»
következő nap templomba
yja a jelenlevő főherczegek
unokahugát engedte előre
a világ tudtára, hogy ő a
li császárné, s mikor a mise
unokahugát kezen fogva az
elé e szavakkal vezette:
áldjon meg minket, ez itt
— akkor többé senki sem
gy oly frigy létesült, melyet
ódó szivek szeretete ép úgy
politika magas érdeke.
el és herczegnőkkel való há-
hajdani időkben sem vol-
absburgok udvaránál, s ezek
Mátyás idejében IV. Frigyes
Kunigundának házassága
erczeggel, melyben érdekes
ő atyja tudta nélkül, a leg-
eribb szerelemtől indíttatva
yet a császár a maga részé-
meghódítójának, Mahmud
lt, ezzel remélve őt és népét
ithetni.
a, mint az osztrák politika
lata domborodik ki évszáza-
események egybefüggő lán-
sburg világuralmi eszme, a
rendszernek a Habsburgok
ialakulása, családi politiká-
e világrészünk sorsa intézé-

nem valami méltó férj
császárleányhoz.

Ezt a mellőztetést B
feledte, bár Károly Ti
zitása sokszor kisegített
ból s egy ízben majdne
beleegyezését adja ország
mezőbb Németalfölddel
a bajor és Habsburg
házasságok ettől fogva n
válnak, habár kétségtel
második házassága is
nővel csak a politikai n
azzal csupán a bajor udv
téseinek engedett, mely
tulajdonságokkal biró»
gül ajánlotta.

Természetesen ez nen
fény kifejtésében a csász
brunnban tartott lakod
mából. Mert itt, a fejed
császár sajátságos ellens
tartózkodni, itt ment v
mely hosszú idő mulva
czegnőt adott Ausztria
maga saját költségén 25
ki ugyanekkor, kik közü
kapott s ezenkívül külön
költségeire, melynek vé
külön e czélra rendelt
haza lakására.

Abban az időben, ig
nem vetélkedhettek szép
beli «Galante Sachsen»
herczegnőinek nevezett
kel. De szelid, házias eré
ségben és példás köteles
minden fejedelmi hölgy
hattak. Nem csodálhatjuk tehát, ha Ferencz csá-
szár bajor születésű negyedik nejéről, Karolina
Augusztáról is azt olvassuk: hogy felséges férje

tett kereskedelmi hajókon;
kereskedői ügyességét most it
sen fogadott az öreg, székkel

Benczúr Gyula

Vas. Ujs. 1893. 788. l.

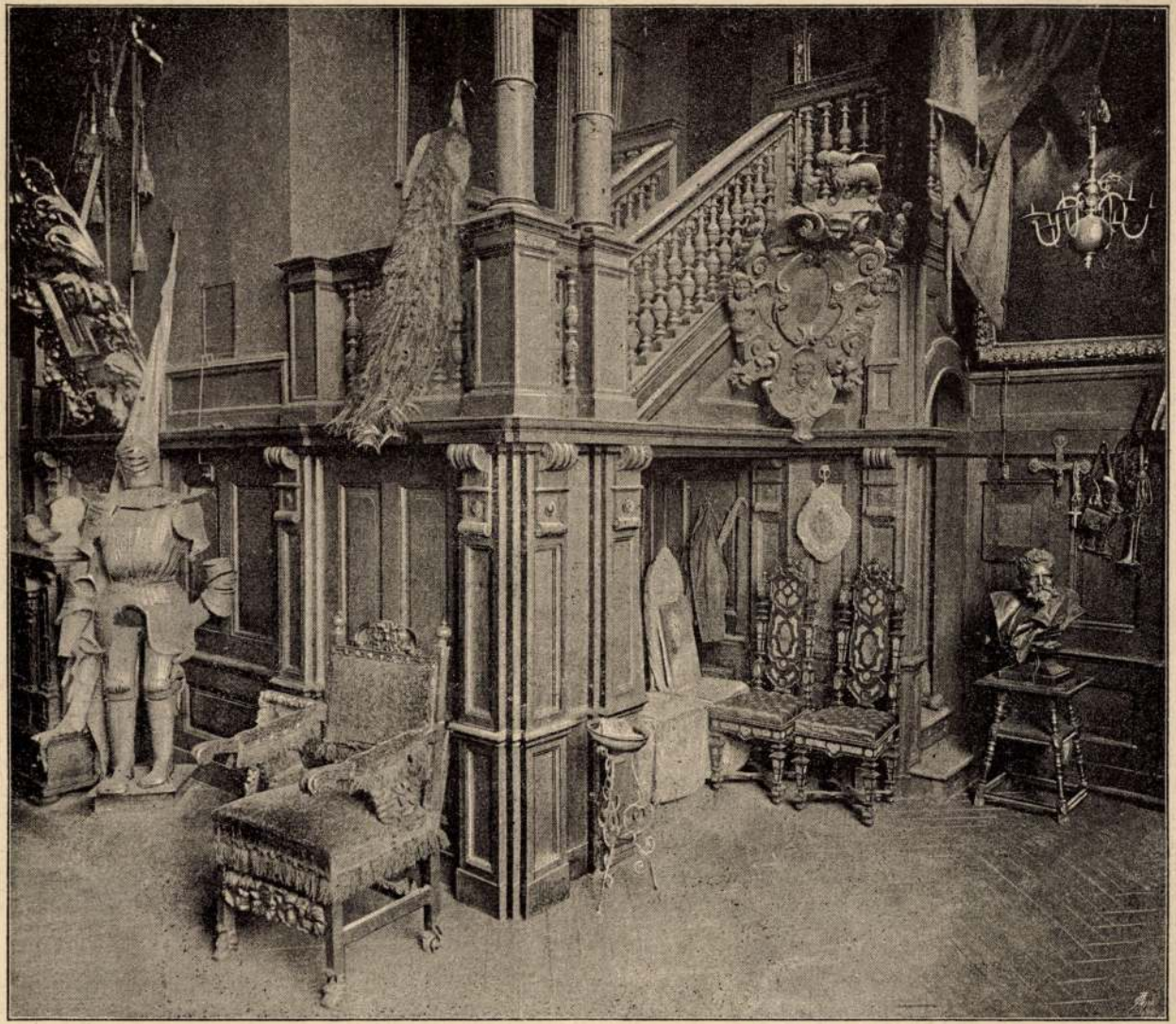

Fénykép után. (A «Magyar szellemi élet» czímü müből.)

RÉSZLET BENCZÚR GYULA MŰTERMÉBŐL.

Benczur Gyula

A király Budapesten.

VASÁRNAPI UJSÁG. 1893

320. l.

elnöke a polgármesterek, számos országgyüjési képviselő, különböző méltóságok. A vonat 5 óra 35 perczkor érkezett, s a szalon kocsi ajtajában álló királyt nagy éljenzés fogadta. Ő felsége legelőször Wekerle miniszterelnökkel fogott kezet s nyájasan beszélgetett vele, majd a többi miniszterekhez és püspökökhöz fordult. A képviselők közül Tisza Kálmánnal is beszélgetett. Ráth Károly főpolgármestertől egészsége felől tudakozódott. *A király* nyitott fogatban hajtott Budavárba, a földiszitett utczákon összegyült sokaság folytonos éljenei közt. A királyi palotában várta ő felségét *Vaszary* Kolos bibornok primás, *Csernoch* János apátkanonok kiséretében. A király a bibornoktól hogyléte felől tudakozódott s nagy érdeklődéssel kérdezte titkárának, Kohl Medárdnak állapotát. Ő felsége a délelőttöt lakosztályában töltötte, de *Wekerle* miniszterelnököt hosszabb kihallgatáson fogadta, majd pedig *Jenő* és *László* főherczegeket, kik az udvari ebédre is hivatalosak voltak. A király délután 2 órakor a városligetbe hajtatott s megnézte az iparcsarnokban rendezett *virágkiállitást*. Itt gr. Bethlen András földmivelési miniszter és *Emich* Gusztáv, az orsz. kertészeti egyesület elnöke fogadták. A csarnokban előkelő közönség várta és éljenezte az uralkodót, ki egy félórát időzött ott, s aztán a *művészek telepére*, a Bajza-utczai mesteriskolába ment. *Benczur* Gyula jeles művészünk ugyanis Pestmegye közgyülése számára a király nagy arczképét festi, s ő felsége megigérte a művésznek, hogy ülni fog a képhez. A királyt, a ki St.-Quentin gróf szárnysegéd kiséretében érkezett. Benczur Gyula a bejáratnál fogadta s egyenesen első emeleti műtermébe kisérte. Itt egy nagy állványon már fel volt állítva a vázlatkép, mely a királyt a Szent-István-rend palástjában, életnagyságban tünteti fel, a mint a trónus előtt áll s baljával a vánkoson nyugvó magyar koronára mutat. A király helyet foglalt a számára készített emelvényen, s Benczur hozzáfogott a már megrajzolt arczkép festéséhez. A királynak rendkivül tetszett a művész munkája, a mit az is bizonyit, hogy egy huzamban két teljes órát ült. Ő felsége folyton társalgott a művészszel. Beszélt a müncheni és bécsi képkiállitásról, a magyar művészet haladásáról az elmult harmincz év alatt, s különösen örömmel emlékezett meg arról, hogy Budapest főváros az utóbbi időben mily szépen haladt s mily nagyszerüen épül. Az ülés után a király nagy érdeklődéssel nézte meg a művésznek készülőben lévő festményeit, s különösen a «Budavár megvétele» czimü kép és Ferdinánd bolgár fejedelem arczképe keltette fel érdeklődését. Ez utóbbiról megjegyezte, hogy nagyon hiven van eltalálva. Öt óra volt, mire a király befejezte Benczurnál tett látogatását. Ezután ő felsége látogatást tett *Stettka* Gyula tanársegéd műtermében, a ki a királynak épen két arczképén dolgozik. A király mindkettőt sikerültnek találta. Majd *Tisza* Lajos kiséretében, ki időközben jött oda, megtekintette *Pap* Henrik, *Spányi* Kornél, *Dudits* Andor és *Janicsek* Sándor mesteriskolai tagok műtermeit s elismeréssel nyilatkozott a fiatal festők készülőfélben levő munkáiról. Ezután a király az időközben a mesteriskola környékét megszálló közönség zajos éljenzése közben visszahajtatott a budai várba. A király távozása után *Tisza* Lajos gróf, ő felsége személye körüli miniszter tett látogatást Benczurnál s megigérte neki, hogy megküldeti számára Bécsből a képhez szükséges díszöltönyöket.

Május 4-ikén reggel ő felsége szemlét tartott a Vérmezőn a budapesti helyőrség fölött, mely 7 órára teljes díszőrség vonult ki. A fényes katonai parádéra nem a legjobb idő kedvezett, de azért óriás közönség gyült össze. Ő felsége visszatérve a királyi lakba, egész nap otthon maradt. Az udvari ebédre az összes miniszterek s b. Bánffy Dezső a ház elnöke és Szlávy József a főrendiház alelnöke voltak hivatalosak,

A királyné megérkezése. Öt hónapi távollét után a királyné május elsején délelőtt tiz órakor Bécsbe érkezett. Kiséretében voltak *Salvator Ferencz* főherczeg és *Mária Valéria* főherczegnő, a kik a királyné üdvözlésére Pólába utaztak. A hetzendorfi pályaudvarban a király üdvözölte a megérkezőket; a pályaudvarból a *király* és királyné, valamint az egész kiséret Lainzba hajtattak. A királyné a budapesti főkapitányhoz 300 frt küldött, hogy a pénzt oszsza ki a szegények közt, a kik a legutóbbi időben hozzá segélyért folyamodtak.

Lyka Károly rajza uti

:dinánd bolgár fejedelem és Mária Lujza herczegnő eski
Villa Pianoréban.

Schulcz Johanna franczia regényéből «Colette fogadalma» az ötödik közlés jelent meg. *Gyulai* Páltól «Egy ifju emlékkönyvébe» czímű szép költeményt élvez az olvasó, *Radó* Antal pedig Musset Alfréd nagy költeményét «Októberi éj» nyujtja jó fordításban. Ismerteti és birálja a folyóirat Heine «Dalok könyvének» Endrődi Sándortól megjelent fordítását. Janet: «A politikai tudomány története», Ujhegyi: «Budavár keletkezése és hadtörténeti multja»; Éble: «Károlyi Ferencz gróf és kora» czímű művek ismertetésével záródik a kötet tartalma. A «Budapesti Szemle» előfizetési ára egész évre 12 frt, félévre 6 frt.

Mennyit irt Jókai? Irt eddig 324 önálló kötetet, nem számitva szétszórva megjelent czikkeit. Önálló

Bruckner Gyula

rdető
YELŐ
fi Sándor u. 17
296, 188-307

NÉPSZAVA

1958 AUG 19

Kedden nyílik a Benczur emlékkiállítás

A Nemzeti Galériában bemutatták a sajtó képviselőinek a Benczur Gyula emlékkiállítás anyagát. A Nemzeti Galéria új kiállításán Benczur Gyula életművét mintegy 130 alkotás mutatja be. Egy részük a Nemzeti Galéria gyűjteményéből származik. Magángyűjtőktől is kölcsönöztek képeket. Bukarestből Benczur Gyula több ifjúkori képét, Csehszlovákiából pedig számos

Benczúr Gyula

Vas. Ujs. 1894. 822. l.

(A Műcsarnok őszi kiállításából.)

Benczúr Gyula, a kitünő mester amorette-képeinek egyik legkedvesebbjét küldötte e kiállításra. A nagy mesterek nyomdokain haladva, úgy színben, mint formában gondos átképzés, behatő tanulmány s meggondoltság jellemzik a legapróbb részletekig a mester alkotását. Teljesen fölösleges oly művészt, mint Benczúr, bővebben méltatnunk, ki annyi kiváló alkotásban bájolta el a műszerető közönséget évek hosszú során. A műbarát, ki boldog birtokosa e festménynek, sok élvezetes órában fog a mesterre gondolni, midőn műve szemléleténél annak szépségein elmereng.

P&1

Lajos – u 105

72

61. ábra

③

Czóbel Gyula: A három testvér művészetről. Pozsony, é. n. 29. l. –

Vészi Gerzson
könyvnyomda
Budapest, VI.,
Podmanicky-u.
Telefon 108-03

Benczur Gyula.

*** Szobrot Benczur Gyulának.** Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat választmányi ülésén egyhangu lelkesedéssel kimondották, hogy mozgalmat inditanak a nagy magyar festő: *Benczur* Gyula emlékének szoborral való megörökitésére. Ecélból érintkezésbe lépnek a Benczur-társasággal, a székesfővárossal. Nyiregyháza városával, mint Benczur szülőhelyével és velük öszre megalakitják a Benczur-szoborbizottságot.

M. 928 VII/15

Magyarság, 1928. jún. 14.

Benczur Gyula

Benczur Gyula emlékkiállítást

rendezett. *Benczur* művészetében a kiegyezés utáni, gazdaságilag rohamlépésekben fejlődő ország élete, gazdasági és szellemi struktúrája és ellentmondásai tükröződnek. *Benczur* kora akadémikus festészetének egyik nemzetközileg is kimagasló képviselője. 1844-ben született Nyíregyházán, Kassán nevelkedett a magyar szabadságharc kisugárzásának mély és őszinte hazaszeretetében. Tizenhárom évet töltött Münchenben — előbb mint növendék, később mint tanár — és a nemzetközi hírt és dicsőséget jelentő bajor fővárost első hívásra otthagyta, hogy hazafiúi szolgálatból vállalja az akkor még kezdetleges hazai művészeti viszonyok között működő budapesti mesteriskola vezetését. Művészetébe csak nagyon halványan szűrődtek be az akkori európai festészet leghaladóbb tendenciái. Munkássága mégis nagy jelentőségű a magyar művészet európai színvonalának megalapozásában. Történelmi képei (*Hunyadi László búcsúja, Vay keresztelése, Budavár felszabadítása* stb.) eleven kompozícióikkal, ünnepi pátoszukkal, portréi és kompozíciói a lokálszínek ragyogásával és az anyagszerűség visszaadásának virtuóz készségével tűnnek ki. *Bacchánsnőjének* vaskos szépsége, vidám és gunyoros önarcképei, virágok között játszadozó pirospozsgás puttói, a kor ralkodó osztályának, a nagypolírságnak és az arisztokráciának ompakedvelő stiláris eklektizmusát mutatják. A történelmi jlődés már a mester életében essze túlhaladta ezt a szemlélet, de *Benczur* emberi és festői kvalitásai ma is bámulatra és tiszteletre gerjesztik a szemlélőt.

*

Népszabadság 1958 IX.5.

Péter Imre.

Jegyzetek kiállítás-Joksól.

Benczur Gyula

Magyar Nemzet
1986. VI. 21.

100 + 1

Magyar plakátkiállítás a Műcsarnokban

KEDVES EZ A TRÉFA a megkésett centenáriumi kiállítással, s vicchez illően elég nevetséges is. Mert komolyan venni nem lehet, hogy egy országos műintézmény egy esztendőt késsék egy általa is jelentősnek és megünneplésre érdemesnek tartott jubileummal. Nevessünk hát — jobb híján — együtt a *Műcsarnokkal*, s vegyük szemügyre a nagy vállalkozást. Hiszen e kiállítás — a *magyar plakát történetét* bemutató tárlat — nem csekély erőfeszítést igénylő nagy munka eredménye. A Műcsarnok nem múzeum, nincsen gyűjtőköre, munkatársai elsősorban a kortársművészet feldolgozására, rendszerezésére hivatottak. Ettől eltérő, a mostanihoz hasonló nagyobb történeti áttekintést először 1981 és '82 fordulóján végeztek, akkor a magyar fotográfia sorsának alakulását vették szemügyre. Most a plakát van soron, a másik olyan nagy hatású művészeti ág, amelynek nincsen önálló múzeuma, állandó bemutatóhelye az országban.

A plakáttörténet kutatói Benczúr Gyulának az 1885. évi *Országos Általános Kiállítás* hirdetésére készült munkáját tekintik kiindulópontnak, annak ellenére, hogy a kiegyezéstől eltelt csaknem két évtized fellendülő gazdasági életének gyáralapításai már korábban plakátszerű hirdetményekben is közhírré tették. Innen kezdte el tehát a munkát a kiállítás rendezője, *Bakos* Katalin s a termek berendezője, *Kemény* György. A rendszerezés eszközének a periodizálást gondolták, s használták, ezen belül pedig témánként csoportosították a plakátokat. Így készült el a — nagyon szépen (külföldön) nyomtatott — katalógus is, ugyancsak Kemény György tervei szerint.

Ez a rendezői elv — véleményem szerint — nem bizonyult a legszerencsésebb megoldásnak. A korszakok: 1885—1919 (a végén egy markáns cezura és kiemelt nész 1918—19 plakátjainak); 1920—1944 és végül 1945—1986, olyan szeletei a magyar történelemnek, amelyek egységesnek semmilyen szempontból nem mondhatók, túlságosan hosszúak is ahhoz, hogy akár stiláris, akár szimbolikus vagy csak reklám-divat, reklámszokásbeli azonosító jegyeket viselhessenek. Így valójában nem egymással összehasonlítható plakátcsoportokat láthatunk a Mű-

Bortnyik Sándor:
Igaz Mérleg porosz szenet

csarnokban, hanem lassan összefolyó plakátsort. Ez a rendezés nagyon fontos kérdéseket fed el, s teszi az egész bemutatót valójában megemészthetetlen, hatalmas színes kavargássá. Nem merem azt állítani, hogy ez hibája volna a tárlatnak, az alapkoncepció számomra csupán vitatható, de nem vagyok biztos benne, hogy más rendezői elv nem rejt-e még több csapdát magában.

Kemény György munkáját az minősíti tehát, hogyan viszi közönség elé az összegyűjtött anyagot az elhatározott koncepció alapján. E minősítés most jószerivel csak *dicsérő* szavakból állhat. A bejáratnál megütött kissé ironikus hangot sikerül végig megőriznie, a rutinos, kellemes installáláson túl úgy tudja átvezetni a látogatókat a Műcsarnok termein, hogy fel sem tűnik a bonyolult labirintus-rendszer s közben kedves ötletek, elegáns megoldások és komoly professzionista jelzések mutatják ki Kemény tehetségét, tudását, szakmai hozzáértését. Hogy csak kettőt említsünk itt meg: egy vendéglői lugashoz, kerítéshez hasonlatos farácsozat jelzi a Városliget kedélyes hangulatát az első teremben; a kiállítás közepe felé pedig a Tanácsköztársaság harsány, elementáris lelkesültsége után több, mint kijózanító a neon fehér fényében hidegen ragyogó, egyből szembetűnő, Horthy Magyarországát hirdető plakát. Ezekért könnyű szívvel bocsátjuk meg neki a „keménygyörgyös" kuszaságában antiplakátszerű katalógusborítót és kiállítási plakátot.

A TÁRLAT kereskedelmi plakátokkal kezdődik, de hamarosan feltűnnek a kiállítást hirdetők is, s közéjük idejekorán befészkeli magát a különféle mulatóhelyek, ünnepélyek hírverése. Megjelennek a sajtót, a legnagyobb lapokat népszerűsítő nyomatok s hozzájuk csak az első világháború közeledtével sorakoznak fel politikai plakátok. Színházi és végül filmplakátokkal teljesedik ki a sor. Ezek a témacsoportok meg is maradnak végig, hol az egyik, hol a másik erősödik fel

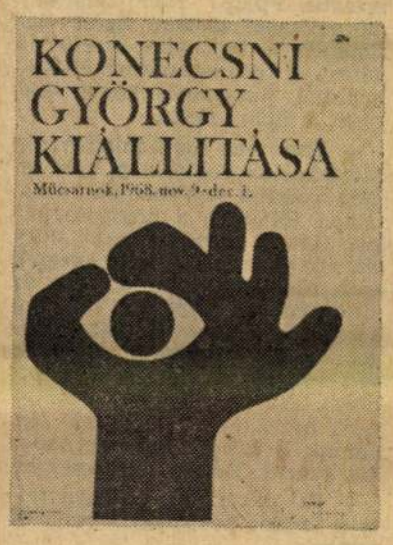

Papp Gábor:
Konecsni György kiállítása

vagy minőségében vagy mennyiségében. Ám abban, hogy miért s mikor gazdagabb egyik téma a másiknál, csak *találgatásokra* vagyunk utalva. A korai idők válogatását nyilvánvalóan meghatározza, hogy mi maradt meg. Sok esetben egyszerűen csak a szerencse szelektált, a háborúk és egyéb társadalmi fölindulások közepette ezer apró körülmény, a véletlenek láncolata tartott életben, őrzött meg nem egy plakátot. Nem lévén e nyomtatványnak *egy* múzeuma, *sok múzeuma* is lett az esztendők során. Így gyűjt plakátot az Országos Széchényi Könyvtár, a Nemzeti Galéria, a Munkásmozgalmi Múzeum, a Magyar Hirdető Archívuma, a Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum, a Budapesti Történeti Múzeum Kiscelli Múzeuma, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, és a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum; de mert mindegyik saját gyűjtőkörének megfelelően válogat, ma is akad olyan plakát — ezen a kiállításon is látható —, amelyik semmilyen „főprofilba" sem sorolható s egyetlen megmaradó példányát magától a művésztől vagy magángyűjtőtől (közülük a legnagyobbnak álljon itt a neve: *Gál* Mátyás grafikusművésztől) kellett kölcsönkérni.

A KÉSŐBBIEKBEN SEM lehetünk biztosak sajnos abban, a véletlen, a rendezők válogatása, avagy a korhűség helyezi-e a hangsúlyt egyik vagy másik plakátcsoportra. Ez a kérdés óhatatlanul felmerül a nézőben, hiszen semmiképpen nem hihető, hogy 1920—1944 között nem volt politikai plakát az utcán, azt a három-négy darabot leszámítva, amelyet a korszak legelejéről láthatunk. (Arról nem is beszélve, hogy a látogatók nem kis részének személyes emlékei is ellentmondanak e koncepciónak.) Mint ahogyan nem lett volna tanulság nélkül való az ötvenes évektől való szélesebb skáláját mutatni a politikai — az örök ellenségre figyelmeztető, a vezetőket dicsőítő — plakátoknak. Bár nem vagyok híve a nyilvános történelmi szellemidézésnek, nem tartom helyesnek az elhallgatás gyakorlatát sem. Bármilyen történeti igényű művészeti feldolgozás csak a kor mind teljesebb felvázolása mellett lehet *hiteles*, és így kínálhat ragyogó alkalmat arra is, hogy az önmagukban neuralgikus pontokat a históriai folyamatban mutathassuk meg. Egy történeti kiállítás, így e plakátkiállítás sem negligálhat(na) korszakokat, témacsoportokat, műfajokat.

A százéves magyar plakát alakulásának, esztétikai formálódásának története a művészettörténészek, szociológiai szerepének kimutatása a társadalomtudósok dolga. Egy napilap kritikájának, az egy napig élő újságcikknek e százesztendős művészeti ág *mához* szóló üzenetét kellene felfognia. A plakát „az utca művészete", tudjuk Kassák óta. Éltetője a kereskedelem, (ki)használója a politika, célja a figyelem felkeltése. Eszköze a nagyvárosok zaját és színorgiáját túlkiabáló harsányság. Mit mond nekünk kortárs plakátjaink sora? A *mai magyar* plakátokat inkább a *kultúra* élteti és megfogalmazásuk általában oly *kifinomult*, hogy céljának sokszor már meg sem felel. Sokszorosított grafikai lapként bizonyára értékesebb, művészete áttételesebb, mint angol, német vagy amerikai társáé, ám plakátlétének éppen ez a hátránya. Egyszerűbben, sokkal egyszerűbben kellene fogalmazni, mert a plakát nem csak azért az utca művészete, mert a járda hirdetőoszlopára ragasztják, hanem azért, mert *mindenkihez* kell hogy szóljon.

Hajdú Éva

Bisztray Ádám

SZABADOK

Ezt a meggyötört mezőt vettük birto
hol sír-alakú, csontszínű folt virít,
lövészároknyi horpadásban az eső meg
Bottal-kutyával támadt ránk a szom
sose ismertek kerítést a szabadok.
Vetni kellett, ne maradjon ugarnak a
ránk hajolt a rozsnok, inni Isten adott,
és felnőttek emberré, kik a sárban
és szalmán fogantak
amikor a sovány világban a testvér-jó
becézett névre hallgatott,
a vasból patkó lett, fényes zabla,
nem akartunk többé fegyvert,
de zöld-sötét varangyai üldögéltek az
Amikor a megszántott háromszög
kalászt hozott eső reménysége, felhő a
a megsüllyedt várfalon, mit eddig nen
tenyérnyi lámpást gyújtott a bodzavi

Takács Imre

MELANCHOLIA

Közeledik az éjfél, a csönd órája,
az alkoholisták kinyiffantak, már nincsen félnivaló
tolakodástól vagy kunyizástól. A Nagygöncöl
elfordult valamerre; nem tudom, merre, mert nem kint
vagyok,
hanem bent a lakásban egy kispárnára tett gépen írok,
hogy megfogalmazzam egy alap-ülés tetszeni-vágyásait.
Vidám és elragadó szeretek lenni, ha van húzásom,
ha a bőrömet mentem, ha kihúzom magam valamiből,
Taxiból kiszállni, nyújtózkodni, és venni friss levegőt! —
ez már a kezdete valaminek, ha nincs is dús folytatás.
ha elmetélt bakancs-fűzőmet papírkosárba dobom,
vagy ha ájultan alszom is el — még lehet helyreállás,
hiszen véletlen itt van, bejön
a kellemes érzet egész testembe. Az kell megfigyelnem,
melyik az a láthatatlan madár, amelyik
szívemen át kihúzza belőlem a jó fátylakat,
de nem úgy, hogy „Ifjúságom zászlói úszva lassan ..."
Mért nem tudom én magam jól védeni?
Az ablakon most csak a levegőt engedem be, de nem
nézek ki,
Sétálni se megyek le, pedig szoktam éjjeliőrködni
valamikor.
Csak ritkán esik ki a levélszekrényemből egy jó üzenet,
csak ritkán tudok egy jó szót elfogadni.

Hajnal Gábor

SZORONGÓ CSÖNDBEN

A nappal értem fogvacogva jött
fagy kuncsorog itt ravaszul
fehér szirmokkal teli fák között ...
Nehéz szívvel járok a kegyetlen tavaszban.

Körülkerített makacsul sok tegnapom
és órák bokrainak szövevénye
a sűrűségen át út nem vezet.
Hogy jutok haza kérdem a jelenbe?

Türelmetlenül óramutatókat
nézek a mesék és mítoszok között
lábam alatt a föld remegni kezd
és otthoni harang álmomba kondul.

A tegnap messze van
s a ma s a holnap is párában fuldokol
szorongó csöndben ülök egymagamban
felhők alatt és ködök közepén.

— Igaz — bólintott Szarka, majd a fiát kereste a szemével, és hogy nem találta, kiáltott: — Sanyó! Hol a fészkes fenében vagy? Gyere, akad még egy kis meló.

A kamasz a konyhából ténfergett elő. Körtét evett, szürcsögve, jóízűen, a trikóján szerteágazó erecskékkel a gyümölcs levétől.

— Minek zabálsz reggeli előtt? — támadt rá az anyja. — Nem bírtál már tíz percet várni?

A fiú csak a vállát rántotta fel. Az apját figyelte, várta az utasítást. Szarka nem szólt, előre indult a konyha melletti kis szobába.

— Hogy akarod ...? A fotellal együtt ...? — Szarkáné hangjában neheztelés. — A fotel még jó csak a rugókat kéne megcsináltatni, kereshetnénk egy ügyes kárpitost.

— Másképp nem megy — mondta Szarka.

Az öregasszony felemelte fejét az ajtónyitásra. Aprócska feje volt, szürke kis konttyal a tetején. Kifényesedett, fehérzsabós fekete bársonyruhájában olyan benyomást keltett, akárha a századelőről hagyták volna itt mutatóba.

— Ne a karfánál — utasította Szarka a fiát —, lent fogjuk

ILLÉS SÁNDOR

— A rózsás porceláni! — fogta meg az asszony karját Fülöp. — A vázát meg oda a közepére — igazgatta meg nagy gonddal a terítőt az asztalon.

— Jó, jó — dünnyögte Krisztina kissé duzzogva, mert nem szerette, ha figyelmeztették. — Hozom a rózsásat. Meg az alpak-

málészájút? De Fülöp, mi ütött beléd?

— Nem tehettem mást. Ahogy ott összejöttünk, a vállalati ünnepségen, mind körülfogtak, a Péter is, meg az a komoly arcú Elemér, a Császár doktor, ahogy nevezik a lányok. Aztán a kopasz Puskás Imre, akinek az apja valaha jobb napokat látott, kereskedő volt. Tudod, még a régi rezsimben.

— De hogyan is jutott ilyesmi eszedbe, Fülöp? Nem szoktunk mi névnapot tartani. Egész életünkben a fogunkhoz vertük a garast. A konyhasarokban ettünk, lábasból, huszonötös körte világított a fejünk fölött.

— Ezért van most mindenünk. Elszórhattuk volna, nem? De mi még nyaralni sem mentünk soha. Itthon töltöttük a szabadságunkat. Hát ne mondják most, hogy smucig az öreg! Jöjjenek, nézzék meg. Nem térhettem ki. Az az ellenszenves Kázmér Jani, a könyvelőnk mesélte nagy hangon, milyen névnapi vacsorán vett részt. Akkor támadt az ötletem. No — mondom neki — fiúk, hozzám is eljöhettek ám, nálunk is mindig nagy névnapokat rendez Kriszti, a feleségem.

— Ezt mondtad? — függesztette a férjére kék, nagy szemét az asszony.

— Ezt. Péter erre megkérdi: „Mikor tartod, Fülöp bátyám?" Hát mikor tartanám? Fülöp napján, öcsém. Május 26-án van a nevem napja, az előtte való este. Szívesen látlak benneteket. Nos? Erre sorra kezet ráztak velem és azt mondták, köszönik szépen, eljönnek.

— És ha elfelejtették közben?

— Ugyan, Kriszti! Hogyan felejthették volna el? Hiszen mindennap látják a volt íróasztalomat, ha más is ül most mögötte. Az az undok Kalmár! Osztályvezető lett belőle, maga sem hitte volna soha! Törtető, könyöklő, alázatos, ha kell, mézes-mázos.

Benczúr Gyula

l.

Mihalik Miklós bőrt

64. l.

Mihalik S.

A Miklós-bőrtön.

Kassa, 1942. 64. l.

BUDAPEST
42 11 11 10

Mihalik S.:

Benczúr Kassán.

Kassa, 1944.

46 l. 63 kép.

Benczúr Gyula

munkája, Benczúr Vilmos végrendeletileg hagyta a Felsőmagyarországi Rákóczi Múzeumra. Fenti kassai tartózkodása alatt készített portré-sorozatát.

Mihalik Sándor: Öt év műemlékvédelme és múzeumi munkája. (1938–1943.) In: Magyar Museum. 1943. III. k. II. f. 210. l.

— ТОТКОМЬОЗ —

Mihalik József: A Kassai Múzeum gyűjteményeinek leíró lajstroma. Kassa, 1903. 2, 41. l. — *U. az*: A krasznahorkai vár leltára. Kassa, 1913. 26. l. —

Borbereki K. Zoltán
Dex Ferenc
Dudás Jenő
Emőd Aurél
Grandtner Jenő
Boldogfai Farkas István Sándor
Heintz Henrik
Ispánki József
Jeges Ernő
Kákai-Szabó György
Madarassy Walter

KÁVÉ

3 pld az angolba

Benczur Gyula ünneplése a Képzőművészeti Főiskolán

Szinyei Merse Jenő vallás- és közoktatásügyi miniszter felhivására az Országos Magyar Képzőművészeti Főiskola is megünnepli *Benczur* Gyula születésének 100. évfordulóját. A főiskola *epreskerti* telepén állitják fel *Benczur* Gyula mellszobrát és helyreállitják *Benczurnak* az Epreskertben álló márványvadját.

Nyomatott a PALLAS n

Nemzeti Ujság

1944. febr. 10.

135. kép. *Johannes de Burgundia: Női arckép.*

Benczur Gyula

8.ó. nyisáp 1942. V

A Benczur-Társaság jubiláris kiállításra készül

Két év mulva, 1944-ben lesz 100 éve annak, hogy a magyar festészet világszerte ismertté vált nagy mestere, *Benczur* Gyula megszületett. Ezt az évfordulót rendkivüli művészi ünnepség keretében üli meg majd a magyar képzőművészet, de elsősorban a Benczur-társaság, amelynek alapitói között ott látjuk *Knopp* Imrét, *Dudits* Sándort és *Mihalkovicsot*, Benczur Gyula tanitványait.

A Benczur Társaság egyébként is *nagy programmal jelentkezik ezen az őszön.* Október legelején szándékozik megnyitni *20 éves fennállásának megünneplésére azt a nagyszabású kiállitást, amelyen a közönség betekinthet a társaság munkásságába.* A kiállitás előkészitői között tekintélyes munkásságot fejt ki *Krusnyák* Károly festőművész, aki a következőkben foglalta össze a kiállitás programját:

— A Benczur-Társaság most bemutatja azt az érdemes munkát, amelyet megalakulása, 20 év óta, napjainkig elvégzett. A társaság tagjai természetesen *nem Benczur-epigonok*, nem feltétlenül a Benczur-követők közül kerülnek ki. Nem Benczur-utánzók. *Minden művészeti irányzatnak művelői helyet kaphatnak ebben a társaságban*, amely teljesen liberális: egyformán tiszteli a hagyományokat és a legújabb törekvéseket. *Egyedüli mértéke a művészi jó.* Nem egy művészi klikk összeesküvése a Benczur-Társaság, hanem a kegyeletet és a haladást egyformán hirdeti.

— A Benczur-Társaság megindította már a tárgyalásokat a Szépművészeti Múzeummal és a Műcsarnokkal is, a kiállitásra kerülő képek és szobrok beküldési határidejét rövidesen megszabják s igy, előreláthatólag, az idei képzőművészeti évad első nagy eseményeként *október első napjaiban* nyitja meg termeit a Benczur-Társaság 20 éves emlékkiállitása.

8. ó. n. 942. VIII. 29-én

Irattárba érkezett: ----------

Irattári jelzés:	Irattári szám:

Magyar királyi államva

Iktató-szám: ---------- 19----

A beadvány { száma ----------
kelte ----------
beérkezése ----------

Tárgy:

-----drb. melléklet ----------csomag ----------súly

vígszínház ügyancsak szeptember ... egy kezdi el a szezont a „Négy' apának egy leánya" című vígjátékkal, amelyet Móra Ferenc regénye nyomán Hunyady Sándor írt. Itt a főpróba valószínűleg pénteken este lesz. A harmadik színház, amelyik szeptember 5-én megnyitja kapuit, az Andrássy Színház. Itt az „Artatlan vagyok" című francia vígjáték kerül színre Vaszary János átdolgozásában. Előtte való nap, pénteken este, itt is megtartják nyolc órakor a nyilvános főpróbát.

Bordy Bella első prózai szerepét játssza a Madách Színházban

Darvas József „Szakadékok" című színműében, amelyet a Madách Szín-

Benczúr Gyula

15-ig főiskolai hatóságuk útján hozzá jelentsék fel.

Benczúr Gyula műtermét a mult héten meglátogatta Izabella főherczegnő gr. Andrássy Gézáné kiséretében, s nagy érdeklődéssel nézték a jeles művész készülő festményeit.

Vas. Ujs. 1891. 162. l.

Benczur Gyula

Fővárosi Lapok 1875. I./25 l.
(A képkiállításon.)

Ez utóbbi mondást alig mernők alkalmazni Benczur Gyulánál, kinek »XV. Lajos Du Barry grófnő boudoirjában« cimü festménye nem egyéb szinpadias hatásvadászatnál. Ha Munkácsit szinei egyhangusága miatt rójják meg, ugyancsak nem róhatják meg ezért Benczurt, ki a mindenség összes szineit képes lenne alakjaira kenni, csakhogy azok mentül jobban csillogjanak és kápráztassanak. Lamartineban olvastam a következő mondatot: »a középszerüség azt hiszi, hogy mihelyt az okosság határait túllépte, hasonlit a lángészhez.« S nekem ugy tetszik, hogy Benczur a — leghiresebb kolorista akar lenni. Már a bécsi világtárlatra kiállitott müve: »XVI Lajos Versaillesban« azok közé a képek közé tartozott, melyek első sorban a szinekkel akarnak hóditani s ime, ez utána alkotott munka a müvészt nem is egy lépéssel, de mindjárt ölekkel ragadta előre a megkezdett uton. Itt aztán van szinquodlibet! Mackart körülbelől Kis Miska e dekorativ fényhez és csillogáshoz. Már a kép tárgya maga is kényes s nagy müvészt igényel, hogy undoritóvá ne váljék. Rám az undor hatását tette s tán épen azokat a borzongató érzéseket éreztem, a melyeket Sacher-Masoch »Venus im Pelz« cimü novellájának olvasásakor nehány év előtt. Vastag, nyers, durva érzékiség az igazi költészet egyetlen sugara nélkül; szinekbe öltöztetett semmi gondolat s a szemérmetlenség oly vigyorgása, melytől az embernek a háta borsódzik. XV. Lajos a kávét szolgálja fel Du Barrynak s ez kis lovagostorával a király orra alá suhint. Mindaketten vigyorognak, mert az, a mi ajkaik körül és vonásaikon játszik, nem mosoly, sem nevetés, de az állatember vigyorgása csakugyan. A háttérben egy vérbibor függöny hull alá; Du Barry chamois-szin uszályos selyemruhába van öltözve, a király sötétebb selyembe s palástjának egy része felvetődik válla köré, hogy sárga béllését is látni lehessen. A redőzet e képen oly nevetségesen erőszakolt, mesterkélten cicomás s fölöslegesen pazar, hogy bi-

zonyos távolságból a sok összevisszahajtott redőzet miatt egy — fényes karfiol-rózsának látszik. Egy szerecsen is mozog a háttérben, kezében diszedényekkel. A művésznek gondja volt arra, hogy a kép kerete is megfeleljen a tartalomnak: az is oly cifra s ép annyi gondolattól csillogó, mint a benne szereplő alakok moralis tartalma. Ily műveknél tetszik ki leginkább, hogy mennyiben kívánhat az aesthetika a művésztől szemérmet? Tizian »Venusá«-n nincs semmiféle toilette, de imádkozni lehet mellette; itt fel vannak öltöztetve, még pedig ugyancsak dúsan és cifrán az alakok, de lelkük meztelen és szemérmetlen. Lehet, hogy akad külföldi vállalkozó, ki e képet ötezer frtért megvásárolja a művésztől s ki szépnek és becsesnek is találja; de azok, kiket üres csillogás épen nem hódit meg s kik a művésztől aesthetikai szépet várnak: Benczur e képét gazdag szinei mellett is költőietlen alkotásnak fogják tartani.

A két kép, Munkácsi és Benczur Gy. képe, távol vannak elhelyezve egymástól a tárlatban, de nekem ugy tetszett, hogy civódnak egymással; Munkácsi kérges, durva fái mintha haragosan zúgtak, mormogtak volna; az az eltévedt kis lány egyszerre abbahagyta a sirást, egy mogyorófa-pálcával kezében kimozdult helyéből, odarohant a fényes királyi boudoir kellő közepébe s pálcájával először XV. Lajos ő felségét és utána Du Barry asszonyt kegyetlenül — elverte. — Igazán kár, hogy ez a két kép nincs egymás mellett: kényelmesebben veszekedhetnének.

egyszerűségben, sokcélúságban, növekedési képes
ségében objektív segítséget kapjon. A gyermekbútc
tervezése az interpretálásra vállalkozó művész telje
beleélését követeli meg.

A szellemi léptékkülönbség viszont a számunkr
fontosságukat vesztett apró tények, mesék, emléke
és felfedezések komolyanvételére int, az önáll
gondolkodás létjogosultságának nem csak a tudc
másulvételére, de fejlesztésére és méltánylására i
Ugyanakkor a felesleges próbatételek mellőzésé
(például a túlmechanizálásban, a formatobzódás
ban, a felnőtt környezetnek a gyermekre való kény
szerítésében). Ám határozott nyitást követel me
a színek, a fantáziakeltés, a játékkényszer, a terem
tenivágyás támogatása irányába.

(Csak példaképpen említeném a gyermek szen
magasságának problémáját, vagyis a horizontma
gasság jelentőségét a tárgyi világban. Máshonna
tehát mást is látnak a kicsik szemei, teljesen más te
mészetűvé válik a kontaktusuk is a körülöttük lev
tárgyakkal, mint a felnőtteknek. A megfigyelése
szerint ez a léptékváltás a tárgyak eredeti tartalm
is gyakran elfedi, s a változó méretviszony – gyakra
használatellenesen – új tartalmat szül, amit a kénye
mes felnőtt nem vesz észre, nem tud követni.)

3. *A gyermek saját környezetének közvetítésével v*
lik társadalmi lénnyé. Itt kap ízelítőt az alkalmazk
dás normáiból, simul hozzá testvéreihez, társaihc
vagy bontja ki tüskéit ellenük. A tartalmas egyénis
kialakítására, a magánélet-társasélet kapcsolatán
módjaira, a közösségi életre való felkészülésre ez az
első színtér, a bútorok közege az első kapaszkodó.
Az ésszerűség, az előrelátás, a rend, a tisztaság is itt
jut először szerephez, s a belső tulajdonságok orien-
tációja az alkalmazkodás vagy az agresszivitás irá-
nyába szárnyait bontja... Mindez persze nem bútor-
kérdés, de az is. Ismét csak példaképpen: az ésszerű
berendezések használata a tanuló gyermek számára
gyorsabban adhat sikerélményt, mint a zilált körül-
mények, vagy a könyv szerepe mennyivel természe-
tesebb, ha könnyen kezelhető. A bútorok és a benne
tárolt holmik átgondolt elrendezése, állandó rendje
sem mánia, vagy szülői intés előli kitérés, hanem ré-
sze önbecsülésüknek, a család többi tagja iránti

Benczur Gyula

Kun László halála /vázlat/

Koreknay Gyula: Képzőművészet Szabolcs-Szatmárban
Művészet, 1977. szeptember - 18.oldal.

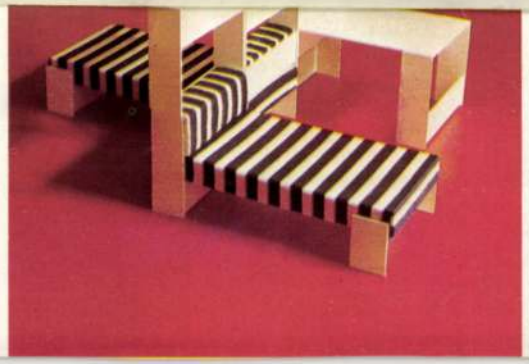

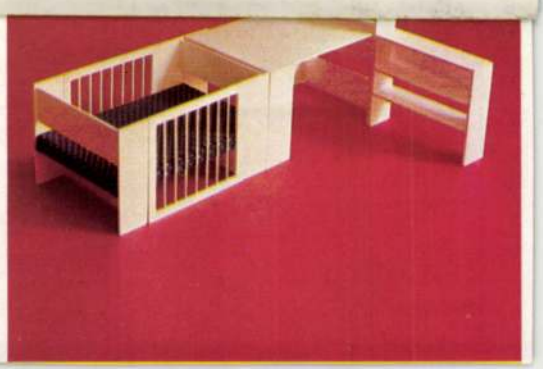

tehát, hogy a fejlődő és szertelen szervezet a tökéletes méretezésben, anyagkiválasztásban, szerkezeti egyszerűségben, sokcélúságban, növekedési képességében objektív segítséget kapjon. A gyermekbútor tervezése az interpretálásra vállalkozó művész teljes beleélését követeli meg.

A szellemi léptékkülönbség viszont a számunkra fontosságukat vesztett apró tények, mesék, emlékek és felfedezések komolyanvételére int, az önálló gondolkodás létjogosultságának nem csak a tudomásulvételére, de fejlesztésére és méltánylására is. Ugyanakkor a felesleges próbatételek mellőzésére (például a túlmechanizálásban, a formatobzódásban, a felnőtt környezetnek a gyermekre való kényszerítésében). Ám határozott nyitást követel meg a színek, a fantáziakeltés, a játékkényszer, a teremtenivágyás támogatása irányába.

(Csak példaképpen említeném a gyermek szemmagasságának problémáját, vagyis a horizontmagasság jelentőségét a tárgyi világban. Máshonnan, tehát mást is látnak a kicsik szemei, teljesen más természetűvé válik a kontaktusuk is a körülöttük levő tárgyakkal, mint a felnőtteknek. A megfigyelések szerint ez a léptékváltás a tárgyak eredeti tartalmát is gyakran elfedi, s a változó méretviszony – gyakran használatellenesen – új tartalmat szül, amit a kényelmes felnőtt nem vesz észre, nem tud követni.)

3. *A gyermek saját környezetének közvetítésével válik társadalmi lénnyé.* Itt kap ízelítőt az alkalmazkodás normáiból, simul hozzá testvéreihez, társaihoz, vagy bontja ki tüskéit ellenük. A tartalmas egyéniség kialakítására, a magánélet-társasélet kapcsolatának módjaira, a közösségi életre való felkészülésre ez az első színtér, a bútorok közege az első kapaszkodó. Az ésszerűség, az előrelátás, a rend, a tisztaság is itt jut először szerephez, s a belső tulajdonságok orientációja az alkalmazkodás vagy az agresszivitás irányába szárnyait bontja... Mindez persze nem bútorkérdés, de az is. Ismét csak példaképpen: az ésszerű berendezések használata a tanuló gyermek számára gyorsabban adhat sikerélményt, mint a zilált körülmények, vagy a könyv szerepe mennyivel természetesebb, ha könnyen kezelhető. A bútorok és a benne tárolt holmik átgondolt elrendezése, állandó rendje sem mánia, vagy szülői intés előli kitérés, hanem része önbecsülésüknek, a család többi tagja iránti

aki ezen a téren akar [illegible]

Novotny Béla belsőépítész a mátészalkai bútorgyár megbízásából erre vállalkozott. A megbízás nem indult rendszertervezési célzattal. A korszerű gyár, a fogyasztói vákuum és a tervezői lelkiismeret együttes jelenléte azonban előbb igen konzekvens igényfelmérő, méretkoordináló munkát, majd szakszerű gyártási szándékot és végül sokat ígérő gyermekbútor-családot – rendszert eredményezett. Ez a bútorrendszer elemekből összeállítható, elemcserékkel egyenként is növelhető, csökkenthető bútortesteket és állványszerkezeteket jelent. A térben és időben szabadon csoportosítható egységek méreteikben követik az életkort, igazodnak a funkciókhoz és azok változásaihoz, kiegészíthetők, semleges hatásúak, teret engednek a kombináló kedvnek és az egyéni hajlamok szerinti továbbépítésnek. Racionálisan gyárthatók, raktártérfogatuk töredéke a monolit bútorokénak (tehát jól szállíthatók), megoldásában. Nem az első ilyen vállalkozás, természetét és méreteit tekintve, amelyik az alapfeltételek dolgában a számunkra adott határok teljes kitöltését követeli meg személyi, hivatali, munkaerkölcsi vonatkozásban. A rendszertervezés ugyanis éppen azért terjed a tapasztalható csigalassúsággal, mert az igényfelmérés, a gyártás és a forgalmazás sorában igen magasfokú szervezettséget követel meg. Egyenlő szintűt a termelés technológiájával. Ez pedig nem kis dolog. Létrejötte egy iparpolitika, egy alkotóműhely, egy szociális elgondolás sikere lehet, de botladozó menete önmagán túlmutató kockázatokkal járhat. Az ipar ezúttal korrigálhatja korábbi elcsúszásait.

Novotny Béla alig pár éve nőtt ki a kamaszkorból. Bútorai a felnőtt felelősségével valahogy mégis „gyerekesek" maradtak. A huszadik századi értelemben.

FEKETE GYÖRGY

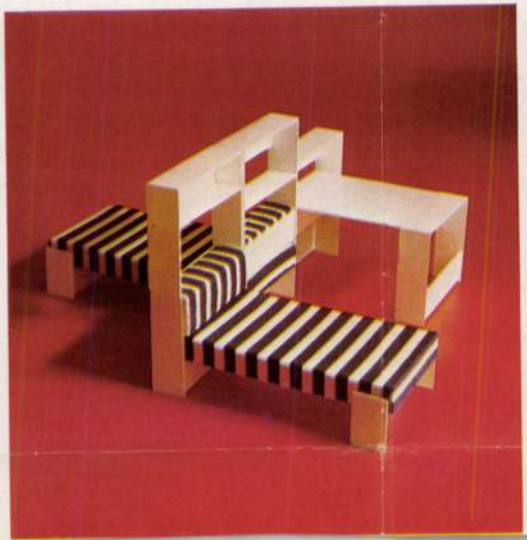

POMPA ÉS EGYSZERŰSÉG

Önarckép

A XIX. század végi magyar festészet legnagyobbaknak elismert mesterei közé számít a legtöbb hazai és külföldi elismerést kivívott Benczúr Gyula. Hetven esztendeje nincs már az élők sorában, művei azonban ma is hirdetik nagy történelmi és vallásos kompozícióit, portréi, zsánerképei kolorizmusának utólérhetetlen kiválóságait. Munkásságának kiemelkedő eredményei, tehetségének adottságai csakhamar a csúcsra juttatták, sikerei korán kiemelték őt pályatársai közül. A fiatal Benczúr 1861-től, a Müncheni Akadémián töltött három év után barátjával, Szinyei Merse Pállal együtt az európai hírű Karl von Piloty osztályára szeretett volna kerülni. A kitűnő pedagógus professzor nagy történelmi jelenetek drámai megoldásával tett szert hírnévre. Népszerű osztályára azonban ritkán sikerült a várakozóknak bejutni. Tudván, hogy előnyben részesíti a hasonló témakörök megjelenítésében jeleskedőket, Szinyei és Benczúr is drámai témával pályázott, s mindketten felvételt nyertek. Benczúr 1864-ben a Balatoni halásztragédiával jutott be. Az ízes festőiségű, de egyszerű ábrázolás egy halászcsaládot ért sorscsapást jelenít meg. Egészen más jellegű érzelmeket vált ki Benczúr, amikor a pompában tobzódó, fenséges királyi személyek kétségbeesésének vagyunk tanúi a XVI. Lajos és családja a versailles-i palota megostromlásakor című képen. A díszes palotabelső, a bársony-, csipke- és selyemöltözetek sem feledtetik azonban a következményeknek a királyi család számára végzetes kimenetelét. A fogságba esés utolsó előtti pillanatában a drámai vég előrevetíti árnyékát. A kép, akárcsak a hasonló kvalitással megoldott XV. Lajos és Dubary is már II. Lajos bajor király megrendelésére készült. A fiatal király, aki rajongott Wagnerért, és a francia „Lajosok korának" pompáját óhajtotta folytatni, megrendeléseiben is a barokkos megoldásokat kívánta meg. E célból Benczúrt franciaországi tanulmányútra küldte. A párizsi képtárakban Benczúr sokat tanult. Nem egy Rubens, Tintoretto, Van Dyck másolatról tudunk, ezek által élte bele magát a barokk művészet szellemi világába. Benczúrt érzékletes, ragyogó színkultúrája, kompozíciós készsége alkalmassá tette a feladatokra, s el is nyerte a királyi megrendelő elismerését. Tehetsége révén így korán a Müncheni Akadémia tanára lett. Már 1869-ben a még nem megrendelésre készült Hunyadi László búcsúja barátaitól című képén is pompakedvelő adottságainak, képességeinek megfelelően olyan eseményt választ, ahol módja van az érzékletes, dús anyagszerűség csillogtatására. Ilyen lehetőségeket kínált a II. Rákóczi Ferenc elfogatása című kép témája is. A Kassán, Rákóczi városában nevelkedett Benczúr mélységesen tisztelte a fejedelem emlékét. A pompás megjelenítéssel Rákóczi tekintélyét, méltóságát is kifejezésre juttatta.

A kivitelezés gondosságát történelmi képeinél többször vázlatos tanulmányok esetében tapasz-

Nyulas Madonna

taljuk. Történelmi kompozícióinak nem egy olyan tanulmánya ismeretes, amelyek a barokkos pompával létrehozott, nagyméretű végső megoldás előzményeként meglepően egyszerűek. Előadásmódjukkal a későbbi csillogás helyett a téma kitűnő megragadásával hatnak. Így volt ez a Vajk megkeresztelése című vázlat esetében is, amelylyel Benczúr a báró Eötvös József által 1869-ben meghirdetett pályázatot nyerte el. A díjnyertes kép merőben más felfogású, mint az öt évvel később kivitelezett nagy mű. Az első megfogalmazás rögzíti a tényt, miszerint a magyarság nem egységes akarattal fogadta a kereszténységet. Pregnánsan tükrözi, hogy a király döntése alapján kereszténnyé váló országban a pogányság ellenálló erővel volt jelen. Az 1875-ben elkészült mű már az újabb történelmi felfogás, a kiegyezés korának mentalitása szellemében a dús anyagszerűséggel megoldott szertartási ünnepség megfogalmazása. Vajk már a jelenlévő III. Ottó német császár és Henrik bajor herceg előtt hajtja fejét keresztvíz alá. A külsőségeknek szinte tobzódó pompája feledtetni látszik a nyugati behódolás tényét. A történelmi képek eszmei mondanivalóját történészek határozták meg, akadémiai kutatások eredményeit vették igénybe. Benczúr hazai családi látogatásoktól eltekintve húsz éven át Münchenben élt, ahol képességeinek megbecsülése a müncheni akadémia tanári kinevezésben is megmutatkozott, de a hazai elismerés sem maradt el. Itthon a kiegyezés következtében felfelé ívelő gazdasági-pénzügyi törekvések a kulturális életben is fellendülést indítottak el. Báró Eötvös József az egyre növekvő igények nyomására úgy ítélte meg, hogy hazai művészképző intézmény felállítására van szükség. A Müncheni Akadémia tanárára, Vajk megkeresztelésének párizsi aranyéremmel kitüntetettjére gondoltak, aki miután a müncheni professzori kinevezést is csak magyar állampolgárságának megtartásával vállalta, szívesen tett eleget a felkérésnek. Így alakult meg a főváros által adományozott telken az Epreskerti Mesteriskola, amelyet Benczúr haláláig igazgatott. Bár később az előretörő festői áramlatok követői bírálták pedagógiai módszereit, ő következetesen kitartott a szakmai felkészültség igényessége mellett.

Itthoni működésében a számtalan portré és egyéb vállalkozás mellett határkőnek számítanak a történelmi évfordulókra megrendelt kompozíciók, mint a Budavár visszavétele 1686-ban, a Millenniumi hódolat, és a budai vár Hunyadi terme számára élete végén még befejezett, két hatalmas Mátyás-kompozíció, a Mátyás fogadja a pápa követeit és A diadalmas Mátyás. A sorozatra eredetileg nyolc vázlatot készített. A hatalmas oltárképek megfestésével vallásos témákban is maradandót alkotott. Például a Szent István Bazili-

Vajk megkeresztelése

XVI. Lajos a versailles-i palota megrohanásakor

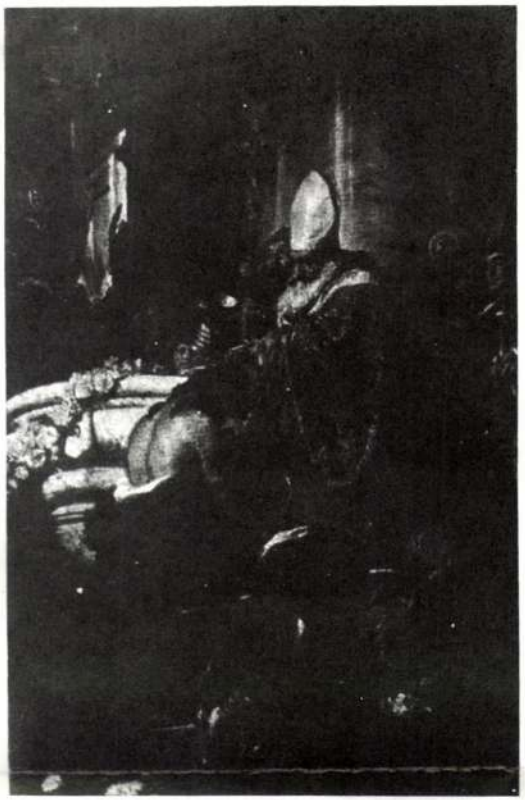

Vajk megkereszelése, vázlat

kában lévő, Szent István felajánlja a koronát Máriának és a fasori evangélikus templom főoltárának Háromkirályok imádása című képét is ragyogó festőiségű, élvezetes előadás jellemzi. Vallásos képeinek egyik egyszerű, külső díszek nélküli, vonzó alkotása a Nyulas Madonna, a nyíregyházi múzeum tudajdona. Számos arcképen örökítette meg a királyi család tagjait, és számos portré készült a főúri, nagypolgári, politikai megrendelők kívánságára. Petőfi, Trefort és Mikszáth arcmása a dísztől mentes ábrázolás példája.

Az elmúlt időszak mostohán bánt Benczúr értékeivel. A pazar főúri arcképek, a barokkos pompa idegenkedést váltott ki, s az egyértelmű Munkácsy-rajongás mellett Benczúr kiszorult a hivatalos megbecsültségből. A helyzet 1956 után változott, amikor több, mint kétszáz hazai és külföldi köz- és magántulajdonban lévő művéből a Magyar Nemzeti Galériában emlékkiállítását megrendezhettük. A nagysikerű tárlat látogatottsága bebizonyította, hogy a mai közönség is nagyra értékeli művészetét, megbecsülésben részesíti hatalmas méretű kompozícióit és pompa nélküli, bensőségesen egyszerű alkotásait egyaránt.

TELEPY KATALIN

LÓVASÚT PESTEN ÉS BUDÁN

125 éve, 1866. július 30-án délután négy órakor nyitották meg ünnepélyes keretek között a magyar főváros első személyszállító lóvasúti vonalát. Az egykori Széna (Kálvin) térről a belső körúton és a Váci úton át Újpestre vezető lóvasút egyben a főváros első pályához kötött közlekedési eszköze volt. Ezeket a kocsikat is lovak húzták, akárcsak a társaskocsit, de a síneken gördülő kocsik sokkal kényelmesebb utazást kínáltak a rossz utakon meg-megdöccenő omnibuszoknál. A lóvasút megnyitását nagy érdeklődés kísérte, a korabeli lapok hangulatos írásokban számoltak be a jelentős közlekedési eseményről. A Magyarország és a Nagy Világ című lap egykori tudósítója így ír az ünnepi utazásról: „Képzelhetik önök, hogy nagy volt az érdekeltség a közönség részéről s a lelkesülés, midőn az öt kocsi, a városi hatóság több tagjával – élükön az alpolgármesterrel, sok úri nővel, szép lánnyal, részvényesekkel, polgárokkal s egy egész kocsi, csupa újságírókkal –

megindult. Az egyik kocsiból harsogott az ott elhelyezett népzenészek hangszereiből a vidám induló s a többi kocsin is folytonos vidámság és jókedv uralkodott, mialatt a harminczhat percnyi utazás után a vonat Új-Pestre megérkezett... Hat óra előtt pár perczzel megszólalt a vonatvezető sípja s pontban hatórakor indultunk vissza Pest felé, s harminczöt percz után a szénatéren, ismét a váró sokaság üdvözlései mellett szálltunk le a kocsikról."

Az utasok 1866. augusztus elsejétől vehették birtokukba az új közlekedési eszközt, amely hamar népszerű lett. 1866. augusztusában közel ötvenhétezren utaztak a „lóvonatú vaspályán", az év végéig az utasok száma meghaladta a kétszázezer főt, a bevétel pedig a huszonötezer forintot. A több mint kilenc kilométeres vonalon menetrend szerint közlekedtek a lóvasúti kocsik, mindkét végállomásról naponta 14–14 menetet indítottak. Az indítási közök váltakoztak, a legrövidebb húsz perc, a leghosszabb két és fél óra volt. Az első kocsi a Széna térről hat óra után, az utolsó este kilenc óra előtt indult. A Széna tér és az újpesti Kis sörcsarnok (a Váci úton, a mai Csanádi utca sarkának közelében állt) között négy megálló volt: a Zrínyi kávéháznál, a Múzeum körúton, a Deák téri evangélikus templomnál, a Lipót templomnál (Bazilika) és az indóháznál (a mai Nyugati pályaudvar elődje). A Kis sörcsarnoktól kifelé a vonal bármely pontjánál meg lehetett állítatni a kocsikat, ha valaki le- vagy felszállni kívánt. A Széna tértől az indóházig és a Széna tértől a Kis sörcsarnokig közlekedő járatok is voltak, ezeken a rövidített útszakaszokon tíz krajcárba került egy utazás. A Széna tér és az újpesti végállomás között kocsiosztályonként különbözött a viteldíj: az első osztályon húsz krajcárért, a másodikon tizenöt krajcárért, a harmadik osztályon – ilyen csak az emeletes kocsikon, a tetőn volt – tíz krajcárért lehetett jegyet váltani.

A lóvasút forgalmát kezdetben tizenkét kocsival bonyolították le, a nyolc emeletes és a négy nyitott, egyszintes kocsit a Pesti Közúti Vaspálya Társaság a bécsi Spiering gép- és kocsigyártól vásárolta. Az elegáns kiállítású, jól rugózó kocsik leírását is a korabeli újságokból ismerjük. A zárt, emeletes kocsik oldalán a kocsiosztályok jelzésén kívül a város címere és a társaság névbetűi (PKVT) voltak láthatók. Az első osztályon bársony, a másodikon posztó bevonatú ülések, a tetőn bőrrel bevont karos pad szolgálta az utasok kényelmét. A nyitott kocsikban is bőr húzatú ülések voltak. Az emeletes kocsikra 30–45 utast vehettek fel. Az utasforgalom gyors növekedésével a kocsik száma és a járatsűrűség is kevésnek bizonyult. A sajtóban megjelentek az első bíráló cikkek a zsúfolt lóvasútról, az utazás kellemetlenségeiről. A PKVT a bajokon újabb kocsik beszerzésével, a kitérők számának növelésével igyekezett segíteni. Az első lóvasúti vonal ugyanis egyvágányú pályával épült, s a járatok sűrítése csak a kitérők növelésével volt lehetséges. Az intézkedések lehetővé tették a negyedórás indítási köz bevezetését. A lóvasút „indóháza" mögött létesült az első lóvasúti forgalmi telep, itt voltak a kocsiszínek, az istállók és a „személyzet lakosztályai". A vonal megnyitásakor bérelt lovak húzták a kocsikat, de hamarosan áttértek a saját lóállomány tartására.

A lóvasút kezdetben jó üzletnek bizonyult. Az első vonal építése a tervezettnél kevesebbe került, és az első éveket nyereséggel zárták. Ez újabb vonalak építésére ösztönözte a vállalkozókat. A PKVT 1868-ban két újabb vonalon kezdte meg a közlekedést, a Városligetbe és Kőbányára. Ebben az évben már két és félmillió utast szállítottak. Időközben versenytárs is jelentkezett: a Budai Közúti Vaspálya Társaság ugyancsak 1868-ban nyitotta meg óbudai és zugligeti vonalait. E vonalak közös végállomása a Lánchíd budai hídfőjénél, az elágazás a Pálffy (Bem) téren volt. A budai lóvasúton a megnyitás csonka évében ötszáznegyvenezren, a következőben egymillió háromszázezren utaztak. Pesten 1870 végéig újabb négy vonal készült el, ekkor a fővárosi lóvasúthálózat harminckét kilométer volt, ebből a két budai vonal hossza tíz kilométer. A lóvasúti vo-

Kétfogatú lóvasúti kocsi a Nyugati pályaudvarnál

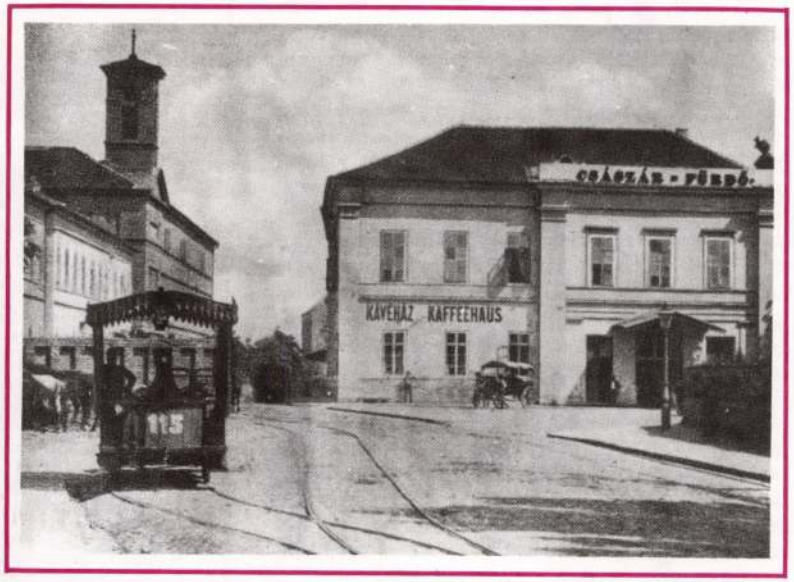

A budai lóvasút kocsija a Császárfürdőnél

Benczúr Gyula festőművész 1844–1920. 2. Folytatás.
Belidk Kiler: Vajka megkeresztelése, 1875 és az 1869-es történeti festmenyjoályatat.
Művészettörténeti Értesítő, 1986. XXXV évf. 1–2 szám, 77 old.

ogy a javasolt témajegyzékből is kitűnik — a magyar ténelemnek immár dicsőséges eseményeit, fényes kor-kait örökítenék meg. A Vajk megkeresztelése témának nden bizonnyal az aktus által hazáját a keresztény rópa közösségéhez kapcsoló királyfi vállalása adta meg lentését. (Jóllehet máig eldöntetlen, hogy István még rmekkorában, 972-ben kereszteltetett-e meg, vagy pe-Adalbert püspök 994-es magyarországi itt-tartózkodá-során. A történeti ábrázolások számára mindenesetre lvezőbb volt Istvánt a keresztséget tudatosan vállaló tt ifjúként bemutatni.) Az előző korszak tragikus szí-etű történeti festészete helyett a kiegyezés utáni kor gy perspektívákat sejtető légkörében az új rendszer nagyhatalmi státuszt sugalló történeti festészettel ánta magát reprezentálni, melyben ugyanakkor az rópához való tartozás is nagyobb hangsúlyt kapott rpád és a pogány magyarság kultusza csak a századfor-óhoz közeledve, a függetlenségi törekvésekkel egyide-g erősödik föl).

A Vajk megkeresztelése téma képzőművészeti előzmé-ei a 19. század elejéig nyúlnak vissza.[5] Első önálló lolgozása Hesz János Mihály 1822-ben megrendelt, s 28-ban elkészült esztergomi oltárképe. A 3×5 méteres hez 1825-ben kisebb változatot készített, amely ma alatonfüredi plébánia tulajdona. Johann Nepomuk iger illusztrálta azt a Wenzel Gusztáv szövegével kia-t könyvet (Képek Magyarország történetéből. Pest, 52), melyben a magyar történelem 17, illusztrációval emutatott jeles mozzanata között „Szent Istvánnak esztelése 994" is helyet kapott. Ugyancsak az eszter-ni bazilika számára készült Ludwig Moralt, müncheni tő Kopácsy prímás által rendelt három képe, köztük Szent István megkeresztelése jelenettel. Hesz klasz-cista oltárképével, az ünnepélyes merevségű geigeri mpozícióval és Moralt neoreneszánsz művével szemben nczúr Münchenben készült vázlata a színpadias beál-sokat kedvelő, könnyed festőiségű Piloty-iskola je-it viseli magán.[6] A jelenet *zsánerszerű* felfogása a latot a 60-as évek történeti festészetéhez kapcsolja. keresztséget magára vevő Vajk alakjának kevésbé jól goldott ellenpontjaként az értetlenül és megdöbbenten , elutasító és ellenséges gesztusoktól sem mentes po-ıy magyarok csoportjával Benczúr mindjárt a jelenet elmezésére is kísérletet tesz. Ebben a felfogásban az ázolás „erejét" az ellentétes szereplők pszichológiai jel-ızése adja, amit az ábrázolt történeti szituáció ismerete is erősíthet. A vázlat fekvő formátumú, rálátásban tatott (színpadszerű) terében két jelenet zajlik. Ebben „színjátékban" a jobb oldali esemény tulajdonképpen vetkezménye a bal oldalon játszódó keresztelési aktus-, s így magyarázza, értelmezi azt. Ez a narratív jelleg lig végeredményben gyengíti az ábrázolni kívánt fő mény emelkedettségét és pátoszát. Feszültség és ellen-ek csupán tematikából adódnak, míg a szemben álló portok széttartó tömegei és az árnyékot vető baldachin tt ülő Sarolta és Géza fejedelem középpontba helyezése kompozíció szétesését eredményezik. A vázlat eme bbi fogyatékosságát már a korabeli kritika is észre-te és figyelmeztetett, hogy nagy méretben ezek a bizonytalanságok még jobban veszélyeztetik a komp ció egységét.[7] Benczúr megszívlelte a kritikát, s a mű már egy tartalmilag és formailag is koncentrált megoldást eredményezett, amelyet a vázlathoz kép alapvetően más felfogásúnak kell tartanunk.[8]

1874-ben egyes fővárosi lapok már értesítenek a hogy a közoktatásügyi miniszter megrendelte Benczú a nagy képet, illetve, hogy Benczúr már dolgozik a vön.[9] A pályanyertes vázlathoz képest a kész viszonylag későn, 1875-ben készült el, szintén Münch ben.

A nagy Vajk megkeresztelése alapvetően abban té vázlatától, hogy ezen a zsánerszerű elbeszélést emelke szónoki hang váltja fel. A jelenet mellől eltűnnek a fe leges mellékszereplők, csupán Vajk, a szertartást vé Adalbert püspök, a jobboldalt álló keresztszülők (S severinói Deodát és III. Ottó császár) alakja marad m A bal oldali árnyékos templomhajóban álló magyar v zek csoportja is csak alárendelt, jelentéktelen kísérő központi csoportnak. A hangsúly — a kép minden el ezt a célt szolgálja — egyértelműen a szent esemén van. A jelenet szentségét húzza alá a kép kompozíc is. Az álló formátumú képen az alulnézetű térben, m dek diagonális mentén elrendezett kompozíció a velen barokk oltárképeit idézi. A jelenet beállítása, az térdeplő staffázsfigura, kisebb képi részletek a münch történeti festészetben leggyakrabban idézett Tiepolo b ciai oltárképére (Szent Szilveszter megkeresztelő Kc tantint, 1757—59 tükörfordítással) vagy a müncheni rályok imádása képre emlékeztet. A mű oltárképi kar tere még szembeötlőbb az 1880-as tusváltozaton, ahc a félkörívben záródó jelenetet angyalok koronázzák.[Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat 188 közlönyében olvassuk erről a tusrajzról, hogy ezzel a m oldással „Benczúr képét oltárképpé avatta fel, mint a nemzeti kegyelet oltárképévé". A nemzeti történel nek ez a szakrális felfogása a kiegyezés utáni korszak lásos tartalmú történetszemléletének a része. Az oltár külsőségeit magára vevő reprezentatív történeti kom zícióval Benczúr ennek az új korszaknak teremtette r az állami, hivatalos művészetét, de egyben új korsza nyitott a történeti festészetben is.

A festmény eleinte még a pályázati címét — Sz István keresztelése — viselte. 1878-ban jelenik meg ször a „Vajk — Szt. István kir. — megkereszteltet változat.[11] Hasonlóképp használja Than Mór is 18 ben a Magyar Nemzeti Múzeum képcsarnokának lajst ma című munkájában. A végleges cím 1902-re alakul amikor a Nemzeti Múzeum 100 éves évfordulójára kiad emlékkönyvben már a Vajk megkeresztelése változat s repel. A címváltozatok sora voltaképpen mellékes kérd csupán azt jelzi, hogy nincs a címnek eredeti verzió 1870-ben, amikor majd minden hónapban hírt adta pályázat ügyéről, a képek címeit minden egyes esetl más és más módon közölték.

A Vajk megkeresztelését elkészülte után, 1876-ban állam vásárolta meg az Országos Képtár számára. Jel leg a Magyar Nemzeti Galéria tulajdona.

Bellák Gá

JEGYZETEK

1 Vasárnapi Újság, 1869. 429.

2 Fővárosi Lapok, 1870. 430; Hazánk s a Külföld, 1870. 319; árnapi Újság, 1870. 329.
árnapi Újság, 1870. 329.

3 Ellenőr, 1870. nov 5.; nov. 8.

4 Korábban a Műegylet, 1859-ben, és a Nefelejts lap szerkesz-ge, 1865-ben írt ki hasonló pályázatokat.

5 *Lepold Antal:* Szent István király ikonográfiája. In: Emlék-yv Szent István király halálának kilencszázadik évfordulóján. rk.: Serédi Jusztinián. Budapest, 1938. III. köt. 115—154. — *Prokopp Gyula:* Adatok Hesz János Mihály (1768—1833?) fe szetéhez. Művészettörténeti Értesítő, XXX. 1981, 200—205.

6 o.v. 89×114 cm. MNG Ltsz. 2717.

7 Vasárnapi Újság, 1870. 329; Hazánk s a Külföld, 1870. 3

8 o.v. 360×245 cm, MNG Ltsz. 2798 — A vázlat és a kész különbségét elemzi: *Homér Lajos:* Benczúr Gyula. Budapest 19 25—28. — *Telepy Katalin:* Benczúr. Nyíregyháza 1963. 15—

9 Magyarország és a Nagyvilág, 1874. 24. sz. 294; Vasárnapi ság, 1874. 508.

10 tus, toll, papír 837×437 mm, MNG Ltsz. 1901—326.

11 Magyarország és a Nagyvilág, 1878. 219.

Benczúr Gyula, festőművész (1844–1920). 1.) Folytatás.
Bellák Gábor: Benczúr Gyula: Vajk megkeresztelése, 1875 és az 1869-es történeti festmény pályázat.

Művészettörténeti Értesítő, 1986. XXXV évf. 1–2 szám, 74 old.

1. Benczúr Gyula: Vajk megkeresztelése (vázlat), 1870. Magyar Nemzeti Galéria

KÁROLY

Recently the Publish
new edition of Edit L
(1807—1855), first publi

The painter Károly I
life working in England
portraitist. Unfortunate
ies hidden, its whereabo
bity as Brocky was an
whose works formed a s
Hungarian painting. In t
conditions in Hungary –
of similar, excellent artis
Their works were main
without them a right ju
s impossible. It should l
ration to attempt to sea
over Europe.

After having nearly completely forgotten [illegible] Brocky'art was valued, finally, a century ago. This is the more suprising as he had kept his Hungarian nationality and had been in close touch with his compatriots until his death. He made his studies at the Academy of Vienna, then, after a long European study-tour, he had been invited to England by a Scotch nobleman. In England in his art he combined the pleasant style of the Viennese "biedermeier" with the valuable tradition of the English portrait-painting, thus creating an eclectic individual style. His elegant Neorenaissance, Neobaroque artistic approach turned out a success in the society of the English aristocracy. His reviewer, Norman Wilkinson denotes in his work (Sketch of the Life of Charles Brocky the Artist. London, 1870) that Brocky's repute reached even the royal court and even Queen Victoria belonged to his commissioners.

In 1896, in the course of the festivals, organized on the millenial anniversary of the Hungarian conquest [illegible] collected and exhibited Brocky's paintings [illegible] The sheets represented Queen Victoria and Prince Albert shortly after their wedding:

Queen Victoria's portrait, 1841
paper, pencil and pastel
563×430 mm
Inv. n.: 22047, uncatalogued

Prince Albert's, The Prince Consort's portrait, 1841
paper, pencil and pastel
563×420 mm
Inv. n.: 22046, uncatalogued

The drawings are of great quality, excellent pieces [illegible] Brocky's œuvre. Seeing them we must accept the fa[illegible] that Brocky worked for the royal court, but for confirmin[illegible] this, further research is needed which may result in findin[illegible] some more works.

BENCZÚR Gyula festő

1873

37. jan. 11. Benczur Gyula „Szent István megkereszteltetése" című festményéhez keret szükséges. 100. p.

1876

152. márc. 20. „Szent István megkereszteltetése" Benczur Gyula képe. 101. p.

1883

462. okt. 29. Benczur Gyulának műterem az országos képtárban 105.

261. jún. 25. Benczur Gyula „Bachansnő" című festménye a müncheni kiállításba küldendő

1884

211. máj. 30. Benczur mesteriskolája őszig marad az országos képtárban 105

M. Ért. 1991/1-2.

Benczúr Gyula
Kacziány ödön = Magyar festőművészek. Vas. Ujs. 1894, 817–820. l. (arcképpel és képpel)

BENCZÚR GYULA.

Mint hajdanában, Bécsben Ammerlingtől, Münchenben Lenbachtól festett arczkép nélkül nem lehetett előkelő házat találni: ép úgy a székes fővárosban a születési vagy pénzarisztokráczia termei Benczúrtól festett arczkép nélkül alig képzelhetők. Az ő gazdag díszmagyarban ékeskedő, hatalmas representativ arczképei, mesteri, hatásos ecsettel, virtuóz tekhnikával festve, mintegy arra teremtvék, hogy a főhelyet foglalják el valamely gazdag, csillogó környezetben. Pedig volt idő, mikor a mester minden egyebet elhitt volna, csak azt nem, hogy ő egykor a magyar fővárosnak annyira kedvelt, becsült és magasztalt arczképfestője lesz. Münchenben húsz évvel ezelőtt nem egyszer említette, hogy mennyire szeretne Olaszországban telepedni meg, s a nagy olasz mestereket tanulmányozva tökéletesíteni művészetét. A sors másként intézkedett. Ma a helyett, hogy Florenczben látogatná a Palazzo Pittit szorgalmasan, epreskertbeli gazdag műtermében alkotja műveit s vezeti iskoláját.

Épen ötven éves múlt a mester ez év január huszonnyolczadikán. 1844-ben született Nyiregyházán. Iskoláit Kassán végezte, s mint tizenhat éves ifjú, kezdetben Klimkovics Béla tanítványa, később, 1861-ben, a müncheni művészakadémia növendéke lett. A nagy hírü Piloty tanár iskolájába 1864-ben lépett s ott öt évet töltött. A hetvenes évek végén mint tanár a müncheni akadémiánál működött, mig 1882-ben Trefort Ágoston miniszter meghivására a Budapesten létesített mester-iskola vezetését vette át.

A mester első műve, mely feltünést keltett, 1864-ből származik. Egy *balatoni halászt* ábrázol s a képzőművészeti társulat album-lapja volt. Az 1867-iki párisi kiállításon «*Hunyady László búcsúja barátaitól*» czimű festményét állította ki, mely jelenleg a Nemzeti Múzeum képtárában van. 1869-ben «*Rákóczy elfogatása*» keltett nagy figyelmet a müncheni nemzetközi műkiállításon. Ösmert és a műkritika által számtalanszor méltatott festménye: «*XVI. Lajos és családja a versaillesi vár megrohanásakor*» 1871-ben készült el. Majd a családi életből meritett tárgyakkal lépett elő. «*Erdő szélén*», «*Koszorút a mamának*» — kedves, bensőségteljes alkotások. Nagy feltünést kellett 1874-ben «*Du Barry*» czimű képe (szintén ösmeretes számtalan reprodukczióból), valamint az «*Alamizsna*», mely nagyobb méretű festmény. 1875-ben fejezte be «*Vajk keresztelését*» a Nemzeti Múzeum részére, mely egy 1870-ik évből származó pályázat eredménye volt. Ez időben számos *illusztrácziót* is készített a Scherr-féle történeti műhöz, nemkülönben Schiller költeményeihez. A következő években sokat dolgozott Lajos, bajor király részére, sőt többször Francziaországban is tartózkodott a király megbizásából, tanulmányozván a XV. Lajos korabeli műkincseket. Az 1882-ik évben a budapesti mesteriskola igazgatójául haza hivatván, itt mint *arczkép-festő* számos alkotásával szerzett dicsőséget nevének e nemben úgy itthon, mint külföldi kiállításokon.

Jelenleg egy nagyszabású történelmi képen, «*Budavár bevételé*»-n dolgozik, mely az ezredévi kiállítás alkalmával fog először a nyilvánosság elé kerűlni.

lunk rendesen művészeti esemény, szemlét tartunk e művészet képviselői fölött, közelebbi ismertetéseket adván róluk a «Vasárnapi Ujság»-ban.

Sorra veszszük azért régibb és újabb festőművészeinket s bemutatjuk őket úgy életpályájuk és működésük vázolásával, valamint arczképekben is. Közleményeink során gondunk lesz rá, hogy mennél teljesebb számban mutassuk be időről-időre festőművészeinknek immár tekintélyes számra szaporodott szép csapatát.

THAN MÓR.

Az elnyomatás korszakában, az 50-es években volt az az idő, mikor a magyar történeti festészet, néhány lelkes ifjú művésztől hévvel felkarolva, virágzása korát élte. E lelkes ifjú művészek egyike volt Than Mór, a nemzeti múzeumi képtár mai érdemes őre, ki, mint a híres Rahl tanítványa, eleinte Bécsben tanúlt, később Olaszországban képezte magát jeles művészszé.

Than Mór 1828 június 19-ikén született Ó-Becsén, s bár eleinte a jogi szakra készült, Barabás vezetése alatt a művészi pályára lépett. Már ez időből származó vázlatai fényes bizonyitékai tehetségének, s ezek nyomán méltán jósolhatott neki mint történeti festésznek, nagy jövőt Rahl mester. A negyvennyolczadiki mozgalmas időket Than a táborban töltötte, számos vázlatot készítve, s Görgei táborát Világosig kísérte. Az ötvenes évek elején Bécsben és Olaszországban végzett művészeti tanulmányai után Franczia-országot, Hollandiát, Belgiumot,

Benczúr Gyula

Vas. Ujs. 1894. 820. l.

Benczúr Gyula: Amorettek.

örü nagy sikereket a salon-gen
e emlékeznék az «*Ellenállhatat*
ére. Mint egy úton-útfélen elda
eltségü zenedarab, úgy jelent
lkotása mindenütt. Képes la
irakatokban, mindenütt szeml
kedves alkotásoknak egész so
észi pályáját.

Margitay Tihamér ősrégi ne
860-ban született, Debreczenb
ái végeztével a mintarajztano
észnövendék Székely tanár
Több dij elnyerése után Münch
képzőművészeti akadémián s
ulmányozott. Majd hosszab
rszágba utazott, honnan szá
lötte haza kiállitás végett. Az 1
iállításon «*Dido*» czímű nag
nénye keltett figyelmet ügye
széles ecsetkezelésével és erőtelj
Majd az «*Ellenállhatatlan*» ny
ma kedves, a nagy közönség
zeretett műveknek, melyek gy
an kerültek ki műterméből. A
ának egy-egy szemét képezi
nek, bár futólagosan, megnevez

P2

Szép-M Szapány

20

94-96 Mép

Benczúr Gyula
Vas. Ujs. 1894. 817. l.

BENCZÚR GYULA. Ellinger fényképe után.

P 3

Egyetemi Atl

(4)

19, 20,

48. ábra

Kacziány Ödön: Benczúr a műtermében. *Vas. Ujs.* 1893. 47. sz. (arcképpel). — *U. a.*: A művészek jókainak. *Vas. Ujs.* 1894. 9. l. (képpel). — *U. a.*: Magyar festőművészek. *Vas. Ujs.* 1894. 49. sz. (arcképpel). — *U. a.*: Ferdinánd bolgár fejedelem arcképe a Képzőművészeti Társulat tavaszi kiállításán. *Vas. Ujs.* 1895. 18. sz. (képpel). —

NAGY ISTVÁN
† PONGRÁCZ D. SZIGFRID
MŰVEI.

1929. ÁPRILIS HÓ.

nyay Dezső: Jegyzetek Benczúr Gyula rajzaihoz. Malo-
Művészet. 1907. 355—371. l. (képekkel). —

Műv 1.

Vészi-nyomda. Tel. 108—03.

Magyar Szalon. 1892. XVI.
9. l. (arcképpel). — [illegible] 1892. XVII. 201, 203.
l. —

Jelentés a fővárosi képzőművészeti bizottság tíz éves működéséről. 1880—90. Budapest, 1891. 32. l. — *Jelentések* és javaslatok egy orsz. képzőművészeti akadémia, illetőleg műtermek felállítása tárgyában. A vallás- és közoktatási m. kir. miniszter meghagyásából. Budapest, 1882. —

ÁRPÁDHÁZI SZENTEK

MODERN EGYHÁZMŰVÉSZETI KIÁLLITÁSÁNAK

KATALOGUSA

Benczúr Gyula

Irod

Jelképzakad

Jelentészek és javaslatok az bsz. képzőműv. Akadémia, illetőleg műtermek felállítása tárgában. Bp. 1882.

FILÓ MARCEL
könyv- és papírkereskedő
hírlapterjesztő, könyvkötő
Losonc, Rákóczi-út 15.
Telefon 217.

Meyer: Künstlerlexikon. III. 502. l. —

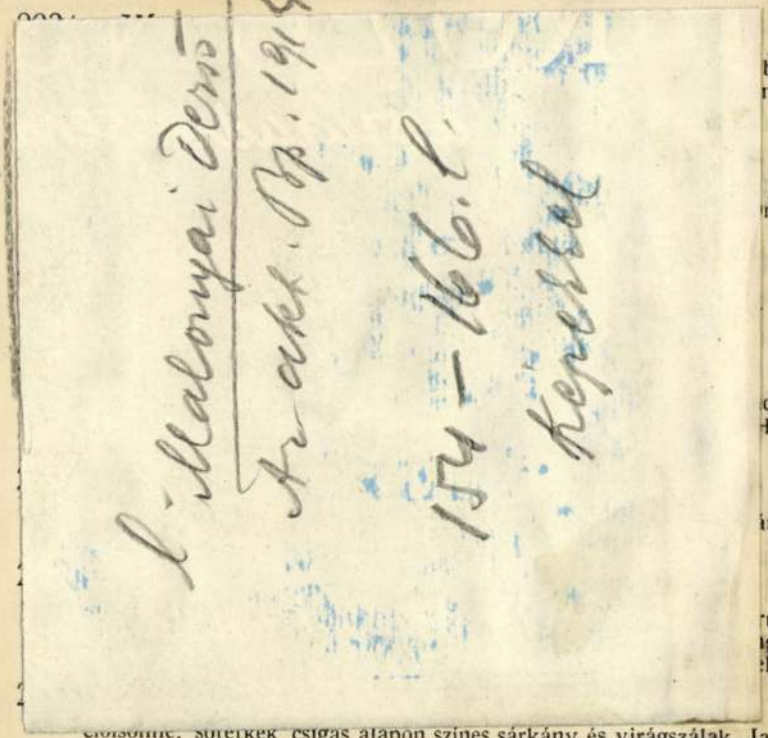

bagoly. Japán. —
nem Bambuszweig

Japán. — ZWEI
rachen umschlun-

VASE, Cloisonné-

dárral. Japán. —
Hals. Reliefdekor :

n. — KASSETTE,

rú virágos galyak-
iglich rechteckiger
l in Relief. Japan.

Cloisonné, sötétkék csigás alapon színes sárkány és virágszálak. Japán, XIX. sz. —
RUNDE DOSE, Cloisonnée. Auf dunkelblauem Fond mit Spiralenornament Drache

305. **Japán zarándok.**

Fafaragvány. Magassága 92 cm. Japán. — JAPANISCHER BÜSTER. Holzfigur. Japan.

306. **Lovas férfi.**

Terrakottaszobor, színezés nyomaival. Magassága 28 cm. Kínai, Tanagra. VIII. század. (A Wegener-gyüjteményből.) — REITER. Terrakotta, mit Spuren einstiger Polychronnie. China, VIII. Jahrh. (Aus der Sammlung Wegener.)

(Illusztrálva a XI. táblán.)

307. **Terrakotta-szobrocska.**

Magassága 8·5 cm. Kisázsia. — TERRAKOTTAFIGURCHEN. Kleinasien.

308. **Férfi ivóedénnyel.**

Terrakottaszobrocska. Magassága 8 cm. Kisázsia. — MANN MIT TRINKGEFÄSS. Terrakottafigurchen. Kleinasien.

308/a. **Falkárpit,**

kék selyem alapon, színes selyem- és aranyhímzéssel jelenet: ajándékokat fogadó Mandarin. Japán. — WANDBEHANG, blaue Seide mit bunter Stickerei aus Seide und Gold eine Szene: Geschenke empfangender Mandarin. Japan.

309. **Indiai Lakmé.**

Fafaragvány. Magassága 21 cm. India. — INDISCHE LAKME. Holzfigur. Indisch.

(Illusztrálva a XI. táblán.)

310. **Ülő Buddha-szobor.**

Márvány, aranyozva. Magassága 29 cm. India. — SITZENDER BUDDHA. Marmor, vergoldet. Indien.

311. **Harcos szobrocskája.**

Magyarország és a Nagyvilág. 1874. 24. sz. (arcképpel). — 1878. 196. l. (II. Rákóczi Ferenc elfogatása.) — 219. l. (Vajk — Szt. István király megkeresztelése.) — 1883. 221. l. (Benczúr Gyula legújabb festményének keletkezési története.) —

MM

1927. ~~[illegible]~~ 167. l.
(Az Sparmův. Muz.
Gyűj Temény cé.)

~~[illegible]-3. l. (L. k. [illegible]~~
~~[illegible]a.) - 606. l. [illegible]~~
~~Társ. IV. kiáll.) -~~

1928. 317. l. (M. képzőmův. Ebben) -
~~400. l. (Szépm. Muz. [illegible]) -~~
~~658. l. ([illegible] Réan [illegible])~~
~~713. l ([illegible] Gula)~~

1929. 120. l. ([illegible] Képmás.
173-80. l (A [illegible] és lófeltő [illegible])
(231.) 230. l. (A Mův. Muz. Barátainak
Egy. 8, Reppel.)
~~231. l. (kép.)~~
~~351. l. (Burger [illegible])~~
~~355-56. (Szépm. Muz. [illegible])~~

Kirnay

miniszteri tanácsos

i miniszternek 90.244/1925.III.a.
II. és Csekkosztályához intézett

Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egye-
t /Budapest, V., Szabadság tér/ a
a beszerzési költségeire az 1925.évi
/620.000/ koronát a 62.453 számú
ltaljon ki.- Budapest, 1925.évi no-
rendeletéből: Dr. Rónay Zoltán s.k.

hivatalos másolat hiteléül:

M.M.

1930. 292.l. (képek)

1931. 389.l. (kép)

~~1932.~~

~~1934.~~

e,

n.

Dr. Tihamér Lajos s.k.

niszternek jelen kelet és ügyszám alatt
kosztályhoz intézett rendeletének má-

ltségvetési cim: "Müvészeti célok tá-
zottsága. Rovat: 6. Kiküldetési és
yegilleték: Nincsen.

Dr. S z ő n y i O t t ó n a k , a
őadójának /:Budapest, VI. Aréna-ut
8.és 19-én Budapestről-Pécsre és
val kapcsolatban felmerült költségei

Magyar Nemzeti Múzeum multja és jelene.
Budapest, 1902. 197. l. —

UJABB

RÓMAI MAGYAR MŰVÉSZEK KIÁLLITÁSA

A

NEMZETI SZALONBAN

1936. ÁPRILIS 4—19.

Antal Károly

Magyarország. 1914 jan. 31. (A Benczúr-jubileum).

A XLVIII-IK

CSOPORTKIÁLLITÁS

KATALÓGUSA

Benczur Gyula

Elhagyatva
c. kepének repr

Müvészeti halon
(Cluj) 1929. IV. erf. 5-6.
ez. kép

JA (SZENT PÉTER TEMPLOMÁBAN)

Benczur Gyula

Művészi Ipar

1891. 66. l.

(Külön félék) (~~[illegible]~~)

~~[illegible]~~

67. l.

(Ntki képzőműv. kiáll. Berlinben)

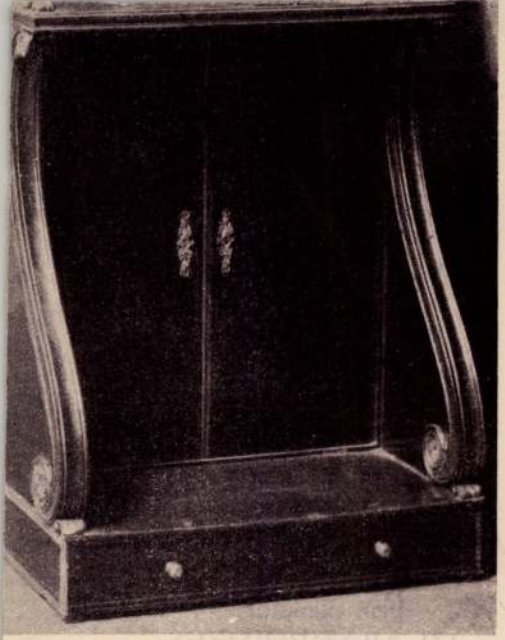

107. CHIPPENDALE.

vészet. (Szabó-féle.) 1900. 1007, 1169, 1219. I. — *Mű-*

SZENTENDREI
FESTŐK TÁRSASÁGA
SFT

~~1903. 73~~

(Berlini hírek) —

Mův. 1.

Művészet. (Lyka-féle.) ~~1902. 396, 410. l.~~ — ~~1903. 168, 210. l.~~ — 1905. ~~72. l.~~ ⊤ ~~1906. 51. l.~~ — ~~1907. 179, 337. l.~~ ♀ — 1910. 392. l. — ~~1911. 106. és kov. l.~~ — ~~1912. 180. l.~~ — 1913. ♂ 325. l. (Benczúr Gyula doktor.) — 1914. 72.-82 (Benczúr jubileum.) — #

⊤ 141. l. (Hirsch, A: Die Frau in der bildenden Kunst.)

~~♀ 1909. (kép.)~~

~~⊥ 1912. 71. l. (Kiállítások programmja.)~~

♂ ~~16. l. (kép.)~~ 1970 200, 201, 203 (képek)

161. l. (kép)

386-391. l. (Di: B. rajzaihoz; Számos képpel.)

képekkel

Vészi Gerzson
könyvnyomda
Budapest, VI.,
Podmanicky-u.
Telefon 108-03

A kiadvány hiteléül:

Mův. 2.

1939. 27. sz. 66. l. (kép)
1940. 33. sz. 54. l.
(Az ág. ev. gimn. B. Gy. képzőmű-vészeti köre c. kiáll.)

Eisler M. J.:
Wagner-Wamberg
Gus
MM. 1929. 127. l.

tásügyi miniszternek jelen kelet és
VII. és Csekkosztályhoz intézett ren-

Költségvetési cim: Művészeti célok támo-
Bizottsága. Rovat: 6. Bélyegilleték:

hogy dr. S z ő n y i O t t ó n a k,
sága előadójának /Budapest, VI. Aréna-
r hó 23-án és 24-én Budapestről-
hivatalos utjának költségei fejében
ennyolc pengő 70 fillért a 127.689.

-140

1915. 139. l. (B. Ek. díszdoktori oklev.)

Mův. 1.

1915. 147. l. ~~(Sisakos ovarekép)~~

347. ~~l. (kép)~~

438. l. ~~(kép)~~ ~~(Kép[illegible])~~

1916. 5. l. ~~(kép)~~

1917. 15. l. ~~(kép)~~

1918. ~~1~~ 2. l. ~~(képpel)~~

~~1939.~~ (Képekkel.)

[illegible]

ÉS KÖZOK

atásügyi miniszternek jelen kelet és
VII. és Csekkosztályhoz intézett ren-

költségvetési cim: "Művészeti célok
ágos Bizottsága. Rovat: 6. Kiküldetési
. Bélyegilleték: nincs.-

, hogy S c h u l e k J á n o s műépi-
y Miklós-ut 86./ a Műemlékek országos
28. november 6-án Budapestről-Visegrádra
tazásával kapcsolatban felmerült költsé-
összesen 36 P 26 fillért, azaz Harminc-

kövek. Emitt a hercegi rangra emelt Esterházy Pál nádor virágos bíborból
ékkel fedett dol-
ődjünk a szépsé-
nre sárgult hab-
gó menyasszonyi
pompát, melynek

yegek, filigrános
gszép asszonyok,

sa nyitja meg a
er, Ferenc, majd
s, szelídarcú nő
Miklós nádornak
híres szépségű
Buda ostromlója:
Ferenc, Zala és
Antal, a labancból
ik legkedvesebb

vészetek bőkezű

Benczúr Gyula

mód
z

Rosner plakát

10. l.

Rosner k:
A plakát kérikönyve.
II. kiád. Bp. 1935. 10. l.

zen találjuk. Úgylátszik azonban, Fraknó nem sok ideig tudott egy kézen maradni, mert 1488-ban már ismét Mátyásé, ennek halála után pedig 1492-ben Miksa császáré lett. Ettől az időtől kezdve 130 éven át, a közeli Kabold vár vidékével együtt, Fraknó nem tartozott a magyar koronához. 1622-ben az országgyűlés vidékének visszacsatolását elrendelte.

A vár és környező uradalma a XVII. század elején II. Ferdinánd adománya folytán Esterházy Miklós nádor birtokába került, ki nyomban hozzáfogott az erősen megrongált vár egyes részeinek újjáépítéséhez. Munkáját a hercegi rangra emelt Esterházy Pál nádor fejezte be. Ő építtette föl a vár külső bástyáit. Emlékét a legbelső udvaron álló és föntebb már említett lovasszobor hirdeti.

*

De járjuk be a vár termeinek sorát, melyek mindegyike egy-egy kis muzeum. Úgyanis sehol az országban nincs olyan gazdag magángyűjteménye az elmult idők emlékeinek, mint itt.

Egész sor teremben a X—XVII. századbeli harci eszközök vannak felhalmozva. Falakon, falak mellett, üvegezett tárlókban, pompás fegyvercsoportok. Kerekes-kovás muskéták, pisztolyok, csákányok, pallosok, fokosok, buzogányok, óriási tárcsapaizsok, csodaszép sisakok, érdekes szám-

Hauszmann Alajos: A kir. vár építésének története. *Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye.* 1900. 254. l. — *U. a.*: A királyi vár belső kiképzése és iparművészeti felszerelése. *Magyar Iparművészet.* 1903. 177. l. — *U. a.*: A magyar királyi vár. Budapest. 1912. 50 l.

(Bp

Vészi-nyomda. Tel. 108—03.

zánk s a Külföld. 1867. 48. sz. (arcképpel). — 1868. 410. l. —

R
T

Benczúr Gyula

Benczur Gyula vázlata a legmeglepőbb. Ama két nevezetes képirónktól joggal várhatánk jeleset; de Benczurhoz, ki még tanitvány (noha a

16.) (állami tört. festmény pályázat)

Pilotyé Münchenben, a mi nagyon meg is látszik rajta), alig kötheténk ma még annyi reményt, mint a mennyit e vázlatával teljesite. „Szent István kereszteltetését“ festé, igen érdekes történeti csoportozatban, kitünő technikával. A főmozzanat oldalt esik: István király kereszteltetése az imádkozó szerzetesekkel s a karjait áldva emelő Asztrik püspökkel; más oldalon pedig az e látvány fölött elkeserült pogányokat látjuk: táltost, vitézeket, nőket. A középrésznek csak háttere van kitöltve: a mennyezet alatt ülő királyi párral. A vázlat igy is szép, de nagy festvényen igen el fog darabolva lenni e két ellentétes csoport, s talán jobb is lett volna, ha a keresztelési főmozzanat a középre esik.

E képek láttára egy szörnyen elkoptatott hasonlat jutott eszünbe: a pálma, mely a nyomás alatt nő. Igy nő a mi irodalmunk és művészetünk is. Mikor még a szinészet vándorbottal járt: támadtak egymásután a nagy tehetségek; mikor még alig volt olvasó: költő költő után lépett ki a térre; s most, midőn a szinészetnek biztos és jól segélyzet hajloka van, az irodalom pedig széles olvasókörrel bir: nincs többé annyi uj tehetség sem a szinpadon, sem a szépirodalomban, mint van a képzőművészet terén, melyet pedig századrésznyire sem pártolnak, mint amazokat.

Hazánk s a Kiildföld, 1870. 319 l. (Egy hét története.)

AZ ORSZÁGOS MAGYAR KÉPZŐ-MŰVÉSZETI TÁRSULAT

VÁLASZTMÁNYÁNAK TAGJAI 1910/11-BEN.

o o o

Elnök: II *Andrássy Gyula gróf.*

Alelnökök: I *Forster Gyula báró,* III *Hauszmann Alajos*

A) ÁLLANDÓ TAGOK.

Andrássy Dénes gróf
Apponyi Sándor gróf
Benkő Kálmán
Erdődy Ferenc gróf
Harkányi Frigyes báró
Montenuovo Alfréd herceg
Pest vármegye alispánja
Samassa József dr., érsek
Széchenyi Béla gróf
Szitányi Géza
Tisza István gróf
Wenckheim Frigyes grné
Wodianer Albert báró
Zichy Nep. János gróf

B) VÁLASZTOTT TAGOK.

a) Művészek.

I Bálint Zoltán
I Benczúr Gyula
II Bruck Miksa
II Dudits Andor
III Déry Béla
I Innocent Ferenc
III Jendrássik Jenő
I Kallós Ede
I Kosztolányi Gyula
II Keményffy Jenő
I Knopp Imre
III Kézdi Kovács László
III Korb Flóris
III Ligeti Miklós
II Lechner Ödön
III Márk Lajos
I Mérő István
II Papp Sándor
III Róna József
I Szinyei Merse Pál
II Tull Ödön
III Tölgyessy Arthur
II Vajda Zsigmond
II Zala György

Herman Lipót:

Szinyei Majalisáról.

MM. 1930. 64. l.

[illegible] pengőt, a
című képének vételára fejében
vagyis összesen /:320:/ azaz
kiadási csekkszámla terhére e
jon ki.

A Nemzeti Szalon tek
tetes Igazgatóságának, tudomá
végett másolatban kiadom.- B
miniszter rendeletéből: Dr. R

A hivatalos

mini

Benczúr Gyula

...meg róla,

...lotta a fasiszta önkény alól Norvégia, Lengyelország, Csehszlová-

...legjobb barátjukról, nemes felszabadítójukról.

Hitlap 1948 II-22

Két Benczur-kép kalandos útja

három cserélőn és egy képhamisítón keresztül

Baán-Brauch Károly 1944-ben a bombatámadások elől rácszentmiklósi birtokára vitte 150.000 forint értékű festményeit. A festmények eltűntek és tulajdonosuk néhány héttel ezelőtt feljelentést tett a rendőrségen. Az eltűnt festmények közül két *Benczur-kép*, a *Vénusz galambjai* és a *Mályvákkal játszó gyermekfaunok* kalandos sorsát kiderítette az eddigi nyomozás.

A képek először *Pápai Istvánné* ercsi lakoshoz kerültek, aki azokat a felszabadulás után *ruhaneműért és élelmiszerért* eladta *Keresztély István* békásmegyeri lakosnak, aki tovább adta *Vastagh Gyulának*. Vastagh *Bielokosztolszki Imre* festőművésznek adott megbizatást a képek kijavítására. A festő a javításon kívül mindkét képről másolatot is készített. A „Vénusz galambjai"-nak másodpéldányát 6000 forintért eladta *Putnoki Jenő* gyárigazgatónak, a másik kép eredetijét megtartotta magának, a többit visszaadta Vastaghnak.

A detektívek megtalálták az eredeti festményeket, visszaadták *Baán Károlynak*, a hamisítványokat lefoglalták és a képláncolás valamennyi szereplője ellen orgazdaság címén, valamint Bielokosztolszki ellen képhamisítás miatt eljárást indítottak. Az orgazdák azzal védekeznek, hogy Pápai Istvánné azt állította: a képek örökségből erednek s így ő jogos tulajdonosuk.

BRITANNIA

szállóban, VI., Teréz-körút 39. sz.

TÁNC

hétköznap d. u. 6—12 óráig, szombat, vasárnap d. u. 5—7 óráig.

Este 8 órától

STHYMMEL JAZZ

SIÓFOK LEGSZEBB HELYÉN

10—12 szobás penzió, részben berendezve, kiadó. „Különbejáratú folyóvizes szobák" jeligére főkiadóba.

957. **Ruhaszekrény,**

fényezett diófaboritással. Kétajtós eleje három pillérrel tagozott. XIX. sz. k. — KLEIDERKASTEN, Nussholz, politiert. Zweitürig. Mitte XIX. Jahrh.

958. **Asztal,**

különböző fákkal borított és berakott. Lantalaku lábakkal, legömbölyített végű asztallap. XIX. sz. k. — TISCH, mit diversen Hölzern furniert und intarsiert. Die Füsse in Lyraform. Mitte XIX. Jahrh.

959. **Szalonasztal,**

fényezett cseresznyefaboritással, kerek lappal, három hajlott lábbal. — SALON TISCH, Kirschholz, politiert, runde Platte, drei gebogene Füsse.

960. **Szalongarnitura,**

darabjai: kanapé, két karosszék és asztal. Aranyozott, faragott faállványok. Magas támla, volutás kartámlák, vörös bársonyhuzat. — SALONGARNITUR, bestehend aus Sofa, zwei Fauteuils und Tisch. Geschnitzte, vergoldete Holzgestelle. Hohe Lehne, Armlehnen mit Volutenornament, roter Samtbezug.

961. **Szalonasztal,**

fényezett diófaboritással és faragott diszitéssel. Lábainál négy griff. XIX. sz. közepe. — SALONTISCH, Nussholz, politiert, mit geschnitzten Verzierungen. An den Füssen vier Griffen. Mitte. XIX. Jahrh.

Hock János: Művészi reform. ~~Budapest.~~ Bp.

1898. 24. l. —

※

BUDAPEST, 1941.

Hollós László: A modern festőművészetről, különös tekintettel a magyar históriai festészetre. Budapest, 1876. 35. l. —

Bp.

178.820-1913. szám.

III.

Incze Henrik: Magyar művészeti almanach. Budapest, 1910. 109. l. —

Bpr.

HORNYÁNSZKY VIKTOR R.-T.
NYOMDAI MŰINTÉZET
BUDAPEST

Igmándi Mihály:
Magyar szellemi élet. Budapest, 1892. 81. l. (arcz-
képpel). —

A

LXI-IK CSOPORTKIÁLLITÁS

KATALOGUSA

BALOGH JÓZSEF
BRENNER LÁSZLÓ
CSÁSZÁR BERTALAN
KOVÁCS MARGIT
RUZICSKAY GYÖRGY

Rózsa Miklós: A magyar impresszionista festészet. Budapest, 1914. 37. l.

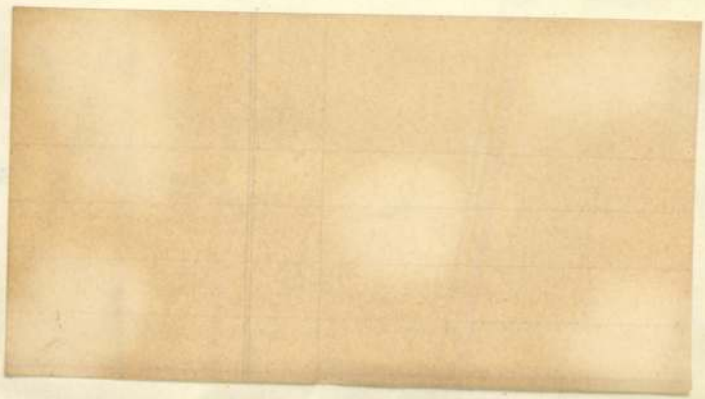

lebonyolitásával s e tekintetbe

Minthogy a tervbevett

filmprogrammba való beilleszté

tartom, a nevezett R.T.-nak hoz

azzal küldöm meg a tek. Elnöksé

R-T.-gal az érintkezést közvetl

nél tökéletesebb elkészitésében

mogatni sziveskedjék. Tudomáson

nincsen hazai müemlékeink fil

pontjából, hanem általános mütö

szégesnek mutatkozik.

Eljárásáról jelentést

Budapest, 1928.évi de

A Müemlékek Országos Bizottság

Benczúr Gyula

Szófiában)

Benczúr Gyula kitünő festőművészünk e hó 11-én, meghivás következtében, Szófiába utazott, hogy természet után fesse le Ferdinánd fejedelem életnagyságu arczképét. Két hétig marad ott.

Vas. Ujs. 1891. 76. l.

(-)

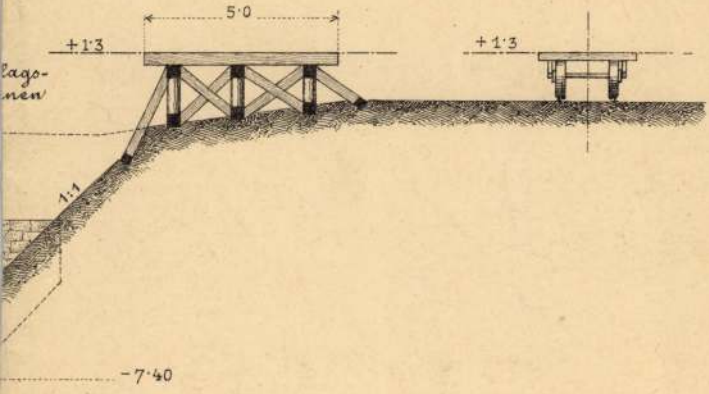
5·0
+1·3
+1·3
1:1
-7·40

Eisenhut, Ferenc

(Berlinben)

Kitüntetett magyar művészek. A berlini nemzetközi műkiállításon az érmekkel jutalmazott magyar művészeken kivül még kilenczen kaptak kitüntetést. *Benczúr* Gyula diszoklevelet kapott. Elismerő oklevelet osztottak *Eisenhut* Ferencz, *Spányi* Béla, *Baditz* Ottó, *Ebner* Lajos, *Margitay* Tihamér, és *Stettka* Gyula festőművészeknek, *Strobl* Alajos és *Róna* József szobrászoknak.

Vas. Ujs. 1891. 508. l.

Benczúr Gyula

BENCZÚR GYULA.

Vas. Ujs. 1891. 710. l.

Arcképpel

Gewölbe nach System Monier /

Gewölbe aus Bruchstein-Mauer

Gewölbe aus Quader-Mauerwer

Gewölbe aus Ziegel-Mauerwe

Eisenbogen .....

Lehrbögen, Ablade,-Belastungs-

der Wegverlegung.

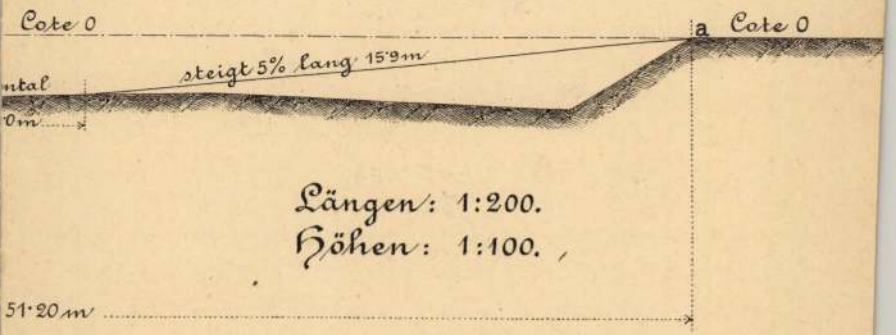

Längen: 1:200.
Höhen: 1:100.

51·20 m .....

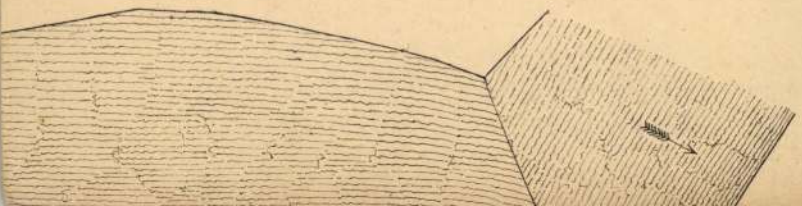

Benczur Gyula

Vas. Ujs. karácsonyi
albuma. 1903. 28. f

A virágok minden időben kedvencz tárgyai voltak a festőművészetnek, sőt voltak képírók, a kik kizárólag a virágok festésével szereztek hirnevet és népszerűséget. Ez nagyon könnyen megokolható. A festőművészet, mely első sorban a szinek varázsával és változatosságával hat érzékeinkre, sehol oly hálás térre nem talál, mint az anyatermészetben, a pazar szinpompában ékeskedő növények szemet elbűvölő világában. Nem csoda tehát, ha kedvelt mesterünk: Benczúr Gyula is, kinek szemei már fiatal korában a velenczei renaissance nagy képíróinak szingazdag alkotásaitól ittasultak meg, szeretettel fordul a buján díszlő virágos kertekhez, s azoknak színben, illatban büszkélkedő jelenségeit örömest szerepelteti vásznain. Majd mályvarózsák közt játszadozó amoretteket fest, majd pajzán apró faunokat telepít a cserjék és virágbokrok közé. Egyik legújabb képéhez, melynek «*Kedvenczeim*» czímet adott, a művész bájos hitvesét vette mintául, ki reggeli pongyolában keresi föl virágos kertjét, hogy a teljes pompában díszlő pipacsok, mályvarózsák és a büszke napraforgó szineinek gazdag és változatos árnyalataiban gyönyörködjék. Pompás kép ez buja előterével s a háttérben emelkedő dombok titokzatos félhomályával. A mester palettájáról elvarázsló szinek kerültek a vászonra, melyeket Ben-

czúr kolorisztikus művészetének teljes erejével tudott összhangba hozni a természet gyöngéd szülöttein szeretettel csüggő fiatal nő pongyolájának domináló sárga

színfoltjával. A kik Benczúrban ezideig még nem ismerték eléggé a nagy koloristát, álljanak e képe elé s el fognak csodálkozni színhalmazásának összhangzatos varázsán.

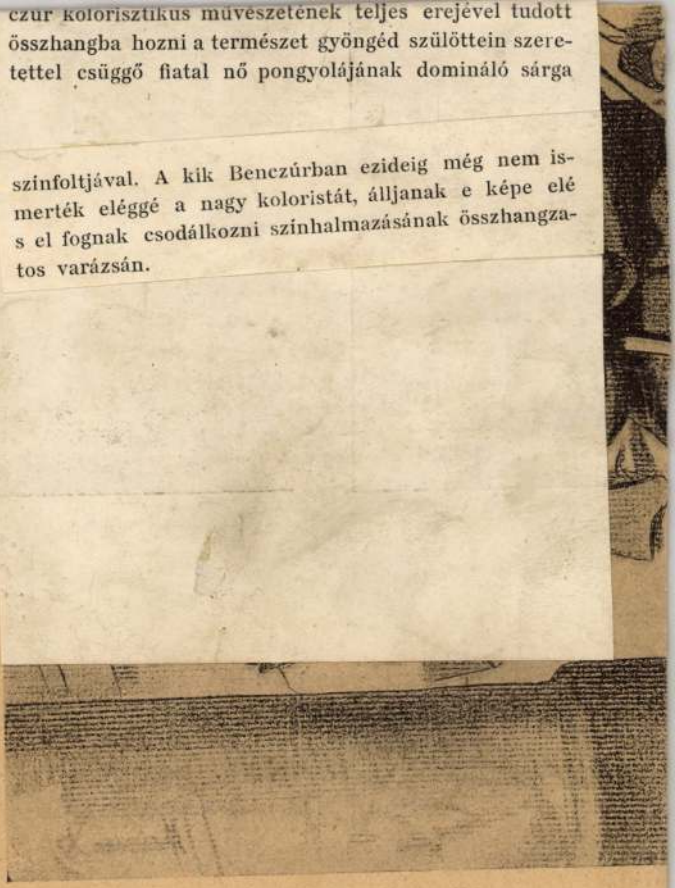

Benczúr Gyula

Vas. Ujs 1915. 764. l.

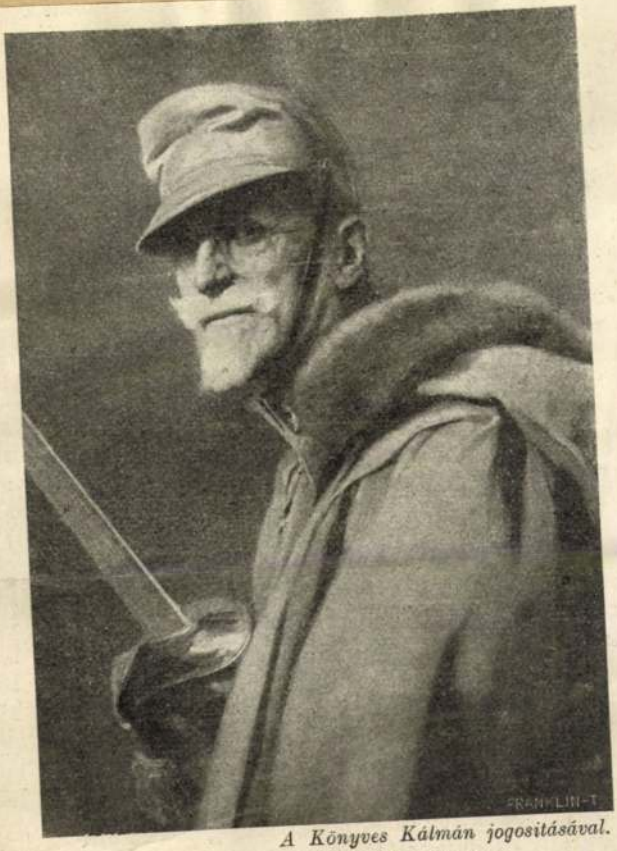

A Könyves Kálmán jogositásával.

Benczúr Gyula: Stróbl főhadnagy.

Peeler Lloyd

1910. máj. 1.

(X.Y.Z.: Bei Meister Benard).

h. államtitkár.

atásügyi miniszternek jelen kelet és

VII. és csekkosztályhoz intézett ren-

Költségvetési cim: Művészeti célok tá-

Rovat:7. 1881. évi XXXIX. t.c. oltalma

neumi emlékmüvek fenntartására stb.

hogy dr. S c h n e l l e r V i l m o s-

zottsága titkárának /lakik Budapest,

léki lajstrom sajtó alá készités munká-

Benczúr Gyula

Pester Lloyd 1944.
(Morgenblatt) jan. 29.

Die Benczur-Gedenkausstellung

Freitag, den 28. d., wurde im *Museum für Bildende Künste* die zum Gedenken des vor hundert Jahren geborenen Malers Julius *Benczur* veranstaltete Zentenarausstellung eröffnet. Die Bestände der Ausstellung wurden im Auftrage des Kultusministers vom Generaldirektor des Museums Dionys *Csánky* geordnet. In zwei großen Sälen sind insgesamt 59 hervorragende Bilder des Meisters zu sehen, die nicht nur dem Besitz des Museums, sondern auch anderen öffentlichen Galerien und Privatsammlungen entnommen wurden. Das Museum für Bildende Künste brachte anläßlich der Ausstellung einen gedruckten Katalog heraus, für den Staatssekretär Baron Julius *Wlassics* das Vorwort und Dionys Csánky eine zusammenfassende Studie über die Kunst Julius Benczurs schrieb. — Auf eine nähere Würdigung der Ausstellung kommen wir demnächst zurück.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Benczúr Gyula

Pap Károly: Benczúr Gyula Rómában. *Budapesti Szemle* 261. k. p. 96—104.

1941.

— *Pasteiner Gyula:* A művészetek története a legrégibb időktől napjainkig. Budapest, 1885. 718. l. —

Benczur Gyula

Preux, J.

A megváltó kultura. (Andrássy Gyula Benczur-ünnepi beszéde). Irta Jean Preux. A Hét, február 8.

[redacted]

1914.

(~~Müvenet 1914. 288. l.~~)

~~1103. Ismeretlen művész.~~

A XIX. századból.

1103. V. Istvan.

Derékon alól, állv
kezében liliomvégű jogar
országalmát tart. Nyilt
met visel. Haja hosszú,
derékon megkötött köntös
nalkörön belülvésett bet

I. ISTVÁN 21-DIK

~~Karimája, képlap~~

Ezüstös réz vés
30 K.-- Havas Emil ajándé

Prém József dr.:
Történeti képirásunk. *Ország-Világ.* 1885. 704, 719. l.

-a. Birottságának
Budapest.

ág körleményeinek
ttem szerte a fögim-
-hálás könönetet

Benczúr Gyula

32

Pesti Napló 1938 dec. 8.

Tizennégy Benczúr-képet szerzett meg a főváros

Havi 400 pengő életjáradékot fizet az örökösöknek

(Saját tudósítónktól.) A nagy magyar festőművész, néhai *Benczúr* Gyula gyermekei: dr. *Benczúr* Gyula egyetemi tanár és *Benczúr* Ida felajánlották a fővárosnak apjuk 14 olajfestményét. A képek vételáraként havi 400 pengő életjáradékot kértek. A kérést a főváros teljesítette s most lehetővé válik, hogy a Fővárosi Képtár, a tulajdonában levő Benczúr-képekkel együtt az új képeket külön Benczúr-teremben összegyűjtve állíthassa ki. A festmények közt van a »Krisztus az Olajfák hegyén« című kép, s a művész díszmagyaros önarcképe is.

Dr. Benczúr Gyula egyetemi tanár tizennyolc évig volt a Gellért gyógyfürdő főorvosa, s az életjáradékmegegyezés fejében a gyógyfürdővel szemben minden igényéről lemondott.

Udvary Dezső f. (251, 268, 270.)

Sárkány Lóránd f. (380.)
Schossberger Klára bárónő f. (258, 260, 262, 265, 271.)
Schrotta János sz. (435.)
Seregély Dezső sz. (433.)
Ditrói Siklódy Lőrinc sz. (118, 448, 461.) KE., TV., I. I., BKTN., TV., II.
Solymássy Konrád f. (402.)
Sóváry János sz. (446.)
Spányi Béla f. (85.) R., T., NA.
Spolarich Thoma László f. (412.)
Sterió József f. (70, 71.)
Strassgeschwandtner Anton f. (58.)
Szabó Csapó Márton f. (246.)
Szabó Dezső f. (10, 285, 368.)
Szacsvayné Pethő Margit f. (330.)
Szamosy Imre sz. (447.)
Szamosi Soós Vilmos sz. (452.) HV., LK.
Szánthó Mária f. (294.)
Szántó Lajos f. (40.)
Dobai Székely Andor (345—348.) E., KE., KE.
Székely Móric sz. (462.)
Szlányi Lajos f. (97, 186—213.) E., KA., T., RSz., LK.
Sződy Szilárd sz. (437, 438, 439.)
Szuhodovszky Mihály sz. (431.)
Szüle Péter f. (104, 108, 136, 179—185.) KA., HI., BD., NA.
Szüléné Örményi Mária f. (178.)

Tamássy Miklós f. (318.)
Tatz László f. 469—495.) H., LK., BK., KA.
Técsy László sz. (458.)
Tina Blau f. (74, 88, 93, 95.)
Thomas Antal f. (383.)
Thoren Ottó f. (90, 94.)
Tornyai János f. (8, 18, 343.) R., KE, TV., IJ., I.
Turmayer Sándor f. (317, 334, 405.)
Tury Gyula f. (340.) HV., I., FV., KE.

Benczúr Gyula

— **Nyíregyháza szobrot állít Benczur Gyulának.** Nyíregyháza képviselőtestülete elhatározta, hogy *Benczur* Gyulának, a nagy magyar festőnek, a város szülöttének emlékére *szobrot állíttat.*

Pesti Napló

1939 márc. 24

Petrovics É:

Kolbeer Adolf emlékezete

MM. 1929. 308. l.

KÖZOKTATÁSÜGYI

iniszternek jelen kelet és ügyszám

a Csekkosztályhoz intézett rendele-

ltségvetési cim: "Művészeti célok

k. Rovat: 5. Alrovat: 1.2. Bélyegil-

gy a Pesti Hazai Első Takarékpénztár

est, V. Berlini-tér 6 sz./ a Műemlékek

december havi javadalma fejében:

ltségekre . . . . . 50 P-t

Benczur Gyula

Vas. Ujs. 1883. 97 l.

– A *müncheni magyar egylet* m. hó 30-án szintén igen sikerült tánczmulatságot rendezett a «Bayerischer Hof»-ban. A vendégek közt volt Lajos herczeg, királynénk testvére, b. Bruck osztrák-magyar követ s Pusswald és b. Hammerstein követségi titkárok, gr. Westen orosz követségi titkár, Feustle igazságügyminiszter, gr. Stallberg, b. Wolter, Wagner Sándor, Benczur Gyula művészeink, több műegyetemi tanár, stb. A rendezőség nemzeti szinü szalaggal ékitett, igen csinos tánczrenddel lepte meg a hölgyeket. A tánczrend számára Wagner Sándor jeles művész hazánkfia szép Amor-képet készitett, két másik lap pedig Benczur Gyulának és Peste Gézának egy-egy festményét tüntette föl.

SCHNEEMANN, K.-G. a. Akt., HANNOVER

Benczur Gyula

a ki ezután átsétált a szomszédos *festészeti mesteriskolába*, hol az igazgató, Benczur Gyula festőművész és tanársegéde, Stetka Gyula fogadták. A király egyenesen Benczur műtermébe ment, hol sorba voltak állítva a kész művek és vázlatok. Margit főherczegnő és Thurn-Taxis Albert herczeg arczképeinél azt kérdezte a király: «Hol ült a herczegi pár a képhez?» «Regensburgban», válaszolt a mester. «Gyönyörű képek» jegyzé meg a király, a ki igen elismerőleg szólt Andrássy Gézáné teljesen kész, életnagyságu képéről, a «Budavára megvétele», továbbá a lipótvárosi bazilika oltárképének, Festetich Tasziló gróf és Almássy grófné arczképeinek vázlatairól. Ezután a mesteriskola egyes műtermeit látogatta sorra, a király és itt is sok kép keltette föl ő felsége figyelmét, a ki a legmelegebb szavakban fejezte ki elismerését a mester és tanítványai előtt.

Vas. Ujs. 1891.
193. l. – [illegible]

Thold Orbán Imre: A budapesti szent István templom. Budapest, 1905. 35. l. —

IDEGENFORGALMI, BES
A MAGY. KIR. ÁLLAMVA

VEZÉRIGAZGATÓSÁG:
IV., MÁRIA VALÉRIA UCCA 7.
TELEFON: AUT. 818-10, 828-80.

PÓSTATAKARÉK-CSEKKSZÁMLA 4482.
GIROSZÁMLA
A MAGYAR NEMZETI BANKNÁL.

32543 /Dr.P./T
Kérjük e számra hivatkozni.

T. Müemlékek Országos
Bizottsága,
B u d a p e s t .

"Esemé

Azon örvendetes f
terén tapasztalható, kötelességü
közeit, melyek a multban hasznos
vábbi müködéseink során is igényb
sulyt kell helyeznünk azon négy
előző években is megjelentettünk
vánunk. E napló 1929. január 1-t
tüfteti a Magyarországon, illetv

Thewrewk István: Benczúr és tanítványai. *Fővárosi Lapok.* 1886. 305. sz. —

824/012

postavezérigazgatóság hásinyemdája.

1/8 oldal

b) a könyv hátán egy drb hátsó él
tagságának megfelelő méretben, ennek ára

c) oldalhirdetések a könyv elején
számú oldalon 1/1, 1/2, 1/4 és 1/8 oldal n

Ezek dija:

1. a fedőlapot követő első oldalon:

1/1 oldal	1200·— P,
1/2 oldal	700·— P,
1/4 oldal	400·— P,
1/8 oldal	250·— P.

d) klisés hirdetések a szöveg közöt
hasábmiliméterenkint. *(Ilyenek csak a szak.*

e) fejhirdetések a szöveglapok felső

FIAT-auto javító m

Ezek dija drb-kint 40·— P.

f) szalaghirdetések a szöveglapok a
a közepén is,

1. 10×150 mm. nagyságban (félsza

GUTMANN J. ÉS TÁRSA MUNKARUHA
RÁKÓ

ára darabonkint 60·— P.

2. 20×150 mm. nagyságban (egész

„HARMAT VIZ" a Hu
szénsa
Budape
Buda

ára darabonkint 120·— P.

Térey Gábor dr.: Modern festők. Budapest, 1904. —

208. l.

[illegible]

kulvilágítás a hárt[illegible]

Fentiekre v[illegible]

úr utasítása folyta[illegible]

natkozó 989 K 70 fill[illegible]

teljes kivéssel terje[illegible]

a vezeték építtetésé[illegible]

mert a költségek fed[illegible]

~~sése~~ nélkül 800 Kor[illegible]

1912 évre befizetett[illegible]

folytán a várfelügy[illegible]

A még fedezet[illegible]

vagy az átalányból va[illegible]

Dásából befolyó ö[illegible]

Zobya[illegible]

2 db
mell.

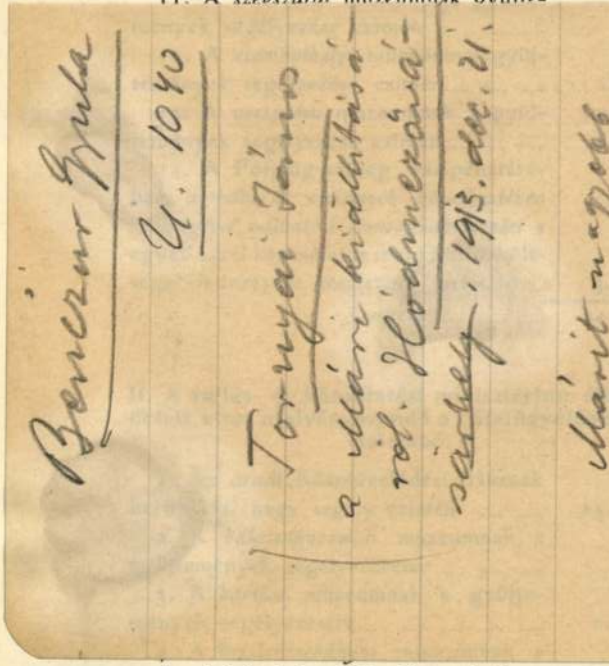

szolga bérének hozzájárulása czimén... 400 «

a vallás- és közoktatásügyi m. kir. min

érre rendelték.

a katonasághoz Kopats József szám-
a Főfelügyelőség és Országos Tanács
ett intézmények elszámolási aktáinak
n megbízva. Július végén vonult be a
de október 9-én betegen haza került,
ogva ujabb behivásáig, október 31-éig
ivatalban. Az azóta elintézetlenül álló
ydarabok feldolgozása elnöki uton Ko-
téig a Főfelügyelőség és Tanács pénz-
a számtisztre bizatott, akik ezért a
részére megállapított díjat kapják, mert
lönidőben végzendők.

József másodelőadó 1914. május 4-étől
volt mint beteg távol, majd július
tember 2-áig volt rendes szabadságon,
ború kitörése után hazatérésre s hiva-
lalására távirati úton történt felszólí-
izonyítványt küldött, majd ismét október
ég miatt állandóan nem jár a hivatalba.
hogy maga is október hó 24-étől de-
g súlyos betegen feküdt s ekkép 44
vol, amely idő egy része alatt őt dr.
népkönyvtári szakmegbizott helyettesí-
ént 9—11-ig a Főfelügyelőség hivata-
végül, hogy a tollnoki állás most sincs

tartalom az intézményeket általánosan érdeklő közleményekre szoritkozzék s hogy az évfolyam az 1915. évben két kettős-füzetben jelenjék meg.

7. *Előadó* bemutatja dr. Gulyás Pálnak a Múzeumi és Könyvtári Értesítő részére szánt dolgozata 1-ső részének kéziratát, mely a könyvtárakra nézve általános érdekü vezető-elveket s utmutatásokat tartalmaz. Az ülés elhatározza, hogy a művet külön kötetben kiadja, de kívánja, hogy az lehetőleg 5 nyomtatott ívnél többre ne terjedjen. A dolgozatért 400 K irói díjat állapít meg.

8. *Előadó* bemutatja a Főfelügyelőség új szabályzatát és ügyrendjét s jelenti, hogy a szabályzatot legfelsőbb jóváhagyásra elnöki úton a vallás- és közoktatásügyi miniszter elé terjesztette a Főfelügyelőség, ugyanakkor tudomásvétel végett bemutatta az ügyrendet is, de mert ezt a ma is érvényben lévő szabályzat értelmében a Főfelügyelőség saját hatáskörében állapítja meg, kéri az ülést, hogy azt életbe léptesse.

Az ügyrendet, mely annak idején a Főfelügyelőség jóváhagyott szabályzatával egy füzetben lesz kinyomatandó, *Fraknói* Vilmos orsz. főfelügyelő az Orsz. Főfelügyelőség nevében az ülés napján érvénybe lépteti.

Thury Zoltán: II. Rákóczi Ferenc elfogatása. Magyarázó szöveg Benczúr Gyula festményéhez. Budapest, 1900. 8.-r. 10 l. —

Bp.

Füredi Károly :

miniszteri s.hiv.igazgató.

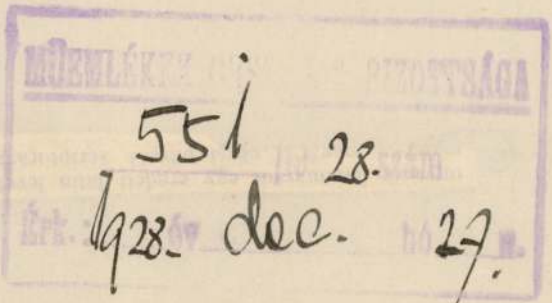

551 28.

1928. dec. 27.

Benczúr Gyula

Vas. Ujs. 1893. 497. l.

Budavár visszavételének képe. Budapest főváros még Budavárának a törököktől 1686-ban történt visszafoglalásának kétszázadik évfordulójakor, 1886-ban rendezett történelmi kiállítás alkalmával

elhatározta, hogy, Budavár visszafoglalását megörökítő képet festet *Benczúr* Gyulával. A kiváló művész 12,000 forintért elfogadta a megrendelést, s hozzálátott a nagyszabású festményhez szükséges tanulmányokhoz, s a festmény vázlatát is elkészítette. Később azonban Benczúr abbahagyta a kép festését, mivel úgy vette észre, hogy az a 12,000 frt tiszteletdíj még a jelmezek, modellek, eszközök, könyvek beszerzésére is alig elgendő, sok esztendei fáradságát nem is számítva, s ekkor azzal a kérelemmel fordult a fővároshoz, hogy a kikötött 12,000 forint tiszteletdíjat emeljék föl. Most a milleniumi készülődések közben *Gerlóczy* Károly alpolgármester érintkezésbe lépett Benczúrral, ki hajlandónak nyilatkozott a képet 24,000 frtért 1896-ra megfesteni. A tanács a főváros folyó hó 13-iki közgyűlésének előterjesztette az ügyet, s itt elhatározták, hogy a képet Benczúrral, az általa ajánlott föltételek mellett, 1896-ra elkészíttetik.

jelenti, hogy a Műemlékek Országos Bizottsága közleményének III. kötetét megkapta és arra hálás köszönetet mond.

Vonatk. szám: 1030/1913.

— drb melléklet.

Petőfi arczképe. *Benczúr* Gyulának Petőfiről festett arczképe, melyet mai számunkban talál az olvasó, reprodukczióban megjelent a «Könyves Kálmán» részvénytársaság kiadásában, mely a Petőfiház javára árusítja. A ki tehát e képet megszerzi, nemcsak a leghívebbnek s legművésziebbnek mondható Petőfi-arczkép birtokába jut, hanem egy kegyeletes nemzeti intézmény gyarapításához is hozzájárul. A nagyérdekű kép kétféle kivitelben kerül forgalomba: színes aquarellnyomatban és heliogravurekiadásban. Az egyiknek ára igen szép aranyszélű fekete fakeretben 62 korona, a másiké aranyszegélyű széles tölgyfakeretben 66 korona. Megrendelhető 3 koronás részletfizetésre is a «Könyves Kálmán» társaságnál.

Ui könyvek

Vas. Ujs. 1909. 219. l.

Benczúr Gyula

ILLETMÉNYKÖTETEK AZ 1939. ÉVBEN

A KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA 3000 PENGŐS REGÉNYPÁLYÁZATÁNAK GYŐZTES MŰVE

a magyar művelődés és irodalom szolgálata és a nemzeti szellemű magyar szépirodalom előmozdítása érdekében írta ki ezt a pályázatot az Egyetemi Nyomda.

A pályázat eredményét napilapok útján és a Diáriumban közöljük.

Bolti ára: 8·— P.
Pontértéke: 10.

Benczúr Gyula

Benczúr Gyula : Tanulmányfej.

Vas Lajos · 1914. 879. l.

Benczúr Gyula

A «Könyves Kálmán» jogosításával.

Benczúr Gyula: 1914—1915.

Vas. 24. 1915. 17. é.

kép. *A beckói templom oltárkeresztje. XV. sz. vége.*

Benczúr Gyula

Példány III.

1370. l.

Per Sz M. III. 1370. l.

1337	....	400	1402	....	[illegible]	1441	....	[illegible]
1338	....	400	1403	....	9.000	1442	....	7.000
1339	....	25.000	1404	....	2.000	1443	....	1.500
1340	....	375.000	1405	....	3.500	1444	....	1.500
1341	....	8.000	1406	....	15.000	1445	....	2.000
1342	....	6.000	1407	....	30.000	1446	....	2.000
					2.500	1447	....	2.500

00	1826.	80.000	1876.	65.000	1926. . . . . 1.000
00	1827.	30.000	1877.	75.000	1927. . . . . 2.000
00	1828.	175.000	1878.	90.000	1928. . . . . 1.000
00	1829.	140.000	1879.	250.000	1929. . . . . 1.000
00	1830.	140.000	1880.	100.000	1930. . . . . 1.000
00	1831.	75.000	1881.	40.000	1931. . . . . 1.000
00	1832.	13.000	1882.	15.000	1932. . . . . 4.000
00	1833.	1,000.000	1883.	8.000	1933. . . . . 5.000
00	1834.	15.000	1884.	30.000	1934. . . . . 2.000
00	1835.	175.000	1885.	75.000	1935. . . . . 1.000
00	1836.	125.000	1886.	20.000	1936. . . . . 3.000
00	1837.	100.000	1887.	10.000	1937. . . . . 1.000
00	1838.	40.000	1888.	20.000	1938. . . . . 1.000
00	1839.	90.000	1889.	1.000	1939. . . . . 1.000
00	1840.	50.000	1890.	100.000	1940. . . . . 2.000
00	1841.	40.000	1891.	15.000	1941. . . . . 1.000
00	1842.	380.000	1892.	5.000	1942. . . . . 1.000
00	1843.	400.000	1893.	10.000	

Vodianer-nyomda, Budapest.

Benczur Gyula

Paur Géza VU. 1898
853. l.

49. SZÁM. 1898. 45. ÉVFOLYAM.

MAGYAR MŰVÉSZEK KIÁLLITÁSA A MŰCSARNOKBAN.

I.

Deczember hó elsején nyilt meg a városligeti műcsarnokban az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat téli kiállítása. A jeles művészi alkotásokban gazdag tárlat egyike a legsikerültebbeknek, melyeket az alig három év óta fenálló új Műcsarnokban rendeztek. A magyar képzőművészetnek diadala ez a szép kiállítás, — melyben csakis magyar állampolgárok állithattak ki — s örömmel láthatja minden magyar ember, hogy a nemzeti művészet megteremtésére immár van elég kiváló tehetségünk, a kiknek komoly törekvésről tanuskodó munkáik képesek a Műcsarnok nagyméretü termeit olyan alkotásokkal megtölteni, melyek bármely nemzetközi műkiállításon megállnák helyüket.

Ha visszatekintünk a nyolczvanas évek elején a régi Műcsarnokban rendezett kiállításokra s összehasonlitjuk azokat a mostani kiállitással: feltünő különbséget tapasztalunk. Az akkor föllépő fiatalabb művészi tehetségek az akkori iskola által előirt művészi iránynak lévén hivei,

Benczur Gyula

U. a.:

1944. **Protestáns Szemle**

3. SZ. H. B.: A protestáns kultúra nemzeti szolgálata. *Képes Géza:* Finn lélek a finn irodalomban. *Oroszlán Zoltán:* Benczúr Gyula. *Debreczeny Lilla:* Vers. *Fekete Lajos:* Három vidéki protestáns művész. *Gönczy Gábor:* A debreceni költő.

SERLEG.

Irodalmi kérdések:

Benczúr Gyula

tovább

539

Magyar művészek kitüntetése. Az antwerpeni kiállításon a nemzetközi jury befejezvén működését, az országos képzőművészeti társulat igazgatóságához intézett hivatalos levélben közölte a kitüntetésben részesült magyar művészek névsorát. E szerint díszérmet (médaille d'honneur) *Benczur* Gyula nyert, a bolgár fejedelem életnagyságú arczképével. Elsőrendű érmet nyertek: *Csók*, *Doby*, *Ferraris*, *Halmi* és *Zala*. Másodrendű érmet: *Pap* Henrik, *Róna* József és *Teltsch*; mely névsor a végleges felülvizsgálat alkalmával talán még kibővítést is nyerhet.

Ország Világ

1894. 539 l

nincs cód.

Pesti Hírlap. 1909 okt. 19. (Benczúr Gyula ünneplése Nyíregyházán.) — 1913 okt. 23. (Benczúr Gyula tiszteleti doktor.) — 1914 jan. 1. (A Műcsarnok programmja az 1914. évben.) — 1914 jan. 27. (A hetvenéves Benczúr mester kettős jubileuma.) — 1914 jan. 31. (Benczúr Gyula jubileuma.) — 1914 febr. 1. (Benczúr Gyula jubileuma. Izabella főherczegasszony a mesternél.) —

Peregriny János dr.: A Magyar Nemzeti Múzeum képtárának leíró katalogusa. Budapest, 1900.

A ZENTAI ÁLL. S.
KÖZS. FŐGIMN. IGAZGATÓSÁGA.

25. nám.

A Műemlékek or

A mt. orn. Bizottsa
III. kötetét átve
názium nevében

Pesti

Napló. ~~1913 okt. 25.~~ — 1913 dec. 30. (A Greguss díj nyertesei. Benczúr Gyula és Szinyei-Merse Pál.) — 1914 jan. 30. (Arcképpel.) — 1914 jan. 31. (Benczúr Gyula jubileuma.) —

kötelenek, átvételét ki
tudatni hogy ezen
bizottságunknak ki
mikor és minő szá
A Szolnok-Doboka vá
Dés, 1914. január.

IV/18

éretek		Egyes ár		Egyes össz.		Munkák össz.	
Négysz. mtr.	Köb-mtr.	kor.	fill.	kor.	fill.	kor.	fill.

R. sz. 149B. Rigler J. E. r.-t. Budapest.

— *Pester Lloyd.* 1883 márcz. 14. — ~~1910 máj. 1.~~
~~(Bei Meister Bonczúr:) — 1914 jan. 30. (Das Ben-~~
~~czúr Jubiläum.)~~ —

Folyó sz.	Tárgy	M Folyó mtr.

Egyházi Közlöny. 1909. 34, 40. sz. —

minden festőművész
HOFFMANN
FERENCNÉL
KERETEZTETI

Benkó

B. 2. *Gyula*, festő, B. 1. bátyja, * Nyíregyháza 1844 jan. 28, † Dolány 1920 jún. 16. A müncheni akadémián tanult, amelynek 1876—1883-ig tanára volt, midőn kinevezték a budapesti mesteriskola vezetőjévé. Mint mesterének, Pilotynak leghívebb tanítványa, eleinte drámai tárgyú történeti képeket festett: Hunyadi László búcsúja (1866, Budapest, Szépművészeti Múzeum), Rákóczi Ferenc elfogatása (1869, a román királyi gyüjteményben), de a hetvenes években már inkább az életöröm hangja szólal meg dús pompájú, gazdag történelmi szerelvényű képein, amelyek közül Vajk megkeresztelése (1875, Szépművészeti Múz.) válik ki rendkívül hatásos felépítésével, ragyogó kolorizmusával és komolyságával. Korábbiak még a gazdag milieut hangsúlyozó képei: XVI. Lajos és családja a versailles-i kastély megrohanásakor (1871, London) és XV. Lajos és Madame Dubarry (1874, Manchester). Később pedig a Rubensből merített tanulságokat szabadon értékesítő Bacchansnő (1881, Szépművészeti Múzeum). Pajkos Ámor (1894), stb. képeivel aratott nagy sikereket, míg a Budavár bevételét ábrázoló nagy festmény (1896, Székesfővárosi Múzeum) az immár elévült Piloty-féle irány egyik késő képviselője, az Országgyülés hódolata a király előtt (1909, Szépművészeti Múzeum) pedig rendkívüli apparátussal készült, de művészi lényében üres mű. Budapesten ezenkívül igen sok képmást festett az arisztokrácia, a közélet előkelőségeiről (id. gr. Andrássy Gyula, báró Eötvös József, gr. Szapáry Géza, Trefort Ágoston, Rudolf trónörökös, Tisza Kálmán, gr. Tisza István, Ferdinánd bolgár fejedelem, többször I. Ferenc József király stb.) s ezeken, mint történeti képein is, főként az élénk és meglepő jelenetezés, a dolgok tárgyias megfestése, a lokális színek ragyogása, a pompaszeretet és reprezentatív beállítás rendkívül népszerűvé tette stílusát, amelyet szívesen állítottak oda mintául, mesterét pedig elhalmozták a művészeti és közéletbeli kitüntetések minden fajával. — Irodalom: B. Album. 25 réznyomat Riedl Frigyes bevezetésével. Budapest 1921. — Képes tárgymutató B. és tanítványainak kiállításáról. Bpest 1921. — Beszédek a B.-ünnepélyen 1924 XI. 16. Bpest 1925. Franklin. *Lyka.*

K. G. I. 95,96 c

48. Ereklyemuz.

t kitüntetés jelvénye disziti. Széles karimájú ka-
ja, szemöldöke és bajusza ~~sötét~~ gesztenye-
tvált. Aranyrojtos sötétkék nyakkendőjét
najtott gallérja széles, atillája arany-
yege pedig lehér.

cm.
rczi emlékek muzeumából (107/95. No IX).
-iki 14985 sz leirat alapján (159/96).

642

tionnaire Encyclopédique. 241. l. (arczképpel). — *Dic-*

Benczúr Gyula

Budapest látképei. A főváros képzőművészeti bizottsága elhatározta, hogy az 1200 forinttal dijazandó budapesti látképek a következő vázlatok után rendeltetnek meg: Nadler Róberttől a «Bombatér», Schickedanztól: «Haltér sarka», Molnár Józseftől: «Kálvintér». A többi, fenmaradó pénzen a beküldött vázlatokból megvásárolják a város részére ezeket: Balótól: «Petőfi-tér», Fesztytől: «A lánczhid éjjel», Tölgyesitől: «Sugárut», Györöktől: «Helyőr-

6. SZÁM. 1885. XXXII. ÉVFOLYAM.

ségi templom», Lechnertől: «Rózsatér és Lipótutcza». *Nadlert* felhivják, hogy a városligetről a kiállitás alatt a főváros számára nagyobb vázlatot készitsen. *Benczurt* pedig felszólitják, hajlandó lesz-e Budavár visszavételéről 1686-ból történelmi festményt készíteni.

Vas. Ujs. 1885. 100. p.

I C H T

C H I C H T E

N L A N D S

UND EINEM

SBAND

ESELLSCHAFT

— *Osztrák-magyar monarchia írásban és képben.* Magyarország III. kötete. Budapest, 1893. 428, 440. l.

325 429,1

(képekkel)

I. K. Bp 1888

3, ~~11~~.

~~33~~, 33

~~43~~, 43

~~55~~, 55

~~145~~ 145

276

l.

A

K. U. T.

KÉPZŐMŰVÉSZEK ÚJ TÁRSASÁGA

KIÁLLITÁSÁNAK

KATALOGUSA

Benczúr Gyula

vod
z

Pálesch Pál: Festészet és zene — művészet és vallás.
Pécs 1930. 6. l. ~~2 o.~~
~~Kritika a kritikáról.~~
~~3, 4 l.~~

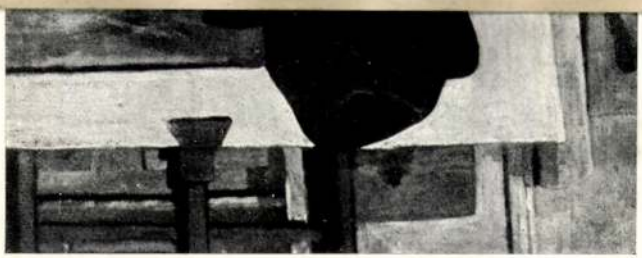

Federico Faruffini: *La giovinezza di Lorenzo il Magnifico.*

(Műtermekből) Wlassics miniszter a művészek közt.

Műcsarnok. 1898. 55, 95. l. — 1899. 87, 103, 126, 153, 174, 242, ~~329~~, 348, 372, 409-10 (A király látogatása Benczúr Gyulánál), 437, ~~452~~ l. ~~(Az új szent István kápolna Pannonhalmán.)~~ 1900. 98 (Benczúr Gyula ezredévi festménye.), 287, 379 (A király Benczúrnál.), 380 (Benczúr Gyula Frigyes főherczegnél.), 382. l. (A szent István bazilika oltárképei.) — 1901. 385. l. —

p (Benczúr és Lotz mozaikjai.) – 172-73. l. (Két m. művész kitüntetése. A bazilika mozaikképei.)

d (Schlauer bibosos arcképe.) – 179, 182. l. (Művészet a képviselő házban.)

I (A királyné arcképei.) – 248. l. (A tört. épületcsoport ügye.) – 329. l. (A bazilika festményei. ~~Miniszterek arcképei.~~)

⊥ (B. Gy. ugaralása.)

⊥ (A miniszter B. műtermében.) – ~~438. (A bazilika épitése.) – 452. l. (Új szt István kápolna Pannonhalmán.)~~

o–o 461. l. (Illusztrált Petőfi.)

π (B. Gy. új festménye.) – 315. l. (M. művészet a párisi kiállitáson.) – 326. l. (A párisi kiáll. kitüntettjei.)

1925 ÁPRILIS HÓ

Mikszáth K.:

M. K.: A királyfi asztalánál. *Vas. Ujs.* 1888. 9. sz. — *M. th. K.*: Tisza Kálmán új arcképei. *Vas. Ujs.* 1903. 833. l. — *M. th. K. n.*: Három új főrend. *Vas. Ujs.* 1906. 702. l. (arcképpel). — *Magyar Géniusz.* 1892. I. 226. l. (A király Benczúrnál; képekkel). —

U.a.:

U.a.:

„8 FESTŐ, 8 SZOBRÁSZ"

ÖTÖDIK

KIÁLLITÁSA

† Szabados Jenő

Bartha László
Heintz Henrik
Hincz Gyula
Iván Szilárd
Jeges Ernő
Kaveczky Zoltán

Abonyi Grantner Jenő
Antal Károly
Boldogfai Farkas Sándor
Csúcs Ferenc
Ispánki József
Madarassy Walter

OMKT Közl. 1881. 31, 33. l. (H.: Szent István keresztelése; képpel.) —

1892. 47. l. (Az 1892. évre kiadott társulati műlapnak leírása. Mályvák között.) —

Nyári S.:

— *Ny. S. dr.*: Budavár megvétele. (Benczúr festménye.) *Egyetértés.* 1896. 166. sz. — *Nyári Sándor*

U. a.:

dr.: Benczúr Gyula. *Művészeti Krónika.* 1904. 5. szám (képpel). —

V

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

1934. DECEMBER 1–17-IG.

1 rea bev.

Szilágyi Sándor: Benczúr Gyula, Budavár visszavétele 1686-ban cz. festményéhez magyarázatul. Budapest, 1896. 8.-r. 24 l. — *Szilágyi, Alexander:* Gyula, Benczúr's Gemälde: die Rückeroberung Ofens im Jahre 1686. Budapest, 1896. 8.-r. 28 l. — *Szilágyi, A.:* La reprise de Bude en 1686. Tableau historique de Gyula Benczúr. Extrait de la brochure —. Budapest, 1896. 8.-r. 11 l. —

a 20 P-t meghaladja — hogy ezek két
hogy a második részletnek a m. kir.
ig, legkésőbb a kézirat lezárásáig kell
asztása maga után vonja, hogy a beik-
men a hirdető hivatallal szemben sem-
részben már befizetett dijak ebben az
ár felmerült készkiadásainak és költsé-

kiküldöttei csak a megrendelések
agy el nem fogadása felett nem
nek át. Ezeket postatakarékpénztári
i.

ját érdekében áll, hogy a kikül-
ől-esetre meggyőződést szerez-
ért a m. kir. posta hirdető hiva-

tásokon kivül hirdetések is közzétehetők.
irdetések kivételével — a betürendes

, harmadik és negyedik oldalán 1/1, 1/2,

2. a fedőlap harmadik oldalán:

1/1 oldal	1200·— P,
1/2 oldal	700·— P,
1/4 oldal	400·— P,
1/8 oldal	250·— P.

dik oldalán:

800·— P,
000·— P,
600·— P,

Tábori Kornél: A Pesti Napló képtára. *Pesti Napló*. 1913 dec. 25. (Arcz-képpel). —

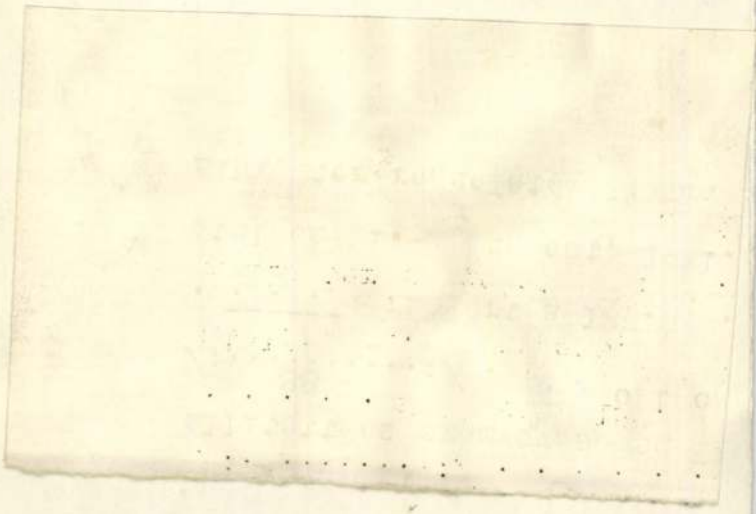

Petrovics Elek

az O.M.Szépművészeti Muzeum

főigazgatója

Tárgymutató Beneczúr Gyulának az Első Magy. Ált. Biztosítótársulat alakuló közgyülését ábrázoló nagy festménye, s más művek kiállításához. Budapest, é. n. (1883). —

ZERZÉSI, UTAZÁSI ÉS SZÁLLITÁSI R. T.
SUTAK HIVATALOS MENETJEGYIRODÁJA

Budapest, 1928. dec. 28.

Postafiók 169.

ny Napló"
---
ejlődés, mely a hazai idegenforgalom
nkké teszi, hogy annak mindazon esz-
aknak és helyeseknek találtattak, to-
be vegyük. E vonatkozásban különös
nyelvü Esemény-Naplónkra, melyet az
és melyet a folyó évre is kiadni ki-
ől ugyanazon év végéig naptárilag fel-
e a fővárosban lezajló kongresszusok.

Török Gyula: Benczúr Gyula. *Magyar Hirlap*. 1914 jan. 31. —

.évi december hó 13-án.

A miniszter rendeletéből:

Tihamér Lajos s.k.

miniszteri osztálytanácsos.

ga tekintetes

E l n ö k s é g é n e k ,

B u d a p e s t .

Tavaszi tárlat. 1901. Az Orsz. Magy. Képzőművészeti Társulat 1901. évi tagilletménye. II. r. Singer és Wolfner kiadása. 20. l. —

állitások, tudományos előadások, ki-
eti ünnepélyek, sportversenyek, szó-
nelyek az idegent érdekelhetik s me-
gy az idegent hazánkba vonzzák.

a folyó évben négy nyelven kiadott
rdeklődéssel találkozott nemcsak az
lyeken, hanem a külföldi szaksajtó-
ndazon szerveknél, melyek - mint az
n azon célzattal alakultak, hogy az
t, mint a modern kultura leglényege-
ák.

Naplót közrebocsátjuk, nemcsak az
, de speciálisan mindazon hazai in-
nk, melyek valamely jelentős megnyil-
év során, de amelyeknek nem áll ren-
ág, melyet intézetünk évtizedek ki-
iztositott.

arra kérjük t. Címet. kegyeskedjék
figyelemreméltó eseményeinek naptári
melyek véleménye szerint akár álta-
idegent érdekelhetik. Felesleges ta-
át dijtalanul közöljük.
hogy e megkeresésünknek sürgősen
k

kiváló tisztelettel

IDEGENFORGALMI, KÖZLEKEDÉSI, ÜZLETÁGI ÉS SZÁLLITÁSI
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Benczúr Gyula, festőművész (1844–1920).
Gróf Béla: Történelmi festészet. A Magyar Nemzeti Galéria műhelyéből.

5

5 Benczúr Gyula: Hunyadi László búcsúja, olaj, vászon, 147 × 121 cm, 1866 (Artfotók)

Művészet, 1989. január 11. old.

Megőrzött hagyomány és új t

Pátzay Mária munkásságáról

Van-e örököse festőink között *Nagy Balogh János* festészetének? Van, hogy

Nem mindig sikerrel – ezt is meg kell

Benczúr Gyula, festőművész (1844-1920). 1) Folytatás
P. Szabó Ernő: István Király, Budapesten.

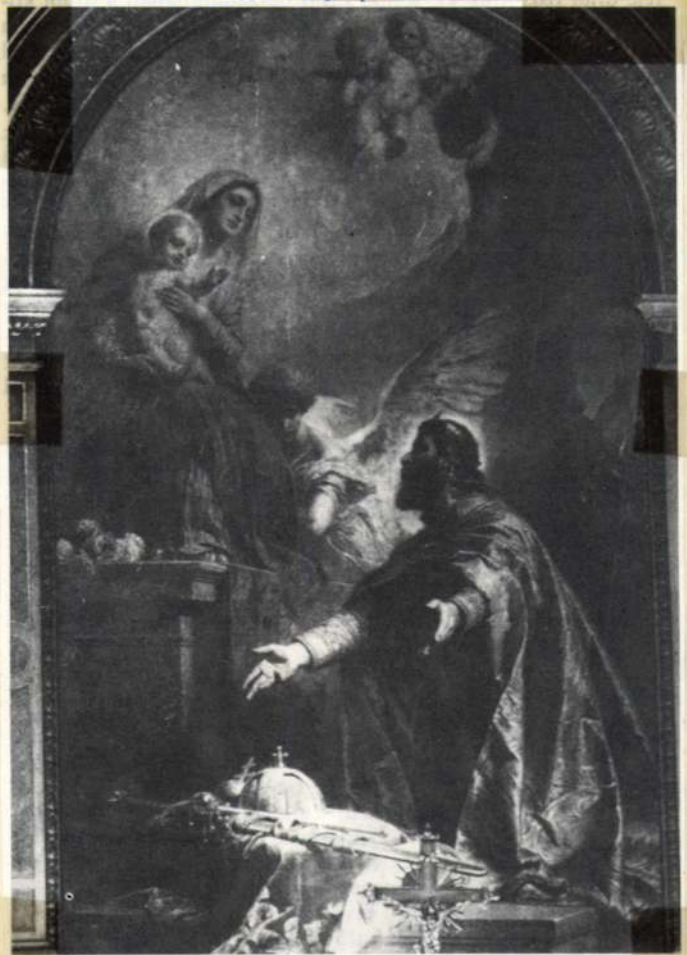

A déli kereszthajóban a Magyarok Nagyasszonya oldalkápolna oltárán helyezték el Benczur Gyula festményét: Szent István felajánlja a koronázási jelvényeket Máriának.

Budapest folyóirat, 1938., 8., 9-old.

Benczúr Gyula, festőművész (1844–1920). 2) Folytatás, P. szabó Erzsi: István Király Budapesten.

Benczur másik nagy hatású festményét a Magyar Nemzeti Galériában láthatjuk: Vajk megkeresztelését ábrázolja. A nagyméretű képtől néhány lépésnyire egy kisméretű vázlatot is bemutatnak. A vázlaton a keresztelés jelenetét ellentétes érzelmekkel figyelik az uralkodó környezetének tagjai. A végleges képen ellentmondásnak nyoma sincs: a mesteri „színpadi rendezésnek" köszönhetően csak a drámai folyamat végkifejletével találkozhatunk.

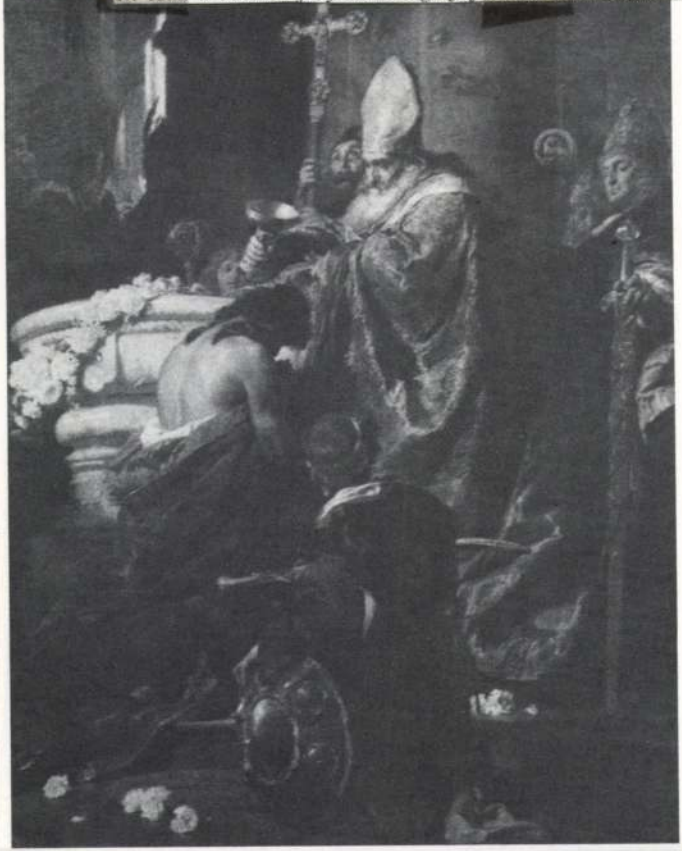

Budapest folyóirat 1988. 8. 9.- old.

● Benczúr Gyula-emlékkiállítás nyílt meg a szécsényi Kubinyi Ferenc Múzeumban. A tárlaton a mester huszonöt olajfestménye látható, valamint Dolányi Benczúr Ida egy olajképe, amelyen apja műtermét örökítette meg.

Népszabadság, 1984. IV. 25

Magyar
Művészek Albuma. Budapest, 1886. Kiadja Ráth
Mór.

PAÁL LÁSZLÓ TÁRSASÁG

III-IK KIÁLLITÁSÁNAK

KATALOGUSA

Benczúr Gyula

Mátyvák körött a kepe, mellet a király ajándékozott a királynénak. Ez a kép a királyné kis szalonjában függött.

Sza Erzs Múzeum

83. l.

Szalay I.:

Az Erzsébet királyné emlékmúzeum. IV. kiadás. Bp. 1913. 52, 53, 83. l.

VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTÉRIUM

Szalay Imre: A XIX. század festészetéről hazánkban. Budapest, 1901. 10, 19, 25. l. —

Nagyságos

S c h o e n A r n o l d

művészeti írónak,

Mezőkeresztes.-

Tudomás végett másolatban azzal küldöm meg, hogy a szóbanlévő templom monografiájának megirásával kapcsolatban készitett fényképek költségeire a 48.336/928.sz.rendeletemmel Nagyságod kezéhez kiutalt 800 pengőről szóló elszámolását elfogadhatónak találtam s a ezen összegből fel nem használt 250 pe gőt Nagyságod részére tiszteletdij cí mén engedélyezem. Budapest, 1928. nov

Dr. Tihamér Lajos s.k. miniszteri osz

A hivatalos más

minisz

Szalai Emil: Magyar festőművészet. *Magyar Géniusz*. 1894. II. 52. sz. (arcképpel). —

országos bizottságának a folyó évi
átiratára értesitjük Méltóságodat,
pu.indulási előcsarnokában levő
roznánk szükségét látjuk a restau-
atait,idejét és a vele összefüggő
s egyben a restaurálási munkák költ-
ából tájékozást szerezni.-
éltóságodat,hogy a megbeszélés idő-
magasépitményi osztályunkkal telefo-

.-.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
566 28.
kpsz. dec. 31.

Svenska ~~Morgo~~

Morgon-
bladet

1929 okt. 5, okt. 13

300 -
---------- szám.
123 - 1931.

A minden v
hajtandó takarékossági el
tegyen hozzám sürgősen el
alatt álló intézménynek a
forrásból eredő javadalma
lomásai, amelyek magánlak
gével leszereltessenek s
megszüntettessék.

Nem kivánó
érintett közfunkcióráiuso
nevére átirassanak, ez es

József: A képzőművészetek reformja. Budapest, 1898. 10. l. — U. a.: A XIX. század festőművészete. Budapest, 1904. 46. l. — Simkó

s.k. h.államtitkár.

los másolat hiteléül:

Jaross

niszteri s.hiv.igazgató.

II. 1749. Benczúr Gyula, 17 éves, született Kassán, Magyarországon, atyja gyógyszerész, evang., antik osztály, 1861 ápr. 27., 1861 júl. 19. megkapja a matrikelt.

Som 180 f

Somrai M.

Magyarok a müncheni képzőmüv. akadémián 1824-1890. Műv. 1. 1912. 180. l.

Sziklay János dr. és Borovszky Samu dr.: Magyarország vármegyéi és városai. I. k. Abaúj-Torna vármegye és Kassa. Budapest, 1906. 79, 162. l. — *U. a.:* Fiume és a magyar-horvát tengerpart. Budapest, é. n. 152. l. —

gazdasági, ipari és művészeti kiá
magasló szinházi előadások, nemze
val mindazon események dátumát, n
lyek alkalmasak lehetnek arra, ho

Ugy találtuk, hogy
ezen "Esemény Naplónk" különös é
utazással foglalkozó hivatásos he
ban, a turista egyesületeknél s mi
a külföldön igen gyakori - tisztá
utazást és az eziránti érdeklődés
sebb eszközét fejlesszék és ápolj

Amidőn az Esemény
idegenforgalomnak általánosságban
tézményeknek is szolgálatot teszü
vánulásukkal jelennek meg a jövő
delkezésükre az a nagy nyilvánoss
tartó munkájával a maga számára b

Mindezeknél fogva
jövő évi működési programja azon
dátumát velünk sürgősen közölni,
lánosságban, akár speciálisan az
lán megjegyeznünk, hogy az adatok
Midőn még kérjük,
eleget tenni kegyeskedjék, vagyun

Ruttkay-Rothauser M.

Frühlingsausstellung im Künstlerhause. Irta Ruttkay-Rothauser Miksa. Pester Lloyd, ápr. 8.

1909

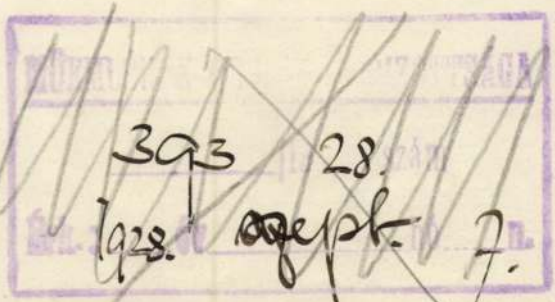

Elhelye

Egyszázötven pengőt a 127.68
utaljon ki. Budapest, 1928.
letéből: Dr. Rónay Zoltán s.

A hivat

min

Benczúr Gyula

l

Szépmüvèszet

1944. 68. l.

(A OMKT közönülése.)

Megrendelésra

..... építés.

kifizetési lajstrom

19 27 év junius hó 25 napig.

Óradij	Kereset összesen	Levonások			Kifizetett összeg	Jegyzetek
	korona	adó	betegpénztár	előleg	korona	
100	—	—	—	—	40	Penzo
50	—	—	—	—	20	"
50	—	—	—	—	20	"
		=			85·00	
vag!						

Benczúr Gyula

l

Szépmüvèszet

1944. 71. l.

(Kultusminisztérium pályázata)

Órák

Visegrádi Salamonyforony helyreállítása

kifizetési lajstrom

19 27 év junius hó 11 napig.

Óradij	Kereset összesen korona	Levonások adó	Levonások beleg-pénztár	Levonások előleg	Kifizetett összeg ~~korona~~ P.	Jegyzetek
1·00	27·00					
·50	13·50					
...sen:					40·50	pengő
... fillér						

Benczúr Gyula

Éder Ödönné szül. Benczúr Etelka c. képe 1869-ből a Művészeti Múzeumok Barátainak Egyesülete vette meg a múzeumnak.

Évkozépmúz VI. k 239, 247, 252 l.

Bp. 1931

~~Budomásul.~~

Másolat.

A M. Kir. Kereskedelmi Muzeum
Kirendeltsége.

2719. Bk. szám.

Az SHS. hadügyminis
tásügyi miniszteriummal, a kö
városában a katonai szolgálat
iskolát fog létesiteni, ahol
Szilágyi s. k.

A hivatalos másolat

igazgató.

Benczúr Gyula

vrod

Évkönyvei, Az Orsz. Magy. Szépművészeti Múzeum —, III. K. Bpest, 1924. 110. 1.

I schleissheimi kastély interieur és Erdő szélén c. képe

ÉPITÉS-ÉS KÖZMUNKAÜGYI MINISZTERIUM
ÁLLAMTITKÁR

1297/BV.

Budapest, 1948. XII.10.

Müemlékek Országos Bizottsága
Budapest.

Mellékelten van szerencsém megküldeni a Müemlékek Országos Bizottságának 4 db fényképet, amelyet Rados Jenő professor ur révén a Müvészeti Tanács a Magyar Klasszicizmus Épitészete cimü könyv elkészitésénél felhasznált.

Köszönetet mondva maradok

Székely Béla: A mesteriskolában. *Fővárosi Lapok.* 1891. 303. sz. — *U. a.:* Művészek a művészetről. *Fővárosi Lapok.* 1892. 293. sz. –

non /:291-38:/ érintkezésbe lép

Budapest, 1928

A másolat hiteléül: Lenárd

Magyar királyi államvasutak

Igazgatósága

D.45290/1928 szám

I.

Müemlékek országá

Szendrei János dr.: A Műcsarnokból. *Pesti Napló*. 1884. 109. sz. —

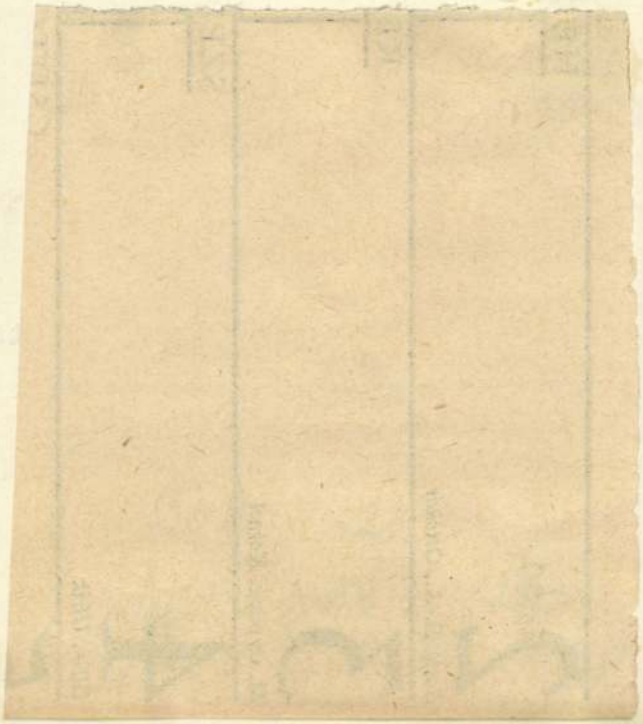

A kiadvány hiteléül:

Fürédi

miniszteri s.hiv.igazgató.

A Müemlékek Országos Bizottsá

Benczur Gyula

Szegi Pál: Petőfi és illusztrátorai.
Szabad Művészet

1979. 28 l.

MEGHÍVÓ

A FŐVÁROSI MŰVELŐDÉSTÖRTÉNETI MÚZEUM
ÚJKORI OSZTÁLYA

A MAGYAR SZABADSÁG ÚTJA

MARTINOVICSTÓL A FELSZABADULÁSIG

CÍMŰ KIÁLLÍTÁSÁNAK 1949 JÚNIUS 11-I MEGNYITÁSÁRA. A KIÁLLÍTÁST DR MÜNNICH FERENC RENDŐRALTÁBORNAGY NYITJA MEG 12 ÓRAKOR, III., KISCELLI-UTCA 108. SZ. ALATT (KISCELLI KASTÉLY).

A KIÁLLÍTÁS 1949 JÚNIUS 12-TŐL JÚLIUS 3-IG
TEKINTHETŐ MEG HÉTKÖZNAP 10 ÉS 17 ÓRA,
VASÁRNAP ÉS ÜNNEPNAP 10 ÉS 14 ÓRA KÖZÖTT.

BELÉPÉS DÍJTALAN

Közlekedési útvonal: 72-es villamossal a budai Margit-hídfőtől, leszállás a Margit-kórháznál

Budapest nyomda NV., Közp. városháza — 124403

Szana Tamás: Benczúr Gyula. *Koszorú.* 1882. VII. 481. l. (Arczképpel). — *U. az:* Benczúr Gyula. *Magyar Szalon.* 1885—6. IV. k. 630. l. (Arczképpel). — *U. az:* Magyar művészek. Budapest, 1887. I. 33—56. l. (Arczképpel.) — *U. az:* Budavár visszafoglalása (Benczúr Gyula festménye.) *Fővárosi Lapok.* 1896. 121. sz. — *U. az:* Száz év a magyar művészet történetéből. Budapest, 1901. 196—206. l. (képekkel).

V. ö. és képekkel.)

532. 28.
928. dec. 15.

aljon ki. Budapest, 1928.évi november

éből: Tihamér Lajos s.k. miniszteri

atalos másolat hiteléül:

Zavonly

szteri s.hiv.igazgató.

- *Széchy Károly:* Magyar festők. Benczúr Gyula. *Vas. Ujs.* 1880. 429. l. (arcz-képpel). — *U. a.:* A mai magyar festészet a kolozsvári képkiállitáson. *Erdélyi Múzeum.* 1890. 425—448. l. —

Benczúr Gyula

Budavár visszafoglalásának 200-ik évfordulóját, mely a jövő 1886. év augusztus 29-re esik, a főváros országos nagy ünneppel fogja megünnepelni, melynek rendezésére vegyes bizottság van kiküldve. Az ünnep látványos része Budán a várban lesz, hova egy nagy diadalmi menetet szándékoznak rendezni korszerü jelmezekben. Ugyanekkor a vigadó nagytermében vagy a kiállitási iparcsarnokban történelmi kiállitást rendeznek a visszafoglaló ostrom alkalmával a töröktől zsákmányul ejtett diadaljelekből, ama tárgyakból, térképek csataképek és fegyverekből, melyek akkor szerepeltek, melyben egyuttal az idevonatkozó nyomtatványok, oklevelek és kéziratok is ki lesznek állitva. A főváros müvészeti bizottsága pedig egy nagyobb terjedelmü müvet fog kiadni, mely Budapest akkori állapotát, az ostrom részleteit és történetét irja le. A mű számára hazai és külföldi levéltárakban többen gyüjtik az anyagot s illusztrációkat is készitenek hozzá, melyek között igen nevezetes egy térkép, mely az ostrom szinterét tünteti föl az ostromló seregek helyzetével. E térképet XI. Incze pápa adta ki 1686-ban s a vatikáni okirattárból szerezték meg a mű számára. Végül legmaradandóbb emlékét fogja képezni az ünnepnek az a nagyszabásu történelmi festmény, melyet a főváros megbizásából *Benczur* Gyula készit erre az alkalomra. A kép azt a megkapó jelenetet fogja ábrázolni, midőn a győztes magyar hadsereg, élén Lothringeni Károlylyal és Petneházyval diadalmasan fölvonul Buda várába. A művész a nyári szünet alatt elkészitette a kép vázlatát s kidolgozásához őszszel kezd hozzá.

Vas. Ujs. 1885. 569. l.

F D
FRATELLI
Deisinger
F D
FRATELLI
Deisinger
F D
FRATELLI
Deisinger

Szemrecsányi M.

Visszepillantás az OMKT 50 éves multjára.

Műv. 1. 1911.

106, 118, 129, 133. 1.

~~50-133.~~ l.

(Képekkel.)

~~(Képekkel~~

AGYAR KI

niszternek jelen kelet és ügyszám

Csekkosztályhoz intézett rendeleté-

Költségvetési cim: Müvészeti célok

gos Bizottsága. Rovat:6. kiküldeté-

gek. Bélyegilleték: nincs.

gy N a g r a n d M i h á l y épitő-

éna-ut 41./ A Müemlékek Orsz. Bizott-

ovember hó 6-án Budapestről-Visegrádra

lapestről-Visegrádra és vissza

azásával kapcsolatban felmerült költ-

A jeles arczképfestő mester Benczúr Gyula két művel van képviselve. Az egyik gróf

Batthyány Elemér, a másik gr. Károlyi Lászlóné született Apponyi Fanny grófnő arczképe. Benczúr életteljes szinezete a rajzolás tökéletes tudásával jellemzik ezuttal is mindkét képét. A keresetlen egyszerű beállítása az alaknak, rendkívüli dekoráczió-érzésre valló elhelyezése a környezet csendéleti részének, most is olyan művészileg van megoldva, mint eddigi arczképeinél. Mostani műveiből a gróf Károlyi Lászlóné arczképét mutatjuk be egyik képünkön. Benczúr mestermunkáit szinte fölösleges

* Jelen közleményeink kapcsán a kiállításban levő érdekesb festmények mellett bemutatjuk az illető műtárgy készítőjét is; Benczúrnál ez felesleges; az ő saját festésű arczképét, mely Ernszt Lajos gyűjteményében van, csak pár héttel ezelőtt közöltük («V. U.» 1898. évi 42. szám), a florenczi Ufizzi-képtár részére készült szintén saját festésű arczképét lapunk 1896. évi 20-ik számában vették olvasóink. (E képtár részére, mint tudva van, a világ leghiresebb festőit kérik föl saját festésű arczképeik beküldésére.) Egyéb arczképek is megjelentek Benczúrról a «V. U.»-ban, így 1880. évfolyam 27, és az 1894. évfolyam 49. számában.

853 l.

GESELLSCHAFT

RUNG

EXTABBILDUNGEN

ESDEN UND ZÜRICH

Benczúr Gyula:
Vas. Lp. 1909. 287. l.

Benczúr Gyula: A nemzet hódolása a király előtt Magyarország ezeréves fönnállása alkalmából.

Könyves Kálmán jogositásával.

vel letakart tányérban kóstolót, mikor Voj
a kastélykapu mellett átment; a két jeles
szony majdnem egymásba botlott.

— Tudja-e, mi történt? — kérdezte
lihegéssel Vojkáné, egyszersmind felelt i
Az történt, édes lelkem, hogy hazajött az
Bibók Vinczéné ura, Bibók Zsigmond.

Marjákné nem mindjárt fogta fel a d
bizonytalanul és várakozva tekintett V
néra.

— Hát nem érti? — kiáltá. — Két
eleven ura van most otthon.

Dehogy is nem értette Marjákné! Érte
mindjárt. Lángész volt ő ezekben, hanem
ránkint szerette élvezni az ily csemegét
csinyke kanállal szedegetni ki a jót, nem
felhörpenteni egy huzomra.

— Két eleven ura, mondja? Vagyis a
toha fia és az első ura, vagyis fia a mo
urának, a kinek ő a hajdani menye? Ugy-
mondja? No hallja, ez valami irtózatos.
igaz lehet ez? Hát látta már valaki?

— Nem látta azt még senki. Hanem é
tudom. És látni is fogom, most egyenese
tartok, mert ha nem láthatnám, talán
bolondulnék a nagy kíváncsiságtól.

MAGYAR KÖNYVBARÁTOK

KISPÉTER MIKLÓS

Győzelmes film

Kispéter Miklós, a kiváló filmesztéta és kritikus föl-
tárja a legújabb és legnépszerűbb művészetnek, a
filmnek diadalmas útját, feltalálásától napjainkig.
Rámutat jelentőségére az emberi kultúra történetében
s vizsgálja, hogy mily művészi feladatok és lehetősé-
gek várnak még rá. Tisztázza a filmnek a többi
művészethez való viszonyát, kijelöli működési terüle-
tét és megszabja annak határait. Kitűnő filmanalízi-
seiben elemzi az elmult esztendők kiemelkedő film-
alkotásait. Megtanít filmet nézni és felismerni a film
művészi értékeit és hivatását. Figyelmét nem kerülik
el a gyakorlati kérdések sem; arra törekszik, hogy az
elmélet és a gyakorlat szemléltető párhuzamával mi-
nél világosabb és átfogóbb képet adjon a filmművé-
szet rendeltetésszerű feladatáról. A filmirodalomban
csaknem egyedülálló, páratlan gazdagságú képanyag
fokozza ennek a kitűnő, mindenkit érdeklő könyvnek
értékét.

Ára egészvászonkötésben 8 pengő.

Gazdag képanyaga csak fokozza jelentőségét

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

értem, de a helyett valahun hely
ki a siker. Az idegen nagyot hú-
álló zománczos kancsóból és igy
knéra szegezve a két vérbefutott

nak a bőrében se szeretnék most

pán urat tetszik érteni?
Görgey alispán bőrét értem.
hej, nem utolsó hely az ő bőrében

r elhiszem, hanem most nagyon
ellene Lőcsén, onnan jövök, olyan
t hoztak ott ellene, hogy nem ad-
t egy rézpitykét.

Isten! — riadt meg Marjákné. —
on haragusznak rá? De hát miért,
ért?

em tudják, mi történt künn a vadá-
napján? — csodálkozott az ide-
ilkozásában megint húzott egyet a
najd odatolta öreg Bibók elé vidá-
yék atyám uram is, az ebugatta.
lesz. Nem érdemes azon busúlni,
k.

ákné nem hagyhatta a themáját,
érdekesnek igérkezett is a másik.

Benczur

KÖNYVTÁRAK: Iparművészeti könyvtár (Üllői út 33.) 9—12. Technológiai könyvtár (József kökrút 6.) 9—12.

KIÁLLÍTÁSOK: A Műcsarnokban csoportkiállítás ½10—5. A Nemzeti Szalónban (Erzsébet tér) a Magyar Rézkarcolóművészek Egyesületének kiállítása 11—2. Az Ernst-múzeumban (Nagymező ucca 8.) a 110. csoportkiállítás 9—2. A Szépművészeti Múzeumban (Aréna út 41.) grafika, antik terrakotta- és Benczur-kiállítás 10—½2. Az Iparművészeti Társulat állandó kiállítása (Andrássy út 69.) 9—1, ugyanott az Új Magyar Képtár 10—11. A Tamás-galériában (Akadémia ucca 8.) Raidl Ida festőművésznő kiállítása 10—2. A Kovács-szalónban (Bank ucca 7.) Márócsik Benedek festő és B. Barnabás Imre szobrász kiállítása 10—2.

Magyar Hirlap 1931.III.22

Festészet és társadalom

A Népművelési Központ (Rákóczi-út 30.) rendkívül érdekes irányú, újrendszerű kiállítást rendezett *Festészet és társadalom* címmel. *Rabinovszky Máriusz* tartalmas és tárgyilagos katalógusa előszava szerint a kiállítás célja az, hogy alaposan megismertesse a dolgozókkal a művészetet, annak történelmi emlékeit és *kiválassza a haladó művészeket a megalkuvók közül.* A kiállított festmények alatt magyarázó szöveg és a korabeli társadalmi viszonyokat jellemző adatok közlik a rendező véleményét, mely a „társadalmi és szellemi összefüggésekre" világít rá. A célzat tehát nemcsupán újszerű, hanem *csakis helyeselhető.* A rendezéssel azonban nem mindenben érthetünk egyet.

Tizenhat festmény ugyanis nem adhat elfogadható képet a századforduló idejének festészetéről, különösen akkor, ha a képeket nem is válaszották ki szerencsésen. *Liezen-Mayer Sándor, Benczur Gyula, Lotz Károly* szerepel elsősorban a főúri világ, a tőke és az állam igényeit kiszolgáló festők között. Ám ha megalkuvónak bélyegezzük Lotz-ot, ilyen kisméretű kiállításon miért kell két képet is kifüggeszteni tőle, ugyanakkor, amidőn *Madarász Viktor* hiányzik a haladók közül. Holott Madarász, ha nem is éppen 1900 körül, hanem — *jóval előbb* alkotott olyan képeket, amelyek *úgy tárgyi, mint festői szempontból a mai szemléletű festészetnek is kétségtelen előzői. Munkácsy Mihály* életművét talán mégsem a párisi szalónokról festett képei jellemzik, ha „becsvágyó neje és kapzsi műkereskedők" utóbb el is térítették eredeti törekvéseitől. *Szinyei Merse Pálról* sem állítható, hogy a *Majális* után (noha életében a nemesi földbirtokosok körébe tért meg) „művészfantáziája elszikkadt" volna és azon túl „a lükötő élet helyett a felületet ábrázolja", mert a tájképfestészet remekeit alkotta a művészetének későbbi szakában. Nemcsak *Fényes Adolf*, más nagy magyar festő is alkotott a *Szegényember*-hez tárgyban és festői felfogásban hasonlóan ere-deti és a mai valóhű irányzatnak megfelelő képet. *Hollósy Simon*nak, a nagybányai festő-forradalom vezérének megítélését is túlzott szigoruságunak találjuk, viszont a nagy *Ferenczy Károly, Rippl-Rónai József, Réti István és Vaszary János* is csak festői nézőpontból haladó szellemű művészek.

Ha tehát a multból a való értékű művészetet átmentjük, egységes szempontból ítéljünk, nehogy megtévesszük a benyomásokra érzékeny, tetlenségükben friss és érzékeny, a magyar képzőművészet alkotásaival csak most ismerkedő dolgozó réteget. A kiállítás, mint a katalógus is beismeri, *kísérlet.* Több körültekintéssel, figyelmesebb értékeléssel, nagyobb méretű kiállítás szolgálhatja csak igazán az eredeti célt. Külön hangsúlyozzuk, hogy *egyetlen* kép nem szemléltethet egy-egy művésznek sem egész életművét, sem művész-emberi jellemalkatát.

Tamás Ernő

Perzsaszőnyeget, összeszekötöket és egy nagyobbat vennék. Rózsa-utca hatvannégy II. kettő. 34569

Gyönyörű keleti magyar perzsák, két cserge olcsón eladók. Akáca-utca tizenhárom I. 12. 5733

Néhány darab szép szőnyegemet olcsón eladom. Andrássy-út 65. I. 3. 42123

Perzsa és másajta szőnyeget veszek. Wesselényi-utca huszonkilenc I. 5. Telefon: 427—2P1. 54072

Porszívók
ALKATRÉSZEK
részletre is
VÉTEL — CSERE
SZENCZER
Vörösmarty-utca 31.
Tel.: 228—486.

Eladó generál javított 25 literes, négykaru Condor
espresso-gép
Érdeklődések d. e. fél 10—11-ig telefonszámon 236—799

Zongorát vagy nót vennék. Klauzál-utca 221—396.

Cimbalom jó eladó. VII. Hársca 59. kályhás

Legjobb zon pianinók lego ban, legkedv részletfizetésre. hangszerek! Erzsébet-krt ti

Lauberger kö los kereszthur fás koncert eladó. József-u

Harmonium gora — piani szolid bevás Hörlnél. II. Tö ca nyolc.

Ingatla

Belvárosban bér emeletes jó állapotban, jövedelemmel, ötezerért eladó vel átvehető. hetést biztosí Huszth. VIII. hunyad-utca 1

Délután.

6. SZ. 1914. (61. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, FEBRUÁR 8.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-utcza 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Egyes szám ára 40 fillér.

Előfizetési feltételek: Egészévre 20 korona. Félévre 10 korona. Negyedévre 5 korona.

A «*Világkrónika*»-val negyedévenként 1 koronával több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

Balogh Rudolf fölvétele.

BENCZÚR GYULA JUBILEUMA. — JÓZSEF FŐHERCZEG LÁTOGATÁSA A MESTER MŰTERMÉBEN A JUBILEUM ALKALMÁBÓL.

A porcellán muzsika

Regény. Irta Szini Gyula

(6-ik közlemény.)

Szabad-e a házasság és családalapitás roppant felelősségét embernek pénz nélkül vállalnia? Ha csak szatócsboltot nyitna megfelelő tőke nélkül, az emberek bolondnak tartanák. A házasságot, a legköltségesebb, legveszedelmesebb, legteljesebb felelősségű vállalkozást pénz nélkül lehet megindítani és a költők még buzdítják a vak emberiséget a szerelmi házasságokra... Ma, a mikor a legszegényebb asszony sem akar többé cseléd és dajka lenni! Ma, a mikor a nők felszabadításának gondolatával vagyunk tele és a mikor már igazán elérkezett az ideje annak, hogy a nő is szellemibb életet éljen és ne a konyhában meg a gyermekszobában vénüljön meg méltatlanul, időnek előtte...

... Ah, Holubár, rettenetesen kinyilt az asszonyok szeme, különösen a városokban, a hol maguk előtt látják azokat a nőket, a kik fiatalságukkal, szépségükkel, kaczérságukkal zsarolják a férfiakat, mert tudják, hogy csak addig víg a vásár, a mig fiatalok... Ezek a nők, ha kissé okosak, fiatalságuk éveiben egész életük nyugodt anyagi alapját tudják megteremteni és ez eléggé megvilágítja a férfi természetét. Az asszonynak, a ki tisztességes, a ki hű az urához, a ki szereti a gyermekeit, nem szabad-e ugyanigy gondolkodnia? Miért nem? Talán elnézőbbek és odaadóbbak a férfiak a hitvesükkel szemben, mint e nők iránt? Ép ellenkezőleg, ezek a rossz, de könnyü életű nők sokkal tovább megtartják fiatalságuk, üdeségük látszatát, mint azok a korán vénülő szakácsnék és görnyedt dajkák, a kiket mint karcsu fiatal leányt vettünk el feleségül és mint gondok, nyomorúságok roncsát olykor melegebb pillantásunkra sem méltatunk! Komisz a férfi önzése, sokkal komiszabb, mint a nőé!

— Anarkista vagy! — jegyezte meg Holubár, a ki sokkal jobban el volt merülve a saját bajába, semhogy Kóbor Kutya szavaira vigyázott volna, vagy a világot olyan általánosabb szemléletben láthatta volna, mint Dávid Gábor.

— Anarkista vagyok, a mikor azt követelem, hogy a tisztességes asszonynak legalább is annyi joga legyen az élethez, mint a gyönyörűség leányainak? A koravénülés legyen a tisztesség jutalma?

— Férje és gyermekei szeretetében — jegyezte meg Holubár, — csak megfiatalodik és üdén megtartódik a nő. Egy régi franczia mondás szerint: «Pas le putain, rouge pochard!» Azok a nők, a kikről nem jó sokat beszélni, hamarább hervadnak, mint a családi élet egyenletes melegében nyugodtan élő asszonyok. A csavargás egészen megkorhasztotta a gondolkodásodat!

— Legalább nem sült oda a házi tűzhelyhez, mint a tied, — felelte Kóbor Kutya. — Nem hiába nevezi a franczia «pot au feu»-nek, leveses lábasnak az otthon ülő férjet. Gondolkodása tetején zsir, sőt háj úszik.

— Mit használnak nekem a te szép szavaid? — fakadt ki Holubár. — Mihez fogok a te mély és általános bölcseségeddel? Mit tudod te, mi fáj nekem? Mindaz, a mit mondtál, csak levegő előttem... levegő...

— Nem figyeltél rám, ennyi az egész, — szólt Kóbor Kutya. — Megismételni nem fogom, a mit mondtam. A pap is csak egyszer prédikál. De le akarom vonni számodra a tanulságokat. Te helyesen cselekedtél, de csak félig. A házasságod okos lépés volt, ámde nem tudtad konzekvensen folytatni. Elvesztetted fölényedet nőddel szemben, pedig mást nem hoztál a házhoz, mint a szellemi fölényedet, vagyis azt, hogy feleséged szeretett és mindenben neked engedelmeskedett. Abban a pillanatban, a mikor féltékenynyé lettél vele szemben, elvesztetted kis játékaidat, szegény fiú, hamar vesztetted el! Gondolj vissza rá, hogy hol hibáztad el és igyekezz jóvá tenni mindent. Első kötelességed, hogy leszokjál a féltékenységről, mert különben ez fogja megásni a sirodat. Arra kell törekedned, hogy a feleséged legyen terád féltékeny, nem pedig megfordítva... Nem tudsz szinlelni? Nem tudsz a szivével szinjátékot játszani? Hiszen egészen jól kezdted! Ügyesen szinészkedhettél, hogy hozzád ment feleségül! Hol hibáztad el, hol ejtetted el a szerepedet? Ember, gondolkodj!... és ne engedd meg, hogy egyre gorombábban, egyre világosabban rágjam a szájadba az igazságot, a melyet jól ismersz, csak nem mersz egészen fölismerni.

Menj be feleségedhez, csókold meg, mintha nem tudnál semmiről és azt a nevet, a melytől boldogságod, ha kiejtenéd, egyszerre izzéporrá semmisülne meg, még álmodban se emlegesd! Menj és komédiázz!

— Nem birom... nem birom!...

A vihar.

Mikor Holubár izgatottsága, rémlátása már kellőkép lecsillapodott, nagy szükségét érezte annak, hogy Liviával beszéljen. Hiába intette Kóbor Kutya, hogy halassza el a beszélgetést máskorra, Oláh úgy vélte, hogy egy pillanatig sem tud tovább várni. Valahányszor másnapra tolta az ilyen fontos lelki kollókviumot, nem lett belőle semmisem. Megfelelő alvás után, lecsillapodott idegekkel, józan nappali fényben egészen másképp látta azt a dolgot, a mi előző éjjelen fantasztikusan félelmetesnek látszott előtte.

De most úgy érezte, hogy mindig mulasztást követett el, a mikor magába temette kétségeit, töprengéseit. Nem lett volna szabad hallgatnia, még, ha házi zivatar fenyegetett volna is. A házi háborúság rendszerint arra jó, hogy megszabadítja a házasfeleket a sok fölöslegesen felhalmozódott kölcsönös keserűségektől, a mik nélkül nincs házasélet, a mik nélkül két egészen idegen ember sem tud hosszabb ideig egy födél alatt lakni. Az emberi természetben megvan a majmok veszekedő hajlama, ez szinte kétségtelen. És a házi pörlekedés megnyitja a zsilipjeit ennek az őserdőbeli hajlamnak, hogy megint hosszabb időre lehetővé tegye az együttélést.

Mikor Holubár a Livia hálószobájának ajtókilincsére tette a kezét, egy pillanatig még habozott, mert valami belső érzés azt sugallta neki, hogy mégis ostoba lépés az, a mit el akar követni. De a kilincs engedett és Holubár ott állt a feleségével szemtől-szemben.

Legnagyobb meglepetésére Livia teljesen fel volt öltözve, mint a ki hazulról elmenni készül.

— Miért öltözött fel? — kérdezte tőle Holubár és rajta volt, hogy hangjából se szemrehányás, se izgatottság ne rezegjen elő.

— Azt teszem, a mit akarok, — felelte Livia daczosan, — ön nem teljesiti az én kérésemet, tehát én is megtagadom az engedelmességet.

— El akar menni? — kérdezte Holubár.

— Nem maradok ebben a házban, a hol ön minden szedett-vedett rongyos csavargónak menedéket ad, — felelte Livia.

— Az én barátaim szedett-vedett rongyos csavargók, — mondta Holubár éles hangon, — az ön barátai azonban aljas szélhámosok, szalónbetyárok!

Livia meghökkent. Arczán pirosság ömlött el, aztán megint elsápadt. Lázas fényü szemét rászögezte Holubárra:

— Kit nevez ön barátaimnak? Jól tudhatná, hogy nekem nincsenek barátaim. Valamennyi ismerősömet ön szállitotta a házhoz és valósággal rám kényszerítette, hogy nyájas legyek hozzájuk és jól bánjak velük.

— Úgy gondoltam, — szólt Holubár, — hogy egyformán és közömbösen legyen hozzájuk nyájas, de maga különbséget tesz köztük. Az egyiket, a ki legjobb barátom, ki akarja üldözni a házból. A másikat pedig, a kit utálok, a kit már rég ki szerettem volna dobni innen, azt pártfogásába veszi.

— Ki az? — kérdezte Livia tompán.

— Csárday Olivér, — felelte Oláh és felesége szemét fürkészte, hogy milyen hatással lesz rá ez a név.

Az asszony arczán egyetlen vonás sem változott meg. Nagyszerűen tudott szinlelni. Keskeny ajka úgyszólván csak befelé remegett. Nem látszott meg rajta, hogy hideg fut végig a hátán és hogy lábaikrájában heves szúrásokat érez, a mik csaknem eldöntik.

— Gyanusitani akar? — kérdezte Livia. — De én nagyon jól tudom, hogy kik oltották magába a rágalom mérgét. Az egyik Avramescu tanár úr, a szélhámos idegkuruzsló, a kinek ma kiadtam az útját, mert nem gyógyitani akart engem, hanem orvosi jelmeze mögé sokkal gonoszabb szándékokat rejtegetett. A másik, az ön tisztelt legjobb barátja, a kire a Kóbor Kutya név teljesen ráillik. Ez az ingyenélő, ez az élősdi féreg ki szeretne engem túrni ebből a házból, a melynek minden szöge, minden cserepe az én pénzemből épült!

— Én viszont nagyon jól tudom, — szólt Holubár, — hogy miért akar maga mindenáron megszabadulni Avramescu úrtól és Kóbor Kutya nevü barátomtól. Csak azért, mert ezek az emberek útjában vannak. Ők voltak olyan szivesek és figyelmeztettek arra a veszedelemre, a mely házamat fenyegeti. Mialatt fontos dologban én távol vagyok lakásomtól, ön a legfelháborítóbban szives módon fogadja legnagyobb ellenségemet, Csárday Olivért.

Holubár egy pillanatig azon csodálkozott, hogy ezeket a villámterhes szavakat ki tudta ejteni. A másik pillanatban azonban már megbánta meggondolatlanságát és azt szerette volna, hogyha mindaz, a mit tett, rossz álom lett volna, a melyből annál kellemesebb a fölébredés.

Livia nem felelt semmit. A szeme pilláit szenvedőn lezárta és a villamos csengő gombja után nyúlt.

Márta, a szobaleány lépett be.

Livia szinpadiasan, gőgösen fordult Márta felé és szólt:

— Mondja meg ennek az úrnak, hogy odakinn tágasabb...

Márta ijedtében és zavarában lesütötte a szemét.

Holubár sápadtan, remegő ajakkal bámult Liviára.

— Kiutasitasz? — kérdezte hörögve. — Ebből a házból, a mely a te pénzedből, de az én szorgalmamból és tehetségemből épült?...

— Márta, a felöltőmet! — szólt fagyosan Livia a szobaleányhoz, a ki sietve távozott.

— Éjfél előtt fél tizenkettő van. Most akar eltávozni hazulról. Hová? — kérdezte Holubár.

— Az előbb azért nem feleltem önnek, mert cselédek előtt nem szoktam veszekedni, — szólt Livia, — most pedig azért nem felelek önnek, mert többé semmi közöm sincs önhöz. A mai nappal megszüntnek tekintheti házasságunkat.

— De a mig a nevemet viseli, — mondta Holubár, felelősséggel tartozik nekem. És nem engedem el ilyen későn hazulról. Sem szülei, sem rokonai nem élnek ebben a városban. Ilyen körülmények közt nem bocsáthatom el. Ha kell, erőszakkal fogom megakadályozni benne.

— Takarodjék ki a szobámból! — rivallt rá nyersen Livia és a szeme villámot szórt.

— Hisztérika! — kiáltotta Holubár magánkivül.

A szobaleány felöltővel a kezében, megjelent az ajtóban. Az asszony egy szemvillanással magához intette és egy pillanat alatt bebújt a felöltőjébe.

— Hozzon kocsit! — mondta Mártának.

— Kétfogatút?

— Nem, egyfogatút.

A leány kiment.

— Minek kell önnek kocsi, a mikor az autója lenn van a szinben? — kérdezte Holubár.

— Kiméljen meg a kérdéseitől, mert úgy sem felelek rájuk, — szólt Livia. — Mi ezek után már csak ügyvédek útján érintkezhetünk egymással.

— De most már elég a tréfából! — csattant föl Holubár. — Ha komolyan gondolja azt, a mit mondott, akkor figyelmeztetnem kell arra, hogy a törvény engem fölhatalmaz arra, hogy

férji becsületemnek minden módon érvényt szerezzek. Azt akarja, hogy a rendőrséget hivjam?

Livia egy kis faliszekrényhez lépett, villámgyorsan kinyitotta és a következő pillanatban egy kicsiny, de veszedelmes hatlövetű browning feketélt a kezében.

— Utat! — kiáltotta és fegyverét maga elé tartotta, a hogyan a mozgószinházakból és detektiv-drámákból ismeretes.

Holubár szétfeszitette a kabátját, kitárta a mellét:

— Tessék!

Az asszony gúnyosan elmosolyodott:

— Nevetséges!... Nem félti a poczakját?

A következő pillanatban a kezét, a melyben a pisztolyt szorongatta, Holubár ragadta meg irtózatos erővel, úgy, hogy a kis finom női kacsóból kiserkedt a vér. Livia kiengedte a kezéből a browningot.

Az izgalomtól már nem tudott tovább állni a lábán. Leült egy székre és fojtott, gyilkosan dühös hangon mondta:

— Hiába! Itt őrizhet engem hajnalig vagy még tovább. Én kitartok! És mégis el fogok innen menni, ha összedűl is mindjárt a ház!

Holubár még lihegett a fölindulástól, de már észhez kezdett térni és szólt:

— Bocsásson meg, Livia, nagyon fölhevültem és nem tudtam, mit csinálok. Megbántam már minden szavamat és tettemet. Adjon rá módot, hogy jóvá tehessem mai hibámat, a melyet csak az elvakult féltékenységem magyaráz. Kérve-kérem, maradjon itthon!

— Egy föltétellel, — felelte Livia valamivel nyugodtabb hangon, — ha az a Kóbor Kutya nevű egyén azonnal, még ebben a perczben eltávozik házamból.

— Térjen magához, Livia, — mondta kérő hangon Holubár. — A vendégjogot ennyire megsérteni nem szabad. Holnap az egész világ rajtunk nevetne. Hová menjen ilyenkor az az ember, a kinek nincs a világon senkije és semmije?

— Menjen a hajléktalanok menedékhelyére, a hová való, — felelte Livia. — Adjon neki egy koronát és dobja ki!

— Még a hajléktalanoknál sem veszik föl ilyen későn!

— Eh, mit bánom én, hogy mi lesz vele, — fújta bőszen Livia. — Itt nem maradhat egy pillanatig sem. Vagy ő, vagy én!

— Megigérem magának, Livia, hogy holnap szép szerével elküldöm Dávid Gábor barátomat. Addig legyen türelemmel!

— Eleget tűrtem, — makacskodott Livia.

A szobaleány lépett be a szobába és jelentette, hogy az egyfogatú kocsi a kapu alatt vár.

— Várjon! — kiáltotta Holubár és kiparancsolta a leányt a szobából.

— Engedjen utat! — mondta Livia aránylag nyugodt hangon.

— Szó sincs róla!

Livia hirtelen talpra ugrott, mint a macska és egy pillanat alatt az ajtónál termett. Holubár azonban megelőzte. Így álltak a nyitott ajtóban egymással szemben, test test ellen, egymás arczába meredve, egymás leheletét közvetlen közelről érezve... és Holubár fokról-fokra jobban érezte, hogy ez az asszony az ő számára az egész világot jelenti és hogy akár az élete árán is meg kell akadályoznia Livia távozását.

Elővette a pisztolyt, melyet felesége kezéből csavart ki:

— Ezzel vetek véget életemnek, ha elmégy hazulról, — mondta az elszántság egyszerű és nyugodt hangsúlyával...

Éjjeli menedékhely.

Csárday Olivér vidáman fütyörészve érkezett haza a lakásába valamivel éjfél után. Vidám társaságból érkezett, enyhe pezsgős mámorban és fölötte rózsaszinűnek látszott előtte a világ.

Az inasa már az előszobában megmondta, hogy egy úr vár reá az «irodá»-ban. Hogy ki lehet ez a kései vendég, azt Olivér nem tudta kitalálni.

Benyitott tehát abba a tágas helyiségbe, a melyet inasa irodának nevezett, de a mely voltaképen a «Pillér» szerkesztőségi szobája volt. Kényelmes angol bőrpamlagokkal, modern bútorokkal, csecsebecsékkel, felsővilágitású villanytesttel ékes angolos izlésű «studio» volt ez. Az egyik bőrfouteuilben Kóbor Kutya szivarozott.

— Ah, kedves mester! — kiáltott föl Olivér, — minek köszönhetem ezt a szerencsét?

— Ne nevezze szerencsének! — mosolygott Kóbor Kutya. — Azért vagyok itt, mert hajléktalan lettem erre az éjjelre. Oláhné ő nagysága váltig ragaszkodott hozzá, hogy én a «Porczellán Hajlék»-ból tüstént távozzam. Nagy házi zivatar volt Oláhéknál. Én, megvallom, a kulcslyukon át hallgatóztam és mihelyt észrevettem, hogy az én jelenlétem a vihar magja, a saját akaratomból és bölcs belátásomból eljöttem. Még útiköltséget sem óhajtottam kérni Holubár barátomtól. Egyetlen fillér nélkül kerültem az utczára és azon töprengtem, hová meneküljek...

— Ne folytassa, drága jó uram! — kiáltott föl Olivér. — Áldom a véletlent, a mely hozzám vezette. Holnapután jelenik meg a «Pillér» új száma rendkivül érdekes, dús tartalommal, de hiányzik az éléről egy czikk, a mely az egésznek a karakterét megadná. Pedig volna témám hozzá, még pedig olyan, a mit én közölhetnék először a világgal.

— Mi az?

Ma délután a miniszternél, Korvin Ákos kegyelmes úrnál voltam vizitben és megtudtam, hogy kik lesznek a Pantheon tervezetének külföldi jurorai. Ha e hir alkalmából öntől egy nagyszerű, nagyszabású, önnel kongeniális czikket kaphatnék a Pantheon terveiről... akkor...

Olivér a tárczája után nyúlt.

— Uram, — szólt Kóbor Kutya, — sokkal fáradtabb vagyok, semhogy irni tudnék most. Különben is csak egy éjjelre való ágyra és némi kis összegre reflektáltam volna.

Csárday Olivér azonban leirhatatlan grandezzával vett ki a tárczájából egy valóságos ezerkoronást, letette Kóbor Kutya elé és szólt:

— Ez lesz a honorárium!

Kóbor Kutya kitérően felelt:

— Mondtam már, hogy fáradt vagyok.

— Holnap reggel is ráér a czikk, — szólt Olivér és erőszakosan Kóbor Kutya mellényzsebébe gyömöszölte a pénzt.

— Ez az első ezerkoronás, a mit életemben láttam, — vallotta meg Kóbor Kutya, — és ezt is visszautasitsam? Fenéket! Én úgyis csak olyan ide-oda rúgott kósza eb vagyok...

— Ez már beszéd! — kiáltott föl jókedvüen Olivér. — Egyáltalán nem értem azt a hideg elzárkózást, a mit a részéről tapasztaltam, kedves mester. Én borzasztón könnyelmű és kedves fiú vagyok. Meg mernék esküdni, hogy ezerféle szeretetreméltóság lappang bennem, hogy nem vagyok közönséges ember és hogy olyan nagy művész és kiváncsi gyermek, a milyen önben lakozik, csak érdeklődéssel közeledhetik felém. De ön nagyon szerény és félénk lélek, úgy, hogy kénytelen vagyok a társadalmi szokás fölrugásával, mint fiatalabb ember felkinálni neked a tegezést, bár idősebb vagy nálam. Ölelj a kebledre, mintha bátyám volnál, te nagyszerű, egyszerre bölcs és bolond Kóbor Kutya! Nem vetted-e még egyszer sem észre, hogy milyen hódolattal és csodálkozással nézek föl rád! Tanulni akarok tőled!

— Fiatal barátom, — felelte Kóbor Kutya, — el akarok tekinteni tőle, hogy melyik az a valóban kitűnő franczia pezsgő, a mi oly sokáig megőrzi rózsás kedvedet és elfogadom a barátságot, mert erősen hiszem, hogy ez csak hasznodra válhat.

— Ha azt hiszed, hogy be vagyok csipve, — mondta Olivér, — nem jársz messze az igazságtól. De nem a pezsgőtől vagyok berúgva, hanem az élet borától! Hallatlanul jó napom volt máma. Délután Korvin Ákos kegyelmes úrnál voltam és úgy bánt velem, mintha a fia volnék. Vacsora után jókedvű társaságban züllöttem és egyik barátom, a ki egyben titkos irigyem, a bosszantásomra elmondta, hogy mit beszélnek rólam a jó társaságban. A viczcz így hangzott: Korvin kegyelmes úr miniszteri szobájának két ajtaja van, egy nagy szárnyasajtó, a hová bemehet mindenki, a ki a minisztériumnál nem fog czélt érni, és egy piczi ajtó, a melyen egér sem tud beférni, de a kulcsa én nálam van és az én szavamra megnyilik. Ezt kellett nekem hallanom, az egykori kereskedősegédnek, a ki a külső köztemetői úton láttam meg a napvilágot. Bosszankodtam? Ellenkezőleg! Ujjongtam, diadalt ültem! És leültem utána kártyázni. Tiz olyan ezerkoronást nyertem össze rövid félóra alatt, mint a milyet mutatóba, a mai nap örömére neked adtam.

— Szeretetreméltó vagy, — mondta Kóbor Kutya félig meggyőződéssel.

— És hogy ne hidd, hogy piszkos üzletember vagyok, még czikket sem kell irnod az ezerkoronásért, — folytatta Olivér. — Nagyobb terveim vannak veled. Szeretném, ha megnyerhetnélek a «Pillér»-hez segédszerkesztőnek. A te finom, nemes, előkelő izlésednek való ez a lap. Ebben kitombolhatod hallatlan tehetségedet.

(Folytatása következik.)

FÁRADT EMBER PANASZA.

I.

Szemem nem kószál unott földi tájon,
Új szépségekre vágyakozva már;
Úr lett a lelkem fényen és homályon
S jaj! oly egyforma mindenik határ.

S miért a balga vágyódás az ürbe,
Ha önmagamba visszahullok én;
Új dallamért a lelkem mért hevülne?
S ha tovatün úgy-is: miért a fény?

Oh! világszerelem, te ősi ének:
Hódoljanak a boldogok tenéked,
A kiknek álma mind valóra vált;

Ám én a gyász leplébe burkolózom,
Az élettől is lassan elbúcsúzom
És megadással várom a halált.

II.

Szivembe vájt a némaságnak ökle:
Az ősi gyász s most szenvedek miatta;
A hangos öröm elhagyott örökre:
E mostohám az utamat kiadta.

Oh! némaság, te áldott ajkú bölcs,
Úgy-e, mindegy itt: sírni vagy kaczagni;
Az én szemem, e rég érett gyümölcs,
Közönnyel néz már mindent: meg kell halni!

Oh! némaság, halál előfutárja,
Te jéghideg pánczél a szivemen:
Mégis csak véled szép a végtelen!

S mégis csak az a végtelenül árva,
Ki mosolygó, derűs arczot mutat,
S bekötött szemmel méri az utat.

Elek Alfréd.

A SZENT FOLYÓ.

Oh tűnő ifjúságom! komolyan
Ragyogsz felém e drága őszi esten,
Mint fülledt partja közt aranylik resten
Az elkanyargó tropikus folyam.

Éltemen át, e bánat-Indián
Lágyan viszed' halk csónak-napjaim,
Míg eleveznek rajtuk bánatim,
A sok bizarr pompájú indián.

Oh mennyi csónak és oh mennyi bánat
Terhét emelte már aranyló hátad,
Ó szent folyam, mondd, nem vagy-e még fáradt?

Oh bár maradnál így még, ragyogónak,
Mig eljön értem majd az utolsó nap,
A mely után már nem indul több csónak.

Tóth Árpád.

A TORONYALJA-UTCZÁBAN.

ELBESZÉLÉS. IRTA KAFFKA MARGIT.

Csendeskén tipegtek fölfelé egymás mellett. A gyalogjáró itt enyhe lejtővel kanyarodott, néptelen volt; besüppedt, fatáblás-ablakú házacskák előtt vitt el, — a petroleumlámpák is egyre ritkábban következtek és csak egy kis körben öntöttek maguk körül sárgás, komolyka fényt a hóra; hogy felszikrázott gyémántporosan a szekérút, az árokszél, az iskolások apró jégtócsái, a zuzmarás akáczok boglyas, kerek ág-koronája. Mentek, mentek és Gencs Tibornak egyszerre csak sikerült a csudálkozás.

Az, a mit mindig, öntudatlanul is, szinte a hivatásánál fogva keresett: hogy egy-egy perczre fantasztikusnak, idegennek, hallatlanul különösnek érezhessen maga körül mindent; s önmagát messze-messziről, ezeregy-éjszakás rögtönösséggel idecsöppentnek, vadonatúj vagy régesrég-múltbeli vagy hihetetlenül távoli dolgok közé. «Ni, most én itt megyek, mendegélek egy irinkó-pirinkó kis város irinkó-pirinkó utczáján egy irinkó-pirinkó kis öreg nővel, egy zuzmarás, kedves vénkisasszonykával, a kit ma este láttam először, a nevét se tudom; azt mondta, mutatni akar nekem valamit otthon és ni, milyen örömest követem!

Derűsen és hirtelen elgondolta a ma délutánt s a határai theát a patikáriusék vizitszobájában, a hol pedig félszeg és kelletlen perczei voltak az imént. Bolondság! Ma délben érkezett s az éjjel visszautazik innét; az ő számára igazán csak szinházias szórakozás itt, e lehetetlen-nevű kis messzi hegyivárosban minden: hogy az Ányos-olvasókör közönsége ma értetlenül és hidegen fogadta a verseit, míg a főbiró-kisasszony melodrámás szavalatát zongorakisérettel, — Szép Ilonkát, — utána hevesen és tüntetően tapsolták. A literátus gyógyszerész, az Ányos-kör titkára, mégis el nem engedte a theáról s ő ott szokása szerint újra nem tudta humorosan élvezni, kívülről, felülről, a hogy hozzá már illenék, apró dolgok és emberek izetlenségeit; fanyar volt, ideges, ellenségesen udvarias. Ámbár ez talán többet használt a presztizsének . . . ejh, nevetséges! Itt? . . . Valami távoli és elfeledett unokanővére, a kit ide hoztak férjhez, irt neki egy tájékozatlan és félszeg levélkét, hogy ő már «olyan hires pesti iró», hát eljönne-e a szent czélra való tekintettel, mert hogy az egyletjük itt közmivelődési, de nagyon szegények, azonban elsőosztályú vasútijegyre valót előre elküldenének oda-vissza, — hálókocsira is számítva, ha úgy kivánja . . . És Gencs Tibor eltitkolta maga előtt hirtelen, büszke örömét, mert most először hivták vidékre így, noha már két verseskönyvet adott ki és bizonyos, még nem túl-népszerű, irodalmi társaságban tartják valamire. Sőt azt is eltitkolta maga előtt, hogy maga-emberségéből soha még elsőosztályú szakaszban nem utazott és hálókocsinak szinét se látta idáig. «A kirándulás kedvéért, — vidéki impresszióért», — mondta szombaton délben a hivataltársainak a tizedik ügyosztályban, de a honorárium-dolgot nem érintette. Az öngúnyra való hajlam; s a humor általában kissé hiányzott belőle. «Hja, a pesti bohémek!» — mondta ma a kövér járásorvos; vállára veregetett és öblösen kaczagott. «Ugy-e, maguk odafenn örökösen csak lumpolnak, — szinésznőkkel, — pezsgőben fürdenek?» — kérdezte a fitos elnökné; hadarva, bizalmaskodón az arczába beszélt és apró, ragyogó babaszemével mindenáron «hatni» akart rá. A kisasszonyok is eleinte mindenfélét kérdezgettek; valami hirtelenkedő és konfidens modorban, a mi — úgy látszik — divatos itten és az előkelőség jegye. Többnyire frissek és csinosak voltak; némi egészséges és gúnyoska derűvel, kedélyeskedőn kellett volna bánnia velük, fesztelenül, joviálisan, — s elragadta volna őket. De ma valahogy nem volt ehhez igazítva a hangulata; tudja Isten, tán titokban valami enyhe és gyengéd biedermeier-romantikát vagy ilyesmit várt itten; nem foglalkozott-e a képzelete egy gondolkodó-szemű, forró és hallgatag szájú, nyulánktestű kis úrileánynyal, a ki sokat van egyedül, sokat olvas, ismerős az új iránnyal is, az övékkel? . . . Ezeket túlhangosaknak és túlságosan ludacskáknak találta itt a vadrózsákkal himzett butortakarók és lombfürészelt képrámák közt; untatták és megzavarták csacska és tapintatlan kérdezősködésükkel s mikor a kabátzsebeit az előszobában kikutatták a verskéziratért és kaczagós, csúfolós kiváncsisággal, hangosan betűzni kezdtek belőle, kicsit tán udvariatlan is volt, majdnem rendreutasító és élesen szatirikus. Végre észrevették; a háziasszony ösztönös vendégjog-kultuszból segítségére sietett, de azért mindenki feszélyezve volt egy perczig s ő idegen, idegen itt. A lánykák tüntetőn kezdték a czimbalmot verni, a két gavallérral tovább hangoskodtak a maguk összeszokott, intimus módján, fesztelenkedve kaczagtak és magyar nótát énekeltek. Gencs Tibor arra gondolt, hogy most egy negyedóráig mindenkép itt kell maradnia, bár igazán nem tudni, miért is fontos ez és olyan buta dolog! . . . Akkor tűnt fel neki a sarokban ez a furcsán kedves, enyhítő jelenség; egy elefántcsontszinű kis franczia nippe, egy feketecsipkés, szomorkásbájú kis öreg jószág, e stilusos, halk és gyengéd nénike. Hófehér, fémfényű, nagyon gondozott haját hogy is nem vette észre már előbb? Sokránczú, könnyű selymeiben különös, archaikus grácziával süppedt egy mély, barna fotelbe; aranygyűrűs, finom keskeny keze (átlátszó bőrű, sok kis kék erekkel), piczit reszketegen emelte a theás-csészét, lassan szürcsölgetett és hervatag, sápadt arczocskájából előugró mély, árnyékos, gyönyörű szemeivel figyelmesen, komolyan nézegette az irót. Valószinüleg jó ideje már; mióta csak a háziasszony felkelt mellőle, hogy újra töltsön a csészékbe. Gencs Tibor csendes léptekkel átment a szobán és mellé telepedett. «Ma jöttem és ma még elutazom, valóban konvencziótlan lehetek a patikáriusné zsurján!» — gondolta hirtelen magáratalálva és a következő negyedórában — jól érezte magát.

Most pedig együtt mennek itt és ez csakugyan . . . furcsa! A kanyargós kis hegyi utcza, zuzmarás ág-bogú fák, enyhe és szomorgós fényű kis petróleumlámpások, besüppedt, havas házikók és csend. Milyen távoli vagy régesrégi, különös dolog ez és hogy ők most mennek itten! Hogy is csöppent ide? . . .

— Ne menjen ott a szélin! Árok van ott és nagyon sikos! — szólt rá halkan a társnője és könnyedén megérintette a karját. Mintha ő is álmodozásból ébredt volna; hiszen már jó ideje ballag ott a szélin. Most közelebb egymáshoz mendegéltek.

— Tehát Szúnyogh Katinka a neve nagyságodnak? — kérdezte Gencs komolyan.

— Így hivnak, képzelje, még most sem Katalinnak; és nem mondják: néni, hanem: nénike! Azelőtt úgy emlegettek: az elnök Kató, — a boldogult apámról, — vagy tánczos Katónak csúfoltak . . . jaj, de mit beszélek, az úgy harmincz esztendővel ezelőtt lehetett! Akkor hires szép bálok voltak még itten, azóta de sok kedves familia kiholt, elszármazott. Nagy idő is . . . csak én úgy el-elfelejtem! Maga még összesen sincsen harmincz, ugy-e, iró úr? Oh, dehogy is . . . huszonötnek nézem.

— Nem téved nagyságod. De nem ezen múlik!

— Ez valószinű, kérem! Én valahogy mindig külön kell, hogy eszembejuttassam: az Istenért, túl vagy az ötvenen, egy kicsit únni illenék már az ügyet, mint a többiek. Hisz a mostaniak, a «fiatalok» dolga nem is nagyon érdekel, ez igaz; néha idegesít, hogy ők is itt vannak és ez a világ nekik is világuk. De a régi dolgok, Istenem, mintha tegnap lettek volna; és a ki ugyanabban a városban éli le az életét, azt megcsalja az idő. Fiatalkori, csendes imádóim, tánczosaim ma öregurak, házas családapák, agglegények; néha látjuk egymást társaságban, beszélgetünk; ebben azért még ma is van valami érdekes! Maig is tisztelőim ők, — szép, csendes időben néha erre veszik a sétájukat a Toronyalja-utczába és felköszönnek az ablakomra, mint régen. Azt hiszi, ilyenkor már az ilyesmi nagyon mindegy? Ne higyje?

— Nem hiszem én, kérem!

— Tán épen az ilyesmi nem, az ilyen lánydolgok! Mert hisz harmincz évvel ezelőtt sem volt egyéb, nem is kellett több sohase! mint ilyen kis nézések, köszöntések, beszélgetés valami ösmerősnél vagy hogy estennet valaki hazakisért. Ez meg holtig megmarad. Nem untatom?

— Kitünően érzem magam.

— Persze, hiszen mondta, hogy szivesen felkisér. Furcsa ez is, látja, a hogy ma magát néztem! . . . Majd meglássa! . . .

— Nagyon furcsa! — hagyta rá Gencs Tibor, magának is váratlanul korrekt jóhiszeműséggel és komolyan lépkedett a Szunyogh Katinka oldalán.

— Milyen lehetett harmincz évvel ezelőtt? — kérdezte egyszerre; őszintén eltünődött és valahogy nem érezte ezt udvariatlannak.

— Majd a magam fényképét is megmutatom, — nemsokára otthon vagyunk.

. . . Gazdag vajjon? — jutott Gencs eszébe hirtelen, ki nem kutatható kapcsolattal vagy czélzattal. És újra hallgatott.

— Ez az a ház, itt vagyunk. Nagyon régi épület, a Rákóczi fejedelemé volt még, gondolja csak! Nézze ezeket a mély bolthajtásokat a folyosón; csak rosszul világítnak este. Itt, az emeleten megyünk végig! . . . Most várjon itt a két ajtó közt, a míg lámpát gyújtok.

Gencs ottmaradt. Az öles, régi falban a dupla ajtók köze igazi kamarácska. A falára fogast akasztottak, az egyik fele, a bal ajtószárnyak közt, battisztfüggönynyel elrekesztve; kellemes pézsmák és finom mosdószappanok illata érzett onnét. Gencs egy újjával eltolta a függönyt, oly önkénytelen volt ez a mozdulat s a folyosó lámpása ép ideszolgált . . . alacsony hársfaszéken óriás, fehérmázas mosdólavort látott benn s az ajtófélhez erősített fapolczokon toilette-szereket, a felsőn egy spiritusz-gyorsfőzőt, kávés-ibriket, theakannát, néhány vakitóan tiszta apró tejeslábast.

«Nem vagyonos!» — gondolta és szeliden elmosolyodott.

— A lámpa ég, parancsoljon! — szólt rá a már oly ismerős, barátságos női hang. Annyi nyugalom volt ebben az egyszerű hivásban.

— Igen, a kabátját itt méltóztasson hagyni; itt az ajtók közt, ez az előszobám, lássa! A függöny megett a kávéfőző konyha. Így aztán az igazi előszobácskát is szalonnak rendezhettem, mert csak egy szobában lakom, lássa! De ez is elég gond, hogy mindig kedvem szerint tiszta, rendes legyen. Parancsoljon!

— Milyen jóleső ide belépni!

Az «igazi» szoba tágas volt; barátságos, disztingvált, asszonyos, és fényüzően, vakitóan tiszta minden: az ablakok keményre vasalt hó-csipkefüggönyei, a himzett terítőcskék, a selyem divánpárnák, a fényezett bútorok tükörsima lapja. És kedves, jószagú meleg volt e vastag falak között.

— Milyen szép itt.

— Igen, az apám házából, a mikor meghalt szegényke és mindent eladtunk, ide mentettem meg a legjobb holmikat mégis. Gondolja, egy olyan nagy házból, a mi ért valamit, egy-egy formásabb régi darab, a mit szerettem, és harmincz esztendeje lakom bérben ezt a szobát, azóta vannak körülöttem így és nincs egyéb dolgom, mint hogy csiszoljam, rendezgessem a régi dolgaimat. Foglaljon helyet, azonnal, csak hadd pihenek egy perczig!

Gyönyörű kis empire secretaire előtt, nagyöblű karszékébe sülyedtem és mély, sötét, megindítóan kedves szemeivel komolyan, tartósan és fesztelenül nézte az irót. Kicsit mintha ingatta volna is kis sovány fejét, a fémfényű ezüst hajkorona meg-megcsillant a függőlámpa

Wekerle Sándor a Műcsarnok lépcsőjén.

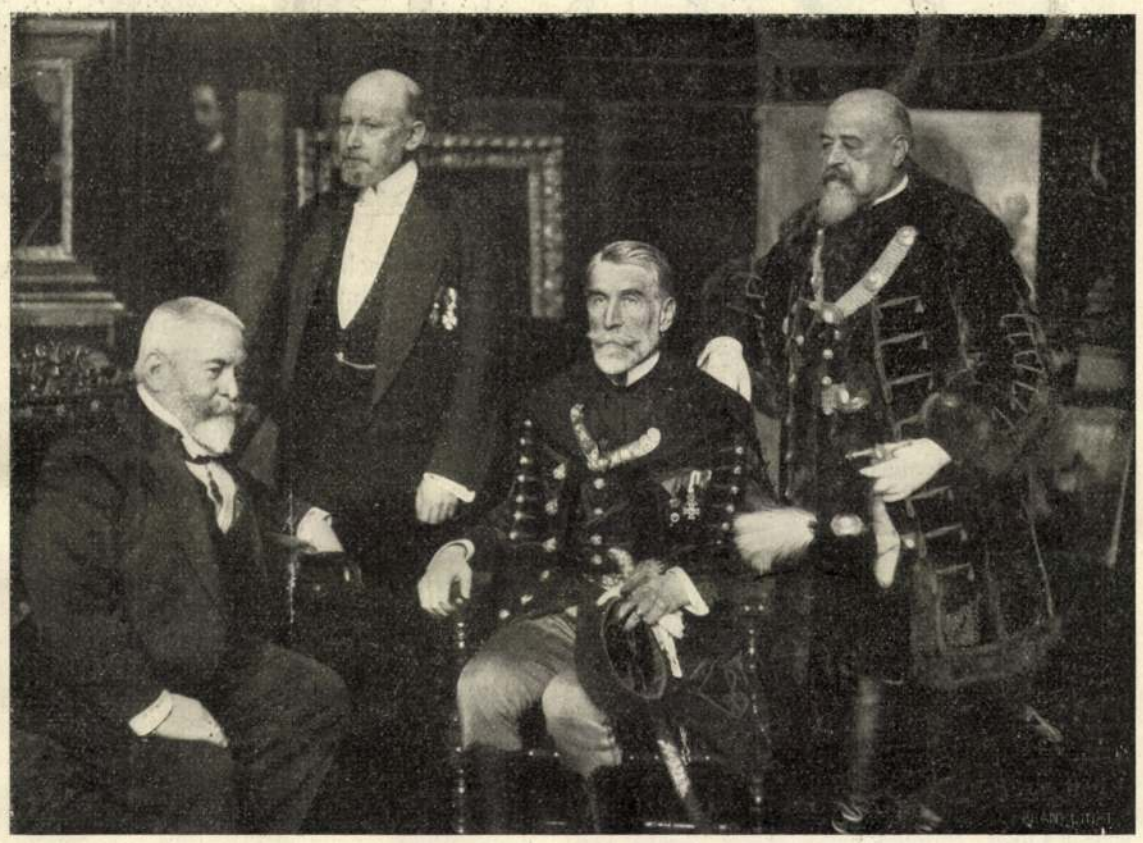

Benczúr Gyula a Képzőművészeti Társulat igazgatói, Jendrassik Jenő, báró Forster Gyula és Wagner Géza társaságában.

enyhe fényében. Gyönyörű, halvány kezéről visszahullt a sok fekete selyemcsipke, a hogy hervadt és hegyeske állához emelte és újjai közt apró kulcscsomót szorongatott. «Olyan, — gondolta Gencs, — mint egy nagyon bájos, nagyon légies, gyengéd és előkelő, kicsit degeneráltan finom szépségű ifjú nőnek nagyon gondosan kikészített csontvázacskája. De Isten ugyse, még így is kedves!»

Csend volt egy kicsit; egy kis malachitból való lábas óra ketyegett halkan az iróasztalka polczán, érczesen és kicsit rekedten, óvatosan, mint egy gyengécske szív verése. Szunyog Katicza megnézte az órát.

— Nem akarom sokáig tartóztatni; a féltizeshez még kényelmesen kiér. Csak megnézi . . .

Az egyik parányi kulcscsal kinyitotta a secretaire apró oldalajtaját. Apró rekeszfalat tolt félre, aztán felfelé nyiló ajtócska zárjában forgatott meg egy másik kis ezüstkulcsot. Picziny, titkos fiókocskák tűntek akkor elő; Katinka előhúzgálta őket.

— Nézze meg; — mondta gyengéd élénkséggel, magához intette a vendéget és egy kicsiny, régi arczkép volt a tenyerében. — Nézze meg jól kérem a homlokát, a szemét különösen! Szokott maga néha tükör előtt állni? . . .

Gencs kezébe vette. Különös, egészen különös volt . . . A homlok domborodása (a hajviselet teszi? De nem!), a szemek kicsit révülő, fáradt tekintete (ez különösen, idegen!), de valami itt a száj körül is! . . . Igazán, kell, hogy feltűnő legyen ez a véletlen, nagy hasonlatosság!

— Katona volt később, Bécsben halt meg, tifuszban, 81-ben. Évekig irtunk egymásnak.

Gencs a szék hátához támaszkodott és megilletődve nézte a régi katona képét, arcza rokonát s a Szunyogh Katinka galambfehér, csillogó, dús haját. Barna lehetett... mély dióbarna!

A nő kivette a többi fiókot is; mindben levelek voltak, gondosan átkötve, bizonyosan dátumozva. Az egyik csomót megoldozta és fölemelt egy borítékot. Az ő nevére volt czímezve, apja, a törvényszéki elnök leveleivel, stb.

— Ma este a kisleányok babráltak a maga kézirásai közt és az egyik papiros a kezemben volt. Hát nézze, nézze meg ezt a *k* betűt jól, aztán a *g*-nek meg a *j*-nek a furcsa visszahajlódását . . . És úgy ezt az egész aprósdi, magos betűvetést . . .

Gencs arczához emelte az avult, sárgás papirost és elnézte a hajdani, ifjú Szunyogh Katinka teljes czímét.

— Furcsa, — mondta egészen halkan, — csakugyan van benne valami!

És igazán, volt is valami benne!

— Igen, — súgta Szunyogh Katinka, — ő volt; azt hiszem, ő miatta nem volt kedvem férjhezmenni . . . azután sem! Huszonöt éves volt, és okos, kedves, és mindent olyan szörnyen komolyan vevő . . .

Szépséges kezei a sárgás levéllel s a finom fekete csipkékkel ölében pihentek már, fehérglóriás, kicsiny fejét a foteuil hátához hajtotta vissza és árnyékolt, sötét szeme pillája megreszketett.

Gencs tétovázott egy pillanatig, aztán föléhajolt nagyon lassan, vigyázva . . . hogy ha netalán nem akarná, ideje legyen még fölemelkedni, elhúzódni . . . de aztán mégis csak lehajolt egészen a szeméig és enyhén, hosszan, szomorúan megcsókolta az egyiket. És még a másikat is, alig érintve, jelképiesen inkább. Szegényke nem nyitotta fel a szemét. A kis fehér kéz a csipkékkel megreszketett.

Lábujjhegyen, lopva ment az ajtó felé, mint ha egy kedves alvóra vigyázunk. A dupla ajtó közt leakasztotta a köpenyét, de csak kinn a folyosón kapta magára. Elébb óvatosan, zajtalanul, szépen betette maga után mind a két ajtót.

A Műcsarnok nagyterme, a hol a jubileum lefolyt.

Gróf Andrássy Gyula Benczúrral távozik az ünnepről.

BENCZÚR GYULA JUBILEUMA. — Balogh Rudolf fölvételei.

SZINHÁZAK

Macbeth, a Nemzeti Szinházban. — HERCZEG FERENCZ: Az ezredes, a Magyar Szinházban.

Néhány év előtt még Shakespeare hódító és közönséget vonzó iró volt a Nemzeti Szinházban, úgy látszott, a közönség felfedezte magának, megtanulta élvezni szépségeit és levonni műveiből a maga számára a benne rejlő élet-értékeket. A kik ekkor örömmel néztük ezt a jelenséget s közönségünk kulturális szinvonalának emelkedését vártuk tőle, úgylátszik, csalódtunk, mert az érdeklődés hamar megcsappant. A mi közönségünk is belejutott abba az áramlatba, a mely rettenetes pusztítást végez a modern drámairodalomban s szinte évről-évre lejebb szorítja a szinpad szinvonalát, a múlt nagyszerű műveit hideg közönbösséggel nézi, a modern irók nagyobb erőfeszítéseit, a modern drámai forma kimélyítésére való törekvéseit a legjobb esetben az erkölcsi siker kétes értékű jutalmában részesíti s viszont alacsony szinvonalú, merőben szórakoztatásra berendezett dolgokat dédelgető kedvezéssel fogad. Nagyon veszedelmes korába kezdünk érni az irodalomnak és a szinpadi művészetnek. A mai ember annyira el van foglalva az élet gondjaival, idegrendszere annyira fáradt, mire a szórakozáshoz hozzájut, hogy könyvben, szinházban irtózni kezd mindentől, a mi csak valamelyes szellemi erőfeszítést kiván; nem művészi élményeket keres az irodalomban, hanem olyan mulatságot, a mely kellemesen pihenteti napközben folyton túlfeszített idegrendszerét. Az amerikanizmus, a mely a gazdasági, sőt a társadalmi életben is mind nagyobb tért hódít, behatol a szinpadra is és azzal a veszedelemmel fenyeget, hogy amerikai mintára a bohóczkodás szinvonalára süllyeszti azt az intézményt, a mely arra volna hivatva, hogy az emberiség nagy és mindenek között leghatásosabb iskolája legyen s a tömegeket bevezesse a magasabb rendű kulturértékek élvezni és érteni tudásába. A mozgófénykép hatása is ez idő szerint ezt az irányt szolgálja, a mai mozgófénykép, még nem tudva a saját, természetének megfelelő formákat tervszerűen és tudatosan kialakítani, formáit és eszközeit a szinháztól kéri kölcsön és pedig a maga külsőséges természeténél fogva a szinház alantasabb, selejtes minőségű termékeit veszi mintául, vagy egyszerűen átveszi. Az átlagos mozidráma ma körülbelül azon a szinvonalon áll, mint a legalacsonyabb rendű szinházi termékek s példátlan sikere — sok esetben láttuk már s némely esetekben rá is mutattunk — a szinpadi irodalmat is veszedelmes versenyre csábítja. A szinházak is kénytelenek ennek az általános iránynak meghódolni s olcsó-fajta bazár-árúval kiszolgálni a közönséget, addig, a míg rá nem jönnek, hogy a mozgófénykép ellen az az igazi védekezés, ha mennél jobban különbözni igyekszenek tőle, mennél különbek akarnak lenni. A nemesebb drámai művészet jóformán teljesen az állami szinházakra marad s ezeknek effajta produkcziói is kezdenek afféle hivatalos jelleget kapni, a közönség tudomásul veszi, hogy a szinház kötelességet teljesit velük és nem törődik az egész dologgal. A *Macbeth*, melyet vagy tiz esztendeje nem láttunk magyar szinpadon, most teljesen új betanulással és rendezéssel, a szinház legjobb erőinek közreműködésével került vissza a Nemzeti Szinház műsorára, szinte ujdonságszámba mehetett volna és első előadásán sem telt meg teljesen a nézőtér, hiányzott az érdeklődésnek az a feszültsége, a mely a szinpadot és a nézőteret egy egységbe foglalja össze.

Pedig ez az előadás minden egyenetlensége mellett is a Nemzeti Szinház legérdekesebb előadásainak egyike volt. *Márkus* Emiliát láttuk egészen új szerepkörben, mint lady Macbethet, olyan hangokat kaptunk tőle, a milyeneket még soha. A lényében rejlő heves szenvedélyesség, a melyet oly nagy sikerek között láttunk lobogni, most új formában, neki egészen szokatlan karakterből szólalt meg, a rettenetes becsvágyú, félelmetes és rideg lady Macbethből, a kiből minden asszonyiságot kiirtott az ambiczió egyetlen, mindenek felett uralkodó szenvedélye. Shakespearenek talán ez az alak a legnagyobb szabású, leghatalmasabb vonalakkal megrajzolt asszony-alakja, a mely legközelebb áll végzetes férfi-alakjaihoz, — máskor mindig a szerelmes asszonyt, a hajlékony, lágy, a sors karmai között erőtlenül vergődő nőt, vagy a méltóságos anyát mutatja meg, — ebben az alakjában a megéra-tipushoz fordul s minden idők legvéresebb kezű asszonyát rajzolja meg. Szerelem, odaadás, asszonyi ellágyulás teljesen hiányzik belőle, egész lénye a királyi becsvágy egyetlen hajtóerejében központosul. *Márkus* Emilia eddigi sikereit épen az ellenkező póluson aratta, az asszonyiság, a szerelmi szenvedély ábrázolásaival s művészetére új húrt kellett feszítenie, mikor a skót királynő alakját kidolgozta. S művészetének sokhúrú gazdagságában gyönyörködhettünk; a nagy feladatot nagy hatással oldotta meg. Meg tudta értetni lady Macbeth ambiczijának szenvedélyességét, minden egyebet magával ragadó erejét, a király-gyilkolás jelenetében elmondhatni róla: fölemelkedett Shakespeare intenczijának magaslatára. A lakoma-jelenetben kissé elhalványodott ugyan az alak, de a végén, megőrülésében — a mely már közelebb van a neki megszokott stilhez és technikai eszközökhöz — megragadóan mutatta meg a túlfeszített akaratnak végzetes feloldódását. Játéka nem mindig egyenletes, nem fejez ki mindent egyenlő biztonsággal, mégis a legérdekesebb, leggazdagabb művészi produkcziók sorába tartozik.

Mellette *Iványi* Jenő állott, mint Macbeth. Szemmelláthatóan eredeti, új felfogásra törekedett, gondolatban érdekesen, nagy tudatossággal dolgozta ki a szerepet, de a kifejezés formáiban nem tudott elméleti elgondolása szinvonalára jutni. Emberivé próbálta tenni Macbethet, megmutatni, a mi benne lágyabb, rokonszenvesebb vonás: a tépelődést, a becsvágyával való küzdelmet, a lelkiismeretnek szavát, a mely az asszony szenvedélyének igézete alatt mind halkabb lesz a gyilkosság előtt és a fúriák egész orchesztrumával bőszül fel a gyilkosság után. Ebben az igyekezetében azonban félrebillentette az alak egyensúlyát, elrejtette azt, a mi benne elszánt, kemény, bősz asszonyával egyező; gyönge, töprengő, rémüldöző, egy-két helyen majdnem pipogya Macbethet mutatott. A mit a Shakespearet megértő dramaturg elgondolt, azt a szinész nem tudta kellően megcsinálni.

A rendezés munkáját azonban *Iványi* nagy gondossággal, hozzáértéssel és művészi izléssel végezte. Mindenütt meglátszik a nagy tanulmány: az első felvonás skót tájképei, a második felvonás szintere, Macbeth vára magukon viselik a félreérthetetlen lokális jelleget; ezeket a képeket a darab hangulatának tanulmányozására tett skótországi útjáról hozta magával s nyilván meglevő tájak és meglevő vár képeit adja a szinpadon. A képek, a melyeket kapunk, belétalálnak a tragédia hangulatába, megértetnek sokat a komor, viharos történetből, a mely keretükben lezajlik. A hova a rendező keze elért, ott mindenütt megtaláljuk a nyomát. Sajnos, hogy nem ért el mindenüvé s különösen nem volt módjában kellően dirigálni a szinészek játékát. A legtöbben szintelenül, szinte kelletlenül játszottak; az erdei jelenet Malcolm, Macduff és Rosse között szinte elviselhetetlen volt, *Beregi* és *Bakó* szinte versenyeztek, hogy melyik tud érthetetlenebbül beszélni s melyik tudja jobban elfacsarni a magyar nyelv szavait.

Bizonyos tekintetben meglepett, hogy milyen jól szavalható és hatásos a *Szász* Károly fordítása. Shakespeare-fordításunk ellen az utóbbi időben sok hang emelkedett s részben jogosultan is, az egész magyar Shakespeare átdolgozásra, sőt itt-ott teljesen új fordításra szorul, de a felujítás munkáját okkal-móddal kell végezni, mert sok jó is van benne s egy kis régiesség, avultas nyelvi fordulatok nem ártanak ott, a hol egy sokszázados mű fordításáról van szó.

*

A szeretetreméltó szélhámos *Herczeg* Ferenczne kezdettől fogva kedves alakja. Az az emberfajta, a mely nem csinál igazi gonoszságokat, csak csinyeket, nem egészen romlott, csak inficiált, — alapjában véve inkább léha, mint erkölcstelen, s csinyjeit bizonyos szeretetreméltó bonhomiával csinálja. A mi társadalmunk, a melynek legkirívóbb vonásai közé tartozik az erkölcsi felelősségérzés hiánya, szép számmal termi az efféle alakokat. Herczeg Ferencz jó szemmel kapja ki őket a magyar levegőből. Fiatalkori legnépszerűbb alakjai, mint pl. a *Gyurkovics-lányok* és *fiúk* is, enyhébb formában bár, de ebből az emberfajtából valók. Későbbi korában, mikor itélete komolyabb lett és főleg mélyebbre szállott a magyar társadalom titkaiba, szigorúbban itélt róluk, de szatirájának szíjjostorával nem nyúlt hozzájuk soha, legfeljebb könnyű nádpálczát suhogtatott felettük. Alapjában véve mindig valami irónikus öröme telt szeretetreméltóságukban, elmésségükben, határtalan könnyelműségükben, gyerekeknek látta őket, a kiknek sohasem nő be a fejük lágya s a kiknek felelőtlen léhasága, mindig a pillanatnak és a pillanatban élő könnyelműsége, minden megállapodott erkölcs nélkül valósága csak olyan, mint az éretlen diákgyerek kamaszos vásottsága. Van valami fiatalos frisseség benne és valami czinizmus formáiba bújt őszinte közvetlenség, a mi rokonszenvesebbé teszi őket a polgári erkölcsök világrendjét agyontámogatók képmutatásánál.

Herczeg új darabjának, *Az ezredes*-nek is ilyen a hőse. Az egyedüli rokonszenves alak a darabban. Mellette az amerikai lány, a lélekmentő liga elnöknője, minden leányos szerelmessége mellett is nevetséges sznob, az amerikai Huszti egy felgazdagodott vén csirkefogó, a hazai Husztiak pedig, pénzért a legaljasabb dologra is képes férfiaik, minden férfira rábukó, tyúkeszű nőik olyan erkölcsi posványt jelentenek, melyből az ezredes (egy csirkefogóbanda ezredese) úgy emelkedik ki, mint valami kócsagmadár. Nyilvánvaló, hogy az irónak, ha rokonszenvessé, tehát érdekessé akarta tenni főalakját, erősen a karrikaturába kellett játszani a többi alakokat. Herczeg Ferencz egy vidám estére — mint mikor a szolid ember is megenged magának egy kis kirúgást a hámból — lelépett a polgári erkölcsi rend pódiumáról és elmulat a visszájának képeivel. Csak ki akarja mulatni magát, egyéb igényeket nem támaszt s a publikumot is csak egy estére való, következmények nélküli mulatságra hivja. Afféle könnyű darabot akart irni, abból a fajtából, a mely — mint a flirtelő fiatalok — egy kicsit kaczérkodni akar a lazább erkölcscsel s mivel az erotika teréről tudatosan távol marad, megnyeri még azoknak a bocsánatát is, a kik — mint néha akadémiai és egyéb tekintélyes fórumoktól jövő birálatokból tudjuk — az efféle kaczérkodás ellen összeránczolt homlokkal szoktak tiltakozni.

Herczeg mulatságos és vidám komédiáját mulatságosan és vidáman játsszák. *Z. Molnár* adja a legjobb figurát, *Csortos*-nak is mind igazabb lesz a humoros vénája, *Aczél* Ilona, *Báthory* Gizella és *Nagy* Teréz is kihozzák szerepeikből mindazt, a mit az iró beléjük szánt. Az előadás talán kissé karikaturaszerűbb a kelleténél, talán a rendezés hangsúlyozza jobban a torzított vonásokat, mint a hogy az iró elgondolta, de a tempója friss és fordulatos, megvan benne az, a mi Herczeg Ferenczne gyik fő ereje: a verve.

Schöpflin Aladár.

Bencur mester Velasquez-e.

Az *Uj Idők* jogosított reprodukciója.

Uj Idők
1895. 41. 7
224 (kép)
231. l. (B. mester Velazquez-e)
Al

vonni, hogy az ifju erdélyi grófok és bárók minden más gyanusítás dacára nagyon is közelednek a demokráciához, többé nem vérszomjasok.

*

A barna társaságon egyszer-egyszer egyöntetü kiváncsiság vesz erőt. Szőke hölgyek jelennek meg koronként valamelyik alsó páholyban. Idegen úrasszonyok, bizonyos tekintetben mégis szorosan összefüggők a kolozsvári társasággal. Válóperes asszonyok Ausztriából, a monarkia minden részéből, kik ide jönnek válni és kötni erdélyi házasságot. Csupa érdekes tipus: izgatott, nagyobbára szőke fejecskék, melyek nem egyszer azt a szolgálatot is megteszik a női közönségnek, hogy elhozzák nekik — a legujabb bécsi női kalapdivatot. Gyakorta nagyúri dámák, híres német színésznők, kik megjelenésükkel kellemes izgalmat keltenek az egy kissé hideg és bizonyos mértékig feszes nézőközönségben, mely dacára annak, hogy ott van a forrásnál, nem igen él a házasságok könnyü felbontásának előnyével. (A melynek három nap mulva vége, vége van.)

És igy esik meg az, hogy itt nem irnak Chronique Scandaleuse-t és sem a városban, sem a városon kivül nem emlegetik azt, a mit különben minden magyar városról elmondanak: »A nagyváradi asszonyok haj, haj . . . Az aradiak . . . az aradiak . . . hát még a kassaiak, hm!«

A kolozsvári asszonyokra még sablonból sem mondja senki, hogy kacérok.

*

Itt élnek a született férjek. A mi kitetszik abból is, hogy a színház nézőterén sokkalta több az asszony, mint a férfi. Otthon maradt egy részük, mint jó férjekhez illik. Mert itt, hol a világon legjobban szeretik a színészetet, a legkevesebb pénz van erre a világon. A mi nem csodálatra méltó, ha tudjuk, hogy a város nagy része az államból él.

Évente csaknem három millió forintot fizet ki a kolozsvári adóhivatal hivatalnokok fizetése és hasonló címeken, míg az összeg, melyet adóban bevesz: alig kétszázezer forint.

Egy dédelgetett társaság, melyet mesterségesen táplál az állam. (Egy szép műemlék, melyet fönn kell tartani — mondják az »irígy magyarországiak«.) A hivatalok városa, holott csak a mágnás meg az örmény független az államtól. És még az előbbi sem egészen. Különösen ha a társasághoz számítjuk az erdélyrészi vármegyék néhány főispánját, kik nagyobbára itt töltik a szezont. A kormányzás, de még inkább a választások fáradságait itt pihenvén ki a színházban, holott a fejedelmek sorában foglalnak helyet, hiszen maguk is jórészt fejedelmek közül valók.

Azok még ma is. Régi erdélyi fejedelmek régi rézmetszetü arcképeinek tökéletes hasonmásai: ime a primadonnát gukkerozzák. Sanguinikus rövid nyakakon hatalmas fejek, imponálók, szinte félelmesek. Eh, talán el sem multak a régi idők, el sem multak, csak álom az, a mikor azt képzeljük, hogy mi egyenlők vagyunk a megelevenedett rézkarcokkal! Fejedelmek ők ma is, egész bizonyosan, im egyikük el is hagyja páholyát, hogy valami zord parancsot adjon ki ottkünn . . . .

De talán még sem. A Pókay-fiúknak nincs mit félniök, a fejedelem a cukrázdában egy pohár magyar cognacot iszik.

*

A cognac és a harciasság nagy szerepet játszik a kolozsvári úri társaságban. Hagyjuk e folyékony tüzet, a vérben folyó tűz, a harcias temparamentum sokkal érdekesebb. Milyen nagy itt ennek a mértéke, bizonyítja az, hogy ama tisztes alakok, kik a földszínten és az első emeleti erkélyen foglalnak helyet, csaknem kivétel nélkül tagjai a kolozsvári athletikai klubnak. Mert idők változtával a harcias hajlamoknak a neve is változott: sportszenvedély lett belőle. Sportsman itt mindenki, az egyetemi tanárok pedig úgyszólván kivétel nélkül korcsolyáznak. (Természetesen csak télen). A nyelvész korcsolyázik, a római-jogtudós korcsolyázik, a paedagógus korcsolyázik. Sokan vadásznak, némelyek lovagolnak is. Csupa arisztokrata hajlam, melyben az egész társaság leledzik, mégis gúnyolják. Egy lovagló professzort például elneveztek marquisnak, egy másikat, a ki a sportok közül csak a racscsolást üzi: grófnak titulálnak.

*

Még az athletikánál is elterjedtebb foglalkozása a kolozsvári társaságnak: az irodalom.

Lenézek a földszintre, s nem látok érettebb férfi-alakot, a ki ne írt, vagy legalább ne közölt volna. Igen, közölt, mert nyilt dolog, hogy Kolozsvár a Közli Jánosok városa. És valamintségesen a városon a történeti mult árnyéka lebeg, úgy az irodalom is inkább a multé, mint a jelené. És ez a kedves antiquitás ott van még a parte-cédulákon, a »szomoru jelentések« hosszu és körülményes szövegén is.

Sok különös dolog van itt a kolozsvári társaságban, melyet önök egyszerü állításra el sem hinnének nekem. Nem hinnék például, hogy itt senki sem izgat az unió ellen és mindenki elfeledte a dicsőséges multat. Hitetlenül ráznák a fejüket arra is, ha azt mondanám, a mi pedig tény: a Szász-dinasztia nem is dinasztia itt, a milyennek messziről tetszik, s csak egy-két erőteljes, harcos emberből áll, kik nem tehetnek arról, hogy madártávlatból egy egész ármádiának látszanak.

Beszélnék önöknek az Emkéről, s ama megbecsülhetetlen szerepről, melyet a társaságban játszik: csudálkozva ráznák fejöket. Ilyen emberek, kik még egészen komolyan veszik a hazafiságot, s nem a torkukból, de a szívükből mondják a frázisokat! Milyeneket költ ez az úr, mondanák.

Csak legalább a kolozsvári társaság jourjairól, a »kötő«-estélyekről mondhatnék valamit, de mikor előre tudom, hogy túlzással vádolnának . . .

Szépséges kötőestélyek! Mily harmónikusan egyesül bennetek a tracscsoló kisváros és egy különösen distinguált igazi főváros, melynek kulturája legrégibb s legmagyarabb az egész országban.

*

Jóval éjfél előtt néma csend borul a városra. A vasrostélyos ablakok sötétek. És ilyenkor, a míg a társaság alszik, egy pillanatra fölismerheted itt a Keletet. Kutyáknak egész falkája csatangol végig a városon. Nem bánthatnak senkit, nem bántja őket senki. A város mintha halott volna. A gázlángok is kihunynak; a dicsőség illatos jelvényei, orgona nagy fürtjei lengenek-fehérlenek a vak éjben . . . júniusban.

De most szeptember van és az itt már hideg, nagyon hideg. A magyar főváros még nyári ruhában jár, de az erdélyi mögött, a havasokban már kezd lassan szitálni a hó.

B—y S—r.

1958 SZEP 30

610

Körsétán a vasárnapi szórakozás nyomában

Pillanatfelvételek következnek itt a vasárnapi Budapest különféle pontjairól. Munkatársaink ellátogattak színházba, moziba, múzeumba, lakásokba, csatlakoztak városnéző csoporthoz, bekukkantottak a gyermekek paradicsomába, a bábszínházba éppen úgy, mint az éjszakai szórakozóhelyre. Kíváncsiak voltak, ki hogy kerül oda, ahová jegyet váltott, ahová elkívánkozott. Még azt is megkérdezte egyik munkatársunk, miért olvassa éppen azt a könyvet, amit olvas, miért nem egy másikat? Érdekelt minket, vajon működik-e valamilyen jól irányított eligazítás, vagy csak ötletszerűen, szájpropaganda nyomán választanak az emberek maguknak szórakozási lehetőséget. Ime, körsétánk eredménye:

Havi száz forint

Vasárnap a pihenés napja. Tíz órakor *Juhász Ferenc*, a Műszaki Gumigyár dolgozója akkorát nyújtózkodik a reklámién, hogy minden csontja ropog tőle. Kezében egy bordó kötésű könyv emelkedik a mennyezet felé.

— Mi jót olvas?

— *Mikszáthot...* Nagyon szeretem...

— Én is — szól közbe a feleség. — Ugy esett rá a választás, hogy bent a városban, egy kirakatban láttam a tízkötetes sorozatot. A gyárban szóltam könyvterjesztőnknek: rendelje meg. Gondoltam, jó lesz a gyerekeknek is olvasni. — Elneveti magát: — Magamnak vettem és a családban már mindenki elolvasta a sorozatot, csak én nem. Kevés az időm.

Megtudjuk azt is, hogy Juhászék rendszeresen vásárolnak könyveket. Ha hallanak egy jó könyvről, vagy felkelti figyelmüket egy könyv címe, megrendelik, s az üzemi könyvterjesztő kihozza. Havi száz forint jut a fizetésből erre. Illetve több, mert a férj külön számlát is nyittatott magának.

A Műsorkalauzban olvasott róla

A súlyos buzogány, a parittyakövek, az öklelő-kopja, a rettenetes pajzs rég eltűnt az egykor várbeli vásártérről, de Arany János megörökítette a magyar irodalomban. A tér neve is más lett, Bécsi-kapu térnek ismerik a budapestiek. A vénasszonyok nyara vasárnap délelőtti napsütésében kis csoport hallgatja Toldi Miklós fegyvereinek történetét. Ujfajta városnézés, úgynevezett irodalmi séták kezdődtek a Várban. A Bécsi-kapu tér után egy kis pihenő a ház előtt, ahol Hajnóczy letartóztatták, aztán egy pillantás az Uri utcában a helytartó tanács épületére, ahol március idusán az urak Petőfi előtt úgy remegtek. De hogy kerültek ide a séta részvevői? Miért éppen ezt választották vasárnap délelőtti szórakozásul?

Őszülő, de még fiatalos védőnő, Angyal Mária, a Beruházási Bank bölcsődéjének vezetője. Azért választotta a ma délelőtti sétát, mert két év óta minden hónapban megveszi a Budapesti Műsorkalauzt, s gondja csak az, a sok műsor közül melyiket válassza. Szereti a hirtelen elhatározásokat, most is féltíz tájban döntött, hogy ide jön. Valósággal futott felfelé, s az indulásra éppen megérkezett. Még egy utolsó pillantás a Bécsi-kapu térre, aztán már indul is tovább az irodalmi emlékekre kíváncsi kis társaság.

Véletlen, vagy programszerű?

A szokásos vasárnapi publikum a Nemzeti Múzeumban. Rengeteg gyerek, még csoportos látogatókkal is találkoztunk, vidéki iskolások jártak a termekben egy pedagógus vezetésével. A magyar történeti résznél köpcös férfi hajol az egyik tárló fölé.

— Bocsánat a zavarásért: — szólunk — *véletlen vagy programszerű ez a múzeumi látogatása?*

— *Programszerű!* A gyerekek is itt vannak, meg a feleségem is. Gyertek csak, lányok!

Négy kisleány sereglik körénk. A legkisebb három, a legidősebb tizenhárom esztendős.

— Miért választották ezt a vasárnapi szórakozást?

— *A gyerekeknek tanulniok kell.* Hadd lássanak! Amiről az iskolában hallanak, arról itt — legalábbis sok sok mindenről — személyesen meggyőződhetnek.

Gasparin Lajosék a Zrínyi utcában laknak, az apa asztalos, Zuglóba jár dolgozni. Vasárnap múzeumba viszi a gyerekeit, nem sajnál időt és fáradságot. Hadd tanuljanak.

A versillusztrációk nyomában

A Petőfi Irodalmi Múzeum termeiben fél tizenkettő körül kevés még a látogató. Az újrarendezett kiállítás gazdag és szép — napokig böngészhetnénk az Arany-, Ady-, József Attila-gyűjtemény dokumentumait. A most megnyílt grafikai kiállítás, legjobb művészeti Főiskolára készül, karmester szeretne lenni. Barátjától hallotta, hogy a Benczur-kiállítás szép, feltétlenül menjen el megnézni. Ez a barát: Székely Bertalan unokája.

Az ifjú művészjelölt nincs egyedül. Partnere *Baracka Katalin*, a Veres Pálné utcai leánygimnázium harmadik osztályos tanulója. Mindketten nagyon szeretik a múzeumokat. *Vettek múzeumi bérletet és vasárnap délelőttönként sorra látogatják a gyűjteményeket.* Szép és olcsó szórakozás. Beszélgetésünkből kiderült, hogy az ötletes és könnyen népszerűsíthető *múzeumi bérlet még nem eléggé közismert!* A Veres Pálné utcai iskolában a lányok jó része nem is tud róla.

A Benczur-kiállításon.

A falon át is hallható...

Ebéd után vagyunk, s a rádió mindenütt a moszkvai futballmérkőzést közvetíti. Csak egy lakásból szűrődik ki tánczene.

— *Miért hallgatnak zenét?*

— *Mert a férjem vidékre utazott — feleli Varga Lajosné (férje az Északi Főműhelyben dolgozik).*

— ...?

— *Ő nagy futballdrukker. Én nem értek a futballhoz.*

De a beszélgetésből az is kiderül, hogy a férj nemcsak a futballt szereti, hanem a muzsikát is, akárcsak a család. Főleg operaáriákat, könnyű muzsikát — kivéve a dallamtalan tánczenét! A rádió szinte egész nap szól, főzésnél, takarításnál, varrásnál, de még az olvasásnál sem zavar. A Rádióújságot nem nézik, de minek? A nyitott rádió bemondja, hogy mi következik. No meg némely szomszéd is úgy felerősíti a készülékét, hogy a falon át is hallható a műsor, s ha az érdekes, csak egy csavarás a gombon, s a saját rádió is bekapcsolódik a hangversenybe.

A János vitéz után is jó lesz

A hölgy rendkívül elegáns, s kissé unottan áll az előcsarnokban. Különösebb érdeklődés nélkül szemléli az egyik kiállított bábut. A Bábszínházban vagyunk, idő: délután öt óra. Mindjárt kezdődik a János vitéz előadása.

— Hogy hívnak?

— Tóth Anna

A további kérdésekre már a kísérő, Anna édesapja válaszol:

— *A mai színházlátogatás tulajdonképpen jutalom.* Anyuka ígérte meg Annának: ha jól viselkedik, megnézheti a színházban is a János vitézt. Van ugyanis egy képeskönyve a kislánynak, amelyben János vitéz szerepel.

— Hányadik osztályba jársz?

— Az Eötvös utcai iskola II/B. osztályába.

Apuka néhány percre magunkra hagy bennünket. Ezalatt Anna megígéri, hogy „a János vitéz után" is jó lesz. Ha anyuka állta a szavát — ő sem lehet szószegő...

„Feleségem otthon maradt"

A Nemzeti Színház tegnap esti előadását végignézte Tokovits Béla csillaghegyi könyvelő. A Glembay Ltd.-t játszották. — Érdemes volt bejönni — feleli kérdésünkre. — Onnan kintről elég körülményes a színházbajárás. Bejönni nem nagy dolog, de előadás után hazamenni körülményes. Feleségem ezúttal otthon is maradt, nem sikerült rábeszélnem. Én miért jöttem? Ismerőseim, barátaim dicsérik a darabot. Most én is meggyőződhettem: ízlésük jó, igazuk volt.

Egy nap öt moziban

A Művész-mozi a Csendes Dont játssza. A pénztárablakon tábla: „A mai előadásra minden jegy elkelt!" *Vasvári Lajosnak* már van jegye. Hogy került ide? Miért éppen ezt a filmet választotta?

Hármas társbérletben lakik a 18—20 év körüli fiatalember. Szobatársai szerszámkészítők, ő a Nyugat-Pest megyei Népbolt Vállalatnál dolgozik.

— Néha egymásután egy napon öt filmet is megnézek — magyarázza. — Ma is már délelőtt itt, a Művészben láttam „A világ teremtése" című rajzfilmet. Nem nagyon tetszett, azt hittem, jobb lesz. A Csendes Donról azt mondták a srácok, akikkel együtt lakom, hogy jó film. A moziműsorban olvastam is. A regényt nem olvastam, de a műsorban az van, hogy igen izgalmas film.

Délelőtt képtár, este grill

Este tizenegy óra. Lassan megtelik az Astoria Szálló föld alatti Grillje. Helyet már csak egy szimpatikus házaspár mellett tud szorítani a pincér. Hogy kerülnek ide?

A férfi — orvos, szájsebész. Vasárnap este nem marad otthon az ember, főleg ha fiatal. Bevágják magukat a kocsiba — nyilván most vették, mert mind a ketten büszkén és sűrűn emlegetik —, aztán nekiindulnak a városnak, mert Szücs doktor Csepelen lakik, oti is dolgozik a rendelőintézetben. Szenvedélye a festegetés. Délelőtt már megnézték a Szobotka-kiállítást. Moziba, színházba ilyenkor jegyet szerezni teljesen reménytelen. Itt, az Astoriában valahogy mindig gyorsabban lehet helyet kapni. Éjfél körül búcsúzkodunk. Reggel már rendelni kell. Kérni a következő beteget...

(Bernáth László, Dersi Tamás, Nóti Ilona, Pesold Ferenc)

Irodalmi séta a Várban.

Anna és apukája.

MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI HIRLAP

Ára 60 fillér

19

Esti Hírlap

POLITIKAI NAPILAP

...rek ...lkodásában

...lataik nyereségének ...odhatnak ...étel

nyomán megszűnt a túlzott központosítás.

Fokozottabban érvényesül a városok, a községek, a kerületek helyi gazdaságpolitikai érdeke, ugyanakkor *biztosította a dolgozó tömegek képviselőinek, a megyei, a városi, a járási és a községi tanácsoknak széleskörű jogait.* Ez gyakorlatban azt jelenti, hogy

a kormány a tanácsokat a tervezésben és a gazdálkodás irányításában a minisztériumokkal azonos szintre emelte.

A tanács — néhány mutatószám kivételével — *önállóan rendelkezik anyagaival, pénzzel, létszámmal, eszközzel.* A tanácsok hatáskörének kiszélesítése nem kevésbé megmutatkozik *nagyobb gazdasági önállóságukban.* A kormány intézkedésére *a tanácsok vállalataik nyereségének 10 százalékát szabadon felhasználhatják* vállalat-, illetve községfejlesztés céljára.

Az építőanyagot gyártó vállalatok terven felüli termékei felett pedig szabadon rendelkezhetnek.

Ezenkívül igen jelentős a forradalmi munkás—paraszt kormánynak a községfejlesztési munka szabályozásáról szóló ez évi törvényerejű rendelete, amely *megszünteti a korábbi évek községfejlesztési munkájának bürokratikus vonásait.*

A kormány intézkedései nyomán

az utóbbi két évben a helyi gazdaság minden ágazata gyors ütemben fejlődik.

Különösen szembetűnő a fejlődés a vállalati gazdálkodásnál, a helyiipari és az élelmiszeripari vállalatoknál. *A tanácsi vállalatok termelése 1950-hez viszonyítva több mint hatszorosára növekedett,* a tanácsipar az 1950. évi 4,4 százalékkal szemben a múlt évben már 10,8 százalékban aránylott az állami iparhoz.

A múlt évben a tanácsi vállalatok

több mint másfélmilliárd forinttal járultak hozzá az állami költségvetés bevételeihez;

háromszor akkora összeggel, mint 1951-ben. Ugyanakkor 1957-ben 150 millió forint terven felüli bevételt fordítottak vállalati fejlesztésre — fejeződött be a tájékoztatás.

Új festőszalagot helyeznek üzembe a Dinamó-gyárban

Az ötödik szalagot, az úgynevezett *festőszalagot* készítik már a műszaki fejlesztési terv keretében a Dinamó Villamosforgógépgyárban. A 850 ezer forintos beruházás költségeihez *negyedmillióval a Transelektro Külkereskedelmi Vállalat járult hozzá. A gép nehéz fizikai erőkifejtést igénylő munkákat bizonyos fokig automatizál, és jelentős mennyiségű festék- és higítóanyag-megtakarítást eredményez,* mert az elektrosztatikus módszerrel a festékot csak [illegible]

Megkezdik munkájukat a választási elnökségek

Egyetlen telitalálat a totón: 431 499 Ft

„A francia népszavazás csatája véget ért, a harc a köztársaságért tovább folyik"

Demagógia, terror, az erők megosztása az igen szavazatok hátterében
Tragikomédia Algériában — A „nem" szavazatok alapján Guinea független lesz

A francia belügyminisztérium kiadta az új francia alkotmány ügyében megtartott népszavazás során az anyaországban kialakult végleges eredményeket. A közlemény szerint a választói névjegyzékekben 26 606 948 személy szerepelt. A szavazásban 22 595 703 személy vett részt, vagyis a választójoggal rendelkezők 84,9 százaléka. Az új alkotmányra 17 666 828 személy szavazott, vagyis a szavazók 79,25 százaléka. Az új alkotmány ellen leadott szavazatok száma 4 624 475, vagyis 20,75 százalék. Párizsban 77,6 százalék szavazott „igen"-nel.

Ilyenformán a De Gaulle-kormány Franciaországban megkapta a jóváhagyást az általa kidolgozott alkotmánytervezetre. A feltevések szerint az új alkotmányt október 5-én hirdetik ki hivatalosan és teszik közzé a kormány hivatalos lapjában.

Párizs, szeptember 29.

A francia népszavazás a de-gaulle-i alkotmány elfogadását hozta. Az anyaországban, az első hivatalos összesítés szerint, *a választók 84 százaléka járult az urnákhoz és a szavazók majdnem 80 százaléka, 17 millió választó igennel felelt a népszavazás kérdésére: Jónak találja-e a kormány által javasolt alkotmányt.* Az algériai eredmények a hétfő reggeli nem végleges számok szerint: a névjegyzékbe vettek 85 százaléka szavazott és *az „igen"-szavazatok aránya 96 százalék (!?). A tengerentúli területekről csak részeredmények érkeztek, kivéve Madagaszkárt, ahol az ideiglenes összesítés 900 000 igen- és 259 000 nem-szavazatot mutat fel.*

A legnagyobb érdeklődéssel Francia-Guinea szavazási eredményét várták Párizsban.

Ez az afrikai gyarmati terület *előzőleg már az állami függetlenség mellett foglalt állást, s az első szavazókörzetek eredményei a „nem"-szavazatok elsöprő többségét mutatják. Azzal, hogy Francia-Guinea népe a degaulle-i alkotmány elfogadása ellen döntött, a független állammá válást választotta.* A

Francia-Guinea Francia-Nyugat-Afrika része; francia gyarmat. Területe 280 900 négyzetkilométer, lakosainak száma 2 262 000, ebből mintegy 7000 a francia, lakosai többségükben négerek és arabok. Fővárosa Conakry. A helyi lakosság a második világháború óta jelentős szabadságmozgalmat bontakoztatott ki.

Francia-Guinea fő [illegible]

ja nem tér vissza már *Conakryba*, a fővárosba és helyettese adja át a hatalmat a guineai eddigi gyarmati kormány tagjainak.

A párizsi jobboldali sajtó éles kirohanásokat intéz Sékou Toure ellen,

azt írják róla, hogy *„Moszkva embere"*. Sékou Touré „bűne", hogy 1945-ben egyik megalapítója volt a guineai szakszervezetnek, amely a Szakszervezeti Világszövetséghez csatlakozott. Sékou Touré szakszervezeti vezetői minőségében járt *Prágában, Varsóban, Moszkvában* is. Felrója a párizsi jobboldali sajtó Sékou Tourénak korábbi nyilatkozatát, hogy *külkereskedelmi téren Guinea a Szovjetunióval is kereskedelmi megállapodásokat kíván kötni.*

Ami a franciaországi népszavazás eredményét illeti, *az előző választásokon nagyobb volt a tartózkodók száma, de meglepő az igen-szavazatok nagy aránya is.* Lehet-e „jobboldali politikai földcsuszamlásról" beszélni? A *haladó Libération* visszautasítja az ilyen kérdés felvetését. Emlékeztet arra, hogy

a szocialisták és a radikálisok is az „igen" érdekében folytattak kampányt, viszont homlokegyenest ellenkező érveléssel, mint a jobboldali és szélsőjobboldali szervezetek.

Sok szocialista és radikális tett eleget pártja utasításának és „igen"-nel szavazott, miközben magában nemet mondott. Egyik napról a másikra reakciósokká és túlzó gyarmatosítókká váltak? Bizonyára nem. *Mások* — írja a Libération — *azt gondolhatták, hogy az alkotmány dolgában a szavazásnak magának kevés a jelentősége, a lényeg* — mondották —, *hogy a De Gaullenek adott igenek nagy többsége lehetővé teszi, hogy Algériában liberális politikát folytathasson. Mások pedig De Gaulle-ban csak a volt ellenállót, a nemzeti döntőbírót látták.* Az ő igen-szavazatuk inkább érzelmi, mint értelmi meggondolásokból eredt. A Libération felhívja a figyelmet azokra a veszélyekre, amelyek a De Gaulle kormánynak az alkotmány értelmében adott rendkívüli hatalom rejt magában, és megállapítja:

„A népszavazás csatája véget ért, a harc a köztársaságért tovább folyik."

Az *Humanité* így ír: *„De Gaulle megkapta azt az igent, amelyet kért. A demagógia és az erők megosztásának egyesített eszközeivel vívta ki ezt. A milliárdosok sajtójának, a teljesen „gyarmatosított" rádiónak, az órási anyagi eszközökkel dolgozó propagandának őrült kampánya meg tudta téveszteni, meg tudta zavarni a lakosság nagy részét. A szocialisták vezetői a diktatúra javára billentették a mérleget, ugyanakkor megakadályozták a demokratikus erők tömörülését és eltérítették a dolgozók egy részét és a kispolgárságot a helyes irányból. Nem lehet eltitkolni, milyen súlyos a kialakult helyzet. A köztársaságellenes alkotmány, a diktátornak félelmetes és korlátlan hatalmat ad, De Gaulle az északafrikai háború kiszélesítésére fogja felhasználni.*

A népszavazás eredménye komolyan növeli a fasizmus veszélyét. De ha a köztársaság hívei létrehozzák a szükséges egységet, megakadályozhatják a fasizmus diadalrajutását.

Még a déli órákban sincs végeredmény Algériában, az eddig megszámlált szavazatok szerint 96 százalékos igentöbbség mutatkozik, a hivatalos közlések szerint a választók 81 százaléka szavazott, *kivéve a „felkeléstől legjobban megfertőzött" Sétif, Tizi-Ouzou, Batna és Constantine vidékét. Sétif Ferhat Abbasznak, az algériai ideiglenes kormány elnökének városa, itt volt a tartózkodók arányszáma a legnagyobb, a választók 73 százalékát nem sikerült az urnák elé vinni.*

Az algériai választást *tragikomédiának* minősíti az *Humanité* és felveti a kérdést: ha a 96 százalékos számok érvényesnek tekinthetők, *akkor érthetetlen, hogy négy éve tartó háborúban félmillió ember nem tudott végezni az algériai nép ellenállásával.*

Pálffy József

Togliatti beszéde a francia népszavazásról

Róma, szeptember 29.

A ma reggeli olasz lapok *hatalmas címek alatt számolnak be a franciaországi népszavazásról.* A népszavazás eredményei már a vasárnap délutáni jelentések alapján is kirajzolódtak, s ezekkel foglalkozott *Palmiro Togliatti*, az Olasz Kommunista Párt főtitkára a dél-olaszországi *Foggiában* vasárnap délután mondott beszédében.

Togliatti testvéri, forró üdvözletét küldte a francia kommunistáknak és mindazoknak a jó francia demokratáknak, akik a de Gaulle-féle alkotmányellen szavaztak, majd kijelentette: *„a szabadságjogok és a parlamenti rendszer Franciaországban mért csapás veszélyt jelent az olasz demokrácia számára, veszélyt jelent számunkra is, akik azt akarjuk, hogy a parlamenti demokrácia olyan eszköz maradjon, amelynek segítségével az olasz nép meg tudja valósítani az olasz társadalom megújításához szükséges reformokat. Éppen azért, mert tudatában vagyunk a helyzet súlyosságának* — folytatta Togliatti —, *még szilárdabban ragaszkodunk alapvető fontosságú álláspontunkhoz: ragaszkodunk az alkotmányban foglalt szabadságjogok megvédéséhez, a parlamenti rendszerhez, az alkotmány rendelkezéseinek valóra váltásához, az alkotmányból folyó reformok megvalósításához. Ezzel szemben azt tapasztaljuk, hogy a Kereszténydemokrata Párt vezetői klerikális szervezetekre támaszkodnak az állam egész apparátusát arra igyekeznek felhasználni, hogy Olaszországban olyan új politikai helyzetet teremtsenek, amely erősen eltér alkotmányunktól."*

Nino Volta

Festmények és szob… a Nemzeti Gal…

Beszélgetés Pogány Ö. Gábor …

Diáksapkás lányok és fiúk, egységes és minden kor… katonák, rendőrök, fejkendős művészeti ágat felölelő ki… nénikék, üzemi munkások, ér… telmiségiek járnak-kelnek az egykori Kúria épületében az honra talált Magyar Nemzeti Galéria termeiben. Gyakran negyedórákig is gyönyörköd… nek a XIX. századbeli nagy magyar mesterek alkotásaiban. Talán Benczur Gyula, Mun… kácsy, Szinnyei Merse fest… ményeinek van a legnagyobb sikere, a diákok viszont leg… inkább egy-egy történelmi tárgyú kép előtt ácsorognak hosszabb ideig.

Hosszú évtizedek sürgető ja… vaslatai után 1937 tavaszán a forradalmi munkás-paraszt kormány létrehozta a második országos jellegű képzőművé… szeti múzeumot, bizonyságát adva nemzeti művészetünk megbecsülésének és annak az elgondolásnak, hogy a szocia… lizmus építését lehetetlen el… képzelni a tudás és az ízlés gyors és igényes terjesztése nélkül.

Már 1906-ban, amikor a Szépművészeti Múzeumot fel… avatták a városligeti palotá… ban, sem jutott elég hely a magyar festményeknek és szobroknak. A magyar anyag

Egymillió látogató és a külföldi turisták

— A galéria életrehívása — mondotta — művészetün… történetének, fejlődésének köz… vetlen igénye volt. Vé… hetővé vált, hogy mind je… lentős magyar műalkotás… felelő helyre kerüljön. ost háromszor annyi magyast… ményt és ötször annyi var szobrot tudunk kiállítanni a Szépművészeti Múzeum, nem is beszélve a grafis… éremkiállításról.

— A galéria létesítés… nagy hatással van a íz… lás nevelésére. A fels… lők száma megsokszor… egymillió látogató for… termeinkben. Különöse… vége felé, főleg vasárnap nagy a forgalom, ilyenkor több ez… ren látogatnak a galériába. *Az üzemekben terjesztett múzeu… mi bérletek is fokozták az ér… deklődést. Az ipari munkásság többsége ma már a giccsek he… lyett a komoly művészetet ke… resi.*

— Szólnom kell — folytat… ta a főigazgató — a galéria raktárairól, ahol a kevésbé je… lentős, de művészettörténeti szempontból fontos festmények nem egymásra dobálva hever… nek, hanem sodronyfalakra felaggatva. *Csoportos látoga… tások alkalmával ide is elve… zethetjük az érdeklődőket.* A XX. század festészete iránt is megnőtt az érdeklődés — a legutóbbi hónap tapasztalatai legalább is ezt mutatják.

— Igen sok külföldi fordul meg a galériában. Az IBUSZ-… tól kapott tájékoztatásokból ki… derül, hogy *még azok a tu… risták is programjukba iktat… ják a galéria megtekintését, akik csupán egy vagy két na… pig tartózkodnak Budapesten.*

Műbarátok, munkás vitafórumok

— A jövő terveik?

— Folytatjuk az emlékkiállí… tás-sorozatot — hangzott a vá… lasz. — *Réti és Benczur után Nagy Balogh, Vaszary és Be…*

…rok között

…ériában

…őigazgatóval

⚔ **A Verseny Áruház**, Budapest. VII., Rákóczi út 12. és az **Extra Áruház**, Budapest, VII., Rákóczi út 4. értesítik kedves vásárlóikat, hogy december 29-én, 30-án és 31-én leltározás miatt zárva tartanak.

⚔ **A Fővárosi Patyolat Vállalat** közli, hogy fióküzletei január 2-án leltár miatt zárva tartanak.

csokrot,
szédos

MUOR

A vad
üzhetik k
»mesterse
rendkívül
anyagok
csak vadá
dés megol
emberénél
találmány.

GYOR SI

a II. Békekölcsön 1958 . dece... második fé... lévi sorsolásáról

100 000 forintot nyert:

Sorozat-szám:	Sor-szám:
1664	595

50 000 forintot nyertek:

(Egyenkénti húzással)

1539	659
1551	940
2619	667
2967	892
5663	430
5968	276
6629	124
6756	231

25 000 forintot nyertek:

(Egyenkénti húzással)

0317	317
0808	986
1018	569
1053	214
1530	546
1612	906
3898	477
6765	034

10 000 forintot nyertek:

(Egyenkénti húzással)

0178	336
0959	771
1770	146
[illegible]	[illegible]

Sorozat-szám:	Sor-szám:
2838	795
3077	823
3269	546
3425	493
3435	051
3619	519
3623	061
3961	022
5308	234
5830	673
5833	407
5844	888
5919	614
5981	520
6877	713
7155	374

1000 forintot nyertek:

Sorozat-szám:	Számtól számig:
0460	001—100
2556	501—600
3036	501—600
6031	901—1000

500 forintot nyertek:

Sorozat-szám:	Számtól számig:
0260	601—700
0518	201—300
0546	101—200
0740	00
0818	10
0883	7

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188—296, 188—307

NÉPSZAVA

Beszélő Gyula

Sorozat-szám:	Számtól számig:
0118	801—900
0133	301—400
0208	301—400
0211	101—200
0218	701—800
0218	901—1000
0235	001—100
0273	401—500
0284	301—400
0331	901—1000
0341	701—800
0349	101—200
0359	801—900
0361	801—900
0385	301—400
0391	801—900
0400	801—900
0428	501—600
0440	301—400
0462	301—400
0470	401—500
0532	401—500
0554	501—600
0568	101—200
0578	101—200
0582	301—400
0592	001—100
0597	401—500
0609	301—400
0610	401—500
0626	501—600
0653	501—600
0679	901—1000
0689	101—200
	901—1000
	601—700
	401—500

Sorozat-szám:	Számtól számig:
1551	901—1000
1573	701—800
1581	301—400
1621	801—900
1630	201—300
1649	301—400
1654	301—400
1657	001—100
1730	501—600
1770	101—200
1776	601—700
1781	901—1000
1782	001—100
1790	401—500
1796	501—600
1805	701—800
1822	001—100
1844	101—200
1860	701—800
1911	201—300
1956	801—900
1959	101—200
1998	401—500
2039	901—1000
2054	101—200
2062	801—900
2069	701—800
2079	101—200
2167	301—400
2184	401—500
2219	001—100
2220	701—800
2227	801—900
2229	801—900
2230	601—700
2233	401—500
2244	101—200

Sorozat-szám:	Számtól számig:
3513	901—1000
3515	101—200
3537	701—800
3566	701—800
3585	701—800
3586	601—700
3598	501—600
3606	501—600
3654	601—700
3672	101—200
3683	801—900
3777	301—400
3819	601—700
3832	301—400
3840	401—500
3849	801—900
3855	801—900
3860	701—800
3865	801—900
3873	301—400
3898	401—500
3942	701—800
3970	401—500
4009	901—1000
4010	801—900
4032	001—100
4044	001—100
4044	401—500
4049	301—400
4064	801—900
4090	601—700
5008	901—1000
5016	401—500
5034	301—400
5069	601—700
5100	901—1000
5117	701—800
5122	101—200
5123	501—600
5129	901—1000

1965 OKT 27

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Benczur Gyula

KELET-MAGYAR-ORSZÁG

Benczur grafikai kiállítás nyílik október 26-án a fehérgyarmati járási művelődési házban. Nyíregyháza szülöttének 16 rajza mellett néhány olajfestményét is bemutatják.

63° Anno

N.

L'ECO DELLA STAMPA

(L'Argo della Stampa: 1912 - L'Informatore della Stampa: 1947)

UFFICIO DI RITAGLI DA GIORNALI E RIVISTE
FONDATO NEL 1901 - C.C.I. MILANO N. 77394

Direttori: Umberto e Ignazio Frugiuele

VIA GIUSEPPE COMPAGNONI, 28

MILANO

Telefono 723.333

Casella Postale 3549 - Telegr.: Ecostampa-Milano
Conto Corrente Postale 3/2674

LEGGASI A TERGO

LEGGASI A TERGO

GAZZETTA DI MANTOVA-Mantova

1021

4 GEN. 1967

L'album dei francobolli

Tempo di bilanci

Con il tradizionale « 40 lire » della « Giornata del Francobollo », si è chiuso nei giorni scorsi — come è ormai consuetudine — l'« anno filatelico ». L'appuntamento è stato fissato dal Ministero di via del Seminario per la prossima primavera, con l'emissione per il centenario della Società Geografica Italiana. Per le Poste italiane s'inizia, quindi, un periodo di « letargo », che ci offre l'opportunità di tentare un primo consuntivo dell'anno che si è appena concluso.

Nel 1966 le Poste hanno proseguito nella loro politica filatelica di moderazione, se non di austerità, e questo, in epoca di inflazione « galoppante », è titolo di non piccolo merito. Dodici emissioni, dunque, anche nel 1966, che si riducono peraltro a dieci tenuto presente che le emissioni « Europa » e « Giornata » sono in un certo senso « obbligate ». Vanno poi ricordati i quattro valori della « Flora » ed i valori suppletivi della Siracusana, degli espressi e della posta pneumatica.

Un anno, tutto sommato, abbastanza equilibrato, fatto forse eccezione soltanto per lo sport che, con due serie per un totale di cinque valori, ha fatto un po' la parte del leone. Le restanti otto emissioni si sono equamente divise il compito di ricordare il ventennale della Repubblica, il centenario dell'Unione del Veneto all'Italia, quello della battaglia di Bezzecca, il cinquantenario del martirio di Battisti, Chiesa, Filzi e Sauro, mentre un francobollo da venti lire ha segnato la ripresa delle emissioni di propaganda turistica; le restanti tre emissioni hanno ricordato il primo e il settimo centenario della nascita, rispettivamente, di Croce e di Giotto e ancora il quinto centenario della morte di Donatello. Massimo d'Azeglio è stato invece il grande sacrificato sull'altare dell'« austerità filatelica ».

Il 1966 è stato un altro anno perduto per l'impostazione e la realizzazione di quella serie dei « personaggi illustri », analogamente a quanto fanno moltissimi altri paesi, Francia in testa, utilizzando formati e soggetti uniformi il che darebbe un minimo di organicità alle emissioni postali italiane, che attualmente si susseguono con il contagocce.

E, venendo alla sede che più ci è propria, che dire di questi francobolli sotto l'aspetto strettamente estetico? Salvo forse la felice parentesi dei commemorativi di Donatello e Giotto, due buone realizzazioni per la modernità dei bozzetti e per l'ottima scelta dei colori, il giudizio estetico deve essere assolutamente negativo per la maggior parte delle altre emissioni. Basterà rammentare per tutti il valore dedicato ai martiri del '16, che l'accuratezza della stampa non riesce certo a riscattare. Disegni banali, concezioni troppo tradizionali, ingenuità d'invenzione e spesso la più totale assenza di idee hanno caratterizzato quasi tutti gli altri commemorativi. Discreto, ma di difficile « lettura », il commemorativo della Repubblica. Del tutto mancato il « Venti lire » di propaganda turistica che affastella in pochi millimetri una ventina dei più noti monumenti delle nostre città.

Nemmeno nel 1966 i francobolli italiani sono riusciti, dunque, a trovare un loro stile, una loro fisionomia: ognuno di essi, bello o brutto, riuscito o sbagliato, continua ad essere un episodio a sè.

Mostre e convegni

MODENA — Dal 6 all'8 gennaio prossimo avranno luogo all'Hotel Real Fini di Modena una mostra filatelica ed un convegno commerciale.

Notizie dall'area italiana

SOMALIA — Nei giorni scorsi l'Amministrazione postale ha messo in vendita la preannunciata serie di quattro valori dedicati all'arte somala. I francobolli — che riproducono quattro quadri conservati al Museo Garesa di Mogadiscio — hanno i seguenti valori, espressi in scellini somali: 0,25 - 1,00 - 1,50 - 2,00. La tiratura è di 100 mila esemplari per francobollo.

VATICANO — Secondo voci attendibili, la tiratura della recente serie per il « Natale '66 » si aggirerebbe sui 4-5 milioni di serie complete. Attualmente le quotazioni delle serie natalizie emesse negli scorsi anni sono le seguenti: 1959 L. 1850; 1960 L. 1750; 1961 L. 1250; 1964 L. 600 ed infine 1965 L. 350.

Novità da tutto il mondo

UNGHERIA — L'Amministrazione Postale ha emesso una serie di sette valori che riproducono quadri di celebri pittori ungheresi. La tiratura è di 520.000 serie dentellate e 9.000 non dentellate. Nella stessa occasione è stato emesso anche un foglietto. I soggetti rappresentati sono: 60 filler (Miklòs Barabàs: « Ragazza del bosco », olio su tela del 1879); 1 Fiorino (Miklòs Barabàs: « Signora Istvàn Bittò », olio su tela del 1874); 1,50 F. (Gyula Zenezur; « L'addio di Làszlò Hunyadi », olio su tela del 1866); 1,70 F. (Gyula Benczur: « La lettrice » olio su tela del 1875); 2 F. (Mihàly Munkacsy: «Donna con carico di legna », olio su tela del 1873); 2,50 F. (Mihàly Munkacsy: « L'apprendista », olio su tela del 1868); 3 F. (Pal Szinyei Merse: « La signora col vestito viola », olio del 1874).

KENYA — E' uscita in questi giorni la nuova serie definitiva di 14 valori sulla fauna locale: gli animali rappresentati si trovano nei famosi Parchi Nazionali del Kenya. I francobolli, stampati da Harrison e Sons, sono policromi ed hanno i seguenti valori: Cent. 5 - 10 - 15 - 20 - 40 - 50 - 65; Sh 1/—, 1/30, 2/50, 5/— e 10/.

FRANCIA — E' in circolazione il francobollo da 0,60 franchi policromo, che ricorda l'impianto per la produzione di energia elettrica dalle maree di La Rance. Stampa in calcografia.

f. col.

olivetti

Macchine per scrivere elettriche

Per un intenso lavoro,
per un elevato numero di copie.
L'energia di un servomotore
risparmia fatica,
aumenta il rendimento.

La Segreteria provinciale del Sindacato nazionale Scuola Media (SNSM) ci ha inviato con preghiera di pubblicazione il seguente ordine del giorno, votato in una recente assemblea dalle insegnanti di applicazioni tecniche femminili aderenti al SNSM:

« Le insegnanti di applicazioni tecniche femminili della provincia di Mantova, riunite in assemblea per esaminare la grave situazione della categoria e il progressivo peggioramento della stessa che si è tradotto nel corso

Il Provveditorato agli Studi invia il secondo elenco delle somme raccolte a favore degli alluvionati nelle Scuole della provincia.

Scuole Medie statali: Canneto sull'Oglio L. 18.350; Castel d'Ario 10.960; Castellucchio 30.800; Goito 27.500; Mantova VI 42 mila; Rivalta e Gazoldo 29.600; Rivarolo Mantovano 10.850; Viadana 184.250; Villimpenta 14.820.

Istituti statali secondari 2° grado: Istituto Tecnico Commerciale Mantova L. 8.000; Istituto Tecnico Commercia-

le Viad
Tecnico
va 212.62
Istituti
sciuti: C
Gesù » (
viere L.
Scuole
fessionali
d'Arte M
Direzion
88.000; G
va II 40.0
Marcaria 23 mila 650; Piubega 35.600; Volta Mantovana 11.500; Roncoferraro 23.380; Mantova V 79.000; Revere 91.550; San Benedetto Po 475.670.

le con luce e festoni policromi. E soprattutto, ci sarà tanta sincera, affettuosa accoglienza ed assistenza per gli ospiti. L'appuntamento è per le ore 13 circa, alla « Crus Verda ».

Mantovano arrestato dalla Stradale a Lodi: aveva rubato un camion carico di bestiame

Non si era accontentato di rubare un vitello o due... come ai bei tempi antichi quando i ladri di bestiame agivano di notte, si infilavano nelle stalle e ne uscivano con il vitellino alla cavezza. Enore Beltrami, di 37 anni, di Castellucchio, di bestiame ha pensato di rubarne un camion! Ma gli è andata male: lo hanno fermato due agenti della Stradale che lo hanno quindi tratto in arresto.

L'altro giorno un autocarro targato PR 29416 — condotto dal 32enne Walter Setti che aveva come « secondo » il 30enne Emilio Beignoli — giungeva al mercato bestiame di Modena; sulla motrice e sul rimorchio erano stati caricati 38 capi di bestiame dei quali 17 vitelli e 21 capi adulti, per un valore complessivo di circa 8 milioni di lire.

I due autisti, dal momento che quando sono giunti al mercato erano da poco trascorse le 13, andavano a consumare il pranzo in una trattoria. Al loro ritorno però avevano la sorpresa di non trovare più il loro autocarro.

Il furto veniva immediatamente denunciato alla Questura di Modena e quindi scattava il dispositivo delle indagini e delle ricerche: fonogrammi di ricerca dell'autocarro venivano diramati ai comandi della Polstrada e dei Carabinieri.

Nel tardo pomeriggio la fitta rete di pattuglie disseminate sulle strade che si dipartono da Modena avevano già fermato numerosi autocarri ma non quello ricercato. Più fortunati gli agenti Fiumara e Bocchetti del distaccamento di Lodi della Polstrada: mentre si trovavano di pattuglia presso il casello dell'Autostrada del Sole presso Lodi vedevano passare loro dinanzi a velocità sostenuta l'autocarro ricercato, alla guida del quale era un uomo.

Immediatamente i due agenti si gettavano all'inseguimento ed intimavano l'alt al conducente dell'autocarro parmense. Il guidatore, alla vista degli agenti, cercava di darsela a gambe ma è stato prontamente raggiunto e condotto al comando della Polstrada di Milano.

Qui il Beltrami ha confessato di aver commesso il furto su « commissione »: lo incarico lo avrebbe avuto da due persone sconosciute alle quali, nel Lodigiano, in una località che ha detto di non ricordare, doveva consegnare automezzo e animali.

Dopo l'interrogatorio Enore Beltrami è stato arrestato sotto la imputazione di furto aggravato; egli dovrà anche rispondere della contravvenzione prevista dal Codice della Strada per aver condotto l'autocarro con una patente di guida che lo abilitava solamente alla conduzione di automezzi leggeri.

Dopo l'arresto del Beltrami le indagini proseguono per smascherare la organizzazione che raccoglie e smercia il bestiame rubato.

CALLI

ESTIRPATI CON OLIO DI RICINO

Basta con i fastidiosi impacchi ed i rasoi pericolosi! Il nuovo liquido NOXACORN dona sollievo immediato: dissecca duroni e calli sino alla radice. Contiene cinque ingredienti con olio di ricino che rende subito morbido il callo. Con Lire 300 vi liberate da un vero supplizio. Questo nuovo preparato INGLESE si trova nelle Farmacie.

Un comunicato del SI.NA.SC.EL. sul concorso magistrale

Riceviamo e pubblichiamo:

La Segreteria provinciale del SI.NA.SC.EL. informa che il ministero della Pubblica Istruzione ha trasmesso il seguente comunicato:

— la prova scritta del Concorso magistrale ordinario, di cui all'O.M. 30-7-1966 numero 7401-310, avrà luogo in tutte le Province *il giorno 30 gennaio 1967, alle ore 8;*

— le prove d'esame del concorso magistrale speciale, riservato, di cui all'O.M. 10-9-1966 n. 8199-337, avranno inizio *il giorno 14 marzo p.v.;*

— le prove scritte del concorso a 46 posti di Direttore didattico in prova, avranno luogo *nei giorni 6 e 7 febbraio 1967.*

Tutti coloro che hanno chiesto di partecipare al Concorso magistrale ordinario nelle Province alluvionate, di cui all'art. 1 del Decreto del Presidente della Repubblica 9 novembre 1966 n. 914 dovranno, nel loro interesse, confermare la loro richiesta di ammissione al Provveditore agli Studi della Provincia presso la quale hanno presentato la relativa domanda.

Il SI.NA.SC.EL. raccomanda ai colleghi che dovranno presentare domanda per il Concorso speciale, di farlo presto, senza aspettare l'ultimo giorno, facendo, se lo credono, controllare i documenti da questa Segreteria prima di presentarli, almeno

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
BUDAPEST, VII., LENIN-KÖRÚT 9—11
TELEFON: 227-651, 221-285

Magyar Nemzet

1952 APR. 25.

EGY ÉRDEKES KIÁLLÍTÁS

A KIÁLLÍTÓHELYISÉG FALÁRÓL tanulmányfejek, virágcsendélet, fekvő akt stúdiuma néz le a látogatóra. A tanulmányok papírját már elsárgították az egymást követő évek, hiszen félévszázadnál is több idő pergett le azóta, hogy azok a fiatal művésznövendékek, akiknek kezenyomát a falon lévő stúdiumok viselik, rajzszénnel vagy ceruzával kezükben odaálltak a hófehér papír mellé. Ezeknek a növendékeknek jó része már halott, a többiek is a magyar képzőművészek legidősebbjei közé számítanak. Fehérhajú, magyarhajszú, derűs tekintetű öreg paraszt tanulmányfejének iskolás rajza mögül sok apró részletfinomság bukkan elő: az egész rajz készítőjének, a fiatal festőnövendéknek egyéni meglátásáról tanúskodik. A jóízű tanulmányfej alatti dátum mindent elárul: 1900-ban készítette a pesti »Mesteriskola« reményteljes, ifjú művésznövendéke: Poór Bertalan. A mellette lévő, részleteiben megkapó finomsággal megrajzolt fekvő akt a fiatal Csók István kézjegyét viseli 1884-ből, akinek Székely Bertalan és Lotz Károly voltak ebben az időben a mesterei. Csók Istvánon és Poór Bertalanon kívül Zemplényi Tivadar, Nagy István, Vaszary János tanulmányait nézegetik figyelmesen a tavaszi verőfényben úszó kiállítási teremben a főiskola mai növendékei.

ÉRDEKES, ÚJ KEZDEMÉNYEZÉST indított meg ezzel a Képzőművészeti Főiskola vezetősége. A gyakorlati útmutatás, a korrektúra és az elméleti oktatás mellett szemléltető példákkal mutatta be a XIX. század végén tanulmányokat folytató művésznövendékek stúdiumait, s ezzel egyidőben ismertette meg a főiskola mai növendékeivel a közel nyolcvanéves intézmény multját.

1871-ben nyílt meg a mai főiskola őse, a Mintarajztanoda, egy Rumbach-utcai bérházban. Ötvenhárom növendékkel kezdte meg működését, amely inkább tanárképzésre, mint művészi oktatásra szorítkozott. Az akkori idők tehetséges fiataljai, ha alaposabb művészi oktatást igényeltek, kénytelenek voltak Münchenbe vagy Párizsba menni, míg 1882-ben a Münchenből hazatért Benczur Gyula kezébe nem vette a művészeti iskola vezetését, amely 1883-ban »Mesteriskola« néven nyílt meg az Epreskertben, mint a magyar képzőművészképzés legelső intézménye.

A MESTERISKOLA NÖVENDÉKEI szeretettel, a mesterség mélységes tiszteletével folytatták stúdiumaikat — nem kezelték lazán, felületesen, vázlatosan, mint az utánuk jövő nemzedék. Alapos akadémikus tudásra törekedtek és csak a XIX. század végétől romlott le erősen az alapos iskolás felkészültségnek ez a módszere, az újabb nemzedékek már az impresszionizmus laza és passzív életszemléletét szívták magukba.

A főiskola növendékei közül úgyszólván kivétel nélkül mindenki megnézte az érdekes kiállítást; a fiatalok csoportosan tárgyalták meg a stúdiumok előtt mindazt, amit követendő példaként állított a főiskola vezetősége növendékei elé. Újabb bizonyítékát látták ezekben a stúdiumokban annak, hogy a valóság ábrázolásához feltétlenül szükséges a tárgyakkal való bensőséges kapcsolat, a festői mondanivaló alapos megismerése, a rajz és festés egysége. A művésznövendékek főrésze háromszor, négyszer is tanulmányozta Csók István, Poór Bertalan és a többiek stúdiumait és igyekezett annak tanulságait felhasználni munkájában.

F. R.

BERENDEZÉS

BÚTOR

Kétszemélyes epedás patentrekamiét készít Kádár, Rudas László (Podmaniczky)-u. 67.

Okvetlen nézze meg! Nagyon szép kétszemélyes rekamiékat, fotelokat, székeket jótállással készít Rákóczi-tér 11. Kárpitos.

Rekamié, önműködő kétszemélyes fotel, széket készítek. Kárpitosmester, Zichy Jenő-u. 33.

Gyönyörű konyhaberendezés eladó. Sziget utca 19/B. Bognár.

Kombinált szekrény, kétszemélyes patentrekamié eladó. Váci-út 31. Kőrösi.

Páros szekrényt, páros ágyat, vagy félhálót veszek. Csalogány-u. 52. 142—146.

Fizetési könnyítéssel kétfekhelyes rekamiét olcsón készít kárpitos, Wesselényi-utca huszonegy.

Hálószoba komplett, szép műbútor és egy barokk ülőgarnitúra eladó. Nagymező-utca 14. II-ik udvar, II. e. 24. Megtekinthető 5—8-ig.

Kétszemélyes rekamié, fotelek jutányosan eladók. Pozsonyi-út 16. Schacht.

Modern, műbútor, diófa ebédlőkredenc, tálaló, vitrin (darabonként is) eladó. — Dembinszky 21. fszt. 6

Modern konyhabútor jó minőségben eladó. Péterfy S.-u. 17. — Gombos.

Koloniál fotelek, újak, eladók, 7 darab. Bérczi, II. Áldás 14. Vasárnap délelőtt. — Telefon.

Ebédlőszekrény, székek, mérleg jutányosan eladók. Németutca 2. Tel.: 188—038.

Harmónika javítását, hangolását vállalom. Hámori Károly, Dembinszky-u. 52. I. 18

Bécsi mesterhegedű eladó. 500.—. V. k. Petőfi Sándor-u. 6. II. 3.

Harmónikát magántól sürgősen vennék. Landler Jenő-utca 5. II. 8. Téglás. Telefon: 141—551.

RÁDIÓ

Használt rádiót és zenegépet vásárol a 34. sz. Keravill bolt. VI., Nagymező-utca 14. Telefon: 224—845.

Lemezjátszót, márkásat magántól vennék. Domonkos-utca 16. — T.: 426—234.

Világvevő márkás rádiót veszek. Garaltér 18. Tel.: 420-464.

Vennék jó áron márkás rádiót és lemezjátszót. Pannonia-u 30 I. 3. Tel.: 204—522.

Rádiót magántól készpénzért veszek. Thököly-út 5. Tel.:427-027

Világvevő rádiót jól megfizetnék. — Dr. Romsich, Királyi Pál utca 8. II. 4/a. Tel.: 385—132.

Veszek magas áron márkás rádiót, zenegépet. Király-utca 96/B. I. 11. Telefon: 225—704.

FOTÓ, OPTIKA

Márkás 9x12, 4.5 komplett felszerelt lemezes gépemet és 110 v. német gyártm. Philips anódpótlómat elcserélném gramofonos rádióért, vagy kismotorért. Cím: Puksa József, Tárkány.

JÁRMŰ

vagy cserélhető R. 61, 51, 71 szólóra, lehet hibás is. XII. Gaál-utca 11. fszt. 3.

Jobbos, ba'os oldalkocsik eladók. XII. Városmajor-u. 19/a. — Dobos.

250-es Triumph eladó. XIII. Pap Károly-u. 10. (Levente.) D. u. 3-tól.

Sachs százas komplett motorblokkot, újat, vagy alig használtat, behajtósat vennék. — Csakis telefonválaszt héttől hatig: 258—046 számon kérem. Bartók Béla-út 124. Közért.

Százas Csepel motor, jó állapotban eladó. Bartók Béla-út 28. II. épület, félemelet 1/a.

Sachs motor eladó, jó állapotban. Bártfai utca 12/b.

„Sunbeam" 500-as, nyeregtankos, alulvezérelt, tokozott, telier. személy, vagy szólóba, kitünő karban. VI. Lázár-u. 16.

Sachs 100-as príma sürgősen eladó. XIV. Csömöri-út 49. délután 4-től, vasárnap egész nap.

Motorosok, kerékpárosok!

Motorkerékpár és kerékpár javítást gyorsan és pontosan végeznek a **JÁRMŰ és ALKATRÉSZ K. SZ.** fiókjai.

Központ:
XIII. Szabolcs-utca 8. Tel.: 200—547.
1. sz. Javító:
VII. Csányi-u. 7. Tel.: 220—020.
2. sz. Javító:
XIII. Szabolcs-u. 1/a. Hívó: 201—065.
3. sz. Javító:
Újpest, IV. Árpád-út 95. Tel.: 492—554.
4. sz. Javító:
VI. Vörösmarty-u. 45. Tel.: 122—162.
5. sz. Javító:

Benczur Gyula

— *A Magyarság tudósítójától* —

Örülni, örülni az életnek; derüs, mindent átmelegitő optimizmussal, hittel nézni, látni és dolgozni — ez Benczur müvészete és ez a Benczur élete. Mindegy, hogy mit ölel és dédelget az öröm: régi pergament, csillogó ékszert, tőröket, vertmüvü fegyvereket, suhogó selymet, mély bibort, harcot, munkát — mindegy, csak igen legyen. Az élet. Hiszen az élet örül bennünk. Vár ránk a sarc mögött is, meglep és ő adja a legnagyobb, legzenitesebb fenséget az érzéseinknek. Az öröm.

Ez az örömös, mindig ünnepes, angyalos jóember és káprázatos nagy látomásokkal telt müvész volt Benczur Gyula. Világoskék gyermekszemében puttóinak derüje csillogott. Mindig mosolygó arcán, az egész fürge kis mozgékonyságán a jóság, szivesség és bizalom tüzelt. Aki valaha a közelében volt, mind érezte azt a meleget, biztos jóérzést, amit az emberekben fel tudott kelteni. Ugy szokták mondani: »megnyerő modora volt«. De hogy. Nem modor volt az, nem olyan szük forma, amibe mi a társas érintkezés ezer apró dolgát belezsufoljuk, ami mögé kicsinyes, nehézkes magunkat rejtjük. Benczur maga volt az, abban a bőséges kiáradásban, ahogy modor és formaság gátja nélkül mindenkire egyként rásugárzott. Legmélyebb, legemberibb jóság, egyetemes szeretet, megbecsülés sugárzása. Csak teljesen jó és tiszta emberek tudják ilyen korlát nélkül tékozolni önmagukat. Ez a bőség, tapintat, szivesség és megbecsülés minden emberrel, minden véleménnyel szemben, ez volt a Benczur tiszta emberi arisztokratizmusa.

Mindenki szerette, aki a közelében állott. Tanitványai, müvésztársai, akikkel gyakrabban érintkezett, diesérik, magasztalják. Nem csak mint müvészt, hanem mint embert is.

»Jó ember volt. A velünk való érintkezésben soha sem éreztette azt, hogy ő mester, mi meg tanitványai vagyunk. Pajtás, tanácsadó barát akart lenni. És ezt nem csak mondta, hanem igy is bánt velünk. Ha meglátogatott, kopogtatott az ajón, aztán keskeny rést nyitott és azon át beszólt: »Szabad bejönnöm? Nem zavarom?« Mikor korrigált, egy apró kis ceruzavéggel mutogatott a vásznon és elmondta: »Igy és igy gondolom. Nem biztos, hogy igy van. Lehet, hogy más másként látja. Másnak lehet más az igazság. Az is lehet, hogy az az igazabb. Azt ön biztosan tudni fogja, ha jól átgondolja.« Aztán mindenre ügyelt, a figyelme mindenre kiterjedt. Hetvenéves korában is olyan mozgékony, fürge volt, mint egy fiucska. »No ez a pódium rossz helyt áll, jöhet egy kissé odább is.« És mig kimondta, már odább tolta. Soha sem akarta, sőt mindig figyelmeztetett, nehogy az ő véleményét abszolut zsinórmértékül elfogadjuk. Mindent, minden festői irányt meg akart érteni.«

A Mücsarnok tárlataira beküldött anyagot zsüriztük. Sokszor megesett, hogy Benczur közbeszólt: »Bocsánat uraim, ezek a kép rossz tulajdonságai, de ne csak ezeket nézzük. Nézzük a jókat is. Hátha érdemes.« Ha valami idegen esztétikáju — mondjuk — »modern« kép került elbirálásra, Benczur nem nyilatkozott. Ha megkérdezték, azt mondta: »Ezt nem értem. Ehhez nem tudok hozzászólni.«

Amilyen előzékeny és szives volt az itéleteiben, éppen olyan volt idegenekkel szemben is. Szerdai fogadónapjain mindenkit szivesen látott. Akárkit, a legigénytelenebb, teljesen ismeretlen látogatóját is előzékenyen fogadta. Eléjement, készséggel kalauzolta, aztán leültette, szivarral kinálta és nyájas kedélyességgel elbeszélgetett vele. Ilyenkor sok jóizü piktor-anekdótát mondott el: »Őfelsége II. Lajos bajor király soha nem tárgyalt a müvészeivel személyesen. Annál nagyobb feltünést keltett, hogy egyszerre csak ebédre hivta meg X. német festőt. A neve nem fontos. Nem is volt valami jelentékeny piktor, de annál jelentékenyebb volt a hangja. A meghivás óta meg éppen nem lehetett vele birni. Elérkezik a nagy nap. A német sógor kicsipi magát: frakk, rendjelek. És bevonul a palotába. Elvezetik egy gyönyörü szálába, ahol pompásan meg van teritve — egy személyre. »Hát Őfelsége hol ebédel?« »Őfelsége — mondja a lakáj mély meghajlással — itt itt felettünk, két emelettel fennebb«. Tyü, az áldóját! Igen ám, de valami hevesen tiltakoznia nem lehetett. Az ebédet is végig kellett szenvednie. Csak a végén vett annyi bátorságot, hogy megkérdezze az egyik udvari embert: »Mondja kérem, hogy lehet az, hogy ime itt az én meghivómon az áll, hogy Őfelsége látni óhajt és mégis . . .« »Igen, Őfelsége látta is Nagyságodat, mikor az udvaron méltóztatott átjönni — az emeleti ablakból«.

Szivessége és közvetlensége mélységes mély érzéseinek a kiáradása volt. Olyan átható, rendithetetlen nagy szeretettel, ahogy Benczur szeretett, csak a legnagyobb emberek képesek. Mikor első felesége, aki Max Gábor neves német festő nővére volt, meghalt, a müterme legkülönbözőbb helyeire, falra, állványokra, stb. felirta a nevét: »Karolina«, »Karolina«. Elálldogált egy-egy felirás előtt és könnyezett. Annyira elhatalmasodott rajta a fájdalom, hogy egyidőre megbénult a müvészete is. Szivós akarattal másoláshoz kezdett. És ezen át nyerte vissza önmagát.

Mikor Szinyei-Merse Pál meghalt, napokig fel-felszakadt a sóhaja: »Szegény Pali elment«.

Nagyon szerette a barátait, de a nagy társaságot kerülte: »Nagyon szeretem őket, jó fiuk, de a nagy társaságtól félek. Nem szeretem. Ha öt-hat ember van együtt, oda már nem szivesen megyek. Szédit a nagy társaság, elvesztem magamat benne; és mintha a többiek is kicserélődnének«. Nem szerette a csipkelődő, nagyhangu, vagy virtuskodó embereket sem. A derüt, jókedvet amolyan régi magyar urak anekdótázó csendességével szerette.

Föltétlen öntudatos arisztokratizmusával biztos egyensullyal élt. Közismert szerénységgel és tartózkodással utasitott vissza minden elismerést és hódolatot, ami szemtől-szembe érte. Ő, akit királyok, fejedelmek, főurak kitüntetésekkel halmoztak el, akit tudós társaságok, müvészegyesületek disztagul választottak, aki rengeteg külföldi és hazai aranyérem nyertese volt, olyan szerény volt, mint a legfiatalabb tanitvány. Viszont a másik oldala is jó egyensulyban volt. Biztos öntudat mögé sáncolta el magát azok ellen a támadások ellen, amik élete utolsó szakában a forradalmi tüzü és szenvedélyü modernek részéről érték. Az egyetlen riposzt, amit ellenük tett, a Hock János-féle szuszterinas-csiny alkalmából készült »Mefisztó«-portré, amit róla festett.

Ezek azok a főbb emberi vonások, melyek a Benczur müvészetében is a legharmónikusabb módon tükröződnek. Minden karaktervonását, a legapróbb emberi tulajdonságát óriássá, fenségessé éppen az teszi, hogy olyan csillogó, mámoros romantikáju müvészet fókuszában állott. Benczur müvészete minden tulajdonságával együtt a legmonumentálisabb, legcsillogóbb kifejezője annak a mámoros, izző és fenségesen ünnepi történelmi levegőnek, amelyben az 1848-as szabadságharctól a milleniumi ünnepségig élt generáció nevelkedett.

Szokolay Béla

Pethes Imre temetése

— *A Magyarság tudósítójától* —

A Nemzeti Szinház előcsarnoka vasárnap délelőtt ujra komor pompába öltözött. A gyászdrapériák sötét háttere előtt, az imbolygó gyertyafény rembrandti megvilágitásában szorongó könynyes szemü emberek, a koszoruk dus tömegének nehéz, temetői illata, a könynyes szavak, amik a bus katafalkra borultak le utolsó csókjaiul az élőknek és — a legnagyobb magyar aktor tragikus mozdulatlanságában a ravatalon . . . a legmegkönnyeztetőbb sorstragédia . . . A félhomályban megcsillan egy-egy koszoruszalag aranya: »*Nagy fiának, a legnagyobb magyar színésznek — Jászberény*«. A szülőváros küldöttsége hozta. Koszorut küldtek: a Nemzeti Szinház igazgatósága, tagjai, az Unió, a magyar kritikusok, a Fészek Klub, az Otthonkör . . . És sokan, sokan, ugy, hogy a ravatal körül mozdulni sem lehet.

Künn a Rókus-kórházig hullámzik a sokaság. Mindenki el akarja kisérni utolsó útjára Pethes Imrét . . . Most, hogy elment, érezték meg, kit vesztett a magyar kultura benne. Gyász-zene vezeti be a szomoru szertartást . . . *P. Zadravecz* István püspök beszél. Magasztos dicséretét mondja Pethes müvészetének, mely a szinpad deszkáiból oltárt emelt . . . és az ő müvészete megnyilvánulásaiban oltár volt, amelyen az eszménynek áldozott és a legnemesebben juttatta érvényre azt, amit Isten neki adott . . . Gyászének zárja be a beszédet. — Megkezdődnek a bucsuztatók. *Wlassics* Gyula báró a kultuszminiszter nevében beszél, utána *Hevesi* Sándor lép a ravatal elé . . .

Cyrano de Bergerac bucsuszavainak idézésével kezdi és párhuzamot von a *francia* és a *magyar* Cyrano között . . . megrajzolja Pethes müvészi fejlődésének vonalát onnan, hogy egy kis vidéki városban rájön a szép hang és szép pózok semmiségére és megtalálja önmagát: a szinjátszás a legmélyebb emberi megnyilatkozás — gyónás és vallomás . . . és minden igazi szinészi ábrázolás alá odairhatjuk e két szót: *Ecce homo!* És beszélt Hevesi Pethes szinészi *tudásáról*, milyen hatalmas magasságokig jutott el ezen a téren, hogy másoldalról saját lelki életének örvénylő mélységeiből meritsen kifejezési anyagot! A firenzeiek, amikor Dantet látták az utcán, igy szóltak: Ez az ember járt a pokolban . . . Nagy drámai szinész is csak az lehet, aki járt a pokolban. Pethes Imre megjárta ezt a poklot — s ezekből az örvénylő mélységekből támadtak a szinpadra azok a kisértetiesen élő alakjai, akik a sorsdöntő percekben feljutottak arra a csucsra, ahova csak a legnagyobb emberábrázolóknak sikerült feljutniok és Hevesi Sándor egymásután keltette életre azoknak a nagy alakitásoknak az emlékét, amelyek Pethes emberábrázoló müvészetéből fogantak. Felvonultak a ravatal köré az egymással legellenétesebb örök emberűgurák és Hevesi felvetette a kérdést, hogyan lehetett Pethes egyszemélyben szimplalelkü paraszt, összetettlelkü Ibsen-alak, ő, az aranyszivü, tisztalelkü, becsületes ember, a legnagyobb Tartuffe és ő, könyörtelenül értelmes, analitikus, olyan megdöbbentően igaz és együgyü Vacker. Erre csak egy a felelet: a firenzeiek szállóigéje: ez az ember járt a pokolban. Lelke megismerte az ember örvényeit s volt benne elég bátorság és őszinteség, hogy ami mélyen a nappali élete alatt szunnyadt benne, este feltépje és kiteritse a közönség előtt. És most elment hirtelen, szótlan, müvészetének virágjában, eszközeinek töretlen birtokában . . . És mi itt állunk vonaglo ajakkal, vergődő szivvel, könnybenázó szemmel. Mérhetetlen a mi gyászunk, mert mérhetetlen a mi veszteségünk . . . Egyik legnagyobb harcosunkat szólitotta el az Ur a csatasorból és Jóbbal, mondom, hogy keserüség az én beszédem, és rajtam a csapás kezo nehezebb fohászomnál . . . Kedves, jó Imrénk, az Ur-isten adjon tenéked örök nyugodalmat, szerettünk és bámultunk, amig éltél, szeretni és bámulni fogunk, amig élünk. Isten veled!

A zsufolt előcsarnokban felzug a hatalmas zokogás. Sirva beszél *Rózsahegyi* Kálmán a Nemzeti Szinház tagjai nevében és *Dalnoki* Viktor dr. az Operaház nevében. *Kéky* Lajos dr. a Szinmüvészeti Akadémia, *Ghéczy* István az Országos Szinészegyesület, *Vitéz* Miklós a Magyar Szinpadi Szerzők Egyesülete, végül *Schöpflin* Aladár a szinházi kritikusok szindikátusa nevében bucsuzott el a nagy halottól. A beszédek elhangzása után megindult a halotti menet a Kerepesi temető felé.

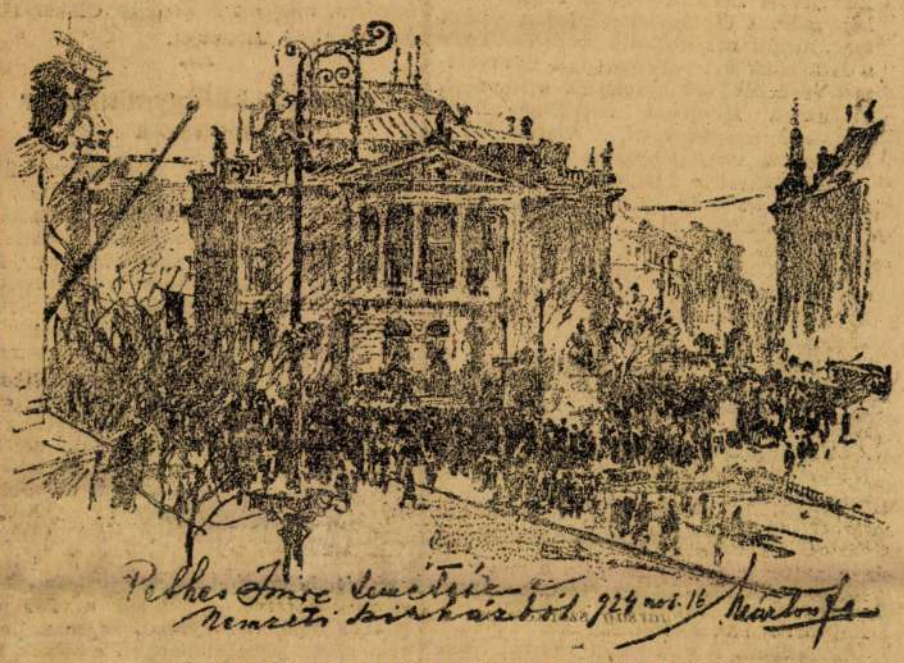

Pethes Imre temetése a Nemzeti Szinházból

A Nemzeti Szinház előtt összegyült hatalmas gyászoló tömeg könnyezve fogadta a koporsót. Akik nem juthattak közelébe, hogy a szeretet virágait a ravatalra helyezzék, fiatal fiuk, leányok, asszonyok, férfiak a karjukon busuló fehér őszirózsákat leszórták a gyászkocsi elé.

Viráguton jutott el a menet a diszsirhelyig, ahol még néhányan beszéltek. *Almássy* Endre a Botosok Társasága nevében, *Forgách* Antal a Szinmüvészeti Akadémia növendékei és *Viberál* József a Nemzeti Szinház müszaki személyzetének gyászát tolmácsolta.

Felhangzott a Miserere és *Zadravecz* püspök imát mondott, majd beszentelvén a koporsót, leboesátották a sirba. Megható volt látni a közel tizezerre menő embertömeg szeretetét, amikor bucsut vett a legnagyobb magyar szinésztől, akiben — jól érezték meg — nemcsak nagy, hanem mély és jó embert vesztettek el. Lassan oszlottak szét a frissen ásott sirtól, melyet egészen beboritott a koszoruk hatalmas tömege.

Este, amikor szétlebben a Nemzeti szinpadának zöld drapériája, már nélkülözte halhatatlan életét az örök *mimus* és az éjjel lehullott az első hó Pethes Imre sirjára . . .

Elkészült a vádirat Ulain Ferenc és Lendvai István ellen a ceglédi beszéd miatt

Kecskemét, nov. 16

(A Magyarság tudósitójától.)

Emlékezetes még a mult év nyarán *Cegléden* tartott két izgalmakkal teljes népgyülés, amelyeken *Ulain* Ferenc és *Lendvai* István nemzetgyülési képviselők éleshangu beszédekben támadta a kormányzatot s amelyeken nyilvánosságra kerültek az *Interrexim* és a *MFTR* részvény-ajándékozással kapcsolatban elterjedt különböző hiresztelések. Az ugynevezett részvényügynek azután nagy botránnyá dagadt folytatása lett a nemzetgyülésben is, amely a mentelmi bizottság javaslatára kiadta Ulain Ferencet és Lendvai Istvánt. A kecskeméti királyi ügyészség most készitette el ebben az ügyben a vádiratokat, amelyeket *Kenyeres* János dr. vizsgálóbiró ma vagy holnap kézbesit ki.

Az *Ulain* Ferenc elleni vádirat tiz oldalra terjed. Ulain felhatalmazásra hivatalból üldözendő három rendbeli rágalmazás vétségével van vádolva, mert 1923 julius 15-én a ceglédi népgyülésen képviselőket és közéleti férfiakat vádolt meg. Ulain azt állitotta ugyanis, hogy a Hitelbank két papirosát: az Interreximet és a MFTR-t bevezették a tőzsdére, amiért a Hitelbank háromszázmilliót osztott ki nyereségként. A vizsgálatot a kecskeméti vizsgálóbiróság folytatta le. Ulain beismerte a kijelentéseket, azonban nem nevezte meg egyénenkint azokat, akik az ajándékokban részesültek, hanem olyan állitásokkal illette az egész kormányt, a nemzetgyülést és a tisztviselői kart, amelyek alkalmasak arra, hogy közmegvetést és fegyelmi eljárást vonjanak maguk után.

A terhelten kivül idézve vannak: a nemzetgyülés elnöksége, a magyar királyi miniszterelnökség, az igazságügyminisztérium, mint sértettek, *Ullmann* Adolf báró, a Hitelbank vezérigazgatója, *Weisz* Fülöp, a Kereskedelmi Bank vezérigazgatója, *Rakovszky* Iván belügyminiszter, *Kánya* Kálmán meghatalmazott miniszter, *Szcitovszky* Béla dr., a Ház elnöke, *Wild* József nemzetgyülési képviselő s *Marinovich* Jenő dr. budapesti rendőrfőkapitány, *Andréka* Károly dr. rendőrfőkapitány, mint tanuk.

A *Lendvai* István elleni vádirat tizenkét oldalra terjed, akit az ügyészség hivatalból üldözendő egyrendbeli rágalmazás és egyrendbeli becsületsértés vétségével vádol, mert 1923 augusztus 20-án a *ceglédi* népgyülésen ezeket állitotta a kormányról:

»Szükségük volt a vasutassztrájkra azért, hogy abba a mi nevünket keverhessék bele és miránk foghassák az egész sztrájk rendezését. A Bethlen-kormány nemcsak nagy panamista, hanem erkölcsileg érzéke sincsen annyira, hogy hagyja el a kormányt. Erkölcsileg már a bitófán lóg, tehát hagyja el a helyét!«

Ezenkivül beszélt még Lendvai az ajándékrészvényről, satöbbi is, »amely tényállások valóság esetén alkalmasak arra, hogy közmegvetésnek tegyék ki a királyi kormányt«, — mondja a vádirat.

Lendvai tagadta ugyan ezeket a kijelentéseket, amelyeket szerinte elferditettek, öt tanu azonban ellene vallott. Idézve vannak a terhelten kivül *Ceglédről: Papp* Vilmos dr. rendőrfogalmazó, ifj. *Kádas* Mihály gazdálkodó, *Szarka* Béla vegyészmérnök. *Budapestről: Bottka* Miklós MÁV-hivatalnok, *Ódry* Lehel, *Budaváry* László, *Zsitvay* Tibor dr., *Sarkady* Sándor, *Kiss* Menyhért, *Ullmann* Adolf báró, *Weisz* Fülöp, *Pekár* Imre dr., *Ulain* Ferenc dr., *Friedrich* István tanuk, *Tasnádi-Kovács* József dr. védő és a magyar királyi kormány, mint sértett.

A vizsgálóbiró még ma vagy holnap kikézbesiti a vádiratokat azzal, hogy nyolc napon belül kifogással élhetnek ellene a felek.

Örökös uri megélhetést

kényelmes lakást biztosithat magának kétszáz millióval. Eladom Budapesttől 2 órányira levő ingatlanomat (3 szobás urilakás, gazdasági épületek, jégverem stb.) a rajta levő régi, bevezetett teiüzemmel és vajgyárammal, mely kimutatható havi 20 milliót jövedelmez. Szaktudás nem szükséges. Személyesen tárgyal: **Ferenczy, Budapest, Muzeum-körut tiz** Levélbeli felvilágositás 50.000 korona ellenében.

TÁVIRATOK

A magyar Hiszekegy az oláh szenátusban

Támadás Schioppa nuncius ellen

Bukarest, nov. 17. A szenátus mai ülésén *Bianu* dr. erdélyi liberális képviselő kérdést intézett a kormányhoz *Schioppa* Lőrinc budapesti pápai nuncius magatartása ügyében, *aki a magyar katolikusok nagygyülését az irredenta Hiszekeggyel nyitotta meg*, amivel ellenséges cselekedetet követett el Oláhország ellen. Bianu kérte a kormányt, *tegyen lépéseket a Vatikánnál.*

Duca külügyminiszter erre a következőképp válaszolt: Mint külügyminisztert nek, tiltakoznom kell Bianu kérdésének egyes részei és különösen ama kitétele ellen, *amelyben kétségbevonja a Szentszék pártatlanságát.* Ilyen szavaknak nem lett volna szabad elhangzaniok az oláh parlamentben. Bianunak nem volt igaza és tévesen volt informálva. Ami Schioppa nyilatkozatát illeti, felvilágositást kértünk budapesti követségünktől. *Másfelől felhivtuk a Szentszék figyelmét arra a meg nem felelő magatartásra*, amelyet *a nuncius* Oláhországgal szemben tanusitott.

Az oláh külügyminiszter expozeja

Bukarest, nov. 17. A szenátus mai ülésén *Ghibanescu* szenátus interpellált az uj moldvai köztársaság kikiáltása ügyében. Az interpellációra *Bratianu* miniszterelnök azt válaszolta, hogy hivatalosan tudomása nincs a köztársaság felállításáról, azonban máshelyről nyert értesülései alapján valószinü, hogy a köztársaságot kikiáltották a moszkvai kormány buzditására. Abban reménykedik, hogy ez csak egy átmeneti esemény. Később *Duca* külügyminiszter tartotta meg külügyi expozéját, amelynek eleje a oláh ellenzéki pártoknak volt szánva. Duca a kormány ellenfeleit igyekezett megsemmisiteni beszéde kezdetén, majd hirtelen áttért Oláhország külpolitikájára, amelynek az a gerince, hogy jó viszonyt tartson fenn szövetségeseivel és javitsák a többi államhoz való viszonyukat. Sorra vette a nem szövetséges államokat, amelyek közül az Ausztriához való kapcsolatokat találta a legkielégitőbbeknek. Bulgáriával szomszédai közül Oláhország tartja fenn a legszivélyesebb viszonyt, mig Magyarországgal szemben a tavasszal aláirt egyezmények a javulás látható bizonyitékai. A leszerelés kérdésében Oláhország egyöntetüen akar eljárni azokkal, akik a békére törekszenek, azonban — *mindenkor szem előtt tartja az ország különleges helyzetét.*

NAPIREND

November 18, kedd

Nap kél: 7 ó. 9 p., nyugszik: 16 ó. 21 p. Hold kél: 22 ó. 27 p., nyugszik: 12 ó. 25 p. Római kat.: Péter és Pál. Protest.: Ödön.

ELŐADÁSOK: Egyed István dr. előadása a Keresztény Nemzeti Ligában (II. kerület, Fő-utca 70.), este 7 ó. — **GYÜLÉSEK: Külügyi Társaság nemzetközi jogi szakosztályának ülése** (az Országházban), d. u. 6 ó. — **KÖNYVTÁRAK: Akadémiai könyvtár** (V. kerület, Akadémia-utca 2. szám) 15—19. **Egyetemi könyvtár** (IV. kerület, Ferenciektere 5. szám) 9—19. **Kereskedelmi Muzeum könyvtára** (IV. kerület, Akadémia-utca 3. szám) 9—14. **Fővárosi könyvtár** (IV., Gróf Károlyi-utca 8.) szám. 9—19. **Erzsébet Népakadémia könyvtára** (VIII., Német utca 40., I. emelet) 17—20. **Országos Pedagógiai könyvtár** (Andrássy-ut 69.) 9—19. **Iparmüvészeti Muzeum könyvtára** (IX., Üllői-ut 33. szám.) 10—18., 15—20. **Technológiai és Anyagvizsgáló Intézet könyvtára** (VIII. kerület József-körut 6.) 17—20. **Statisztikai hivatal könyvtára** (II. kerület, Keleti Károly-utca 5—7.) 9—14. — **MUZEUMOK: Akadémiai Széchenyi-Muzeum** (Akadémia-utca 2.) 10—12. **Akadémia Történelmi Képcsarnoka** (Akadémia) 10—13. **Mezőgazdasági Muzeum** (Városliget) 10—13. **Nemzeti Muzeum Régiségtár** (Muzeum-körut 14.) 9—13. **Nemzeti Muzeum Növénytár** (Akadémia-u. 2.) 9—13. **Hopp-Muzeum** (Andrássy-ut 103.) 10—13. **Iparmüvészeti Muzeum** (Üllői-ut 33.) 9—13. **Szépmüvészeti Muzeum** (Aréna-ut 41.) Régi képtár 10—13. **Fővárosi Muzeum** (Városliget, Stefánia-ut) 15—18. **Aquincumi ásatások és Muzeum** (Óbuda, Külső Szentendrei-ut).

HIREK

— **(A szófiai püspök Miskolcon.)** *Miskolci* jelentés szerint a szófiai görögkeleti püspök a miskolci és környéki *bolgár telepesek* látogatására Miskolcra érkezett. Vasárnap a Batthyány-utcai templomba misét szolgáltatott, majd az egyházi gondnokkal tárgyalt fontos egyházi ügyekben, a szófiai püspök, hir szerint, a magyar kultuszminiszterrel is tárgyalni fog.

— **(Bethlen Istvánné grófné felolvasása Hódmezővásárhelyen.)** A *Magyar Protestáns Irodalmi Társaságnak* a protestáns szellemi élet fejlesztése érdekében tervezett irodalmi előadásai során tegnap Hódmezővásárhelyen rendezett irodalmi matinét, amelyen a társaság felkérésére *Bethlen* Margit grófnő, a miniszterelnök felesége tartott felolvasást. A matiné a *Fekete Sas*-szálló nagytermében volt. A polgármester megnyitója után a *Nemzeti Hiszekegyet* énekelték el, majd *Imre* Sándor államtitkár beszélt, *Bethlen* Margit grófnő megjelent munkái közül három novellát olvasott fel. A felolvasás után folytatódott a müsoros matiné, majd a *Himnusz* eléneklésével ért véget. A miniszterelnök felesége este indult vissza kiséretével a fővárosba.

—

AZ IDŐ

A *Meteorológiai Intézet* jelentése szerint az időjárási helyzet lényegesen megváltozott, amennyiben a napok óta fennállott északkeleti barométeres maximumot egy Izland felől előrenyomuló mély depresszió ugy intenzitás, mint kiterjedés tekintetében csökkentette. A Földközi-tengeren is fejlődött egy depresszió. Az európai időjárás többnyire borult és a kontinensen aránylag hideg. Hazánkban az idő tegnap este beborult és ennek következtében az éjjeli fagy csökkent. Ma reggel általános havazás indult. A reggeli hőrétegek öt centiméternél kisebbek. *Jóslás: Északkeleti szelekkel hideg idő, még sok helyütt havazással. — A földmivelésügyi minisztérium vizrajzi osztálya* jelenti: A *Duna* végig apad, Mohácsig igen alacsony, lejebb alacsony vizállásu. A *Tisza* csak Vásárosnaménynál árad, máshol apad, vizállása igen alacsony.

—

— **(Országos ünnepélyek Vörösmarty emlékére.)** Az *Alföldi Magyar Közművelődési Egyesület* vasárnap délután az Omnia-mozgóképszinházban tartott irodalmi és müvészeti matinén kezdte meg a magyar irodalom klasszikus mesterei emlékének felelevenitésére országszerte tartandó előadásai sorozatát. A családi gyász miatt távolmaradt *Zichy* János gróf elnök megnyitóbeszédét *Vikár* Béla olvasta fel, majd *Garai* Eta adta elő nagy hatással *Vörösmarty Szózat*-át, majd *Rákosi* Jenő rajzolt Vörösmartyról szellemes portrét, *Vikár* Béla Vörösmartyról irott revüjét olvasta fel vetitett képek kisérete mellett, *Kürhy* József a *Szép Ilonkát* szavalta, *Szende* Ferenc a *Bánk bán* Bordalát és *Vörösmarty Lányi* Viktor által megzenésitett *Haj, száj, szem...* cimü költeményét énekelte, *Simonffy* Margó a *Merengőhöz* és az *Emberek* cimü verseket interpretálta, *Mádai* Gyula dr. iró pedig nagyhatásu beszéddel zárta be a szépen sikerült emlékünnepet.

— **(Szeged-Röszkén Levente-Egyesület alakult.)** Ritka lelkesedéssel alakult át e hó 9-én a Szeged-Röszkei Ifj. Egyesület Levente-Egyesületté. Ez alkalommal a testnevelési felügyelőség a SzMTE Levente-osztályának bevonásával propaganda versenyt rendezett. A verseny után az iskola nagytermében tartott rendkivüli közgyülésen Szávits Miklós főtanácsnok, testnevelési felügyelő kiosztotta a győztes röszkeiek között a *Kása* (MTE) atléta által önként felajánlott ezüst- és bronzérmeket, majd lelkes szavakkal ecsetelte a levente-egyletek hivatását és a leventék feladatait. Felszólaltak még: *László* plébános, *Kéry* igazgató-tanitó, *Major* MÁV felügyelő, állomásfőnök, *Zachár* gyógyszerész, ifj. diszelnök és végül *Hadházy* ifj. elnök, akinek szavai után a közgyülés egyhangulag elhatározta, hogy levente-egyletté alakul át. Az egylet tisztikara a régi maradt. A testnevelő felügyelő záró szavaiban Isten áldását kérte a röszkei leventék hazafias munkáira és egy teljes sportfelszerelést bocsájtott rendelkezésükre.

— **(Előadás a Regnum Marianumban.)** A Regnumi Szövetség szenior-csoportjának előadás-sorozatában az első előadást november 20-án este 8 órai kezdettel a Regnum Marianum VII., Damjanich-utca 50. számu székházának nagytermében *Ruszt* László dr. főtitkár tartja meg. Az előadás cime: Lourdes-Limpiasi zarándoklás. Belépési dij nincs.

— **(A Zuglóban ötven embert hajléktalanná tett a tüzvész.)** Ma délután három órakor Zuglóban, a Gyarmat-utca 45. számu telepre hivták a tüzoltókat. Egy lakóház gyulladt ki, amely még a régi Pest emlékei közé tartozott. A hajdani Éder-kuria istállóépületei és cselédházai voltak ezek a hatalmas termésköből felhuzott tanyai házak. Jó néhány száz óvvel ezelőtt épitette első gazdájuk. Az ötvenes években csárda volt, később bulgárkertészek vették meg, majd a Fundus r.-t. birtokába jutottak. A Fundus ezeket a kuriális tanyai épületeket átalakitotta egyszobás lakásokká. Ebbe a kis épületcsoportban mintegy hatvan család szorong, a hajdani szegénylegények mulató tanyája ma tömeglakássá sülyedt. A tüz délután három órakor tört ki, a telepnek mintegy százötven méter hosszu épületében, a házmesterlakás fölött. Mire a tüzoltók *Ausch* Rezső tüzoltótiszt vezetésével a VI—VIII. és a központi kerületekből kivonultak, már az egész tető lángban állott. A mentési munkálatok három óra hosszat tartottak s körülbelül 50 négyzetméternyi területen lévő tető égett le. A tüzoltók munkáját nagyon megnehezitette az a körülmény, hogy a ház fazsindelyes és hogy a tetőzet alatt lévő gyulékony anyagok rögtön a lakóházak falait kezdték ki. *Tiz lakás lakhatatlanná vált s tizenkét család került ki az utcára.* A rendőrség a hajléktalanná vált ötven embert a Telepi-utcai iskolába szállásolta el ideiglenesen. A tüznek egyetlen sebesültjét, *Tóth* Lajos 56 éves munkást, — akit ágyastól együtt az ablakon mentettek ki a tüzoltók és a többi lakók, — a Rókus-kórházba vitték. Tóth Lajos ugyanis hadirokkant s az ágyából nem tud felkelni. A mennyezetről lehuló zsarátnokok már az ágyát is meggyujtották és a szerencsétlen ember egyrészt az izgalomtól, másrészt az égési sebektől most meglehetősen sulyos betegen fekszik a kórházban. Este a tüzoltók egy őrséget hátrahagyva, visszavonultak.

— **(A debreceni iparosok és kereskedők a forgalmiadórendszer megváltoztatását kérik.)** *Debrecenből* jelentik: A debreceni iparosok és kereskedők vasárnap gyülést tartottak a *Bika*-szálló nagytermében. A gyülést *Szentkirályi* Tivadar nyitotta meg. *Diczig* Alajos ismertette a forgalmiadótörvény sérelmes rendelkezéseit. *Az osztrák adózási rendszer megvalósitását kérte.* A gyülés határozatban mondotta ki, hogy a *kormányt kérni fogják az adótörvények megváltoztatására.* A határozathoz való csatlakozását jelentette be *Seszlina* Jenő a *Kereskedő Társulat*, *Bessenyei* Lajos az *Ipartestület*, *Ungár* Jenő a *GYOSz*, *Békés* Kálmán dr. az *OMKE*, *Jaszenovics* Lajos a *Baross-Szövetség*, *Gábor* Dezső a *Kereskedelmi Csarnok* részéről.

— **(Förster Henrik Jugoszláviába utazott.)** *Förster-Schultze* Henrik, aki pár nappal ezelőtt Magyarországból elutazott, nem kapván török beutazási engedélyt, egyelőre Jugoszláviában telepedett meg. Ha a jugoszláv hatóságok állandó tartózkodási engedélyt adnak neki, abban az esetben ott is marad.

— **(A Magyar Nyelvtudományi Társaság)** e hó 18-án délután 5 órakor a Magyar Tudományos Akadémia heti ülésterméhen felolvasó-ülést tart, melyen *Klemm* Antal: Adalékok a tárgyas igeragozáshoz, *Gombocz* Zoltán pedig: A török j-reflexei a magyar nyelv régi török jövevényszavaiban cimmel tart felolvasást.

Meinl

legfinomabb teakeverékei

ringyrongy holmikat, szóltak, néztek, hümmgettek, ümmgettek, egész másnap délig folyton spekuláltak, míg mindenen elosztoztak.

Már akkor beköltözött az új zsellér, már az anyjukat is elhurcolta a szomszéd szekere a papékhoz, ágyával, ágybelijével, ócska ládájával, a fiuk még mindig nem végeztek, de már úgy gyűlölték egymást, hogy mindakettő tudta, hogy soha az életben még háttal sem fog arra fordulni, amerre az egy testvérét véli... Itt nőttek fel ebben a rossz házban, eközt a lim-lom közt, soha nem jutott eszükbe válogatni, osztozkodni valamin: családi közösség levegője, békessége volt ez körülöttük. De most egyszerre egyénekké, lényekké lettek a bútorok, ruhák, még a rozsdás járomszeg is: megjelent köztük, amit eddig itthon nem ismertek, a magántulajdon, minden borzalmas szenvedélyével s átkával és kést tudtak volna verni egymásba a rosz motyókért, amit még felkajtattak.

Végre mégis csak készen voltak. Akkor a kisebb meglátott az udvar fenekén egy hosszú s rettenetesen rosz birkaitató válut.

— Ezt még nem osztottuk el, — mondta.

— Az a, — morogta sötéten a bátyja.

— Most evvel mit tegyünk?

Az új zsellér odaállott közéjük s heccölve beleszólt:

— Vágjátok ketté.

Nevetett rajtuk, mert mit ér a válu, ha ketté vágják. De az öregebb, a gazda, kifundálta, hogy ha ketté vágják, akkor ő a levágott végire deszkát szegez, jó lesz a még válunak. Az öccse persze nem akarta magával vinni a városba, neki mindegy, majd valakinek elajándékozza, vagy a zsidó ad érte egy pakli dohányt...

Mihály átvetette a fürészt a válu derekán. Erre Feri kitalálta a bátyja számítását. Hm, még ez a váju teszi gazdává a bátyót; ebből malacot lehet etetni, ha a malacot eladja bornyút vesz; ha a tehenet eladja, házat vesz, gazda lesz; ő meg kódús az országúton...

Fogta a fürészt s hosszába tette a válun...

Így vágták el a válut kétfelé, hosszában, hogy egyiknek se legyen belőle haszna...

〈1915〉 MÓRICZ ZSIGMOND

Nyugat, 1921. ápr. 16.

BENCZÚR GYULA

(1844—1920)

Műcsarnokbeli kiállítása valóságos apotheózisa annak a festőnek, kinek élete is ünneplések hosszú sorozata volt. Életének munkája előtt újra meghajolnak azok, kik első perctől fogva ellentmondás nélkül és fokozódó lelkesedéssel élvezték művészetét: a hivatalos hatalom képviselői, a közönség a maga személytelen nagyságában és a művészek. Más-más módon, más-más megokolással valójában ugyanazt csodálják meg benne ezek a különböző kategóriák: a positivum mesterét. A nagyközönség, mely nevelésénél, de még inkább az ösztönénél fogva a természetről való képzetéhez tartja magát s a legnagyobb művészetet abban látja, ha az ábrázolat mentül hívebben emlékezteti arra, amit az ő érzékszervei természetnek mutatnak, a természethez való hűség, az «olyan mintha élne» illuziójának varázslóját bámulja meg Benczúrban. A hivatalos körök épp oly fogékonyak a festői ábrázolásnak ez erényei iránt, mint a nagyközönség, de azokon túl még a reprezentálás mesterét is tisztelik Benczúrban, azt a festőt, kinek munkái elképzelésük és megcsinálásuk módjánál, méreteiknél, mozdulatkompozíciójuk és színezésük nagyigényű pathetikusságánál fogva különösen alkalmasak arra, hogy egy állam hatalmát és gazdagságát jelképezzék a falakon, melyeknek díszéül készültek. Ami végül a művészeket illeti, azok a mesterségbeli tudás teljességének láttára lesznek szótlanok, a sohasem hibázó biztos szem, a biztos kéz, a biztos foltfelrakás, a bravúros ecsethúzás, a ragyogó színkeverés példái előtt.

Az olyan kiállítás, mint a műcsarnokbeli, amelyen egy festő legjellemzőbb művei — egész munkásságának számottevő részei — egymás mellett függnek, képességeinek megítélésére, művészi jelentőségének fölbecsülésére az egyetlen igazságos alkalom. Az ilyen kiállítás, mely a művész egész pályáját elvonultatja szemünk előtt, fejlődése menetének megfigyelésére is módot ad. Vannak a kifüggesztett festmények között olyan koraiak, hogy gyermekkéz műveinek kellene minősíteni őket, ha keletkezésük esztendejét nézzük. És mégsem azok. Tizenöt-tizenhat éves korában úgy festett már Benczúr, mint a korabeli élemedett művészek. S akárhol keresgélünk művei között, ha festett tanulmányait vesszük sorra, vagy rajzolt vázlatait, mindenütt csaknem teljesen kész művészre találunk. Sehol a tapogatódzásnak, a próbálgatásnak egy ottfeledett jele, sehol «megbánt húzásai», pentimentói a kereső kéznek, melyekkel a legnagyobb művészek is a formák határait szokták kerülgetni a papíroson vagy a vásznon. Már a gyermekifjú Benczúr keze is habozás és kételkedés nélkül idézte a vászonra azt, amit szeme meglátott. Minthogy pedig a jelenségek világát egyelőre mestereinek szemével látta, végtelenül kevés az, amit művészetének zsengéi festői tehetségének fejlődéséről elmondanak. Mindössze egy olyan festménye szerepel gyűjteményes kiállításán, amely viszonylagos beszédességével lepi meg a nézőt: egy női akt-tanulmány (a katalogus a 214-es számmal jelzi), amelyet Benczúr 1867-ben, huszonhárom éves korában festett. Münchenben élt akkoriban, Piloty környezetében, az akkori Középeurópa legnagyobb festőtehetségeinek társaságában. Köztük volt Szinyei-Merse Pál is, Benczúrnak nála egy évvel fiatalabb kortársa. Benczúr aktja egy ülve félodalt megdőlve alvó nő, lágy, szinte széjjelfolyó

formájú mezítelen test. Ugyanezt a modelt majd ugyanazon elhelyezésben, ugyanabban a megvilágításban, éppen csak két évvel később, Szinyei-Merse Pál is megfestette. ⟨A kép a Szépművészeti Múzeum Szinyei-termében függ.⟩ Nagyon tanulságos a két festmény egybevetése. Mind a kettő a naturalista természetlátás eredménye. Mindenik módosítás és hozzátétel nélkül ábrázolja a természetet a maga véletlen elrendeződésében. Mindeniknek ideális biztosságú a rajza, noha a rajznak minden nyoma — a vonal — feloldódik a festői előadásban, mely a megvilágított és árnyékkal borított részek egymásba való lassú átmenetével a szétomló gömbölyűség és lágyság hatását kelti. Szinyei festménye azonban behatóbb tanulmányozása a természetnek, nagyobb elmélyedéssel való kutatása annak, ami a színes fölszín mögött rejtezik: a részek összefüggésének és egymáshoz való viszonyának. Benczúr tanulmánya viszont festőibb előadású. A színeket — a női test sárgás-szürkés színeit — nagy mérséklettel, erősségi fokozatuk finom egyensúlyozásával teregeti szét az akt formáin, és végül enyhe tónusban foglalja össze gyöngéd harmóniává a háttér aranyos kárpitjával. Előadásában a brutális élet megnemesedik. Így találkozott pályája elején két annyira más összetételű tehetség. Ugyanegy forrásból ivott mindenik, s ezen a korai művükön mintha ugyanazon cél felé is indulnának. Míg azonban Szinyei soha többé a rajzot annyira nem kereste, Benczúr egész munkásságában sem akadunk többé az abszolut festői előadásnak, a tónusos festésnek olyan példájára mint ezen a képén.

Az azonkorbeli fiatal festők számára általában két út kinálkozott, két stilus, melyek közül az egyik már teljesen kialakult volt, a másiknak lehetőségei még bizonytalanok. Az egyik folytatása volt annak a «történelmi festészet» néven ismeretes stílusnak, melylyel a belgák ajándékozták meg Európát és mely Németországban, ott is különösen Münchenben a realizmus irányába fordult, legalább is ami a részleteket illeti. Piloty volt ennek a stilusnak főmestere. Szintén a realisztikus természetszemléletnek volt terméke az a még alakuló festői stilus, mely a tizenkilencedik század második harmadában kezdett mutatkozni és csakhamar kibontakozni is: a festői naturalizmus. Bár nagyszerű mesterei voltak és remekművek tanúskodtak mellette, mégis, Benczúr müncheni kezdőkorában is nyugtalan evolucióját élte még ez a stilus, céljait, eszközeit is minduntalan váltogatta, hogy micsoda eredményekben fog kiteljesedni, még nem látszott tisztán. A barbizoni művészek még erősen rajzoló festők voltak, kik a természet jelenségeinek színes megjelenésével be nem érték, hanem színei mögött rajzos szerkezetét is megkeresték. Csak fokonkint, úgyszólva nemzedékről nemzedékre haladva alakult ki ez a stilus az absolut színkeresés és festői felfogás törekvésévé.

A fiatal Szinyei ösztönszerű vonzódással a válaszútnak ezt a bizonytalanságba mosódó ágát választotta pályájának. A fiatal Benczúr ugyanolyan ösztönösséggel azon az úton indult meg, amelyet tanítója és idéáljai a festés művészetében lábuk nyomaival kirajzoltak eléje. S ha most pályája mentén követni akarjuk és fejlődésének állomásait keressük, megint az az érzés fogja el az embert, hogy az ő műveszetének nem volt fejlődése. Korán késszé vált művészet volt az, amely zenithjét már útjának elején megütötte és följebb jutni azután nem tudott. Igaz, hogy lejebb sem ereszkedett, s elmondhatjuk — amire nem igen tudunk példát a művészet

történetében — hogy az ifjú, a meglett korú és az öreg Benczúr művészete között alig van kvalitásbeli különbség. Olyan művészet volt az övé, amely éretten kezdődött és éretten múlt el véle. Nem igen volna értelme azért annak, hogy műveivel keletkezésük időrendje szerint foglalkozzunk. A históriai vizsgálódás helyett inkább azokat a törekvéseit keressük meg, melyek művészetének kifejlésére elhatározók voltak.

Ilyen volt a színes és tarka környezetben lejátszódó népes és mozgalmas kompozicióra való törekvés. Első «történeti» festményét, a «Hunyadi László bucsúját» 1866-ban fejezte be, huszonkét éves korában. A halálra szánt ifjú hőst barátai veszik körül, szintén fiatalemberek, kik kissé színésziesnek érző mozdulatokkal helyezkednek el a főalak körül. A kép alakja inkább a magasság irányában terjeszkedő, tehát nagyobb embercsoport, népesebb és mozgalmasabb kompozició elhelyezésére kevéssé alkalmas. Benczúr legszerencsésebb szerkezetű képeinek egyike ez a festmény. — A «Vajk megkeresztelése», melyet kilenc évvel utóbb festett meg, valójában a Hunyadi László kompoziciós feladatának más megoldása, legalább is ugyanazé a tér-problémáé. Ismét fölfelé terjeszkedő, széltében mérsékelt kiterjedésű síkon bontotta ki, azaz hogy sűrítette inkább össze kompozicióját Benczúr. A cselekvény — a keresztelés jelenete — jól kifejeződik a kompozición, éppen csak némi lendület hiányzik az egymás mellé állított alakok összefűzésében, a kompoziciónak vonala nem eléggé megragadó. Az alakok mind bizton állnak lábukon, mozdulatuk természetes hatású, csaknem olyan mint az életé — nem magasabb rendű felfogású nála: a művésznek sem valami megmérlegelt elhatározása, sem akaratlanul nyilvánuló megilletődése nem érzik benne. Egészben véve ilyennek képzelhetné el az első magyar király megkeresztelésének jelenetét egy szinházi rendező, ha szűk téren kellene csoportosítania némajátékának szereplőit.

Benczúr kompoziciós elképzeléseiben nem véletlen ez: gyakran találkozunk bennök a színpadi csoportelrendezés bizonyos hagyományos ötleteivel. A «II. Rákóczi Ferenc elfogatása» különösen színpadias kompozicio, de a «Budavár bevétele» is olyan hatású mint egy látványos történelmi színműnek a zárójelenete, Benczúr utolsó nagy kompoziciója pedig, a millenniumi kép, minden egyéb munkájánál is inkább a színpadi elrendezés konvenciójában fogant alkotás. Mindez a képzelő tehetségnek bizonyos megkötöttségére vall. A színpadi rendező elvégre sok tekintetben a festőéhez hasonló feladatok megoldására törekszik. S a jó rendezőnek, annak, ki színpadi képeivel meg tudja ragadni a közönséget, bizonyos tekintetben jó festőnek is kell lennie, mert a fődolgokra nézve ugyanazt az elképzelő munkát kénytelen elvégezni, mint a jó művész. Ha Benczúr kompoziciói mégsem megragadó hatásúak, azért van, mert képzelete a konvenciós színpadi rendező elképzeléseit követi, vagyis sokszor kipróbált, készen átvett megoldásokat használ föl. A néző szinte látni véli, mint tologatja a művész műterének rekvizitumait bizonyos megállapodott hagyományok szerint, hogyan helyezi el drapériáit, bútorait, hogyan állítja be alakjait úgy, ahogy az szinte gépiesen adódik a régi és sokszor megismételt gyakorlat szerint. Amilyen konvenciósak kompoziciói egészükben, olyanok részeikben is. Alakjait mozdulataikban ugyanaz a szinpadon megfigyelt élet mozgatja, amelyre emlékezve rendezi el képein

a cselekvény részeit. Benczúr kompozicióin mindig akad egynél több olyan emberalak, mely a színész pózában áll vagy ül. «Vajk megkeresztelésén» ilyen a római császári koronás, birodalmi pallost tartó férfiú a keresztelő Asztrik püspök mögött. Ilyen Rákócziján magának Rákóczinak alakja, a millenniumi nagy képen pedig a Horvátország zászlaját tartó és a nézőnek háttal forduló, továbbá a kép jobbfelén szintén hátát mutató mágnás alakja. Ilyen azután Narcissusa, sőt ilyen még arcképeinek legtöbbje is ‹az önmagáról festetteket beletudva›, már tudniillik azok, melyeknek Benczúr pathetikus kifejezést kíván adni, hogy ünnepélyes hatásukat fokozza. A baj csak az, hogy páthoszuk álpáthosz, mint a rossz színészé, kinek mozdulatai nem az érzés önkéntelenségével nyilvánulnak, hanem a tükör előtt való gyakorlat eredményei, s azért nem is hatnak természeteseknek, maguktól értetődőknek, meggyőzőknek. A nagy komponáló művészek minden korban a megadott tér arányaiból fejlesztették ki festményük tárgyát, a kompozicióban egyensúlyra törekedtek, a mozdulatritmusban változatosságra, mindenképpen pedig arra, hogy kompozíciójuk szerkezete világos legyen, részeinek egybefüggése kitünjék, szükségtelen módon el ne takarja azt se drapéria, sem egyéb műtermi kellék.

A színesség volt Benczúr másik művészi főtörekvése. A színkeverésnek valóban nagy mestere volt Benczúr. Bravúrosan, sőt virtuozi készséggel tudta megfesteni az élettelen anyagot, különösen a fényeset és csillogót, a selymet, a bársonyt, az aranybrokátot. Az ilyen anyaghatások visszaadása annyira lefoglalta érdeklődését, hogy nem egyszer képe témáját is feláldozta neki. A «Vajk megkeresztelésén» például a festmény tárgya, a históriai jelenet, minden történeti, politikai, egyházi és lelki vonatkozásával együtt szinte csak ürügye a suhogó selymek, bársonyok és brokátszövetek kibontásának és káprázatos megcsillogtatásának. Milyen mesteri a «Budavár visszavételén» a halott magyarra terített zászló selyemszövetének, vagy Dubarry asszony kéksávos sárga selyemruhájának megfestése! Itt és egyebütt is, például díszruhás arcképein, minden egyebet elfelejtetően fénylenek és izzanak színességükben bizonyos részletek. Ám ha kissé távolabbról nézzük Benczúr képeit és szemünket összehunyorítva igyekszünk színes egységben látni őket, akkor föltűnik eredendő színtelenségük. A színesség ugyanis relativ valami. Színesnek a szín nem önmaga erejénél fogva hat, hanem a körötte elhelyezett színekhez való viszonyánál fogva. Némi túlzással azt mondhatnók, hogy egymagában minden szín színtelen; színessé csak környezete által lesz. Hogy ragyognak a «Budavár megvételén» itt is, ott is a színes foltok, a trombitáját fujó lovas arcán, a kiterített zászlón! s még is, ha mint egészet nézzük a képet, tarkaságot azt látunk rajta, egymással össze nem függő, egymással semmi viszonyban nem levő színfoltokat, de igazi színességet, a színek harmóniáját, azt, amit ha tudatosan keletkezik, színkompozíciónak nevezünk, azt nem. Érzékenyebb színérzékű festő mint Benczúr, például azt a kis darab kékséget, mely a várkapú nyílásán át az előtér sűrű és szinte zsíros tapintatú színeire mosolyog, bizonyára úgy fokozta volna meg, hogy mint megenyhítő ellentét derítse föl az előtér mindent áthathatatlanul betakaró nehéz színeit. Színizlését jellemzi Domony Móricné arcképének színkompozíciója, melyen a bársonyruha meggyszíne az ábrázolt nő kezében tartott pipacsvirág pirosával sehogysem egyesül harmóniában. S még

Nyt. 1921 ápr. 16.

inkább híres, reprodukciók által sokszorosan megörökített «Mályvák közt» című festménye ⟨és általában virágos amorettes képei⟩, melyen a különböző színfoltok nem hogy fokoznák egymás hatását, de gyöngítik s az egésznek színbenyomását zavarossá teszik. Annyira megcsodált arcképei is csak közelről megnézve hatnak úgy mint a minden apró részletében szinte a fényképíró lencse könyörtelen tárgyilagosságával megfigyelt és valójában megmerevített és azért élettelenné tett élet, nehány lépésnyi távolból már alig érzik az erősen megvilágított fej és az inkább árnyékban hagyott test között összefüggés, a kép egészének színbeli egysége, a színszerkezete.

S mégis bámulatos a mester festői készsége, kezének, ecsethúzásának biztossága és színeinek ereje ott, ahol kisebb feladatokra gyűjti össze. De ugyanaz a soha nem hibázó kéz egyben nehéz kéz is, amely csak a súlyukkal érzékelhető positivumok ábrázolására képes: a selyem, bársony és brokátszövet szemet megtévesztő hűségű megfestésére, de csak is az ilyen kemény és nehéz anyagú szövetekére. A moll hangneme számára ennek a művészetnek nincsen kifejező eszköze, az illatszerű lágyság, a határozott húzással körül nem fogható levegőhatások, az enyheség, a derengés kifejezésének képessége meg nem adatott az ő művészetének. Mindent összevéve színesnek nem mondható Benczúr festőisége.

Mint a mozdulatkompozícióban azonképp a színlátásban és a színszerkesztésben is egy elmúlt stílusnak volt ő követője. A színeket éppolyan közvetve látta mint a mozdulatokat: a színpadi szemléleten át. Hogy a természet színeivel valaha közvetetlen összefüggésbe jutott volna, annak alig látható nyoma művészetében. Tájat alig festett, azt is hatal korában s akkor is igazi ihlet nélkül. Azok a színfölismerések, melyekre a szabad ég alatt és a szabad levegőn való szemlélődés és festés ihlette meg a tizenkilencedik század második felének festőit, a színszemléletnek az a minden művészetet megújító renaissancea hatástalanul mult el Benczúr művészetére nézve. A korán készszé fejlett tehetségek szoktak ennyire hozzáférhetetlenek lenni későbbi hatások iránt. Benczúr már húsz éves korában annyira kész művész volt, kifejező eszközeinek annyira ura, önmagában annyira biztos festő, annyira elismert és megcsodált jelenség a művészet világában, hogy megérthető, ha újabb tanulságok iránt való fogékonysága eltompult. Annál is inkább, mert tele volt egészséggel, életörömmel, az élet élvezésének elpusztíthatatlan kedvével. Mint ujjongva bukdácsoló szatir ⟨aminek annyira szerette megábrázolni magát önarcképein⟩ járta meg a h é d o n é életét. Az ilyen nagyegészségűeket nem kezdi ki a kétség, nem sebzi föl a művészet véres ösztökéje. Az ilyenek nem néznek szét keresgélve, nem tudakolják senkitől sem az irányt, hanem elégedetten és boldogan mennek a maguk útján, amely egyenes folytatása elődjeik egyenes útjának.

ELEK ARTÚR

egymás után jelennek meg művei. Ir Wagnerről, Heinrich von Steinről, Kantról, kifejti fajelméletét, cikkezik természettudományos, bölcseleti s vallási kérdésekről, közben egyre tanul, gyűjt anyagot és szélesíti látókörét.

Az autodidaxis veszedelmeit azonban ő sem kerülte ki: bármenynyire is igyekszik, nem tud megszabadulni az egyoldalúságtól, a mindig egyforma szemszögből való látástól. Rengeteg tudását, a legellentétesebb ismeretkörökből való tapasztalatait és megfigyeléseit, bámulatos olvasottságát végül is mindig úgy csoportosítja — igaz, hogy frappáns ötletességgel és fordulatos, zengő stílussal, — hogy figyelmes, sokszor fárasztó elemzés után az a meggyőződésünk: Chamberlain az előre elkészült végeredményhez keresett sokszor paradoxonokba öltöztetett bizonyítékokat. Végső következtetéseinek tartalma rendszerint nem azonos a való élet tényeivel. Szinte valamennyi munkája nagy ellenmondást idézett fel a tudományos világban, bár ugyanakkor sok és nagy elismerésben és sikerben is volt része. Főleg Kantról írt könyve s a Grundlagen fajelméleti eredményei idéztek elő nagy polémiát. S mégis, mi az ő népszerűségének titka? Véleményünk szerint három tényező. Az első az, hogy több tudományban nem mindennapi jártassággal rendelkezik. Másodszor, olyan időben lépett a nyilvánosság elé újkantianus, új-idealisztikus és új-romantikus elemekkel átszőtt világnézetével, amikor Németországban a filozófiai gondolkodás újra uralomra került és a metafizika ismét polgárjogot kapott. S míg a többi gondolkodó szisztematikus munkákkal, ingadozó jelentésű terminológiával dolgozott, addig a természettudományos műveltségű, exakt irányba hajló fényes stílusművész, Chamberlain, az átlagosan művelt közönséghez szólt szintetikus jellegű fejtegetéseivel. Végül a német patriotizmust eleve kedvezően befolyásolta az a körülmény, hogy Chamberlain angol létére a német kultúra, a német gondolat fanatikus munkásává szegődött.

Világnézetének vallásos vonatkozású mozzanatairól és politikai meggyőződéséről nincs szó könyvében. Az előbbi témát alkalmasint külön feldolgozza, politikai hitvallásáról pedig a háború során kiadott irásaival tett tanubizonyságot. Nem emlékezik meg házasságáról sem. Tudvalevően kétszer nősült: 1878 ban elvette egy porosz igazságügyi tanácsosnak a leányát, 1908-ban pedig házasságot kötött Wagner Rikárd leányával, Évával.

Rapszodikus önvallomásait azzal az érzéssel tesszük le, hogy H. St. Chamberlain minden kifogásolható hibája, érdekes szertelenségei mellett is a maga sokoldalú irodalmán és egyéniségének kisugárzásán át a mai tragikus német nemzedéknek egyik jelentős nemzetnevelő tényezője.

CAVALLIER JÓZSEF.

Lyka:

Benczúr Gyula.

1844 január 28 — 1920 július 16.

Benczúr Gyula nemcsak a magyar művészet halottja, hanem az egész magyar közéleté, amellyel művészete összeforrt. Ebben a tekintetben egyedül állt összes művészeink közt s ezen a téren egyetlen pályatársa sem közelítette meg. Szerény és elvonuló természete ellenére is központtá vált, s ha az állam, az udvar, az országgyűlés, az egyház, az arisztokrácia, az egyetem, az irodalmi társulatok és intézetek meg akarták tisztelni a művészetet vagy meg akarták tisztelni magukat a művészettel: úgy ez Benczúr Gyula személyén át történt. Ennek a jelenségnek nincs párja művészetünk történetében, s ezért már mint tünet is nagyon érdekes; egyebek közt arról tesz bizonyságot, hogy a közélet legkülönfélébb fórumai a legnagyobb egyértelműséggel épen Benczúrt tekintették reprezentatív mesternek s épen az ő művészetét tartották esztétikai világuk tükörképének. Nem azért, mintha vele fajsúlyban összemérhető művészünk nem akadt volna, hisz Benczúrnak számos nagy magyar kortársa élt: Munkácsy, Zichy, Szinyei, Mednyánszky, Székely, Lotz, Madarász, Mészöly, hogy csak néhányat említsünk. Ám ezeknek nem volt soha semmi bensőbb vonatkozásuk a közönség elitjével. Munkácsy nem jött közénk, mert közéletünk kisszerűségébe nem tudott volna beleilleszkedni. Zichy, a grand-seigneur, épen idegennek érezte magát Pesten, Szinyeit meg sem értették, Székely a filozófus iróniájával nézte le a nyilvánosságot, Lotz, Mednyánszky és Mészöly mély lírai természete irtózott a közönségtől és hivatalos világtól. Valóban, 1883-ig, midőn Benczúr Münchenből Budapestre tette át lakóhelyét, nem volt egyetlen nagyobb fajsúlyú mesterünk, aki az előkelő társadalommal s a hivatalos világgal szemben mint egyenlő rangú fél, mint hozzájuk tartozó előkelőség képviselte volna a művészetet. Ha valaki egyszer megrajzolja a nyolcvanas, kilencvenes évek Budapestjének rendkívül érdekes kultúrképét: Benczúr alakját ki nem hagyhatja belőle, mert különben adósunk maradna e kor ízlésének, művészi felfogásának méltatásával.

Benczúr tehát központot jelentett s mindjárt hozzá kell tennünk: akarata s kívánsága, minden személyes közbenjárása nélkül. Még ellenfelei sem állíthatják róla, hogy ilyesmire törekedett volna. Mi több: festésén kívül nem tudunk semmiféle cselekvéséről, amellyel elősegítette volna, hogy a közélet piedesztálra állítsa. Ismételjük: szerény, békeszerető, konciliáns ember volt s ily tulajdonságok épen nem a legalkalmasabbak arra, hogy valaki az elit első sorába kerüljön. Minek köszönhette tehát a hódolatot, amellyel az egész hivatalos világ illette, a kitüntetések ama gazdag sorát, amellyel elhalmozták, a kivételes megbecsülést, nagyszabású feladatokat, a rendületlen bizalom kifogyhatatlan jeleit, amelyekkel egész pályáját megaranyozták? Mi azt hisszük, hogy valóban művészetének köszönhette mindezt.

Ha eddig röviden rámutattunk arra a kivételes helyzetre, amelyet nyilvánosságunkban elfoglalt, helyénvaló lesz megtekintenünk művészi stílusát, művészetét, amelynek mindezt köszönte.

Benczúr Gyula Münchenben szerezte első művészeti élményeit egy oly mester oldalán, akinek képíróvágyai feltűnően rokonok voltak az övéivel. Ez a mester, Piloty, épp úgy szomjuhozta a ragyogó színt, mint huszonötéves tanítványa, épp oly gyönyörködve duskált omlós bársonyok, zizegő selymek, finomra cizelált bronzok, pompás sisakok és vértek s a hadtörténeti múzeumok egyéb szép szerelményeiben, mint Benczúr. Ellentétben a Kaulbachok sápadt kartonművészetével, amely hősi árnyakkal borított óriási felületeket: e mester s fiatal tanítványa a világ valóságait, a kézzelfogható adottságokat tárta a néző elé: a hús hússá, a márvány márvánnyá, a szövet pontosan minősíthető

Uj Magyar Szemle
1920. augustus

szövetté vált képeiken. A régi történeti kompozíció hústalan, vértelen fantómjai helyébe élő embereket vágyott helyezni Piloty, még pedig jól jellemzett embereket, s ez a vágy olykor közel hozta őt a színház mestereinek fogásaihoz. Benczúr azonban megtanulta nála anyagnak nézni az anyagot s ezt pozitíve tárgyiasan előadni, tekintet nélkül oly tisztán festői problémákra, amilyenek ezidőtájt már nem egy francia festőt foglalkoztattak, s amelyeket rövid néhány év alatt oly fényesen, de magára nézve végzetesen oldott meg a szintén Piloty iskolájából kikerült Szinyei Merse Pál, Münchenben. Benczúr ekkor már túl volt a Vajk kompozícióján, túl a Rákóczin, túl a versaillesi kastély megrohanásán. Stílusa kész volt. Vajjon tudott-e valamit arról, ami ekkor ifjabb társát oly ösztönösen foglalkoztatta? Nem tudjuk s Benczúr művészetében ily hatásnak nincs nyoma, nyoma van azonban annak, hogy Piloty tanításain gyorsan okult, megtanult kitünően rajzolni, megtanulta az aszfaltba való festés akkor divatozó eljárását, a lokális színekre való építést, s ennek kiaknázásában gyorsan és könnyen felülmúlta összes iskolatársait.

Piloty még egy ponton jelentett rá nézve okulást: abban az elhatározásában, hogy történeti képeket fog festeni, megerősítette a mestere. Ez a vágy akkor mintegy a levegőben volt, koncentrált kiadásban meg épen a Piloty-iskola levegőjében. Bár tanítvány korában festett életképeket is: valahányszor fiatal hevében ki akarta vágni a hatvágást, mégis a történeti kompozícióhoz nyúlt. Igy keletkezett még Münchenben Hunyadi László búcsúja (1866), Rákóczi Ferenc elfogatása (1869), Vajk keresztelésének pályadíjnyertes vázlata (1870) s ezzel egyidejűleg a »XVI. Lajos és családja a versaillesi kastély megrohanásakor« c. festménye. E képek, a Vajkon kívül, drámai jelenetek, mint amilyen sok Piloty-kép, a Vajk pedig ünnepélyes, a szertartás pompáját hangsúlyozó, amire szintén nem egy példa akad Piloty művészetében. Azt mondhatjuk tehát, hogy ha nem véletlen ez a tematikus találkozás, úgy Piloty szelleme a technikán és az előadáson túl, még a kép koncepciója közben is őrzőangyalként állott festővászna mellett. Ez a viszony azonban csakhamar megmásul s midőn Benczúr 1874-ben a nyilvánosság elé vitte »Du Barry«-ját, már nagyra nőtt amatőr-közönsége egy más érzület megnyilvánulásával állott szemközt. Ez az érzület egészen Benczúré, a saját vérmérsékének, életfelfogásának tükörképe s ezentúl ez s nem Piloty tragédiái adják kompozícióinak velejét. Már a Vajk megkeresztelésének végleges kivitelén (1875) is ez válik uralkodóvá.

Alig hogy férfikorába lépett: megszólalt a művész alaptermészete, igazi hangja: csupa életöröm árad el a képeken. Eddig is sikert siker tetézett, mindenfelől elismerés érte, királyok vetekedtek műveiért s egyes festményeit meg kellett ismételnie. A jó sors boldog házasság révébe vezette, barátai dédelgették, a bajor király, meghitt embere, kinevezte az akkor híre delelőjén álló müncheni akadémia tanárává; a sors e kedvezései bizonyára csak szíthatták benne az életörömöt, a világ szépségeiben, drágaságaiban való gyönyörködés vágyát, az élet élvezését. A bársony és selyem, a finom faragott holmi, a gazdag dressz, a piros-pozsgás orca, az erőtől duzzadó test, virágfüzér, arany, drága prém dús csendéletekké halmozva: ily dolgok vonulnak be műtermébe és képeire. Egy ily duskáló életöröm és pompa megszólaltatásához hasznát vehette amaz előadásbeli szerelményeknek, amelyeket Piloty iskolájából hozott, de nem annak az érzületnek, amely ott uralkodott. Talált azonban mestereket, akik, nagyok a nagyok közt, szintén az életöröm teljességét szerették szürcsölni kristályserlegből. Bécsben, Münchenben, Párisban, Velencében megismerkedett néhányukkal, valamennyiök közt leginkább rokonlelkűnek találta Rubenst és Tiepolót. E kettő örömöt és pompát sugalló mentorként kísérte élete folyamán. Már a Vajk végleges foldolgozásán érezzük, hogy szövetséget kötött velük s e kép, amely ma frissen ragyog a Szépművészeti

Benczúr Gyula

Múzeum újjáalakított magyar galériájában s végre minden értékében tanulmányozható, valóságos hitvallás ily irányban. Van benne valami a barok nagy erejéből és Tiepolo nagyszabású dekorációjából. Van az előadásban Pilotynál szerzett biztos, minden tétovázást kizáró készség. Megvan benne Benczúr pompaszeretete, az ünnepélyesség páthoszának élvezete. Van benne anyagszerűség annyi, mint kevés más képén. Egy pompás ifjú félaktja, amelynek inkarnációja felvirul a melléje komponált márvány mellett, a püspök aranypalástja, az egyházi ötvösművészet remekei, a daliák kosztümje, az odavetett rózsák, végül a mesteri fogással az előtér sötétjébe helyezett apród, egész szerelményével, akinek mély barna silhouetteje erőteljesen virulóvá teszi a mögéje helyezett, színben gazdag alakokat: íme megszólal az egész skála, amelyen Benczúr ezentúl a festő nyelvén közölni fogja művészi mondanivalóit. Ez a skála rendkívül alkalmasnak bizonyult arra, hogy közvetlenül hitet tegyen lelkületéről, világfelfogásáról.

E jegyben született meg egyebek közt a Bacchansnő (1881), a Mályvák közt (1890), a Pajkos ámor (1894) s e jegyek térnek vissza Budapesten festett egyházi és nagy történeti képein, amelyek közül közismert a Budavár visszafoglalása és a Millennáris hódolat. Valamennyi a kitüntetések egész sorát szerezte a mesternek.

E kitüntetések egyik legnevezetesebbike az volt, midőn Trefort útján a magyar kormány kinevezte a magyar képzőművészeti akadémia tanárává és megbízta a festészeti első mesteriskola vezetésével (1883 jan. 16). Ez volt első lépése a magyar közéletbe, ez a szerep hozta abba a helyzetbe, hogy tanítványokat gyűjthetett maga köré s ezzel hazánk művészeti fejlődésének folyamatába közvetlenül belenyúlhasson.

Budapesten ünneplés, köztisztelet s a megrendelések egész sora várt reá. Művészetét kiállított képei révén már ismerték s ennek a művészetnek könnyed érzékiségét és pompáját megértette és élvezte az akkori, boldog ifjúkorát élő Budapest. Ítéletében nem is ingadozhatott, hisz ezt a megbecsülést a külföld különböző módon szankcionálta. Mindenki tudta, hogy a Rákóczit egy király vette meg, másodpéldánya pedig New-Yorkba került. A versaillesi tragédiát London vásárolta meg, erről is másodpéldányt kellett festenie, még egy aranyérmet is hozott a mesternek, Bécsben pedig sok-sok dicséretet. Manchesterbe három képe került, köztük a Du Barry és ez utóbbit is meg kellett ismételnie. Lajos bajor király egész sor képet rendelt meg nála. Párisban bronzérmet kapott a Vajk megkeresztelése. Ennyi külföldi siker nem maradhatott itthon hatás nélkül. Annál kevésbé, mert Benczúr volt az első Budapestre telepedett magyar festő, aki a külföld ily ítéleteire hivatkozhatott, a többi mind külföldön élt akkor. Tetézte mindezt két esemény, amelyek a mestert rögtön művészeink legelejének sorába állították. 1870-ben Eötvös pályázatot hirdetett magyar történeti képre, s e pályázaton Benczúr Vajkja győzött nem kisebb versenytársak művein, mint Székely Bertalan, Lotz Károly, Madarász Viktor. Egy évvel Budapestre való telepedése előtt pedig Bacchansnője a Műcsarnok kiállításán megkapta a »művészi nagydíjat«. Igazán nem szorult tehát reá, hogy bemutatkozzék. Mégis megtette, mert volt Budapest számára egy sor újdonsága, amilyenek odáig az ő ecsetjéből alig kerültek nálunk a nyilvánosság elé. 1884-ben ugyanis, amidőn megnyílt az epreskerti mesteriskola, kiállította a Műcsarnokban egy sor arcképét. S e képek nem kisebb férfiak vonásait mutatták, mint Károlyi Gyula, id. Andrássy Gyula, Eötvös József, Szapáry Gyuláét, tehát közismert arisztokratákét, akiket a parlamentből, az Andrássy-útról, a lóversenyről ismert mindenki. S mindenki megállapíthatta s meg is állapította, hogy Benczúr kitűnően »talált«. Az ínyesebbek még rámutathattak az arrangement előkelőségére, a díszmagyar ragyogó pompájára, az inkarnáció élénkségére. Velük Benczúr legkeresettebb arcképfestőnkké lett s ennek folytán e kép-tipus hazai fejlődésére nagy befolyással volt. Miután hasonló sikert aratott Trefort, Tisza Lajos

s főkép Tisza Kálmán arcképével, amelyeket 1885-ben állított ki, s amelyek legutóbbika a magyar képmásfestés egyik gyöngye, a magas és legmagasb uraságok szaporán keresték fel műtermét, nyomukban pedig a plutokrácia képviselői. A Nemzeti Kaszinó Rudolf trónörökös arcképét rendelte meg nála. I. Ferdinándja Antverpenben médaille d'honneurt kapott, végül Ferenc József király, Erzsébet királyné és egy sor királyi herceg kérte ecsetjétől képmását. Az udvart és arisztokráciát követték bíborosok, érsekek, püspökök: Benczúrnak szinte védekeznie kellett a temérdek megrendelő szapora igényeivel szemben. Igazán fogalommá vált s egyszerre benn volt a közéletben, amely hálásan honorálta a boldog mestert. Epreskerti szép nagy műtermében, családja körében élvezhette az élet verőfényét, amely egyre több meleget, egyre szebb örömöket tartogatott számára.

A sikereknek e gazdag sora nem maradt hatás nélkül a festőfiatalságra. Utánozni kezdték. A Benczúr-képmások utánzatai egyre szaporább jelenséggé váltak kiállításainkon s a vármegyék székházainak dísztermeiben. A Tisza Kálmán képmás szerzőjének értékeit az utánzók természetesen nem tudták műveikbe belevinni, de átvettek Benczúrtól külsőségeket, amelyek tipikus bélyegeket sütnek e kor arcképeire. Szerény tehetségű epigonok valóságos eljárássá sematizáltak egyes Benczúrtól átvett külsőségeket s a gyöngébbek kezén az arckép szurokszínű lyukká lett, amelyből egy pirospozsgás, zsíros arc tekintett elé, gazdag prémanyaggal körítve, ordókkal és erdélyi csatokkal. Akkora volt a Benczúr-féle képmásak hitele, hogy sok fiatal festőnk elcsábíttatta magát s kemény egyéni tanulmány helyett a »rendszer« tanulmányozásába mélyedt. Így támadtak a hírhedt »vármegyei arcképek« százai, bizonyára Benczúr nem nagy örömére.

E kevéssé örvendetes hatás mellett megállapíthatunk egy másikat is. Nem véletlen, hogy Benczúr hazatelepedése után erősbödik meg nálunk az életkép- és tájképfestés terén a lokális színek és a tárgyiasság, az anyagszerűség erős kultusza. Ezt ugyan ifjú művészeink Münchenben is tanulták, itthon azonban Benczúr sikerei megerősítették őket ebben a festési felfogásban. A művészeti realitásnak ez a kiadása, amelynek eredete Münchenben nagyon érthető és természetes, idehaza rokonvonásokat hozott létre egy egész sor festő művein s e festők jelentették az egy időben oly sokat szerepelt »Benczúr-kört«, amelyhez vajmi kevés köze volt Benczúr személyének s amely e mester nevét védőpajzsul használta. Ezt a történeti szempontból érdekes jelenséget nem elemezhetjük ezen a helyen, csak felemlítjük, mint oly tünetet, amely összefüggött a mester budapesti szereplésével, de amelynek létrehozása független volt Benczúr akaratától.

Ő nem kereste s nem szerette a művészek tusakodásait s nem vett részt a művészeti vitákban. Pompás műtermében szorgalmasan dolgozva, egy-egy klasszikus kép élvezetében ínyeskedve, töltötte budapesti napjait, nyarankint pedig a bajorországi Ambachban épített magyaros villájában, utóbb felvidéki birtokán, dolányi kastélyában pihent, persze itt is festegetve, de távol a közélettől, távol a megrendelők ostromától. Azt hisszük, boldog ember volt Benczúr Gyula. Gondtalanul, babérkoszorúsan, a maga kedve szerint élhette életét s az örömöt, amit neki az élet juttatott, akadálytalanul fejezhette ki műveiben, amelyek így élete tartalmának fönntartóivá lettek az utókor számára.

LYKA KÁROLY.

A német földbirtokpolitika a forradalom óta.

Hamburg, 1920 július 20.

Amikor 1918 novemberében a német munkásság magához ragadta a politikai vezetést, azt hitte az egész világ, hogy ez egyben a munkásság gazdasági egyeduralmát és régi szocializálási ábrándjaik megvalósítását is fogja jelenteni. Kétségtelen tényként állapítható meg azonban, hogy a nagyszabású szocializálási terveknek csak elenyésző kis töredéke valósult meg, magában a földbirtokpolitikában pedig a forradalom óta sem történt más, mint hogy a 70-es években elkezdett reformokat gyorsabb tempóban és a megerősödött külső és belső nyomás alatt erőteljesebben folytatják.

Marx orthodox agrárpolitikáját, amely az 1891-iki erfurti programm gerincét képezi, *elejtették a szociáldemokrata politikusok*, jóllehet felelős és vezető állásukban meg lehetett volna a kellő erejük, hogy azt a teóriából a valóságba átvigyék. Túlhaladott programmpont lett a földbirtok szocializálása, olyannyira, hogy a német szocializálási bizottság »Programmatische Kundgebung«-jában erről már meg sem emlékezik, sőt igen komoly munkásvezérek józan röpiratokkal fordultak a munkásság és főleg a parasztság felizgatása ellen. Belátták, hogy a legkisebb radikális újítás sem mehet végbe a termelés megrázkódtatása nélkül, de e józan okok mellett erősebben esett latba a német társadalom előrelátható ellenállása, amely a földbirtok szocializálása esetén sokkal nagyobb tömegeket támadott volna meg exisztenciális érdekeiben, mint nálunk. A német mezőgazdaságilag megművelt terület 77·5%-a 2—100 hektárig terjedő paraszti kisbirtokok, 5·5% parcellázásra vár és csak 22% esik 100 hektáron felüli nagybirtokokra. Oly erős reakciót váltott volna ki bármely reformkísérlet, hogy ezzel a hatalom új birtokosai próbát sem mertek tenni.

Tényleg az *utolsó két év földbirtokpolitikája*, bármily merész és erős kézzel fejlesztette is a megkezdett reformokat, elvileg és a valóságban is *tökéletesen a magántulajdon alapjain áll.* A vesztett háború új gazdasági helyzet elé állította Németországot, amelynek egyik legnehezebb problémája: miként hozhatja egyensúlyba az eddig oly aránytalanul nagy iparát a nép szükségletét alig fedező mezőgazdasági hozammal. Németország a nép élelmezésére nagyfontosságú területeket vesztett, főleg Keletporoszországban, rossz gazdasági helyzete pedig megnehezíti, hogy a hiányt külföldi importtal pótolják. Parancsoló szükségként mered így Németország elé a belföldi termelés minél intenzívebb fokozása és minden egyes intézkedés, amit a forradalom óta a földbirtok terén tettek, csak ennek a célnak nyílt vagy burkolt formában való megvalósulását akatra elősegíteni. És amíg egyrészt a mezőgazdaságban főleg az 500.000 szláv vándormunkás kimaradása folytán nagy a munkáshiány, addig a városokban a rossz gazdasági helyzet következtében ipari munkások százezreit kénytelen az állam milliárdos évi kiadásokkal munkanélküli segélyben részesíteni. *A legfőbb feladat tehát, hogy a városok nagy munkanélküli tömegeit valahogy a falura irányítsák* és gyarmatosító politikával lehetővé tegyék a nagyobb igényű városi munkások falun való elhelyezkedését.

Ezekután már nagyjából kiviláglik a magyar és német földbirtokpolitika éles ellentéte, mert *amíg nálunk magának a földnélküli parasztságnak földhözjuttatásáról van szó, addig Németországban magának a földnek tulajdonjogi kérdése háttérbe szorul és a földbirtok-probléma tulajdonképen a belső gyarmatosítás körül fordul meg.* »*Innere Kolonisation und Siedlungspolitik*«, ez az a két fogalom, mely egész agrárpolitikáját jelképezheti, és amelyben két vezető nemzetgazdasági tendencia nyilvánul meg: az egyik, amely az intenzívebb gazdálkodás keresztülvitelére munkaerőt akar a földnek juttatni, a másik pedig a hanyatló

ANDRÁSSY ÉS BENCZUR

Szépen, hangosan, mondhatni energikusan tud jubilálni a Műcsarnok; saját fennállásának ötven esztendős emlékét is mintegy két esztendeig a legkülönfélébb alkalmakkor ünnepelte s azt sem most halljuk tőle először, hogy Benczur Gyula hetven éves és félszázad óta fest. Ez minden esetre ritka és nevezetes évforduló, mely megérdemli a megemlékezést. Természetesen legelső sorban művészi megemlékezésre gondolunk. Benczur Gyula annyira jellemző magyar képviselője a piktura egy bizonyos irányának, oly teljes mértékben hordozza ez irány minden hibáját és erényét, hogy feltétlenül megérdemelné — például — oeuvrejének kimerítő kritikai feldolgozását. Ugyanezt megérdemelné a magyar művészettörténet is. Elsősorban azoktól, akik oly forró és annyira érthető lelkesedéssel hirdetik a különféle Benczur-jubileumi ünnepek dicsőségét, köztük kellene akadni olyan rajongónak, aki szeretettel, de egyúttal hozzáértéssel és tudással illesztené be Benczur művészi szerepét egy kor képébe.

Ilyenféle ünneplésre, ilyenféle emlék-állításra a Műcsarnok nem is gondolt. Egy délelőttön egész egyszerűen éljenezni óhajtotta Benczurt s hogy öröme nagyobb legyen, egy eleven főherceget szándékozott prezentálni számára. Szokásos díszszónoknak — így gondolták — jó lesz Andrássy Gyula: ha kevésbbé előkelő szereplőkkel, de ugyanilyen sablon szerint szokták ünnepelni a félszázadot eltöltött hivatalnokokat is. A terv tehát nemcsak, hogy érdemben meglehetősen kevéssé volt tartalmas, de valami erős művészi fantáziát sem árult el. S mégis: ez a jubileumi ünnep egészen máskép sikerült, — nem azért, mert a főherceg elmaradt — nem a Műcsarnok, nem a buzgó rendezők, hanem gróf Andrássy Gyula jóvoltából.

Andrássy mint ünnepi szónok, többféle módon rápirított a jubileumi délelőtt vékony invenciójú rendezőire. Először azzal, hogy nem mondott aféle díszbeszédet, amolyan jól csengő szónoki művet, melyet nagyon megtapsolnak a jelenlévők s melylyel senki, aki nem halotta, nem törődik. Andrássy beszédét el kell olvasni s érdemes többször is elolvasni. Arisztokrata szól ebből, az élet és a kultura arisztokratája, aki épen ezért s csak ezért még egy kicsit idegen is hozzánk, mert a művészeti jelenségeket szokatlanul magasról szemléli; aki Andrássy Gyulának és a képzőművészetnek egymáshoz való viszonyáról tud valamit, az tudja, hogy ez az ő megszokott, az ő állandó nivója melyről nem kell leszállania a polgáriasan melegebb világig.

S rápirított Andrássy Benczur hivatalos ünneplőire azzal is, hogy amire ők nem is gondoltak: szeretetteljes elfogulatlansággal értékelte Benczurt, megjelölte helyét az egyetemes művészetben, néhány rendkivül markáns és bámulatos hozzáértésre való mondatban mintegy vázát adta egy könyvnek, melyet Benczurról kellett volna iratniok azoknak, akik valóban történelmi jelentőségű eseménynek tartják a mostani évfordulót. Hihetetlenül plasztikus, tökéletes képet rajzol Andrássy Benczurról. Hivatásos művészetkritikai írók, cégjegyzett tudósok irigyelhetik érte. S ez a kép szinte csábít arra, hogy kommentáljuk pompás vonalait, hogy megmutassuk az értelmetlen rajongóknak: íme nézzétek így beszél, így tud, így lát a magasról néző ember, ily pontosan különbözteti meg a valőröket;

Nemzet 1914. febr. 16.

politikus, szónok, debatter létére is ily szigorúan vigyáz arra, hogy ünnepi heve el ne ragadja, hogy hajszállal el ne térjen attól, amit igazságnak tart s amit Benczur művészi működésének legtöbb elfogulatlan szemlélője igazságnak fog elismerni. Ezt a csábító alkalmat azonban elmulasztjuk, épen mert oly pontosnak és oly kiválónak tartjuk az Andrássy rajzolta képet s mert előttünk a lehető legtermészetesebb, hogy amidőn Andrássy a renaissance legnagyobbjai után Benczur jellemzésére tér át, akkor le kell ejtenie a hangot s így kellene tennie, ha Benczur helyett bárki mást ünnepelt volna a ma élők közül. Igen, ez nagyon természetes s mégis, hány művészi díszszónok szokott alkalmazkodni az értékelés e követelményéhez . . . Tehát ezt hagyjuk, nehogy valaki meglepődjék s rosszindulatot lásson annak kiemelésében, hogy Andrássy sem tartja Benczurt mindjár Botticelli után következő művésznek.

Végképp nem szerepelt aztán a rendezők terveiben s egészen megrovásgyanánt hangzott, midőn Andrássy, beszéde befejezéseül szinte himnuszt zengett a művészi szabadságról, s miután megállapította Benczurról, hogy alig tűri meg azokat a művészi alkotásokat, melyek eltérnek az általa becsült iránytól: igazi arisztokrata elfogulatlansággal jelentette ki, hogy ilyen egyoldalúság pedig tőle távol van, hogy szívesen ünnepli Benczurt, de nem hajlandó iskolája mellett állást foglalni. »A művész teljes függetlensége, a művészet teljes szabadsága olyan szent előjoga az emberi lelkiismeretnek, melynek megsértése a művészet ellen elkövetett főbenjáró bűn.« Ez a beállítás aztán már feltétlenül megköveteli a kommentárt. Gróf Andrássy Gyula ez állásfoglalásával ellentétbe jutott az ünnep rendezőivel. Benczur Gyula ugyan valóban hetven éves és valóban ötven esztendeje fest, de nyilvánvaló, hogy ünneplése nem csupán jubileum óhajtott lenni, hanem egyúttal demonstráció. Nemcsak Benczur mellett: az irány, az iskola mellett szándékoztak tüntetni, akik az ünneplést kezdeményezték és kereteit megszabták. Hirdetni óhajtották, hogy a Műcsarnok, az idők változásainak hatása alatt, nem zár ugyan ki már lázadó művészeket, vagy nem zárja ki mindnyájukat, de szívének a sok igazság közül mégis csak az kedves, melyet Benczur képvisel, ezt tartja megfelelőnek a maga törekvései, méltónak a saját nivója számára s a többi, az új, a más: csak tűrt. Nem először demonstrál ilyen módon a Műcsarnok S íme most a képzőművészeti társulat elnöke, gróf Andrássy Gyula mondja nekik: amit az urak cselekszenek, az a művészet ellen elkövetett főbenjáró bűn. Andrássynak nemcsak ebben van igaza, hanem abban is, amit elhallgatott: hogy ilyen tüntetés, politikai állásfoglalás nélkül maga a jubileum is szebb és méltóbb lett volna. S ennyit Benczur Gyula bizonyára megérdemel, nemcsak azoktól, akik reá esküsznek, hanem a magyar művészi kultúra minden barátjától, azoktól is akik ismernek nála nagyobb élő mestert.

LENGYEL GÉZA

Benczur Gyula

BENCZUR GYULA

Szabolcs-Szatmári Szemle XXI.évf.
3.sz. 1986

TELEPY KATALIN:

Benczúr Gyula néhány vázlata a Budavár visszavétele a töröktől 1686-ban c. képéhez

Benczúr Gyula, Nyíregyháza szülötte, minden idők legvirtuózabb magyar történelmi festője, akire a monumentális feladatok megoldása várt: Vajk megkeresztelése, II. Rákóczi Ferenc elfogatása, majd később a Millenniumi hódolat és a Mátyás-sorozat, s nem utolsósorban a Budavár visszavétele. A hatalmas kép előtt a Magyar Nemzeti Galériában, a volt királyi palota bálermében naponta több százan állnak, és csodálják meg a nagy lélegzetű festői vállalkozást. Jóllehet minden kiválósága mellett mai szemmel színpadias, minden vonásában tökéletes megoldása számunkra anakronisztikusnak tetszik, a 90 év előtti művet azonban mai mértékkel nem mérhetjük, páratlan festői megoldásának elismerését azonban nem tagadhatjuk meg.

Elkészültének előzményeihez tartozik, hogy Budapest székesfőváros vezetői a Történelmi Társulattal egyetértésben már 1884-ben előkészületeket tettek Buda felszabadítása 200 éves évfordulójának méltó ünneplésére. A győzelem a XVII. század végén messze túlhaladta a magyar érdekeket, hiszen az oszmán terjeszkedés egész Európát fenyegette. Ezért 1684 elején XI. Ince pápa védnöksége alatt Szent Liga néven Magyarország, a Habsburg-birodalom és Velence szövetségre lépett a török kiűzésére, majd később hozzájuk csatlakozott Oroszország is. A hadra kelt európai államok a magyarok segítségével végül is 1686. szeptember 2-án elkeseredett harcok — és a vár csaknem teljes elpusztítása után — a török hadakat megsemmisítik.

Európa fellélegzett. Megszűnt a nyomasztó, állandó veszély, A törököket azután az a Savoyai Eugén űzi ki majd 12 év után egész Magyarország területéről, aki a budai vár ostromában is részt vett. A tagadhatatlanul nagy horderejű győzelemre emlékezve indították el az évforduló méltó megünneplésére szánt tervezetek sorát. A megemlékezés főbb pontjai között szerepelt: történelmi kiállítás rendezése, Buda visszafoglalásának megírása, és maga az ünnep a fővárosban, a Történelmi Társulat díszülésével, emléktábla leleplezésével a budavári helyőrségi templom falán, és fontosnak tartották az eseményt megörökítő történelmi kompozíció megrendelését is. A Fővárosi Tanács úgy döntött, hogy pályázat nélkül bízza meg Benczúr Gyulát, aki akkor már sikereivel bebizonyította e téren kivételes tehetségét. Homér Lajos Benczúrról írt disszertációjában bőven kitért a kép megrendelése körüli levélváltásra a főváros vezetői és a művész között. Benczúr az évforduló nagyon közeli időpontja miatt képtelen a nagyméretű képet elkészíteni, s a vázlatot rövid határidővel bemutatni. „Az 1886. évi, július 1-ig terjedő határidő elannyira rövidre van szabva — írja —, hogy ezen rövid határidőre egy nagyobb szabású

történelmi képet, mely a jelentékeny kiviteli nehézségek mellett még terjedelmes történelmi tanulmányokat és kutatásokat is tesz szükségessé, elkészíteni, éspedig olyképp, hogy a nagy fontosságú, messze kiható esemény korszakalkotó jelentőségéhez méltó legyen, legalább nézetem szerint nem lehetséges." A vázlatról szólva megjegyzi: „... egy képnek alapjául a vázlat szolgál. A vázlatban van megállapítva a gondolat, az elrendezés, sőt a munka folyamán a beszerzendő tárgyaknak — de még a leendő tanulmányoknak is sorrendje, úgy, hogy ez alapon haladhat nagyobb — nagyobb akadályok nélkül a kivitel, mely sok esetben nem nyújt annyi megküzdeni valót, mint a vázlat". A kompozíció tervét is ismerteti, amelyet azután többé-kevésbé meg is valósított. 1896-ra készült el vele s azzal a Millenniumi Kiállításon a Szent István rend kiskeresztjét nyerte el.

A közben eltelt 12 esztendő sok problémát is adott. A históriai adatok kellő felhasználása mellett lehetőleg korhű módon igyekezett művét megteremteni. Mind a kompozíció, mind az eszmei tartalom, mind pedig a megvalósítás terén művészi gondok kísérték munkáját. Nem utolsósorban akadályozta előrehaladását, hogy a fővárosi bizottság mellett sokan vindikálták a jogot, hogy a kép egyes részleteinek kidolgozásába beleszóljanak. Így sokszor volt kénytelen kompromisszumra. A bizottság kívánsága szerint a hivatalos történelmi szemlélet szem előtt tartásával a főalakokat a fennmaradt arcképekre, metszetekre támaszkodva felismerhetően kellett ábrázolnia. Éppen ezért sokan élettelennek tartották a portrékat, holott a szenvtelen vagy fennsőbbséges arckifejezés magatartásukat tükrözi. Első megfogalmazásában eredetileg a kompozíció előterében nők csoportját helyezte el, kiemelve a két ruhátlan rabnő rubensi szépségű alakját (1. kép). Ezen azonban változtatnia kellett — úgy határozott a bizottság, hogy a ruhátlan rabnők egy ünnepélyesnek fogalmazott, nagyszabású kompozícióba nem illenek. Így került a női aktok helyébe az ágyútalp és kerék motívuma. A nagy mű nem csatakép lett, hanem az esemény jelentőségének állít emléket: a kereszténység győzelme a pogányság felett.

A kép elemzésére itt nincs módunkban kitérni, meg kell azonban állapítani, hogy Benczúr tiszta, világos képszerkesztése, a főalakok és a csoportok összekapcsolása, egymáshoz való viszonya a mondanivaló tökéletes megértését szolgálja, és a gazdag barokkos színskála még ünnepélyesebbé teszi a jelentős pillanatot.

A több évig húzódó alkotómunkát végigkíséri a tanulmányok, vázlatok sora. Az elmúlt évtizedekben kutatásaink a már ismerteken kívül több részlettanulmányt is hoztak felszínre.

Amikor 1921-ben, egy évvel Benczúr halála után összegyűjtött műveinek kiállítására került sor, a mester — kívánsága szerint — tanítványaival együtt szerepelt. Itt a nagy sikerű képek között grafikai lapok is szép számmal voltak láthatók, azonban a katalógus, habár 153 db vázlatról és rajzról tesz említést, azok adatai teljességgel hiányoznak. Akkor még valamennyi a Benczúr család tulajdonában volt. 1958-ban a Magyar Nemzeti Galéria Benczúr Gyula emlékkiállítását rendezte meg. Ezekből a Buda visszavételéhez kapcsolódó rajzokból, tanulmányokból néhány megtalálható itt. Ilyen az Elesett katona (2. kép), Lófejek (3. kép), Török rab (4. kép). A Nyíregyházi Jósa András Múzeum is őriz egy igen virtuóz lapot, a mester hibátlan rajzkészségének egyik bizonyítékaként: Fekvő ló (5. kép). A Magyar Nemzeti Galéria grafikai osztályának

tulajdona többek között a Zászlótartó aktja, továbbá a már tárgyalt első változat (1. kép) mesteri tollrajza.

A betléri volt Andrássy-kastélyban található Csehszlovákiában az a fehér lipizzai lótanulmány, amely azonosítható Lotharingiai Károly fővezér lovával. Érdekessége, hogy a ló lábánál a kép bal oldalán a női aktokkal gazdagított részlet színvázlata található. Ugyancsak Lótanulmány (6. kép) az a nagyobb méretű olajfestmény, amely a kürtös lovát ábrázolja. A lovon ülő kürtös félalakjáról is készült tanulmány, amely sajnos csak reprodukcióban maradt fenn és egykor ifj. Benczúr Gyula tulajdonában volt (7. kép). Fontos a Budapesti Történeti Múzeum Lotharingiai Károlyt és Abdurrahman pasát ábrázoló kitűnő tus-tollrajza. Egyébként a vázlatok nem mindegyikét használta fel a képhez, ezek olykor csupán variációs elmefuttatások.

Az azóta szétszóródott tanulmányok, vázlatok közül folyóiratokban, árverési katalógusokban több fellelhető. A feltehetően sokkal gazdagabb tanulmány- és vázlatanyagból eddig rendelkezésünkre álló művek Benczúr rendkívül szisztematikus képépítő metódusára engednek következtetni. A szerinte helyesnek tartott alkotói elképzelés szabályait szem előtt tartva előbb a téma közérthető kidomborításának megfogalmazása kötötte le, majd ennek alávetve a részletek mind hűbb, lelkiismeretes lejegyzését tartotta fontosnak. Megfigyeléseit a formákról, jelenségekről, természetről, emberi magatartásról előbb vázlatokba öntötte. Szinte nincs részlete a képnek, melynek ábrázolási lehetőségeit tanulmányban, vázlatban előbb ki ne kísérletezte volna. Ezért nem találunk hibát a kép egyetlen pontján sem. Bírálhatjuk sokféle szempontból a festményt, elmondhatjuk, hogy a Piloty iskola kései, de tagadhatatlanul virtuóz utóda Benczúr, hogy engedett a barokkos csillogásnak, hogy a Budavár visszavétele a magyarok heroikus küzdelmét nem tükrözi, — de távol állt tőle Székely, Madarász drámaisága, s azonkívül a kép 1896-ra, az ezredéves évfordulóra készült el, amikor az egész ország ünnepelt. Ez a kétszáz év előtti diadalmas felvonulás tökéletesen beleillett az eredményeivel hivalkodó, hősiességét dicsőítő millenniumi magyarság mentalitásába. Később, 1940-ben a Magyar csatakép címen megjelent kiadványában Ambrózy így vélekedik: „... nagyszabású történelmi illusztráció, széles előadásban, káprázatos színekkel, a millennium lelkesedése és önfeledt életöröme sugárzik róla".

Vitatkozni lehet afelett is, hogy miután a történelmi képek ideje lejárt, Benczúr miért vállalt mégis ilyen monumentális feladatot? Bizonyos, hogy a megrendelők is még a múlt idők gyakorlatának megfelelően döntöttek úgy, hogy a nagy történelmi események megörökítésére a legnevesebb művészeket hívják meg. Benczúr akkor már annyi hazai és külföldi elismerésben részesült, hogy nem is volt kétséges a választás; festői tudását pedig senki nem vitathatta. Genthon István is kijelentette a Benczúr-monográfiához írt véleményében, hogy a kompozíciót Benczúr korában egyetlen más európai festő sem lett volna képes ilyen nívón megoldani.

Ez évben Buda visszavételének háromszázadik évfordulóját ünnepeljük, s a kép visszaidézi számunkra történelmünk e sorsdöntő fordulatát. — A történelmi személyiségekkel, a magyar és a Szent Liga harcosaival úgy, ahogy a fennmaradt hagyományok szerint a vár bevétele után a másnapi istentisztelet végeztével a Déli kapun felvonulva a kürtös trombitaszóval hirdeti a győzelmet, s a fővezér lova megtorpan a hős Abdurrahman pasa, a vár utolsó török védőjének holtteste előtt. Egy pillanatra nincs mozgás, most érezték meg mindnyájan, hogy a várva várt győzelem beteljesedett. Ez a mozdulatlanság halhatatlanná teszi a pillanatot, s vele a mű készítőjét egyaránt.

Benczúr Gyula és tanítványainak kiállítása. Budapest, Országos Képzőművészeti Társulat Képes Tárgymutatója. 1921. Katalógusszöveg Felvinczi Takács Zoltán.

Benczúr Gyula emlékkiállítása. Budapest, Magyar Nemzeti Galéria. Katalógusszöveg és rendező Telepy Katalin. Kossuth Nyomda, Budapest, 1958.

Homér Lajos: Benczúr Gyula. Pázmány Péter Tudományegyetem Művészettörténeti és Keresztény-régészeti Intézetének dolgozatai, Budapest, 1938. 80 oldal.

Telepy Katalin: Benczúr. Nyíregyháza, 1963. Jósa András Múzeum Kiadványai, 3. 72 oldal, német rezümé, 192 kép.

Allgemeine Militärzeitung, 1886. 78—81 lap.

Fővárosi Lapok, 1886. 167 oldal.

Századok, 1886. VII. 643—648 lap. A történelmi kiállításról.

Századok, 1886. 688 oldal, Buda visszavívásának kétszázados emléknapja.

Vasárnapi Újság, 1886. 34 lap.

Vasárnapi Újság, 1886. 39 lap. Buda visszafoglalása és a Szent Szék.

Vasárnapi Újság, 1896. I. 469 lap. Buda visszafoglalása c. képről.

A kompozíció első változata. Karton, toll, 42,10×79,7 cm. Magyar Nemzeti Galéria tulajdona, ltsz. 1955—5343.

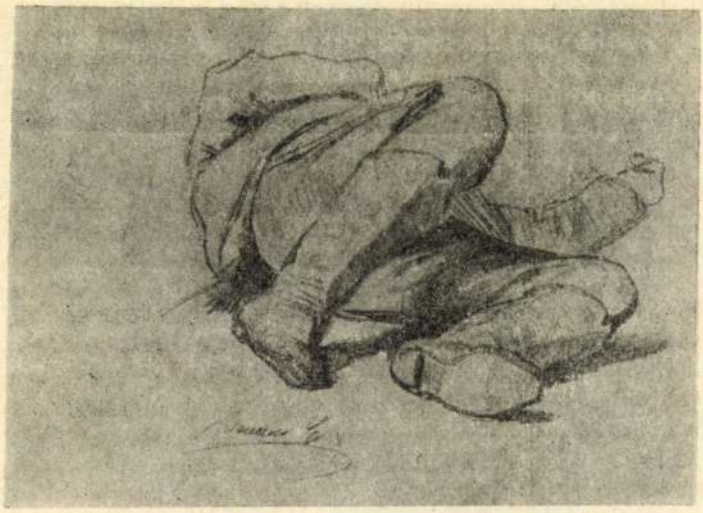

Elesett katona. (Tanulmány.) Ceruza, papír, 29,5×39 cm. Jbl. Benczúr Gyula. Benczúr család tulajdona.

Lófejek. Ceruza, papír, 41×29,5 cm. Jbl. Benczúr Gyula. Magántulajdon.

Török rab. Tus, papír, 94,63×29 cm. Benczúr család tulajdona.

Fekvő ló. Ceruza, papír, 23×30 cm. J. k. B. Gy.
Nyíregyháza, Jósa András Múzeum tulajdona, ltsz. 54—55.

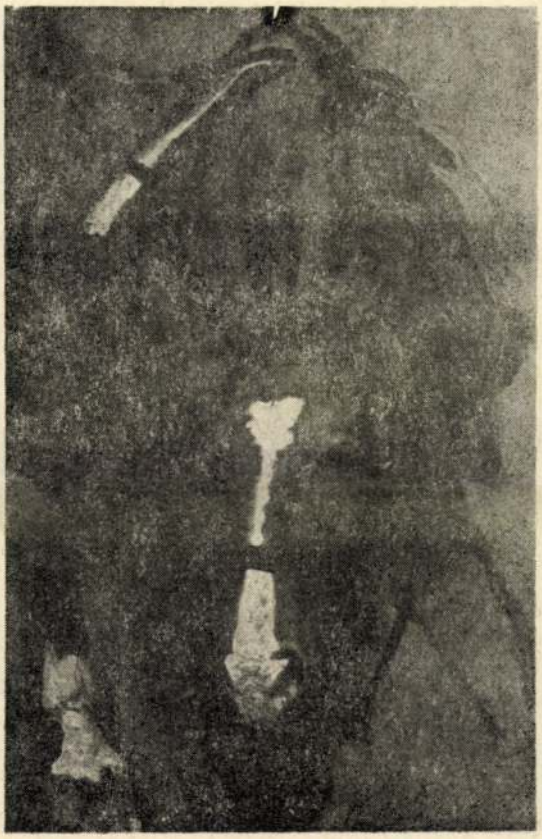

Lótanulmány (a Kürtös lova). Olaj, vászon, 130×90 cm. J. b. l. B. Gy. Magántulajdon.

A Kürtös fényképe. Olajfestmény.
Egykor ifj. Benczúr Gyula tulajdonában. Elveszett.

MŰVÉSZET és BARÁTAI

■ A Művészetbarátok Egyesületének (alapítva 1973) füzetei/14 ■ Ára: 40 Ft ■
■ IV. évfolyam, 2. szám. ■ 1994. március – április ■ Tagoknak tagdíj ellenében ■

Telepy Katalin

Emlékezés Benczúr Gyulára születésének 150. évfordulóján

Az 1994-es esztendő a magyar művészettörténet számára jelenős dátumokat tartogat. Egyetlen esztendőben, 1844-ben született három olyan festőnk, Benczúr Gyula, Munkácsy Mihály és Mészöly Géza, akik bár különböző festői utakon járva, kimagasló eredményekkel gazdagították festészetünk krónikáját. Közülük elsőként Benczúr Gyula január 28-án, Nyíregyházán látta meg a napvilágot. Az ünneplő megemlékezések sorát tehát ő indítja meg. Olyan mester ő, aki kora ifjúságától kezdve kizárólag művészetének élt. Rendkívül gazdag oeuvre-je tanúskodik festészete fejlesztésének szolgálatáról. Kiváló művei a magyar történelem jelentős korszakait elevenítik fel: Hunyadi László búcsúja, II. Rákóczi Ferenc elfogatása, Vajk megkeresztelése, Budavár visszavétele, a két Mátyás kompozíció a magyar historizmus jelentős alkotásai.

Történeti festészetével egyenrangú portréművészete.

Ebben a műfajban volt talán a legnépszerűbb, a polgári osztálytól az uralkodóig a hivatalos Magyarország minden rétegének sokat foglakoztatott arcképfestője lett. A megrendelésre készült számos arckép között azonban családjának tagjairól készültek a legbensőségesebb ábrázolások.

A XIX. század közepétől pályája töretlenül felfelé ívelt. Tudása, termékeny működése, díjnyertes képeinek sora biztosította számára az elismerést, a század végére festőfejedelemként tisztelték. Nincs még egy magyar festő, akit annyi megtiszteltetés ért volna, aki annyi hazai és külföldi aranyérmek sorát tudhatta magáénak, mint ő.

Egész életében elhalmozták a magán- és közélet szereplői, hol óriási történelmi ábrázolásokkal, hol arcképmegrendelésekkel. Lelkiismeretessége köztudott volt, ha megörökítésre váró témát vállalt, rendszerint megadott időre be is fejezte azt. Mint ember és művész szerény, korrekt, megbízható volt, mint a Mesteriskola vezetője, jóindulatú és segítőkész. Tanítványai mindig szeretettel emlékeztek róla.

Tehetsége igen fiatalon megnyilvánult. Amikor szüleivel és testvéreivel Nyíregyházáról az anyai szülőkhöz Kassára költöztek, a gimnázium és reáliskola elvégzése után az ismert, jóhírű Klimkovics festőfivérek irányították kezdeti lépéseit. Apja eredetileg mérnöknek szánta, de tanárai tanácsára a Müncheni Akadémiára irányították, ahol a 70 jelentkező előtt elsőként került a felvett hallgatók sorába. Majd később tehetsége folytán a vele tanuló Szinyeivel együtt Európa-szerte elismert Karl von Piloty frekventált osztályára is kiérdemelte a felvételt, 1875-ben fejezte be tanulmányait.

Benczur Gyula: 50 éves koromban

Benczur Gyula

Ekkorra már remekművekkel is bizonyította felkészültségét. Első nagyjelentőségű történelmi ábrázolása – Hunyadi László búcsúja barátaitól – amely 1866-ban készült, s nem sokkal később már állami tulajdonba került. Két évvel későbbi a szeretett fejedelem, II. Rákóczi Ferenc elfogatását ábrázoló műve. Ezt a képet két példányban festette meg, az egyiket a román király vásárolta meg, ma is Bukarestben van, a másik amerikai gyűjtőhöz került, aki ragaszkodott a mű megismétléséhez. Itt tapasztalhatjuk először a barokkos színkezelést, az anyagok bravúros visszaadását, amely egész további munkásságára rányomta bélyegét. Az itáliai utak idején szívesen tanulmányozta és másolta az olasz barokk mesterek műveit, Párizsban pedig Rubens: Medici Mária sorozatának bűvkörébe került.

Időközben az Eötvös József kultuszminiszter által 1869-ben hirdetett pályázaton Vajk megkeresztelésének

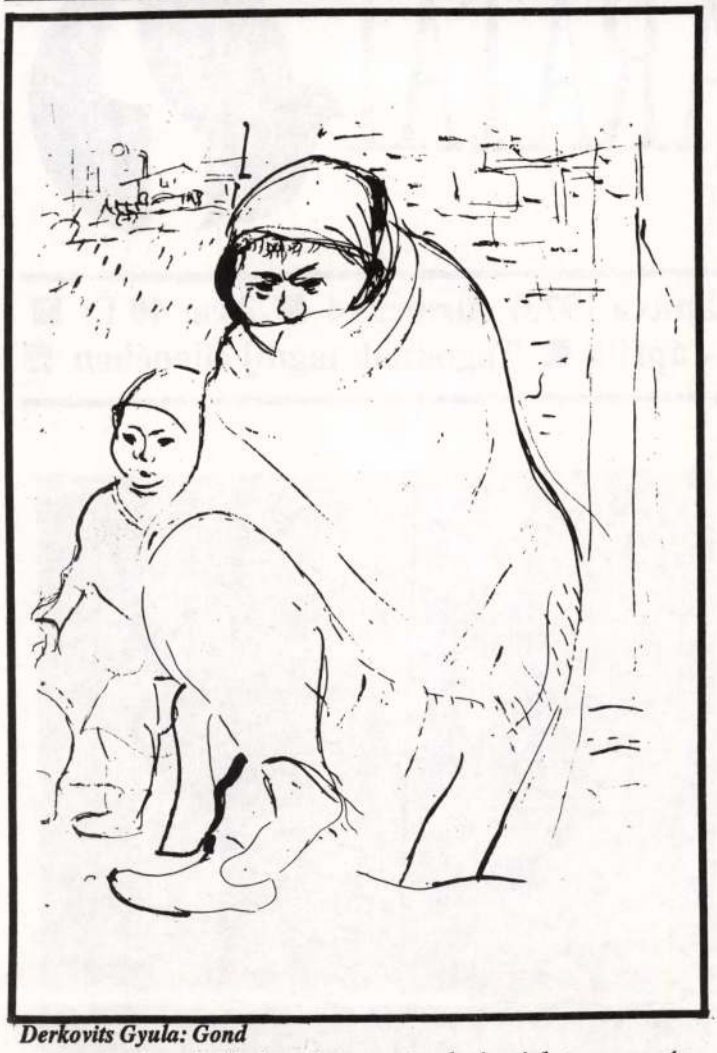

Derkovits Gyula: Gond

Derkovits Gyula, 1894 – 1934

Autodidakta, aki az asztalos műhelynek fordított hátat, miután felbuzgott benne a szellem, amely nem a mechanika szolgájául rendeltetett, hanem arra való, hogy alkotó erőként teljesítse hivatását. Első mesterei Uitz Béla és Kernstok Károly voltak. Később Bécsbe került és ott oldódtak fel múltjának bénítóan ható emlékei és megismerkedhetett az új festői irányzatokkal. Az expresszionizmus volt rá a legnagyobb hatással. Festészetének nemcsak indító lökését, hanem gátló határait is megadta. Kompozíciós kísérletei belefulladtak az érzelmes pátoszba, s amit a megjelenítés lényegének vélt, nem volt több egy iskola formalizmusánál. Nagyszerű grafikai tehetsége segítette ki ebből a zsákutcából. Mindmáig legszebb munkái közé tartozik az akkori időkben készült Dózsa-metszetek sorozata. Ekkor kezdődött el kemény emberi énjének adekvát művészi kifejeződése. Lírikus volt s ez a nyersen feltörő líra a magyar proletáriátus érzelmi magatartásának, forradalmi elképzeléseinek is színeket és formákat adott képzőművészetünkben. Osztályos társai közül ő volt az első festő, aki ráeszmélt, hogy a művész mondanivalóit a művészet legigényesebb formanyelvén kell megfogalmazni, ha általa a maga hivatását be akarja tölteni és hatni szeretne vele közönségére. Fejlődésének vonala rövid idő alatt különös magasságokig emelkedett. Tele volt energiával, tanulni vágyással, kifejező készséggel. Formáit konstruktívan összefogja, nem érdekli a részletező pepecselés, síkban komponál és elementáris hatásra törekszik, de érzékeny mértéktartással. Szürkés, zöldes, szolidan vegyülő rózsaszínei egymást vonzó gyengédséggel csengenek össze. Túljutott az úgynevezett tendenc művészet csábításain és olyannyira, hogy már nem témáinak politikai igazságaival, hanem a festői elképzelés, a mű komponált megjelenítésének hatóerejével érte el a szemlélők feltétel nélküli rokonszenvét. A helyesen felismert út, az alkotás nemes láza ösztönzésül szolgálhat az utána következőknek.

Kassák Lajos

Derkovits Gyula 1894 április 13-án született, Szombathelyen – a századik évfordulón közöljük a magyar képzőművészeti örökség nagy mesterének rajzát és Kassák Lajosnak róla írt, remek portréját a Képzőművészetünk Nagybányától napjainkig címen, 1947-ben megjelent kötetből.

---

vázlatával az első helyezést nyerte el. A vázlat nagyméretű, teljesen átalakított változata 1875-re készült el, és osztatlan sikert aratott. Ezzel a képpel első aranyérmének birtokosa lett, amellyel 1878-ban Párizsban tűntették ki.

Tehetségét Münchenben évek óta II. Lajos bajor király is igénybe vette. A tékozlóan pompakedvelő uralkodó az akkor épített díszkastélyaiban Benczúrt több, ma is ott látható jelenet készítésével bízta meg.

Benczúr gyakorta látogatott haza, de feleséget Münchenből hozott. 1873-ban nősült, barátja, az ismert német festő, Gabriel Max hugát, Karolinát vette feleségül. 1883-ban azután megvalósul a hazai művésztovábbképzést szolgáló intézmény felállítása is. A Mesteriskola élére őt nevezte ki a király, így családjával hazatelepült.

A legnagyobb hatású művét, Budavár visszavétele 1686-ban, a diadal kivívásának 200-ik évfordulójára, késve rendelték meg, így a sok problémát jelentő alkotás végülis 1896-ban a milleniumi kiállításra készült el. A kép ma is a volt királyi vár kupolatermében, a Magyar Nemzeti Galériában hírdeti Benczúr kivételes kompozíciós képességeit. A csoport összefűzés- és elosztás iskolapéldája a mű, érzékletes festőiségű előadással párosulva. Ekkor kapta Benczúr a Szent István Rend Kiskeresztjét. Bár történelmi tény, hogy a győzelem nemzetközi összefogásból született, Benczúr mégis kiemelt szerepet biztosított képén a magyar hősöknek. Így Tüzes Gábor, Petneházy Dávid és a bravúrosan ábrázolt lovas-kürtös hangsúlyosan érvényesülnek.

Az ezeréves fennállásunkat ünneplő parlamenti Alsó- és Felsőháznak a több mint 60 személyből álló, hatalmas csoportképén 10 évig dolgozott. A késve kapot felkérés miatt csak 1909-ben állíthatták ki a Milleniumi hódolat-ot a Műcsarnokban, majd Berlinben is, ahol aranyéremmel tüntették ki. A kép Budapest ostromakor 1944-ben megsemmisült. Vázlatát a Nyíregyházi Jósa András Múzeum őrzi. A tisztességgel teljesített feladatot festői emlékműnek tarthatjuk, de azokat a bravúrokat már nem csillogtatja, mint előbbi nagy művei. Oeuvrejében több száz műve tanúskodik festői eredményeiről. Vallásos festészete is számottevő. Gyönyörű a ma is dús színekben pompázó oltárképe a Bazilikában, és a fasori evangélikus templom főoltárán a Három királyok imádása.

Benczúr "fejedelmi" sikereit a század végén disszonáns hangok zavarták meg. Az új festői áramlatok mozgása folytán a mester festészetének konzervatívizmusát bírálták, élen Hock Jánossal. A dilettáns-műértő kispesti plébános zavaros "művészeti reformjával" állt az élen, Benczúr mesteriskolai működését is bírálta. Támadásait a sajtóban éppen tanítványai utasították vissza. 1958 augusztus 20-án a nagyarányú Benczúr kiállítás megnyitásán egykori tanítványa, Pór Bertalan, meleghangú szavakkal emlékezett tanáráról, aki nemhogy gátolta, de segítette növendékeit az új utak keresésében is. Példa erre Kernstok Károly, Fényes Adolf, Koszta József és mások működése. Festészetének megítélése művei ismeretében a politikai konstellációkat mérlegelve, tárgyilagos, körültekintő tanulmányozást kíván. Annak a XIX. századi festőgárdának kimagasló tagja volt, amelynek alakjai festészetünk hírét-rangját szerte a világban is kivívták. Impozáns életműve figyelmeztet a művészi hitvallás következetes ápolására, és a művészet szolgálatának fanatikus elkötelezettségét sugallja.

Az első francia uralkodó, a ki megszorította a diner du roi nyilvános jellegét, XVI. Lajos volt. Ő felsége ugyanis korának legnagyobb evői közzé tartozott és becsületes szíve megesett azokon, a kik az udvari etikett értelmében kénytelenek voltak az ő másfél vagy két óráig is eltartó étkezését állva végignézni. Megpróbálta előbb a ceremóniát úgy reformálni, hogy mindjárt a leves után behozatta a tabouretteket, de ez az újítás sehogy se tetszett azoknak, a kik nem voltak a leülésre jogosítva. Ezentúl hát kétszer ebédelt: első ízben és alaposan a nyilvánosság kizárásával, másodízben pedig en public. De olyan hatalmas volt az étvágya, hogy még így is rendesen egy óráig tartott a nyilvános ebédje.

I. Napoleon, bármily sokat adott is a ceremóniára és bármennyire szerette is utánozni a Bourbonok udvartartását, az étkezés nyilvánosságát még sem vette fö programmjába. Ugyanis jól tudta, hogy a nép könnyebben megbocsátja uralkodójának a nagy bűnöket, mint a kis hibákat és apró illetlenségeket. Már pedig ő császári felsége meglehetősen neveletlen volt ebben a tekintetben. Soha sem tudta megszokni, hogy a húst késsel és villával pertraktálja, hanem mindig az öt újjához folyamodott. Még a mártást is úgy fogyasztotta, hogy kenyérdarabokat dobott belé, a melyeket aztán jobb kezének mutató és hüvelykújjával kihalászott. Josephine ellenben mestere volt a fínom és diszkrét evésnek, még az ajkai széleit sem nedvesítette be és soha se ejtett pöcsétet asztalkendőjén. Ebben a tekintetben még Mária Lujza sem vetélkedhetett vele, noha az osztrák udvarnál egy külön *étkezési mester* oktatta a fiatal királyi hercegeket és hercegnőket arra, hogyan kell kezelni a kést, a kanalat és a villát. Nyilvános ebédeknél I. Napoleon soha sem nyúlt ételhez, mint ellenségei híresztelték azért, hogy port hintsen a világ szemébe és elhitesse, hogy ő a félistenek módjára levegőből él, valósággal pedig azért, mivel ismerte a saját gyöngéit és nem akarta, hogy mások is észre vegyék azokat.

Lássuk már most, milyen volt az asztali készlet, meg a menü a régibb udvari ebédeknél. Az utóbbi éppenséggel nem dicsekedhetett túlságos változatossággal, az előbbi pedig szegényes volt. Még Erzsébet angol királynő udvarán is az volt a szokás, hogy mindenki elhozta magával csontnyelü kését, a tányérokat csak egyszer váltották, az asztalkendők divatja pedig annyira új volt még, hogy a királynő szükségesnek találta külön rendelettel meghagyni udvaroncainak, hogy a szalvétát és az abroszt ne cseréljék össze a zsebkendővel. A levest nagy ezüstkondérokban tálalták és ki-ki annyit vett magának egy nagy fakanállal, a mennyit elbirt. A pecsenyét nem hozták be fölszeletelve, hanem egészmarhacombokat, ürüfertályokat és hatalmas vaddarabokat tálaltak a lapos ezüsttálcákon, a melyekből előbb a fejedelem szelt kése és az ujjai segítségével, aztán pedig a vendégek méltóságuk és rangjuk sorrendjében. Ha az uralkodó valakinek különösen akart kedveskedni, a saját tányérjából tett egy falatot az illetőnek tányérjára. Ezt a falatot meg nem enni, halálos bűn lett volna az udvari ceremónia ellen.

Annál nagyobb volt a bőség kupák, serlegek és egyéb ivóedények dolgában. Udvari ebédnél minden vendég három kupát kapott: hatalmasat a bor számára, valamivel kisebbet a sörnek és még kisebbet a pálinka számára.

Fogyasztották pedig az italokat nemcsak óriási menynyiségben, de minden sorrend nélkül is, ki-ki a kényekedve szerint. Hogy a berugás, sőt a teljes részegség sem tartozott az udvari ceremóniába ütköző vétségek közé, azt még IV. Henrik alatt is látjuk, a kinek uralkodása alatt egy udvari ebéd általános verekedéssel végződött, a melynek hevében ő felsége sajátkezüleg vágta kupáját D'Armagnac marsall fejéhez. Csak XIV. Lajos alatt kreáltak egy külön udvari méltóságot arra a célra, hogy azokat, a kik már túlságosan ittak, az udvari szolgák segítségével külön terembe vigyék, a hol kényelmesen kialhatták krapulájukat. Hogy milyen híres nagy ivók voltak akkor a francia udvaroncok és — udvarhölgyek, bizonyítja Richelieu herceg, a ki följegyzi emlékirataiban, hogy Adelaide kisasszony (hivatalos címe ez volt: Madame Royale) minden este lefekvés előtt egy négypintes kupa melegített fűszeres bort kiürített, Louise kisasszony pedig, a király másik unokája, versenyt ivott a svájci gárdistákkal, a kiknek szomjusága pedig annyira köztudomásu volt, hogy minden egyes testőrnek naponta félakó burgundi bort utalványoztak ki a fejedelmi pincemesternél.

*

A haladó kor rányomta az udvari ebédekre is nemesítő és izlésfinomító jellegét. Ma már alaposan lenéznék az olyan embert, a ki ilyen alkalommal a kelleténél többet iszik, sőt az evést és az ivást egészen mellékesnek tekintik. Külön ceremónia határozza meg a sorrendet és nem éppen hizelgő az egyenruhát nem viselő emberiségre, hogy ezt a legtöbb esetben . . . katonai szempontból állapítják meg. Nálunk némiképpen kiegyenlítik a dolgot azzal, hogy a titkos tanácsosokat egyenrangúaknak veszik a tábornokokkal és ez az oka, hogy ő felsége a katonai rangban nem levő miniszereket rendesen kinevezi titkos tanácsosoknak, mert máskülönben csak az asztal végén jutna nekik hely. Az ecclesia praecedit elve itt is érvényben van és a meghívott püspökök megelőzik sorrendben a tábornokokat. Minden udvari ebédet beható tanácskozás előzi meg a főudvarmester elnöklete mellett és ilyenkor minuciózus részletességgel megállapítják, hogy ki hova fog ülni. Az ételsort a főasztalmester állítja össze.

Jóllakni ilyen alkalommal már csak azért is nehéz, mivel királyunk nem fektet sulyt az evésre és a leggyorsabb evők közé tartozik. Már pedig az a szabály, hogy a vendégnek csak addig szabad egy-egy fogásnál időznie, a míg a király azt figyelmére méltatja, mihelyt pedig leteszi a villát, már is ott teremnek a szolgák és tányért cserélnek. Az italokat és a hüsítőket velencei kelyhekben hordják körül, de senkinek sem szabad szomját addig csillapítani, míg ő felsége meg nem adta erre a jelt. Mivel pedig királyunk ebben a tekintetben is a mértékletesség mintaképe, a finom borokat és likőröket alig érintik. Egy-egy udvari ebéd jóformán csak magasabb színjátéka az evésnek és az olimpi dinék nektárból és ambróziából szőtt költészetét itt a fényes környezet pótolja. A ki az üres gyomor ellensége, nagyon helyesen teszi, ha előbb jól bevacsorál, mielőtt udvari ebédre megy.

Rendes körülmények közt ilyen alkalommal nincs szó a politikáról, de néha mégis megesnek inter pocula a legfontosabb enunciációk. A mostani német császár csaknem minden udvari ebédnél megragadja az alkalmat, hogy véleményét nyilvánítsa valamely napirenden levő fontosabb kérdésről és tudvalevő az is, hogy királyunk kassai tósztja annak idején nyitánya volt a bosnyák okkupációnak. Az udvariasság határain túlmenő

Budavár visszafoglalása
Benczur képének első vázlata.

Udvari ebédekről.

Belsazar király híres lakomája óta, a melynek leírását Dániel próféta könyvében találja meg a nyájas olvasó, az udvari ebédek iránt mindig érdeklődött a közönség. Sajnos, hogy a különben jelestollu jövendőmondóban kevés volt a riporteri ösztönből és elmulasztotta a fényes menü leírását, de kárpótol némileg azzal, hogy szószerint közli a fejedelem alkalmi tósztját. Abban az időben még legzsengébb gyermekkorát élte a Budapesti Tudósító őse, a *Babiloni Értesítő* és nem volt kellő jártassága a cáfolatokban. Ez az oka, hogy nem tudjuk egészen bizonyosan, ha vajjon csakugyan annyira provokáló volt-e Belsazar király felköszöntője — a melynek bevezető sorai ezek voltak: Mene, mene tekel ufarzin — és hogy a zsidók istene abba a kényszerhelyzetbe jutott, hogy megszakítva a diplomáciai érintkezést, a kihivásra nyilt hadüzenettel válaszoljon; de a magam részéről nem ennek tudom be a király hirtelen halálát, hanem inkább annak a véletlen és sajnos körülménynek, hogy udvartartása éppen akkor nem volt teljes, hiányozván belőle az *előkóstoló*.

Mert az előkóstoló a régi udvari ebédeknél nagyon fontos személyiség volt. Abban állott hivatása, hogy minden ételt, a melyet a királynak szántak, előbb saját magán kipróbálta. Nem az íze miatt, hanem annak kitudására, nem kevertek-e bele mérget? A keleti uralkodók meglehetősen gyanakodó természetűek voltak, sokszor rá is szolgáltak, hogy környezetük életrövidítő fűszert keverjen eledelükbe és azért mindig tartottak maguk mellett egy-két ilyen felelős minisztert, a ki az udvari politika hatását in anima villi, azaz a saját becses testén kipróbálta. De még ez az elővigyázat sem volt elégséges, mert tudjuk a históriából, hogy valamelyik pontusi király úgy esett áldozatul kedvenc eledelének, a hideg hal-mayonaise-nek, hogy az előkóstoló a képengének csak egyik oldalát kente be gyorsan ható méreggel és míg ő a maga részére a nem-inficiált pengeoldallal szelt, a királynak a *fűszeres* késrészszel adott a halból. Tán innen ered az angolok ismeretes asztali törvénye, hogy csak barbár ember szeli késsel a halat.

A középkori politikában nagy szerepe jutott az udvari ebédnek. Felköszöntőket nem mondottak ugyan ilyen alkalommal a baráti viszonyban levő államok uralkodóira, de arra használták a lakomákat, hogy megszabadítsák az államot a veszélyes főúri elemektől. Ezt a művészetet különösen a Borgia-család vitte nagy tökélyre és VI. Sándor pápának voltak úgynevezett *örökséget szerző italai*, a melyek dúsan jövedelmeztek. Valahányszor ugyanis pénzszűkében volt, meghívott ebédre egy dúsgazdag olasz mágnást, és a levesben vagy a borban aqua toffanát itatott meg vele, ha a főúr gyomra nem birta ki ezt a különös csemegét, ráadásul még a vagyonát is lefoglalta. Nagyon rossz hírben állottak akkor az udvari ebédek és az emberek korántsem törték magukat annyira, hogy jelen lehessenek, mint napjainkban.

Egyben azonban mégis demokratikusabb volt a jellegük: egészen nyilvánosan ebédelt az uralkodó és mindenki, rangkülönbség nélkül, végig nézhette, hogyan étkezik. A francia udvarnál a *dîner du roi* mindennap ismétlődő nyilvános ünnepszámba ment. A fejedelem és a neje emelvényen ültek, a terem közepén kimagasló asztalnál, körüskörül félkörben az udvari méltóságok álltak, aztán az arisztokrácia és leghátul szorongott a nép. A főasztalmester kikiáltotta az ételek sorrendjét, a mi pótolta a nyomtatott menűt, és ugyanezt tette a főpohárnok az italokkal, az étkezés közti szüneteket pedig az udvari zenekar töltötte ki muzsikájával. Addig, a míg a fejedelmi pár étkezett, senkinek sem volt szabad ételhez nyúlnia, avagy leülnie, de mihelyt a királyi gyóntató pap elmondotta a záró imádságot, a zászlós urak tabouretteken helyet foglaltak, a többi vendég pedig állva étkezett. A leghátul szorongó nép csak akkor részesült az asztali áldásban, ha számára megmaradt valami az ételekből, a mi azonban nem sokszor fordult elő.

Uj Idők 1896. II. 21. sz. (493 képpel)

Részlet Benczur Budavár visszafoglalása cimü képéből.

— És odaigérte? — Aztán be sem várva a feleletet, ideges, kissé rekedt hangon folytatta:

— És tudja ön, mit csinált? Tudja ön, mi következik ez után?

— Gerő!

A leány sértődötten emelte rá szemét, hanem Gerő ezzel nem törődött. Az a dühös kétségbeesés fogta el, mely épp úgy végét jelenti a józanságnak, mint a kíméletnek. A leányban, a mosolygó arcu, sugárzó szemü leányban olyan áldozatot látott, a ki vakon mosolyogva rohan a kész veszedelembe és durva kézzel kell visszarántani, hogy bele ne zuhanjon az örvénybe. Úgy beszélt, mintha szigoru biró lenne és mintha nem sajogna éles kínnal a saját szíve is minden kimondott szótól.

— Ne szóljon semmit, mert nem is tud semmit. Utjába akadt egy bronzarc, egy pár tüzes szem és elszédült és azt a férfit megtette bálványnak. Azt hiszi, hogy a bálványa márvány, kemény, tiszta, nemes, ahogyan kívülről mutatkozik, pedig ha egyszer összetörik — és össze fog törni . . .

Olga előre hajolt és sápadtan, lihegő ajakkal szólt közbe:

— Gerő — az Istenért — maga nem jó.

Gerő úgy tett, mintha semmitsem hallana.

— Igen — össze fog törni. Ne féljen, se én, sem más nem fogja bántani, hanem egyszer, majd egyszer össze fog omlani magától és akkor majd meg fogja látni, mi van belül. A rothadást, a szennyet, és — igen, a férgeket is. Mert tudja azt — tudja azt maga, ki ez a Kelemen?

Olga, úgy látszott, már erőt vett magán.

— Tudom — mondta csendesen és nyugodtan, hogy Gerő meglepődve nézett az arcába.

— Tudja? — És — és?

— Tudom, és nem hiszem. Óh, neki több ilyen jóakarója is van, mint maga.

Gerő hirtelen lecsillapodott. Gyerekes megindultság szorongatta, hogy pillanatra össze kellett harapni ajakát.

— De magának, magának nincs több ilyen jóakarója. Ha senkinek sem hisz, nekem higyjen. Higyje, hogy a pusztulástól akarom megóvni, hogy a boldogságát akarom, a lelke hitét, az ábrándjait és mindent, a mi maguknál az életet jelenti. Higyjen nekem, mert én — —

Nem térdepelt le, mint ilyenkor szokásos, hanem fölegyenesedett és nyugodt erővel nézett le a sápadt leányra.

— Mert én szeretem Olga. Úgy szeretem, a hogyan maga megérdemli, és úgy, a hogyan sokat gyötört szívem szeretni képes.

Olga felugrott és pár lépést hátrált. Mielőtt

szólt volna, sápadt arcán haragos pír ömlött el és szavainak megvető, éles csengése volt.

— Nagyon naivnak gondol Gerő úr. Olyan naivnak, a milyen jónak eddig én képzeltem önt. Azt mondja — azt mondja, hogy szeret, és ilyen eszközt választ, hogy reményhez juthasson és még azt kívánja, hogy higyjem el ennek az eszköznek az igazságát. Ő — ő ilyet sohasem tett volna — ő mindig dicsérte önt — ön pedig rágalmaz, hogy elfordítsa tőle a szívem.

A Gerő feje apránkint lehanyatlott. Ez az energikus, meggyalázó kijelentés úgy jött hirtelen, váratlanul és erőszakosan, mint az éjszaka sötétsége. Rágalmaz és a leány logikája szerint ez rendén való. Megakarja a maga számára szerezni szerelmét, hát lerántja a másikat, a ki már birja. Érezte, hogy visszavonhatatlanul és kénye-kedve szerint birja és hogy a leány szívében most még magasztosabb nimbussal van körülvéve a bálvány. Ezt a nimbust már nem képes eloszlatni, sehogyan sem képes, a helyett oktalan fölhevülése szégyenletes vád sarával szennyezte be emlékét, melyet az önzetlen barátság tisztes fogalma őrzött. — Ennek vége, hanem még eszébe jutott, a miért valójában jött. Nem bízott már benne már semmit, de mintha lelkiismeretének jövendő nyugalma is kívánná, hogy kimondja, jól érezve, hogy hangja erélytelen és gyenge, szinte komikus.

— Jól van Olga. Maga most olyat mondott, a mit még senki. És látja, nyugodt vagyok és csendes, mintha minden szava nem hasogatta volna az agyamat. Sőt van erőm arra is, hogy higgadtan és barátságosan — mondjuk, barátságosan, figyelmeztessem valamire. Tudja azt maga, hogy Kelemen szegény, és hogy vele összekötve életét, sok olyanról kell lemondania, a mi most életeleme, megszokott, kényelmes szükséglet? És nem gondol arra, hogy valamikor nagyobb fény is kínálkozhatik, — nem tőlem, — mástól.

A leány sápadt lett, mint a fal és csak kék szeme égett izzó tűzben.

— Elég Gerő, — elég. Ön nagyon sérteget, — ön nem tudom, — nem tudom, milyen. De jegyezze meg kérem, hogy soha, soha sem tudnék olyan emberhez menni, a kit nem szeretek.

— Soha?

— Soha! És talán ennyi magyarázatot sem kellett volna adnom.

Olyan volt, mint egy királynő, a ki szerelmes, vagy mint egy szerelmes leány, a ki koronát hord a fején. Gerő érezte, hogyan zavarodik össze fejében minden képtelen összevisszaságban. Azt sem tudta, hogyan jutott ki, mi volt vagy volt-e egyáltalán utolsó szó. Egyszer csak megcsapta arcát a havas szél és künn állt a didergő világban. Soha! Az az egyetlen szó hangzott fülében és az az egyetlen szó világította meg végzetes tévedését. Hát van egy lány, a ki előtt semmi a fény, a pompa, az élet hízelkedő, kényelmes puhasága, hanem csak a szerelem az a mindenség, a melyben, vagy a mely körül forog egész törékeny valója. És ez a leány mindenben másban hasonlít ahhoz, a ki önző szíve sugallatára hallgatva immár másodszor dobja be életét a végtelen, ködös, zajongó tengerre. Most látta, micsoda hazugság volt a mult és ez, a mi van, — micsoda sötét vakság, és ott lebegett előtte a leány arca, sértett szerelmében, gyanusított ártatlanságában fenségesen és büszkén, hogy férfiui ereje megalázkodott és összetört. És érezte, mint hagyja el apránkint sokaktól dicsért energiája, hogy helyet adjon valami lágy, csüggedt fásultságnak, erőtlen, gondolatnélküli állapotnak és a kemény aszfaltra függesztve szemét, haladt utján, mintha a kirakatok ablakaiból valami ismeretlen, szétdúlt gyámoltalan arc tükröződnék rá vissza, a minőt nem jó látni, ha az embert éppen csak egy lépés választja el a halálthozó mélységtől.

III.

A következő letargikus, tétlen állapotot a kávéház kerek asztalánál töltötte. Valami néptelenebb sarokba ülve, féléjszakákat töltött, könyökére támasztva fejét és úgy képzelte, hogy míg künn havas esőt csapkod az emberek szemébe a szél, a kávéház az egyedüli hely, a hol fáradt lelke nyugalmat találhat. Csudálatos nyugalom volt. A tegnapot a mától elválasztotta valami és a mi tegnap történt, azt csak sűrű, szürkés fátyolon keresztül látta. Mintha álmos volna szeme és úgy nézne vissza mindenre. Apránkint nevetségesnek találta az egészet és ennek jeléként fanyar ránc vésődött ajka mellé. Úgy rémlett, hogy az elmult napokban valami hősi, lovagias pózban tetszelgett, megakart menteni egy leányt és tönkre tette a renoméját. A saját renoméját, a mi büszkesége, ereje, ambiciója volt és most valami fölötte szégyenletes bukást kell kihevernie, a mihez azonban nincs már se ereje, se ambiciója.

Az első napokban még képtelen kínok gyötörték és eszeveszett gondolatok. Az élet úgy állt előtte, mint sötét, úttalan sivatag, mely elől állandó, irígy felhő takarja el a napot. Szeretett volna megmaradni egy helyen, közömbösen várva, hogy rászakadjon a felhő vagy hogy eltemesse a homok, az egyforma, unalmas és mégis izzó homok, a melynek minden atómja éget és kínoz. Szivarja füstjén keresztül vizsgálta az embereket és kimerült fantáziája csudálatos fogékonysággal ragadt meg az aprólékos, közönbös dolgokon. És míg nyitott szemmel bámult, belsejében folyton érezte a tompa zugást, mely agyából terjedt le a szíve felé és halvány fényalakként ott lebegett a leány is, szemrehányóan, sértőn, büszkén, de mindig tisztán, ártatlanul mint egy szent, a ki a vértanuság küszöbén van. Úgy érezte magát, mint az a jámbor hivő, a ki a pogány tömegbe keveredve, tehetetlenül nézi a mártir szenvedését. Szólni nem mer, — a szentet úgy sem szabadíthatná meg, ellenben biztos halálnak dobná oda a saját életét is.

Valamelyik este tovább maradt a szokottnál. Kábult volt feje a cigánymuzsikától és figyelme a rendesnél mohóbban tapadt az egyes, apró-cseprő dolgokra. Az este a leányra is kevesebbet gondolt. Hallotta, hogy a napokban lesz az esküvő és tehetetlensége tudatában lomha egykedvűséggel ült asztala mellett...

A kávéház ajtaját nagy robajjal nyitották fel. Hat-hét tagu kompánia rontott be és Gerő valami keserü elégtételt érzett, hogy megpillantotta mindjárt elől Kelement. A cilindere félre volt vágva, felöltője prémes gallérján csillogott a meleg levegőtől hirtelen megolvadt hó. Úgy látszott, ő vezeti a többit és egyébként is kimagaslott közülök. Magas, széles vállu alakja és sötétbarna, határozott metszésü arca sehogy sem illett a vézna, sápadt képü, csillogó szemü fiuk közé, a kik láthatólag gyerekes ragaszgódással lesték minden mozdulatát. Különben a pincérek rögtön két asztalt húztak össze a kaszírleány trónusa előtt. Kelemen hanyagul vetette le magát a székbe, oldala mellé húzva le egy vékony, bajusztalan sihedert, a ki mamájától megszökött mágnásgyereknek látszott és a ki mindkét lábát az asztalra rakva és cilinderét a sarokba, lökve nyafogó orrhangon kiabált pezsgő után. Valószínüleg orfeumból jöttek és már ittak. Mind egyszerre beszélt, de a rekedtes hangzavarból minduntalan kihangzott egy név, egy

exotikus név, amely akkortájt öles plakátokon egy merészen dekolettált díva arcképe alatt volt olvasható. A Gerő különös megfigyelő ösztöne most ellenállhatlanul irányult reájuk, bár nem oly nyugodtan és nem is oly szertekalandozó módon. Kelement nézte, a széles hátát, — mert háttal ült feléje — s olykor meg markáns, férfias profiljét, ha a kis mágnás hosszu nyakát simogatta. Csudálkozott, hogy a régi dühös gyűlöletnek alig érzi valami maradványát és még azt sem kívánta, hogy vajha látná Olga a bálványát itt, ebben a romlott levegőben. Most már — azt hitte — tisztában van a leányszívvel és azt képzelte, hogy talán Olga is odaülne mellé és hallgatná a frivol beszédet, a mit alig ért, és simogatná azt az érdekes arcot és boldog volna, mivel hogy mellette van. — Azok meg ott lázas hévvel fecsegtek és dicsőítették az orfeum csillagát, a kinek remek vállai lehettek. Közte és amazok közt még egy asztal volt, a hol fáradt, álmos jogászfélék szundikáltak, de a kik most mohó, szomjas tekintettel bámultak a gyöngyöző pezsgőre és előre hajolva, áhitatosan figyelték a pincért, a mint hangos puffogással nyitogatta föl az ezüstös nyaku, öblös üvegeket. Jobbról Kelemen mellett szőke pofaszakállu, nyurga fiu ült, vendelmes gyorsasággal ürítve a poharakat. Egyet felkapott és magasra emelve kiáltotta:

— A díva vállának egészségére!

És mikor a többiek kurjongatva ütögették össze a magukét, Kelemenhez fordult.

— Te Gábris — te Gábris — mondta kissé akadozva és arcátlan tekintettel — te Gábris, mondd meg ebben a — ebben a bizalmas családi körben, ha vajjon izé, — a te menyasszonyodnak van-e olyan gömbölyü válla?

— Éljen!

Ezt a mágnásgyerek kiáltotta közbe, hanem aztán ijedten hallgatott el és visszahajtotta fejét az asztalra. Kelemen megsodorta a bajuszát és mosolyogva mondta:

— Még nem láttam, de úgy hiszem úgy mutatkozik, hogy még sokkal szebb, és a mi fő, a magamé lesz.

Az angol képü ravaszul hunyorított.

— És biztosan tudod?

— No, a mennyire ilyesmit biztosan lehet tudni az asszonyról. Egyelőre legalább is...

Nem fejezhette be. Egy pillanatra éles fizikai fájdalom hasított keresztül arcán, a másikban vérhullám szökött agyába és dühös erővel ragadva meg a szék karját, hátrafordult. Gerő állt szemközt vele. Már összefonta mellén a karját és arcán az emésztő indulat lázas halványsága látszott. Maga sem tudta, hogyan került ide. Csak arra emlékezett, hogy hallott valamit és hogy az a letargikus, fásult állapot erre a valamire hirtelen leszakadt agyáról. A vére ujra lángolt, az izmai kifeszültek és a hitvány szavak lealázó értelme, a mi a vőlegény ajkáról szennyes gondolatok közé vonta be az Olga ártatlan, tiszta lényét, felkavarta a magára disputált halálos nyugalmat és az volt, a mi azelőtt és oda kellett rohannia, hogy elfojtsa kezének erőszakos, ösztönszerü, szilaj mozdulatával az utolsó szót...

A többiek már felugráltak és kétoldalról fogták Kelement. Különben nem is volt rá szükség. A mint megismerte Gerőt, kissé hátradőlt és elbocsátotta a széket. Aztán fölegyenesedett és könnyedén lerázta magáról a hirtelen kijózanodott, rémült fiúkat.

— Hagyjatok — mondta remegő indulattal hangjában, — nem csinálok skandalumot miattad se grófom. Nem akarlak kompromittálni.

Egy pillanatig farkasszemet nézett Gerővel és szemében a sötét gyűlölség szikrája felvillant.

— Rég vártam erre — folytatta aztán tompa, élevesztett hangon — rég vártam, de én akartam kezdeni. Kár, — mindegy. Reméllem, ha sérteni tudsz, lemondtál a többi elvedről is... Utamban vagy.

Már nyugodt és mozdulatlan volt az arca és csak az ajka széle nedvesedett meg. Gerőnek azonban minden csepp vére izzott és nem is igen tudta, mit beszél.

— Óh igen — meg kell tőled szabadítanom Olgát. Most már minden áron meg kell.

— Meglássuk — mondta gúnyosan Kelemen, aztán, mintha eszébe jutott volna valami, hirtelen hozzátette: — Hanem a párbaj okát nem szokás elbeszélni.

Gerő nem felelt. Érezte, hogy ha még soká ott áll szemben ezzel az emberrel, minden kis józansága felmondja a szolgálatot. Ez az ember még most is arra gondol, mint takarhatja el rémületes gonoszságát menyasszonya előtt. Visszaült helyére és csudálkozott, hogy micsoda nagy nyugalommal terelődnek gondolatai barátai felé, a kik majd elintézik az ügyét, sőt az izgatott zúgáson keresztül hallotta, a mint az egyik jogász fontoskodó komolysággal mondja a másiknak:

— Remek, világraszóló párbaj lesz. Mindkettő pompás lövő . . . Egyszer láttam . . . Az egyik ott hagyja a fogát.

Az egyik ott hagyja a fogát . . .

. . . A kis, havas tisztáson, a kopasz, zuzmarás fák alatt, míg a párbajsegédek a pisztolyokat vizsgálgatták s a távolságot kimérték, mégegyszer átgondolta az egészet. Soha senkivel ki nem kötött, morális és vallási érzéke minduntalan fellázadt a párbaj divatos hóbortja ellen és eddig nem is igen került fáradtságába, hogy kitérjen a kötekedő összetűzések elől. Bátorsága ereje, ügyessége elhárították a gyávaság vádját s következetes nyugalma bizonyos imponáló fölényt biztosított számára azok előtt, kiknél ez a következetes nyugalom hiányzott. Hanem tegnap óta minden megfordult. Tegnap óta csak egy gondolat égett agyában. A kényszerült letargia, mely csak tehetetlensége érzetében ragadt rá és úgy hatott, mint a lassan ölő méreg, azonnal eltünt, a mint felvillant az egyedüli, de biztos mód a leány megmentésére. Le fogja lőni azt az embert, mint az útjába kerülő veszett kutyát és visszatereli a leányt arra az útra, mely az igazi boldogsághoz vezet. Azok a morális kapcsok egy

Petneházy
Benczur *Budavár visszafoglalása* című képéből.

kicsit akadékoskodtak, de belátta, hogy semmi más eszköz nincs. A leány nem hinne semmit, vagy ha hinne, a Kelemen misztikus hatalma akkor is eloszlatná a gyönge kétségeket. Most már tudta, mit jelent a gyönge szív szerelme, ha cinikus, öntudatos erő izgatja és tudta, hogy ez az erő másként nem szűnik meg, csak az élettel együtt. Ezt az életet fogja hát szétrombolni és azután — pillanatra — benne is felülkerekedett a kába remény, mely mindannyiszor felülkerekedik az emberben, ha félig vakon a jelen nyomoruságától néz a jövőbe.

Pillanatig tartott és el is tünt, mielőtt ideje lett volna beleélni magát, a mi oly gyorsan megy, ha boldogsággal ámítjuk magunkat. Az öntudatlan remény beleveszett egy jelenetbe, a mit oly tisztán látott, mintha ott állana a leány mellett kezdődő kétségeivel, a bizonytalan jövő titkos borzongásával és látta a kadét nyegle szavaira összerezzenő bájos arcot és hallotta a csendes, mélázó, komoly hangot, mely szinte megdöbbentette:

— Én nem hiszem, hogy akadjon lény, a ki gond nélkül fűzné életét a más gyilkosához, még ha ez a gyilkosság érte történt is. Én legalább érzem, sohasem tudnám megszorítani a vérrel beszennyezett kezet, annál kevésbbé volnék képes örökre átengedni neki a magamét.

Látta, hallotta és tudta, hogy ez a leány meggyőződése, az érzékeny, félénk, tiszta leányé és jövője — a mi így következik — egy pillanatra megakasztotta a szíve verését. Egy gyilkosság terhe, a leány megvetése fogja kisérni és annak a másiknak emlékét a szentség nimbusa veszi körül. Áldozat lesz és nem gonosztevő és ennek a véres áldozatnak magasztos emléke elzárja a leányt minden más boldogság elől. Szinte látta az egészet és a kisértő, fojtogató látvány nyomában egy másik gondolat villant fel, mely édes nyugalommal áradt szívére, hogy elszánt, férfias határozattá érlelődjön.

A segédek már elkészültek s az egyik monotón hangon ledarálta a békítési kisérletet. Amaz ott türelmetlenül dobta el cigarettáját és elfoglalta helyét. Gerő is helyére állt és még volt ideje befejezni a gondolatot. Meg fog halni és halála megszabadítja a leányt a sötét jövőtől. El fogja hinni, hogy minden úgy történt, a hogy történt, ha véres árnya lesz a bizonyíték és bízott az emberekben, hogy halálának igaz oka eljut a leányhoz. És ha eljut, megtisztul emléke attól a sártól, a mit a sors gúnyos szatirája dobott reá és annak a másiknak hatalma megsemmisül, szétfoszlik, mint a párázat áldozata önzetlen tisztaságán. Ugyan nem önzetlen — soha ilyen kellemes, jóleső nyugalmat nem érzett — még pár mozdulat az élet, aztán megmerevül szívében az utolsó gondolat az utolsó dobbanással. Úgy képzelte, hogy ez az utolsó gondolat általkiséri a másik világra, de eljut a leányhoz is, hogy biztos menedékévé váljon az erős kisértés ellenében.

A segédek jelt adtak. Kelemen fölemelte karját és célzott. Gerő aggódva látta, hogy ellenfelének keze a hidegtől vagy mitől remeg. Úgy is volt. A golyó vállát horzsolta. És aztán látta, hogy elhalványul és csukott szemhéjjal áll helyén. Háta mögött zuzmarás ág nyúlt ki a ködös levegőben, azon túl szűk erdei ösvény következett. Egy pillanatra megremegett a gondolatnál, ha az ostoba golyó még egy tévedése meghiusítaná a nehezen várt édes megsemmisülést és célba vette a faágat. Az ágból — a lövés után — apró szilánkok hullottak a hóra. A segédek előugrottak, hanem Kelemen rekedt hangon kért más pisztolyt. Gerő most már egyenesen belelátott a csőbe és csöndesen mosolyogva gondolta el, hogy pár perc mulva az a másik diadalmas megkönnyebbült lélekkel távozik és azt fogja hinni, hogy már nincs semmi akadály, hanem övé a leány testestül-lelkestül. És nem képzeli, hogy biztos, kiszámított lövése biztos, kiszámított terveit is szétrombolja. A másik pillanatban már nem gondolt semmit.

Cyprián Ujfalvy

Tanulmányfej
Benczur *Budavár visszafoglalása* című képéhez.

Uj Idők 1896. II. 20. f.

SPORT

ASZTALI TENISZEZŐINK MEGISMÉTELTÉK A MULTÉVI BRAVURT: MINDEN SZÁMBAN GYŐZTEK POZSONYBAN

Szombaton és vasárnap teljes erővel folytak Pozsonyban a *Tschammer-kupáért vivott asztali tenisz küzdelmek.* A többnapos verseny vasárnap a késő esti órákban *a magyar szinek teljes győzelmével ért véget. Valamennyi számban a magyarok győzedelmeskedtek.*

Szombaton a német csapat 5:0 arányban győzött a román együttes ellen. Az érdeklődés középpontjában a *magyar—szlovák* férfi döntő mérkőzés állott, amely este 8 órakor került sorra. A mérkőzés erős küzdelem után *a magyar csapat 5:4 arányu megérdemelt győzelmével végződött.* A legutolsó férfi csapat mérkőzésen *a magyar együttes 5:0 arányban fölényesen győzte le a horvát csapatot,* a női mérkőzésen pedig *a magyar válogatott 3:0 arányban verte a németeket.* A *magyar együttes ezzel a győzelmével megszerezte a Tschammer Kupa védelmét Szlovákia és Németország válogatottjai előtt.* A többi szám végeredménye: férfi egyes: 1. Harangozó I., 2. Harangozó II., női egyes: 1. Farkas Gizi, 2. Pritzi (német), férfi páros: 1 Harangozó I. és II., 2. Till, Rózsa, női páros: 1. Farkas Gizi, Kolozsvári Sári, 2. K. Mednyánszky Mária és Király Baba, vegyes páros: 1. Sidó, Farkas Gizi, 2. Harangozó II. és Kolozsvári Sári.

A versenyek befejezése után a győztes magyar csapat lelkes ünneplése közben az ünnepélyes dijkiosztás következett. A magyar együttes nyolc tagja Tátralomnicra u'azott, ahol a szerdán kezdődő versenyeken vesz részt, a csapat négy tagja, Rózsa, Farkas József, Koncz és Vladone pedig visszautazott Budapestre.

A HTVK NYERTE A TÖRCSAPATBAJNOKSÁGOT

A Magyar Vivó Szövetség a HTVK váci-utcai vivótermében rendezte meg az idei törcsapatbajnoki versenyeket. Öt egyesület legjobb törvivói szálltak sikra a bajnokságért, amelynek előmérkőzései reggel 9 órakor kezdődtek. Délután 5 órakor került sor a döntő küzdelmekre. A bajnoki versenyt izgalmas küzdelem után *a HTVK csapata nyerte meg 4 győzelemmel,* 2. a BBTE 3 gy., 3. MAC 2 gy., 4. BEAC 1 gy., 5. MAFC győzelem nélkül. A BBTE—MAC közötti küzdelem során a MAC 9:4 állásnál feladta a versenyt, hasonlókép a BEAC—MAFC csapatmérkőzés során 9:5 állásnál a MAFC együttese, a HTVK—MAC küzdelem során 9:3 állásnál a MAC együttese adta fel a küzdelmet. A HTVK 16:0 arányban verte a MAFC együttesét. *Bedő, Berczelly, Maszlay* és *Hátszeghy* 4—4 győzelmet arattak.

KORLÁTOZÁSOK A „VILLÁMIGAZOLÁSOK" TERÉN

Az MLSz országos tanácsának ülésén ismertették a sportfőhatóság által jóváhagyott működési, általános és bajnoki szabályzatot. A tanács felemelte a felülvizsgálati kérelem, a felebbezés és óvás díját és elfogadta az országos elnökség javaslatát azoknak a játékosoknak átigazolására vonatkozóan, akik valamely 1944. évi országos ifjusági edzőtáborban vesznek részt. Ezek a táborozás utolsó napjától számitott 6 hónap eltelte után igazolhatók uj egyesületbe, ha ehhez az anyaegyesület hozzájárul. A tanacs ezenkivül korlátozásokat léptetett életbe a „villámigazolás" terén.

MEZEI FUTÓVERSENYEK

Az *OTE* vasárnap délelőtt az óbudai pálya környékén 1000 méteres távon rendezte meg női mezei futó toborzó versenyét, amelyen 22 futó indult. Első lett *Horányi* Irén 3:46 p., 2. Sallay Erzsébet 3:52 p., 3. Ágoston Margit 3:56 p.

Az *UTE* a Megyeri-uti sporttelep környékén 2 km-es távon rendezett mezei futó toborzóversenyén 1. *Jákói* 7:36 p., 2. Bokor 7:37 p., 3. Zubak 7:48 p.

BANKKÖZI EGYÉNI KIZÁRÁSOS KARDVIVÓ VERSENY

A Pénzintézeti Sportegyesületek Ligája vasárnap bonyolitotta le bankközi egyéni kizárásos kardvivó versenyét. Érdekes küzdelem után a nyolcas döntő eredménye: 1. *Kerekes* (Magyar Bank) 7 győzelemmel, 2. Pazár (Hitelbank) 6 gy., 3. vitéz Zalai (Hitelbank) 5 gy., 4. Szentirmay (P. K.), 5. Oltay (P. K.), 6. Nagy (Hitelbank), 7. Szegedi (P. K.), 8. Fehérvári (P. K.).

A MAFC ORSZÁGOS BIRKÓZÓ VERSENYE

A *MAFC* az Állatorvosi Főiskola tornatermében rendezte meg II. oszt *országos birkózó versenyét,* amelyen 106 birkózó indult. A viadalok reggel 9 órától éjfélig tartottak. Erős és izgalmas küzdelmek után az egyes sulycsoportok eredménye a következő: Légsuly: 1. *Deli* (WMTK), 2. Lévai (Szabadka); pehelysuly: 1. *Berde* (VII. ker. LE), 2. Kirer (Nagykőrös); könnyüsuly: 1. *Pallós* (BVSC), 2. Meleg (Postás); váltósuly: 1. *Gergely* (WMTK), 2. Nemes (Ganz); középsuly: 1. *Sólyom* (MÁVAG), 2. Rápolti (Szabadka); félnehézsuly: 1. *Balog* (Szabadka), 2. Töröcsik (Ganz); nehézsuly: 1. *Bartos* (Szabadka), 2. Német (Ganz).

△ **Sportkitüntetés.** Az Országos Sport Központ Pardely István róm. kat. tanító, tart. hadnagyot a lövészsport fejlesztése terén kifejtett sikeres munkásságáért a legnagyobb magyar sportéremmel, a Magyar Sportérem II. osztályával tüntette ki.

SZINHÁZ-MŰVÉSZET

A Benczur emlékkiállitás a Szépművészeti Muzeumban

Egy stilus és egy technika — még a nagy stilus és nagy technika is — elavulhatnak, de egy nagy festőművész soha. Szomoru is volna, ha az egymás nyomába lépő stilusok nyomtalanul törölnék el előzőiket. — Az ember megáll a Szépművészeti Muzeum Benczur-kiállításának termeiben, az óriási képek valamelyike — mondjuk a Vajk megkeresztelése — előtt és arra gondol, hogy igen, az bizonyos, ha ma festene valaki igy, ennyire kidolgozva az alakokat, a részleteket, a ruhák testiségét, szinte domborművüen emelve ki a tárgyakat, hát az bizony hamis volna és erőszakolt, de ez a kép mégsem az s a többi képek sem azok, — sötét és arany és vörös mélyeikben a kiegyezés utáni kor, a századvéget megelőző évtizedek valósága lebeg. Ők ilyennek érezték a valóságot, hatalmas alakokkal, pompával, teátrális jelenetekkel, biborral, márványnyal és arannyal zsufoltnak, és ezt fejezi ki Benczur műve. A stilus és a technika elavulhatott azóta, de a nagy festő nagy festő maradt. Ha valaki csak egyetlenegyszer is látta eredetiben Rembrandt valamelyik nagy képét, mondjuk az „Éjszakai őrjárat"-ot, sohasem felejti el azt a benyomást, amit az tett rá, hogy mintha csak valami démon szaggatta volna szét előtte a festményekkel borított falat, a Rembrandt-kép óriási négyszögében s annak keretébe fogva feketén és tündökölve tárulna fel előtte valamiféle vizió; ha Benczur nem is Rembrand, akkor is óriási hatást keltenek a képei ma. Nagy az, aki nagy mértékkel és nagy feladatokkal mérkőzik. A mai festők legtöbbje valamiféle részletfeladatot vállal.

Egy-egy szinskálában szeret festeni, vagy valamiféle optikai probléma érdekli, egy-egy tájcsoport, vagy az emberi arcok, vagy a virágcsendélet; Benczur arra vállalkozott, hogy megjeleniti a magyar történelem pompázó és tragikus jeleneteit s megküzd mindazzal, ami ott mint feladatul kinálkozik akár a fény esésével, akár ruhák aranyának tündöklésével, akár az emberarcokkal. Nemzete multja volt az, amit ki akar fejezni, s ezt meg is valósitotta nagyméretü képeken, csillogó jelenetekkel, szenvedélyt és tragédiát lehellő alakokkal afféle egyetlen képbe zsufolt Jókai-regényekkel, vagy legalább is Jókai-tableaukkal. *Korát* fejezte ki. Vagy legyünk még pontosabbak: *kifejezte* korát.. A legnagyobbakkal összevetve ezért másodrangu: mert engedte, hogy szemén, képzeletén és ecsetén át mindenekelőtt kora fejeződjék ki s ne a Korokon Tuli pmint például éppen Rembrandnál). De az, amit kora számára és kora eszközeivel kifejezett, az századok ostromát állja. A Szépművészeti Muzeum vezetőségétől nagyszerü gondolat volt összegyüjteni és együtt mutatni meg félszáznál több képét. Ilyen kiállitások szakemberek és művészettörténet előtt is ujra értékelhetnek egy festőt, nagyközönség számára feltétlenül élmény és eligazitás, azonkivül talán elsősorban a magyar festészet egy-egy vonalba, pepecselésbe és apróműnkába veszett irányának és művelőinek is hasznos, sőt szükséges. Az a nagy képzelet és bátorság, amivel ő nagy témákhoz nyul és vászonra is viszi őket: jó, ha insprál ma, amikor festőink legtöbbje (s nemcsak az átlag!) megfélemiedetten huzódik be egy-egy részletfeladat megoldásába...

IJJAS ANTAL

Rácz Vali önálló estje

Vasárnap este a Vigadó nagytermét zsufolásig megtöltő rajongó hallgatóság előtt zajlott le *Rácz* Valinak, a méltán népszerü sanzonénekesnőnek önálló estje. A művésznő rendkivül gazdag és változatos műsorral lepte meg közönségét, vidám és komoly számok váltogatták egymást, nagy sikere volt egy katonadal-egyvelegnek s egy pompás jazzdal-sorozatnak. Rácz Vali abszolut muzikális és mély szinezetü hangjával nagyszerüen tud bánni. Kár, hogy keveset látjuk a komoly hangversenydobogón, pedig vasárnapi sikere is kivételes volt. A Solymossy—Bródy kétzongorás jazz-duo szenzációs produkciói és a Pécsi Öregdiákok tréfái töltötték ki az énekszüneteket.

— **Ma: Geszler** szerzői est. Z. tél 7.

Zenei események

Dániel Ernő és *Martzy* Johanna szonátamatinéját hallgattuk meg vasárnap a Zeneművészeti Főiskola nagytermében. Annak ellenére, hogy kamaramuzsikáról volt szó, feltünően nagyszámu közönség gyült össze. Mindenekelőtt *Martzy* Johannáról, erről a nagy hegedüstehetségről kell megirni, hogy most, amikor a kamarazene területén is kipróbálta képességét, teljes mértékben igazolta várakozásunkat. Észrevehette a közönség, menynyire s mekkora önzetlenséggel ügyelt rá, hogy a zongorában egyenrangu társat lásson. Finom érzékkel az aprólékos gonddal kimüvelt, minden árnyalatot érvényesitő játékot tartotta szem előtt, természetesen a hegedülésről alkotott eszményi felfogásában. Kevesen tudnak olyan tiszta, kendőzetlen, keresetlenhangu *Beethoven-adagiot* megcsinálni, mint amilyet a Tavaszi szonátában elénk állitott. Ez a csodálatosan üde, frissillatu alkotás különben is tökéletesen illett a művésznő egyéniségéhez. A Ravel-szonáta, valamint Brahms: D-moll szonátája ugyancsak bő alkalmat nyujtott a sokoldalu megnyilatkozásra és a *stiluskérdés* felvetésére is. Martzy kétségkivül az a hegedüs, aki minden előadói problémát az értelem tündöklő sugarába állit és hatalmas akaraterejével győzedelmeskedik a nehézségeken.

Nem lehet azonban eltitkolnunk azt a véleményünket, hogy semmikép sem tartottuk szerencsésnek Martzy Johanna és Dániel Ernő szövetkezését. Dániel már sok esetben bebizonyitotta, hogy mint *szólóművész* igen jelentős sulyu teljesitményt tud nyujtani, éppen akaraterős, mindent leigázó játékával. Amitől féltünk, bekövetkezett: a művész a kamarazenélésben sem tudta megtagadni önmagát. Igy aztán a finom tónusokra hangolt hegedü mellett gyakran nyersen, sőt erőszakosan hangzott a zongoraszólam.

*

A Székesfővárosi Zenekar vasárnap délutáni hangversenyén magyar bemutató szerepelt: *Geszler* György II. zongoraversenye. A fiatal zeneszerző ebben a művében következetesen valósitja meg maga elé tüzött célját. A zongoraverseny szigoruan diatonikus skálafelépitésü, a tiszta zenei szerkesztés szabályait követi és teljes egészében ellene mond az atonalitásnak. Igen mozgalmasan indul az első tétel, az expozició nagyon jó, azonnal felkelti az érdeklődést. Bizonyos állandó nyugtalan légkört teremt a szerző azzal, hogy a zongorát négy negyedben játszatja, a zenekart pedig háromnegyedes beosztásban szólaltatja meg. A szerkezet igen világos, mindvégig áttekinthető s ezt a *teljesen azonos jellegü* s hangulatu tételek is szolgálják. Szerencsésen kerülte el a szerző a problémák felvetését (eltekintve a mesterségbeli kérdésektől). Műve koncertetüdnek is beillenék. *Wehner* Tibor, aki a zongoraszólamot játszotta, egyéb lehetőségek hijján mint virtuóz csillogtatta tehetségét. A hangversenyen Händel: Concerto grosso-ja (G-moll). Dukas Büvészinas cimü szimfonikus költeménye és Brahms IV. szimfoniája szerepelt. A vezénylő *Paul* Tibor főleg a Dukas-szerzeményben mutatta meg képességeit. *(SZ. I.)*

A berni magyar kiállitás megnyitása

A Bund cimü svájci lap fényképekkel kisért hosszabb beszámolót közöl a berni magyar képzőművészet ünnepélyes megnyitásáról. A meleghangu közlemény örömmel üdvözli a magyar kiállitást, mint a svájci-magyar kulturális kapcsolatok további elmélyitésének jelét, hangsulyozván, hogy a kiállitás megrendezésével egy a Svájchoz közel álló nép nagystilü művészete válik hozzáférhetővé a svájci közönség számára. A lap ismerteti a kiállitáson a svájci és magyar részről elhangzott beszédeket, igy vitéz Haasz Aladár miniszteri osztályfőnöknek, a magyar kultuszminisztérium művészeti osztálya vezetőjének beszédét és közli a megnyitáson megjelent előkelőségek névsorát.

— **Az Operaház balettkara is fellép** azon a nagyszabásu Keringő-esten, melyet február 5-én, szombaton este 6 órai kezdettel rendeznek meg a Magyar Művelődés Házában. Az esten Strauss, Lehár és a legismertebb zeneszerzők legszebb keringői hangzanak el a Székesfővárosi Zenekar és a Földényi Kórus előadásában. Az egyes dallamokra az Operaház női balettkara és Csányi László táncol, Barabás Sári pedig a legszebb keringőket énekli.

Kérjen mutatványszámot!

KATOLIKUS SZEMLE

FELELŐS SZERKESZTŐ
RADÓ POLIKÁRP

1944
FEBRUÁR

Meszlényi Antal: Szent Margit magyarsága — Balogh Albin: Németek és franciák a magyar fővárosban — Figyelő — Pénzes Balduin: Féja a mérlegen — Szemlék — Balanyi György: Egy jó plébániatörténet — Juhász Kálmán: Az egyháztörténész szemhatára — Nádasy Alfonz: Közönség, zenei bemutatók — Szunyogh X. Ferenc: Himnuszok könyve — Jajczay János: Képzőművészeti szemle — Szira Béla: Színház — Birálatok

KIADJA A SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT
(Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.)

Ára évi 10 P.

Az előfizetők kedvezményes előnyáron kapják — tankönyvek kivételével — a társulati kiadványokat.

A Wiener Sängerknaben

világhirü együttese utoljára közel hét esztendő előtt járt a magyar fővárosban. A közönség elragadtatással fogadta a nagytehetségü gyermekművészekből összeállitott énekkar klasszikus, óklasszikus és népies-romantikus énekszámait, amelyeket a gyermeki hangok szinte mennyei tisztasága mellett igazi művészi tudással, a legkomolyabb zenében való elmélyedésre való megértéssel és karmesterükhöz való szinte bámulatosan precíz alkalmazkodással adtak elő. A föld két félgömbjét bejárt és világszerte ünnepelt gyermekkar ezeket a kiválóságait csak egészen különleges nevelés alapján szerezhette meg. A bécsi énekesfiuk nevelőintézete a bécsi Langegasse-ban van, egy régi remekmivü kis barokkpalotában, ahová csak a legnagyobb gondossággal kiválasztott, két igen szigoru vizsgán megrostált, komoly zenei tehetségü és hajlandóságu növendékek juthatnak be. Az intézet növendékei minden tekintetben igen gondos nevelésben részesülnek, de természetesen elsősorban a zene jegyében, amelynek elhivatott ifju művelői. „Sängerknabe" volt valamikor Schubert is, a világ legnépszerübb, halhatatlan dalszerzője. Bécs kis dalosai most ismét ellátogatnak hozzánk: tudvalevőleg két hangversenyre készülnek Budapesten a Katolikus Diákotthon Mozgalom javára: február 1-én este háromnegyedhét órakor a Magyar Művelődés Házában és február 2-án délután négy órakor a Zeneművészeti Főiskola nagytermében. Miután azonban még mindig tömegesek a jegyigénylések, a rendezőségnek sikerült biztositania a Wiener Sängerknabennak egy harmadik hangversenyét is, amely szintén február 2-án este háromnegyedhét órakor lesz a Zeneművészeti Főiskola nagytermében. Műsoruk egészen uj és megkapóan szép. A műsor első felében középkori mesterek és Schubert müveit adják elő, a második részt egy teljes kis vigopera előadása tölti ki, amelynek zenéje a nagy bécsi zeneköltő legszebb müveiből van összeállitva. Mindhárom hangversenyt az együttes kitünő és rajongva szeretett karmestere: Ferdinand Grossmann vezényli. A február 1.-i és 2-iki esti előadásra jegyek korlátolt számban még kaphatók: Actio Catholica, IV., Ferenciek-tere 7., Harmonia Művészeti Szövetkezet, V., Mária Valéria-u. 12. és VII., Rákóczi-ut 36. (Szövetkezeti Bolt), Magyar Művelődés Háza, VIII., Tisza Kálmán-tér, Népmüvelési Bizottság, IV., Szép-utca 5., Rózsavölgyi és Társa, IV., Szervita-tér 5., Szent István Társulat Könyvkereskedése, IV., Kecskeméti-utca 2. és a Zeneművészeti Főiskola portásánál.

*

Európa egyik leghiresebb fiu énekkara, a Wiener Sängerknaben együttese, két estén Budapesten vendégszerepel. Február 1-i hangversenyüket, amelynek müsorán Schubert-müvek szerepelnek, a rádió is közvetiteni fogja. A hangverseny első részét kedden 19 órakor Budapest I. sugározza, a második részét pedig 20 óra 05 perces kezdettel Budapest II. adoállomása.

DIÁKOTTHONAINKÉRT!

A Katolikus Diákotthon céljaira ujabban a következő adományok érkeztek:

Ötven pengőt özv. Balhauser Istvánné, Simon Vince, Gazdakör Ukk, Rk. elemi isk. alsótagozata Ukk, Stein Ágoston, Rk. iskola VII—VIII. osztálya Bérbaltavár, Kalot egylet Rum, Pásztori József, Alvinci József, Rékai Margit, Katolikus leánykör Csapod, Királymezey Tibor, Hanczlik István, dr. Schaub László, Herger Zoltán, Rk. iskola Fedémes, Kalot és Kalász egyletek Tiszapalkonya, Parzák Gusztáv, Balogh Miklós, Csenthi Lajos, Wagner Zsigmond, dr. Mihalik István, Hangya szövetkezet Zebegény, III. kerületi Föld- és Szőlőmüvelési Egylet Budapest, Wilczek Ernő és neje, dr. Romhányi Rafael, Kalász leánykör Kajár, Unfermüller testvérek Szentes, Simon János, Molnár Béla.

A kalocsai érsek ujévi szózata

Gróz József kalocsai érsek az ujesztendő alkalmából latinnyelvű szózattal fordult az érseki főegyházmegye papságához és rajtuk keresztül a hivekhez. Miután jókivánatait fejezi ki az ujesztendőre, visszapillantást vet az elmult év eseményeire s ezek között elsősorban kiemeli az Actio Catholica Katolikus Diákotthon Mozgalmának a jelentőségét. Megelégedését fejezi ki, hogy a legtöbb helyen az errevonatkozó gyüjtés a megfelelő eredményeket érte el és kéri, hogy ezt a munkát, amelynek olyan nagy jelentősége van, tovább folytassák. El kell érni — mondja többek között az érsek —, hogy a főegyházmegyében minden lélekszám után legalább egy pengő gyüljön össze. Felhivja ezután a papság figyelmét a papi hivatást előkészitő tervezet munkájára és annak fontosságára. Kéri, hogy ezt gyakran fejtsék ki a hivek előtt is. Ezután a főpásztori szózat Árpádházi Boldog Margit szenttéavatásának na... jelentőségével foglalkozik az Egyház és a magyar nemzet szempontjából. A papság utján inti a hiveket, hogy minden hónap első péntekén, amely a Szent Szivnek van szentelve, könyörögjenek a jóságos Istenhez, hogy a háboru borzalmait háritsa el tőlünk és vezessen bennünket az élet javulására s tegyen méltóvá a szív békéjére és a közösség nyugalmára.

FEBRUÁR 2., GYERTYASZENTELŐ BOLDOGASSZONY ÜNNEPE. A fehér szinben mondott misének saját szövege van Gloriával és Credoval. Evangélium Szent Lukács szerint (2, 22—32.): „Miután elteltek Mária megtisztulása napjai, Mózes törvénye szerint felvivék Jézust Jeruzsálembe, hogy bemutassák az Urnak..." Prefáció a karácsonyról. — Ezen az ünnepen az ünnepi (plebániai, káptalani, konventuális) mise előtt történik a gyertyaszentelés szertartása és az azt követő körmenet a megszentelt gyertyákkal. A megszentelt gyertyát a következő szentmisében az evangélium alatt, valamint Urfelmutatástól szentáldozásig égve tartjuk kézben. A következő nap, Szent Balázs püspökvértanu napján szokásos a templomokban az ugynevezett Balázs-áldás.

A GYERTYASZENTELŐ BOLDOGASSZONY ÜNNEP EGYHÁZI ZENÉJE. Febrár 2-án, Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepén a népénekes szentmisék kötelező énekrendje a következő: 173. Aldozzunk hiv keresztények, 127. O szentséges, ó kegyelmes, 192. O dicsőséges, ó ékességes, 163. Ki negyven nap előtt. — A **Koronázó** főtemplom ének és zenekara d. e. 10 órakor Bárd Lajos vezetésével Liszt: Koronázási miséjét adja elő. A szentmisét megelőző szertartásos énekeket a férfikar Várhelyi Antal vezetésével gregorián dallamok szerint énekiik. — A **belvárosi** főplebániatemplom ének- és zenekara d. e. 10 órakor Beliczay: F-dur miséjét adja elő. Kersch: Diffusa est.. A gyertyaszentelési szertartást gregorián korális, a körmenet alatt Bárdos: Adorna thalamum. A 12 órai kismisén Kereszty: Boldogságos Krisztus Anyja, Arcadelt: Ave Maria, Bárdos: Nyujtsd ki mennyből, Harmat: Üdvözlégy Mária. Vezényel Berg Ottó, orgonál Kereszty Jenő. — A **Városmajori** plebániatemplom vegyeskara d. e. 10 órakor Pintér Lajos karnagy vezetésével és Palotay György orgonakiséretével a következőt adja elő: a megszentelt gyertyák kiosztása alatt Lumen ad revelationem és Exurge Domine korális antifona. Körmenet alatt Nagy Olivér feldolgozásában: Ki negyven nap előtt (négy szólam). A mise alatt az előirt népénekek. A szentbeszédet dr. Körtvélyessy-Linzenbold Ferenc hittanár mondja. (Rádióközvetítés.)

A Ciszterci Rend zirci kongregációjának névtára a napokban hagyta el a sajtót. A szépen kiállitott 77 oldalas névtár a Cisztercita Rend kormányzatáról és működéséről a következő képet nyujtja: Jelenlegi apátja *Endrédy* Vendel, aki Fértőendréden született 1895. január 19-én; apáttá 1939. március 18-án választották, a zirci apátság alapitása óta, 1182-től ismert zirci apátok sorában a 49-ik; ötödik éve áll rendje élén, amelynek személyzete a következő: teljes létszám 213, ebből áldozópap (közöttük 9 aranymisés) 155, egyszerü fogadalmas növendék 46, novicius 11. A Ciszterci Hittudományi Főiskolán 6 tanár gondoskodik 31 növendék papi kiképzéséről; a budapesti Ciszterci Tanárképző Főiskolán pedig 3 tanár vezetése mellett látogatja 15 növendék a Pázmány-egyetem előadásait. Öt középiskolában (budai, egri, baiai, pécsi és székesfehérvári) a rend 2629 tanulót nevel és oktat 36 tanár által. 15 plebánián 46.579 hivő lelkipásztorkodását végzi és 3442 elemi, illetve továbbképzős iskolást tanit 15 lelkész és 11 segédlelkész, illetőleg hitoktató. Rendi hivatalokban 16 ember működik, köztük okl. gazda 4. Nyugalomban van 9. Az egyetemi tanitás terén működik 3 nyilvános rendes tanár, 1 c. rendkiv. tanár és 2 magántanár. Tankerületi főigazgató van: 1 tényleges, 1 címzetes. Azonkivül a rend tagjai között van 1 miniszteri osztályfőnök, 1 kormányfőtanácsos, 2 gazdasági főtanácsos, 4 tanügyi főtanácsos, a Magyar Tudományos Akadémiának 2, a Szent István Akadémiának 8 tagja, hittudományi doktor 25, bölcsészdoktor 48. A Cisztercita Rend generális apátja Edmundus Bernardini, aki Rómában székel. Hadolttja a rendnek az elmult évben 4 volt. A rend nesztora jelenleg *Légár* Hugó (nyugalomban Szentgotthárdon), aki 1861. augusztus 3-án született, legifjabb tagja *Marton* Henrik novicius Zircen.

A budai szentferencrendi Oltáregylet a Zárda-utca 4. szám alatt lévő kulturházában február 2-án, 5 órai kezdettel jótékonycélu délutánt rendez, amelyen a Pesti Szent Anna Kollégium egyetemi és főiskolai hallgatónői gazdag müsort adnak elő. Az előadással kapcsolatban buffet és tombola is lesz. A jegyek ára 4.50 pengő és 3 pengő. Jegyek az egyházközségi irodában kaphatók.

LELKIGYAKORLATOK MÁRCIUS—ÁPRILIS FOLYAMÁN A PÉCELI LELKIGYAKORLATOS HÁZBAN

Március 1—5-ig: Jászapáti Egyházközség.
Március 6—10-ig: Ujpest-megyeri női csoport — P. Dittrich Imre C. op.
Március 10—14-ig: Kaposvári Leánygimnázium VII.—VIII. o.
Március 14—18-ig: Budapest Felsőkrisztinavárosi Oltáregyesület — P. Belányi István S. J.
Március 18—21-ig: Egyetemisták.
Március 24—28-ig: Első Magyar Ált. Biztositó Társaság tisztviselői.
Március 28—április 1-ig: Zrinyi Ilona-leánygimnázium.
Április 2—8-ig: Apostolok Királynője Urhölgyek Mária Kongregációja.
Április 11—15-ig: M. kir. Postatisztviselőnők.
Április 15—25-ig: Orsz. Jézus Szive Szövetség tagjainak — P. Zsiros Ferenc S. J.
Április 20—24-ig: Budapest V., Sziget-utcai Nőipariskola — P. Polgár András S. J.
Április 26—30-ig: Szolnok-ujvárosi Szentlélek Plebánia hivei — P. Gyenis András S. J.

A lelkigyakorlatok a jelzett első nap estéjén kezdődnek és az utolsó nap reggelén fejeződnek be. Ellátás három és fél napra egyágyas szobában 42.—, két-háromágyas szobában 30.— P, öt napra 52.—, és 50.— P. Jelentkezni lehet legalább 15 nappal előbb kivánatos 3.— P előleg beküldésével. A meghirdetett lelkigyakorlatokra bárki jelentkezhet.

ÁRPÁDHÁZI SZENT MARGIT-ÜNNEPSÉGEK POZSONYBAN

Pozsony, január 31.

(*Magyar Távirati Iroda*) Árpádházi Boldog Margit szenttéavatása alkalmából vasárnap délelőtt a pozsonyi Szent Márton székesegyházban ünnepélyes szentmise volt. A szentmisét báró *Jeszenák* Gábor pápai prelátus, prépost-kanonok celebrálta nagy papi segédlettel. Az evangélium után dr. *Körper* Károly kanonok a Dóm plebánosa szlovák, német, majd magyar nyelven mondott szentbeszédet, amelyben a római katolikus anyaszentegyháznak évszázadok óta nagy tisztelejnek örvendő Árpádházi Boldog Margit személyiségét méltatta. A szentmise alatt dr. *Sátek* József vezetése mellett a római katolikus teológia hallgatói énekeltek, mise után pedig a pápai himnuszt énekelték. Karnagy volt *Albrecht* Sándor, az orgonánál *Németh* István László játszott. A Dóm zsufolásig megtelt hivekkel, a szentegyházban ott láttuk dr. *Burzio* vatikáni ügyvivőt, a szlovák kormány képviseletében *Sivák* József iskolaügyi miniszter jelent meg. A magyar királyi követséget dr. borsósházi *Kuhl* Lajos követ, meghatalmazott miniszter és *Lipcsey Magyar* Sándor vezérkari őrnagy, katonai attassé képviselte. Megjelent a szentmisén *Esterházy* János, a szlovákiai magyarság vezére is, valamint *Esterházy* Lujza és *Révay* János, továbbá ott volt *Stelczer* Lajos központi pártigazgató, dr. *Neumann* Tibor, a helyiszervezet elnöke és sokan mások pozsonyi magyarok közül.

Vasárnap reggel hat órakor ugyancsak a Dóm-templomban *Hladik* Ágoston szentszéki tanácsos mondott szentmisét, amelyen közel 400-an járultak szentáldozáshoz. Vasárnap délután 5 órakor a Dómban *Hladik* Ágoston magyarnyelvü szentbeszédet mondott Szent Margitról, *Körper* Károly pedig litániát tartott, ami után áldást mondott, majd ünnepélyes Te Deum fejezte be a pozsonyi Szent Margit vasárnapot.

Báró Apor Vilmos győri püspököt patrónusává, Högyészy Pál főispánt pedig disztagjává választotta a Soproni Katolikus Kör.

Háromnapos világnézeti előadássorozat Szatmárnémetiben. A szatmári egyházmegyei Katolikus Akció február 4., 5. és 6-án Szatmárnémetiben a Szent Cecilia-teremben világnézeti előadássorozatot rendez, amelyen dr. Scheffler János szatmári püspök, Nyiszor Zoltán pápai prelátus, az A. C. országos alelnöke, Mihalovics Zsigmond, az A. C. orsz. igazgatója, Pakocs Károly püspöki helynök, Közi-Horváth József pápai kamarás, országgyülési képviselő, Nagy Miklós püspöki tanácsos, az A. C. országos titkára, Ortutay Gyula kormányfőtanácsos és Rácz Pál kir. tanfelügyelő mondanak beszédet.

A Szent Imre Szenátus évnyitása. A Szent Imre kollégiumok és egyesületek egykori tagjainak szövetsége, a Szent Imre Szenátus az ujévet vasárnap a budai Szent Imre kollégium kápolnájában közös szentmisével és szentáldozással kezdte meg, amelyet Magyarországi Szent Margit engesztelő áldozatának szellemében az egyház és a haza javára ajánlottak fel, dr. Buday Gyula egyetemi tanár elnök vezetésével nagy számban jelentek meg a tagok. A szentmisét és a szentbeszédet dr. Tiefenthaller József pápai kamarás, egyházi elnök mondta. Szentbeszédében azt emelte ki, hogy az imádság és az engesztelés nemcsak a nők, hanem a férfiak dolga is, akiknek különösen át kell Magyarországi Szent Margit példája nyomán érezni az idők komolyságát.

Bogner Mária Margit.matiné. Február 27-én, vasárnap délelőtt 11 órakor a Zeneművészeti Főiskola nagytermében, az életszentség hirében elhunyt vizitációs nővér, Bogner Mária Margit emlékére diszmatinét rendez a szegedi Margit Liga. Az ünnepi beszédet P. Csávossy Elemér S. J., a boldoggáavatás postulatora mondja. Közreműködik a Ranolder Intézet énekkara Csorda Róza Romána igazgató-nővér vezényletével, Kolss Ili előadóművésznő, Lengyel Gabriella hegedümüvésznő, Sz. rácalmási Molnár Anna hárfaművésznő. A diszmatinét az ORA Kulturiroda rendezi (VIII., Üllői-ut 40. III. e. 2. Telefon: 143—411). Jegyek 1—6 pengős árban elővételben az ORA Kulturirodában kaphatók.

Az uj esztendő első Szentlélek napját február 2-án, Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepén tartja a Szociális Missziótársulat budai Szentlélek-templomában. (Krisztina-körut 127.) Napirend: délelőtt 10 órakor szentmise, 11 órakor konferencia, délután 4 és 6 órakor konferencia. Elmélkedések a fütött teremben. Jelentkezni lehet lapon vagy telefonon: Krisztina-körut 125. Tel.: 353—111. Kérjük a résztvevőket, váltójegyeiket hozzák magukkal, cukrot természetben kérjük.

Meghivó az Angolkisasszonyok váciutcai templomában *Világnézeti előadássorozatra*, melyet minden pénteken pontosan 5 órai kezdettel dr. Nádas Zoltán hittanár tart. (Február 4-én.)

Február 1. Kedd

Vizállás

A földm. minisztérium vizrajzi intézete jelenti: A **Duna** Hofkirchen—Passau és Pozsony—Paks között árad, máshol apad. Esztergomig közepes, lejjebb alacsony vizállásu. — Hétfői vizállások: Schärding 328 cm 25%, Passau 499 cm 28%, Struden 410 cm 30%, Krems 369 cm 34%, Bécs 401 cm 31%, holnap 350 cm 35%, Pozsony 480 cm 49%, Gönyü 352 cm 47%, Komárom 350 cm 45%, Esztergom 315 cm 42%, Budapest 298 cm 33%, holnap 410 cm 48%, Dunapentele 218 cm 27%, Paks 215 cm 21%, Baja 276 cm 21%, Mohács 298 cm 20%, Bezdán 336 cm 20%, Gombos 268 cm 21%, Palánka 246 cm 23%, Ujvidék 316 cm 25%. — A **Rába** Szentgotthárdnál minusz 52 cm 7%. — A **Dráva** Barcsnál 49 cm 6%, Drávaszabolcsnál 68 cm 3%.

A **Tisza** igen alacsony vizállással végig árad. Hétfői vizállások: Máramarossziget 100 cm 4%, Visk 84 cm 10%, Tekeháza 60 cm 10%, Tiszaujlak 102 cm 11%, Vásárosnamény 358 cm 25%, Tokaj 204 cm 13%, Tiszafüred 148 cm 12%, Szolnok 126 cm 10%, Csongrád 155 cm 11%, Szeged 221 cm 10%, holnap 223 cm 10%, Zenta 152 cm 8%, Titel 200 cm 16%. A Tisza jege Záhonynál áll. — A **Szamos** Désnél minusz 60 cm 3%, Szatmárnémetinél minusz 53 cm 9%. — A **Bodrog** Bodrogszerdahelynél 218 cm 23%. — A **Sajó** Bánrévénél 48 cm 14%. — A **Hernád** Hidasnémetinél 17 cm 12%. — A **Körösök** Csucsánál 42 cm 12%, Nagyváradnál minusz 114 cm 11%, Békésnél 72 cm 19%, Gyománál 58 cm 17%. — A **Maros** Marosvásárhelynél minusz 71 cm 4%, Makónál minusz 19 cm 5%. — A **Balaton** Siófoknál 74 cm 62%. — A **Velencei-tó** Agárdnál 150 cm 67%.

Szinházak müsorai

OPERAHÁZ. Kedd: Traviata (VI. — 6). Szerda: André Chénier (IV. — 6). Csütörtök: Carmen (V. — fél 8). Péntek: Aida (I. — fél 6). Szombat: Manon (Bérletszünet). Vasárnap délután: Rigoletto (Népmüv. Biz. V. III. bérl.-sor., 3. előadása). Este: A bagdadi borbély, Debreceni história (Magyar Operabarátok Egyl.).

NEMZETI SZINHÁZ. Kedd: A kaméliás hölgy. Szerda: Napfoltok (XI). Csütörtök: A kaméliás hölgy. Péntek: Napfoltok (VI). Szombat: A kaméliás hölgy. Vasárnap délután: A zöldnadrágos lovag. Este: Napfoltok (VIII. — fél 8, fél 7, A kaméliás 6-kor kezdődik).

NEMZETI KAMARA SZINHÁZ. Minden este, vas. és ün. délután is: Fatornyok (8, fél 7).

MAGYAR MŰVELŐDÉS HÁZA. Kedd délután: Légy jó mindhalálig (ifj. előadás). Este: Wiener Sängerknaben Chor hangversenye. Szerda délelőtt: Szent Margit-ünnepély. Délután: Pastor Angelicus (film). Este: Székesfővárosi Zenekar Strauss-hangversenye. Csütörtök, péntek d. u.: Légy jó mindhalálig (ifj. előadás). Szombat este: Keringő-est. Vasárnap d. e.: Farsangi matiné. Délután: Rigoletto (Operaház vj. V. 2). Este: Magyar farsang.

VIGSZINHÁZ. Kedd este, szerda délután, csütörtök, vasárnap este: Warrenné mestersége. Szerda, péntek, szombat délután és este: A mi kis városunk. Vasárnap délután: Két boldog hét (2-án O, 4-én L, 5-én szom. d. u. I. sor. és szom. esti bérl. — 3, fél 7).

PESTI SZINHÁZ. Minden este, vas. és ün. délután is: Fecske és denevér (3, fél 7).

UJ MAGYAR SZINHÁZ. Minden este, vas. és ün. délután is: Az első (3, fél 7).

ANDRÁSSY SZINHÁZ. Minden este, vas. és ün. délután is: Vidám kabaré (8, fél 7).

MADÁCH SZINHÁZ. Minden este, vas. és ün. délután is: Első Anna és Harmadik Károly (fél 4, fél 7, kedden délután 3).

FŐVÁROSI OPERETTSZINHÁZ. Minden este, vas. és ün. délután is: A királynő csókja. Vas. és ün. délelőtt: Latyi Matyi mint Robinson (11, 2, 6).

VIDÁM SZINHÁZ. Minden este, vas. és ün. délután is: Ballépés jobbra (fél 4, fél 7).

REVÜPALOTA. Minden este, vas. és ün. délután is: Ötelsége a pénz (fél 4, fél 7).

KAMARA VARIETÉ. Mindennap: Női kiszolgálás (kedd, szer., csüt., pén. fél 7, hétfő, szombat fél 4, fél 7, vasárnap 2, fél 5, 7).

KOMÉDIA ORFEUM. Minden nap: Hetye-petye (fél 7, hétfő, szombat, vas. és ün. fél 4-kor is).

ERZSÉBETVÁROSI SZINHÁZ Csütörtökig: Az utolsó Verebély-lány (fél 5, 7, vas. fél 3, fél 5, 7).

JÓZSEFVÁROSI SZINHÁZ. Csütörtökig: Eső után köpenyeg (fél 5, 7, vasárnap fél 3, fél 5, 7).

KISFALUDY SZINHÁZ. Csütörtökig: Egy boldog pesti nyár (fél 5, 7, vasárnap fél 3, fél 5, 7).

NEMZETI BABSZINJÁTÉK. Minden este, hétfő, péntek kivételével: Panoptikum. Hétfő, péntek: Toldi. Csütörtök, szombat, vas. és ün. délután is: Mesejáték (fél 4, fél 7).

Napirend:

KEDD:

Róm. kat.: Ignác pk. vt. — Gör. kat.: Trifon vt. — Prot.: Ignác. — Középeurópai időszámitás szerint Budapesten a Nap kel 7 óra 13 perckor, nyugszik 16 óra 43 perckor, a Hold kel 11 óra 06 perckor, nyugszik 24 óra 06 perckor.

Élelmiszerpiac

Az élelmiszerpiacon hétfőn a forgalom lanyha volt. A zöldség- és főzelékfélék felhozatala kielégitő mértékben fedezte a keresletet. Különösen gyökérfélékből érkezett jelentékenyebb mennyiség. Olyan zöldségfélékből is kielégitő még a felhozatal, amely zöldségek már más években ilyen időtájban már csak jelentéktelen mennyiségben voltak kaphatók. A gyümölcsfélék piacán az alma felhozatala változatlanul élénk.

Az élelmiszerpiacon a következő cikkekben történt jegyzés: (Nagykereskedelmi árak.)

Zöldség- és főzelékfélék: Paraj 280—400, karfiol leveles 160—400, karfiol tisztitott 200—360, melegágyi saláta 150—200, fejeskáposzta Ia 60, IIa 50, kelkáposzta Ia 60, IIa 40, vöröskáposzta 200—380, petrezselyemgyökér Ia 70, IIa 50, sárgarépa Ia 36, IIa 25, zeller 80—130, kalarábé 80—140, cékla-répa 80—140, kelbimbó 200—1000, melegágyi retek 150—250, feketegyökér 200—600, csiperkegomba 1200—1700, sütőtök 30—80 fillér.

Gyümölcs: Nemes alma 280—600, közönséges 180—240, körte 350—580, szőlő 800—1400, héjas dió 700—980, mandula 800, mogyoró 600—800 fillér.

Rádióműsor:

A VATIKÁNI RÁDIÓ FEBRUÁRI HIRSZOLGÁLATA

Kedd 20 óra: Angol hirszolgálat 49.96 m. hullámhossz. 20.30 óra: Német hirszolgálat 49.96 m. hullámhossz. 21 óra: Portugál hirszolgálat 49.96 m. hullámhossz.

KEDD, FEBRUÁR 1.

6: Üzen az otthon. — 6.25: Ébresztő, torna. — 6.45: Reggeli zene. — Közben 7: Hirek. — 8: Hirek. német, román, szlovák, ruszin és szerb nyelven. — 8.35: Délelőtti muzsika. — 10: Hirek. — 10.15: Zenekari muzsika. — 11.10: Vizállás. — 11.15: Operarészletek. — 11.40: Divattudósitás. — 12: Harangszó, Himnusz. — 12.10: Szórakoztató zene. — Közben 12.40: Hirek. — 13.30: Időjelzés, vizállás. — 13.30: Honvédeink üzennek. — 14: Légierők zenekara. — 14.30: Hirek. — 15: Melles Béla-zenekar. — Közben 15.30: Gyermekdélután. — 16.30: Szalonzenekar. — 16.45: Időjelzés, hirek. — 17: Monte Cassino. (Előadás.) — 17.20: Magyar nóták cigányzenekisérettel. — 18: Előadás Norvégiáról. — 18.20: Wagner: Lohengrin, előjáték. — 18.30: Hosszu ének. Elmondja Mészáros Agi. — 18.50: Hirek. — 19: A Wiener Sängerknaben hangversenyének közvetitése a Magyar Müvelődés Házából. I. rész. — 19.50: Szappan és szilvaiz. (Vig csevegés.) — 20.10: Könnyü zene, könnyü percek. — 21.40: Hirek. — 22.10: Hirek német, angol és francia nyelven. — 22.40: Brahms: D-moll zongoraverseny. — 23.25: Filmdalok. — 23.45: Hirek. — **BUDAPEST II.** 17: Hirek német, román, szlovák, ruszin és horvát nyelven. — 19: Mezőgazdasági félóra. — 19.30: Tánclemezek. — 20.05: A Wiener Sängerknaben hangversenyének közvetitése a Magyar Müvelődés Házából. II. rész. — 21: Előadás Copperfield Dávidról. — 21.30: Jaap Emner hegedül. — 21.50: Cigányzene. — 22.40: Hirek. — **KISÉRLETI ADÓ** (415.5 m.) 17.30—18.55-ig: Gondüző derü. — **KASSA.** 6: Budapest I. — 10: Budapest I. — 11.40: Hirek magyar és szlovák nyelven. — 12: Harangszó, Himnusz. — 12.10: Budapest I. — 15.30: A mosómedve. (Elbeszélés.) — 15.45: Magyar nóták cigányzenekisérettel. — 16.30: Ruszin hallgatóinknak. — 16.45: Budapest I. — 17: Budapest II. — 17.30: Stowesser Irén énekel. — 17.55: Előadás Sárospatakról. — 18.10: Szalonzenekar. — 18.50: Budapest I. — 22.10: Budapest II. — 22.40-től végig: Budapest I. müsora.

Mozik müsora:

ADRIA. (T.: 353—707.) **Szeretlek.** 1/4, 1/6, 1/8, vas., ün. és hétfőn 11, 1, 3, 1/6, 1/8.

ALKOTÁS. (T.: 355—374.) **Egy szoknya, egy nadrág.** 1/4, 1/6, 1/8, hétfőn 1/2-kor, vas. és ün. 11 és 1/2-kor is. — Febr. 2-án d. e. 11-kor: **Egy szoknya, egy nadrág.**

ATRIUM. (T.: 153—034, 154—024.) **Makacs Kata. — Tavaszi álmok.** 1/4, 1/6, 1/8, szom., vas. és ün. 1/2-kor is.

BARLANG. (T.: 422—732.) Második hétre prolongálva! **Botrány.** Mindennap: 1/2 12, 1/2 2, 1/4, 1/6, 1/8. Első előadás mindennap mérsékelt áru.

BELEZNAY. (T.: 225—276.) Második hétre prolongálva! **Lángoló fiatalság.** — Kisérőmüsor: **Szines Walt Disney-film.** Mindennap: 10, 1/2 12, 1/2 2, 1/4, 1/6, 1/8.

BELVÁROSI HIRADÓ. (T.: 181—244.) **Bajtársunk a kutya. Portfino** (kulturfilmek). — **Rajzos hiradó Ady Endréről. — Magyar, Ufa és Európahiradók.** Folytatólagos egyórás előadások 10—21 óráig.

BETHLEN. (T.: 225—003.) **Sziámi macska.** 1/4, 1/6, 1/8, ün. 1/2-kor, vas. 11 és 1/2-kor is.

BUDAI APOLLO. (T.: 351—500.) **A mintaférj.** 1/4, 1/6, 1/8, vas. és ün. 1/2-kor is. — Febr. 2-án d. e. 11-kor: **Csizmáskandur.**

CORVIN. (T.: 138—988.) 339—534.) **Artatlan vagyok.** Mindennap: 3, 5, 7/8.

CSABA. (T.: 146—040.) **Sziámi macska.** 1/4, 1/6, 1/8, szom. és ün. 1/2-kor is, vas. 11 és 1/2-kor is.

DAMJANICH. (T.: 425—644.) **Heten, mint a gonoszok.** 1/4, 1/6, 1/8, vas. és ün. 11 és 1/2-kor is.

DEÁK. (T.: 121—343, 125—052.) **Agrólszakadt urilány** 1/2, 1/4, 1/6, 1/8, vas. és ün. d. e. 11-kor is.

DUNA. (T.: 111—994.) Második hétre prolongálva! **Akkor...** 1/4, 1/6, 1/8, vas. és ün. 1/2-kor is.

FÓRUM. (T.: 189—707, 189—543.) **Valamit visz a viz.** 1/4, 1/6, 1/8, vas. és ün. 1/2-kor is.

GLORIA. (T.: 427—521.) **Uszó város.** 1/4, 1/6, 1/8, vas. és ün. 1/2-kor is.

HIRADÓ FILMSZINHÁZ. (T.: 223—499.) **Téli hadjárat. Egerek a csapdában** (kulturfilmek). — **Rajzos hiradó Ady Endréről. — Magyar, Ufa és Európahiradók.** Folytatólagos egyórás előadások 9—21 óráig.

HOMEROS. (T.: 496—178.) **Heten, mint a gonoszok. — Világhiradók.** 1/4, 1/6, 1/8, vas. és ün. 1/2-től.

JÓZSEFVÁROSI. (T.: 131—316.) **Heten, mint a gonoszok.** 1/4, 1/6, 1/8, vas. és ün. 1/2-kor is.

KAMARA. (T.: 423—901.) **Aranypáva.** (Páger Antal, Sulyok Mária.) — **Magyar Hiradó.** Mindennap: 1/2 12, 1/2 2, 1/4, 1/6, 1/8.

KASZINO. (T.: 185—329, 383—102.) **Boldog idők.** (Karády Katalin, Ajtay Andor.) 1/4, 1/6, 1/8, szom. 1/2-kor is, vas. és ün. d. e. 11, d. u. 1/4, 1/6, 1/8.

KORZÓ. (T.: 182—818.) **Gróf Monte Cristo II. rész: A bosszu** 1/4, 1/6, 1/8, szom. 1/2-kor is, vas. és ün. d. e. 11, d. u. 1/4, 1/6, 1/8.

MESEVÁR. (T.: 114—502.) **Sziámi macska.** 1/4, 1/6, 1/8, vas. 1/2-kor is.

NEMZETI APOLLÓ. (T.: 232—602.) **Kalotaszegi Madonna. — Hiradó.** 1/4, 1/6, 1/8, szom. 1/2-kor, vas. és ün. 11 és 1/2-kor is.

OMNIA. (T.: 130—125.) **Makacs Kata.** 1/6, 1/8, szom. 1/2-kor, vas. és ün. 11 és 1/2-kor is.

OTTHON. (T.: 146—447.) **Párisi románc.** 1/4, 1/6, 1/8, vas. és ün. 1/2-kor is.

PÁTRIA. (T.: 154—673.) Harmadik hétre prolongálva! **Rákóczi nótája.** 10, 1/2 12, 1/2 2, 1/4, 1/6, 1/8, vas. 11, 1/2 2, 1/4, 1/6, 1/8.

PEST. (T.: 221—222.) **Éjjeli zene.** Mindennap: 1/2 12, 1/2 2, 1/4, 1/6, 1/8.

RADIUS. (T.: 122—088, 120—564.) **Cseresznyevirág: Pierre Richard Willm, Hayakawa. — Hiradó.** 1/4, 1/6, 1/8, szom. 1/2 12-kor is, vas. és ün. d. e. 11, d. u. 1/4, 1/6, 1/8.

SCALA. (T.: 114—411.) **Boldog idők.** (Karády, Ajtay, Mihályi.) — **Hiradó.** 1/4, 1/6, 1/8, szom., vas. és ün. 1/2-kor is.

SZÉKELY. (T.: 226—425.) **Párisi románc.** Mindennap: 1/2 12, 1/2 2, 1/4, 1/6, 1/8.

TISZTIKASZINÓ ZÁRTKÖRŰ FILMSZINHÁZA. Febr. 1. és 2-án: **Sziámi macska.** — 3. és 5-án: **Kettesben.** Előadások kezdete: 1/5 és 1/7 órakor.

UGOCSA. (T.: 154—422.) **Orient expressz.** — **Hiradó.** 1/4, 1/6, 1/8, vas. 1/2 12-kor is.

UJBUDA. (T.: 368—988.) **Sziámi macska.** 1/4, 1/6, 1/8, hétfőn 1/2-kor, vas. és ün. 11 és 1/2-kor is.

URÁNIA. (T.: 146—046.) Második hétre prolongálva! **Tengerparti randevu.** (Dorita Boneva, Pelsőczy Irén.) 3, 5, 1/8, vas. és ün. 11-kor is.

XXVI. ÉVF. 25. SZÁM. **NEMZETI UJSÁG** 1944 február 1. KEDD

Főmunkatárs: TÚRI BÉLA † 1919—1936.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest V., Honvéd-utca 10. Telefon: 119-660, 119-668 és 119-669
Budapesti és környéki cimváltozások és reklamációk 113-008.
Előfizetési pénztár: Báthory-utca 5. Hivatalos órák 8—4-ig. Telefon: 116-935.
Belvárosi kiadóhivatal: IV., Kossuth Lajos-utca 5. Telefon: 189-533 és Christophoros utazási és menetjegyiroda. Telefon: 187-502
Szinházjegyiroda a Cristophorosban. Telefon: 189-533 és 187-502.
Fiókkiadóhivatalok: (Vidéki előfizetési és árusitási osztály) V., Báthory-utca 8. Telefon 119-660 és a Pázmány könyvkereskedésben, Baross-utca 82. Telefon: 135-479.
Előfizetési ára egy hóra 5.60 P, negyedévre 16.— P,
A Nemzeti Ujság postatakarékpénztári csekkszámlája: 2090
Megjelenik hétfő kivételével minden nap.

Nyomatott a PALLAS IROD. és NYOMDAI R.-T. körforgógépein, Budapest, V., Honvéd-utca 10. sz. (Felelős: Györy Aladár igazgató.)

Pogány Kázmér:

Pesti templomromok között

Végigjárni ma a budapesti templomokat, áthágni földön heverő oszlopokat, tört íveket, leomlott tornyok hatalmas köveit, párkányok csipkézetét, üvegfestésű ablakok színes cserepeit, szétfreccsent mozaikok finoman csiszolt kődarabjait: mély emberi szomorúság. Mennyi szépség, mennyi áhítattal körülvett műemlék, mennyi áldozatos munka veszett kárba! Nincs budapesti templom, amelyik meg ne sérült volna, de van nem is egy olyan, amelyik a földdel lett egyenlő. Eljövendő nemzedékek is találnak még munkát eleget arra, hogy újjá építsék, amit az emberek gonoszsága elrontott s régi dicsőségük fényébe állítsák vissza Isten hajlékait.

A Szent István-Bazilika

Állok a Szent István-Bazilika előtti téren, romházak, kiégett épületek tátongó, üszkös üzlethelyiségek között. Az arány, a lendület, a kövek átszellemítésének állandósult gesztusa, Ybl Miklós érett művészetének gyümölcse ez a templom. Bár az épület jellegzetes külsején nem esett lényeges csorba, a károk óriásiak. Karácsony első napján kapta a templom az első találatokat. Benn éppen állt a nagymise, zengett a kórus, zsúfolva minden talpalatnyi hely. Zúgva csattantak az első becsapódások, de alig mozdult helyéről valaki: tovább folyt az imádság, szárnyalt az ének. Vagy 200 találat érte a templomot, az ablakokon át a belső területre is behatoltak a lövedékek, tisztára csoda, hogy jórészben nem robbantak fel s így kárt alig csináltak. Hat héttel utóbb, február 12-én német utánpótló lőszeres-láda hullott a kupola keleti részére. Tűz csapott a magasba, de a papság vezetésével a környék hívei és a szolgálatot teljesítő derék tűzoltók láncvederrel elnyomták a vészes következményekkel fenyegető veszedelmet. A legelegánsabb európai kupolák egyike most dísztelenül, patinás burkolatától jórészt megfosztva meredezik az ég felé. Úgy hírlik, hogy egyelőre csak bádog fedőlemezt kap, ami furcsán fog hatni a hamvasházú, zöld rézlemezek helyén. Az egyik harangtorony, Ybl színes fantáziájának költői alkotása is szétrombolódott. Lényeges kár eseti a templom egyik legjellegzetesebb részén, a félkörű szentélyfalon (apsis), melynek tetőzete és boltozata beszakadt, egyik nagy tartóoszlopa pedig kidőlt. Az apostolszobrok közül kettőnek a feje hiányzik, pedig a szobrok — Feszler Leónak, a Kálvin-téri kút alkotójának szerencsés művei — a főváros legsikerültebb szobrai közé tartoznak. Maga a templom tetőzete valósággal szitává van lőve. A beázás elkerülése végett az ideiglenes javítás a főváros és a hívek adakozásából úgy-ahogy megtörtént. A színes ablakokat is részint a főváros, mint kegyúr, részint a hagyományozó családok félig-meddig pótolták, de a teljes javításhoz még 300 négyzetméter üveganyagra volna szükség, amit főleg a kupolaablakok emésztenének fel.

Benn, a templom négy fala közt nincs olyan sérülés, amely a nagyszerű ünnepi térhatást megrontaná vagy zavarná. Legjelentősebb kár itt a szentély felé eső nagy dongaboltozat beszakadása s Lotz Károly Krisztus feltámadását ábrázoló mozaikjának pusztulása. A szentélyt oldalról s felülről koszorúszerű ostromló bevágódások némelyike a szentély felülvilágítójának peremén robbant szét, de maga a szentély belseje, az emberi elme és szem egyik világszerte legszebb alkotása, sértetlen maradt, csak Benczúr szentmisét ábrázoló allegorikus mozaikjait érték szilánkok. Egészben véve a templom helyreállításának költségei súlyos milliókra rúgnak. De a plébánia papsága, az egyházközség, a hívek és hatóságok érzik, hogy a Bazilikában olyan templommal rendelkeznek, amelyet Ybl, Lotz, Fadrusz, Benczúr, Feszty, Székely Bertalan, Stróbl, id. Vastagh György, Deák-Ébner és mások művészete avatott nemcsak a magyarság, hanem az egyetemesség értékévé, azt tehát régi szépségében kell áthagyományozni a jövő magyar nemzedékeknek.

A Koronázó Mátyás-templom

fiatal plébánosa ezidőszerint egy ládákkal, törött bútordarabokkal megrakott, homályos földszinti szobában, mondhatnánk lomtárban lakik, saját lakását ugyanis bomba verte szét. De mi ez a Koronázó-templom sérüléseihez képest? A dicsőséges multú, történelmi épület a nagy ostrom ideje alatt két tűz közé került s kimagasló topografiai helyzete folytán a viaskodás centrumává vált. Megszámlálhatatlan találat érte a régi falakat, elsősorban pedig a tornyokat, melyek közül a nagy tornyot rövidesen egészen le kell bontani. Több helyütt beszakadt a templom mennyezete is, a vakolat mindenütt lehullt s az oldalfalakat erős belövések érték. Ezeket már eltüntették ugyan, de a végzett munka csak ideiglenes jellegű. Roppant siralmas látványt nyujt, hogy a szentélyben s az egész templomban; (az eltett s megóvott színes ablakok kivételével) minden ablak üresen tátong s mint egy-egy formátlan száj mered a néző felé. Megrongálódtak a templom padjai és gyóntatószékei, részben eltűntek a különböző fehérneműek és drága ornátusok. Az ostromlott teutonok megtették, hogy a hideg ellen miseruhákat vettek magukra, szétszabdalták a szőnyegeket s azokkal takarództak. Igen sok szőnyegnek egyszerűen lába kelt. Különös szerencse, hogy a kegyszerek közt rablás nem igen történt.

A templom homlokzati részén szörnyű pusztulást okozott a tömérdek szilánk és sokszáz belövés. Összetört a homlokzat ma rendkívül nehezen pótolható rozettája s híres csigaablaka. Rados Jenő építész júniusban csak építészeti szempontból 60 millió pengőre tette a templom helyrehozatali költségét. Honnan kerítse ezt elő a súlyos deficittel küzdő főváros s a napi ennivalóért szaladgáló hívők buzgó tömege? Még jó, hogy a templom belül a mai állapotában is használható, misézni lehet benne. Nem mondható ez a főváros legrégibb templomáról, az Árpád-kori

Belvárosi templomról,

amely talán legjobban megsínylette az ostromot a nagy templomok közül. Az oszlopok ugyanis a gótikus részben s a bejáratnál egyaránt erősen megsérültek s lehetetlenné teszik a templom küszöbének átlépését. Az északi torony leégett és bedőlt, megsértve a padok egész tömegét s a szószéket is. A főoltár, amely annak idején a Zsolnay-gyárban a legnemesebb majolikából készült, teljesen elpusztult. Ilyen majolikát a gyár ma már nem készít, ennélfogva ez a békebeli kétmilliót érő műalkotás örök időkre elveszettnek tekinthető. A szentély mennyezete is roppantul megsínylette a tragikus eseményeket: vagy húsz nagy lyukon pislog be rajta a felhőtlen égbolt. Kivétel nélkül megsemmisültek a magyar állam, a főváros s neves családok adakozásából készült színes ablakok, a légnyomás és a vihar lesöpörte a templom cseréptetőzetét, de a belső megmaradt értékek megóvása végett ezt a hiányt részben már pótolták. A templom falai külsőleg is sokhelyütt megsérültek. Annyi gránát, akna és egyéb bomba ütött át rajtuk, hogy szinte csak a jó szándék tartja össze a téglákat.

Csak a szél süvít most a kóruson és a megrongált orgonán, melynek sípjai jórészben elkallódtak. De eltűntek az összes hangszerek és kották, háromnegyedrészben az oltárterítők, miseruhák, albák s egyéb fehérneműek is. Heteken keresztül dúló romboló idegenek tanyáztak a templomban s ha a templom kapuja tízszer becsukódott, tízszer feltörték. Még a tornyok kapuit is felhasogatták s a harangkötelet is magukkal vitték. Harangszó nem lengi körül a belvárosi templom romjait. Még a templom plébánosát is kifosztották, elszedték tőle aranyóráját s az egyházközség harmincezer pengőnyi kis tőkéjét. Betetőzi a templom pusztulását, hogy két év előtt felfedezett Árpádkori freskói is jóvátehetetlenül tönkrementek.

Vigasztaló, hogy a főváros, mint kegyúr, már hozzáfogott a templom renoválásához s így remélhető, hogy ez a legrégibb templomunk nemsokára használható állapotba kerül. De mennyi kár esett még a belvárosi templomon kívül!

A többi templom közül

csak a nyoma maradt meg a Szondy-utcai, házak közé ékelt Szent Család-templomnak, mint ahogy hiába keresné az ember a farkasréti templomot is. Erősen megsérült az újjáépülőben levő krisztinavárosi templom, a Felső Krisztinaváros templomát pedig kifosztották a Nibelungok dicstelen utódai. A terézvárosi templomnak különösképpen alig esett baja, de mély sebeket hordoz a Ciszterciták és a budai Ferencesek temploma, valamint az óbudai templom is. Az Egyetemi templom belül eléggé ép, csak tornyai sérültek meg. A Rózsák-terén is hatalmasan pusztított a vész, amint erről az ott álló templom beszél. Majdnem minden fővárosi templom sötét háborús emlékeket hord kövein, hogy tanuságot tegyen egy romlott kor gonoszságáról és civilizálatlan könyörtelenségéről. De eljön még a csodák napja is, mert a csoda sohasem hal ki. A tört oszlopok, széthullt boltívek és karcsú tornyok majd egyszer élettel telnek el, újjáépülnek templomaink s fénybe öltöznek a füstös, fekete romok, mert van még emberi szív, amelyen nem fog a sötétség hatalma s amely jóváteszi azt, amit elrontott a hitetlenség, az elvakultság, a rossz célok szolgálatába állított gépek ereje, az önzés, a hatalmi terjeszkedés vágya, a téves utakon járó politika — az ember.

Válasz levelekre

EGY FIGYELMESEN OLVASÓ ÖSKATOLIKUS. Teljes helyeslésünkkel találkozik az óhaja. A fiatal magyar demokráciát csakugyan támogatnunk kell — propagandával is. De — ha megengedi — sürgősen hozzátapasztjuk a folytatást is: a demokrácia tisztéhez illő propagandával. A demokrácia tisztéhez pedig korántsem az a ledorongoló, fejbeverő és uszító modor illik, amely pontosan a levitézlett paranesuralmi rendszer propagandamódszereit és stilusát utánozza. Nos: mi ez ellen a rosszemlékű stílus ellen írtunk, amikor a propaganda túltengésére figyelmeztettünk. Mert ebből a propagandából — ismételjük — csakugyan sokat és rothasztóan sokat szívtunk fel az utóbbi öt-tíz esztendő alatt. Undorító büze már a torkunkig ér . . .

Ezzel szemben bizonyára Ön is úgy gondolja, hogy a fiatal magyar demokrácia, ha valóban egy új lelkiség s az új emberség tiszta hangja akar lenni, akkor stílustisztaságra kell, hogy törekedjék — a propagandában is. Nyilvánvaló, hogy «a demokrácia sajátságos értelmezésére való» — Attlee angol munkáspárti miniszterelnök találó szavai szerint — az a propaganda, amely a maga szótárából únos-untalan csak a fenyegetés igéit harsonázza. Ugyanakkor azonban egyetlen hangja sincs a lelkek megbékéltetésére és egybeforrasztására.

«Ha a gyűlölet forrásait — amint Ön igen helyesen írja — ismét teliteni kezdik», akkor valóban elvész a demokrácia létalapja: a közbékesség, amelynek virágba borító ereje nem az uszítás, hanem a «Pax Vobiscum» evangéliumi tenorja. Termőföldje a félelem nélküli jövőért dolgozó honfitársak szive.

Végső fokon tehát ne minket faggasson a propaganda elfajulásáért, hanem azokat vonja felelősségre akik az ízléstelen és a nagyhangú, de hígvelejű propagandát a demokrácia csúcsteljesítményével azonosítják. Mert (s ezt kérjük, vegye végre-valahára Ön is tudomásul) a katolikus sajtó nemcsak ma, hanem a kritikus multban is, tudott és — igenis — merészelt «a hazát gyalázatba hajszoló propaganda ellen» küzdeni. Sőt egyedül ő merészelt küzdeni. Hagyjuk tehát a saját köreinkben való rágalmazást. Ez a válaszunk. De van egy kérdésünk is: miért hangsúlyozza Ön, hogy «öskatolikus». Higyje el: a névvel aiá nem írt levélnek is megvan a maga grafológiája: az összefüggések és kiemelések áruló lejtései. Ha ön szenvedett, nagyon sajnáljuk érte, és békétlen szivét az egyedül tökéletes örök Szív vigasztaló szeretetébe ajánljuk.

PÓTVIZSGA. Nem kerülte el a mi figyelmünket sem az egyik közéleti férfiú érdekes nyilatkozata a magyar társadalom történelmi — pótvizsgájáról. — «Megbuktunk a humanizmusból; pótvizsgáznunk kell belőle» — mondotta igen bölesen az idézett tekintély. Végre! — kiáltunk fel mi is e nagyszerű bejelentés hallatára. De tisztelettel kérdezzük, ki készül minálunk erre a pótvizsgára? Majdnem senki. Ellenkezőleg: úgy tetszik, mintha megrögzött, rossz diákok módjára újra meg akarnánk bukni ebből a nagyon nehéz tantárgyból. Akárhová nézünk: a humanizmus, az emberiesség egyelőre csak mint parádés szólam szerepel, a valóság viszont majdnem az ellenkezőjét bizonyitja. Embertelenül rosszak vagyunk egymáshoz, üldözzük és fenyegetjük egymást. Bosszút prédikálunk a szeretet helyett, gyűlöletet az engesztelés helyett, hazugságot mondunk az igazság helyett, és iszonyú felelősségünkben továbbra is elkerüljük a krisztusi katedrát, amely újra megtanitana az emberszeretet társadalomépitő törvenyeire . . .

ÚJDONSÁG!

Hegedüs S. J.: **Fohászok könyve.** Búcsúim k.

Palánkay (Gausz) *Tibor S. J.:* **Jegygyürűért.** 8. kiadás.

Tower: **Mennyország, pokol, másvilág.**

Karg-Müller S. J.: **Kis titok.**

Lelkikönyvek, egyházi beszédek, ifjúsági művek, mesékönyvek, imakönyvek, képeskönyvek, regények, levélpapir, olvasók, szentképek

nagy választékban kaphatók:

KORDA

Ipari és Kereskedelmi r. t.-nál

BUDAPEST, VIII.,
Mikszáth Kálmán-tér 4. szám.

Brilliánst aranyat, ezüstöt, ékszert VESZEK-ELADOK
SCHIFFLER NÁNDOR ékszerész, BUDAPEST, IV., Petőfi Sándor-utca 7. üzlet.

MAGYAR KÓRUS FIÓKJA
BUDAPEST, VII., DEMBINSZKY-U. 10.
Üzletvezető: Süllyi Lajos.

«Szent vagy Uram» imakönyvek és az összes Magyar Kórus kiadványai viszonteladóknak a szokásos kiadói árengedménnyel.
Vidéki megrendelést utánvéttel szállítunk.

KEGYTÁRGYAK
WEISZ FRIGYES, Ferenciek tere 3.

MÉSZÁROS LAJOS
EGYHÁZI MŰÖTVÖS MESTER
BUDAPEST, VIII., MÁRIA-UTCA 15.
Raktáron tart és készit mindenféle egyházi szereket. Kelyhet, szentségtartót, keresztet stb. *Javítás, aranyozás, ezüstözés.*

BAZSÓ Baross-utca 66—68. **ING** hozott anyagból is készül

Ha a katolikusokhoz akar szólni, az Új Emberben hirdessen.

MARTON OPTIKA, FOTO
Budapest, IV., Prohászka Ottokár-utca 10. sz.
Egyetemi templommal szemben.
Szemüvegek, különleges receptekre is.

SZABÓ GYULA
templomi ruha müintézete a régi helyen
Budapest, IV., Prohászka Ottokár-utca 10.
Egyetemi templommal szemben.

Vas- és háztartási cikkek **MAJOR JÁNOS**
Budapest, VIII., Rákóczi-út 59. szám.

STRAUB U.
92 eves festék szaküzlet.
Budapest, IV., Eskü-tér 3.

Hozott anyagból
paplan- és ágyneműkészítést vállalok.
Porkoláb Györgyné, Veress Pálné-u. 8, udv. 5.

PLÉBÁNIÁRA ajánlkozik gazdaasszony, gyakorlattal, jól főz. L. IRÉN, Bpest, VIII., Lévay Oszkár-u. 18. I. 10.

KÖZÉRDEKŰ KATOLIKUS HIREKET
AZ ORSZÁG MINDEN RÉSZÉBŐL
AZ EGÉSZ MAGYAR SAJTÓVAL KÖZÖL
A
MAGYAR KURIR
FÉLHIVATALOS KAT. SAJTÓTUDÓSITÓ
(IV., FERENCIEK-TERE 7.)
MEGJELENIK NAPONKINT

Kiadja: Az ACTIO CATHOLICA
Felelős szerkesztő és kiadó:
PÉNZES BALDUIN
Szerkesztőség:
Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28., II. 17.
Kiadóhivatal:
Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 30. szám.
Engedélyezési szám: 1852/M. E./1945.

Nyomatott a Stephaneum nyomda körforgógépén. Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. sz.
Felelős: Ketskés János.

ÚJ LEÁNYIMAKONYV jelenik meg a napokban
Palánkay (Gausz) Tibor S. J. tollából.
Pompás kis zsebalak. — Kapható:
KORDA könyvkereskedésben, Budapest, VIII., Mikszáth K.-tér 4.

Radó Polikárp:

TISZAZUGI TÖRTÉNET (*)

Berecz Skolasztika perjelnő alapítása anyagilag nem volt megalapozva. Az alapítás után meg hamarosan beköszöntött a gazdasági világválság, és így sokszor a legszükségesebbeket is nélkülözték. A kenyeret kellett kiadagolni, szűkös porciókban, abban az időben, amikor szerte az országban bőven voltak az anyagi javak — *de senki a világon azokat nem akarta, vagy pedig nem bírta megvásárolni.* A tehetősnek nem volt szüksége ekkora tömeg földi jóra, a szegénynek pedig még ezt sem állott módjában megszerezni. Egy jelölt mondja ezekből az évekből, mikor a konyhára osztották be, mennyire megdöbbent, midőn észrevette, mennyire szegény a kis zárda. Sokszor volt úgy, hogy nem tudták, kerül-e a következő napon valami az asztalra. De emiatt senkinek sem jutott az eszébe, hogy túlságosan aggódjon, Skolasztika nagy istenbizalma mindenkibe reményt öntött. Bár néha egy hétig semmi pénzük sem volt, úgyhogy még a postán kapott csomagot sem tudták kiváltani, nem volt egy csepp petróleum, egy szem só vagy cukor, mégis mindig jókedvűen fogták fel szegénységüket; Skolasztika az utolsó percben mégis megkapta, amire okvetlen szükség volt. Ilyenkor mosolyogva vallotta be: «*Mondtam Szent József Atyánknak, hogy gondoljon leányaira!*» És mindig örömmel jegyezte meg, mennyire jó dolguk van: «Szent József mindig küld valamit; olyan szépen gondoskodik rólunk!»

Skolasztika leányainak, kiket a szegénység azóta is hűen elkísért a következő két évtizedben — nagyon jó iskolát jártak azzal, hogy *a szegénység szolgálói lettek.* A nép szerette őket, mert látta, hogy közülök valók. A szegényeket így testvéreknek tekintették, amint az evangélium szelleme kívánja és Skolasztika naplójegyzetei lépten-nyomon elárulják: «Tegnap esőért imádkoztunk, s ma már kora hajnalban is esett, s most este is olyan mennydörgés, villámlás között, hogy jó híveink bizony nem jöttek el litániára. Csak a kis púpos Bözsi volt velünk, mikor a Szentséges Szív irgalmáért esedeztünk. Szegényke kérte, hogy még itt aludhasson, s mert az Úr Jézust nézem benne, hát szívesen megengedtem. Oly boldog volt, és esti ima után velünk együtt örömmel hajtotta pihenőre fejét. Deo gratias!» — Egy «vendéglátást» így ír le naplójában: «Szent József mindjárt elején két vendéget küldött reggelire. Egy drótostótot meg a feleségét. Adtunk nekik lisztet, meg tejet, hogy elvihessék a gyerekeiknek, aztán a kápolnába is beküldtük őket. Olyan bájos kép volt: a fehér oltár, felette szelíden mosolygó Szent Szív-szobor, s előtte a suttogó, imádkozó, könyörgő, nyomorult, szurtos házaspár. Ó de jó is, hogy a te szent Szíved mindenkit befogad, édesen mosolygó, irgalmas Jézusom!»

A szegénység más nagyon fontos következménnyel is járt: a szükség kényszerítő ereje folytán Skolasztika testvéreinek *mindenhez kellett érteniök;* nemcsak az egész kis házat kellett rendben tartani, hanem a meglehetősen terjedelmes kertet kellett megalapozni, kerítéssel körülvenni, állandó üzemben tartani; a gazdasági udvart, istállót természetesen maguk kezelték, csakúgy, mint a konyhát, vagy a folyosó «varrodáját» és sohasem volt cselédjük. S ezekben a munkákban *egyformán vett részt mindenki,* nincs különbség dolgozó és karnővérek között. Ezzel egészen testvéreinek látta őket a tanyavilág népe.

A nagy távolságra elszórtan élő tanyás nép kellős közepébe csöppent kis zárda Skolasztika régi szokása szerint tüstént elkezdette az *irgalmasság cselekedeteinek gyakorlását,* amire igen nagy szükség volt. Alig van naplójegyzete, hogy meg ne emlékeznék *valami gyógyításról.* «Modolka lábát felvágtuk és bekötöztük... Kovács Marinak és Annusnak fogcseppet adtunk... Varga Pista lábát, kezét, arcát bekötöztük; fertőző sebek, erősen gennyednek... Reggel kihozattuk a doktort; négy gyermeket megvizsgált, utasítása szerint kezelésbe vettük őket. Fülgyulladás és fertőző sebek voltak... Délben egy sebesült kis fiúcskát hoztak; keresztülszúrta a kezefejét; Isten segítségével bekötöztük...» — A betegekben, szinte a szó szoros értelmében, Krisztus Urunkat látta, és ezért nagy örömöt lelt a velük való foglalkozásban, mint egy ádventi naplójegyzete tanusítja: «Szentmise és reggeli után igen nagy örömöt szerzett az eljövendő drága Megváltó: a kanász szegény kis beteg pólyás gyermekének személyében ei jött hozzánk, és egész délelőtt dajkálhattuk, ápolhattuk. Felváltva ápoltuk. Nagy-nagy szeretettel susogtuk a Szűzanya nevében is: Pihenj, szerelmem, kicsi virágom! Délután megérkezett az anyja és elvitte a beteg babát.» Minden kötözést, kezelést keresztvetéssel kezdett és fejezett be s Jézus Szentséges Szívének ajánlotta, s a külső sebek ápolása közben *gyógyítgatta, simogatta a belsőket, a lelki sebeket is.* Akinek lelkét szomorúság nyomta, szívesen jött Skolasztika perjelnőhöz, mindent bizalommal elmondott és vigasztalást talált.

A koldusszegény kis zárda perjelnője örült, ha jót tehetett; persze, hogy nem a józan ész, hanem szeretettől csorduló szíve szerint cselekedett; hiszen éppen ez az, ami annyira hiányzik ennek a kornak, mely annyira okos, kultúrált. *A szeretettől túláradó lélek nem tekinti a «józanság» mértékét, hanem mértéken fölül segít ott, ahol tud.* Egy beteg béreslegénynek finom vert piskótát süttetett, hogy nagy kínjai között — végbélrákja van; szegényke! — kis öröme legyen; a vesebajos néninek jól megrakták kosarát, «hadd örüljön»; rumos feketekávét adat az embernek, aki valami gyomorerősítőért kopogtat be. A legelső karácsonykor behívta az embereket, hogy gyönyörködjenek — az ott addig ismeretlen — szép karácsonyfában, és bizony nem engedte el őket üres kézzel — csak a fa maradt üresen... Persze, hogy néha értetlenül állottak a kis noviciák ilyen szeretet előtt; mikor egyszer egy jótevőjük Pestről tortát küldött nekik, és Skolasztika egy szegény betegnek akarta tüstént elküldenti, sírva fakadtak, hogy ők sohasem kaphatnak egy jó falatot? A perjelnő nagyot nevetett és azt mondta: «No, jól van, hát egyétek meg!» — Egyszer éppen valami szegény asszony kért egy kis főzőlisztet; a konyhás testvér elküldte, mert a kamrában éppen annyi liszt volt, hogy a főzeléket ránthatták be aznap és másnap. A perjelnő ezt meglátta és nagyon szigorúan szólt rá a testvérre, s az egész kis maroknyi lisztet odaadta a néninek. Aznap este felé egy zsákkal kaptak ajándékba...

A modern, csupán humanitárius alapon nyugvó karitásznak az a hibája, hogy a lélek hiányzik belőle. *Lélek nélkül pedig holttetem a jócselekedet.* Az irgalmasság cselekedetei mellett ezért mindig a lelkiekre is gondolt; a kis zárda kibővített keretekben ugyanazt a pasztorációt folytatta, amelyet annak idején Skolasztika mint Berecz Bözsi végzett a szőlősegekben. Mindig elmentek a pappal együtt a betegekhez, ápolták, rendbe tették őket. «Szentmise után beteghez hívták a főtisztelendő urat — írja —, perjelnő testvér is vele ment. Az egész délelőtt beletelt, olyan messze voltak, és sajnos, csak föloldozást kaphatott szegény. Sem gyónni, sem áldozni nem tudott. Odamenet egyik tanya közelében kedves dolog történt, óriási galambsereg szállott a légben, s mikor a Szentséget vivő kocsi fölé értek, hirtelen lecsaptak oly alacsonyra, hogy majdnem érintette szárnyuk a kocsin levőket. Aztán ismét tovaszálltak; csak tisztelegni jöttek irgalmas, hatalmas Uruknak, a hófehér Krisztusnak.»

A soká, vagy talán soha nem gyónt híveket *hívogatta, személyes varázsával csalogatta a gyóntatószékbe,* és mindig megemlékezik, ha sikerült Krisztus hálójába fogni egy halacskát: «Olyan megható volt K. bácsi gyónása! Olyan fáradtnak, terheltnek látszott gyónás előtt! Jó főtisztelendő urunk, úgylátszik, igen nagy szeretettel, gonddal fürösztötte meg e szegény lelket Krisztus szent vérében, mert mikor kijött, a szeméből bőven omló könnyek dacára is csakúgy sugárzott az örömtől. Úgy eszembe jutott a Jó Pásztor! Most vette vállaira a megtalált századikat! Ne engedd el soha, édes Urunk!»

Ilyen volt Skolasztika «zárdája»: *nyitott volt a kapuja mindig,* mindenki előtt, kilométerekre rajzottak ki belőle a testvérek szeretett népük közé. És mégis, vagy talán éppen ezért, a kemény nélkülözések közepette, a nincstelenségben boldog szeretettel éltek együtt; *meleg otthonra találtak* a régit pótló, felülmúló kis zárdában. Skolasztika írja, mikor gyógykezelése miatt távol volt egyideig hazulról, leányainak: «Milyen jó otthon! Olyan jó látni mindent, ami ott van, *hisz minden Isten jóságára emlékeztet.* Hozzá visz közelebb. Az udvar zártsága, kövei! A kert virágai! Ha fonnyadtak is — bizalom, majd harmatoz az ég —, és újra kivirulnak. Majd kisüt a Nap és meggyúl a lelkünk, szívünk, és ég az áldozat tüze Isten oltárán, a nagy Atyának áldott szellemében — és énekel a lelkünk békéről, örömről, örök szeretetről!»

JAJCZAY JÁNOS:

A kortárs vallomása az új művészetről

HA CIKKEM ELÉ jelmondatot írnék, úgy most a Zsoltárok Könyvéből ezt választanám: «Téged keres tekintetem: a Te arcodat keresem». De valahogy úgy van, hogy a jelighez inkább hosszú tanulmány illik, amelyen a mottó, mint fényes csillag, világít végig. A tanulmányírástól ma sok minden visszatart. Felmerülhet az a kérdés is, vajjon a politikai és gazdasági nehézségek közepette szabad-e a művészettel foglalkozni? A gyakorlati dolgok, melyek minden felett fontosabbak, megengedik-e, hogy mi költészetről, zenéről értekezzünk s képzőművészettel bibelődjünk, noha egyenileg tetszhet mindez, de — és ezt ismerjük el — nem feltétlenül elsőrendű életszükséglet. Jegyezzük meg: a művészet nem valami olyan dolog, amit bármikor szegre akaszthatunk, vagy ha gusztusunk támad, csak úgy hajánál fogva előráncigálhatjuk. A művészet szorosan emberi lényünkhöz tartozik. Nincs kor, nincs nép, amely élne nélküle. Ha valaki valami úton-módon mégis kikapcsolni merészelné, nemcsak a művész, nemcsak a kortárs, hanem a kor is megsérülne. Szinte felesleges hangsúlyoznunk: nincs jogunk, de nem is tudjuk magunkat a művészet hatása alól kivonni. A művészet, ha akarjuk, ha nem, tőlünk függetlenül él. Él és küldetése van.

A szó, amellyel a művészetet megkísérelnénk magyarázni, gyarló eszköz. Talán éppen ezért nem elemzi a néző, hogy a mű miként jön létre és mi az oka a tetszésnek, vagy nemtetszésnek. Az egyén szempontjából csupán az a fontos, hogy benne a kép vagy szobor a gyönyör érzését keltse. Mit bánja, hogy a közönség felé napraforgó szobrász s festő ócska fogással ejti ámulatba. Ma azonban, amikor úton-útfélen beszélik, hogy nem a régi úton haladunk, a régi nemtörődömségből ki kell lépnünk és meg kell figyelnünk, hogy a művészet körül mi az új helyzet és amikor új művészetről beszélünk, bátran szemébe nézünk.

A MŰVÉSZET más módon, de éppen úgy, mint a jog, az erkölcs, a politika, a tudomány, a kor lelkét, árnyékát, fényét vetíti elénk. A művész mindig korának parancsát teljesíti. A műben életérzésünk él, amit másképp a kor eszméjének is nevezhetünk. Eszménynek is mondhatjuk, hiszen művészetről beszélünk. A jövő erről az eszményről ítéli meg a művészt, aki korának feladatait rendeltetésének megfelelően megoldotta, de bennünket is megítél, a kortársat, aki a művészt ösztönzi, akinek vágyát kielégíti. A műalkotás két tényezőből áll. Egyiket látjuk, a másikat megérezzük. Ez utóbbi tehát lelkünket ítéli majd meg elsősorban az utókor. Tőlünk függ, hogy szégyenkeznünk kell-e az utánunk következők előtt.

Nálunk ma három képzőművészeti irány küzd egymással. Természetesen, amikor a kérdést taglaljuk, nincs progresszív, vagy retrográd alkotásról, csupán jó művészetről szó. Két törekvés ezek közül tiszteletreméltó halottakat bolygat. A *neo-naturalistákra* és a *neo-izmusok* élesztőire gondolunk. A naturalizmus a 19. századé, amely egymás ellen küzdő irányok — ma már pontosan látható — harcok sorozatából áll. Utak, ösvények, zsákutcák összevisszaságából. A klasszicizmus, az öntudatlan romantika után, melyet a diadalmas romantika követ majd, ennek ellentéte az akademizmus, az eklektikusok, az egzotikum, a kelet iránt érdeklődők, valamint a természethez szenvedélyes szerelemmel közelítők egymás után következnek. Ezeket a száraz realisták, ismét más útra térve, de egyet akarva, az impresszionisták, akik festői benyomást keresve a látottakat a temperamentumon megszűrve rögzítik, váltják fel. A 19. század művészének bármilyen irányt követ, minden vágya, hogy a valóságot átélje, s így megértjük, hogy megdöbben mindenki, amikor Cezanne hangosan kiáltja az örökös természetimádók felé ezt a nekik akkor őrültségnek tűnő kijelentést: «El a természettől» azért, hogy az impresszionizmus idején széthullott formákat, elmúlott, rangjátvesztett színeket eggyé kovácsolja és különösképpen a szellemet, amelyet a l'art pour l'art születésekor a fürdővízzel kiöntöttek, szóhoz juttassa.

A NATURALISTA MŰVÉSZET kimerült. Nincs problémája, amelyet meg kellene oldani. A természet utánzása mint művészi cél ma már börtönrács. Látszatra a festő, szobrász, aki a természetet másolja úgy tesz, mintha nem követne semmiféle stílust, mert «stílus felett áll». Problémája elsősorban technikai, tehát elárulja, hogy hogyan készül a mű. Ezzel kényszeríti a nézőt a forma bíráiatára, s ez a kritikai álláspont a nézőt elvonja a mű lényegétől. Pedig mi tudjuk, hogy ha a festő, vagy szobrász a látszatot érzékelteti, ezzel nem zárja ki a láthatatlant, noha csak a kevésbbé lényegest hangsúlyozza.

Az individualitás korában természetesen mindenki egyéni. Az individualitást hajhászó kor meddősége éppen az építészetben nyilvánul meg legkirívóbban. Figyeljük meg, hogy Bécs, Budapest, Páris, London egykor nagysikerű építészete, mennyire egyforma. *Hol itt az egyéni?*

Vajjon a neonaturalizmus célja ma mi lehet? Meg akarják ismételni a neo-építészetet, akarnak csinálni neorealizmust? Tetszhet még valakinek a rebarokk, vagy a rereneszansz? A zseniális Courbet, Manet és kortársaikat, akik félévszázaddal ezelőtt tökéletesen megoldották a naturalizmus kérdéseit, akarják túlszárnyalni vagy mint epigonok, utánozni? Mármár az a gyanunk is felmerül, hogy tán a történeti festést szeretnék visszacsempészni, hogy a politikát szolgálják, vagy a heroszokat dicsőítsék.

A NATURALIZMUS UTÁN következik a 20. század első negyedének művészete. Ez a kor megveti a valóságot és nem kevesebbet, mint a «fogalmat» ábrázolja.

Ne játsszunk a szavakkal, a fogalmakkal. Abszolut objektív látás nincs. Ezen bukott meg a szélsőséges naturalizmus és realizmus. De abszolut absztrakt, amely nem használja fel tudatosan, vagy öntudatlanul a természetben látottat, ugyancsak nincs, még ha mesterüket metafizikusnak szuprematistának, szimultánistának stb. nevezik is. A közelmultban több kiállításon, nagy garral újat hirdetve, igen hangzatos címen, ilyenféle holmival traktálták a jámbor közönséget.

Aki a naturalizmst, vagy a feltétlen elvont művészetet erőlteti, öngyilkosságba kergeti művészetünket. A 19. század művészete megismételte a régebbi korok stílusait. Ne kényszerítsük most a ma művészetét arra, hogy lezárt kriptákat feszegessen.

BESZÉLJÜNK A HARMADIK IRÁNYZATRÓL. Röviden szólva, ez az említett két irányzat ellentéte. Nem naturalista és nem absztrakt. Az bizonyos, ha negatív határozzuk meg, nem Benczur, Székely Bertalan, Munkácsy Ferenczy, Rippl Rónai, Fadrusz, Zala, Ströbl utánzói és nem a «fogalmakat» akarják csupán kifejezni. A mi nemzedékünknek is van küldetése. Tiszteli a régiben a jót, fel is használja (gondoljunk itt például Szőnyi Istvánra és Nagybányával való kapcsolatára). Az újak organikus formákat ábrázolnak, de az immanensről nem feledkeznek meg. Ők tudják és műveik révén velünk el is hitetik, hogy az alkotásnak szine, vonala, formája lehet, és mi csak ezt látjuk, a szépséget pedig megérezzük.

Az új művészet nem materiális és nem a lehetetlen semmibe kapaszkodik. Nem biológiai izzadmány, mint ahogy a realizmus apostolai hirdették. Vagy mint az izmusok dejében hitték. Az új művészet szószólói gyakorlati hirdetői (az előbb említett Szőnyin kívül Bernáth Aurél, Pátzay Pál, Ferenczy Béni körül csoportosultak táborára gondolunk) bennünket tökéletesedésre méltóságra tesznek méltóvá. A naturalista és absztrakt művészet már műtörténet. Megítélése szinte a műtörténész korboncnoki munkájára vár. Ezzel szemben a mai megítélését bízzuk a kritikára, amelynek egyik magasztos célja a nézőt az alkotással egybekapcsolni. Igen, a művész, a közönség valamint a bíráiat, meleg, megértő szívvel, együtt építse s őrködjék felette.

Benczúr Gyula.
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor-u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

ORSZÁG — VILÁG

1958 AUG 6.

A négy gyerek (Benczúr Gyula festménye, 1882-ből)
(Petrás István felvétele)

610

A »négy gyerek« — ma

(MTI felv.)

A négy Benczúr-gyerek egykor — és ma

Benczúr Gyula műveinek gyűjteményes kiállítására készül a Nemzeti Galéria. A bemutatásra kerülő gazdag anyag érdekessége az a nagyközönség által alig ismert mű, amely a négy Benczúr-gyereket ábrázolja. A közel nyolc évtizeddel ezelőtt készült alkotás négy modellje friss erőben s szinte fiatalos lelkesedéssel készül a kiállítás ünnepélyes megnyitójára. A Bartók Béla út egyik szürke bérházának első emeletén a négy Benczúr-testvér közül három él együtt. A 84 esztendős Elza, a 82 éves Ida s a 79 éves Gyula. A nyolcvanharmadik évét taposó Olga — egyébként Vastagh György szobrászművész özvegye — hetenként egyszer, szerdán jön látogatóba, a Bartók Béla úti családi otthonba. Ő hoz virágot szerdánként arra az állványra, amely a »Papa« fényképét őrzi, s amelyet 23 esztendeje — amióta a mester meghalt — egyetlen napon sem mulasztott el virággal ékesíteni a gyermeki szeretet és kegyelet.

— *A négyünket ábrázoló festményt egy nyári vakáció idején önmaga szórakoztatására, s azért készítette a papa, hogy nagyanyánknak ajándékozza* — emlékezik vissza Ida néni.

Később kiderül, hogy ő maga is sokat örökölt a papa tehetségéből. Nyolcvankét esztendejével ma is olyan csendéleteket fest, amelyek nagy keresletnek örvendenek az ország határain túl is. Lankadatlan szorgalommal munkálkodik Elza néni is, aki bőrdíszmű domborítás és egyéb iparművészeti munkák mestere. Gyula bácsi, a magyar balneológiai tudomány egyik megalapítója, nyugalmazott egyetemi tanár. Igaz, inkább csak a maga szórakoztatására, de ő is gyakran előveszi a palettát és az ecsetet. Olga néni pedig szabad óráiban iparművészeti munkával áldoz a családi hagyománynak.

A négy kedves öreg múzeumi emléktárgyakban, féltve óvott művekben, s a szívében őrzi az édesapjukról szóló emlékeit.

Kasznár Zoltán

FILMKRÓNIKA

ELSŐ ÖRÖMÖK — *ez a Fegyin ismert regényéből készült szovjet film címe. A filmkockák szenvedésről vallanak s a film címe mégis illik a történet elé. Mert a híres regény megfilmesítésébe a rendező ugyan sok konvencionális elemet is vitt, de a regény varázsát, a különös hangulatú kettősséget, a boldogság és a szenvedés harmóniáját következetesen megtartotta. Fegyin, akit olyan mester vezetett kézenfogva az irodalomba, mint Gorkij, az 1905-ös forradalom utáni Oroszország képét festi széles ecsetvonásokkal. A kép előterében szegénység és*

Anya és fia búcsút vesz egymásól (Korsunov és Zsiznyeva)

terror, hátterében pedig körvonalakban ugyan, mégis erős kontúrokkal ábrázolva a nép legjobbjainak, a forradalom előkészítőinek tevékenysége. Ebbe a vibráló légkörbe helyezte el az író hősét, Kirill Izvekovot, aki az első szerelem örömét s a hitért való első győtrelem örömét kapja az élettől. A film egyenetlen művészi színten váltja képekre Fegyin nemes életfilozófiáját, azt, hogy az igazi öröm a legmostohább környezetben is kivirágzik, az első szenvedés is lehet az első öröm forrása — csak hit kell hozzá.

A RÓMAI VAKÁCIÓ az álruhás királyfi története, királyfi

Rendkívüli kiadás

A Kulich Gyula szabadtéri színpadon tartotta premierjét, de a Balaton környéki üdülőhelyeken szerepel az a művészegyüttes, melynek »Rendkívüli kiadás« című műsorát a főváros népszerű színészei és énekesei viszik sikerre. Az »Őrangyal« című, képünkön is látható »rovatot« Feleki Sári és Téri Árpád „szerkeszti", igen mulatságosan.

Egy magyar hárfaművésznő — ismét Budapesten

zénszünetet tartanak a Zeneakadémián és egy fiatal növendék, hogy a kényszerpihenő unalmát elűzze, hárfázni kezd. Három hónap alatt elsajátítja egy akadémiai esztendő anyagát, ami arra vall, hogy a hárfázáshoz nem elég a szénszünet: muzikalitás és különleges kézalkat is szükséges. Így kezdődött Molnár Anna művészi pályafutása, akiről azóta az amerikai »Harp News«, mint a világ egyik kitűnő hárfaművésznőjéről emlékezett meg.

A KÉK HÁZ

(Szépirodalmi Kiadó)

Az ősz költő, a Csihajda és a Dohányszínruhás című költemények neves szerzője, ezúttal nem ércescsengésű verseket, hanem halvány pasztellszínekkel megfestett regényt tett le asztalunkra.

A Kék ház a századforduló előtti magyar kisváros felszínén idillikus, mélyében azonban iszaposan kavargó úri-kispolgári életét ábrázolja. Az író nem törekszik nagyobb, átfogó koncepciójú társadalom-elemzésre, csupán egy epizód-jellegű cselekmény tükrében villantja fel a kort, melyben az emberi tisztességnek, haladó gondolkodásnak szükségképpen el kell merülni a »bűnös pénz« és a rothadó erkölcs mocsarában.

Az olvasó szívét lassan, de lapról lapra biztosabban meghódítja az a nemes és tiszta küzdelem, melyet Seregély József és Antal tanító folytat a kék ház — a városi bordély — nagypénzű gazdája és társai, a farizeus plébános, a helyi hatalmasok előtt gerinctelenül megalázkodó rabbi és a többi hasonló jellemű és jellegű figura ellen.

A regény alakjai — kivétel nélkül — élő, húsvér emberek, akik a mérsékelt sodrású cselekményben is tartós élményt szereznek az olvasónak.

Cs. Sz. B.

PAUSZTOVSZKIJ:

NYUGTALAN IFJÚSÁG

(Európa Kiadó)

A nyugtalan ifjúság Pausztovszkij önéletrajzi regénye. A hetvenedik évében járó szovjet író nemcsak életét tárja elénk, hanem művészi tudását is koncentrálva adja ebben a kötetben. Tulajdonképpen nem is regény ez: visszaemlékezés a gyermekkorra, ifjúkorra, arra az

1963 MAJ 1
1021

A gümőkór elleni küzdelem kezdete Magyarországon

Ötven esztendeje, 1913. május 19-én, 85 esztendős korában hunyt el Korányi Frigyes a tbc elleni szervezett küzdelem megindítója

Ősz férfi kezében perceg a lúdtoll. Szépen rajzolt betűket ró a papirosra. Körülötte halomban hever a kézirat, vagy ezer lap s számtalan kis cédula. És írja:

Ars medica, azaz oly könyv, melyben mindenféle nyavalyák ellen (melyek gyakorta szoktanak történni az emberi testben) sok hasznos és gyakorta megpróbált orvosságok találtatnak. Mellyet (először) összeszedegetett Tudós embereknek Observatiojokból Lenisés György Váradon 1610 esztendő: 26 Maii.

Készen volt a nagy mű: egy élet munkája. Az első magyar orvosi könyv írója valószínűleg nem is volt orvos, csak egy jószándékú ember, akiben még buzgott a reneszánsz lendülete. A tüdő betegségeinek leírására az akkor legújabb munkát választotta: *Jean Fernel* könyvét, az ókori írók után az első eredeti orvosi munkát. A fejezet címe: Tabes Phthisis *Tüdőnek sebesüléséről: Aszú kórságról.*

Leírja, hogy ez a nyavalya azért gyógyul nehezen, mert a tüdő állandóan mozog, nincs nyugalma, s az orvosság először a gyomorba jut, onnan a májba s csak azután a tüdőbe. A tüdő gyengesége s a maró váladék okozza a betegséget, azaz a fekélyeket. „De a tüdő megsebesülése olyan, hogy attul ugyan az egész test megolvad". Könnyű felismerni, mert az „egész test elszárad, elaszik". Ragályosságára is utal. Könyve nem került nyomdába, csak kéziratos példánya járt kézről kézre s másfélszáz év után ismét lemásolták.

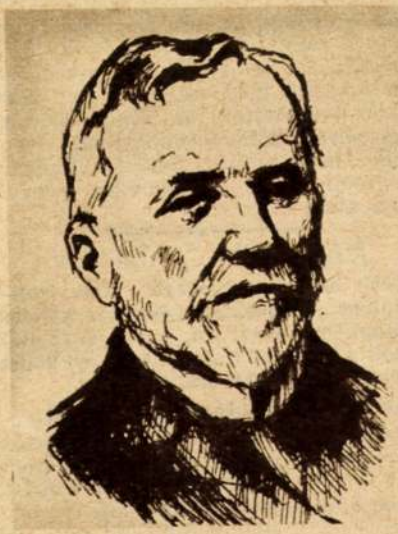

Korányi Frigyes

Ez az első magyar nyelvű írásunk a tüdővészről. Hogy maga a betegség milyen volt és hogyan kezdődött pusztítása hazánkban, nem tudjuk. A XVI. századig nincsenek feljegyzéseink: orvosképzésünk sem volt, egyetemeink nem fejlődhettek ki, csenevészek maradtak. Magasabb szinten tanulni csak külországokban lehetett. A török megszállás a mai Magyarország területén elpusztította a kórházakat, az orvos a fehér hollónál is ritkább. Leginkább levélben, recepttel gyógyítottak. Egy-egy jónak tartott receptet családi kincsként őriztek. Így küldi *Nádasdy* Ferenc 1663-ban a „csodavizet" *Rákóczi Ferenc* kérésére beteg feleségének. Dicséri, hogy mennyire használ a tüdővésznek, amelyet „a tüdő és máj megveszése szokott causálni (okozni)".

Azután megjelenik az első nyomtatott orvosi könyv is: *Pápai Páriz Ferenc* 1690-ben hangoztatja, hogy a „sorvadást" (tüdőbajt) sok élésbeli hibák és az agy nyálkásodásából is meg lehet kapni, de a súlyos betegek rálehelése is okozhatja. Leírja, hogy csak kezdetén gyógyítható, s az öregek tüdőbaja — amelyet szülein tapasztalhatott — 20—25 esztendeig elhúzódhat. (Jelentős megállapítás, hiszen az öregkor alattomos tüdővészével csak újabban foglalkoznak tüzetesebben!) Nem hisz a tüdővész gyógyíthatatlanságában, noha általában még hosszú ideig annak tekintik.

Fischer Dániel, korának ismert orvosa és fizikusa 1732-ben tudományos lap kiadását tervezi. Tulajdonképpen az ő írásában találjuk az első feljegyzést a magyarországi tuberkulózis elterjedésére vonatkozólag. Megírja, hogy a tüdővész

mindig háború") „gigász-ördögök"-höz hasonlította a harcra készülő imperialista hatalmakat, s kifejezte aggodalmát a magyarság sorsa miatt. „Lesz-e háború? Ne is legyen" — ilyen megnyilatkozásokat gyakran idézett az egyszerű emberek ajkáról *Móricz Zsigmond*, aki 1912—1913 telén riporterként bejárta az Alföldet. *Tóth Árpád* alkalmi versekben és tárcákban ítélte el s „egy mindent legázoló, vérben csúszó rettenetes villamoskocsi"-hoz hasonlította a háborút. *Gábor Andor* gúnyos hangú költeményeket írt a Monarchia külpolitikájáról. *Móra Ferenc* az őszinte humanizmus hangján ítélte el az imperialista vérontást, s a habsburgi háborús tervekre bátran mondott nemet *Gyóni Géza* is, akkoriban híressé vált „Cézár, én nem megyek!" című versében.

A magyarországi békemozgalom erejét és kiterjedését tekintve *kiemelkedett* Európa több országának hasonló megmozdulásai közül, és az Internacionálé baseli rendkívüli kongresszusa méltán értékelte nagyra a magyar néptömegek „hatásos akcióját".

A világháború 1912—1913-ban elmaradt, s ebben kétségkívül szerepe volt az akkori békemozgalomnak is. De ha egyéb körülmények nem kedveztek volna a béke ügyének, e mozgalom önmagában nem lett volna elegendő a háború továbbterjedésének magakadályozására. Ez időben azonban a nagyhatalmak eléggé sakkban tartották egymást, és egyikük sem volt felkészülve a háborúra. Bécs azért is visszahőkölt agresszív tervei végrehajtásától, mert nem volt biztos benne, hogy követnék-e szövetségesei: a háborúra még fel nem készült Németország és az az Olaszország, amely maga is terjeszkedni akart a Balkánon, és ezért akkor és annyiban támogatta csak a Monarchia balkáni terveit, amikor és amennyiben ezek e célját szolgálták.

A fél évszázaddal ezelőtti békemozgalomnak — a korabeli mércével mérve is — az volt a gyöngesége, hogy jobbára a polgári *pacifisták* (békepártiak) eszméi hatották át, s ezekről joggal írta *Lenin*: „... nem elég erősek ahhoz, hogy a békét biztosítsák." A szociáldemokrata pártok pedig lemondtak a vezetésről, nem volt világos perspektívájuk, megfertőzte őket az opportunizmus, céljaikat csak legális körülmények között, a polgári rend keretein belül igyekeztek elérni. Ezért két évvel később, amikor jóval nagyobb erőpróbára került sor, csődöt modtak. Nemcsak hogy nem voltak képesek „háborút indítani a háború ellen", de maguk is a háború oldalára álltak. Az imperializmus erői, amelyeknek hatalma ekkor még az egész világra kiterjedt, szinte ellenállás nélkül robbanthatták ki a világháborút.

Merényi László
történész-aspiráns

Gombostű

Vérzésnyomáscsökkentés és társai

Csongor György dunaújvárosi gyógyszerész meglepett kérdésekkel fordul hozzánk a „*Figyelő*" című gazdaságpolitikai hetilap április 17-i számának egyik közleményével kapcsolatban. Ebben „Érdemes gyógynövényt termelni" — kétségtelenül igaz — cím alatt ez áll: „A meténgfűből (vinca minor) Devincan néven kitűnő vérzésnyomáscsökkentő gyógyszer készíthető." Más helyütt pedig az olvasható a cikkben, hogy „a mák gubójából a Debreceni Alkaloida Gyár morfint készít." — Olvasónk kérdéseire csak azt tudjuk felelni, hogy a „*vérzésnyomás*" eddig ismeretlen emberi betegség — vagy inkább ismerős nyomdai betegség, ti. sajtóhiba: vérnyomásról van szó. Azt, hogy az Alkaloida Gyárat mikor telepítették át Tiszavasváriból (régi nevén Büdszentmihályból) Debrecenbe, nem tudjuk. Sőt, a „Figyelő" cikkíróján kívül valószínűleg nem is tudja senki...

KÉRDEZZ — FELELEK

Több olvasónk kérdezte: Nem volt-e sajtóhiba „A budavidéki őszibarack" című cikkünkben (ezévi 15. szám 473. old.) közölt következő rész: „A táj évi hőösszege 3200—3300 C fok, ..."

Kérdezz-Felelek rovatunk válaszol:

Nem volt sajtóhiba, jóllehet a hőösszeg kifejezés félrevezető. A szaktudomány a napi +5 fok feletti középhőmérsékletű napok középhőmérsékleteit adja össze, és ezt nevezi így, bár kétségtelenül helyesebb lenne a hőmérsékletösszeg kifejezés.

Liptó megyében sokkal súlyosabb és gyakoribb, mint Árva megyében.

A reformkor politikusai sokat foglalkoznak az ország nyomorával, az egészségtelen életkörülményekkel, népbetegségekkel. Kossuth Lajos 1841-ben, a Pesti Hírlapban azt írja, hogy sokan földbe vájt pincelyukakban laknak, ahova a nedvesség és a hólé befolyik. Ezekért a lyukakért heti két-három forintot fizetnek. Kívülről a ház szabályszerű, de belülről „szabad volt felütni az ínség és mirigy tanyáját!" A tüdővész pusztításait jelzik a Regélő hasábjain tömegesen megjelent gyászjelentések, pedig ott csupán a polgárság köréből elhunyt gyermekek, fiatalok vagy idősebbek halálát közlik. A névtelen tízezrekről csak az anyakönyvek tanulmányozói szereznek tudomást . . .

Nemcsak a nyomor nagy, de még az akkori viszonyoknak megfelelő orvosi szaktudás sem áll a pusztító halál útjába. Két magyar orvos 1846-ban kelt doktori értekezéséből meghökkentő kép bontakozik ki a szabadságharc előtti egészségügyi viszonyokról. Az orvosi vizsgáló módszerek közül, a már akkor is jólismert és ma mindennapos kopogtatást és hallgatózást hazánkban jóformán semmire sem becsülik. E módszer elterjesztésére a városi tanács a napilapokban közli, hogy azoknak az orvosoknak, akik a beteget kopogtatják és hallgatják, dupla honorárium jár.

A nehezen induló fejlődést a szabadságharcot követő elnyomás ismét csak visszaveti. A haladó szellemű orvosok nehéz küzdelmet vívnak, hogy valamit javíthassanak a magyar közegészségügy tarthatatlan helyzetén. *Balassa* János, *Markusowszky* Lajos, *Semmelweis* Ignácz, *Bókay* János mellett az orvostörténelem aranykönyvében külön fejezet őrzi *Korányi Frigyes* nevét. Az ő személye elválaszthatatlanul egybeforrott azzal a küzdelemmel, amely végül hazánkban is megindult a tuberkulózis ellen.

A legjobbak már az egyetemről ismerik egymást, együtt vettek részt a szabadságharcban és utána mindannyiuknak mellőzés a sorsa. Kiemelkedik közülük Korányi Frigyes, e korszak egyik legnagyobb orvosegyénisége. Életpályája *Nagykálló*ból, egy szabolcsi falusi orvos házából indul el, 1828-ban. Már 19 éves korában az orvosifjúság egyik vezére és tagja lesz a pozsonyi országgyűlésen szereplő 48-as ifjúsági küldöttségnek, valamint az orvosképzés rendszerének kidolgozására összehívott értekezletnek. A szabadságharc alatt Szegeden küzd a járvány ellen, majd a szőregi és a temesvári csaták sebesültjeit látja el.

Doktori diplomáját a szabadságharc leverése után kapja meg. Ösztöndíjas műtősnövendékként Bécsbe indul, de onnan, valamint Pestről a rendőrség kitiltja és — forradalmi múltja miatt — szülőfalujába internálja. A fiatal orvosból hamarosan messzi vidék szeretett és tisztelt doktora lett. Nemcsak gyógyított, de szüntelenül továbbtanult. Bécs elkerülésével eljutott *Prágába*, *Párizsba*, *Londonba*, a legkiválóbb professzorok mellett dolgozott és egyre gyakrabban jelentek meg tanulmányai a szaklapokban. Nagyon érdekelte a közegészségügy. Az akkori Magyarországon, a kapitalizmus kezdete előtt és első időszakában, a

Benczúr Gyula rajza az első tüdőszanatórium javára megindult adakozás gyűjtőívén

nagybirtokok földhözragadt népe nemcsak szegényen, nyomorban élt, de védtelenül ki volt szolgáltatva a népbetegségeknek. Korányi elérte, hogy megyéje kapott egy járványkórházat.

Száműzetése 1861-ben ért véget. Barátai közbenjárására *Budapestre* került s hamarosan megszerezte az akkortájt bevezetett egyetemi magántanári képesítést. Egy ideig a *Rókus*-kórház idegosztályán dolgozott, majd 1866-ban, alig 38 éves korában őt nevezték ki *egyetemi tanárnak* a belgyógyászati tanszékre. Ez azonban nem ment simán. Sokan nézték gyanakodva a „rebellis" fiatal orvos fővárosi szereplését. Az ellenpárt mindent megtett, hogy meghiúsítsa kinevezését, de haladó orvostársai körükbe fogadták, melléálltak és a harc az utolsó pillanatban az ő javára dőlt el. A klinika, amit elődjétől átvett, mindössze 12 ágyból állt, a laboratóriumban egyetlen mikroszkóp szerénykedett. Azonnal hozzáfogott továbbfejlesztéséhez s külföldi tanulmányai alapján, több mint egy évtized múlva, 1880-ban már az ő elképzelései

Az 1901-ben megnyílt első szanatórium

szerint rendezheti be *új, korszerű klinikáját.*

Intézete *a magyar orvostudomány egyik legfontosabb fellegvára* lett s ebben igen sok az ő személyes érdeme. Korányi korának egyik legműveltebb, tudományosan legjobban képzett orvosa volt s írásainak tudományos értékét csak növelte azok szép magyar nyelve. Finom, rokonszenvès modor, mély lelkiismeret jellemezte egészen különleges egyéniségét. Lelkesen tanult, kutatott és tanított. Ez az idő az orvosi haladás hőskora, Pasteur és Koch ideje. Hazánkban Korányi képviseli *a leghaladóbb orvosi szemléletet.* Élesszemű klinikai megfigyelésein alapuló belgyógyászati munkáit szinte felsorolni sem lehetne. *Bókay* Jánossal és *Kétly* Árpáddal ők szerkesztik meg az első összefoglaló munkát a belgyógyászatról. Már ebben feltűnik az a különleges érdeklődés, amellyel a *tuberkulózis* felé fordul. Teljes egészében felismeri *a megelőzés és gyógyítás jelentőségét*, az éghajlati tényezők és a környezet szerepét.

A tuberkulózis az évszázad folyamán járványként söpör végig a világon. De míg a fejlettebb országokban felveszik vele a harcot, nálunk nem történik semmi. A tudomány lassan tisztába jön a betegség eredetével — Koch felfedezi a tbc kórokozóját — tért hódít a szanatóriumi kezelés gondolata is. Idehaza ennek látszólag semmi visszhangja. Pedig a népnyomor egyenes következményeként mérhetetlen nagy a betegek és munkaképtelenek száma s évente 70 000 ember hal meg tüdőbajban. Európa valamennyi országa között nálunk a legmagasabb a tbc halálozás aránya, ezért is tapad hozzá a „*morbus hungaricus*", a „magyar betegség" elnevezés . . .

Korányiról csak legbizalmasabb barátai tudják, hogy nemcsak szavakban és gondolatokban foglalkozik a szörnyű pusztítást végző „magyar betegséggel", hanem már *terve is van*, hogy mit kellene tenni ellene. Csak az alkalomra vár — ami végül 1894-ben be is bekövetkezik. Egy orvoskongresszuson, a Nemzeti Múzeumban *Leyden* német professzor a tüdőbetegekről tart előadást. Elmondja, hogy Németországban már valóságos szanatóriumi rendszert építettek ki a tuberkulózis leküzdésére és a 6 éve fennálló tuberkulózis elleni egyesület mintegy 50 szanatóriumban egyidejűleg ötezer beteget gyógyíttat. Szavai Magyarország egész orvosi közvéleményének nyilvánossága előtt hangzottak el és világosan rádöbbentettek elmaradottságunkra. Ezt a lélektani pillanatot ragadja meg *Korányi Frigyes*. Keresetlen szavakkal elmondja, hogy őt már régen foglalkoztatja a kérdés, *szeretné előmozdítani egy szanatórium építését* és erre a célra egy jótékony adakozótól már 20 ezer koronát biztosított.

Lépésének hatalmas visszhangja támadt s megmozgatta a közvéleményt, de az illetékeseket is. „*Szanatórium Egyesület*"-et alapított a szanatórium-építés szervezésére. Beszédet mondott a főrendiházban, majd az akkor népszerűsége tetőfokán álló Jókai Mór — aki *maga is beteg* tüdejét kúrálgatva lakott az akkori Svábhegyen — adakozásra szólította fel a nemzetet. Kis és nagy emberektől özönlöttek az adományok és megmozdult a hivatalos gépezet is. Az állam félmilliós hozzájárulása mellett ott volt például a bácskai nábob, Dungyerszky 100 ezer koronája is. *Ozigler* műegyetemi tanár ingyen tervezte meg az első tüdőszanatóriumot (tervével az olasz építészeti kiállításon nagydíjat nyert), a nyomtatványokhoz *Benczúr* Gyula rajzolt megható képet s a város csodálatos védett klímájú helyen, Budakeszi határában telket adományozott a gyógyintézet céljára. Korányi fáradhatatlan volt a szervező munkában, pedig nem kis munkába került, amíg *majdnem 1 millió koronáért* (összesen 929 311 korona 18 fillér költséggel) tető alá került az Erzsébet Szanatórium, a mai Országos Korányi TBC intézet első épülete. (Élnyerte a második építészeti nagydíjat is.)

Az első magyar tüdő szanatórium *1901-ben nyílt meg*, 116 ággyal és az első eredményeket 1907-ben mérték fel. Sajnos, ez a nagyszerű kezdeményezés sem változtathatott a súlyos helyzeten: a tbc-s halálozás listáján *Magyarország még 1928-ban is a legrosszabb helyen állt*

s az orvosi kezelés késedelmessége, a betegellátás hiányosságai miatt a tüdőbetegek 80 százaléka meghalt. A Szanatórium Egyesület tovább működött, már az első 10 év után felépült a főépület második szárnya és a betegágyak számát megkétszerezhették. Megkezdték a tüdőbeteg gondozó hálózat kiépítését is, bár eleinte igen szerény keretek között.

Korányi *élete végéig* fáradhatatlanul támogatta a tuberkulózis elleni küzdelmet. Az orvosegyetem rektora, majd az orvosegyesület elnöke volt és 80 esztendős koráig vezette klinikáját. De még azután is folytatta gyógyító, nevelő, közegészségügyi és tudományos munkáját. Emellett minden érdekelte, ami szép és nemes. Eredetiben olvasta a világirodalom klasszikusait, szerette a képzőművészetet — nagyszerű képgyűjteménye volt — s a zenét és a természetet is. Harmonikus családi életének legnagyobb öröme négy gyermeke közül *Sándor fia* volt, aki nyomdokaiba lépve, orvos lett és tudományos súlyban később felül is múlta édesapját. Korányi Frigyes ezt apai büszkeséggel vette tudomásul. Haláláig teljes szellemi frisseséggel dolgozott és élvezte embertársai szeretetét, háláját, tiszteletét.

Ma, fél évszázaddal a halála után, megváltozott körülmények között az ő munkájának gyümölcsét is élvezzük. A tuberkulózis elleni harc, a betegek sorsa ma már nem bizonytalan társadalmi jótékonyságon múlik, hanem az *állam* kezében van. A gondozók hálózata — amit ő kezdeményezett — szervezetten kutatja fel a tüdőbetegeket. Gyógyításukra jelenleg 13 000 ágy áll rendelkezésre — ez a szám rövidesen még 3000-rel növekszik — és a gyógyintézetbe kerülő *betegek 80 százaléka meggyógyul;* akiknek betegségét egészen korán felfedezik, szinte valamennyien gyógyultan kerülnek vissza családjuk körébe és munkahelyükre. A *BCG védőoltás*ok eredményeként a gyermekek között már alig van betege a tuberkulózisnak, a védettség lassan kiterjed a felnőttekre is és napjainkban már *az egykori „magyar betegség" teljes megszüntetésére* törekszünk.

Mindezt — a tudomány haladása mellett — a tuberkulózis elleni küzdelem Korányi által kezdeményezett hatalmas, ma már állami szervezet teszi lehetővé.

Dr. Kováts Ferenc

Magyar Hirdető
SAJTÓVÁLLALAT
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NDE

pából s... Rembrandt-művet állítanak ki. A Magyarországról származó régészeti tárgyak sorából ott őrzik most a Mátyás király kincstárából való s az ő címerével díszített számszerijat és Mátyás híres budai könyvtárának két Corvináját.

Meg tudják-e igazán becsülni ebben a forgatagos forgalmú világvárosban és bábeli zsivajában az egyetemes kultúra ilyen kimagasló értékeit? Ó nem! Ott csak piaci értékelésre hagy időt és alkalmat a szüntelen rohanás, időtálló, elmélyült, szellemi súlyú értékelésre alig. De milyen méretű ez a rohanás?

New Yorkra szinte lidércnyomásként nehezedik rá a közlekedés gondja. Több millió autó közlekedik városszerte. A velük járó parkolási gond csakúgy, mint a környékről naponta özönlők több milliós tömegének zavartalan közlekedése súlyos helyzet és fogas kérdések elé állítja a városi tanácsot. A peremvárosokból az emberek milliói autóval csak hosszú órák alatt tudják elérni munkahelyüket. A három legnagyobb New York-i repülőtérre évente húszmillió utas érkezik. Kiváltképp eleven a földalatti vasút forgalma. Évi átlagban kétmilliárd ember utazik ott a földalattin, jóllehet az egész hálózat hossza alig éri el a 400 kilométert. A 12 emeletnyi mélységben közlekedő metró a legmegbízhatóbb és — időben is — a legtakarékosabb közlekedési eszköz. Az autóbuszok és a földalatti is éjjel-nappal közlekednek. Az autóbusz viteldíjai gyakran vonalak szerint változnak. A központi autóbusz-végállomás nagymértékben hozzájárul Manhattan túlzsúfolt utcáinak tehermentesítéséhez. Föld alá süllyesztett végállomása ugyanis alagutakkal csatlakozik a Lincoln-alagúthoz, valamint a metró minden vonalához. A végállomástetőzeten is 450 kocsi számára van parkolóhely. A magasvasút szerelvényei is percenként dübörögnek, egyébként azonban ez ma már elavult része a városi közlekedésnek.

A vasútvonalak New Yorkból szétsugározva futnak az ország belseje felé. New York főpályaudvara a világ legnagyobb vasúti állomása. Húsz méter mélyen kellett a sziklás talajt robbantani, hogy az 1200 méter hosszú, 300 méter széles pályaudvar a föld alatt fölépüljön.

meglepőbb *hirdetményeket* készíttetni, *meetingeket* rendezni, azoknak idejét és szónokait megállapítani, stb. Mind ez a sok gond és még száz más a központi végrehajtó bizottságnak s elnökének a nyakába szakadt s a mi a legfőbb gond: a kellő *pénz* összegyűjtése is. E tekintetben a republikánusoknak volt könnyebb dolguk, mert a nagyiparosok és kereskedők, a vállalatok tulajdonosai, szóval a milliomosok, a pénzarisztokraczia emberei mind az ő pártjukon voltak és szivesen is áldoztak a párt czéljaira, mert legfontosabb anyagi érdekeik fűződnek Mac Kinley politikájához. A demokratáknak sokkal nehezebb volt szegényebb híveiktől a szükséges pénzt gyűjtések útján előteremteni.

Tizezrével adták ki a különféle *röpiratokat*, melyeknek összefoglalása egy vezérkönyv volt: ebben gyűjtötték össze a párt mellett s a másik párt ellen fölhozható érveket lehetőleg teljes számban a párt hírlapirói és szónokai számára. Hogy mekkora irodalma támadt a választásnak, mutatja az, hogy a republikánusoknak csak a *sajtóirodájuk egy millió dollárjukba került.*

Három főeszköze volt az agitálásnak: *nyilvános szónoklatok, röpiratok* terjesztése s a hírlapoknak a párt szellemében irt *czikkekkel* való ellátása. Ez utóbbit tartják a leghatásosabbnak s így erre fordították a legnagyobb gondot. New-Yorkban, Chicagóban s egyéb városokban is sajtóirodákat állítottak föl, melyek nemcsak kéziratokat szállítottak, hanem különösen vidéki lapoknak teljes, kiszedett, formába tördelt közleményeket is. A nagyobb lapok az így kapott anyagot földolgoztatták a maguk embereivel, a kisebbek azonban egyszerűen lenyomatták úgy, a hogy kapták. A republikánusoknak *kétezernél több lapjuk* volt, a melyek az egész választási harcz alatt nem is adtak ki semmi egyéb politikai közleményt, csak a mit a párt sajtóirodája küldött nekik s mintegy *négyezer lap* volt, a mely a republikánus czikkeket fölhasználta. Ezek aztán minden képzelhető tárgyú és modorú közlemények voltak. Vezérczikkek, melyek *Mac Kinleyt* dicsőítették, vagy *Bryant* becsmérelték; napihírek, melyek a párt újabb meg újabb sikereit hirdették; az ellenpártról mindenféle kedvezőtlen híreket terjesztettek; tárcza-novellák, melyekben érdekes cselekvény kapcsán derül ki a párt elveinek hasznossága; erkölcsi elmélkedések, melyeknek végén a bölcs apa komolyan inti fiát, hogy ne hallgasson az ellenpárti kortesek csábításaira s maradjon hű pártjához; — szóval nincs az irói hatásnak az az eszköze, melyet föl ne használtak volna. Akár a közlekedési ügyekről, akár a juhtenyésztésről, akármi másról szólt is a czikk: a vége mindig az volt, hogy Mac Kinleyre, vagy Bryanra kell szavazni.

Röpiratokat hallatlan számmal nyomattak és terjesztettek. A republikánus pártnak *70 különféle röpirata* nem kevesebb, mint összesen *nyolczvan millió példányban* jelent meg, a mi 164,000 dollárt emésztett föl. Ezek afféle röpke ivek, melyekben vagy a párt valamely előkelőségének, sokszor magának a jelöltnek egy-egy hiresebb beszédét, az ellenpártnak vagy jelöltjének a közönség bizonyos rétegeire kedvezőtlen és visszatetsző nyilatkozatát, valami politikai siker vagy balsiker emlékét újították fel. Az óriási példányszámban nyomatott iratokat aztán kiosztották, mindegyiket a polgárság azon elemei között, melyek számára irattak. Így például nagyon érdekes volt a republikánusoknak az a kortes-nyomtatványa, melylyel az *Amerikában élő idegeneket* hódították meg pártjuk számára. Az előbbi választáson ugyanis az idegenek legnagyobb részben Mac Kinleyre szavaztak, s a Bryan-párt főkortese, *James K. Jones* a választás után e miatt kikelt ellenük. Nosza hát, a *Mac Kinley*-párt a mostani választásnál megemlékezett erről a beszédről és egy lapon kinyomatta *12 nyelven* s úgy osztotta ki az idegenek közt. Középen az angol szöveg, ezenkivül ott van még németül, francziául, olaszul, norvégül, héberül, svédül, csehül, lengyelül, görögül, hollandusul és *magyarul*. A magyar szöveg, melynek fogalmazása egy hazai kortes-plakátnak sem válnék szégyenére, így hangzik:

«*Buta külföldiek.*»

Bryan főkortesének a véleménye.

«A buta külföldiek százezrei, a kik azért vannak itt, hogy kivegyék a becsületes munkás szájából a kenyeret, szavaztak a múlt választáson Mac Kinley korteseinek a parancsa szerint. A külföldi szavazatok épen felét tették ki azoknak a szavazatoknak, melyeket Mac Kinley kapott.» *(James K. Jones*-nak, az Egyesült-Államok Szenátorának, a Demokratikus Nemzeti Bizottság elnökének 1897 január 20-án tartott beszédéből.)

Goszleth fényképe után.

FARKAS JÓZSEF.

«Lehet-e kétség, hogy ki fog győzni? Az a hat és fél millió művelt ember, a kik Bryanra szavaztak, vagy a három és fél milló «Buta Külföldi», a kik Mac Kinleyre szavaztak?» *(James K. Jones*-nak, az Egyesült-Államok szenátorának és a Demokrata Nemzeti Bizottság Elnökének 1897 január 20-án tartott beszédéből.)

Ezután még leirja a hirdetmény a Bryan-párt erőlködését a külföldiek szavazatainak elnyerésére s így végződik nagy, vastag betűkkel:

«Hogy fognak a «Buta külföldiek» felelni Bryan fő kortesének, a Demokrata Nemzeti Bizottság Elnökének rábeszélésére?»

A hirdetmény eredménye csakugyan az lett, hogy a «buta külföldiek» csaknem mind *Mac Kinley*-re szavaztak s nagyban hozzájárúltak diadalához.

Ehhez hasonló választási fölhivást egész sereget adtak ki. A különböző röpiratok közt voltak csak egy lapra terjedő nyomtatványok is, de köztük volt a hatalmas, 456 lapnyi «republikánus vezérkönyv», a mely valóban igen elmés és tudós védőirat Mac Kinley politikája mellett.

Bryan pártja sem maradt sokkal hátrább; a kibocsátott demokrata nyomtatványok példányszáma is több volt hetven milliónál.

Azt a levelet, melyben *Mac Kinley* kijelentette, hogy a jelölést elfogadja, *két és fél millió példányban* adták ki angol nyelven és mintegy *másfél millió* példányban az Amerikában legismertebb hét nyelven. Egyes államok, vagy vidékek számára, melyeknek valami különleges érdekeik, vagy érzelmeik vannak, külön iratokat adtak ki, melyekben a helyi viszonyokhoz alkalmazkodva igérnek eget-földet a választóknak. Roppant mennyiségü plakát-rajzot is adtak ki, melyek legkedveltebbjéből *550,000 példányt* nyomatott Mac Kinley pártja. Az élczlapoknak a párt érdekeit támogató torzképeit könyvekben gyűjtötték össze s úgy osztogatták szét a választók között.

A harmadik korteseszköz a *szónoklás* volt. Csak a chicagói főhadiszállás 600 szónokot küldött ki az ég minden tája felé s a new-yorki sem sokkal kevesebbet. Némely szónokok költségeiken kívül tekintélyes fizetést is kaptak; másoknak csak a költségeiket térítették meg. Jelesebb szónokok külön vonatokon járták be az országot, pompás szalonkocsikban. Nagyon sokan pályáztak, hogy ilyen pártszónokokká lehessenek; csak Chicagóban 5000 pályázó közül válogathatott a bizottság, a kiknek előbb bizonyságot kellett adniok képességeikről. Ezeken a hivatalos szónokokon kívül még egész serege akadt minden meetingen az önkénteseknek, a kik többnyire a helyi előkelőségek közül kerültek ki. A végrehajtó bizottság elnökének a dolga volt, hogy térképpel és vasúti menetrenddel a kezében kijelölje, melyik mikor és hol tartson beszédet és miről beszéljen. Hogy ez mekkora munka volt, mutatja az, hogy a választást megelőző hetekben naponként átlag *7000 beszédet* mondtak az ország különböző helyein a republikánus szónokok s a demokraták se sokkal kevesebbet. A szónokok mindig a közönséghez alkalmazkodtak. Olyan meetingre, a hol miveltebb polgárok gyűltek össze, legtudósabb és legszellemesebb szónokait küldte a párt, a köznép gyűléseire a népszónokokat, a kiknek fő mestersége az ellenpárt szidalmazása, nevetségessé tétele sokszor válogatott gorombaságokkal és sértő rágalmakkal. Hogy ezenkívül fontosabb és veszélyeztetettebb helyeken maguk a jelöltek is megjelentek és beszédeket tartottak, az természetes. A jelölteknek testi erejét is ugyancsak próbára teszi a sok száz beszéd, a mit különböző helyeken s a legkülönfélébb közönség előtt mondaniok kell.

A legnagyobb erőfeszítést azokon a helyeken fejtik ki, a hol kétes a lakosság pártállása, s így mindegyik párt remélheti, hogy maga részére hódíthatja. Az idei harcz főkép a középső nyugati államokban folyt nagy erővel. Legnagyobb volt a küzdelem New-Yorkban, mert bár ott *Mac Kinley* többsége meglehetősen biztos volt, a demokraták kifejtették minden ügyességüket s találékonyságukat, hogy legalább a szavazatok egy részét megnyerjék. Most is, mint 1896-ban, hiába küzdöttek: a győzelem a republikánusoké lett s újabb négy évre *Mac Kinley* lesz a köztársaság elnöke.

FARKAS JÓZSEF.

A budapesti református theologiai akadémiának egyik érdemes tanára, *Farkas* József, a mult hónapban töltötte be tanári működésének 45-ik évfordulóját. A ref. theologiai tanárok e nesztorát Ő Felsége a királyi tanácsosi czímmel tüntette ki, az akadémiát fentartó dunamelléki egyházkerület és a budapesti egyházközség az ünnepelt nevére ezer-ezer korona ösztöndíj-alapítványt létesítettek, volt tanítványai és tisztelői közel háromezer korona értékű ajándékkal lepték meg.

A királyi kitüntetés és az ajándék átadása folyó hó 22-én a Lónyay-utczai ref. főgimnáziumban nagy számú közönség jelenlétében történt. A királyi kitüntetést *Zsilinszky* Mihály államtitkár, a jubiláns volt tanítványa adta át, a mi után *Szász* Károly püspök a dunamelléki egyházkerület, *Hegedüs* Sándor miniszter főgondnok a budapesti ref. egyházközség, *Kovács* Albert a theologiai tanári kar, *Molnár* Sándor a ref. főgimnázium, *Csiky* Kálmánné az országos nőképző-egyesület, *Mészáros* János kecskeméti lelkész a volt tanítványok és *Forgács* Gyula a jelenlegi tanítványok nevében üdvözölték az ünnepeltet. A még jó erőben levő ősz tanár meghatottan fogadta és meghatólag viszonozta az üdvözleteket. Az ünnepélyt társas vacsora fejezte be az István főherczeg szállodában.

E szép ünneplés alkalmából elsoroljuk az érdemes férfiú életrajzi adatait is a következőkben.

Farkas József 1833 márczius 23-án született Gárdonyban, Fehérmegyében, hol atyja lelkész volt. Középiskolai tanúlmányait a budai kegyesrendi és a kecskeméti ref. főgimnáziumban, a bölcsészeti és theologiai tanfolyamot a kecskeméti theologiai intézetben végezte, oly kiváló sikerrel, hogy 1855-ben Ballagi Mór Pestre jövetelével a Kecskeméten megüresedett theologiai tanszékre a kollégiumi előljáróság helyettes tanárúl őt alkalmazta. A következő iskolai évet a bécsi, hallei és zürichi egyetemeken töltötte, de már 1857-ben a kecskeméti papnevelőintézet rendes tanára lett. 1859-ben a patens miatti küzdelmek idejében az egyházkerület elaggott helyettes püspöke mellé titkárrá, 1860-ban a Pestre áthelyezett theologiai akadémia tanárává választotta az egyházkerület, s azóta megszakítás nélkül itt működik mind e mai napig. Tanári állása mellett tevékeny részt vesz az egyházi közigazgatásban. 1863-tól

1893-ig az egyházkerület egyik aljegyzője s azóta tanácsbirája, 1870 óta a budapesti egyházközség jegyzője.

Közel félszázadra terjedő közegyházi tevékenység, áldásos tanári működés, becses és széles körű irodalmi tevékenység, szorgalmas forgolódás az egyházi közigazgatásban: ime ezek a Farkas József közéleti munkásságának főbb mozzanatai.

Lelkiismeretes, szorgalmas, hűséges tanár, a ki tudományának világosságával, hitének melegével és aranytiszta hazafiságával több száz lutheránus és kálvinista lelkésznek, tanárnak bölcs tanító mestere s e mellett szerető lelki atyja is. Mert Farkas nem tudós feszeskedéssel, nem külső tekintélytartással, hanem a szeretet melegével oktat, irányít, eszméltet. Páratlan az a szeretet, mely az ő jóságos lényéből kiárad, és ezért általános az a viszontszeretet is, a melylyel tanítványai körülveszik.

Jeles iró, a ki az egyháztörténet kiváló alakjait nemcsak a tanári tanszékről tudja megelevéníteni, megszólaltatni, hanem élénk tollal, jellemző erővel iróilag is jelesen rajzolni. A ki forgatta Farkas József két kötetes Egyetemes Egyháztörténelmét, Bibliai Földrajzát, Bibliai Régiségtanát, Magyar protestáns egyháztörténetét, Az Úr Siona című népies egyháztörténetét, a Pesti egyház száz éves történetét, stb., stb.: az nemcsak az alapos tudóst és komoly történészt becsüli és szereti benne, hanem a buzgó, de nem felekezetieskedő, zamatos nyelvű magyar irót, a jeles stilisztát sem felejti el egyhamar. Diósi Márton álnév alatt a «Keresztyén Család»-ban, a «Koszorú»-ban és «Árvaházi Naptár»-ban megjelent népies és történeti rajzai erős népies irói tehetségre vallanak; a Pallas Nagy Lexikonában Farkastól valók a protestáns theologiát ismertető czikkek.

Ámde Farkasban a kedvelt tanárt, a jeles irót is fölülmúlja az ember. Jó, kedves, szellemes, a ki örökifjú kedélyével, szikrázó üde szellemével, jóizű humorával, megtörhetetlen életvidámságával megélénkítője a társaságnak. Török Pál, Gönczy Pál, Ballagi Mór és a közélet sok más kitünősége bensőbb viszonyt tartott fönn Farkas Józseffel úgy is mint szeretetreméltó jó baráttal, úgy is mint becses munkatárssal, kinek tolla és tevékenysége mindig készséggel támogatta az egyház, az oktatás és nevelés ügyének vezérférfiait.

Érdemes munkást ért tehát a királyi kitüntetés, derék embert jutalmazott meg a kartársak, tanítványok és tisztelők hálás szeretete. Vajha még igen sokáig környezze ez a szeretet és tisztelet! *Sz. F.*

KÜZDELEM A TÜDŐVÉSZ ELLEN.

A művelődés terjedésével egyre több-több ember tér el a természetes életmódtól, mind számosabban hagyják el a tiszta levegőjű mezőket, pusztákat, falvakat, beszorúlnak a városok falai közé, szűk hivatali szobákba, gyárakba, bányákba; a fejlődő gyermek is ideje nagy részét iskolában tölti, megfosztva a szabad mozgástól, a mit csak kevéssé pótolhat a testgyakorlat.

Mindennek pedig természetes következménye, hogy az emberi szervezet nagy mértékben meggyengül s mindenféle betegségnek kevésbbé tud ellenállani. Különösen a tüdővész iránt csökken az ellenálló képessége, mely kór napjainkban már valóban megdöbbentő mértékben szedi áldozatait az emberiség soraiból. Mint Reibmayr mondja: «a legszerényebb becslés szerint is évenként 1—2 millió ember hal meg csak Európában tüdővész következtében s a valóságon alúl maradunk, ha fölteszszük, hogy állandóan 6—8 millió tüdővészes beteg van földrészünkön.»

E nagy veszedelemnek tudatára jutván a művelt népek, azonnal áthatotta őket a kór elleni védekezés szükségességének érzete s a nagy tevékenység ez irányban az utóbbi időkben mindenfelé szinte lázas buzgalommal meg is kezdődött.

A tüdővész ugyanis — s ez oly sokaknak vigasztalásúl szolgálhat, — *gyógyítható betegség*, igaz, hogy nem orvosi szerekkel, hanem rendszeres testedzéssel, külön e czélra berendezett intézetekben.

Ezek az intézetek az úgynevezett *tüdőbeteg-szanatóriumok*, melyekben mindent elkövetnek arra nézve, hogy a beteg szervezet erőben gyarapodjék s régi ellenálló képességét a fertőző kórokkal szemben, a mennyire lehet, visszanyerje.

Az újabb kutatások, de különösen dr. *Fodor* József egyetemi tanár vizsgálatai alapján immár kétségtelen, hogy a fertőző csirák kifejlődésére az emberi testben a véralkatnak van nagy hatása; ebben rejlik jórészt az ellenállás, vagy betegségre hajlandóság kulcsa. A tüdővészre való u. n. «hajlam» is tulajdonképen nem más, mint a tüdő fogyatékos táplálkozása, a mi ismét részleges jelensége lehet az általános vérszegénységnek vagy hibás vérösszetételnek. Az észszerű gyógyításnak tehát ezt kell figyelembe vennie s azon igyekeznie, hogy legyen czélszerű táplálkozás, elősegíttessék a tápláló anyagok helyes földolgozása s a tüdőbeli és általános vérkeringés rendben tartassék. Tehát a vérkészítés és vérkeringés lehető javítása teszi a szanatoriumi gyógyítás lényegét.

S erre a szanatórium egyszerű, természetes eszközökkel törekszik.

Mindenek előtt *tiszta levegőbe* viszik a beteget nemcsak azért, hogy a fertőző csirák s egyéb veszedelmes anyagok belélekzésétől megóvják a tüdőt, hanem mert a tiszta levegőben a vér gázcseréje tökéletesebb s az anyagforgalom növekedik.

Azután következik a *jó táplálás*, leghelyesebben vegyes diétával. Ez igen fontos, mert nemcsak sok sejtépítő alkatrészt kell a szervezetbe belévinni, hanem kellő mennyiségű zsirt és szénhydrátot is.

Nagy gondot kell továbbá fordítani a *bőr egészségére*, hogy a beteg edződjék s lassanként elveszítse meghűlésre való hajlandóságát.

De ügyelni kell a *lelki életre* is, hogy a beteg kedélyállapota mindig mentől jobb és kielégítőbb legyen s testi működései élénken folyhassanak.

A kedvező eredménynek egyik legfontosabb föltétele azonban, hogy a beteg bajának mennél koraibb szakában kerüljön szanatóriumba. Mert ha a baj már nagyon előrehaladt, ha a test erői teljesen lehanyatlottak s a bakterium-mérgek a vért teljesen megrontották: akkor segíteni többé alig lehet.

Az eddig már fennálló szanatóriumok működésének eredményei különben oly örvendetesek, hogy messze túlhaladnak minden más korábbi tüdővészgyógyító eljárást. Például az egyik szanatórium statisztikája 50% teljes gyógyulást tüntet fel a könnyebb esetekből; egy másikban pedig, mely szegény sorsú betegeket kezel, 1896-ban 70%-nál több nyerte vissza egészséges állapotát.

S bebizonyúlván a szanatóriumok fontos-

BENCZÚR GYULA RAJZA AZ «ERZSÉBET SZANATÓRIUM» GYŰJTŐÍVÉN.

A visszatért műkincsek első hét ládáját kibontották a Szépművészeti Múzeumban

Januárban már kiállítják a 100 legértékesebb műtárgyat

Párás, szitáló köd burkolta be sejtelmesen a Szépművészeti Múzeum ostrom-sebzett palotáját, amelynek belsejében leszakadt márványlépcsőházak tátonganak s a nagy szoborcsarnokban Colleoni hűszkelartású condottieri alakja csodálkozva nézi a jégpályává fagyott víztócsákat.

Annál nagyobb a kontraszt, amikor a restaurátormühely melletti tágas terembe lépünk. Most kezdik kibontani a két év előtt Nyugatra hurcolt és szerencsésen visszaérkezett műkincseket tartalmazó ládákat. A múzeum igazgatói, restaurátorok és altisztek, a kör- és magángyüjteményekből elhurcolt művészeti alkotások ügyeinek miniszteri biztosa és több tisztviselő segédkezik az izgalmas munkában.

A méternyi magas első láda bontásakor a légy zümmögését is meg lehetne hallani, olyan áhitatos a csönd. Tartalma minden várakozást felülmúló meglepetés. *Amerikai cigarettacsomagok, finom konzervek, narancs bukkan elő*, az amerikai zónában működő műtörténész gárda kedves figyelmessége a pesti kollégáknak.

A szeretetadomány hamar lekerül a napirendről. A fagyapottal dúsan bélelt második ládából elsőnek Francesco di *Giorgio* XV. századbeli követőjének Madonnaképe kerül elő. Örömmel állapitják meg, hogy az első visszatért műtárgy teljesen sértetlen.

Az első nap hét ládát bontanak fel. Tapsvihar fogadja a kényszerszámüzetésből hazatért, külön díszládába csomagolt *Brueghel*-képet: »Keresztelő Szent János prédikálását«, a Szépművészeti Múzeum világhirű remekművét.

A velencei barok tüzes színeiben tündöklő *Tintoretto* női arcképe után *Markó* Károly idilli »Páris ítéletét«, majd a németalföldi *Petrus Christus* áhitatos »Madonnáját«, azután az olasz Quatrocento báját sütő Filippino *Lippi* »Madonnáját«, *Dürer* markáns »Férfi arcképét«, *Szinyei-Merse* kisebb karcolásokkal sérült »Vadgesztenye-fasor«-át, *Ferenczy* Károly fiatalkori nobilis »Önarcképe«-t és ugyancsak a nagybányai mester *Malonyai* Dezső ábrázoló portréját (amelyet barbár kezek körülnyirtak) emelik ki gyengéd kezek a ládákból. *Munkácsy* szintén karcolást szenvedett önarcképe, egy *Mednyánszky-táj*, *Rippl-Rónai* jóbarátjának, Pierre *Bonnard*-nak hamvas kompozíciója s a legszebb *Benczur*-kép, nővérének portréja a következő láda tartalma.

A delet már régen elharangozták, amikor a napi feladatnak előirányzott hetedik láda felbontására került sor. A Múzeum büszkeségei közül pár óriási értékkerül ebből elő, a két világhirű *Goya*: a »Köszörüs« és a »Vízhordólány«, *Tiepolo*: »Egyiptomi menekülés«-e, Franz *Hals* erőtől duzzadó férfifeje, *Memling* szelíd »Kálváriá«-ja, Barend van *Orley* »V. Károly« portréja, *Van Dyck*, *Granach*, *Hobbema* és *Teniers* egy-egy nemzetközi viszonylatban is jelentékeny alkotása.

Kákai Szabó György főkonzervátor megállapitása szerint az eddig átvizsgált anyag feltünő jó állapotban érkezett haza. A hazatért műkincsek további sorsáról *Genthon* István főigazgató a következőket mondja:

— Az eddig felbontott hét ládából *80 darab festményt emeltünk ki*. Van közöttük magángyüjteményből származó, ezeket a Zsidó Javak Kormánybiztossága hurcolta nyugatra és most *Jeszenszky* Sándor miniszteri osztályfőnök, az elhurcolt tárgyak miniszteri biztosának révén visszakerülnek eredeti tulajdonosukhoz.

— Régi képeink ideiglenesen abba a raktárba kerülnek, amelyet egy emelettel feljebb a legutóbb helyreállított üvegtető véd. *Január második felében* a hideg ellenére is *a múzeum négy használható termében kiállitjuk a 100 legértékesebb visszakerült műtárgyat.*

Halálról életfogytiglanra enyhítette a NOT Tasnády-Nagy András büntetését

A *Népbiróságok Országos Tanácsa Bojta* Béla elnökletével ma délben hirdette ki ítéletét *Tasnády Nagy* András, a képviselőház egykori elnökének ügyében. Az elsőfokú bíróság — mint ismeretes — *bünösnek mondotta ki Tasnády Nagy Andrást és ezért őt a népbirósági rendeletek értelmében halálra itélte.* Fellebbezés során került az ügy a NOT elé, ahol az iratok ismertetése, majd a vád- és védőbeszédek elhangzása *és Tasnády Nagy* András felszólalása után hirdette ki a legfelsőbb bíróság ítéletét *Bojta* elnök.

— A Népbiróságok Országos Tanácsa bünösnek mondja ki *Tasnády Nagy* Andrást *és életfogytiglan tartó fogházbüntetésre itélte.*

Szinházak mai és jövőheti műsora

OPERA: Szombat: Rajna kincse (7). Vasárnap d. e.: Bajazzók; Parasztbecsület (12); este: Tosca (7). Hétfő: Nincs előadás. Kedd: Denevér (7). Szerda: Tosca (7).

NEMZETI: Szombat: Antonius és Cleopatra (½7). Vasárnap: Légy jó mindhalálig (½8); este: Antonius és Cleopatra (½7). Hétfő: Légy jó mindhalálig (7). Kedd: A nők iskolája (½8). Szerda: Légy jó mindhalálig (7). Csütörtök: Antonius és Cleopatra (½7). Péntek: Légy jó mindhalálig (7).

NEMZETI KAMARA: Szombat, vasárnap délután és este, hétfő: A bunda (½4, 7). Kedd: A bunda (½8). Szerda, csütörtök, péntek: A bunda (7).

VIG: Egész héten minden este és vasárnap d. u.: Claudia (½8, 7).

PESTI: Egész héten minden este és vasárnap d. u.: A sózsdelovag (½4, 7).

MADÁCH: Egész héten minden este és vasárnap d. u.: Olyan szép, hogy nem is lehet igaz (½4, 7).

MAGYAR: Egész héten minden este és vasárnap d. u.: Janika (½4, 7).

BELVÁROSI: Egész héten minden este és vasárnap d. u.: Jakobovszky és az ezredes (½8, 7).

MŰVÉSZ: Egész héten minden este és vas. d. u.: Tiz kicsi néger (½4, 7).

MEDGYASZAY: Szombat: Csak nővel ne (7). Vasárnap d. e.: Kis lord (½11); délután és este: Csak nővel ne (½4, 7). Hétfő: Csak nővel ne (7). Kedd: Csak nővel ne (7 és 11). Szerda d. u. és este: Csak nővel ne (½4, 7). Csütörtök, péntek: Csak nővel ne (7).

FŐV. OPERETT: Egész héten minden este és vas. d. u.: Fekete liliom (½4, 7). Kedd: Fekete liliom (7). Monstre szilveszteri kabaré (11).

ROYAL VARIETÉ: Egész héten minden este és vas. d. u.: A Royal Szinház fantómja (½4, 7). Kedd: A Royal Szinház fantómja (7); Szilveszteri kabaré (10).

KAMARA VARIETÉ: Egész héten minden este és vas. d. u.: Amiről beszélünk (½6, ½8).

PÓDIUM: Egész héten minden este és vasárnap d. u.: Túl a konferenciám (4, ½8).

JÓZSEFVÁROSI: Egész héten minden este és vas. d. u.: Az öreg nem alszik (½5, 7). Kedd este: Szilveszteri kabaré (½9).

VIGOPERA: Vasárnap d. u. és este: Kinoskeresők; Csodadoktor (4, ½8).

Szilveszterkor 2 óráig jár a villamos

A Beszkárt közli, hogy december 31-én, Szilveszter éjjelén az éjszakai villamosjáratok — a kocsikban kifüggesztett menetrend szerint — *éjfél után 2 óráig közlekednek.*

Minden nap:
KÓCZÉ ANTAL
és cigányzenekara.
Remek szilveszteri műsorra már most foglaljon asztalt
a Piccadilly-ben V., Bécsi-utca 10.
Asztalrendelés: 380-337.

Felejthetetlen lesz a Szilvesztere a
Szikszay-étteremben
IV., Semmelweis-utca 5.
Pertis Jenő muzsikál
Jó vacsora, jó hangulat, jó ital. Asztalrendelés: Tel. 387-126

Londoni export Importvállalat
Budapesten tartózkodó megbizottja kér
exportálandó cikkekre
angolul vagy magyarul, lehetőleg részletes irásbeli ajánlatot »Benlyon« jeligra a kiadóba.

»... Az ég és a pokol pusztítsa el boldogságodat, Ferenc József! Addig nem halhatsz meg, amíg mindazok, akik szivedhez legközelebb állnak, szerencsétlenül nem járnak. Életed csak rombolás legyen, haljon meg 13 családtagod és gyermekeid nyomorultul pusztuljanak el!...«

Ezt a szörnyü átkot mondotta 1849 október 6-án Skerlecz Borbála bárónő, Batthyány Lajos gróf édesanyja, azon a napon, amikor Ferenc József parancsára fiát és az aradi 13-at kivégezték. És a nemezis megkapta áldozatait: egy emberöltő alatt a Habsburg-család 13 tagja járt szerencsétlenül és Ferenc Józsefnek látnia kellett átkozott dinasztiájának szörnyü pusztulását.

Az átkozott dinasztia

a címe annak a rendkivül érdekes regénynek, amely sok-sok Habsburg-titokról rántja le a leplet. Ezeket a titkokat évszázadokon át féltékenyen őrizték, udvari levéltárakban rejtegették és most végre nyilvánosságra hozza őket a

VILÁG

A regény közlését december 31-én megjelenő számában kezdjük meg.

Általános sztrájk tört ki Bariban

Bari, december 27. (AFP) Bariban, a drágaság elleni tiltakozásul általános sztrájk tört ki. Az egész városban tüntetések és zavargások vannak. A sztrájkolók támadást kiséreltek meg a postapalota és a távíróközpont ellen és tehergépkocsikkal elzárták a főútvonalakat. Néhány üzletet kifosztottak.

A Momento Sera szerint a rendőrség képtelen a rendet helyreállitani. Az egész városban páncélos gépkocsik őrjáratot tartanak. A katonaságot mozgósitották. A legújabb értesülések szerint az elöljárósági palota előtt hatalmas tömeg gyült össze, amely kenyeret és munkát követelt.

Róma, december 28. (AFP) A pénteki véres összetüzés következtében a bari munkáskamara általános sztrájkot hirdetett. A munkáskamara kérte, hogy a kormány küldjön ki haladéktalanul teljhatalmú megbizottakat Baribe, továbbá, hogy indítsanak közmunkákat, melyek keretében foglalkoztatni tudják a munkanélkülieket, végül, hogy gondoskodjanak az élelmiszerek rendszeresebb szétosztásáról. A pénteki lövöldözés alkalmával összesen 25 ember sebesült meg.

Róma, december 28. (AFP) A barii véres összetüzésről kiadott jelentésében a belügyminisztérium azt állitja, hogy a rendőrség önvédelemből használta fegyverét. A lövöldözés következtében egy rendőr is életét vesztette, hat rendőr pedig megsebesül. (MTI)

MAGYARI
KÁVÉHÁZ * (VOLT SPOLARICH) * GRILL
József-körút 37-39
KAZAL LÁSZLÓ, CSELÉNYI, MINDSZENTY, NYIRY, SZIGETI, VÖRÖS
Farkas Béla és 12-tagú zenekara
Kitünő ételek, italok
Tabányi
Mihály és jazzegyüttese
KAZAL LÁSZLÓ
D. u. 5 órai tea Minden este tánc!
Oriási szilveszteri műsor!
Honthy Hanna, Lantos Olivér, Kazal László, László Imre, Mindszenty, Nyiry stb.
Asztalrendelés 138-506

Szép lakásba csakis Móga-csipkét Deák Ferenc-utca 17. szám

EMKE KÁVÉHÁZ
Szombaton reggeltől nyitva
KALMÁR PÁL énekel
RÁCZ BÉLA muzsikál

EMKE GRILL
Szombaton reggeltől TÁNC, világvárosi műsor
Vasárnap és ünnepnap
5 órai tea, tánc
teljes esti műsorral

Ezt hallottuk

Negyven esztendeje, hogy Hegedüs Sándor Ferencz József kereskedelmi minisztere meghalt. Ő készíttette Magyarországon az első ipari statisztikát és az Erzsébet-híd építése is az ő nevéhez fűződik. Mi újságírók, külön hálával emlékezünk Hegedüs Sándorra: ő volt az első, aki nálunk életpályának tartotta a hírlapírást. Tóth Miksával ő alapította a magyar újságírók nyugdíjintézetét is. Halálának 40-ik évfordulóján, december 28-án a különböző közgazdasági, társadalmi és irodalmi testületek nevében Ravasz László, Éber Antal, Pakots György és Halmi Bódog, számos tisztelője, továbbá a TÉBE küldöttsége kegyelettel adóztak sírjánál emlékének.

●

Futos Ilonka, egy budapesti első elemista kislány, levelet írt a Jézuskának, akitől karácsonyra játékokat kért és a levelet a Nőszövetségnek címezte. Nyilván azért, mert hallott arról, hogy a MNDSz 100.000 gyermek karácsonyi ajándékáról gondoskodik és úgy képzelte, hogy a Nőszövetség a Jézuska megbízottja. Az MNDSz most keresi a kis Futos Ilonkát, aki saját címét elfelejtette megírni, hogy pótlólag megküldje neki az ajándékot, nehogy a kislány csalódjék a Jézuskában.

●

A felszabadulás óta kétségtelenül egyik legégetőbb szociális és gazdasági probléma a lakáskérdés. A Közvéleménykutató Intézet körkérdést intézett a közönséghez: hogy van megelégedve jelenlegi lakásviszonyaival? Az eredmény szerint Budapest lakosságának valamivel kevesebb, mint a fele lakásviszonyait jónak tartja. Körülbelül 25 százaléka közepesnek és mintegy 25—30 százalék körül mozog azoknak a száma, akik kifejezetten rossznak tartják lakásviszonyaikat. Az egyik legfényegesebb szempont, hogy a társbérletet kellemetlennek tartják és ennek megszüntetését szeretnék. Gyakori panasz, hogy a lakás a háború folytán erősen megrongálódott. Minden társadalmi kategóriában egyik főpanasz az, hogy a lakást kicsinek találják. Továbbá, hogy hiányzik vagy használhatatlan a fürdőszoba és a fűtési lehetőségek elégtelenek. Még azok is, akik általában elégedettek lakásviszonyaikkal, számos panaszt sorolnak fel jelenlegi lakásukat illetően.

Kecskeméthy Nándor miniszteri tanácsos, a külügyminisztérium sajtóosztályának vezetője hosszabb svájci és franciaországi utazásáról visszaérkezett Budapestre és újból átvette a külügyminisztérium sajtóosztályának vezetését.

●

A hosszú ideje visszavonultan élő Rajnai Gábor ismét szerepet vállalt. Igaz, hogy nem színpadon, hanem csak a Rádió stúdiójában lépett fel karácsony második napján. Márai Sándor »Kaland« című darabjának részletét adta elő Tőkés Anna társaságában. Ez a szerep — egy orvostanárt játszik — Rajnai egyik leghíresebb szerepe és remekelt is benne.

●

Az utolsó években divatba jött tűsarkú cipő közkedveltsége kezd szűnni. A Közvéleménykutató Intézet körkérdése alapján megállapítható, hogy a megkérdezett nők kétharmada a sarkos cipő mellett foglal állást. Ugylátszik a nők kezdenek a sarkukra állni.

●

Kovách György, amerikai repülőa ezredes Newyorkból a következő szövegű táviratot küldötte egyik legjobb barátjának: »Az első békebeli karácsonyon otthonomból a legnagyobb szeretettel gondolok Budapestre és magyar barátaimra és Isten áldását kérem az ország további fejlődésére.«

●

A riporter-bált, a békeévek hagyományos, nagy bohém mulatságát ebben az esztendőben is megrendezik a rendőri riporterek. A riporter-bál január 18-án lesz a Newyork-kávéház összes termeiben. A bál, amelyen az összes pesti sztárok fellépnek, a farsang egyik kimagasló eseményének ígérkezik.

●

A Szovjetunióban állították elő először az elektromos szikrái a gyémántvágás és csiszolás szolgálatába. A gyémántot egy vékony tű és egy elektród közé helyezik és az elektromos szikra csiszolja, illetőleg vágja a drágaköveket. Ez az eljárás lehetővé teszi, hogy az eddigi módszernél ötszázszor gyorsabban végezzék el a gyémántvágás munkáját.

●

Genfi jelentés szerint Rotschild Róbert báró a Lausanne közelében fekvő Ouchyben szerdán meghalt.

AZ ÚJ DIVAT:
a nemes elegancia és a nőiesség

Első rajz: Drappszínű szövetruha, kávébarnaszínű szaténszalag díszítéssel. — Második rajz: Zöldszínű gyapjúszövetruha, kesztyű, kalap feketeszínű. — Harmadik rajz: Halványlila szövetruha, sötétebb lila díszítéssel. — Negyedik rajz: Türkizkékszínű szövetruha. — Ötödik rajz: Fekete szaténruha, fekete bársonydíszítéssel, és lila kesztyűvel. A kalap fekete, lilaszínű virágokkal.

Az idei télen már azon tűnődnek a nők, hogy mit vegyenek fel délutáni vagy esti összejövetelre. Az angolos »kisruha« átadta helyét az elegáns, de mégis egyszerű délutáni toalettnek. Az új szezónban a szoknyák gazdagon redőzöttek. A nyak magasan csukódik, a gallér teljesen eltűnt. Többsoros gyöngy vagy antik lánc díszíti a nyakat. Gyakran látunk négy- vagy ötszegletes gömbölyű kivágást is.

A divatos nagy kalapok és redőzött ruhák könnyen megtéveszthetik a gyanútlan szemlélőt: azt hihetik, hogy az 1920-as évek divatja éledt újjá. Pedig csak a nemes elegancia és a nőiesség renaissanceát ünepeljük.

Sándor Edit

A Franco-ellenes mozgalom ürügyével vállalatokat zsarolt egy hangversenyrendező

A szociáldemokrata párt feljelentést tett ismeretlen tettesek ellen, hogy azok a párt nevében zsarolásokat követnek el. Novemberben a *Ritmus* hangversenyrendező vállalat azzal fordult a párthoz, hogy védnöksége alatt meg akarja rendezni a Franco-ellenes mozgalom javára műsoros kulturhangversenyét. A párt megígérte támogatását. Ezzel visszaélve *Cseh* Iván hangversenyrendező a párt nevében drága »tiszteletjegyekkel« *elment budapesti nagyvállalatokhoz és nagyobb összegeket zsarolt ki tőlük.*

Markóczy Miklós vizsgálóbíró kihallgatta a hangversenyrendező vállalat tagjait. Megállapította, hogy a december 20-ra kitűzött hangversenyre nem kértek engedélyt a rendőrségről, senkivel szerződést nem kötöttek és a »tiszteletjegyekért« *kizsarolt összegeket nem a Franco-ellenes mozgalom, hanem saját karácsonyi beszerzésük javára fordították.*

Markóczy vizsgálóbíró letartóztatta *Cseh* István hangversenyrendezőt.

Kik adtak el és kik vettek e héten Budapesten ingatlant?

Budapest e heti ingatlanforgalma, figyelemmel a karácsonyi ünnepekre, a szokottnál mérsékeltebb volt. Budapest pesti részén *Eggerhoffer* József eladta *Prohászka* Istvánnak a Délibáb-utca 25. számú romos házat 20.000 forintért, *Szmutai* István eladta *Gratzag* Gyulának és nejének a Záborhegy-tér 5. szám alatti ház fele részét 10.000 forintért. *Kecse Nagy* Károly és neje *Horányi* Károlynénak adta el a Rákosi-út 64. szám alatti üres telket 4000 forintért. Dr. *Kemény* Jánosné eladta dr. *Sömjén* Pálnénak a Honvéd-utca 17/a számú házban lévő 2 szobás öröklakását 17.000 forintért. Ugyanebben a házban egy egyszobás öröklakás 12.000 forintért, a Dongó-utcában egy kétszobás öröklakás 6000 forintért cserélt gazdát. A Szent István-körút 4. szám alatti házban egy utcai és két udvari helyiségből álló üzlethelyiséget 13.000 forintért adtak el.

Budapest budai részén

Nagy Antal és neje és *Györkös* Pál eladta *Aizikkovits* Irénnek 45.000 forintért a Gábor Áron-utca 12. számú földszintes családi házat. *Schenker Angerer* Gottfridné és társai eladták *Görgényi* Józsefnek a Rupp Zsigmond-köz 8. szám alatti 300 négyszögöles telket 11.400 forintért. A *Rózsadombi Házépítő Részvénytársaság* a Bég-utca 1., 3. és 5. számú, egyenként 301 négyszögöl kiterjedésű ingatlanokat 3000—3000 forintért adta el. A Budafoki-út 32/d számú 163 négyszögölnyi telket özv. *Teich* Arnoldné és társai 5000 forintért adták el *Szécsi* Dezsőnek. A *Lábatlani Mészművek Kft.* eladta *Ékes* Henriknek a Törökvész-utcai 12.631/4. hrsz. 403 négyszögölnyi telket 4028 forintért. *Erős* Béla és neje eladta dr. *Lóczay* Péternének és két társának az Edömér-utca 6. számú házban lévő kétszobából és mellékhelyiségekből álló öröklakását 20.000 forintért. A Csalogány-utca 4. számú házban egy egyszobás öröklakás 6000 forintért.

A Karácsony dicsérete

»Meg kell dicsérni az idei karácsonyt; de nem lehet elhallgatni, hogy sok mindenben nem volt egészen tökéletes — vagy, mint mondani szoktuk »békebeli« (bár senki sem tudja, melyik békére gondol ilyenkor). Tömör fogalmazással azt lehetne mondani rá, hogy a »még« és a »már« jegyében zajlott le.«

Így magyarázta nézeteit egy rendszerező hajlamáról ismert barátom s mert kissé értelmetlenül néztem rá, mélyebbre ereszkedett a témába: »Nos, például vegyük a pénz dolgot: még nem voltunk gazdagok, de már nem dagadt zsebünk rossz pénztől. Még nem tudtunk úgy vásárolni, ahogyan szerettünk volna, de már volt mit venni. Nem szólva arról, hogy még formailag nincs béke, de már nem lőttek ránk ágyúval, sem kisebb kaliberű tűzfegyverrel.

S ha már a biztonsági kérdésnél tartunk: még nem éreztem hajlamot arra, hogy éjfél után csavarogjak az utcán, de este nyolckor már zavartalanul és télikabátostól hazaértem. Te nem tapasztaltad ezt a különös átmenetet a még és már között? — kérdezte.

»Dehogynem: a feleségem még nem sejtette, hogy mit fog kapni karácsonyra, de azt már tudta, hogy mire akarja kicserélni.«

Tempefői

Halálozás. Sipos Ármin életének 68. évében elhúnyt. Temetése vasárnap délután negyedháromkor lesz a rákosi izr. temetőben. (X)

A Kispesti Textilgyár Rt. igazgatósága és felügyelőbizottsága mélységes meghatottsággal jelentik, hogy a vállalat elnök-vezérigazgatója, egy emberöltőn keresztül szellemi vezére és fáradhatatlan munkása

Ágoston Manó

életének 62-ik esztendejében New-Yorkban hirtelen elhúnyt. A magyar újjáépítés, jelesül a magyar textilipar nyersanyagellátása, vállalatunk számára új munkaterületek megszervezése dolgában folytatott a tengerentúl tárgyalásokat, — nagy koncepcióin, teremtő akaratán erőt vett a halál.

Nemes életének példája világosítsa meg a vállalat minden emberének törekvését.

A Kispesti Textilgyár Rt. dolgozói és üzemi bizottsága mélységes meghatottsággal jelentik, hogy a vállalat elnök-vezérigazgatója, egy emberöltőn át szellemi vezére és fáradhatatlan munkása

Ágoston Manó

életének 62-ik esztendejében New-Yorkban hirtelen elhúnyt.

Nem törődve esztendők óta tartó komoly betegségével, melyet az üldözés évei súlyosbítottak, tengerentúlra utazott, hogy a magyar újjáépítés szolgálatában nagyszabású terveit a textilipar nyersanyagellátása, vállalatunk számára új munkaterületek megszervezése dolgában megvalósítsa. A gyár dolgozóinak minden ügye szívügye volt.

Szelleme él s új munkára buzdít!

Boldogult édesanyánk

özv. Michel Mórné

Róth Katalin

sírkőavatása vasárnap, december hó 29-én, délelőtt ½11 órakor lesz a rákoskeresztúri izr. temetőben. 9. szakasz, 3 sor.

Michel-család

1—12 tonnáig autóuvarok vidékre személykocsik. Irja fel 139-641, Telefon: 136-747. Új cím: Vidor József, VIII., Ióvai Ossián-u. 4 Népszínház-utca sarok.

Szilveszterre szerpentint! konfettit, papírsapkát, malacot, kotrót, patkót stb. a készítőnél vegyen. HOLCZER, Kisdiófa-u. 14.

Váczi utcai udvari helyiség sürült, kiadó. Bővebbet: Horváth és Halász, Váczi-utca 22.

Üzlethelyiség fele albérletnek Erzsébet-körút legforgalmasabb helyén textil kivételével kiadó január elsejétől. »Nagyszerű alkalom« jeligére Erzsébet-krt 9.

Zongorát pianinót legolcsóbban részletre is UHLIKNÁL Javítás, hangolás, szakbiralat. Rákóczi-út 45 Grauer-gyár emeletén

Egy vagy kétszoba összkomfortos főbérleti lakást keresek VIII. v. VII. kerületben. »Lehetőleg bútorral« jeligére kiadóba

1900. 498. e. (~~Tanulmány~~ B. tudósításából) képpel.

HEGEDÜS SÁNDOR MINISZTER ERDÉLYI UTJÁBÓL.

Szokatlan élénk mozgalmat keltett a miniszter útja minden vidéken, a melyet meglátogatott, kivált a Székelyföldön, a hol az egyes helyeken nagy tömegekben gyűlt össze a lakosság üdvözölni a «székely minisztert», a mint Hegedüst székely származása folytán maguk közt emlegetni szokták.

A miniszter, mint tudva van, főleg az ipar és kereskedelem állapotának tanúlmányozása czéljából utazott s mint kinyilvánította, az a törekvése, hogy «megértsük egymást a munkában»; hogy «a hazai ipar s kereskedelem úr legyen a maga házában és erre képesítve legyen». Nagy visszhangot keltett a miniszternek az a nyilatkozata, hogy a Székelyföldön tanúlmányozni kivánta a kivándorlás útjait is, de «nem azért, hogy azokon továbbra is a *székelyek* vándoroljanak ki, hanem a *székelyek készítményei*».

Különösen lelkes fogadtatás volt *Csik-Tusnádon*, e kies fekvésű fürdőhelyen, hol a nagy számú vendégsereggel együtt az egész környéknek nagy tömegekben ide sereglett székely lakossága lelkesen üdvözölte a miniszterrel, családjával és kíséretével megérkező vasúti vonatot. Kocsiba szállva, az összegyűlt nagyszámú közönség folytonos éljenzése közt indúltak a fürdőtelep megtekintésére, s bejárták az ős fenyvesekkel ékes, savanyúvizéről hires helyet. A kellemes délutánt este vidám lakoma fejezte be, melyen nemcsak a fürdő közönsége, hanem a megye egész értelmisége s a Brassóból átrándúlt honvédtisztikar is részt vett.

HEGEDÜS SÁNDOR PÁNCZÉL KÁROLY REF. LELKÉSZSZEL A FOGARASI TEMPLOM ELŐTT.

Dr. Varró Indár amateur fényképei.

HEGEDÜS MINISZTER ÜDVÖZLETÉRE ÖSSZESEREGLETT SZÉKELYEK TUSNÁDON.

NYARALÓ VILLA TUSNÁDON.

Emlékezetes a miniszternek *Fogaras* városában tett látogatása is, hol ez alkalommal iktatták be ünnepélyesen az ottani református egyház főgondnoki székébe, melyre 1899-ben választotta meg az erdélyi ref. egyházkerület közgyűlése. Az új főgondnok beiktatása a református templomban történt szép alkalmi szertartás mellett, melynek legkimagaslóbb részei voltak *Pánczél* Károly ref. lelkész üdvözlő beszéde és *Hegedüs* Sándor miniszter válasza, melyben buzdította az egyház hiveit, hogy továbbra is testvéri érzéssel töltsék be azt a missziót, melyet a ref. egyháznak e vidéken teljesítenie kell. Szépen egészítette ki e buzdításával azokat a szavait, melyeket az előtte egymás után tisztelgő magyar, szász és oláh küldöttségek hazafias nyilatkozataira vonatkozólag mondott s melyekkel békére és a hazaszeretetben testvéries együttérzésre intette a különböző anyanyelvű és vallású honfiakat. Az ünnepély végeztével a templom előtt megállapodott az előkelő gyülekezet a miniszter és a mellette baloldalt levő Pánczél Károly lelkész mögött, miközben e jelenetről fényképi fölvétel készült, melyet itt bemutatunk. Maga a templom érdekes régi épület, melyet a XVIII. században Erdély egyik legszebb ref. templomának tartottak. 1690 tájáig, I. Apafi Mihály haláláig, a fogarasi templom a fejedelmi udvartartás körébe tartozott.

HEGEDÜS MINISZTER FOGADTATÁSA A TUSNÁDI VASÚTI ÁLLOMÁSON. — Adler fényképe után.

A SZERB KIRÁLY ARÁJA.

Általános meglepetést keltett a fiatal Sándor szerb királynak az a váratlan elhatározása, hogy megházasodik, még pedig egy polgári származású, 37 éves nőt vezet oltárhoz: *Lunyevics* Dragát, *Masin* nevű volt bányamérnök özvegyét.

Lunyevics Draga 16 éves volt, midőn Masin mérnök, egy cseh származású orvos fia, nőül vette. A házasság azonban csak néhány évig tartott, mert Masin egy véletlen balesetnek áldozatúl esvén, a fiatal nő már 20 éves korában özvegyen maradt. Nem sokára ezután Natália királyné udvarhölgyének hivta meg s később magával vitte külföldre is és mindig kiváló bizalommal viseltetett iránta.

Sándor király mintegy négy évvel ezelőtt ismerkedett meg a szép hölgygyel, midőn

BÁRÓ JÓSIKA MIKLÓS IFJUKORI ARCZKÉPE.

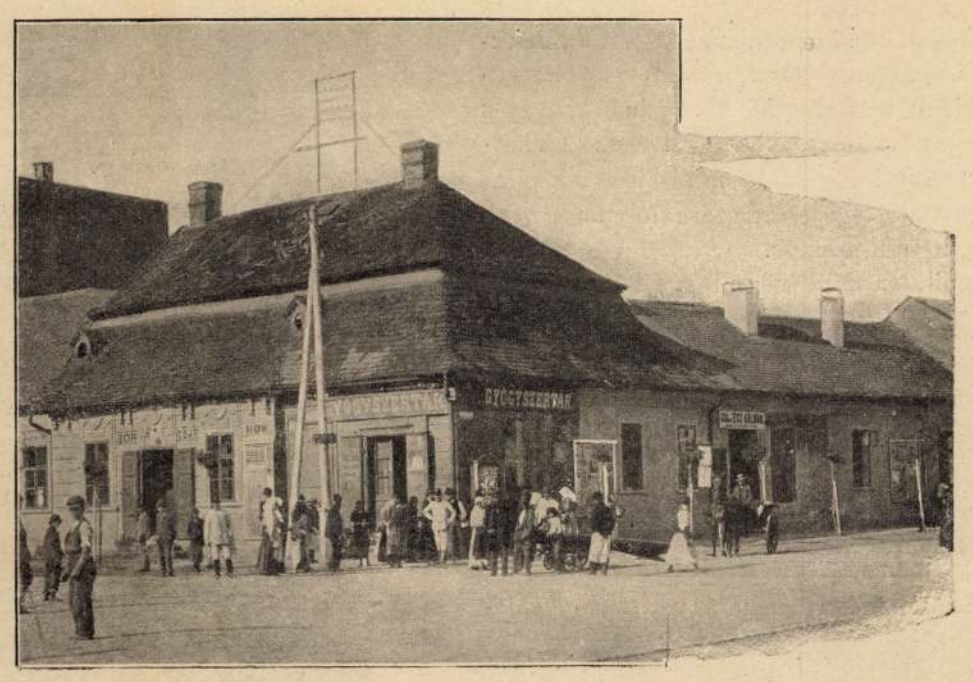

BENCZÚR GYULA SZÜLŐHÁZA NYIREGYHÁZÁN. (EGYKOR VÁROSHÁZA.)

anyját egyszer Biarritzban meglátogatta. Ez időtől fogva Draga asszony gyakrabban haza járt Belgrádba, majd megválván állásától, végleg haza is költözött, nyílt házat tartott s a legelőkelőbb társaság gyülekező helyévé tette szalonját.

Általános vélemény róla, hogy művelt, megnyerő és feltünően szép nő, a kit legfeljebb 30 évesnek lehetne tartani.

Termete sugár s a királynál csak kevéssel alacsonyabb. Fiatalos arcza kissé halovány, szemei feketék, ragyogók. Kitünően beszél angolúl, francziául, németül, művésziesen zongorázik s ismerősei egész elragadtatással beszélnek természetes, megnyerő modoráról.

Egyébként egészen vagyontalan; utóbb udvarhölgyi nyugdíjából élt fényesen berendezett nyolcz szobás lakásán. Kelengyét is királyi jegyese rendelt számára.

Van két bájos, szőke fiatalabb nővére is, kiket Draga asszony nagy gonddal neveltetett.

Meg kell még említeni, hogy a Lunyevics név a jobb hangzásúak közé tartozik Szerbiában, a mennyiben az egyik Lunyevics a szerb szabadságháborúban épen a mostani uralkodóház őse, Obrenovics Milos mellett kiváló szerepet vitt.

KÉPEK SZABOLCSVÁRMEGYÉBŐL.

Szabolcs mindig mintaképe volt a magyar nemes «úri» vármegyéknek, otthona a független, szabad gondolkozásnak, a vendégszeretetnek, hol a régi jó magyar szokások is részben máig fenmaradtak és tovább élnek. Már csak ezért is különösebb érdeklődéssel vehetjük kézbe a «*Szabolcs vármegye*» czím alatt közelebb megjelent terjedelmes munkát, mely a megyének kimerítő képét tárja az olvasó elé. S ez a kép annál igazabb és közvetlenebb, mert a nagy ismertető könyv a megye fiainak műve, kik szülőföldjüket, lakóhelyüket alaposan ismerik s a mit megírtak, azt nemcsak gonddal, hanem igaz szeretettel is irták meg. Az 574 oldalas, nagy alakú díszesen kiállított munka egyik kötete a dr. Borovszky Samu szerkesztésében megjelenő «Magyarország vármegyéi és városai» czímű nagy enczikopedikus vállalatnak; melynek kiadóhivatalánál (Budapest, Almásy-tér 2. sz.) csinos kötésben 12 koronáért rendelhető meg.

Az érdemes munkát igen sok és sikerült illusztráczió élénkíti, melyek közül mi is bemutatunk nehányat.

Kezdjük a vármegye székhelyével, *Nyiregyházával*, melyről különösen számos kép van a könyvben.

A régi Nyiregyháza a háborús idők miatt teljesen elpusztult s a mostani tulajdonkép csak 1753-ban kezdett felépülni, midőn Károlyi Ferencz gróf a puszta helyek betelepitését felföldi tótokkal megkezdte. S alig másfél század alatt, ime, mily virágzó s erőteljesen fejlődő nagy város állott elő a lakatlan, homokos, mocsaras sivatagon.

Több szép épülettel dicsekedhetik már Nyiregyháza, melyek közül legkiválóbb a *vármegyeháza*. E sikerült épület Alpár Ignácz terve szerint 1892-ben készült el s 200,000 forintnál többe került. Itt van elhelyezve a megyei múzeum is, mely a vidéki ilynemű intézetek közt igen előkelő helyet foglal el.

A város ódon épületei közül feltünő sajátságos kettős fedelével a *régi városháza*, mely aztán később magántulajdonná lett s ebben született jeles festőművészünk, Benczúr Gyula.

Közöl a könyv számos képet a nyiregyházi és környékebeli tanyai és népéletből is, melyek közül megragadják figyelmünket az úgynevezett «*bokortanyák*», ezek a csinos, rendes, épületekkel, fákkal borított gazdasági udvarok, tükrei a jóllétnek, munkának, szorgalomnak. Sajátságosak a *taligások* is, a kik kétkerekű kocsiféle elébe egy lovat fogva, teljesitenek holmi apróbb fuvarozásokat és sok tekintetben a fiakkert meg komfortáblit helyettesitik a Nyir fővárosában és környékén.

Nem messze fekszik Nyiregyházától éjszak felé *Buj* és *Kótaj*; ezek közt van a *Törikszakad* csárda, a melynek neve a Jókai «Egy magyar nábob» regénye révén országszerte ismeretes lett. S majd midőn a haladó kor egymásután elsepregeti a föld színéről a csárdákat, a régi romantika emez ócska fészkeit, a Törikszakad emlékezete akkor is fenmarad.

A vármegye nyugoti részén, nem messze a Hajdusághtól találjuk *Szent-Mihály* községét, mely hajdan a Báthoriak birtokaihoz tartozott, de 1620-ban elpusztulván, akkori földesúra, Lónyay Zsigmond épitette fel újra, ki szabad hajdúkat telepitett bele. Ezután Bethlen Gábort és később II. Rákóczy Ferenczet találjuk a földesurak közt, majd a gróf Csáky, végre pedig a Dessewffy családot, mely máig is birtokos a községben. Igen szép régi kastélya és parkja van itt gróf Dessewffy Aurélnak, mely a XIX. század első felében gyülőhelye volt az irói és művészi köröknek s Döbrentey és Kazinczy is gyakori vendégei voltak.

Nyiregyházától délkeleti irányban haladva, egymásután érjük többek közt *Napkort*, mely község már a tizennegyedik század elején fennállott. Elébb a Kállayak, majd a Czudarok voltak birtokosai, később báró *Jósika* Miklósnak is volt itt birtoka. A községben két szép úrilak van, az egyik egy Kállay-féle ősi kúria, a másik Czukor Vilmos háza, melyben egykor báró Jósika Miklós lakott, kinek egy ifjúkori olajfestésű arczképe most is megvan a kúriában.

AZ EMBERI ÉLET TARTAMA.

A zsoltárok könyve szerint az ember élete nem tart tovább hétszer tíz esztendőnél. A tények azonban ennek ellene mondanak s nem egy példa van az ellenkezőre. Hires példája a magas életkornak egy angol hölgy, a kivel a későbbi III. Rikhárd király Gloucester herczeg korában tánczolt s a ki ismerte Sir Walter Raleight 1589-ben, a mikor is 124 éves volt, de azután még 1603-ban is élt.

Az ilyen igen nagy életkor hírét mindig bizonyos kétkedéssel fogadjuk, hátha nem is igaz? Buffon, a híres franczia tudós azt tartotta, hogy az ember elélhet száz esztendeig is, hacsak valami véletlen ok nem idézi elő a halálát. A véletlen ok nemcsak valami baleset lehet, hanem mindenféle olyan baj, melyet az ember saját hibájából szerez magának. Buffon számítása azon az arányon alapszik, mely az állatoknál életük tartama és a közt az idő közt van, a mig nőnek. A kutya például két év alatt nő fel teljesen, s mintegy ötször-hatszor annyi ideig él. A ló négy éves korában van teljesen kifejlődve s huszonöt-huszonhat évig él. Már most, mondja Buffon, ha fölteszszük, hogy az ember tizennégy éves koráig fejlődik, mért ne élhetne hatszor-hétszer annyi ideig, vagyis kilenczven, száz évet. Hogy az emberek általában nem szoktak ily magas életkort érni, annak oka, hogy nem élnek mindig úgy, a hogy élniök kellene. Csakhogy Buffon számítása eszményi számítás s nem veszi tekintetbe az emberi élet viszonyait. Mert hány embernek van módjában életét úgy rendezni be, hogy soha semmit se kelljen cselekednie olyat, a mi ártalmára lehet. A kenyérkereset gondja közepett nem igen ér rá az ember megválogatni, hogy ez vagy az a munka, avagy életmód egészségére válik-e s nem rövidíti-e meg az életét.

Szabók, pékek, bányászok, varrónők, mind oly mesterséget üznek, a mely árt az egészségnek s idő előtt felemészti életerejüket. A legszerencsétlenebb helyzetben a köszörüs műhelyek munkásai vannak. A híres sheffieldi köszörüsök, a kik a világ legkitünőbb késeit, ollóit, borotváit készitik, mint a statisztikai megfigyelések bizonyítják, mind igen rövid életüek. Átlagos életkorukat így állapitották meg angol orvosok: a villakészitőké 29 év, a borotvagyártóké 31 év, az ollócsinálóké 35 év. Legtovább még a fürészek és kaszák készitői élnek: 38 évig. Majdnem mind tüdővészben halnak meg; a vasnak s az aczélnak apró pora rászáll a tüdejükre s képtelenné teszi a tüdővészes fertőzés elleni ellenállásra.

Nem valami sokáig szoktak élni a kocsisok meg a rendőrök sem, bár mindig a szabad levegőn vannak, mert a hosszas tétlen álldogálás és ülés az utczán lanyhítja vérkeringésüket s aztán annál kevésbbé tudnak az időjárás viszontagságainak ellenállni. Sokkal egészségesebbek a kertészek, földmívesek, pásztorok, mert ezek-

A Nemzeti Galériában hétfőn bemutatták a sajtó képviselőinek a kedden nyíló *Benczur Gyula* emlékkiállítás anyagát. A Nemzeti Galéria új kiállításán Benczur Gyula életművét mintegy 130 alkotás mutatja be. A kiállított képek egy része a Nemzeti Galéria gyűjteményéből származik. Ezenkívül magángyűjtőktől is kölcsönöztek képeket. Bukarestből Benczur Gyula több ifjúkori képét, Csehszlovákiából pedig számos jelentősebb alkotását bocsátották a kiállítás rendelkezésére.

✉

Vasárnap délben Hódmezővásárhelyen, a Tornyai János Múzeumban kiállítás nyílt a magyar képzőművészeti főiskola hallgatóinak Hódmezővásárhelyen és környékén készült válogatott alkotásaiból.

♁

A szovjet Szépirodalmi Könyvkiadó befejezte Romain Roland műveinek 14 kötetes kiadását. A 14. kötet a napokban jelent meg. Minden kötetet 240 000 példányban adtak ki.

∅

Az egri Dobó István-múzeumban Legányi Ferenc-kiállítás nyílik meg szeptemberben. A kiállítás Legányi földtani, kőzettani és ásványtani gyűjteményét mutatja be, amely közel 1000 leletből áll.

*

Makarenko ismert regényét, az Igor és társait filmre vitték Jemeljanov, a népszerű filmszínész főszereplésével.

M. N.
1958. VIII. 19.

— A kutatási téma a tudo
mányos jelentés és javasla
szétküldésével voltaképpen le
zárul és *a gyakorlatban sok
szor meg is hal, mert nem ve
zetik be.* Az elmúlt években
kidolgozott témák közül csak
30—40 százalékot vezettek be
gyakorlatban. Többnek bevezet
tésére azért nem került sor,
mert *hozzánemértéssel találk
kozott; volt olyan, amely tisz
tán elméleti jellegű volt, vol
olyan is, amely időközben el
avult, mert jobb, korszerűb
módszert, anyagot dolgoztak k
helyette.*

— Hány témával foglalko
zott ebben az évben az inté
zet?

— Ebben az évben *eddig 2
új eljárást dolgoztak ki az in
tézetben.* Az idén az intéze
74 feladattal foglalkozik. A je
lentősebb kutatások közé tar
tozik *Beke Bélának*, a Cement
osztály vezetőjének eljárása
körforgalmatos őrlés cement
ipari alkalmazásáról. A tanul
mánnyal és kísérlettel akko
készült el, amikor *a KGST fel
adatként tűzte ki ezt az eljá
rást, amely 20%-os energia
megtakarítással jár.* Előnye to
vábbá: nemcsak az építőanyag
iparban alkalmazható, *hanem
az ércbányászatban és feldol
gozásban is.* Bevezetésre ide
haza egyelőre még nem szá
míthatunk, mert két milli
forint beruházás szükséges
prototípus elkészítéséhez, el
lenben a *Szovjetunióban és
Német Demokratikus Köztá
ságban bizonyára hamarosa
sor kerül alkalmazására.* Bek

VASÁRNAPI UJSÁG

9. SZÁM. 1899. BUDAPEST, FEBRUÁR 26. 46. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt { egész évre **12** frt, félévre — **6** «
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre **8** frt, félévre — **4** «
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész évre **5.**—, félévre — **2.50**
Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

SZÉLL KÁLMÁN.

Azon férfiak közt, a kiknek az 1867-ki újjáalakulás óta közéletünkben vezető szerep jutott, egyike a legkiválóbbaknak Széll Kálmán, kit a király bizalma a napokban a leendő magyar kormány fejévé jelölt ki. *Széll* Kálmán 1843 június 8-án született a vasmegyei Gasztonyban, a megye és az ország életében előkelő szerepet vivő családból. Tehát jelenleg, — bár immár harmincz évnél hosszabb politikai pályára tekinthet vissza, — a férfikornak nevezetes alkotásokra leghivatottabb szakában áll. Politikai pályafutásának, melynek most delelőpontjához közeledik, kezdete összeesik a magyar államélet azon nagy hagyományaival, melyek Deák Ferencz nevéhez füződnek. A kiváló ész- és jellembeli tehetségekkel megáldott, alapos készültségü, alig 24 éves férfi, midőn 1867-ben a szent-gotthárdi választókerület bizalmából a törvényhozó testület tagjai közé lépett, Deák Ferencz legbizalmasabb környezetéhez tartozott s e nagy ember mellett nyerte meg azt az irányt, melyhez azóta mindig hű maradt s mely őt ma a király és nemzet bizalmára egyiránt méltó, a válságos politikai helyzet kibonyolítására legalkalmasabb férfiunak tünteti föl.

Azok a kapcsok, melyek a fiatal kezdő politikust a haza bölcséhez füzték, s melyeket még szorosabbá tett az a körülmény, hogy Széll Kálmán Deáknak gyámleányát, a nagy költő Vörösmarty Mihálynak leányát, Ilonát vette feleségül, — kétségkivül hozzájárultak ahhoz, hogy politikai pályája oly szerencsés irányt vett s hogy oly gyorsan haladt végig a kezdetnek ama lépcsőfokain, melyek már nehány év mulva a legtekintélyesebb hatáskör magaslatára vezették. Eredményes működésének, munkássága meglepő sikereinek valódi alapja azonban első sorban az ő szivós, soha nem lankadó munkaereje s a legnehezebb helyzetekben is a próbát kiálló világos, erős, nyugodt itélőképessége volt.

Széll Kálmán az államéletnek legreálisabb, legnehezebb s abban az időben nálunk még kevéssé művelt ágazatát, a pénzügyeket választotta tevékenysége teréül. Mint a pénzügyi bizottságnak éveken át előadója, ott állott a megindulo magyar államháztartás első kezdeténél s alaposan megismerkedett az azóta hatalmas fává növekedett magyar állami pénzügy

Benczúr Gyula festménye után fényképezte Kurzweil Frigyes.

SZÉLL KÁLMÁN.

legfinomabb gyökérszálaival is. Mikor a magyar államháztartás berendezése után néhány évvel mutatkozni kezdettek az aránytalanságok a rohamosan növekvő pénzügyi szükségletek s az ezekkel lépést tartani nem biró erőforrások között, Széll Kálmán azok közé tartozott, a kik leghamarabb felismerték a fenyegető bajok komoly voltát. Az 1872-diki költségvetésről szóló nagy terjedelmű jelentése a magyar pénzügyi történet legérdekesebb dokumentumai közé tartozik. E vaskos könyvet tevő tanulmány először tárta fel az ország közvéleménye előtt azt a pénzügyi helyzetet, melynek orvoslása másfél évtizednél tovább az ország erejének javát igénybe vette.

A bajt azonban könnyebb volt fölismerni, mint megorvosolni. A közhiedelem akkor az volt, hogy körülbelől három év alatt helyre lehet állítani a pénzügyi egyensulyt. Erre a feltevésre volt alapítva a híres 27-es, illetőleg 9-es bizottság nevezetes munkálata is. De Kerkapoly leköszönése után a pénzügyek vezetését átvevő miniszterek, Szlávy s utána Ghyczy nem voltak képesek a feltornyosuló bajokkal megküzdeni.

Az egyszerre kitörésre jutott politikai és pénzügyi válság vajudásai közepett létrejött a fuzió. A politikai vezetést az ellenzék addigi vezére, Tisza Kálmán vette át; a munka nehezebb része azonban Széll Kálmánnak jutott, ki a kabinetben a Deák-párti elvet képviselte. A Kerkapoly-Ghyczy-korszak zilált pénzügyi örökségének rendezése Széll Kálmán fiatal vállaira nehezedett. A mai kor embere alig képes magának képet alkotni azokról a rendkívüli nehézségekről, melyekkel akkor a magyar pénzügyi kormányzat szemben állt. Az állam mondhatni napról-napra élt. Az államhitel nagyon alá szállott. Egy 153 milliós, felül rá jelzálogi biztosítékok mellett fölvett, névleg hat százalékos, de tényleg tiz százaléknél is többe kerülő függő adósság, melynek lejárati ideje közeledett, damokleszi kardként függött a magyar pénzügyminiszter feje fölött.

A segédforrások, melyeket a magyar pénzügyminiszter igénybe vehetett, fejletlenek s fejlesztésre nagyrészt teljesen képtelenek is voltak. Az egyenes adók a hiányos adókezelés mellett soha sem hozták be az előirányzott összeget, bár ez nem volt túlságos magas. Az adóhátralékok felhalmozódtak. A közvetett adók gyümölcsözőbbé tételét hosszabb időre kizárták az Ausztriával kötött egyezmények. Az ország közgazdasága az 1873-iki rettentő közgazdasági válság utóbajait sinylette. Az ország hitelügye ki volt szolgáltatva az osztrák nemzeti banknak, mely már azért is ellenséges szemmel nézte Magyarországot, mivel itteni működésének jogalapja teljesen szabályozatlan volt. Az adóvisszatérítések alapjában elhibázott módszere oly rendkivüli terheket rótt a magyar kincstárra, melyek a fogyasztási adóknak különben is silány jövedelmét majdnem teljesen fölemésztették.

Hatvan millió forintot meghaladott az államháztartás deficitje, mikor Széll Kálmán a pénzügyek élére lépett. Nagyobb szabású tervekről egyelőre szó sem lehetett. A létért folytatott küzdelem korszaka volt ez. Mindenekelőtt meg kellett menteni az országot a fizetésképtelenség fenyegető rémétől, mert világos volt, hogy a pénzügyi tönköt nyomban követné az alig hét évvel ezelőtt helyreállított magyar államiság tönkje is.

Széll Kálmánnak csak két eszköz állott rendelkezésére: az egyenes adók jövedelmének fokozása az általános jövedelmi pótadó behozatala és a rosz adókezelés megjavitása által, meg a szigorú takarékosság. A közvetett adók eredményesebb gyümölcsöztetésére csak a kiegyezés megújitása után lehetett gondolni, a mikor aztán valóban sikerült is neki a fogyasztási adók, különösen pedig a képtelen adóvisszatérítési módozat körül a helyzetnek tetemes javítását érni el s a bankkérdésben is oly állapotot teremteni, mely a magyar piacz ellen addig alkalmazott mostoha elbánásnak véget vetett.

Ez a szigorú, reális gazdálkodás a hatvan milliós deficzitet a felére szállította le s az államhitel terén is megtermette a maga gyümölcseit. Széll Kálmán Európa leghatalmasabb pénzcsoportja közreműködésével megteremtette a magyar járadékot s keresztülvitte a függő adósság konvertálását. Néhány év mulva, midőn bekövetkezett Európában a nagy pénzbőség korszaka s megnyilt volna a tér Széll Kálmán előtt nagyobb szabású pénzügyi műveletekre, majdnem mathematikai bizonyossággal bekövetkezett volna a magyar államháztartás tökéletes rendezése. Széll Kálmán lelkének egész erejével csüggött e nagy czélon. Ez volt életének eszménye. És ezt rombolta szét, ezeket a szép reményeket döntötte halomra a boszniai okkupáczió alkalmával a bécsi katonai köröknek messzebb menő foglalásokra irányuló terve. Visszavonulásával ezt hiusitotta meg Széll, magával vive a nemzet osztatlan becsülését.

Mint képviselő azonban nem szünt meg részt venni a közügyekben. Egy ideig pártonkivüli állásban, később ismét a szabadelvü párt soraiban, bár a kormány általános politikáját többnyire támogatta, a gróf Szapáry pénzügyi politikáját nem egyszer beható birálat tárgyává tette. 1887-ben Kőszegen tartott nagyszabású programmbeszédében kifejtette azokat az eszméket, melyek utóbb a pénzügyi rendezésben, főleg a regale-megváltásnál érvényre jutottak. Egyébiránt Széll Kálmán a képviselőségen kivül a közgazdasági téren is keresett és talált tért tehetségeinek s mint két elsőrendű hitelintézet — a Magyar Jelzálog-Hitelbank és a Leszámitolóbank — elnökigazgatója, sikerrel működött a hazai hitelügy egészséges fejlesztése körül.

A királyi kegy csakhamar ismét a nagy érdemü férfiú felé fordult. Ő Felsége 1889-ben kinevezte valóságos belső titkos tanácsosának. Többször felajánlották neki a pénzügyi tárczát, de ő nem fogadta el. Működése azonban azért mégis jelentékeny volt az állami pénzügyek körül is, mert nem is szólva a valuta ankétben való nagyfontosságú szerepléséről, folytonosan tagja, 1892-től kezdve pedig egész a mai napig — csekély megszakitással — elnöke volt a képviselőház pénzügyi bizottságának. E sokoldalú tevékenység mellett még arra is volt ideje, hogy mint a dunántúli magyar közművelődési egyesületnek, a Budapesten 1896-ban tartott interparlamentáris konferenczia magyar bizottságának s újabban az országos kvótabizottságnak elnöke döntő befolyást gyakoroljon a legkülönbözőbb érdekkörökre, nem is szólva arról, hogy mint minta-gazda, különösen az állattenyésztés terén, szintén első helyen áll az országban.

A parlamenti pártok közt való béke helyreállítása körül kifejtett önzetlen fáradozása mintegy praedestinálta őt a kormányelnöki szerepre. Meg is kapta Ő Felségétől a megbizatást s ennek hirét az egész ország pártkülönbség nélkül örömmel üdvözölte, mert mindenki érzi, hogy az elmérgesedett pártviszonyok megjavitása, a magyar parlamentnek, a mennyire még lehetséges, a Deák-korszak nemesebb hagyományaihoz való visszavezetése oly feladat, melynek megoldására első sorban Széll Kálmán van hivatva.

De nemcsak a szorosan vett politikában, hanem a pénzügyi és gazdasági téren is nagy fontosságú az a változás, mely Széll Kálmán miniszterelnökségével beáll. Már maga a kiegyezés végrehajtása korszakos jelentőségű feladat. Széll Kálmán azzal, hogy a sokat emlegetett ischli záradékot egy az ország jogait sértetlenül megóvó formula által kiküszöbölte, már előzetesen is elévülhetlen érdemet szerzett magának. De a kiegyezés végrehajtásával az ebből folyó feladatok kimerítve nem lesznek. Hátra van még a valutarendezés tényleges végrehajtása, a készfizetések valóságos megkezdése. Ezzel szabadabb, örvendetesebb kilátások nyilnak meg a magyar közgazdaság előtt. Valószinű, hogy egy élénkebb fellendülési korszak küszöbén állunk, a melynek jelei az egész nyugaton már is tapasztalhatók. Szerencsés körülmény, hogy ilyen korszakban oly kiváló közgazdasági és pénzügyi tehetség lép a magyar kormány élére, mint Széll Kálmán, a ki jeles tehetségein és páratlan munkaerején kivül magával hoz hivatalába még egy nagybecsű adományt: az európai pénzvilág erős hitét az ő feltétlen megbizhatóságában.

Deák Ferencz élete utolsó évében valamely alkalommal gyámleányával szemben szóba hozta, hogy nehéz az embereket igazán megismerni és róluk mindig beváló itéletet mondani. Két emberről — folytatta — bizton hiszi, hogy nem csalódott bennök, sem tehetségökben, sem jellemökben: az egyik Andrássy Gyula gróf, a másik Széll Kálmán.

Halász Imre.

ISTEN.

Irta **Musset Alfréd**, fordította **Radó Antal**.

(Az «Espoir en Dieu» czimű hosszabb versből.)

Isten, kit meg nem ösmert soha senki,
S hazugság nélkül meg nem tagadott:
Felelj te, ki az embert megteremti,
S ki által holnap már meghalhatok:

Ha engeded, hogy fölfoghassuk léted,
Mért szítod lelkünk kétkedéseit?
Mi szomorú mulatság az tenéked,
Hitünk hogy annyi kisértésbe vidd?

Mihelyt az ember fölnéz a magosba,
Téged vél látni ottfenn, Alkotóm,
S e földet, melynek ura és lakossa,
Olybá veszi, mint templomod ha vón'.

S ha önmagába mélyed el a lelke,
Ott is te vagy, mert képed benne él,
Azt mondja: tőled jön, akármi lelte,
Könyű s mosoly, akármi szenvedély.

Oh hány, ki ragyogott nagy szívvel, észszel,
A legmagasztosb czélul tűzte ki:
Bebizonyitni, hogy te vagy s te lészel,
S neved' hogy bárhol kibetűzheti.

Lehetsz te Allah, Bráma-Visnu-Síva,
Vagy Krisztus vagy Zeus vagy ősi Rend,
Vagy az örök Jog: bármi néven híva,
Mindenki karja tefeléd eseng.

A legutolsó is, kéz-összetéve,
Hálát mond néked lelke mélyiből,
Mihelyt csak szenvedési özönébe
Az üdvnek bárcsak látszata vegyül.

Egész világon téged énekelnek,
Neked dalol fészkében a madár,
És ezren s ezren köszönik kegyelmed,
Ha szomju földre csepp esőt adál.

Semmit se nézünk mély csodálat nélkül,
Számunkra nem veszett el egy müved;
Mindenki áld s ha lemosolyogsz az égből,
Már térdre hullong millió hived.

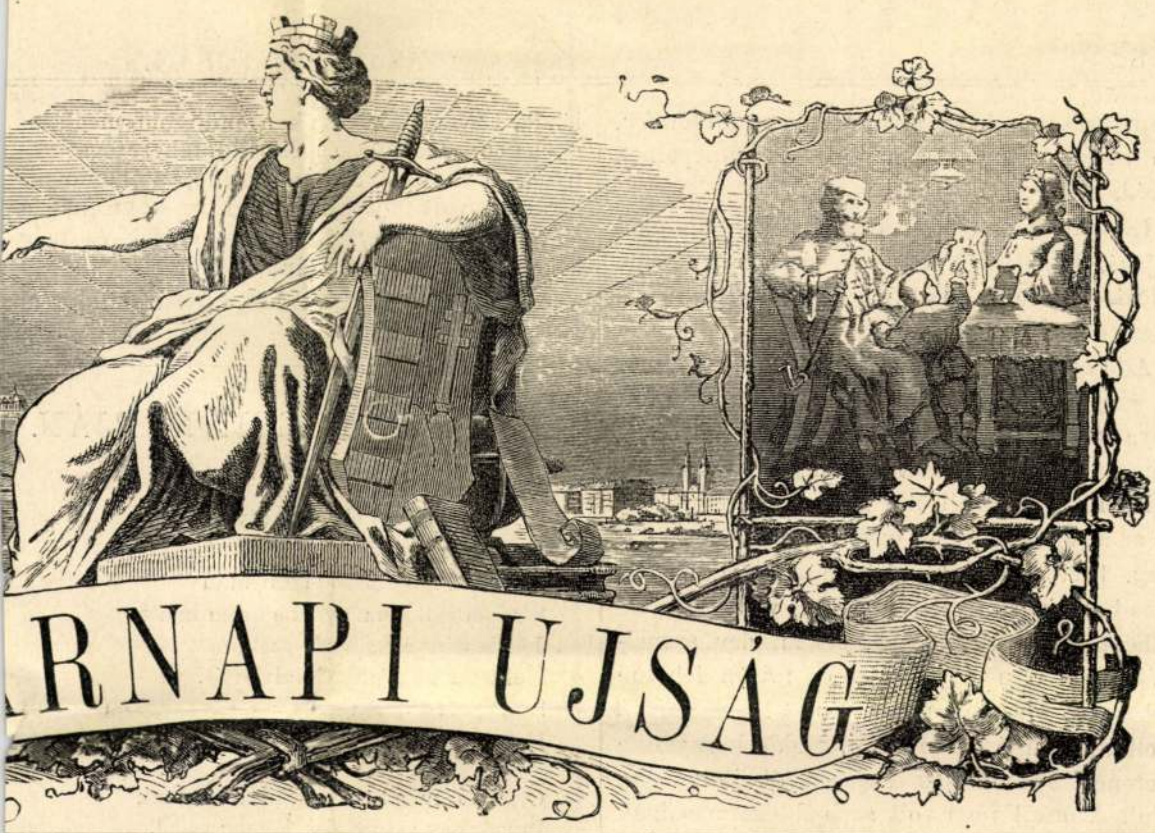

BUDAPEST, NOVEMBER 19. 46. ÉVFOLYAM.

upán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre 8 frt / félévre — 4 „ | Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész évre 5.— / félévre — 2.50 | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

és a botra utalt anyókától, a porban játszó gyermekig űzik, fűzik ama mondakört, mely felséges alakját halhatatlanná fogja tenni a magyar nép életében.

1888-ban történt először, hogy a királyné egészségi állapota miatt nem tölthette Gödöllőn november 19-ikét. Ők, a hivatottak között a kiválasztottak, nélküle kellett hogy ünnepeljenek.

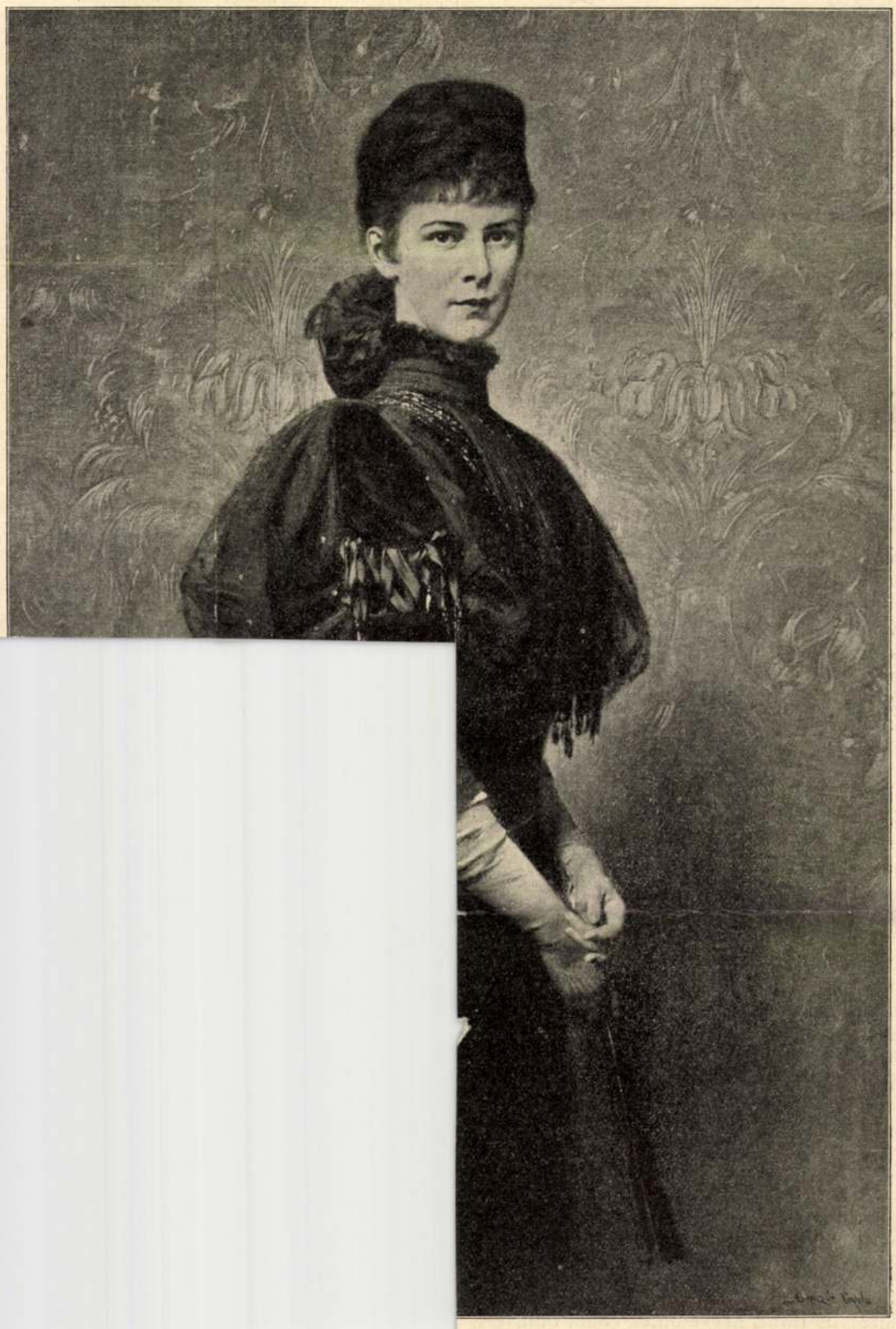

— BENCZÚR GYULA FESTMÉNYE.

781-782. l. 1899. (Erzsébet királyné képe B. Gy.-től, képpel

Nem sejtették, hogy azontúl nemcsak *csöndes*, de *szomorú* Erzsébet-napokat is ünnepelnek majd.

Egy rövid esztendő, s az erdőket, mezőket bejáró, kunyhókat látogató jóságos királyné anyai szivére a legsulyosabb csapást mérte végzete.

Alig bontja szét az 1889-ik év szárnyait, már is megbénítja repülésében egy bánatsujtott anya zokogása. Szárnyszegetten áll az idő egy nemzet ravatalra terített reménye előtt.

Nem a genfi aczél ölte meg Erzsébet szivét, de az a pillanat, mely egyetlen fiától fosztotta meg. 1898 szeptember 10-ike már csak egy tíz éves haldoklástól való megváltás volt.

Ezen 10 év alatt megtiltott minden személyét illető ünneplést. «Mit és mihez lehetne nekem még szerencsét kivánni ?!» — mondá szelid, lemondó mosolyával, midőn környezete szerencsekivánatainak kifejezést óhajtott volna adni. Azontúl nem volt szabad bizalmasainak e napot kiemelni a többi hétköznapok közűl.

Mindinkább visszavonúl sebzett szivével, hogy ne zavarja jelenlétével azokat, a kik még örülni tudtak az életnek. Mintha lassan hozzá akarta volna szoktatni az őt szeretettel környezőket ama távolléthez, mely után nincs viszontlátás e földön.

És bekövetkezett az utolsó válás! Eltűnt közülünk búcsú nélkül, váratlanúl. Talán a mi magyar legendás Erzsébetünk, II. András leánya, neve patronája, vezérelte el oda, a hol már nem fáj semmi . . .

Boldogúlt királyi Nagyasszonyunk nevenapját ma is a szokott kegyelettel üli meg a nemzet. Az ország összes egyházaiban isteni tiszteleteket tartanak, iskolákban és nevelőintézetekben hazafias ünnepélyeket rendeznek, hogy az ifjúság az e napiránti kegyeletben nevelkedjék. Dr. Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter erre vonatkozó rendeletét a nemzeti hála és kegyelet kétségen kívül törvénybe fogja iktatni. Legyen a nemzetnek két országos ünnepe: Augusztus 20-ika és november 19-ike; egyik a hit, másik a szeretet apotheozisa.

Pyros.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ KÉPE.

Benczúr Gyulától.

Boldogúlt Erzsébet királynénknak lapunk mai számában közölt legújabb arczképe Benczúr Gyula műve. Azon festmény után készült, melyet Ő Felsége a király rendelt meg a művésznél és Ferenczy Idának, a királyné magyar felolvasónőjének lett szánva. A festmény *Erzsébet* királynét ifjabb korából ábrázolja. Az arany kárpit-háttérből plasztikusan elváló fejedelmi alak fekete csipkedíszű bársonyruhába van öltözve. Nemes fejét dús hajából font természetes diadém veszi körül. Sárgásbarna keztyűs kezei, — királynénknál oly jellemző tartásban — kecsesen egymásba kulcsolva, fekete legyezőt tartanak.

A király múlt október hó 22-ikén látogatott el Benczúr Bajza-utczai műtermébe, hogy a már kész festményt megtekintse. Hosszasan és látható meghatottsággal szemlélte a kitünően sikerült képet, melyet a művész részint emlékezetből, részint a boldogúlt királynénak fiatalabbkori fényképei fölhasználásával alkotott. «A kép kitünően sikerült. Valóban a megszólalásig hű. Igen meg vagyok elégedve.» Így szólt a király a mesterhez, s mikor már távozni készült a műteremből, újra meg újra visszafordúlt a kép felé, mintha nehezére esett volna tőle megválnia. Egy közelebbi udvari ebéden, Schlauch Lőrincz bíboros püspöknek azt mondta a király: «Nézze meg a képet. Épen olyan, mint Ő volt.» A püspök másnap már ott volt a műteremben, hol az ő arczképe is épen készülőfélben van.

A királyné iránti kegyeletnek élénk tanusága az a nagy érdeklődés, mely e kép iránt mutatkozik. Egymást követték a műterem meglátogatásában Izabella és Klotild főherczegasszonyok, Festetich Mária grófnő, a boldogúlt királyné volt udvarhölgye, Kornis grófnő, a Károlyi, Andrássy, Széchenyi grófok és még sokan a magyar főúri társaságból.

A művész a képet e hét folytán küldte el Ferenczy Ida úrnőnek.

ATYÁM SZÜLETÉSNAPJÁN.

1899. nov. 11.

Kilenczven éves elaggott atyám,
E szép napon szívből köszönt fiad!
Éltednek nagy késő alkonyatán
Sírnom kell hála, gyász s öröm miatt.
Jó illatként a hála oda szálljon,
Hol trónol az örök Gondviselés,
S megtart az árban egy kis deszkaszálon,
Ha gyermek-hittel nyúl feléje kéz.

Ő tartott meg! Nézz végig multadon,
Immár egy század őszült meg veled,
S ifjúlt érővel mentél útadon,
Bízván: ha dorgál az Isten, szeret.
Harcz- és búgondban csak megizmosodtál,
Az elmulás mosolygó angyalod;
Aggkor hegyén szíved most hálaoltár,
A sujtó vesszőt, azt is csókolod.

De nemcsak sujtott, — áldott is a kéz,
Azé, kit féltél hű gyermek gyanánt.
Piros egészség, megelégedés,
Gyermeksereg: nagy áldás egyaránt.
Gyermeksereg. Minő kép, boldog Isten:
Ott feslő bimbók a törzsön, a fán, —
Most szellemek, mint árnyak, lengnek itten,
Köztük te, drága, édes jó anyám!

Vasárnaponként, ha az est beállt,
Ő gyűjte körbe minket, magzatit;
Zengett az ének, szálló ima szállt,
S az ég virága nyílt bennünk, a hit.
Oh jó szülők, lelkemben meg-megcsendül
Szent visszhangként ez ének és ima.
Emlékezem s szemembe könnyre könny gyűl:
Hogy tudjam én ezt meghálálni ma?

Bár gyöngybe foglalnám is nevetek',
Atyám s fogyó testvéreim nevét:
Koldus maradnék együtt veletek,
Ha rátok nem szórnám lelkem hevét.
Kincs halmazánál, mondd, nem többet ér-e
A szeretet, a hála s kegyelet?
Csordúlj ki szív! Áldás atyánk fejére!
Nyíljék virág a porladók felett!

Sántha Károly.

zonyítékai, mert itt nem lehet szó szavakkal kifejezett udvarlásról. De uraim, az az önök dolga, hogy megállapítsák, mit lehet és mit nem lehet szó szoros értelmében vett szerelmi vallomásnak tekinteni. Mindnyájan tudjuk, hogy az alantasabb rendű állatoknál, a melyekre bizonyára hivatkoznunk kell, mikor a vádlottat jellemezni akarjuk, a szerelmi vallomásra többé-kevésbbé szép hangzású hangok vannak használatban. A szamár ordít, a ló nyerít, a birka béget, — a liget tollas lakóinak pedig sokkal művészviesebb hangjai vannak. Ezek, uraim, elismert tények, a melyeket önök, e szép ország természeti bájai közepett élők, nagyon jól ismernek. Ezek oly tények, melyeket senki sem von kétségbe s furcsa véleményünk volna a szamárról, a ki — hm — ily fenséges pillanatban el akarná hitetni, hogy ordítása értelem nélkül való hang. És, uraim, ki fogom mutatni, hogy ugyanígy tett bolond fővel a vádlott is. A legnagyobb vonakodással, sőt — hm — a legnagyobb kinnal, de megvallotta nekem szép védenczem szűzies szerénységében, hogy a vádlott ugyanilyen módon érintkezett vele. Képzeljék el, esküdt uraim, a holdtól megvilágított magányos országútat az özvegy szerény tanyája mellett. Gyönyörű szép éjszaka, a leány kihajol a kerítésen. Hirtelen megjelen az úton egy settenkedő, szikár alak: a vádlott. A tőle kapott utasítás szerint a leány ajkairól ez a muzsikális hang lebben el (az ezredes halk falzettóval utánozta szép kliensének hangját): «*Kírií.*» Az éjszaka hirtelen megtelik a vádlott szenvedélyes válaszával (az ezredes stentori hangon folytatta): «*kíróó.*» A mint a férfi tovább megy, ismét felhangzik a «kírií» s a válasz reá: «kíróó.»

Hosszas, hangos, elfojthatatlan nevetés tört ki, elfogta az egész tárgyaló termet s mielőtt a biró fölemelhette volna komolyságát nagy nehezen visszanyert arczát s levette ajkairól a zsebkendőt, egy halk «kírií» hangzott a terem valami homályos sarkából, a mire dörgő «kíróó» felelt az ellenkező sarokból.

«A teremőr ki fogja üríteni a termet», — mondta a biró komoran, de sajnos, a fejükvesztett hivatalnokok csak futkostak ide s tova. Halk «kírií» hangzott az ablakból, a kívül levő nézők közűl, mire hangos «kíróó» felelt a szemben levő ablakból, a mely szintén tele volt kiváncsiakkal. Újra kitört a kaczagás mindenfelől, — maga a bájos panaszos is csak úgy vonaglott a nevetéstől, zsebkendőjével takarva el száját.

Csak Starbottle ezredes alakja maradt kiegyenesedetten, halványan és komoran. S ekkor a biró, felnézve, látta azt, a mit rajta kívül nem látott senki, — hogy az ezredes őszintén és *komolyan* beszélt, hogy a mit a legügyesebb ügyvédi fogásnak tartottak, mély, komoly, tréfa nélküli *meggyőződése* egy embernek, a kiben a humornak egy szikrája sincs. A biró tehát udvariasan mondta neki.

— Tessék folytatni, Starbottle ezredes úr.

— Köszönöm, elnök úr, — mondta az ezredes lassan — hogy megtett mindent, a mi hatalmában áll, megakadályozására a félbeszakításnak, a milyennek harmincz évi törvényszéki gyakorlatom folyamán sohasem voltam kitéve a nélkül, hogy a félbeszakítókat ne vontam volna érte felelősségre, — *személyes* felelősségre. Lehet, hogy szónoki tévedést követtem el, a midőn megismertettem az esküdt urakkal a vádlott jeladásait úgy, a milyenek voltak. Tudom, hogy hangom nem alkalmas arra, hogy méltóan utánozzam akár bájos ügyfelem édes hangjait, akár a vádlott feleletének szenvedélyes hevességét. Tehát — folytatta az ezredes,

Jim gondolatokba merűlten találta az ezredest.

elvakult balgaságában ügyet se vetve a biró figyelmeztető szemhunyorítására — megpróbálom még egyszer. A hang, melyet ügyfelem hallatott (s itt a leghalkabb falzettóra gyöngítette hangját) ez volt: «kírií»; a felelet volt rá: «kíróó» — s ekkor az ezredes hangja szinte megremegtette a terem mennyezetét.

Újabb vihara a kaczagásnak követte ezt a merész ismétlést, de hamar elakadt egy váratlan eseménytől. A vádlott hirtelen felugrott s eltaszítva magától ügyvédje kezét, a ki vissza akarta tartóztatni, nem hallgatva tiltakozó szavaira, elmenekült a tárgyaló teremből. A merre ment, elnyújtott, hangos «kíróó» hangzott a nyomában. A pillanatnyi csöndben, a mely erre következett, az ezredes hangja szólalt meg:

— Mi itt maradunk, uraim!

Az ezredes leült. Nem kevésbbé sápadt, de jóval izgatottabb volt a vádlott ügyvédjének arcza, a ki rögtön felállt.

— Egy váratlan okból, tisztelt elnök úr, ügyfelem a további eljárás felfüggesztését kivánja, abban a reményben, hogy sikerül alkalmas módon kiegyezni a panaszossal. Gazdag és előkelő ember lévén, bőkezűen és illőn fog fizetni. Bár én, mint ügyvédje, még mindig meg vagyok győződve arról, hogy törvényesen nem vonható felelősségre, tekintve, hogy ő jónak látta jogáról lemondani, nem tehetek egyebet, mint hogy kérjem az elnök urat, kegyeskedjék a tárgyalást felfüggeszteni, a mig én Starbottle ezredessel tanácskozom.

— A magam részéről is helyeslem a vádlott ügyvédjének kivánságát s melegen ajánlom a panaszosnak, hogy egyezzék bele.

Starbottle ezredes bájos ügyfeléhez hajolt, aztán fölállt, változatlan arczkifejezéssel és magatartással.

— Tekintetes törvényszék, engedek ügyfelem, ő nagysága óhajának s elfogadom az egyezséget.

Mielőtt a törvényszék elhalasztotta volna tárgyalásait ez nap, ismeretes lett az egész városban, hogy Hotchkiss K. Adoniram kiegyezett négyezer dollár és a költségek fejében . . .

Starbottle ezredes visszanyerte annyira a lelki egyensulyát, hogy büszkén, lassú léptekkel hazamehetett az irodájába, a hol bájos kliensével találkozója volt. Meg volt lepetve, mikor ezt már is ott találta, még pedig egy kissé birka-arczú ismeretlen fiatal ember társaságában. Bár az ezredesnek nem volt kedvére, hogy egy harmadik személy is jelen van a találkozásnál, régi módi udvariassága nem engedte, hogy ezt ki is mutassa. Kecsesen meghajlott s a két látogató elébe székeket tett.

— Elhoztam Hiramot is magammal, — mondta a fiatal hölgy, fölemelve vizsgálódó szemét — pedig iszonyú félénk és fogadkozott, hogy hiszen ön nem ismeri őt, sőt nem is gyanítja létezését. De én azt mondtam neki: épen ebben tévedsz, Hiram; mert az olyan hatalmas ember, mint az ezredes, ismer mindenkit és tud mindenről. Láttam én azt a szemében. Uram Isten! — folytatta elnevetve magát, rátámaszkodva napernyőjére s szemével az ezredes szemét keresve — emlékszik-e még rá, mikor azt kérdezte, szeretem-e azt a vén Hotchkisst és én azt feleltem: «ugyan már no!» — ön pedig rám nézett. Akkor már láttam, hogy ön tudja, hogy van valahol valami Hiram, — akár csak ha beszéltem volna róla. No hát, Hiram, állj fel és rázd meg az ezredes kezét. Mert az ő eszének, az ő nagyszerű nyelvének köszönhetjük azt a négyezer dollárt, a mit abból a vén bolond Hotchkissből kivasaltunk s most egy farmot vehetünk rajta és megesküdhetünk egymással. Ezt neki köszönheted. Ne bámulj hát mint a borju az új kapura. Nem harapja le a füledet, — pedig nem egy olyan embert megölt már, a ki többet ér, mint te.

Az ezredes oly udvariasan és mélyen hajolt meg, hogy nemcsak a félénk Hiram feléje nyujtott kezét sikerült kikerülnie, hanem a merészebb Zaidénak is csak az újja hegyét érintette.

— Szivem mélyéből — hm — gratulálok, bár — hm — azt hiszem, — hm — túlbecsülik az érdemeimet. Sajnos, egy sürgős ügy, mely miatt ma este el is kell utaznom, nem engedi, hogy többet mondjak. Az önök ügyeinek pénzügyi részét — hm — rábiztam azokra az ügyvédekre, a kik az irodai dolgaimat végezni szokták s a kik önöknek rendelkezésére fognak állani. És most, jó napot kivánok . . .

Az ezredes visszatért lakószobájába. Alkonyodott már, mikor a hűséges Jim belépett hozzá s iróasztala előtt, gondolatokba merűtlen találta őt.

— Isten ugyse, ezredes úr, máma kitett magáért! Nem láttam így ezredes urat, mióta szegény Stryker urat átlőtt fejjel hozták haza.

— Add ide a wiskeyt, Jim, — szólt az ezredes lassan fölállva.

A szerecsen vidáman vette elő a palaczkot. Az ezredes töltött egy pohárral s szokott megfontoltságával fölhajtotta.

— Igazad van, Jim — mondta aztán, letéve a poharat — de — hm — öregszem és, tudja Isten, átkozottul kivánkozom a szegény Stryker után . . .

A RÉGI MAGYAR MÉSZÁROSSÁG EMLÉKEI.

Hazai iparunk ősi emlékei közt alig van, mely annyira nemzeti hagyományok és erkölcsök talajából sarjadzanék ki, mint a mészáros mesterség. Jellemző sorokkal bizonyítja ezt Kraszna vármegyének egy 1765-diki szabályrendelete: «A világiakra tartozandó dolgok közt, úgymond ez a rendelet, legfőbb kötelessége az embereknek a *magok egésségekre* való vigyázás, mely főképen az ételből és italból áll. *Mint hogy pedig a Magyar Nemzetnek eledelei között első a Hús,* tehát az arra való szorgalmatos vigyázás szükségesképen megkivántatik.» Így vezeti be a mészáros-ipar űzésére vonatkozólag alkotott rendszabályzatát egy magyar törvényhatóság, mikor még korlátlan joggal uralkodott a helyi piaczokon az élelmi szerek árai s a termelő munka minden feltételei megszabására.

A mészáros ipar régi virágzó állapotáról fogalmat nyújthat, hogy már 1376-ban csupán Pozsonyban nem kevesebb, mint 28 mészárszéket találunk, melyeknek jogait s kötelességeit részletesen írták körül a fennálló szabályok. Hánykor kelljen reggel kinyitni a szé-

ket, hogyan viselkedjék az eladó, milyen birsággal fenyíttetik, a ki borsókás húst mér ki, minderre szigorú rendelkezések voltak életbe léptetve. Nemkülönben, hogy mit kell fizetnie évenként minden mészárosnak széke után a nemes város pénztárába.

A hús osztályozását is már a XVI. században megtaláljuk, és pedig kövérség szerint, úgy, hogy Nagy-Bányán például 1574-ben a kövér bárány vagy marha fontja hatóságilag megállapított hat denár, a közepesé öt, vagy négy denár, az egész sovány é három denár volt. A mellett senki sem adhatott el a város területén hizlalt ökröt idegeneknek, egy forint, vagy ha többet adott el, ugyanannyi forint büntetés terhe alatt. Vágatni sem volt szabad, az erre kirendelt biztosok, a «húslátók» által megejtett vizsgálat nélkül; különben a levágott állat húsa a szegények között került szétosztásra. Némely vidékeken meg sem szabta a hatóság közvetlenül az árakat, hanem előírta, hogy bizonyos piaczok áraihoz tartsák magokat a húskimérők. Így Nyitrán ősi szokás volt az újvári piacz árairosok, különösen Szatmár, Debreczen, Nagybánya hatóságait, hogy a mészárosok túlkapásai ellensulyozására már a XVI. század folyamán mind nagyobb számmal bocsássák be a henteseket, kiket fölhatalmaztak arra, hogy «Hentalleronium more», azaz hentesek módjára vághassanak húst eladásra s ezáltal üdvös versenyt támaszszanak az elbizakodott mészáros mesterek ellen.

Így alakult meg, a két rend közötti hosszas súrlódások után Debreczenben is a hentesek életrevaló osztálya, a nélkül azonban, hogy egyelőre még tisztán a sertéshús feldolgozására korlátoztatott lett volna, ellenkezőleg, úgy a mészárosok, mint hentesek egyaránt vághattak és mérhettek ki marha-, kecske-, juh- vagy sertéshúst. Kolozsvár város 1595-iki statutuma is «mind az kétféle» mészárosokról beszél, a mi kétségtelenül azt jelenti: hogy a hentes és mészáros foglalkozás között ez időben még nem volt különbség.

A hús ára emelkedését a XVI. század közepétől érdekesen mutatják a következő összeállítások, melyeknek adatai nagyrészben ez ország egész területére kiterjedőknek vehetők.

1545-ben Pozsony városában volt a marhahús fontja öt denár, a borjuhúsé három denár, a bárányé hat, az ürüé hat, a fiatal sertésé hét, az öreg sertésé tíz denár. Öt év alatt ugyanott a marhahús ára lement négy denárra, a borjúé ellenben fölment hétre. Olcsóbb lett az ürühús, valamint a sertéshús fontja is egy denárral.

1580-ban Abaújban egy tyúk ára három denár, Pozsonyban pedig a tanács a mészárosok kérésére megengedi, hogy áprilistól pünkösdig a marhahúst hét denáron, a bárányt két denáron, az ürüt pedig, — mivel a budai pasa nem enged oda juhokat hajtani, de csakis tizennégy napig, — hét denáron mérjék.

1598-ban már például Nyitrában: a marha, borjú, vagy ürühús fontjának ára ismét leszáll három denárra.

egy kappan	7 denár
egy kacsa	8 denár
egy csirke	3 denár
egy pulyka	10 denár

Száz év múlva a marhahús ára országszerte még mindig három és négy denár közt váltakozik* s ennyi marad még 1699-ben is azzal a különbséggel, hogy ekkor már négy denár alatt két krajczárt értenek. 1710-től 1730-ig csekély az ingadozás a hús ára közt: a kövérebb fontja egy poltura, a soványabbé két denár, sőt helyenként a jobb hús ára is leszáll három denárra, sőt egy krajczárra is.

1781-ben Torontálmegye már a következő módon szabályozta a hús árát: marhahús két 1/2 kr, borjú három 1/2, disznó három kr, bárány, május 1-éig, első fertály hat kr., hátulsó fertály, vagy czimer hét kr., ürühús egy 1/2 kr., máj, szív, lábak, belek, tüdő, fej, a hús árának felén, avas szalonna hét kr., friss szalonna hat kr., háj 10 kr. stb. Érdekes ez időtájból Torda városa limitációja is, mely a bárány ára meghatározásánál azt vette alapúl, hogy veséje kilátszik-e a kövérségtől vagy nem?

A «húslátó» emberek fizetését is különbözőképen látjuk megszabva, de legtöbbször minden levágott szarvasmarhából vagy sertésből egy font járt nekik, azonkívül a büntetéspénzből egy harmad.

Sok elavult szokás korlátozta még a régi mészárosokat. Igy a bányavárosokban a faggyút senkinek sem adhatták el előbb, míg a bányászok elővételi jogukat nem gyakorolhatták a szappanhoz és gyertyához szükséges mennyiségre. Rozsnyó városában is így volt, de itt péntek délután három órán túl már mindenki szabadon vásárolhatott a megmaradt faggyúból. Némely helyeken a marha nyelve a birónak volt törvényes illetménye. Trencsénben azonkívül a biró még minden sörfőzet után egy akót, húsvétra pedig két sajtot és 50 tojást is kapott, továbbá Szentmihályra és karácsonyra tiz nagy tortát s ugyanannyi tyúkot. Ugyancsak a bárányborókre is elővételi jogot enge-

* Barsmegye 1638-diki árszabása a marhahús fontját két denár és egy obulusra, a bárányhúst ugyanannyira, a kecskehúst két denárra, a sertést és borjút három denárra teszi, a faggyú fontját pedig öt denárra. Turóczmegyében 1643-ban a jobb hús fontja egy garas, egy poltura, vagyis két körmöczi denár és egy pénz, az olcsóbb két denár, a disznóhús négy denár. Trencsénmegye 1668-iki árszabályzata már 3 1/2 denáron engedi mérni a marhahús fontját. 1711-ben Pozsonymegyében ilyen árakat találunk: Pozsony városban a tehénhús fontja 5 1/2 denár, mezővárosokban öt denár, falvakon pedig 4 1/2 denár. Ép úgy az öreg juh és elválasztott bárány, míg a «csöcsömös» bárányhús, valamint a borjú is egy pénzzel drágább, szintúgy az úgynevezett «domasz» hús.

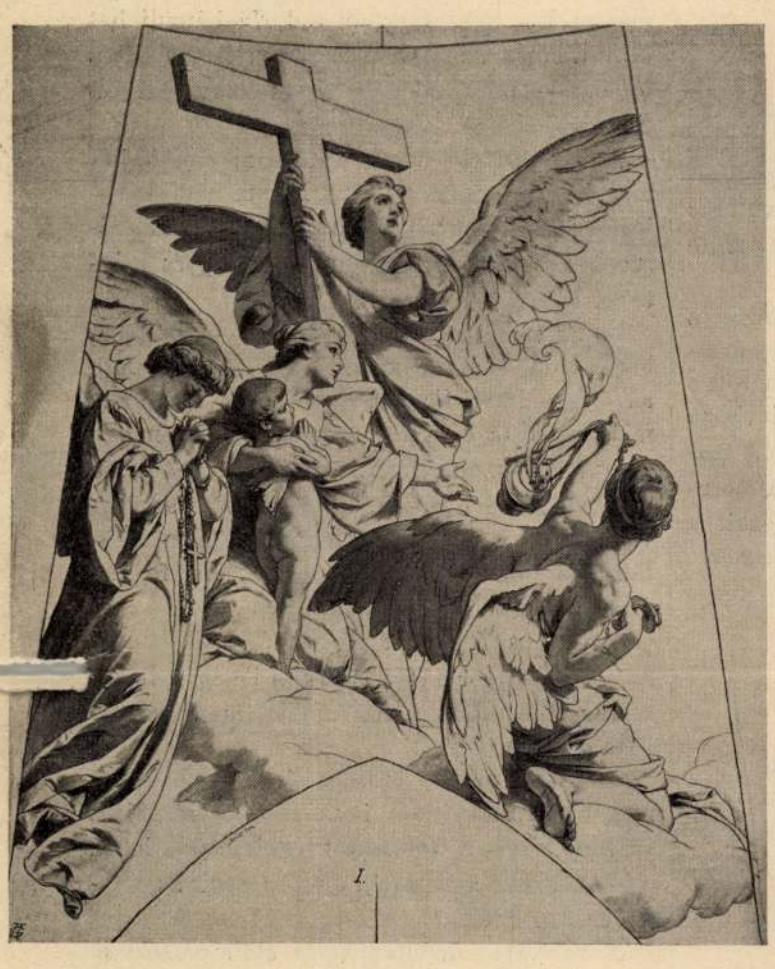

KYRIE ELEISON (KÉRŐ ÁLDOZAT).

GLORIA IN EXCELSIS DEO (DICSÉRŐ ÁLDOZAT).

SACRAMENTUM (Á

BENCZÚR GYULA MENNYEZETI KÉPEI A

dett több város a helybeli szűcsöknek, mielőtt azokat más helyekre kivinni szabad lett volna. Természetesen az alkunak bizonyos határnapja volt, kezdetben áldozó csötörtök, majd később Úrnapja, a meddig meg kellett állapodni a méltányos árban, különben semmi sem állta útját a bőrök vásárra vitelének.

Tekintve a mérés tökéletes pontosságának lehetetlenségét, meg volt állapítva pl. Szegeden az is, hogy minden nagyobb kimérésnél két lat hiányt el lehet nézni.

Sajátságos jelenség, mely jellemzi az akkori gazdasági rendszer nagy ellentéteit a mai állapotokhoz képest, hogy a háborús villongások nemcsak hogy nem verték fel, mint a hogy várni lehetett volna, az élelmiszerek árát, ellenkezőleg, csak alkalmat szolgáltattak a hatóságoknak, hogy a «futott nép»-től való olcsó áron vásárolhatás ürügye alatt az árakat még jobban lenyomják. Ismételten könyörögtek a mészárosok, hogy a hús árát feljebb emelhessék, de a város urai hajthatatlanok maradtak. Alig van példa rá, hogy meggyőzetve a körülmények erejétől, beleegyeztek volna a magasabb árakba vagy ha igen, mindig csak ideiglenesen. Így pl. 1680-ban Nyitramegye a széna szűke miatt beleegyezett, hogy husvéttól pünkösdig a marhahús fontja $3^1/_2$ denáron árúltassék, tekintettel a marhák eltartásával járó nagyobb költségekre.

Hasonlóképen Nógrádmegye is megengedte 1711-ben, hogy a hús a marha megdrágulása folytán valamivel magasabb áron, fontja hét krajczárért méressék ki, valamint Nagybánya városa 1662-ben teljesen méltányolva azokat az okokat, hogy a zavaros idők következtében «a székhús felette igen elszükült» nem tett ellenvetést, hogy mészáros uraimék egy ideig a hús java fontját harmadfél pénzen adhassák. De mihelyt visszatértek a rendes idők, első gondjuk volt a bölcs magistratusoknak helyreállítani az előbbi árakat. Sok józanság és sok igazságosság volt szükséges ahhoz, hogy minden jogos érdek kielégítést nyerjen és hogy egész exisztenciák tönkre ne tétessenek a fogyasztó közönség túlzásba vitt dédelgetése által. De az eredmények azt mutatták, hogy a mérséklet határait ritkán lépték túl s hogy a czéhrendszer oltalma alatt sok iparágnak sikerült megizmosodni, úgy, hogy aztán sikerrel megállhattak a változó, nehéz viszonyok közepette is. *V.*

BENCZÚR GYULA KÉPEI A LIPÓTVÁROSI SZENT ISTVÁN-BAZILIKÁBAN.

A főváros legnagyobb temploma, a lipótvárosi bazilika végre befejezéséhez közeledik. Most már a belső berendezésen dolgoznak. Félszázada múlt, hogy építéséhez kezdtek, de építés közben az eredeti terv, melyet *Hild* József készített, egészen megváltozott. A hatvanas években elhunyt Hild, ki az egri székesegyház építője és az esztergomi bazilika tervezője, a költségektől parancsolt kényszerben készítette el a terveket. Az építész maga sem tartozott a valódi alkotó erők közé. Évek multán az izlés követelőbb lett, s az a véletlen baleset is megtörtént, hogy a bazilikának már fölépített kupolája beomlott. Hild halála után *Ybl* Miklósra bízták a bazilika befejezését, a ki aztán lebontotta a disztelen négy tornyot, tökéletesen átalakította az egész templomnak még a falait is, és monumentális stilben folytatta az építést. Időközben a képzőművészetek is fejlődésnek indulván, a szobrászat és festészet is elfoglalta az őt megillető munkát, s az első művészeket vették igénybe a bazilika diszítéséhez.

Egyéb változás is történt, például az, hogy a bazilikát, melyet eredetileg Lipót-bazilikának kezdtek építeni, átváltoztatták Szent István-bazilikává. Szent Lipót herczeg Ausztria patronusa, s az ő november 15-iki ünnepe épen olyan oda át, mint nálunk Szent István király ünnepe. A Lipótváros Lipót császár-király uralkodása alatt épűlvén, a város templomát is a császár védszentjének szánták. A bazilika fő bejárata fölött féldomborműben kifaragva oda illesztették az osztrák fő nemzeti szent képét is és csak nehány hét előtt vették le onnan, hogy a magyar államalkotó Szent Istvánnak helyet adjon. A bazilikában is ott fog állni István nagy szobra.

A hatalmas templomnak belseje késő időkre kifejezője a saját korabeli magyar művészetnek. Legelső festőinket, szobrászainkat, műiparosainkat vették igénybe.

A legnevezetesebb, s nálunk még elég szokatlan művészi díszítések közé tartozik a főoltár fölötti kupola falain az öt mozaik kép, mindenik az életbelinél nagyobb alakokkal. Aranyos háttérből válnak ki a legélénkebb színekkel. Senki sem mondaná, hogy nem festett képek, hanem színes márványdarabkákból állították össze. Az ilyen falképek mozaikját csak egy-két helyen tudják elkészíteni az eredeti kép után. A legnevezetesebb Velenczében a *Salviati* czég. Ahoz fordúltak tehát a mozaik-képekért, melyek a bazilika falát ékesítik.

A főoltár fölött levő öt kép a *szentségimádás* egy-egy mély ihlettségű allegoriája, a mise egyes részei után nevezve. *Benczúr* Gyula legszebb művei közűl valók ezek, rajzbeli szépségökkel, a szárnyas arkangyalok, angyalok és apró angyalkák költői alakjaival, az előadás, a plasztika erejével és a vallásos ábrázolások hatásához okvetetlen megkivántató ájtatos és hagyományos felfogással. A legelső mesterek alkotásaihoz sorakoznak ezek a képek.

A Műcsarnok mostani kiállításán láthatók az eredeti kartonok, Benczúr szénrajzai, melyekről adjuk mi is mind az öt képet. Ezenkívül színvázlatban, kisebb alakban is elkészítette Benczúr a «szentségimádás»-t a velenczei Salviati-czég számára. A mozaik-képek már ott vannak a bazilika apsisában, a velenczei czég a műtárlatra is elküldött a mozaik másolatból egy részletet (a második kép három éneklő angyalát), hogy látni lehessen, rajzban és színekben mennyi hűséggel azonosodik a mozaik-kép az eredetihez.

A Szentségimádás első képe a «*Kyrie eleison*», mindjárt a mise eleje, a kérő, esdeklő áldozat. A katholikus vallás magasra tartott jelvénye körül angyali csoportozat, esdekelve, imádkozva, állva és térdelve; egyik angyal a tömjén-füstölővel. A második kép: «*Gloria in excelsis Deo*»,— dicsőség Istennek a magasságban. A mise az a része, mikor ének és zene is harsogva szólal meg s hirdeti a legnagyobb dicsőséget. Az angyalok éneklő karát látjuk a képen. Harmadik: *Sacramentum*, a szentség felmutatása. Lebegő szárnyas angyal tartja magasra a kelyhet, s a belőle kiemelkedő ostyát, s a többi angyalok imádkozva veszik körül. Negyedik: *Dona nobis pacem:* béke veletek. A középső angyal a béke pálmájával lebeg, Krisztus tövises koszorúját is mint a győzelem koronáját viszi két kis angyal. Az utolsó kép: *Deo gratias* — hála az Istennek. Egy szárnyas angyal hirdeti a magas zenithen; másik angyal az ártatlanság bárányát tartja, kifejezőjét az áldozatkészségnek, a hálának.

A művész érzése és plasztikája teljesen érvényesül a mozaikba rakott képeken is és nagy dísze a bazilikának.

———

SZENTSÉG IMÁDÁSA).

DONA NOBIS PACEM (A BÉKEÁLDOZAT).

DEO GRATIAS (HÁLAÁLDOZAT).

LIPÓTVÁROSI SZENT-ISTVÁN BAZILIKÁBAN.

Kozmata utóda fényképe után.

FELEKINÉ MUNKÁCSI FLÓRA BÚCSÚFELLÉPTE ALKALMÁVAL KAPOTT EMLÉKTÁRGYAI ÉS KOSZORÚI.

A KÖCSÖGKALAP.

A férfikalapok minden fajtája között, a melyeket a divat szeszélye fölszinre hozott, legelőkelőbb helyet foglal el s helyét a leghosszabb idő óta tartja a köcsögkalap, vagy nemzetköziebb hangzású nevén *czilinder*. Ezt a kalapok királyának nevezik, de egyúttal a királyok kalapja is, mert az uralkodók többnyire czilindert viselnek, ha polgári ruhában jelennek meg. Stanley, a hires utazó beszéli, hogy mikor először tisztelgett Dahomey hatalmas királya előtt, ennek egy czilinderből állott összes öltözéke s hasonló díszben jelent meg ünnepélyes alkalmakkor Bararria, a vérszomjas urombó nép szultánja is. Egy másik utazó meg épen olyan néger fejedelemre is akadt, a kinek koronája egy «uraságoktól levetett» szürke köcsögkalap volt, melyet a hatalmas úr egy arrajárt angoltól kapott ajándékba. A czilinder viselőinek tehát épen nincs okuk szégyenkezni a társaság miatt, melybe kerültek.

Legnagyobb divata a köcsögkalapnak mégis Angolországban van. A londoni Cityben, a nagykereskedők, gyárosok, politikusok s egyéb előkelőségek társaságában nem is ember, a ki nem czilinderben jár, mert ezt a díszes és terjedelmes fejfödőt az angoloknál oly nagyfontosságú *respectability* (tiszteletreméltóság) jelképének tekintik.

Mindamellett, vagy talán ép azért Angolországban vannak legnagyobb ellenségei is, a kik szeretnék eltörölni a föld szinéről. Néhány éve lord Ronald Gower egy röpiratot is adott ki a «*kalapok e szörnyszülöttje*» ellen, melyben azt állitotta, hogy a kontinensen az alantas emberek előjoga, hogy czilinderrel a fejükön az előkelőség látszatát keltsék. A nemes lord egyenesen a walesi herczeghez, a mostani királyhoz fordúlt, fölkérve őt, adjon jó példát és pusztítsa ki az arisztokrata körökből ennek a kényelmetlen és csúf fejfödőnek a divatát. A walesi herczeg hajtott is a szóra, azóta nem visel köcsögkalapot. De a megrögzött szokást még az ő, más divatkérdésekben oly irányadó tekintélye sem tudta kiirtani.

Újabban Francziaországban is megkezdődött a mozgalom a czilinder ellen, melyet gúnyból *tuyau de poêle*, kályhacső-kalap névvel illetnek. Több előkelő úr akadt, a ki kimondta rá, hogy illetlen, nem czélszerű, kellemetlen, terhes. A Thèatre Français igazgatója, a jeles franczia iró, *Jules Claretie* egy ízben szavazatokat is gyűjtött az elegáns körökben a czilinder száműzése érdekében. Hanem azért Francziaországban is többnyire divatozik még a czilinder, ünnepélyesebb alkalmakkor pedig épen elengedhetetlen. Így a lóversenyeken, mikor a Derbyért futtatnak, a «*chic*»-hez föltétlenül hozzátartozik a czilinder s csak a nagy díj kiosztása után tesznek föl helyette könnyű, puha nemezkalapot a gavallér urak. Ez a szokás tehát a ruházatukra rátarti urakat arra kötelezi, hogy e versenyre két kalapot vigyenek magukkal.

Különben Párist is tartották hosszú ideig a czilinder szülőhelyének. Állitólag annak a magas kalapnak a mintájára kapták föl, melyet 1778-ban Franklin Benjamin viselt, mikor mint Amerika követe Párisban tartózkodott. Több kutatója a divat történetének ezzel szemben kimutatja, hogy a czilinder Londonban bukkant föl először az ismeretlenség homályából. És valóban, már a XV-ik századból való képeken is láthatni alakokat, kiknek ehhez teljesen hasonló kalap van a fejükön. Hollandiában különösen a XVI. század folyamán viselték sokat a henger-alakú kalapot, a spanyolok elleni nagy szabadságharczok idején. Franczia- és Németországban a 30 éves háború alatt jött divatba. Uj-Seelandban pedig európai utazók a benszülötteken, a kik soha még európai embert nem láttak, a mi czilinderünkhöz hasonló fejfödőt találtak. Amúgy igazában azonban csak 1796-ban jött ez a fejdísz divatba Párisban s ekkor első készítőjéről «Gibus» csúfnévvel ruházta fel az utcza tréfás népe. Az akkori divathősök azonban nagyon előkelőnek találták és széltében viselték.

A czilinder elterjedése halála lett a háromszögletes, ugynevezett pofoncsapott kalapnak, melyet hamarosan kiszorított. Eleinte csak Francziaországban, de mihamar Németországban is — Goethe állitólag már 1785-ben czilinderben járt — bár itt, mivel a jakobinusoktól eredt, forradalmi érzület jelének tekintették s rendőrileg is üldözték. A ki czilinder viselésével adta jelét állambontó törekvéseinek, annak a rendőrök egyszerűen leverték a fejéről a kalapját.

Sajátságos, hogy később épen az ellenkező hirbe keveredett a czilinder. Párisban a juliusi forradalom idején czilinder-üldözés tört ki, mert ez az eredetileg jakobinus kalapviselet utóbb a királyság hiveinek jelvénye lett. Még ennél is rosszabb, reakczionárius híre lett a czilindernek minálunk az ötvenes években, a mikor ha ki czilinderben mert az utczán megjelenni, hamarosan leverték a fejéről nem egy helyen s még örülhetett, ha csak a czilindert ütötték be. Nem egy mulatságos adoma, szatirikus rajz örökiti meg ezen időknek czilinder-ellenes hangulatát, a melynek magyarázata az, hogy a gyűlölt Bach-huszárok viselték a kürtő-kalapot. (Ez az elnevezés, valamint a köcsög-kalap név is, szinte ezen időkből származik.) Talán ez a hagyomány az oka annak, hogy a czilindernek az említett két, csúfolkodó jellegű nevén kívül nincs is jó magyar neve, — mert a kalaposok árjegyzékeiből ismeretes «henger-kalap» elnevezés épen nem mondható jónak és ezért nem is tudott gyökeret verni.

A köcsög-kalap elnevezés nagyon találó, mert a XIX. század első felében divott czilinder csakugyan olyanforma volt, mint egy köcsög, a karimája pedig keskeny, két oldalt fölhajtott, elől és hátul pedig lehajtott volt. Ez időben nyúlszőr-nemezből készítették, míg a mai elegáns czilinder selyem nemezből készül.

A harmincz s évekig a czilinder formája meglehetős állandó volt; 1837-ben kezdett mindinkább nőni s csakhamar igen tekintélyes magasságra emelkedett. Ez időben csatokkal és szalagokkal is diszítették, s ennek az emléke ma is még az urasági kocsisok kalapja.

A negyvenes években folyton növekedett s az 1850-iki bécsi divatban érte el magasság dolgában tetőpontját: valóságos hosszú cső lett belőle, a karimája pedig alig volt újjnyi széles. Ebből lett az a keskeny, lapos karimájú, magas kürtőkalap, mely ma a bécsi bérkocsisoknak ismertető jele. Különben is Bécs városa sokat tett a czilinder fejlődése terén: az egész világon elterjedt czilinderformák nagy része innen indult világgá. Az elmés szerkezetű, de ma már a divatból lassanként kimúló klakk-czilinder hazája azonban Páris. Kevésbbé volt barátságos a köcsög-kalap iránt Berlin, melynek népe egész seregével gazdagította a német nyelvet a czilinder csúfneveinek, sőt még egyesület is alakult itt ellene. Azért mégis legtöbbször czilinder van a polgári ruhában levő ember fején manapság ünnepi alkalmakkor az egész világon. S ősz kezdetével, mikor a különféle könnyű kalapok a sutba kerülnek, nálunk, Budapest utczáin is átveszi a czilinder fényes birodalmát.

A LÉGHAJÓZÁS VESZEDELMEI.

Angolországnak leghiresebb léghajósa mostanában Spencer Percival, a kinél valóságos családi hagyomány a léghajózás: nagyatyja, atyja is léghajósok voltak, fivérei is mind a hárman azok. Mint ilyen, bizonyára első sorban illetékes arra, hogy azokról az eshetőségekről és veszedelmekről nyilatkozzék, melyek az embert a levegőben érhetik. Egy angol folyóirat munkatársa előtt Spencer érdekes dolgokat is beszélt erről.

Tekintve, hogy a léghajósok legnagyobb része ágyban, párnák közt hal meg — mondotta tréfásan — azt kell hinni, hogy az ágy veszedelmesebb hely, mint a léghajó kosara. Ez azonban korántsem azt teszi, mintha a léghajózás teljesen veszélytelen volna. Balesetek igenis szoktak előfordulni, még pedig különböző okokból. Igen gyakori ok a ballaszt csekélysége, a mikor a magasban elkapják a szelek a léghajót s a benne levőnek nem lévén már mit kidobni, hogy könnyítsen a léggömb terhén, — könnyen áldozatul eshetik. A Mongolfier-rendszerű léghajóknál, melyek melegített levegővel vannak töltve, gyakran megesik, hogy a léghajó meggyulad. Mostanában azonban már ritkábban töltik a léghajókat meleg levegővel, sokkal alkalmasabb erre a hidrogén, vagy a világító gáz. Ha azonban a léghajó jól van készítve s kellő óvatossággal jártak el megtöltésénél, nem történik baj, akár ha meleg levegővel töltik is meg.

Érdekes kalandja volt egy ízben Spencernek Kalkuttában. Nagy közönség előtt léghajóra akart ülni, hogy aztán bizonyos magasságból eső ernyővel szálljon alá. Azonban az utolsó pillanatban, mikor már a léghajót meg akarták tölteni, észrevették, hogy nincs elegendő gáz. Mit tegyen? A már összegyűlt közönséget nem akarta felingerelni, tehát módot kellett keresnie, hogy lehető csekély megterheléssel indúljon légi útjára. Merész elhatározással leoldozta a kosarat a gömbről, s egy kötélbe kapaszkodva indúlt az útra, minden egyéb eszköz, vasmacska, ballaszt nélkül. Rövid idő alatt 12,000 lábnyi magasságra emelkedett. Hideg volt s a kötél végének hurkában ülni nem volt épen kényelmes dolog. Be is sötétedett, a léghajóst

A KIRÁLY LEGÚJABB ARCZKÉPE.

Benczúr Gyulától.

Alkalmunk van bemutatni királyunk kitünően sikerült legújabb arczképét, mely *Benczúr* Gyula festőművészünk kiváló alkotása. Az életnagyságban felvett kép, — melyhez Ő Felsége többször ült, angol ezredének egyenruhájában ábrázolja uralkodónkat s érdekét növeli az is, hogy a festmény ajándékúl készült az angol király számára. A pompás keretbe foglalt képet Ferencz Ferdinánd trónörökös magával vitte Londonba, hova királyunk képviseletében, a sajnos, abban maradt koronázási ünnepélyekre utazott. A trónörökös a képet az angol királynak a Buckingham-palotában adta át, hol a gazdag képtár egyik diszét fogja képezni.

AZ ANGOL KORONÁZÁS SZERTARTÁSA.

VII. Edvárd király koronázását el kellett ugyan halasztani, mégis nagyon sok érdekesebbnél érdekesebb emléke marad azokban az alkalmi kiadványokban, képekben, stb., melyek a nemzeti ünnep napjára készültek s már a koronázás napjául kitűzött idő előtt forgalomba kerültek. Az itt közölt londoni kép hű fogalmat nyújt arról, hogy az előre megállapított terv szerint hogy szokott elrendezkedni a Westminster-templom hajójában a király és a királyné körül az ország főméltóságaiból, főuraiból, a főpapokból stb. álló fényes kiséret s egyuttal szemléltető illusztrációjául szolgál a koronázási szertartás leirásának, melyet lapunk legutóbbi számában közöltünk.

A kép azt a jelenetet mutatja be, a mikor a már megkoronázott király nejével együtt a templom közepén elhelyezett trón előtt állva s az udvar legfőbb méltóságaitól körűlvéve meghallgatja a canterbury-i érsek egyházi beszédét. A királynak és nejének fején van a korona s az őket megillető, pontosan megszabott formájú és diszítésű koronával fejükön állanak a peerek, az angol arisztokráczia tagjai, mig a lordkanczellár, az igazságügyek vezetője s a parlament elnöke, a *speaker* a hagyományos parókát teszik, mint minden más ünnepélyes alkalmakkor is, fejükre. A főpapok a királylyal szemközt, lépcsős, emelkedettebb helyen csoportosúlnak a canterbury-i érsek körűl, az idegen udvarok és államok képviselőinek pedig mellettük jut hely. A képet a páholyok előkelő, nagy részben hölgyekből álló közönség foglalja el, — magában a templom hajójában csakis a királyi családhoz tartozó hölgyek foglalhatnak helyet.

ESTHAJNALAINK S A PELÉE VULKÁN.

A Pelée vulkán hatása érezhető és észrevehető immár a budapesti égbolt esti pirkadásában. S valószínűleg érezhető és észrevehető egész Európában. S a hol még nem figyelték eddig, észre fogják vehetni rövid idő alatt.

A tudósok előre várták, hogy igy fog történni a dolog. Erre utaltak a tizenkilencz esztendő előtti megfigyelések.

1883 augusztus 26-ikán történt, hogy Krakatoa szigetén, szemben Jáva szigetével borzalmas erővel tört ki egy vulkán, melyről azt tartották, hogy már kihült. A vulkán kúpja eltűnt a föld szinéről, a sziget egy része lesülyedt a tengerbe, a tenger hullámai harmincz méternyi magasságig csapkodtak fel Jáva szigetén s több mint ötvenezer ember elpusztúlt. Rövid idő múlva gyönyörű fénytünemény volt látható az égboltozaton. Még pedig nem csak a közel eső vidékeken, hanem nálunk Európában is, összesen mintegy nyolczszázezer négyszögméternyi területen.

A fénytünemény abból állott, hogy a nyugati égbolt a nap leáldozása után szokatlan színpompában tündökölt. Az égboltnak az a része, mely az esti hajnal pirja fölött terül el, lehelletszerűen finom rózsaszínűnek látszott. Még pedig akkor is, midőn semmi felhő se takarta az eget. Ez a rózsaszínű pir felnyúlott majdnem a zenithig, de csak egy nehány perczig tartott. Azután maga az esthajnal pirja mutatott szokatlan tüneteket. Legalól vörös és vörössárga volt a színe, fölfelé mind halványabb sárgába ment át, fönt pedig fehéres-sárgába s fehérbe végződött. Emelte a tünemény szokatlanságát az is, hogy attól a helytől, a hol a nap leáldozott, jobbra is, balra is rendkívül nagy kiterjedésben volt látható az esti pir, úgy hogy a látókörnek több mint egy negyed részére kiterjedt. És azonfelül az esthajnali pir még egy órával a nap lenyugta után is látható volt, holott rendes viszonyok között egy félóráig sem szokott tartani, sőt legtöbb esetben alig egy negyedóráig.

Az 1883-ik év őszén, sőt egész 1884-ik év február haváig mindig ily szokatlannak találván az esti égboltozatot, a tudósok kutatni kezdték a tünemény okát. Nem találva semmi más elfogadható magyarázatot, utoljára is abban állapodtak meg, hogy a változást a Krakatoa vulkán hamuja okozta, mely a magasba dobatott. A magyarázatot annyival inkább elfogadták, mert máskor is tapasztalták, hogy a vulkáni hamu igen nagy messzeségre elvándorol a a levegőben. A Vezuv hamuját például egész Konstantinápolyig elvitte a széláramlat.

De ha ez a magyarázat helyes, úgy nyilvánvaló, hogy más nagy vulkánikus kitörések után is hasonló fénytüneményeket kell majd észlelni az esti pirkadáskor.

S alig hogy a Pelée kitörésének híre megérkezett, a tudósok egy része számított reá, hogy ez alkalommal csakugyan ismétlődni fog a dolog.

S íme, a számítás beteljesedett. Én már napok óta észlelem a tüneményt.

S szinte csodálatos, hogy mások még nem vették észre, vagy legalább nem irtak róla.

*

Junius 28-ikán, szombaton, egész határozottan észre lehetett már venni, hogy az esti pirkadás szokott lefolyása megváltozott. 27-ikén vizpárával volt telve a levegő s ködös volt a látóhatár, előtte való napokon pedig felhőkkel volt boritva az ég s észlelni nem lehetett.

E napon mintegy negyedórával a nap lemenetele után igen vékony rózsaszinű pír mutatkozott az égboltozaton. De nem lent a látóhatár szélén, hanem fent tekintélyes magasságban, közelebb a zenithez, (mintegy hetven foknyi magasságban). Oly finom volt ez a pirosság, hogy a legfinomabb fátyol se hasonlítható hozzá, s átlátszott rajta az égbolt azurja. Tisztán és határozottan csak akkor lehetett konstatálni e lehelletszerű szinváltozást, ha az ember egy-egy pillantást az égbolt más részeire vetett, s azzal hasonlította össze. De nehány percz alatt a szin megerősödött. Nyolcz óra hét perczkor már egész tisztán ki lehetett venni a pirosságot. S ugyanekkor az egész fénytünemény lefelé a látóhatár széle felé vonult. Minél közelébb jött az esti pirkadás által megfestett övhöz, annál inkább elhomályosodott, mintegy beleolvadt amabba az intenzivebb fénybe. Nyolcz óra 15 perczkor ebből a rózsaszinű fátyolból semmi se volt többé látható. De annál megkapóbb volt maga az esthajnal pirkadása. Hosszú, vékony övben nyult el s a látókörnek több mint egy negyedrészét foglalta el. (Több mint száz fokot.) Szine csak alul volt vöröses, feljebb

A KIRÁLY LEGÚJABB ARCZKÉPE. — Benczúr Gyula festménye VII. Edvárd angol király számára.

Az a ház Vereenigingben, Dél-Afrikában, a melyben a boer és angol delegátusok a békekötésről tanácskoztak.

vöröses-sárgába, még feljebb sárgás-fehérbe ment át, legfent pedig majdnem egészen ezüstfehér volt. Felső részei csak hosszú idő mulva kezdtek homályosodni, az alsó pirosság pedig még kilencz óra után is látható volt. (Zóna idő szerint.) Az egész esthajnali pír körűlbelől másfél órán keresztűl volt látható, elősegítve természetesen az által is, hogy a hold utolsó negyedében lévén, nem volt látható.

Másnap s a következő napokon egészen hasonló volt a tünemény lefolyása. Csak a rózsaszínű fátyolszerű fényesség volt erősebb.

Lehetséges, hogy még gyakrabban fogjuk látni s talán nagyobb teljességben ezt a pompás szinjátékot.

*

Alig vonható kétségbe, hogy e tünemény összefüggésben áll a Pelée kitörésével.

De vajjon a tűzhányó által magasba dobott hamu okozza-e igazán, vagy pedig valami más, ma még nem is sejtett módon gyakorolnak a vulkánok hatást a levegőre? Olyan kérdés, melyhez fér még Arany szerint egy-két «vajjon»?

Nem igen lehet feltételezni, hogy a hamu bármily finom részecskékre feloszolva hónapokig tudjon lebegni a légkörben. Leesnék a saját sulya következtében. De meg ott a magasban hőfoka nagyon alacsonyra szállana alá, reá és hozzá tapadnának a vízpárák csöppecskéi, melyekkel mindig bővelkedik a levegő, s esővel vegyest hullana alá a földre. S jelentkeznék, ha hamu lenne, másképen is. Megtörné a levegőn keresztűl jövő fénysugarakat s ki lehetne mutatni jelenlétét a csillagászati eszközök által. Ennek pedig semmi nyoma se mutatkozott tizenkilencz esztendővel ezelőtt.

Majdnem bizonyos tehát, hogy nem a hamu okozza ezt a szokatlan esti pirkadást, hanem a tűzhányóknak valami másnemű hatása. De micsoda és miben áll ez a hatás?

Az üstökösöknél tapasztalhatunk egy csodálatos fényhatást, melyet megmagyarázni eddig nem sikerült. Ez pedig az üstökösök farka.

Vannak üstökösök, melyeknek farka oly sebességgel mozog, hogy szinte elképzelni is bajos, miszerint ily sebesség az anyag természetével össze egyeztethető. Hogy egyebet ne említsek, az 1843-iki nagy üstökösre utalok. Ennek farka akkora helyváltozásokat csinált az égboltozaton, hogy 64 millió kilométernyi utat kellett másodperczenként megtennie. Ehhez képest maga a fény és a villamosság csigalépésekkel mászik. Nem ismeretes az egész világmindenségben tünet, mely megengedné azt a feltevést, hogy a mi ily gyorsasággal halad: az anyag legyen. De bizonyos más jelenségből is, hogy az üstökösök farka nem anyagi természetű. Legalább nem olyan anyag, a minőt ismerünk. Az üstökösök farka t. i. teljesen átlátszó, daczára nagy fényességének. A legkisebb csillagok is meglátszanak rajta keresztűl, és — a mi fontos, — a legkisebb fénytörésnek még nyomát sem lehet rajtuk felfedezni.

Miből áll tehát az üstökösök farka? Nem tudja senki.

S miből állhat az a rózsaszinű pir, melyet a tűzhányók okoznak naplementekor? Nem tudja senki.

Lehet, hogy hasonnemű a két tünemény. Lehet, hogy nem hasonnemű.

Mert hát, «több dolgok vannak földön és egen, Horatio! mintsem bölcselmetek álmodni képes». *Hoitsy Pál.*

A KASSA ÉS BUDAPEST KÖZÖTTI POSTAGALAMB VERSENY.

A míg más országokban — nevezetesen Angliában és Belgiumban — sok száz egylet foglalkozik a galambtenyésztéssel és postagalambversenyek rendezésével, addig nálunk e téren csak a «Columbia» egylet működik elismerésre méltó buzgalommal. Természetesen a hadügyi kormányzat is foglalkozik vele, lévén a postagalamb a hadjáratban a hírszolgáltatás egyik legfontosabb eszköze.

Békés időben nem használják a postagalambokat levélhordásra, noha gyorsabb eszközei volnának a levél-kézbesítésnek nemcsak az express-vonatoknál, de még a léghajóknál is, mert szép időben a postagalamb perczenként 800—1000 méter távolságot repül be. Béke idején csak akkor értesülünk a galambok működéséről, mikor vagy a hadügyi kormány rendez Przemysl és Komárom között versenyeket, vagy a «Columbia»-egylet Kassa és Budapest között. Ezek a versenyek azért is érdekesek, mert díjazással vannak egybekötve, a mi kétségkívül buzdítólag hat a postagalamb-tulajdonosokra.

A Kassa-Budapest közötti verseny junius 22-én folyt le. Budapestről Kassára vonaton szállították a versenyző galambokat, melyeket aztán junius 22-én reggel 8 órakor nagy közönség jelenlétében bocsátottak útnak. A galambok néhányszor körűlkeringtek s aztán irányt véve, sebesen repültek el Budapest felé.

A verseny eredménye az idén nem volt nagyon kielégítő, a mi a kedvezőtlen időjárásnak tudható be. Ugyanis a galambokat útközben eső érte s igy csak késéssel érkeztek meg. Reggeli 8 órakor bocsátották el a galambokat Kassán s az első déli 12 órakor érkezett meg dr. *Dirner* Lajoshoz, a «Columbia»-kör elnökéhez. Az első díjat: 200 koronát *Deckmann* Gusztáv, a másodikat *Maléter* Gyula és a harmadik díjat *Jandusek* Vincze nyerte.

Nagyon érdekes, hogy mint járnak el a levelekkel, melyeket postagalambbal küldenek. Rendszerint pergamenre irják a leveleket, melyeket aztán ludtollszár tokba helyeznek s odafüzik a galamb erősen kifejlett farkszárja alá. Galambszárnyon küldtek üdvözletet Kassáról a postagalamb verseny alkalmával többek közt *Beöthy* Ákosnak, Kassa város képviselőjének és *Rákosi* Jenőnek, kik kedves levelekben köszönték meg a nem mindennapi üdvözletet. Kassán igen sok postagalambot tenyésztenek; Stefanovits Béla galambjaival már több kiállításon díjat is nyert. *Lengyel Menyhért.*

MARILLA.

Az oravicza—resiczai hegyvidéknek egymásra tornyosuló ormai és fenyvesei között rejtőzik *Marilla*, szél- és pormentes katlanban, ózondús levegőjével. A természet pompája fölemeli itt a lelket, elfeledteti mindennapi gondjait és legalkalmatosabbá teszi ezt a gyönyörű helyet arra, hogy a beteg ember gyógyulást keressen itt. Szerencsés eszme volt, hogy *Marilla-völgyben* gyógyintézetet alapított dr. *Hoffenreich*.

Marilla 2500 lábnyi magasan fekszik a tenger szine fölött, sűrű, szép fenyves erdők között, a magas fekvésű gyógyhelyek minden előnyét egyesíti magában, e mellett déli helyzete enyhévé teszi éghajlatát. Gyakran hetekig nincs itt eső, midőn az alpesi vidékek fürdőinek látogatói már folytonosan panaszkodnak a meg nem szünő eső miatt. Marilla déli vidéken feküdvén, tiszta, balzsamos levegője nem oly zord és változó, mint az éjszakibb fekvésű gyógyhelyeké. Korai tavasz és napfényes, szép ősz van itt s e két körűlmény már magában véve éghajlati gyógyhelynek ajánlja Marilla-völgyet, hol a legérzékenyebb beteg is hosszasan tartózkodhatik a szabadban. Közlekedése is igen jó. Vasuti állomása *Oravicza*, honnan az intézet kényelmes fogatai szép hegyi úton, egy óra alatt szállítják a vendégeket a fürdő szinhelyére. A természet ritka adományait a czélszerű, a hygienának tökéletesen megfelelő berendezés és vezetés is emeli.

Kiválóságát emelik mérföldekre nyúló, jól ápolt ösvényei, a melyekről szemet gyönyörködtető tájak tárulnak elénk minduntalan.

Marilla-völgy lakóházai előtt, melyek 300 vendéget befogadhatnak, százados fenyőerdőtől szegélyezve, jól ápolt, üde park terül el, melyhez hasonlót más magyarországi fürdőhelyen alig találunk. Némi fogalmat nyújthatnak erről képeink.

Külön épületben van elhelyezve a *pneumatikus kamara*; az egyetlen a maga nemében hazai fürdőinkben; mesterségesen sürített ózonos levegő gyógyítja itt az asthmában szenvedőket. Külön orvosi felügyelet van itt is ép úgy, mint a hidegvizgyógyintézetben s a különálló *inhaláló-teremben*. A czélszerűen berendezett *vizgyógyintézetben* képzett, izmos fürdőszolgák s erős, ügyes fürdető asszonyok kezelik a betegeket.

Vérszegény, zsenge gyermekek, fiúk és leányok, megbénult kezű és lábú felnőttek a *gimnasztika és massage torna-pavillonban* az előhaladott orvosi tudomány útmutatása szerint, a legújabb találmányú gyógytornaeszközökkel testedző és fejlesztő gyakorlatokat végeznek. A kényelmes berendezésű szobákban s általában mindenütt rendkívüli tisztaság uralkodik; az ellátás bőséges és kitünő. Mindamellett az itten való tartózkodás olcsóbb, mint hasonló berendezésű külföldi szanatoriumokban.

Marillán a világfürdők zajából s az azzal járó kellemetlenségekből semmi sem található; és bizony csak az menjen oda, a ki gyógyulni és igazán pihenni, enyhülést találni óhajt, Ám azért vidámság is van ottan, s az a szelid. kedves hangulat, a mi jótékony hatású az idegekre. Az *olvasó-teremben* könyvtár és sokféle magyar és külföldi lap áll rendelkezésre, természetesen zongora is, meg czigányzene délelőtt és délután, este kilenczig. Esti tizkor egyszerre behúnyják nagy, fényes szemeiket a hatalmas *villamlámpák*, melyek tündéries fényt árasztanak a parkra s az azt szegélyező sötétzöld fenyvesvilágra; ez azt jelenti, hogy: *jó éjszakát*, az egész fürdő-család térjen pihenőre, hogy másnap kora reggel megújúltan szívhassa a park balzsamos, üde levegőjét és megkezdhesse újra a pontosan őrködő főorvos vezetése alatt a kúrát, mely Marillán már oly sokaknak adta vissza az ég legnagyobb áldását, az egészséget. *Reményi Antal.*

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Szentessy Gyula: «*Rezeda*». *Újabb költemények. Budapest 1902.* Vékony kis füzetke, mindössze tizenhat hosszabb-rövidebb lírai vers van benne, mégis több a tartalma, mint akárhány hivatlan kézből eredő testes köteté. Nem nyit új szempontokat az eddigi munkáiból ismert költő tehetségének megitélésére, mert a benne levő versek a műfajok, a tárgy s a hang ugyanazon köreiben maradnak, mint Szentessy eddigi művei. Érzelmes természete sohasem tagadja meg magát: lelke könnyen rezdül meg akár a természet, akár az élet egy-egy benyomására, melyeket könnyed, kerek formában, a dallamosság iránti erős érzékkel tud dalba foglalni. Dalai közt sok gyöngyszemet talál az olvasó, melyek azonban ritkán kerültek elő mélyebb tengerekből. Itt-ott a munka, a nyomor, a külvárosi élet egy-egy sötétebb képét is érinti, de csak könnyedén, nem hatva mélyebbre. A kis füzet vonzó képét adja egy gyöngéd érzésekre hajló, ábrándos léleknek. Ára egy korona. Mutatványúl a következő csinos verset adjuk belőle:

1902. 213. l. (kép)

14. SZÁM. 1902. BUDAPEST, ÁPRILIS 6. 49. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt { egész évre **24** korona, félévre **12** „ | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre **16** korona, félévre **8** „ | A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) { egész évre **10** korona, félévre **5** „ | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

APRÓ VONÁSOK TISZÁRÓL.

Nemcsak a politikában ment át szinte hihetetlen átváltozáson Tisza Kálmán, külsejében még talán inkább. Hallatlan piktor az idő, mely mindennap ront valamit az ember arczképén. S most, midőn a «Vasárnapi Ujság» egész sorozatát közli arczképeinek különböző időszakokból, szinte lehetetlenségnek látszik, hogy ezek mind egy személyt ábrázolnak. Általában e képek sokat kifejezőn festik nemcsak magát Tiszát, hanem a sorsát is, és az időket, mintegy jelezve, hogy a nagy öreg ember, a hogy élte alkonyatán nevezték, a *mimikri* theoriánál fogva nemcsak a földhöz lett hasonlóvá, melyen felnőtt, hanem az időkhöz is. Az 1848-iki kép egy ideális szépségű ifjút ábrázol nemzetőri ruhában, ki a mostani unokájára, ifj. Tisza István grófra emlékeztet. Tojásdad arcza egészen leányos még, a mostani ősz szakállnak még semmi nyoma, a bajusz se serked. Úgy néz ki, mint egy katona ruhába öltöztetett kis herczeg. Azután jön az 1861-iki arczképe. Szép, daliás fiatal férfi, fekete körszakállal, dús barna hajjal, szakasztott mai Tisza István. Egyszerű, fekete polgári attilát visel, rojtos nyakkendőt, magyar nadrágot, arczán férfias keménység honol, az ember szinte odaképzeli Teleki László, a határozati párt vezére mellé, a kinek rokona és elvtársa volt. Azután jön a hatalmas Tisza Kálmán, biboros, ...bolyprémes mentében, a Szent István-rend... bal keze a kard markolatán, jobb keze bele... szkodva a piros karszékbe. Ez a minden... miniszterelnök. Hatalma tetőpontján örö... meg Benczúr. Végre pedig látjuk a szürke ...» a Horovicz ecsetje alatt, lenge ...lyek kertészetileg vannak a ...á hétköznapi ruhája, egy... ...lábait keresztbe téve ...lomtól elvonúltat. ...éves korában ...pillanatra ...Ámbár, ...sége

TISZA KÁLMÁN. — Benczúr Gyula festménye.

Barabás Miklós 1861. évi rajza.

Tisza Kálmán

is elhasítja és be kell varrni. A doktorok azt jósolják, hogy soha se fog tudni folyékonyan beszélni. Ki hitte volna akkor, hogy ő lesz korának egyik legnagyobb parlamenti debattere? Nemcsak a sebesült nyelve miatt lett volna az akkor bolond állítás, hanem még inkább a parlament miatt. E sebesülése óta datálódik történeti nevezetességű pislogása.

Vidám, pezsgő szellemű ifjú volt, ki részt vett az akkori ifjúság minden mulatozásaiban és szeleskedéseiben s egészen úgy indúl, mint a kaszinó egyéb nagyúri alakjai — mígnem az 1861-ben megnyílott közpálya egészen lebilincseli s a mint közügyekben való tevékenysége szélesbedik, egyre távolodik a sport-köröktől és nagyúri pajtásaitól, fölveszi a magyar középosztály erkölcseit, modorát, szokásait és világnézletét, úgy hogy pályája delelő pontján úgy tűnik fel, mintha az egész magyar középosztálynak egyetlen alakba komprimált quintessenciája lenne.

Semmi se volt benne az úgynevezett europäerből; valami puritán kálvinista ridegség és nehézkesség érzett rajta. Társaságokba alig járt, csak épen ha kénytelen volt vele; egész világa a parlament, a klub és a családi otthona közt oszlott meg. A társadalmi konvenczióknak se volt barátja. Báró Hirsch azért nem telepedett meg Magyarországon, mert Tisza nem adta vissza a vizitjét. A királynét szürke nadrágban vezette a kiállításon. Nem volt embere a külső formáknak és etiquetteknek. Más miniszterelnököt, a ki reprezentálni is hivatva van, tönkre tett volna az ilyesmi, de az ő masszív, egyszerű alakjához illett ez, — még szinte emelte, nagyította.

Egyéb szokásaiban is egyszerű volt. A Ház buffetjében minden délelőtt megivott egy pohár cognacot. Ha valahova ebédre ment, mindig a maga havanna szivarját vitte. Volt egy ezüst tokja, a mibe csak egy szivar fért, abban hordta; különben napközben olcsó szivart szítt s ha be kellett a folyosóról a tanácsterembe sietnie, nem dobta el, mint a többi képviselők, hanem fölállt a székre és a magasan fekvő ablakok párkányzatára helyezte, a hol össze nem keverődik a többiekével s a hova a szivarvégeket szedegető cselédek gyűjtési szorgalma föl nem hat.

Ha a házban beszélt, soha se ivott vizet, a hogy a szónokok szokták. Ha hosszú volt a beszéd, egyszer-kétszer egy-egy czukorkával üdítette torkát. Egyedüli luxust a pápaszemekben fejtett ki; némelykor három pápaszemet is hozott magával, hol az egyiket, hol a másikat tette fel. Néha, ha szemei fájtak a sok olvasástól, kék pápaszemet viselt. Szelid, kék szemei voltak, tele jósággal. Mondják, hogy e jóságnak mint kormányzási hibáinak eltakarására használta a kék pápaszemet, hogy arczát rideggé tegye.

De ez csak az idegenek előtt volt rideg arcz. Az ismerősök a szívet látták a homloka szigorúra vont redői közt is s ezen az arczon nem volt előttük se rút, se mephistói, hanem a fenséges lelki nyugalom és fölényes intelligenczia kinyomata.

Mindenkivel szivesen beszélgetett, kis emberrel, nagy emberrel egyformán, ellenséggel, baráttal, illedelmes nyugodt és szelid hangon, de mégis annyi óvatossággal, hogy soha semmivel sem mondott többet, mint a mennyit akart mondani.

A mit a nyelve kimondott, annak ura volt, de még inkább ura volt a nyelvének. Valóságos mulatság számba esett, ha néha kényes kérdésekben ki akartak belőle valami nyilatkozatot «húzni».

Egy őszszel, Kossuthnak a halála előtt sok évvel, de Kossuth egészségéről jött végtelenül aggasztó hírek egyik délelőttjén Tisza titokban Gödöllőre ment a királyhoz, hogy senkivel ne találkozzék, külön vonaton. A parlamenti köröket lázas izgatottságba hozta ez a hír s a kíváncsi Futtaky minden áron szerette volna kivenni, hogy mit végzett Tisza a királylyal, nem is kételkedvén abban, hogy Kossuth halála eshetőségét tárgyalták s a teendőkre nézve állapodtak meg. Nagy kérdés volt ez ekkor, mert közhiedelem szerint Kossuth egy miniszterelnököt magával visz a sírba.

Este a tarokknál találta meg Futtaky Tiszát.

— Hosszú volt a kihallgatás, kegyelmes uram? — kezdte messziről kerülgetni a ravasz ujságiró.

— Nem volt valami nagyon hosszú.

— Tehát rövid volt?

Tisza osztott előbb, aztán oda vetette a bajusza alól:

— Lehetett volna rövidebb is.

— Excellenciád referált, nemde? . . .

— Elmondtam a magamét, — felelte Tisza.

— Gondolom, hogy miről? — mosolygott mindentudó diszkréczióval Futtaky.

— Hm, — dörmögé a miniszterelnök.

— Egyébről is beszéltek?

— Egyébről is.

— És mit mondott exczellenciád?

— A mit ilyenkor szokás.

— És Ő Felsége?

— Ő is mondott egyet-mást.

— És hát miben állapodtak meg?

— Részint abban, a mit én mondtam, részint abban, a mit ő mondott.

A partnerek végre elunták a Futtaky zaklatásait s Nedeczky rászólt nagy haragosan:

— Ugyan menjen! Hisz már úgy is megtudott mindent.

Sokszor emlegette ezt az esetet.

Tisza Kálmán voltaképen nagyon mértékletesen élt mindig. Korán feküdt és korán kelt. Hogy oly hamar öregedett meg, azt csak a tizenötévi kormányzás idegölő, vénítő munkája magyarázza. Élete mindig egyenletes volt, az ünnepeket mindig Sajó-Kazán töltötte «a tót unokái közt», a hogy tréfásan szokta mondani, a nyarat Geszten, a hol kuglizott és lovagolt is régebben. Mint miniszterelnök minden évben fölkereste három hétre Ostendét is.

De az ő öregsége csak látszólagos volt. Ruganyos, agilis volt egész hetven éves koráig, és nem egyszer dicsekedett vele, hogy soha se volt beteg.

— Egész miniszterségem alatt egyetlenegyszer fájt a fejem — mondá, — aznap, mikor a trónörökös meghalt.

Sokszor emlegette ezt az esetet, talán nem is a fejfájás miatt, hanem mert azt akarta eszünkbe vésni, hogy azon a napon nagy fordulat következett be a magyar nemzetre. Hogy hát nem csak úgy bolondjában *fájt az ő feje. Hogy* az a fejfájás valami symptoma, — a minek a folytatása majd megtalálódik valamikor a történelemben.

Mohoray Pál.

54. l. (kép)

Benczur Gyula

RÉSZLET A ZIRCZI KÖNYVTÁRBÓL.

A ZIRCZI APÁTSÁG ÉS TEMPLOM HOMLOKZATA.

Háry Gyula rajza.

A REND «EMLÉKKÖNYV»-ÉNEK CZIMLAPJA. Benczúr Gyula rajza.

alatt, főleg azért, mert a fejlettebb Franczia-országgal még továbbra is folytonos összeköttetésben maradtak, oda küldtek ki nehány tehetségesebb rend-tagot tanulni s az újabb szellemi haladás tényezőit még idejekorán igyekeztek nálunk meghonosítani.

Igy éltek századokon keresztül, folyvást gyarapodva erőben, vagyonban és gyarapítva nemzetünket a szellemi és anyagi élet javaiban. Az ő szervezetüket is megrázkódtatá azonban a mohácsi vész, s apátságaik világi papok kezébe jutottak, vagy pedig az osztrák apátságokhoz kapcsoltattak, mint a zirczi a heinrichauihoz 1699-ben. Az idegen nemzetbeli szerzeteseknek e hóditása, képzelhető, mennyire kiforgatta a régi hazafias rendet eredeti hivatásából, s mégis tovább egy századnál tartott e közösség a magyar és porosz-sziléziai főapátságok közt, s csak a jelen század második évtizedében sikerült *Dréta* Antal apátnak a szerzet önállóságát visszavívnia.

De már előbb ők veszik kezökbe a székesfejérvári, egri, pécsi gymnasiumok vezetését, s később a bajai iskoláét is. Régebben Veszprémben már foglalkoztak a tanítással, de igazában e téren üdvös munkásságot csak a múlt század végétől fejtenek ki. E téren a fokozott kivánalmaknak mindig teljes odaadással és szembetünő sikerrel felelnek meg; állítanak theologiai intézetet, szervezik az újoncznövendékek tanításmódját, tanárképző intézetről gondoskodnak s az új kor szelleméhez illeszkednek. Az 1848/9-iki mozgalmakban néhány tag igen tevékeny részt vett, megmutatva, hogy a hazafiságot a szerzet nemcsak hirdetni tudja, de annak erényét gyakorolni is épen a legveszedelmesebb időben.

Idők folytán az összes cisterci apátságok közt a zirczi lett a magyarországi cisterciták középpontjává, főkép akkor, midőn vele a pilisi és pásztói apátságok egyesültek. A jelen században mindig kiváló tehetségű férfiak foglalták el a zirczi apáti széket, mint a már emlitett *Dréta* Antal, *Villax*, s mások. A jelenlegi apát, *Vajda* Ödön, egészen méltó nagy elődjeihez, a kiknek kezdeményét minden irányban folytatja.

Ime a szerzet története dióhéjban. A szerkesztő, dr. *Békefi* Remig valódi műérzékkel irta meg rendjének hétszáz éves múltját, mindenütt kiválogatva a jellemző adatokat, a melyeket ügyesen és szépen csoportositott. E mellett jól válogatta össze a munkatársakat is, a kik közül az egri gymnasium történetét Kassuba Domokos, a székesfejérvári gymnasiumét dr. Werner Adolf, a pécsiét Inczédy Dénes, a bajaiét Szenczy Győző irták meg. A magyarországi cisterci rendtagok kiképzéséről dr. Piszter Imre ád tanúlságos értekezést, Szabó Otmár pedig rendkivül becses dolgozatban állitja össze a magyar cisterci irók életét és működését; a lelkészkedés terén kifejtett tevékenységüket Lóvárdy Alajos méltatja, s a gazdaság állapotáról egy névtelen nyújt szintén nagyérdekü értekezést. Az egész könyv élénk bizonysága annak a lelkes fáradozásnak, a melylyel a szerkesztő és munkatársai szerzetük több téren való sikeres működését vizsgálták, tanúlmányozták s annak képét megalkották, hogy tanúságot tegyenek nemzetünk előtt, mikép a második ezredév elején a cisterci-rend is szivből ünnepli szép múltját a nemzet minden hű fiával együtt.

*

Az emlékkönyv számos gyönyörű illusztrációi közül néhányat be is mutatunk ez alkalommal olvasóinknak. A zirczi egyesült apátság és templom a legnevezetesebb intézmények és templomok egyike hazánkban; az apátság kolostora hosszabb idő alatt épült és többször bővitették, kivált keleti szárnyát s az előtte levő kisebb épületet. A negyvenes években készült a szép könyvtár, a renaissance izlésű kolostor, de a homlokzat s a kettős kötorony csak az ötvenes években épült. A zirczi kolostor és templom nemes egyszerüségre nézve ritkitja párját hasonnemű épitményeink közt. Két képet mutatunk be erre vonatkozólag: az apátsági kolostor és templom homlokzatát, és a könyvtárat; az előbbi *Háry* Gyula festőművészünk rajza, az utóbbi pedig fényképi fölvétel. Bemutatjuk e mellett a székesfejérvári templom belsejét is; e templom a XVIII. század közepén épült Nepomuki Szent János tiszteletére. Még egy vignettet közlünk: a tudományos foglalkozásnak symbolumát. A könyv illusztrációnak összes clichéit *Weinwurm* Antal budapesti intézete készitette, és pedig kiváló sikerrel. Végül az emlékkönyv czimlapját kisebbitett alakban láthatják olvasóink; ezt *Benczúr* Gyula rajzolta a rend jelvényeiből s a magyar hazafiság ereklyéiből csoportositván össze művészi szerkezetben az egészet.

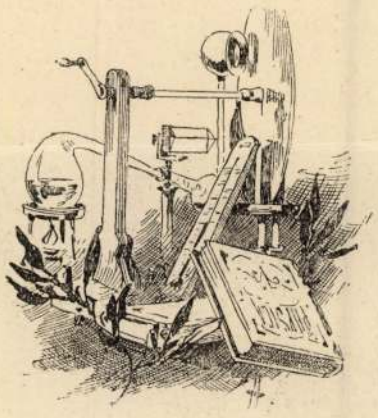

már sok horvátországi és szerbiai lakos is jön az intézetbe becltás végett. Hőgyes Endre ezenkivül bemutatta dr. *Schaffer* Károly egy tanulmányát; végül *Schuller* Alajos egy új vegyületről tett jelentést, mely két parány arzénből és egy parány kénből áll.

A Petőfi-társaság nov. 12-iki ülésén nagyszámu s főleg nőből álló közönség volt jelen. Az elnöki széket Komócsy József foglalta el. *Vértesy* Gyulától «Kirepült» czimmel olvasott föl novellát Várady Antal dr., *Szomori* Károly vendégtől Ferenczy József olvasott fel költeményt «A hős» czimmel. Utána *Torkos* László olvasott föl humoros költeményt, egy olyan nőt festve benne, a ki rajong ugyan a művészetért és költészetért, de soha semmiféle anyagi áldozatot a művészetért és költészetért nem hoz. Végül *Vértesy* Arnold olvasta fel a «Gizike» czimű elbeszélését. A hallgatóság mind ezeket a felolvasásokat tapssal fogadta. A zárt ülésen *Szana* Tamás főtitkár bejelentette, hogy Rexa Dezső beküldötte Petőfi atyjának és anyjának egykoru halotti bizonyítványát.

A képzőművészeti társulat sorsjátéka e hó 12-én ment végbe. A nyereményösszegek, melyeket a tagok nyertek: főnyeremény *ezer* frt; aztán 2 ötszáz frtos; 6 háromszáz frtos; 8 kétszáz frtos, 10 száz frtos és 10 ötven frtos. A nyertes tagok ez összegek erejéig a műcsarnok kiállításából szabadon választhatnak műtárgyakat.

MI UJSÁG?

A müncheni nász. *József Ágost* főherczeg esküvője *Auguszta* bajor herczegnővel nov. 15-én nagy fénynyel ment végbe Münchenben. Az egész lakosság szivből jövő örömmel járult az ünnepélyek emeléséhez. A fejedelmi vendégek már az előtte való napokban megérkeztek; József főherczeg egész családjával 13-án reggel; Károly Lajos, Viktor főherczegek, Stefánia özvegy trónörökösné, Salvator Ferencz, Mária Valéria, Klementina, Koburg herczegnő, a vőlegény nagyanyja még előbb. *Királyunkat* e hó 13-án reggel Luitpold regens herczeg, *Lipót* herczeg s a királyi család majdnem valamennyi tagja fogadta, s az összegyűlt nagy közönség is zajosan üdvözölte. Az esküvő napján számos üdvözlet érkezett Magyarországból; Vaszary Kolos herczegprimás, Fehérmegye táviratilag küldtek üdvözlést.

A királyi palota tróntermében kezdődött a szertartás. Délelőtt 11 órakor *Crailsheim* báró, a királyi ház minisztere végezte a *polgári esketést*. Beszédében elmondta, hogy ez a harminczadik frigy a Habsburg és Wittelsbach-nemzetség közt. A mai nap, mint az ősrégi barátság megpecsételője, örömünnepe a két uralkodó-családnak, melyeknek fejei áldva tekintenek az unokára és menyasszonyra s örömünnepe népeiknek is, melyek fejedelmi házaik örömében és bajában bensőleg osztoznak. A fejedelmi menyasszony néhány óra mulva elhagyja a szülői házat, de fejedelmi férje oldalán a fiatal herczegnő az új hont, fenséges anyja szép hazáját csakhamar meg fogja szeretni és férjének hű szeretetében ismét fel fogja találni az itthoni boldogságot. — A polgári esketési szertartás után a nászmenet a Mindszentek-templomába indult. József Ágost főherczeget szülői kísérték, míg Auguszta herczegnőtől jobbra Ferencz József király ő felsége, balra Luitpold regens herczeg ment. Az esketést a münchen-freisingeni *érsek* végezte. A fiatal párhoz intézett beszédében az érsek megemlítette, hogy *kilencz évszázad előtt egy bajor herczegnőt, a ki a Gizella nevet viselte, Magyarország fejedelme* (Szent István király) vette nőül. Csak a jelen században történt, hogy egy bajor herczeg egy osztrák-magyar herczegnőt vett feleségül, a ki szintén a Gizella-nevet viseli s a kinek leánya ma Magyarországba megy férjhez. Az érsek földi boldogságot és Isten áldását esdette a mátkapárra és kérte a a menyasszonyi, hogy tartsa meg mindig emlékében

HARCZI JÁTÉKOK A MATABÉLÉKNÉL.

hazáját, a hol oly sok kedves hozzátartozóját hagyja. Az érsek ezután a szokásos kérdéseket intézte a mátkapárhoz, a melyekre a menyasszony és a vőlegény hangos és tisztán érthető igennel feleltek, mire kicserélték a gyűrűket és az érsek áldását adta az új párra.

Ezután az új pár az imazsámolyhoz ment. A bajor udvari kíséret visszavonult, míg a József Ágost főherczeg és neje mellé rendelt udvari kíséret megkezdte funkczióit. A nászmenet visszatért a királyi palota tróntermébe, elől az új pár, mögötte Ferencz József király és Luitpold regens herczeg haladt. A többi résztvevők rang szerint párosával követték őket. A gratulácziók sorát *Vrede* herczeg, osztrák-magyar követ kezdette meg a követség személyzetével, mire a nagy udvari kiséret tisztelgése következett. Ezután a fejedelmi személyiségek visszavonultak. Délután fél 3 órakor *Lipót* herczeg palotájában fényes lakoma volt.

Az új pár délután 5 órakor különvonaton Salzburgba utazott. Ferencz József király esti 7 órakor különvonaton Bécsbe utazott. A pályaudvaron búcsúzásra megjelentek a régens herczeg, Gizella herczegnő és Lipót herczeg.

Ezalatt *Fiuméban* is nagy előkészületeket tettek a fiatal pár fogadására, kik e hó 17-én érkeztek oda s néhány hetet ott töltenek.

Auguszta bajor királyi herczegnő körülbelől egy év óta tanúl magyarúl; tanára Domitrovics volt; édes anyja, Gizella főherczegnő is segített neki. A fiatal herczegnő nyúlánk; arczszíne friss és üde és vasegészsége van. A szülői házban mindig jó, engedelmes gyerek volt és különösen vonzódott egy évvel idősebb nővéréhez, Erzsébet herczegnőhöz. Tanulni nagyon szeretett és oly jól tanult, mintha ismeretei által kellett volna megkeresni később a kenyerét. Különösen szereti a zenét, költészetet, és mély vallásosság jellemzi. Derült kedélye miatt az egész családban szerették és különösen kedvencze volt nagyapjának, a régens-herczegnek, kisebb testvérei valósággal rajongtak érte, mert apró vágyaiknak a szülőknél mindig Auguszta herczegnő volt a szószólója.

Az esküvő napját *Alcsúthon* szintén megünnepelték. A kastély templomában, a melyet ez alkalomra fényesen feldiszítettek, hálaadó misét tartottak, a melyen az otthon maradt két kis főherczegnő, *Klotild* és *Erzsébet* is jelen voltak. Mise után a község előljárósága üdvözlő táviratot küldött József Ágost főherczegnek Münchenbe. A főherczeg volt nevelője, *Holdházy* János választott püspök és *Libits* József, a főherczegi uradalmak kormányzója szintén részt vettek a müncheni ünnepiességeken.

Albrecht főherczeg arczképe. *Benczúr* Gyula kitünő festőművészünk most Albrecht főherczeg arczképén dolgozik. A kép a főherczeget tábornoki egyenruhában, rendjeleivel diszítve ábrázolja. Az egyenruha azonban nem a közös hadsereg, hanem a német hadsereg uniformisa s a rendjelek is németországiak. A kép ugyanis II. Vilmos német császárnak van szánva, köszönetül a német tábornagyi rangért. A tábornagy Pozsonyban Frigyes főherczeg kastélyában három napig ült modellt a művésznek. Benczúr három példányban fogja elkészíteni az arczképet; Albrecht főherczeg ugyanis a német császáron kivül még *Albert* szász királynak és *Luitpold* bajor regens herczegnek is egy-egy arczképet fog ajándékozni.

A milleniumi kiállítás. *Lukács* Béla kereskedelmi miniszter, *Németh* Imre miniszteri tanácsos és a kiállítás igazgatója, valamint *Szendrei* János, a történelmi bizottság egyik előadója kiséretében, nehány napot Bécsben töltött az országos kiállítás ügyében. A miniszter felhasználta az alkalmat, hogy egyrészt megköszönje az illető köröknek a kiállítás támogatása ügyében kilátásba helyezett közreműködést, másrészt, hogy közvetlen érintkezésbe lépjen az egyes közintézetek főnökeivel.

Igy többek között *Hohenlohe* herczeg főudvarmesterrel, *Trautmannsdorf* gróf főkamarással az udvari gyüjteményekre vonatkozólag, az illető katonai körökkel a hadi levéltárban, s a többi katonai

intézetekben levő anyag kiválasztására nézve folytatott tárgyalásokat. A külügyi mérvadó közegekkel a külföldön levő magyar vonatkozásu tárgyak megszerzésére, a közös pénzügyminiszterrel a boszniai kiállításra vonatkozólag értekezett. A miniszter ez alkalommal dr. *Prix* bécsi polgármesternek is személyesen megköszönte a kiállítás támogatására nézve már előzőleg levélben felajánlott minden irányban való készségét. Megtekintette a váresi muzeumot, a fegyvertárt, valamint az udvari műtörténeti muzeumokat is, melyekben igen sok értékes és a kiállítás szempontjából fontos magyar tárgy is van.

HALÁLOZÁSOK.

Somoskeöy Antal, nyugalmazott kuriai biró, a magyar birói kar egyik kitünő tagja, meghalt Budapesten, nov. 15-ikén, 83 éves korában. Pályáját Gömörmegyében, mint alügyész kezdte; 1847-ben a bányafőtörvényszékhez került bányatanácsosnak, 1850-ben biró lett a debreczeni, 1854-ben a pesti főtörvényszéknél. 1858-ban Ghiczy Kálmánnal együtt referens volt a hires beszterczebányai monstre-pörben, melyet a város indított a Thurzó-család ellen. 1860-ban a hétszemélyes táblához nevezték ki, 1869-ben a kuriához. A király 1878-ban a Szent-István-rend kiskeresztjével tüntette ki. 1881-ben 51 esztendős szolgálat után Somoskeöy beadta nyugdijaztatása iránt való kérvényét és azóta tisztán családjának és gazdaságának élt.

Horváth Lajos, magyar államvasuti igazgató, a jobbparti üzletvezetőség főnöke, e hó 15-ikén este öngyilkossággal vetett véget életének, Budapesten, 58 éves korában. A jeles szakember már régen sokat szenvedett szivbajban, s már-már nem birta végezni hivatalos kötelességeit. Idegessége növekedésével fogyott életkedve. E hó 15-ikén délután kiment az államvasutak főműhelyébe, a hol a pinczébe akarta magát levetni, de egy kis üregbe esett, hol mindössze karján szenvedett zuzódást. Két munkás haza kisérte lakására, az Andrássy-utra, hol fölment a második emeletre, s már kabátját is levetette, halálos ugráshoz készülvén, de épen jött valaki a harmadik emeletről. Ekkor lement a pinczébe, s a pincze ajtaja előtt egy zsebkéssel sziven szúrta magát. Halva találták ott. Özvegyet és három gyermeket hagyott maga után. Halála nagy feltünést és részvétet keltett.

Báró Bach Sándort, a boldogtalan emlékü volt osztrák minisztert, nov. 15-ikén temették el Bécsben, hová Unterwaltersdorfból vitték holttestét. A temetésen sok notabilitás jelent meg, közöttük Bacquehem, Falkenhayn, Schönborn miniszterek, Taaffe volt miniszterelnök, Zaleski exminiszter. Herczeg Windischgrätz miniszterelnök kimentette elmaradását.

Elhunytak még a legközelebbi napokban: — Béke Mihály, a debreczeni ref.egyház tanácsosa, a városi árvaszék elnöke, 63 éves korában, Debreczenben. Puritán jellemü ember s példás buzgóságu tisztviselő volt. — Szinay Ferencz, az egri egyházmegye kiérdemült esperese, a recski egyház nyug. plébánosa, 80 éves, Gyöngyösön. — Erlesbek Emil, a magyar kir. államvasutak főmérnöke, a budapest-nagyszállási osztálymérnökség főnöke, 47-ik évében, Budapesten — Jalsovai Jalsoviczky Dániel, földbirtokos és Nagy-Kun-Szolnokmegye bizottsági tagja, 66-ik évében, Nagy-Kőrösön. — Glósz Károly, iparos, hevesvármegyei bizottsági tag, városi képviselő, a miskolczi kereskedelmi és iparkamara és több ipartársulat tagja, 59-ik évében, Egerben. — Gajzágó Tivadar, 68 éves, Turkevén. — Neumann József, műegyetemi hallgató, Budapesten.

Özv. Iványosné, szül. Dubroviczy Amália, Nyáregyházán, a családi kriptába temették. — Özv. Scheiber Józsefné, szül. Rudolf Erzsébet, 75 éves, Budapesten. — Lipcsei Judit, Gáspár Jenő szintársulatának tagja, Nagy-Bocskón.

Lapunk zártakor veszszük a hírt, hogy Battenberg Sándor herczeg, a volt bolgár fejedelem, ki Hartenau gróf név alatt most mint az osztrák-magyar hadsereg tábornoka szolgált, Gráczban, hol mint az ottani 11-ik gyalogdandár parancsnoka állomásozott nehány napi kinos szenvedés után e hó 17-én elhunyt.

Szerkesztői mondanivalók.

Petőfi emlékezete. Pipázás közben. Az elsőben a kétségbevonhatlan tehetséget elnyomja a mesterkéltség; alig találunk benne egy-egy természetes hangot, annyira betöltik a keresett, dagályos kifejezések. A Petőfiből vett számtalan idézet is, túlságosan tarkítja és fokozza a mesterkéltség benyomását. A «Pipázás közben» természetesebb s igy élvezhetőbb is, de a két első versszak nagyon is járt úton halad, az utolsó strófában pedig nem tudta a szerző kellőleg érvényre juttatni a gondolatot.

Szép szemérmes. Kis hugomnak. Első szerelem emléke. Az első, elmult kor költői izlésének halaványvisszhangja; a két utóbbiban a sziv és kedély jól eső melegét érezzük, de a költői tehetség erősebb nyilvánítása nélkül.

Vágy. Semmiség. Szeretlek. Az elsőben és utolsóban van hangulat, mig a középsőben fanyar okoskodásnál nem találunk egyebet.

Nem közölhetők: A legszebb. Király-ének. Az erdőben. Péter bátya. Két hosszu hét. Magányban.

A

"VASÁRNAPI UJSÁG"

megszerezte **Verne Gyula,** az annyira kedvelt franczia iró «*Bombarnac Klaudius, egy franczia hirlaptudósító naplójegyzetei*» czimü legujabb regényének kiadási jogát, s **ez érdekes új regényt.** mely a Kaspi-tengertől Pekingig, a khinai birodalom fővárosáig, tehát az egész Ázsián keresztül tett kalandos utat beszél el, *a folyó október—deczemberi évnegyedben* **egészen közli, az eredeti franczia kiadás** *müvészi kivitelü* **ötven rajzával.** (Ennek a regénynek mint könyvnek a bolti ára több, mint a «Vasárnapi Ujság» egy évnegyedfolyamának előfizetési ára.)

A «*Vasárnapi Ujság*», *a legrégibb és legelterjedtebb magyar képes lap,* különben, mint rendesen, hetenként két nagy ivre terjed, és számos képpel illusztrálja **jól megválogatott szépirodalmi** és **ismeretterjesztő közleményeit,** melyek nagyobb részt **eredetiek** és **legjelesebb magyar iróink tollából** származnak. Különös gondot fordit *úgy a hazai, mint a nagyvilági közérdekü események irásban és képben való gyors ismertetésére.* **Rendkivüli mellékletekkel** lesz jövőre is bővitve, s ezen felül minden félév végén **külön képmellékleteket** is ad.

A «Vasárnapi Ujság» előfizetési ára negyedévre (október—deczember) 2 frt.

A «Vasárnapi Ujság» és «Politikai Ujdonságok» együtt negyedévre 3 frt.

Az előfizetési pénzek a **«Vasárnapi Ujság»** kiadóhivatalához, **Budapest, Egyetem-utcza 4.** küldendők.

Melyik napilapra fizessünk elő?

Gazdag tartalmánál, nagy terjedelménél fogva a legolcsóbb magyar lap az

„EGYETÉRTÉS"

a mely az uj évvel immár 27-ik évfolyamába lépett. Ez a magyar olvasó közönség lapja. Hiteles forrásból származó **értesüléseinek** gyorsasága, alaposság és sokasága, rovatainak változatossága, kitünősége, a különböző olvasmányok gazdag tárháza tették az «Egyetértés»-t népszerüvé.

Az **országgyülési tárgyalásokról** a legrészletesebb s e mellett tárgyilagos hü tudósítást egyedül az «Egyetértés» közöl.

Gazdasági rovata elismert régi tekintélynek örvend. A magyar **kereskedő s gazdaközönség** nem szorul többé idegen nyelvü lapra, mert az «Egyetértés» **kereskedelmi s tőzsdei tudósításainak** bőségével és alaposságával ma már nem versenyezhet más lap. A **kereskedő, az iparos s a mezőgazda** megtalálja mindazt az «Egyetértés»-ben, a mire szüksége van.

Változatosan szerkesztett tárczájában **annyi regényolvasmányt ad, mint egy lap sem.** Két-három regényt közöl egyszerre úgy, hogy egy év alatt 30—40 kötetnyi regényt, részint eredetit, részint a külföldi legjelesebb termékeket, jó magyarságu fordításban kapnak az «Egyetértés» olvasói. A ki olvasni valót keres és a **világ folyásáról gyorsan és hitelesen akar értesülni,** fizessen elő az «Egyetértés»-re.

Az «Egyetértés» 1893 január 1-én **27-ik évfolyamába** lépett s igy egyike a legrégibb napilapoknak.

Felelős szerkesztő: Csávolszky Lajos.

Az «Egyetértés» előfizetési árai:

Egy hóra	1 frt 80 kr.
Három hóra	5 » — »
Félévre	10 » — »
Egész évre	20 » — »

A szerkesztőség: Szerecsen-utcza 35. szám.
A kiadóhivatal: Dalszinház-utcza 1. szám.

BUDAPESTEN.

Mutatványszámot a kiadóhivatal ingyen és bérmentve küld.

SAKKJÁTÉK.

1805. számú feladvány. Traxler K.-tól.

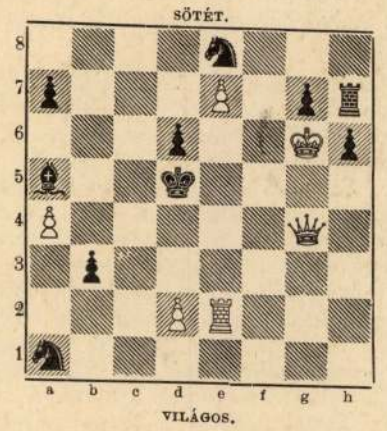

Világos indúl s a negyedik lépésre matot mond.

Az 1792. számu feladvány megfejtése

Halliwell J.-től.

Megfejtés.

Világos.	*Sötet.*	*Világos.*	*a.*	*Sötet.*
1. Vb1—b6	Ke6—e5 : (a)	1. ---	---	Ke6—d5 (b)
2. Hd6—f5 : †	K. t. sz.	2. Vb6—a5 †	---	K. t. sz.
3. V v. H mat.		3. F v. b7—b8 H mat.		

	b.		*c.*
1. --- --- ---	f5—f4 (c)	1. --- --- ---	e7—d6 : (d)
2. Fh7—g8 †	t. sz.	2. Vb6—d6 †	stb.
3. d5—d6 v. Vb6—b2 mat.			

Világos.	*d.*	*Sötét.*
1. --- ---	---	Ke6—d7
2. Vb6—b5 †		stb.

Az 1793. számu feladvány megfejtése

Heathcote G.-től.

Megfejtés.

Világos.	*Sötét.*	*Világos.*	*a.*	*Sötét.*
1. Ve8—h8	Kd5—c6 : (a)	1. ---	---	Kd5—e6 (b)
2. Vh8—c3 †	t. sz.	2. Hg6—f4 †	---	K. t. sz.
3. V v. H mat.		3. Bc6—c7 mat.		

Világos.	*b.*	*Sötét.*
1. --- ---	---	Bd2—d4
2. Vh8—e5 †	---	d6—e5 :
3. Hg6—e7 mat.		

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — *Ung.-Tarnóczon:* Németh Péter. — *Kecskeméten:* Balogh Dienes. — *A pesti sakk-kör.*

KÉPTALÁNY.

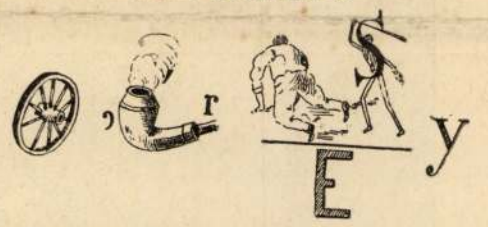

A «Vasárnapi Ujság» 45-ik számában közölt képtalány megfejtése: *Repülő gép.*

Heti naptár, november hó.

Nap	*Katholikus es protestáns*		*Görög-Orosz*	*Izraelita*
19 V.	A 26 Erzsébet	A 25 Erzsébet	7 C 25 Lázár	10
20 H.	Valois Bódog	Emilia	8 Mihály főan.	11
21 K.	B.-Assz. bemu.	B.-A. bemut.	9 Onezifor	12
22 S.	Cziczille sz. vt.	Cziczille	10 Orerzt	13
23 C.	Kelemen pk. vt.	Kelemen	11 Menna	14
24 P.	Keresztes Ján.	Krizogon	12 Alam. Ján.	15
25 S.	Katalin sz. vt	Katalin	13 Ar. sz. Ján.	16 S Wschl.

Holdváltozás. ☽ Első negyed 16-án 6 óra 45 pk. este.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Egész selyem, mintázott Foulárdokat (mintegy 450 különböző fajban), méterenként **85 krtól 3 frt 65 krig** — valamint **fekete, fehér** és **szines** selyemszöveteket **45 krttól 11 frt 65 krajczárig** — sima, koczkás, csikos, virágos, damaszolt minőségben (mintegy 240 féle dispositió és 2000 különböző szin és árnyalatban) szállit postabér és vámmentesen **Henneberg G.** (cs. kir. udvari szállitó) **selyemgyára Zürichben.** Minták póstafordulóval küldetnek. Svájczba czim. levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó.

Heti naptár, márczius—április hó.

Nap	Katholikus es protestáns		Görög-Orosz	Izraelita
31	V. F Judica	F 5 Benjámin	19 A Nagybj. 5. v.	6
1	H. Hugó pk.	Hugó	20 Szabb. vtk.	7
2	K. Pau. Ferencz	Teodózia	21 Ifj. Jakab	8
3	S. Rikárd pk.	Rikárd	22 Vazul vt	9
4	C. Izidor ea.	Izidor	23 Nikon	10
5	P. Ferr. Vincze	Diodor	24 Zakariás	11
6	S. Czölesztin	Czölesztin	25 Gy. olt. B.-A.	12 Sab. Z.

Holdváltozás. ☽ El-ő negyed 2-án 10 ó. 28 p. este.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Henneberg-selyem selyem csakis akkor valódi, ha közvetlen gyáramból rendelik — fekete, fehér és szineseket 35 krtól 14 frt 65 krig méterenként — sima, csíkos koczkázott, mintázottakat, damasztot stb. (mintegy 240 különböző minőség és 2000 mintázatban) **postabér és vámmentesen a házhoz szállítva és mintákat postafordulóval küld: Henneberg G. (cs. k. udvari szállító) selyemgyára Zürichben.** Svájczba czimzett levelekre 10 kros, és levelező-lapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven irt megrendelések pontosan elintéztetnek. 6042

Vese, köszvény és **hólyagbántalmak** ellen, továbbá a **légző-** és **emésztési** szervek **hurutos** bántalmainál, orvosi tekintélyek által a

Lithion-forrás

Salvator

sikerrel rendelve lesz.

Húgyhajtó hatású!

Kellemes izű! — Könnyen emészthető!

Kapható ásványvizkereskedésekben és gyógyszertárakban.

A Salvator-forrás igazgatósága Eperjesen.

☞ **Budapesten főraktár ÉDESKUTY L. urnál.**

MATTONI' FÉLE
GIESSHÜBLER
legtisztább egyenes
SAVANYUKÚT

ZÉGEK.

tl
2.
y-
ve.
t.
m
n-
k-
t
a
60

Pecz Ármin
műkertész,
Bpest, Kálvária-tér 4.
Ajánlkozik
kertek alakitására
minden alakban és kiterjedésben terv és költségvetés szerint; valamint
gyümölcsfák, díszfák, farorfák és rózsák
szállitására Bubapest mellett fekvő 50 hold nagyságu faiskolájából.
Árjegyzékek
— ingyen és bérmentve. —

A Magyar Asphalt
részvény-társaság
Budapest, Andrássy-út 30
elvállalja jótállás mellett
legolcsóbban
asphalt-burkolatok
fektetését és
nedves lakások,
pinczék, stb. gyökeres
szárazzátételét.
☞ Telefon. ☜

LAPOK
képes heti lap,
a legérdekesebb bünesetek tárháza.

érdekes | Czikkei mindenkire

Benczúr Gyula

MI UJSÁG?

Vásár az operaszinházban. A jótékony vásár, melyet a főváros előkelő hölgyei rendeztek az alföldi inségesek javára az operaszinházban, e hó 27-ikén este nyilt meg. Első része ekkor zajlott le, a folytatása pedig a következő estén.

A színpad és a nézőtér elváltozott. A zártszékek fölé pódiumot emeltek, mely egy vonalban állt a színpaddal: itt folyt a vásár. Csinos szép sátrak mindenfelé; maga a színpad liget. A páholyokat elegáns közönség lepte el, mely váltig gyönyörködhetett a tarka és festői látványban. A nézőtér közepén a tombolajátékosok nagy sátrát több kisebb sátor vette körül, jobbról a képcsarnok, balról a gyümölcsös sátor, a színpad előtt pedig hatalmas pálmáktól és déli növényektől körülvett sátor, a hol az «üdülők» foglaltak helyet és költötték megmaradt pénzüket. A széles színpadon jobbról-balról szorosan következtek a likőrárusok, gyorsrajzolók, italmérők, czukrászok sátra, majd egy nagyobb vásári bódé. E sátor hátterét széles függöny takarta el, előtte kis vásári kocsi . . . itt szini előadás készült. A szinpad hátsó részében különféle étkekkel megrakott asztalokat kisebb asztalkák állták körül. Az étkezők csoportja édelgett a pompás étkekben és egyik-másik jókedvü mágnástársaság valódi lukullusi lakomákat csapott. Zsibongás, vásári zaj mindenütt. Egyik-másik helyen hangversenyeket is rögtönöztek és uri czigánybandák produkálták magokat. Márcz. 27-ikén este 6 órakor foglalták el helyöket a bájos asszonyok és lányok a sátrakban. *Zilahi* Gyula, a nemzeti szinház művésze egy középkori postakocsiról elszavalta *Makai* Emil «Vásár» című prológját. Ezzel megkezdődött a vásár. Az ünnep vezérei, Károlyi Sándorné, Tiborné, Istvánné, és *Szapáry* Gézáné grófnék szétküldötték az árusító leányokat és asszonyokat a közönség közé, mely csakhamar özönleni kezdett az ajtókon. Árultak mindent, czukrot, virágot, szivart, játékot. A kik árulták, mind kosztümben voltak öltözve. A legnagyobb volt a tolongás a tombola körül, melynek emelvényén gr. Károlyi Tiborné körül gyültek össze a menyecskék és lányok. Sok nézője akadt fél tiz óra felé annak a kis szinpadnak, a mely az opera nagy szinpadának egyik zugában huzta meg magát és a melyen Rákosi Szidi növendékei adtak elő egy részletet a «Cremonai hegedüs»-ből. Az ünnepélyen az arisztokrata körök csaknem teljes számban megjelentek; a páholyokat is ők foglalták el, a jelmezes hölgyek tulnyomó része az arisztokraciához tartozott. A kosztümök között az empire és a Louis XVI. uralkodott. A versaillesi ünnepélyek óta nehezen volt együtt annyi kivágott dereku, rengeteg tunikás ruha, annyi fehér paróka és szépségflastrom, behajporozott fejdisz és rokokojelmez, mint az operaház parquette-jén.

Nagy kelendősége volt a «*Vigasz*» című alkalmi lapnak is, melyet *Hevesi* József szerkesztett, rajzoló művészek, irók és a közélet embereinek közremüködésével. Ezt 1 frtjával árulták.

Első képe *Munkácsy* Mihály vázlata «A sztrájk előtt» czimű uj képének egy csoportjáról. Utána következik *Benczur* Gyula két rajzzal, mind a kettő kaczagó amorette. Majd Baditz Ottó, Aggházy Gyula, Innocent Ferencz, László Fülöp, Kriesch Aladár, Karvaly Mór, Márk Lajos, Ebner Lajos, Pörge Gergely, Papp Henrik, Knopp Imre, Faragó, Linek Lajos, Ipoly Sándor, Spányik és mások rajzai. A szöveget sokan irták: miniszterek, politikusok, irók, művészek, szinésznők, stb. Egy rövid elmefuttatás, emlékmondat, aforizma, kis vers, ötlet — föl sem lehetne sorolni kiktől. József főherczeg kezdi meg a következő sorokkal:

«A felebaráti szeretet a jó kereszténynek egyik legkiválóbb szép tulajdona, melyet gyakorolnunk, fájdalom, most nyilik alkalom hazánknak termények ben oly gazdag szép alföldjén lakó szorgalmatos, munkás atyafiaink támogatására. Teszszük áldozatkész szivvel, de sajnosan kell bevallanunk, hogy adakozásaink csak pillanatnyi segélyt nyujthatnak, csak napokra enyhíthetik a nyomort és éhséget, mert ezen sulyos bajok gyökeres elhárítására egyesek képtelenek; orvoslásuk csak országos rendszabályokkal lehetséges és ez törvényhozásunk szent kötelességévé válik. — Fiumében, 1895. Márczius hó 9-én. — *József fhg.*»

hez legfelsőbb kéziratot intézett, a melyben tudatja a miniszterrel, hogy a magyar műbarátok köre által Magyarország ezredéves állami fennállásának ünnepe alkalmából czélba vett «Magyar műkincsek» czimű diszmű kiadására az udvartartási javadalmazásból magyar művészeti czélokra szánt és a magyar miniszterelnök kezelése alatt levő alap terhére 21,000 frt összeget engedélyezett.

A belga királyné és a magyar művészek. *Mária Henrietta* belga királyné a mult héten megfejedelem arczképét *Benczúrtól* és *Pap* képét: «Az üres bölcsőt.» A képzőművészeti kiállítás épületét elhagyva a királyné, *Clémentine* főherczegnő kiséretében az iparcsarnok magyar osztályát látogatta meg. Itt ismét *Duckerts* főkonzul fogadta a királynét s egy hazai gyártmányu, kiválóan szép majolikavázát ajánlott föl neki. A királyné kegyesen fogadta az ajándékot. A királyné mindig nagyon szivesen emlékezik vissza hazájára. Zebegényi *Gründorf* lovagot, az antwerpeni sajtó-kongresszus alelnökét a brüsszeli udvari fogadtatás alkalmával a királyné magához hivatta se megszólítással tüntette ki: «Mindig igen örvendek, ha egy honfival édes anyanyelvemen érintkezhetem, habár egészen gyakorlaton kivül vagyok, mégis minden alkalmat szivesen ragadok meg, hogy magyar szót hallhassak.»

TKOR KONSTANTINÁPOLYBAN.

látogatta Antwerpenben a nemzetközi kiállítás magyar osztályát.

Az osztrák osztályból *Duckerts* budapesti belga konzul vezette a magyar osztályba, hol Léon *Abry* — a magyar osztály biztosa, az ismert magyar-barát, belga művész — fogadta, ki a királynénak gyönyörü orchideákból kötött csokrot nyujtott át. Abry üdvözlő beszédére a királyné a következő szavakkal felelt: «Régóta vagyok már távol Magyarországtól, de remélem, hogy *polgártársaim* még nem feledkeztek meg rólam. Legforróbb vágyam, viszontlátni hazámat.» A királyné azután nagy figyelemmel részleteiben is megnézte a magyar műtárlatot. Nagyon tetszettek neki *Ferraris*, *Csók* István és *Munkácsy* képei. Különösen sokáig nézte Ferdinánd bolgár

László főherczeg a Mátyás-templomban. *László* főherczeg *Himmel* alezredes kiséretében jul. 26-kán délután megtekintette a budavári Mátyás templomot. Az ifju főherczeg, a kit dr. *Nemes* Antal budavári káplán kalauzolt, körülményesen megmagyaráztatta magának a különböző történeti festményeket s különös érdeklődéssel szemlélte a Szent Istvánt, Nagy Lajost és Budavár visszavételét ábrázoló nagy falfestményeket. A királyi oratoriumban a koronázásra vonatkozó dolgok kötötték le figyelmét, majd pedig megnézte a templom alatt levő királyi sirboltot, hol az Árpádházi III. Béla király és felesége Antiochiai Anna sarkofagja van és a lorettói kápolnát, hol a királyné menyasszonyi koszoruja függ. A templom belső részeinek megtekintése után *Gyalus* László építész vezetése mellett fölment a templomtoronyba s itt jó darabig a remek kilátást élvezte. A főherczeg közel két órát töltött a templomban.

Irók és művészek kirándulása a bugaczi pusztára. E hó 14-én Kada Elek vezetése mellett Rákosi Viktor, Vágó Pál, Szabó Endre, Bársony István, Pósa Lajos és Ponori Gézából álló iró és művész társaság rándult le a kecskemétiek hires bugaczi pusztájára, hogy ott a még hamisitatlan pásztor-életet tanulmányozzák s a Hortobágytól teljesen elütő Duna-Tisza közi buczkás, ligetes pusztát megismerjék. A pásztor nép igazi magyar vendégszeretettel fogadta a vendégeket s készséggel kalauzolta őket azon az óriási pusztaságon, a mely mérföldekre terjedő hosszuságban nyulik le a bácskai határba s a hol még számtalan nyoma van a régi nomád életnek s az azzal járó szokásoknak.

Erdélyi János szülőháza. Erdélyi Jánosnak, a kitünő irónak, *kis-kaposi* szülőházát emléktáblával akarják megjelölni. E czélból *Szabó* Endre ungi evangélikus református esperes és dr. *Mijó* Kálmán vezetése alatt bizottság alakult, mely gyüjtőiveket küldött szét azzal a kéréssel, hogy az adományok legkésőbb szeptember 1-ig küldendők el Novák Lajos ev. ref. lelkészhez Ungvárra. Az emléktáblát szeptember 16-án leplezik le.

Nemzeti viseletek a milleniumi kiállításon. A millenium kiállítására összeállítandó nemzeti viseletek, különösen a népviseletek, megfestésével a kereskedelmi miniszter *Molnár* Árpád m. kir. operai jelmezfestőt bizta meg. E czélból a kereskedelmi miniszter nevezett festőt az összes megyei hatóságoknak ajánlotta.

Succi böjtölése. Julius 27-ikén már a huszadik napot koplalta végig Succi, s bámulatosan győzi az étlenséget. Sőt egy párszor Wulff czirkuszának előadásaiban is részt vett. Vagy öt perczig lovagolt, s jól megülte a nyerget. Ezenkivül naponkint viv, leveleket ir és még mindig mozgékony s beszédes. Ugy a közönség, mint az orvosok részéről most már nagyobb érdeklődés iránta és csapatosan látogatják. Az ellenőrző bizottságon kivül, az orvosok is ügyelnek Succira és naponkint megvizsgálják vérét, a test elválasztmányát, hogy ezek nem tüntetnek-e föl valami tápláló anyagnak bár parányi nyomát is.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napok alatt: Hetyei Gábor, a dévai állami tanitóképző intézet igazgatója, tanitóképző intézeti tanárok orsz. egyesületének alelnöke jeles paedagogus, ki a tanügyi irodalom terén is buzgón működött, Budapesten. — Mikó György, a jótékonyságáról ismert szegzárdi plébános, Balaton-Füreden; mint jó papnak s emberbarátnak, nagy és megérdemlett hire volt; plébániájának egész jövedelmét a szegényeknek áldozta. Plébániáján a saját költségén egy gyermekóvót tartott fenn, vagyonos hiveit rendszeresen megadóztatta szegényei javára és példát adott, hogyan lehet valaki szerény eszközökkel bár, de erős akarattal, egy egész vidék szegényeinek segitő atyja. — Széles Lajos, dobozi ref. lelkész, 53 éves. — Szabó László, beéli esperes-plébános, 1848-ban honvéd, ki a nagyváradi egyházmegyében, Telegden, Belényesben, Beélben lelkészkedett, utóbb betegsége következtében nyugalomba lépett, életének 66-ik, papságának 40-ik évében, Jászberényben. — Tury Albert, Hajdu-Szoboszló polgármestere 61 éves; annak idején Miksa császár oldalán, mint tiszt működött Mexikóban. Hazajövetele után élénk részt vett a városi és megyei ügyek vezetésében és nagy népszerüségre tett szert Szoboszlóban. — Bottka Sándor honvédszázados és zászlóaljparancsnok Verseczen; özvegye és két árvája gyászolja. — Lindermayer József, 86. gyalogezredbeli alezredes, életének 51-ik évében, Szabadkán. — Schäffer Antal nagybecskereki plébános pápai kamarás, a melenczei fürdőben. — Bodányi Károly, a pécsi reáliskolának nyug. tanára. 62 éves Pécsett. Bodányi előbb hajóskapitány volt és csak később lépett a tanári pályára. — Rikóty Károly, Pápa város egyik legrégibb előkelő polgára 88 éves korában. — Dr. Kovácsy Pál gyakorló ügyvéd, 41 éves. S.-A.-Ujhelyen. — Kozmovszky Antal háztulajdonos, volt 1848/49-iki kormánybiztos, Budapesten, 78 éves. — Id. Harsányi Sándor, 77 éves, Nagy Becskereken; ugyanott Turmann Béla járásbirósági hivatalnok. — Nover Sándor, 93 éves, Niklán. — Balog József, Fekete Gábor marosvásárhelyi kir. itélőtáblai tanácselnök sógora, 53 éves, Marosvásárhelyen. Tetemeit Sajó-Szent-Andráson a családi sir-

boltba helyezték. — Márer Lajos, nyug. takarékpénztári könyvelő, 43 éves, Budapesten. — Erdődy Antal hivatalnok és 48-as honvéd, Buziáson. — Graber Miksa turóczszentmártoni tekintélyes polgár, 76 éves, Budapesten. — Gaszt Károly, pécsi czementgyáros, 55 éves. — Mury Henrik, máv. hivatalnok, 53 éves, Aradon. — Szigeti Vass György, Beregmegye levéltárnoka, a megyének legrégibb érdemes tisztviselője, 80 éves korában, Beregszászon. — Sohneckenberger István, a pécsi püspöki uradalom mohácsszigeti főmolnárja, Pécsett.

Latinovics Béláné, volt honvédhuszár százados özvegye, Rosenseeben, Bajorországban, 41 éves korában. A boldogult a pápai társadalom egyik vezéralakja volt. A pápai Jókai-kör, a melynek szinészi szakválasztmányát mint elnök vezette, külön gyászjelentésben tudatja halála hirét. — Jantyik Józsefné, szül. Beleszta Kornélia, szeretetreméltó fiatal nő, házassága 2-ik évében, 24 éves korában; az elhunytban Jantyik Mátyás festőnk és lapunk rajzoló művésze sógornőjét gyászolja. — Tóth Lajosné, szül. Mauthner Anna, budapesti államrendőrségi fogalmazó fiatal neje. — Özvegy csiktapolczai Lázár Lajosné, szül. Farkas Antónia, Lázár Árpád orsz. képviselő édes anyja, 63 éves, Garadobrán. — Wagner Andrásné, Alsó-Meczenczéffen. — Irmer Henrikné, szül. Wawracsek Teréz, 43 éves, Aradon. — Özvegy Wurster Jánosné, szül. Rattinger Teréz, 81 éves, Pécsett; benne Wurster János czimz. kanonok édes anyját gyászolja. — Mecsér Józsefné, szül. Lázár Gizella, 34 éves, Nagy-Enyeden. — Özvegy Klimó Menyhértné, szül. Bodó Czeczilia, Ujhelyben. 63 éves. — Vajda Domokosné, szül. Egerházi Katalin, 51 éves, Mezőkölpényben. — Stauber Margit, Stauber Antal dunaföldvári polgár leánykája, 7 éves. — Özv. Groák Zsigmondné, Nyiregyháza társaséletének köztiszteletű hölgye Karlsbadban, honnan holttestét hazaszállitották. — Imre Lajosné, szül. Nagy Anna, 30 éves, Csik-Szépvizen. — Benka Mariska, Benka Gyula gymnáziumi igazgató-tanár 18 éves leánya, Szarvason.

Melyik napilapra fizessünk elő?

Gazdag tartalmánál, nagy terjedelménél fogva a legolcsóbb magyar lap az

„EGYETÉRTÉS“

a mely az uj évvel immár 27-ik évfolyamába lépett. Az a magyar olvasó közönség lapja. Hiteles forrásból származó **értesüléseinek** gyorsasága, alaposság és sokasága, rovatainak változatossága, kitünősége, a különböző olvasmányok gazdag tárháza tették az «Egyetértés»-t népszerüvé.

Az **országgyülési tárgyalásokról** a legrészletesebb s e mellett tárgyilagos hü tudósitást egyedül az «Egyetértés» közöl.

Gazdasági rovata elismert régi tekintélynek örvend. A magyar **kereskedő s gazdaközönség** nem szorul többé idegen nyelvü lapra, mert az «Egyetértés» **kereskedelmi s tőzsdei tudósításainak** bőségével és alaposságával ma már nem versenyezhet más lap. **A kereskedő, az iparos s a mezőgazda** megtalálja mindazt az «Egyetértés»-ben, a mire szüksége van.

Változatosan szerkesztett tárczájában **annyi regényolvasmányt ad, mint egy lap sem.** Két-három regényt közöl egyszerre úgy, hogy egy év alatt 30—40 kötetnyi regényt, részint eredetit, részint a külföldi legjelesebb termékeket, jó magyarságu fordításban kapnak az «Egyetértés» olvasói. A ki olvasni valót keres és a **világ folyásáról gyorsan és hitelesen akar értesülni,** fizessen elő az «Egyetértés»-re.

Az «Egyetértés» 1894 január 1-én **27-ik évfolyamába** lépett s igy egyike a legrégibb napilapoknak.

Felelős szerkesztő: Csávolszky Lajos.

Az «Egyetértés» előfizetési árai:

Egy hóra	1 frt 80 kr.
Három hóra	5 » — »
Félévre	10 » — »
Egész évre	20 » — »

A szerkesztőség: Szerecsen-utcza 35. szám.
A kiadóhivatal: Dalszinház-utcza 1. szám.

BUDAPESTEN.

Mutatványszámot a kiadóhivatal ingyen és bérmentve küld.

Szerkesztői mondanivalók.

A Loreley. Annak a nagy lyrikusnak, kinek minden dala csupa zene, egyik legdallamosabb költeményét ily alant járó, lapos prózai nyelven fordítani: merész vállalkozás.

Az Ipoly mellől. Szeretném. Költői kedély nyilatkozik bennük, de a magasabb irodalmi szinvonalat nem érik el.

Mi nagyságnak. E gunyversben sok jó vonás van, de minden sora elárulja, hogy nem költő irta. Kidolgozása egészen kezdetleges.

A végzetes koszorú. Örök ifjuság. Közönségünk egyiket sem élvezné valami nagyon.

Uton. Tetszett neked. A távolból. Az első elég csinos de a két utóbbi üres, tartalmatlan.

Ábrándozom a tengerparton. Mig a csárda. A Nyitra partjára mentem. A költői tehetségnek semmi nyoma e kezdetleges kis versekben.

Pajzán, pajkos, szép leány. Kellemes kis vers, de inkább csak játék a szavakkal és rimekkel.

Irjak, ne irjak? Az anya búja. A forma ügyes kezelése figyelmet érdemel, értékesebb költői tulajdonságokat azonban egyikben sem találtunk.

Zord őszi szél. Van benne kis hangulat; a közölhetés mértékét azonban nem üti meg.

SAKKJÁTÉK.

1847. számu feladvány. Bayersdorfer A.-tól.

SÖTÉT.

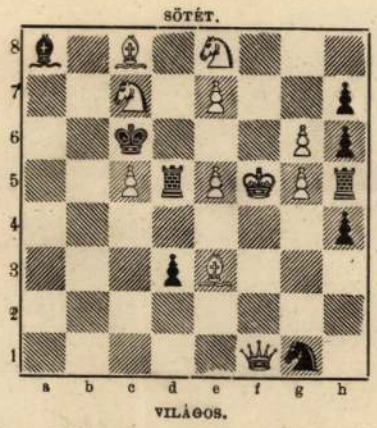

VILÁGOS.

Világos indúl s az ötödik lépésre matot mond.

Az 1838. számu feladvány megfejtése

Galitzky W. A.-tól.

Megfejtés.

Világos.	*Sötét.*	*Világos.*	*a.*	*Sötét.*
1. C2—c3	a7—a5 (a)	1.		Kc5—b5 (b)
2. Hc6—a7	a5—a4	2. Hc6—d4†		t. sz.
3. Ff3—h5	t. sz.	3. Hd4—f5		K—b5
4. Fh5—f7 (†)	K—c5	4. Hf5—d6†		stb.
5. d3—d4 mat.				

Világos.	*b.*	*Sötét.*
1.		f6—f5
2. Hc6—a5		Kc5—b5
3. Ff3—b7		t. sz.
4. Fb7—c6 †		stb.

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Eördögh János. — *A pesti sakk-kör.*

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 28-ik számában közölt képtalány megfejtése: *Fütykös.*

***Heti naptar,** julius—augusztus hó.*

Nap	*Katholikus es protestáns*		*Görög-Orosz*	*Izraelita*
29 V.	G 11 Márta	G 10 Márta	17 B 6 Marg.	25
30 H.	Abd. és Szen	Judit	18 Emilián	26
31 K.	Loyol. Ignácz	Germán	19 Makrina	27
1 S.	Vasas sz. Péter	Vas. Péter	20 Illés próféta	28
2 C.	Lig. Alfonz ea.	Gusztáv	21 Simon	29
3 P.	István feltal.	Eleázár	22 Magdolna	1 Ab. R.
4 S.	Domonkos	Domokos	23 Fókasz vt.	2 S. M.

Holdváltozás. ● Ujhold 1-én 1 óra 24 pk. d. u.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Henneberg G. (cs. kir. udv. szállító) **selyemgyára Zürichben, a privát megrendelők lakására közvetlenül szállít: fekete, fehér és szines selyemszöveteket, méterenként 45 krtól 11 frt 65 krig, póstabér és vámmentesen, sima, csikos, koczkázott és mintázottakat, damasztot stb. (mintegy 240 különböző minőség és 2000 különböző szin s árnyalatban). Minták póstafordulóval küldetnek. Svajczba czimzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó.** (1)

Magyar királyi államvasutak.

Hirdetmény.

Tanuló bérletjegyek életbeléptetése Ócsa és Budapest között.

A m. kir. államvasutak igazgatóságától nyert értesülés szerint f. é. szeptember hó 1-jétől kezdve **Ócsa és Budapest ny. p. u. között** mérsékelt áru tanuló bérletjegyek fognak kiadatni a következő árak mellett: **1 hóra: II. oszt. 8 frt, III. oszt. 5 frt. 3 hóra: II. oszt. 20 frt, III. oszt. 12 frt.** Ezen bérletjegyekre nézve ugyanazon határozmányok mérvadók, melyek a tanuló bérletjegyekre nézve a m. kir. államvasutak személy-dijszabásában foglaltatnak. A bérletjegyek a m. kir. államvasutak igazgatóságának titkári osztályában válthatók. — Budapest, 1894. évi julius hó 18-án.

Az igazgatóság.

Az I-ső kocsiosztály életbeléptetése a szatmár-nagybányai h. é. vasuton.

A m. kir. államvasutak igazgatóságától vett értesités szerint a szatmár-nagybányai helyi érdekü vasuton legközelebbi időben I. oszt. kocsik is fognak közlekedni, melyek forgalomba hozatala napjától ezen vasuton uj személy- és podgyász-dijszabás lép életbe, mely a m. kir. államvasutak dijszabás-elárusitási osztályában (Csengery-utcza 33. sz.) 10 krért kapható.

Budapest, 1894 julius 20-án. **Az igazgatóság.**

M. kir. államvasutak gőzhajózási vállalata. — Beocsin uj hajóállomás megnyitása.

A m. kir. államvasutak gőzhajózási vállalata közzéteszi, hogy a vukovár-ujvidéki Dunaszakaszon fekvő Beocsinban személy- és áruforgalomra berendezett hajóállomást létesitett, mely f. é. augusztus hó 1-ével nyilik meg, Beocsinban tehát a Vukovár és Ujvidék között naponta közlekedő M. Á. V. helyi gőzös ezentul szintén ki fog kötni. Ez alkalomból a folyó évi április hó 1 óta érvényes hajózási dijszabáshoz megjelent az I. pótlék, mely folyó évi augusztus hó 1-én lép életbe s Beocsin állomásnak a személy- és teheráru-dijszabási táblázatokba való felvételét tartalmazza. Ezen pótlék a m. kir. államvasutak igazgatóságának dijszabási osztályában 5 krért kapható. — Budapest, 1894 julius 18-án.

Az igazgatóság.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

Az «Olcsó Könyvtár» legujabb számai:

334. szám:

Mindenféle népség

(Allehanda Folk.)

Irta **Hedenstjerna Alfréd.**

Forditotta **Baján Miksa.**

Ára 30 kr. Ára 30 kr.

335. szám:

SAPPHO.

Szomorújáték öt felvonásban.

Irta

Grillparzer Ferencz.

Forditotta **Iványi Jenő.**

Ára 30 kr. Ára 30 kr.

336. szám:

A háromszögű kalap

és más beszélyek.

Irta **Alarcon Péter.**

Forditotta **Haraszti Gyula.**

Ára 50 kr. Ára 50 kr.

Gyakorlati franczia nyelvtan.

Utmutatás a franczia nyelvnek gyors, könnyü és alapos megtanulására.

Irta TIPRAY JÁNOS.

Ara vászonkötésben 1 frt 40 krajczár.

Benczur Gyula

TÁRSASÁG A KÉPEN

Művészet, 1992/3

Fényképfelvétel a kompozícióhoz

Az érdekvédelem szükségességét és fontosságát már több, mint két évezreddel ezelőtt felismerték. A kezdetet alighanem azok a palesztínai szamárhajcsárok jelentik, akik i.e. 300 körül pénzalapot hoztak létre, melynek az volt a célja, hogy belőle az ellopott vagy egyéb módon elveszített állatokért kárpótlást lehessen nyújtani. A pun háborúk idején azután a tengeri csatákban kárvallott ibériai kereskedők fordultak Rómához kártérítési igénnyel. Ettől kezdve a vagyonbiztosítás megteremtése elsősorban hajózási érdekeltségekkel szinte folyamatos. Később Európa-szerte alkalmazták a hajóbiztosítást, a múlt század óta pedig már nemcsak földrészünkön, hanem szerte a világon mindmáig rendkívüli jelentőségű ez a tevékenység. A Kárpát-medencében az 1764-es pozsonyi országgyűlésen a tűzbiztosítás problémája már felmerült. Néhány évvel később azután további nyomokra lelünk a visszaszerzett szepesi városokban. De a korai hazai kezdeményezések még nem vezettek eredményre. Legkorábban a Trieszti Általános Biztosító Társulat kezdte meg működését 1831-ben, később pedig elsősorban vidéken alakulnak hasonló kisebb társaságok. Ezek után nem volt kétséges, hogy szükség van egy fővárosi intézmény megalakítására is.

A vesztett szabadságharc és a kiegyezés közötti félidőben, 1857-ben a magyar politikai-közgazdasági élet vezető személyiségeit a segíteni akarás vezérelte, a nemzet felemelkedését iparkodtak előmozdítani. Minden ígéretes kezdeményezésnek jelentősége volt számukra. Széchenyi és Kossuth már nem lehetett közöttük, de a fennmaradtak szellemi erejükkel hatottak. Jól látták, hogy a passzív rezisztencia sehová sem vezethet. Bölcsen felismerve a lehetőségeket, a gazdasági élet élénkítésében látták a kiutat. Jól működő hivatalok és intézmények fejlesztésén fáradozott az a negyvennyolcas örökséget ápoló nemzedék, amelyből majd a kor magyar történelmének vezető egyéniségei kerülnek ki. Felismerték a sajtó jelentőségét is. A korabeli tájékoztatás legfőbb fóruma a Vasárnapi ùjság volt. Ez a jelentős hetilap, amely 1854-től 1921-ig jelent meg, a Bach-korszakban kiemelt szerepet vállalt a nemzeti öntudat ébren tartásában. Híreket, közleményeket adott közre, és feladatának tekintette az irodalmi élet újjáélesztését is. Az 1848-as 12 pont kinyomtatásával magának örökbecsű hírnevet szerzett Heckenast Gusztáv irányításával indult, két főmunkatársa Jókai Mór és Gyulai Pál volt, de a kor kitűnő írói és újságírói is segítségükre siettek. A sokrétűen tájékoztató lapból értesülünk gyárak alapításáról, üzletek létesítéséről, a gazdasági élet fellendülését segítő intézmények felállításáról - és a magyar biztosítás megteremtésének egyre sürgetőbb ügyéről is. A megvalósítás érdekében az ügyet Eötvös József és Deák Ferenc karolta fel, így a terveket hamarosan tett követte.

A Vasárnapi újság hasábjain jelent meg a híradás arról a fontos eseményről, amely az Első Magyar Általános Biztosító Társaság megalakulását jelenti be. Létrehozásának lelkes szakmai szervezője a biztosítási és bankügyletek területén magának már kiváló hírnevet szerzett, fiatal Lévay Henrik volt, akit az első közgyűlésen egyhangúlag a Társaság igazgatójának választott 1857. július 15-én. Az Első Magyar Biztosító Társaság, amelynek mai jogutóda az Állami Biztosító, megkezdte tevékenységét, és kiválóan, sikeresen működő igazgatójának köszönhetően csakhamar virágzó intézménnyé vált. A negyedszázados kiemelkedő sikerek után a társaság tagjai nagyra becsült elnökigazgatójukat az alakulást megörökítő képpel szándékoztak meglepni. Alapos körültekintés után a nem könnyű feladat teljesítésére Benczúr Gyulát kérték fel. A mester akkor már hat éve Münchenben élt, mint II. Lajos bajor király udvari festője és a Müncheni Akadémia tanára, aki kül- és belföldön díjnyertes, nagysikerű képei révén itthon is elismert volt. Benczúr a sok problémát jelentő, monumentális kép elkészítését elvállalta, hiszen soha nem hátrált meg a képességeit próbára tevő, nagy lélegzetű festői megoldások elől, ahogy azt később a Budavár bevételével, a Hunyadi Mátyás sorozat két nagy képével, majd a Millenniumi hódolattal is bizonyította. Ugyanakkor fontos döntés előtt állt. A megrendeléssel egyidőben, 1882-ben Trefort Ágoston kultuszminiszter egy hazai művészeti továbbképzést szolgáló intézmény igazgatójának kérte fel, s így a végleges hazatérés lehetőségeit fontolgatta. Miután a király kinevezte a Mesteriskola élére, 1883 januárjában családjával együtt hazatelepült. Időközben természetesen Münchenben a nagy kép elkészítésén fáradozott, és a portrék miatt többször hazalátogatott. A képet már Pesten fejezte be, és 1883-ban mutatta be a Képzőművészeti Társulat tavaszi kiállításán, igen nagy sikerrel. A megrendelők arra kérték fel a mestert, hogy örökítse meg a fontos ünnepi esemény ama jelentős pillanatát, mely országos érdeklődésre tarthatott számot. A

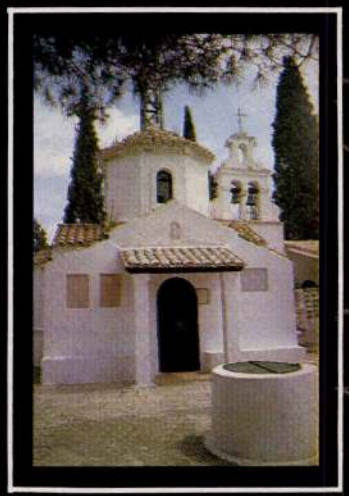

Templomszigetek a fővárossal szemben

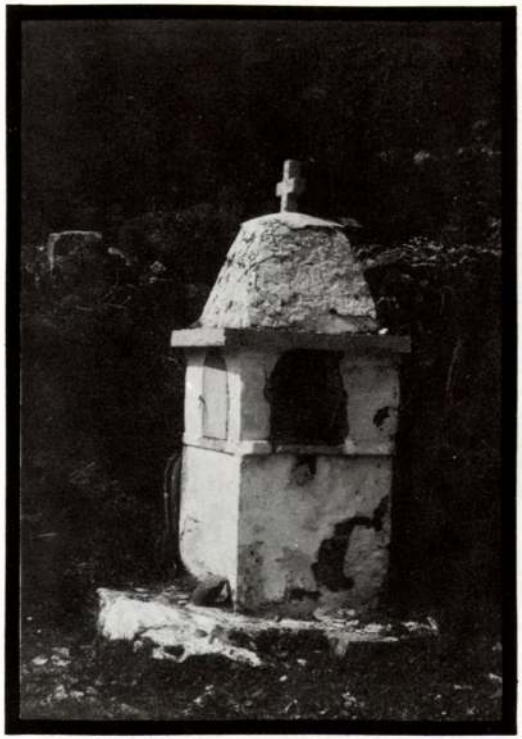

ÚTON ÚTFÉLEN

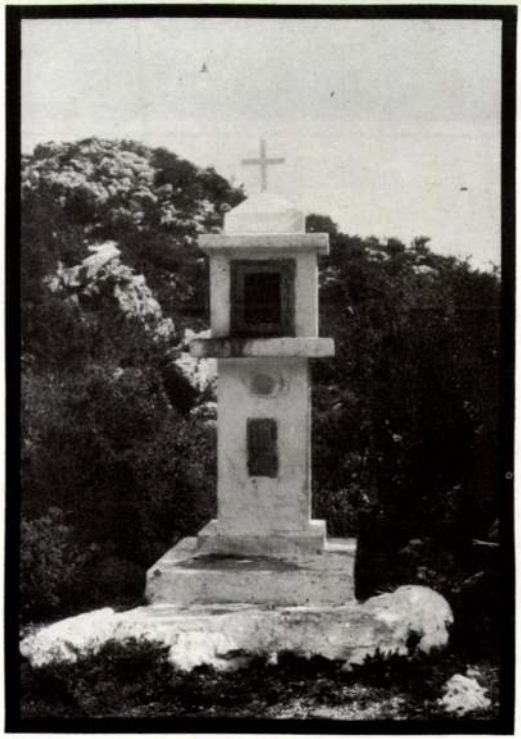

Aki Görögországban a méltán világhíres műemlékek, nevezetességek felkeresése közben úton-útfélen is nyitott szemmel jár, felfedezheti ezeket a különös, bizonyára szintén évezredes múltra visszatekintő kis építményeket, melyekből a becslések szerint több tízezer lelhető szerte az országban. Némelyik mintha egy nagyméretű épület kicsinyített mása lenne, egyikenmásikon különböző építészeti stílusok jegyei ismerhetők fel. Vidékenként is eltérő formákat öltenek, s az egészen puritántól a cicomázottig terjed a skála. Előfordul, hogy házak sarkához, falához "tapadnak", de többnyire forgalmas utak mentén állnak. Emeltek ilyet fogadalomból, balesetek színhelyén vagy egy halott emlékét őrzi. E görög népi építészeti emlékek - melyeket Dolányi Anna kapott lencsevégre - fülkerésze nem egyszer festményt, freskót rejt magába, s óv az időjárás viszontagságaitól.

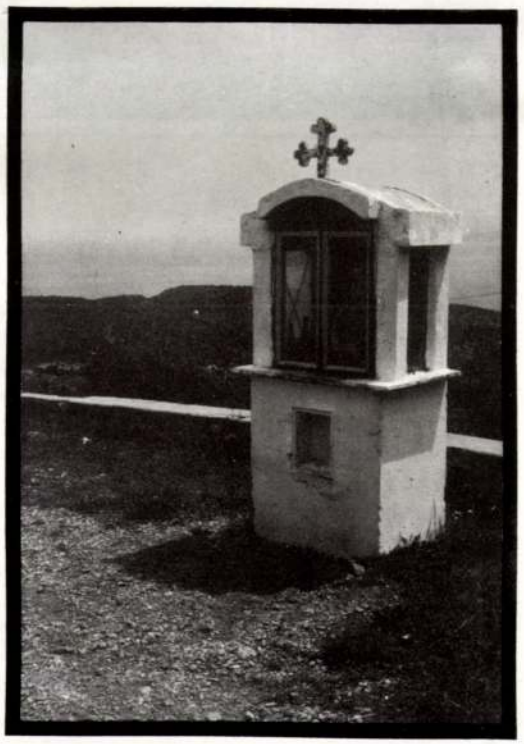

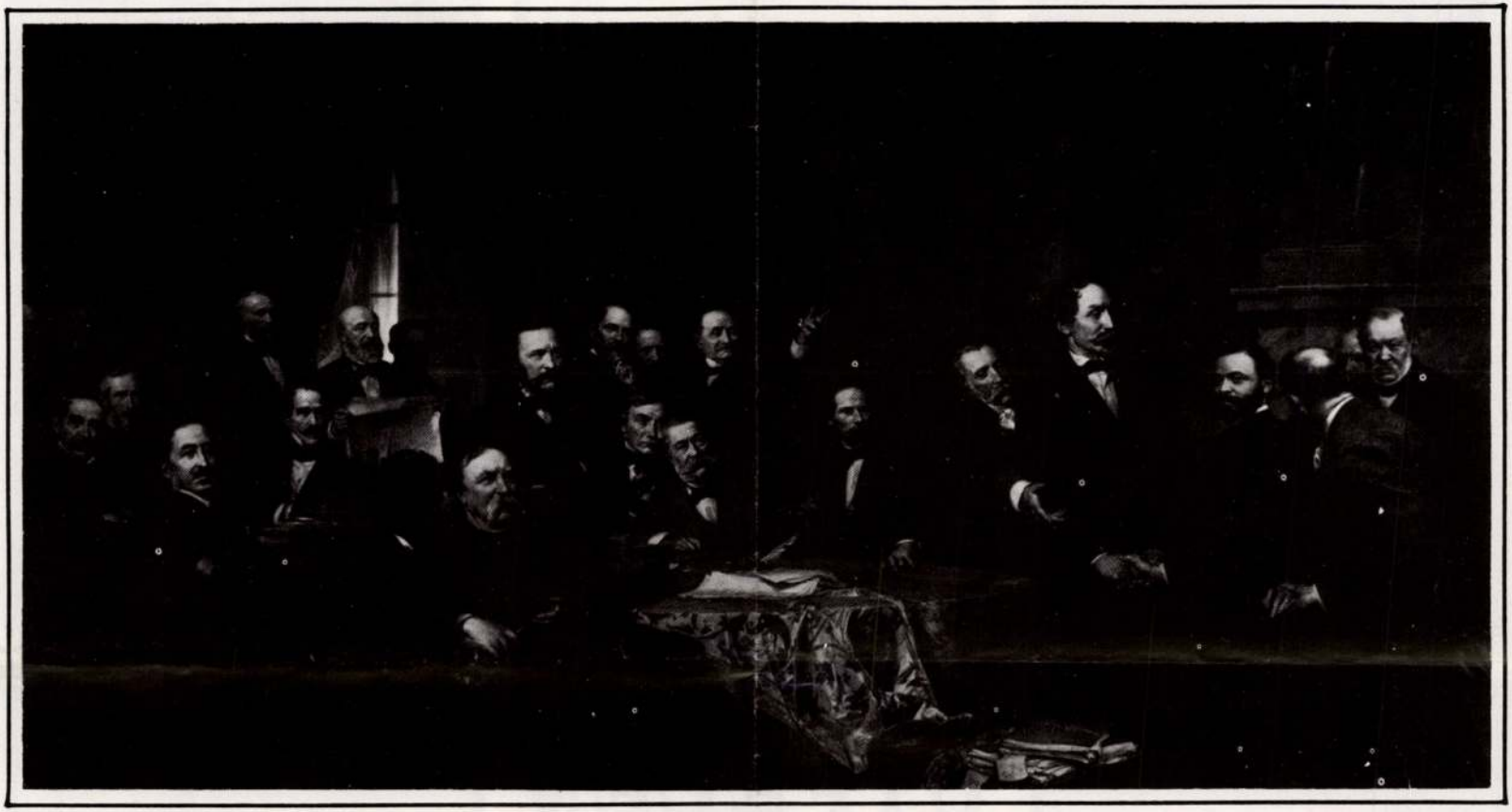

A Benczúr-mű

kép az alapítás tényének az alapító közgyűlésen jelenlévők megörökítésével volt hivatott emléket állítani, így az mintegy emlékműként is felfogható. Egy negyedszázad távlatából az eseményt Benczúr csak elbeszélésekből és a sajtóból ismerhette. Ezek alapján valósíthatta meg a kompozóciót. Két oldalról is fokozott felelősséget jelentett a festő számára ez a megbízatás: egyrészt a fontos esemény megörökítése, másrészt a szereplők élethű megjelenítése. A nehézségek ellenére Benczúr kitűnően oldotta meg feladatát. Azt a pillanatot ragadta meg, amikor az egybegyűltek Lévayt megnyitó beszéde után ünneplik. Az egyformán monoton sötét ruhában, viszonylag szűkös térlehetőségek között ábrázolt férfiak csoportjának megjelenítéséből élvezhető képet komponált. Mindig is jó érzékkel nyúlt a múlt hagyományaihoz, itt a holland csoportképek tanulságait szűrte le, s azokat a XIX. századi ízlésnek megfelelően alakította át. A kompozíció egészének bizonyos hullámzását a kezek lendülete teszi mozgalmassá, a csaknem életnagyságban ábrázolt, tekintélyes csoportot úgy osztotta el, hogy a jelenlévők hármas tagolásban (a középen kiemelve Deák és Eötvös ülő alakját) mozdulatokkal, gesztusokkal harmonikus egységet alkossanak. A világosan tagolt, összefogott mű jobb oldalán teljesedik ki az ünneplés, Lévay kezét megragadják, és ez a kézszorítás pecsételi meg az eseményt. Az ábrázoláson két alak háttal szerepel. Mivel érthető módon senki sem akart lemondani a felismerhetőség lehetőségéről, így a mozgalmasság érdekében az asztalnál háttal ülő alakok egyikében Benczúr saját magát, a másikban pedig egyik barátját örökítette meg. A jelenet megfogalmazásánál fénykép segítségét is igénybe vette.

Az impozáns festmény, amelyet Benczúr két példányban is elkészített, a második világháború folyamán elpusztult. Csupán a Könyves Kálmán Cég heliogravűr reprodukciójából ismerjük. A nyomat sajnos színtelen, pedig Benczúr ereje mindenkor elsősorban a kolorizmusában rejlett. Itt sem tagadta meg magát. Oroszlán Zoltán professzor érzékletes leírásából következtethetünk erre, aki a színek eleven szépségét, élénkítő hatását dicséri. Tudjuk, hogy az asztalt csillogó, sárga brokátterítő borította, a háttérben színgazdag gobelint helyezett el, és a kép bal oldalán, a nyitott ajtón beáramlott a ragyogó fény.

TELEPY KATALIN

A Jósa András Múzeum gyűjteményéből

Benczúr Gyula: Leányka-portréja

Vajon szomorú? Vagy csak komoly? Nagy bánata van? Ránézünk és vallatjuk a tiszta fényű szép leányarcot, mely *Benczúr Gyulának*, Nyíregyháza neves szülöttének, kora ünnepelt festőjének ecsetje alól került ki.

A *Jósa András Múzeum* 1300 darabot számláló képzőművészeti gyűjteménye újabb *100 darabbal gyarapodott 1981—82-ben.* A változatos anyagban szerepelnek XVIII—XIX. századi művek, de jelentősek a kortársművészet alkotásai is. Ez alkalommal a vásárlások közül *Benczúr Gyula: Leányka-portréját* mutatjuk be.

Benczúr Gyula: Leányka-portré

Benczúr Gyula 1844. január 28-án született *Nyíregyházán*, ahol apja gyógyszerész volt. 1859-től *Kassán* a reáliskola növendéke lett, *Klimkovits Béla és Ferenc* testvérek festőiskolájában tanult. 1864-től a *müncheni Képzőművészeti Akadémián* folytatta tanulmányait, ahol 1869-ben *Piloty* tanítványaként végzett. Járt Olaszországban és Franciaországban. 1876-tól *a müncheni Akadémia* tanára. 1883-tól a Budapesten megalakuló *Mesteriskola* élére került. Pályafutása során a hivatalos elismerés minden jelével elhalmozták. Sok képe kapott itthon és külföldön első díjat. A *Tudományos Akadémia* tagjává választotta. 1920. június 16-án halt meg a Nógrád megyei *Dolányban* (ma Benczúrfalva).

1922-ben a művész hagyatékából jelentős gyűjtemény került Nyíregyháza város tulajdonába.

1950 óta a Jósa András Múzeum őrzi és gyarapítja a Benczúr-anyagot. A ma már *100 darabot számláló gyűjtemény* jelentős vásárlások kapcsán az utóbbi 10 esztendőben megháromszorozódott.

Huszonhat darabos bútoregyüttes — a Benczúr-hagyatékból — gondos restaurálás után kerül a nagyközönség elé, néhány darabja a művész egykori müncheni műtermét díszítő darabok közül (faragott, berakásokkal díszített, a *reneszánsz korát* idéző *tálalókredencek, szekrények)* már látható a *Benczúr-tárlaton*, illetve *Szabolcsban*, a *Mudrány-kúria* iparművészeti kiállításán. Jelenleg egy reprezentatív szalongarnitúrát restaurálnak, amelynek darabjai számos Benczúr-festményen szerepelhettek háttérként.

Tálalókredenc Benczúr Gyula műteréből

Az eddig magántulajdonban lappangó *Leányka-portré* először kerül nagyközönség elé. A tulajdonos nagyanyja *sz. Benczúr Vilma* a festő Benczúr Gyula testvérhúga volt. Anyja, aki Kassán született és nevelkedett, gyakran találkozott a festővel. Gyermekeivel *(Elza, Olga, Gyula* és *Ida)* kicsi korukban együtt játszottak, nevelkedtek, hiszen hasonló korú unokatestvérek voltak. Egyelőre nem tudjuk pontosan, kit is ábrázol a portré? Keletkezésének évét sem ismerjük. A festményt szemlélve — eddigi hollétét ismerve — joggal feltételezhetjük, hogy a festő *bensőséges kapcsolatban* lehetett kis modelljével, valószínűleg rokona volt.

A Jósa András Múzeum Benczúr-gyűjteményében előkelő helyet tölt be a Leányka-portré. A művész gazdag életművében talán éppen a bensőséges portrék — többnyire családtagjairól, gyermekeiről, feleségéről készültek — a *legmaradandóbb* értékűek. Ezeknek egyszerű, lényegretörő előadásmódja, a lélekábrázolásra koncentráló kifejezésmódja mai nézőjét is rabul ejti. Beleérezzük a képbe a XVII. századi *holland* festészet tanulságait — bensőséges egyszerűségét — éppúgy, mint az *itáliaiak* anyagszeretetét. A ruha kelméje, szabása *egyszerű — semmi nem vonja el figyelmünket* a dús, sötét haj által keretezett tiszta, szép vonalú gyermekfőről.

A kép színbeli megoldása igen finom. Benczúr idősebb korában a *színeit visszafogta, letompította*, hogy az árnyalatok finomságával annál inkább tündököljön mesterségbeli tudása. Feltehetően a Leányka-portré is ebből az időszakából való.

A komolyság eme belső sugárzó szépsége sokáig kísér útunkon.

Muraközi Ágota

KELET-MAGYARORSZÁG
1091 BUDAPEST IX., DÉLI ÚT 5.
Telefon: 337-248, 340-726
SAJTÓFIGYELŐ

degét, zord fenségét is vállalják.

Ennek a belső kínnak — ne hallgassuk el ezt sem az ünnepen — az egyik okozói mi vagyunk. A legnagyobbaktól, íróelődeitől örökölt gondja: megérti-e szavát az a közösség, amelyért a magyar szót vállalta, meghallják-e gondolatait azok, akikért élt és alkotott. A történelmi példák hosszú sorát kell majd megcáfolni, hogy ne teljék be rajta is a keserű tanulság: a legkönnyelműbben azoktól fordulnak el a kortársak, akik nevükben és értük szóltak; legnehezebben azok találnak utat az emberek szívéhez, akik a közösség életének földerüléséért vállalják a kínt és a szenvedést.

Amikor még a múlt esztendő végén új könyve, a válogatott verseit tartalmazó kötet, a *Konok kikelet* megjelenése előtt fölkereste egy újságíró, és közelgő nyolcvanadik születésnapjára emlékeztette, Illyés Gyula azt mondta, hogy tapintatos felköszöntésben reménykedik: „Én, személy szerint — minden tiszteletet megadva a műfajnak — nem szeretek közszerepelni. Nem kedvelem a színpadra lépést, viszolygok attól, ha fényképeznek, és — elnézést — nem szívesen adok interjút sem. S nem is valamiféle szerénység gátol, zavar ezekben. Meglehet, inkább túl igényes vagyok. Ez nem a költészet, nem az irodalom területe. A költő ne az arcával, a termetével nyerjen, toborozzon olvasókat magának, hanem a munkásságával, az eszméivel. Ezért — remélem, nem sértem meg az ünneplő akaratot, ha ezt megvallom — kerek esztendőm idejére legszívesebben messzire utaznék, vagy bevenném magam egy tihanyi pincébe..."

Legyen meg a költő akarata: legyen ereje távoli tájakra utaznia, legyen bor a poharában és a miénkben is, hogy egészségére koccinthassunk, és legyen tapintatos, hozzá és munkásságához méltó a felköszöntés, az ünneplő akarat.

Ami ezt a megemlékezést, ezt a méltatást mentheti, talán az, amit a köszöntő elején már leírtunk: erre az ünnepre nem a költőnek; nekünk van szükségünk. Az ünnep arra alkalom, hogy életművével, gondolataival szembenézzünk. Legméltóbbak akkor leszünk hozzá, ha a könyvespolchoz lépünk, könyveiért nyúlunk, ha az ő szavát olvassuk és hallgatjuk.

---

hagyja, hogy a vers gépezete magával ragadja.

(André Frénaud)

A nemzeti és az általános emberi mindig fontos probléma marad Illyés számára. Különben az is lehet, hogy ez egyáltalán nem is probléma. Fontos, hogy megállapodjunk abban, mit értünk ezeken a szavakon. Minél többet olvasom a műveit, annál világosabban látom, hogy nincs két — egy paraszt és egy kifinomult értelmiségi Illyés. Egyetlen Illyés létezik — a népi író, ennek a kifejezésnek a legteljesebb értelmében. (...) Illyés tudja, hogy csak a saját történelmét élő nemzet művészei emelkednek arra a szintre, ahol a „nemzeti" már rendelkezik az európai és a világkultúra tekintélyével. Ezért tartja természetesnek, hogy költőként, íróként népe szellemiségét fejezze ki.

(Vlagyimir Ognyev)

Kedves Illyés Gyula költőtárs, régi barátom — útitársam! Habár mindketten közeledünk az élet alkonyához, örvendjünk, hogy legalább valamivel hozzájárultunk a népeink jobb életéről szőtt elképzelésekhez. A művészet vagy fölemeli ezt a földet, vagy füst és pára. Ön jól végezte a felemelés munkáját. Folytassa és tetőzze be művét!

(Emil Boleslav Lukác)

Képzőm... vázlatk...

Berecz András: Falképvázlat.

Bölöni György

(1882—1959)

Száz éve született Szilágysomlyón Bölöni György. A magyar közvélemény elsősorban mint Ady Endre barátját ismerte meg, s méltán. Hiszen egyike volt azoknak, akik Ady örökségét már a két háború között a megfelelő értékrendbe állították. Az igazi Ady című könyve (Párizs, 1934) máig az Ady-szakirodalom egyik alapműve.

A Kölcseyvel is távoli rokonságban levő Bölöni György Zilahon járt iskolába. Dzsentri-értelmiségi családjával fiatalon szakít. Jogot végez, de újságíróként dolgozik, így került ki Párizsba, ahonnan a hazai radikális lapokat tudósítja. Adyt Párizsban ismeri meg igazán, itt szövődik legendás barátságuk. Említett könyve ezért is az egyik legfontosabb Ady-értelmezés, mert Bölöni az egyes versek keletkezésének szinte szemtanúja. Elemzései, környezetrajzai hitelesen mutatják be a kort, a költő életrajzi részleteit.

Bölöni a forradalmak idején cselekvő részese lesz az eseményeknek, ezért a Tanácsköztársaság leverése után emigrációba kényszerül. A hosszú emigrációban Márkus Ottília az élettársa, akit még Ady nevezett el Itókának. (Anatole France titkárnője néhány évig.) A Bölöni házaspár továbbra is tudósítja a haladó lapokat Párizsból, s Club elnöke, s az irodalmi élet konszolidációját elindító Irodalmi Tanácsnak is elnöke az Írószövetség újjáalakulásáig.

Bölöni György tevékenységével végigkísérte a század első felének haladó mozgalmait, s a radikális baloldaliságtól eljutott a kommunista párt eszméinek vállalásáig.

Táncsics Mihályról írott könyve, irodalmi és képzőművészeti tanulmányai, publicisztikai írásai és műfordításai megbecsült értékei irodalmunknak. Munkásságáért — sok magas kormánykitüntetés mellett — Kossuth-díjat kapott.

Szigligeten az

Benczur Gyula.

I UJSÁG Szombat, 1928 julius 28.

SZINHÁZ, MŰVÉSZET

Néhai szentiváni Mészáros Károly dr. fejedelmi nemzeti ajándéka

Benczur „Millenáris országgyülés"-e végleg a Házé marad

A közelmultban nagyértékü festménynyel gazdagodott a képviselőház müvészeti kincstára. A történelmi arcképcsarnokból áthozták Benczur Gyula monumentális alkotását, a Millenáris országgyülést és a képviselőház olvasójában helyezték el.

Amikor az olasz képviselők visszaadták a magyar törvényhozók látogatását, már a parlamentben gyönyörködhettek a pompás müben. A képviselőház plenáris ülésben is foglalkozott a világhirü Benczur-kép megszerzésével. Az egyik ülésen Zsitvay Tibor elnök jelentette be, hogy néhai szentiváni *Mészáros* Károly dr. fejedelmi ajándékát, a szóban forgó Benczur-képet a képviselőház olvasójában helyezték el, még pedig néhai *Mészáros* Károly leszármazóinak, két fiának, Mészáros Ervin ulánus kapitány, az európai hirü vivó, *Mészáros* Loránd dr. belügyminiszteri osztálytanácsos és unokájának, Károly joghallgatónak hozzájárulásával. Az elnök javaslatára a Ház jegyzőkönyvben mondott köszönetet a Mészáros-családnak ezért a hazafias elhatározásáért.

Benczur nagyszerü alkotása ugyanis néhai Mészáros Károlynak, ennek a hazafias, nagylelkü, melegszivü emberbarátnak köszönhető. Végrendeletében meghagyta a gyermekeinek, hogy festtessék meg Benczur Gyulával a Millenáris országgyülést. Az örökhagyók kivánsága teljesült és néhány év alatt elkészült a nagyszerü festmény, még pedig harminchatezer forint költséggel.

Abban az időben pedig — 1898-ban halt meg Mészáros Károly — hatalmas summa volt ez. A Mészáros-örökösök apjuk kivánságához hiven a megfestett képet a nemzetnek ajándékozták. *Zsitvay* Tibor, a képviselőház elnöke most meleghangu levélben köszönte meg Mészáros Károly fiainak készségüket, amellyel atyjuk értékes hagyatékának az Országház számára való megszerzését önzetlenül elősegitették.

— **(Szárazföldről irányitják a jövőben a hajókat és repülőgépeket.)** *La Curona*-ból jelentik: Julius 24-én a hatóságok jelenlétében hivatalosan kipróbálták azt a fizikai navigációs rendszert, amely *Loth* francia mérnök találmánya alapján lehetővé teszi, hogy hajókat és repülőgépeket a szárazföldről önműködően irányitsanak. A kisérletek kielégitően sikerültek. Spanyolország a jövőben felszereli hajóit ezzel a készülékkel, valamint állomásokat is állit fel repülőgépek irányitása céljából.

— **(A jövő év elején középen nyiló, modern villamoskocsikat fog járatni a BESzKÁRT.)** A Beszkárt igazgatósága a napokban fejezte be az uj motoroskocsi tipusuk tervezését. Hosszabb tanulmányt végeztek a legmegfelelőbb villamoskocsitipus megállapitása céljából. A tanulmányok eredménye szerint az eddig külföldön már bevezetett középbejáratu kocsi mutatkozott a legfelelőbbnek az összes eddigi kocsitipusok közül, amennyiben ennek a kocsinak alacsony peronja van egy lépcsőfokkal és a vezető egy külön fülkében helyezkedik el. Az uj kocsinak aránylag kis átmérőjü kerekei vannak, ennek ellenére megfelelő teljesitőképességü motorokat alkalmazhatnak. Tervbe vették azt is, hogy az uj kocsikat felfogják szerelni a külföldi vasutakon ezidelg bevált uj biztositó berendezésekkel és a közönség kényelmét szolgáló mindennemü berendezéssel. A kocsik teljesen vasvázzal készülnek és a jármüveken kisérletképen mellőzni fogják a légféket, helyettes rövidzáró villamos és elektromágneses sinféket fognak alkalmazni. Az uj kocsik beállitása a jövő év elején várható.

FALUSI

Kis t

Igen tisztelt Szerkesztő Ur!

Azt mondja Nagy Pál Andrásné a hétévé kisfiának:

-- Eredj, Jancsika, hajtsd el a libákat a ke tek alá. Tartsd jól őket zölddel!

A Jancsika szót fogad. A nagy forrósá miatt nincs ugyan rajta semmi más öltöze mint a fehér és bő testi ruhája, de azért, miv a falun végig megy, fejébe teszi az uj kala ját. Az uj kalap hetyke kis pörge kalap ámbár kis gazdája libaőrzés alatt a faluvége nem egyszer kék szarkalábak, buzavirágok jószagu fodorménták garmadájában hempere főkésségnek azt a kis csináltvirágot tartj mely a kalapja mellett pirosodik. Egy kis r zsabimbó mindössze. Belül fehér vatta, kivü piros selyembimbó. A bimbó mögött zöld levé s három szál rengő. Aranyszinü rengő. Egésze bizonyos, hogy szinaranyból van.

Mennek a libák a poros utcán, Jancsika mö göttük lépked. Kezében kis ostor, sudárral Fején a pörge kalap.

Azonban igen meleg van. A libák nyitot szájjal zihálnak. S mikor a templom mögö levő malom-tóhoz érnek, nagy gágogással é örvendezéssel szállnak a vizre, ámbár Jancsi kának ez nem volt szándéka. Előbb legeltetn akart a kertek alatt.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Benczur Gyula

LOBOGÓ

1963 JUN 16

1021

JÚNIUS 16

SZERDA

FERENC

BENCZUR GYULA (1844—1920), a tizenkilencedik század ~~második felének~~ egyik legnagyobb festője 45 évvel ezelőtt 1920-ban e napon hunyt el. Történeti témáit eleinte a nemzeti elnyomatás elleni tiltakozás érzéséből merítette (Hunyadi László búcsúja, II. Rákóczi Ferenc elfogatása). Későbbi történeti képei főként a patetikus pózok, csillogó anyagok bravúros megfestésével keltettek hatást.

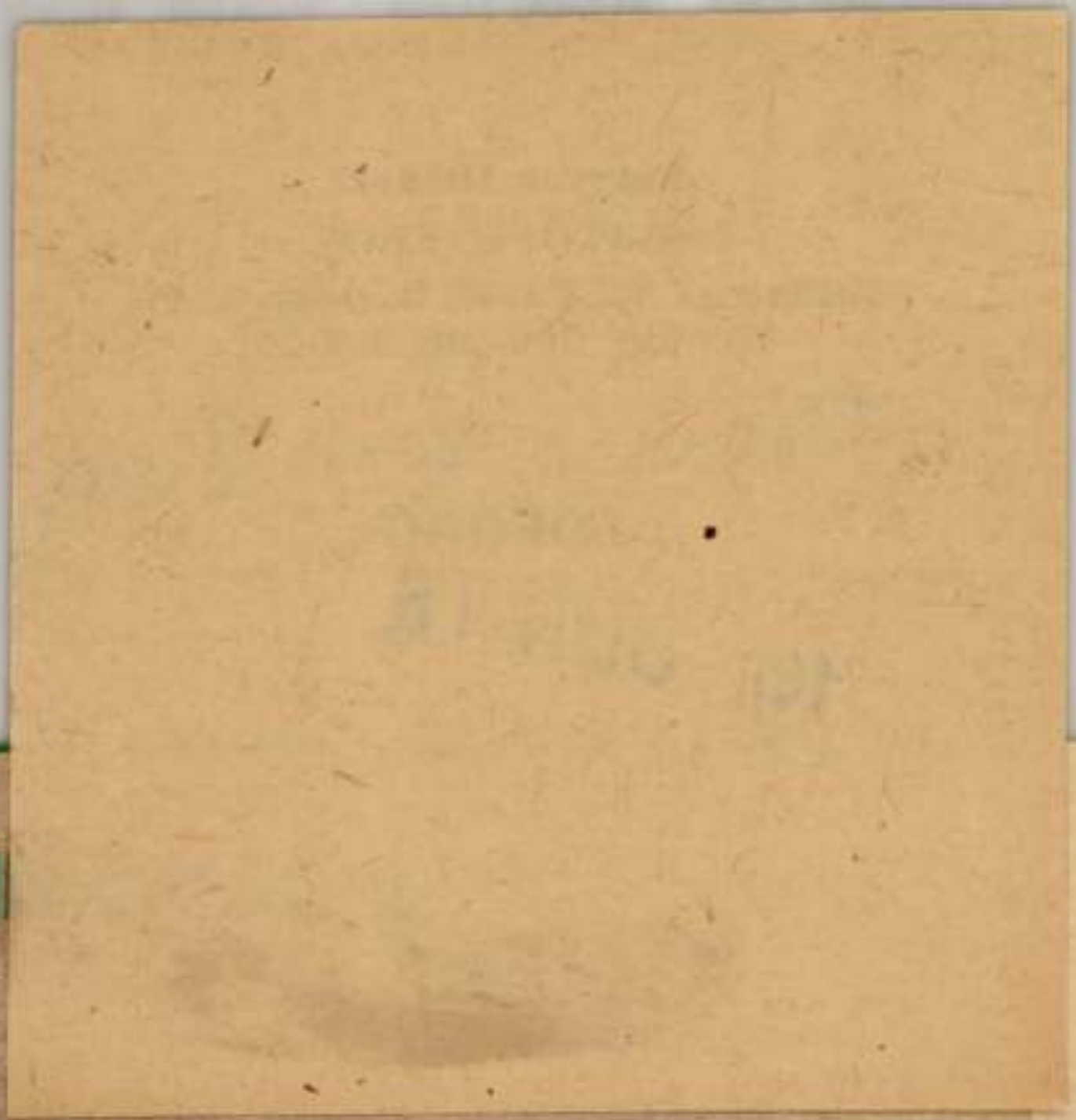

CS AN

al)

TIBOR

Benczur Gyula

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

KELETMAGYARORSZÁG

1964 JUN 12

Benczúr Gyula születésének 125. évfordulója alkalmából kiadják a nagy festő műveit összefoglaló és illusztráló könyvet, mely Telepy Katalin összeállításában jelenik meg. Az egyszínnyomásos könyv még a nyár folyamán az olvasókhoz kerül.

kor 1—2 százalékos elhullá-
okra nem fordítunk gondot.
Ahhoz hogy elbírálhassuk

1958. aug. 22.
E. H.

Kiállítás a Nemzeti Galériában

Kedden a Nemzeti Galériában megnyílt a Benczur Gyula kiállítás. Képünkön a mester önarcképe.

(MTI foto: Körösi felv.)

1958

la

A P

ssal ünn

mány n

bi Istvánt és Apró

Benczur Gyula

Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Új Ember

1958 SZEP 2 8

Benczúr Gyula emlékkiállítást rendeztek az új Nemzeti Galéria épületében. Benczúr főként úgy él a művészi köztudatban, mint aki az ezredévi Magyarország hamis felszíni ragyogásában a rubensi pogány életörömöket ábrázolta kivételes festői tehetséggel. Az ellentét erejénél fogva annál megkapóbb, hogy gazdag művészetében a vallásos áhítat színei is érvényesültek. Színpompás történelmi vásznak tanúskodnak erről, mint Vajk megkeresztelése, a pápai követek Mátyás udvarában, a szent korona felajánlásának számos vázlata (a végső megoldás a Szent István bazilika Mária-oltárán látható); azonkívül templombelsők (Szent Márk bazilika) és papi képmások (Samassa, Ipolyi, Hock János); végül pedig bibliai jelenetek (Angyali üdvözlet, Háromkirályok, Nyulas Madonna, Noli me tangere, Krisztus az Olajfák hegyén, Bűnbánó Magdolna...). A képek mellett a neves festő néhány személyi emléktárgya is ki van állítva.

...ság. O volt a legtökéletesebb teremtménye az Atyának; anyja, gondozója és benső bizalmasa a Fiúnak; jegyese a Szentléleknek.

A tökéletesség, amely megvalósult benne, a maga vakító csodájának vonásaival maradt meg az apostoloknak emlékezetében. Amerre csak jártak szerte a világban, nemcsak Krisztust hirdették, hanem anyjáról is megemlékeztek, már az őskeresztény és ókeresztény időkben az volt az igaz hit egyik legélesebb vonása, hogy a hivő nemcsak Krisztusban hitt, hanem annak anyját is tisztelte.

Rómába például egész nyilvánvalóan maga Szent Péter apostol vitte a tiszteletét, hiszen már a katakombák legelső ábrázolásain és kar-

Benedek Jenő

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

1986 DEC 20.

— Az ünnepek alatt is nyitvatartanak a Műcsarnok kiállításai. A december 19-én megnyíló Csehszlovák Iparművészeti Kiállítás, Bolmányi Ferenc festőművész december 23-án megnyíló kiállítása a Műcsarnokban, Benedek Jenő Kossuth-díjas festőművész Nemzeti Szalonban megrendezett kiállítása, valamint Juris Ibolya iparművésznek a Kulturális Kapcsolatok Intézete kiállítótermében megrendezett kiállítása csak december 24-én délután 3 órától tart zárva. Az ünnepek idején ezek a kiállítások a szokásos nyitvatartási rend szerint — tehát (hétfő kivételével) naponta 11—19 óráig állnak a látogatóközönség rendelkezésére.

...CSONY	fél 4 és fél 8-kor Ő MEG MI
...r és 8-kor ...IDAM ...ÁCSONY	de. 11-kor PETI VIDÁM KARÁCSONYA es te fél 8-kor

Benczúr Gyula

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG

1958 JUN 3

Benczur Gyula-emlékkiállítás a Nemzeti Galériában

6.10

A Magyar Nemzeti Galériában Benczur Gyula alkotásaiból augusztus 20-án nagyszabású emlékkiállítást rendeznek. A művésznek a Nemzeti Galéria tulajdonában levő nagyszámú festményén kívül a kiállítás időtartamára kölcsönveszik a magángyűjtőknél őrzött műveit is.

A Nemzeti Galéria kéri mindazokat, akiknek birtokában Benczur-festmény vagy rajz van, értesítsék a Galériát a 115—653 (108) telefonszámon. (MTI)

Genfben. A értekezlet
David A. Morse főigazg
tését, amely a szervez
tevékenységének ért
foglalkozik. A napiren
pel az üzemorvosi szol

—

Dobi Ist
az Olasz Köztársaság elnökéhez

GIOVANNI GRONCHI úrnak,
az Olasz Köztársaság elnökének

Róma

Benczúr Gyula

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

1952 AUG 18

Benczúr Gyula-emlékkiállítás nyílik a Magyar Nemzeti Galériában augusztus 19-én. A kiállítást Pór Bertalan kétszeres Kossuth-díjas festőművész, kiváló művész nyitja meg.

*

ket. — Meguészt-
agész nap telefo-

mondottan Intern-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-36[illegible]

Benczúr Gyula

HÉTFŐI HÍREK

1963 ÁPR 2[illegible]

A NYÍREGYHÁZI Jósa András Múzeumban a Nyíregyháza várossá nyilvánításának 125. évfordulója alkalmából, Benczúr Gyula képkiállítást rendeztek. A tárlat anyagát a Magyar Nemzeti Galéria kölcsönözte a városnak. A nyíregyházi születésű világhírű festőművész 28 alkotását mutatják be.

Olaszország második legnagyobb pártja a kommunista párt, amely 6 millió szavazatot kapott 1958-ban. Most 140 helyett 148 képviselővel kell,

G Benczur Gyula

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KELETMAGYARORSZÁG

1963 ÁPR 20

Kiállítás nyílik április 28-án Nyíregyházán Benczur Gyula műveiből. Nyíregyháza

1965 ÁPR 23

1021

Megnyílt a Nemzeti Galéria dokumentációs kiállítása

A művelődésügyi miniszter 1957-ben rendelte el a Magyar Nemzeti Galéria létesítését. Azóta a Galéria *Budapesten 58, vidéken 136 és külföldön 31 kiállítást rendezett.* Olyan események jelzik a hét év történetét, mint a budapesti *Benczúr-, Réti-, Fényes Adolf-, Szőnyi-, Rippl Rónai-emlékkiállítás*, s olyan összefoglalók, mint a *felszabadult Budapest művészete*, a *nagybányai festők*, a *Százados úti művésztelep* című bemutatók.

Az Aba Novák-kiállítás Kassán, Varsóban és Prágában, a *Magyar forradalmi művészet* Moszkvában, az Alföld a festészetben összeállítás Szófiában és Prágában szerepelt sikerrel. *Derkovits* művei Bukarestben, Antwerpenben és a Biennálén, *Csontváry* Brüsszelben, *a XIX. és XX. század magyar művészetének* seregszemléje Bécsben, Salzburgban és Grazban reprezentálta képzőművészetünket. A Galéria kiállításait *csaknem másfél millió néző tekintette meg.*

Mindezt, sok más, érdekes adattal együtt, a „Magyar Nemzeti Galéria hét éve" című dokumentációs kiállításon tudtuk meg, amelyet a száraznak tűnő dokumentumgyűjteményből *Bényi László* rendezett, artisztikusan és izgalmasan.

A kiállítás tegnap nyílt meg.

k. m.

Európ

Ró

Rómában
ban csupán
fokot olvas
ről a mu
római meteorológiai
szóvivője közölte. nagyon régen jegyeztek fel ilyen fagyos hőmérsékletet Rómában április végén.

Még téliesebb volt az időjárás Szlovéniában, ahol csütörtökön este

hóvihar dühöngött.

A hegyekre 15 centiméternyi friss hó esett. Az éjszaka egyes helyekről nyolc fokos fagyot jelentettek. Ljubljana utcáit ötcentiméteres hó borítja.

Bécsi jelentések szerint Alsó-Ausztria és Burgenland területén gyors ütemben emelkedik a folyók és patakok szintje. A három napja tartó esőzés következtében

több folyó kilépett medréből,

az alacsonyabb fekvésű burgenlandi területek hatvancentiméteres víz alatt állanak. Az árvíz öt községet elvágott a külvilágtól, megron-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI HÍRLAP

Benczur Gyula festő

Az ősök köztünk élnek

Főúri arcképek a Magyar Nemzeti Galériában

Mit gondol vajon egy nyugdíjas személyzetis, aki 1950 táján élte fénykorát, ha balsorsa a Várpalotába veti? „Ez a sok rengeteg X-es!!!" Hát bizony, ha úgy vesszük, ez amolyan hódolat az osztályellenség előtt. Csak épp fölöttébb ostoba dolog volna úgy venni.

Ha nem tévedek, a legkésőbbi arckép kereken száz éve készült: *Benczúr Gyula* festette *gróf Nádasdy Paulai Ferencről*, Komárom megye főispánjáról. A modell régesrég porlik, sőt Komárom megye is átalakult. Nem élez már osztályharcot a prémgalléros, díszmagyart öltött, amúgy polgárian intelligens arcú, fürkész tekintetű, tüskehajú arisztokrata, és amit hirdet, az kevésbé a történelmi név nagysága, hanem inkább az, hogy Benczúr a reprezentatív arckép területén vitathatatlanul „nagy profi" volt. És erről szól a fiatalon elhunyt grófné fénykép után festett portréja is: nem túl okos, durcás arcocska. Hanem a csipkék... Egyszerűen csipkébbek a valódinál. A hiperrealizmus épp letűnt divatjából visszanézve az ember hajlamos arra, hogy megbecsülje a tökéletesen művelt akadémikus modort. Pedig Horváth Márton óta csak évfordulókon szokás Benczúrt dicsérni.

A mesterség ismerete volna a kiállítás fő erénye? Inkább épp ellenkezőleg, mondanám. A jeges unalom szorítaná össze szívünket, ha a Galéria földszinti termeiben csupa tökéletesen megfestett paszomány, prém és csipke sorakozna egymás mellett. Eltekintve a történeti forrásértéktől — amely, azt hiszem, csak nagy óvatossággal fogadható el — a kiállítás fő vonzereje a marcona báj. Mivel piktoraink képzettsége az 1600-as évektől meglehetősen elmaradt, mondjuk, a németalföldi átlagtól, a családi arcképek mesterei majdhogynem naiv szemléletmóddal festették le és meg a kívánt őst vagy kortársat (esetleg éppen elhunyt kortársat, a „ravatalkép" divatja szerint). Ez valójában szakmai ügyetlenség volt, de a mai néző, aki már sokféle látásmóddal találkozott, nem akad fenn ezen, és a pontatlan perspektívát naiv szemléletként veszi tudomásul. Nem is ok nélkül. E régi portretistákban bizonyára az a túláradó hit és szorgalom buzgott, mint a XX. század „őstehetségeiben" vagy „autodidaktáiban". Csak épp társadalmi helyzetük volt lényegesen más. Nem maguknak, hanem megrendelőik ízlése szerint dolgoztak.

A viselettörténet iránt érdeklődők elandalodhatnak a tárlaton. A portrérendelők számára mintha fontosabb lett volna a ruha az arcnál. Szőrme, aranysujtás, áttetsző selyem, ékszerféle gondosan „kidolgozva", az utókor tudósa számára pompás forrásként. Láthatunk is a kor tárgyaiból, vitrinekben, összehasonlíthatók az órák, fegyverek, női és férficsecsebecsék a képen látottakkal. Mivelhogy a *Nemzeti Galériában* a nyár végéig nyitva levő tárlat nem csupán a *Magyar Nemzeti Múzeum Történelmi Képcsarnokának* főként raktárban levő képeiből válogatott, hanem a Nemzeti Múzeum, az *Országos Levéltár*, az *Országos Széchényi Könyvtár* és az *Iparművészeti Múzeum* kincseiből is.

Divatok változása és egyben állandósága is nyomon követhető a képeken. A világhírű *Angelica Kauffmann* lefestett egy, leginkább Kern Andrásra emlékeztető urat a Barkóczy családból. A fiatalember fülében diszkrét aranykarika lóg, mint manapság némelyeknek. Gondoltak-e erről valami illetlent 1800 táján? Ami meg Kemény Jánost, Erdély Isten kegyelméből való fejedelmét (D: G: PRI: TRA) illeti: szabályos punkfrizurát visel...

Kemény János fejedelem portréja.

A Németországból jött és hamar magyarrá vált Haller család nemzetségkönyvét nem lehet egy kis meghatottság nélkül nézegetni. A családtörténeti képeskönyv az író Haller János és Kornis Kata címerénél és képmásánál van nyitva. Haller *Hármas históriájával* bestsellerszerző lett a maga korában, de tudni kell, hogy e könyvet politikai fogolyként, várbörtönben írta. Alighanem szabadulásakor — vagy szabadulásáért? — állíttatott egy szép oltárt Kornis Kata a csíksomlyói Salvátor-kápolnában, Erdély legszebb régi templomocskájában. Fogja-e valaki ezt az egyszerre irodalom- és művészettörténeti értékű művet gondozni, restaurálni, vagy úgy elromlik, mint a kápolna különleges faborítása?

Székely András

ZENEI K

SZÁZADUNK MAGYAR ZENÉJE mint előadó-művészeti feladat — mondhatni stílustanulmány —, sokféle módon került az elmúlt hetekben a figyelem reflektorfényébe. Valamely új alkotás bemutatója kétségtelenül fontos pillanata a műnek, a közönséggel való első találkozás a születés élményét ígéri. A zene sorsát mégsem ez dönti el, hanem a sokadik, netán sok századik megszólalás; a serdülés, a felnövekvés-beérés gesztusa alighanem sokkalta lényegesebb.

LEOPOLD HAGER és a *Rádiózenekar* estjét hallgatva felajzott: vajon mi újat tud mondani egy magyar együttessel munkálkodó német karmester Bartók Tánc-szvitjéről, századunk ama remekművéről, amelynek első érvényes hazai megszólalása — 1925-ben — a Cseh Filharmonikusoknak és karnagyuknak, Václav Talichnak volt köszönhető. Nos, Hager a kotta szövegét pontosan olvasva, hűségesen megvalósította mindazt, amit Bartók leírt, ám érthető módon semmiféle információja nem volt arról, mit jelent számunkra ez a muzsika. A neves karmester alighanem legfőbb feladatának tekintette, hogy valódi fényében ragyogtassa fel Bartók dallamait; eltávolította hát az évtizedek során reájuk rakódott „fedőfestéket", az általa hamisnak vélt érzelmesség megannyi rétegét, hogy ezek a dallamok eredeti karcsúságukban

Népszabadság, 1988. ápr. 20.

tervnek szerencsésebb arányokat kialakítania: munkájának hozzávetőlegesen 20-25 százaléka az export, ügyelvén arra, hogy a korábbinál biztosabb garanciák szavatolják a hasznot. Az Uvaterv valamennyi lakott földrészen dolgozott már, jelenleg Észak-Afrikába, Indiába, Vietnamba, Kuvaitba, Ausztriába, Svájcba és az NDK-ba irányulnak legjelentősebb exportmunkái. Az arányokat jól érzékelteti, hogy a vállalat 460 millió forintos saját árbevételéből körülbelül 90-100 milliós az export, amelynek négyötöde tőkés.

Változatlanul az országos jelentőségű közlekedési létesítmények tervezését tekinti az Uvaterv a fő feladatának. Szinte az építéssel párhuzamosan készülnek az M 0-ás gyűrű első szakaszának kiviteli tervei az *Aszfaltútépítő*, valamint a *Hídépítő Vállalat* számára, beleértve a két Duna-híd, továbbá 16 kisebb-nagyobb műtárgy terveit is. A jövő évtized közepén esedékes Bécs—Budapest helyszínű világkiállítás megfelelő közúti kapcsolatot is igényel a két főváros között. Ezt segítendő két előterv készült már Győr közúti elkerülésére, az egyik elképzelés szerint délen kerülné el az M 1-es autópálya a megyeszékhelyt, a másik szerint északon. Az Uvaterv velük kapcsolatos, esedékes munkája: alapos vizsgálat tárgyává tenni az eddigi anyagot. Ehhez kapcsolódóan a vállalat az idén tanulmánytervet készít az országhatár és Győr közötti leendő autópályáról. Jelentősebb munkái közé tartozik az idén a 4-es út Szolnokot elkerülő, három és fél kilométeres új nyomvonalának megtervezése egy 800 méteres, egyelőre kétszer egy sávos, de bővíthető új Tisza-híd terveivel együtt. Az Uvaterv a nagy horderejű munka versenytárgyalására most engedélyezési tervet készít, majd szeretné elnyerni a kivitelezési tervre szóló megbízást is.

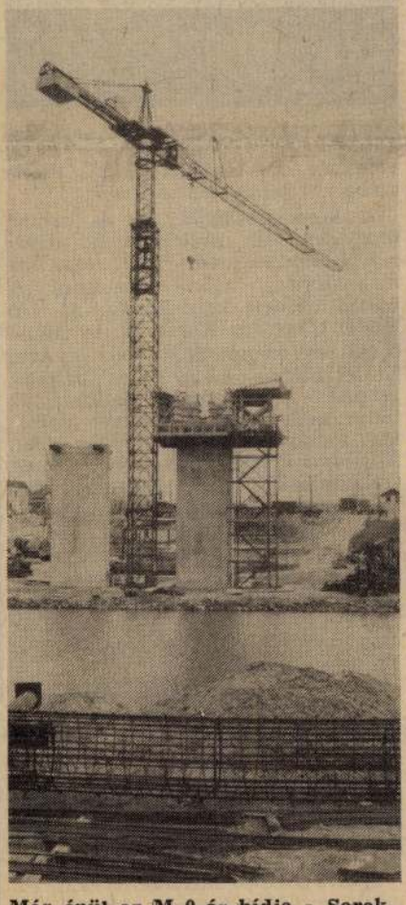

Már épül az M 0-ás hídja a Soroksári Dunán.

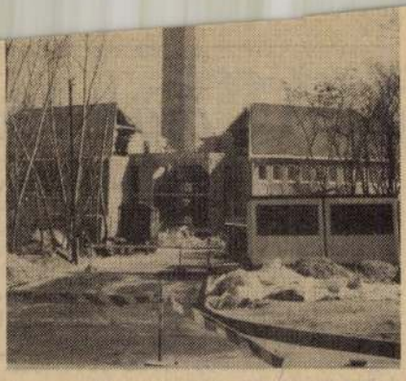

A leendő autórádió-telefonok adótornya a Száva utcában.
SZEMERÉDY ISTVÁN FELVÉTELEI

Több egyéb útterv is szerepel a feladatok között: a 8-as utat Várpalotán négysávossá építik át, korszerűsítik, szélesítik a 26-ost, míg a 25-ösön korrekció készül Ozd elkerülésére. Nem kisebb jelentőségűek a hídépítéseket és -felújításokat szolgáló tervek sem: az M 0-ás már említett hídjainak tervein túl készülnek a polgári Tisza-híd tervei is; itt a meglevő alépítményekre kerül majd a szerkezet. Az Uvaterv szakembereinek közreműködésével szélesítik majd a bajai Duna-hidat, és korszerűsítik a hozzá vezető utakat. Készül a lágymányosi Duna-híd engedélyezési terve is.

Két érdekes vállalkozás: párhuzamosan a kivitelezéssel készülnek a dokumentumok a budapesti egységes rádiótelefon-hálózat (BERH) adótornyához, amely a Száva utcában kapott helyet, továbbá hozzáláttak a dorogi gyógyszeripari hulladékégető mű kiviteli terveinek elkészítéséhez is. Mátészalkán a vasútállomás, Szolnokon a teherpályaudvar, Budapesten a Szépilona kocsiszín korszerűsítésére kerül sor az Uvaterv tervei alapján.

Megéri, ha megnézi!

Kosztümök, blúzok, kamaszpantallók 30 %-os árengedménnyel kaphatók,

amíg a készlet tart.

Viszonteladók is vásárolhatnak.

TEXTIL-bemutatóterem:

Budapest V., Guszev u. 20–22.

Nyitva tartás: hétfőtől péntekig 8-tól 15 óráig.

Vajta Ferenc előadása a Move-ban

Vajta Ferenc, az *Uj Magyarság* főmunkatársa a Move felkérésére pénteken, január 28-án este 7 órakor *„Német nemzeti szocializmus"* címmel előadást tart a Move székházában. Tekintve a nagy érdeklődésre, meghívókat csak a Move titkárságánál lehet igényelni.

— **Február 29-én fejeződik be a középiskolák féléve.** Szinyei Merse Jenő vallás- és közoktatásügyi miniszter elrendelte, hogy a középiskolákban, középfokú iskolákban és szakiskolákban az 1943/44. iskolai év első fele az 1944 február 29. napjáig tart. Ezekben az iskolákban az első félévi bizonyítványt 1944 február 29. napjának utolsó tanítási óráján kell kiosztani. Február első napján vagy március első napján szünet napot tartani nem szabad. Ezek a rendelkezések nem vonatkoznak az ipari szakiskolákra, valamint a népiskolákra; ezekben az iskolákban az iskolai év első fele változatlanul január 31. napjával végződik. Az első félév meghosszabbítása az iskolai rendtartásokban megállapított egyéb határnapokat nem érinti.

— **Összeül a 42-es bizottság.** A felsőház és képviselőház elnöke február 4-én délelőtt 10 órára a 42 tagú országos bizottságot a képviselőház tanácstermében ülésre hívta össze.

— **Bonczos Miklós államtitkár a székesfővárosi és Pest vármegyei hadigondozó bizottságoknál.** A hadigondozás újjászervezéséről szóló rendelet egyik legjelentősebb intézkedése az, hogy 1944 junius 1-től kezdve a hadigondozó bizottságok a hadigondozottakat illető járadékellátási ügyekben véghatározatot hoznak, amelynek alapján a járadék folyósítása nyomban megtörténik. Vitéz Bonczos Miklós dr. igazságügyi államtitkár, az országos hadigondozó hatóság elnöke és vitéz Máthé Kálmán alelnök az osztályvezető kíséretében meglátogatta a székesfőváros kerületi elöljáróságain és a budakörnyéki járási főszolgabírói hivatalok mellett működő hadigondozó bizottságokat. A bizottságok elnökei az országos hadigondozó hatóság elnökét tájékoztatták az ügymenetről. Az elnök és az alelnök ezután a bizottságok elnökeivel folytatott megbeszélést az ügymenet egyszerűsítésére és a járadékmegállapítások gyorsítása érdekében.

A belek petyhüdtségén alapuló idősült székszorulás kezelésében a régbevált, tisztán természetes „Ferenc József" keserűvíz — esetleg kisebb adagokba elosztva, naponta többször bevéve — gyakran igen hathatós segítséget nyujt. Kérdezze meg orvosát!

— **Galilei szülőházát is elpusztították a Pisára hullott angol bombák.** *A Nemzetközi Sajtó Tudósító jelenti: A legutóbbi pisai angolszász bombatámadás során telitalálat érte Galilei Galilei, a híres olasz fizikus szülőházát is. Az épület a belváros számos házával egyetemben romokban hever.*

— **A háború után áthelyezik a greenwichi csillagvizsgálót.** A Dagens Nyheter értesülése szerint az angol fővárosban elhatározták, hogy a greenwichi csillagvizsgálót a háború után távolabbra helyezik Londontól. Mikor a csillagvizsgálót 1675-ben felállították, távolsága Londontól elég nagy volt, a főváros azonban azóta annyira közelébe terjeszkedett, hogy az erős világítás, a kémények füstje és a felhőképződés London felett komolyan megnehezíti az obszervatórium munkálatait.

— **Haldrágításért hathónapi börtön.** Papp László dr. budapesti büntetőtörvényszéki egyesbíró vonta felelősségre Bodorkós Miklós halnagykereskedőt árdrágító visszaélés büntette miatt. A vád szerint halászmestereknek nagyobb mennyiségű ponty átvételére tett ajánlatot, azonban nagyobb árat ígért a megengedettnél. A bíróság a vádszerinti cselekményért nem jogerősen hathónapi börtönnel sujtotta a halnagykereskedőt.

Halálozás

Aranyidai *Kovaiczer* **István nyugalmazott** árvaszéki ülnök életének 78-ik évében elhúnyt. Csütörtökön, január 27-én délelőtt 10 órakor az aranyosmegyesi temetőben helyezték örök nyugalomra.

Révai Erzsébetnek, Révai Károly költő leányának temetése január 28-án, pénteken délelőtt fél 12 órakor lesz a farkasréti temetőben.

Doromby Gyuláné, szül. *Fischer* Erzsébet Budapesten meghalt. Temetése csütörtökön délben volt Rákoscsabán, a családi sírboltban. Lelkiüdvéért az engesztelő szentmiseáldozatot február 5-én, pénteken reggel 9 órakor mutatják be a Szerviták belvárosi templomában.

Nemes *Koss* Zsigmondné, szül. füvesi *Fülpessy* Ilona 56 éves korában Sátoraljaújhelyen elhúnyt. Nagy részvét mellett temették el szerdán a tápiószecsői temetőben.

Szebellédy László gyógyszerészdoktor, a szervetlen és analitikai kémia ny. r. tanára, a szervetlen és analitikai kémiai intézet igazgatója, a Szent István Akadémia rendes tagja, a Collégium Hungaricum Szövetség elnöke életének 43-ik évében elhúnyt. Temetése január 26-án, szerdán délután 3 órakor volt. A megboldogult lelkiüdvéért az engesztelő szentmise január 27-én, csütörtökön délelőtt 9 órakor volt az egyetemi templomban.

Napi hirek

Beszédes számok a főváros társadalompolitikai tevékenységéről

Csanády Gusztáv fővárosi tanácsnok szerdán este a pedagógiai szemináriumban előkelő közönség jelenlétében előadást tartott a főváros társadalompolitikai tevékenységéről. Mindenekelőtt rámutatott arra, hogy a főváros társadalompolitikai ügyosztályának költségvetési előirányzata 1942-ben *32 millió pengő volt.* Az összegből tekintélyes részt fordítottak anya-, csecsemő- és kisdedvédelemre. A főváros területén ezidőszerint *22 anya-, csecsemő- és kisdedvédelmi intézet működik.* A védőnők terhes nőt 24.000, gyermekágyas anyát 33.000, csecsemőt 121.000, kisdedet 145.000 esetben látogattak meg. 1942-ben terhesnő 20.000, csecsemő 60.000 és kisded 35.000 esetben kapott orvosi tanácsot. A tanácsnok ezután a vándorkelengyeakció jelentőségét méltatta, s hangoztatta, hogy *egy év alatt több, mint 6000 babakelengyét kölcsönzött az intézet,* ami azt jelenti, hogy a fővárosban született csecsemőknek közel felét látta el a szükséges babaholmival. Azok részére, akik betegségük, vagy egyéb ok miatt elegendő keresethez nem juthatnak, *több mint egymillió darab tejutalványt adott az intézet.* 1942-ben a 6—10 éves iskolásgyerekeknek kiosztott ebédek száma kereken 2.5 millió volt. Beszélt a tanácsnok a gyermeküdültetésről is. Ma már évente 8—10.000 gyerek üdül a főváros üdülőtelepein. *A főváros kilenc telepén egyszerre 1500 gyengeszervezetű szegény iskolásgyerek helyezhető el.* Az árvaházakról szólva megemlítette Csanády Gusztáv, hogy ennek megemlítette az intézménynek 1942-ben *515 növendéke volt.*

A kerületi elöljáróságok népjóléti osztályai 1942-ben több mint 5000 munkaképtelen férfit és nőt segélyeztek. A főváros egy központi és a hozzátartozó tíz fiókintézetben 1942-ben közel 2500 szegényt gondozott. *A főváros ezt a munkát több mint 700 személyes népi- és családvédelmi szervezet közreműködésével látta el,* fejezte be előadását *Csanády* Gusztáv tanácsnok.

— **A honvédség köszönete a magyar Vöröskeresztnek.** Vitéz Lakatos Géza vezérezredes a következő átiratot intézte a magyar Vöröskereszt országos elnökéhez: Jóleső örömmel értesítem, hogy a vezetése alatt álló magyar Vöröskereszt által küldött karácsonyi szeretetcsomagok a szent estén minden honvédhez eljutottak. A magyar Vöröskereszt áldozatkész ajándéka melegebbé és bensőségesebbé tette az otthontól távollévő honvédeink karácsonyi ünnepét. Az a szerető gondoskodás, amely a magyar Vöröskereszt részéről most már ismételten kifejezésre jut, szorosabbá teszi kapcsolatainkat az otthonmaradottakkal. A sok fáradtsággal járó munkáért mind a magam, mind pedig valamennyi honvéd nevében hálás köszönetemet fejezem ki és kérem nagyméltóságodat, méltóztassék a köszönetemet a magyar Vöröskeresztnek tolmácsolni. Pitrolffy Szabó Béla dr. orvos-századosnak a karácsonyi szeretetcsomagok elosztása terén kifejtett buzgó szolgálatáért ezúton mondok köszönetet.

— **Meghozta első halálos ítéletét az új francia haditörvényszék.** Mint a Paris Soir jelenti, először ült össze a legutóbb alakított haditörvényszékek egyike, hogy ítélkezzék terrorista bűntényekben. A marseillei haditörvényszék halálra ítélte az aix-en-provencei fellebbviteli bíróság elnökének gyilkosát, aki szombaton két rendőrt is meg akart ölni, azonban elfogták. Az új törvény rendelkezései értelmében az ítéletet nyomban végrehajtották és a gyilkost agyonlőtték.

— **Bűnbánatot ébresztő kép kerül az óvóhelyekre.** Az Actio Catholica országos elnöksége elhatározta, hogy az ország minden légoltalmi óvóhelyét művészi kivitelű bűnbánatot ébresztő falragaszszal látja el, amelynek alján a tökéletes bánatot felkeltő fohászt nyomtatják rá. A kép megfestésével Légrády Sándor festőművészt bízták meg. Az egyházmegyék most állítják össze, hány ilyen bűnbánatra ébresztő falragaszra van szükségük és ennek eredményét jelentik az Actio Catholica központi irodájának (Budapest, IV. Ferenciektere 7, amely körülbelül a nagyhét folyamán küldi szét a képeket a légoltalmi óvóhelyek számára.

— **A hűséges munka elismerése.** Sepsiszentgyörgyről jelentik: Az iparügyi miniszter Tana Károly és Lovászi Sándorné sepsiszentgyörgyi lakosokat, a textilművek munkásait, akik több mint három évtizede szolgálják hűségesen üzemüket, elismerő oklevéllel és pénzjutalommal tüntette ki. A kitüntetett munkásokat meleg ünneplésben részesítették. Ugyancsak most ünnepelték Kézdivásárhelyen Földi Sándort, aki 50 éve folytatja asztalosiparosi tevékenységét.

— **Megint bombázták Fiumét.** Chiassoból jelentik: A római rádió közölte, hogy angol és amerikai repülőgépek megint bombázták Fiumét. Lakónegyedekben károk keletkeztek és a polgári lakosság veszteségeket szenvedett.

— **Sikkasztásért börtönt kapott egy volt színész.** Csetényi Imre volt színész és Ligeti Árpádné született Dezső Teréz vádlottként szerepeltek csütörtökön a budapesti büntetőtörvényszék Eszlényi Gyula dr. tanácsa előtt. Roth Zsuzsanna nevű ismerősük jelentette fel őket. A vidéken lakó leány tudta, hogy Pestre készülnek, ezért megkérte őket, hozzák el nővérének pesti lakásán maradt ruháit, cipőit és egyéb ingóságait. A volt színész és Ligetiné készségesen vállalkoztak a kérés teljesítésére, azonban Roth Zsuzsanna máig sem kapta meg ruhaneműit, mert a vádlottak eladták. A bíróság Csetényi Imrét sikkasztás miatt egyévi börtönre ítélte. Ligetiné bűnsegédi bűnrészesség címén egyhónapi fogházat kapott. Az asszony ítélete jogerős.

— **A kassai egyházmegye új nagyprépostja.** Kassáról jelentik; Madarász István dr. püspök előterjesztésére a kassai székeskáptalanban a következő előléptetések történtek: nagyprépost lett Pfeiffer Miklós dr., olvasó kanonok Tost Barna, éneklőkanonok Payer Ferenc, őrkanonok Wick Béla dr., székesegyházi főesperes Vécsey József dr., a három mesterkanonoki rangot Cselényi István, Braun László és Link Imre kapta.

— **Az athéni Akropolisz újjáépítési munkálatai.** Athénből jelentik, hogy a görög kultuszminisztérium a háborús idők ellenére is folytatja az athéni akropolisz újraépítési munkálatait.

— **Másfélmilliós feleslegge zárult Kolozsvár tavalyi költségvetése.** Kolozsvár törvényhatósági bizottsága közgyűlést tartott és tárgyalta az elmul év zárszámadását, amely szerint a város mult évi költségvetésében másfélmillió feleslegmutatkozik. A közgyűlés felhatalmazta a polgármestert, hogy az összeget hasznos beruházásokra fordítsa, ingatlanokra, építőanyagokra s vásároljon a város számára tenyészállatokat. Tárgyalta a közgyűlés az Egyesült női tábor kérését is, hogy a magyarországi törvényhatóságok a háború tartamára finn hadiárvákat vegyenek gondozásba. A közgyűlés úgy határozott, hogy Kolozsvár a háború tartamára őt finn hadiárva gondozását vállalja el.

— **A Zilahy-kollégium meg akarja szerezni Ady Endre szülőházát.** Az ősi Zilahy Wesselényi-kollégium, melynek Ady Endre növendéke volt, úgy akar megemlékezni a költő halálának évfordulójáról, hogy lépéseket tett az érdminszenti Ady-kúria megvásárlására. A tulajdonossal már folynak az errevonatkozó tárgyalások, mivel azonban a kollégium szegény, gyüjtés utján igyekszik pótolni a hiányzó összeget. A költő szülőházában helyeznék el azt a múzeumot, amelyben nagy szeretettel őrzik Ady Endre diákkorának emlékeit és családi relikviáit.

— **Szrubián Dezső: Rendőrtudományi tanulmányok.** Az Angyal-szeminárium kiadványainak sorozatában Szrubián Dezső dr. detektivfőnök igen érdekes könyvet írt „Rendőrtudományi tanulmányok" címen. A kötetben foglalt tanulmányok olyan szerencsés kézzel kapcsolják szintetikus egységbe a büntetőjog dogmatikáját és a kriminalisztikát, amennyire eddig a magyar büntetőirodalomban példa nem volt. A harmincegy tanulmány mindegyike elárulja szerzőjük mélységes elméleti tudását, de egyben tüneményes gyakorlati jártasságát. Szrubián Dezső az életben nézi és látja a bűncselekményt, s ennek elkövetőjét; nem képzelt, hanem valóságos eseteket rajzol meg, s a vonatkozó jogszabályokat is nem légüres térben szemléli, hanem mint az élet valóságában érvényesítő normát.

— **Négyezernégyszáz éves hercegi sírt találtak Egyiptomban.** *Egyiptomban ásatások során nemrégiben — mint az Aftonbladet Tidningen Kairóból jelenti — az Unas piramis közelében Ras-el-Girsnél megtalálták Ptah Sepses herceg sírját, akit körülbelül Krisztus előtt 2430-ban temettek el. A szarkofágban a szokásos szarabeuszokon kívül ékkövekkel díszített övet és egy négyszögletes aranylemezt találtak, amelyet drágakövekkel vertek ki. A piramis közelében templomromot ástak ki s eközben bukkantak a szarkofágra. Egyébként a templom nagy részét is szabaddá tették.*

Amnesztiát kapnak a harcot beszüntető horvát partizánok

Zágráb, január 27.

Pavelics államvezető széleskörű amnesztia-törvényrendeletet írt alá, amely szerint azt, aki a rendelet életbeléptekor a bandák tevékenységében bárhol résztvett és államellenes tevékenységet fejtett ki, nem büntetik meg, ha a törvényrendelet életbelépte után önként jelentkezik bármelyik katonai hatóságnál, tehát ezzel a békés életbe való beleilleszkedésnek bizonyságát adja.

Ilyen eseményekért letartóztatott személyek ellen a közkegyelem életbeléptekor nem indítanak eljárást. Az önként jelentkező személy, *ha életét veszélyeztetve látja, a hatóságoktól családjával együtt az ország bármely részébe való szállítását kérheti.* A hatóságok kötelesek az önként jelentkezőknek minden védelmet megadni és kérelmeiknek megfelelően az ország bármely részébe elszállítani őket.

A rendelet a hivatalos lapban való megjelenésekor lépett életbe, január 27-én.

— **Jelentkezniök kell Belgrádban a 33—36 éves férfiaknak.** Belgrádból jelentik, hogy a német megszálló csapatok parancsnokságának rendelete alapján Belgrádban minden 1908—1911-ben született férfinak összeírásra kell jelentkeznie a munkaszolgálatra való beosztás céljából.

— **A Mép választmányi ülése.** A Mép vármegyei szervezete Kassamindszenten ülést tartott, amelyen Pajor Miklós dr. országgyűlési képviselő és Kedlecz Antal országgyűlési képviselő szlovák nyelven beszélt a kormány nemzetiségi politikájáról.

— **A hegyivadászok a kormányzóné segélyakciójáért.** Meleghangú levél kíséretében 1000 pengő és 65 fillér érkezett az Uj Magyarság szerkesztőségébe. A levél azt adja tudtul, hogy a honvéd hegyivadász zászlóalj tiszthelyettesi kara kormányzó urunk névnapja alkalmából ünnepélyt rendezett a hadbavonult honvédek hozzátartozóinak felsegélyezésére. Az est tiszta jövedelmét küldték be most hozzánk a derék hegyivadászok, akik ünnepi estjüket kizárólag a zászlóalj tiszthelyetteseinek áldozatkész munkájából s művészi igyekezetéből rendezték s ugyanakkor a rendkivül fáradtságos hegyi szolgálatot is mindvégig ellátták. Előadásukon mind a polgári közönség, mind a magasabb parancsnokság részéről kitüntető elismerésben részesültek. Most, hogy a hazafias est teljes bevételét elküldék szerkesztőségünkbe, a legnagyobb örömmel és készséggel továbbítjuk adományukat illetékes helyre.

— **Itt a tavasz!** *Az enyhe időjárás megcsúfolta a januári hónapot: zord hótakaró helyett megjelent a tavasz. Felsőhegyesen kivirágzott a kankalin, az agófű, a tyúkhur, a veronika, a százszorszép, sőt még az árvácska is. Ilyen enyhe télre és ilyen korai tavaszra már több mint egy emberöltő óta nem emlékeznek ezen a vidéken.*

A tangóharmonika kiváló szakemberei és óriási választék **Sternberg** hangszergyárban, Rákóczi-út 60.

— **Behívják Amerikában a nélkülözhető családfőket.** Herabey amerikai vezérőrnagy, az ujoncozási hivatal vezetője, az angol hírszolgálat jelentése szerint Detroitban beszédet mondott és ebben közölte, hogy mindazokat a 18 és 38 év közötti nélkülözhető amerikaiakat, akik Pearl Harbour előtt családfők voltak, be fogják hívni, hogy fedezzék az északamerikai haderő szükségletét 1944 első hat hónapjában.

— **Műsoros családi estet rendez a magyar** görögkatolikus egyetemi és főiskolai hallgatók Vasváry Pál köre 1944 február 2-án, szerdán este fél 6 órakor a központi katolikus kör dísztermében (IV. Molnár-utca 11.) Az esten Haluskay Mimi, Hajdu Anna, Koréh Endre, Szilassy László, Ujlaky László és az egyetemi énekkarok működnek közre. Zongorán kísér Laurisin Miklós, konferál Gál József. A belépődij teajeggyel együtt 5.— pengő, főiskolásoknak 3.— pengő.

— **Fényképpályázat a vöröskereszt munkájának érzékeltetésére.** A „Magyar Vöröskereszt" szerkesztősége pályázatot hirdet közlésre alkalmas fényképfelvételekre, amelyek a vöröskereszt munkáját érzékeltetik. A pályázatra fényképmásolatot is kell küldeni, a kép mérete mellékes. A lap szerkesztősége ugyancsak pályázatot hirdet egy vöröskeresztes vonatkozású esemény leírására, két-három oldalnyi terjedelemben, lehetőleg képekkel illusztrálva. A legsikerültebb pályázatokat díjakkal jutalmazzák. Beküldési határidő február 15.

Házasság

Sziller Katalin és *Ruttka* László dr. szolgabíró január 30-án, vasárnap délután öt órakor tartják esküvőjüket az ipolysági római katolikus plébániatemplomban.

Bonyhai *Hegedüs* Béla és *Hargittay* Veronika házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

Többszáz láda Szicíliából elszállított műkincset árvereztek Newyorkban

Páris, január 27.

A Matin Stockholmból keltezett beszámolót közöl azoknak a műkincseknek a sorsáról, amelyeket Olaszországból Angliába és Amerikába szállítottak. A cikk szerint a világ három leggazdagabb régiségkereskedője — a newyorki Pimpernell, a washingtoni Salauer és a londoni Duveen — karácsonyi meglepetésben részesítették vevőiket Angliában és Amerikában. Többszáz vagyonos ember értesítést kapott, hogy *karácsony előtt megrendezik az első szűkkörű árverést a sziciliai világhírű műkincsekből.* Henry Tailort, a newyorki Metropolitan-múzeum igazgatóját, egy afrikai bizottság vezetőjévé nevezték ki és azzal a feladattal bízták meg, hogy gondoskodjék „az olaszországi történelmi emlékek megóvásáról". Kevéssel utóbb a cataniai székesegyház hires kincsei Newyorkba érkeztek. Ugyanakkor képek, Madonnák, oltárok, szobrok és kéziratok is érkeztek többszáz ládában. Ezeknek a műkincseknek nagyrészét szűkkörű, vagy nyilvános árverésen értékesítették.

Duveen körlevélben közölte vevőivel, a caténiai Szent Ágotta templom műkincseinek árubabocsátását. Ugyanő nyilvánosan dicsekedett azzal, hogy az európai kulturállamok műkincseinek legalább a felét Angliába szállította.

Bestiális gyilkosság tettesét fogták el Nagyváradon

Nagyvárad, január 27.

A Kaszinó-moziban bestiális kegyetlenséggel elkövetett gyilkosság áldozatát találták meg csütörtökön reggel. A nézőtér erkély részén a padló alatt bukkantak rá egy tizennégy-tizenöt év körüli leány holttestére, akinek eltűnését szülei december 7-én jelentették be a rendőrségen.

A rendőrség nyomós gyanúokok és tárgyi bizonyítékok alapján letartóztatta Fekete Béla 28 éves mozijegyszedőt, mert a lakásán végzett házkutatás alkalmával megtalálták a meggyilkolt Bökfi Teréz 14 éves leány télikabátját. A holttest nyakán szintén felismerték azt a sált, amelyet Fekete Béla viselt. Egyébként Fekete Béláról megállapították, hogy a román megszállás idején különböző bűncselekmények miatt többször büntették. A nyomozás még nem fejeződött be.

— Évszázadok óta pihenő vulkán tört ki Argentinában. A Nemzetközi Sajtó Tudósító jelenti: Egyre újabb természeti katasztrófák követik a legutóbbi súlyos földrengést, amely eltüntette a föld színéről San Juan tartományi fővárost. Rio Gallerostól mintegy 25 kilométerre délnyugatra működésbe lépett egy régen kialudtnak hitt vulkán s az egész környéken heves földlökéseket éreznek. Salta tartományban a Medio folyó kilépett medréből és messze területeket elárasztott. Egyes vidékek teljesen el vannak zárva a külvilágtól.

— Párthírek a Mép fővárosi szervezeteiből. A magyar élet pártja VII. kerületi szervezete újjáalakította a VII. kerületi keresztény kaszinót, amelynek díszelnökévé Homonnay Tivadar főpolgármestert, Donáth György és Kosch Béla országgyülési képviselőt, elnökké pedig Farczádi Lázár Jenő miniszteri tanácsost választották meg. A VIII. kerületi szervezetben az ifjúsági, a munkás és a kertészcsoport tartott értekezletet, az iparoscsoport pedig műsoros estet rendezett. A X. kerületben a szervezet vezetősége és a tanügyi csoport tartott összejövetelt. A XI. kerületi szervezet fürdős csoportjában státusrendezési problémákat beszéltek meg. A XII. kerületben a Mátyás királyvárosi keresztény társaskör műsoros estet rendezett. A XIII. kerületben az adózásról tartottak ismeretterjesztő előadást. A XIV. kerületben az ifjúsági csoport kultúrestet rendezett, ezenkívül a női csoport, a kereskedő és a tanügyi csoport is összegyült.

— Baracpálinka helyett sósavat ivott egy férfi. Galambos Benő 32 éves Máv irodasegédtiszt Budapestről sok csomaggal érkezett Dunaldisvarsányba, ahol megkérte ifj. Kakas Lajos vendéglős, engedje meg, hogy egy ötliteres sósavval telt üveget addig elhelyezhessen nála, míg valakit érte küld. A vendéglős a sósavat tartalmazó üveget a táncteremben helyezte el. Később több fiatalember jött szeszeket kérni kölcsön a vendéglőstől, mert egy közeli helyiségben műkedvelő előadást rendeztek. A táncteremből el is vitték a szeszeket, közben egy kereskedelmi iskolai tanuló megfogta a padlóra letett üveget, azt hitte, hogy barackpálinka van benne, ivott belőle és úgy összeégette a torkát, hogy csak többheti orvosi kezelés után gyógyult meg. Galambos és Kakas Lajos vendéglős ellen gondatlanság által okozott súlyos testi sértés vétsége miatt emelt vádat az ügyészség. Az ügyet a pestvidéki törvényszék Csik János dr. tanácsa tárgyalta. A bíróság bűnösnek mondotta ki ifj. Kakas Lajost a terhére rótt bűncselekményben és ezért feltételesen 200 pengő pénzbüntetésre ítélte. Galambossal szemben az ügyész a vádat ejtette. Az ítélet jogerős.

Szinház, Film, Müvészet

Benczúr Gyula centennáriuma

Száz évvel ezelőtt, 1844 január 28-án született Nyíregyházán képzőművészetünk egyik kiválósága, a magyar Rubens: Benczúr Gyula. A század, amely születésétől és a negyedszázad, amely halálától máig eltelt, most már elég távlatot ad ahhoz, hogy tisztábban lássuk e világviszonylatban is kiemelkedő, hazájában pedig korszakot jelző művészegyéniség jelentőségét. Bár a vita művészetéről most sem ért véget, ma már hódolóinak és gáncsolóinak ítéletétől, kortársainak elrajzolásaitól függetlenebbül mérhetjük le értékeit.

Életfolyásáról röviden ennyit: Gyermekkorában Kassán, a Klimkovics-testvérek tanítgatták rajzolni, de már tizenhét éves korában Münchenben kezdi a komoly művészeti tanulmányokat, ahol később a nagyhírű kompozíciófestő, Piloty veszi maga mellé az akadémián, kitüntetőleg kezeli és saját munkáinál is foglalkoztatja. München lesz második hazája és ettől kezdve hírneve a hazai és a külföldi kiállításokra küldött képeinek sikereivel együtt emelkedik. Közben tanulmányutakat tesz Párisba és Velencébe. Nagy tisztesség éri az idegenből jött magyar festőt, amikor kinevezik a müncheni akadémiai tanárává és Lajos bajor király is bizalmába fogadja. Ezzel minden adva volt számára, hogy a német művészet központjában, az Isar-parti Athénben élje le közbecsülésben és alkotó munkában művészéletét. Benczúr mégis másképpen határozott. 1883-ban visszatért hazájába, ahol tanárrá, később igazgatóvá nevezte ki a magyar kormány a mesteriskolán. Magyarország hálás volt Benczúr hűségéért s a tőlünk idegenbe szakadt Munkácsy helyett is elhalmozta nagyszabású megbízásokkal és elismerésekkel. Örökbecsű alkotásaiért, nemzedékeket nevelő művészpedagógiai munkásságáért a sok külföldi érem után itthon is aranyérmet, Szent István-rendet, főrendiházi tagságot és magyar nemességet kapott.

Hogyan kerülhetett a legádázabb művészharcok középpontjába ez a talpig úr és nagy művész, ez a szelíd jó ember, akinek már csak azért sem állt érdekében a művészpolitikában részt venni, mert rengeteg munkája miatt egyszerűen nem ért rá az efélére? De éppen ez volt az őt ért támadások egyik oka. Benczúr Gyulát tenyerén hordozta a kora és ez fájt azon az oldalon, ahol a századelejei stílusharcok enfant terrible-jei, az újítás zászlóvivői álltak a harcot a közönség gúnyos megnemértésével és a hivatalos fórumok közönyével szemben. Benczúr neve jelentette számukra az akademizmust, az elsajátítható festőipart, a hivatalos művészetet. Ha a mai szemmel nézzük azoknak a művészetét, akik Benczúr Gyula pikturáját ilyen jelzőkkel illették, csak elcsodálkozhatunk azon, hogy, művészi törekvéseiket tekintve, milyen jámbor fiúk voltak ezek: jobbára késői impresszionisták, vagy a szecesszió formáit cserélgető dekorativek. Hol voltak még ezek a „modernek" a futurizmus, vagy a szürrealizmus forradalmiságától! Mégis Benczúr volt számukra a céltábla, maga a maradiság, akit a vaskalaposság dicsőít és támogat. Benczúr művészete még a dráma forráspontjára sűrített nagyhatású jeleneteket tekintette eszményének, a képszerkesztés szigorú törvényszerűségét hirdette s a testek térbeliségének plasztikai visszaadására és a részletek rajzának cizelláló pontosságára törekedett, színeiben a zsírosan csillogó helyi színek tiepoloi és rubensi melegségét kereste és szinte a tudós kutatószomjával merült el az anyagok tárgyszerű hűségű visszaadásában. Ezek a klasszikus festői elvek Benczúrnál — Manet és Rodin kortársánál — valóban egyet jelentettek a konzervativizmussal akkor, amikor itthon már a nagybányaiak döngették a művészet kapuit s a műtermi festés helyett a plein air-nek, a nagy jelenetek helyett az intim benyomásoknak s a részletekre bontó rajz helyett a széles festőiségnek követeltek jogot.

Benczúrnak így a művészet e váltókorában a régi oltár papjainak szép, hősi, de hálátlan szerepe jutott osztályrészül. 1920-ban halt meg, de az ő kora már a háború első puskalövésével lezárult. Még egy sisakos önarckép „1914" címen, még egy szomorú, háborús koronázás reprezentáló királyképei — már csak tragikus visszfényei a kiegyezés és a millennium nagy ódafestője művészetének. Utját az elismerés diadalívei övezték, szinte nem is kellett utat törnie. Felemelte a nemzet, amelyet viszont ő emelt fel történelmi festményein. Olyan súlyos páthoszú, ragyogóan színes, a történeti hűség minden kellékével dúsan felszerelt kompozicióin, mint amilyen a Hunyadi László búcsúja, a Rákóczi Ferenc elfogatása és a Vajk keresztelése, amellyel Székely, Lotz és Madarász elől vitte el szép versenyben a pálmát, vagy később a Millenniumi hódolat, amely voltaképpen történelmi ünneppé rendezett óriási csoportarckép — a maga életerejét és hivatását ünneplő nemzetet személyesítette meg a barokk lendületének, pompájának rubensi hőfokán. Életvágy és optimizmus szólal meg idegentárgyú és mitologiai műveiben is, mint amilyen a Bacchansnő, a Mályvák között és a Du Barry, fenköltt szépség és líra vallásos kompozícióiban, mint a mise főrészeit ábrázoló faliképei a Bazilika kupolájában, emberismeret és előkelőség légiónyi portréiban, melyekhez, kezdve a királytól, a magyar közélet színejava ült modellt.

Művészet záróköve, beteljesedése egy művészeti korszaknak, amelyet az ő nagy neve is fémjelez. A múló évek és ez a centennárium bizonyítja, hogy ez a név az örökértékek növekvő fényével fog mindig ragyogni a magyar művészet egén.

Pipics Zoltán

Csajkovszky-est a Vigadóban

Többízben szót emeltünk már zeneéletünk egyoldalú műsorpolitikája miatt s a túlzott, szinte már elfajzott Csajkovszky-kultuszt meg különösképpen ártalmasnak tartjuk. Mégis, ha olyan hivatott karmester, mint Unger Ernő szólaltatja meg az orosz romantikus műveit, nem tartjuk indokolatlannak (persze csak módjával) egy-egy ilyenfajta est megrendezését. Unger Ernő romantikus művészi szemlélete, lobogó vérmérséklete szinte valami önfeledt megszállottsággal merül el ebben a muzsikában. Hevülete így azután igazán szép teljesítményt eredményezett. Sugallatos lendülettel, pompás biztonsággal tartotta kézben a budapesti hangversenyzenekar együttesét, amely önkéntes fegyelemmel és néhány apró zökkenőt leszámítva — dicséretesen egybevágó játékkal követte szándékait. Műsoron a Romeo és Julia nyitányt, a b-moll zongoraversenyt és a hatodik szimfóniát hallottuk. A versenyműt zongoraszólamát Kotányi Erzsi játszotta. (L)

* **Pénteken nyílik a Benczur-kiállítás.** Január 28-án, pénteken déli egy órakor nyílik meg a szépművészeti múzeumban a Benczur Gyula születésének 100. évfordulója alkalmából rendezett emlékkiállítás, amelyet a kultuszminiszter megbízásából Csánky Dénes, a szépművészeti múzeum főigazgatója szervezett. Két nagy teremben összesen 59 Benczur-kép szerepel az emlékkiállításon.

* **Bisztriczky Tibor házassága.** Bisztriczky Tibor, a Zeneművészeti Főiskola tanára, az Európaszerte ismert kiváló hegedűművész február 1-én este fél 7 órakor tartja esküvőjét Lajos Judittal az egyetemi templomban.

* **Operaház.** A mult esztendőben a Falloni felfrissítette Carmenben most új Micaela: Farkas Ilonka mutatkozott be. Lirai szopránja az a fajta hanganyag, amit mindig jóleső örömmel hallgatunk. Rehizelgő melegséggel, egyenletesen szárnyal és valami poétikus zamat teszi vonzóvá. Síma hangvétele, kifejező dallamrajza és biztos zeneisége már az első felvonás kettősében hatásosan érvényesült, a harmadik felvonás áriájában pedig különösen megmutatta rátermettségét. Rendszeres foglalkoztatása esetén, úgy véljük, igen használható tagja lehetne az Operaház együttesének. A címszerepben Németh Anna ezúttal is meggyőzött rendkívüli értékeiről. Laczó István őserejű hangja további csiszolódásról tett bizonyságot és jónéhány előadásbeli finomsággal lepett meg. A „Virágária" első ütemeiben azonban, mint már korábbi előadásokon is, hiányzott a hangadás teljes biztonsága. Jámbor mint érceshangú Escamillo hódított. A csempészek: Szabó Miklós és Maleczky, valamint Kovács Jolán, Komáromi és Reményi jól megfeleltek. A feltünően határozatlanul éneklő Sipos Erzsébet viszont egyre inkább megerősíti felfogásunkat, hogy Frasquita szerepe messze meghaladja képességeit. Egyébként ez alkalommal sem hallgathatjuk el, hogy a dalmű zenei felfrissítése után most már mulhatatlanul szükség lenne a gyökeres rendezői beavatkozásra is. Falloni vezényelt. (l.)

* **Beethoven est a székesfehérvári színházban.** Böszörményi Nagy Béla zeneakadémiai tanár, Báthy Anna, az Operaház művésznője Szohényi Dénes kíséretével jólsikerült Beethoven estet adtak a székesfehérvári városi színházban. A közönség tüntető lelkesedéssel ünnepelte a fővárosi vendégművészeket. Február havában újabb hangverseny előadására kerül sor.

Ma francia-est

vez.: Falloni, közr.: Halper Leppőe, Szfőv. Zenekar. V. ¾7. (Harmónia.)

Hatezredszer énekel szombaton Rácz Vali

Vasárnap este tartja a pesti Vigadóban *Rácz* Vali szenzonestjét, aminek az az érdekessége, hogy a művésznő jubileumot is ül, mert *hatezredik este lesz, hogy estéről-estére egymásután énekel.* Ebből az alkalomból beszélgettünk a népszerű Rácz Valival.

— Játszik-e most filmen?

— Rövidesen kijön a *Majális* című film, amelyben *életem egyik legjobb szerepét játszom.*

— Milyen a szerep?

— *„Természetesen" démont alakítok. Azért mondom, hogy természetesen, mert engem, sajnos, végleg elskatulyáztak démonnak,* mást nem játszhatom, ez a sorsom. De a legutóbbi filmemmel, a Majálissal kapcsolatban nem panaszkodhatom, mert ez komolyan Marlene Dietriches szerep.

— Milyen szerepkörben szeretne játszani?

— Olyanban, amelyben kevés a démonszerűség, *egészséges, frissen pezsdülő vígjátékban például.*

— Ki a kedvenc színésze?

— *Jávor Pál.*

— Színésznőben?

— *Természetesen Bajor Gizi. Ő ma a legnagyobb.*

Majd keserű fintorral teszi hozzá:

— Sajnos, *nem tudok színházba járni,* mert már este 8 órától kezdve énekelek. *Az elmúlt évben egyszer voltam az Operában.* Egész évben csak két nap van, amikor nem éneklek, *nagypéntek és a szenteste.* Igyekszem *könyveken keresztül hozzájutni az előadott színdarabokhoz,* mert nincs alkalmam azokat megnézni.

A „Szilágyi Irma" bemutatója Nagyváradon

Possonyi László sikert aratott színművét most mutatta be a nagyváradi színtársulat. Különös gonddal készültek a bemutatóra, melyen a nagyváradi származású szerző is megjelent. A címszerep eljátszására, mint jelentettük, Putnik Bálint színigazgató Koós Zsófiát kérte fel. A fiatal erdélyi művésznő már több vidéki városban vitte sikerre Possonyi László darabját, s feltünően sikerült alakításáról a helyi lapok most is a legnagyobb elismeréssel írnak. Az egyik váradi birálatban többek között a következőket olvassuk: „A bemutatónak különös érdekessége volt Koós Zsófia vendégszereplése. Kiforrott, egyéni művészete a címszerep minden problémáját tökéletesen oldotta meg. Légiesen törékeny alakja ott lebegett az események felett s egy-egy halk szavával, végtelenül finom gesztusával, drámai erővel fejezte ki az emberi szenvedés minden mélységét." A színházat minden este megtöltő közönség lelkesen ünnepelte a szerzőt és a vendégszereplő Koós Zsófiát, aki egyébként néhány éve, kezdő színésznő korában a váradi színtársulat tagja volt. Az előadásokon megjelent Soós István dr. polgármesterrel az élén a város vezető társadalma.

* **Felvinczi-Takács Alice hegedűművészetében** gyönyörködhetett a rádióhallgató. A kitünő hegedűművésznő évek óta nem szerepelt már nyilvánosan. Kár, mert komoly, érett tudásával, behízelgően meleg, nemes tónusával, bensőséges átérzéséről tanuskodó művészi előadásával közvetlenebb lehetne a kapcsolata a közönséggel — a hangversenydobogón. Aggházy, Pugnani, Scott, Kodály és Zsoltműveket szólaltatott meg nagy érdeklődéssel kísért rádióhangversenyén.

* **Tárlatvezetés Ráfael Győző kiállításán.** Ráfael Győző, a kiváló fiatal festőművész kiállításán a Műbarát-ban (Mária Valéria-u. 12) a fővárosi népművelési bizottság január 28-án délután 4 órakor tárlatvezetést rendez. A kiállítást Domby József dr., az ismert, kitünő esztéta mutatja be a megjelenteknek.

* **Felvétel a művészeti anatómiára.** A Pázmány Péter tudományegyetem anatómiai és tájbonctani intézetében január 29-én délután 5 órakor a művészeti anatómia kérdéséről bevezető előadást tart Pécsi-Pilch Dezső festőművész, képzőművészeti főiskolai tanár „A korszerű művészeti anatómia" cimmel. A most folyó tanév második félévére a művészeti anatómián a felvételek megkezdődtek és február 5-ig tartanak. Felvilágosítások az egyetem anatómiai és tájbonctani intézetében naponta 5-től 7 óráig kaphatók.

* **Lasetzky Rezső gyüjteményes kiállítása.** Vasárnap délelőtt 11 órakor nyilik meg a Müterem Kossuth Lajos-utca 12. szám alatti helyiségében Lasetzky Rezső festőművész gyüjteményes kiállítása. A tárlat február 9-ig tekinthető meg.

* **Négy filmszínház játssza a Sziámi macskát.** Az idei évad magyar filmjei közül még a szokottnál is nagyobb közönségsikere volt a „Sziámi macská"-nak. Nem csoda, hiszen Szeleczky Zitának, a főszereplőnek aligha volt még annyira „testére szabott" szerepe, mint ebben a vígjátékban. Mellette Hajmássy, Bilicsi és Maklári kaptak különösen hálás feladatot a játékban, amelyet Kalmár László vitt a filmszalagra s az azóta népszerűvé vált zenéjét pedig de Fries Károly szerezte. A mulatságos vígjáték csütörtöktől kezdve a Mesevár-, Ujbuda-, Bethlen- és Csaba-filmszínházban folytatja sikersorozatát.

A „festő-Jókai"

Igazi magyar úr volt Benczur Gyula, akinek művészete túlélte támadóit

Benczur Gyula... ez a név már viselőjének életében fogalommá lett, magábafoglalva mindazt, ami a művészet egész misztikus hatalmával, a szépségek egész hatalmas arzenáljával megfogta és még ma is lenyügözve tartja a magyar lelket. Név, amelyhez mindnyájunk lelkében telt, gyönyörű formák, suhogó selymek, megtörtfényü brokátok és puha bársonyok, nagyvonalu, erőteljes pózok, jellegzetes alakok hosszú sora füződik, akik az ő művészetén keresztül részei lettek magyar életünknek, magyar kulturánknak. Az ő neve volt az, amely a művészetet nálunk a legelőkelőbb szinvonalra emelte a legmagasabb körök lankadatlan elismerésének visszfénye ragyogta be egész századvégi és századeleji művészetünket.

Ma, *Benczur századik születésnapjának ünnepén* meghajtjuk lobogónkat e nagy mesterünk előtt, aki *Madarásszal, Székellyel, Munkácsyval, Zichyvel, Lotz Károllyal* együtt kiemelkedő csúcsa volt annak a fellendült magyar művészetnek, amely a mult század dereka óta egy fél század munkájával századok kénytelen mulasztását pótolni. Az a hatalmas galéria, amely e nevekhez kapcsolódik, *örök időkre hirdeti a magyar tehetség óriási fölényét környező népeink művészetével szemben.* És a mesterek közt Benczur a legnépszerűbb a legáltalánosabban elismert.

Nem volt e népszerűség és elismertség ellenhang nélkül, s hazai művészeti viszonyokra jellemző, hogy ma, amidőn zavartalanul ünnepelni akarjuk e nagy mesterünket, ezt csak a méltatlan támadások elhárításával tehetjük, amelyek *életében és halálában érték és még ma is érik.* Ebben a tekintetben legnagyobb szépírónk, *Jókai sorsával* azonos az ő sorsa. El fog jönni az idő, amidőn azoknak a támadásoknak, amelyek e két nagy emberünket érték, teljes hátterét ki lehet teregetni az irodalom és művészettörténet számára.

Abban az időben, amelyet millenáris időnek nevezünk, amidőn Benczur művészete teljében ragyogott, s amidőn *Budavára bevételét megfestette,* kezdett nálunk először felszinre vetődni Páris hatása az eddigi müncheni hatással szemben, s az a szellemi irányzat, amely ezt a párisi hatást helyezte mindenek fölé, mindjárt kezdete pillanatában a legaggresszivebb hangon támadott mindent, ami nem párisi volt. Az ízléstelen támadások középpontjában most a magyarság életével szorosan összeforrt Benczur állott, ugyanugy, mint egy-két évtizeddel azelőtt Jókai.

És e támadások viharában ott állott Benczur nagysága teljében, fenséges nyugalommal, nem véve tudomásul a nyelvöltögető gunyt, s a tudákosság álarca alá rejtőzött lekicsinylést. Lelki nagyságának, művészi igazságának tudatában egy vonalat sem engedett az efemeréletü áramlatoknak, hanem haladt a maga utján, azon az úton, amelyet előtte nem *Cézanneok* és *Picassók,* hanem *Paolo Veronesék, Tiepolók* és *Rubensek* taposták. Bár ezek a régi nagymesterek sokkal kisebb mértékben nyomták rá bélyegüket Benczur művészetére, mint Páris azokéra az epigonokéra, akiknek ideplántált franciasága mellett olyan hallatlan arányú hírverés indult meg, amelynek éle csaknem mindig Benczur és köre ellen irányult. Benczur annak ellenére, hogy Tiepoló és Veronese művészetének reá gyakorolt hatását soha nem tagadta, egyike *legjellegzetesebben egyéni mestereinknek,* akiknek kezevonása azonnal felismerhető, s akinek művészete senkievel nem volna összetéveszthető, legkevésbbé *Pilotyéval,* akinek tanítványa volt. Volt benne valamelyes késői barokkos íz, amely azonban époly önkénytelenül jelentkezett nála, mint Lotznál, s amely *művészete belső indítékaiból következett,* nem utánzási vágyból.

Csodálatos, hogy támadói egyremásra mutatták és mutatják ki művészetének rubensi, tiepolói, veronesei, sőt piloty-i vonásait, mintegy gáncsképen hozván fel e hasonlóságokat, viszont ugyanakkor egeket verő harsoknákkal dicsőítenek mindenkit, aki *Renoirt, Cézannet,* vagy *Van Goghot* plántálta ide a legszolgaibb utánzásokkal, vagy aki trecsentista olaszokat karikiroz. Pedig Benczurt egyszersmindenkorra példának lehet odaállítani művészifiatalságunk elé, hogy *kövessék őt a művészet felmagasztalásában,* komoly művészi meggyőződéséhez való rendületlen ragaszkodásában, a művészet legmagasabb és legnehezebben járható útján haladásában, szerénységében, nagy tudásában és szorgalmában.

Nem volt kávéházi piktor, nem hordott méteres karimáju kalapokat, nagy csokornyakkendőket, *megmaradt magyar úrnak,* a szó legnemesebb értelmében. Magánélete tiszta, nem volt emberkerülő, mint *Székely,* de világfi sem volt, mint *Munkácsy.* Művészi nagysága lépést tartott emberi nagyságával.

Most, amikor centennáriuma emlékünkbe idézi őt, akit soha nem feledtünk és emlékünkbe idézi azt a nagystilü művészeti korszakot, amelynek legjellemzőbb alakjai közé tartozott, meg kell állapítanunk, hogy *Benczur Gyula és művészete túlélte* a támadókat és túlélte azokat, akiknek érdekében támadták. Az utánna jövő generáció nyomába sem tudott lépni sem tudásban, sem nagyvonaluságban. És bármennyit irtak és beszéltek is a párisi imitátorok érdekében, s bármennyire igyekeztek is úgy feltüntetni a dolgot, mintha a magyar művészet csak *Nagybányával* kezdődnék, annak a korszaknak felemelő és szuggesztiv hatása alól, amelyhez Benczur művészete is tartozott, s azoknak a szépségeknek varázsától, amelyeket ő teremtett meg számunkra, ez a nemzet soha nem fog eltántorodni és biztosak vagyunk benne, hogy eljön a korszak, amikor nagyjaink művészete ismét *iránymutató lesz.*

Benczur szelleme él és örökké élni fog!

KAMPIS JÁNOS

Rohamosan halad Dél-Olaszország bolsevizálása

Róma, január 29.

A kommunistáknak gyors előretörését Dél-Olaszországban semmi sem mutatja tisztábban, minthogy Badogliot mind élesebben bírálják és minden bolsevista gyülésen kendőzetlenül a leghevesebben támadják. Az igazi helyzetet abból is fel lehet ismerni, hogy a marsallnak Bariban megjelenő Gazetta del Mezzogiorno című lapja csupán 9.000 példányszámban jelenik meg, míg a Nápolyban megjelenő L'Avanti kommunista lap néhány hónapos fennállása után elérte a 200.000-es példányszámot és ezzel maga mögött hagyta az összes délolaszországi lapokat. Emellett Visinszkij támogatásával több kommunista havi- és hetilapot létesítettek, köztük illusztrált lapokat is, mint aminő az Il Operaio Italiano, az Italia Social és a L'Internazionale. A lapokon kívül a munkásvárosokban egész özönét mutatják meg a szinkronizált szovjetorosz propagandafilmeknek és a tömegek már azért is szívesen látogatják ezeket a pergőképelőadásokat, mert a belépés díjtalan, az angol és amerikai filmek pedig nincsenek szinkronizálva. Visinszkij munkatársai most a Szovjetunió vándorkiállítását készítik elő, amelyet az egész megszállt területen bemutatnak.

A kommunisták Badoglio lemondását követelve bizonyos joggal hivatkoznak arra, hogy az Észak-Olaszországban elkövetett terrorisztikus cselekmények 90 százalékát bolsevisták hajtják végre, míg Badoglionak a fasiszták által ellenőrzött területen lévő hívei beérik a rejtőzködéssel és az angolszász csapatok előnyomulásának kivárásával.

A kommunisták követelései most már nagyon előrehaladtak, Badogliot ezáltal is rendkívül súlyos helyzetbe hozták, hogy azt állítják, miszerint Mussolini kormánya Felső-Olaszországban sokkal szociálisabb és inkább megfelel a munkásság kívánságainak, mint a barii kormány magatartása. Követelik a fasiszta párt tagjai vagyonának elkobzását és a fontos üzemek legalább is oly mértékü államositását, mint az Felsőolaszországban már megtörtént. Ezzel a propagandájukkal kétségtelenül igen kínos helyzetbe hozták az olyan konzervativ érzelmű politikust, mint aminő Badoglio.

A kommunistáknak a tájékoztatásügyi és gazdaságügyi minisztérium átvételére irányuló követelését viszont nem lehet hosszabb időn keresztül figyelmen kívül hagyni. Már most kijelentik, hogy a propaganda rendkívüli radikalizálására törekednek, mert „csak ilyen módon lehet lekűzdeni a Dél-Olaszországban még erősen gyökeres fasiszta eszmekör maradványait." Nem annyira a polgársággal kell törődni, amely esztelen viszályokban elhasználta magát és amelynek ideje már lejárt, mint a városok ifjúságával, különösen pedig a falusi ifjúsággal, — hirdetik a kommunisták. Ezért népnevelési programot dolgoztak ki, amellyel néhány év alatt Dél-Olaszországban meg akarják szüntetni az írástudatlanságot. Gazdasági terveik nem kevésbbé forradalmi mértékűek. Elsősorban a közlekedési eszközöket a víz-, elektromos- és gázjárműveket akarják politikai ellenőrzésük alá vonni és teljes mértékben államosítani. Ezenkívül óriási adókat követelnek a birtokos osztály részére és követelik az azonnal végrehajtandó 50 százalékos vagyonadót, továbbá „a kapitalisták nyomban bevezetendő politikai ellenőrzését", a munkásellenes kapitalista elemeknek koncentrációs táborba vitelét.

A többi propagandista természetű kívánságuk abban jut kifejezésre, hogy valamennyi munkás számára követelik a szovjet-zászló kitűzésének, a szovjet jelvény viselésének, a szovjet himnusz énekelésének jogát minden ünnepélyes alkalommal és más hasonló dolgokat, amelyek világosan bizonyítják, hogy a bolsevista mozgalom máris milyen lendületet ért el Dél-Olaszországban és milyen tanácstalanul áll vele szemben úgy Badoglio kormánya, mint az angolszász megszálló hatóságok.

Igy harcolnak ők...

Szombaton délelőtt a marxistákkal pajtásházasságban élő *Mai Nap* nagy nyilatkozatot közöl egy *állítólagos* jogszigorlótól. Jellemző, hogy a jogszigorló urnak *még a nevét sem irja le,* ami arra mindenesetre *jó,* hogy így — névtelenül és felelőtlenül — több sületlenséget lehet beadni a szájába. A diszkrét névtelenség viszont azért *rossz,* mert így önkéntelenül felmerül az emberben a sanda gyanú, hogy *az állítólagos jogszigorló nem is él,* vagy ha igen, akkor *azonos* azzal az urral, aki a *Mai Nap* számára a riportot írta, a nyilatkozat viszont ott születet a szerkesztő úr pihent agyában, a szerkesztőségi íróasztal mellett és a hírforrás a szerkesző úr *kisujja* volt. Ami természetesen nem zavarta a szerkesztőséget abban, hogy az oktondiságokkal telispékelt riportot hatalmas címmel és hatalmas szenzációként „lovagolja ki".

Mert mit is mond a névtelen és állítólagos jogszigorló? Természetesen szidja a magyar nemzetiszocialistákat. *Ha nem szidná, akkor nem kapna nyilvánosságot ő és nem kapna sordijat, vagy fizetést a riporter.* Nekiereszti hát a fantáziáját és kiszopja a kisujjából, hogy a magyar nemzetiszocialista mozgalom azzal „agitált" az egyetemi ifjak körében, hgy *majd ők választják meg a saját tanáraikat.*

Elolvastuk a cikket és — *nevettünk rajta.* Megszoktuk már, hogy a liberálisok *a legképtelenebb badarságokkal* harcolnak ellenünk.

Mindenki tudja, hogy a nemzetiszocializmus *semmiféle demokratikus választgatást a maga portáján nem ismer,* de azt is mindenki tudja, hogy a tanároknak a diákok által való választását *eddig csak a bolsevikiek kultiválták.* Sok mindent ránkfogtak már, de hogy bolseviki ideáljaink lennének, azt még nem. Nevettünk hát a cikken és nem válaszoltunk rá. *Az is bolond, aki elhiszi,* — gondoltuk és legyintettünk.

Nomád azonban nem azért Nomád, hogy *nyomban készpénznek ne vegye* napilapjának badarságát, el ne higyje, hogy egy jogszigorló *tényleg képes ilyen sületlenségeket mondani,* és hétfői lapjában — amelyik ugyancsak vadházasságban él a szociáldemokráciával, — már erre a „riportra", *mint hiteles helyre* hivatkozással üti ránk a bélyeget: *bolsevikiek vagyunk.*

Te csak mindig írsz...

Ő azonban nem zavartatja magát, mert mostanában sürgős teendői vannak. Már több éve van OLYMPIA gépe, most azonban kétszeresen örül neki, mivel jó írógépet nehezen lehet kapni.

Olympia

örömteli tulajdonosának

OLYMPIA IRODAGÉPEK K. F. T.
BUDAPEST VII., Erzsébet-körút 29

Uj épületet épitenek a Várplébánia számára

Több alkalommal irtunk már arról, hogy a Mátyás templommal szemben, a Szentháromság-utca sarkán egymásmellett álló két házat a főváros megvásárolta és azok helyére a történelmi multu Várplébánia hivatalai számára korszerü stilusban uj épületet épit. A fővárosi Közmunkák Tanácsa azonban nem járult hozzá az épületek lebontásához, hanem csak átalakitásához. A főváros vezetősége ennek értelmében járt el és a már elfogadott tervek alapján hozzákezdett az átalakitási munkálatokhoz. Amint azonban a munkások a vakolat eltávolitásához kezdtek, illetékes tényezők is megdöbbenéssel tapasztalták, hogy a falak rendkivül gyengén állanak, toldottak-foldottak, az évszázadok alatt keletkezett részeket, repedéseket téglákkal, fadarabokkal, gerendákkal tömték ki, egyszóval a falak olyan gyenge állapotban vannak, hogy megerősitésük *sokkal több munkába kerülne, mintha ujjonan felépitenék.* A vakolattól megtisztitott falakat egyébként mi is megtekintettük s az a felfogásunk, hogy *legcélszerübb volna, ha az épületet lebontanák* és amennyiben a Közmunkatanács ragaszkodna ahhoz, hogy az uj épületet a falak régi anyagából épitsék fel a főváros ennek értelmében

járna el. Ez a két épület különben is annyi viszontagságon ment keresztül az elmult századok folyamán, részint a törökök támadása, majd Buda visszavételének napjaiban, hogy teljes ujjáépitése nemcsak kivánatos, hanem korszerü is volna. Ilyen módon meg tudnák oldani a plébánia hivatal irodáinak elhelyezését, de helyet tudnának juttatni a Vár katolikus lakósságának lelki szükségletét szolgáló kultúrház céljaira is.

Itt emlitjük meg egyébként, hogy a vakolattól megtisztitott omladozó falakat megtekintette a Müemlékek Országos Bizottságának több tagja. Ennek következtében minden remény meg van arra hogy ezt a két épületet lebontsák és a főváros ezek helyere uj épület épithessen, mely *ügy külsőségekben, mint belső berendezésében méltó lesz a Mátyás templom előtti tér dicső történelmi multjához.*

Fotókópia, Fénymásolat, RÁD, Andrássy-út 52. (Mussolini-térnél.) Telefon: 116-640.

REVÜPALOTA
Igazgató: HEINEMANN SÁNDOR. Az évad eseménye:
„AUTOMAT OH!"
Látványos revü 12 „gép"-ben. — Premier ma, pénteken! — Előadások kezdete este fél 7 órakor! Vasár- és ünnepnap, hétfőn és szombaton délutáni előadások fél 4 órakor.
Pénztári telefon: 224-064.

GAZDASÁGI ÉLET

Az időjárási viszonyok megjavításával is fokozni lehet a terméseredményeket

Az elmult évtizedekben különösen Nyugateurópában, de általában minden európai államban a terméseredményeket a mezőgazdaságban tulnyomólag műtrágyázással, valamint nemesitett magféleségek használatával érték el. Nyugateurópában az ilyen módon adódó lehetőségeket már csaknem teljes egészében kiaknázták, ugy hogy itt a terméshozamok növelése érdekében egészen új utakon kell járni. Éppen azért Nyugateurópában és Északamerikában felmerült az éghajlat, illetve időjárás befolyásolásának problémája és gondolata, amelyet már a többi világrészben is kisérlet tárgyává tettek.

Ezzel a kérdéssel foglalkozik dr. Walther Schoenichen berlini professzor egyik minap megjelent cikkében, amelyből az alábbiakat is vesszük.

Az éghajlat befolyásolása eleven szélfogók ültetésével történik, fasorok, sövények, vagy kisebb ligetek telepitésével. Az ilyen szélfogókkal kisebb mértékben befolyásolni lehet az időjárást, mert a szélfogók mérséklik a szél erejét és gyorsaságát. Ilymódon a mezőgazdasági művelés alatt levő területeken szélcsendes részek keletkeznek, ahol a szél szárító ereje sem érvényesül és a nedvességnek párolgása a talajból, valamint a növényből lényegesen lassubb. A talaj baktériumai és mikroorganizmusai ilyen körülmények között kedvező életfeltételeket találnak, ugyhogy a talaj a kulturnövények életéhez anyyira szükséges szénsavat elegendő mennyiségben bocsátja ki magából, amelyet a növények, mivel a szénsav a szélfogók között megmarad, könnyen felhasználhatnak.

A szélfogók biztositják a talaj védelmét az Északamerika prérij-n és az Ukrajna sztyeppéin annyira gyakori sulyos por- és homokviharoktól, amelyekkel azonban más területeken is találkozunk. Ahol könnyű, nem eléggé kötött a talaj, nincsen jobb védekező eszköz, mint a sövények, fasorok, ligetek telepitése.

Európában az Atlanti-óceán partján, Bretagnetól Jütlandig, valamint Angliában is már évszázadok óta szokásban van a földeknek körülkerítése sövényekkel és facsoportokkal. Ez a szokás itt ugyanugy, mint az Alpok és Közép-hegység legelőterületein, kezdetben az állattenyésztés előmozditása érdekében keletkezett. Angliában például felismerték, hogy abban az esetben, ha a mezőket fákkal veszik körül, a rétek és legelők fűhozama 15—20 százalékkel növekszik. Schleswig-Holsteinben azt tapasztalták, hogy a rozs terméseredménye a faültetés következtében 12 százalékkal emelkedett. Dániában, Jütland félszigeten a birtokok körülkerítését faültetvényekkel már régóta gyakorolják, és külön társaság alakult erre a célra. A Német Birodalomban a legujabb időben, főként a sövények kérdésének szenteltek élénk figyelmet. Különösen a Birodalom keleti területein van nagy szükség ilyenek ültetésére és ezt már el is rendelték.

Hogy a szélfogók segitségével tényleg jelentékenyen növelni lehet a terméseredményeket, azt a legkülönbözőbb országokban pontos megfigyelések igazolták. Ukrajnában például a szélfogó faültetvények, illetve sövények — különösen száraz időben — óriási jelentőségüek, mert ilyenkor 300, sőt 400 százalékos terméstöbbletet biztositanak, míg nedves időben a többtermelés összehasonlitva a teljesen nyilt steppével, csak mintegy 2—30 százalékra becsülhető. Különösen gabonából, szalmából és napraforgóból, valamint burgonyából jelentékeny terméstöbbletet lehet elérni ilyenódon. Dániában a fa, illetve a sövényültetés révén elért terméstöbbletet mintegy harmine százalékra becsülik. Hazánkban a megfelelő szélfogók alkalmazásával például százszázalékos terméstöbbletet értek el eperben, de egyben siettették is az érést, ami az epertermelők számára további előnyt jelent. Hasonló tapasztalatokra tettek szert Északamerika prériterületein, valamint Kaliforniában is. Igy tehát nem lehet kételkedni abban, hogy a termőterületeknek körülültetése megfelelő fa, vagy bokorcsoportokkal, ha ez szakszerüen történik, és az ültetvények jókarban vannak, alkalmas arra, hogy jelentékenyen növelje a mezőgazdasági termelés eredményét.

Legujabban a giesseni egyetem agrár meteorológiai intézetében végeztek kisérleteket erre vonatkozóan, 120 négyszögméter nagyságú parcellákon, amelyeket kilencven centiméter magasságban nádból, gézanyagokból, vagy cserje ágakból készült szélfogókkal vettek körül és pontosan megállapitották a szélfogók meteorológiai befolyását.

Kiderült, hogy káposztából a nádkerités mögött 57, a gézanyagokból készült szélfogó mögött 92, és a cserjeágakból készült kerités mögött pedig 155 százalékkal nagyobb volt termés míg vöröskáposztából ugyanilyen sorrendben 45, 142, illetve 295 százalékkal! Hasonló előnyös eredményeket értek el a takarmányrépa termelésénél. A legtöbb termést azok a területek szolgáltatták, amelyeket cserjeágakból készült szélfogók vettek körül, mert ezek közelitik meg legjobban a természetes sövények szélfogóképességét. Igy aztán az élősövények nagy értékét a kisérletek is beigazolták.

Tagadhatatlan tehát, hogy Európa legkülönbözőbb országaiban az élősövények, szélfogófasorok és ligetek ültetése révén jelentékenyen növelni lehet növelni a mezőgazdasági termelés eredményét. Európa önellátásának biztositása érdekében tehát ezt az eszközt is mindenütt alkalmazni kell. A háború befejezése után is függetlennek kell maradnia Európának az idegen világrészektől!

Tudjuk, hogy Magyarországon is igen sok a homokos, sőt futóhomokkal borított terület, amelyet csupán nagyarányú sövényültetéssel, illetve szélfogó fasorok vagy kisebb-nagyobb ligetek telepitésével lehet megkötni és termékennyé tenni. Ezeken a homokos és széljárta területeken a minél több fának és bokornak ültetése már csak azért is kivánatos, mert ezek a területek fában általában szegények, ugyhogy a lakosság tüzelőanyagellátásának biztositása is szükségessé teszi a faültetést. A homokos területek gyakran olyan kevés termést hoznak és olyan értéktelenek, hogy függetlenül az erdőknek éghajlatjavító hatásától, erdőtelepitésre való felhasználásukat előnyösebbnek lehet néha mondani, mint hasznositásukat a mezőgazdasági termelés céljaira. A néhány éve elhunyt Kaán Károly ny. államtitkár volt az Alföld erdősitésének egyik legfőbb előharcosa, sajnos azonban, törekvései a gyakorlati életben alig érvényesültek.

Az Alföldön számos helyen még mindig szárított trágyával tüzelnek és cséplésnél a cséplőgépek kazánját nem fával, vagy szénnel, hanem szalmával fütik, ami nemzetgazdasági szempontból egyenesen bűnös pazarlásnak minősithető, mert igy vagy az állatállományt fosztják meg a szükséges alomtól, illetve takarmánytól, vagy pedig a trágya eltüzelése révén a talajt a szükséges tápanyagutánpótlásától. A szikes talajok megjavitása mellett a homokos területeknek erdősitéssel történő megkötése és termővé tétele is elsőrangú agrárfeladat tehát hazánkban.

A terménypiac helyzete az elmult héten (A Köztelek jelenté e)

A termény- magpiacon az elmult héten mérsékelt volt a forgalom. A hüvelyesek közül expresszborsóból adtak el néhány nagyobb tételt pestmegyei és dunántúli feladóállomásokról 60 pengős egységáron. A Viktóriaborsó elhanyagolt. Élénk érdeklődés mutatkozik tavaszi bükköny iránt, amiből a jogositott kereskedők főleg kisalföldi származású árut vásároltak. A termelői kinálat ugyanis főként ebből az országrészből jelentkezett. Baltacimmagból csak néhány tételt kötöttek a Csallóköz vidékéről. Csillagfürtből ugyancsak felvásároltak a Hüvelyesforgalmi Központ által jogositott kereskedők több kocsirakományt a Nyirség vidékéről azonnali szállitásra. A heremagvak közül nyers lucernamagból jelentkezett némi árukinálat. Vevőként a tisztitóberendezéssel rendelkező nagykereskedők jelentkeztek és a felajánlott árut mind megvásárolták.

A különféle termények piacán is csökkenő a forgalom, miután minden cikkben alaposan megcsappantak a fölös készletek. Aránylag a legélénkebb kinálat vadgesztenyében volt, amely cikk iránt az érdeklődés a gyárüzemek részéről változatlanul igen élénk. A felajánlott tételeket emelkedő árakon vásárolták fel és a Felsőtisza vidékéről, valamint a Dunántúlról ajánlott vadgesztenyéért 24—27 pengőt fizettek feladóállomásokon. Szőlőmagot, minta szerint, olajgarancia nélkül, tiszavidéki állomásról 11—12 pengővel kötöttek. Tarlórépából elkelt néhány kocsirakomány 12—12.50 pengő között dunántuli állomásról. A héjasdió árukinálat hiányában üzlettelen. Névlegesen mind az erdélyi, mind a dunántúli származású áru a mult heti árszinvonalon mozgott.

A BIZTOSITASTUDOMANYI TARSULAT KOLOZSVARI VANDORGYULÉSE

A nagysikerü ujvidéki vándorgyülés után a Magyar Biztositástudományi Társulat idei második vándorgyülését február 10-én, Kolozsvárott rendezi d. u. 5 órai kezdettel a Mátyás Király Diákház nagytermében. A vándorgyülés Kolozsvár tudományos és társadalmi életének kimagasló eseménye lesz. Tárgysorozatán dr. Kovrig Béla egyetemi ny. r. tanár, a Ferenc József Tudományegyetem prorektorának „A biztositás társadalomátalakitó ereje"; dr. Fóris László miniszteri tanácsosnak „Biztositási egyesületek és egyesületek a biztositásban" és vitéz dr. Násfay Zoltán, a Gazdák biztositó szövetkezete igazgatójának „Birtokpolitika és életbiztositás" cimü előadása szerepel. A fővárosból a magyarországi tudományos és gyakorlati biztositási élet számos vezetőegyénisége utazik Kolozsvárra, hogy résztvegyen a nagy érdeklődéssel várt vándorgyülésen.

ABESSZINIA GAZDASAGI HELYZETE

Az egyik argentinai folyóiratban megjelent tudósitás szerint *Abesszina gazdasági helyzete az elmult évben igen nyomorúságos volt.* A gazdasági élet az USA és a brit biztosok ellenőrzése alatt áll. Minden nyersanyagot *Angliának és az USA-nak kell átengedni, mig gabonáját a közelkeletre szállitja a Négus országa. Régebben a kávékivitel volt a lakosság jólétének egyik forrása, azonban a britek által megállapitott maximális árak sokkal alacsonyabbak, mint a háború előttiek,* de Abesszináinak bele kell ebbe nyugodnia, mert máshová kávéját eladni nem tudja. Az abesszin termelők helyzetét megnehezíti, hogy *Abesszináinak kell viselnie a kivitellel kapcsolatos biztositási költségeket, amelyek igen magasak.*

SZINHÁZ—MOZIMUSOR

Operaház (7/6): Aida (I. 8.)

Nemzeti Szinház (7/7): Napfoltok (VI. b.).

Kamaraszinház (7/7): Fatornyok.

Magyar Művelődés Háza (7/3): Légy jó mindhalálig (Uj est előadás)

Vigszinház (7/7): A mi kis városunk. (L.)

Pesti Szinház. Egész héten (7/7): Fecske és denevér. Szombat, vasárnap (3, 7/7).

Uj Magyar Szinház. Minden este 7/7 órakor, vasár- és ünnepnapokon d. u. 3 órakor is: Az első.

Andrássy Szinház. Egész héten mindennap (7/7): Vidám kabaré. Vas. d. u. 3-kor is.

Fővárosi Operettszinház. Minden este (6):; vas. (7/3): A királynő csókja; vas. d. e. (11): Latyi Matyi mint Robinson.

Madách Szinház. Minden este (7/7), vasárnap d. u. (1/4), szerdán d. u. (3), Első Anna és Harmadik Károly.

Vidám Szinház. Minden este, vas. és ün. d. u. is: Ballépés jobbra. (7/7. V. és Ü. 7/4, 1/7.)

Revüpalota. Automath oh! Déry, Rév, Kazal. Minden este fél 7 órakor, hétfőn, szombaton, vasár- és ünnepnap délután fél 4 órakor is.

Erzsébetvárosi Szinház. Az utolsó Verebély lány. Operett 3 felv.-ban. (H.: 7/5, 7. Vasárnap: 7/3, 7/5, 7).

Józsefvárosi Szinház. Eső után köpönyeg. Operett 3 felv.-ban. (H.: 7/5, 7. Vasárnap: 7/3, 7/5, 7).

Kisfaludy Szinház. Egy boldog pesti nyár. Operett 3 felv.-ban. (H.: 7/5, 7. Vasárnap: 7/3, 7/5, 7.)

Kamara Varieté. Hétfő, csüt., szomb. (7/4 és 7/7), vas. (2, 7/5 és 7): Női kiszolgálás.

Bábszinjáték (7/7): Toldi.

BEMUTATÓ FILMSZINHÁZAK:

Átrium (T.: 153-034, 154-024.) H.: 7/4, 7/6, 7/8. Sz., V. és Ü. 7/2-kor is: **Tengerparti randevu.** (Pelsőczi I., Pataki J., Dorita Boneva. **Hiradók**

Corvin: T.: 138-988, 339-584.) Mindennap: 3, 5, 7/8. **Tengerparti randevu.** (Dorita Bonewa, **Pelsőczy Irén).**

CSAK FELNŐTTEKNEK!
KÜLÖNLEGES FILMTÉMA!
DILEMMA **Belvárosi** Tel: 384—563

Deák (T.: 121-343, 125-952). H.: 7/2, 7/4, 7/6, 7/8. Vas. d. e. 11-kor is: **Ágrólszakadt úrilány.** (Tolnay, Hajmássy, Mihályi. — **Hiradó.**

Fórum (T.: 189-707.) H.: 7/4, 7/6, 7/8. V. és Ü. 7/2-kor is: **Valamit visz a viz.** 2-ik hétre prol: Vas. d. e. 11-kor: **Lovasok és lovak világa.**

Kaszinó (185-329, 383-102) H.: 7/4, 7/6, 7/8, Sz. 7/2, V. és Ü. d. e. 11, d. u. 7/4, 7/6, 7/8. — **Boldog idők.** (Karády, Ajtay).

Korzó (T.: 18-28-18.) H.: 7/4, 7/6, 7/8. Sz. 7/2, 7/4 7/6, 7/8. V. és Ü. d. e. 11, d. u. 7/4, 7/6, 7/8. **Első csók.**

Nemzeti Apoló (T.: 222-002.) H.: 7/4, 7/6, 7/8. Sz. 7/2. V. és Ü. 11 és 7/2-kor is: **Kalotaszegi Madonna.**

JÁVOR PÁL, EGRI MÁRIA, CSORTOS GYULA egy izig-vérig magyar filmben:
Kerek Ferkó
UJBUDA filmszinház: tel.: 268-999.

Omnia (T.: 130-125.) Előad. kezd.: 7/4, 7/6, 7/8. Szomb. 7/2. Vas. 11, 7/2-kor is: **Makacs Kata.** 2-ik hétre prolongálva.

Rádius: (T.: 122-098, 120-564.) H.: 7/4, 7/6, 7/8. Sz. 7/2. V. és Ü. d. e. 11-kor is: **Cseresznyevirág.** (Pierre Richard Villm, Hayakawa). — **Hiradó.** 2-ik hétre prolongálva.

Scala (T.: 11-44-11.) H.: 7/4, 7/6, 7/8. Szomb., V. és Ü. 7/2-kor is: **Boldog idők.** (Karády, Ajtay).

Szittya (City) (T.: 111-140.) Előad. kezd.: 7/4, 7/6, 7/8. Szomb., Vas. és Ü. 7/2-kor is: **Az asszonyért.** (Raimu).

AZ OLASZ FILMMŰVÉSZET REMEKE:
Borgia Lukrécia
Főszerepben: Isa Pola és Carlo Ninchi
Kizárólag: **Pátria** Filmszinház

Uránia. (T.: 146-046) H.: 3, 5, 7/8. V. és Ü. 11-kor is: **Felejts ha tudsz.** (Hans Moser, Marthe Harell).

UTÁNJÁTSZÓ FILMSZINHÁZAK:

Bariang (422-722). 7/2, 7/4, 7/6, 7/8. Első mérsékelt. **Botrány,** 3-ik hétre prol.

IZGALMAS FILMREGÉNY:
VII.; Rákóczi-út 70. Tel.: 224-443.
DILEMMA
TOLDY Filmszinház

Belcznay-Studió (225-276.) Előad. kezd.: 10, 7/12, 7/2, 7/4, 7/6, 7/8. **Lángoló fiatalság.** 3-ik hétre prolongálva. — Kisérő műsor: **Szines Walt Disney-film.**

Capitol (T.: 134-337.) H.: 7/2, 7/4, 7/6, 7/8. Sz., V. és Ü. 11-kor is: **Carmela.**

Csaba—Savoy (T.: 146-040). H.: 7/4, 7/6, 7/8. V. 11. Sz., V. és Ü. 11-kor is: **Kettesben.** Vas. d. e. 11-kor is.

Duna (Lloyd) (T.: 111-994.) H.: 7/4, 7/6, 7/8. V. és Ü. 7/2-kor is: **Kettesben.**

Kamara (T.: 423-901.) Előad. kezd.: 7/12, 7/2, 7/4, 7/6, 7/8. **Aranypáva** (Páger Antal, Sulyok Mária. 3-ik hétre prol. — **Hiradók.**

Mesevár (Elit) (T.: 114-502.) H.: 7/4, 7/6, 7/8. Vas. 7/2-kor is: **Sziámi macska.** 2-ik hétre prolongálva.

Pátria (T.: 145-673.) H.: 10, 7/12, 7/2, 7/4, 7/6, 7/8. Vas. 11, 7/2, 7/4, 7/6, 7/8. **Borgia Lukrécia.**

Pest—Palace (T.: 221-222.) Előad. kezd.: 7/12, 7/2, 7/4, 7/6, 7/8. **Éjjeli zene.**

TISZTI KASZINÓ

Figyelem! Előadások kezdete: 7/5, 7/7. Február 6-án: **Kettesben.**

Ujbuda—Simplon (T.: 268-999). H.: 7/4, 7/6, 7/8. Hétfőn: 7/2. Vas. és Ün. 11 és 7/2-kor is: **Kerek Ferkó.**

TOVÁBBJÁTSZÓ FILMSZINHÁZAK:

Adria—Admiral. (T.: 353-707.) Előad. kezd. vas ünn. és hétfőn: 11, 1, 7/4, 7/6, 7/8. Hétk.: 7/4, 7/6, 7/8. **Kölcsönadott élet.**

Alkotás. (T.: 355-374.) H.: 7/4, 7/6, 7/8. Hétfőn: 7/2. V. és Ü. 11, 7/2-kor is: **Párisi románc.** — 6-án d. e. 11-kor is.

Budai Apolló. (T.: 351-500.) H.: 7/4, 7/6, 7/8. V. és Ü. 7/2-kor is: **Kölcsönadott élet.** — Vas. d. e. 11-kor: **Kisértet a városon keresztül.**

Glória. (427-521). H.: 7/4, 7/6, 7/8. V. és Ü. 7/2-kor is: **Kölcsönadott élet.**

Körönd—Orient. (T.: 114-926.) H.: 3, 5, 7. V. és Ü. 1, 3, 5, 7. **Kölcsönadott élet.** — **Hiradó.** — Vas. d. e. 11-kor matiné.

Kultur (T.: 188-120) H.: 7/4, 7/6, 7/8. V. és Ü. 7/2-kor is: **Párisi románc.**

Otthon (T.: 146-447.) Előad. kezd.: 7/4, 7/6, 7/8. V. és Ü. 7/2-kor is: **Kölcsönadott élet.**

Ősbuda (T.: 263-165). H.: 7/4, 7/6, 7/8. V. 7/2-kor is: **Kölcsönadott élet.**

Petőfi-Odeon (T.: 423-473.) H.: 7/4, 7/6, 7/8 V. és Ü. 7/2-kor is: **Kölcsönadott élet.** — 6-án d. e. 11-kor: **Tosca.**

Tisza—Eldorádó (T.: 133-171.) H.: 7/4, 7/6 7/8. V. és Ü. 7/2-kor is: **Szűcs Mara házassága.**

Toldi—Rialtó. (T.: 224-443.) Előad. kezd.: 10, 8/12, 7/2, 7/4, 7/6. **Dilemma.**

Turán. (T.: 120-003.) Előad. kezd.: 1, 7/2, 7/4, 7/6, 7/8. **Csavargók.**

Ugocsa—Astra. (T.: 154-422). H.: 7/4, 7/6, 7/8. V. 7/2-kor is: **Varieté csillagai.**

Zuglói (T.: 297-093.) Előad. kezd. 7/2, 7/4, 7/6, 7/8. V. és Ü. 7/2-kor is: **Kölcsönadott élet.**

Belvárosi Hiradófilmszinház: (Tel. 181-244.) **Szomorú keringő** (Jávor P.) — **Téli hadjárat** kulturfilm). — **Rajzos hiradó Benczur Gyuláról.** — **Magyar-, UFA- és Európa-hiradók.** — Folytatólagos egyórás előadások 10—21 óráig.

Hiradó Filmszinház (Erzsébet-krt. 13. T. 222-499.) **Szomorú keringő** (Jávor P.) — **Bajtársunk a kutya** (kultúrfilm). — **Rajzos hiradó Benczur Gyuláról.** — **Magyar-, UFA- és Európa-hiradó.** — Folytatólagos egyórás előadások 10—21 óráig.

KETTESBEN
Simor Erzsi — Páger szenzációs vigjátéka
Csaba Duna Bethlen
Filmszinházakban.
KETTESBEN
— M. F. I. film —

grafikából (természetesen évszámok nélkül), azonkívül minden irónt és pennát fogni tudó grafikus a főtermekben, ez a néhány sorba foglalt szubsztrátuma a rendezésnek. Nagyon jól tudjuk, hogy ilyen óriási és sok tekintetben páratlan anyaghalmaz összehordása milyen keserves és fáradságos munkával jár. Azonban még a legkeservesebb és legverejtékesebb munkáért sem tudunk lelkesedni, ha az a lényeg helyett a lényegtelent szolgálja. Tény az, hogy valóságos kincseket hordtak itt össze. Nagy mesterek rajzai, akvarellek, pasztellek, karcok, metszetek és kakemonók örömteljes perceket szereztek azoknak, akiknek volt idejük sokszor kimenni és az egyes dolgokba elmélyedni. De az a közönség, amelynek kedvéért ez a kiállítás rendeződött, kábulva hagyta el a termeket és sietve iparkodott a szabad levegőre. Nem tudta megérteni, mert nem tudták neki érthetővé tenni. Ez a barnumszerüség a grafikának inkább ártott, mint használt. A kiállítás óriási dimenziói és e hasábok korlátai nem engedik meg a részletes ismertetést és így csak arra szorítkozunk, hogy a legjobb neveket olvasóink emlékezetébe vessük. A magyar grafika retrospektív részében: Munkácsy, Paál, Brocky, Barabás, Zichy Mihály, Gundelfinger, Markó, Ligeti, Lotz, Mészöly, Liezen-Mayer, szóval művészetünk történetének legismertebb nevei szerepeltek. A mai magyar grafika képviselői közül: Lévy Róbert, Olgyai, Kubinyi, Rauscher, Rudnay, Körösfői-Kriesch, Ferenczy Károly, Mednyánszky, Tichy, Rippl-Rónai, Glatz, Katona, Egry, Baránszky, Székely Andor, Konrád, Zádor, Wagner, Góth, Major állítottak ki érdekes dolgokat. Beardsley, Austen Brown, Brangwyn, Dante Rosetti, Burne Jones, J. E. Millais, East, Nicolson, G. Clausen, Cameron dokumentálják az angolok világhírű grafikáját. A németek szintén tekintélyes emberekkel jelentek meg. Wilke, Thomas Theodor Heine, Bruno Paul, Käthe Kollwitz, a Simplicissimus gárdájából. Továbbá Böcklin, Menzel, Lenbach, Leistikow, Liebermann, Kalckreuth, Klinger, Erler, Münzer, Eichler. Az osztrákok csoportjában: Pettenkofen, Segantini és Andri szerepeltek. A franciák kiállítását két óriás: Millet és Manet tették rendkívül értékessé, azonkívül még Steinlen, Jeanniot, Lepère, Besnard, Raffaëlli a kiválóbbak. A norvégeket Munch, a svédeket Zorn, a belgákat Baertsoen, a németalföldieket Jongkind, Israëls, Bauer, Zorn, az amerikaiakat Whistler, a japánokat Hokusai képviselte méltóan.

A Műcsarnok tavaszi kiállítása. A Műcsarnokban ez egyszer egy majdnem harmonikus kiállítást rendeztek. Hogy a harmónia nem volt egészen teljes, az a jury lelkiismeretén szárad, mert ha csak valamivel szigorubban teljesítették volna a jurorok a kötelességüket, akkor nem zavarhatta volna meg a selejtességnek ezt a hihetetlenül idillikus összhangját az a pár kép, amelyben művészet is van. Hogy kik az ünneprontók? Megbélyegzésül ideiktatjuk neveiket. Itt van például báró Mednyánszky László „Siesta"-ja, amely a mester örök frisseségéről tesz tanuságot. Az első teremben Márk Lajos ízlésesen színezett női arcképe, Horthy Béla „Műteremben" című olajfestménye és Pentelei Molnár János munkái keltenek lelki emóciókat, noha Pentelei Molnár naturalizmusa egy kissé konvencionális. A többi tizennégy teremben még a következő értékes dolgokat találtuk: Csók István poétikus hangulatú „Sokácz udvar"-át és Góth Móric „A cirkusz" című átérzett és megértett képét. Hogy ezt a rossz kiállítást mégis annyian látogatták, azt a Műcsarnok vezetősége „A nemzet hódolása a király előtt Magyarország ezeréves fönnállása alkalmából" című panorámafestménynek köszönheti. A bekonferálás sikerült. Másfél százezer látogató. Persze a festőművészet is csak akkor kell a magyarnak, ha van benne sok, sok „vakulj magyar". Bezzeg ha nem a Nemzeti és Országos Kaszinó vezető embereit örökítették volna meg ezen a képen, akkor bizonyára kevesebb koszorut adtak volna, még abban az esetben is, ha a megfestésben művészet is volna. Ennyit a nagy ünneplésről. Ami a megfestést illeti nem új, de érdekes jelenség, hogy a levegőközeg által okozott színelváltozásokat, továbbá a fénytörés révén keletkező színeket Benczur egyszerüen nem veszi figyelembe és tisztán a lokálszíneket rakja fel úgy, ahogy ő ezt annak idején megtanulta. Egy meglehetősen egyenletes szósz által harmonikussá tett csoportok és az egyes alakok idealizált proporciói, a legvégső határokig terjedő részletezés: ez az ő realizmusa. A kép maga színtelen és hatása nem sokkal mélyebb a kolorírozott fotográfia hatásánál. Andrássy Gyula grófnál a fényképszerüségben annyira megy, hogy még a retoucheur fogásait is alkalmazza és ennek a szempontnak, tudniillik a köznapi értelemben vett csinosságnak, teljesen feláldozza ezt az igazán ritka érdekességű arckaraktert. A kelmék megfestésénél erős színpadi realizmust produkál, amely a bársonyt bársonyabbá, a fényest fényesebbé kívánja tenni. A zárt teremben nagy légáramlat lehetett, mivel a zászlók kegyetlenül lobognak. Ezzel a lehetetlenséggel az egész jelenetbe lendületet akar hozni és ennek az alkalmazott barokszerüségnek a logika adja meg az árát. A látás elemi alapigazságait sujtja azzal, hogy a trón lépcsői mögött álló alakok aprólékosabban és nagyobb részletezéssel vannak megfestve, mint az előtérben állók. A számítás arra irányul, hogy a publikum az ő politikai kedvenceit húsz centiméternyi távolságból is kifogástalanul élvezhesse. És ez sikerült is. Soha képnél a „kérem nézze meg a kidolgozást" és a „gyönyörüen van kidolgozva" szólásmódokat többször hallani nem lehetett, mint itt. Minthogy a feladat a maga egészében abszurd, tehát a lélektani megoldás hiányaival nem foglalkozunk. Azonban mindezek dacára erős meggyőződésünk, hogy ezért a képért nagyon hálásak lesznek az utókor emberei, szigorubban mondva a jelmeztanulmányozók, mert ebben a tekintetben ez a festmény mindig megbízható és becses forrásmunka fog maradni, akárcsak az irott krónikák vagy riportok. De miként az irott krónikáknak, riportoknak rendszerint nagyon kevés közük van az irómüvészethez, akként ezt a festett krónikát is mindenha nagy ür fogja elválasztani a festés igazi művészetétől.

A Hét 1909. [illegible]
149. l. [illegible]

A Magyar Képzőművésznők Egyesületének első kiállítása. Uj egyesületek meg szokták mondani, hogy mi a törekvésük, mi a céljuk. A Magyar Képzőművésznők Egyesülete ettől a jó szokástól eltért. És ezt okosan tették. A Nemzeti Szalon termeiben a legképtelenebb dilettantizmus pompázott és a rossz hatást nem tudta ellensúlyozni az a néhány jó munka, amelyet egy pár magyar és külföldi piktorina állított ki. Az egész kiállításdinál az egyetlen dicséretet érdemlő momentum az, hogy a vendég jogát jobban respektálták mint ahogy a Műcsarnok szokta tenni, mivel az elsőemeleti nagy termet a vendégeknek engedték át. A külföldiek közül érdekes dolgokat küldtek: Dannenberg Alice, Hallavanya Emilia, Kempter C., Licht-Graef, Pelling-Hall és Stettler Mária. A magyarok közül Kalmár Elza, Augusztin Mariska válnak ki. Sz. J.

A „HÁZ" MARÓTI-FÉLE „EX LIBRIS"-PÁLYÁZATÁNAK EREDMÉNYE.

A bíráló bizottság: Kriesch Aladár, dr. Czakó Elemér, Telcs Ede és A Ház főszerkesztője.

Beérkezett 100 terv. A bizottság az első díjat nem adta ki. Második díjat nyerte a „Május" jeligés terv, szerzője Szalay Gyula rajztanárjelölt. Megvásároltattak: az „Egyptom" jeligés terv, szerzője Kozma Lajos, „Géza" szerzője Tálos Gyula, „Sólyom" szerzője Remsey Jenő, egyenként 30 koronáért, továbbá a „Little" jeligés terv, szerzője Klein Mór, 20 koronáért.

Felhívjuk a díjat nem nyert tervek szerzőit, hogy terveiket, a pályázati hirdetmény értelmében, a szerkesztőségben vegyék át.

VEGYES

Dekoratív munkák és rekordépítkezések az angol-francia kiállításon. A Shepperd-Bush-i kiállítás számos jellegzetességei közt is páratlanul állnak a gipszből készített dekoratív és figurális ornamentumok, úgy olcsóság, mint tartósság tekintetében. A különböző épületeken látható szoborművek, az impozáns dómok, oszlopzatok és egyéb faragványok úgyszólván a legnagyobb elérhető tökélyt és ügyességet tükrözik vissza ezen a téren. A szobrok, melyek közül nem egy harminc láb magas, a nagy lovas és más csoportozatok, az oszlopok és loggiák körül végigtekerőző virág- és lombfüzérek nem kőből vannak vésve, hanem gipszvászon és fa az anyaguk.

Igaz, hogy ez magában véve még nem ujság, így készültek nagyobbrészt a mi ezredévi kiállításunkon is a dekoratív munkák. Hanem a londoni kiállítás nagy arányaihoz mérten ezek számba sem jöhetnek. Itt megmutatta a dekoratív művész, hogy semmi sincs előtte lehetetlen: legyen egyszerű ornamentum vagy legyenek életnagyságú alakok és hősi csoportozatok — semmi sem igen masszív, semmi sem igen finom.

A módszer igen egyszerű. Mindaz, a mire elkészítésükhöz szükség volt, egy nyers és hevenyészett vázlaton kívül csupán agyag és a művész tíz ujja, egy kis faszerszámmal, mely egyik végén hegyes, a másikon véső alakú. Egyszerű és kisebb vázlat így néhány óra alatt készen állt. Azután zselatinba mintázták s megöntötték, ha pedig az öntvény megszáradt, sellakburkolattal vízhatlanná tették. Természetesen ez eljárás azért a munka finomságához és természetéhez képest módosult néha, amit láthatunk abból, ha az Uxbridge-Rood-i főbejárat fölött álló nagy paizsot összehasonlítjuk a díszcsarnok és más helyiségek finomabb kivitelű ornamentikájával. Tekintve azonban, hogy minden a legrövidebb idő alatt készült, bevégezettségük, kidolgozásuk valóban meglepő tökélyt árul el. A mintázók sokszor panaszkodtak, hogy alig fogtak hozzá az agyagmintázáshoz, már önteni kellett. Gyakran nyolc-kilenc nap alatt kellett végezniök oly munkát, melyhez rendes körülmények között háromszor annyi időre lett volna szükség, hogy kifogástalanul legyen elkészíthető. Sőt a földtől 15—20 láb magasságú fülkékben álló nagy alakoknál nem is lett volna ajánlatos a részletezőbb kidolgozás.

Különösen feltünik mindjárt a francia iparművészeti palota ormán álló szárnyas alak, mely nem kevesebb mint huszonkét láb magas. De még ezt is felülmúlja művészi hatás tekintetében a dekoratív művészetek palotájának hatalmas quadrigája. Ez maga három hónapi munkába került. Ugyanez épületen néhány más szép nőalak is látható.

Mindezek elsőrangú művészek alkotásai s általában 6—8 heti folytonos munkát igényeltek elkészítésükhöz. Legelőször fából dolgozták ki durván a körvonalakat s ezt a favázat aztán többszörös vászonréteggel vették körül, melyet ismét több ízben gipszszel öntöttek le. Azután jött az agyagmintázás, melyről a formát vették s azután gipszbe öntötték. Egy-egy ilyen alak 4—500 koronába került, holott kőből több mint 3000 koronába került volna.

A földmívelési csarnok fődísze egy három nőalakból álló csoportozat, huszonnyolc láb magas s 8—900 koronába került. A gépcsarnokot is néhány igen szép alak díszíti 6 láb 6 hüvelyk magasságban. Azután van két nőalak az oldalfolyosó fölött.

Igen figyelemreméltó artisztikus mű a Canadian-Pacific épületén emelkedő óriási csoportozat, melynek közepén két alak emel egy glóbust. Francia és angol művészek dolgoztak a kiállítás dekoratív munkáján mult nyár óta. Mindössze több mint 200 nagy monumentum és figurális mű, egész csomó fej- és mellkép díszíti a kiállítás épületeit.

Az angol-francia kiállítás az olcsó és könnyű építkezés világrekordját érte el. Mindemellett nem nélkülözi a tartósságot és tűzbiztonságot sem. Szakértők azt hiszik, hogy forralt olajjal vonva be s azután több ízben festve, a fehér paloták negyedszáza-

társulatának elnöki szavát, hogy Benczúr szépen festi a selymet, a bársonyt, a zászlót. Magyarosan, előkelően, zártan, pompával és dísszel, a külsőségnek teljes keretében, végre napirendre térnek.

— Egy hang se a mester igazi kvalitásáról, egy szó se az ő őszinte magyar erényeiről, melyek cselekvéseiben mindenkor megnyilvánultak. Pedig bizony jólesett volna, ha a hivatalos tisztelői az ősz mesternek arról is szereztek volna tudomást, hogy Benczúr alapvetője a magyar művészetnek. Úttörője, harcosa a klasszikus irányzatnak. Szervezője egy gárdának, mely az őszinte, művészi törekvés jelszavával indult nagyvilággá a szélrózsa minden irányába és szerzett dicsőséget a magyar névnek, aki faji szempontokat is tartott szem előtt, amióta ecsetjét forgatja, és aki minden intrika és támadás művészetének lekicsinylése dacára is megmaradt Benczúrnak, karakterirónak.

Te Benczúr! te akadémikus festő, te selyem- és bársonyutánzó, te zászlópiktor, aminek tégedet otthon neveznek. Haladj még tovább a te egyenes utadon, melyen kiküzdötted magadnak oly nagy hírnevedet és amelyen járni tanítottad a te fajbeli tanítványaidat. Hordozd a te „zászlódat" magasan, még soká, a magyar művészet és tégedet igazán megbecsülő és szerető tanítványaid örömére!

Gügyei Nagy Zsiga.

A BUDAPESTI REZSŐTÉRI RÓMAI KATHOLIKUS TEMPLOM PÁLYATERVEI.

Különös érdeklődésre tarthat számot, a mult év legnagyobb tervpályázata nemcsak milliós előirányzata, hanem azon körülmény miatt is, hogy a pályázatra beérkezett 37 pályamű között igen sok a figyelemreméltó.

Az első díjat a zsüri annak a pályaműnek ítélte oda, amelyen a nagynevű mesternek: Lechner Ödönnek a neve áll. A nagy mester most az egyszer egészen idegenszerűt nyujtott, vagy talán igaz az, amit lépten-nyomon hallani a tervet szemlélő szakemberekről, hogy a nagybeteg mester munkáján sokat dolgozott Vágó építész, akinek fivére a bírálóbizottságnak tagja volt? Vágó maga keleties irányával modernnek mondható ugyan, de semmiesetre sem magyarnak; és ezt kell erről a tervről is mondanunk. Eltekintve azokról a belső fogyatkozásokról, amelyek az istentisztelet szempontjából nagy hátrányai a tervnek — pl. a szentélynek végtelenül szűk volta stb. — a külseje a maga nyugtalan kupolacsoportjával, bizánci és román elemeknek különleges összepárosításával nem mutat katholikus

Aztán tanára lett a münchení Akadémiának. Fényes, nagy jövő állott előtte, akinek ecsete arcképfestéssel százezreket kereshetett volna. Be is rendezkedett már német művésznek, s valamelyik tóparton álló fényes villája mérföldmutatónak látszott a nagy gazdagság útján. S ekkor felajánlotta neki hazája, hogy jöjjön haza a magyar művészet tanitómesterének. Fizetése, az nem lesz sok. de hatásköre, az igen, s az egész fejlődő magyar festészetre rányomhatja a saját bélyegét. S Benczúr egy percig se habozott. A haza hívta, s ő engedelmeskedett. Azóta itt él közöttünk. Alkotásai nekünk szólanak. Zsenijének atomjait szerteszórja tanitványai között, s csodálatosképen a művészete még se kopik meg. Mérhetetlen tudását a szeretetreméltó mester olyan szerény modorban oktrojálja rá tanitványaira, hogy szinte ezek érzik nagyobb tehetségnek magukat a mesternél. Benczúr pedig közben tanul, egyre tanul. Kosztüm-tudása talán a Matejkoéval vetekedik s a históriai régészetben úgy elmerül, akár Mentzel Adolf. „A Budavár visszavételé"-ben legméltóbban mutatta be nagy tudását, Talán pózoló egy kicsit a felfogása a képnek, talán túllármásak a színek, de korhűség, tudás tekintetében egész iskolája a komoly művészetnek. Legutolsó alkotása a „Milleniumi országgyűlés", s ennél a kötött kompozíciónál a portréista Benczúr ragyog megint, soha nem hanyatló fényében.

Igaz hódolattal teszünk le mi is ahhoz a hetven szál rózsához a lábai elé egy zöld ágat, hálánknak, elismerésünknek szimbólumaként.

b. ny.

A MESTERHEZ.

Páris, 1914 febr. 17.

Otthon ünnepelnek egy embert, akiről csak annyit tudnak, hogy híres festőművész és hogy legnagyobb sikert a drapériafestésben — a selyem-, a bársony-, a zászlófestésben érte el. Azt is tudják róla, hogy immár hetven éves, hogy harminc éve direktora az állami Mesteriskolának, hogy ötven éve kiállít a Pesti Műcsarnokban és hogy ma is egészséges, munkaképes ember. Gratulál neki levélben a király, sürgönyileg üdvözli a trónörökös, díszülést rendez a Képzőművészeti Társulat válogatott választmánya és bankettet rendez számára a politika vezérembereinek „cercle"-je — távol tartva mindenki mást — díszmagyart, frakkot ölt minden épkézláb ember, mely valamelyik előkelő állást tölt be, és gratulál, gratulál a nagy és halhatatlan mesternek, a díszszónoklatok elhangzanak, a kézszorításoknak vége, mindenki megtette kötelességét, még a lapok is, elmondják, megerősítik a művészet

kivitele, ha férfit ábrázol, gyöngéden bájos, ha nőt. Emlékezünk a Tisza Kálmán arcképére, vagy a Károlyi Alajos grófnééra? Kétségtelen, hogy Benczúr sok, nagyon is sok súlyt fektet arcképeinél a külsőségekre is, de anélkül, hogy ezzel a mindig dominálo arcnak hatását rontaná. Másként dolgozott Lenbach, alig egy-két vékony, átlátszó szint tett fel az arcra, s a szemek dominéltak csupán, csak ezeket a szemeket láttuk, s olyan mindegy volt, hogy milyen ruha födi a konturokkal vázolt testet. László festési modora szintén más. Ő szinte erőlködik azon, hogy a képe változatosnak lássék. De másként fest a modern arcképfestők legtöbbje. Ők már a szemet se festik meg, s Lenbachot csak a ruha megfestésénél követik. Csoda-e, ha a kiállításokon a látogatók két csoportra oszolva állanak meg a Benczúr arcképei előtt. Az egyik előre lép, hátravonul, s bámulva nézi, hogy mennyire plasztikus a kép. A ráncok is megvannak rajta, becsületes művészettel csinálva, a szakáll is valóságos szőrszálakat ábrázol. Susog a selyem, zizeg a bársony, cseng az ékszer a képen. A másik csoport meg úgy tesz, mintha nem is nagyon érdekelné a Benczúr művészete. Inkább úgy áll, mintha a szomszéd képet nézegetné. Csak úgy oldalról pislog rá a mester portraitjára. Amikor a szeme véletlenül összetalálkozik a másik oldalon álló alakkal, akkor szánakozva legyint egyet a kezével. A másik lemondóan bólint egyet, s bánatosan lehajtja a fejét. Ezek a modern fiatal művészek, akik szánakoznak Benczúron. Vajjon eszükbe jut-e ilyenkor, hogyha talán az egész gárdát összegyúrnák se lehetne belőlük annyi tudást kisajtolni, mint amennyi a szegény lesajnált Benczúrban van.

Ő még Pilotynak a tanitványa. A Lenbach, Makart, Lietzenmayer, Wagner, Lefregger iskolatársa. És ezek mind megtanultak valamelyes rajzolást, komponálást, színezést. Hiába, csak jó volt a Piloty iskolája. Kivált azért, hogy olyan művészeket nevelt, akik felülmúlták a mestert. Ez a legnagyobb bizonysága éppen az ő nagyságának. Észrevette, hogy kiben milyen képesség pihen. Benczúrból is kilátta, hogy nagy művész válhatik belőle. „A vizbefúlt balatoni halász", a húsz éves művész első alkotása megragadta az öreg mestert, s az ő megbecsülhetetlen oktatása látszik már meg a „Hunyady László búcsúján". Művészete aztán a tetőpontját a „Vajk keresztelésé"-n érte el, amely a világ első remekei között követel helyet magának. Száz év mulva talán már első büszkesége lesz a mi múzeumunknak. A bravúros színpompa, amely elömlik ezen a képen, sehol sem üres, sehol sem kiabáló. Egyszerű, tiszta kompozíció, az arcok jellemző ereje, a méltóságteljes mozgalmasság, meg nem becsülhető nagy tulajdonságai ennek az alkotásnak.

Mennyivel másként tudta ünnepelni Németország és a német császár a 80 éves Mentzelt! Díszpolgára lett Berlinnek, s titkos tanácsosa excellentiás címmel a császárnak. No, de bizton reméljük, hogy mindezt el fogja érni Benczúr is, aki annyi sok mindenben hasonlít amúgyis a nagy német mesterhez, a 80-ik születése napján.

Nálunk olyan ritkán jár ki művészembernek ünnepeltetés! Nem azért, mert sikereikkel, vagy életkoruk hosszúságával nem szolgálnának reá. Nálunk kitüntetések, címek, rangok, országraszóló jubileumok csak azoknak dukálnak, akik a pénzügyekben tényezők. Az arisztokrácia legújabb rétegeiben van-e tudós, író, művész? Elégedjenek meg a művészek azzal, hogy holttestükre reáborul majd a Munkácsy-lepel, s a főváros ezzel az alkalommal mecénás lesz velük szemben is: díszsírhelyet juttat nekik a Kerepesi-temetőben. Esetleg majd a szoborbizottság is megalakul, hogy egy pár név állandóan szerepelhessen az újságokban, s ha majd Munkácsinak, meg Jókainak meglesz a szobruk, akkor majd várhatják a többiek is, hogy a sor reájuk kerülhet. Vannak azonban olyan nagyjaink is, akik nemzeti hálában sem életükben, sem holtuk után nem részesültek. Szegény néhai jó Székely Bertalan, te vagy a tanú reá!

Hogy Benczúr mégsem jutott egészen az ő sorsára, azt talán nem is csupán a nagy kvalitásának köszönheti, hanem annak is, hogy ellentétben Székelyivel, aki az életben a rideget szerette játszani, Benczúr mindenkor a legszeretetreméltóbb ember. Olyan az életben is, amilyen a művészetben. Csupa szín, csupa báj. Egy-egy bókja, mondása, zseniálisan odavetett színfolt, a legdrágább brokátnak lazuros csillogása.

Talán nem is jó ez a hasonlat, de önkénytelenül egymás mellett látom Benczúrnak, az embernek és a művésznek, ezt a két legjellemzőbb tulajdonságát. Egyiket sem tagadja meg soha, semmi körülmények között. Műtermében gyakorta megfordult Erzsébet királyasszonyunk, a király, főhercegek és más nagy urak, s a mester éppen olyan közvetlen ilyenkor is, mint amikor a dolyáni kúriájában fogadja látogatóit. Itteni műtermében is elpusztíthatatlan jókedvével kalauzolja a vidék intelligenciáját, készen mindig a kellő korlátok között tartott pajkosságra, s az epreskerti mesteriskola híres szép atelierjében is eltünik a gond ránca az uralkodók homlokáról, ha Benczúr mesternek ülnek modellt.

A Benczúr műtermét megtekinteni, minden előkelő külföldi látogató programmjában benne van. S a mesternek mindig van egy két félig kész alkotása, amelyekben gyönyörködhetik a szem. Ha egyéb nem, egy-egy portrait. Amelyik reprezentativ színes műdarab, s hasonlatosságban utólérhetetlen, mert a mester belelopta a vásznon levő arcba a lelket is. Előkelő a beállítása, díszkrétek az arc tónusai erőteljes a

lehet teljesen kimosakodni. Mindig tapad valami a sárral való megdobálás után az emberen, s lehetetlen mindenkit meggyőzni, aki elolvasott egy rágalmazó cikket, hogy annak minden betűje koholmány, felületesség, vagy rosszakarat. „Valaminek kell lenni a dologban" — sugja az emberrel veleszületett eredendő bűn. S aki bátran, emelt fővel járhatna embertársai között, az kénytelen megérezni valakinek a tekintetéből, hogy az ő megjelenése valamit juttat annak az embernek az eszébe, amit ő soha el nem követett, de ami benne állott az újságban. Amit egy rosszakarója irt, ami ellen nem tud védekezni, amit nem tud megtorolni. Legyen köteles a sajtó dísztingválni a között, hogy mit közölhet, mit hozhat nyilvánosságra. Gyakoroljon előleges cenzurát, értesülései helyességeért vállaljon felelősséget, s vállalja a büntetést is, ha az ártatlanul megtámadott be tudja bizonyitani igazát. A törvény védi a női becsületet, nem enged bizonyitani ilyen esetekben, de a sajtóig, alig ért el idáig a keze. Ha a sajtó méltóan fogja fel nagy hivatását, ne vegye zokon a törvénynek ebben az irányban való kiterjesztését.

Sajtótörvényt veszedelmes hozni, de szükség van reá. Mert a sajtó nem hozott be törvényt önmaga ellen, vagy legalább is igen sok esetben nem tartotta be ennek a paragrafusait. Egyetlen egy szó elég volna törvénykönyv helyett: a tisztesség. De hát gyermekek vagyunk még, nem felnőttek, s nem tudjuk mindannyian ennek a szónak a teljes értelmét. Nem érezi meg mindenki, hogy mikor ütközik bele ebbe a kőszíklába, amelyet a leghatalmasabb uralkodó sem képes megingatni, de egy hitvány suhanc játszva feldönthet. El fog jönni kétségkivül az az idő, amikor általánosabban ismert fogalom lesz ez a szó, s akkor önmagától meg fog szünni minden intézkedése a törvénynek a sajtó ellen. Meg is kell szünnie, mert bün volna fenntartani bármi korlátot akkor, ha a sajtó képes lesz önmagát fegyelmezni.

Aztán attól is sok függ, hogy a tisztességnek a fogalmát menynyire terjesztjük ki. Egyik ember úgy itél, hogy egy tett már belenyúlt a határokon belül, a másik pedig nem látja az összeütközés tényét. Pedig egyiküknek a korrektségéhez se fér szó, csak az egyiknek a lelkülete finomabb atómokból alkotódott. Attól még messze vagyunk, hogy az ilyen legérzékenyebben dísztingvált árnyalatokat akarnánk rákényszeriteni a sajtóra. S a törvény, amelynek ollója nyesegette a fattyúhajtásokat, ne is legyen becsületi kódex, hanem erőskezü megtorlója a visszaéléseknek. Ha a tisztességes társaságban megkivánunk bizonyos tónust, kivánjuk meg ugyanazt a sajtótól is, mert hiszen ez is ott van mindenkor a társaságunkban, egy percre alig tudjuk nélkülözni, hölgyeinknek, gyermekeinknek állandó szórakoztatója, amelynek a szava éppen úgy késztethet javulásra, mint a nemesbülésre s megromlásra egyaránt, s éppen azért, mert sokkal szabadabban beszélhet, mint egy velünk szemben ülő embertársunk.

Egyik államférfiunk foglalkozott napjainkban a sajtóval. S ennek az államférfiúnak elég morális bátorsága volt felvetni azt a kérdést, hogy helyeselhető-e az a sajtó részéről, hogy bizonyos pénzeket fogadott el olyan helyről, amelyet általában mindenkor támadni szokott,

mint erkölcstelen, a rossz szenvedélyeket ístápoló intézményt. Ez a vád annál ríkítóbb volt, mert a napi sajtónk csaknem minden orgánuma ott volt a pénzeket nyugtázók között. Miért fogadták el a nehéz ezreseket a lapok? Ajándékba? Alígha. Ellenszolgáltatás fejében? Nagyon valószínűleg. És mi lett volna az ellenszolgáltatás? Amit egy játékbanknak a humanista, erkölcsös, erkölcsbíró sajó tehet. Az a sajtó, amely erkölcstelennek tartja a hazárdjátékra való csábítást. Legjobb esetben is annyit kellett elvállalnia a nyugták ellenében, hogy a játékbank közleményeinek, reklámjainak helyet fog engedni a megfelelő hasábokon. És mi, s velünk talán némelyek úgy érezzük, hogy itt már a tisztesség birodalmába való bizonyos betörés történt. De állhat ez az úgy még rosszabbul is. Abban az időben, amikor a pénzen való mohó osztozkodás történt, a játékterem még nagyon messze volt a megnyitástól, s nem volt aktuális bizonyos reklámcikkeknek az elhelyezése. Mit kívánhatott hát a nagy pénzzel dolgozó társaság a szegény becsületes sajtótól? Akik rossz indulattal vannak a napisajtó iránt, azok készek volnának azt mondani, hogy bizonyos irányú mérsékelést, hallgatást várt a lapoktól a pénztadó. s azt kérte volna talán, hogy éppen azon időben, amikor a koncesszió kiadásának az ideje volt, ne csináljon hangulatot agitációs cikkekkel az engedély megadása ellen. Sokan talán vissza is emlékeznek arra, hogy a lapok hangja az előbbeni idők erős tiltakozásához képest gyengébb, udvariasabb is volt, vagy talán egyesek éppen el is feledkeztek erről a sokat hánytorgatott intézményről meg is emlékezni. Így emlékeznek némelyek, de hát bizonyára rosszul, s autoszuggesztió az egész. Mi nem hiszünk benne, hogy így történt volna a dolog. Mi csak, nem is erre az esetre vonatkozólag, azt kérjük a sajtótól, hogy írja fel minden lap az ajtaja fölé nagy betűkkel ezt a szót, hogy: „Tisztesség", s akkor talán sok gyanusítástól meg fognak szabadulni a jövőben. Mert hát hiába, nem felesleges azt a szót mindig szemünk elé idézni. Tudjuk, hogy meg fogunk halni, s azért a bölcs karthausiak mégis mindig azzal köszöntik egymást, hogy: Memento mori!

ny.

IRODALOM · MŰVÉSZET

BENCZÚR GYULA.

A magyar festőművészet ezidő szerinti vezérének jubileumát ünnepeltük. Hogy hány éves, az olyan mellékes! Nála, aki már régen átlépte a halhatatlanság küszöbét.

Azon kezdjem-e, panasszal, hogy az ünnepség, amelynek keretében ez a jubileum lefolyt, nem volt eléggé fényes, impozáns, méltó az ünnepelthez és méltó az ünnepelőhöz. Méltó egy Benczúrhoz és méltó a magyarhoz, amelyik ismeri a hálát a saját nagyjaival szemben is.

A Cél 1914.

Benczúr Gyula (1844–1920)

Az utókor róla beszélve, mint a pilotyzmus legfiválóbb magyar képviselőjéről. Kétségtelen, hogy bizony müncheni

tartózkodása alatt sokat tanult Pilotytól, különösen ami a technikai készséget illeti. Történelmi kompozícióinak lényegét, a heroizmust, azonban fölösleges Piloty üres színpadiasságából származtatni. A heorikus vonás lelki alkatának veleszületett sajátsága volt és legelső művészi élményei is ezt a sajátságot erősítették benne. Már diák korában rajongott a Geiger-féle rajzokért. Ő is úgy látta a nemzeti mult alakjait, mint a bécsi művész: olimposzi magaslaton, heroikus pózban. Első mestere, Klimkovics Ferenc, buzgón ápolta benne ezt a naiv és korszerű felfogást. Mikor aztán Münchenbe került, őt is elbódította a francia-német romantikus történeti festészet hatásvadászó páthossza. A józan magyar lelkiség azonban Benczur elé is hamar korlátokat állított. A heroikus lendület ezután sem lanyhult el benne, de sohasem fajult bombasztikus szavalássá. Már első történeti képeit, a »Huynadi László búcsú«-ját és a »Rákóczi Ferenc elfogatásá«-t őszinte, lélekből fakadó érzelmesség hevíti, A drámai lelkesség nem merevedik mesterkélt színészkedéssé. Ami pilotyzmus még van ezeken a képeken, elsősorban a ruhák és egyéb külső rekvizitumok kolorizmusában, azt Benczur már jobban csinálja, mint maga a mester. Benczur selyme és bársonya túlragyogja Pilotyt. Ez az egyetlen kapcsolat közöttük. Ami pedig Benczur fény- és árnyék kezelését illeti, ebben sokkal közelebb jut a természet inspirálta stilizáláshoz, mint Piloty az ő szinpadi reflektorfényeivel.

»Vajk keresztelését« még Münchenben festette (1875-ben), de már kialakultan mutatja azt a stílusát, amelyhez élete végéig hű maradt. Ez a stilus az ünnepélyes történeti stílus. Benczur, ellentétben a müncheni mesterrel, nem hátborzongató rémtörténetek megörökítésében látta a történeti mult fölidézésének helyes módját. Az ő történeti szemlélete annak művészi kifejezésére törekedett, hogy a történeti ábrázolás csodálattal vegyült tiszteletet keltsen a nézőben. Az ilyen szempontból választott történeti jelenethez jobban illenek az optimizmust árasztó és érzéki gyönyört keltő színek, mint Piloty rémdrámáihoz. A »Vajk keresztelésé«-n a színek ugyanazt fejezik ki, mint maga a jelenet: ünnepélyességet, pompát. A szineknek és a lelki tartalomnak ilyen egymást támogató hatásáról Pilotyéknak fogalmuk sem volt. Ehhez hasonlót legföljebb a régi velencei festőknél találunk, vagy Rubensnél. Ha tehát keressük azt a művészi atmoszférát, amelyben Benczur természetlátása kifejlődött, úgy ezt semmiképpen nem találjuk a németek művészetben, hanem Velencében és Rubensnél. (11 tábla)

Az ünnepélyes történeti ábrázolás hatásos alkotása a »Budavár

Balás Piri L.: A m. tört. festészet a 19. sz.-ban. BP. 1932. 57–58. l.

Benczur Gyula

visszavétele« is. Eszményítés és realizmus kiegyenlített vegyülete, tobzódó anyagfestés és meggyőző lélektani ábrázolás, történelmi hűség és fölfokozott, lüktető élet: azok a sajátságok, amelyek ezt a művet az egész magyar történeti festészet egyik remekévé avatják. Olyan művészi alkotás, amelyen a művész teljesen elérte azt, amire törekedett. Grandiózus illusztráció, a festészset illusztráló eszközeinek kimerítő alkalmazásával. Az életkedv derűs világnézetének történeti távlatba való vetítése. A művész célja: megdobbantani a szíveket annak láttára, ami fölemelő, lelkesítő, élet-növelő a történeti multban. Duzzadó élet az arcokon és izmokon, ragyogás a ruhákon és a fegyvereken, tettrekészség a mozdulatokban: a néző együtt hevül a jelenet szereplőivel. Ezt a vele-hevülést akarja a művész elérni és el is éri.

Hogy Benczur intimebb történeti ábrázolásra is képes volt, bizonyítja az Ernszt Múzeum Mátyás-képe, amely a nagy reneszánsz királyt, Beatrix társaságában, tudósai közt ábrázolja. A vázlatos festői kidolgozás ellenére a kép lelki tartalma is teljesen érvényesül. A benczuri ünnepélyesség itt megenyhül. A király és a királyné ugyan magasabban ül, mint a humanista-tudósok, de azért tisztán érezzük, hogy itt a fejedelem válik alattvalójává egy még nagyobb fejedelemnek: a tudásnak.

Benczur Gyula az utolsó nagy egyéniség a magyar történeti festők sorában. Történeti szemlélete épp annyira a sajátja, mint Madarászé, Lotzé és Székelyé. E művészek mindegyike a maga egyéni történelmi szemléletét adta a zseni önkényes formáló erejével. Madarász a lélek belső, elfojtott tragédiáját öltöztette történelmi köntösbe. Lotz szertartásos szimbolikával idézte a multat. Székely dekoratív látomássá alakította. Végül Benczur alkalmat talált benne arra, hogy rajongó életörömét impozáns keretbe foglalja.

Benczur történelmi kompozíciói:

Hunyadi László búcsúja, 1866.
Rákóczi Ferenc elfogatása, 1869.
Vajk keresztelése, 1875.
Budavár bevétele, 1895.
A Királyi Vár Mátyás-ciklusa (befejezetlen).
A milleniumi hódolás, 1909.
Mátyás bevonulása Budára, 1914.

1021

Д. Бенцур. ЧИТАЮЩАЯ ЖЕНЩИНА. 1875.

Венгерская национальная галерея.

В УИПЕШТЕ. 1959.
Венгерская национальная галерея.

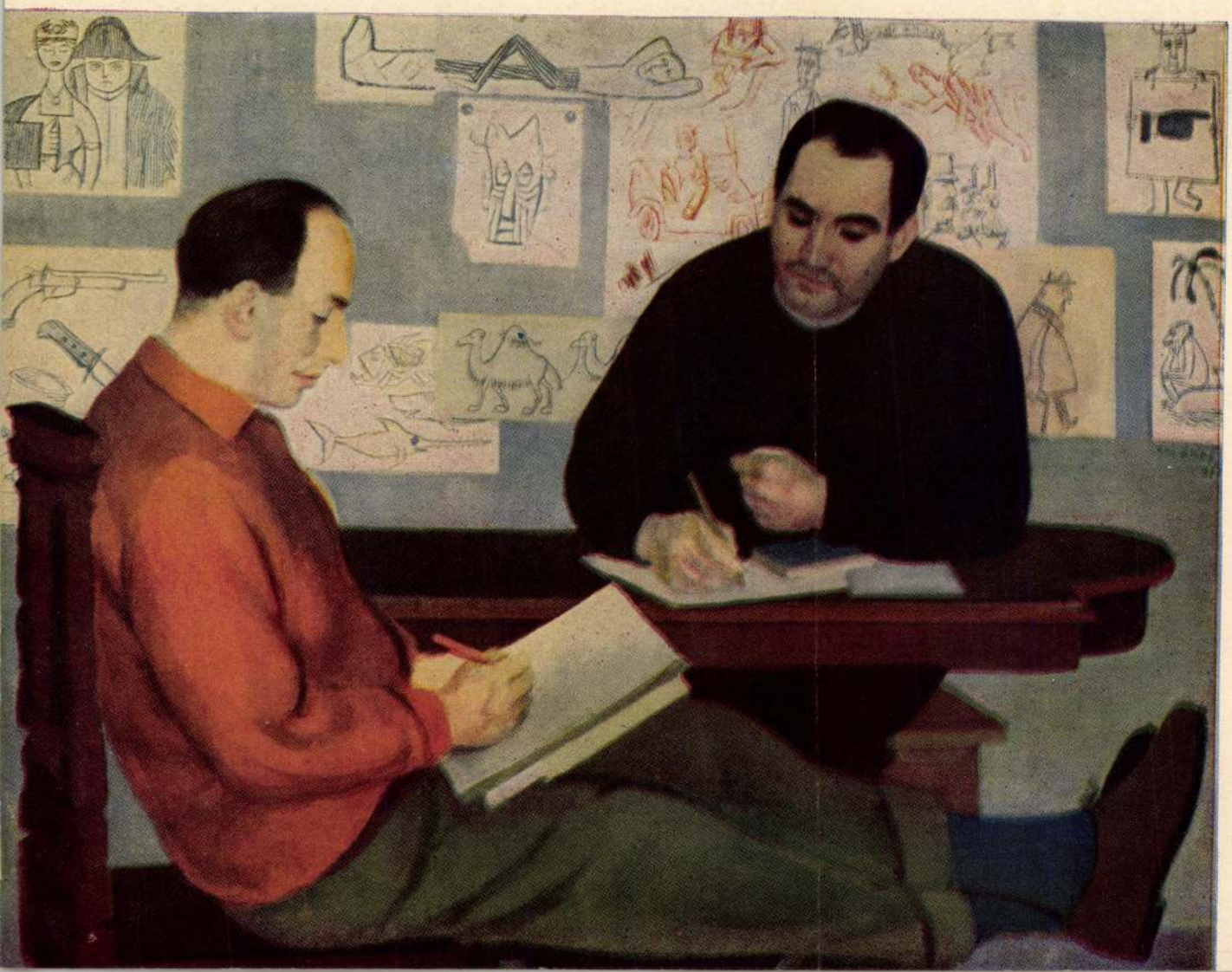

И. Мачаи. ДВА КАРИКАТУРИСТА (КАЙЯН И ХЕГЕДЮШ). 1960.
Венгерская национальная галерея

Benczúr Gyula

Nemzeti Ujság
Egész mell.
1938. dec. 25.

[redacted]

[redacted]

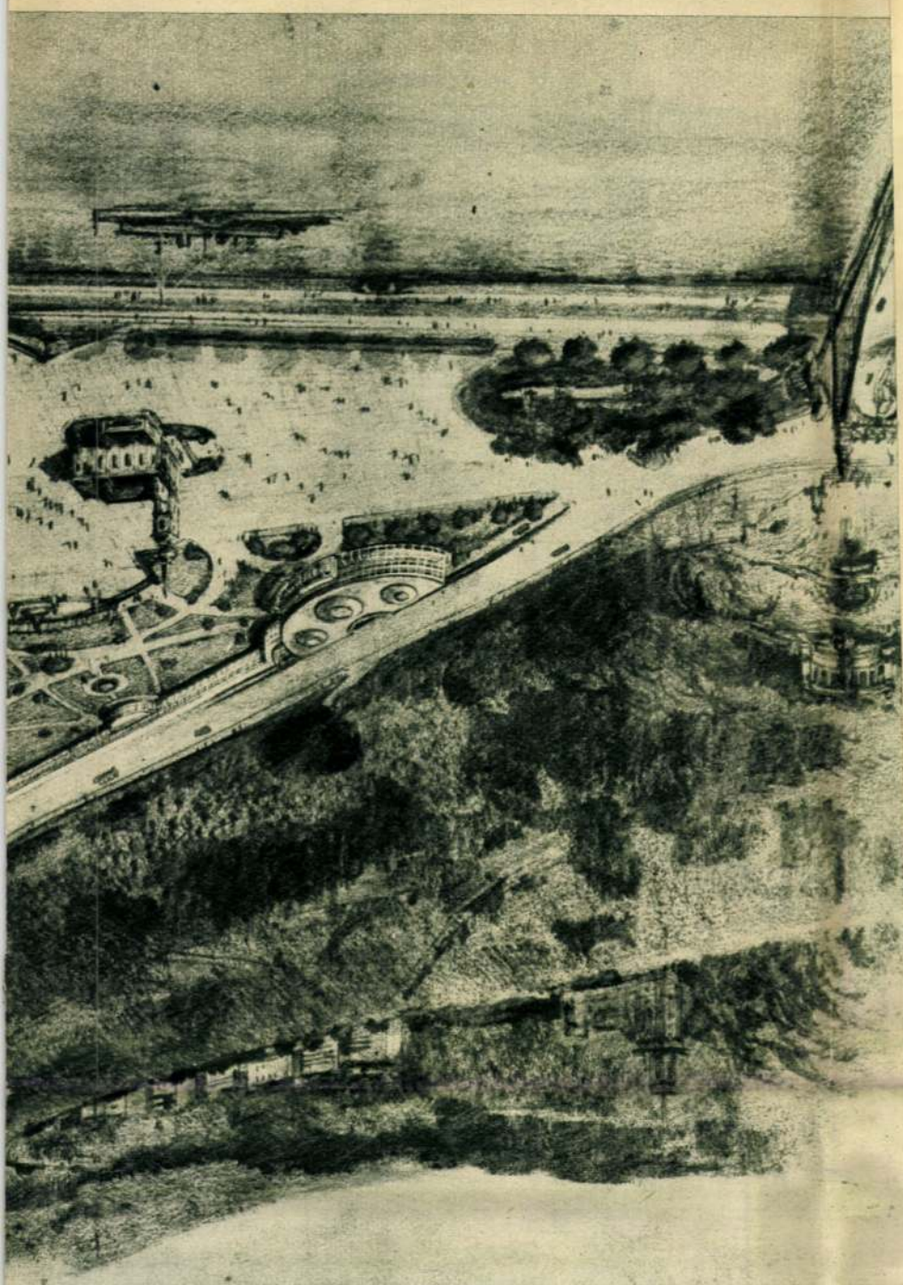

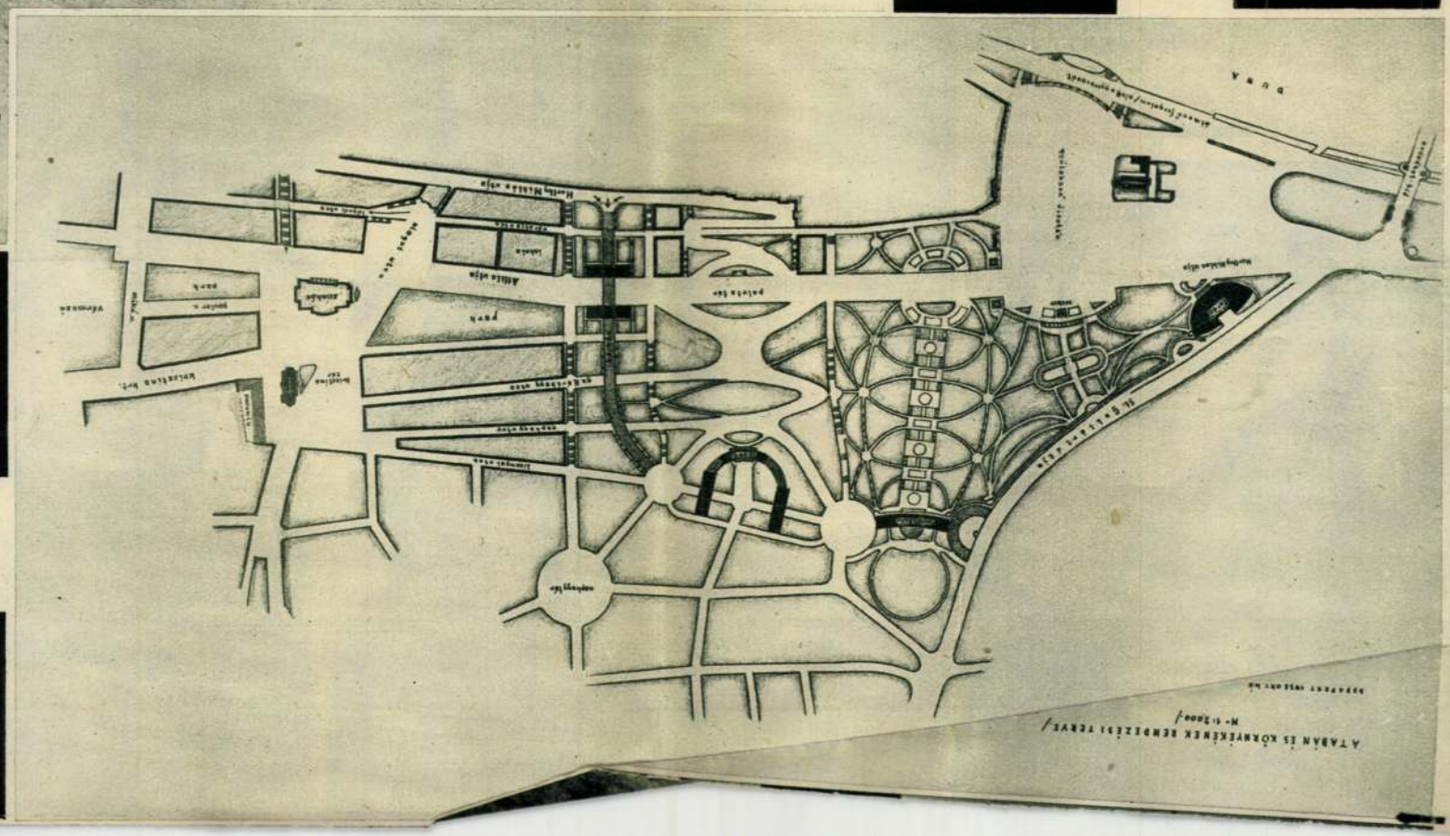

[redacted]

[redacted]

Önarckép

Vázlat a királyi vár
Mátyás falképéhez

Krisztus az Olajfák hegyén

Vörös-napernyős nő

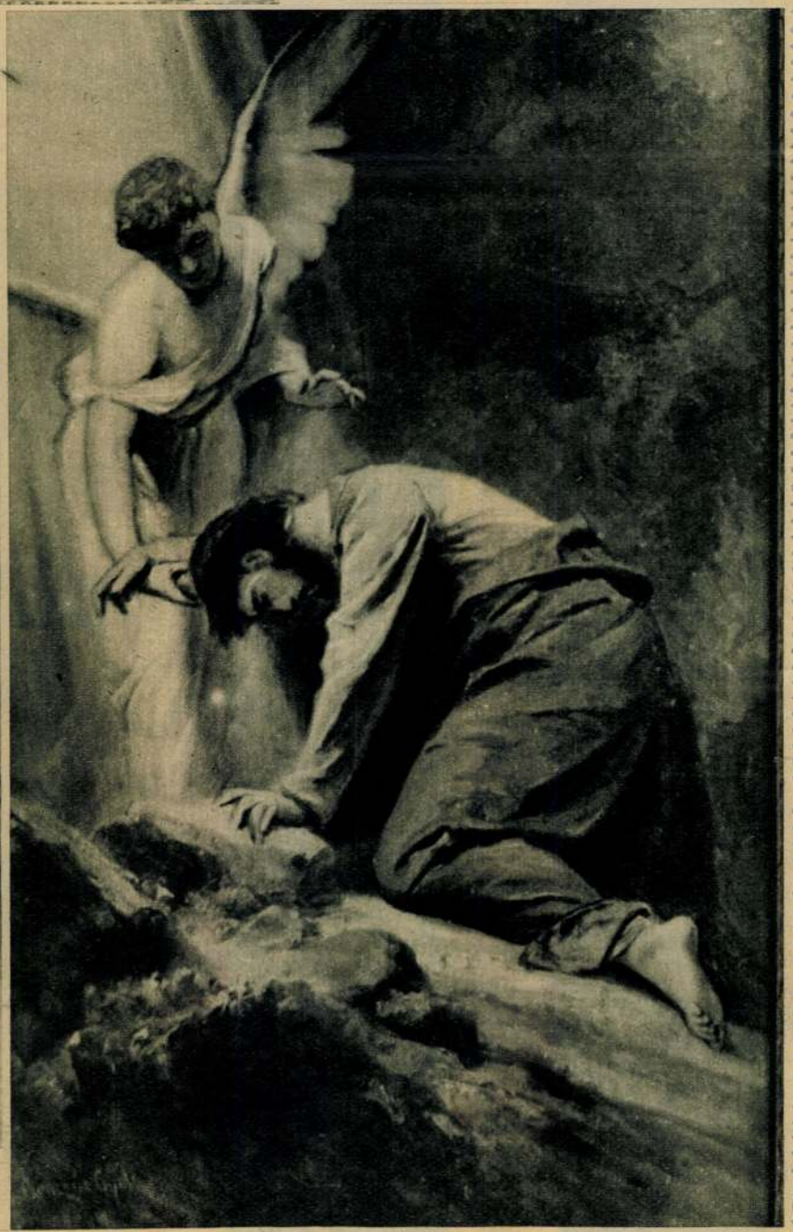

Benczur Gyula édesatyja

A művész gyermekei

Benczur Gyula remekművei

Egy-két hét és a halhatatlan magyar festő Benczur Gyula tizennégy remekműve, amelyet a főváros az örökösöktől vásárolt meg, a Fővárosi képtár galériáját ékesiti. A tizennégy kép közül bemutatunk itt hetet, amelyek egyformán gyönyörü bizonyitékai a zseniális magyar piktor alkotóművészetének. (Foto Orelly)

Másik vázlat a Mátyás falképhez

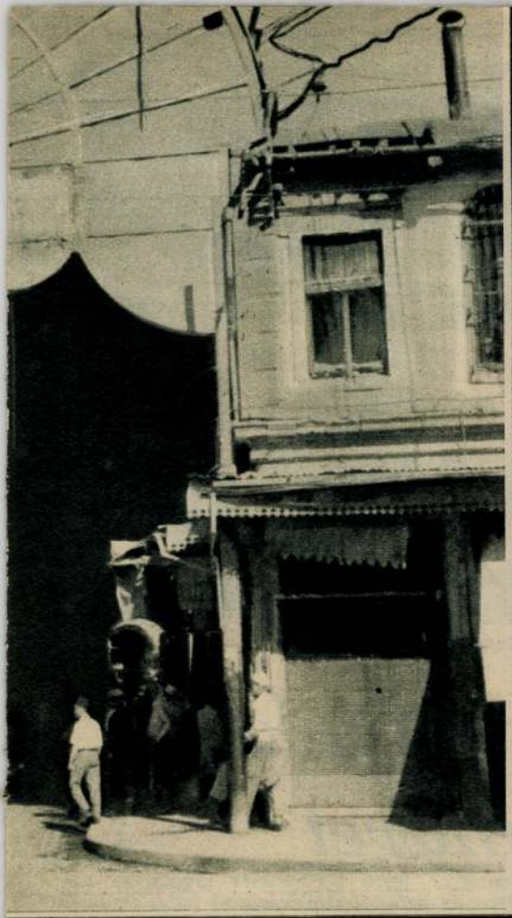

Az Omajjádok nagy-mecsetjének udvara

DAMASZKUSZ

Az Omajjádok városa

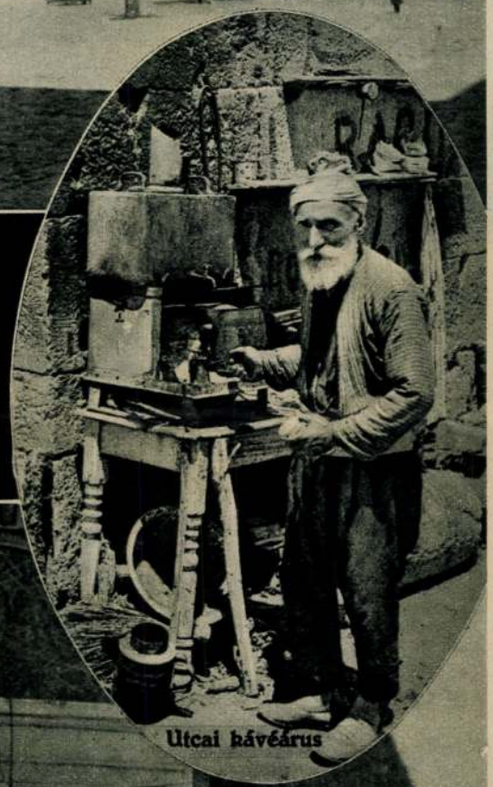

Utcai hávéárus

A nagymecset kapuja
(Foto Gesztesi Ödön)

Az Operaház őszi ujdonságai

Operaházunk az ősz folyamán több ujdonság bemutatására készül. Előadja *Cornelius* Péternek „A bagdadi borbély" című vígoperáját, amelyet Weimarban mutattak be az ötvenes évek derekán. Cornelius Péter *Liszt* Ferenc és *Wagner* Richard baráti köréhez tartozott. A vígopera igen nagy sikert aratott s ma is érdeklődésre számíthat.

Szerepel a műsortervezeten Francesco *Rocca* fiatal olasz zeneszerzőnek „Monte Ivnor" című dalműve is. Az opera cselekménye a Kaspi-tenger partvidékén játszódik III. Sándor cár idejében, amikor az örmények kitoloncolása alkalmával egy hősi csapat az Ivnor-hegy szakadékában megvetette a lábát és addig tartotta állásait, amíg a tengerről a segítség megérkezett.

Ezeken kívül *Csajkovszkij* „Pique Dame" című operáját is bemutatja az Operaház *Innocent* Vincze Ernő fordításában s valószínű, hogy ősz végén Hans *Schulte* „Fekete Péter" című vígoperája is előadásra kerül.

A Nemzeti Szinház és a Kamaraszinház szezonnyitó darabjai

A *Nemzeti Színház* nyári szünete augusztus 16-án ér véget. A következő napon megkezdik a próbákat *Eszterhás* István „Döbrönte kürtje" című történelmi drámájából, amelynek cselekménye az Árpádok korszakában játszódik és az akkori nemzetiségek nemzethűségének problémájával foglalkozik. Hőse II. András király ispánja, a döbröntei várkapitány, aki a görögök fellázadása idején tér visszza déli végvárába és a zendülést lecsillapítja. A darab két nagy férfiszerepét *Kiss* Ferenc és *Timár* József, a női főszerepet *Tőkés* Anna játssza az újdonságban.

A *Kamaraszínház* új szezonja elején valószínűleg folytatja a „Minden jó, ha jó a vége" előadásait s azután a „Sorompó" című társadalmi drámát mutatja be. Ennek a darabnak a hőse egyetemi tanár, rendkívül érzékeny lélek és minden gondolatával menekül az élet erőteljesebb megnyilvánulásai elől. Valósággal sorompót emel az élet és önmaga közé. Fontos szerepe van a színműben két tanítványának, egy rendkívül éleseszű fiatalembernek és egy fiatal leánynak, akit később a tanár feleségül vesz. A háromfelvonásos dráma szerzője Galamb Sándor, tökéletesen alkalmazkodott a klasszikus hármas drámai egység megvalósításához. A tervek szerint a Kamaraszínházban aztán *Barabás* Pál „Kezdjük újra" című vígjátéka, majd *Bókay* János „Négy aszszonyt szeretek" című komédiája s az évad második felében *Herczeg* Ferenc „Tilla", *Berczeli* A. Károly „Hyppia" és *Hubay* Miklós „Egérfogó" című darabjai kerülnek bemutatásra.

Állatkerti hangversenyek

Kedd: Beethoven VII., vez. Csilléry.
Csütörtök: Romantikus-est Rajterrel.
Szombat: Joh. Strauss-est, Ferencsikkel.

*** A német filmgyártás mai helyzete.** A német filmgyártás a háború ellenére is állandóan fokozza termelését. A folyó év első öt hónapjában 47 film készült a különféle studiókban s még négy olasz és három amerikai filmet cenzuráztak. Ezzel szemben a mult év első öt hónapjában csupán 35 film volt a német gyárak termelése.

*** Vitéz Bánky Róbert stagionéja Ujpesten.** Vitéz Bánky Róbert cseretársulata július 16-án kezdi meg nyári szezonját az újpesti városi színházban Shakespeare „Makrancos hölgy"-ének előadásával. A főszerepeket a vendégszereplő Turay Ida, továbbá Somogyváry Rudolf, vitéz Bánky Róbert és vitéz Zemplényi Zoltán játsszák. Az előadást Pünkösti Andor rendezi.

*** Millos Aurél Délamerikában.** Millos Aurél, a kitünő magyar koreografus, aki nálunk a Nemzeti Színházban és az Operaházban számos ballet beállításával aratott sikereket, évek óta különféle olaszországi színpadokon rendezett balletet. Legutóbb a Caracalla-termák szabadtéri színpadán rendezte a „Coppelia" című balletet, amelyet Mussolini inkognitóban nézett végig: a pénztárnál szabályszerűen jegyet váltott s a 300-ik sorban foglalt helyet. A nyár folyamán Millos Aurél Délamerikába utazik, ahol a buenos-airesi Theatro Colonban vendégszerepel. A jövő szezon elején visszatér Rómába és egy magyar szerző, Veres Sándor balletjének koreografiáját készíti el, amelyet Pekáry István, az ugyancsak magyar festőművész díszleteivel mutat be az Operaház.

Benczur Gyula utolsó otthona

(Halálának 20-ik évfordulójára)

Benczurfalva, július hó.

A nógrádmegyei festői lankák között hintó repit a szécsenyi állomásról a kis Dolány község felé, amely ma már — nagy halottjáról — a Benczurfalva nevét viseli. Egyik dombtetőn, ősi fák sűrű lombkoronája közül kupolaszerű tetőzet tünik elő.

— A műterem ... — mondja a kocsis áhitattal.

Pár pillanat s behajtunk a park remek kovácsoltvas rácskapuján. Az országút fülledt melege után üditően hüvös, árnyas kerti úton kapaszkodik felfelé a két ló a dombtetőre s most teljes egészében előttünk áll az alacsony, de hosszasan elnyúló barokkstílű épület: a Benczur-kastély. A kastély úrnője, Benczur Gyula leánya, Ürmössyné Benczur Elza, a kitünő iparművésznő, a régi magyar nagyasszonyok mesterkéletlen vendégszeretetével fogad.

Tőle megtudjuk, hogy a kastélyt hajdan ferencrendi-barátok lakták, majd a Pejacsevich grófok tulajdonává vált, akik tipikus vidéki nemesi kúriává bővitették. Benczur Gyula élete utolsó szakaszában igy vásárolta meg a hozzátartozó kis belsőséggel együtt. Ez a kis föld s az árnyas parkkal körülvett ősi kastély, melyet megtöltött művészi értékű berendezéssel, legkedvesebb otthonává vált a nagy művésznek, hová — a Muzsákkal társalogni — élete vége felé egyre hosszabb és hosszabb időre visszavonult.

*

Két egymásbanyiló terem tárul elénk, amint a kis üvegverandán át belépünk. Az elsőt ma mindenütt hall-nak neveznék. Benczurfalván megtartotta régi szép magyar elnevezését: palota. E két teremből nyilik jobbra-balra a többi szoba. A falakon mindenütt művészi becsü és muzeális értékü festmények: részben külföldi mesterek, részben Benczur Gyula képei eredetiben, vagy másolatban; vázlatai, kartonjai és másik leányának, a festőművésznő Benczur Idának néhány megejtően szép virágcsendélete. A bútorok nagyrésze szintén iparművészeti és történelmi értékü müremek, melyeket Benczur Gyula utazásai közben apránként, egyenként vásárolt, gyüjtögetett össze. Hatalmas méretü faragott renaissance- és barokk-szekrények, az egyik rendkivül finom intarziával diszitett, maga II. Rákóczi Ferenc használta, — a berakásos évszám mindenesetre ezt az időt jelzi. Egy finomtermetü asztal Dubarry grófnő iróasztala volt, Benczur Párisból hozta azzal a másik — a belső nagyterem, a szalón közepén álló — gyönyörü asztallal együtt, melynek nemcsak stilusa, hanem eredete is XVI. Lajos-korabeli. A szekrényeken a sulyos ónémet ólomkupák, tálak s egy rendkivül kecses antik ezüst fali kézmosó kagyló, a nagy művész münchen korszakát idézik fel. Minden bútornak, berendezési tárgynak, művészi csecsebecsének története van és Ürmössyné Benczur Elza fáradhatatlan és kifogyhatatlan az élvezetes magyarázatban.

*

Mire a kastélyon végigvezet, odakint szünőben a nagy hőség, de a nap még az égen van, a világitás éppen alkalmas a müterem megtekintésére. Különálló kis épület ez, a kastély közelében, melyet Benczur Gyula valami ügyes és alkalmas kis gazdasági épületből magasittatott és alakittatott müteremmé. Ide sétált minden reggel az akácfáktól árnyas keskeny úton és félnapon át szakadatlanul dolgozott alkotásain. Húsz éve, hogy örökre kihullott kezéből az ecset, de a müteremben ma is úgy van minden, ahogyan ő hagyta. Festőállványán egy megkezdett portré, még csak fehér-fekete alapozásban, de az arc és a szemek tekintete már igy is a megszólalásig életteljes és kifejező. Az állvány előtt, kissé távolabb, hatalmas bőrkarosszék áll, magas támláján művészi bőrdomboritással, melyet születésnapi ajándékul „Papának" Benczur Elza készitett. Ettőlfogva ebben a karosszékben pihent meg munka közben a nagy művész s ebből figyelte biráló szemmel készülő alkotásait. Az ablak közelében lévő iróasztalán ma is úgy van palettája a rászáradt festékkel s ecsetei, ahogyan utoljára letette. Nyitott festékdobozahoz húsz éve nem nyúlt senki; takaritáskor a port is csak kifujják belőle.

Ebben a múzeummá magasztosult kis müteremben együtt van egy része ama kellékeknek és diszleteknek is, amelyek Benczur Gyula képeiről jó ismerőseink. Nehéz bársonyfüggöny mögött, egy fali fülkében felfüggesztve küzdenek az enyészettel arannyal, ezüsttel átszőtt sulyos selyem, brokát és bársonyruhák s ami itt nem fért el, azt a fal mentén hatalmas, céhbeli, vaspántos ládák zárják magukba.

A müterem falain nagy kompoziciók szénvázlatai. Utolsó pillanatáig tele volt tervekkel, sajnos, ezek már csak tervek maradtak! De még igy vázlatban is rávallanak mesterük lendületére, melyet a maga régi töretlenségében, egyszerre bénitott meg a halál. Egy másik falról a művész vadászruhás önarcképe mosolyog le ránk és mosolyognia kell a látogatónak is, amikor szemébe ötlik az egyik sarokban elhelyezett színnyomásu másolata a nádsipot tartó hires faunnak, aki Benczur Gyula karrikirozott vonásaival vigyorog reánk.

Általában rendkivül szivesen készitett karrikatúrát — a saját arcáról. Amint leánya beszéli, olykor órákig mulatott azzal, hogy a tükör előtt saját vonásait figyelve, különböző torzképeket vágott, melyeket aztán egy-egy halhatatlan festményén rögzitett meg. Híres Bachanáliáján a részeg Szilén; A bögő szerenád spanyol lovagja, amint gitárt pengetve, elerdült szájjal torkaszakadtából énekel; a jürdő nimfákra leselkedő kaján szatir; a említett faun a nádsippal, vagy a falusiak fütykösei elől száguldva menekülő, lahotázó kentaur, amint izmos melléhez apitja a rikácsoló, lopott kakast — mind nek a kedvtelésnek pompás emlékei. Iatalmas reprezentativ történelmi vásznai, melyek a világ előtt híressé tették, csak az egyik Benczur Gyulát tartalmazzák. A másikat ezeken a tobzódó derűben figant apróságain leljük fel leghivebben. Müveinek vaskos albumokba gyüjtött reprodukcióit még odaát, a „palota" nehéz tölgyfaasztalán végiglapoztuk s most it, a műteremben, ahol még intenzivebben érezzük szellemi jelenlétét, csak megerősödünk abban az érzésünkben, hogy ezekben a kisebb alkotásaiban nemcsak igenáldotta ábrázoló és komponáló tehetségét tárta fel, hanem gáttalanul és megtöltöttség nélkül onthatta nagyszerű emberi értékeit: harsogó életvidámságának, sánpompás humorának, emberi jószivének és jó kedélyének egészséges derüjét. Egyéniségének varázsa annyira uralkodik ma is e kis müteremben, hogy amikor a vendégkönyvbe — sok illusztris név után — beirjuk nevünket, az az érzésünk, mintha élő embernél viziteltünk volna.

*

Már alkonyodik, amikor a gyümölcsösön átsétálva, a másik dombtetőre érünk s a dolányi kis temetővel határos gyalogösvény mellett megállunk a Mauzoleum előtt. Erről a sirról húsz év óta nem fogyott le a nyiló virág. Ürmössyné Benczur Elza áldozatos kegyelettel gondozza, akárcsak a műtermet és minden emléket, amely édesatyja halhatatlanságát szolgálja.

1920 július 16-ikát irták akkor, amikor Benczur Gyula e művészi kis márványépület ölében örök nyugalomra tért. Csak pár héttel élte túl Trianont. Művészi egyénisége annyira összeforrott a kiegyezés utáni Magyarország lelkesülő, történelmi multat idézgető, színpadias pompával ünneplő, bőkezű jólétben, önfeledt derűben feloldódó szellemével, hogy amikor a képein megelevenedő selymek, brokátok, bársonyok, az ékszerek és az egészséges test vidám ragyogásának pompáját anakronizmussá gúnyolta Trianon — akkor költözött el ő maga is ebből az eltorzult világból.

Most, 20-ik évfordulóján, vajjon hallja-e odaát a szakadozó trianoni bilincsek csörrenését?

Vándoryné Köyér Ilona

*** Magyar komondorok a „Flórián" című amerikai filmben.** Félix Salten, a kiváló osztrák iró „Flórián" című világhirü regényéből a Metro-vállalat filmváltozatot készitett, amelynek a főszerepeit Robert Young és egy nemrégiben felfedezett fiatal színésznő, Helen Gilbert alakitják. Helen Gilbert az osztrák főhercegnőt személyesiti meg a filmben, aki tizenhárom fehér magyar komondor-kölyköt kap ajándékba. Ez a tizenhárom magyar komondor szintén szereplője az új filmnek s hollywoodi hirek szerint a premier után új kutyadivatot teremtett Amerikában.

HEINZ RÜHMANN
pokolian mulatságos vígjátéka:
5 millió
keres 1 örököst!
LENI MAREN BACH — OSCAR SIMA
Vidám történet egy milliomossá lett senkiről.
Hunnia-film
HOLNAP PREMIER! CITY

Dövényi Nagy Lajos regénye könyvalakban

Az elmult hetekben fejezte be az Uj Magyarság *Dövényi Nagy* Lajosnak, az uj irógeneráció egyik komoly tehetségü tagjának *„Ősztől őszig"* című folytatásos regényét. *A regény a közeljövőben könyvalakban is megjelenik* a Stádium kiadásában és a kötet cimlapját *Fáy* Dezső, a neves illusztrátor és festőművész tervezte. Dövényi Nagy Lajos irása a nemes értékü, modern magyar regények sorába tartozik, mert az iró szándéka az volt, hogy felfedje, micsoda nehézségeket okoz sok esetben az ambiciózus, értékes tervekkel felfegyverzett, egyetemről visszakerült fiatalember életében a kis város csendes világa, a minden jószándékot elnyelő közöny. Dövényi Nagy Lajos nemcsak pompás meseszövéssel oldotta meg regényét és nemcsak a problémák értékes felvetitésével, hanem azzal is, hogy az ő városkájának vidéki figuráit remekül rajzolta meg s elemezte ki. Igy minden remény megvan rá, hogy regénye *az őszi könyvpiac eseménye lesz.*

*** Lehár—Cavalcade a Fővárosi Operettszínházban.** A Vígszinház a nyár folyamán Lehár—Cavalcade cimmel a margitszigeti színpadon olyan képsorozatot készült bemutatni, amelynek a cselekményeit Lehár-muzsika festi alá. A Cavalcadeban a régi Lehár-operettek világhirü slágerszámai kerültek volna előadásra. A szabadtéri játékok betiltása következtében az előadást a Margitszigeten nem lehet megtartani s ezért a Vígszinház és a Fővárosi Operettszinház igazgatósága azt tervezi, hogy közös vállalkozásban hozza színre a Cavalcadet a Fővárosi Operettszinház színpadán. A revüben a női főszerepet Réthy Eszter bécsi operaénekesnő játssza, akit az elmaradt margitszigeti „Szép Heléna" előadására szerződtettek volt.

*** A székesfővárosi zenekar legközelebbi operaestjén,** kedden este a fővárosi képtár kertjében Weber „Bűvös vadásza" kerül előadásra. A főszerepeket Mészáros Erzsébet, Senyei Szabó Ilus, Szabó Miklós és Horváth László éneklik. Vezényel Endre Béla. Olcsóárú belépőjegyek a helyszinen válthatók.

ANYAROZSOT,
kórisbogarat és minden más
GYÓGYNÖVÉNYT
a legmagasabb napi áron vásárol
Dr. MIKLÓS gyógynövénynagykereskedés,
V., Vilmos császár-út 6. Telefon: 380—577.

*** A „Bolond szerelmesek" a Vígszinházban.** Hertelendy István fiatal hirlapiró háromfelvonásos, hat képből álló modern társadalmi szinmüvet irt, amelyet a Vígszinház fogadott el. A szindarab négy ember különös szerelmi történetével foglalkozik s ezt a négy szerepet *Muráti* Lili és *Tolnay* Klári, továbbá a szinház egyik uj tagja, *Szilassy* László, valamint *Somló* István játsszák. A többi szerepet *Balogh* Klári, *Bihari* József, *Dénes* György kapják és ebben a darabban lép fel először a Vígszinház szinpadán a most szerződtetett *Kiszely* Ilona is, aki az utóbbi időben számos filmszerepben és a Belvárosi Szinházban tünt fel.

*** Ötmillió keres egy örököst.** *Egy szegény porszivógép-ügynök ötmillió dollárt örököl és rendkivüli kalandokba bonyolódik, aminek jórészben az az oka, hogy van egy unokatestvére, aki a megszólalásig hasonlit hozzá. Ebből a témából a németek igen mulatságos filmvigjátékot gyártottak, amelyet „Ötmillió keres egy örököst" címmel hétfőn mutatnak be a City-filmszinházban.*

FÜGGÖNYANYAG-különlegességek nagy választékban
WIEG TESTVÉREK
Budapest, Deák Ferenc-u. 19

Sportversenyek

Tátos a 400 méteres gyorsúszás bajnoka az UTE versenyén

Szombaton rendezte az UTE kétnapos országos úszóversenyének első részét az újpesti uszodában, ahol a következő eredményeket érték el:

50 m gyermek gyorsúszás (két futam után): 1. Szatmári FTC 30.6 mp, 2. Pálinkás Beszkárt, 3. Prágai UTE.

4×50 m fiú gyorsúszás (két futam után): 1. MAC (Desztek, Sárdi, Keresztesi, Czubik), 2 p 08.8 mp, 2. UTE, 3. Beszkárt.

A budapesti kerület 400 m gyorsúszó bajnoksága: bajnok Tátos FTC 5 p 02 mp, 2. Végházi BBTE 5 p 04.6 mp, 3. Gróf UTE 5 p 08.4 mp.

100 m I. oszt. mellúszásban: 1. Angyal UTE 1:15.1 mp, 2. Fábián MAC 1:16.6 mp, 3. Vigyázó BEAC 1:23.2 mp.

200 m gyorsuszásban: 1. Eleméri MAC 2:20.4 mp, 2. Körösi UTE 2 p 22.1 mp, 3. Tuskó MAC 2 p 31.4 mp.

A budapesti kerület 100 m hölgy gyorsúszó bajnoksága: bajnok Ács Ilona MAC 1 p 12.8 mp, 2. Sándor FTC 1 p 17.4 mp.

100 m ifjúsági gyorsúszás: 1. Kertész UTE 1 p 05.8 mp, 2. Pogány MUE 1 p 06.2 mp, 3. Demjén UTE 1 p 07.8 mp.

3×100 m ifjúsági hölgy váltóúszásban 1. FTC (Vámos, Fehér, Albach), 4. p 39 mp, 2. FTC b) csapata, 3. MUE.

100 m ifjúsági hátúszás (két futam után): 1. Barbacsi MAC 1 p 19.6 mp, 2. Biró Szegedi UE.

A budapesti kerület 1940. évi 100 m hátúszó bajnokságában bajnok: Galambos UTE 1 p 14.8 mp, 2. Farkas UTE 1 p 20.4 mp, 3. Szabó BEAC 1 p 21.2 mp.

A budapest-kerület 1940. évi 200 m hölgy mellúszó-bajnokságában bajnok: Szigethy-Wargha Emőke MAC 3 p 22.8 mp, 2. Hetényi MTK 3 p 25.2 mp, 3. Felhős MUE 3 p 27 mp.

100 m leány hátúszásban 1. Sárosi UTE 1 p 56 mp, 2. Arató NSC.

A müugró-bajnokságot július 14-én délelőtt fél 12 órakor a nemzeti sportuszodában rendezik. Hidvégi, Holubán és Kegyes MAC között dől el a bajnokság sorrendje.

A vasárnapi sportműsor

Uszás

Az UTE bajnoki uszóversenye és FTC—BSE, MTK—MESE vízipóló bajnoki mérkőzések az újpesti versenyuszodában d. u. 5 órakor.

Atlétika

Az MTK vándordíjas atlétikai versenye a Hungária-úti sporttelepen d. u. 4 órakor. Ifjúsági bajnokságok a Margitszigeten d. u. 4 órakor.

Kerékpár

A szövetség nemzetközi motorvezetéses versenye a Millenárison d. u. 4 órakor, Budapest—Bécs nemzetközi viadal Bécsben.

Tenisz

A MAFC II. osztályú versenye a műegyetemi sporttelepen egész napon át.

Ökölvívás

A WMTK—BLE és BTK—MTSE ifjúsági csapatbajnoki mérkőzések Csepelen.

Kiket építenek le labdarugó egyleteink?

Az egyletek közzétették szokásos idényvégi átadó- és szabadlistáikat, kivétel csupán a Ferencváros, amelynek július 22-ig haladékot adott az MLSz.

Érdekes, hogy az egyletek az idén lényegesen nagyobb mértékben szabadítják fel, illetőleg teszik átadóvá játékosaikat, mint a multban és ez örvendetes, mivel *az amatörszellemhez való visszatérés kezdeti jelének tekinthető.* Jellemző erre az is, hogy jó néhány egylet átadó játékosai közül többet továbbra is alkalmaz amatör-alapon. Lássuk csak, hogy festenek ezek az átadó-, illetve szabadlisták.

Az *Ujpest* átadja Szalait, Jóst, Vinczét, Kocsist, Kállayt, Soltit és Hidasit, a *Kispest* Cseh Lászlót, aki csak az idény végéig szerződött a piros-feketékhez. A *Gamma* lemond válogatott fedezetéről, Királyról és nem tart igényt Korányi II., Sós, Szegedi, Fodor és Beretvás játékára. A *Szeged FC* átadólistáján Lukács, Bihámi, Ladányi, Baróthy, Marosi, Polyák és Gyuris neve szerepel, különösen meglepő a válogatott Marosi átadóvá tétele. A *Bocskai* több játékost tesz átadóvá, mint amennyit megtart, lényegében mégsem gyengül, mert a listára tett játékosok jórészt amatör-alapon továbbra is a Bocskaiban fognak futballozni. A második ligából felkerült *WMFC* átadólistáján Rökk, Győri, Kapta és Devecseri neve szerepel az ismertebb játékosok közül. Meglepő még, hogy az NBB-beli *Lampart* átadólistára tette a valamikor ragyogó tehetségnek indult, válogatott Kisalagit.

A szombati ügetőversenyek eredménye

I. futam, 1. *Cinkos M. I. R.* (Zwillinger 4/10 reá). 2. Ciráda M. I. R. (Zwillinger Tibor 10). Fm. Csoda M. I. R., Billy. Tot.: 10:18, befutó 94, idő 37.1.

II. futam 1. *Bob* (Báder A. 3). 2. Csongor (Evetovics 4). 3. Doba (Tihanyi 1½). Fm. Cirill F., Czafrang, Várta, Peter Pilot, Csapláros, Imréd II. Tot.: 10:67, helyre 14, 14, 12, befutó Bob—Csongor 238, Bob—Doba 183, idő 28.6.

III. futam. 1. *Gazsi* (Feiser 1¼). 2. H. Palo (Maszár I. 5). 3. Farsang (Földi 5). Fm. Ostap lánya, Villám, Füzér, Viki, Erzskie, Remády. Tot.: 10:19, helyre 16, 25, 65, befutó Gazsi—H. Palo 116, Gazsi—Farsang 231, idő 31.6.

IV. futam. 1. *Margit S.* (Kovács II. 4/10 reá). 2. Jónás (Marschall 3). 3. Oculi (Maszár I. 4). Fm. Leo, Carthago, Lepsi, Epilog, Nester. Tot.: 10:10, helyre 10, 12, 15, befutó Margit S.—Jónás 15, Margit S.—Oculi 27, idő 27.2.

V. futam. 1. *Csalóka* (Kovács II. pari). 2. Bakony M. I. R. (Kovács J. 10). Fm. Bakancsos M. I. R., Adam the Harvester, Ficzkó, Cirkáló. Tot.: 10:17, helyre 19, 34, befutó 192, idő 27.7.

VI. futam. 1. *Csalafinta* (Jónás pari). 2. Bakafántos (Raymer 6). 3. Ursus (Marschall 1½). Fm. Mátka, Minor, Beki, Dajka, Ont, Bicskás, Zivatar D. Tot.: 10:23, helyre 12, 11, 12, befutó Csalafinta—Bakafántos 66, Csalafinta—Ursus 39, idő 27.3.

VII. futam. 1. *Üzsorás* (Feiser 2), 2. Mikola (Kovács II. pari), 3. Listrac (Marschall 8). Fm.: Beata L., Danilo, Bajnok S., Kitinka. Tot.: 10:31, helyre 12, 13, 18, befutó 83, idő 24.5.

VIII. futam. 1. *Bimbi* (Kovács J. 5), 2. Urlány (Baik 2½), 3. Willy (Marschall 2). Fm.: Bandika, Apród of Pamuk, Angyalka, Steling, Valuta, Zarándok, Urpéter. Tot.: 10:5, helyre 25, 21, 16, befutó Bimbi—Urilány 28, Bimbi—Willy 140, idő 31.5.

IX. futam. 1. *Ica* (Horváth 2½), 2. Egyes (Földi 6), 3. Andalgó (Hévizy 6). Fm.: Zah, Szépi, Szirén, Herkules, Sári biró, Léha, Kálmán. Tot.: 10:39, helyre 16, 20, 42, befutó Ica—Egyes 212, Ica—Andalgó 457, idő 313.

X. futam. 1. *Ohio* (Jónás 1½), 2. Valódi (Földi 6), 3. Volga (Benkő 5). Fm.: Álom, Tisza, Maya, Lucifer, Hyperol. Tot.: 10:2, helyre 15, 21, 22, befutó Ohio—Valódi 10, Ohio—Volga 72, idő 33.4.

XI. futam. 1. *Lenke II.* (Kovács II. 2), 2. Tibor (Szemerédi 4), 3. Eszter (Benkő 6). Fm.: K. Lucretia, Bazsarózsa, Hamis, Gymánt II., Zeppelin, Démon, Tily II. Tot: 10:25, helyre 13, 20, 32, idő 31.9.

Versenynap Megyeren

Rossz csillagzat alatt indult a pestvidéki versenyegylet 25 esztendős fennállása alkalmából kiírt jubiláris versenysorozat, amelynyiben három versenynap megrendezésétől kellett tekinteni a közlekedési nehézségek miatt. Végeredményben azonban a közönség nem jár rosszul, *vasárnap sürített műsor kap* s az egylet kárpótlásul gondoskodik az elmaradt versenyek utólagos műsorba iktatásáról is. A vasárnapi megyeri események két főverseny körül csoportosulnak. Az egyik a *Jubileumi-díj*, amelyben az eddigi feltételektől eltérően a háromévesnél fiatalabb évjárat is részt vehet. A kétévesek közül a kiválóan mutatkozott *Para Yok igen jelentős tábor bizalmát birja*, jóllehet, terhelése nem a legkedvezőbb. Az idősebb évjáratból *Bimbó H.* és *Desperado*, valamint *Juno* lehetőségeire kell felhivnunk a figyelmet. A *Kezdők gátversenye* a másik „bombaszám". A hattagú mezonyből, amely gátlovaink elitjének számit, *Mucit* kimagasló esélyünek látjuk, rá csak *Addio Mare* és *Fráter* lehet veszélyes. Figyelmet érdemel még népes mezonyével a *Welter hendikep*. Jelöltjeink:

I. *League of Nations—Addisababa—Mávi.*
II. *Jó reggelt—Ritka—Kisangyalom.*
III. *Muci—Addio Mare—Fráter.*
IV. *Para Yok—Desperado—Bimbó H.*
V. *Riadó—Libia—Barika.*
VI. *Nicolette—Happy Boy—Blagueur.*
VII. *Pók II.—Minek?—Vásárfia.*

A versenyek vasárnap délután 3 óra 25 perckor kezdődnek, a különvonatok indulási időpontja a Nyugati-pályaudvarról 2 óra 35 és 58 perckor.

ESTI SÉTAKIRANDULÁSOK

15-én: *POSTAS SE:* Farkasrét, Svábhegy, Csillagvizsgáló. T: 18 ó 40 p, farkasréti vill. végáll. — 2. T: 19 ó 45 p, fogaskerekünél. — 16-án: *MTE. Sasok:* Gellérthegy, Sashegy, Farkasrét. T: 18 ó 30 p, Szent Gellért-térer. *BBTE:* Lipótmező, Vadaskert, Árpád-kilátó, Lipótmező. T: 18 ó, Széll Kálmán-tér. — 17-én: *HUNGARIA TE:* Svábhegy. T: 19 ó 45 p, fogaskerekünél. — 18-án: *MAGYAR ORSZÁGI KARPÁT E. Fátra-o.:* Gugerhegy. T: 20 ó, Széll Kálmán-téren. — A *BOTI* 20-án este holdvilág-túrát rendez a Csúcshegyre. T: 21 ó, Margithidő, 72-es vill. végáll.

Kisszakasz

A Kisszakasz milliméter sor ára 40 fill. Legkisebb hirdetés (10 mm) 4 P. Állástkeresőknek 50% kedvezmény

Fest ⚙ Tóth Lajos tisztit
V, József nádor-tér 9 Telefon: 181—297
VI, Kmetty-u. 21. sz. Telefon: 116—727

Házasság

URAKON a választás: földbirtokosnőim, tanárnők, tanítónők, hivatalnoknőim szép jövedelemmel, otthonokkal férjhezmennének Méltóságosasszonynál. Főposta 304. Válaszboríték.

Magánnyomozó

Dr. JANDA MIKLÓS magánnyomozó
Megfigyel, informál, nyomoz. — 123-999. Teréz-körút 34.

Dr. BÉKÉSI TIBOR ny. rendőrkapitány, **magánnyomozó,** Erzsébet-körút 17. T.: 222-802

Foglalkozás

120 P havi kereset
csekély befektetéssel, férfiak, nők részére (vidékieknek is), otthon végezhető állandó munka garantálva. Anyagot szállítjuk, kész árut átvesszük. Kleopatra kötőüzem, Bpest, Lónyai-u. 43. Kérjen ismertetőt. — (Válaszbélyeg).

Perfekt német
vagy német anyanyelvű fiatal keresztény, lehetőleg óvónőt vagy tanítónőt keresünk német óvódánkba egész vagy félnapi elfoglaltsággal, esetleg teljes ellátással augusztus 15-re. Jelentkezés levélben. Cim: Dr. Debreczy Béla, Budapest, Garas-u. 6.

Gép- és gyorsirásban gyakorlott, jól számoló, őskeresztény fiatalember kézzel irott ajánlatát bizonyitványmásolattal kérjük „Munkaszerető 2950" cimen a főkiadóba.

Nemesség

Nemesség felkutatására, elismertetésére példákkal megvilágított útmutatást is tartalmaz élvezetes olvasmányai között a „Nemességi könyv", melyről ismertetőt ingyen küld: Kubissy I., Szeged.

Nemesség kutatását, őskutatást, belügyi igazoltatását, névváltoztatást, cimerek megfestését vállalja: Heraldika, Gróf Károlyi-utca 14.

Oktatás

GYARMATI DR., volt országgyűlési gyorsirófőnök gyorsiróiskolája, Dalszinház-utca 2. Tel.: 1-212-08. — Államvizsga, állásközvetítés.

POLGÁRNÉ F. Paula gyorsiróiskolája, Kossuth Lajos-utca 11. Magyar- és idegennyelvű gyorsirás, gépirás Államvizsga.

Irodai gyorsirónő gépirónő gyorsan, olcsón kiképezzük. Különórás, csoportos kiképzés. Stenografia, Rákóczi-út 14. Telefon 342-999.

VIKTORIA AUTÓSZAKISKOLA legelső az országban! Ürvezetők, sofförjelöltek csak itt tanulnak! 3000 méteres autószakfilm kizárólagos bemutatása! Vezetések legutolsó típusú: Mercedes-Benz, Opel-Olympia, Wanderer, Skoda, DKW, stb. autókon, tetszésszerinti időben! Műhelygyakorlat! Részletfizetés! Saját szakkönyv! Felvétel: Andrássy-út 2. Telefon.

Butor

HASZNÁLT ÉS ÚJ BÚTOROK nagy választékban
Hálók, ebédlők
Kombinált szobák részletre olcsón
Révész László
ANDRÁSSY-ÚT 60. (Csengery-utca sarok).

Használt kombinált berendezés. Zimmermann, Akácfa-u. 7.

Használt Pukánszky-féle műbútor ebédlőberendezés. Zimmermann, Akácfa-u. 7.

Használt műbútor hálószoba. Zimmermann, Akácfa-u. 7.

Használt és új stylgarniturák, bőrgarniturák, barokk bútorok. Zimmermann, Akácfa-utca 7. sz.

UJ LAKÁSBA UJ BUTORT Ebnertől VIII. KARPFENSTEIN-U. 2/A

Kombinált szobák, ebédlők, hálók fizetési kedvezménnyel. Bertalanné Keresztény Bútorszalon, Rákóczi-út 82, I. emelet.

BUTORT legjobban „BOG-MIL" bútorüzletében vásárol, VI., Vilmos császár-út 43 (Báthory-utcával szemközt). Kombinált szobák, hálók, ebédlők dús választékban

Részletre komplett hálók kombinált szobák Modern Bútornál, Baross-utca 42.

ROYAL Butor részletre is Baross-utca 34. Hálószobák, ebédlőberendezések kombinált szobák. Választékunk óriási! Áraink olcsók, Minőségért garantálunk.

NAGY SÁNDOR 26 Károly-körut 26
Gyönyörű új és használt műbútornok, irodabútorok, csodás kombiszobák, bőrgarnitúrák, styl-szalónok, márkás hálók, ebédlők, úrinált berendezések. Nagy Sándor, Károly-körút 26. Városházánál.

Használt bútor
biztosan jó. Hálók 150-től. Sima hálók 280-tól, ebédlők 190-től, gyönyörű kombinált szobák, használtak, újak 315-től (7 drb.) Új, használt konyhák óriási választék. Részletfizetés. — BÚTOR-MAGAZIN, Mária-utca 48.

Modern, színes konyha-, hálleányszoba-, kombinált szoba-, villaberendezés részletre is. Lapidesnél, Nagymező-utca nyolc. Teréz-templomnál.

Augusztus 1-én költözködöm. — Konyhabútoraim, színes kombinált berendezéseim olcsón eladom kedvező fizetési feltételek mellett. Nagymező-u. 41. Kovács László asztalosmester.

10 RAKTÁRBAN
100 KÉSZITŐ
1000 BÚTORA
Universal MŰBÚTORGYÁR IRODABÚTORGYÁR
VII., Wesselényi-utca 8. Telefon: 137-842, 135-869.

UJ RENDSZERŰ BUTORHITEL
Közalkalmazottak lakásukat berendezhetik, minden 100 P után havi 5 P törlesztéssel Kardos Testvéreknél, Wesselényi-utca 18. Egy éven belüli törlesztésnél a kamatokat visszatérítjük

NINCS FÉNYES KIRAKAT, olcsón, kis részletre, konyha, szelon, matrac, recamier, hálók, kombinált berendezések kaphatók Károly-körút 16, udvarban

Használt butorok kitűnő karban, legolcsóbban, részletre is: Bútorüzlet, Klauzál-utca 26.

SZINES KISIPARI BUTOR-TERMÉKEK óriási választékban. Konyha, kombinált és hallberendezések, kitűnő minőség, olcsón, fizetési kedvezménnyel is. Csak **NAGYMEZŐ-UTCA 12**

Műbútorasztalos készitményű, garantált minőségű dióhálók 300 pengőtől, kombinált szobák, használt ebédlők, kárpitozott áruk, konyhák, nagyon olcsón Lászlónál, Jókai-utca hat.

Ruházkodás

SZENZÁCIÓS ÁRAT FIZETEK használt ruhákért, zálogjegyért, egyenruhákért, egész háztartásért Szövetcsére, Gerstl, István-út 28 Telefon: 13-46-85.

Használt férfi- és egyen- **ruhákat** legmagasabb árban veszek. Hivásra házhoz jövök. Telefon: 143-925. Hoch Kisfuvaros-u. 9/c.

HASZNALT ruhákat, fehérneműt, zálogjegyet, szőnyeget és mindent magas áron vesz, divatszövetre becseréli: NUTOVITS, Népszinház-utca 26. T.: 141-467.

Használtruhákért cipőkért, egyenruhákért, egész háztartásért legtöbbet fizetek: Freund, Dobozi-u. 27. T: 14-26-72

„MARS" GYERMEKKOCSIK megbizhatók, olcsók **ANDRÁSSY-ÚT 36.** Párisival szemben

Szőnyeg

27 m²-es elsőrangú Ferahán **PERZSASZŐNYEG** csakis privátnak magánkézből **eladó** Érdeklődés telefonon: 123—799, hétfőtől d. e. 10—12-ig.

Hangszer

Legolcsóbban vásárolhat **LYRA** Rt., Magyarország legnagyobb zongoratermében, Erzsébet-körút 19. Részletre is.

Zongorát va gy **pianinót** vennék. MENDÖLNÉ, VIII., Bezerédi-utca 10. Telefon: 14-64-11.

Rövid, fekete **gyakorlózongora** kettőszáz, külföldi, gyönyörűhangú négyszáz, zongorák, pianinók feltünő olcsón, legcsekélyebb részletre is: Rákóczi-út ötven, ZONGORATEREMBEN, első emelet.

EHALL Andrássy-út 15 Legnagyobb keresztény vállalat! OLCSÓ ÁRAK!

KERESZTÉLY

hirneves zongoraterme, V., Vilmos császár-út 66. Legjobb zongorák legolcsóbban, részletre is. Csalódás sohasem érheti! Legeslegolcsóbban vásárolhat

BÖSENDORFER, Förster, Ehrbar, Stingl, Lauberger, Öser, stb. zongorák, pianinók, hüszpengős részletre: FENYŐNÉ, Erzsébet-körút huszonhat.

Zongorák, pianinók **SCALA** Erzsébet körút 15. eladás részletre is.

HEGEDŰ, VIOLA, CSELLÓ, koncert, zenekar, iskolai célra, összes felszerelések részletfizetésre is TÓTH JÁNOS hegedükészitőnél, Budapest, Kossuth Lajos-utca nyolc. 40 éves cég. Árjegyzék díjtalan.

TIPOLD

RÁKÓCZI-ÚT 61. Divatcsarnokkal szemben. Nagy választék, olcsó árak, részletre is. Keresztény cég. — Baross-tag.

Vétel, eladás

Irógépek újak, 2 évi részletre is kaphatók. Használt és újjáépitett irógépek eladása és cseréje. — Irógép-kellékek, karbantartások, szakszerű javitások. KELEMEN JÓZSEF irodagépszaküzlete, Szolnok, Baross-utca 13. Őskeresztény cég — A Baross-Szövetség tagja

BRILIÁNS SMARAGD-, RUBIN- **ékszert vesz** Kleinberger Váci-utca 10
60 éve fennálló cég (Bejárat a kapu alatt is)

MENYASSZONYI KOSZORUK, fátyolok, csokrok, áldozási és bérmakoszorúk és fátyolok, művirágok legolcsóbban UNGÁR SÁRI, Rákóczi-út 14. sz.

ARANYAT, FOGARANYAT EZÜSTÖT, BRILLIANST és **ZÁLOGJEGYET** mindenről legdrágábban vesz BAROSS ékszerház, Baross-utca 83. Telefonáljon 134-770.

Zálogcédulát, aranyat, ezüstöt, brilliánst legdrágábban vesz SINGER I., Egyetem-utca 11

Lakástakaritás

Ciánoz jótállással, legolcsóbban 10 éves cég
Reiner Népszinház-utca 16. Telefon: 1305-05

CIÁNOZ JÓTÁLLÁSSAL **Malleine** VI, Király-u. 16 Telefon: 138-267

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Benczúr Gyula

NÉPSZAVA
1966 JUL 17.

Benczúr-kiállítás Nyíregyházán

A nyíregyházi Jósa András Múzeum kiállítást rendezett a tulajdonában levő Benczúr-festményekből, -vázlatokból és -rajzokból. Kiállították Benczur Gyula festő-székét, -állványát, palettáját, ecseteit, amelyeket családja ajándékozott annak idején a múzeumnak.

indult, [illegible]
tt a mondta, mint most
érle- Akkor én, Szodolai
a kagylót és szóltam
nek. Aztán csak
amikor ők fehéren-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

Benczur Gyula

— **Benczur-festményekből.** vázlatokból és rajzokból rendezett kiállítást a nyíregyházi Jósa András múzeum. Kiállították Benczur Gyula festői székét, állványát, palettáját, ecseteit is, amelyeket családja ajándékozott annak idején a múzeumnak.

... megfigyelők
... *nalvány* volt. A párt
vezetési válsága, a politikai

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. [illegible]
Telefon: 188-296, 188-307

KELET M

Benczúr Gy

1965 AUG 10

Negyvenöt éve halt meg Benczúr Gyula

1021

Nyíregyháza nagy festőszülöttének szobra ott áll a megyei pártbizottság épülete előtt. Vállas, bajuszos férfit ábrázol, aki festőpalettájával a kézben figyelő szemmel a távolba néz, alighanem a modellt figyeli. Kevesen voltak, akik Benczúr Vilmos Nyíregyházi gyógyszerész fiához hasonlatos hatalmas technikai tudással tudták megörökíteni a valóságot, vagy vászonra vetni álmaikat, úgy mint Benczúr Gyula. Pályája töretlen vonalban emelkedett felfelé.

Benczúrt történelmi festőként tartjuk számon és valóban ebből a témakörből származnak leginkább közismert alkotásai. A Hunyadi László búcsúja, Rákóczi elfogatása, Vajk megkeresztelése évtizedeken keresztül szerepeltek iskolai történelemkönyvek illusztrációiként. Benczúr — Piloty tanítványa — az akadémista festészeti irány híve volt és egyben utolsó nagy képviselőinek egyike is. Fölényes anatómiai és technikai tudással festett, pompás színösszeállítású képei a mai nézőt is lenyűgözik és megérzi mögötte azt, ami Benczúrt is vezette, a nemzeti múlt nagyságának érzékeltetési szándékát. A művész külföldön is következetesen hű maradt nemzetéhez. Harminckét éves korában csak úgy vállalta el a müncheni akadémia tanári állását, hogy megtarthatta magyar állampolgárságát. Ekkoriban, több mint egy évtizedig, II. Lajos bajor király udvari festője volt. 1885-ben jött haza, amikor az epreskerti Mesteriskola tanárává nevezték ki.

Hatalmas méretű munkájával, a Buda visszavételével, 1866. augusztus 29-re, a diadalmas ostrom kétszázadik évfordulójára kellett volna elkészülnie, de az impozáns méretű festmény megalkotása sokkal tovább tartott. Csak a milleneumkor került a nagyközönség elé és azzal lepte meg a Habsburghű felső rétegeket, hogy a nagy osztrák győzelmet ábrázoló képről — a három főszereplőn kívül — szinte kizárólag csak magyarok néznek vissza a szemlélőre. Itt van Bottyán János, Bercsényi Miklós, Tüzes Gábor, Petneházy Dávid.

A második világháború során Benczúr több képe elpusztult. Ez lett a sorsa a Milleneumi hódolat-nak is, melynek vázlatát a Jósa András Múzeum őrzi. A történelmi festő Benczúr szívesen örökített meg tájképeket és alkotott arcképeket is. Minden munkájában nagy tudású és gazdag festőegyéniségként tartja számon a művészettörténelem. Negyvenöt évvel ezelőtt, 1920-ban halt meg dolányi birtokán.

O. I.

r strandoló Sóstón

— *Kétszer is kint volt a „teltház" tábla mássa fagylalt fogyott*

fagylalt és 10 ezer pohár sör fogyott el.

A csónakázók száma 350 volt vasárnap a Sóstón.

A Gyümölcsszeszfőzde és Szikvízipari Vállalat 14 ezer üveg citromízű szörpöt és 10 ezer üveg szódavizet palackozott a hét végére.

Az ellátásban fennakadás nem volt. Sörből 300 hektoliter került az árusítóhelyekre szombaton és vasárnap. Ebből 35 ezer hektó palackozott sör volt. A további meleg időjárásra is felkészült a söripari vállalat: hétfőn reggel 1 vagon importsör érkezett Nyíregyházára az NDK-ból, valamint 5 vagon kőbányai világos.

Az IBUSZ szervezésében 200 szabolcsi kiránduló szombaton kétnapos szegedi utazásra indult.

Hétfőn pedig hetvenen indultak el Mátra—bükki, 5 napos körutazásra. Az IBUSZ augusztus 20-ra Hajdúszoboszlóra indít különvonatot, 35 forintos személyenkénti részvételi díjjal.

(Szilágyi)

Itt a „Sugár-béby"

Kezdődik a dinnyeszezon

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
MAGYAR NEMZET

1021

Péntek, 1966. október 14.

A Kiscelli Múzeum képzőművészeti galériája

A főváros »helytörténeti« múzeuma, a *Kiscelli Múzeum* nem valahol a belváros szívében található, hanem Óbudán, hosszabb autóbusz- vagy villamostúrák végállomásaként. Mostoha sorsa eddig is igazságtalan volt, most pedig, hogy megnyílt ott az utóbbi évek munkájával összegyűjtött képzőművészeti gyűjtemény is, végképp azzá válik.

Mitől olyan érdekes és szuggesztív a Kiscelli Múzeum képzőművészeti anyaga? Bizonyára nem attól, hogy soha nem látott remekműveket fedezett föl, vásárolt össze és állított ki ez az intézmény. Erre nincs mód, már csak azért sem, mert az ilyen remekművek, például Szinyei *Majálisa* vagy Derkovits *Végzése* már közgyűjteményben vannak, a Nemzeti Galériában. A kiállítás inkább azért hat olyan meggyőzően, mert nem a régitípusú »szalonok« öncélú reprezentatív pompáját igyekszik utánozni, hanem *értelmet ad* az egyes műalkotásoknak. Kétségtelen, hogy ebből a szempontból a Kiscelli Múzeum előnyben is van, mert anyaga komplettebb egy képgyűjteménynél — a képzőművészetet egészen a történelmi becsű tárgyakig bővítheti ki. Így például kis gúlába rakhatja a Budavár visszafoglalásakor kilőtt és valamiképpen fönnmaradt ágyúgolyókat, falra akaszthatja az ostromot ábrázoló térképeket és metszeteket (köztük a német, holland és más nyelvű illusztrált röplapokat — a mai újság artisztikus szépségű őseit), tárlókba gyűjtheti az öltözködés és a művességek emlékeit, sőt kiállíthatja a régi nyomdák gépezetének ma már fantasztikusnak ható, történelmi hangulatot árasztó »formatervezési ízlését« is. S ha ezeknek egyikemásika nem is egészen képzőművészet — bár egy ilyen környezetben még az ágyúgolyóbisok is annak hatnak —, e gyűjtemény egésze kétségtelenül azt az anyagi kultúrát reprezentálja, amire az esztétikai kvalitások is épültek — sőt *amiből* az esztétikai rangú dolgok, vagyis a művészet megszületett.

Óriási fegyelmező erőt jelent az ilyen környezet — korlátokat is, de segítséget is, mert mintegy kézenfogva vezeti a rendezőt a helyes arányok és értékek megtalálására. Igen, valószínűleg itt van a kérdés kulcspontja: — a mi ízlésünk már nem az egyszeri és elszigetelt »műkincsben« látja az értéket, hanem a történelmileg és társadalmilag helyére tett dolgok szép rendjében.

A Kiscelli Múzeum gyűjteménye szó szerint a történelemből nő ki. Kezdődik az »ártatlan« barokk metszetekkel, városképi rajzokkal, jelentős események ábrázolatával. Már ezek között is találni néha remekműveket. Aztán folytatódik az empire, a biedermeyer — vagyis a reformkor emlékeivel; medaillonokkal, miniatűr arcképekkel, Barabás Miklós lehelletfinom portréival és Borsos József édeskésen-negéd galambpostavázlataival. És itt is csoda történik: — ez a megunt, érzelgőssége és provincializmusa miatt sokszor ellenszenvessé vált művészeti periódus valahogy életre kel, és izgalmas, sőt néha megható atmoszférát varázsol körénk. Miért? Bizonyára azért, mert úgy szerepel, mint történelmünk egyik igen értékes, távoli ízlése ellenére is fontos és ismerős fejezete, nem pedig úgy, mint a biedermeyer szépelgés kiszolgálása, kispolgárias megdicsőítése. Mennyi minden múlik a rendezésen! — most valóban látjuk a különbséget, ami ízléstörténet és ízléskiszolgálás között fennforog.

A századforduló anyaga talán még bővebb és tanulságosabb. Itt egy sor Benczúr- és Lotz-vázlat viszi a pálmát. Ezek a freskótervekhez készült színvázlatok frissebbek és elevenebbek a kész műveknél, az akadémizmus bágyasztó lehe nem tudta elsorvasztani őket. És megint egy darab történelem is, a sokat szidott és sokat vitatott, de mindenképpen létező és ma is lélegző eklektikus Budapest egyik legrokonszenvesebb oldala. Aztán megjelennek a művészeti csatározások is, a nagybányaiak föllépése, harca a közvéleménnyel, diadaluk — s mindezt néhány kép közt talán egy remek plakáttery, Ferenczy 1903-as kiállításához készült olajvázlata — egy Toulouse-Lautrec-i produkció — idézi a leghűségesebben.

A plain-air festészet értékei után a Nyolcak és aktivisták forradalmi művészete lép a porondra. Tudomásunk szerint eddig ez az egyetlen állandó jellegű gyűjtemény, amely ezt a forradalmi hullámot igazi értékei szerint igyekszik bemutatni. *Kernstok* dinamikus, de még karcsú és levegős rajzait *Uitz* Béla drámai súlyú, fekete pátoszú kompozíciói váltják fel és jut arányos hely *Kmetty* elmélyült csendélet-festészetének és a fiatal, még az aktivisták grafikáját folytató *Aba-Novák* rézkarcainak is.

A két világháború közti gyűjtemény ezt az ívet csaknem törés nélkül tudja folytatni. A plain-air színekhez visszatérő művészektől is olyan képeket válogatott, amelyek a történelmi folytonosság, és nem a konzervatív restauráció szellemét sugallják. Így *Szőnyi Vasárnap délutánját*, *Bernáth* arisztokratikus lebegésű, és igaz lírával teli két képét, a *Hegedűművésznő*t (1930) és a *Reggelt* (1931), *Czóbel* lilás-vörhenyes tónusokban fürdő csendéleteit, *Vaszarynak* egy ritka mélységű pillanatát, az *Álmodozót*, és a gyűjtemény koronájaként egy egész sor *Derkovits* rajzot, és festményeket is, mint a *Proletárcsaládot*, a *Barkás piaci csendéletet*, és egy *Önarcképét*. A további évtizedekből említsük még meg *Barcsay* Mozaiktervét, a legújabb magyar művészettörténet egyik főművét, *Ferenczy* Béni, *Borsos* Miklós, *Vilt Tibor* szobrait (köztük a feledhetetlen Madách-portrét), *Kondor* Bélának egy portréját, vagy hogy a legutolsó országos tárlat anyagának »zsákmányából« idézzünk, *Vigh* Tamás kimagasló kvalitású szobrát, *A tudomány szimbólumát*.

Honnan érkeztek ezek a művek a Kiscelli Múzeumba? Egy részük öröklődött, mint »helytörténeti« anyag. Más részüket vásárolták, szemfülesen, jó ízléssel. Kétségtelen, hogy koncepciózus gyűjtés eredménye ez a kiállítás.

Pérneczky Géza

A nemzetközi helyzet időszerű az új választójogi törvény a a termelőszövetkezetek meg

tanácskozott az MSZMP Közp

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága október 13-án *Kádár* Jánosnak, a Központi Bizottság első titkárának elnökletével ülést tartott. Az ülésen a Központi Bizottság tagjain és póttagjain kívül részt vettek a Központi Revíziós Bizottság, a Központi Ellenőrző Bizottság elnökei, a Központi Bizottság osztályvezetői, a forradalmi munkás-paraszt kormány tagjai, a megyei pártbizottságok első titkárai, a budapesti pártbizottság titkárai és más meghívottak.

A Központi Bizottság ülésén:

1. *Komócsin* Zoltán, a Központi Bizottság titkára ismertette a Politikai Bizottság tájékoztatóját a nemzetközi helyzet és a nemzetközi kommunista mozgalom időszerű kérdéseiről.

A Központi Bizottság jóváhagyólag tudomásul vette a Budapesten ez év szeptemberében megtartott magyar—vietnami tárgyalásokról adott tájékoztatót. A Központi Bizottság megállapítja, hogy az Egyesült Államok kormánya minden józan figyelmeztetés, a haladó emberiség tiltakozása, valamint saját népe növekvő elégedetlensége ellenére fokozza agresszióját a hős vietnami nép ellen. Az amerikai kormány békés szándékait hangoztató félrevezető nyilatkozatokkal egyidőben kiterjeszti a Vietnami Demokratikus Köztársaság elleni terror-bombázásokat és növeli Dél-Vietnamban állomásozó csapatainak létszámát. A Központi Bizottság ismételten elítéli az Egyesült Államoknak a vietnami nép szabadságára törő, a délkelet-ázsiai népek és a világ békéjét fenyegető népirtó háborúját. A Magyar Népköztársaság erejéhez és lehetőségeihez mérten pártunk és kormányunk továbbra is mindent elkövet, hogy fokozott politikai, anyagi és katonai segítséget nyújtson az igazságos célokért harcoló vietnami népnek.

A Központi Bizottság megállapítja, hogy a nyugatnémet imperializmus revansista politikája, a Bundeswehr atomfelfegyverzésére irányuló törekvések továbbra is veszélyeztetik az európai népek békéjét és biztonságát. A magyar nép földrészünk népeivel együtt helyesléssel fogadta a Varsói Szerződés Politikai Tanácskozó Testülete bukaresti ülésének nyilatkozatát az európai biztonsági rendszer megteremtéséről és állhatatosan küzd az ott meghatározott célok megvalósításáért. Pártunk és kormányunk úgy véli, hogy további erőfeszítéssel, két- és több oldalú eszmecserékkel megérlelhetők az egész világ békéje szempontjából nagy jelentőségű európai biztonsági értekezlet összehívásának feltételei.

A Központi Bizottság megállapítja, hogy a vietnami nép igazságos harcának támogatása, az imperializmus elleni harc fokozása egyre inkább megköveteli a szocialista országok, a nemzetközi kommunista mozzotság újólag kinyilvánítja eltökéltségét, hogy folytatja a harcot a nemzetközi kommunista mozgalom, valamennyi szocialista ország egységéért, a kommunista pártok és az imperializmus ellen harcoló más erők akcióegységéért.

2. *Biszku* Béla, a Központi Bizottság titkára beterjesztette a Politikai Bizottság javaslatait az országgyűlési képviselőválasztás rendszerére, az új egységes választójogi törvény alapelveire.

A Központi Bizottság megállapítja, hogy társadalmunk fejlődése lehetővé teszi választási rendszerünk demokratizmusának továbbfejlesztését, új egységes választójogi törvény megalkotását. A választójogi törvény módosításának alapelveként javasolja:

Az országgyűlési képviselők választókerületi lajstromos rendszeréről át kell térni az egyéni választókerületi rendszerre. Az egyéni választókerületi rendszerben a választás demokratizmusa a közvetlen szavazás révén jobban érvényesül. A megválasztott képviselő meghatározott területhez, egy közigazgatási egység-

Történész t az Akad

a Duna men második világhá

Nemzetközi történész-kollokvium kezdte meg tanácskozásait csütörtökön a Magyar Tudományos Akadémián. A háromnapos konferenciára, melyet az Európai Ellenállási Mozgalmak Történetével Foglalkozó Nemzetközi Bizottság támogatásával, a Történettudományi Intézet, a Párttörténeti Intézet, a Hadtörténelmi Intézet és Múzeum, valamint a Partizán Szövetség rendezett, tizenkét ország történészkutatói érkeztek hazánkba. A kollokvium tárgya A Duna menti országok a müncheni egyezménytől a második világháború végéig. A megszállás és az ellenállás problémái. E témakörön belül az előadások két nagy központi kérdés köré csoportosulnak, a nagyhatalmak és a dunai országok, illetve a Duna menti országok sajátos problémáit s ezen belül az ellenállási mozgalmakat taglaló referátumokra.

A tanácskozást *Vass* Henrik, az MSZMP KB Párttörténeti Intézetének igazgatója nyitotta meg. Bevezetőjében hangsúlyozta, hogy amikor a nemzetközi bizottság múlt évi bécsi ülésszaka elfogadta a magyar történészek meghívását a budapesti kongresszusra, ezzel a korszakot kutató magyar tudósok munkáját érte elismerés.

— Az elhangzó előadások és korreferátumok — mondotta — a müncheni egyezménytől, mint közvetlen előzménytől

1966 [illegible]
1021

Napi egymillió telefonhívás Budapesten

*48 ezer új telefonállomás – 73 ezer váromány*os

A pártkongresszus tiszteletére tett munkafelajánlások teljesítői között a postások is ott voltak. Talán elég, ha utalunk arra, hogy négy-négyezer állomással bővült a Krisztina és a Ferenc távbeszélő központok hálózata.

A Postavezérigazgatóságon elmondották, hogy a második ötéves terv kezdetén Budapesten a távbeszélő igazgatóság 55 ezer telefonigénylőt tartott számon, s azóta az eltelt időszakban *65 ezer újabb kérelmet nyújtottak be.* Ma már kereken 73 ezren várnak telefonra.

— *1967-től 70-ig a József, a Zugló, a Lipót,* az új *Lágymányos, a Ferenc, Óbuda összesen 48 ezer telefonállomást kap.* Érdemes megjegyezni, hogy a váromány*osok* közül mindössze nyolcezer a telefont igénylő hivatal s egyéb más intézmény, s 65 ezer a magán*yos*. 1966-ban a Krisztina és Ferenc központok már említett bővítésén kívül még háromezer állomást kapcsoltak be, de az új előfizetők száma január 1-e és november 16-a között nemcsak 11 ezerrel lett több, hanem különböző telefonáthelyezések, állomások újraszerelése, s egyéb szerelési munkák révén 14 233-mal. Ezenfelül átírtak ugyancsak a fenti időszakban 3479 telefonállomást, s ez a szám is azt bizonyítja, hogy a közönség igényét a posta igyekezett kielégíteni.

A postánál állandóan vizsgálják a statisztikusok az intézmény területén végzett különböző munkákat, a fejlődés arányait, s megállapították, hogy 1953-hoz viszonyítva *85 százalékkal nőtt a telefonelőfizetők száma.* Mint ahogy jelenleg sokkal kevesebb közület és ennél jóval több magános várja a telefonállomás felszerelését, úgy a közelmúlt évtizedben is többségében a lakosság kapott telefont. Az idei év harmadik negyedében az egy állomásra eső havi telefonbeszélgetés 153,2 volt, egyébként *Budapesten naponta egymillió telefonhívás történik.*

Új bélyegsorozat

A közönség szereti a szép bélyeget. A posta viszont igyekszik nemcsak a bélyeggyűjtőknek a kedvéért, hanem az esztétikai szempontokat is szem előtt tartva minél több szép bélyeget forgalomba hozni.

December 9-e újabb fontos dátum a bélyegtörténetben: 60 filléres, egyforintos, egyötven, egyhetven, kettő, kettőötven, három- és tízforintos címletekben megjelenik a »Magyar festők alkotásai« elnevezésű bélyegsorozat. Postai küldeményre ragaszthatjuk kétforintos bélyegben Munkácsy Mihály Rőzsehordó nőjét, Benczur Gyula Hunyadi László búcsúját (1,50 forintos bélyeg), Barabás Miklós Bittó Istvánnéja egyforintos, a Kislány az erdőben 60 filléres címletben, Benczur Olvasó nő-je egy forint hetvenes címletben, Munkácsy Ásító inas-a kettő forint hatvanas, Szinyei Merse Lilaruhás nő-je háromforintos, Majálisa pedig tízforintos címletben jelenik meg.

Felkészülés az ünnepi csúcsforgalomra

A posta ünnepi csúcsforgalmának lebonyolítása a korábbi években is zökkenőmentesen történt. A posta vezetői — mondotta informátorunk — szakítottak a korábbi szokásokkal, azaz hogy csak közvetlenül a csúcsforgalom előtti napokra készüljenek fel a munkája gyors ellátására. Már a múlt héten belső rendeletben szabályozták a karácsonyi és újévi szolgálatot a postahivatalokban. Gondoskodtak arról, hogy december 18-án, aranyvasárnap is megfelelő számú személyzet várja pénzfelvételre az üzletek vezetőit, s megerősítik a pénzfelvételi szolgálatot december 24-re is. A kézbesítők csak december 25-én és 26-án pihennek, de táviratot, expressz küldeményt, napilapokat a kettős ünnepben is kézbesíteni kell és eleget kell tenni a telefonmeghívásoknak is.

A nagyközönség tájékoztatására és az esetleges félreértéseket elkerülendő közölték a Postavezérigazgatóságon: a borítékba tett névjegy és üdvözlő képeslap csak akkor díjazható húsz fillérrel, ha azon a keltezésen és az aláíráson kívül semmiféle más bejegyzés nincs. A külföldre szóló üdvözlőlapokat öt üdvözlő szó esetén nyomtatványként díjazzák. *Hasznos lenne, ha a romlandó tartalmú csomagokat a közönség december 22-én postára adná.*

Már most bejelentheti a közönség a tengeren túlra szóló, az ünnepek körüli napokban lebonyolítandó telefonbeszélgetéseket. Ezért semmiféle többletdíjat nem számít a posta. A nyugdíjak kézbesítését *már december 14-én megkezdik.*

Szabó József

MAGYAR NEMZET
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

N

„Postakocsi"

Pest-Buda és Bécs között 1752-ben indult meg a postakocsi járat. Ennek első állomása az óbudai Fő téren volt, ott, ahol Buda és Pest egyesítésének évében a mai óbudai tanácsháza is megépült. A műemlékekben gazdag, öreg városrész vendéglátó hagyományait eleveníti fel most az Észak-Budai Vendéglátó Vállalat azzal, hogy a tanácsháza szomszédságában berendezte a Postakocsi éttermet és borozót. A bejárati ajtó felett kovácsolt vas karokon függenek a hajdani stílusos kocsilámpák, a vendéglő címbetűi: XVIII. századbeliek. A pinceborozóban XVIII. századbeli postaállomás kocsiszínje fogad. A bokszokban gyalult tölgyfaasztalok. Megvilágításukról ugyancsak korabeli kocsilámpák gondoskodnak, a falakon rézveretes lószerszámok, a söntéspult pedig delizsánszban áll. A postakocsisok öltözékében fogad a portás bácsi, szíjas bőrzekébe öltöztek a pincérek, hogy sörlevest, káposztás pontyot, brassói sültet és szatmári boros galuskát szolgáljanak fel — hogy csak néhány jellegzetes ételt említsünk. De nem feledkezhetünk meg a miniatűr postahivatalról sem, amelyben ugyancsak a XVIII. század postásainak egyenruhájában egy kvietált postás árusítja a különleges bélyegeket és mindjárt stemplizi is a levelezőlapokat, leveleket. A kapu előtt konflis várakozik. Ezen bejárhatjuk Óbudát, felkutatva a vén városrész műemlékeit.

(sz. j.)

— **Charles Hélou,** a Libanoni Köztársaság elnöke táviratban mondott köszönetet Dobi Istvánnak, az Elnöki Tanács elnökének. Libanon nemzeti ünnepe alkalmából küldött jókívánságaiért.

— **A KGST** statisztikai állandó bizottsága demográfus szakértőinek tanácskozása kedden megkezdődött a Központi Statisztikai Hivatalban. Az ülésen magyar előterjesztés alapján megvitatják a népességi statisztika néhány fontos kérdését, a többi között a népesség előreszámítás módszereit.

— **Elhunyt Ivan Lavrenyov altábornagy,** a stratégiai rakéta-csapatok politikai csoportfőnöke, kedden Moszkvában, 55 éves korában. Lavrenyovot az SZKP Központi Bizottsága, a Legfelső Tanács Elnöksége és a Minisztertanács saját halottjának tekinti.

— **A 31-es Építőipari Vállalat** dolgozói a IX. pártkong-

— **Dr. Czizmadia Andor** egyetemi tanár, a pécsi jogi kar dékánja a varsói egyetem vendégeként egy hetet Lengyelországban töltött. Varsóban, Poznanban a pécsi egyetemről, a középkori magyar jogi oktatásról tartott előadásokat.

— **A nógrádi iparmedence** 50 ezer dolgozójának üzemegészségügyi ellátását vitatta meg kedden Salgótarjánban együttes ülésen a szakszervezetek Nógrád megyei tanácsának elnöksége és a megyei tanács vb.

— *Azt írják: Happy Christ*

— **A Magyar Endokrinológiai Társaság** (a hormonkutatással foglalkozó orvosok társasága) december 5-én megalakult. Elnöke dr. Julesz Miklós, elnökhelyettesek: dr. Góth Endre és dr. Flerko Béla, főtitkára dr. Fehér László.

— **A Madách Színház és a Madách Kamara Színház közli,** hogy a közönség kérésére december 8-án, csütörtökön este, mindkét színházban 8 órakor kezdődik az előadás.

— **»Matematika a gazdasági életben«** címmel érdekes és tartalmas jubileumi különkiadványt jelentetett meg az Országos Fordító Iroda, amelynek Figyelő Szolgálata 10 éves fennállását ünnepli. A kiadvány az automatizálással, a korszerű adatfeldolgozással foglalkozó legújabb külföldi szakirodalmi anyagokat ismerteti.

— **HALÁLRA GÁZOLTA EGY SZEMÉLYVONAT** Nyíradony határában, egy sorompó nélküli vasúti átjárónál Újházi Mihály 43 éves helybeli tsz-tagot, aki ittasan ment át a vasúti sínekben.

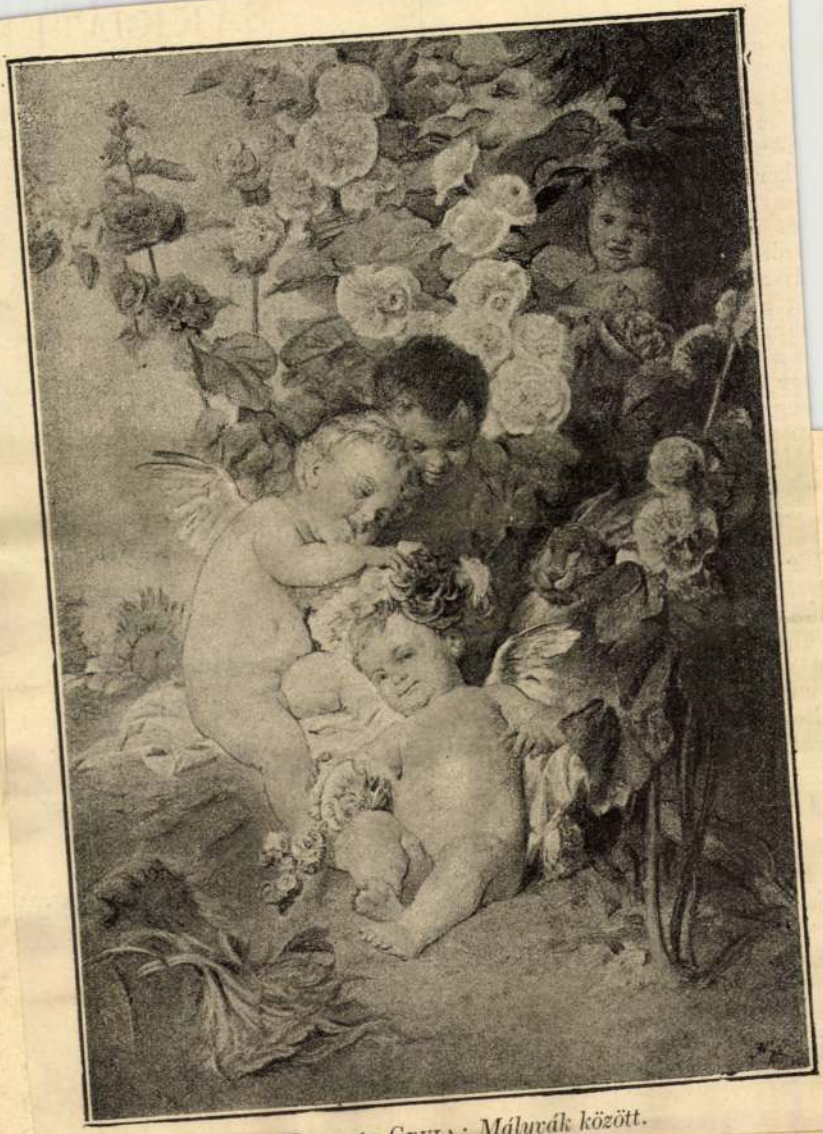

Benczúr Gyula: *Mályvák között.*

Benczúr Gyula
Vas. Ujó. 1890. 805. l

iai tanácselnök, mint a Petőfi-
s legidősb tagja nyitotta meg az
ivta meg Komócsyt, kit belépése-
t. *Ráth* Károly főpolgármester,
lére tűzve a Ferencz-József-rend
nócsy érdemeiről szólt az iroda-
körül. Az egybegyűltek élénken
csyt, ki rövid beszéddel fejezte
át a koronás király iránt. Ez-
irótársak nevében ezüst tinta-
lvözölte Komócsyt, mint irót és
g alelnökét, ki «negyedszáza-
mindig a szeretet dalnoka volt,
s a nép szeretetére tanított, s
gy éljen sokáig boldogan, sze-
angzott fel s Komócsy köszönő

SAKKJÁTEK.

1634. számu feladvány. Orsini E.-től (Livo

SÖTÉT.

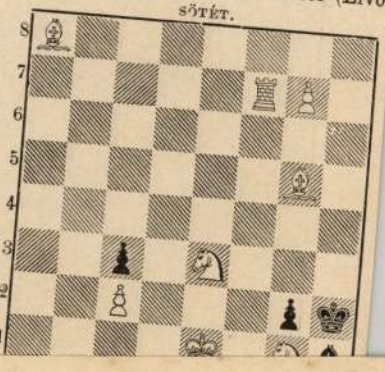

R Ajánlo
Sopron 2
138

A Magyar Müemlékek Országos Bizottság

Tekintetes Elnökségének

Budapest.

Üllöi ut.

lemmel hallgattuk a szöveget, melyben, ha jól emlékszem, az állott, hogy a fegyvereit leteendő erdélyi honvédhadsereg mindazon előnyökben részesülni fog, melyek bármely más magyar hadsereget a kapituláczió alkalmával megillettek. Nesze semmi, fogd meg jól! De mi azt akkor nem tudtuk.

Elég, hogy a muszkák kardunkat meghagyták, senkit el nem fogtak, vagy le nem tartóztattak. Augusztus 16-án délutáni hat órakor sorakoztak a csapatok fegyverletételre. A fegyvereket gulába raktuk, zászlóinkat emlékül darabokra téptük; és némelyek állítása szerint a szép Rákóczi-ágyúkat valaki beforgattatta a Marosba.

A Dévánál kapitulált erdélyi hadsereg lehetett mintegy 10.000 ember; a tisztek száma 700 körül, kiket külön választottak, és egy szürke lovas ezred kettős sorai között indítottak meg Szászvárosnak.

*

Az útközben beállott sötétség árnyai alatt az orosz hadseregnek fény- és árnyoldala épen én rajtam furcsán és találóan mutatta be magát.

Mellettem egy kisebb rangú orosz tiszt lovagolt, ki igen jól beszélt németül és oláhul. Ez az úr igen nyájasan társalgott velem; elbeszélte, hogy miután a fegyvert letettük, az ő részükről semmi kellemetlenségtől nem tarthatunk, sőt abban az erős meggyőződésben van, hogy mind a hadvezérek, mind a hatalmas czár annyi jóindulattal viseltetnek irányunkban, hogy mi magyarok a legkedvezőbb megoldásra számíthatunk.

Az igazat megvallva én ezekre a biztatásokra keveset adtam; de a következő pillanatban még egy sokkal sajátszerűbb esemény következett be, mely a muszka jóakaratot különös színben állította elő.

Egy bitang kozák, ki már korábban szemet vethetett táskámra, hirtelen elrohant a tiszt és én közöttem, és táskám szíját hirtelen elszakítva, azt a hátán függő lándzsájára akasztotta, és vágtatva tovább ügetett.

KOMÓCSY JÓZSEF. Benczúr Gyula festménye.

Ez a táska, melyet a magyar honvédségnél használtak, a tábori postai küldemények szállítására szolgált. Ezt a táskát a honvédségnél mindig a legmegbízhatóbb egyénnek adták át, és ez a kozák is tudta, hogy ez a táska a honvédségnél mit jelent.

— Ugy e furcsa étkezési mód? — kérdi egy háromcsillagos tiszt, ki észrevétlenül lovagolt mellém. — Az önök katonái nem így éltek.

— Nem uram, mi húst vagy szalonnát és, míg lehetett — a kolera miatt — vörös bort adtunk nekik.

— Jaj ez nekünk nem telik! — mond az orosz tiszt, nem minden sarkazmus nélkül.

E pillanatban egy magas oláh legény közeledett, fején egy dézsa friss forrásvízzel.

— Fratye! — szólítám meg barátságosan, — adj egy kis vizet, igen szomjas vagyok.

— Nem adok biz' én te kutya! — felelt a ficsor.

— Rögtön tartsd oda edényedet! — kiált reá a tiszt és én sipkám előbőrével jót ittam.

— Most állj ide! — mond a tiszt. A ficsor engedelmeskedett.

E pillanatban hatalmas ökölcsapás érte arczát és ő balfelé, edénye jobb oldalra.

— Tanuljon engedelmességet a gaz ficzkó!

— Köszönöm uram.

*

Ime tehát a teljes kép:

a tábornok tesz kétes igéreteket, de talán, ha akarná sincs módjában megtartani;

a tisztek nagy része igen műveltnek és udvariasnak mutatkozott irányunkban és jobban rokonszenvezett velünk, mint fegyvertársaival;

a közlegény csak szám; de *a kozák úr*, kinek néha lopni, sőt rabolni is lehet.

P. Szathmáry Károly.

OROSZ TÖRTÉNETEK.

I.

Az esküdtek.

Grubov Iván után oroszból forditotta T—a.

A medvék és ellentétek országában minden lehetséges, — mondá annak idején Voltaire.

És ebben csakugyan igaza is volt. Egy részről a legnagyobb önkény, más részről szabadelvű intézmények, szóbeli eljárás, esküdtek, és több efféle dolgok, melyek úgy illenek reánk, mint a kolduló barátra a szentpétervári patriarkha arany koronája.

Tavaly mint tanu, egy bűnperben szerepeltem, disznó-ólban találta fel magát. Meg aztán, hova gondolsz, hiszen ennek az egynehány görbelábú tinónak az árával is tartozom; a hizlalásukra szükséges tengerit és kősót hitelbe veszem; jaj lenne szegény fejemnek, ha minden hónap utolsó napján nem fizetném a Naftali zsidót. Holnap is huszezer rubelt kellene fizetnem, pedig még a tizedrésze sincs együtt; érted, huszezer rubelt holnap délre, legfeljebb délutáni egy órára!

E hosszas tusakodás után Osszip Petrovics, hasztalannak tartva a további könyörgést, azzal vált meg a szegény milliomostól, hogy majd csak akkor jön hozzá pénzért, ha ügyeit végképen lebonyolította, vagyis soha, mert ez az eset alig fogna valamikor beállni. Utközben eszébe jutott Xénia Pavlovna és ennek éhező gyermekei, kik ez egyszer ebéd nélkül fognak maradni, eszébe jutott a fösvény milliomos, és e gondolatok kapcsán, a huszezer rubel, melyet amaz holnap délben Naftali zsidónak mulhatlanul fizetni fog.

Hátha ő lenne az a' Naftali, hátha a huszezer rubel az egyszer az ő zsebében találna helyet.

Másnap Osszip valami ürügy alatt nem ment a hivatalba, hanem egy, Isten tudja honnan, hozzá került rongyos katonaköpenybe bujva, fekete álarczot, prémes süveget, azonkivül egy rozsdás pisztolyt vett magához. Jól tudta az utat, melyen Kalcsev a városon kivül lakó Naftalihoz menni fog. Egy nem annyira sürű, mint inkább bózotos fenyves-vágásban bevárja a milliomost, és az egyszer kényszer kölcsönt nyit nála.

A városban délre harangoztak, mi Osszipot arra emlékeztette, hogy ilyenkor más ember családjával ebédelni szokott, mig ő, mint valami utonálló rabló, Kalcsevet lesi, hogy pénzét elvehesse. De ugy kell neki, miért nem adott, mikor ő csak rongyos pár papir rubelt kért. Miért hazudott oly szemtelenül, hogy semmije sincsen, mikor az egész világ tudja, hogy Kalcsevnek legalább tiz milliója van a szentpétervári bankban. Ezt a huszezer rubelt meg sem érzi, legfeljebb még egyszer kell a pénzért haza mennie, bántani nem fogja, hiszen nincs is mivel, mert a rozsdás pisztolyról régóta leesett a kakas. A prémes süveget a fülig lehuzva, felkötötte a fekete álarczot, mely képét egészen eltakarta, ezekután egy tekintélyes tölgyfa mögé huzódva, vá-

Nehány hónap mulva Kalcseven kívül senki sem törődött a rablással, és Osszip, kinek valahol a birodalom tulsó végén, egy gazdag nagynénje épen jókor meghalt, ugyancsak élte világát a Kalcsev-féle huszezer rubel segítségével, melyek, öröksége folytán, alig tüntek fel valakinek.

Mily nagy volt azonban Osszip meglepetése, midőn egyszer csak híre járt, hogy Kalcsev a kievi vásáron ráismert a rablóra, kit csakugyan erős őrizet alatt Ó-ba el is szállitottak.

Osszip a vizsgálóbiróval jó lábon állott, különösen, mióta a nagynénje öröksége folytán bőven költekezve, ismerőseit gyakran megvendégelte, s így megtudta, hogy a börtönben ülő csakugyan igen gyanus egyén, kinél a többek közt fekete álarczot, pisztolyt és prémes süveget találtak, azonkívül pedig hollétét igazolni nem tudja, s így valószinűleg a vidéken járhatott, midőn Kalcsevet kirabolták.

Az esküdtek, kik az új törvénykezési rendszer behozatala óta még nem működhettek, alig várták az időt, hogy bölcseségüket tettleg is bebizonyíthassák.

Mindezek folytán Osszip egy fületlen gombot sem adott volna a vádlott életéért, holott ő maga legjobban tudta annak ártatlanságát.

A végtárgyalás előtti napon Kalcsev dicsekedve elmondta, mily ügyesen és mily furfanggal fogatta el a rablót, kinek hangjára, alakjára, de különösen szemeire még az álarczon keresztül is ráismert.

A hallgatóság nem annyira a vádlott miatt, hanem leginkább azért tódult a törvényszéki épület nagy termébe, hogy lássa, miként lehetséges az, hogy Pál Pavlovics a pék, Timon Petrovics a varga, Sándor Alexejevics a sánta asztalos stb. kik nem egyszer, de tizszer is, azért meg amazért husz, harmincz, sőt ötven botot is is kaptak, most a czár nevében igazságot szolgáltassanak!

Az egész város valóságos lázban élt, mindenki csak a nagy jelentőségű eseményről beszélt, és boldognak tartotta magát mindenki, ha valami uton a törvényszéki elnök különös kegyéből belépti-jegyet kaphatott.

— Azt megmondom neked Sándor Alexejevics, — mondá a sánta asztalos kövér élete párja, — hogy valahogyan ne hadd magadat a

848. l. (kép)

Benczúr Gyula

AZ OCZEÁNON.*

Részlet az amerikai-spanyol háborúból.

Irta Virter Ferencz.

I.

Tudják Önök, mi az öröm?

Mikor az oczeán láthatárán, hosszú napok végtelen unalma után, valahára feltűnik a föld szegélye.

Nincs szó, mely nevet tudna adni az érzésnek e perczben.

«Land in sight!»[1]

Mint futótűz terjed a kiáltás: percz alatt visszhangzik tőle a hajó, a fedélzetről le a fűtőházig.

A hajótest mélyéből felhangzik az ének. Sürgés-forgás, zavar mindenütt. Olyan az ember, mintha gyermekké lenne újra. A szellőztetőkön felhallatszik a konyha zaja. Repül a sok fazék, súrol a sok szakács, hogy a kikötőig készen legyen mindenik.

A fedélzetköz pedig megnépesül. A matrózok öltöző helye ez. A szelelőajtók mellett van a rögtönzött borbélyműhely: ott a legvilágosabb. Húszan is várják, míg rájuk kerül a sor. Legnagyobb azonban a tolongás a kútnál.

A hajóirnok szobája felé egész bucsújárás keletkezik. Ott készül ugyanis a «liberty-pass»,[2] mely nélkül nincs vigasság. A névsor, mely a parancsnok elé lesz bocsátandó, már napok óta kész. Mindegyik remél, könyörög, sürget; pedig hát tudják, hogy csak igen kevés töredéke nyer *esetleg* engedélyt; ha ugyan egyáltalán partra mehet bárki is.

Azok, kiket az őrszolgálat ez éjszakára a hajóhoz köt és semmi körülmények között sem álmodhatnak most a «liberty-pass» megkapásáról, egykedvűen ténferegnek: az ő napjuk holnap lesz csak!

. . . De a hajó tovább megy.

Nem áll meg. A parancs másfelé szól.

A part, mely már ily közel volt hozzánk, ismét távolodik, a házak eltörpülnek, az erdők árnya elmosódik . . . Nem sokára csak egy keskeny csík lapul a láthatárra, rövid ideig, csak a mig épen el nem tünik újra.

S elnémul az ének, elhallgat a zaj, csak a gépek zakatolnak tovább, a börtön e monoton hangja, mely örökkön arra emlékeztet, mily szép volt ott abban a messzi hazában, mikor még gyermekek voltunk.

Megkondul a hajóóra: a parancsnoki hid alatt a harang. Az őrséget felváltják. Üresen kong a fedélzet párkányán az egyenletes léptek tompa hangja. S minden a régi rendben folyik, egyhanguan, mintha mi sem történt volna . . . Csak az a némaság beszél, mely egyszerre reánehezedett az ajkakra s a szivre, miknek érzületjét már rég békóba verte a parancs és a kötelesség.

Az alkonyat is ráül az oczeán síkjára; a fedélzetre ráborul a homály; csend mindenütt; csak valahol a hajómélyből hatol ki egy dal . . . «home, sweet home!»

*

. . . *San Salvador* sziget volt az . . .

*

Az amerikai pánczélos: a «*Scindia*» június 3-ikán hagyta el a norfolki (Virginia) hadi kikötőt, harczra fölszerelve, titkos misszióval: arra, hogy egy ezred amerikai katonaságot Kubába belopjon.

A filippini győzelem örömmámora még lázas izgatottsággal dúlt New-York utczáiban s tágra nyilt szemekkel várták a folytatást. A lapok véresszájú hírei, a dicsőségszomj dühe felkorbácsolta még a legközönyösebb flegmát is: riadót harsogott Éjszak és Dél. Ezrével esküdtek fel az önkéntesek. Dicső[illegible]

előtt is titokban tartják, a mit ez esetben még növelt a háborús állapot túlszigora.

A találgatások hihetetlen föltevései egymást igyekeztek túlszárnyalni. Voltak, kik Spanyolországot mondták a czélnak. Majd meg a Magelhaens-szoroson át a Filippinek felé képzelték az útirányt, egyesülendő ott Dewey admirális flottájával, Manilla teljes leigázására. S nap nap után múlt, változatlanúl, — a végnélküli síkot nem szakította meg semmiféle part.

A szolgálat egyöntetűsége, melyet mindig bizonyos humoros hangulat szokott kisérni, most ridegen folyt. Az újonczok, sokan még csak először tengeren, szomorúan lézengtek szabad perczeikben az előfedélzet vascsigái közt. Arczukról csak úgy sirt le a honvágy, az a kimondhatlanul fájdalmas érzés, mely csak itt, a tenger messziségén ébred fel néha még a legridegebb kebelben is.

A hajósélet víg óráiban: az alkonyat s az éjszaka közti időben, az a szokásos vig élet künn s födélzeten, mintha elhalt volna. Csak a régi, edzett s könnyelműségükben már megrögzött tengerészek járták a tánczot s a «banjo» meg a «mandolin» hangjai, az ének s egy kis duhajkodás lopott hangulatot e monoton világba.

A tiszti dohányzóban unalmasan folyt a játék: a *poker*.[1]

A szolgálaton levő két tiszti inas időnként körülhordozta a hűsítőket, a temperenzeknek az «*ice-tea*»-t.[2]

Még ide is behatott az a nyomott hangulat, a melyet hiába igyekezett eltörölni egy-két élcz, vagy egy pezsgős üveg durranása, melynek kiszökő habja fellocscsan az ügyetlen szerecsen Ganymedes fekete arczába. Az egyik fiatal tiszt elkezdett valami ismert kupléból egy kis felvidítót, de az ének csakhamar abbanmaradt s a beállott csöndbe a gépház zakatoló mormogása [illegible] tovább a tengerészek symphoniáját . . .

Benczúr Gyula: *Gróf Károlyi Lászlóné arczképe.*

aggodalmát, a bizonytalanság nyomasztó kínját

A kedélyek azonban nyugodtabbakká lettek. A bizonytalanság is megszünt; már csak egy gondolat élt mindenkiben: a harcz, a dicsőség és — a jutalmi pénzek.*

A *Bahamák* csoportjában voltunk. A hajó útjában itt is, ott is kibukkantak azok a festői szigetkék, — megannyi paradicsomi kert, — melyek az oczeán e részét oly feledhetlenné teszik az utazónak.

Sehol sem oly átlátszó a tenger, mint e ponton. Az ember szabad szemmel gyönyörködhetik a milliónyi apróbb-nagyobb, halakhoz és növényekhez hasonló állatok játszi életében. A tenger szörnyetege, a czápa, itt éli világát ezekben a vizekben. A tenger sekély s a forró nap, mely letűz a mélybe, megaranyozza a fenék homokját s a vízréteg sugártörése következtében a korall-alkotmányok fantasztikus várakként emelkednek a mélység misztériumában, mint egy ezeregy-éj regevilága.

*

Junius 10-ikén a «*Crooked-Passage*» zátonyai közt haladtunk. Már ekkor kettőzött erővel siettünk, óránkét 17 csomót hagyva hátra. A «*Jumentos cays*» korallszigetkéinek érintésével, elhaladva a «*Ragged Islands*» (Rongyos szigetkék) foszlányai mellett, a *Bahama-canale* szabadabb vizében futottunk tovább. Késő éjjel, az éjfél óráiban, a *Great Inagua* sziget délnyugati csúcsa maradt el mellettünk, melynek piros és fehér fényt vető világító-tornya biztatólag szórta sugarait az éjszakába.

Junius 12-ére virradt.

* *Jutalmi pénzek.* — Az amerikai haditengerészetben minden elfogott vagy elsülyesztett ellenséges hajó után az ütközetet nyert flotta minden embere jutalmi összegeket kap, mik az ellenség veszteségéhez lesznek arányítva. Ez összegek néha ezrekre rúgnak.

Benczúr képe a Műcsarnokban

Dinamitrobbanások, vulkán-kitörések nincsenek a tavaszi tárlaton. Ennélfogva akadnak majd, akik azt mondják, hogy a tárlat unalmas. Szenzáció sincs. De szenzációra inkább a kabaréknak és cirkuszoknak van szükségük, semmint a Műcsarnoknak. Meglepő „keresések" és „meglátások" is hiányzanak. Lesznek tehát, akik azt fogják mondani, hogy művészetünk megállott. Hogy még mindig naturalista vagy még mindig impresszionista. A renaissance Olaszországában, igaz, kerek száz éven át naturalista festés járta, de olyan ember még nem akadt, aki ezt megállásnak vagy elposványosodásnak minősítette volna. Mi megelégszünk, ha fejlődést látunk. S azt sem várjuk, hogy a téli tárlattól a tavaszi tárlatig minden épkézláb festő egy rangosztállyal előbbre haladjon. Elég, ha három-négy tucat művészi, jó képet kapunk egy-egy félév alatt. S ennyit kaptunk.

Alig, hogy a Műcsarnok első termébe lépünk, szokatlan látvány tárul elénk: Benczúr Gyula óriási méretű festménye, amely külön falat foglal el, külön posztamensen pihen, különleges kárpitosmesterség révén kap jól szabályozott megvilágítást. Egy perc s benne vagyunk az Ur 1896-ik évében. Millénáris magyarok hódolnak I. Ferenc Józsefnek. A közélet jelesei, arisztokraták, törvényhozók, mintegy hetvenen, életnagyságban, egy szertartásosan kikészített királyi teremben, rang és rend szerint. Kacagányok, tollforgók, prémek, bársonyhüvelyes szablyák, egyenruhák, zászlók, az egész közéleti fény felvonult e nagy vászonra. Igy történt ez azon az ünnepen, ezek a sokszínü urak voltak ott jelen, így állt előttük a király. Még a szerelmény is csupa történeti dokumentum. Egy múzeum, amely még csak tizenkétéves, de már egészen a történelemé. S a multé a mester is, aki e képet megalkotta.

Mentül inkább elmélyedünk ebbe az óriási festménybe, annál világosabbá válik nekünk, mily nagy távolság választja el a mai művészetet Benczúr Gyuláétól. Ez az a festés, amelyet realisztikusnak mondottak akkor, amidőn Piloty, Liezen-Mayer és Makart még élt. Igen, ez az a történeti kép, amelyről most már csak a műtörténetben olvasunk, de amelyet festőkortársaink műhelyeiben sohasem látunk keletkezőfélben. Itt vannak ennek az iskolának hatalmas csendéletrészletei: a lobogó zászlók, a dokumentáris öltözékek és fegyverek. Itt a bársony, atlasz, selyem, brokát, prém, az ötvösművek cloissonnéja, a türkizek és rubinok ragyogása, a kézzelfogható csizmák, húsok, darutollak. És ünnep van, amelynek örömét a szertartásmester szabályozta. Tény-festészet, anyagfestészet, dokumentum-festészet vagy sokféle egyéb jelzővel ékesíthető festészet ez, csak azt nem mondhatjuk, hogy tisztán és kizárólag festészet.

Ami így hat ránk az első tekintetre, megmásul, mihelyt számot vetünk magunkkal arra nézve, hogy mily föladat került itt megoldásra. Tudatában vagyunk annak, hogy ezt a föladatot így megoldani talán Európa egyetlen ma élő festője sem lett volna képes. A megoldás komplikált mentési munkának tünik fel nekünk. Mert ime egy festő olyasvalamit vitt vászonra, ami a legkevésbbé festői a világon. Hetven életnagyságu arckép és egy ceremónia! Hol az az ember, akinek álmaiban ily viziók jelennének meg? Hol az a képíró, aki hetven név olvastára lángoló hévvel rohanna ecsetjéhez? Hol a költő, akinek fantáziáját lángra gyujtaná a hiánytalan rang- és rendsorozat, amelybe a közéleti jeleseket az udvarmesteri tereprajz komponálta! Lankadtan állana bárki e feladat elé. Benczúr Gyula bátran belépett ebbe a kínzókamrába. S a maga módjára megmentette azt, ami ily lehetetlen feladatnál egyáltalán megmenthető volt. Minden ecsetvonás egy-egy lemondás. Minden kompozició-fogás egy-egy excuse. Minden szabadabb mozdulat egy-egy tilosba-lépés. El sem képzelhető, minő örvények felett kellett tovasiklania. Bármely más festő megállt volna az első vázlatnál s azt mondta volna: nem lehet.

Benczúr mégis végigfestette az egész képet. Az emberek ott állanak előtte s mutogatják egymásnak Zichy Jenőt, az Andrássyakat, Berzeviczyt, Falkot, Apponyit, Szilágyi Dezsőt. Minden gyerek megismeri őket: hiszen szinte kézzelfogható rajtuk minden, az epidermistől a sarkantyúig. Olyan valóságnak látszanak, mint ha Leroux operájában hirtelenül a színpadra szöknék egy igazi csavargó, egyenest a toloncházból. Bennünk ez a hetven emberen végzett megdöbbentő bravúr nem kelt piktori érzéseket. Hogy túlzott hasonlattal éljünk: majdnem olyan, mint ha egy olajfestésü arcképen az ujj aranygyűrűjébe igazi gyémántot ragasztana valaki. Azt mondanók: túlmegy a művészi igazságon, mert tárgyi dokumentumot ad. De térjünk hamar észre: hisz ez a föladat éppen ezt kívánta. S éppen ezért mondtuk lehetetlennek.

De nem azért festő Benczúr, hogy csupán az esemény konstatálását adja. Beleszőtt e rengeteg vászon szálai közé olyanokat is, amelyeket nem készen szállítottak neki, hanem amelyeket a saját maga anyagából, sikkasztott bele. Bármily ásitón unalmas próza is ez a megrendelés: piktor-kezének nyomait megtaláljuk mindenütt. Csupa életöröm Benczúr festészete. Idegességet nem ösmer ecsetje. Hangos vágyak nem szólalnak meg benne. Inyt nem csikland. Sejtések köde, a ballada hézagossága, a fájdalom megtörése idegen elem neki. Amorettjeinek, bacchansnőinek orcáin nem a szenvedély, hanem az egészség pirja csattan. Selymei nem suhognak titokzatosan, hanem ünnepélyesen díszítenek. Dús virágai nem a Kaméliás hölgyet juttatják eszünkbe, hanem Nizza virágünnepét. Az a Benczúr, akit eddigi műveinek nyomán ilyennek ösmerünk, jelen van ezen a képen is. A maga stilusában mesterin rendezte el a bíboros talár, a zöld díszmagyar, az arany kárpit színeit. Az ünnepi szertartásba bele tudta csempészni mályvarózsáinak pirját, brokátjainak nyugodt csillogását, a drapériák öblös és izgalom nélküli dagadását. A hang, amelyen előadása folyik, nem két ember intim párbeszéde, amely szaggatott, zökkenő, pianók és crescendók váltakozásából áll, hanem a szónoké, akinek minden egyes szavát hiánytalanul meg lehet hallani a terem minden zúgában. Ez az ő sajátsága s e sajátságok világosan megjelennek ezen a képen is, bármenynyire nincsenek meg a megrendelési programban.

Egyike ez ama műveknek, amelyeket történelmi képeknek neveznek, amelyeket reprodukálnak a képeslapok s amelyeket színes hasonmásban a magyar családok hajlékaiba visz a Könyves Kálmán. Reprezentativ kép, amely hamar népszerü lesz. A többi hasonló célzatu műtől egy fontos pontban különbözik: a megoldás nehézségében. Bármennyire különbözzék is artisztikus fölfogásunk attól, amelyet e festmény elénk tár, egy percig sem habozunk megjegyezni, hogy Benczúr szinte hihetetlen akadályokkal vette itt föl a harcot s úgy győzte le azokat, ahogy más festőtől ezt nem mernők várni. Ha valaki ily körülmények közt egyáltalán belemegy egy ilyen föladatba: többet azt hisszük nem adhat, bármily irányhoz vagy iskolához tartozzék is.

Lyka Károly

Uj Idők 1909. XV. 15_k_

maz kutyák helyett. Erre a célra apró termetü mandzsuriai lovakat szerez. Hajója, a „Nimród", fából épült; kicsiny, alig kétszáz tonnás. Valamikor bálnavadászatra használták s mint ilyen alaposan megpróbálkozott már a sarkvidéki jéggel.

Utitársait kitünő tudósokból válogatta össze. A hajó személyzetén kívül tizenketten voltak kíséretében.

1907 augusztusában fogadta hajóján az angol királyi pár búcsulátogatását, s újév napján már a newzealandi Lyttelton kikötőjében szedte fel a Nimrod horgonyait. Útját innen egyenesen az Edward-földje felé vette, de ott nem sikerült alkalmas telelőhelyre találnia s végre is a Victoria-földön, a Discovery-expedició téli tanyája közelében szálltak partra utasaink.

A hajó ekkor hazatért Ausztráliába s nemrégiben, 1908 december elsején fordult értük vissza.

Egy esztendőn át nem hallhattunk hírt most már a világtól elzárt kutatókról. Senki sem tudhatta, — ők maguk legkevésbbé, — diadalmasan kerülnek-e haza vakmerő vállalkozásukból, vagy áldozatul esnek a kegyetlen éghajlatnak és a természeti viszonyok mostohaságának?

Erre az aggodalmas kérdésre az a szenzációs távirat adta meg a választ, amely a közelmult napokban érkezett Londonba. Néhány óra alatt az egész müvelt világon elterjedt a hír, hogy Shackleton, három társával túlhaladt a déli szélesség nyolcvannyolcadik fokán, eljutott a mágneses sarkhoz s egész személyzetével baj nélkül megérkezett Új-Zélandba.

A részletesebb távirati jelentésekből ma már nyilvánvaló a Shackleton expediciójának nagy tudományos jelentősége. Egyelőre azonban kétségtelenül a déli sarknak eddig példátlanul álló megközelítése köti le elsősorban érdeklődésünket. Kétszeresen meglep ez a nagyszerü siker, ha szemlét tartunk az északi és déli sarkvidéken megfordult nevezetesebb expediciók eredményei fölött. Azt látjuk ugyanis, hogy eddigelé állandóan az északi sark volt az, amelyhez közelebb férkőztek az utazók. Világosan kitünik ez a következő adatokból (elől az évszám; az utazó neve után az elért legnagyobb szélesség):

Északi sarkvidék:

1587	Davis	72°12'
1616	Baffin	77°30'
1853	Kane	80°40'
1861	Hayes	81°35'
1871	Hall	82°16'
1876	Markham	83°20'
1883	Greely	83°30'
1895	Nansen	86°14'
1899	Amedeo abruzzoi herceg	86°34'
1906	*Peary*	*87°06'*

Déli sarkvidék:

1577	Drake	56°
1774	Cook	71°10'
1823	Weddell	74°15'
1842	Ross	78°10'
1899	Borchgrevink	78°50'
1902	Scott	82°17'
1909	*Shackleton*	*88°23'*

Shackleton 1°17'-cel, vagyis száznegyvenkét kilométerrel közelebb jutott a déli sarkhoz, mint Peary az északihoz. Scott délsarki rekordját pedig 6.1 fokkal, tehát hatszázhetvennyolc kilométerrel verte le.

Shackleton kicsiny csapata valósággal hősies munkát végzett. Amikor a Nimrod partra tette őket, haladéktalanul hozzáfogtak téli tanyájuk berendezéséhez a Roydsfok közelében, azon a tájon, ahol a Discovery telelt. Megkezdték egyúttal a tudományos észleléseket.

Egyik csoportjuk megmászta az Erebus-t, a Föld legdélibb hatalmas tűzhányóját, a másik több hónapos szánexpedicióra indult észak felé s elérte a mágneses

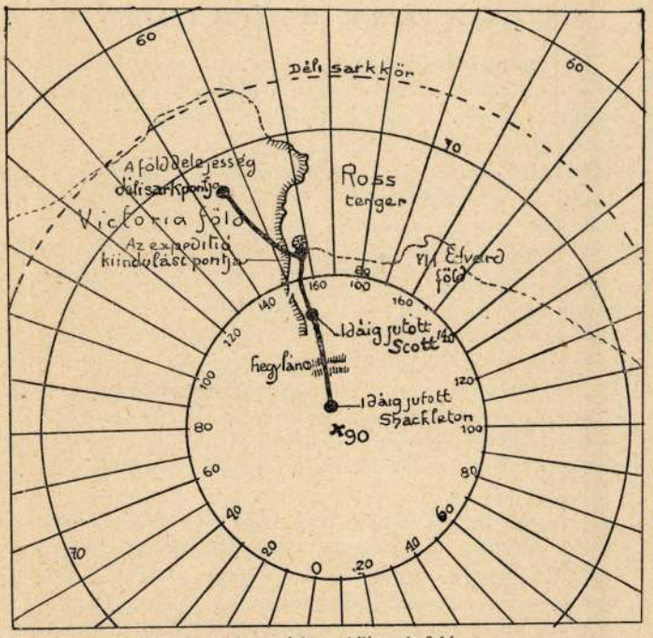

Shackleton útja a déli sark felé

sarkot a déli szélesség 72.25'-én s a keleti hosszúság százötvennegyedik fokán. A harmadik csoport élelmiszer-készleteket helyezett el a messze Délen, hogy a nagy déli expedició előhaladását megkönnyítse. Ebben az útban négyen vettek részt. 1908 október 29-én indultak el s jóideig gyors tempóban haladtak előre. Óriási, szakadékokkal össze-vissza hasogatott jégárakon vitt az útjok az ismeretlen déli sark felé. Sokszor napokig mozdulatlanul várták sátrukban a dühöngő orkán csöndesedését.

Nyolc hegyláncot fedeztek föl. Egy helyen, mészkőben, gazdag szénrétegre bukkantak. Újabb bizonysága ez annak, hogy ebben a néma síri világban valamikor enyhe éghajlat uralkodott; madárdaltól hangos rengetegek, virágos rétek díszlettek . . .

Amikor egy-egy lovuk kidőlt, leölték és hátrahagyták, hogy visszajövet megegyék a húsát. Ezeket az „élelmiszer-állomásokat" szegény állataikról nevezték el s ezeknek köszönhették, hogy éhen nem vesztek.

Január 9-én tűzték ki az angol királyné lobogóját. 88°23' szélességen voltak ekkor. Nem mehettek tovább. Erejük gyöngült, élelmiszereik fogytán voltak s csakhamar teljesen azokra a kis állomásaikra szorultak, ahol hátrahagytak némi eleséget. Néha már csak végső erőfeszítéssel érték ezeket el, kivált, amikor az egyoldalu és elégtelen táplálkozástól vérhasba estek valamennyien. Heteken át maguknak kellett vonszolniok szánjaikat.

Február 27-én egy társuk félholtan hátramaradt. Shackleton vele hagyott egy embert s másodmagával igyekezett tovább a hajó felé. Elsejére el is érte azt. Segítő-csapatot állított össze s még aznap visszafordult társaiért, akiket épségben hozott el a hajóra. Százhuszonhat nap alatt kétezerhétszázötven kilométernyi utat tett meg Shackleton csapata.

A Nimrod fedélzetén, az expedició egész személyzetével, március 4-én szedte föl horgonyait a sarkvidéken, s 23-án kötött ki az új-zélandi Half Moon öbölben, ahonnan Shackleton azonnal hosszu táviratot küldött hazájába.

Shackleton expediciója korszakalkotó eseménye a sarkvidéki fölfedezések történetének. Senki sem kételkedhetik ma már a sarki kutatások rendkívüli tudományos jelentőségében. Nincs a Földnek pontja, amely több és nevezetesebb probléma megoldását rejtené magában, mint a déli sark vidéke.

Viador : B. Gy. tiszteletére Nyíregyházán VV. 1909 képpel

A TÖMEG ÁTTÖRI A KORLÁTOT.

A LEVEGÖBEN.

— Ez esetben már túlságosan meg lennék jutalmazva.

Olyan érzéssel mondta ezt Max, hogy a leány megremegett. De Max azonnal könnyed hangon folytatta:

— Csakhogy én nem lehettem ilyen szerencsés. Ne beszéljünk róla többé.

— Mindegy, — szólt Marguerite, elárulva sértett hiúságát, — nagyon gyerekesnek tarthat a történtek után.

— Miért?

— Mert ostobául sirtam.

Max azon tekintetek egyikével nézett a leányra, a melyek akarata ellenére — mint azt nénjével sejtette is, — benyomást tettek Margueritere. A szemek előbb élénken, keményen felcsillogtak, aztán sajátszerűen édes szomorúsággal, nagyon szeliden néztek rá.

— Oh, ne sajnálja ezt, — mormolá Max. — Olyan jól esett magát nőiesnek látnom.

A leány felfortyant:

— Vagyis gyengének, idegesnek, nevetségesnek!

Max csendesen mosolygott és tagadólag rázta a fejét.

Nagy kézügyességével és veleszületett szakértelemmel a gépészet iránt, sikerült neki kijavítani a kerékpárt. Mindketten újra a gépükön ültek. Aztán, miután sietve megozsonnáltak a *Reine Blanche*-hoz czímzett fogadóban, folytatták útjokat, de daczára, hogy gyors tempóban mentek előre, csak este érkeztek meg az enghieni tó partján fekvő villába.

Mindketten hallgattak, látszólag elfoglalva a bicziklizés, az alkony üdítő bája által. Fiatal testük a balzsamos levegőben fürödve, mozgott, megremegett, mintegy megrészegedve a mozgástól, a gyors haladástól, miként mámorossá lesz a fecske is, mikor repülés közben kikiáltja elragadtatását a rózsás alkonyba.

Koronként hosszú fákkal szegélyzett országút nyúlt el előttük, kétoldalt elterülő lapályos, tág rétekkel, melyek olyanok voltak, mint tenger a szélcsendben és a melyeken a leáldozó nap utolsó sugarai vontak barázdát. Vagy pedig erdei úton haladtak, a melyekre kékes, majdnem hideg árnyék borult, míg fejük fölött a fák lombjai arany porban rezegtek. Néha falun át vezetett útjok, ilyenkor lassúbb tempóban haladtak, nehogy megzavarjanak egy libacsoportot komoly sétájában, egy tehenet csudálkozó álmodozásában, a gyermekeket golyócskajátékukban.

Egy park véget nem érő kerítésfalának mentén Max közelebb hozta kerékpárját a leányhoz.

— Mondja csak, kis hugom, nem jobb lenne-e nem mondani el otthon?

— Miért? — kérdezte Marguerite.

Nem kérdezte meg, miről beszélt Max, az ő gondolata is folyton kis kalandjuknál időzött. E két fiatal szivet izgató vizió, megnevezhetetlen zavaros érzés üldözte a csendes utakon.

Az előbb a halál érintését érezték. De vajjon csak a halálét-e? Megmenekülve a halál elől, nem találkoztak-e a veszély, önfeláldozás, a szabadulás perczeiben egy csalfa, láthatatlan lénynyel is, a ki a halálnál is erősebb?

— Miért ne beszélnénk el azt, a mi annyira a becsületére válik? — kérdezte a fiatal leány Maxtól. — Apámnak tudnia kell, mit tett ön értem.

— Azért nem fog jobban szeretni, mint már szeret, — felelte Max, — minthogy saját fiának tekint. Anyámnak pedig egy nyugodt percze nem lenne többé. Kivéve, ha a megnyugtatására nem biciklizünk többé.

— Ne biciklizünk! — kiáltott fel Maggie, olyan komikus megdöbbenéssel, hogy mostoha fivére felkaczagott.

Daczára a szelid érzéseknek, a melyek pár óra óta Marguerite lelkét elöntötték, azért e perczben összes amerikai érzései: a függetlenség és minden kislelkűség megvetése, felébredt benne. A kis yankee fellázadt.

— Ez igazán érthetetlen magánál, Max! Hogy egy okadatlan aggodalmat eloszlasson, képes lenne egy egészséges, hasznos testgyakorlatról lemondani?

— Még sok egyébről is lemondanék, — felelte a fiatal ember.

Margueritet megkapta a fiú mélabús komolysága, a mivel e szavakat kiejtette. Margueritet a történtek után ez a délutánvég olyan hangulatba ringatta, érzékenysége olyan rezgésbe jött, hogy képes volt társánál valami fájdalmas titkot megsejteni. De lehetséges lenne-e?

Ez a gondtalan, felületes gondolkodású fiú, a ki a tétlen életből és rendkívüli fizikumából származó erejének feleslegét sportokban nyüvi el, ez a fiú belső életet élne, elzárkózott lelkében erkölcsi küzdelmek vivnának harczot?

Fanteuil kisasszonynak ez a benyomása támadt hirtelen. És azért egészen megváltozott hangon, a melyből rokonszenv hangzott ki, mondta:

— Igen . . . Tudom, mennyire szereti az anyját.

Max nem felelt. És mivel Marguerite lopva megfigyelte őt, mialatt kerékpárjaik szorosan egymás mellett, egyenlő tempóban haladtak előre, azt találta, Maxnak az arcza megint olyan kifejezést öltött, mint a mit ő «kalitba zárt sas» kifejezésnek nevezett el magában. A szemei mereven néztek és mintegy világosabbak lettek a bennök lángoló nagy tűztől, teljesen mozdulatlan arczában a száj görcsösen össze volt szorulva. Az arcza ilyenkor nagyon szép volt, tele szomorú vadsággal, titokzatossággal. Margueritre legalább olyan nagy hatást tett e

PILLANATFELVÉTELEK AZ INGYEN-KÖZÖNSÉGRŐL.

BLÉRIOT REPÜLÉSE OKTÓBER 17-ÉN BUDAPESTEN.

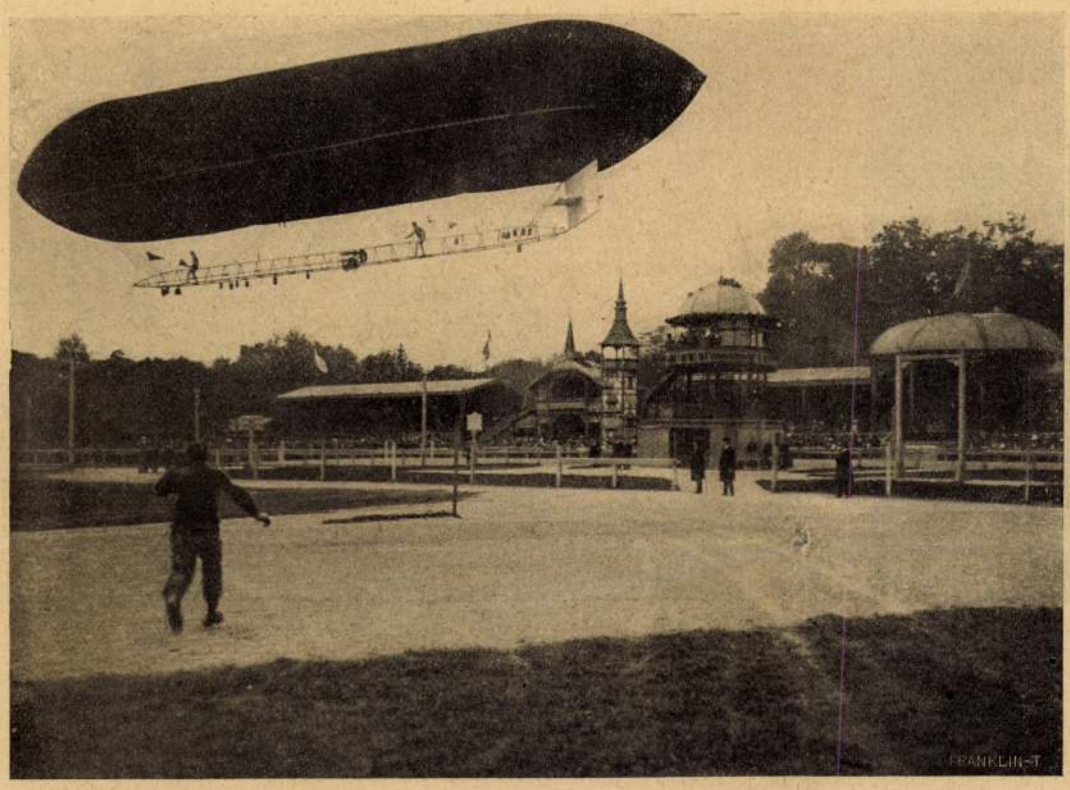

A RENNER TESTVÉREK KORMÁNYOZHATÓ LÉGHAJÓJÁNAK ELSŐ FÖLSZÁLLÁSA BÉCSBEN OKTÓBER 16-ÁN.

perczben, mint még soha eddig. És eddig nem is bántotta őt még a kiváncsiság megtudni, mi rejtőzik ezen arcz alatt; most azonban gyötörni kezdte őt.

Rövid csend után Marguerite megszólalt:

— Mondja Max, ugy-e az anyja kedvéért nem házasodott meg?

Max olyan heves mozdulatot tett meglepetésében, a mi egy kevésbbé biztos kerékpározót kivetett volna a nyeregből.

— Elvesztette a fejét, Marguerite? . . .

— Épenséggel nem! . . . De maga bizonyos áldozatra czéloz . . . És olyan . . . olyan . . .

A leány szavak után keresgélt és nem akarva a fiúnak hizelegni, pajkosan fejezte be:

— Olyan elegikus.

— Én? — kérdezte Max felnevetve.

— Maga . . . Aztán papa mesélte nekem . . .

— Mit mesélt rólam az a csacska papa?

— Elbeszélte a szerelmi regényét. Hogy talán mert nem akart bánatot okozni az anyjának, engedte meg, hogy a nő, a kit szeretett, más férfiúnak legyen a felesége.

— A nő, a kit szerettem! — kiáltott fel Rithé fia.

— Vagy a kit még most is szeret, hogyha szive van . . . Mert ő meg akart halni maga miatt!

(Folytatása következik.)

BENCZÚR GYULA ÜNNEPLÉSE NYIREGYHÁZÁN.

A magyar festőművészet nagymestere, Benczúr Gyula, hosszú évek után először látogatott el szülővárosába, kedves nejétől, fiától s művésztársaitól kisérve, hogy a tiszteletére rendezett ünnepélyen részt vegyen.

A Bessenyey-Kör emléktáblát helyezett ama házra, hol a nagy mester született s gyermeksége első éveit töltötte.

A szép és kegyeletes ünnepély nagy s díszes közönség jelenlétében vasárnap (e hó 17-ikén) délután három órakor folyt le.

Geduly Henrik evangelikus lelkész remek szónoklata mesteri előadásban volt az ünnepély fénypontja.

Az ünnepély előtt Nyiregyháza város küldöttsége, Majerszky polgármester vezetése mellett, átadta a díszpolgári oklevelet, szivből jövő, megható beszéd kiséretében.

Az ünnepély után Bessenyey érczszobrát kereste föl az ünneplő közönség, hol a magyar képzőművészek koszorúját Déri Béla lendületes beszéd kiséretében a szobor talapzatára helyezte.

Este nagy hangversenyt rendezett a Bessenyey-Kör. Vietorisz József főgimnáziumi tanár Benczúr tiszteletére alkalmi ódáját hévvel s lendülettel szavalta el.

Colbertson Sasa kitünő hegedűjátékával, Weichardt Auróra aradi énektanárnő művészi énekével, dr. Popini Albertné és Raschofszky Sándor zongorajátékukkal gyönyörködtették a közönséget. Nagyérdekű és tanulságos előadást tartott még Kacziány Ödön a magyar történeti festészetről, Benczúr mester jellemzésével, művészete méltatásával.

Fényes bankett fejezte be az ünnepélyt, számos felköszöntővel ünnepelve a nagy mestert.

Viador.

A HÉTRŐL.

Az új érzés. Ha vasárnap este valaki abból a pár százezernyi emberből, a ki az első repülőgépes produkcziót Budapesten végignézte, kiválasztott volna vagy ötven különböző temperamentumu és különböző intelligenciájú szemtanut és kifaggatja: mi volt az érzése, a mikor Blériot fölszállt és ott kóválygott fölötte a levegőben, — két érdekes tanulságot jegyezhetett volna föl. Az egyik az, hogy mindenki ugyanazt feleli, a válaszokban egy szinte példátlan harmónia szólal meg, a hatásnak csudálatos azonossága. Elképzelhetetlen az, hogy olyan tengernyi ember mennyire szolidáris tudott lenni az érzésében. Ez az egyik rendkívüli jelenség. A másik szintén mély forrású érdekesség az, hogy ha nem ötven, de ötvenezer embert kérdeztünk volna is meg, akkor se akadhatott volna egy, a ki az érzése természetét egy szóval tudta volna megjelölni. Sőt mennél nagyobb szabatosságra törekszik valaki, annál több körülírásra van szüksége, hogy az akkori érzését a hűség megközelítésével tolmácsolhassa. Bizonyos, hogy ez az érzés az *öröm* legnemesebb anyagából alakult, mert minden érzések között azoktól volt a legtávolabb, a melyek az örömmel ellentétesek. A szomorúságtól, a félelemtől, az aggodalomtól, a feszültségtől. De ha csak örömet mondunk, nem mondottunk meg mindent, mert hiszen örülni sokféleképen lehet és ennek az örömnek a lelkét, a mely a szárnyas ember fölemelkedésekor ragyogott bele a szívünkben, még bizonyára soha se éreztük, a mikor mosolyogtunk, kaczagtunk vagy sírtunk örömünkben. Mert abban a pillanatban valamennyien fölszálltunk Blériot-val, valamennyien elhagytuk a földet, valamennyien együtt keringtünk vele az anyagtalan magasságban, mindnyájunknak volt szárnyunk, a mely kiterjesztve, mozdulatlanul úszik a napfényes levegőben. Tehát egy merőben új érzésünk született, a mely eddig nem volt meg bennünk és talán nem lesz már meg, ha mi is szállunk. Ilyen érzéseket csak századok sora termel egy-egy kiválasztott pillanat számára. — Nem csoda, ha nincs rá szavunk és talán nem is arra való, hogy kimondassék.

*

A jelző. Politikáról beszélgettek a napokban egy társaságban — ugyan melyik társaságban nem beszélnek mostanság politikáról? — és természetesen azt találgatták: mi lesz vajjon a hosszú válság végleges, igazi megoldása? Mindenkinek megvolt a maga biztos és csalhatatlan — profécziája. Az egyik parlamentáris kormányt jövendölt, a másik alkotmányelleneset, a harmadik hivatalnok minisztériumot, a negyedik katonait. Egy úr, a ki nem foglalkozik politikával, a következőket mondotta:

— Én úgy látom, hogy a megoldás kérdése — statisztikai kérdés. Egy fölösleges szót kell kiirtani a különböző kormány-kombinácziókból, illetve egy szót kell bennük fölöslegessé tenni és akkor rendben lesz minden. Ennek a szónak mondattani neve: *jelző*. A megoldásról szólva csupa olyan kormány-kombináczióról hallunk, a melynek szüksége van valami jelzőre. Beszélnek *átmeneti* kormányról, *parlamenten kivüli* kormányról, *barátságos* kormányról, *egyeztető* kormányról, *előkészitő* kormányról, *hivatalnoki* kormányról. A jelző hol riasztani, hol megnyugtatni akar, hol türelemre inteni. És ez a baj. Mert megoldást nem jelenthet se olyan kormány, a mely megriasztani próbálja a nemzetet, se olyan, a mely egy jelzővel akarja megnyugtatni. A kormányt úgy kell *fogalmazni*, hogy semmiféle jelzőre se legyen szüksége. Se riasztóra, se mentőre, se magyarázóra, se biztatóra. Szóval olyan kormány legyen, a melyről mindenki természetesnek és annyira rendjén valónak találja, hogy az, hogy minden magyarázó vagy — félremagyarázó jelző egészen fölösleges. Akkor azután megvan a végleges megoldás.

Szóval a politikában a — legegyszerűbb stilus ér a legtöbbet.

*

Egy mellékalakról. Annak a nagy drámának, a melynek a minapában a montjuichi vár udvarán játszódott le a — még igazán nem tudni — utolsó e vagy csak első fölvonása, tragikus érték dolgában roppant gazdagok a főszereplői. Az öreg tudós anarkista, a ki életével lakolt tanításaiért, a fiatal, tapasztalatlan király, a ki úgylehet a maga végzetét pecsételi meg, mikor a halálos itéletet aláirja, a védő katonatiszt, a kit csak figuránsnak állit a helyére a hadbiróság, de a ki egész lelkét viszi bele a föladatába és ezzel a lelkességével maga is áldozattá lesz: mind elsőrangú témái egy-egy külön tragédiának. Nagyon megérthető tehát, hogy mellettük szinte észrevétlen marad egy szegény, szürke mellékalak, a kit úgy sodortak a színre az események, mint a hogyan egy falevelet röpít az az orkán, a mely palotákat és tornyokat dönt össze. Mert nem volt több, jelentősebb egy ilyen falevélnél az a közrendőr, a kit a párisi spanyol nagykövetség palotája előtt lőtt agyon a Ferrer kivégzése miatt forrongó dühös tömeg. Pedig Ferrert nem ez a szegény franczia rendőr itélte halálra. Nem is ő fogta el. Ez a rendőr a köztársaság alkalmazottja volt, tehát bizonyára lelkes republikánus. Ép oly ellensége a királyságnak és a királyoknak, mint maga Ferrer. A szive szerint valószinüleg örömestebb lett volna a spanyol nagykövet palotájának ostromlói, mint védői között. Mégis úgy kellett meghalnia, mint ama hatalom katonájának, a mely Ferrert, a királyok ellenségét megölette. Ez a hatalom nem végeztethette ki Ferrert olyan ártatlanul, mint a milyen ártatlanul ezt a szegény mellékalakot — a kinek neve se igen volt, csak *számja* — e hatalom ellenségei kivégezték. Mert ez a szegény közrendőr nem volt se a köztársaság ellensége, se Ferrer birája vagy hóhérja. Bizonyára ő a legkevésbbé előkelő a nagy, komor színjáték összes szereplői között, de a tragikum súlyos ércze azért a legtisztábban ennek a szegény, névtelen kóristának a sorsában csillog.

*

Leleplezés. A legújabb leleplezés Cookról szól, a kinek az az erősen ostromolt dicsőség jutott, hogy szívós és vakmerő riválisa, Peary elől fölfedezte az éjszaki sarkot. Ez a nagyszerű dolog talán nem került Cook doktornak annyi fáradozásába, viaskodásába és szenvedésébe, a mennyi viaskodásába és szenvedésébe kerül az eredmény beigazolása és a dicsősége megvédése. Peary parancsnok tudvalevőleg egyszerűen hazugságnak bélyegezte a Cook állításait, és a két tudós között egy pör indult meg, a melynek az eldöntése sok és igen nehéz munkát

fog adni a tudomány itélő fórumainak. Ennek a kegyetlen elszántsággal folyó pörnek egy fázisa ez a legújabb leleplezés, a mely egy korábbi tudományos vállalkozásában nem kisebb bűnnel, mint csalással és hamis tanuk szerzésével vádolja meg Cook doktort. A vád valóban rettenetes és többre is elegendő, mint arra, hogy leszedje Cook homlokáról egy históriai tudományos dicsőség koszorúját. És épen ez az, a mi szörnyűségét — túlságossá teszi. Olyan erős, hogy a tulajdon hitelessége is ugyancsak meghajlik, sőt talán össze is roppan a sulya alatt. Egy tudósnak elég bűne az is, ha tévedett, mert ez elveszi neki is, a munkája eredményének is tekintélyét és hitelét. Ha Peary hivei arra állítanak hiteles tanut, hogy Cook nem volt ott, a hol magát lenni vélte: ez nem sok ahoz, hogy a lelkünk erősebb ellentmondása nélkül el tudjuk hinni és bőven elegendő a Cook tudományos hitelének elpusztítására. De a mi több ennél a vádban, az már — kevesebb. Az már inkább alkalmas arra, hogy a vádban kételkedjünk, mint arra, hogy a Cook állítására tűzze rá a hazugság jegyét. Tévedni a tudós is tévedhet: de a ki gazságból, hamisításból, csalásból akar megélni, a bűn eszközeivel akar boldogulni, az nem megy tudósnak. Az más vállalkozásokat tűz ki magának, mint ismeretlen vidékek földerítését, a pólusok fölfedezését. Ilyen föladatokra, ilyen küzdelmekre és veszedelmekre nem csalók és szélhámosok vállalkoznak. Cook nem a börtönből indúlt el éjszaki útjára és a múltja nem ezüstkanalak lopásában telt. A kik ilyen váddal törnek a hitele ellen, lehetnek jó sarkutazók, de határozottan rosz psychologusok.

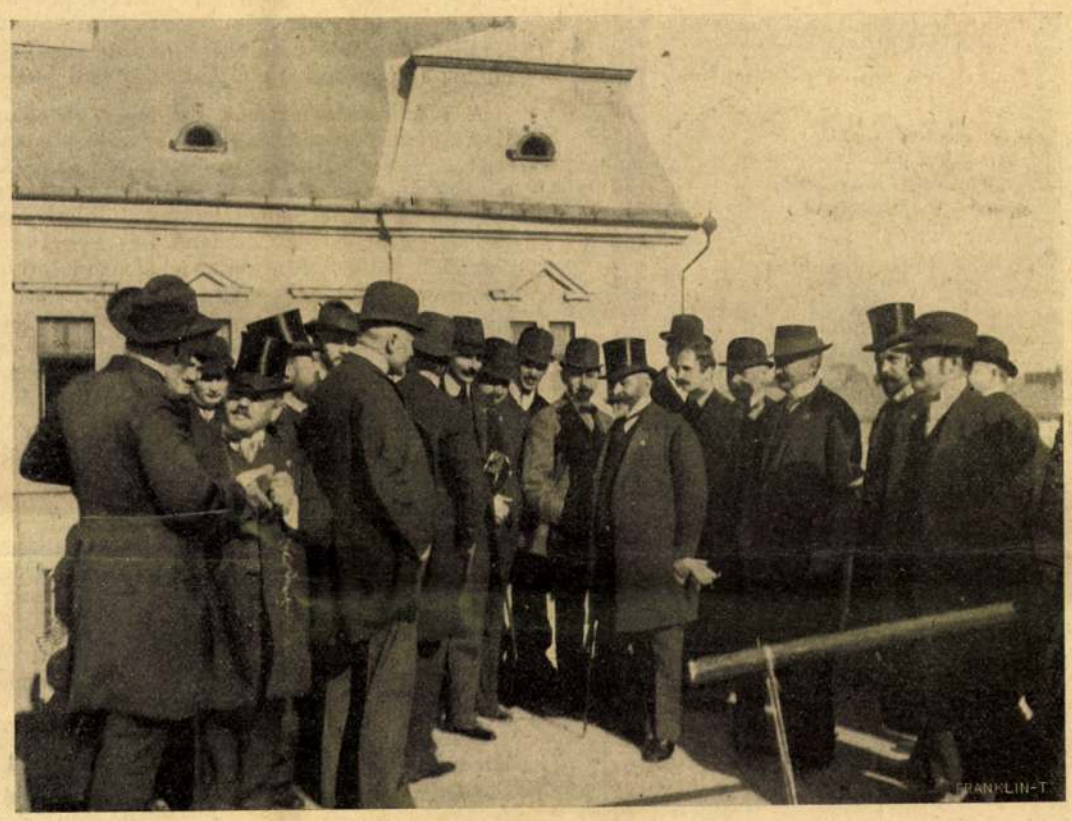

BENCZÚRT ÜDVÖZLIK MŰVÉSZTÁRSAI.

BENCZÚR GYULA SZÜLŐHÁZA.

EMLÉKTÁBLA BENCZÚR GYULA SZÜLŐHÁZÁN.

BENCZÚR FESTMÉNYEI A NEMZETI SZALON NYIREGYHÁZI KIÁLLÍTÁSÁN.

BENCZÚR GYULA ÜNNEPLÉSE NYIREGYHÁZÁN.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A művészet könyve. Ezzel a közös czimmel jelent meg egy összefoglaló nagy munka, mint a «Műveltség Könyvtára» czimű vállalat egyik kötete a képzőművészetről és a zenéről. A képzőművészeti részt *Lyka* Károly írta *A képzőművészetek történeti és technikai fejlődése* czimmel. Nem műtörténeti kézikönyvet ad, hanem a művészet megértésébe akarja bevezetni az olvasót. Elviszi magával a műhelybe, a hol a műtárgy készül s bemutatja előtte keletkezésétől elkészültéig, primitiv dadogásától legmagasabb fejlettségéig. Tárgyalását azokra a főtényezőkre alapítja, a melyek a művészetet meghatározzák: az anyagra, a melyből a műtárgy készül, a stilusra, a melyben a művészet szól hozzánk s a melyet viszont geografiai és faji körülmények határoznak meg, a meczénásra, a kinek számára a mű készül s a ki ezzel befolyással is van miném űségére, a művész egyéniségére, a melyen a különböző művészi irányok alapulnak s végül egy összefoglaló fejezetben a modern képzőművészetekről szól. A tárgy felett biztosan uralkodó, fegyelmezett és értő író művével van itt dolgunk; egy s más ponton lehet vele vitába szállni, ha saját álláspontjából folyólag talán kissé egyoldaluan itél egy-egy művészről vagy művészi irányról, de azt minden esetre el kell ismerni, hogy kitüzött feladatát kitünően oldja meg, nagyon jó felvilágosító könyvet ad a művészet főkérdéseiről a közönség kezébe. A nagyszámú képek is gondosan, érzékkel és értéssel vannak a műtörténet óriási anyagából kiválogatva. — A zenéről szóló részt *Kacsóh* Pongrácz irta. Jó tájékoztató zenetörténetet ad, a hagyományos beosztás szerint, világos, érdekes tárgyalásban.

Gottsched hazánkban. *Bleyer* Jakab adott ki egy könyvet ezzel a czimmel, első kötetéül egy tanulmány-sorozatnak, melyben adalékokat akar

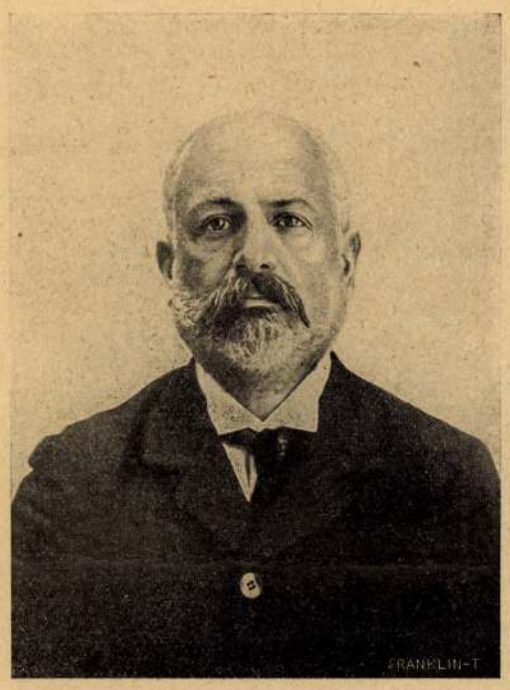

FERRER, A KIT ANARCHISTA ESZMÉIÉRT A SPANYOL KORMÁNY KIVÉGEZTETETT.

nyujtani a magyar-német irodalmi érintkezések történetéhez s ekként tüzetes részletkutatással előkészíteni ez érintkezések történetének összefoglaló és áttekintő megirását. Először *Gottschedn*ek, a XVIII. század egykor hires és szinte kizárólagos tekintélyű, később tulságosan is lebecsült német irójának hatását mutatja ki az egykorú magyar irodalomra. Kifejti Gottsched működésének jelentőségét s hatását Ausztriában, melynek révén hozzánk is eljutott, hatását fejledezni kezdő drámairodalmunkra és nyelvtani irodalmunkra, adatokat közöl Gottschednek korabeli magyarokkal való levélbeli érintkezéséről s végül közöl néhány témája körébe vágó irodalmi terméket. A 180 oldalnyi könyv szorosan szakszerű filológus-munka, csakis az adatok módszeres megállapítására és közlésére törekszik, de ebben igen kiváló; fáradságos munka eredménye és sok apró adatával hozzájárul XVIII. századi szellemi mozgalmaink pontosabb ismeretéhez.

Egressy Gábor mint Shakespeare-színész. *Várdai* Béla e czimen egy tanulmányt adott ki különlenyomatul a Kisfaludy-társaság Shakespeare-tárából. Elég érdekesen fejti ki a rendelkezésre álló adatok alapján Egressy Gábor szinjátszó módját.

A «Jó Pajtás». Sebők Zsigmond és *Benedek* Elek új képes gyermeklapja most adta ki *negyedik* számát, melybe legjobb iróink irnak a kis olvasók mulattatására és okulására. *Mikszáth* Kálmán elbeszélést ír a Rákóczi-korból, *Endrődi* Sándor pompás kis verset, *Sebők* Zsigmond folytatja Dörmögő Dömötör automobil-utazását s befejezi Zrinyi Miklós gyermekkorának elbeszélését. *Benedek* Elek regényt ír és egy magyaros csali-mesét. Nagyon érdekes *Rákosi* Szidi, a kitünő szinművésznő czikke a tánczról. *Barna* Izidor verse, *Tomcsányiné Czukrász* Róza czikke s *Tull* Ödön és *Márton* Ferencz rajzai teszik a számot teljessé. A «Jó Pajtás»-t a Franklin-Társulat adja ki; előfizetési ára egész évre 10 korona.

Uj könyvek:

A művészet könyve. 1. A képzőművészetek történeti és technikai fejlődése, irta *Lyka* Károly. 2. A zene fejlődéstörténete, irta *Kacsóh* Pongrácz. Budapest, Athenaeum.

Gottsched hazánkban. Irodalomtörténeti tanulmány. Irta *Bleyer* Jakab. A Magyar Tudományos Akadémia kiadása; ára négy korona.

Egressy Gábor mint Shakespeare-színész. Irta *Várdai* Béla. Budapest. ifj. Nagel Ottó; ára 1 kor.

A levegő meghódítása. Irták *Serényi* Gusztáv és dr. *Visnya* Aladár. Budapest. Athenaeum kiadása.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Dömötör Kálmán negyvennyolczas honvéd-tüzérfőhadnagy, nyug. herczegprimási uradalmi főmérnök 81 éves korában Pozsonyban. — Buba János nyug. fegyintézeti őrparancsnok, 1848/49-es honvéd 83 éves korában Nyitrán. — Malyáta Ágoston temesvári rendőrkapitány, a főkapitányság bünügyi osztályának vezetője 46 éves korában Temesváron. — Gálfy Sándor, a «Szentesi Lap» szerkesztője, negyvenkét éves korában Szentesen. — Tódorffy Domokos kuriai biró hatvanegy éves korában Budapesten. — Achim János, a békéscsabai ipartestület jegyzője Békéscsabán. — Braidsver Béni földbirtokos, megyei bizottsági tag, hatvannégy éves korában Berzék községben. — Draxler Lipót földbirtokos 73 éves korában Nagykikindán. — Meixner Mihály, a győri Royal-szálló tulajdonosa Purkerszdorfban 53 éves korában. — Ficzek Ferencz nyug. tanító 99 éves korában Jászárokszálláson. — Fiedler Ferencz ügyvéd, herczegprimási uradalmi ügyész 65 éves korában Esztergomban. — Schleicher Antal mérnök 60 éves korában Baján. — Borzsák Endre református iró Szekszárdon. — Vezéri Rezső Ferencz államnyomdai főtiszt, életének 48-dik esztendejében Budapesten. — Koritschoner Iván ügyvédjelölt, dr. Koritschoner Lipót pápai ügyvéd fia, 23 éves korában, Pápán. — Haase János hivatalnok életének 23-dik esztendejében Budapesten. — Rysavy Ferencz lakatosmester Budapesten. — Rotter Izsák életének 85-dik évében Székesfehérváron.

Özv. Berethy Jánosné szül. Csengery Klára 54 éves korában Budapesten. — Kecskeméthy Klárika, Kecskeméthy László királyi segédtanfelügyelő és felesége, Barabás Margit tizenkét éves leánya, Tordán. — Özv. Fodor Józsefné, előbb férjezett Csellár Albertné, szül. Dlauchy Mária, életének 68-dik évében Budapesten. — Fiálovits Mariska, özv. Fiálovits Lajosné, szül. Hegyi Julia leánya 23 éves korában Nagykanizsán. — Egerváry Irén Vanda, Egerváry P. Ágost festőművész leánykája, tizennégy éves korában Ujpesten. — Tapolyai Arizi Klementin életének 63-dik esztendejében Kassán. — Özv. Laukó Károlyné, szül. Stur Ilona 59 éves korában Kecskeméten. — Özv. Samosi Lakatos Józsefné szül. dapsai Dapsi Julianna 78 éves korában Miskolczon. Özv. Antal Rozália 84 esztendős korában Budapesten. — Krenkó Ilona szécsmezői római katolikus tanítónő 25 éves korában Szécsmezőn. — Özv. Schuk Józsefné szül. Sessich Flóra 70 éves korában Hajdúböszörményben.

EGYVELEG.

Új búvár-öltözet. — Az esslingeni Gall Frigyes új búvár-öltözetet konstruált, melynek segélyével sokkal mélyebbre hatolhat a búvár a tengerbe, mint ez eddigelé lehetséges volt. Gall gummiöltözet helyett tagozott csövekből készített búvár-öltözetet, oly módon, hogy az egyes csöveket vizet át nem bocsátó puha anyaggal kapcsolta. Igy aztán a búvár tagjait eléggé könnyen mozgathatja s az öltözet a víz nyomását is kellőleg legyőzi. (*G. L.*)

Hódító uton van immár Magyarországon is a világszerte ismert kaliforniai fügeszörp, a mely «*Califig*» név alatt került forgalomba és valóságos meg-

Messaline-
Radium -
Luisine -
Taffet -
Selyem és «Henneberg»-selyem 1 K 35 f.-től felj. **bérmentve** és **vámmentesen.** Minta postafordultával. Megrendelések bármily nyelven «» «» intézendők: «» «»
an Seidenfabrikt. **Henneberg in Zürich.**

A Bór- és Lithion-tartalmú
gyógyforrás
Salvator
kitünő sikerrel használtatik
vesebajoknál, a húgyhólyag bántalmainál és köszvénynél, a czukorbetegségnél, az emésztési és lélegzési szervek hurutjainál.
Húgyhajtó hatású!
Vasmentes! Könnyen emészthető!
Teljesen tiszta!
Budapest főraktár Édeskuty L. ornál.

Öv és kézitáska
pénz-, szivar- és levéltárcza-különlegesség andoan «» raktáron tart «»
CSÁNGO bőrdiszmüáru-készitő
:: Budapest, Muzeum-körút 3. szám. ::

3
Első szépségek
három titka!
Paradisia Az előkelő hölgyvilág **arckréme** 4 korona. :: ::
Anonyme Az arczon láthatatlan **rizsvirág** puder, fehér vagy testszin (naturelle) régi készitmény — — — — — — 6 korona.
Marmora mandulalisztt, kedvelt mosdópor szappan helyett, 3 K 50 f.
Egy kisérlet meggyőzheti. Kapható
M. & Mme. Czartoryski
kozmetikai intézet, cs. és kir. főherczegi udv. szállító
IV., Váczi-utcza 12. szám
BUDAPEST

Serravallo
KINA BORA VASSAL
Hygienikus kiállitás 1906. Legmagasabb kitünt.
Erősitőszer gyengélkedők, vérszegények és lábbadozók számára. Étvágygyerjesztő, ideg-
12666 erősitő és vérjavitó szer.
Kitünő íz. 6000-nél több orvosi vélemény.
J. Serravallo, cs. és kir. udvari szállító **Trieste-Barcola.**
Vásárolható a gyógyszertárakban félliteres üvegekben K 2.60, literes üvegekben K 4.80.

SVAICZI SELYEM A LEGJOBB.
Kérjen mintákat ujdonságainkról feketében, fehérben és szinesben: **Eolienne, Cachemire, Shantung, Duchesse, Crêpe de Chine, Côtelé, Messaline, Mousseline** 120 cm. széles, méterenként K 1.20 és feljebb. **Bársony** és **plüs** ruháknak és bluzoknak stb., ugyszintén **himzett bluzok** és **ruhák** batisztban, szövetben, vászonban és selyemben. Csakis szavatoltan szolid selyemszöveteket árusitunk közvetlen a magánvevőknek bérmentve és már elvámolva.
SCHWEIZER & Co., LUZERN U 23 (Svaicz.)
Selyemszövet kivitel. — Királyi udv. szállitó.

Fogorvosi- és fogtechnikai műterem
Budapest, IV., Károly-körút 26., I. emelet
FOGAK és teljes fogsorok szájpadlás nélk.
Aranyfogkoronák, aranyhidak és mindennemü kaucsuk fogazatok, melyeket a szájból kivenni nem kell. **A gyökerek eltávolitása fölösleges. Tartós porcelán- és arany-tömések. Foghuzás** teljes érzéstelenitéssel, 10 évi jótállással. Vidékiek 1 nap alatt kielégittetnek, **megvárhatják.** — Mérsékelt árak.
Dr. EDELMANN JÓZSEF és **MÁRFAI**
néhai dr. Neufeld D. fogorvos volt techn. assistense. (Lift.)

Steckenpferd-Liliomtejszappan
legenyhebb szappan
:: a bőr részére. ::

Ha fáj a feje ne tétovázzék, hanem használjon azonnal **Beretvás pastillát**
mely 10 percz alatt a legmakacsabb migraint és fejfájást elmulasztja. — *Ára 1 korona 20 fillér.* — Kapható minden gyógyszertárban.
Készíti **Beretvás Tamás** gyógyszerész **Kispesten.** ★ ★ ★ ★ ★ ★ Orvosok által ajánlva. — Három doboznál ingyen postai szállitás.

lott a boldogult czárnak sokszor szemére vetették, hogy a trónörökösön kivül a család többi tagjait alig ismeri. Már pedig, hogy ez nem így volt, arról azok tehetnek tanuságot, kik a mostani rendszer alatt az egyszerü főnemesség soraiba helyeztettek.

Nekem soha eszemágában sem volt azon előjogokra igényt tartani, melyek az uralkodóház tagjait megilletik.

A mit a császár e tekintetben elrendelt, annak magamat alávetettem, de annál többet sohasem követeltem, s mégis alig hinné valaki, hogy mind ama gyűlölet és rosszakarat, melyet ellenem kifejtettek, ily kicsinyes dolgokból fejlődött.

A mostani császárné kivételével egyetlen egy nagyherczegnő sem akart elfogadni, mig csak a boldogult czár e tekintetben oly intézkedéseket nem tett, melyek a további ellenszegülést végképen megszüntették. E szomorú viszonyok alatt leginkább én szenvedtem szegény gyermekeimmel és rokonaimmal. A sok apró tűszúrás ellen panaszt nem emelhettem, mert az a czárt még jobban felingerelte volna, ha pedig sokat eltűrtem, végre oly szemtelenségekre vetemedtek, melyeket el nem nézhettem. A trónörökös nagyherczeg második gyermeke keresztelésénél a császár különös parancsára meg kellett jelennem, habár maga a czárevics ezen kellemetlen szertartás alól felmentett, a midőn a szokásos látogatást ágyban fekvő nejénél megtettem. A császár parancsa azonban oly határozott volt, hogy az ellen fel nem szólalhattam.

Oly fontos szertartásnál, mint a trónörökös fia megkereszteltetésénél, az egész udvar külön meghivókat szokott kapni, melyek a főudvarmester előterjesztése szerint a császár parancsára adattak ki. Más alkalommal e meghivók parancs alakjában eszközöltettek, de kereszteléseknél a kissé rideg forma mellőzésével, névre szóló jegyek küldettek az illetőknek. Velem készakarva azt a csúfságot tették meg, hogy *Dolgorucki* Mihály Pavlovics nagybátyám jegyére nevemet is oda írták, habár házánál csakis gyermekkoromban töltöttem nehány esztendőt, de azóta legfeljebb látogatóba mentem családjához egyszer-kétszer egy esztendőben.

Nagybátyám udvarmestere rögtön elhozta a meghivót, melyet a császárnak megmutattam s egyúttal kijelentettem, hogy a szertartáson most már semmi szín alatt nem fogok megjelenni.

A főudvarmester azzal mentegetődzött, hogy irnoki tévedésből írták nevemet *Dolgorucki Mihály* jegyére. Az illető irnok pedig sehol sem volt hamarjában feltalálható, mert nevezetes módon ép az napon, midőn a dolog szőnyegre került, egy évi szabadsággal a Kaukázusba utazott ott lakó rokonaihoz.

— Ha a bűnöst vagy a szamarat nem tudjátok előállítani, — mondá a czár szelid hangon, — úgy azt vonom felelősségre, kit nyakon csíphetek.

E kijelentés körülbelül annyit tett, mintha a főudvarmester állását elvesztette volna. Három órai halasztást kért a czártól, hogy a dolog végére járhasson.

Ez idő alatt maga a trónörökös járt a czárnál, azzal a kéréssel, hogy Adlerberg gróf e tekintetben kérdőre ne vonassék. A császár nem tágított, sőt annyira megharagudott Adlerberg fondorkodásai miatt, hogy ez többé meg nem jelenhetett előtte. Végre magamra vettem a kényes ügy elintézését és betegséget színlelve, az udvarmesteri hivatalnak elmaradásomat formaszerűleg bejelentettem. Erre azonban ugyanezen az úton oly parancsot kaptam, mely a czár nevében megjelenésemet kötelességemmé teszi. Már csak azért is meghajoltam a vett parancs előtt, nehogy ellenségeim kárörvendve kinevessenek, de azt is feltettem magamban, hogy az ünnepély alkalmával a gyáva hadat meg fogom szégyeníteni. Az udvari méltóságok, nemkülönben a főnemesség felvonulása majdnem két óráig tartott, mely idő alatt ablakomból meglestem az alkalmat, midőn nagybátyám családostól megérkezett. Ekkor lakosztályomból a nagy fekete márvány lépcsőn keresztül a nagy terem felé mentem, hol a tolongás miatt alig lehetett járni.

Midőn a testőrség közt elhaladtam, Adlerberg főudvarmester elé lépve, fenhangon tudtára adtam, hogy meghivómat otthon hagytam s így e nélkül kell a terembe lépnem, mit azonban nem kellett volna megengedni. A furfangos német azonban oly zavarba jött, hogy megszólításomat válasz nélkül hagyva, mélyen meghajtotta magát.

A templomban a császár azzal tüntetett ki, hogy a többi hölgyek előtt szó nélkül elmenve, egyenesen hozzám jött és karján a padsorba vezetett. Ez ugyan máskor is megtörtént, de ezen alkalommal annál inkább jól esett, mivel némely arczokon a káröröm bizonyos kifejezését láttam. Adlerberg gróf a szertartás után birtokaira vonult vissza, honnan csak a czár halála után jött ismét a fővárosba.

A császár nem igen avatkozott be az egyes családok viszonyaiba, melyek az udvarhoz közel állottak, sőt nem vette szivesen, ha közbenjárását némelykor igénybe vették, de viszont nem tűrte az udvari pletykákat, melyek tán sehol a világon oly mérvben nincsenek divatban, mint épen nálunk, Oroszországban. E szerencsétlen állapot leginkább onnan ered, mivel a férfiak ép úgy, mint a nők, nagyon felületes nevelésben részesülnek, a komolyabb foglalkozásokhoz aztán nem igen tudnak hozzászokni.

A czárné, ki úgyszólván egész életében beteges volt, különös gondot fordított arra, hogy udvarhölgyei a szolgálaton kivül is magukhoz illő társaságokban forduljanak meg, és így az úgynevezett palotai estélyek, melyeket egymásnak adni szoktak, lassanként megszüntek.

Ámde a császárné halála után megszünt a felügyelet és a trónörökösné udvarhölgyei újból felélesztették a régi szokást. Egy alkalommal D. grófné névtelen levelet kapott, melyben egy jóakaró barátnéja arról értesítette, hogy férje S. herczegnével naponta egy harmadik helyen találkozik. A dolog vége nagyon szomorú lett, mivel az illető hölgyek férjei életre-halálra való párbajt vívtak, és míg D. gróf a helyszinén meg halt, S. herczeg két héttel utóbb került a sirboltba.

Alig hogy a véres dráma áldozatait eltemették, kisült, hogy az egész dolog merő koholmány volt, melyet D. grófné valamely rosszakaró barátnéja oly czélból dobott a két nő közé, hogy őket összeveszítse. A halálos párbajoknak hoszszavége nem lett, és ha a dolognak végére jártak, többnyire holmi haszontalan mende-monda sült ki belőle. Kérésemre a császár nemcsak a legszigorubb büntetéseket szabta ki mindazokra, kik valamely párbajban szerepeltek, hanem egyszersmind elrendelte, hogy párbajozók sem a hadseregben, sem pedig valamely más hivatalban nem szolgálhatnak, az udvartól pedig mindenkorra ki vannak zárva. Eleinte még akadt nehány hevesvérű fiatal főúr, kik a most említett császári ukáz daczára jobbrabalra verekedtek, de midőn egy Mescserszky herczeg az efféle vétség miatt mint közkatona a Kaukázusba került és pedig oly kikötéssel, hogy valamikor még altisztségre sem viheti; midőn továbbá két dúsgazdag fiatal főúr tíz esztendőre a kronstadti vár börtönébe jutott, mivel egy párbajban mint segédek szerepeltek, az erős szer használt és a párbajok végképen megszüntek, sőt még külföldön sem mertek verekedni, mert az ukáz szigorú rendeletei az elkövetett bűnt az esetben ép úgy sujtották, ha az nem itthon, hanem külföldön követtetett el. Hasonló

GRÓF KÁROLYI GYULA.

Benczúr Gyula festménye.

1890. 777. l. (kép)

módon elejét vétettem a könnyelmű adósságcsinálásnak, mely különösen külföldön lakó nemességünket tette tönkre

Igaz ugyan, hogy nálunk még óriási vagyonok vannak, melyeket nem egykönnyen lehet elprédálni, de mindamellett az utolsó ötven év lefolyása alatt aránylag több család pusztult el, mint más országokban. A szentpétervári klubokban évenként 50—60 millió rubel kerül a játékasztalra és ezen roppant összeg kétharmada külföldre vándorol, mert uraink leginkább idegenek kedvéért játszanak oly nagy pénzben.

Ezen visszás állapotnak némileg véget vetett a czár tilalma, mely szerint kártya-adósságok be nem hajthatók, és be sem követelhetők, még az úgynevezett nemesi klubokban sem, hol előbb a hitelbe eljátszott pénzt kizáratás terhe alatt huszonnégy óra lefolyása előtt meg kellett fizetni. Most tehát legfeljebb oly dúsgazdag emberek játszanak egymás közt, kiknél néhány százezer rubel évenként számba sem jön.

Párisban az orosz főúri gyarmat tagjai leginkább fényes fogatokra, estélyekre és ehhez hasonló mulatságokra költenek sokat, de egyéb hibákat alig vettem észre. Ez pedig leginkább onnan ered, mivel a franczia főnemesség keveset kártyáz, hanem más úton költi el pénzét.

Eszembe jut ilyenkor fiam, kiben nagy szomoruságomra a faj minden hibáinak csiráját látom. Talán ily úton kell hibáimért bünhődnöm, — vagy pedig meg fog változni? Hiszen azt mondják, hogy a dicsőült czár is szilaj, dévaj és játékos volt fiatal korában, de szive soha sem lehetett rossz, ezt nem hiszem, mert ilyesmi az emberrel születik és soha nem változik. A mult héten elvittem fiamat a Père-Lachaise temetőbe, hol az ötvenes évek elején itt meghalt idősb fivérem nyugszik, ki utolsó órájában kijelentette, hogy semmi szín alatt a családi sírboltba nem akar jutni. Temessék el ott, hol meghalt.

A gyermekre nagybátyja síremléke a legcsekélyebb benyomást sem tette, ennél sokkal inkább érdekelték a sírok közt járó-kelő emberek.

A multkor azt kérdezte tőlem, miért nem megyünk vissza Szent-Pétervárra, hol a téli palotában oly nagy lakásunk volt, vagy pedig tulajdon házunkba, melyben most senki sem lakik. A párisi élet nincs inyére; a katonák kicsinyek és piszkosak, meg aztán hol lehet a franczia czárt látni, kivel ő még soha sem találkozott az utczán, míg Szent-Pétervárott legalább vasárnaponként láthatta a czárt, midőn a Péter-Pál templomába ment.

Kitérő válaszaim nem elégítették ki a gyermeket. Folytonosan zaklat és kérdez, még pedig oly dolgok után tudakozódik, melyekhez most még nem is érthet.

Bátyám tanácsára arra kértem a czárt, engedné meg, hogy a fiút a nemesi apród-nevelőházba adhassam, hol fivéreim elég gondos nevelésben részesültek. Kérvényemben kiemeltem ama szándékomat, mely szerint bizonyos tekintetekből tulajdon családi nevem alatt kívánnám felvételét, melyet még azon esetre is megtartana, ha a hadseregbe lépve, tiszti rangot nyerne.

A czár válasza sokáig késett, végre a nagykövet tudtomra adta, hogy kérésem legfelsőbb helyen nem vétetett figyelembe, mivel gyermekeim velem együtt a birodalomból mindenkorra számüzve lévén, orosz alattvalóknak nem tekintetnek.

A csapás nem jött váratlanul, s így alig lepett meg, de azért sulya alatt összeroskadtam. Bátyám azzal vigasztalt, hogy a czár haragja idővel el fog mulni, s így ezen parancsát ép úgy vissza fogja vonni, a mint a vagyonom elkobzására vonatkozó rendeletet magától, minden közbenjárás vagy idegen pártfogás nélkül néhány hét mulva visszavonta.

Csakhogy e tekintetben más szempontból indult ki, a mennyiben birtokaim elkobzását a világ haszonlesésből történtnek nézhette volna, míg a számüzés ily éles birálat alá nem kerülhet.

Feltettem magamban, hogy az elutasító végzés nyomán még egy újabb kérvényt nyujtok be a császárnak, melyben számüzetésem megszüntetését kivánom.

Ezt leginkább azért tettem, nehogy hallgatásom daczolásnak, vagy pedig beleegyezésnek tekintessék. Hivatkoztam a boldogult czár végrendeletében kifejtett azon akaratára, melyben azt óhajtja, hogy Oroszországot semmi szin alatt el ne hagyjam, sem pedig gyermekeimet másutt ne neveltessem, míg e részben még ezentúl megállapítandó végső akaratának újabb kifejezést nem adand. Ezen okmány hiteles másolatát kérvényemhez mellékelve, kijelentettem, hogy annak másik eredeti példánya az állam titkos levéltárában van letéve, honnan azt, — ha a másolat elegendőnek nem találtatnék, — megtekintés végett bármikor kivehetik.

A titkos levéltár nem foglalja ugyan magában az uralkodóház tagjai által kiállított okmányokat, de a fentemlített végrendeletet a czár leginkább azért helyeztette el ott, nehogy a családi levéltárból illetéktelen kezek által elidegeníttessék. Csakhogy a nemeslelkű fejedelem rosszul ismerte utódját és ennek tanácsadóit.

Ugyanis a czár a kérdéses okmányt tüstént atyja halála után kivétette az állam titkos levéltárából, tanácsadói pedig oda nyilatkoztak, hogy az általam bemutatott eredeti végrendelet amannak hamisított másolata lévén, ennélfogva figyelembe sem vehető.

Most tehát megtudtam, miért kellett gyermekeimmel együtt hazámat elhagyni, miért tagadják meg tőlem azon név viselését, melyhez jogom van!

A sokféle motozások és egyéb kutatások csakis oly czélból történtek, hogy az eredeti végrendeletet tőlem elrabolhassák.

Nem hiába akarta a boldogult czár, hogy e fontos okmányt még életében biztos helyre küldjem megőrzés végett, és miután azt találtam mondani, hogy az állam titkos levéltárában elhelyezett egyik példány onnan csak nem veszhet el, könyes szemekkel a következő szavakat mondá, melynek értelmét csak évek mulva fogtam fel:

— Ne feledd, kedvesem, hogy egész életemet arra szenteltem, hogy Oroszországban az igazság és a törvény szentségét megállapítsam. De ez nem sikerült; még sok egyéb átalakuláson kell átmennünk, míg a törvény tiszteletéhez hozzá szokunk. Az elmult évszázadok hibáit egy ember rövid élete alatt nem lehet igazán jóvá tenni.

Hónapok multak, míg második kérvényem elintézése Szent-Pétervárról megérkezett.

A nagykövet magához kéretett, mivel valami hivatalos közölni valója lenne, mit levélre vagy izenetre nem bizhat.

Bátyám azt tanácsolta, hogy a meghivást egyszerűen utasítsam vissza. Hivatalos közlemények irásban is kiadhatók, ha pedig a nagykövet valami szóbeli izenettel lenne megbizva, ám jöjjön hozzám. Nem kell ugyan valami kellemetlen meglepetéstől vagy bajtól tartanom, mert az erőszakoskodások ideje legalább külföldön egészen lejárt, de a szóbeli izenet módját valószinűleg azért választották, hogy arra más alkalommal hivatkozás ne történhessék. Bátyám ezen felfogása ellen nem lehetett kifogásom, csakhogy a visszautasítás módja iránt nem voltam tisztában. Sokkal jobban ismertem embereink furfangosságát, de különösen G. gróf szolgalelküségét, ki arra már régen elkészült, mit tegyen, ha esetleg a követségi palotába eljönni nem akarnék.

Azt feleltem nehány rövid, de határozott hangon irt sorban, hogy a nagykövet igen lekötelezne, ha nekem a hivatalos közlemény értelmét röviden megírná, nem lévén azon helyzetben, hogy e napokban meglátogathatnám.

Levelem válasz nélkül maradt, s miután azt megsürgetni nem akartam, Szent-Pétervárra fordultam és pedig oly emberekhez, kiktől tudtam, hogy ügyemben legfeljebb harmadik kéz által fognak eljárni. E lépésemnek meglepő gyorsan lett sikere, a mennyiben arról értesültem, hogy bizonyos álkudozásokról van szó, melyek keresztülvitelével a párisi nagykövet, esetleg egy különösen e czélra Párisba érkező közvetítő van megbízva.

Jó lenne, ha az utóbbinak megérkezését bevárva, a többit tetszésem és belátásom szerint intézném el.

Más szavakkal pénzzel vagy egyéb kárpótlással el akarják tőlem az eredeti végrendeletet venni, melynek reám vonatkozó intézkedéseiről már régen önként ünnepélyesen lemondottam, csakhogy további zaklatásoktól ment legyek. Igéretek és egyéb ajánlatok legfeljebb vérig sértenének, miután azokat semmi szín alatt el nem fogadhatnám, legczélszerűbb lesz tehát, ha mindezt megelőzve, a kérdéses okmányt a czár rendelkezésére bocsájtom.

Mily úton lenne ez legkönnyebben keresztül vihető, erre nézve sokáig nem voltam magammal tisztában, míg a véletlen segitségemre nem jött.

(Folyt. köv.)

EGY FEDÉL ALATT KÉT OTTHON.

Irta:

BAKSAY SÁNDOR.

— Tehát a pályadij három franczia baraczk, melyből egy a nyertesnek a kezébe, kettő pedig a két vesztesnek a fejebubjára fog kiadatni, — szólt a festő.

— A pályaművek beterjesztési határideje vasárnap déli 12 óra .... folytatta a patikárus.

— Hohó! — tiltakozott a festő — azt gondolod, két olyan rajz két duda, a melyet egy lélekzettel felfujhat az ember, egyiket a másik után?

— És egy szép predikáczió, — folytatta a káplán, — csak úgy terem, mint a pilula? Egy gramm fűrészpor; egy gramm kenyérbél; aquæ destillatæ guttæ tres: misce, da, signa?

— Fordítasz egyet komám a zsákon; aztán misce, da, signa . . .

— Persze! mind így gondolkodik a hitetlen világ. Textust is bajos az ilyen prédikáczióra találni; hát még a dispoziczió, az elaboráczió? Hát az invenczió! Hát az argumentáczió, hát az applikáczió? A tárgy felfogása magasabb világnézletből; a keresztyéni irány; külön kulcsok a szívhez, az akarathoz, az értelemhez; a példák, a metaphorák . . .!

— És amphorák! — egészíté ki a patikárus. — A kinek franczia baraczk kell, izzadjon meg érte.

— Jó! — felelt a festő. — Tehát 36 óra! Holnapután délben itt leszek a rajzzal.

— Én pedig holnapután délelőtt 9 órakor predikálni fogok a tárgyról! igérte a káplán.

— Szent a béke! — fejezte be a patikárus. — Én pedig holnapután délben fel fogom olvasni az irott rajzomat. — Kiki saját felfogása szerint!

Ugy látszik, a pályakérdés tárgya egy ugyanazon jelenet, melyet a három jóbarát három külön műfajban fog megörökíteni. Pályadij három franczia baraczk, egy a nyertesnek kezébe, egy-egy a vesztesek fejebubjára. Pályázati határidő vasárnap délben; pályabiró a szolgabiró, ki az eredményt kedden délben fogja kihirdetni.

A vendégek eltávoztak. Éjfélre járt már az idő, de a patikárus fenmaradt és megfirkantotta a pályaművét, a mint következik.

*

Hárman guggoltunk kácsa-lesen, a tó három oldalán. A *fiatal festő*, — a ki két hét óta vendégem, s a puszta minden kutgémjéről vázlatot vett már, — a tó farkánál; a *káplán* a nádas-szélben középtájt; a *patikárus*, a ki magam volnék ha volnék, a felső végén. Látni való, hogy mind a három olyan ember, a kinek kapája a puska.

Lőttek is vak sötétig; kivált a káplán, egymás után szedte le az állatot. Kettőt addig, míg a másik kettő egyet.

A patikárusban feltámadt az irigység, mert míg a tóhoz jutottak is cserkészve, a kis atya két süldővel demonstrált a másik kettő egy-egy zsákmánya ellen. Már akkor összesúgtak, hogy a tónál megtréfálják a kis atyát, a ki bátor ember volt, csak a szarvas jószágtól félt szerfelett.

Mikor legutóbb kisütötte fegyverét, a dörrenés után nyomban tompa mély bömbölés reszkettette meg idegeit.

«Bömbömbömmömmöm, bö-ö-ö-ö-öm-mömmöm!»

— Induljunk haza, atyafiak! késő van!

— Ne csak induljunk pedig, hanem kotródjunk! — felelt neki a patikárus. Hallod-e azt a

BENCZUR Gyula

M. Nemzet

SZERDA, 1992. november 11.

Benczúr Gyula szentélymozaikja

November 12-én, csütörtökön lesz a budapesti Szent István-bazilika szentélykupolájában levő, Benczúr Gyula által készített mozaik műszaki átadása. Ez alkalomból adjuk közre a műalkotás létrejöttének történetét.

A budapesti Szent István-bazilika végleges ikonográfiai programját – festészeti és szobrászati témaválasztását – *Lollok* Lénárd, előbb lipótvárosi segédlelkész, 1890-től pedig mint az épülő bazilika plébánosa fogalmazta meg. A sokoldalúan képzett és nagy műveltségű plébános egyenrangú partnere volt mind *Ybl* Miklósnak, mind az ő munkáját folytató *Kauser* Józsefnek, aki 1891. február 21-i megbízatásával vette át Ybl örökét. Az előzetes tervekből kitűnik, hogy Ybl a mennyezetfelületek és a kupolák freskókkal történő díszítését szorgalmazta, ezzel szemben utóda a mozaiktechnikához ragaszkodott. A mozaik ugyanis – Kauser szerint – jobban illett a neoreneszánsz impozás formavilágához, és jobban elviselte a páratartalom-, valamint a hőmérsékletváltozás károsító következményeit.

Kauser Józsefet elhatározásában megerősítette itáliai tanulmányútja is, amelyet vezető építésszé történt kinevezése után tett, hogy megfelelő tapasztalatokat szerezzen a nagy mű méltó befejezéséhez. Ezt a rendkívül igényes, nem kevésbé költséges megoldást Kauser – *Lotz* Károly és *Than* Mór kifejezett kívánságára – az Európa-szerte ismert, jó nevű velencei műhelyre, a *Salviati e Jesurum* cégre bízta. A munkálatokat később rendszeresen ellenőrizte is, és ha szükségesnek látszott, szigorúan korrigáltatta. A mozaikok előrajzainak és kartonjainak elkészítésére – az említetteken kívül az *Országos Magyar Képzőművészeti Tanács* indítványára – *Székely* Bertalant is felkérte, aki éppen akkor a pécsi székesegyház freskóin dolgozott. Alkalmazásától végül is eltekintett, mert úgy ítélte meg: Székely – stilizáló, gótizáló figuráival – nem képes alkalmazkodni a bazilika egyre pompázatosabb díszítményeihez. Ezért a szentély félkupolájának mozaikképeit *Benczúr* Gyulával terveztette meg, aki vállalta a Nagyboldogasszony mellékoltár festményének elkészítését is.

A szentély tematikus programja azonban csak később – az 1890-es évek második felében – alakult ki. Az 1896-os milleniumi kiállításon bemutatott szentélymakett ugyanis az apszis széles frízében – Jézus életéből vett jeleneteket – ábrázol, a medaillonokban pedig félalakos szenteket. Nincs kétségünk afelől, hogy Lollok Lénárd plébános készséggel változtatott az eredeti terven, hiszen mind ő, mint Kauser azon fáradoztak, hogy Benczúr *„kiváló művészete is képviselve legyen a bazilikában"*. Lollok maga értelmezi a szentélymozaikok tematikáját 1905-ben megjelent könyvecskéjében, amelyet *A Szent István királyról nevezett budapesti templom rövid ismertetése* címen adott ki. Ebben Lollok plébános elemzi a szentélyábrázolásokat, és kifejti, hogy azok az oltáriszentség teológiájának szimbolikus, képi megfogalmazásai. A képeket megjelölő feliratok is erre utalnak. A *Kyrie eleison*, a kérő, a *Gloria in excelsis Deo* a dicsőítő, a *Dona nobis pacem* az engesztelő, a *Benedicamus Domino* pedig a hálaadás jellegére utal. Mindezt a középső ábrázolás fogja össze, két-két mozaikkal a két oldalán, *O salutaris Hostia...*, vagyis *Aquinói Szent Tamás* eucharisztikus himnuszának kezdő szavaival. Lollok, a későbbi teológiai tanár, majd a bécsi Pazmaneum rektora, kitűnő érzékkel, mélyen átgondolva az eucharisztikus Krisztust helyezi a bazilika szentélyének középpontjába. Belőle és az ő áldozatából árad a kegyelem az egykori lipótvárosi hívekre, és a megújított szentélyből – napjainkban – a főváros hívőközösségére, az országot őrző Szent István népére, minden magyarokra, s mindazokra, akik buzgón könyörögnek Krisztushoz: *„Forrassz eggyé békességben minden népet s nemzetet!"*

Farkas Attila

atos bűn

nélküli taxiba ült. Ezért a „medaillon"-g már több tízezer dollárt kell fizetni, s gyet, többet bérbe adni.

ában is szüntelen hadakozni kell a ta-l, s főként a repülőtereknél, pályaudva-atokkal próbálják óva inteni az utaso-őbbieken nemcsak egyenruhás városi alakítja ki az érkező utasok és beálló hanem minden beülőnek kezébe nyom-pot, rajta a szabályokkal, a gyanúkeltő elmeztetéssel, s persze *a reális tarifá-*orkban majd minden kocsin kötelező az mmár maga nyomtatja ki a kért szám-sak az összeget tünteti fel. S a szóróla-s tanács: vitázni nem kell, fizessünk, de ámlát. Ha megtagadná, a feljegyzett tüstént jelentsük telefonon. Mert bár gy jövedelmet biztosít, a bérelhető bér-sorban állnak... S errefelé az *üzleti csa-csánatos bűn*. Nemrég a New York-i pülőtéren két japán turista ült taxiba, s anhattanen a sofőr a szokott 35-40 dol-étszeresét vélte rajtuk bevasalni, már ő zsebükből a nyomozói igazolványt: a lyen módon is rendszeresen ellenőrzi a teszi is rögvest vádindítványát az ek. Mert Amerikában persze álruhás s akad mindenfajta.

(avar)

apesten milyen jó..."

pedig nincs

het belépni, és aki már belépett, annak számolnia kell azzal, hogy gépkocsija taxirendszámot kap és állandó taxilám-pát, valamint le nem szerelhető taxi-órát. A taxisoknak saját szakszervezetük van, sőt a legutóbbi választások előtt még taxispártot is alapítottak. Vezetőik minden választási műsorban szerepeltek a televízióban és a rádió-ban, de megbuktak a választásokon. Végül is tízezer dollárt kellett a benevezésért fizetniük, s ezt akár olcsó reklámköltségnek is tekinthették.

Mint minden demokráciában, Izraelben is van egy nagy „mumus", és ez az adóhivatal. Emberei járják az országot, ha kell, taxival is. Ha a taxis

Bukarest: dráguló benzin

Blokád és sztrájk előtt?

BUKAREST – A benzinárak *csaknem megduplázása* bombaként robbant a román társadalomban. Egy átlagfizetés ugyanis immár nem elegendő 100 liter benzin megvételéhez, miközben az autózási kedv éppen most lett volna feljövőben. Mert megszűntek a *Ceausescu* idejéből ismert hét végi közlekedési tilalmak, külföldről pedig ezerszámra hozták az ajándékba kapott vagy aprópénzért megvásárolt kocsikat – igaz, többségüket igencsak lerobbant állapotban. De végső soron kocsiba ülhetett az átlag román állampolgár is, s az autó luxusmivolta éppen tünedezőben volt, amikor először felszöktek az üzemanyagárak. Most pedig, alig két hete, újabb érvágás – sofőrnek, taxisnak, utasnak és gyalogosnak egyaránt.

Versenyharc

A gépkocsivezetők szakszervezete azóta csaknem szünet nélkül „bombázza" az elnöki palotát, a kormányt és a parlamentet: térjenek vissza a régi árakra, mert különben élni fognak törvényes jogaikkal – vagyis általános sztrájkba lépnek. Az eddigi tárgyalások csődöt mondtak, s bár hétfőn újabb kormányszakszervezet közti tanácskozások voltak, kedden a szakszervezet figyelmeztető sztrájkot szervezett. Ha pedig nem születik megegyezés, november 16-án, annak rendje és módja szerint, autósblokád lesz és sztrájk!

A gomba módra szaporodó taxiscégek is *elégedetlenkednek*. A magas benzinár még magasabb viteldíjakat szab, s a növekvő konkurenciaharcban sokan elvéreznek. Igaz ugyan, hogy rossz nyelvek szerint a román fővárosban például több taxi van, mint mondjuk Párizsban, ám a kereslet tovább csökkent, hiszen ma már az autóbuszjegyek is *szinte megfizethetetlenek*: keddtől például az általános viteldíj 15 lejről 20-ra emelkedett, a bérletek pedig kere-

az ország szívének, hogy méltó közp
az egész nemzetnek. Negyedszázado
gette, ápolgatta, nevelte és most látn
kedvencéből? Olyan szép-e csakugy
valóban, hogy nem kell sajnálni től
A legszigorúbb kritikus mindig a köz
messziről jön. Eljöttek a végvidékről
Alföldről és bámultak nagyokat, ha
a bámulásban rejlett a legteljesebb el
fényesen vizsgázott és a vidék meg v

Mily isteni látvány volt az, mikor a
estéjén a százezrekre menő tömeg be
szerelmes vallomást tett az ország sz
Budapestem, kedvencem, szívemnek szí
tél, a mióta nem láttalak! A lengő zász
mesen odasímultak volna a palotákho
mintha a megelevenedő paloták ér
volna. Elveszett a nagy örömmámo
disszonáncia, hogy a hatalmas Dun
díszbe volt öltözve, hogy a Duna-g
nem találta érdemesnek hajóit kivil
tüzijáték olyan szegényesen sikerült.
ségből ottfelejtett szeplőt ki is venne
arcon?

*

Csak apró morzsákat adhatok a
mából. Vessen rám, a kinek szeme
a napba lát és meg nem vakul. A nép
az udvart, az oszlop mellett a művés

Benczur tanulmányfejei. A kiállítás fővárosi pavillonjában van immár elhelyezve *Benczur* mester nagy történeti képe: *Budavár visszafoglalása.* Soha ennél szebbet Benczur nem festett, sőt fölülmúlta benne mestereit: Tiepolot és Pilotyt, ha nem is a kompozició merészsége dolgában, de színeinek teljességével, a festés teknikájának páratlan bravúrjával. Minden feje — pedig sok van a nagy képen — egy-egy remek tanulmányfő. Ezek közül valók azok, a melyeket az *Uj Idők* most mutat be, a *Doby* Jenő gyönyörü rézkarcai után. Magát a festményt is lesz módunk — rövid idő mulván — közreadni.

Diszelőadások. A színházak is kivették részüket a milléniumi kiállítást megnyitó ünnepségekből. A nemzeti színház előadta *Rákosi* Jenő alkalmi prológját, *Az ezredév ünnepe*, a mely költői szépségével mély hatást tett. Az operában színre került az udvar jelenlétében *Erkel* Ferenc *Szent István* című dalműve. A vígszínház *Kozma* Andor szellemes prológjával és *Jókai* Mór *A Barangok* című vígjátékával ünnepelt. A népszínházban az *Ezer év* lelkesítette a közönséget, a Duna másik partján, a hol Krecsányi terjeszti a magyarsá-

enni. Mindent meglátni, minden ér-
inden érdemesnek egy-egy elismerő
nellett el nem olvadni a lelkesedés
teendők közepett meg nem kemé-
a csudával határos. Mennyi érzés
z ő szívét! A szomoru mult emléke,
sége, a hit malasztja, mikor az oltár-
intő és buzdító szózatot intézett
mikor hadserege vonult el előtte
– tán mégis más anyagból van egy
gy elbirja mindezt?
yné, a ki Magyarország patrónája
ületben, de még abban is, hogy mint a
ét is megsebezte a fia fejére tett tövisko-
lettel, mily áhitattal nézi őt a nép! Úgy
kesedéssel kifejezést adni szeretnének
Mert hátha az öröm zajának vissz-
celti a fájdalmas visszaemlékezést. Ő
ünk ez a magasztos asszony szült, a
ncsak szívvel és lélekkel, de az okos-
mivelhogy tudta, hogy egykori trón-
a legbiztosabb támasza. Csendesülj,
öm, halkabban szóljatok, lelkesedés
zempárban azóta örökké harmatos
eljött fiának halálhíre. Felhő és nap-
benne — és e kettőből lesz a béke

*

g nem látott ennyi embert, ennyi
legent. Sok fegyveres látogatást tettek
r év előtt Európa különféle népeinél
k az utódok, a mit az elődök elmu-
visszaadták a látogatást — de meg-
kíváncsiak voltak, hogy milyen hát
ır? Olyan-e, a minőnek a sanct-galleni
ban leírja őket Ekkehardt a kámzsás
haragudott rájuk, mivel tulipántos
és a refektóriumbeli arcképeknek
ettek. Nagyobb gonoszságot ő sem
vezni, de azért ezer évig tartó hara-
inek szívébe a barbár húnmagyarok
a tulipántos hagymák épp most haj-
et földön, a mi megszüntette a ha-
t, mert eljövének nagyon sokan onnan
meg írásban, hogy megváltozott a
minden tekintetben előnyére. Vendég-
benséggel nem veszekedő természetü,
ber, a ki méltó arra, hogy még az
eine Zeitung — a mely Ekkehardt
ırt rá — kibéküljön vele és dicsére-
eg is történt hasábos cikkekben.
még hagyján. Nagyobb öröme telt
, hogy eljött a kedves, jó rokon: a
nöt esztendő óta nem sajnált semmi
tól és legegészségesebb vérét adta oda

BENCZUR GYULA

Szabolcs Szatmári Szemle XX.évf. 2.sz. 1985

Hagyomány

TELEPY KATALIN:

II. Rákóczi Ferenc szökése a bécsújhelyi börtönből: Benczúr Gyula vázlatai

Benczúr Gyula történelmi festészetünk számos monumentális emlékének alkotója 1869-ben *II. Rákóczi Ferenc elfogatása* c. művét két példányban is megfestette. Az egyik a román királyné (írói nevén Carmen Sylva) tulajdonába, a másik amerikai gyűjtőhöz került. Az utóbbi sorsa ismeretlen. Amikor 1958-ban a volt Curia épületében a Magyar Nemzeti Galéria Benczúr-emlékkiállítást rendezett, a Román Népköztársaság Képzőművészeti Múzeuma egy évi időtartamra kölcsönadta a képet. Az addig csak hírből, vagy kritikákból, reprodukcióból ismert mű előtt elismerő csodálattal állapíthattuk meg Benczúr kiváló kolorisztikus képességeit. A nagyméretű vállalkozást két kisebb változat előzte meg, melyek egyike lappang, a másikat nemrég vásárolta meg svájci magántulajdonból a Magyar Nemzeti Galéria.

A két évvel korábban festett Hunyadi László búcsúja mellett Benczúr egyik fiatalkori fő műve a bukaresti nagy kompozíció, és a fiatal Benczúr rebellis érzelmeit tükrözi. A két nemzeti hős ábrázolásánál szembetűnik és azonos az indíték: az elnyomó önkényuralom tör életükre. Benczúr mélyen együttérzett a szeretett fejedelem sorsával, mint ifjú, a Rákóczihoz hű Kassán élt, ahol büszkén őrizték, így a Benczúr család is, emlékét. Erre utal az is, hogy Rákóczi elfogatása mellett sikeres szökése a bécsújhelyi börtönből, ugyancsak foglalkoztatta. Kísérleteit, a grisaille- és ceruzavázlatot szeretnénk ismertetni.

A fent említett emlékkiállításon szereplő grisaille-tanulmány, amelyet szintén 1869-re datáltunk, az 1848-as hadügyminiszter, Vetter Antal rokonáé volt. A kép mai tulajdonosát nem sikerült felkutatni, így a kiállítás alkalmával készült fényképfelvételekre kell hagyatkoznunk. Mielőtt a jelenet képi megformálásával foglalkoznánk, a történelmi eseményeket, II. Rákóczi Ferenc életének sorsdöntő fordulatát kell áttekintenünk.

Elfogatása a nagysárosi kastélyban 1701. április 18-án történt. Erős fegyveres kísérettel a bécsújhelyi várba vitték. Börtöne egészségtelen, levegőtlen, ugyanazon szobában helyezték el, ahol utolsó napjait nagyapja, Zrínyi Péter töltötte. Rákóczi a szenvedéseket nagy türelemmel viselte, melynek forrása a jezsuita atyák által belénevelt Isten mindenhatóságába vetett hite volt. Amikor azonban a hozzá bejutó hírekből tudomást szerzett róla, hogy felette nem a magyar országgyűlés, hanem a császár ítélkezik, felmérte sorsának kilátástalanságát, és határozott. Előzőleg, amikor már hónapokat töltött állandó bizonytalanságban, szorongások és kétségek között a rabságban, a vár parancsnoka, egy porosz nemesi családból származó tiszt, Lehmann Gotfried, az étkezéseknél jelen lévén, beszélgetni kezdett a fogollyal. Lassan szánalom és tisztelet ébredt benne a nemesen gondolkodó fejedelmi sarj iránt. Egy alkalommal megemlítette, hogy amennyiben szökni akar, felajánlja segítségét. Rákóczi tartva attól, hogy tőrbe csalják, előbb nemet mondott azzal, hogy igazának tudatában marad.

Most más jelek is arra mutattak, hogy életére törnek. Bírái, akik elé idézték, összeesküvéssel vádolták, sőt Longuevalt is — akinél a népe érdekében XIV. Lajos francia királyhoz írt levelét megtalálták — beidézték, s az előzőleg Rákóczi bizalmába férkőzött kém esküvel erősítette meg koholt hazugságait. Nem volt most már miben reménykedni. Amikor Lehmann ismét felajánlotta segítségét, Rákóczi elfogadta. A hűséges segítőnek bizonyult kapitány, aki biztos volt a fogoly ártatlanságában, még azt is lehetővé tette számára, hogy felesége álruhában meglátogathatta, s így az ő segítségével indulhattak meg a szökés előkészületei. 1701. november 7-én izgalmas események, fordulatok közben, akadályok leküzdése után sikerült Lehmann, valamint annak öccse segítségével börtönéből megszabadulnia és Lengyelországba szöknie. A nemeslelkű várparancsnok később életével fizetett ezért.

Benczúrnak itt közölt vázlata és rajza a szökés izgalmas pillanatait eleveníti fel, és az emlékkiállítás óta feledésbe merült. A közönség annak idején is inkább figyelt a pompás nagyméretű képre, az elfogatási jelenet szemet hívogató, barokkos gazdagságú felidézésére. Igaz, hogy Benczúr tehetsége, ízlése is hajlott a színes, anyagszerűség visszaadása felé. A felfokozott pompaszeretet egész életén végigkíséri, és éppen ez időben kezd kiteljesedni, melyhez velencei és franciaországi tanulmányútjainak tapasztalatai is hozzájárultak. Interieureket tanulmányozott II. Lajos bajor király pompás kastélyaiban, melyeket azután felhasznált nagy kompozícióihoz. Schleissheimi interieurjeinek három változata is megtalálható a Magyar Nemzeti Galériában. A vázlatoknál azonban témáját tekintve sem lehetett módja a csillogó színek, pompás anyagok megfestésére. Az esemény megörökítésének lehetőségeit, festői szempontjait módolgatva, előbb minden bizonnyal a közölt rajzon fogalmazta meg a szökés feszültségekkel terhes mozzanatát, amelyet Rákóczi bújdosásában franciaországi tartózkodása alatt (1716—1719-ig) latin nyelven írt *Vallomások* c. művében írói intuícióval és plasztikusan örökített meg. Benczúr belemélyedve témájába, a bátor vállalkozás

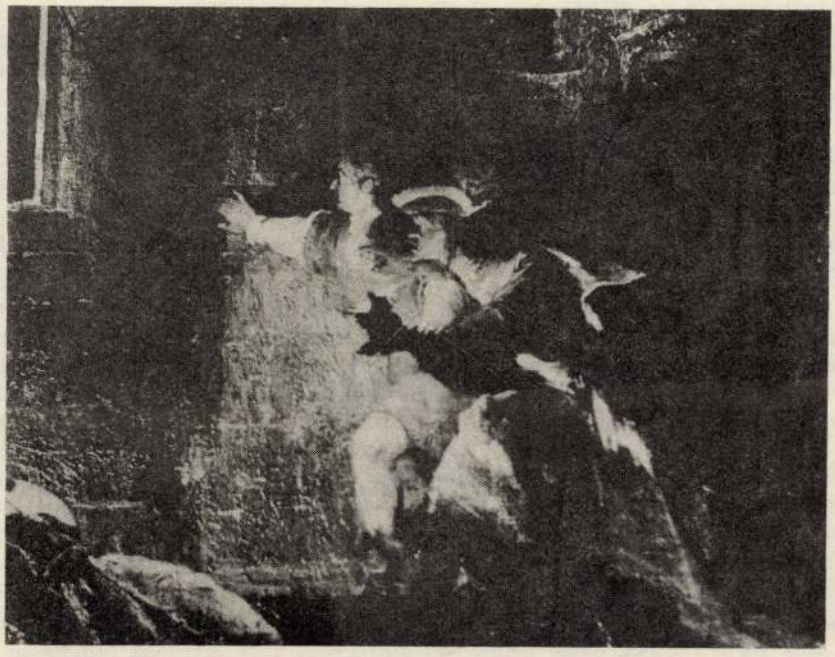

kockázatának súlyát értékelve fogalmazott. Az éjszakai sötétségben, mécsesfény mellett, a vár folyosóin, a fogoly kezét megragadva vezeti Lehmann öccse, vigyázva, sietve haladnak előre. Rákóczi hátrafelé figyel, vezetője heves lendületű, előretörő mozdulata fokozza a veszélyérzetet. Figyelmünket megragadja Benczúr ezen a kis rajzon is, érzékeltetni tudja a percek fontosságát.

Míg a ceruzarajzon mindketten velünk szembefordulva menekülnek, a nagyobb méretű, egytónusú, barna színekkel vázolt grisaille-tanulmányon továbbfejlesztette a jelenetet. Most már nem szembefordulva ábrázolta a foglyot és segítőtársát, hanem sokkal összefogottabban, egymás mellett, profilban. Maga is érezhette, hogy így sokkal jobban módjában áll együttes mozgásukkal a menekülés, összetartozás tényét kidomborítani. A sötét falrészlet festőszemmel érzett ürességét a bal oldalon látható bárd és zászló részlete eleveníti. A helyszín komorsága ismerős számunkra, hiszen a Hunyadi László búcsúja is a vajdahunyadi vár sötét belsejében játszódik. A komor színtér mindkét esetben a veszély drámai kifejezését hangsúlyozza. Képünkön a mécses lobogó fénye erős reflexeket teremt, így a fény-árnyék kontrasztok élesen érvényesülnek. Nem tudhatjuk, hogy Benczúr milyen színekkel akarta a kompozíciót megfesteni, mert színes változatát nem ismerjük. Valószínűleg nem érezte még teljesnek kísérleteit, vagy más megrendelés miatt soha nem készítette el.

A Rákóczi életét megjelenítő művészi vállalkozások között mindenképpen érdekes jelenség a fejedelem szökésének képbeli megfogalmazása. A bécsújhelyi várból való sikeres megszabadulás lehetővé tette, hogy a lengyelországi tartózkodás után, 1703. június 16-án a nép hívására hazajöjjön. A fejedelem sorsa ismeretes. Szabadságharcának a túlerővel, az elnyomó hatalommal szemben el kellett buknia. A bújdosásban eltelt 24 év után, 1735. április 8-án fejezte be küzdelmes életet Rodostóban.

Az elmúlt 250 évben sorsa, tettei, népünkben élő hagyományainak tisztelete írókra, művészekre ihletet teremtően hatott. Az évforduló mai nemzedékünket is főhajtó emlékezésre készteti.

MOLNÁR JÓZSEF:

Szuhányi János végrendelete

Kölcsey Ferenc végrendeletének közzététele után újabb nagy értékkel gazdagodott a magyar művelődéstörténet. Kende György gyermekei hazahozták Kölcsey Ferenc Kende Zsigmondhoz, Szatmár megye alispánjához írt eredeti leveleit, amelyeknek egy részét eddig csak másolatból közzétett formában ismertük. Most kiderült, hogy az eddigi közlemények több helyen helytelenül olvasottak, hiányosak, sőt 5 levél eddig teljesen ismeretlen. A leveleket a Petőfi Irodalmi Múzeum kiadásában közzétette Taxner-Tóth Ernő.[1]

Ezekben és más Kölcsey-levelekben gyakran előfordul Kölcsey Kálmán nagyapjának, Szuhányi Jánosnak a neve. A levelek helyesebb megértése érdekében közzétesszük a Szuhányi János egyéniségét feltáró, 1839-ben írt végrendeletét, amely művelődéstörténeti szempontból is igen fontos emlék.

Az oklevél szövegét 1942-ben egy hitelesített másolatról írtam le a Szuhányi család csengeri levéltárából. A levéltár 1945 őszén megsemmisült, így tehát csak az én másolatomban maradhatott életben. A végrendelet Kölcsey leveleinek megfejtésében is nagy segítséget fog nyújtani a kutatóknak, nem beszélve arról, hogy helytörténeti szempontból mennyi érdekességet tár fel a mai olvasó előtt.

„Atyának, fiúnak és a Sz.lélek Istennek nevében. Ámen.

Alább írtt lejárt koromat, mellyet Isten érnem engedett, s ennélfogva közelgető vég órámat meg gondolván, hogy gyermekeimről a hasonló perlekedést (melly majd ötven esztendők lefolyta alatt, a mellynek még most sincs vége, és keresményemnek nagy részét megemésztette): eltávoztassam, tészem Isten kegyelméből egészséges ép elmével, minden keresményemről, vagyonomról e következő végintézetemet.

1-ör, Édes anyámról néhai nagykállai Kállay Éva[2] asszonyról mi maradt reám, gyermekeim a néhai Vásárosnaményi Eötvös Imre[3] úr előlülése alatt mint választott bírák által tétetett osztályból megtudhatják, mi maradt reám, és mivel szaporodott ezen birtokom, az a Pálffy úr executiojából, s a testvérem, néhai Vitkay László özvegye[4] halála által, melly még a Pálffy úr executioja előtt történt, tetszik ki; ugyan az is megvilágosodik, mennyit kellett azon jószágért fizetnem, hozá tévén az édes anyám teher nélkül reám jutott jószágát is épületeimmel a Dessewffy János[5] pöréből, mellyet ellenünk neha édes anyám halála után végzett bé fogják meglátni gyermekeim, de Isten segítségével nagyobb részént visszaváltván, az édes anyámtól teher nélkül nékem ítélt telekből, és rész curiából, minden gyermekeim egyformán osztozzanak, de ha ebből, és az anyám által Perényi Antal[6] és Józseftől[7] szerzett birtokból, melly 2000 forintért szereztetett, elállanak leányaim, noha ez mind öszve sem érne négy ezer forintot, még is hogy a jószág ne diriboltasson el, fizessenek fiaim minden leányomnak 2000 vforintokat, tudva lévén azonban az, hogy ezen egész csengeri, ököritói, porcsalmai, gyügyei, angyalosi, csenger-újfalusi és dányádi portiok eránt pör foly itt[8] a tekintetes kerületi tábla előtt, mellynek

BENCZUR Gyula

L. Réti Anna

Régi nótát hoz Budáról át a szél

Svájci leánynevelő intézetből gyapotföldre. Ó, azok a teadélutánok! Énekel franciául, németül. A búbos kemence melett pianínó. Az edelényi kúria kisasszonyai. Fasor, Miniatűr, Napsugár, Mimóza, Béke... A Benczúr-portré. Visszautasított ajánlatok.

Fotó: PATAKI GÁBOR

A brunch a késői reggelinek és a korai ebédnek sajátságos változata. Régen nálunk úgy hívták talán, villásreggeli. Szállodákban megszokott. Az asztalok terítve sokféle jóval, önkiszolgálás, virágok, s a sarokban halkan szól a zongora, aki játszik, csak úgy, mintha kedvtelésből tenné, magának énekel. Piaf-dalokat franciául, operetteket németül s persze magyarul. Már másként el sem tudnák képzelni a vendégek a vasárnapi brunchot, csak így, Gömöry Ellyvel. Aki nem végzett főiskolát, de tizennégy éven át tanult zongorázni, mint mindegyik úrilány, akinek valamit is adtak a neveltetésére. Az övére pedig adtak. Az év egyik felét Budapesten töltötte a család, a másikat az Edelényhez közeli birtokon. A három Gömöry lány ott mindent megtanult, amit egy háztartását jól vezető családanyának tudnia kell. A szakácsnőtől főzni, a kertésztől a kertet gondozni, a szobalánytól a rend és takarítás művészetét, a magántanároktól a tudományt. Elly azonban zongorázni akart tanulni. Hatéves, amikor megkapja első hangszerét, és tizennégy éven át tanul zongorázni, természetesen klasszikusokat. De jókedvű, táncolni is szeret, ezért anélkül, hogy tanulná, egyszer csak azon veszi észre magát, hogy ő tud valcereket játszani, nótákat, egyszóval mindent, beleértve a divatos tánczenét is. Hamarosan a társaság kedvence lesz a szőke hajú, búzavirágkék szemű lány. 1936-ban férjhez megy, Budapestre kerül, főtanácsosné lesz, s egy budai háromszobás lakás úrnője. Ebben a lakásban beszélgetünk arról a kiszámíthatatlan, sok rosszat és jót is jelentő valamiről, amit úgy hívnak: élet.

Három fiút szült, nevelte őket, mígnem beköszöntött a háború, az ostrom és vele a dilemma. Menjenek vagy maradjanak. Elly maradni akart. Mi bajunk lehetne? – kérdezte naivul. A férje a Belügyminisztérium közigazgatási tisztviselője, márpedig arra mindig is szükség volt és szükség is lesz. Így gondolta, no meg úgy, hogy aki Szálasi mellett nem tett hűségesküt, annak nem lehet bántódása. Ez volt az egyetlen alkalom, hogy „politizált". Férjét 1949-ben kényszernyugdíjazták, és amikor elkezdődtek a kitelepítések, ők is a listára kerültek. A listáról pedig Füzesgyarmatra, egyetlen szobába. Ezt a történetet idáig nagyon sokan elmondhatnák, akiknek részük volt a kitelepítésben. Aki, csakúgy, mint Elly, gyapotgubót szedett (ó, az a híres gyapotprogram!), cukorrépát egyelt, cséplőgépnél dolgozott, pelyvát szedett vagy etette a masinát, s azt is megtanulta, milyen a rizs aratása.

– *Akkor is is ilyen vidáman mosolygott?*

– Jobb lett volna haragosan, szomorúan? Így legalább az az idő nem ülte meg szomorúsággal az életünket, amikor a család együtt volt. Polgári jólétből, nyugalomból belecsöppenni ebbe a kegyetlenül nehéz fizikai munkába, ez bizony megviselte az embert. Nagyon fájt a kezem, de nem panaszkodtam. Én nyomban, amikor láttam, hogy nehezednek a dolgok, kitanultam a gépírást és elhelyezkedtem. De az azért könnyebb volt... A legnehezebben viselhető a fiaim helyzete volt. A kilátástalanság, hogy nem tudjuk őket iskoláztatni, s az, hogy nem tudunk nekik kenyeret adni. Mert abból nagyon kevés volt. Úgyhogy amikor cukorrépán dolgoztam, s természetben kaptunk fizetést, a cukorból karamellát főztem, azt Pestre a nagymamámnak küldtem, aki eladta és cserébe kenyeret küldött.

– *Hallottam, hogy ott is muzsikált. Igaz?*

– Nem volt rádiónk, nem volt a kezünkben újság, csak amit hallottunk itt-ott, azt tudtuk. És akkor meghívott néhányunkat egy nagyon bátor, kedves, református kántornő a lakására. Földes szoba, benne búbos kemence, ott költött a kotlós, de állt a szobában egy zongora és én a megfáradt ujjaimmal nyomban leültem hozzá és játszottam. Egy régi nótát hoz Budáról át a szél... meg, Régi mániám, végighajtani a Stefánián... Ki voltunk éhezve a vidámságra.

– *Klasszikuson nevelkedett zongorista honnan tudta ezeket a nótákat?*

– Ez csak úgy benne volt a fülemben. Amikor nálunk teadélutánok voltak, volt úgy, hogy huszonöt vendég is összejött, táncoltunk kurblis gramofonra, aztán elhangzott, hogy akkor Elly játsszon! És én játszottam.

– *Gondolta valaha, hogy ez lesz a kenyérkereső foglalkozása?*

– Soha. Ott, a kemence mellett meg pláne nem jutott eszembe. De ennek a kis klubdélutánnak is hamar vége szakadt, mert jöttek a rendőrök és kérdezték, mi ez a gyülekezés? Egyesével átvittek minket a másik szobába, de mivel mindahányan azt vallottuk, hogy csak egy picit szórakozni akartunk, hát nem lett bántódásunk.

– *Mi történt a kitelepítés után?*

– Visszajöhettünk, de nem lakhattunk Budapesten. Budakeszin vettünk ki egy konyhát, a fiaimat szétosztottuk a rokonságnál, később mindegyik Esztergomba került a ferencesekhez, mi meg az urammal megpróbáltunk élni, dolgozni. Ő kitanulta a hegesztést, én pedig, miután nem vettek vissza gépírónak, gondoltam, megpróbálok megélni a zongorázásból. De nagyon nehéz volt ám ebbe a brancsba bekerülni. Még ennél is nehezebb volt működési engedélyt kapni. Mert azt a rendőrségtől kellett kérni. De a férjem összetalálkozott egykori titkárnőjével, aki a nyakába borult, kérdezte, miben segíthet, s miután éppen ott dolgozott, ahol az engedélyeket kiadták, hát protekcióval megkaptam. Már volt engedélyem, de még nem volt munkahelyem. Először helyettesítettem, aztán fregoli lettem, végül állandó munkát kaptam a Fasor presszóban. És ekkor kezdődött az én zongoristaéletem. Délelőtt mostam, főztem (hol volt még mosógép meg facsaró!), aztán frizurát csináltam, belakkoztam a körmömet és elindultam dolgozni. Hamarosan törzsközönségem lett. Jöttek a filharmonikusok koncert után, volt, aki még frakkban, aztán Latabárék, no és egy csomó rendes iparos, aki a környék egyik söntéséből települt át, amikor az este tizenegykor bezárt. Tizenegytől tizenkettőig vagy még tovább akkor magyar nóta következett. Nem hangoskodtak, csak szerették a „tütüt", cipészek, asztalosok, lakatosok, szakmájuk jó mesterei, s szerettek élni, jókedvűen zenét hallgatni.

– *Ebből meg lehetett élni?*

– Hát a fizetés azért nem volt olyan nagy, de jött a mellékes, amikor egy jó nótáért küldtek valamilyen italt a zongoristának. Ami persze víz volt, ez volt a kamu ital, ezt ott tanultam meg. De sajnos engem onnan kifúrtak, mert azt mondták, egy ilyen presszóban nem szabad magyar nótát játszani. Pedig ugye a melósoknak játszottam?!

– *Hány helyen muzsikált?*

– A Fasor után következett a Miniatűr, azt nagyon szerettem, mert nagyszerű közönség és vezetés volt, de nagyon nehezen éltem meg, hogy reggel négyig kell játszani. Oda többször is visszahívtak, majd a Napsugárba kerültem, a Stefánia sarkára. Hányszor daloltam, hogy végighajtani a Stefánián, sose gondoltam, hogy tízéves megálló lesz belőle. Közben rehabilitáltak bennünket, visszaköltözhettünk a mama és nagymama közös lakásába, s bár a férjemnek kínáltak jogászi munkát, ő úgy döntött, hogy marad hegesztő. Onnan is ment nyugdíjba.

– *A zongorázásból nem kellett nyugdíjba menni?*

– 1982-ben ez is megtörtént, de aztán hívott a Béke Zsolnay cukrászdája, az a gyönyörű környezet, az a fehér pianínó, hát nem tudtam ellenállni. Minden délután játszom, a hétvégeken nem. (Csak vasárnap délben, ezen a brunchon.) Szeretem a szép miliőt, a halk kiszolgálókat, a jó és értő közönséget. Szívtől szívnek, mert én mindig szívből muzsikálok. Egyszer odajön hozzám a vezető, s azt mondja, tudja, ki érdeklődik a sarokban maga iránt, Szabó István, a filmrendező.

– *Csak nem szerep lett belőle?*

– De bizony. Felkért a Hanussen egy kis epizódjára, ahol természetesen egy zongoristát kellett játszanom, illetve eljátszani azt a dalt: Egy férfi képe van a szívem a közepében...

– *Akkor én most egy filmsztárral ülök szemben?*

– Nem éppen. Mert amikor azt mondták, tessék, játsszak, akkor szégyen ide, szégyen oda, olyan lámpalázam volt, hogy nem tudtam. Végül kinyögtem, nem tudok közönség nélkül játszani. Szabó István hozott közönséget, rám adtak valami ruhát, korabelit, amilyet én sose hordtam, de annak a kedves embernek a kedvéért mindent megtettem volna, hát belebújtam a ruhába, leszedték rólam a púdert, és olyan vörös rúzzsal festették ki a számat, hogy amikor meghívott a rendező a bemutatóra (és ahová a fiaimmal mentem el), mikor felvillantam a vásznon, elkiáltottam magam: Oltári ronda vagyok!

– *Ez volt az egyetlen nagy ajánlat?*

– Nem. Megkeresett egy impresszárió, hogy menjek külföldre, ebbe a férjem nem egyezett bele, majd a férjem halála után is kaptam ajánlatot, mehettem volna Svájcba, Olaszországba vagy Hollandiába, de mondtam: Nem gondolja, hogy túl fiatal vagyok erre a munkára?... Így aztán maradtam. Az ember ebben a korban már maradjon otthon.

Benczurné Gömöry Elly hetvenhét éves. Friss, mozgékony, örökzöld dalokat játszik és énekel, de ha valami világsláger lesz, azt nyomban felveszi a repertoárjára. Kézzel másolja a kottáit, kétezer dalt tud. Amikor megtudta, hogy az a Benczúr-portré, amelyet a nagypapáról készített a művész – akinek a férje révén a család egyenes ági leszármazottja – a kaposvári múzeumban van, nyomban levelet írt, hogy szeretnék visszavásárolni. 1955-ben ezer forintért adták el, mert nagyon kellett a pénz. Összedugták a fejüket, s úgy gondolták, talán nem kérnek olyan nagyon sok pénzt érte, de egy szép levél érkezett, hogy amit a múzeum megvett, nem tudja eladni. Így hát régi fényképalbumokban nézegetik a nagypapákat, nagymamákat, dédmamákat, sőt ükmamákat.

– *Elly, milyen volt az élete?*

– Egy biztos, nem unatkoztam soha! Mindig találtam magamnak munkát, aztán a történelem talált nekem. Sokan kérdezik, nem unalmas-e mindig újra és újra eljátszani ezeket a dalokat? Hogy lenne unalmas? Én mindig mindegyik nótát szívemből játszom-éneklem. A szomorúakat mélyen átérezve, a vidámakat pajkosan. Csak azon a nyelven éneklek, amit értek is. Tehát, mivel angolul nem beszélek, ezen a nyelven nem is éneklek. A vendéglátós muzsikusnak tudomásul kell vennie, hogy nem főszereplő. Úgy kell játszani, hogy az ember magára vonja a vendégek figyelmét, szórakoztasson, érzelmeket ébresszen, ha kell, nosztalgikusakat, de nem lehetek koncertező művész, az egy más dolog.

Fotós kollégámmal arra kérjük, játsszon valamit nekünk. Piaf-dalokat énekel, mélyen átérezve a Himnusz a szerelemről-t, a Nem bánok semmit sem-et, az óbudai kiskocsmák kockás abroszáról, meg a jó túrós csuszáról, muscialek slágereit, mindent, amit ő szeret és amit a közönség szeret.

– *Meddig lehet zongorázni, énekelni?*

– Gondolni sem merek arra, mi lesz, ha azt mondják, hagyjam abba. Engem ez éltet, délutánra minden megváltozik, délután nem lehetek fáradt, nem lehetek letört, nem lehetek rosszkedvű, mert délután vár a közönség.

Ha Franciaországban élne, párizsi nevezetesség lenne, nem a történelem gyúrta életével, hanem a játékával, a fiatalos hangjával, bájos előadóstílusával. Olyan, mint egy úrilány, aki magának játszik, énekel. Benczurné Gömöry Elly megmaradt muzsikáló úrilánynak, olyannak, aki egy cukrászdában talált zongorát. Hogy ez történetesen a munkahelye is? Ez tekinthető véletlennek is.

Monitor... Monitor... Monitor...

Halálos őrület

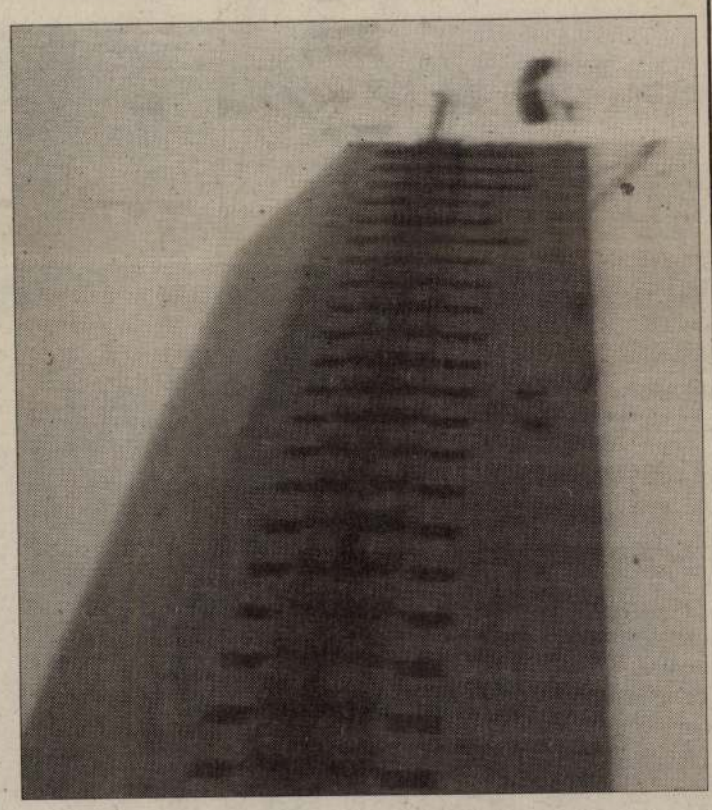

Szörnyethalt a huszonöt éves David Newton, londoni fiatalember, aki az elsők között szerette volna kipróbálni az Egyesült Államokban kitalált új őrületet, a toronyházak tetejéről végzett ejtőernyős ugrást. Több mint kétszáz sikeres földet érés után választotta a repülőgép helyett az angol főváros Hilton Hoteljének 28. emeletét. Csaknem százméteres magasságból ugrott. Most szakértők vizsgálják, mi lehetett az oka annak, hogy zuhanása közben nekicsapódott a szálloda falának. Az Észak-Amerikában kedvelt „mutatványt" Nagy-Britanniában a törvények szigorúan tiltják. Így Newton egy társára – akit csak néhány órával a szerencsétlenség előtt hasonló kísérlet végrehajtását megakadályozandó vettek őrizetbe – bírósági tárgyalás vár. Neki szerencséje volt...

– KO –

Ezer nő barátja

Az RTL Plus tévécsatorna rendkívül nagy népszerűségnek örvendő szerda esti tévéműsora, a Gottschalk Live alaposan megváltoztatta Christian Seidel német menedzser életét. A 33 éves üzletember azzal dicsekszik, hogy Németföldön nem termett férfi, aki nála jobban ismerné a gyengébbik nemet. Ha ezt a kijelentést mennyiségileg értelmezzük, minden bizonnyal igaza van, mivel Seidel a tévéshow számára kereken 25 ezer hölgy fényképes levelét nézte át. A műsor szervezésével megbízott férfiú nem kevesebb mint ezer 15 és 25 év közötti életkorú, az átlagosnál szebb lányt hívott meg személyes beszélgetésre. Seidel ezután a „rendkívüli meló" után egészen más szemmel nézi a nőket: „Egy szép nőnek iszonyú stresszt jelent az élet. A szépségről szőtt álom egészen szélsőséges, a tökéletességet pedig nem lehet elérni. Valami mindig hibádzik, az orr, a fül vagy a fenék, és sok asszony a részletek miatt eljut az őrület, az idegösszeroppanás határára!"

– V –

25 ezer nő írt neki

A szabadság szerelmesei

Az észak-amerikai hobók a korlátokat nem ismerő szabadság hívei, az üres tehervagonok magányos nomádjai a hátizsákos vándorok. Ők azok, akiknek mindennap egy új kaland, de mindennap egyben új küzdelem is, menekülés a törvény és a „rend" elől. Ahogyan egyikük fogalmazott: „Nem bírtam tovább az állandó stresszt New Yorkban!"

A hobómozgalom a múlt század hatvanas éveiben született. A polgárháború után a fogolytáborokból szabaduló katonák a vasúti kocsik tetejére mászva vagy a kapaszkodóban utazva igyekeztek hazafelé. Századunkban a 30-as évek nagy válsága és a 60-as évek beatmozgalma jelentette a mozgalom fénykorát. Mára azonban létszámuk erősen megcsappant. Ki tudja, talán a szabadság iránti vágy csökkent az Egyesült Államok polgáraiban, vagy az érte fizetendő árat tartják túl magasnak?

A hobók – bár a köztudatban más elképzelés él – tudatosan kiválasztott célok felé utaznak. Estéiket a vasúti sínek melletti „dzsungelben" töltik, így nevezik a táborozásra alkalmas helyeket. A városokba érve alkalmi munka után néznek, amelyből egy igazi nomádnak több száz is lehet életében. „Nem a munkát utáljuk, hanem a kötöttséget!" – közli John Fitzgerald, akinek több mint ötszáz állása volt. Bár a vándorok többsége a magányos férfiak közül kerül ki, akad azért közöttük kalandvágyó hölgy, de családapa is. Ez utóbbiak a hobók külön kategóriáját képviselik, akiknek állandó foglalkozása, sőt esetenként gyermekeik vannak, és akik civil életüket megunván, évente egy-két hónapot töltenek vándorlással.

Minden évben egyszer, tavasszal, a magányos kóborlók összegyűlnek egy iowai kisvárosban. Itt található a hobók temetője. Szertartás keretében emlékeznek halott társaikra. „Port a porral!" – mondják, és homokat szórnak a sírokra. A megemlékezés jó alkalmat kínál arra is, hogy az 1930-ban alapított Hobó Gyülekezet összeüljön.

A vasutak csavargóinak élete nem olyan irigylésre méltó, mint gondolnánk. Tavaly például hatszázan vesztették életüket vasúti baleset következtében. A rendőrség is üldözi őket. Ha elfogják valamelyiküket, annak a viteldíj és a büntetés összegének megfelelő időt a rácsok mögött kell töltenie. Igaz viszont, hogy úgy tartják: „A szabadságért minden áldozatot vállalunk!"

(KUBIK)

Haraphatsz!

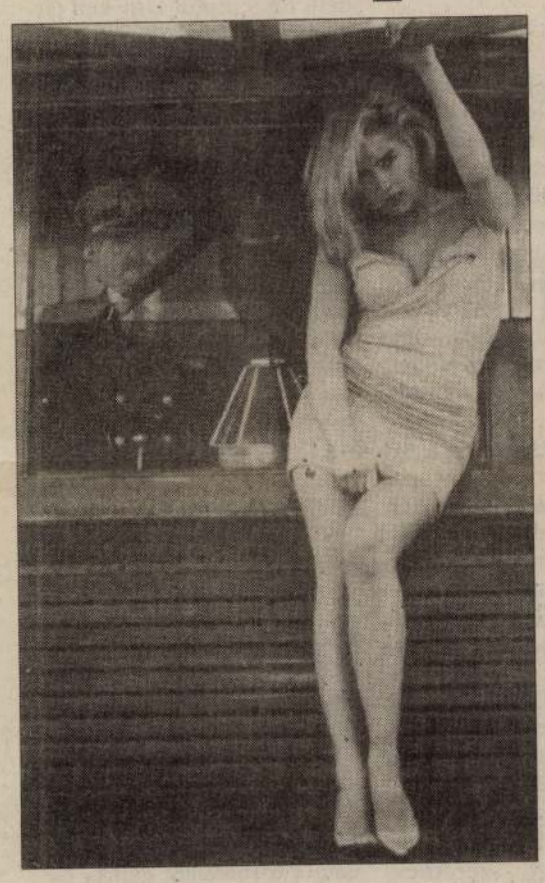

Így szólította fel Sharon Stone partnerét, Michael Douglast a legújabb botrányfilm, a Basic Instinct (Elemi ösztön; július 10-től egyébként nálunk is bemutatja az InterCom) forgatásán. Tette ezt eléggé meggondolatlanul, az akció ugyanis oly tökéletesre sikeredett, hogy a nyomokat csak gondos sminkeléssel lehetett eltüntetni. Ebből is látható, a hírnévhez vezető út nem éppen kolbásszal van kikövezve. Mert Sharon Stone e filmnek köszönhetően egy csapásra híres-hírhedt lett.

A 33 éves szőke szépség mindezidáig aktmodellként és vetkőző mellékszereplőként kereste meg a kenyerét. Mindenáron filmsztár akart lenni. 12 évet kellett várnia erre, amikor is végül Paul Verhoeven meglátta benne készülő erotikus-horror filmjének ideális főszereplőjét; mert a csábos szőkeség „maga az ördög, szép arccal". A hőn áhított szerződés elnyeréséhez azonban még szükség volt Kim Basinger visszautasítására is, aki eredetileg kapta az ajánlatot. Sharon egy cseppet sem érti vetélytársa döntését, ő maga ugyanis ölni tudott volna ezért a szerepért. Talán ezért is játssza el olyan élethűen a szexéhes gyilkost. A filmbeli Catherina ugyanis hol sorozatos orgazmust kényszerít ki partnereitől, hol hidegvérrel gyilkol. Ráadásul tökéletesen mindegy a számára, partnere férfi-e avagy nő. A legártalmatlanabb jelenetekben pedig kiderül: nem hord alsóneműt. A színésznő állítólag erről a turpisságról nem is tudott. Nem vette észre, hogy a szoknyája alatt is filmeznek. Mindazonáltal a forgatást rendkívül kemény munkaként jellemzi, mely egy csöppet sem volt mulatságos, s amelyet csupán azért vállalt fel, mert „puritán (?) korszakunkban ezzel a filmmel az ember végre szexuálisan is megmutatkozhat"; no meg nyilván a botrányos, ámde annál valószínűbb siker reményében.

Az oly nagyon vágyott sztárságot elérte. Eljutott Cannes-ba, s Alain Delon és Catherine Denevue közelében foglalhatott helyet. A megszerzett siker annyira hihetetlennek tűnt a számára, hogy kénytelen volt belecsípni a karjába. Fájdalmasan felszisszent, s többen is felfigyeltek a boldog sóhajra: „Tyű, a mindenit!'

M. G.

A Chanel királya

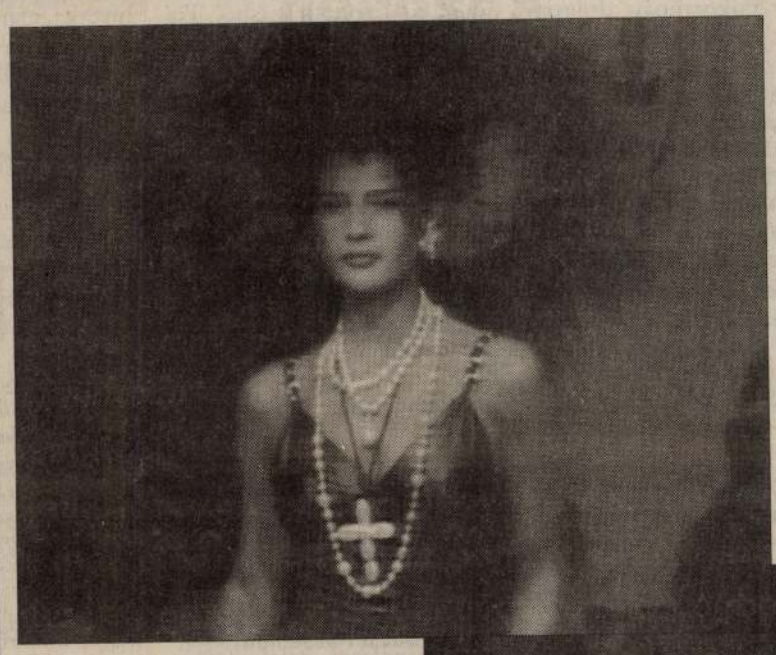

1983-ban, amikor végleg és immár korlátlan döntési joggal bírva átvette a divat egyik legpatinásabb cégének, a Chanelnek a vezetését, a szakma szánalommal kommentálta az eseményt. Nem hitték, hogy Karl Lagerfeld ötletáradatával és dinamikus vezetési stílusával meg tudja őrizni a klasszikus eleganciájáról híres cég renoméját.

Nos, azóta sok víz lefolyt a Szajnán, s Lagerfeld nemcsak, hogy megfelelt az elvárásoknak, de a klasszikus stílust ötvözte az állandóan változó divatirányzatokkal, ruháival teljes győzelmet aratott a tengerentúli szalonokban is. A Bloomingdale'stől a Macy'sig, New Yorktól Párizsig az ő, parfümökben és ruhakölteményekben testet öltött elképzelései hozzák a legtöbb bevételt. Ez nemcsak ismertté, de rendkívül gazdaggá is tette a francia divatdiktátort, akiről üzleti partnerei s munkatársai egyaránt elismeréssel nyilatkoznak. Csakúgy, mint a világ egyik legkeresettebb modellje, a 24 esztendős Yasmeen Ghauri is: „Fantasztikus Karllal dolgozni! Ruhái erőt, dinamizmust sugároznak, s bár nagyon határozott elképzelésekkel rendezi bemutatóit, meghallgatja a manökenek ötleteit, s lehetőséget ad egyéniségük érvényesítésére."

Így volt ez az új Chanel-kollekció nemrég megrendezett párizsi bemutatóján, amelyen – a szakma szerint – az évtized legszínvonalasabb kollekciója került a közönség elé.

F. P.

Tanoncvita az üzemgazdasági bizottságban

A főváros üzemgazdasági szakbizottsága *Morvay* alpolgármester elnöklésével tárgyalta a főváros üzemeinél és intézményeinél szerződtetett tanoncok problémáit.

Pásztor Imre elvtárs kifogásolta, hogy az Élelmiszerüzemnél 34 tanoncot alkalmaztak. Általában *legfeljebb ha 5—6 szakmunkás után alkalmaznak egy tanoncot.* Elsősorban az üzemi alkalmazottak gyermekeit helyezzék el tanoncotthonokban, amelyeknek számát szaporítani kell. *Deák Lajos* elvtárs kifejtette: nem a főváros feladata, hogy az iparostársadalmat szakmunkásokkal ellássa. Nem szabad megkülönböztetést tenni a tanoncotthonokban és a családoknál nevelt tanoncok között. *A tanonctartás általános új szabályozására van szükség.*

Több más felszólalás után *Farkas Ákos* tanácsnok helyeselte azt az álláspontot, hogy elsősorban fővárosi gyermekeket kell felvenni a tanoncotthonokba. Szerinte nem haladja meg a szükséges arányokat az Élelmiszerüzemnél alkalmazott tanoncok száma. Megfontolás tárgyává teszi azt az indítványt, hogy a családoknál elhelyezett tanoncok részére is biztosítsák az otthonban lakók által élvezett vasárnapi ellátást.

A Kassán épülő *munkásüdülő* kérdésében *Pásztor Imre* és *Deák Lajos* elvtársak kérték, hogy családtagok is üdülhessenek az intézményben, kérték továbbá, hogy valamely közlekedést biztosítsanak az üdülőtelepen levők számára. *Farkas* tanácsnok megnyugtató választ adott.

A bolgár kormány rendelete a munkásokhoz

(Szófia, január 28. — „M. T. I.") A bolgár kormány rendeletet adott ki, amelyben az összes ipari üzemek munkásait munkahelyeikre való visszatérésre szólítja fel. A rendelet szerint a munkások

legkésőbb január 28-ig

kötelesek munkahelyükön jelentkezni. A rendelet ellen vétőket *haditörvényszék elé állítják.*

(Szófia, január 28. — Német távirati iroda.) A régensek határozata folytán Gordjikoff nyugalmazott tábornokot,

Szófia eddigi kerületi főnökét elmozdították tisztjéből.

Utódaként Dincso Szokoloff ügyvédet, a kereskedelmi minisztérium volt főtitkárát nevezték ki Szófia kerületi főnökévé. („M. T. I.")

A mentők legújabb jelentése szerint az elmúlt hónapban a mentők *1992 balesetnél nyujtottak első segélyt.* Előfordult 45 villamosgázolás, 33 autógázolás, 8 vonatgázolás, 23 építkezési, 91 közlekedési baleset, 12 sportbaleset. *A gyermekbalesetek száma 538 volt.* Az év utolsó hónapjában *146 öngyilkossági kísérlet történt a fővárosban, ezek közül 25 halállal végződött.* Az öngyilkosságok közül 36-ot férfi, 110-et nő kísérelt meg, *tehát háromszorannyi nő akart megválni az élettől, mint férfi.* A budapesti mentők az elmúlt év folyamán 55.215 esetben nyujtottak első segélyt.

Síléc vásár
Síruha
Sífelszerelés
Molnár Gyula
VII, Károly körút 3/c (sarokház), tel. 427-575

— **Frontkatona felhívása.** Iványi Imre frontkatona, aki a K. 787. tábori postán teljesít szolgálatot, a *Népszava* útján a következő üzenet továbbítását kéri: „Egy honvéd levelet vár. Iványi Imre. Tábori posta K. 787."

Felhívjuk

olvasóink figyelmét, hogy lapunk legközelebbi — vasárnapi — számában egészoldalas térképet közlünk a keleti hadszíntérről. Miután a lapok szükreszabott terjedelme miatt a hadieseményeket csak ritkán áll módunkban térképpel megvilágítani, kérjük olvasóinkat, hogy a térképet vágják ki és őrizzék meg.

Biztonság és búzakötvény

Mindazok, akiknek megtakarított pénzük van és azt öreg korukra tartalékolni kívánják és ezzel öregkori megélhetési gondjaikon segíteni akarnak, a legrosszabbul és legkárosabban akkor cselekednek, ha az összegyüjtött, megtakarított esetleg keservesen összekuporgatott pénzt otthon tartják — hangsúlyozzák pénzügyi szakkörökben. Ez a pénz kikerül a forgalomból, nem táplálja azt a gazdasági életet, amelyben az illető is benne él és amelynek pezsgésétől függ az ő jóléte is. Az otthon tartott pénzt tehát feltétlenül el kell helyezni. Fordíthatja ingatlan vételére, részvény vásárlására stb. Az ingatlan azonban manapság, amikor hatalmas épületek omlanak össze, bizony nagyon ingó értékké vált. A részvény értéke ugyancsak ingadozó: függ a vállalat mindenkori forgalmától, jövedelmezőségétől.

Ma a legstabilabb értéknek látszik a magyar királyság három százalékkal kamatozó, törlesztéses, búzaértékre szóló kötvénye. A búza mindig búza lesz és az erről kiállított értékpapír mindig megőrzi eredeti értékét. Aki búzakötvényt vesz, búzában számol, tulajdonképpen búzába helyezi el a pénzét, az örök magyar értékben, amely soha nem okozott csalódást senkinek. Erre nyugodtan rá lehet bízni a megtakarított pénzünket, erre nyugodtan lehet építeni a jövőt, ez a legnagyobb biztosítéka az öreg kornak.

Megalakult a Kisgazdapárt fővárosi szervezete

A Független Kisgazdapárt vezetősége megalakította a három fővárosi választókerület szervezetét. Az alakulást megelőzően *Varga Béla* országgyűlési képviselő, a Polgári Tagozat elnöke mondott nagyszabású és érdekes beszédet.

— A mi kiállásunkat követeli a nemzet — mondotta. — Amikor ezt látjuk, halljuk és tapasztaljuk, illő és kötelesség számunkra, hogy lelkiismereti vizsgálatot tartsunk és lélekben, felfogásban, eszmeiségben megállapítsuk a teendőket.

A továbbiakban a párt fővárosi tagozatának fontosságát hangoztatta és utalt arra, hogy a párt törekvése mindig az volt, hogy *a reformokat a magyar életben megvalósítsa s ez csak a parasztsággal karöltve oldható meg.*

De védekeznünk kell a reakció ellen is, amely nem nézi a nemzetet, hanem *a zavarosban akar halászni.*

Végezetül a párt fővárosi lehetőségeiről szólott *Varga Béla* s pártja politikájának helyességét hangoztatta.

Enyém, tied, övé — valamennyiünké a NÉPSZAVA

A görög munkaügyi miniszter merénylet áldozata lett

(Athén, január 28. — Német távirati iroda.) *Kalivas* görög munkaügyi minisztert *csütörtökön reggel három 25 és 30 év körüli fiatalember lelőtte, amikor éppen elhagyta házát, hogy gépkocsin miniszteriumába menjen. Kalivast* súlyos sérüléseivel kórházba akarták szállítani, de útközben kiszenvedett. *Amint kiderült, kommunisták müve volt a merénylet,* amely a görög munkásság körében annál nagyobb felháborodást keltett, mert a miniszter maga is a munkásosztályból származott és nagy közkedveltségnek örvendett a munkások körében, akiknek érdekeit mindig a legnagyobb odaadással képviselte.

Kalivas miniszter korábban szállodai alkalmazott volt, később pedig az általános munkásszervezet főtitkára lett. Nyolc év előtt, 1936-ban alállamtitkárnak nevezték ki a munkaügyi minisztériumba. Majd *Logothalopulos* kormányában újból alállamtitkárságot töltött be a munkaügyi minisztériumban. A miniszteri tárcát *Rhallys* miniszterelnök kívánságára 1943-ban vette át. („M. T. I.")

A kormányzó az Országos Tisztikaszinó serlegvacsoráján

A „M. T. I." jelenti: A kormányzó jelenlétében a budapesti helyőrség tisztikara pénteken este az Országos Tisztikaszinóban az évente szokásos serlegvacsorán vett részt. Ebből az alkalomból *Szombathelyi Ferenc* vezérezredes, a honvédvezérkar főnöke, Mátyás király hadvezető géniuszát méltatta.

Csalt, lopott, sikkasztott és nősült az álhajóstiszt

A Baross téri József főherceg-szálloda kapujában a portás felismerte a szálló egyik régi vendégét, *aki még a mult évben hajóskapitányként szállt meg és amikor elment, magával vitte az ágynemüt is.* Rendőrnek adta át a „hajóskapitányt", aki *Fadgyas Imre* névre szóló iratokkal igazolta magát. Felháborodva tiltakozott, a rendőr azonban előállította a főkapitányságra, ahol kiderült, hogy igazi neve *Eisler József* 40 éves szállodai portás. Összeállították a bünlistáját. Balatonlellén, Léván sikkasztott. Ezután tengerésztiszti ruhában lement Szegedre és *álnéven megismerkedett egy gépészmérnökkel, akinek egész ruhatárát ellopta.* Kaposvárott egy *Fadgyas Ilona* nevü leánynak házasságot ígért és elvitte a leány családi iratait azzal, hogy házassági engedélyt szerez. Budapestre jött és *itt kitüntetéseket vásárolt, feldiszitette egyenruháját, majd Győrbe ment és itt Nyikos Ilonának ígért házasságot.* Január 9-én meg is tartotta az esküvőt. Most egyedül feljött Pestre, de a József főherceg-szálloda előtt leleplezték.

Török lap a magyar-lengyel kulturális kapcsolatokról. Istanbulból jelenti a „M. T. I.": A „La Republique" budapesti táviratot közöl a magyar-lengyel kulturális kapcsolatok fejlődéséről. A tudósítás kiemeli, hogy magyar részről továbbra is *érvénybenlevőnek tekintik* a magyar-lengyel kulturális egyezményt és a közvélemény érdeklődéssel követi a magyar-lengyel kulturális csere eseményeit.

Mély fájdalommal jelentjük, hogy a legjobb férj, apa, fiú, testvér, sógor és nagybácsi,

ifj. Kaizer Károly

rövid szenvedés után, életének 44. évében hirtelen elhúnyt.

Drága halottunk földi maradványait január 29-én d. u. 3 órakor, a róm. kat. vallás szertartása szerint, a megyeri temető halottasházából kísérjük utolsó útjára.

Emlékét kegyelettel őrzi a kiterjedt család.

Kísértés...

Ott állt a büfé magas, kerek asztalánál, jóízűen csámcsogott, közben szomorúan nézett ki a még szomorúbb utcára. Ködös és kilátástalan volt az idő. Ezzel szemben a büfében meleg volt és sürögtek-forogtak az emberek. Egyébként is ide csak kétféle ember jár. Az egyik nagysietve kapja be az ételt, máris szalad tovább. A másik elmélázva, tűnődve áll és töpreng, vár, vár. Vannak ilyen nagyon ráérő emberek. Ilyen volt a mi emberünk is, akinek a szomorúságánál talán csak a hasa volt nagyobb. Szép, gömbölyűre hízott, kerekded pocakja volt, amire harminc év előtt még talán irigykedve néztek az emberek, mert akkor ez volt a divat. Rangot, tekintélyt jelentett az ilyen nagy has, főleg ha azon kétrészes, vastag aranylánc fityegett. Ma? Megbámulják, sőt a háta mögött talán még ki is nevetik. Nem volt máshol hely s így az ő asztalához sodródtam. Tekintetem önkéntelenül is megakadt a pocakon.

— Nagyon rendes — mondtam a székelygulyásra gondolva.

— De nekem nem előnyös kérem — mondta a szomorú ember.

Félreértett.

— Nemcsak azért, kérem, mert sok megy bele — fejezte be a mondatot —, hanem azért is, mert mindig többet kíván, de nem kellemes a nők miatt sem.

— Jó lehet, hogy uraságodnak csak ilyen gondjai vannak — mondtam a szomorú embernek. Hevesen tiltakozott:

— Kérem, ne értsen félre! Százharminc kiló vagyok, külsőm után ítélve kész karikatúra, akit nemcsak titokban, de nyíltan is kinevetnek az emberek. Sajnos, de való, hogy mindig kövér voltam. Gyermekkoromban daginak neveztek a társaim, ma csak egyszerűen ledagadtoznak. Szomorú kérem és valóságos teher az ilyen külső. A kövérség öregít és akár hiszi, akár nem, a szívem még ma is fiatal és ez a szomorú.

— Talán valami betegség.... mondtam a terebélyes bácsinak.

Szomorúan legyintett s ezt mondta:

— Megette a fene kérem az egészet. Én is betegségre gondoltam, orvosok tanácsára bevonultam egy kórházba elvonókúrára. Azt hiszi, használt? Egyáltalán nem, pedig alig adtak ennem. Feküdtek mellettem komoly betegek, akiknek a gyomrukkal volt baj és persze, nem tudtak enni, viszont akkora borjúsültet kaptak, mint a tenyerem. Uram, akár hiszi, akár nem, ma csak olyan helyen lehet enni, ahol elvonókúrát tartanak. Mit kezdtek volna ezek a szegény gyomorbetegek a borjú- és sertéssültekkel? Elcserélték az én tejbegrízemmel. Aztán jobbról nyögött egy beteg, balról nyögött egy beteg s az elébük rakott sültekre, körítésekre rá se néztek. A kísértés nagy volt s bevallom, a százharminc kilóm ellenére mégis csak egy gyönge ember vagyok, aki nem tudott ellentállni. Naponta öt-hat ebédet és még több vacsorát kebeleztem be. Huszonnyolc nap alatt szabályos húsz kilót szedtem fel, végül kidobtak a kórházból. Hát nem siralmas ez?

— Az, bizony, az... — bólintottam.

Ujságárus ment el az asztalunk előtt és kínálta a legfrisseb lapokat. A kövér ember a fejével intett, hogy nincs szüksége olvasnivalóra, nem érdekli. Ellenben kacsintott a kiszolgáló felé, majd annak valamit a fülébe súgott. A kiszolgáló hangosan mondta: „Sajnos, már elfogyott, kérem." A kövér ember csalódott képet vágott és azt mondta: „Kár..." Majd a kiszolgáló után szólt nagy érdeklődéssel:

— Legalább azt mondja meg, Ferikém, hogy jó volt-e és mi lesz holnap vacsorára?

— Ez a nagy helyzet, uram — fordult felém ismét a bácsi —, vége a jó ebédeknek és vacsoráknak, amiben benn részem volt, míg idekinn ilyen löttyöket kell ennem — mondta majdnem sírva a szomorú ember és megrendelte a hatodik székelygulyást.

Csupa szomorúság az élet. (s.)

Február 1-én először szenzációs premier: **HETYE-PETYE** a KOMÉDIA ORFEUM új rekordrevűje

Művészet • Irodalom Tudomány

Benczur Gyula

— 1844—1944 —

A *Szépművészeti Múzeumban, Csánky Dénes* főigazgató rendezésében megnyílt Benczur Gyula emlékkiállítása. Az 1844-es esztendőben született Benczur, Munkácsy Mihály és Mészöly Géza, a magyar képzőművészet történelmének ez a három jelentős alakja. A hármas centenáriumot nyitja meg ez az emlékkiállítás, amely a háborús viszonyok következtében nem adhat teljes képet Benczur Gyuláról, de egyéniségének teljesértékű jellemzésére mégis alkalmas.

A kiállítás katalógusában *Csánky Dénes* részletes áttekintést ad Benczur művészi egyéniségéről, munkáiról s gondosan jelöli meg helyét, amelyet kora művészetében és kora történelmi miliőjében elfoglal. Alig is lehet hozzátennivalónk. Ez a korszak az életöröm erejével tör előre — úgymond — az irodalom, a politika, a gazdaság terén. A nemzeti élet gazdagabb lesz és rálép az anyagi jólét és szellemi boldogulás útjára. A fejlődés útja derűsebbnek, biztosabbnak látszik. A nagy vállalkozások kora ez. S ennek a kornak a lelkét öntötte színekbe, formákba a realizmus nyelvén s benne megszólalt az az életöröm, amely a fejlődést a millenniumig végigkísérte... Hozzáteszi még: Ő is, mint kora, a tudás és szorgalom vegyületében haladt a diesőség felé, útja természetes volt és problémamentes... A történelmi kritika ezt a jellemzést, természetesen, ki kell, hogy egészítse, mert hiszen ez a jellemzés csak a hivatalos történelmi felfogást és művészetszemléletet fejezi ki. Ha Benczur kiváló művészetét a történelmi miliő szempontjából pontosan akarnók jellemezni, azt mondhatnók, hogy *ő Magyarország forradalmi korát a hetvenes évektől a millenniumig terjedően fejezte ki művészetével, az uralkodó osztályok szemléletén át, amely tele volt a győzelmi tudattal, fölényes történelmi érzéssel, ez osztály hatalma és gazdagsága csillogással, színekkel, fényekkel és derűs életörömmel árasztotta el a szellemiségüket kifejező benczuri piktúrát.*

Nagy történelmi kompozíciói közül itt látjuk „Hunyadi László búcsújá"-t, amelyet hatalmas, erőteljes színfoltok tesznek mozgalmassá s másik kiemelkedő jellemző munkáját, a „Vajk megkeresztelése" című ragyogó anyagfestéssel, a kompozíció hatalmas felépítésével, alakjainak egyéni jellemzésével készült alkotását. Kiváló kortörténeti dokumentum ez a mű s ahogyan rajta a német császár alakját jellemzi a kereszténység előtt áhítatosan hódoló Vajk mellett, nagyon sokat mond a korszak gondolkodásáról. Színpompás barokkompozíciói és portréi dolgában is Benczur sohasem távozott messzire tanítójától, Pilótytól, akinek realizmusa iskolát teremtett abban a tekintetben, hogy a legnagyobb technikai finomságokkal hogyan *vigyék át* a külső valóságot a természetből a vászonra. Rengeteg portrét festett Benczur, nem egyforma értékkel, de itt a kiállításon látunk néhányat, a többi között a két Tiszáét, akiknek a *belső jellemzése* is egészen mesteri. Az ő belső jellemzése azonban nem egészen azonos, mint ahogyan ma igyekszünk megközelíteni az egyéni lélekalkatot — az ő sikerült portréiból *a kora uralkodó osztályának már jellemzett világszemlélete* szólal meg rendkívül hatásosan. Néhány tájképére térünk még ki. Ezek egyáltalán nem illeszkednek a benczuri keretekbe, *a modern naturalizmus előfutárjaiként* tekinthetők, közel rokonságban Paál László barbizoni szemléletével.

Két nagy teremben összesen 59 Benczur-kép szerepel az emlékkiállításon, különböző közgyüjteményekből és magánosok gyüjteményeiből.

sz. s.

A „Hunyadi László"

bemutatásának századik évfordulóját ünnepelte meg csütörtökön az *Operaház*. Száz esztendő hatalmas erőpróba egy-egy műalkotás számára! Hány olyan operamű van, amely első éveiben talán viharosabb és szenzációsabb sikereket aratott *Erkel Ferenc* darabjánál, de száz év leteltével teljes feledésbe merült. Soknak a nevére sem emlékezünk már.

A „Hunyadi László" nem indult útjára a reklám és propaganda dobverése mellett, sikere nem volt lázasan felfokozott, de szívósan kitartó. Oka ennek az Erkel-műveket betöltő remek egészség! Talpraesett, épkézláb és pirospozsgásan izmos művek ezek, amelyek békésen tűrik az átdolgozók, feldolgozók és össze-vissza szabadalék önkényét. Lám, a „Bánk bán"-nak még a hőstenór címszerep baritonosítása sem ártott meg! Elbírta. Miként a „Hunyadi László" is elbírta filmszerű modernizálását. Elbírta és mosolygott hozzá. Ahogy a nagyapó mosolyog, ha divatos nyakkendőt ölt rá huncut unokája... „Fog ez menni", motyogja magában jó pestiesen...

S valóban — megy. Ezek a nyakkendők mit sem változtatnak a lényegen, az eredetin, a művek egészséges, tömzsi testén, tiszta lelkületén, amely dacol az idővel, szabóival, átértelmezőivel és pedikűrjeivel egyaránt s virgoncan lép életének második évszázadába.

J. S.

Az asszonyért

Új francia filmet vetítettek csütörtökön a *Szittya* filmszínház vásznán. Témája meglehetősen kritikus. A darab meséjének középpontjában vallási probléma áll — pappal. A fiatal éveiben tévelygő, „bűnös" ember belátja vétkeit, hibáit, az Úrhoz menekül és nála talál nyugalmat. A nyugalmat valóban meg is találja, de a materiálisan gondolkozó orvosfivére életébe önkényesen, mintegy elvakult gyűlölettel szól bele. Igazának bizonyítására — ugyanis bűnös szerelmet fedezett fel — segítségül hívja öreg hittéritőtársát. Az orvos nem ismer más szentséget, mint a szerelmet. A pap azonban tettét bűnösnek ítéli, mivel szerelme férjes asszony felé irányul. Megkeresi tehát a kapcsolatot és gyóntatószékbe invitálja az asszonyt. Itt lázas, misztikus jelenetek következnek. A pap közben elfelejtkezik arról, hogy pap és ő is szerelemre lobban az asszony iránt. Ezért — a darab meséje szerint talán tudat alatt — akadályokat gördít fivére elébe és tetteit nem a papi szeretet, hanem az emberi gyűlölet szítja. Érzéseiben azonban megnyilvánul papi mivolta mellett a gyarló ember, hiszen a pap is csak ez és tetteit tovább folytatja a gyűlölet jegyében mindaddig, amíg a vallás dogmái úrrá nem lesznek lelkében és rá nem döbben arra, hogy „az Örökkévaló kegyelme végtelen".

A film értéke korántsem közelít a híressé vált francia alkotásokhoz. *Pierre Fresnay* rendezői munkája nélkülözi a váratlan fordulatokat, a szellemességet és az együttes játék elengedhetetlen kibontakozását. A színészek játéka azonban ezúttal is példás, persze csak addig a határig, ameddig *Raimu, Yvonne Printemps* és *Pierre Fresnay* forgatókönyvi szerepe megengedi ezt.

r. f.

(*) **OPERAHÁZ.** *Farkas Ilonka* először énekelte Micaelát a „Carmen" szerdai előadásában. A tehetséges fiatal művésznő hangszíne pontosan az, amely ennek a szerepnek, sőt szerepkörnek megfelel: a „fiatal szendék" lírai hangszíne. De szopránja még *többféle* színhatást ígér és jelez annál, ami mindebből máris kifejezésre jut! *Farkas Ilonkáról* ezúttal is azt a benyomást kaptuk, hogy többre képes — nemcsak az ének, hanem a színpadi játék dolgában is. Így például első megjelenésekor nem szabadna meghitt, régi szomszédnő módjára elvegyülnie a dohánygyári munkásnők között, akiket idegen, falusi leányka létére nem is ismerhet. Ez a biztosmozdulatú terefere ellenkezik szerepének jellegével: a félénk és ijedező parasztleányka tanácstalanságával. Ő alig mer egyet is megkérdezni, nemhogy nyolcat kérdezzen végig a kifestettarcú nagyvárosi cigarettasodróleányok csoportjából.

J. S.

A zongora kiváló szakemberei és óriási választék *Sternberg* hangszergyárban. Rákóczi út 60. (X)

(*) **NÖVENDÉKHANGVERSENY.** *Negyedik* hangversenyének kezdetét pontosan 18 óra 30 perce hirdette nyomtatott műsorán a *Zeneművészeti Főiskola*. Első műsorszáma azonban teljes 25 percnyi késéssel — öt perccel 19 óra előtt — kezdődött. Hibáztatjuk és nehezményezzük ezt a pontatlanságot éppen abban az esti főidőben, amikor a zenekritikusra számos egyéb teendő is várakozik s amikor érdeklődését csak effélo súlyos időveszteség árán bizonyíthatja be! De pedagógiai szempontból sem helyes ez a késedelem, amely nem mutat követendő jó példát az ifjúság számára... A műsor hat száma közül egy elmaradt. *Erdélyi Valéria* már ügyesen bánik az orgonával. Pedáltechnikája *Bach* B-dur preludium és fúgájában érvényesült, de a mű regiszterezése még kissé vaskosan hangzott. *Zádor Imre* kellemes tenorhangja sötét, de könnyed és hajlékony. Rokonszenvesen komoly fiú; ízléses dalénekes lehet belőle. Az ilyenre amúgyis nagy szüksége van jó műdalénekesekben szegény zeneéletünknek. *Basilides Zoltán* nem csupán névrokona nagyszerű énekművésznőnknek, de bizony messze esett a fájától. Baritonjának nem sok jót jósolhatunk, különösen, ha a természetellenes hangképzésnek ezen az útján halad tovább. Az ilyen erőszakolt hangadás neki sem okozhat sok örömet, a hallgatónak pedig még kevesebbet... Rokonszenvesen hatott még *Buzás Ede* hegedűjátéka, szép tónusa, jóigyekezete, továbbá *Bánhalmi György* zongorajátéka is. *Muszorgszkij* (csak egyszerű „sz", nem kettőzött!) „Képek a kiállításról" című sorozatában kifejezésvágy jelentkezett *Bánhalmi György* előadásában.

J. S.

(*) **A MAGYARORSZÁGI VAS- ÉS FÉMMUNKÁSOK,** rézesztergályosok és rokonszakmák február 6-án, vasárnap délelőtt nagyszabású művészmatinét rendeznek a szövetség székházának dísztermében (Magdolna utca 5.) A művészmatinén közreműködik: *Rózsahegyi Kálmán, Nagypál László, Orosz Júlia, Baló Elemér, Várkonyi Zoltán, Bozóky István, Kovách Aladár, Rátkay Márta* és a *Tabányi-trió*. Zongorán kísér *Nemes János* karnagy. A művészmatinén előadásra kerül egy jelenet a „Cigány" című népszínműből, Pirandello: „IV. Henrik" I. felvonásából, Karinthy: „Történelemóra", G. B. Shaw: „Szent Johanna"-ból egy részlet, sanszónok, versek, jazz-átiratok szimfónikus zeneművekből stb. Műsorok kaphatók a *Népszava* könyvkereskedésében és a kiadóhivatalban.

Lyka Károly születésének hetvenötödik évfordulójára az Új Idők Irodalmi Intézet Rt. albumalakban, díszes kiállításban bocsátja közre a kiváló műtörténész legnépszerűbb művét, „A művészetek története"-t. Ez az átfogó munka a képzőművészetek valamennyi ágát felöleli a legrégibb időktől napjainkig. A hatalmas témát ékes magyar nyelven dolgozza fel oly könyedén és egyszerűen, mintha könyve nem is tudományos mű, hanem szépirodalmi alkotás volna. Lyka Károly könyvének megjelenése a magyar művészeti irodalom eseménye. (X)

Olvasd és terjeszd a Népszavát!

Pesti
:KIS TÜKÖR:

Irja VÁNDOR KÁLMÁN

Igazuk van a vénasszonyoknak. Mikor éjfélt üt az óra, kinyilnak a horpadt sirok, kiszállnak koporsóikból a fehér halottak.

De hazajáró lelkek nincsenek. A halál vigyáz, az ő birodalmából nincs visszatérés.

Egyetlenegyszer tett kivételt a halál. Most történt ködös januári estén. A halál a pesti temetőket járta és amikor egyik diszsirhely mellett elment, eszébe jutott, hogy ennek a sirnak a lakója csodálatos költeményeket irt róla. Leült a sir szélére és kiszólitotta. Maga mellé ültette a januári éjszakában, nézegette szép homlokába csüggő fekete haját, nagy, szomoru szemét. Örömet akart neki okozni.

— A legnagyobb lettél — mondta —, amióta nem élsz. Minden kirakatban a te könyveidet látom. Az Ér bevonult a halhatatlanságba.

A költő álmodva kezére fektette szép fejét és hallgatott. Aztán csendesen megszólalt:

— Egy kis borocska volna jó...

A halál legyintett:

— A mámort örökös nyugalom váltotta fel. Hagyd a borocskát.

— Fázom idelenn. Nagyon nyirkos itt a koporsóban. Felmelegitene.

Messziről vonatfütty hangzott. Fény szürődött. Egy elkésett villamos csilingelt.

A költő vágyakozva kitárta szemét a fénynek, fülét a zajnak:

— Párizs volna jó. Abszint. Aszszonyok...

Kicsit hallgatott, azután halkan megint néhány szó:

— Rue de Levis 92... Rue de Constantinople... Szép napok voltak. — Aztán ujra csend után: — Trud...

— Ki az? — kérdezte a halál.

A költő legyintett:

— Párizsban egy leány. Nem volt az enyém. Kár...

Mesziről a kósza szél nőtafoszlányokat hozott. A költő szeme felcsillant.

— De Pest is jó volna! Még egyszer a Három Holló! A régi fiuk, az Andrássy-ut, a körutak! Hadakozni a *Dunántuli* emberrel. *Esti levéllel!*

— Elmult, fiam — mondta a halál. — Most meghajolnak előtted mind.

A költő lassan felemelte a fejét és a halálra nézett:

— Add nekem ezt az éjszakát!

A halál nem értette.

— Neked adjam? Hogyan gondolod?

— Be szeretnék menni Pestre. Csak egy éjszakára. Aztán visszajövök. De még egyszer szeretnék körüljárni az éjszakában, megnézni, mit csinálnak a régi barátok! Meginnék egy pohár piros borocskát Eressz vissza!

— Nem szép az élet odakünn! Öröködön marakodnak gyatra utódok. Aki ütött azelőtt, most magáénak vall és vitatja, hogy nem azé voltál, aki szeretett. Jobb neked itt!

— De mikor ugy vágyakozom!

A halál hallgatott, gondolkozott. Aztán igy szólt:

— Hát nem bánom Visszamegyünk. De csak addig maradunk, amig a kakas nem kukorékol.

A költő mosolygott.

— Pesten nem halljuk meg a kukorékolást. Addig maradjunk, amig megindulnak a villamosok.

— Jó, amig megindul az első villamos.

És elindultak. Egymásba karolva. A költő és a halál.

A költő egyszer csak megállott. Lassan körülnézett.

— Megkopott ez a város — mondta. — És sötét van! Nem égnek a lámpák!

— Hja, háboru. Megint háboru.

— Háború... Megint háboru... — mondta a költő.

Lassan, imbolyogva jártak. A költő tele tüdővel szivta a januári éjszaka levegőjét.

— Budapest alszik... Az én időmben ilyenkor ébredt. Pohár borocskát sem lehet inni...

Mentek a Körúton, a Newyork üvegablaka előtt, a kövön egy ember feküdt, borostás volt az álla, kabátgallérja felhajtva, aludt. Befordultak az Andrássy-ut felé. Egy könyvesbolt kirakatára nem huzták le a redőnyt, megálltak.

— Nézd — mondta a halál —, itt vannak az összes könyveid.

A költő megállt, nézte.

Egyszerre mérges lett.

— Hát ez hogyan került ide?

Egy könyvre mutatott, cimlapján nagy betükkel annak a neve, aki a könyvet összeválogatta.

— Mi köze ennek az embernek hozzám? Hogy mer ez válogatni az én verseimben?

— Mondtam, bosszakodni fogsz — szólt a halál —, tülekednek gyatra utódok és mindegyik vitatja, hogy az övé voltál. Menjünk tovább, ne törődj vele.

De a költő gondolatokba merülve állott:

— Ez nem az én világom — körülnézett. — Már a Három Holló sincs meg. Semmi sincs a régi világból.

Üres, kihalt volt az Andrássy-ut. Az Operával szemben nekitámaszkodott egy kopár fának és mesélt:

— Régen más világ járta: A Naplónál schlusst csináltunk, konflisra ültem, mellettem régi cimbora. És kezdődött az élet. Először a Három Holló, aztán orfeum, reggelig. És jó borok. Jöttek a versek, fiatalok, tüzesek, martak és mégis édesek voltak. Most más... — megrázkódott —, hüvös van, fázom...

Felhajtotta kiskabátja gallérját.

— Milyen korlátoltak az emberek. Felöltőt kellene tenni a koporsóba, nem virágot. Az elrothad, rossz szagu lesz. A felöltő melegitene.

Már a Vilmos császár-ut felé jártak, amikor egyszerre felcsattant a hangja:

— Odanézz!

A halál nézte. Egy kirakatban, kis könyvön, a költő nevét olvasta.

— Mi az?

— Ez az első könyvem! Amit elégettem. És ezek itt kiadják.

Egy ökölcsapással bezuzta az ablakot, kirántotta a könyvet, darabokra tépte s az összetépett lapokat a kövezetre szórta.

— Mégis csak sok! Pénzt akarnak csinálni abból is, amit megtagadtam!

Egy darabig hallgatott, aztán megkérdezte:

— Hány óra?

— Félöt.

— Mikor indulnak a villamosok?

— Nem tudom, talán ötkor.

— Eh — a költő megfordult a temető felé —, azt hiszem, kakaskukorékolást hallottam. Gyerünk!

A halál ránézett.

— Jó. Akkor gyerünk.

És megindultak visszafelé. A huszonötödik évfordulón.

Benczur Gyula emlékére

1844—1944

A koratavaszi napfény beragyogja a meleg hangulatu otthont, amelynek egyik meghitt sarkában az asszony ül. Pillantása felváltva siklik a falakat boritó nagy olajfestményekre és az ölében tartott régi fényképalbumra. A képek forró, tüzes szinei és az album elsárgult daguerrotypjei egyformán férje emlékét idézik.

Már csak az emlékezésnek és a könyveinek él Benczur Gyuláné Boldizsár Kata Piroska. Az otthon ablakain kivül a forradalom utáni zavaros, feldult világ vihara zug, de idebenn csend van, békesség és harmónia. Mint mindig is, egész házassága alatt. Hisz féltőn óvta férjét, hogy semmi ki ne zökkentse ihletéből, alkotó lázából. Elszigetelte a bajoktól, gondoktól és önmagát állitotta oda hullámtörőnek a külvilág kellemetlenkedései elé.

Finomujju keze belelapoz a fényképalbumba. A mult század derekának divatja szerint öltözött, négy-ötesztendős kisfiu mosolyog az egyik képről. Az asszony keze gyöngéden simogatja a fürtös fejecskét.

— Gyuluska — mondja félhangon, önmagának, hányszor mesélte, mosolygós emlékezéssel, milyen magánytszerető gyermek volt ebben a korában. Sohasem játszott a többi gyerekekkel, naphosszat csak rajzolt szines krétáival. Szülei aggódtak már miatta és erőszakkal elvették tőle a ceruzákat, hogy igy kényszeritsék a pajtásokkal való barátkozásra. De Gyuluska mégsem vegyült a gyermekek közé. Ceruza, kréta és papiros hiján — virágszirmokból rakott ki képeket...

A derü verőfénye sugározza be az asszony arcát. A fiókos szekrény lapjára néz, ahol a csecsebecsék között egy kopott — ezüst rubel hever.

— Ezt a rubelt ötéves korában „kereste" Gyuluska — emlékezik. — A negyvenkilences szabadságharc idején orosz tiszteket kvártélyoztak be a kassai Benczur-portára. Az egyik cserkesz tiszt lerajzoltatta a kis Gyulával — a falon függő festmény alapján — nagyapja portréját és „fizetségül" egy ezüst rubelt ajándékozott neki. Benczur Gyula eltette örök emlékül ezt az „első keresményt".

A karcsu ujjak tovább lapoznak az albumban. Sudár fiatalember képe villan elő. A „legény" Benczur Gyula.

Az asszony mosolyog. Férje elbeszéléséből jól ismeri ennek az ifjukornak harcait. A szülők épitészmérnöknek szánják fiukat, aki festő szeretne lenni és irtózik attól a gondolattól, hogy — szülei kivánsága szerint — majdan egy poros hivatalban gürcöljön az állami nyugdij reményéért. Apja papbaráta segiti a harcban és meglágyitja a szülők szivét. Egy nap az apa bejelenti: „Mehetsz Bécsbe, a festőiskolába!"

De az örömhir nem örvendezteti meg Gyula szivét. Általános meglepetésre, dacosan odavágja: „Bécsbe pedig nem megyek"! Fogcsikorgatva teszi hozzá: „Gyülölöm Bécset! Inkább lemondok a festészetről, de Bécsről nem akarok tudni!"

Az elnyomatás korát élte Magyarország ebben az időben és a vad magyar fiatalember lelke csordultig eltelt keserüséggel az elnyomók iránt. A jó papbácsi oldotta meg a problémát: Münchent ajánlotta Bécs helyett. Igy került Gyula Piloty mester mellé.

*

Hihetetlen gyorsasággal haladt az érvényesülés felé. Tehetségére felfigyeltek nyomban. Az asszony merengő szemmel nézi „Hunyadi László bucsujá"-t és „Rákóczi elfogatásá"-t — a müvész első, reprezentativ, nagy vásznait, amelyek a világhir utjára lendítették. Visszalapoz néhány oldalt és féltékenység, elfogultság nélkül tanulmányozza Lina Máx arcát. Linát, Gabriel Max festőmüvész hugát, vette először feleségül Benczur Gyula, 1873-ban, Münchenben. De a környezet és a bajor feleség hatása nem gyengitette jottányit sem a müvész erős magyar érzését. Magyarul látott; az ezeréves jubileumi mámorban uszó, magabiztos, gazdagságban tobzódó, boldog Magyarország harsogó életkedvét reprezentálták képei. „Vajk megkeresztelése" éppen ugy, mint a „Bacchánsnő", „XVI. Lajos és családja" csakugy, mint a „Pajkos Ámor".

Ünneplik, körülrajongják, a bajor trón fantasztikus képzeletü uralkodója, II. Lajos, kedvelt emberei közé számitja a magyar mestert és vele valósittatja meg festői álmait. Annyira szereti Benczur müveit, hogy néhány képét még utazásaira is magával hurcolja. München müvészvilágának koronázatlan királya Benczur Gyula.

A multon mélázó asszony arcán ijedt remegés fut keresztül.

— Jaj, mi lett volna, ha München örökre ott tartja Gyulát?... Ha beleszédül a káprázatba, ha nem tud ellenállni az ünnepeltetésnek, a nagy jómódnak, amit a Starhembergi-tó partja kinált?!

Meleg hálaérzéssel gondol Trefort Ágostra, a nagy magyar kultuszminiszterre, akinek hivó szavára Benczur hazajött. Otthagyott mindent, hogy elvállalja a budapesti Mesteriskola gyengén fizetett tanári állását. Néhány év mulva igazgatója lett az intézetnek, ahol a Piloty-féle hagyományt ápolta.

Édes öröm fénye forrósodik az asszony szemébe. Biztonsággal nyit rá az albumnak arra a sokat forgatott oldalára, ahol egy esküvői kép mesél a multról. Egy éve volt Benczur az intézet igazgatója, amikor feleségül vette őt, Boldizsár Kata Piroskát, a budapesti Állami Tanitónőképezde tanárnőjét. Az özvegy müvész és a tudós kisasszony házassága kitünően sikerült.

Néhány lappal odébb a kis család mosolyog egy képről. Az apa büszkén néz fiára, a kis Gyulára, az anya meghatottan öleli magához Idácskát.

Az asszony emlékező tekintetét elfátyolozzák a csendesen szemergő könnyek.

— Milyen boldogan éltünk! — sóhajtja és keze tétován surolja az album lapjait. Megint a reprodukciók kerülnek elébe. „Budavár bevétele" és a leghiresebb, hatalmas méretü „A nemzet hódolata a király előtt".

*

Aztán a portrék kerülnek szeme elé. Nagymagyarország egész arisztokráciája, minden számottevő közéleti tényezője ott sorakozik, Benczur Gyula kezenyomán. Az Andrássyak, a Tiszák, a Szápáryak, a Károlyiak, Eötvös József báró, Trefort Ágost, aztán a koronás fők: Erzsébet királyné, Rudolf trónörökös, Ferdinánd bolgár cár és Ferenc József, utóbbi számos alakban.

Büszkeség rezeg az asszony vonásain, amikor visszagondol a magyar király gyakori látogatásaira az egykori Benczur-müteremben. Ha Ferenc József Budán volt, mindig meglátogatta kedvelt müvészét, akit nemcsak mint müvészt, hanem mint embert is igen nagyra becsült. Rendszerint elküldte szárnysegédét és négyszemközt beszélgetett Benczurral, akivel kitünően megértették egymást. Az egyik alkalommal, amikor Benczur elkészült a portréval és bejelentette azt, az uralkodó arca elszomorodott és őszinte sajnálkozás hangján mondta: „Also, Herr Professor, sie brauchen mich nicht mehr!"

Édes kacagás gyöngyözik az asszony torkán, amikor eszébe jut az a bájos eset, hogy milyen „sértés" érte az uralkodót egyszer önáluk. A müteremben üldögélt Lóri, a papagályuk, mialatt őfelsége modellt ült. Már másfél órája beszélgetett a müvésszel, amikor egyszercsak a papagály felborzolta tarka tollbundáját és mérgesen ráripakodott a királyra:

— Du Spitzbub! Du dummer Kerl!

Benczur majd elájult ijedtében, de az uralkodó harsányan nevetett. Amikor legközelebb eljött, nyomban a madarat kereste. A müvész zavartan mondta, hogy a tisztelet-len jószágot kitelepitette a müteremből, multkori megbocsáthatatlen csinye miatt. De Ferenc József követelte, hogy csak hozzák visza és derüsen mosolyogva mondta a visszatelepitett papagálynak:

— Na, Du hast mir sowas gesagt, wie noch niemand! Macht nichts, mir gefällt die Tapferkeit!

Az album fényképsorozatának utolsó lapjaira kerül most a sor. A koratavaszi délután már alkonyatba hajlik, elő kell venni az ókulárét. Az üvegen keresztül figyelmesen nézi a nagyasszony a képeket. Az egyiken lovon ül Benczur Gyula.

— Milyen szenvedélyes lovas volt! — ragyog fel az emlékező arca — hogy rajongott a szép lovakért és mennyire szeretett vágtatni! Kedvenc passziója volt a lovat betörni. És mindig sikerült neki, még a legvadabb állatok is engedelmeskedtek a szoritásának!

Büszkén nézi a képet, hosszasabban, mint a többit. Csak az egyik családi képnél időzik megint ennyi ideig. Ezen a képen a fiuk már kész orvos és Ida leányuk sikerrel használja édesapjától örökölt tehetségét. Pompás, szines virágok bomlanak ki a vásznon, ecsetvonása nyomán.

Az utolsó képek már a nógrádmegyei Dolhányban készültek, a barátságos, meghitt hangulatu kis kuriában, ahová olyan szivesen vonult el a világ zajától az ünnepelt müvész, a freskó-mesteriskola igazgatója, az Akadémia és más előkelő testületek tagja. Csak egy fővárosi kép ugrik ki a vidék idillikus sorozatából, az, amelyik a Mester hatvanadik születésnapjának ünnepségéről készült, 1914-ben.

— Még ez után is mennyit dolgozott! — sóhajt a felesége, akkori aggodalmai visszhangjaként. — Ferenc József halála után megfestette Károly király, Zita királyné és Ottó trónörökös arcképeit. Hiába, ő maradt a Habsburgok udvari festője!

*

De ami ezután jött, az már csak szomoruság volt. A Monarchia összeomlásával Benczur lelkét is nagy megrázkódtatás érte. Ő annyira a régi, ferencjózsefi világ szülötte volt, hogy sehogyan sem tudott beletörődni a megváltozott viszonyokba. Irtózatosan szenvedett, amikor gyermekkorának szinhelye, Kassa, idegen kézre került. Fájt neki minden, ami a külvilágban történt. Csak a dolhányi kuria négy fala között, vagy a virágzó kertben érezte jól magát, asszonya társaságában.

Itt aludt el örökre, 1920 nyarán. Ott nyugszik a dolhányi — azóta benczurfalvi — kertben, kedvenc fája alatt.

Az asszony mély sóhajtással teszi félre az albumot. A sötétség orvul bekuszott a szobába és eltakar mindent.

Feláll és megcsavarja a villanykapcsolót. Meleg, sárga fény ragyog fel és megcsillantja a festmények szinorgiáját.

Simogató tekintettel fut végig pillantása a képek hosszu során, aztán tétova léptekkel átsétál a szomszédos szobába, ahol mennyezetig érő polcokon és pompás faragott szekrényekben zsufolódnak a könyvek, levelek.

Csak itt, a könyvei között, nyugszik meg kissé a lelke, csak ezek vigasztalják férje elvesztéséért.

— Nem sok, talán négyezer könyv ez itt — mondja magában —, de összeválogatásuk egyedülállóvá teszi ezt a gyüjteményt. Valamennyi könyv asszonyi szellemet reprezentál, akár regény, memoár vagy tudományos munka. És a könyveket kiegészíti a régi magyar nagyasszonyok leveleiről készült másolatok gyüjteménye.

— Majdnem negyven esztendő gyüjtésének eredménye — állapitja meg elégedetten. Néhány percig tünődik, aztán leül az iróasztala mellé. Papirt keres, tollat vesz a kezébe. Mielőtt lenyomná a toll hegyét, hosszadalmasan néz férje arcképére. És mintha Benczur Gyula diktálná, ugy érzi, amikor leirja:

A Magyar Asszonyok Könyvtára cimü gyüjteményemet a Nemzeti Muzeumnak hagyományozom...

Rónay Mária

Egy uj magyar szent

Árpádházi Szent Margit királykisasszony legendás élete és halála

Pontosan 673 évvel halála után XII. Pius pápa szentté avatta Árpádházi Margit királykisasszonyt, aki idáig a katolikus egyház „Boldog"-jai között szerepelt, de akit a magyar nép mindig a szentjei között tisztelt. Tavalyelőtt volt hétszáz esztendeje, hogy a dalmáciai Klissziában megszületett IV. Béla király és felesége Lascaris Mária leánya, aki alig 29 éves korában, 1271 január 18-án, vasárnapra virradó hajnalon fejezte be meggyötört életét a Nyulak-szigetén, amelyet ma róla Szent Margit-szigetnek neveznek.

A törékeny, kis királykisasszony életéből született meg a középkor egyik legszebb legendája, a Margit-legenda. A királykisasszony élete nagyon szomoru körülmények között kezdődött. A születése előtti esztendőben, 1241-ben sujtotta Magyarországot akkor már 350 éves fennállása alatt olyan csapás, amelyről az akkori Európában mindenki azt hitte, hogy az az ország teljes megsemmisülését vonja maga után. Ekkor zudultak keletről a tatárok a Kárpátokon át a középső Duna medencéjére és pusztitották el Szent István birodalmát. A magyarság azonban vére hullásával állt őrt Európának ezen a keleti bástyáján és mint azóta annyiszor, saját maga szörnyü megfogyatkozásával, de elháritotta a többi nép felől a vészt.

A királyné fogadalma

A duló tatár hordák elől menekülő királyné a váci püspök védelme alatt a szomszédos Ausztriába ment gyermekeivel Frigyes udvarába, majd onnan Dalmáciába vette utját, amely akkor Magyarországhoz tartozott. Két nagyobbik lánya, Margit és Katalin az ut viszontagságai következtében hirtelen meghalt. A szentéletü királyné, akinek három leánya szentje a katolikus egyháznak, ekkor megfogadta, hogyha Isten eltávolitja Magyarországról a szörnyü tatár csapást, ugy születendő gyermekét, akit akkor már a szive alatt hordott, az ő kizárólagos szolgálatának szenteli.

Csodát várt a királyné, mert csak a csoda segithetett. Máshonnan az elpusztult ország nem várhatott segitséget. És a csoda bekövetkezett. Hirtelen meghalt Oktáj, a tatárok főkánja és Batu kán, hogy az örökségből ki ne cseppenjen, amilyen hirtelen jött, olyan sebesen el is távozott vissza Ázsiába. Az ország felszabadult.

IV. Béla azonnal hazautazott, de a királyné még Klisszában maradt, ahol egészen pontosan meg nem állapitható időben, 1242 májusa és augusztusa között megszületett a kis Margit. Annyi tény, hogy szeptemberben már a királyné is hazatért kislányával együtt a visegrádi királyi várba. Itt, a visegrádi udvarban nevelkedett hároméves koráig Margit királykisasszony, akit Budaméri Tamás vármegyeispán fiatal özvegye, Olympiades nevelt valóságos második anyjaként.

Amikor a királyi szülők a három és féléves kislányt fogadalmukhoz hiven, a veszprémi domonkosrendi zárdába adták, Olympiades is követte és felvette az apácaöltönyt. Ez a domonkosrendi zárda kiváló nevelést adott, az előkelő családok számos gyermeke tanult itt. Margit kegyessége már egészen kiskorában kitünt. Nem szivesen játszott a többi gyermekkel, akik között ott volt Erzsi, Olympiades lánya is. Margit, ha csak lehetett, megszökött és a templom egyik eldugott szögletében imádkozott, amig csak Olympiades meg nem találta és meg nem tiltotta neki az önsanyargatást, amelytől a gyermek gyenge egészségét féltette.

A Nyulak szigetén

A királyi szülőknek eleinte tetszett a kis Margit lelki fejlődése. Anyja, a királyné új zárdát épittetett a domonkosrendi apácák részére a Nyulak szigetén, a Boldogasszonyról elnevezett templommal együtt. Öt éven át, 1247-től 1252-ig folyt az épitkezés. Sőt a királyné ékszereiből és gyöngyeiből felépittette a visegrádi királyi várat is, hogy az apácáknak egy ujabb tatárjárás esetén legyen hová menekülniök.

Hétszáz évvel ezelőtt a Nyulak szigete, a mai Margit-sziget jóval nagyobb volt jelenlegi kiterjedésénél. Legalább olyan szép és gondozott volt, mint a mi időnkben. Magas töltés és fal védte a Duna áradása ellen. Az uj zárda és templom, amelynek ma már csak néhány romja maradt meg, a sziget közepén épült, de ezenkivül még számos középület volt a Nyulak szigetén. A királynak, az esztergomi érseknek, több főurnak volt itt kastélya. Nagy vadászterület is volt a szigeten, amelyen az előkelőek sokat szórakoztak. A premontreiek gótstilü Szent Mihály temploma, valamint a Szent János-lovagok vára is a szigeten volt, sőt ezenkivül még egy egész falu, amelyet Szent Pálnak hivtak. A Boldogasszony-templom főoltárán kivül még külön oltára volt Margit nagynénjének, Magyarországi Szent Erzsébetnek, akinek személyéből ő is, a többiek is, valóságos kultuszt üztek.

A templom mellett épült zárdába tizéves korában került át Margit, akivel együtt jött tizennyolc rendtársa is. Számuk nemsokára közel százra szaporodott. Az akkori Magyarország vezető társadalmi rétegének leányai kerültek itt össze. Hozzájárult ehhez a tizesztendős királykisasszony országos hirü szent élete, valamint a tatárjárás csapása következtében beállott lelki megrázkódtatás is, de ezenkivül nyilván szerepet játszott az is, hogy a zárda anyagilag igen jól állott.

Tizenkétéves a kis Margit, amikor leteszi a fogadalmat Humbertusnak, a dominikánusok generálisának kezébe. Milyen nagy lehetett már Magyarország tekintélye egy évtizeddel a tatárjárás után, menynyire megbecsülhette a külföld IV. Béla, a „második honalapitó" országépitő munkáját, hogy az előkelő egyházi férfiu a magyar király kérésére jött ide Franciaországból és tartózkodott nálunk néhány esztendőn át.

A kis Margit a muló évekkel mindjobban elfordult a világi dolgoktól, amelyek igazában soha nem érdekelték. Már ötéves korában könyörgött Olympiadesnek ciliciumért, olyan szőrruháért, amelyet közvetlenül a testen hordanak. Olympiades megkisérelte tőle elvenni, mert látta, hogy agyonsanyargatja vele testét, de ez csak ideig-óráig sikerült neki. Margit végül egy különlegesen durva anyagu ciliciumot szerzett magának, amelyet egybevarrt ruhájával, hogy észre ne vegyék. De más önsanyargató eszközei is voltak. Egy vasöv, amelyet a cilicium alatt viselt és egy másik öv sündisznóbőrből, a sertékkel befelé fordítva. Ám ez még mindig nem volt neki elég.

A rend szabályai szerint az apácák esti zsolozsma után ostorozták egymást. Ő Olympiadestől könyörögte magának ezt a „disciplina"-t. Később elvonulva önmagát ostorozta vesszőivel, amelyek közül az egyik tövises volt, a másik meg sündisznó bőrével körülvarrva, köröskörül kiálló sertékkel. Amikor pedig még nagyobb lett, barátnőit kérte, hogy ostorozzák őt meg. Az apácák sirva tettek eleget kivánságának, amely után sokszor patakokban folyt a vér Margit megkinzott testéből.

A középkor gondolatvilágába való behatolás tudja csak velünk megérttetni Margit önsanyargatását. A test semmi, minden a lélek. Ezért kinozza testét, ezért böjtöl, ezért nem fogad el semmi külön kedvezést, ami a királykisasszonynak járna, ezért tagadja le, ha beteg, miközben az emberfeletti megpróbáltatástól amugy is gyönge teste mindjobban letörik.

Krisztus jegyese

Már régen nem tetszik ez az élet a királyi szülőknek. Ha fogadalmuk nem tiltaná, bizony szivesen másnak uszitották a királyt és a trónörököst és az országban polgárháboru dult, ő nyiltan a haszonleső főurak és főpapok ellen szólalt fel és el is érte, hogy apja és bátyja ő előtte, a Nyulak szigetének apácatemplomában kötötték meg esküvel a békét 1266 husvétján.

vennék, ha Margit otthagyná a zárdát és férjhezmenne. Margit azonban hallani sem akar ilyesmiről és királyi kérőit egymásután kosarazza ki. Amikor azonban II. Ottokár cseh király akarta feleségül venni, akkor a szülők igen erősen szoritották Margitot a házasságra, amelyet sulyos politikai érdekek tanácsoltak. A tatárok ujból elindultak Magyarország ellen, sürgős segitségre volt szükség és Ottokár csak ezen az áron volt hajlandó segiteni. Eljött a Nyulak szigetére és beleszeretett az apácába, akinek az aszkétikus élettől halvány arca, égő, mélv szemei nagy hatást tettek rá. Béla király igen kényes helyzetbe került.

Kötötte a felesége által tett fogadalom, de ezzel szemben ott fenyegetett az ujabb tatárpusztitás minden borzalmasságával. Hiába igyekezett ő is, hitvese is rávenni Margitot a házasságra, Margit nem engedett. Végül a legalázatosabban, de leghatározottabban kijelentette, hogy inkább meghal, de nem fogadja meg atyja tanácsát. A rábeszélésre azzal válaszolt, hogy felvétette magát a feketefátyolos apácák közé. Mindenki látta, hogy a megrendithetetlen hitnek olyan példájával áll szemben, ami ellen ugyis hiába hadakoznának. Árpádházi Margit végérvényesen Krisztus jegyese lett.

A szövetség a tatárok ellen azért mégis létrejött. Ottokár megelégedett Kinga király kisasszonnyal, Margit nővérének, Annának a leányával és a tatárok betörési kisérletét sikerült is meghiusitani. De azért nem lehet azt mondani, hogy az ország sorsa nem érdekelte Margitot. Amikor a főurak egy-

Megszületik a legenda

Margitról feljegyezte a legenda, hogy a nagyhét három utolsó napján egészen a szenvedő Krisztusé volt. Senkihez se szólt, ágyba nem feküdt, nem evett, nem ivott e három napon át semmit. Vagy a karban állott égre emelt szemmel, vagy a Szent Kereszt oltára előtt feküdt leborulva. Az önmegalázásoknak egész sorát hajtja végre. Nagycsütörtökön a klastrom hetven nővérének ő mossa meg a lábát, amit aztán fejkendőjével töröl meg. Minden ételét, italát, ruháját a szegényeknek, a nincsteleneknek küldi.

Már egy évvel előbb bejósolta halálát és halála előtt három nappal időre is pontosan megismételte, annak ellenére, hogy nem látszott betegnek. A legenda szerint a halál percétől kezdve a legkellemesebb illat töltötte meg a házat. Halála után másfél évvel kezdték a csodatevéseket tapasztalni sirjánál és ereklyéinél.

V. István király, Margit bátyja nyomban kérte a szentté avatást, mire X. Gergely pápa még 1272-ben bizottságot küldött ki. Előbb a bizottság elnöke, majd maga a pápa is meghalt. V. Ince pápa ujból felkarolta az ügyet. Bullája alapján 1276-tól 1278-ig folyt a per, amelynek során kihallgatták Margit összes kortársait. Az akták másolatát itthagyták, mig az eredetit Rómába vitték. Ezek az akták lettek később a Margit-legenda forrásai. A magyar legenda első alakja még a XIII—XIV. század fordulóján készült, mig a nápolyi és az avignoni az 1340-ik esztendőben.

Sajnos azonban, V. Ince pápa és utódai nem soká éltek, közben IV. László király botrányos élete hátráltatta a szenttéavatást, amelyet később Róbert Károly szorgalmazott eredménytelenül. Azután a mohácsi vész hosszu időre elmosott minden érdeklődést. A török elől menekülő apácák a század folyamán Margit holttestét Nagyváradra, Kassára, Nagyszombatba, majd Pozsonyba viszik.

Mikor a dominikánus apácarend megszünt, a rend vagyona Margit ereklyéivel együtt a pozsonyi clarissákké lett, midőn pedig ezt a rendet II. József feloszlatta, Batthyány Franciska apáca utján az ereklyék Batthyány Ignác erdélyi püspökhöz jutnak. Ekkor azonban már csak néhány kegyeletes csontdarabról lehet szó, mert a clarissák sokat elajándékoztak.

Batthyány püspök fáradozásának eredményeképpen VI., majd VII. Pius pápa megengedték Boldog Margit halála évfordulójának megünneplését. 1805 január 26-án tartották meg először a Domonkosrend római anyaegyházában Boldog Margit ünnepét. A Margit-kultusz azóta állandóan nő, ha tisztán szellemi téren is, mert még a megmaradt ereklyéknek is nyomavesztett, de Árpádházi Margit emlékét ma már a főváros egyik igen szép, róla elnevezett templom hirdeti a Ferdinánd-téren, a Váci-ut torkolatában.

És hála a szentséges atyának, XII. Pius pápának, közel hét évszázad után, 1944 januárjában végre eljutottunk oda, hogy megtörtént Margit szenttéavatása. E véres, sulyos esztendőben hazánk egy uj védszentje imádkozik értünk . . .

Polonyi György

Néhány szó a dilettánsokról

A dilettánsokat a laikus közönség általában kedveli. Tevékenységük elé nem gördit akadályt, sőt, jónáhagyólag tudomásul veszi és támogatja szereplésüket. A dilettáns szót azonban különbözőkép használja. Van ugy, hogy bátoritást, sőt elismerést jelent, de a lekicsinylő szándék épp oly gyakori. Ha valakiről azt mondják: dilettáns, nem biztos, nem kisért-e valami kontárféle ebben a kifejezésben. A dilettáns mindenesetre a mindennapi életnek régtől fogva ismert alakja. Hol szóbeszéd tárgya, hol a nyomtatott betü vetiti elénk, hol meg a szinjátszásban tündököl. „Sokkal általánosabb nálunk a dilettántizmus" — olvastuk a közelmúltban egy magyar lapban —, „mint hinnők".

A dilettantizmust többféle szemszögből tanulmányozhatjuk. Vonatkozhat ez a dilettáns személyére, vagy a módra, ahogyan felbukkan az élet színpadán.

Figyelemreméltó azonban, hogy a szellemi élet megnyilvánulásainak sorában, melyikben biztosit leginkább a közvélemény a dilettánsnak létjogosultságot.

Tapasztalat szerint a művészetben.

Tárgyilagosan meg kell állapitanunk, hogy a hangsuly kifejezetten a laikus társadalmon van, mert a legilletékesebbek, a nagy gondolkodók ezzel ellentétben dilettáns munkáját épp a művészetekben vetik el.

Maguk a művészek is dilettáns-ellenesek.

Az emberi értelem kimagasló fokát elért egyéniségek közül Goethe például egy helyen kifejti, hogy

dilettáns közremüködése csupán a tudományoknál hasznos és hat megtermékenyitőleg a szóbanlevő kérdésre —, viszont a művészetből a leghatározottabban kirekeszti őket.

Goethe abból indul ki, hogy igazi művészet kivételes tehetség, lángész teremtménye. Művész alkotása teljes egész. Megalkotója egyedül és kizárólag ő maga lehet. Munkáját a közönség csak elfogadhatja vagy elvetheti. Maga a művészet két összetevőből áll: egyéni elgondolásból és technikai megvalósitásból. Produktuma pedig kizárólag a szakember-technikus (művész) — hogy ugy mondjuk —, szakmai kimunkált tudással párosult tehetségének, egyéni művészi képességének élő tanuságtétele.

Ezen a téren tehát a dilettáns legfeljebb csak tisztavirágéletü, muló értékü, legjobb esetben közepes, még inkább gyenge szerepre — arra is csupán a laikus tábor jóvoltából — vállalkozhat, ha ugyan egyáltalán értékről beszélni lehet.

Más a helyzet a tudományoknál.

Tudós többnyire nem egy teljes egészet alkotó, zárt szakmunkát produkál vagy ilyennel foglalkozik, hanem egy kérdéskomplexum bizonyos részét oldja meg vagy kutat abban Ennek folyománya, hogy szükebb, gyakran elhatárolt területen mozog, következésképpen könnyen egyoldaluvá válik.

Munkájának ez a jellegzetessége pedig az esetleges vonatkozások és kapcsolatok, nagyobb távlatok felismerését akadályozza vagy legalább is megnehezíti, végeredményben a fejlődés rendszeres, termékeny és közhasznu kiterebélyesedésének szab határt. A tudós mintegy izolálton áll az általa elért magaslaton.

A tudományok másik halhatatlan müvelője, Kant, sem zárja ki a dilettánst a tudományok köréből. Következik ez abból a megállapitásából, hogy a szigoruan elhatárolt szaktudás megköti birtokosát és egyoldaluvá teszi — a dilettáns viszont mentes ilyestajta korlátozástól.

Ezek az adottságok teszik lehetővé, mondhatjuk, kivánatossá a dilettáns bekapcsolódását; személye a tudományos munka, kutatás eredményességének hasznára is lehet.

A „felületes" tudású, szak-, törvényszerüséggel nem kötött dilettáns szabadabban mozog. Bár lazább, de talán több rokon témakört átfogó tudása, az összefüggések meglátása, nem utolsó sorban fantáziája a kérdés megoldását, előbbrevitelét hasznosan szolgálhatja.

Vita- és irói készség, uj ideák kitermelése mind-mind inkább dilettánsnak egyéni tulajdonságai lehetnek; beavatkozásának szinteret és hivatottságot biztosithatnak.

Schopenhauert is foglalkoztatja a dilettáns-kérdés. Nyiltan vallja, hogy nem egy dilettáns szerzett nevének tiszteletet azzal, hogy beavatkozó tudományos munkája hasznára vált a haladásnak, annak népszerü kiadása pedig — érdeklődést keltve — szélesebb körök ismeretét gyarapitotta.

Több tudományos mü nem a szaktudós, hanem a dilettáns nevéhez füződik; számos dilettáns tollából származó, komoly ismertetés jelent meg folyóiratokban vagy könyvalakban.

Ezekkel és hasonló tulajdonságokkal, képességekkel rendelkező dilettáns a kulturának igazi közvetitője, terjesztője. Tevékenységével valóságos missziót végez. A dilettáns-kérdést vázolt szemszögből vizsgálva, méltán nevezhetjük őt „képzett — nemszakember"-nek.

Természetes azonban, hogy tudós és dilettáns nem kelhet versenyre egymással. Viszonyukat inkább ugy jellemezhetjük, hogy a munkában kiegészitik egymást. A tudósnak szüksége lehet a dilettánsra. Ezt mondja Goethe is, megemlékezve a laikus közönségy müvelődés céljából irt, könnyen érthető nyelvezetü dilettáns müvek tekintélyes számáról. Az olvasó sem nélkülözheti, mert inkább benne rejlenek azok a képességek, melyek szükségesek ahhoz, hogy megismerhesse és különösebb képzettség nélkül is megérthesse a közleményt.

Kicsi szellemi elit termékéből igy lesz közkincs.

Nem ritka az az eset sem, hogy dilettáns volt az a megtermékenyitő szellem, amely képzelőtehetségével fejlődést, haladást produkált ott, ahol a tudós megállásra kényszerült.

G. L.

Benczur – Munkácsy – Mészöly

Ein dreifaches Malerzentenarium

Von Ernst Kállai

Ungarn kann dieses Jahr ein dreifaches künstlerisches Zentenarium begehen. Es sind hundert Jahre her, daß drei seiner bedeutenden Maler: Julius *Benczur*, Michael *Munkácsy* und Géza *Mészöly* geboren wurden. Als Erster kam Benczur, am 28. Januar 1844, zur Welt. Der Nächstgeborene war Munkácsy, mit dem Geburtsdatum vom 20. Februar. Ihm folgte Mészöly am 18. Mai. Ihren Geburtsdaten nach sind also die drei Maler nicht nur Söhne des gleichen Jahrhunderts, sondern Generationsgenossen im engsten Sinne des Wortes, obwohl die Dauer ihrer Lebensläufe höchst verschieden bemessen war. Als erster starb der zuletzt geborene Mészöly, schon am 12. November 1887. Er wurde demnach nur 43 Jahre alt. Auch Munkácsy erreichte kein hohes Alter: er schied am 1. Mai 1900 mit 56 Jahren aus dem Leben. Der längste Erdenweg war dem zuerst geborenen Benczur beschieden. Er wurde 76 Jahre alt, und starb am 16. Juni 1920.

Ihre Zeitgenossenschaft prägt sich auch künstlerisch aus, insofern alle drei, jeder nach seiner Art, der herrschenden künstlerischen Strömung des Jahrhunderts, dem Realismus, angehörten. Natürlich darf man bei dieser zusammenfassenden Betrachtung den Begriff des Realismus nicht in seinem durch *Courbet* und *Leibl* verkörperten, wesentlichsten und folgerichtigsten Sinn, sondern nur in seiner allgemeinsten Fassung verstehen, die alle Sondererscheinungen und Abwandlungen in sich begreift. Beim Lichte einer solchen Begriffsanwendung gesehen, können wir Benczur, den Piloty-Schüler, einen Maler des historischen Kostüm- und Requisitenrealismus nennen, den er mit der Farbenpracht barocker Reminiszenzen verbrämte. Munkácsy verstand den biederen, anekdotischen Realismus der Düsseldorfer Schule mit der Glut seines leidenschaftlichen Temperaments zu beseelen. Mészöly aber war ein Realist der intimen Landschaftsmalerei.

Julius Benczur

Sein Leben erreichte die Schwelle unserer Gegenwart, doch seine Kunst ist uns geistig so fremd geworden, daß wir sie nur historisch zu betrachten vermögen. Wir achten sein virtuoses Können: die Sicherheit seiner Zeichnung, die auf gründlichen akademischen Studien beruhte, seine zum Täuschen stoffgerechte Treue in der Wiedergabe alles Gegenständlichen, den prunkvollen Glanz seines Kolorits. Doch der Aufwand, den er mit diesen Mitteln trieb, erscheint uns zu üppig, zu vordringlich. Es ist nicht seine Freude an Pracht und Repräsentation, die wir Heutigen aus kühler, kritischer Distanz betrachten. Die genialen barocken Meister der malerischen Verherrlichung von glänzenden Staats- und Kirchenaktionen, hohen Würdenträgern und Frauenschönheiten, fürstlichen Gelagen und Festlichkeiten, vor allen anderen: *Veronese* und *Rubens* stehen dem durch völlig andere soziale und geistige Voraussetzungen bestimmten Formgefühl unserer Zeit auch nicht eben nahe. Aber sie waren echte Grandseigneure ihres Stils, vollkommen ebenbürtige bildnerische Gegenspieler jenes Großherrentums, das sie in ihren Gemälden verewigten. Bei Julius Benczur hingegen dient der von berühmten Vorbildern angeregte fürstlich-barocke Pomp zur Drapierung einer im Grunde durchaus bürgerlichen Vorstellungswelt. Die scheinbar weit ausholende, schwungvolle Kraft seiner historischen und mythologischen Kompositionen, die nach außen gewichtig-selbstbewußte Würde seiner Bildnisse setzte sich aus einer Unsumme von engherzig kleinen und genauen, optischen Abtastungen jener stofflichen Fülle zusammen, als die sich ihm die Wirklichkeit darbot. Seine genießerische Freude an dem, was er für schön hielt, war genau so unvermittelt, so eindeutig materiell, wie der neu entfachte Erwerbs- und Geltungsdrang des Bürgertums, das durch den Ausgleich der Nation mit dem Herrscher, durch die Beteiligung Ungarns an der Großmacht der Doppelmonarchie, geradezu unbegrenzte Möglichkeiten des wirtschaftlichen, politischen und gesellschaftlichen Aufschwungs vor sich sah.

Dieses neue, siegreiche, aus dem Vollen schöpfende Bürgertum, das in seinem Lebensstil so leidenschaftlich bestrebt war, möglichst vornehm und hochherrschaftlich zu erscheinen, mußte auch in seiner Selbstbespiegelung durch Architektur und Kunst der ewigen Versuchung aller Gründer der Welt erliegen — der Versuchung nämlich, sich an möglichst imponierenden Vorbildern, an großartigen und überschwenglichen Wunschvorstellungen, Illusionen der Schönheit und Idealität gleichsam emporzuranken. So entstanden die Budapester Zinskasernen, euphemistisch Miet-„Paläste" genannt, mit finsteren Hofwohnungen, aber mit reichgeschmückten Malterfassaden und mit hochragenden Giebel- und Turmaufbauten im Stil der Renaissance und des Barock. So schuf auch Julius Benczur die großen, repräsentativen Schaustücke seiner Malerei, die den theatralischen und materiellen Realismus der Piloty-Schule mit einem festlich-glanzvollen, üppigen Farbenrausch à la *Rubens* verschmelzen — leider, ohne an den genialen Geist und an die malerische Kultur des großen Flamen heranzureichen.

Es gibt jedoch Arbeiten seiner Hand, die sich nicht so anspruchsvoll und hochtrabend gebärden. Wir denken z. B. an die Studie, die er 1869, von einer nackten, schlafenden Frau malte, die zu gleicher Zeit und in der selben Pose auch von *Szinyei Merse* dargestellt wurde. Dieses sachlich nüchterne, realistische Bild besitzt in unseren Augen den Vorzug, im Unterschied von dem aufgebauschten Glanz seiner repräsentativen Werke *wahrhaftig* zu sein. Oder, wie schlicht und innig, wie menschlich konnte der später so gleißend prachtsüchtige Virtuose sein, als er, noch in jungen Jahren, nicht für die große Öffentlichkeit, sondern aus eigenster Herzenspassion das Bildnis seiner Frau malte. Wir sind dessen gewiß, daß dieser, sozusagen private Benczur, den anderen, den seinerzeit vielbewunderten und erfolgreichen Akademiker überdauern wird.

R LLOYD
ENBLATT

SONNTAG, 30. JANUAR 1944

PASTETE

hes Nitsch

Man spricht von einer Million erlegter Hasen. Als es so weit war, fand es die zünftige Jägerei doch nicht hinreichend. Sie verlangte ein Hinausschieben der Schontage. Und die Regierung sagte nicht nein. Die Hasenpastete war zusammen mit allem anderen eßbaren Gut am Hasen zu einer wahren Streckkost des beschränkten Kriegstisches geworden. Sie brachte auch einiges ausländisches Geld herein. Schließlich hatte eine Fabrik die Art und Weise einer Dauerung des Hasenpelzwerks gefunden. Allenthalben knallte es denn im Freien, und emsige Treiber schleppten das erlegte Wild zur Strecke. Mancher Jäger machte sich nachgerade einen Sport daraus, seine Abschüsse in eine schwindelerregende Höhe hinaufzuschrauben.

Wie es diesen Schützen danach ergangen sein mag, dürfte der Fall des Kaisers Wilhelm II. andeuten. Der Kaiser jagte leidenschaftlich gern Kleinwild, wahrscheinlich aus dem Grunde, weil diese Jagd fast immer einen Genuß am Massenerfolg verspricht. Mit besonderer Vorliebe hing er an der Fasanenjagd. Maria Radziwill erzählt in ihren Briefen vom Kaiserhof, Wilhelm habe am 15. November 1893 auf einer Jagd beim Fürsten Lichnowski allein tausend Schuß abgegeben und siebenhundertfünfzig Fasanen „umgebracht". Am [illegible] Tag hatte er dann infolge dieser

Kreuzotter schlängelt sich heran und schnappt sich den willkommenen Braten. Schließlich nimmt Meister Lampe, der Vater, selbst den einen und den andern seiner Jungen wegen irgendeiner Ungezogenheit oder sonst eines Vergehens oder Versehens ins Gebet und maulschelliert das Häschen so lange, bis es in Ohnmacht fällt oder gar stirbt. Was von den Geschwistern übrigbleibt, hat jetzt erst recht seine Beine und seinen Verstand zusammenzunehmen, um sich den gefährlichsten Nachstellungen vor allen andern, denjenigen des Jagdvolks mit der Schrotflinte und der Wilddiebe mit der Fangschlinge, zu entschlagen.

Ist das handschuhlange Löffelohrkindchen also zum Quartalhasen, dann zum Dreiläufer und zum Jährling geworden, sorgt es selbst auch bald für den Nachwuchs, damit die Blechdose mit der Hasenpastete nicht versiege.

Denke ich den Lebenslauf des Meisters Lampe entlang, erinnert mich dieses Denken immer an eine Geschichte aus der Jugend.

Es war um Weihnachten. Ich hatte ein Flaubert bekommen. Die ersten Versuche, an Spatzen und Krähen angestellt, waren gelungen. Nun brannte ich darauf, die Meisterschaft an einem besseren Stück zu üben. Die Absicht, einem Schlingensteller aufzulauern und ihn mit einigen Körnern Vogelschrot hintenauf heimzuschicken, war von hohem Reiz. Allein es wäre der Takt doch zu gewagt gewesen. Aber es lag hoher Schnee auf der Erde und eine grimmige Kälte drückte auf alle Lebewesen im Freien. Die beiden Geißeln trieben die Hasen in die Krautgärten herein. Da wählte ich einen würdigen Löffelmann zur Zielscheibe. War aber der Dunst krank oder war die Schrotladung verschnupft: der Hase wankte, kollerte in den vereisten Wassergraben und humpelte darin unsicher fort, daß ich ihm — weil ich die übrigen Patronen verschossen hatte — nachlaufen und ihm mit einem Genickhieb den Rest geben mußte. Der Arme klagte bei diesem Prozeß jämmerlich, schier wie ein kleines Kind, und sah mich so traurig an, daß ich ihm beinahe Abbitte leistete für das tödliche Ungemach. Hols der Kuckuck! Man hat auch als harter Weidmann gelegentlich seine Schwächen. Aber noch ehe er verendete, wandelte sich sein langes Gesicht plötzlich. Er riß den Äser auf, so weit riß er ihn auf, daß er so groß wurde, wie ein Eimer. Er selbst auch wuchs noch in den letzten Zügen ins Riesenhafte. Und mit den scharfen Schneidezähnen knirschte und klapperte er. Es hatte den Anschein, als wollte er mich zermalmen und verschlingen. Mich packte ein gruseliges Entsetzen und schüttelte mich krumm. In meiner Verzweiflung ließ ich die Beute liegen und lief, was ich laufen konnte, ins Haus.

Am Abend gab es Tee und belegtes Brot zum Tisch. Der Belag in seiner schwärzlichbraunen Farbe sah mich unerhört verdächtig an.

„Mutter, was ist das heute auf dem Brot?"

„Im Laden hab' ichs gekauft. Für dein gutes Zeugnis. 's ist eine Hasenpastete."

„Eine Hasen? ... Eine Hasenpastete?"

Wie in einem plötzlichen Fieberzustand keuchte ich das Wort. Mit eins wuchs auch aus dem Belang mein Opfer heraus: aus der Pastete der Hase. Aber nicht, daß er gesagt hätte: „Ich heiße Hase, und ich weiß von nichts!" Ach, nein. Es war vielmehr, als schrie er es mit Gewalt heraus, wie gut er über mein loses Treiben unterrichtet sei. Ins Riesenhafte wuchs er vor meinen Augen empor, rollte die Seher, riß den Äser auf und knirschte und klapperte mit den Zähnen.

Da klapperte ich selbst auch mit den Zähnen und stammelte: „Danke, Mutter. Aber ich bin ..., ich kann ..., ich habe keinen Appetit ..."

Das Bild des Hasen, der durch meine Schuld einen harten Tod sterben mußte, hat sich mir tief in die Seele gegraben und ersteht mir auch heute noch jedesmal, wenn mir eine Hasenpastete zugedacht wird. Ich habe eine gewisse Scheu vor dem selbst aufs schmackhafteste hergerichteten Krümelrest des geringen Vierbeiners vom freien Feld, in dem jedes Kind sonst nichts seht, als das Sinnbild der Furcht. Wahrlich, als wäre sie das in seinem Blut zuckende Herz eines Löwen: so einen Respekt habe ich vor der Hasenpastete.

18. SZÁM. 1895. BUDAPEST, MÁJUS 5. 42. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt { egész évre **12** frt, félévre — **6** . | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre **8** frt, félévre — **4** . | Csupán a POLITIKAI UJDONSAGOK { egész évre **5.—**, félévre — **2.50** | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

FERDINÁND BOLGÁR FEJEDELEM ARCZKÉPE A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TAVASZI KIÁLLÍTÁSÁN.

Benczúr Gyula festménye.

Pár évvel ezelőtt a jeles mester néhány napot töltött Bolgária fővárosában, mint Ferdinánd fejedelem vendége. Ez idő alatt többször s hosszasabban ült a fejedelem a művésznek. Egy kitünő arczkép és egy pompás tanulmányfej volt az ülések eredménye. Ugyanekkor megrendelte a fejedelem egész alakú arczképét a trónterem számára.

A mostani tavaszi kiállítás egyik legvonzóbb műtárgya ez a festmény. Mint representativ arczkép, úgy fölfogás, mint hatás tekintetében ritkítja párját. Tartása méltóságos és mindamellett könnyed, menten minden feszességtől. Az egész kép berendezése szerencsésen van megválasztva s a compositio tekintetében kimerítő tanulmány alapján a legszerencsésebben előadva.

A hatalmas vállrojt s a fejedelem mellét borító rendjelek nagy sokasága a leghálátlanabb s az arcz szinezése tekintetében a legkényesebb föladat volt a művészre nézve. S minő keresetlen fínomsággal és ragyogó mesteri készséggel végezte a művész ezt a hálátlan és fárasztó föladatot!

Az arcz általában úgy a hatás, mint a kifejezés tekintetében fő- és fénypontja az egész képnek; uralkodik minden egyéb fölött, mert valóban kitünően van rajzolva, kellő erővel szinezve; a sok csillogó diszítő részlet mellett is maga az arcz ragadja meg s vonja magára a néző figyelmét.

A mi a különböző anyagok, ú. m. a fejedelmi palást, az egyenruha, a szőnyeg, stb. természetességét s művészi igazságát illeti, e tekintetben a mester ismeretes jelessége nem szorúl semmi dicséretre. Mint művein általában, itt is oly művészi összhangba tudja olvasztani az összes hatás teljességét különben zavaró természetű tárgyakat, hogy ez az alkotása is érdekes és élvezetes tanulmányúl szolgálhat a festőművészeknek. A szépen rajzolt és szabatosan domborított kezek nyugodt és érdekes helyzetükben mintegy hathatós segédei az egész alak tökéletes előkelőségű llásának és a fejedelmi tartású fejnek. A kép szinte kivánja a csillogó, pompás környezetet, hogy mély és hathatós színeivel érdekes

FERDINÁND BOLGÁR FEJEDELEM. — BENCZÚR GYULA FESTMÉNYE.

ellentétül váljék el a trónterem márvány falától és a gazdag szinezetű környezettől.

A magyar művészet egyik előkelő képviselője maradandó emléket állított magának a szomszéd kis fejedelemség tróntermében s műve bizonyára állandó bámulat tárgya lesz a bolgár nemzet előtt. *Kacziány Ödön.*

*

Ugyanezen jeles képre vonatkozólag a következőket irja lapunknak *Strausz* Adolf, a bolgár udvar és nép alapos ismerője:

Benczúr előtt kettős czél lebeghetett müve megalkotásánál: az egyik az volt, hogy a régi patriarkhalis időre emlékeztető fejedelmi alakot fessen, mely már a természettől megáldva, kitüntetve, erősebb, nagyobb legyen népe összes fiainál, ki, miként a biblia szavai mondják, egy fejjel magasabb valamennyinél. És Ferdinand csakugyan olyan alak, a ki mindenütt szemlátomást kimagaslik országnagyjai és táborkari főtisztjei közül. Akár kormánya tanácskozását vezeti, akár trónján ülve beszédet tart: mindenkor kiemelkedik az ő nagy, külső pompától környezett daliás alakja. S erre a pompára és személyi kiválóságra Keleten még mai nap is szükség van.

Másik czélja a szellemi felsőbbség, a műveltség kifejezése igazi fejedelmi méltósággal párosúltan. Ezt a festőművész ecsetje még szebben, még tökéletesebben fejezte ki; mert Ferdinánd fejedelem arcza, különösen szemei és homloka, nagy műveltséget és fejedelmi fönséget árul el. Az erős szinek és ragyogó fény daczára nyugodtság ömlik el az egész arczon. A mi a fejedelem alakján kívül van, a szőnyegek s minden más, a keleti éghajlat melegségét leheli és egy csöppet sem csodálkozunk azon, hogy a bolgár nemzet, a Kelet e legvérmesebb népe, szinte rajongó tetszéssel fogadta szeretett fejedelmének e hű képét.

Elődjének, *Sándor* fejedelemnek teljességgel nem kedvezett a szerencse abban sem, hogy hű és sikerült képmását adhatta volna alattvalóinak. Valamennyi festett arczképe hibás, majdnem kontárszerű volt.

Ferdinánd fejedelem is készíttetett többször arczképet, valamint hogy készítettek róla számosan az ő tudta nélkül is nagyobb szabású festményeket; de mindezek csak a szinezés pompájával kivántak hatni. Benczúr festménye nemcsak a bolgár fejedelemnek szól, hanem a bolgár nemzetnek is, a melynek tulajdonává lesz.

A bolgár nép nagy érzékkel bir a szép iránt s különösen szereti a képeket és festményeket. Ez a jellemvonás különben közös valamennyi keleti néppel. Nem szükség egyebet fölemlíteni, mint a gyönyörű szőnyegeket, tarka hímzéseket és más ékítményeket, mikben a keleti népek nagyon túlszárnyalják a nyugatiakat. De az egész Keleten nincsen ország, melynek népe annyira szeretné a rajzokat, képeket, mint a bolgár. A legszegényebb bolgár házában is vannak képek, nemcsak szent tárgyú képek, hanem ha más nincsen, van egy pár csatakép az orosz-török háborúból, vagy a szerb-bolgár háborúból. Most majd ott fog díszelegni a Benczúr képének másolata az ország minden vidékén, a Stara-Planina és a Rhodope-hegység magas bérczein épen úgy, mint a Duna és a Jantra széles völgyeiben, úrnál és parasztnál egyaránt.

BÁBELEK.

Dérverte hajjal félhomályban bolygok,
Az ifjuságnak utja megszakadt,
Ritkulnak fönn a fán a száraz lombok,
A mennybolt láthatóbb a fák alatt.

Lelkem bejárt ösvényeimre száll el,
Sok vágynak ott el kelle hunynia. —
És im: előttem felmered a Bábel,
A mint lefesti azt a Biblia.

A csonka kő-kolosszus ős regéje,
Mindig világosb, tisztább képet ölt.
Ki az, ki egyszer föl nem tört az égbe?
Hisz' Bábelekkel telve van e föld!

Sugaras, rejtelmes magasba vágyva
Bukunk el, annyi lázadó alak,
Az emberiség első ifjusága
Ismételődik bennünk, újolag.

Tudásunk mind csodásabb titkot tár fel,
Mit fönn, nem osztható homály fog át, —
S egyszerre csak megettünk áll a Bábel,
És lenn a sík-földön megyünk tovább.

Kisteleki Ede.

MUTAMUR.

Vadgalambos erdők,
Vadvirágos rétek,
Hogyha most látnátok,
Meg se ismernétek,
Meg se örülnétek.

Elnémult azóta
Boldog kaczagása,
Egykor piros arcza
Hulló rózsa mása,
Rózsa hervadása.

Nincs sehol a gyermek,
A ki erdőn, réten
Ugy tudott kaczagni
Futkosó kedvében;
Valamikor régen.

Oh, ha most látnátok,
Meg is könyeznének,
Vadgalambos erdők,
Vadvirágos rétek, —
De megkönyeznétek!

Szamovolszky Gyula.

«NAPLÓ A FÖLD KÖRÜL TETT UTAZÁSOMRÓL.»

(1892—1893.)

II.

A mint *Ferencz Ferdinánd* főherczeg Kelet-Indiát elhagyta, azután hosszabb tengeri út következett, mely idő alatt ritkán láthattak szárazföldet, csak egy-egy kisebb szigetnél, melyeket, a mint távcsővel kivehették, őserdők borítottak. A hajón való élet azonban változatos volt. Az épen ekkorra esett nagyhét és húsvét ünnepléséhez járultak a meglehetős nagy számmal elhaladó hajók szemlélése, a delfinek és repülő halak játéka s egyes napi események; ezek között följegyzette a főherczeg egy szelid papagály tragikus sorsát, mely a fedélzeten szabadon járkálva, ügyetlenségből a tengerbe esett s oda fúladt.

Egy héttel Kalkuttából való elútazásuk után a malakkai partvidéken fekvő sziget-csoport közül egyikre, a *Besar* nevűre, mely a térképen lakatlannak volt jelölve, kirándulást tettek két csónakkal. Keresztül akartak menni a kies szigeten, de a buja tenyészet miatt nem lehetett.

«Mindenütt ott hevertek a földön a hatalmas, mohokkal, harasztokkal és kosborokkal borított fatörzsek, melyeket a vihar, a nagy vénség s a kúszó növények öldöklése döntögetett le. Az örökös pusztulásnak ezen tanúi fölött emelkedtek a különböző fák magasra nyúló lombkoronáikkal; egyik fát a másikkal karvastagságú kúszónövények kötik össze, melyek kigyóként rájok tekergődzve, ölelésükkel lassanként elölik támaszaikat; faalakú harasztok, bambuszok, banánok és rhododendron alkotják a sürű aljanövényzetet, melyen keresztül minden egyes lépés útját késsel kellett kivágni. Nem kis fáradság volt ez, különösen 45 C°-nyi forróságban, a mely ott uralkodik. Késsel küzdve a térért, izzadság lepte el homlokainkat, mintha gőzfürdőben lettünk volna. Csakhamar elvesztettük az irányt is, csapatunk felbomlott s kiki arra tört útat magának, a merre lehetett. Kiabálásokkal tudtuk magunkat egymással némileg összetartani.»

A kirándulásnak még az az élvezete sem maradt meg, hogy lakatlan szigeten járnak. Partra szállásuk után nem sokára lónyomokat, s a mi még döntőbb bizonyíték volt, egy óriási fa árnyában egy piros nyolczas kártyát találtak. Khinaiak telepedtek le a kis szigeten s már kékre festett kő Buddha-templomot is emeltek kunyhóik között, melyek különben a malájok szokása szerint oszlopokon állottak. A khinai lakosok szívesen fogadták és megvendégelték őket.

Április 6-án érkeztek meg útazóink *Singapur*-ba, erre a nevezetes angol kereskedelmi szigettelepre, melynek lakossága nehány évtized alatt másfél százezernyinél többre szaporodott, s külkereskedelmi forgalma már a fél milliárdot meghaladja. Lakosainak különböző csoportjai szerint a város külön-külön városrészekre oszlik, melyekben hatalmas épületek, pompás kertek nem tartoznak a ritkaságok közé. Érdekesebb volt még utazóink előtt a szomszédságban fekvő *Dzsohor* szultánság félmüvelt népével és mesés gazdagságú tenyészetével. A főherczeg meglátogatta a szultánt, kinek fiai s több rokona is már jártak Európában. A többek közt meglátogatott a khinai negyedben egy kártyabarlangot is.

Pár nap múlva, április 9-én, pontban fél négy órakor délután haladt át az «Erzsébet» hajó az egyenlítőn a keleti hosszúság 105° 3′ 30″-e alatt. A hagyományos tengerész-szokás szerint azonnal megállott a gép, a hajó legénysége sorfalat alkotott s megkezdődött a Neptun-ünnep. Zenekiséret mellett, különféle népek ruházatát utánzó jelmezesek kiséretében, négy tengeri szörnyeteg által vont diadalkocsin jelent meg a tenger istenségének hagyományos alakja s mellette a szép Amphitrite istennő, kit egy fiatal matróz igen ügyesen helyettesített. S hogy a díszmenet ne legyen unalmas, az isteni pár után haladt az óriási dada, egy nagy kamaszt vive karjain; majd a csillagász, borbély s más udvari alakok következtek. A komikus szertartások egész teljességükben megtartattak s még az azután következő szokásos öntözködésben is része volt a főherczegnek. Ilyenkor nincs kegyelem. Az udvari szakácsot, ki az öntözés elől bezárta magát kabinjába, erőszakkal vonszolták elő, főzteivel bekenték s a fedélzeten leöntözték. A mulatság csak késő este ért véget; a fedélzeten nem maradt száraz pont, még egyes gyüjtemények is megáztak.

Harmadnapra eljutott a hajó *Jáva* szigetére, hol hosszabb ideig akartak tartózkodni. *Batavia*-ban kötöttek ki s a főherczeg már az nap krokodil-vadászaton volt. Másnap megnézte a főváros nevezetességeit, melyek közül a tekintélyes múzeumot részletesen leirja, valamint az esti szinielőadást is. Azután elment a belföldre vadászni, mely nagyon élvezetes mulatság volt, bár a tropikus esőzés többször megnehezítette. Garutból felment a főherczeg a még működő *Papandajan* vulkán csúcsára, hol veszélyes helyeken is megfordult, de nagyobb baja nem történt, mint hogy aranyozott apróságai a kénes levegőben mind megfeketedtek. Néhány vaddisznót is lőttek s ez alkalommal igen mulattatta a főherczeget, hogy a jávai díszruhás előkelőségek, épen úgy, mint a közönséges hajtók, a vaddisznó láttára majomügyességgel kúsztak fel a karcsú pálmákra. Jávából eltávozása előtt két nevezetes intézetet szemlélt meg részletesen: a kaszárnyát és a világhírű buitenzorgi füvészkertet, melyben közel tizezer növényfaj van s a kutatáshoz szükséges gazdag múzeum és könyvtár. A kaszárnyát, mint szakértő, erősen bírálja. Czélszerűtlennek tartja a katonák öltözetét, a kaszárnya építési modorát s részben a fegyverzetet is; különben elismeri, hogy a kaszárnya szép és minden rendben van.

«Igen sajátságos dolog, — mondja, — hogy a kaszárnyában minden katonának, európainak, mint benszülöttnek, megengedik, hogy asszonyokat tartsanak maguknál, kik mint varrónők, mosónők, stb. szerepelnek. Az összes asszony-

család ellenzését és a fiú Münchenbe kerül, hol nemsokára a festészeti akadémia legkiválóbb tanárának, Piloty Károlynak kezébe kerül. Piloty nemcsak nagy művész, hanem pedagógus is, aki tanítványait megértőn irányítja, tehetségük kibontakozását elősegíti, de nem nyomja el egyéniségüket. Sok kiváló művész került ki az ő iskolájából, ám magyarok is sokat köszönhetnek neki. Két kiváló magyar tanítványa: Wagner és Liezen-Meyer örökre kint is maradtak, mint a müncheni festészeti akadémia tanárai. Benczur is kedvelt tanára az akadémiának és sok kitüntetésben részesül. Erzsébet királyné testvére, a tragikus sorsú bajor király is igénybe veszi munkáját chimsei kastélya kidíszítésénél. Benczurt szíve mégis haza vonzza; 1883-ban végleg hazakerül és a mesteriskola igazgatója lesz.

Magyar volta tárgyválasztásában is megnyilvánul. Sokoldalú tehetség, a festészetnek csaknem minden ágában otthonos: fest zsánerképet, vallásos-képet, csendéletet, portrét és tájképet; de igazi műfaja mégis a történeti kép. Ez felel meg legjobban az ő nagyvonalú kompozíciójának. Először a magyar történetnek tragikus mozzanatait örökíti meg, pl. Hunyadi László búcsúja barátaitól s Rákóczi Ferenc elfogatása a sárospataki kastélyban; később inkább a parádés, reprezentációs képeket kedveli, pl. Vajk megkeresztelése, vagy Budavár megvétele és óriási milleniumi képe: a nemzet hódolata a király előtt, mely óriási tömegportré is egyúttal. A művész fényes képességei itt nyilvánulnak meg legjobban. A rajz szabatosságát és biztosságát Pilotynak köszönheti, a mesteri csoportosítást, a színek ragyogását az olasz renesszánsz és korai barokk mestereitől tanulta. A közvetlenség és természetesség, ahogy ezeket az eltanult fogásokat egységbe foglalja, már az ő sajátja, ez már Isten adománya és az érzésben nyilvánul meg leginkább az ő magyar volta.

Vallásos tárgyú képei közül talán a legszebb és a mi szívünkhöz legközelebb áll a budapesti fasori evangélikus templom oltárképe: a napkeleti bölcsek hódolata. A szerkezet nemesen egyszerű, minden egyes alak kifejező és jellegzetes, a színharmónia csodálatos. Különösen megható Mária alakja, egy szép fiatal barna nő az anyai boldogság és szeretet ragyogásával. A földi hatalmasok hódolatát alig veszi észre és nem tulajdonítja magának; egész lénye a gyermek szemléletébe merül, ez az ő egész világa. Hogy Mária a kép főalakja, azt a festő minden rendelkezésére álló eszköze hangsúlyozza. A színpompás öltözetű és keleties jellegű királyok közül hatásosan emelkedik ki Mária fehérruhás, nemesen egyszerű alakja és szép arca határozottan magyaros vonású; magatartásában is a magyar parasztasszony nyugodt természetessége, öntudatlan méltósága nyilatkozik meg. Hogy pedig nem szentnek, hanem édesanyának festette, abban az evangélikus szellem nyilvánul meg.

A nagy művész igazi magyar ember és evangélikus, ha azt nem is fitogtatja. A nagy művészt bámuljuk és mégis közel érezzük szívünkhöz, mert nemcsak büszkeségünk, hanem igazán a mienk is.

Dr. Láng Margit

JAPÁN KÖZMONDÁSOK

A magot el kell vetni, hogy teremjen.

Inkább darócban járj, mint kölcsönkért ruhában.

Nem látja a hegyet, a szarvast üző vadász.

A harag gyilkoló fegyver. *Pf.*

És Ti dicső nagyok! Kik ezt munkáltátok,
Kiket nem riasztott szitok avagy átok,
S hasztalan csábított az önzés tündére,
— Nem néztetek másra, csak lelkünk üdvére —
Áldás emléktekre! Hálásan fogadjuk,
Hogy szent örökségünk halálig megtartjuk.
És állni fog, bárha ezer vihar rázza,
Mert él, örökké él Krisztus szent egyháza.

Oravecz Ödön

Benczur Gyula.

Ennek a névnek a viselője a magyar művészet legfényesebb jelenségeinek egyike, aki hazájának külföldön is dicsőséget szerzett és még ismertebbé, híresebbé válhatott volna, ha azt vallotta volna, hogy művész hazája széles e világ. De ő inkább akart szűkebb hazájának szolgálni.

Benczur Gyula: A fasori ev. templom oltárképe.

Nyíregyházán született, Kassán nevelkedik, anyja révén sok kiváló evangélikus családdal van rokonságban. Művészi tehetsége már korán jelentkezik. A negyvennyolcas szabadságharc idején, alig öt éves korában már rajzolgat, még pedig a környezet hatása alatt lovakat, társzekereket, magyar és muszka katonákat és megrajzolja a honvédek győzelmét a kozákok felett. Egy hozzájuk szállásolt orosz tisztnek megtetszik ez a kép, és két rubel tiszteletdíj fejében a kis fiú neki is rajzol hasonló jelenetet.

A család kezdetben büszkeséggel, később aggodalommal kíséri az egyre határozottabban kibontakozó művészi tehetséget és hajlamot. Apja technikusnak szánja, mivel rajzoló tehetségét itt is érvényesítheti, és félti fiát a bizonytalan művészjövőtől. Egy kiváló szellemű evangélikus lelkész, Kalchbrenner Károly, aki maga is félig művészember, töri meg a

Ifjú Évek 1929/30. VIII. évf. 3. sz.

BARÓTI GÉZA

ŐSZI FÜST

Az orvos elte'te az ezüst szívhallgatót s megtörülte a szemüvegét.

— Mi bajom van? — kérdezte Anna.

Az orvos felhúzta a vállát s kitárta a karját, mint aki nem talált semmit. Valóban semmi gyanús tünet nem bukkant fel Anna testében. Egészséges volt, mint a makk, húsa még kemény, szíve hibátlan s tüdeje tiszta, mint a kristály.

— Sokat van egyedül, — mondta az orvos és megpaskolta hűvös, lilára súrolt orvoskezével Anna karját. — Ilyenkor összel az ilyesmi lehangoló... Tegyen valamit ez ellen. — S itt szemérmesen lesütötte a szemét. Zavartan kezet csókolt és elment.

Anna egy ideig még a heverőn maradt, csak lábát rejtette el a takaró ráncai közt. Addig ült így, míg be nem sötétedett, akkor aztán bekérette a telefont s felhívott egy számot.

— István, — kérdezte izgalommal a hangjában — maga az? Lejöhetne hozzám?... Azonnal... Nem, nincs semmi bajom, csak éppen látni szeretném... Holnap délután?... Jöjjön!...

Azzal letette a kagylót, becsukta a fatáblákat s a széles erkélyajtóra sajátkezűleg bocsátotta rá a nehéz, dübörgő redőnyt. Szobájában csak egy villamosámpolna égett faggyúsárga fénnyel. Egész éjszaka égett s megvilágította az alvó asszony sápadt arcát, amelyben álmában is felrémlett a félelem. Később járt már, amikor felébredt s bevonult a fürdőszobába, szépségének pazar szentélyébe, ahol meghitt, illatos, zöld víz várta és titkos szereinek gyüjteménye.

Délután háromkor, amikor István a kapuhoz ért, már szundított...

*

A villamoscsengő hangja nyilalva szállt a házba s az alvó asszony ágyához ért, mint egy kutató villamostű, amely forró és gyötrelmes érintéssel ha'ol az agykupolába. Riadtan ébredt s bosszankodva arra gondolt, hogy álmában kissé kiverte a verejték. Félelme ebben a könnyű délu'áni szunyókálásban sem lett hűtlen hozzá. A heverő sarkába húzódott s háttal fordult az ablak réseinek, ahonnan sűrű, kék fény lövelt a szobába. Így találta István, akit előző este hívott, utolsó menedékként, amikor az orvos is elment s egyedül maradt félelmével. István a hegyről érkezett s hajában az őszi erdő savas illata bujkált. Magas, feketeképű, érett férfi volt, két halántékán enyhe ezüsttel.

— Mi baj? — kérdezte halkan.

— Nem tudom, — nyöszörgött az asszony, — úgy félek, István. Pedig semmi bajom... Mégis félek...

— Mitől?

Anna felült.

Borostyán szemében a félelem véres fekete villáma lobogott, bőre fagyosan lángolt, mintha jég perzselte volna végig. Tarkójában merev, kitartó fájdalom készülődött, hogy elöntse az egész gerincét. Felemelte a kezét s az ablakra mutatott, a kertre, az egész őszi tájra.

— Mi ez? — kérdezte fuldokolva s köhögött is halkan és illedelmesen, — mi ez a lusta, ördögi fény?... Mi ez a pokoli, kék füst?... Megfulladok tőle...

A férfi mosolygott.

— Semmi, semmi ez, Anna... September van... Jöjjön, megmutatom s nem fél többé... Na, jöjjön.

— Nem... Nem akarom látni!

István mosolyogva megcsóválta a fejét, az ablakhoz lépett, kitárta a fatáblákat s felhúzta az erkélyajtó redőnyét. A kertben néma salviák rázták piros, farsangi csörgőiket a platán körül, amely nagy rézkrajcárokat osztogatott, mint egy részeg koldus, aki mindent elhajigál s egyre soványabban, kopottabban s mezetelenebbül áll a gazdag kertben. Anna is felkelt s óvatosan István mögé lépett. Az az érzése támadt, hogy valaki lapul odakinn s fegyverét célzásra emeli. Vacogott a foga.

— Lát valakit? — súgta Istvánnak.

— Senkit, — nevetett a férfi, — senkit az ég világon. Nem is jár itt senki, maga csak képzelődik. Fáradt lehet, ideges és képzelődik. Az orvos helyében délre küldeném valamerre, ahol egész nap süt még a nap, a tenger meleg és illatos... El kéne utaznia, bár itt senki sincs. Nem is volt...

— Nem, nem, — tiltakozott az asszony, — az éjjel is itt járt, hallottam. Lopakodott s rám lesett. Micsoda közbiztonság ez? Most is itt bujkálhat. Nem érzi, István?

A férfi megfordult. Kemény bazalt volt az arca, haján vékony ezüstpor, szemében hideg, lila láng. A hangja nyugodt volt s kissé száraz, amikor megszólalt:

— Hát igen, — mondta engedelmesen s lehajtotta a fejét.

— Tud róla valamit? — rebegte Anna.

— Keveset. Erre jár ilyenkor, de nem tehetünk ellene.

— A rendőrség?

— A rendőrség sem, senki. Bele kell nyugodni, Anna. Ha egyszer észrevettük, már késő... de nem is érdemes menekülni, semmi értelme. Nem ellenség az s nem is veszélyes. Ártalmatlan.

— Férfi? — kérdezte Anna.

— Az. Ötvenéves lehet, de jól tartja magát. Érzi az illatszerét? Mustból keverik, fák lombjából s ezzel él, mert ad magára. Jól öltözik, barnába, zöldbe s rozsdaszínbe, de van egy felleghajtó köpenye, kék selyemmel. Régimódi viselet... A szeme is kék, a haja vörhenyes, varázsló egyébként.

— Mióta ismeri?

István vállat vont.

— Lehet tizenöt éve. Emlékszik, itt jártam szeptemberben, mint most. Maga hat éve lett özvegy s én magáért jöttem. Meghallgatott s azt mondta, hogy még korán van, majd később... Amikor elmentem, a varázsló a kertben állt s megtanított erre...

— Mire István?...

A férfi körülintett a tájon s a hegyeken, ahol szilvakék füst lengett az ormokon, de tüz nem csillant sehol.

— Arra, — mondta halkan a férfi, — hogy idővel elég ezt a hosszú, enyhe őszt várni, mást nem. A szeptember varázslatát.

Az asszony elfordult, becsengette a szobalányt s teát hozatott. Soká bámulta a borszesz apró lidérceit, míg végre megszólalt:

— Most boldog?

— Semmi bajom. A hegyen élek, ahol hosszú az ősz...

— Maradjon itt, — súgta.

— Nem lehet már, Anna... Akkor kellett volna, tizenöt éve... De jöjjön maga velem, ha van kedve. A hegyre, ahol hosszú az ősz, majdnem mindig ez a szép, sápadt ősz van. Jöjjön...

— Még nem, — kiáltott Anna — még nem! — Súgva hozzátette: — Talán jövőre?

István mosolyogva megcsókolta a kezét s elment. Mire Anna felnézett, már nyoma sem volt a szobában, csak a köd suhant el az ablak alatt, mint a tűnő élet keserű, őszi füstje...

PUSZTA SÁNDOR

KÉT VERS

SIRÁLY

Pár grammnyi teste úgy lebeg
A szélbe, mint egy hópehely,
Fészke talán sose volt,
Vagy ez a vihar verte el.
Hangjába északi zene
Ködök kiértő lelke sír,
Sorsomra, — összerezzenek —
Bizonytalan köröket ír...

Aztán lehull, szűkül az ív,
Élet-halál belefér,
A kor nem bírta egy színét
Megbocsátani, hogy fehér...

AD HORATIUM

Egy korban éltem hallgatag,
Színe volt a vér,
Aranyos méhek költője,
Mi lesz pályabér?

Az ember gyilkol, gyermekek
Nem lesznek aggok,
A költő sír s nem szánják az
Irígy csillagok...

ISTÓK LÁSZLÓ:

A SZÍNEK ÖRÖK KOBZOSA

Benczúr Gyula, a XIX. század festőkrónikása, a ragyogó pompa, a fény, az életöröm szerelmese. Alkotásaiban gondosan elkerülte a véres témákat. Gazdag fantáziájának tárházából mégis kipattant pár ilyen kép.

Első képünk: »Kun László tragédiája«. Azt a jelenetet ábrázolja, amint Árbócz, Törtel és Kemencs kun vezérek »többedmagukkal nehéz sebeket ejtve meggyilkolják a királyt«. Benczúr mesterien érzékelteti, milyen eleven erővel robban bele a gyönyörtől elpuhult csoportba az fergeteges indulat s ennek nyomában szárnyal a rémület. Az érdekes, mozgalmas vázlat színei is mélyen aláfestik a tragédia érzetét. (Alkalmam volt megtekinteni a mester elárvult műtermében, amikor a róla írt életrajzot befejeztem.) Ma is ott függ a benczúrfalvi kastélyban. Markánsan kidomborodik benne a nagy mester komponáló ereje.

Második képünk: »Bőgő-szerenád«, a mestert ábrázolja, aki miintegy elénekli az élet és fantázia színes szüleményeit: képeit, melyek lelkében mintegy látomásszerűen elvonulnak.

Benczúr, a nagy történelmi kompozitőr, mélyenérző ember volt. Képeinek festésénél annyira beleélte magát a témába, hogy szinte maga is résztvett a cselekményben. Több képen magát is megfestette. De, ha nem, akkor legalább is odaálmodta magát. Alázatos szívvel ott állt Vajk keresztelésénél és átérezte, amikor a magyar nemzet vallást kapott. Kéjszomjas szemmel sóvárogva nézte Dubarry incselkedését és győzelemtől ittasulva vonult be Budavárába Petneházy mögött. A pogány érzékiségnek mutatott be áldozatot a »Bacchánsnő« megalkotásánál. Látta Egyiptom végét és résztvett Cleopatra pokoli kínjában. Megborzadt a Szent János főt tartó szépséges »Salome« szerelme ellenére gyilkos kegyetlenségétől. Kiélte érzéseit, mint Nőrabló kentaur, Kakastolvaj, mint nymfát üldöző kéjsóvár, mint mitológiai hős, aki kedvesét a szárnyas Pegazus hátán boldogan öleli magához és visszatér a paradicsomba. A hős büszke diadalérzete vonul át szívén, amikor Andromeda megszabadítását festi. Átérezte Orfeusz és Eurydike fájdalmát. Együtt kacagott a tenger hullámaiban hallal játszó Tryton és Nereydákkal. Vágytól megittasult szemmel nézte ecsetje alatt a tenger habjaiból kikelő Vénusz születését. Volt Vulcán műhelyében emésztő lángok között, sziklát görgető megerőltetésben. Ott verejtékezett a viharos tengeren hánykódó csónakon és váltig biztatta önmagát: Ember küzdj! Mert a gonoszok belecsimpaszkodtak a csónakba és a mélybe akarták húzni.

Bár bajor Lajos brokát-, selyem-, bársonyvilága nyomot hagyott művészetén, a bilincsbevert lángész bíborbafulladásától megmentette a magyar rög érzete: történeti képei. Átérezte Petőfi lobogó forradalmi lelkiségét és Ex-librisén kérdést intézett a bolond és a Szfinksz által a világmindenséghez: Honnan? Hová?... Mert a végtelen idők múlásában mit ér a bíbor, a bársony, az arany? Buja, párolgó iszappá válik, de a lélek, a művészet örök...

*

Hibaigazítás: Mult számunkban az *Ismeretlen Benczúr* c. cikkben, mely a mester művészlelkiségének titkos ajtaját pattantja fel, a csillag alatti utolsó sor helyesen így hangzik: Ezúttal a nagy mester három *lebilincselő tanulmányát* mutatjuk be a női test szépségeiről. *(A szerk.)*

(A képeket a Könyves Kálmán-cég jogosításával közöljük.)

Kun László tragédiája

Bőgőszerenád

Salome

Magyar Ünnep
1944. 16. sz.

Benczúr Gyula
Új Művész 1994/1

BUDAVÁR VISSZAVÉTELE

150 éve született Benczúr Gyula • *Telepy Katalin*

Benczúr Gyula: Budavár visszavétele (részlet), 1896, olaj, vászon, 356×705 cm, Magyar Nemzeti Galéria (Fotó Tahin Gyula)

Ebben az esztendőben múlt századi festészetünk három nagy, meghatározó egyéniségének százötven éves születési évfordulóját ünnepeljük. *Benczúr Gyula, Munkácsy Mihály* és *Mészöly Géza* közül időrendben elsőként, 1844. január 23-án Benczúr látta meg a napvilágot. Így a hármas megemlékezést az ő alakjával indítjuk. 76 évet élt, ebből hat évtizedet festői munkálkodással töltött, műveinek száma meghaladja a több százat. Nincs még egy magyar festő — Munkácsyn kívül —, aki olyan mértékű elismerést élvezett volna, mint ő. Több rangos hazai és külföldi díj, aranyérem tulajdonosa volt, számos díjnyertes művét találjuk szerte Európában. A

világhírű Uffizi Képtár önarcképgyűjteménye számára elkérte arcmását, itthon a Főrendi ház, valamint a Magyar Tudományos Akadémia is tagjainak sorába iktatta. Festőfejedelemként tisztelték a hazai legjobbak között.

Hírnevét gazdag életművével alapozta meg. Rendkívüli munkabírása közismert volt, hibátlan festői tudását haláláig fejlesztette. A magyar művészetben elfoglalt helyét elsősorban történelmi- és arcképfestői munkássága révén tartjuk számon, de egyházi tárgyú festészete, kisebb kompozícióinak sora, aktjai és a pihenésül festett vidám puttójelenetei sem hanyagolhatók el.

Hatalmas életművének eredményeit egy tanulmány keretében lehetetlen méltatni, így ezúttal történelmi festészetének csúcspontját jelentő grandiózus művét, a *Budavár visszavételének* kompozícióját emeljük ki.

Előzményként el kell mondanunk, hogy a kassai neveltetésű ifjú Benczúr 1861-től a müncheni akadémián tanult, majd *Karl von Piloty* tanítványa lett. Piloty az Európa-szerte kedvelt műfaj, a történelmi festészet szaktekintélye volt, így tanítványai is e témakörben jeleskedtek. De míg Németországban a régmúlt, nemegyszer a római történelem jeleneteit ábrázolták, Magyarországon ez a műfaj speciális jelentőségű volt. *Madarász, Than, Székely* művei a szabadságharc bukása után az elnyomatásra figyelmeztették népünket, a múltba vetítve utaltak a bátorság, a hősiesség ábrázolásával a hazaszeretetre. Így az akkori magyar szellemiség hordozói is voltak. Fiatal festőnk első történelmi képei, a *Hunyadi László búcsúja,* a *II. Rákóczi Ferenc szökése,* a *II. Rákóczi Ferenc elfogatása,* de még a *Vajk megkeresztelésének* díjnyertes vázlata is — a lázongó magyarok csoportjával — ebben az eszmekörben fogant.

1869-ben fejezte be tanulmányait Pilotynál, majd 1870-ben itáliai tanulmányútján irányul figyelme a barokk művészet felé. Köztudomású, hogy egész élete során szívesen másolta *Tiziano, Tiepolo, Tintoretto* és *Rubens* műveit. Ezirányú érdeklődését motiválta lelki alkata, pompaszeretete, festői felkészültsége és a festői megfogalmazás biztonsága.

Az *Eötvös József* kultuszminiszter által 1869-ben meghirdetett történelmi pályázat nyertese a *Vajk megkeresztelésével* Benczúr volt. Művét 5 év után fejezte be, miközben a kiegyezés utáni politikai mentalitás átalakult. Így a nagyméretű, pompás alkotáson már hiába keresnők a pályázati képen még fontos szerepet betöltő — a kereszténység felvételét visszautasító — lázadó magyarok csoportját. A főrangú szereplők, III. Ottó és Henrik bajor herceg büszkeséggel szemlélik, mint hajtja fejét keresztvíz alá a magyarok első királya. A ma is ragyogó színekben pompázó képen — bizonyos távolságról szemlélve — az ábrázolás érzékletes anyagszerűsége lenyűgöző. Ha közelebb lépünk, rájövünk, hogy ezt a tapintható materiális hatást apró, szálkás ecsetvonásokkal érte el. E kép kimagasló kvalitásai csupán a *Budavár visszavételének* monumentális értékeihez hasonlíthatók. A műnek, mely ma a Magyar Nemzeti Galériában látható, osztatlan sikere volt, és 1878-ban Párizsban aranyérmet nyert.

Az igazán nagy festői bravúr azonban a *Budavár visszavétele* volt, amely ma is a volt királyi vár aulájában hirdeti alkotójának kiváló festői vonásait. Az előzményekhez tartozik az a tény, hogy a hivatalos szemléletnek száz év előtt is ünnepi megemlékezésekre volt szüksége. Közeledett Budavár visszavételének 200 éves évfordulója. Az ünnep gondolata azonban megkésve foglalkoztatta a közvéleményt. Nagy sietve terveztek a várban látványos diadalmenetet, megrendelték Budapest látképeit *Molnár József, Nádler Róbert, Balló Ede* művészektől, és a főváros 1885-ben megbízást adott Benczúr Gyulának, hogy örökítse meg a vár visszavételét.[1]

A nagyméretű vállalkozás természetesen a következő évre már nem készülhetett el, bár Benczúr azonnal hozzáfogott a nagy lélegzetű mű festői megfogalmazásához. Az első vázlatok egyike a nagy kompozíció színes részleteivel a betléri Andrássy-kastély képtárában talál-

Benczúr Gyula: Budavár visszavétele (vázlat), 1890 k., tus, toll, 421×797 mm (Fotó Mester Tibor)

ható, ahol a fővezér fehér lovát vázolta fel, s a később megvalósított nagy kompozíción — a két ágyútalp részleteinek helyén — itt még női aktokat találunk.[2] Hasonló megfogalmazású az a vázlat is, amely Benczúr unokájának, Ürmössy Benczúr Gábornak ajándékaként került állami tulajdonba.[3]

A rendelkezésre álló forrásokból Benczúr tanulmányozta a kort, igazodva az Akadémia útmutatásaihoz. A megjelenítés tervének többszöri megváltoztatása miatt számtalan probléma merült fel, így a kompozíció megoldását évekig kénytelen érlelgetni. Eddigi történelmi műveit sokkal kevesebb alakkal oldotta meg, itt viszont tömegeket kellett összefogottan megjelenítenie. A korabeli, Európa-szerte művelt történelmi festészet területén elsősorban Pilotynak a fiatal magyarokra tett hatását kell számba venni. A nagy lengyel történelmi festő, *Jan Matejko, Szobieszki János Bécs alatt* című, 1883-ban már elkészült képe tüzetes vizsgálatánál ugyancsak valószínűsíthetjük, hogy Benczúr e kép tanulságait is megfontolta, így például a középtér alakjai, az előtér elesett harcosai és a vitéz a földre hajtott zászlóval motívuma esetében. Míg azonban a lengyel művésznél a kompozíció szinte áttekinthetetlenül túlzsúfolt, addig Benczúr szerkesztése tiszta, világos, a főalakok és csoportok a mondanivaló tökéletes megértetését szolgálják.

A *Budavár visszavétele* az esemény — a kereszténység győzelme a pogányság felett — jelentőségének állít emléket: Benczúr azonban, mint már kezdetben vázlatain is tapasztalhattuk, nem szándékozott csatajelenetet festeni. Az ünneplés hangján emlékezett meg a magyarság számára korszakot nyitó eseményről.

A Gellérthegyen 1686. augusztus 3-án megtartott ünnepi ceremónia után az egykori Déli-kapun át vonul a győztes sereg. Balról a kilátás a Gellérthegyre az égfelület egy részletével világos színfolt az egyébként sötétebbre hangolt, egyenletes fényelosztással megoldott kompozíción. A kép középterében Lotharingiai Károly, a fővezér, fehér lován. Mellette Koháry István, mögötte Max Emanuel bajor választófejedelem, balján Esterházy János gróf, körülöttük Savoyai Jenőn kívül mind magyar nemeseket találunk, így Pálffy János grófot, Csáky Lászlót, Batthyány Ádámot, Vak Bottyánt, Barkóczy Fe-

rencet és Bercsényi Miklóst. Benczúr régi metszetek alapján ábrázolta a csoportot. Felettük magyar, bajor és osztrák zászlók lengenek. A győztes vezérek előtt a legyőzött ellenség holtteste, a halálában is tiszteletet parancsoló Abdurrahman pasa. A kép jobb oldali, aránylag kis részlete a német—osztrák sereg harcosait jeleníti meg. A megrendelők az együttes európai erők diadalát óhajtották kihangsúlyozni, Benczúr azonban kiemelt hangsúlyt adott a magyar hősöknek — a középtérben Petneházy Dávid alakjával, aki láthatóan vérével áldozott a győzelemért, és később sebeibe belehalt, Tüzes Gábor, a barát fanatikus figurájával és az őt körülvevő magyar vitézekkel. Magyar huszár a kép jobb szélén remek skurcban ábrázolt lovas kürtös is, büszke, hetyke tartással üli meg a lovát.

A nagy kompozíció kivitelezését 1893-ban kezdte el Benczúr, melyet a leendő pesti városháza részére a millenniumi kiállításra kellett befejeznie. A hatalmas mű valóban el is készült, és a nagy kiállítási seregszemle egyik látványossága volt 1896-ban a Műcsarnokban.[4] A millenniumi évek lelkesedése és életöröme sugárzik az ábrázolásból. A korabeli bírálók a szemkápráztató színskálát dicsérik, később pedig Genthon István tárgyilagos kritikájában a kompozíciót emelte ki, mivel azt szerinte akkor Európában más festő nem lett volna képes ilyen sikeresen megoldani.[5] Az alkotás elismeréseként a mestert Munkácsy Mihállyal és *Lotz Károly*al együtt a millenniumi kiállításon a Szent István Rend kiskeresztjével is kitüntették.

Az évek folyamán a kutatómunka szépszámú tanulmányt, vázlatot hozott napvilágra a *Budavár visszavételéről*. Közülük jelentősebbek: a *Török rab*, az *Elesett katona*, a *Lotharingiai Károly*, az *Abdi pasa*.[6] Életművében a *Budavár visszavétele* kiemelt jelentőségű, és bár a későbbiekben számos egyéb megrendelése mellett a gigantikus történelmi tabló — a *Millenniumi hódolat* — elkészítését is teljesítette, továbbá a királyi vár átépítésénél kialakított Hunyadi-terem számára festett 8 vázlatból 2 nagyméretű, Mátyás király életéből vett jelenetet is megfestett, azonban ezek egyike sem haladja már meg a *Budavár visszavételé*nek festői eredményeit.

A századfordulón művészetének addigi egyöntetűen kedvező megítélése a természetelvű törekvések előretörésével mérséklődött. Szemére vetették, hogy állandósult festői szemléletén nem változtatott. Az őt faggató *Fülep Lajos*nak így válaszolt: „Miért akarják, hogy plein airt fessen az ember, ha nem felel meg a természetének? Nekem nem felel meg, ezért nem csinálom".[7] A kísérle-

Benczúr Gyula: Olvasó nő (Fotó Schiller Alfréd)

tezésre a nagyarányú megrendelések miatt sem volt lehetősége. Jó érzékkel mérte fel, hogy az ő erősségét a kompozíciós megoldások jelentik, de alkatától is távol állt az új irányzatok követése. Dolgozott tovább, és hogy mennyire nem volt az új utakat követő festők ellensége, mutatja, hogy a Mesteriskola élén több mint három évtizeden át tanítványainak mindenkor szabad kezet biztosított. Példa erre *Kernstok Károly, Fényes Adolf, Koszta József* és *Pór Bertalan* működése. A személye iránti megbecsülés a későbbiekben is töretlen, segítőkészsége, szerénysége köztudott volt, mások festészetének megítélésében igazságos és nagyvonalú.

1944-ben, a Benczúr-emlékkiállítás katalógusának előszavában Wlassich Gyula államtitkár tárgyilagos, megfontolt mérlegelés után az őt megillető piedesztálra helyezte. Az utána következő idők ellenérzéseket keltő minősítései festői eredményeit inkább elhallgatták. Az 1956-os forradalom utáni időszakban azután enyhült az eddig csupán „a felső tízezer festője"-ként emlegetett mester műveinek megítélése. 1958-ban, az újonnan kialakított Magyar Nemzeti Galériában, a volt Curia palotájában megrendezésre kerülhetett Benczúr Gyula emlékkiállítása.[8] Az akkor még fellelhető műveiből 250 festményt és grafikát láthatott a közönség. Frenetikus sikere volt. Az évforduló most figyelmeztet bennünket arra, hogy a magyar festészet legnagyobbjai között számon tartott mester életművét hozzá méltó megbecsüléssel értékeljük.

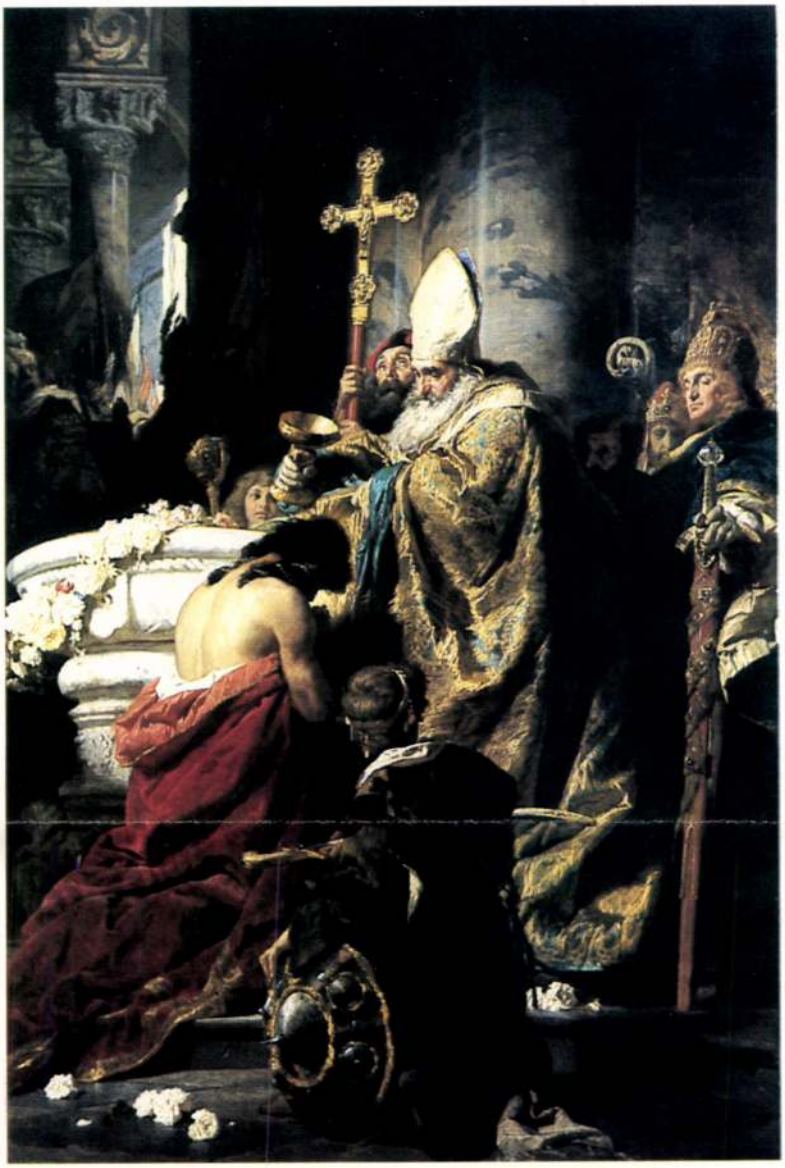

Benczúr Gyula: Vajk megkeresztelése, Magyar Nemzeti Galéria (Fotó Tahin Gyula)

JEGYZETEK

1. Vasárnapi Újság, 1885, 569 lap.
2. Vázlat a Budavár visszavételéhez, olaj, vászon, 158×97 cm. Jjl. Benczúr Gyula. Betlér, Andrássy-kastély képtára
3. Vázlat a Budavár visszavételéhez, tus, szépia, Magyar Nemzeti Galéria Grafikai Osztály
4. Budavár visszavétele. 1896, olaj, vászon, 356×705 cm, Jbl. Benczúr Gyula, Magyar Nemzeti Galéria
5. Lektori vélemény Telepy Katalin: Benczúr című könyvéről. Corvina, 1970.
6. Elesett katona, ceruza, papír, 29,4×31,3 cm, Magyar Nemzeti Galéria
   Török rab, tus, papír, 46.3×29 cm, Ifj. Benczúr Gyula hagyatéka
   Lotharingiai Károly, tus, papír, 46×54,5 cm, Kiscelli Múzeum
   Abdurrahman pasa, toll, tus, papír, 26,5×34,5 cm, Kiscelli Múzeum
7. Fülep Lajos: Látogatás Benczúr Gyula műtermében. Modern Művészet, 1905. 70 lap.
8. Telepy Katalin: Benczúr Gyula emlékkiállításának katalógusa. Budapest, Magyar Nemzeti Galéria, 1958. 1—39 lap, 25 kép.

□

„A MŰVÉSZET ÚTVESZTŐJE"

Benczúr a kritika tükrében

„Benczúr képe: XVI. Lajos és családja... Festője a műkedvelők két nagy és ellentétes táborának egyszerre tudott eleget tenni — bizonyos fokig. Kielégítette azokat, kik a festményben mindenekelőtt a tartalmat, a vezérgondolatot, az eszmét kutatják... Az érdeklődők másik tábora nem tekinti a tartalmat, csak az érzékítés módját, a festői jelentkezést. Nekik mindegy, akár fekete retket, akár vértanút ábrázol a kép, csak jól legyen festve, élethíven, megragadólag, káprázтató színekben, epesztő ügyességgel. Ezeket még jobban kielégítheté Benczúr festménye."
(Keleti Gusztáv: Tárlati szemle. Budapesti Szemle, 1873.)

„Benczúr Gyula XV. Lajos Du Barry grófnő boudoirjában című festménye nem egyéb színpadias hatásvadászatnál. Ha Munkácsyt színei egyhangúsága miatt róják meg, ugyancsak nem róhatják meg ezért Benczúrt, ki a mindenség összes színeit képes lenne alakjaira kenni, csakhogy azok mentül jobban csillogjanak és káprázтassanak... Vastag, nyers, durva érzékiség az igazi költészet egyetlen sugara nélkül; színekbe öltöztetett semmi gondolat s a szemérmetlenség oly vigyorgása, melytől az embernek a háta borsódzik."
(A képkiállításon. Fővárosi Lapok, 1875.)

„Az akadémia mindig konzervatív és ezenfelül kozmopolita. Idegen gondolatvilág, idegen fölfogás, idegenből átvett formák, idegen mesterek tanítása — hogy lehetne ez magyar? Ha Benczúr Kaczot szül, akkor mint jó fiúban, még mindig megvan benne a nagypapa: Piloty. Amilyen embereket csak adott eddig művészetünknek az akadémia, az egy se volt magyar... Mondják, ezek a képek hazafiságot ébresztenek. Én még nem tapasztaltam. A művészetnek meg különben sem ez a célja."
(Fülep Lajos: A művészet útvesztője. Agrár album, 1904.)

„Mert Benczúr Gyulának nem az a bűne, hogy harminc évig fest egy képet, és Rippl-Rónainak az még nem érdeme, hogy egy ülésre festi a maga dolgait. A különbség köztük inkább az, hogy Benczúr Gyula mesterember, Rippl-Rónai azonban művész..."
(Fülep Lajos: Rippl-Rónai József. Magyar Szemle, 1906.)

„Mentül inkább elmélyedünk ebbe az óriási festménybe, annál világosabbá válik nekünk, mily nagy távolság választja el a mai művészetet Benczúr Gyuláétól. Ez az a festés, amelyet realisztikusnak mondottak akkor, amidőn Piloty, Liezen-Mayer és Makart még élt... Itt vannak ennek az iskolának hatalmas csendéletrészletei: a lobogó zászlók, a dokumentáris öltözékek és fegyverek. Itt a bársony, atlasz, selyem, brokát, prém, az ötvösművek cloissonnéja, a türkizek és rubinok ragyogása, a kézzelfogható csizmák, húsok, darutollak. És ünnep van, amelynek örömét a szertartásmester szabályozta. Tény-festészet, anyagfestészet, dokumentum-festészet vagy sokféle egyéb jelzővel ékesíthető festészet ez, csak azt nem mondhatjuk, hogy tisztán és kizárólag festészet."
(Lyka Károly: Benczúr képe a Műcsarnokban. [Az ezredéves hódolat], Új Idők, 1909.)

„A magyar művészet, a múlttalan magyar művészet tehát olyan szerencsétlen viszonyok közé kergetőzött, hogy amikor kultúrájának lettek volna mozgatói, nem volt képes felhasználni az erejüket. Piloty-hatás szállt itt egész akadémiai tanításunkra, nagy festőkké válhattak a Benczúr Gyulák, sarokba húzódott Székely Bertalan, tekintélyes helyet tudtak például maguknak csinálni harmadrendű forradalmárkodásukkal a szolnokiak, ami mind csak azt bizonyítja, hogy nem volt alapos, nem volt művészeti kultúra..."
(Bölöni György: Művészet és kultúra. Aurora, 1911.)

„Andrássy mint ünnepi szónok, többféle módon rápirított a jubileumi délelőtt vékony invenciójú rendezőire. Először azzal, hogy nem mondott afféle díszbeszédet, amolyan jólcsengő szónoki művet... szeretetteljes elfogulatlansággal értékelte Benczúrt, megjelölte helyét az egyetemes művészetben; néhány rendkívül markáns és bámulatos hozzáértésre való mondatban mintegy vázát adta egy könyvnek... egészen megrovás gyanánt hangzott, midőn Andrássy, beszéde befejezéseül szinte himnuszt zengett a művészi szabadságról; s miután megállapította Benczúrról, hogy alig tűri meg azokat a művészi alkotásokat, melyek eltérnek az általa becsült iránytól: igazi arisztokrata elfogulatlansággal jelentette ki, hogy ilyen egyoldalúság pedig tőle távol van, hogy szívesen ünnepli Benczúrt, de nem hajlandó iskolája mellett állást foglalni. »A művész teljes függetlensége, a művészet teljes szabadsága olyan szent előjoga az emberi lelkiismeretnek, melynek megsértése a művészet ellen elkövetett főbenjáró bűn.«"
(Lengyel Géza: Andrássy és Benczúr. Nyugat, 1914.)

„A Piloty-iskola anyagelvű realizmusa sem tudta megakadályozni, hogy Benczúr ebben a képben [Hunyadi László búcsúja] mesteri formát ne adjon egy jellegzetes magyar hangulatkomplexum történelmi emlékeken túl is eleven ere-

Benczúr Gyula: II. Rákóczi Ferenc elfogatása, 1869, olaj, vászon

jének. A főalakra boruló harcosok nemcsak taglejtésükkel és arckifejezésükkel, de tisztán térbeli csoportosulásukkal is éreztetik a képélmény egyik lényeges emberi összetevőjét: a bánkódó hűség, féltő tartóztatás férfias melankóliáját... Távolról sincs szándékomban akár erről az annyi tespedést kendőző romantikáról általában, akár Benczúrról különösképp mint »nemzeti kincsünkről« áradozni. Csupán arra kívánok Hunyadi László búcsújával kapcsolatban rámutatni, hogy ennek a kompozíciónak mindenesetre rokonszenves, tiszta hangulata és egyszerű festőisége azért tudott többé válni puszta történelmi illusztrációnál, mert az élmény, melyet objektivál, emberi és művészi tekintetben egyaránt centrálisan és tipikusan magyar."

(Kállai Ernő: Új magyar piktúra. 1925.)

„Az akadémizmus ebben az utolsó, dekadens fázisában elhajítja a művészieskedés álszakállát és a fotográfusokat megszégyenítő pedantériával lát hozzá megbízásainak elintézéséhez... Benczúrnak nincsenek oly problémái, melyek a művészet nagy összefüggéseit érintenék, nincsenek élményei, melyek testet ölteni kívánkoznak, csak az imitáció mibenléte, foka és sikere ad neki gondokat. Egy lépés még és túljutottunk a művészet birodalmán."

(Genthon István: Az új magyar festőművészet története. 1935.)

„...Benczúrt egyszersmindenkorra példának lehet odaállítani művészfiatalságunk elé, hogy kövessék őt a művészet felmagasztalásában... Nem volt kávéházi piktor, nem hordott méteres karimájú kalapokat, nagy csokornyakkendőket, megmaradt magyar úrnak... Művészi nagysága lépést tartott emberi nagyságával... művészete túlélte a támadókat és túlélte azokat, akiknek érdekében támadták. Az utána jövő generáció nyomába sem tudott lépni sem tudásban, sem nagyvonalúságban. És bármennyit írtak és beszéltek is a párizsi imitátorok érdekében, s bármennyire igyekeztek is úgy feltüntetni a dolgot, mintha a magyar művészet Nagybányával kezdődnék, annak a korszaknak felemelő és szuggesztív hatása alól, amelyhez Benczúr művészete is tartozott, s azoknak a szépségeknek a varázsától, amelyeket ő teremtett meg számunkra, ez a nemzet soha nem fog eltántorodni, és biztosak vagyunk benne, hogy eljön a korszak, amikor nagyjaink művészete ismét iránymutató lesz."

(Kampis János: A „festő-Jókai". Magyarság, 1944.)

„A múlt században kezdődik ez az áthidalhatatlan ellentét az iskolák között. Újra és újra ismételni kell, nem arról van itt szó, hogy „bár csodállak, ámde nem szeretlek", hanem a teljes negációról. Benczúr majdnem egy évben születik Cézanne-nal s van-e könnyebb dolog, mint elképzelni, hogy mi lett volna kölcsönösen egymásról a véleményük, ha történetesen ismerik egymás munkáit. A teljes tagadásról, a teljes el nem ismerésről van itt szó, mintha nem is egyfajta mesterséget üznének... A szellem kvalitása s a formálás ereje teszi a művészt. Benczúrnál az elsővel volt baj..."

(Bernáth Aurél: A százéves Benczúr. Magyar Nemzet, 1944.)

„A művészeti fronton századunk elején a kezdet látszólag igen kecsegtető volt. De visszapillantva megriadunk a káosztól. Gondoljuk meg: Benczúr — és a párizsi Benczúrok — egyidőben él Picassóval. Rubensi bujaságot mímelő fényes rózsaszín aktok és mértani egyenesek hálójában irizáló tárgytalan színfoltok: két egyidejű kép, Benczúr és Picasso! Kell-e megdöbbentőbb jele annak, hogy a szellemi egység felbomlása tökéletes?"

(Rabinovszky Máriusz: Művészet és válság. 1945.)

„... a szocialista építés képzőművészete a közérthetőség határain belül kritikailag átértékelve felhasználja az eddigi eredményeket... Petőfink nincs képzőművészetünkben. Munkácsy bármily nagy is, mégsem Petőfi. Munkácsyt megközelítő mesterünk van több is, Szinyei Mersét is feltétlenül el kell fogadnunk, de kritikával. Mint ahogy Benczúrt is el kell fogadnunk. Benczúrtól természetesen nem eszmei magatartást, hanem a ragyogó megjelenítést kell átvenni. Eszmei magatartásra, harcos kiállásra példaképül ott van Derkovits, akitől viszont a megjelenítésre vonatkozóan csak alapos kritikával vehetünk át valamit."

(Ék Sándor: A képzőművészet mai helyzete és feladatai hazánkban. 1951.)

(Tímár Árpád összeállítása)

□

Hommage à MATEJKO

Matits Ferenc

Kereken száz évvel ezelőtt, ötvenöt éves korában, szülővárosában, Krakkóban hunyt el Jan Matejko, a XIX. századi lengyel festészet egyik legismertebb alakja. Az évforduló alkalmából Varsóban és Krakkóban kiállításokkal emlékeztek meg a művész munkásságáról. Szinte lehetetlen vállalkozás lett volna Matejko 246 festményét — melyek között 11 hatalmas méretű található — egyetlen kiállításon bemutatni, ezért döntöttek a rendezők úgy, hogy két nagy, egymást kiegészítő tárlattal tisztelegnek a művész emléke előtt, és ehhez kisebb lélegzetű Matejko-bemutatók is csatlakoznak. A varsói Nemzeti Múzeumban *Dr. Ewa Micke-Broniarek* rendezésében 1993. augusztus 23. és október 3. között volt látható az első Matejko-emlékkiállítás, míg az 1993. november 1-jétől 1994. január 31-ig nyitva tartó második életműáttekintés *Dr. Zofia Golubiew* irányításával a krakkói Nemzeti Múzeum Képtárában valósult meg.

A varsói Nemzeti Múzeum XIX. századi állandó kiállításán 11 Matejko-festmény függ, így többek között a *Skarga prédikációja,* a *Stanczyk,* a *Zsigmond-harang,* a *Kosciuszko Raclawice mellett* és a *Grünwaldi csata* című alkotások. A varsói Királyi Palotában a művész néhány nagyméretű festménye — *Az 1791. május 3-i alkotmány, Rejtan a varsói szejmen, Báthori Pszkov előtt* — tekinthető meg. A krakkói Matejko-házban a művész diplomáit, kitüntetéseit, történelmi ruhagyűjteményét és személyes használati tárgyait mutatják be a centenáriumi ünnepségek keretében. Az évforduló alkalmából rendezett kiállításokhoz egy szerzői munkaközösség, *Dr. Krystyna Sroczynska* vezetésével, szöveg- és képkötetet tartalmazó igényes kiadványt készített.

A varsói emlékkiállítást a Jerozolimskie sugárúti épület két egymás fölött elhelyezkedő termében rendezték meg. A kiállítás nyitányaként egy festőállványon a *Zsigmond Ágost halála* című kép szerepelt, melynek enteriörrészlete a művész egykori használati és berendezési tárgyaiból állt. A festmény környezetében feltűntek a képen ábrázolt tárgyak — így többek között gyertyatartó, kancsó, gamba, régi fegyverek, szék és egy nőalakot ábrázoló festmény —, melyek segítségével sikerrel rekonstruálták a festett szobabelsőt. A tárlat záróakkordjaként pedig a festő műtermének részletébe nyerhettünk bepillantást. A szőnyegek, a fegyverek, az állványon lévő befejezetlen festmény, a régi ruhák, a fogason lógó kalap, a sétapálca, a festőpaletta és az ecsetek, mind a művész hagyatékának őrzőhelyéről, a krakkói Matejko-ház gyűjteményéből kerültek bemutatásra.

Isadora Duncan, a világhirü táncosnő, párisi növendékeivel

a nevezetes arcképet. Színesen is, más kiadásban pedig finom heliogravürben. Mi a kiadók szivességéből kicsinyítve közöljük e pompás művet. Mert a Könyves Kálmán mindkét hasonmása csaknem egy-egy négyzet-méter.

Miután e hasonmások magának Benczúrnak személyes felügyelete mellett készültek, tökéletesen visszatükrözik az eredetinek minden szépségét. Épp most, e történeti nevezetességü márciusi napokban kapja meg a magyar közönség a maga igazi Petőfijét. Bizonyára hálás lesz érte.

KÖNYVESHÁZ

Új csapáson. Egyike a legsajátságosabb könyveknek az, amelyet Lázár Béla irt most. Regény a művészéletből, de mi talán inkább azt mondanók: a modern képirás regénye. Mert a láthatatlan főhős itt tulajdonképpen maga a festészet. Jelleme, hogy él, munkára feszül, alakul. Tragédiája, hogy széjjeltépi holnap azt, amit szőtt, hogy puszta babona néki ma az, amit tegnap még hitvallásnak érzett. Szemünk előtt pereg le ebben a regényben ez az érdekfeszitő kinematogramm. Már az első oldalakon szemlélői vagyunk egy harakirinek: a régi akadémikus képirással szemben heves nyomatékkal támad föl a naturalizmus. Ezt a korszakot Bastien-Lepage neve jellemzi. Kortársai vagyunk e küzdelemnek s láttuk, mi lett belőle: a képirás sietett túlesni ezen az állomáson. Megölte a plein-air, az impresszionizmus tőrével. Pirosló arccal és piros zászlókkal rontott neki régi kedvencének. Úgy látszott sokaknak, akik a jelenségeknek csupán a felszinét tekintik, hogy bekövetkezett a képirás betetőzése. De az nyugtalan vággyal ront tovább előre. Egy-kettőre itt az idő, amidőn máglyára vettetik az impresszionizmus is. S jön helyébe egy összefoglaló, stilizáló képirás. Egy faja a festésnek, amelynek most már új vágyai támadnak, alapjában különbözők a régi irányoktól. A regénynek itt vége szakad, mert megérkeztünk a mához, 1909-hez. Aki figyelmes nézője a képirás változatainak, szinte megjövendölhetné, hogy mi fog még ezután következni. De ez már nem tartozik ebbe a keretbe.

Nem mindenki fogja megérteni az érdekességet, ami a modern festészet ez árapályából kiárad. Minket a könyvnek ez a rejtett, igazi tartalma kötött le leginkább. S hisszük, hogy aki nem egészen idegenül áll képirásunkkal szemben, sok dolgot jobban meg fog érteni belőle, mint ha műtörténeteket forgatna. Mások talán inkább a regény librettójával törődnek majd. Mennyi festő! Mennyi műhely-titok! Lázár, aki Münchenben is, Párisban is együtt élt a modern magyar művészek egész sorával, változtatott nevek alatt, szinte memoire-szerűen állitja elénk e sok művészt. E művészek valósággal hordozói, tükörlapjai a képirás irányai változásának. Nem annyira az érdekel minket bennük, ami emberi, hanem inkább, ami tisztán festői. Ráismerünk barátainkra, sőt apró-cseprő botlásaikra is, kapunk eseményekről képet, amelyeknek mi is közvetlen szemlélői voltunk. Mégis inkább magának a művészet formaváltozásainak regénye köt le minket s nem az ő életük kis regénye. A mi szempontunkból ez előnye a könyvnek. Mert a Sándorffyaknál, a Robel-Révieknél sokkalta hatalmasabb hős maga a festészet. Igaz, hogy így szinte szimbólummá válik. De hisz mga a festés is a „nagy szimbólumok kereséséig" fejlődik ebben a könyvben.

A kísérlet újszerü és merész. Sokakra nézve hasznos is, tanulságos is lesz.

Bergengócia csillaga. *Gara* Illés, akinek Garas álnév alatt már megjelent egy szépsikerü novellás kötete, most nyolc újabb elbeszélését adja ki új könyvében. Csupa érdekes, legtöbbnyire bizarr történetek ezek a novellák. Szinte boszorkányosan ötletesek és a cinizmus alá mindenkor emberi mélységek vannak elrejtve. Éppen azért cinizmusa legtöbbnyire maró szatira. Érdekes meséi vannak, a színei is sokszor újszerüek, kesernyés, gúnyos hangja mindenkor friss és e sok jó írói kvalitás mellett sem teszi az igazi író benyomását reánk, hanem inkább az ügyes tollu, ötletes amatőrét. Ennek oka pedig a technika hiánya: a rutin hiánya, az írói készség hiánya. Igaz ugyan, hogy ez alárendelt kellék, de föltétlen szüksége van reá nemcsak a versírónak, de a novellistának is. A technika keret, de szükséges, hogy az igazi művészi értékü kép benyomását ne rontsa a gyári, silány kontármunka. Pedig a történetei, az életbölcsessége, világnézete, jó szatirikus vénája mind olyan értékes tulajdonság, amelyek igazi művészi értékü alkotásokra jogositanák. Az emberismerete különösen meglepő. Szereti olykor állatokba stilizálni az emberi fonákságokat és itt fölényes, maró gúnyja különösen erős, amely azonban sohasem bántó, mert mindig kellemesem enyhíti a humor derüje. Kellemes olvasmány ez a könyv, amely följogosít arra, hogy sokat várjunk a szerzőjétől. Hogy ezt be is tudja-e majd váltani, az jóformán csak azon mulik, hogy formaérzékében tud-e még fejlődni. A könyv Singer és Wolfner kiadásában jelent meg. Ára 2 korona 50 fillér.

A vetélytársak. Izig-vérig szerelmi regény, annak minden erényével, de a szerelmi regények édeskés és unalmas volta nélkül. Nem érzelgős, de erőteljes és férfias. Amellett a szerelmi történet hátteréül ott van a vidéki élet aprólékos megfigyeléseken alakuló rajza, amely, tekintve a nemzetiségi vidéket, ahol a regény menete megindult, még fokozza az érdeklődést. A katonaélet intimitásaiba is belépillantást enged ez a könyv, de minden fontoskodó merevség nélkül, az élet lüktető közvetlenségével. A szebeni garnizon németajku tisztjei és önkéntesei között gyönyörü magyarságával egy fiatal lófő-székely önkéntes alakja emelkedik ki, fejjel mindenki fölött. Az ő szerelmi története ez a könyv és a tábornok leányáé, aki belészeret a fiúba, de családi okok miatt nem lehet az övé. A boldogsághoz csak nehezen és véres áldozatok után juthatnak. Ez pedig egy párbaj, amelyből a vetélytárs halálos sebbel kerül ki. Egyáltalán, a halál folyton ott lebeg a szerelmesek fölött és a tá-

Déryné emléktárgyai

„Déryné ifiasszony"-nak köztudomás szerint eddigelé csak egyetlenegy arcképe volt ismeretes: az, amely Mátrai Gábor acélmetszetében előbb a *Honművészben* jelent meg s *Naplóinak* Bayer-féle kiadásában is feltalálható. Ez őt az *Alpesi rózsá*-nak *Liszti* szerepében mutatja be. Ennek eredeti festménye, mely a java fiatal korában levő művésznőt csigákba göndörített fürtökkel, a mellén összetett kezekkel, pufnis ujju, csipkés, dekolletált, kékszínü ruhában ábrázolja, annak idején az ágya fölött függött. Halála után hová tünt el: nem tudható.

A művésznőnek az ismerősök állítása szerint több arcképe volt. Többnyire olajfestmények. Volt közöttük fotográfia is. Csáky Tivadar gróf is lefesttette a negyvenes években. Valamennyi elkallódott vagy lappang.

Egyet nemrégiben sikerült föltalálnom a Déry-rokonságnál.

A képet — amely még eddig sehol sem volt reprodukálva — lapunk hasábjain ezennel bemutatjuk. Ez egy 19 cm. hosszu, 16 cm. széles bádoglemezen levő olajfestmény, barnapiros fakeretben. Művészi kivitelü munka, ismeretlen festőtől. Az előre haladott korban levő művésznő itt fehér főkötő felett fekete fejdíszt és sötét ruhát visel. Öltözéke ezen is színpadi jelmeznek látszik. Alkalmasint már az állandó miskolci tartózkodása alatt, tehát a „forró deszkák"-ról történt visszavonulása után készült ez a képmása, melyet eléggé sikerültnek és élethűnek mondanak azok, akik Dérynét ismerték.

Déryné eddig ismeretlen arcképe

Az értékes kis kép Barkassy Terézia urnő tulajdonában van, ki előbb Déry Sándornak, Déry István unokaöccsének, utóbb Szánthó Albert rákoscsabai földbirtokosnak volt a neje, jelenleg özvegye. Déryné Széppataki Róza ezt a képet, valamint a férje Déry István számára sajátkezüleg selyemmel himzett házi sapkát, őmaga ajándékozta az 1860-as években Déry Sándornak. (A sapkát a Borsod-Miskolci Muzeum számára szereztem meg.)

Dérynének nagyon kevés emléktárgya maradt. Az egykor istenitett művésznő — mint tudjuk — nagy elhagyatottságban élte le utolsó napjait Miskolcon, hol előbb a mai Kun József-utca 31., utóbb pedig az 1872. évi szept. 29-én bekövetkezett haláláig a most Hunyadi-utca 58. sz. alatti házban lakott. Késői öregségében — a csekély anyagi támasz mellett — már csak ugy tudta magát fenntartani, hogy drága bútorait és emléktárgyait potom áron eladogatta vagy a támogatások viszonzásául elajándékozta. Négy darab relikviája, a volt háziasszonya: Balajthy Józsefné Muraközy Borbála révén birtokomba került. Emléktárgyaiból több ez idő szerint — a fentebb említetteken és a Rozsnyay Kálmánnál levő pár darab apróságon kívül — tudtommal nem ismeretes. E négy tárgy a következő: egy aranyozott, zománcos, piros pohár, két virágos fehér porcellántányér a régi bécsi gyár (Alt-Wien) jegyével. E tányérokat Balajthyné magánközlése szerint a mult század 30-as éveiben Kolozsvártt kapta Déryné az erdélyi mágnásoktól, kik azon alkalommal az egész színpadot konyhafölszereléssel díszitették ki — ajándékképpen a művésznő számára. A negyedik tárgy egy díszes művü kis cseresznyefa játékasztal, melyen a régi jó időkben sokszor kártyázgatott Déryné művésztársaival. Tea-asztalnak is használta. Később pedig — mint Balajthyné állítja — ezen a haláláig megőrzött asztalkán irogatta Naplóit, melyek a magyar memoire-irodalom gyöngyei maradnak minden időben.

A pohár és az asztal fotográfiáját szintén bemutatjuk olvasóinknak.

Az aranyozott, piros kis virágpohárról, melyet Déryné később ivópohárnak is használt, a következő érdekes kis történetet olvassuk a *Naplójából* (I. k. 316. lap) az 1815 körül Miskolcon való tartózkodása idejéből:

„Szokásom volt mindig, akárhol laktam, ablakomat egész nap nyitva tartani; szerettem a friss levegőt, s minthogy szép válogatott virágcsomagokat kaptam, egy pohárral ablakomba tettem. Sokszor le szoktam menni szép meleg estéken a Színvapatakba lábamat áztatni. Sűrű fűzfával volt bekerítve a Színva széle s engem nem lehetett látni, bár nem messze folyt le a Színva ablakom előtt. Egyszer csak látom, hogy az ablakom előtt egy sereg leány csoportozik, szörnyü óvatosan és halkan mozogva, de nem vettem észre, hogy mit mívelnek ott. Eszem ágában sem volt, hogy rablás történnék. Már végtére szerettem volna, hogy oszoljanak, óhajtottam a szobámba jutni. Végre egy férfi is hozzájuk sompolyog s mondja halkan: „Jertek, mert majd észrevesz." Gondolám magamban, már megtörtént. Végre elmentek s én szobámba sieték. Mindjárt ablakomhoz mentem, hogy becsukjam, hát az én poharam a virágcsomaggal együtt eltünt és egy szép, aranyos, piros pohárban válogatott, pompás virágok díszlettek előmbe. No, gondolám, az ilyen rablást szeretem."

Ez az a pohár, melynek képmása itt látható.

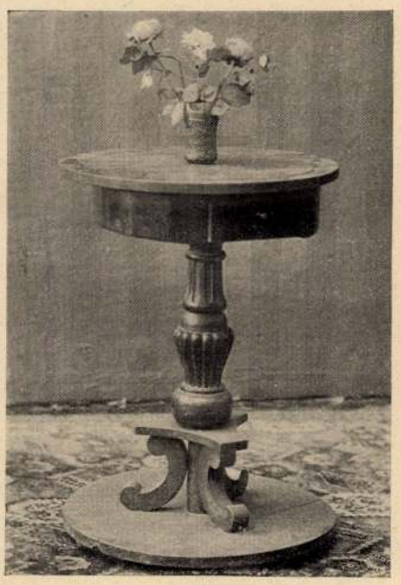

Déryné asztalkája

Miskolcon való régebbi tartózkodása idejéből sok érdekes dolgot följegyzett a művésznő. Leirja a Koronán, csizmadiaszínben lefolyt szerepléseit.

Kedves sorokat szentelt Erős József, Miskolczy György főszolgabiráknak, Szrógh, Ragályi táblabiráknak, az akkori „színésztársaságot rendező komité" tagjainak.

A művésznő vándorlása véget ért. A hangos „forró deszkák"-at fölváltották a sir néma, hideg deszkái. S akire az életben özönével hullottak a rózsák, halóporaiban már koszorútlanul pihen a miskolci Szent-Anna-temető nyirkos rögei közt. Egy vadgalamb siratja meg néha a közeli akáclombon.

Féltő kegyelettel őrzött íróasztalán ma is ott áll az aranyos, piros pohár. Benne pompázik a szegfü, rózsa. Mintha csak a Déryné kis keze ápolgatná . . .

Miskolczi Simon János.

Benczúr Petőfije

Egy régi daguerrotipia ezüstlapján maradt ránk Petőfi Sándor egyetlen hiteles és hü arcképe.

Minden más rajzolt vagy festett arckép többé-kevésbbé átalakitva, idealizálva, kigondolt beállításban mutatja nekünk a halhatatlan költőt.

Annak a kis ezüst-fotografiának alapján festette meg Petőfi arcképét arcképfestőink egyik leghíresebbike, Benczúr Gyula. E mű a Petőfi-Ház számára készült s ott marad örök letétben. Olyannak mutatja Petőfit, amilyen tényleg volt. Csupa élet. S főképp ebben tér el minden más Petőfi-arcképtől.

Ugyanabban az életnagyságban, amelyben Benczúr a képét festette, reprodukálta a Könyves Kálmán műkiadó-társaság ezt

Uj Idők 1909. XV. 11. sz.

kaptunk volna annyi pénzt érte, mint amennyit barátaink az utolsó hónapokban küldtek.

— Belgrádot látná csak, ezredes úr. Hadi tábor! Első és második korosztály fegyver alatt és azután az önkéntesek; kozákok magas papasakucsmáikkal, vannak úgy három-négyszázan; garibaldiánusok és — bármennyit is dementálják, a saját szemeimmel láttam őket — kétezer bolgár! A lelke az önkénteseknek a trónörökös, ahol csak mutatkozik, éljenezi a tömeg. Csak időnk maradjon még, időnk!

Ekkor lehajtott lovon egy lovas érkezett Valjevoból. A meredek hegyoldal alján leugrott lováról.

— Mi az, ami olyan fontos? — kiáltá oda neki az ezredes.

— Uram, mindennek vége! A trónörökös ma leköszönt és elhagyta az országot!

A megdöbbenés, a kétségbeesés, az elkeseredés kifejezése ült az arcokra.

— Milanovics, a gazember! Novakovics, az áruló! Szégyen, gyalázat! El vagyunk árulva, el vagyunk adva, mi is, országunk is. Ezredes úr, rendelje el, hogy a harmadik korosztály azonnal maradjon fegyver alatt! El innen Belgrádba! Lázadás! Bitófára a hazaárulókkal! — kiabáltak és dühöngtek. Követelték, hogy szüntessék be azonnal a munkálatokat és haladéktalanul vonuljanak a főváros ellen. Csak egy ember őrizte meg hidegvérét és józan eszét: az ezredes.

— Uraim, nem értem önöket! Mit változtat az a dolgon, ha egy heveskedő fiatalemberünkkel több van vagy kevesebb? Akár marad György herceg, akár megy, mi — a hadi párt — nem mondunk le követeléseinkről. Amit az imént mindnyájan kívántak: időt, azt nyertünk most! Mert annyi bizonyos, hogy ellenfelünknek sohasem fognak annyira kedvezni a viszonyok, mint éppen most! A holnap reánk nézve kedvezőbb, mint a ma és ha valami új fogással sikerül nekünk a döntésnek csak még egy hónapra való elhalasztását elérnünk, csak nyerhetünk vele. Békéről szó sem lehet, ha holnap a zöld asztalnál meg is kötik. Azért nyugalom, uraim, és hidegvér! Mindenki a helyére! Tovább dolgozunk!

Sirföliratok

Rafael

Hány tüzijáték szállt egekbe,
Kérkedve, zúgva, sisteregve,
Legyűrni az estcsillagot —
Mind szertefoszlott, mint a pára,
Füst, por, hamú maradt utána:
Az estcsillag most is ragyog!

Franklin

Nem égett benned szenvedély,
Álmoknak tért nem engedél,
Te, az első igazi polgár,
A józanság zsenije voltál!

Széchenyi

A feszület
Sirod méltó jelképe lett:
Te megváltottad e hazát
S üdvünkért véred áldozád!

Beaudelaire

Hogy Istent s földi rendet káromoltam,
Ezért örömmel égek a pokolban
S dicsfényül hordom a filiszter átkot —
Egy van, magamnak mit meg nem bocsátok:
A majmok sergét, mely nyomomba lép
Mint magvető után a varjunép.

Lenkei Henrik

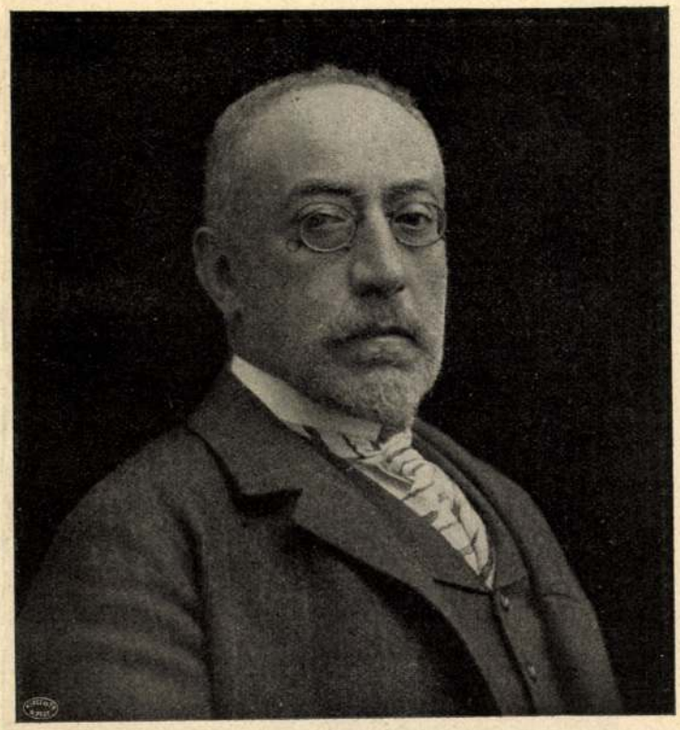

Kornfeld Zsigmond

Március huszonhatodik napján egy férfiut temettek el a tőzsdepalotából, akit életében mindig súlyos és értékes egyéniségnek tartott a közvélemény, akinek súlyát és értékét a halál tiszta, hideg világítása nem csökkentette, hanem szokatlanul növelte. Azok az emberek, kik egész életüket üzletekkel töltik el, bizonyára távol állanak a szentimentálizmustól. De mikor Kornfeld Zsigmond halálának híre elterjedt, Magyarország gazdasági életének minden tényezője őszinte és szomoru fájdalmat érzett. Ez a fájdalom szokatlan erővel nyilatkozott meg. És a háborus izgalmak tetőpontján, az üzleti élet megfeszített, lázas tevékenysége közepette, a tőzsdetanács elhatározta, hogy zárva tartja helyiségeit mindaddig, amíg halott elnökét utolsó útján el nem kísérték.

Ipar és kereskedelem nem egyedül gyászoltak. Azok az érdekek, amelyek éppen ma mindig erősbödő ellentétben állanak velük szemben, megjelentek a halott ravatalánál, hogy tisztelegjenek. A mezőgazdaság és a kereskedelem hívei, a történeti és az ujonnan képződött osztályok tagjai, a régi és az új rend követői — valamennyien megegyeztek abban, hogy Kornfeld Zsigmond halála nagy, súlyos, majdnem pótolhatatlan veszteség az egész magyar társadalom számára.

Hosszu és kimerítő tudósítások részletesen fölsorolták, hogy az utolsó három évtized gazdasági munkájában mennyi része volt. Olvastuk a vállalatok címét, melyeket alapított, a gyárak számát, amelyeket az ő akarata teremtett meg, olvastuk, hogy az ország pénzügyi helyzetében hányszor érvényesült eredménnyel az ő tanácsa és útmutatása. De úgy véljük, igazi súlya és igazi értéke nem merült ki ebben a pozitiv tevékenységben. Az, ami különös pozicióját megadta, az a mélységes etikai tartalom volt, amelyet a gazdasági élet minden működési körébe bevinni próbált és amely az ő egyéniségének jellemző és lényeges alapvonása volt.

Kornfeld Zsigmond abból a gazdasági iskolából került ki, amely a nyugat-európai liberalizmust megteremtette és mely az emberiség fejlődésének egyik legszebb, legideálisabb korszakában vezető érvénnyel bírt. A mult század ötvenes és hatvanas éveiben ez az iskola a nyugat fejlődő iparát és kereskedelmét erős etikai

Gyászát fentek arcképe a Magy. Ált. Hitelbank kulgálóc - Rosenwaldon 1926. márc. havában.

Ujságok 1909. XV. 14 sz. - 327. l. (kép)

Dalnoki Nagy Lajos asztalosmester, a Dugonics-Társaság ezerkoronás drámai díjának nyertese Békei fényképe

alapon próbálta szervezni. Gazdasági munka és doktrina lépést tartottak egymással. A szabadelvüség a gazdasági és erkölcsi erők szabad érvényesülését hirdette. E tétel kétségkívül sajnálatos túlzásokhoz is vezetett, de azokat, kik komolyan vették, saját gazdasági és erkölcsi erejük lehető legnagyobb fokozására birta reá. A polgári osztály legideálisabb törekvései ezért összeesnek a gazdasági szabadelvüség fénykorával.

A fejlődés nálunk nem tudta ez iskola tényleges alapjait megteremteni, elméletei pedig üres szavak maradtak azok szájában, akik néha napján hirdették őket. Saját gazdasági életünk is inkább rapszodikus jelenségek összessége, mint logikusan emelt épület. Talán Kornfeld Zsigmond volt az egyedüli, aki életének munkáját mindenkor a szigoru elméleti és etikai fegyelem szempontjai szerint végezte el. Talán Kornfeld Zsigmond volt az egyedüli, aki minden gazdasági tevékenységében, lett légyen az koncesszió, gyáralapítás vagy közraktárak emelése, bizonyos, hite szerint örökérvényü, törvények szerint cselekedett. Talán Kornfeld Zsigmond volt az egyedüli, aki sohasem a pillanatnyi haszon vagy veszteség, hanem a fejlődés igazságainak fölismerése szerint irányította azt, aminek irányítását reá bízták.

Lényének etikai súlyát nem mindenki értette meg, de mindenki érezte. Fölfogásának, világnézetének osztályosai csak kevesen voltak és ezek a kevesen is napról-napra fogytak. A régi magyar szabadelvüség nem elméleti alapon fejlődött, még vezetői között is alig akadtak a doktrinák igazi megértői és követői. Kornfeld Zsigmond, pályájának és hatalmának tetőpontján tulajdonképpen magános ember volt, aki magános úton haladt. De amíg erői meg nem tagadták a szolgálatot, szüntelenül ment előre. Életének nagy hivatását a magyar gazdasági élet rendszeres kiépítésében látta és ennek a hivatásnak érzete utolsó pillanatáig nem hagyta el.

Azok, akik a nemzeti fejlődés érdekeit elfogultságoktól menten vizsgálják, talán nem értették meg egészen látszólag rideg, zárkózott, nálunk szokatlan egyéniségét, de látták és becsülték munkáját. Ez a megbecsülés elkísérte utolsó útjára. Ez a megbecsülés biztosít maradandó emléket nevének. A magyar gazdasági fejlődés egyik legfontosabb fejezetébe Kornfeld Zsigmond neve tiszta, kitörölhetetlen betükkel van beleírva.

F. P.

A rettentő Safranics és a kis Borbálka

Elbeszélés

Irta Kisbán Miklós

A kis Borbálka rendszerint az almafán ült. Volt az almafának egy vízszintes vaskos ága, mely a kerítés fölé nyult, ez volt a kis Borbálka rendes helye. Atyjának, a nagylunkai jegyzőnek még két felnőtt leánya volt, két sovány dolgos vénleány, kik a háztájnak összes munkáját végezték, igy aztán Borbálka úgy élt, mint egy kis hercegnő, csak bámult a világba, amihez még az is jogot adott neki, hogy siheder-leány korában, — vagy két évvel ezelőtt, — eljegyezték a dolna-kereszturi helyettes tanítóval. Már pedig menyasszony sehol a világon sem dolgozik, tehát Borbálka sem dolgozott és kellemes semmittevésben töltötte napjait. A vőlegénye „rejtélyes Psyché"-nek szólította olykor, amit a tanító nagyon jóizlésünek tartott, nővérei pedig azt mondották, hogy Borbálka rest és buta, amit senki sem tartott jóizlésünek. No, de ez nem tartozik ide. Elég az hozzá, hogy Borbálka rendszerint a fán ült és figyelte a világot.

Szép kilátás nyilt erről a helyről. El lehetett látni innen a szük kis mármarosi falu fölött, melyet minden oldalról rengeteg bükkerdők környeztek, végig a szük kanyargó völgyön, melyen a hegyoldalok lejtőjén összébb-összébb szorulva úgy sorakoztak egymás mögött, mint valami óriási szinfalak. Itt-ott a lombtengerből

üdvözölt. Majd *Óváry* Ferencz elnök mondott köszönetet Kállaynak, és hosszabb beszédben vázolta a tűzoltóság óhajtásait és bajait. *Majzik* Viktor alispán Heves vármegye törvényhatósága nevében, *Jankovics* polgármester Eger városa nevében üdvözölték a tűzoltókat. Ezután letárgyalták a napirendet. Elfogadták az elnöki előterjesztést, a mely a tűzrendészet reformálását illeti. Az 1903—1905. évekre terjedő költségvetésben a bevételt 40.731 koronában, a kiadást ugyanennyiben állapították meg. Nagy és hosszas vita támadt az országos választmány javaslatánál, mely szerint a 20, 25 és 30 éves tűzoltóknak szolgálati érmeket oszszanak ki. Ezt azonban ne csak önkéntes, hanem a fizetéses és köteles tűzoltók is megkapják. Végre abban állapodtak meg, hogy a köteles tűzoltókat e kitüntetésekből kizárják. A nagy többségnek e határozata ellen *Breuer* Szilárd titkár fölebbezést jelentett be. Végül felolvasták az érkezett üdvözlő táviratokat *József* főherczegtől, *Széll* Kálmántól, kiket viszont táviratban üdvözöltek. A legközelebbi gyűlés *Szegeden* lesz. Megválasztották gróf *Széchenyi* Viktort elnöknek, *Óváry* Ferenczet alelnöknek s ezután őt bizottsági tagot. A gyűlés után lakoma volt.

A Magyarországi Kárpát-egyesület *keleti Kárpátok osztálya* augusztus 16-ikán tartotta *M-Szigeten* huszonötödik közgyűlését a vármegyeház termében. *Münnich* Aurél országgyűlési képviselő elnökölt, a ki megköszönte Roszner Ervin báró főispánnak az egyesület támogatását s méltatta Sziegmeth Károly ügyvivő alelnöknek negyedszázadon keresztül kifejtett sikeres tevékenységét. Máramaros vármegye és Máramaros-Sziget város nevében *Szabó* Sándor alispán, a helyi bizottság részéről *Lator* Sándor országgyűlési képviselő, a központi egyesület megbízásából *Fischer* Miklós iglói főgimnáziumi igazgató mondott üdvözlő beszédet s lelkes, hazafias hangjuk nagy tetszéssel találkozott. A közgyűlés után ebéd volt. Kirándulást rendeztek Rónaszékre, az Apaffy-akna megtekintésére és a Guttin-hegységre.

MI UJSÁG?

Szent István napja. A hűvös nyárban forróvá és napsugarassá vált augusztus 20-ika Budapesten. A nemzeti ünnepre sok ezeren érkeztek a vidékről, mert a vasutak zónadíját is leszállították erre a napra. Az ünnep ismét megkapta azt a szinekben változó foglalatát, melyet távoli és különböző vidékek egészséges, derült, jó magyar világa nyújtott a multban Budapestnek. Ma már a nagy város forgalmában nem oly feltünő 60—70 ezer idegen megjelenése, de a szeretet, vagy mondjuk a kiváncsiság, megfigyeli és vonzalmával ajándékozza meg azokat, kik feljönnek meglátni az ország hatalmasan fejlődött fővárosát és hazaviszik innen a sokféleségről és meglepetésről az elbeszélni valót, azokkal a vásárolt mindenfélékkel, melyeket bizony nem a legjutányosabb áron és nem is kifogástalan minőségben juttat számukra az üzleti élelmesség. Augusztus 20-ikán csakis azokat az üzleteket nyitották ki, melyekre a közönség mindennapi szükségleteinél fogva rászorúl. Ezeket is délben bezárták. A középületeken, sok magánházon a nemzeti zászló lengett. A reggeli órákban az utczák élénksége mind Budavár felé mozgott, a nagy ünnep szertartására a szépségben egyre gyarapodó Budavár felé, mely pázsitos üde domboldalaival, friss palotáinak és monumentális épületeinek hatásával egyre növő vonzását érezteti a tősgyökeres pestiekre is. Seregtek Budára, a hová a Mátyás-templom harangjai oly érczes hangon hívtak. Most is szük volt egész Budavára a sereglésre. Katonaság és rendőrség tartotta fenn a helyeket, melyek a körmenet elvonulásához szükségesek.

Vaszary Kolos bibornok-primás végezte az egyházi szertartás főrészét. A szent Jobbot reggel 7 órakor vitték át a királyi palota szent István-kápolnájából a Mátyás-templomba a legnagyobb egyházi fénynyel. A Mátyás-templomban gyülekezett a hivatalos világ és a főváros közéletének előkelősége. A minisztereket *Lukács* László pénzügyminiszter képviselte, az országgyűlést gróf *Apponyi* Albert, a képviselőház elnöke. Minden hatóság, bíróság és a katonaság legfőbbjei megjelentek. Az ünnepi beszédet *Fekete* Ágost tolnai plebános tartotta. A templomi énekek előadásában művészi erők működtek közre. Az ünnepély főrésze volt a szent Jobb visszavitele a királyi palota kápolnájába, a hol délután közszemlére tették ki a kristályüveg alatt levő ereklyét.

Háziiparcsarnok.

Bécsben a kapuczinusok templomában tartott isteni tiszteleten megjelent gróf *Széchenyi Gyula*, a király személye melletti magyar miniszter a miniszterium tisztviselőivel, *Esterházy* Alajos herczeg, a magyar testőrség kapitánya, *Benkő* testőrfőhadnagygyal, *Jekelfalussy* altábornagy, a hadügyminiszterium osztályfőnöke és sok Bécsben időző magyar arisztokrata, továbbá a magyar testőrség tisztjei és mások. A misét Marschall fölszentelt püspök mondotta.

Az országban mindenütt s a külföldön, a hol magyarok nyaralnak vagy laknak, mindenütt vallásos és hazafias kegyelettel áldoztak a magyar nemzet ünnepén.

József Ágost főherczeg a budai királyi lakban. *József Ágost* főherczeg számára, *József* főherczeg budavári palotájának átalakítása következtében a király rendeletéből egész lakosztályt rendeznek be az új királyi palotában. A főherczeg és neje *Auguszta* főherczegasszony lakása a palotának a Krisztinavárosra néző oldalán lesz és novemberre egészen berendezik. *József Ágost* főherczeg honvédhuszárőrnagyi rangban van most Budapestre helyezve s valószinűleg állandóan Budapesten lesz udvartartása.

A budai királyi palota díszei. A Szent István-napra feljött sok idegen nagy tömegekben özönlötte el a budai várat, mely a főváros leghatalmasabb nézni valóit nyújtja a szép Mátyás-templommal, a templomot övező tornyos bástyákkal, a pompás lépcsőzettel és odább a nagyszerű királyi palotával. A palota építését már befejezték. Csak egy helyen, a hol az úgynevezett Stöckel-palota volt, dolgoznak még a kőművesek, a hol a palota őrségének számára emelnek díszes épületet. Az udvari kápolna hátsó részén pedig kőfaragók, szobrászok készítik a nagy dísz-kutat, melynek bronz szobrai Mátyás királyt tüntetik föl vadászaton. A Szent-György-tér talajának leásását is bevégezték, Szent-István napra rendben volt már minden. A királyi palotában most a belső berendezések folynak, ezekkel 1904-ben készülnek el. Legutolsónak marad a *Mátyás-terem* berendezése. A hatalmas és magyaros stilű terem egyik érdekessége lesz a kolozsvári Mátyás király-szobor fél életnagyságú mása, a melyet Fadrusz János mintáz. A szobrot bronzba öntve állítják fel a teremnek valamely megfelelő helyén. A szobron kívül hat óriás falfestmény készül Mátyás király életéből vett eseményekről. A festések tervezésével az építés vezetősége *Benczúr* Gyulát bizta meg, tetszésére hagyva a tárgy megválasztását. Benczúr most dolgozik a vázlatokon, a melyeknek kiviteléhez csak a király döntése után fog hozzá. A magyar művészet különben az egész palotában kizárólagosságot élvez s a berendezéseknél is kizárólag magyar anyagot használnak. Az építés vezetősége az építési alap terhére a tavaszi tárlaton tudvalevőleg 50.000 koronát meghaladó vásárlást tett, (azon kívül, a mit a kultuszminiszterium vásárolt a király magánpénztára számlájára) s e műtárgyak elhelyezését is megkezdték. Legtöbb munkát adnak most a dunai homlokzaton épülő dísztermek. Ezek lesznek a palota főékességei. Falazatuk tiszta márvány, pazar diszítéssel.

Mezőgazdasági csarnok.

Iparcsarnok.

A VERSECZI KIÁLLÍTÁSRÓL.

Három művészi zászló. A király a budai vártemplomnak három remekmívű zászlót adományozott. Az első Nagy Boldogasszony, a másik Szent István és a harmadik Szent László zászlaja. Mind a hármat *Roskovics* Ignácz jeles festőművész tervezte. Nemzeti színű nehéz selyemből készültek és mindeniken rajta van a zászló szentjének alakja. A «Jó pásztor»-ról elnevezett zárda tagjai hímezték a zászlókat, melyeket Kohl Medárd dr. püspök augusztus 19-ikén szentelt föl a vártemplomban. Először a Szent-István-napi körmeneten használták.

Kossuth századik születésnapja. Szeptember 19-ikének, Kossuth századik születésnapjának megülésére nagy arányban folynak az előkészületek. Budapesten a függetlenségi országgyűlési párt és egy polgári bizottság rendezi az ünnepélyeket. Részt vesz közgyűlési határozat szerint Budapest főváros is s polgármesterei és tanácsa jelenlétében helyezik el Kossuth mauzoleumának alapkövét. Az ünnepélyek e részét a főváros hatósága rendezi, mely a Kossuth szobrára és síremlékére begyűlt összeget kezeli. Budapest főváros tanácsa meghívta az ünnepélyre az ország összes törvényhatóságait, kérve, hogy minél számosabb taggal képviseltessék magokat. Meghívta a *képviselőházat* is. A meghivás következtében a Ház elnöke, gróf *Apponyi* Albert következő felhívást intézett a képviselőkhöz:

«A képviselőház ülései szünetelvén, a Ház nincs abban a helyzetben, hogy a meghivó tárgyában határozhasson. Minthogy azonban az 1895—96-iki országgyűlés képviselőháza testületileg részt vett Kossuth Lajos temetésén és minthogy semmi kétségem sem lehet az iránt, hogy a jelenlegi képviselőház hasonló kegyelettel viseltetik ama nagy férfiú emléke iránt, kinek a nemzeti újjászületés körül szerzett elévülhetetlen érdemeit nem csupán a történelem örökíti meg, de minden magyar ember

1902. 552. l. (1st Lehoczi copie)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Két verskötet. *Sugár* József «*Hónapos rózsák*» czímmel adta ki versei kis gyűjteményét, mely apró szerelmi dalokból áll s mintegy függelékül néhány epigramma-szerű kis vers van «modern dalok» czímmel hozzácsatolva. (Ára 1 korona.) A dalokban vajmi keveset talál az olvasó, a mi érdeklődését megragadná; köznapiságok, igazi érzés nélkül s a forma művészetének is teljes hiányával. A «modern dalok» ép oly kevéssé modernek, mint dalok, a szellemeskedés legolcsóbb s legüresebb faja vezette bennük a szerző tollát.

A szavak költészete s nem a szívé és a képzeleté az is, a mit *Frank* Zoltán «*Lombsuttogás*» czímű, Miskolczon megjelent kötetében találunk. (Ára 2 korona.) Gyakran eszünkbe juttatja e kötet Arany János «Poétai reczept»-jét: csinosan csengő szavak árja, a mező, az erdő, a növény- és madárvilág köréből vett hasonlatok tömkelege az egész, — a hangzatos szavak mögött azonban vajmi kevés a tartalom. A versírás e faja hajdan valóságos iskola volt költészetünkben, eleget küzdtek ellene Arany, Gyulai, Erdélyi János s más jelesek: nekik köszönhető, hogy bár az effélét kiirtani sohasem lehet, hatás nélkül hangzik el ma már a csengő szó, ha eszme, érzés nem ad neki sulyt.

A székelyek Amerikában. Udvarhely vármegye alispánja, dr. *Damokos* Andor kiadta az 1901. évről szóló terjedelmes jelentését, melyből arról értesülünk, hogy az udvarhelyi székelyek immár Amerikába is kezdenek kivándorolni s ezzel a mind jobban erősödő áramlattal a rendelkezésre álló eszközökkel megküzdeni lehetetlen. Sajátságos jelenség azonban, hogy a lakosságnak nem annyira teljesen vagyontalan része vándorol ki, hanem a jobb módúaknak tartott családok tagjai. Kétségtelen, hogy az illetőket sok esetben nem is annyira a nehéz megélhetési viszonyok, mint inkább az a remény vezeti Amerikába, hogy ott gyorsan megvagyonosodván, visszatérjenek. S mivel pár kivándorlott csakugyan küldött is már haza meglehetős összegeket, enn k olyan hatása van a népre, melyet józan intésekkel ellensulyozni nem lehet.

Eötvös Károly, mint színműíró. *Eötvös* Károly képviselő, ki az utóbbi években több kötetre menő kiváló becsű szépirodalmi műveivel gazdagította az irodalmat, most írói erejével a színpad felé fordúl. A Magyar Színháznak vígjátékot igért, melynek tárgya mint híres kriminálista ügyvédnek fordúlt meg a kezén. Ennek a pörnek bonyodalmát és anyagát alkalmasnak találta «*A furcsa válópör*» czím alatt megírandó vígjátékra.

A «Döntvénytár»-nak megjelent 88-ik kötete. A 368 oldalra terjedő, tárgymutatóval is ellátott könyv csupán a cziviljogi elvi jelentőségű határozatokat tartalmazza. Kiadja a Franklin-Társulat, ára 4 korona.

A szikes talajok javításáról. Irta *Herzfelder* A. Dezső. Sok alföldi gazdát érdeklő dolgot olvashatunk az 59 oldalra terjedő, 24 ábrával is illusztrált füzetben, melyben szerző a szikes talajok keletkezését, elterjedését, az ellene való védekezést s a talajmosást tárgyalja, végül pedig felsorolja mind azon munkák czímét, melyeket eddig a szikről s az ellene való védekezésről magyarúl, vagy idegen nyelven írtak. A tanulságos füzet ára 1 korona.

Uránia szinház. A fővárosban a nyári szünet után először az *Uránia* tudományos szinház nyílt meg, augusztus 16-ikán. A magyar Alföld egyik nevezetes részét, Debreczent és a Hortobágyot ismerteti a színre került új darab «*A délibábok hazája*» czímen. A magyarázó szöveget *Lovász* János írta hozzá, a szemléltető részt, a fényképeket *Haranghy* György készítette. Az alföld természeti szépségei, az élet és a népszokás tárul föl, meg a nagy alföldi város, Debreczen. A szöveg is érdekesen szól a város multjáról, közművelődési hatásáról, magyar voltáról, híres gazdaságáról és lakosairól. A képek nyomban mutatják mindezt. Az 1848-as emlékek is beleszövődnek az «Uránia» új darabjába, de megkapjuk a mindennapi életet és alakjait a mozgó fényképekben, melyek hű nyüzsgésben apróságokig részletezik a képeket. A Hortobágy nagy gazdasági élete, a melyben nincs már szegénylegény, hanem jóravaló dolgos ember, az alföldi mezei világnak egész forrongása, mulatságainak ép oly sajátosan eredeti, mint változatos sorozata.

A KIRÁLY SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSE VERSECZEN, AUG. 18-ÁN.

A lipótvárosi bazilika oltárképei. A lipótvárosi szent István-bazilika főoltára művészi faragvány lesz, de kétoldalt hatalmas oltárképek jönnek. Az egyik, melyet *Benczúr* Gyula fest, azt ábrázolja, a mint szent István felajánlja szűz Máriának a magyar szent koronát. A másik kép feszület s ennek festésével a fővárosi tanács *Stetka* Gyula festőművészt bízta meg.

Műkiállítás Kolozsváron. Az Erdélyrészi Szépművészeti Társaság a kolozsvári Mátyás-szobor leleplezésekor rendezi első nagyobb műkiállítását, melyet október 12-én nyit meg. Az egyesület önerejéből épített a műkiállításra alkalmas öt termet. A társaság a kolozsvári kiállításra szánt műveket (festményeket és szobrokat) Budapesten is összegyűjti s itt birálva meg, a maga költségén szállíttatja Kolozsvárra. Erre a czélra a Memzeti Szalon engedte át raktárhelyiségét. Az egyesület műtárlatát valószínüleg maga *a király nyitja meg*. A műveket szeptember elsejéig kell beküldeni a Nemzeti Szalon helyiségébe. A beküldésre szánt művekről Kézdi *Kovács* László (Ó-budai rakpart 4/b. szám alá) kér értesítést, a kit az Erdélyrészi Szépművészeti Társaság ez alkalomra itteni képviseletével bízott meg.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A felvidéki magyar közmívelődési egyesület évkönyve. Felső-Magyarország legfontosabb művelődési egyesülete, a «Felvidéki Magyar Közmívelődési Egyesület» kiadta az 1901/1902. évről szóló jelentését, a melyet *Clair* Vilmos főtitkár szerkesztett nagy gonddal és hazafias szellemben. E könyv is mutatja, hogy a F. M. K. E. bástyája a magyarságnak, a melyet egyrészt oltalmaz a nemzetiségi izgatás ellen, ápolja a hazafias szellemet és jótékonyságot gyakorol.

Az évkönyv annak a beszédnek a közlésével kezdődik, a melylyel *Thuróczy* Vilmos elnök a tátrafüredi közgyűlést megnyitotta. Kimutatja azután az egyesület központja, valamint a törvényhatósági választmányok által kezelt alapítványokat 180.771 korona összegben. A központ bevétele két év alatt megkétszereződött (1899-ben volt 15.903 korona, 1901-ben már 36.138 korona) s a takarékbetétekben és értékpapirokban való vagyon is jelentékenyen növekedett. Az egyesületnek ez idő szerint 701 alapító, 231 örökös és 5948 rendes és pártoló, tehát összesen 6880 tagja van; az év folyamán 349 új tag lépett be. Intézményei, a kisdedóvók, gyermekmenházak, népkönyvtárak, olvasó- és daloskörök kifogástalanul működnek. Harminczöt kisdedóvodájában évenkint mintegy 1800 tótajkú gyermek részesül magyar szellemű gondozásban; ezenkívül állandóan segélyez egy népiskolát, melynél a magyar nyelv tanítóját fizeti, hét ovodát és egy menedékházat. Külön fejezetet szentel az évkönyv a megjutalmazott tanítóknak és tanulóknak. Az évkönyv száz tanuló megjutalmazásáról ad számot, a kik mindannyian hazafias tartalmu díszkönyveket kaptak jutalmul.

A műemlékek országos bizottsága legutóbbi ülésén *Forster* Gyula elnöklésével a hazai műemlékek fentartásáról tanácskozott. Több műemlék számára szükséges, hogy mielőbb gondoskodjanak róluk.

A *bártfai* városháza oly rosz állapotban van, hogy helyreállítása sürgős. A bizottság teljesítendőnek találta a város kérelmét, hogy a városházát muzeummá alakítsák át és a költségek felerészét kész átvállalni, míg a költségek másik felét a muzeumok és könyvtárak főfelügyelősége adná. Az *eperjesi* plébánia-templom tornyának helyeállítására Wlassics miniszter ötvenezer koronát engedélyezett. Ez a munka a jövő esztendőre már kész is lesz. *Késmárkon* a régi szép Thököly-várat a város iparkodik buzgósággal és áldozatkészséggel jobb karba helyezni. A miniszter már segítette ebben a törekvésben huszezer koronával, a város most még ujabb 21,000 koronát kér. Az ügy függőben maradt, mert a belügyminiszteriumnak az a terve, hogy a várban gyermekmenedékhely állíttassék föl s akkor a vár helyreállításának ügyét könnyebben lehet elintézni. *Selmeczbánya* város határozatot hozott, hogy a vár erődítéseinek egyik bástyatornyát rosz állapota miatt lebontatja. A bizottság a lebontást ellenzi és megbizta Aigner Sándor műépítőt az egész erődítési mű helyreállítási költségeinek kiszámításával. Ugyancsak Selmeczbánya kérte, hogy az *ó-várat*, a levéltárt és a muzeumot alkalmas állapotba helyezzék. A terv elkészítésével a műemlékek bizottsága szintén *Aignert* bizta meg. Az ó-várnak nevezett épületet a XIII. században épült vártemplom romjaiból 1515-ben alakították át. Az ülésen tárgyalták a *dévai* vár romjainak megóvását és a dévai református templom szentélyének ügyét is. Ezt a város és az egyházközség úgy, mint néhány év előtt magát a templomhajót, lebontatni kivánja; a bizottság azonban annak, mint becses műemléknek, muzeumi czélra való föntartását javasolta. Tárgyalta továbbá a bizottság a *vajdahunyadi* vár, a *jaáki* templom, a *pozsonyi* klarisszák, a *körmöczbányai* vártemplom, a *tordai* plébánia-templom, valamint a hontvármegyei *iliai* templom román kapuja helyreállításának ügyeit. Wlassics miniszter jóváhagyta, hogy a *kolozsvári* ferenczrendi szerzeteseknek nagy műbecscsel biró és a maga nemében páratlan étkező-termét 20,000 korona költséggel helyreállítsák. A műemlék a *Hunyadiak* idejéből származik.

A váczi siketnéma-intézet jubileuma. A siketnémák váczi országos tanintézete ez évben már száz esztendős. Jólészi *Császár* András, a gömöri nemes kezdeményezésére Ferencz király elrendelte az első siketnéma-intézet felállítását, mely 1802. augusztus 15-én nyilt meg. Az anyaintézet száz éves fennállását ünnepélyekkel fogják megülni október 19-én, a mely napra Wlassics közoktatásügyi miniszter az ünnep megtartását rendelte. Ezen a napon leleplezik Ferencz király és Császár András szobrát s felavatják az intézet 250 ezer koronán készült új épületét. Az ország összes siketnémáinak munkájukból kiállítást rendeznek, melyet a közoktatásügyi miniszter nyit meg. Előző napon, október 18-án lesz a tanártestület díszgyülése, majd utána a siketnéma intézeti tanárok országos egyesületének közgyülése. Érdekesnek igérkezik a tanult siketnémák országos kongresszussa, mely e nemben első lesz Magyarországon, valamint október 18-án tartandó siketnéma bál és ismerkedési estély. Az ünnepség harmadik napja *Jolsván* fog lefolyni, a hol felavatják a Császár András emlékére emelt siketnéma iskolát, Jólészen pedig emléktáblával jelölik meg szülőházát. A jubileumra meghívják az ország összes vármegyéit, tudományos intézeteket, az országgyülés minkét házát. Erre az alkalomra a váczi siketnéma intézet tanári kara megirja az ország első siketnéma tanintézetének történetét.

Az országos tűzoltó-szövetség egri nagygyűlése. Az országos tűzoltó szövetség tizenötödik nagygyűlését *Egerben* tartotta e hó 17-ikén. Nagy számmal érkeztek vendégek az ország minden részéből. Több-kevesebb taggal képviseltette magát minden község, a hol csak tűzoltótestület van. Eger városa ez alkalomból ünnepi díszt öltött.

A városháza termében volt a gyűlés, s azon a megye és város társadalma is részt vett. *Ováry* Ferencz képviselő, az országos szövetség alelnöke vezetése alatt folyt a gyűlés, melyet *Kállay* Zoltán főispán

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ ÚJ ARCZKÉPE.

Benczúr Gyula festménye.

Karácsony ünnepe évek hosszú során kettős ünnepe volt a királyi családnak. A mély jelentőségű vallásos ünneppel együvé esik deczember 24-én Erzsébet királyné születésnapja. A magyar országgyűlés, a magyar kormány útján hódolattal küldte el szívből fakadt üdvözléseit e napra. Második karácsony már az idei, hogy ezek az üdvözlések elnémúltak.

A kegyeletes emlékezést ápoljuk, mikor ép most közöljük a néhai királyné egyik legművészibb arczképét. *Benczúr* Gyula csak a napokban fejezte be. Erzsébet királynénak második arczképe már ez, melyet a mester a király rendeletére készített. Ő Felsége a királyné két legbizalmasabb hölgye számára emlékül rendelte ezeket a képeket. Az első *Ferenczy* Ida úrhölgyé. Ez a múlt évi téli tárlaton is ki volt állítva. Arany kárpitos háttér előtt, fekete csipke díszű bársonyruhában tünteti föl a felséges asszonyt, a mint leeresztett, s összekulcsolt kezében fekete legyezőt tart. Megható egyszerűségében oly jellemző és oly nemesen megható az alak. A király hasonló művészi emlékkel kivánta jutalmazni *Sztáray* grófnő udvarhölgyet is, ki a genfi megrázó tragédiának is tanúja volt, mert az ő kiséretében ment Erzsébet királyné a gőzhajóhoz. A második arczképet is Benczúr Gyula ecsetére bizta a Felség. Mind a két kép iránt nagyon érdeklődött, s mikor értesült, hogy a művész már jól előrehaladt a művel, megtekintette a műteremben. Legutóbbi köztünk időzése alatt, a múlt hóban ismét megjelent a király Benczúrnak Bajza-útczai műtermében: hosszasan nézte a képet s meghatva fejezte ki elismerését a művésznek.

Erzsébet királynénak csak kevés arczképe van, mely természet után készült. Azok is ifjabb éveiből valók. A királyné később fényképezni sem engedte magát. Mikor annyira visszavonult a világtól, a nyilvános helyeken mindig fátyolosan jelent meg. Az udvari ünnepélyeken, melyektől egyébiránt szeretett távol maradni, láthatták csak arczát. Az ezredévi kiállítás megnyitásáról emlékezetes az a nagy fekete legyező, melyet arcza elé tartott. A pavillonokban tett látogatásaikor is sűrű fátyol takarta el. A kiváncsi tekintetektől el akarta magát zárni. Hisz magános sétáiban is azt szerette legjobban, ha az emberek kitértek előle. A festő, a ki arczképét készíti, csak nehány régibb képét használhatja, s ha nem művész, akkor egyszerű másolást végez. Előkelő művész azonban ilyen másolástól őrizkedik. Összeszedi emlékeit, esetleges benyomásait és inspirácziójára bizza magát.

Benczúr a jóság, a szelidség nőies kedvességével jellemezte a királyné első arczképét. A második képen is királynénknak ez a legnemesebb jellemvonása uralkodik, de a kép megfestésével Benczúr nem ismételte önmagát. Egészen új kép ez, azonban művészi becsében párja amannak. A művész a királynét az utóbbi időkből tünteti föl; mert Sztáray grófnő fiatalabb korában nem ismerte a királynét, mivel csak az utóbbi években lett udvarhölgye. A meglevő arczképek mellé fölhasználta Benczúr azt a halotti maszkot is, melyet egy német szobrász a genfi halottas ágyon látott arcz után mintázott, a királyné anyjának halotti maszkját is segítségül vévén. A művészi érzék vezette tovább a mestert, hogy lelket adjon a vonásoknak. A királyt meglepte a hasonlat hűsége. Thurn-Taxis herczeg és neje, Margit főherczegnő, szintén nagyon találónak mondták. A királyné alakjának bemutatása is különbözik az előbbi képtől, de itt is ugyanaz az előkelő, nemes hölgy, ugyanaz a jóságos asszony. Az öltözet szintén szigorún a királyné viseletéhez alkalmazkodik; Benczúr abban a fekete selyem ruhában festette le, a melyet a királyné élete utolsó idejében viselt. A vállán asztrakán köpeny nyugszik, a királynénak jelenleg Mária Valéria főherczegnő birtokában levő köpenye szerint festve.

Erzsébet királyné emlékéhez Benczúr új arczképe maga is kitűnő, maradandó alkotás.

VÖRÖSMARTY LEVELEZÉSÉBŐL.

(Eddig kiadatlan levelek nyomán.)

Nagy szolgálatot tesz irodalmunknak a székesfejérvári Vörösmarty-kör «*Vörösmarty-Emlékkönyve*» az által, hogy összegyüjti s a nagyközönség számára is hozzáférhetővé teszi Vörösmartynak családjával, barátaival s az akkori közélet számos nevezetes férfiával való levelezését. A nagy költő egyéniségének, életviszonyainak, művei sorsának, az egykorú magán és közviszonyoknak ismeretére vonatkozólag annyi érdekesnél érdekesebb adalékot ismerünk meg e levelekből, a költőnek és barátainak alakja oly élethűséggel domborodik ki a bizalmas természetű, sokszor csak sebtében odavetett iratokból, hogy az irodalomtörténet kutatója ép úgy élvezetet és tanúlságot meríthet belőlük, mint a nagyközönség. Az emlékkönyv szerkesztőjének, dr. *Czapáry* László úrnak szivességéből többet közöltünk már e levelekből, egy czikkünkben pedig e levelek alapján néhány jellemző vonást emeltünk ki a «Szózat» költője egyéniségének feltüntetésére. A következőkben Vörösmartynak barátjaihoz való viszonyát akarjuk főbb vonásaiban megrajzolni.

Teslér László és *Klivényi* Jakab, mind a ketten katholikus papok, voltak legjobb barátai ifjúkorában, mikor Perczeléknél nevelősködött, később, Pestre kerülvén, ismerkedett meg *Stettner*, későbbi nevén *Zádor* Györgygyel, a ki Deák Ferencz mellett legbizalmasabb barátja volt s maradt mindvégig, s Deákkal is ő ismertette meg a költőt; és *Fábián* Gáborral, a jeles műfordítóval, a kihez szintén meleg barátság kötelékei fűzték. Ezzel a négy férfiúval való levelezése teszi a legnagyobb számot a gyűjteményben, de rajtuk kivül még igen sokan mások is leveleztek, állandóbban vagy csak alkalmilag Vörösmartyval. Sokkal teljesebben maradtak meg azok a levelek, melyeket Vörös-

Koller utódainak Benczúr Gyula festménye után készített fényképe.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ. — Benczúr Gyula festménye.

A KARÁCSONYFA ALATT. Goró Lajos rajza.

martyhoz írtak, mint a melyeket ő írt, — ez ismét a költő lelkiismeretes gondosságát mutatja, a melylyel a barátaitól kapott leveleket megőrizte.

Teslér Lászlóval Bonyhádon ismerkedett meg Vörösmarty, a hol Teslér akkor az irodalom iránt szintén érdeklődő s írói munkássággal is foglalkozó *Egyed* Antal plebános káplánja volt. Később Pinczehelyre, majd Szekcsőre került s mint bükösdi plébános végezte pályáját. Mint leveleiből is látszik, erős hazafias érzésű, lelkes ember volt, az irodalom nagy kedvelője. Ifjabb korában maga is foglalkozott költői kisérletekkel, különösen a drámairáshoz volt hajlama s Vörösmartyra is annyiban volt hatással, hogy élesztgette benne a drámairásra való kedvet. Levelezésben állott Kazinczyval, Virág Benedekkel s az epigramma-költő Szentmiklósy Alajossal; az utóbbinak különösen nagy bámulója volt.

Vörösmartyval váltott levelei is főként irodalmi tárgyúak. Vörösmarty elküldözgette neki készülő kisérleteit, melyeket *Teslér* a barát és az irodalom-kedvelő gyönyörűségével olvasott és sokszor igen találó kritikai megjegyzésekkel igyekezett irányt adni barátja fejlődésének. Részletesen, de jóakarólag s a költőnek fényes jövőt jósolva birálta *Vörösmarty* «*Salamon*» című drámáját, mely körül egy kis vita is fejlődött köztük, mert az ifjú költő ragaszkodott egyes kifogásolt részletekhez. «Utóbbi darabjaidba önts nagyobb originalitást, azaz: adj nékik nemcsak helylyel-helylyel, hanem az egész folytában *magyar charaktert;* ne fesd tehát személyeidet sem talán magad érzeményeidből, sem a mostani időkből, hanem fesd a természetet magát, a charaktert és a lelket. Hogy ezt megtehesd, a históriának, honnén darabodat veszed, mély studiumát ajánlom,» — irja *Teslér* 1823 márczius elsején Kéméndről, s el kell ismernünk, hogy jobb tanácsot nem adhatott volna történeti drámák irására törekvő költőnek. Hogy mint jó izlésü és itéletü ember, mindjárt fölismerte barátja rendkivüli tehetségét, mutatják ezek a húsz nappal később kelt szavak: «Én azt hiszem és tudom, hogy Te hazánknak nagyobb embere fogsz lenni, mint voltak Racine és Corneille.» *Vörösmarty* később egy időre felhagyott a drámairással és eposzokkal kezdett foglalkozni; barátja lelkesedő érdeklődése ez új mezőre is elkisérte. A «Zalán» és «Cserhalom» olvasása után igy kezdi egyik levelét:

«A haza nevében köszönöm, köszönöm néked, az Egeknek pedig hála Zalánodért s érte ezerszer csókollak, ezerszer ölellek s áldalak. *Horváttól* (t. i. Pázmándi Horvát Endrétől) régen vártuk s Te adtad azt előbb, melynek hijával valánk s vedd ismét érte köszönetemet. Értsd pedig röviden: Cserhalmod a kritikát jobban kiállja, de szíveink jobban Zalánhoz nyúlnak. Köszönöm, köszönöm, Barátom s hidd el, volna kedvem eldallani Szent Simonnal: Domine nunc dimittis servum tuum in pace.» (Uram, most bocsásd el a te szolgádat békességben).

Későbbi levelezésük főkép abból áll, hogy *Teslér* az akkori irodalom eseményeiről s nevezetesebb férfiairól kér értesitéseket a pesti irodalmi áramlatok kellő közepébe került barátjától s értesíti arról a hatásról, melyet művei ismerősei körére tettek.

Kazinczynak 1824 február 18-án írt először *Vörösmarty* szerény, tiszteletteljes hangon mondva köszönetet azokért az elismerő szavakért, melyeket az ősz széphalmi mester Kovacsóczynak írt műveiről. Bensőbb barátság azonban nem keletkezett kettejük között, a mint hogy ismeretes, hogy Kazinczy, érezve, hogy az irodalom vezetése a közizlés változása folytán kisiklott kezéből s Kisfaludy Károlyra és társaira szállott, nem fordult ugyan egyenesen az újabb írói nemzedék ellen, de a viszony köztük meglehetős hideg volt. Ebből érthető, hogy a klasszikai eszményiségért lelkesülő *Kazinczy* sokkal takarékosabban mérte az elismerést a romantika felé hajló Vörösmartynak, mint ama kor más, sokkalta jelentéktelenebb íróinak. Levelezésük is udvarias hangon főkép hivatalos dolgokat tárgyal: *Vörösmarty*, a ki akkor a «Tudományos Gyűjtemény» című folyóiratot szerkesztette, kéziratokat kér Kazinczytól, a ki el is küldte «*Pályám emlékezete*» című emlékiratai egy részét s egy-két más kisebb művét is. Vörösmarty szerkesztői gondját jellemzi, hogy még a nagy tiszteletben álló mester műveit sem adja ki megjegyzés nélkül: Kazinczynak a József császár alatt elrendelt német hivatalos nyelvről tett megjegyzését, hogy t. i. ő ebben örömét s gyönyörűségét találta, hazafias szempontból kifogásolja. Az engedékeny *Kazinczy* bele is nyugszik az ajánlott módosításokba.

Leggazdagabb és legtanúlságosabb a Stettnerrel és Fábiánnal való levelezés. Megtudjuk ebből, hogy a «*Zalán futása*» kezdő sorait («Régi dicsőségünk, hol késel az éji homályban», stb.) *Fábián* Gábor sürgetésére függesztette az I. ének elébe a költő. *Stettner* dunántúli ember volt, de később mint a Bohus-család ügyésze, Világosvárott és Aradon lakott s onnan írta gyakori leveleit Pesten tartózkodó barátjának. Ő előtte nyílik meg Vörösmarty szíve legbizalmasabban, elpanaszolja bajait, közölte vele reményeit, még ifjúkori szerelméről is több izben nyilatkozik előtte.

Ugyanabban az időben, a mikor Fábiánnal és Stettnerrel, ismerkedett meg *Vörösmarty Toldy* Ferenczczel, a kivel azután a személyes rokonszenven kívül az eszmék és törekvések közössége is összekötötte. *Toldy* tudvalevőleg német nyelven lelkes, dicsőítő birálatot irt a «Zalán»-ról, később pedig külföldi útra ment, mindenütt igyekezve ismertetni a magyar irodalmat s jó véleményt kelteni a magyar műveltségről. Útjából sok levelet irt Vörösmartynak, a ki válaszaiban buzdítja barátját hazafias igyekezetében s olykor tréfálkozik is vele. Később Toldy visszatért Pestre, az Akadémia titkára lett, s mint ilyen, nagyon szoros érintkezésben volt Vörösmartyval ép úgy, mint a többi írókkal is. Ha Vörösmarty elutazott Pestről, Toldy értesitgette az irodalmi és akadémiai hirekről.

Czuczor Gergely Győrből irta első levelét Vörösmartyhoz 1826-ban; kilencz előfizetőt szerzett neki. A két egymással egykorú költő közt meleg barátság fejlődött ki. 1844-ben Vörösmarty a következő levélben kérte fel Czuczort, hogy jöjjön Pestre s keresztelje meg újszülött fiát, Bélát:

Kedves Barátom!

Röviden szólván, tegnap, azaz április 20-án délután egy kis fiam született, azért ha még emlékezel egykori igéretedre, tolle crabatum és ereszkedjél le a sima Dunán, hogy becsületes emberré keresztelhesd. Ha pedig akármi ok miatt nem jöhetnél, kérlek, add tudtomra minél előbb, valamint azt is, ha jösz. Legkésőbb szombatig, azaz április 27-ig várakozom. Ha előbb jösz, annál jobb. Nőm üdvözöl és elvár Barátod *Vörösmarty.*

Tudjuk, hogy Czuczor volt, a ki barátja korán elhúnyt kis fiát eltemette, nagy hatással szavalva el Vörösmartynak «Kis gyermek halálára» czímű régebben készült elégiáját.

A pesti nagy árvízkor *Vörösmarty Fáy* András belvárosi házába ment rövid időre lakni, míg Fáyék elköltöztek a fővárosból. Innen tudósítja Fáyt a kárról, melyet házában az árvíz okozott, 1838 márczius 20-án kelt levelében:

«Mindenekelőtt jelentem, hogy házadban foglaltam szállást. Itt a régi épületnek csak nem semmi baja, az újnak csak a kocsiszin felé álló falán vannak egy kissé gyanús repedései, melyek ha nevekednének, pezsgőidet felfogom hordatni. A kocsiszin felett álló tűzfal (nem tudom kié) szintén repedez; de ha rogy, inkább tőled, mint hozzád fog omlani. Vizet kiszivatni s épiteni még nem szabad s igy jelennen nincs mit tenni házaddal, ha csak kihordozkodni nem akarnál; de erre épen nincs szükség. Jövet Ferenczit itt találtam s vele itt is ebédeltünk; maradék boraimból iva búfelejtésül. Az én gyarló épületű szállásom még áll s talán meg is fog maradni; csak ruháimat hordtam ki belőle. Az aranyakat nem találom; de az ezüstöt áttettem a könyvtári II. alsó almáriomba, egy jegyzékkel az ezüst szelenczére. Koronként tudósítani foglak, mert szándékom néhány nap itt maradni. S ha dolgaink rendben lesznek, vagy rendkívűli veszély jőne (mitől nem igen tarthatni már), kimegyek falura. Cselédeidnek semmi bajok. Pénzöket megkapták. Itt földindulásról beszélnek; képzelhető milyen lehetett. Az idő majd megmutatja, mit kell tennünk. Csókollak. Tisztelem a kibújdosottakat s szives elfogadóikat. Ismerőseinknek semmi bajok. A pinczéből 11 grádics látszik ki.»

Márczius 23-án ezt irja *Vörösmarty* Fáynak:

«Kitanulván a veszedelem természetét, most már hitelesebben tudósíthatlak némi dolgokról. A házak omlása inkább ijesztő, mint veszedelmes. Most már nem is hallani újabb omlásokat, legfölebb aprólékosokat: milyenek a kapuk aljai, csatornák, de általában szó sincs róla, hogy valakinek baja történnék. Az árvizkor megrepedezett házak még most is állanak. Jankovics háza, mely eleinte oly félelmes volt, egy szikrával sincs rosszabbúl, mint volt; úgy hiszem, hogy békén ellakhatom benne. Pinczéink még vizben vannak. Most a 12-ik lépcső van ki a vizből. Házadnak (az ónak) semmi baja, az újnak tűzfala csak úgy áll, mint elébb. Inkább szeretném azonban, ha bejőnél; nagyobb megnyugtatásodra szolgálna, ha házadat látnád; én legalább nem örömest távozom addig, míg házad iránt vagy magad, vagy üzenet által rendelést nem tészsz.»

Közlünk még egy rövid levelet, melyet Vachott Sándornak küldött a költő, tréfás hangulatban. Akkor irta, mikor Béla fiát keresztelték, tehát rövid idővel a Czuczorhoz intézett s fentebb olvasható levél után. Tréfából a fia neveit is máskép mondja benne, mint a melyeket a keresztségben kapott, mert a fiút a Béla, Mihály, Ferencz nevekre keresztelték. A levél igy hangzik:

Benczúr Gyula

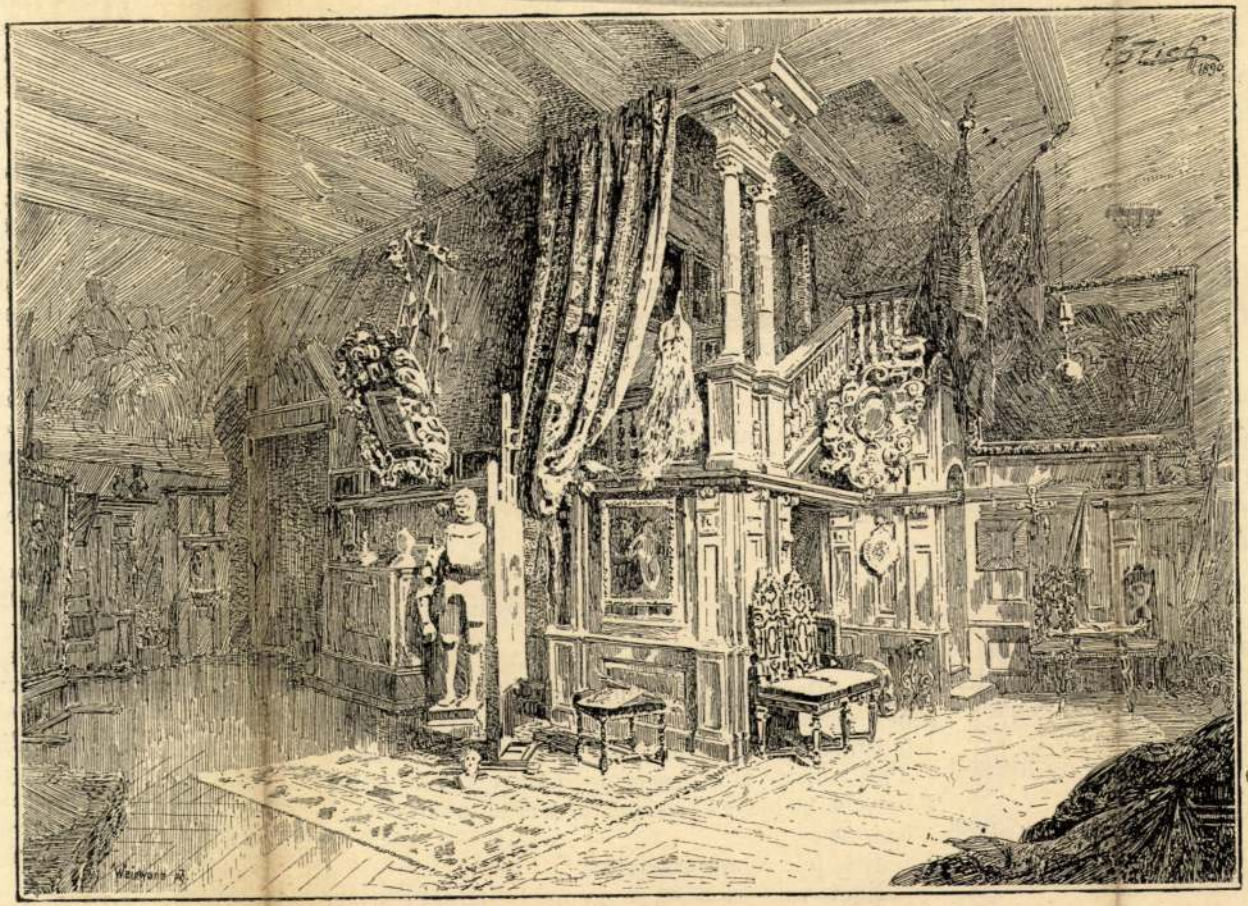

Benczúr Gyula műterme.

Vas. Ujs.
1891. 269 l.
< 7 kép

féle kinos halálbüntetésekre!

Marokkóban a nyaktiló nem igen tartóztatná vissza a rablókat és utonállókat. Erről a nép különös véralkatánál fogva nem tehet. Oly országban, hol az utazások sokáig tartanak, s azok biztos voltáról senki sem gondoskodik, mindenesetre oly büntetéseket kell a fenyítő törvénykönyvbe fölvenni, melyek a hegyi rablókat visszariasztják.

AZ ÁRULÓ.

Elbeszélés. (Vége.)

Irta *Patru S.* Oroszból fordította *A. B.*

Délfelé a csapatok visszatértek. A támadás nem sikerült, mert az ellenség valószinűleg kémjei által idejekorán figyelmeztetve, teljes készenlétben várta a csapatokat. Meg aztán a támadás maga sem történt valami különös hévvel. Az emberek halomra lövették magukat, de lelkesedés nem volt bennük. Egyes oszlopokból gyanus felkiáltásokat lehetett hallani, mintha *húst* és *kenyeret* kértek volna. Éhes gyomorral senki sem harczol.

A víg társaság közül senki sem hibázott és midőn a dúsan terített asztalhoz ültek, minden egyébről beszéltek, csak a visszavert támadásról nem.

A harmadik fogásnál távirati sürgöny érkezett a főparancsnok számára.

— Hurráh! és még egyszer hurráh! — kiáltá a vitéz tábornok, poharát kiürítvén. — Van szerencsém önöknek tudtul adni, hogy ő felsége, legkegyelmesebb urunk és czárunk, holnap reggel hű orosz katonái közt meg fog jelenni! Tessék ezt tüstént a hadtest hivatalos tudomására

A régibb katonák közt ismerték azok ismerték reá, kik valamikor Szent-Pétervárott vagy Moszkvában állomásoztak, egyébként minden feltünés nélkül haladt a végtelen hosszú sorokon keresztül a nélkül, hogy valaki észrevehette.

Egy hosszú sáncz árkában volhyniai vadászok táboroztak. A szegény fiúk tüzet raktak ugyan, de főzni valójuk nem lévén, nem a legjobb kedvben üldögéltek az árok padkáin.

— Jó reggelt, fiúk! — mondá a czár közelébb lépve.

— Jó reggelt kivánunk excellenciádnak, — felelék, egy vén őrmester hangja után a katonák, kik a czárban köpenye és sapkája után itélve közönséges tábornokot véltek látni.

— Megvolt-e már az ebéd?

Erre senki sem felelt.

— Nos, hát némák vagytok? Még egyszer kérdem, ebédeltetek-e már?

Egy fiatal suhancz, ki legközelebb állt a czárhoz, mosolyogva azt találta felelni, hogy: nem.

— És miért?

— Mert nincsen mit főzni!

— De csak lesz utóbb?

— Aligha, mert mióta ide kerültünk, nem igen főzhettünk.

A czár sarkán megfordulva eltávozott. Hasonló választ kapott mindenütt, a hová csak lépett, azzal a különbséggel, hogy némely helyen felismerték, és ekkor csak hosszas faggatások után vehette ki az igazságot, mig végre az egész helyzetet a maga végtelen borzasztóságában meg ismerte.

Este felé a czár visszatért.

Nem volt szokása, hogy mély felindulását azonnal megéreztesse. A főparancsnokot magához rendelte.

Mi történt a császári sátorban, azt nem tud-

dulo morganatikus házasságok tárgyában a császári család feje oly tapintatos modorral szokott eljárni, hogy a hagyományos intézkedések épentartása mellett az illető családtagok egyéni szabadsága nem korlátoltatik. Mit mondjunk Viktória angol királynő és India császárnéjáról, ki kedvencz leányát egy egyszerű főnemeshez, *Lorne marquishoz* adta nőül, a nélkül, hogy ezen a család többi tagjai vagy az ily esetekben nagyon kényes angol nép közvéleménye megütközött volna. *Pobjedosenev* úr nagyon rossz szolgálatot tett az orosz czárnak, midőn engesztelő és békítő tanácsok helyett rideg, visszautasító eljárást hozott javaslatba, és ezáltal egy egész család házi boldogságát tönkre tette, Oroszországot a világ előtt kompromittálta és oly precedenst alkotott, mely nagyon káros következményeket fog maga után vonni!»

Az itt *szóról-szóra* idézett nyilatkozatból kitűnik, hogy a szomorú esetet Oroszországban restelik és egyelőre annak rovására irják, kit jelenleg III. Sándor czár legmeghittebb tanácsadójának tartanak. A dolog azonban mindazokat teljesen meghazudtolja, kik a mostani czárt minden áron, mint elhalt atyja képmását, sőt ennél is többnek akarják feltüntetni.

Mindenki tudja, hogy *Miklós* czár zsarnoki önkénynyel uralkodott, sőt még családja körében sem ismert más akaratot, mint a tulajdon szeszélyét, és mindezek daczára a világért sem zavarta meg leánya boldogságát, midőn ez szivét *Beauharnais* hadnagynak ajándékozta. *II. Sándor* czár szive választottját, *Dolgorucki* Katalint, bizonyára mint czárnét az oltárhoz vezeti, ha — mielőtt ezt tehette volna, — titokzatos módon meg nem ölik.

Most pedig III. Sándor czár nagybátyja legidősb fiát, mint valami közönséges gonosztevőt, tiszti rangjától megfosztja, a birodalom területéről száműzi, mivel egy oly családból szárma-

hető. Ott van például soknak legtitkosabb vágya: egy teljesen fölszerelt szinház. Tudnivaló, hogy ezeknek farészeik asztalos kezéből kerülnek ki s a mi szorgalmas játékkészitőink nem tesznek egyebet, mint, hogy összeállitják, felragasztják a festett papirost a prosceniumra, itt-ott aranyoznak rajta egy keveset s punktum.

De nini, hát ezek a felgyürt ingujjú, nagy bőrkötényü munkások, izzadságtól csepegő homlokaikkal — ismeritek-e? Le a kalappal, mert az ő kezükön megy át a monarkhia összes hadereje, az ő ujjaik adják meg a forsriftos tartást és a fényes adjusztirungot valamennyi czinkatonának, a kit Ezsau és Jákob óta gyermekujjak egreczéroztattak valaha. Halljátok az olvasztott forró ón tompa sistergését, a mint folyó ezüstként zúg és kavarog az óriási üstben? Hinnétek-e, hogy egy egész divizió mindenféle fegyvernem forrong és nyughatatlankodik abban az alaktalan fekete tömegben? Pszt, mintha most hangok hallszanának a fojtó füstből, s a pokoli zagyvalék rotyogását túlharsogja egy-egy czifra kaszárnya-szedte vette (bizonyosan huszár lesz az istenadta) s azután valami párbeszédféle indul meg az izzó vasfazék fenekén.

— Haló hó! Szervusz testvér. Mi van veled? Vigyen el az ördög, ha nem nagyon melegem van.

De nem fejezheti be mondókáját, mert az izmos munkás belemeriti kanalát az olvadt masszába, s kihúzza belőle a zsémbes vén hadfit egy csipet ólom alakjában. Hamar a formába vele. A kettényiló üres forma feltárúl s ismét bezáródik a leendő vitéz felett, mint a hogy a a nürnbergi vas szűz fogadta magába hajdan az elitélt áldozatot. Most gyorsan a vízbe meritni! Egy sistergés, egy illanó gőzfelhő, s a forma kihülve nyilik szét újra s elénk okádja a ny lka harczost, fénylőn, mint egy friss veretü újpesti hatos.

Ez ám a boldog Marsfi! Még alig születik meg, már lányok lányoknak adják ölbe. Hogy megtapogatják, hogy megsimogatják jobbról is, balról is; hogy cziczomázzák hajlékony ujjaikkal. Nincs az az eleven baka, a kit nagyobb hizelgéssel vennének körül. Egy-két ecsetvonás, és kész az újdonatúj dolmány, mintha csak rá volna öntve. És milyen gyönyörü kék! Hogy ragyognak a fényes aranygombok! Azután jön a piros nadrág, a kacskaringós sujtás, a parádés csákó. Aztán kisasszony, ne feledje ám el a magyaros pörge bajuszt se a káplár ur orra alá. Igy ni .... most már jöhet a muszka.

Csak még egy szót a *babák* történetéről, a kik látszólag azok a gyönge, fiatal teremtések, a kiket ölében ringat el akármelyik kis lyány, valósággal ép oly régiek, mint maga a világ.

A mai babák legtöbbször papiranyagból vannak, csak fejök porczellán. Ezek a fejek is mintázva vannak; finom kaolin-tésztát öntenek a minta belsejébe, s azután kiszárítják. Huszonnégy órát töltenek ezek a csinos fejecskék a kemenczében s mire jól kihültek, kezdetét veszi a festés. Azután még egyszer visszamasiroznak a kemenczébe s végre viaszszal beléerősitik a búzavirágszin szemeket.

Némely babák ezenkivül még elmés gépezettel vannak ellátva a fej üregében, mely a szempillák mozgatását végzi, a szerint, a mint a baba álmos, és szundikálni szeretne, vagy ébren van. A fej teteje kemény papirlap, melybe bele van erősitve a fésü alá való dús fonott haj, mely a piczi sarkokat veri, vagy elegáns Stefánia-frizurába hajlik össze.

Mindez azonban még csak a kezdet: a babák igazi létezése ott kezdődik, a hol drága toiletteekbe bujtatják gyönge tagjait s a divat legszigorúbb elvei szerint öltöztetik fel. No de ez nagy dolog, a mire gyönge az én tollam, hogy e babák öltöztetéseinek titkaiba beavassam az olvasót.

És most, miután a legkülönfélébb játékszerek feltárták előttetek féltve őrzött titkaikat, nincs hátra más, mint végezni, minden illedelmes gyermeknek boldog újévet, és sok-sok ujesztendei ajándékot kivánva.

HÁROM MAGYAR FESTMÉNY.

A képzőművészeti társaság ez idei tárlatáról a mult hónapban 31 magyar festő festményeit mutattuk be, élénk bizonyságául annak, hogy a magyar festőművészet folyton örvendetes haladást mutat.

A magyar festőktől származó képek sorozatát ez uttal még három kitünő festménynek bemutatásával kivánjuk kiegésziteni.

Az egyik Komócsy Józsefnek, a 25 éves irói jubileumát nem rég ünnepelt irónak *Benczúr* Gyula által a németalföldi festők modorában művészileg festett arczképe, mely egyik korábbi kiállitáson ugy a müértők, mint a nagy közönség körében is méltó feltünést keltett s a művész egyik legsikerültebb emlékképének lőn elismerve.

A másik «A novicius hazatérése» egy derült népies genrekép, melynek festője még kevésbbé ismeretes, de e képéből is itélve — nem sokáig marad az. A magyarázó szöveg nélkül is világosan beszélő kedves genreképet, mely a kispapi ruhában földmüves szüleihez hazatérő fiatal növendék fogadtatásának jelenetét tünteti föl, *Túry* Gyula festette, ki jelenleg Bécsben folytatja tanúlmányait.

Harmadik képünk *Eisenhut* Ferencz «Arab kávéházát» mutatja. E jeles festő hazánkfia nem új ember már lapunk közönsége előtt. Több képét és rajzát volt már alkalmunk bemutatni, a melyek közül elég lesz ezúttal «A kigyó-büvölő», és «Gül Baba halála», czimü szép festményeinek másolataira utalni, mely utóbbi a magyar képzőművészeti társaságnak 1886-ki jubiláris kiállitásán a legfigyelemre méltóbb képek egyike volt s szerzőjének általános elismerést festett. Eisenhut, ki a budapesti mintarajztanodában kezdé tanulmányait s most Münchenben lakik, fiatal kora daczára a jelesebb orientalista festők közé tartozik, ki a kelet szingazdag világából szereti meriteni tárgyait s szerencsés kézzel teszi vászonra annak tarka jeleneteit. Jelen képe is egy arab kávéház belsejét mutatja a csibukozó és nárgilét szivó s közben kávét szürcsölő keleti alakokkal, a vizet hordó kannákkal és felszolgáló személyzettel.

KOMÓCSY JÓZSEF.

— Benczúr Gyula festménye után készült arczképével. —

Irodalmi és tanügyi körök kezdeményezéséből jubileumot rendeztek a mult november hó 28-án Komócsy Józsefnek, ki életének egy negyed-századát az irodalom és tanügy terén való munkálkodásra forditotta. Irodalomnak és tanügynek, mely kettő azért a szomoru dicsőségért versenyez, hogy Magyarországon életpályául választva, melyik kettejök közt a hálátlanabb?

Komócsy Józsefnek, ki akként oldotta meg a kérdést, hogy mind a kettőt életpályájának választotta, 25 éves jubileuma alkalmából be akartuk mutatni azt a művészi tekintetben oly kiváló érdekü arczképét, melyet kitünő müvészünk, Benczúr Gyula festett, s mely a magyar képzőművészeti társulat egyik előbbi kiállitásán, nagy érdeklődéssel találkozott.

Lapunknak az a t. barátja, ki a Komócsy tulajdonát képező festmény másolatával s az életrajzi adatok megszerzésével bizatott meg, nem volt pontos s nem egészen saját hibájából, mert az ünnepeltnek közbejött betegsége folytán a jubileum elhalasztásáról is szó volt. S igy a mi közlésünk is elkésett a mégis megtartott ünnepély alkalmáról.

Közlésünk alkalmisága tehát elveszett, de ez esetben a kár nem jelentékeny. Hiszen minden ember, a ki közpályán, kivált pedig az irodalmin működik, jubilálhat vagy jubiláltathatik 50 éves korában, mert a legritkább eset, hogy a ki az irodalom bármelyik ágának müvelésében ismeretessé tette nevét, ne kezdette volna meg működését 25 éves korában. Költőnek, irónak rendesen korán, sokszor úlkorán szánja magát az ember; a kérdés az csupán, hogy vajjon az elhatározásától számitott 25 esztendő is ezen a pályán találja-e még?

Irodalmi pályára lépni nálunk sokkal könnyebb dolog; de azon meg is maradni, nálunk sokkal nehezebb, mint egyebütt. A mi irodalmi viszonyaink között erős elhatározás, komoly ambiczió, nagy erőfeszités és szivós kitartás is szükségesek ahhoz, hogy valaki híven kitartson az irói pályán.

Komócsy ezek közé tartozott. Nehéz küzdelmek után, erős munka árán, kitartással küzdötte föl magát arra a polczra, melyet ma elfoglal s az az erkölcsi és anyagi elismerés, melyet valaki az irodalom és tanügy terén hazánkban elérhet, még mindig oly kevés, hogy nem árt, ha azok, a kik méltányolni tudják az e téren szerzett érdemet, elismerésüket oly alakban fejezik ki, mely szélesebb körökben is figyelmet alkalmas kelteni, mint azt a csendes munkálkodás rendesen teheti.

Komócsy József 1836-ban márczius 25-kén Szabolcsmegyében, Vencsellőn született. Atyját korán elvesztvén, gyermekkori nevelése édes anyjára maradt. Tanulását a szatmári róm. kath. gimnáziumban kezdé; de rendkivül pajkos gyermek levén, daczára, hogy jó tanuló volt, a konviktusból kitiltották a tanárok. Ekkor özvegy anyja házát is el kellett hagynia s tovább egy évnél volt egy varga-műhelyben mesterinas. De a tudás vágya már ekkor élénk volt benne s mialatt nappal csizmát foltozgatott, megtakaritott fillérei árán gyertyát vett s éjjel annak világánál tanult. Hiába tevén kisérletet, hogy a konviktusba visszavegyék, Máramarosmegyébe, Técsőre ment, hol három évig volt segédtanitó egy népiskolában.

Itt a katholikus plébános és a református lelkész méltányolván törekvéseit, útmutatást és könyveket adtak neki további önképzésére. Három évi szorgalmas tanulás után visszatért Szatmárra s letevén a tanképesitő vizsgálatokat, mindjárt az első évben helyettes tanitónak választották a főelemi mintaiskola 4-ik osztályába. A rákövetkező évben már a tanitóképző intézetben lett a módszertan helyettes tanára.

Apró verseket, gunyoros epigrammákat már gyermekkorában is irogatott, komoly irodalmi működését azonban csak 1858-ban kezdé meg, még pedig a paedagógiai téren a «Tanodai Lapok»-ban.

1859-ben Ungvárra nevezték ki főtanitónak, 1861-ben a fővárosba jött s egy ideig mint magánnevelő, majd a Röser-féle kereskedelmi iskolában, mint nyilvános tanár kereste kenyerét. Kezdetben sokat küzdött az élet legegyszerübb szükségeivel, de nem csüggedett.

Szépirodalmi pályájának kezdete a 60-as évek első felére esik, mikor a Tóth Kálmán által szerkesztett «Hölgyfutár»-ban ébresztett figyelmet Iszkender álnév alatt megjelent prózai és verses szatiráival. Majd Arany János «Koszorúja» is közlött tőle nehány költeményt s ettől kezdve sürün adtak tőle verseket a szépirodalmi lapok, melyek közül a «Pesti Hölgydivatlap»-nak főmunkatársa lett s most is ő szerkeszti szépirodalmi rovatát a lapnak, mely időközben «Budapesti Bazár»-ra változtatta nevét. Ezenkivül 1868 óta a «Hirmondó» czimü politikai hetilapot szerkeszti, mely azóta folyvást a kormánypártok támogatása mellett jelenik meg.

1867-ben bocsátá közre költeményeinek első gyüjteményét, s oly sikerrel, hogy az első kiadás már három hónap alatt elfogyott. Költeményeit, melyek között vegyest fordulnak elő hazafias dalok, románczok, nóták, humoros lirai és elbeszélő versek, egyszerüség és közvetlenség jellemzik. Világnézlete derült; a bánat, a keserüség rendesen csak futó vendég nála. Gunyoros költeményeiben, melyekben a divatos fonákságokat ostorozza, pajzán, csipős, de legélesebb szatirájában is keresztül érezteti az emberszerető jóindulatot.

Komócsy első gyüjteménye megjelenese után is sokat dolgozott az irodalomban, 1883 ban «Szerelem könyve» czim alatt adott ki újabb költemény gyüjteményt s a pædagógiai irányhoz sem lett hűtelen. Igy lett tagja s egy ideig jegyzője a belvárosi iskolaszéknek s tiszteleti tagja a budapest-budai tanitóegyesületnek. A fővárosi képviselőtestületben is buzgó tevékenységet fejt ki, különösen tanügyi dolgok körül. Választmányi tagja az országos köznevelési egyesületnek, a nőiparegyesületnek, alapitó tagja a szatmári tanitótestületnek, melynek kebelében, helyettes tanár korában «vitázó kört» is szervezett.

Szépirodalmi müködése elismerését nyerte abban is, hogy a Petőfi-társaság alelnökévé választotta. Ő e szépirodalmi társaságnak egyik legmunkásabb tagja s legbuzgóbb fölolvasója.

Mint a társasélet embere, a népszerű egyéniségek közé tartozik derült kedélyével. Humoros pohárköszöntői hiresek s általában a társalgásban elmés, vidám modorával tudja megnyerni az embereket.

Egyéniségét jellemzi a következő adoma: Mikor Tóth Lőrincz házánál nevelősködött, megismerkedett Deák Ferenczczel is, a kinek elmondá életének viszontagságos történetét s hogy az irodalom napszámosa ohajtana lenni. Erre az öreg ur megjegyzé, hogy e téren az embernek erős lélekkel kell birnia. «Hiszen a lélek erős, — felelé az ifju nevelő, — de a nadrág gyenge» és itt

BOLDOG ÚJ-ÉVET!

BÍZTATÁS.

Miért mondod a reményről,
Hogy csalóka, hűtelen?
Van-e nála hűbb barátunk?
Ifjuság, kedv hogyha rád unt,
S puszta, zordon a jelen,
Ő veled jár szűntelen.

Mért mondod, hogy a mit igér,
Csalfa, álnok hitetés?
Hátha a nagy ébredésig,
Csupán a beváltás késik,
S kárpótolni szenvedésid,
Ott túl lesz a fizetés?

HOGY TERMETTEK A JÁTÉKOK.

— A Mikulás legendája. —

Nem egyszer hallottátok, hogy a játékszerek a XV. századból erednek s eredeti hazájok Németország, Nürnberg, a Fekete-erdő. No hát egy szó sem igaz ebből. Csupa «us»-ba végződő nevű vén tudósok koholmánya ez mind. Az igazság a következő.

Anno ekkor és ekkor . . . egy szóval rég esett ez az eset, olyan rég, hogy már nem is emlékszem mikor, elég az hozzá, karácsony táján lehetett, a mikor a jó Isten epen befejezte évi számadását.

Becsapta hát aranyozott sarkú nagy könyvét, melybe a világ bűnei vannak bejegyezve, s megsimogatta hosszú fehér szakállát, s ekkép gondolkozott:

«Van ebben az én Magyarországomban nagyon de nagyon sok okos és jó kis gyerek, talán több, mint az egész világon együttvéve. Jól tudják a Miatyánkot, szót fogadnak a papának és mamának és sohasem füllentenek. Ez jutalmat érdemel; valamit ki kell találnom az én jó kis gyermekeim számára.»

Azt pedig mindötök tudja, hogy a jó Istennek nem sokat kell gondolkoznia, hogy jobbnál-jobb dolgokat találjon ki. Egy minutum századrésze alatt kitalálta a *játékokat*.

Ugy-e ezt ugyan okosan tette? Hanem megálljatok csak, még ezzel nincs vége.

Előhivta mindenekelőtt a kis Jézust meg a Mikulást. Azután igy szólt hozzájuk:

«Eredj csak Mikulás szógám, fogj be a szánodba, a miben eddig virgácsot hoztál az erdőről rossz gyermekek számára, töltsd most tele skatulyával, czifra rongyokkal, csengővel és arany-ezüst papirral, aztán a szánkával leszálltok a földre. Aztán ha megérkeztek Pestre, ebbe a szép nagy városba, gyártsatok sok szép játékszert jó gyermekek mulattatására. Menjetek, áldásom rátok.»

A kis Jézus és a Mikulás úgy tőnek, a mint parancsolva volt. Három nap, három éjjel mendegéltek, mert hát a mennyország, mint tudjátok, jó távol van. A föld ezalatt egyre forgott, a mire lábuk a földet érte, épen Kőbányát találták maguk alatt. Sötét éjszaka volt, de a lassu moraj, mely a levegőben zúgott, már elárulta a főváros közelségét.

Fejöket övező glóriájuk világánál a két szent neki indult, egyre silabizálva az útba eső boltczégeket, hogy valahogyan tájékozódjanak. Egyszerre egy utczaszegleten csendes sirdogálás ütötte meg füleiket.

«Édes Jézuskám — igy szólt a hang — segits meg s ne hagyj el engem, benned bízó szegény gyermeket.»

Jézus és Mikulás meglepetve álltak meg, s egy kis fiucskát pillantottak meg, a ki szőke volt, mint az érett gabnaszár; szép, akár egy piros alma. Mindamellett nagyon elhagyatott lehetett szegényke. Könyekkel szemében panaszolta el, hogy apja, anyja meghalt s ő egyedül maradt a világon, s hólnap a fedelet is, a mely alatt megpillantotta a napvilágot, el fogják árverezni feje fölül.

A beszéd rendkivül meghatotta a kis Jézust, az öreg Mikulás is mormogott valamit a szakállába, valami olyast, hogy: «szegény fiucska.» Hát pedig ő nála nem olyan könnyen megy az efféle ellágyulás, kellett hát mégis, hogy legyen valami a dologban.

Egy szó, mint száz, e két szent megvigasztalta a panaszkodó fiucskát. «Legjobb, ha itt szállunk meg», intettek egymásnak a szemökkel, s azzal beléptek a házba s hozzáfogtak a játékok készitéséhez. Hopp, egy pillantás alatt megtelt a szoba bábúval, pojáczával, szebbnél-szebb báránynyal, kakassal és ólom-katonával. Volt ott esztendőkre való, minden képzelhető szinben és formában.

Mikor aztán mindent feldolgoztak, a mit magukkal hoztak, azt mondja a Mikulás a kis Jézusnak: «Elvégeztük dolgunkat, eredj most te vissza az égbe, s beszéld el a jó Istennek, mit végeztünk. Én maradok, magamhoz veszem ezt a kis gyermeket, megtanitom játékokat csinálni, később majd boltot nyit és nagy vagyont szerez.»

Dictum, factum. A kis Jézuska visszaszállt az égbe, a derék Mikulás és az árva kis fiu pedig most már nyugodtan hajthatták fejöket álomra.

Másnap, mikor jött a csunya végrehajtó, boszus volt nagyon, hogy a házacskát elfoglalva találta. De mit volt mit tennie? A Mikulás kifizette az utolsó fillérig, de még megtette tréfából, hogy megajándékozta saját arczképével is, egy skatulyából kipattanó rút kis ördög alakjában, a milyet bizonynyal láttatok már a Haris-bazárban.

Az árva kis fiu pedig nőtt, s egyre ügyesebb, okosabb lett. Hire elterjedt, a merre csak gyermekek vannak a világon, mindenütt kapva kaptak játékszerein. Kevés idő telt bele s nagyon meggazdagodott; ivadékai még ma is játékot gyártanak ugyanabban a házban. Igy lett Mikulás az örvendező gyermekek hatalmas patronusává.

De már most szeretnétek tudni azt is ugy-e, hogy hogyan készülnek ezek az ördöngös *ember- és állatfigurák*, a melyek annyi szép meglepetést szereznek az apró világnak a karácsonyfa meggyujtott gyertyái alatt, és új-esztendő napján. Az ám, csakhogy ez nem megy olyan könnyen.

Lássuk hát mindenekelőtt a mindenféle állatokat, a mikből egész *Noé bárkája* telne ki.

Fent, fent, a legmagasabb emeleten, majdnem a fedél alatt, kicsiny, felülről világított kamrában ül a munkásnő, balkeze alatt cseréptállal, a melyből időről-időre ragacsos pépbe mártott papirdarabokat szed elő, a miket egymásután tömköd egy gypsz-minta üregébe, mely valami állat-testet ábrázol, példának okáért egy kacsáét. Egy jobbkezében levő fával mind beljebb nyomkodja a papir-pépet, hogy a minta minden mélyedésébe behatoljon s annak alakját fölvegye. Zsipsz, zsupsz, igy foly a munka tovább, szakadatlan. Lassan, lassan a papirtészta megkeményedik, megszárad és átidomul, s ime előttetek áll a legtökéletesebb kis kacsának fele része, a milyen csak uszkált valaha a falutok tócsájában.

Hanem ezalatt a másik munkás sem rest. Ő meg az elébe tett részeket illeszti össze kettőnként enyvvel, hogy előálljon a teljes anatomiailag megszerkesztett állat.

De még ez nem minden. Miután a kimintázott kis szárnyasok jó meleg kandalló mellett tökéletesen kiköltek — azaz kiszáradtak, akkor jő a tollakkal vagy bőrrel való behuzás fontos feladata, a szerint, a mint az állat tollas vagy négylábu, s e czélból újra más terembe vándorol az egész menazseria.

Ez aztán még csak a türelmes munka! Igaz, hogy legtöbbnyire csupa nők is végzik. Látni kell, a mint fürge újjaik belemarkolnak a nagy zsák festett tolluba s fehér köténykükbe rakva, mialatt egyikök finom ecsettel piczi csöpp enyvet cseppent az állat csupasz testére, a többiek egyenként ragasztják rá a szép fényes tollakat a megenyvezett helyre. Most már akár meg is szólalhatnak természetes hangjukon, annyira hivek, annyira tökéletesek. Récze-rucza csak épen hogy meg nem billegeti szárnyát, a kakasról azt hinnéd, hogy abban a pillanatban felfujja tarajját, s nyakát kevélyen hordozva rikkantja el magát: *Kukkurikuú*.

Körülbelül ez az eljárás a négylábúaknál is. Egy-egy piros foltocska a nyelv, a száj helyére, egy-egy kék vagy rózsaszin ecsetvonás az irhán, vagy a lábakon, s kész a bárány, a ló, a tehén.

Persze, hogy mindezeknél érdekesebb a gyermekszobák körében oly előnyösen ismert *Paprika Jancsik* élettörténete. Pedig hát ebben sincs semmi ördögség, mert ezek az igen tisztelt uraságok tarka-barka, csöngő-bongó kosztümjeik alatt, előre megformált fejök és végtagjaik kivételével alig takargatnak egyebet egyszerű drótlábaknál. Hanem ezekkel a csámpás drótlábaikkal be tudják ám kalandozni a világot, mindenütt mosolyt és jókedvet keltve nevető ábrázatukkal s dévaj arczfintoraikkal.

És mégis, semmi sem szomorúbb ezeknek az örökké vig legényeknek a sorsánál. A meddig kaczagó arczuk megvan, addig még hagyján, ha időközben megfoszlányosodik is a ruha rajtok. De mihelyt egyszer egy durva sarok rátéved festett orczáikra, tömpévé nyomja orrukat s letörli ajkaikról a csufondárosság mulattató zománczát, akkor, oh akkor a pojácza uramnak vége; eljátszotta szerepét. Rút váza lesz csak önmagának, s a legelső zsarnoki szeszély pillanatában ki lesz rá mondva az itélet: «tűzbe vele!» A tűzbe! .. brrr! Hogy falja fel a röpke láng egy szempillantás alatt czifra gúnyáját; hogy izzik vörösen s csavarodik össze egy-egy drót-darab... már csak egy piczike fémlemez csillog még a hamu közt: utolsó visszfénye az elhaló mosolynak s aztán vége mind a sok dicsőségnek, mind a sok kényeztetésnek, a miben rövid pojácza élete alatt annyi része volt... nem maradt belőle semmi, semmi.

Alighanem ennek a vig ficzkónak az öcscse az a feketére mázolt képü furcsa teremtés is, a ki ott kushad összenyomva szük ládikájában, hogy egy rugó nyomásra villámként előpattanjon: «Itt vagyok!» Csakhogy mig amaz nevet, ez pityereg, s ijesztgetni akar. De hiába, ő sem csal meg senkit. Mindenki tudja, hogy szürkés szakálla ócska kócz, süvege eldobott bársonyvég. Még az ölben ugrándozó kis baba sem fél tőle, s kötekedő mosolylyal kapkod utána, mintha azt mondaná: «Eredj csak, nem félek tőled» — s gömbölyű újjacskái gyönge nyomásával visszakényszeríti sötét rejtekébe.

Hagyjátok ti is ott!...

*

És most elég a papirfajtákról; akartok valamit a *fa-játékszerekről* hallani?

De hisz ennél semmi sincs könnyebben ért-

levevé térdéről a kezét, a hol az illető ruhadarab csakugyan gyenge összefüggést láttatott.

Ilyen fiatalos, derült kedélyű ő ma is, mikor már tul van az első jubileumán s kétségkivül ilyen fog maradni, — diis faventibus — ha majd megéri a másodikat.

HÁNY LAP VAN A VILÁGON?

Korunk legjellemzőbb jelenségei közé a napi sajtó nagy elterjedtsége tartozik. Az eleinte leginkább hirdetésekkel foglalkozó újságok szükebb körökben kézről-kézre jártak, míg most társadalmi életünk legfontosabb szükségleteinek egyikét képezik. Az értesítések gyors és pontos közlése az eszmék terjesztésére döntő hatással bir.

Mindamellett kétséget sem szenved, hogy a sajtó gyakran a politikai romlottság előmozditására is felhasználtatik. De ne tekintsük a dolog tragikus oldalát, mert végre a napi sajtó áldásteljes hatását tagadásba venni nem lehet.

Az idei párisi világkiállítás alkalmával közzétett érdekes statisztikai adatok sorában legelső helyen áll a napi sajtó statisztikája, melynek beható tanulmányozásából nagy fontosságu tényeket kell következtetnünk.

Mindenekelőtt kitünt, hogy az eddigi föltevések ellenére, az elsőbbség nem *Francziaországot*, hanem *Németországot* illeti, hol *5500 időszaki lap* s ezek közt *800 napi lap* jelenik meg. A legrégibb ujság a «Frankfurter Postzeitung» (1616 óta), a legolvasottabb a «Berliner Tageblatt» 55 ezer példányban.

Németország után *Anglia* következik 3000 időszaki és 809 napi lappal.

Francziaországban a hivatalos kimutatás szerint 2819 lap jelenik meg, köztük 708 napi lap.

Olaszország a negyedik helyen áll 1400 ujsággal. Ezek közül 100 *Rómában*, 140 *Milánóban*, 120 *Nápolyban*, 94 *Turinban*, 79 *Firenzében* jelenik meg. A legrégibb a «*Gazetta di Senora*» (1797 óta).

Ausztria-Magyarországon 1200 lap jelenik meg, melyek közül 150 napi lap.

Spanyolországban 850 ujság; csak egy harmadrésze napi lap.

Eleinte a *relaciones*-nek nevezett ujságokat vakok árulgatták az utczákon, s a lapok rövid tartalmát eléneklő hangon reczitálták.

A nagy *orosz* birodalomban csak 800 lapot találunk, melyből 200 *Szent-Pétervárott* és 75 *Moszkvában* jelenik meg.

Görögországban aránylag sok lap jelenik meg. Majd minden nagyobb mezővárosnak meg van a maga ujsága. Athénében 54 ujság jelenik meg.

Svájczban 450 lap lát napvilágot, majdnem ugyanennyi *Belgiumban* és *Hollandiában*. *Norvégiában*, *Svédországban* és *Portugallban* a napi sajtó aránylag gyéren van képviselve, míg ellenben *Törökország* e részben nagy haladást mutat. Európában összesen *20 ezer ujságot ismerünk*.

Azsiában 3000 lap nyomatik, ezek nagyobb része *Japánban* és *Angol-Indiában* jelenik meg.

Khinában nevezetesen Peking-ben a «*King-Pau*» czimü hivatalos lapon kivül, mely napjában háromszor mindenkor különböző szinü papiron nyomtatva jelenik meg, még *Shanghai*-ban és *Koreában* adnak ki egy-egy lapot.

Japán 1500 lapot mutat fel, ezek közül a következő négyet nevezzük meg: a «*Hotchishimboun*», a «*Nitchinitchishimboun*», a «*Tchoyashimboun*» és végre a «*Mainitchishimboun*». Ez utóbbi a japáni radikális párt közlönye. *Cochinchinában*, *Tonkingban* és *Indiában* egy-egy franczia lap jelenik meg.

Beludsisztánban és *Afghanisztanban* nincsenek ujságok, ellenben *Perzsiában* hat napi lapot adnak ki.

Afrikában mindössze 200 lap jelenik meg; ezek közül harmincz *Egyiptomban*, a többi az európai gyarmatokban.

Mindezek ellenében *Amerika* óriási számokat mutat fel. Az *Egyesült-államokban* 12,500 lapot ismerünk, ezek közt 1000 napi lapot.

A legelső amerikai lap 1704-ben *Boston*-ban jelent meg, «*Boston-News*» (Bostoni Ujdonságok) czim alatt. 1780-ig csak 200 lap adatott ki az Egyesült-államokban, de a mostani században számuk rohamosan emelkedett. Mig 1840-ben 1630 lap jelent meg, 1860-ban már 4000-re rugott ezek száma, és azóta (1890 október végéig) 12,500-ra emelkedett.

A *Kanadában* létező 700 ujság nagyobb része franczia nyelven iratik.

Mexikóban és *Brazíliában* a sajtó tevékenysége naponta fejlődik, sőt az *Argentiniai* köztársaság területén ez idő szerint már 60 napi lap jelenik meg.

Az amerikai zsurnalisztikát illetőleg még egy érdekes adatot akarunk fölemliteni. Ugyanis az *Egyesült-államokban* 120 olyan ujság jelenik meg, melyeket kizárólag négerek szerkesztenek és adnak ki. Ezek közt a legrégibb a *San-Franciskó*-ban tizennyolcz év óta megjelenő «*Elevator*».

Oczeániában nagyon kevés ujság jelenik meg s ezeket is európai gyarmatosok szerkesztik.

Ausztráliában 700 angol lap létezik, a *Sandwich*-szigeteken, nevezetesen *Honolulu* fővárosban, 5 angol és 3 haváji nyelven szerkesztett ujság adatik ki.

Lehető helyes számitás szerint a földgömb lakosai közül minden 82,500 emberre egy ujság jut.

Magyarország hirlapstatisztikáját, mint olvasóink tudják, kimerítő összeállításban évről-évre közöljük s igy ez úttal itt fölemliteni szükségtelennek véltük.

AZ ANGOL KIRÁLYNŐ LELEPLEZI FRIGYES CSÁSZÁR SZOBRÁT WINDSORBAN.

FRIGYES CSÁSZÁR SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSE A WINDSORI KASTÉLYBAN.

Az angol királynő windsori kastélyában s különösen az ahhoz tartozó Szent-György kápolnában, melynek sírboltja a királyi család temetkező helye, egész sorozat van már a királyi család tagjainak szobraiból. A legutóbbi ezek közül a nemrég elhunyt III. Frigyes német császár szobra, ki tudvalevőleg Viktória angol királynő kedvelt veje volt. Ez a szobor annál inkább is érdekelhet minket, mert legutolsó munkája hires szobrász hazánkfiának, *Böhm* Józsefnek, kit néhány héttel ezelőtt Angolország legjelesebb fiai mellé a Szent Pál templomában temettek el. Csaknem halála napjára volt kitüzve a szobor leleplezése s a királynő nagy figyelmet s gyöngédséget tanusított, midőn az ünnepet a gyászesetre tekintettel későbbre halasztotta.

Deczember 18-án volt az ünnepi szertartás. A királyi család tagjai közül jelen voltak a királynő, a walesi herczeg, Connaught herczeg és neje s végre Battenberg Henrik herczeg. Az egyházi szertartást Randall Davidson windsori dékán (azóta már rochesteri püspök) végezte s utána közvetlenül Gounod szép karénekének előadása mellett maga a királynő emelte le a függönyt a szoborról és néhány percznyi néma áhitat után a királyi család többi tagjainak segitségével elhelyezte a koszorukat a szobor talapzatánál. A koszoruk közt a legnagyobb az volt, melyet II. Vilmos német császár küldött atyja szobrára Berlinből.

A szobor fehér márványból készült, mintegy 10 láb magas, a leleplezés alkalmával kék szőnyeg volt rajta. A sokat szenvedett német császárt álló alakban, mindkét kezét kardjára támasztva mutatja, mely szerencsésen eltalált mozdulat által a művész a császár békeszeretetét, de egyúttal vitézségét is akarta jelképezni. Az arcz igen hű s általában az egész szobor a hires művésznek legjobb alkotásai közé tartozik. A magyar származásu művész arczképét elhunyta alkalmából két héttel ezelőtt közöltük lapunkban, most bemutatjuk e kiváló művét is, a leleplezési ünnepély alkalmából.

EGY PÁR SZÓ A DIVATRÓL.

Ezuttal talán rosszkor jövünk divatutasításainkkal. A karácsonyi és újévi meglepetések között bizonyosan jelentékeny helyet foglaltak el a divatczikkek és egyik másik olvasónőnk talán egész télre föl van mentve attól a gondtól, hogy milyen öltözékkel emelje szépségét.

Csak hogy a divattudósító szerencséjére a meglepetések többnyire fényüzési tárgyak szoktak lenni, s nem igen szokták a karácsonyfa alá az igénytelen, szerény, egyszerü, de annál nélkülözhetlenebb öltözékeket helyezni. Pedig gyakran ezek sokkal nagyobb örömet szereznének, mint a fényes peluche pongyola, a melyben kár port törölgetni, a hódprémes bársony rotonde, a melyben zimankós erős időben nem lehet gyalog járni, vagy valamely túlsujtásozott nehéz kabát, mely akadályoz a korcsolyázásban.

E szükségletekre gondoltunk, mikor divatképünket kiválasztottuk. Ezen találnak egyszerü, könnyü *korcsolyázó öltözéket*, csinos, de nem kényes *házikabátot* és divatos *esőköpenyt*. Reméljük, hogy mind a három megfelel olvasóink izlésének.

A korcsolyázáshoz ajánljuk a baloldali világosszürke kabátkát ugyanoly szinü selyem újjakkal, melyen a fekete paszományhimzés spanyol alaku mellénykét ábrázol a kabát egy sor gombbal záródik és magas Medicis-gallér védi a nyakat.

A második kabát nagyon kényelmes és bő alaku. Egyszerü szövet-csatt tartja össze a nyaknál, különben egészen nyitott. Gallérja lehajtós és kettős az ujja, a külső ujj pedig igen szép bő alaku. E kabátka aczél-szürke lágy kelméből készült és oly kényelmes meleg, a nélkül, hogy nehéz lenne, hogy házi kabátkának nagyon alkalmas.

Az eső-köpeny nagyon czélszerü, mert az egész öltözetet elfödi, és siettünkben akár minő ruhára lehet vetni. A derekát hegyes öv csukja, a gallér százránczu és dusan omlik a vállak és karok fölé. Mintánk vörös posztóból készült, de minden divatszinben lehet készíteni.

Siessenek hölgyeim, lássák el magukat e czélszerü ruhadarabokkal most a' téli hidegben, mielőtt az esős napok bekövetkeznének, nehogy angem érjen a szemrehányás: «Eső után köpönyeg!»

Iza.

A városligeti tó jegén.

A városligeti tó síma jegén élénk az élet A fővárosi társaság tagjai ott adnak most találkozót egymának: az idősebbek az elegáns csarnokban, a honnét nézve igazán festői látványt nyujt a korcsolyázók nyüzsgő csoportja, a zuzmarás fáktól övezett tó jégtükrén, — a fiatalabbak pedig lenn a pályán, mely úgy simaság, mint mulatság tekintetében méltó párja a redoute parquetjének, hol már nemsokára tért foglal Carnevál herczeg, hogy kissé megcsappantsa a korcsolyázási kedvet. Pedig bizony kár! Mert a korcsolyázás nem csak kellemes mulatság, de nagyon egészséges is, s valószinű, hogy azok a fiatal leánykák, kik fürge lábbal iramlanak tova finom aczélkorcsolyáikon, kipirult arczczal, s egy-egy forfordulónál megpihenve, tele tüdővel szívják magukba a tiszta, friss levegőt, — egy-egy hamar elröpült délután végén, mikor már régen kigyúltak a villamlámpák, ezernyi apró csillaggá varázsolva a korcsolyák aczélja alatt fölcsillanó parányi jég- és hó-szilánkokat, azt gondolják magukban, hogy mégis csak többet ér ez a testedző mozgás annál az óraszámra való parquet-taposásnál, lévén a most divatos souper-csárdás ezzel a szóval legjobban jellemezve. Igen, a jégpálya igazabb örömöt, jobb mulatságot nyujt a bálteremnél; a jégen nincs feszesség, nincs unalom, — még fáradság sincs, mert egy órai korcsolyázás után frissebbé válik az ember, mint mikor korcsolyáját fölkötötte; a jégen nem zöldül a petrezselyem, mint a bálteremben, mert a kinek párja nem akad, iringál egyedül, s nagyon jól mulathat.

A jégsport előnyeit különben igyekezik is a közönség felhasználni; olyan diszes társaság zsibong ott a városligeti tavon délutánonként, a föl-fölharsanó katona zene hangjai mellett, ha valami hibája van ennek a kiválóan gondozott pályának, csakis az lehet, hogy sok a látogatója. Ez azonban nem azt jelenti, hogy a szabad mozgás akadályozva van. Világért sem. A ki száguldani akar, annak elég tér nyilik a tó peripheriáján; a ki nem elégszik meg azzal, hogy magát kiszaladja, hanem tánczra akar kelni egy-egy keringő hangjaival vagy merész fordulatokban szereti fokozni ügyességét, annak ott van a pálya közepén korlátokkal elkeritett hely, melynek egyik része a tánczolók, másika a műkorcsolyázók részére van fentartva. A ki pedig szánkóba óhajt ülni, hogy a friss levegő élvezetét a saját kényelemszeretetével egyesítse, — annak a tó végén elkerített helyen van alkalma ezt a szórakozást föltalálni. Mondanunk sem kell, hogy a jég tisztán és jó karban tartásáról milyen lelkiismeretességgel gondoskodik a korcsolyázó egylet igazgatósága. Nem is marad egyéb kivánság, csak hogy a tiszta, fagyos idő állandó maradjon. A jégsport szelleme, ha ugyan van ilyen, talán az egyetlen, kit hivei annál jobban szeretnek, minél hidegebb.

Előfizetési felhivás
a
VASÁRNAPI UJSÁG
és
POLITIKAI UJDONSÁGOK
1891. évi folyamára.

A Vasárnapi Ujság eredeti elbeszéléseket és életképeket, nagyobbrészt illusztrálva, közöl **Jókai Mórtól, Mikszáth Kálmántól, Baksay Sándortól, Gyarmathy Zsigánétól, B. Büttner Linától, P. Szathmáry Károlytól, Petelei Istvántól, Szivos Bélától, Szomaházy Istvántól, Kacziány Gézától, Kazár Emiltől, Törs Kálmántól**, stb. A külföldiek közül leginkább az angol, franczia, orosz szépirodalom jelesebb termékeit mutatja be, s minden évben közöl egy hosszabb regényt, művészi kivitelű kepekkel illusztrálva.

A «Vasárnapi Ujság» 1891. évi folyamát **Jókai Mór** «*Vén emberek nyara*» czimü humoros elbeszélésével kezdjük meg. **Mikszáth Kálmán** pedig «*Galamb a galambbal*» czimü hosszabb elbeszélést ir a «Vasárnapi Ujság» részére.

A «*Vasárnapi Ujság*», mint családi lap, kiterjeszkedik **a női munkakörre és divatra is.** E rovatában a női munka körébe, a háztartásra, a házberendezésre, kézi munkára, házi iparra stb. tartozó közleményeken kivül a divat terén fölmerülő s a jó izlést és a szép iránti érzéket fejlesztő jelenségeket ismerteti, különös tekintettel a hazai iparra.

*

A «Vasárnapi Ujság» társlapja, a most már 36-ik évfolyamába lépő «**Politikai Ujdonságok**», *teljesen független politikai hirlap*, melynek irányát nem befolyásolják *sem pártok, sem érdekszövetkezetek személyes érdekei*, s a pártatlan *igazság és meggyőződés* kimondásában nem gátolnak semminemü lekötelezettségek és magántekintetek; miért is, mint az *események hü és részrehajlatlan kútforrását*, valódi szükségnek ismerte el a magyar olvasó-közönség. E politikai lap a hét eseményeit kellő magyarázattal ellátott gondos, hü összeállitásban tárja az olvasó elé, s a közönség *együtt* találja benne mindazt, a mi a napilapokban *elszórtan* jelen meg, ugy hogy e lap, kivált vidéken, hol a hiányos postajárás a napi értesülést különben is megnehezíti, *a napilapokat is lehetőleg pótolja*.

A «*Politikai Ujdonságok*»-hoz «*Magyar Gazda*» czimü kéthetenként megjelenő *gazdasági lap van csatolva* s ezen felül *rendkivüli mellékletekkel is bővitve lesz a lapnak hetenként másfél s minden második héten két nagy ivre terjedő tartalma*, mely a *Politikai Ujdonságokat* az országban a legnagyobb és legtartalmasabb politikai hetilappá tette.

A «*Politikai Ujdonságok*» tartalmát még élénk *bel- és külföldi levelezésekkel, eredeti tudósitásokkal*, ugy szintén *számos gyakorlati értékü közleménynyel* gazdagitjuk, s e mellett rendesen közöljük hasábjain a *nevezetesebb sorsolásokat, pályázatokat*, stb.

*

A «Világkrónika», mint hetilapjaink kiegészitője, a hazai és külföldi *általánosabb érdekü eseményeket* részletesen ismertető és magyarázó czikkeken és képeken kivül *nagyobb elbeszéléseket és regényeket* is közöl képekkel illusztrálva, ugy szintén *uti rajzokat, nép- és tájismertetéseket, szemléltető jelentéseket* a hazai és külföldi közérdekü dolgokról, találmányokról, fölfedezésekről, ugyszintén *mulattató közleményeket, közhasznu tudnivalókat, képtalányokat, tréfás feladványokat*, stb.

A *Világkrónikát* hetilapjaink előfizetői félévre 1 frt, negyedévre 50 kr. pótdijért rendelhetik meg.

	egész évre	félévre	negyedévre
A Vasárnapi Ujság	frt 8.—	frt 4.—	frt 2.—
A Világkrónikával együtt	« 10.—	« 5.—	» 2.50
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok	« 12.—	« 6.—	« 3.—
A Világkrónikával együtt	« 14.—	« 7.—	« 3.50
Csupán a Politikai Ujdonságok	« 6.—	« 3.—	« 1.50
A Világkrónikával együtt	« 8.—	» 4.—	« 2.—

*

Az előfizetések a «**Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok**» **kiadóhivatalába, Budapest, Egyetem-utcza 4.**, küldendők.

Azon t. előfizetőinket, kik eddig a «*Vasárnapi Ujság*»-gal együtt járatták a «*Pesti Hirlap*»-politikai napilapot is, arra kérjük, hogy előfizetéseiket az utóbb nevezett lapra ezentul közvetlenül a *Pesti Hirlap kiadóhivatalához* (Nádor utcza 7 sz.) intézzék.

Goró Lajos rajza.

A VÁROSLIGETI TÓ JEGÉN.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A Budapesti Szemle uj évfolyamát megnyitó januári kötet *Csiky* Gergelytől kezd meg regényt, ki nemcsak a szinpadokon aratja sikereit. A regény a magyar társadalomból van meritve s czime: «*Az atyafiak*». Aztán névtelen szerzőtől «A katholikus országos autonomiáról» olvasunk fejtegetést, mely a napirenden levő fontos kérdésnek mind történelmi, mind politikai összefüggését széles körben tünteti föl. Ezt «A hadi tengerészetről» czimű történelmi vázlat követi Reményi Antaltól, ki e nagyobb dolgozatból, (melynek most csak első része jelent meg) a tud. akadémián is tartott felolvasást. A Görgey-kérdéssel is találkozunk a füzetben. Id. *Görgey* István «Kossuth és Görgey» czímen felel Kossuthnak legujabban közzétett két levelére, melyeket Kossuth Hentaller Lajos képviselőhöz intézett s melyekben erős szavakkal nyilvánitja valótlannak Görgey Arthur tábornoknak emlékiratában előadott azon állitását, hogy 1849-ben aug. 11-ike éjjelén az aradi várban Kossuthtal történt tanácskozása alatt már szóba jött a fegyverletétel, ha a temesvári csata elvész. Id. Görgey István hivatkozik több körülményre, s Kossuthnak aug. 12-én Lugoson kelt levelére, valamint a Teregováról és Widdinből irt levelekre. — E polemia után közgazdasági fejtegetést találunk, melyben *Telkes* Simon «Bőriparunk és a bőrtárlat» czim alatt mond el az iparos világban

L. B.

A MODERN MŰVÉSZET ALAPELVEI.

I. VISSZA AZ ŐSFORRÁSHOZ.

Az a három arczkép, melyet munkatársunk, Fülep Lajos három művészünkről, Benczur, Zala és Strobl Alajosról vázolt, a legszélesebb körökben érdeklődést, de egyszersmind ellentmondó megitélést keltett. A modern művészeti elvek barátai csodálkozva kérdezték: Hogyan, a Modern Művészet ilyen elveket propagál? Mások, az ott hirdetett elvek titkos barátai, megrökönyödve mondották: Hogyan, ez elvek hirdetőit gúnyos kicsinyléssel lehet fogadni, szinte karikaturát rajzolva róluk? Mindkét felfogás hibás.

Az arczképek hű, sem gúnyos, sem karikirozott tükrei azoknak a törekvéseknek, melyekkel szemben a modern művészet, ugy a festészet, mint a szobrászat, egyenesen állást foglalt. Meg kellett ösmertetnünk, maguknak ez elvek reprezentálóinak nyilatkozatai alapján, e törekvéseket, hogy hasznos és komoly vitában tisztába jöhessünk — a modernség törekvéseivel. Hogy beláthassunk az eszmék kohójába. Hogy megérezhessük a forrongó érzelmeket. Hogy méltányolni tudjuk a két tábor csatajelszóit.

Az első, a miben mind a három művész egyetért: a tradiczióhoz való ragaszkodás.

„Az antikhoz kell visszamenni... Én a régi mesterek után megyek, az ősforráshoz... A görögökhöz kell visszamenni, onnan venni a formát, s azt teletölteni nemzeti eszmével... Modern eszmék antik alapon... Modernnek érzem magam az eszmemenetben. A modern eszmék elől nem zárkózhatik el az ember, de a klasszikus formákat megtartom... A régi mesterek adják a legjobb iskolát..."

A ki kissé járatos a művészettörténetben, ezeket a jelszavakat azonnal felösmeri. Az egész XIX. századot végigkisérték. Winckelmann-Lessingék kezdték hirdetni, Dávidék gyakorolták, Jngres lelkesedett érettük, az Akadémiák dogmává emelték, mindössze abban különböznek, hogy az egyik ezt, a másik azt a régi iskolát deklarálta klasszikusnak, s ahhoz

Modern Művészet

1906. I. 4-12.

„ment vissza". Csak a tárgyválasztásban engedtek a realizmus ostromának, a nemzeti eszmét (t. i. hazai tárgyat) fejezték ki, de a hagyományos formanyelven. A formák adva vannak. Ezekhez nem szabad nyulni. Ez szentség. Ez az ősforrás.

Micsoda auguri szükkeblüséggel őrizték e formák kultuszát! Az egész akadémikus nevelés nem volt egyéb, mint kanonok bemagoltatása, egy antiknak hirdetett szépségideál beverklizése, egy eklektikus, mindenünnen összehordott szabálygyüjtemény emléztetése. Az emberi test volt a tanitás alapja, de nem az élő, az előttük álló emberi testé, hanem a kikorrigált, a szép emberi test, melyet nem az élő formák, hanem a különböző művészek művei alapján konstruáltak, mintha lett volna valaha nemzetközi szépség. Ez az „ideális" kanon szerintük a görögök művészetén alapul, s annyira biztos, hogy Bonguereau ezt hirdethette tanitványainak:

— Csak akkor fogtok tudni rajzolni, hogyha adva van egy lábfő, megkonstruálhatjátok hozzá az egész alakot.

Ott állott a növendék előtt a modell, — nézte, nézte, de nem látta. A model és a szeme között élt egy láthatatlan lény, egy konstrukczió, adott számokból és geometriai formákból, a mely a görög művészet, az ősforrás, az antik alapján lőn elvonva. Ez megeste látását, s akaratlanul is ahhoz korrigálta az élő model formáit. A mi a sablontól eltért, az élet sok ezer sajátos alakulata, az mind a szerencsétlen modell hibája, kerülni kell, mint a veszedelmet, hogy elérkezhessünk a széphez, ahhoz, a mi gyönyörködtet. Mert:

„... a derü a művészet hivatása, nem a nyomor festése... A művészet adja a szépet, mert csak az gyönyörködtet... Az élet elég szomoru, a művészet legyen derüs..."

De a szép adva van. Ott van az ősforrásban, — hirdették, — csak el kell lesni! Csak az a szép, a mit századok annak tartottak.

„Mert hiába, az már el van ismerve, hogy a régiek tudtak a legtöbbet. Az utókor már elösmerte. Azok tökéleteset csináltak. Hogy gondoljunk mi arra, hogy jobbat csináljunk? Csak vissza az ősforráshoz!"

Helyes, de melyik ősforráshoz? Skopashoz vagy Lysipposhoz, Donatellohoz vagy Michel Angelohoz, Botticellihez vagy Rafaelhez? A ki a nagy mesterek szellemébe behatol azonnal észreveszi, hogy e nagy egyéniségek az ősforrás elmélet heves tiltakozásai. Az emberi test felfogása korról-korra változik. A görög művészet e változás élő illusztrációja. Miért nem keresték a nagy görög mesterek az ősforrást? Miért keresték egyre az ujat a természetben? Csak Rafael után alakultak akadémiák, hogy mint a méh virágról-virágra szállva, csipkedjék össze a szép elemeit, s örökké tanitványok maradtak. A mi a görög mesterekben nagy — az egyéni, az nemzeti és emberi sajátságaik eredménye, s igaza van Mauclairnek: dénationaliser l'art grec, c'est déjà le trahir.

Idegen isteneket tanitanak imádni, báb alakok teremtését, kultuszát követelik, megkonstruált dogmákat adnak ki a szép törvényeinek, — pedig a szép ott van az életben, a természetben, — der heraus kann reissen, der hat sie, — mondotta Dürer. És épen ellenkezőleg ez az igazi művész feladata, ez volt és ez lesz mindenha. Ez volt: minden nagy művész a természetből kereste ki a maga érzéseinek megfelelő formát, nem beszélt eltanult formanyelven, nem volt oly lusta, oly kényelmes, hogy más eszével gondolkozzék, ellenkezőleg, minden nagy művész uj ideált teremtett magának, uj eszközökkel fejezve azt ki: Praxiteles az epedő álmodozó szépet, Skopas a szenvedélyt, Lysippos a nemes mozgást; Rembrandt mást ideált talált, mint Dürer, Velasquez mást, mint Holbein, s hogy a moderneket emlitsük, Manet fényszenvedélye, Whistler tónusszépsége, Hildebrand formakultusza, Rodin festőisége mind a természetből kiragadott igazság. Nem az antik volt az ősforrásuk, nem klasszikus formanyelven deklamáltak, hanem megteremtették a maguk, egyéni széplátásukhoz való kifejező formát.

Homlokegyenest ellenkezőjét tanitja a művészettörténettel való foglalkozás, mint a mit az akadémikus művészek. A művészettörténet a modern mestereket igazolja, a kik egyenesen a természethez való vissza-

térést hirdették, hogy ott találják fel önmagukat, hogy onnét vegyék a kifejező formákat.

Nemzeti eszmét az akadémikusok is konczedálnak. Az ő nemzeti eszméjük csak a honi tárgy; de a mi a hazai talajból, a fajból, a külső viszonyokból szakad ki, a mi a művészi egyénben megnemesülve kifejlődik, sőt, mint Rembrandtban a holland faj tulajdonságain tulemelkedve, nagy egyéni erőben központosul, hogy lehet azt a hagyományos formanyelven kifejezni? Nem is lehet, — Petőfi nem tudott Vörösmarty nyelvén zengeni, Arany nem a Petőfién, — mindegyik megteremtette a maga érzésének, a maga szépségideáljának megfelelő formát. A megalkuvó művészet — akadémizmus.

Igen, vissza az ősforráshoz: de az ősforrás nem lehet a görög, nem lehet a renaissance. Igaz, Lysippos nagy, Donatello nagy, — de nem azért nagy, a miért akadémikusaink nagynak tartják. Annak ellenére nagyok. Nagyok, mert egyének. Egyének, mert megtalálták a természetben a maguk szépségideálját és kitudták azt a maguk nyelvén fejezni. Az ősforrás csak egy: a természet.

L. B.

A műalkotás: tulhajtott eszme.

ANDRÉ GIDE.

Mi a szép, s mi a rút? Csak művészit és művészietlent ösmerek. Száz évig Rembrandt művészetét rútnak és van der Werff porczellánsimaságát szépnek találták. S nemcsak tudatlanok, hanem műbarátok és gyüjtők is. A szép és rút fogalma tehát igen tartalmatlan; művészi és művészietlen a kérdés.

HEVESI LAJOS.

Minden uj művész és a mi ezzel egyet jelent, minden uj művészet egy-egy Krisztus, a kinek nem kell szablya, nem kellenek fegyverek és fustélyok — elég, ha némán támadói elé áll s vár, mig megismerik.

IGNOTUS.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

A gyularemetei zabla. A zabla, mely Kalandra Béla erdész adománya folytán ma a Békésvármegyei Múzeum tulajdonát képezi, hat részből áll: Két szájfeszítő zablasasból, két gyeplőkarikából és két oldalpálczából. Két oldalt áll a két gyeplőkarika, mindkettő benne van az ugyanazon oldalnak megfelelő zablasas nagyobbik fejében. Most következnek az oldalpálczák, melyeknek középső ka-

1. ábra.

rikája szintén benne van a megfelelő zablasas nagyobbik fejében. A zablasasok keresztben állanak, a jobbik oldalon lévőn a sas kisebbik feje egy síkban áll a nagyobbikkal; a baloldal sasának kisebbik feje ellenkező síkban állott a nagyobbik fejjel, de ez, sajnos, le van törve.

A *sas* elnevezés talán visszatetszik itten, pedig így nevezik a lánczban azt a részt, mely két szemet köt össze és a melynek végein karika van. Ezek a fejek, miket egy többé-kevésbbé hosszú íz köt egybe. A zabla sasának közép része, vagyis *íze*, négyoldalú és *rozmarin-fonású* spárgaág-fekvéseket mutat. Ez a dísz általában *kötéldísz* nevezet alatt szerepel az irodalomban, nyilván azért, mert nem figyelték meg, hogy ha a kötél négyoldalú és négy ágból fonott, akkor *rozmarin-fonásúnak* nevezik, vagy ha most már nem hívják úgy, gyermekkoromban még így nevezték.

Az 1-ső képen a sas ízén e fonás jól látható. A sasnak egyik végén nagyobb fej — karika — van, a 2-ik kisebb. A nagyobb fejbe az oldalpálczának közepén lévő karika és a kölönálló gyeplőkarika van beleillesztve, amint ez a második képen jól látszik. A kisebb fej a zabla másik sasának kisebbik fejével függött egybe, úgy, hogy azután a két sas képezte a szájfeszítőt. A zabla jobb oldalát képező sasának mindkét feje egy síkban fekszik, de a bal oldalon lévő sas fejei ellentétes síkban állanak, azért, hogy a két kisebb fej természetes összefüggésben kapcsolódjék; a bal sas azonban csonka, mert kisebbik feje erőszakosan van szétt-törve. A bal sas íze szintén rozmarin-fonással ékített.

A zabla jobb oldalán lévő sas kisebbik fejének egyik belvilága 16 mm., a másik belvilága 13 mm., vastagsága 4 mm.; a nagyobbik fejének egyik belvilága 18 mm., a másik belvilága 14 mm., vastagsága 4·5 mm. E szerint a sasok fejei ovalalakúak. A zabla bal oldalán lévő sas kisebbik feje le van törve, a nagyobbik feje szintén ovalalakú, kisebbik belvilága 13½ mm, nagyobbik belvilága 18½ milliméter.

A jobb oldal sasa egész hosszban 81 mm., a középíz hossza 45 mm., az íz vastagsága 8 mm.

A bal oldal csonka sasa 58 mm. hosszú, középíze 40 mm.

A gyeplőkarikák sem egyforma nagyok. A zabla jobb oldalán levőnek kisebbik átmérője 33 mm., a nagyobbik átmérője 37 mm., vastagsága 4 mm.

A zabla bal oldalán levő gyeplőkarika valamivel kisebb, mint a jobb oldalé, bár egy milliméter felével vastagabb; kisebbik átmérője 30 mm., nagyobbik átmérője 34 mm.

Amint a gyeplőkarikák két különböző átmérőjéből észre lehet venni, ezek is ovalalakúak.

Az oldalpálczák törzsét 65 mm. átmérőjű tömör henger képezi, melynek felső végén szegfejhez hasonló lapos gomb van, alsó

vivő díszhintó alá a Rue de Rivoliban bombát vetettek. A madridi merényletre külön kis kollekczió emlékeztet s ennek legérdekesebb darabja az a rózsacsokor, melyet nitroglicerinnel sulyosbítva, az esküvőről megtérő ifjú királyi pár kocsija elé vetett egy anarchista. A gyüjteményt az összes merénylők arczképeinek sorozata egészíti ki. Oly múzeum ez, melynek gyarapodása semmiesetre se kivánatos. — A párisi állami fogház igazgatója, Peurret, a rémuralom emlékeit bemutató múzeumot rendez be a Conciergerie-ben, melynek komor falai között egykor Mária Antoinette, madame Dubarry, Corday Sarolta, Robespierre készültek a guillottine-halálra. A Conciergerie akkori berendezési tárgyai: priccsek, szalmazsákok, kopott fauteuille-ek, a foglyokra vonatkozó ereklyék, talizmánok, melyeket az utolsó perczig magukkal hordtak, feszületek, melyeket a pap vigaszul nyujtott nekik, arczképek, a nagy forradalom eseményeit bemutató rajzok és metszetek képezik majd e múzeum anyagát. — Léghajózási múzeum tervéről már hírt adtunk e hasábokon. A British Museum most automobil-gyüjteményt szándékozik létesíteni; ennek clou-ja az a kocsi lenne, melyben Borghese herczeg Luigi Barzininak, a kitünő olasz reporternek társaságában a Peking - Páris közötti utat megtette. — Liverpoolban hippologiai múzeumot terveznek, mely a hires versenylovak csontvázait volna hivatva magába fogadni; a múzeum számára állítólag már megszerezték az angol király egykori legkitünőbb akadálylovának, Ambush II-nek földi maradványait.

Vajk megkereszteltetése. Benczúr Gyula olajfestménye a Felsőmagyarországi Múzeumban.

Muz. és Kot. Ért.
1910. IV. évf. 1. sz. (kép)

MMÉE Közl. 1925. 41–42. 4.

II. rajzmelléklet.

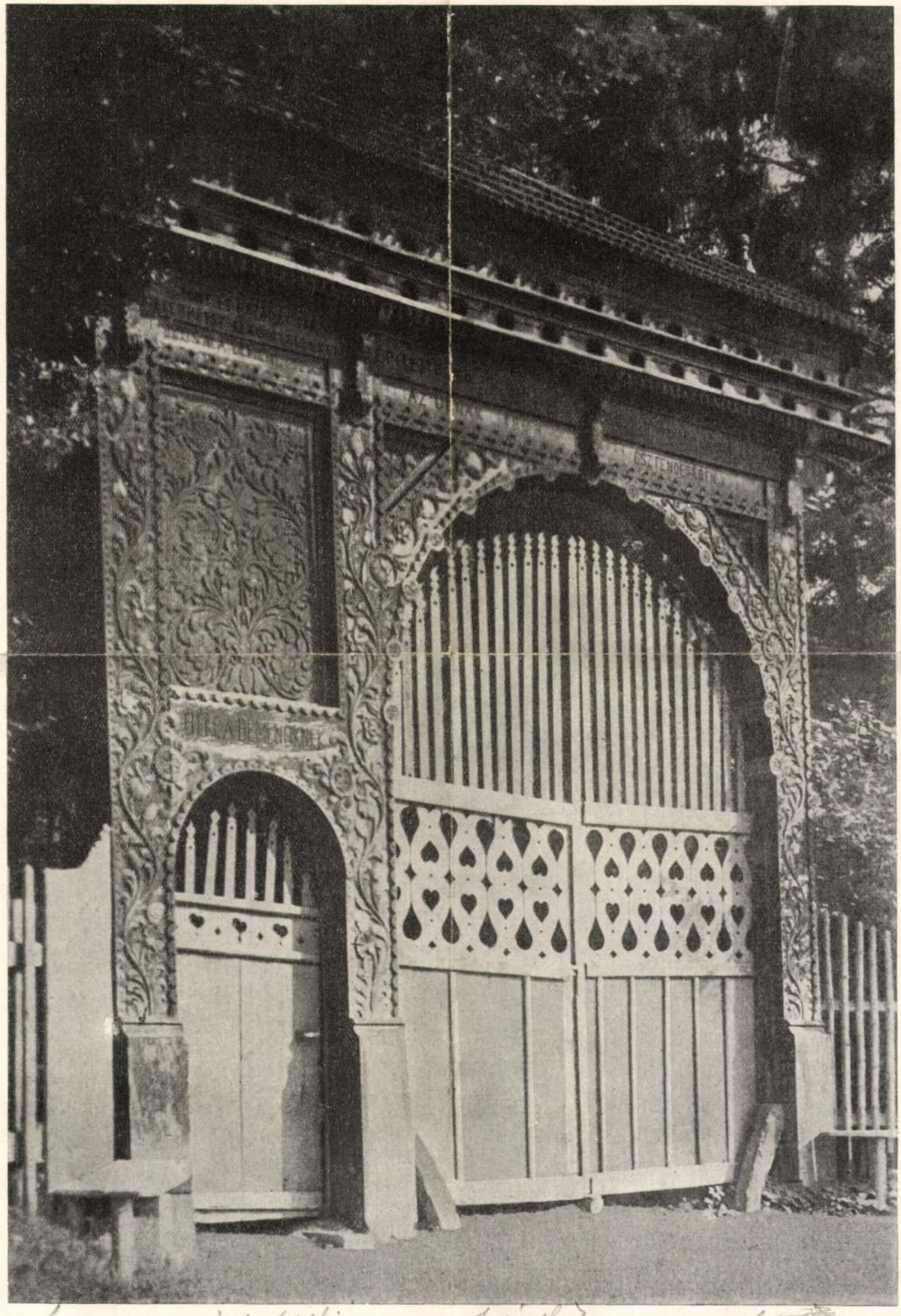

Benczur Gyula egykori villájának székelykapuja a Starnbergersee-menti Ambach községben.

Felirások: *Ha Istent és Hazádat szereted betérhetsz, álnok lélekkel fel s alá elmehetsz. Építette Benczur Gyula és nője Boldizsár Piroska, az Úrnak 1894. esztendejében. Béke a bémenőnek*

Benczúr Gyula

220. **1771 augusztus 23. A m. kir. udv. kancellária felségelőterjesztése** arra nézve, hogy a püspököket levélben hívják fel Szent István ünnepének megtartására. — (Eredeti királyi resolutio, Mária Terézia sajátkezű placetumával, Orsz. Levéltár, kancelláriai lt. 4432/1771.)

Ez a felségelőterjesztés Mária Terézia szóbeli utasítására, a helytartótanács felterjesztésével (lásd a 219. számot) csaknem egyidőben, attól függetlenül kelt.

221. **1793 augusztus 21. P. Isaurus kapucinus szerzetes, a bécsi magyarok papja meghívja a m. kir. udvari kancelláriát az augusztus 25-én Szent István tiszteletére tartandó ünnepi szentmisére.** — (Eredeti beadvány, Orsz. Levéltár, kancelláriai lt. 9277/1793.)

222. **1818 augusztus 7. Pest város idősebb lakosai tanusítják, hogy hajdan a pestiek Szent István napján ünnepélyes processióval vonultak Budára.** — (Eredeti beadványmellékletek, Orsz. Levéltár, helytartótanácsi lt. 18873/1818.)

223. **1818 A budai Szent István-napi ünnep rendje.** — (Nyomtatott rendtartás, Orsz. Levéltár, helytartótanácsi lt. 18.873/1818.)

224. **1819 A Tudományos Gyüjtemény c. folyóirat cikke Szent István ünnepéről.** — (Tud. Gyüjt., 1819. VIII. füz. 124—127. l. Orsz. Levéltár könyvtára.)

A SZENT ISTVÁN-REND.

(225—240/a. sz.)

A Szent István-rendet 1764 május 6-án alapította Mária Terézia királynő Szent István apostoli király emlékezetére. A rend a királyi ház iránt szerzett érdemeknek elismerésére és jutalmazására szolgált. A rend lovagjait rangjuk és érdemeik nagysága szerint nagy-, közép- és kiskereszttel ruházta fel a rend nagymestere. A rend szabályzata, jelvénye mindenben a rend magyar jellegét hangsúlyozza. A nagymesteri méltóságot mindenkor a magyar király tölti be; a rend kancellárja a magyar királyi udvari kancellár, majd 1867-től az Ő Felsége személye körüli miniszter. A rend főpapja Magyarország hercegprímása s a többi főtisztviselők is mind magyarok. A rend ünnepe Szent István napja.

A Szent István-rend alapítása óta a legelőkelőbb magyar érdemrend volt. Nagykeresztjét a Habsburg-ház főhercegei, külföldi uralkodók, uralkodóházak tagjai, a legelőkelőbb magyar és külföldi főpapok, államférfiak és katonák kapták meg, a kis- és középkeresztesek között a magyar köz- és gazdasági élet, az irodalom és művészet legkiválóbbjai szerepelnek.

A rendnek alapítása óta 838 nagykeresztese, 267 középkeresztese és 586 kiskeresztese volt.

---

225. **A Szent István-rendnek Mária Terézia királynő aláírásával megerősített, Bécsben, 1764 május 6-án kelt alapszabályai.** — (Szent István-rend levéltára. 1/1764.)

226. **A Szent István-rend alapszabályainak németnyelvű kiadása.** A magyar királyi kamara levéltárának példánya. — (Orsz. Levéltár könyvtára.)

Az alapszabályokat 1764-ben latin, német és olasz nyelven adták ki.

227. **1764 augusztus 15. Gróf Eszterházy Ferenc m. kir. udv. kancellár felségelőterjesztése az első avatási ünnep szertartásmenetéről.** — (Szent István-rend levéltára. 15/1764.)

Az előterjesztés mellett Mária Terézia királynő saját-kezű észrevételei.

228. **A Szent István-rend nagykeresztje.** (A rend alapszabályai 1764. évi kiadásának melléklete.)

229. **Mária Terézia királynőnek, a Szent István-rend alapítójának és első nagymesterének képe.** (A Szent István-rend alapszabályai 1764. évi kiadásának melléklete.)

A királynő mellén a Szent István-rend nagykeresztje.

230. **Smaragd kereszt,** melyet Mária Terézia királynő mint a Szent István-rend nagymestere állandóan viselt. — (Magyar Történeti Múzeum.)

231. **A Szent István-rend közép- és kiskeresztje.** (A rend alapszabályai 1764. évi kiadásának melléklete.)

232. **A Szent István-rend kommendátorának díszruhája.** (A Szent István-rend alapszabályai 1764. évi kiadásának melléklete.)

233. **A Szent István-rend nagykeresztesének díszruhája.** (A Szent István-rend alapszabályai 1764. évi kiadásának melléklete.)

234. **A Szent István-rend kiskeresztesének díszruhája.** (A Szent István-rend alapszabályai 1764. évi kiadásának melléklete.)

235. **1764 Esküminta a Szent István-rend lovagjai számára.** — (A Szent István-rend levéltára. 2/1764.)

236. **1771 október 16. Gróf Esterházy Ferenc magyar kir. udvari kancellár számára kiadott, a Szent István-rend nagykeresztjének adományozásáról szóló oklevél fogalmazványa.** A kérvény mellett a királynő sajátkezű jóváhagyása. — (Orsz. Levéltár. M. kir. udv. kancellária. 6326/1771.)

237. **1902 március 6. I. Ferenc József király leirata** az Ő Felsége személye körüli m. kir. miniszterhez a Szent István-rend

nagykeresztjének adományozásáról Széll Kálmán m. kir. miniszterelnök számára. — (Szent István-rend levéltára. 12—1902.)

A leiraton a király sajátkezű aláírása.

238. **1896 június 18. I. Ferenc József király leirata** az Ő Felsége személye körüli m. kir. miniszterhez a Szent István-rend kiskeresztjének adományozásáról Munkácsy Mihály, Benczur Gyula és Lotz Károly számára. — (Szent István-rend levéltára. 22/1896.)

A leiraton a király sajátkezű aláírása.

239. **1910 május 10. I. Ferenc József király leirata** az Ő Felsége személye körüli m. kir. miniszterhez a Szent István-rend kiskeresztjének adományozásáról Mikszáth Kálmán számára. — (Szent István-rend levéltára. 18/1910.)

A leiraton a király sajátkezű aláírása.

240. **1869 augusztus 15. Meghívó a Szent István-rend tagjai számára az 1869 augusztus 22-én a bécsi kapucinus templomban tartandó Szent István-ünnepre.** — (Szent István-rend levéltára. 26/1869.)

240/a. **Szent István-rend díszruhája.** (Királyi Vár.)

Magy N M Szt István

M. Nemz. Muz. Szt István emlék-kiállítása. Bp. 1938. 238. sz.

a virrasztó karjait, melyben számára köteleket látott, és az embert elnyelte. Napoleon most egy hegyről 700 millióra menő deficitről nézheti és gyönyörködhet művében, mig a vulkán, mely alatta forr meg nem fogja semmisiteni őt is.

A franciák császárja átszenteskedését megbüntette a mindenszentek ura, ő oly szentséget akart porba tiporni, melyet maga állitott fel, de e colossnak egy tagja reázuhant, s még nem tudja senki, hogy mennyire zuzta össze. Kimondta, de nem tartotta meg e mondatot: „nép szava isten szava!“ — Az isten megtartatta vele.

A mexikói honvédek győztek, nem avatkozott ügyükbe senki; se nem segitették, se nem bántották őket, rájok hagyták a haza megmentését, — meg is tették. A mi honvédeinknek, a mi testvéreinknek nem egy ellenség ellen kellett küzdeni — és mégis győztek, — győztek, mert ha nem győztek volna, nem engedné meg a győző, hogy sirjaikra babért tűzzünk. Ez a győzelem legbiztosabb jele. Kedden, f. hó 2-án a lövölde termében honvédeink javára hangverseny volt, az egyetemi dalárda rendezte és fényes sikerrel. Nagy volt a közönség és nagy a közönség lelkesedése. A közreműködők megérdemelték a fel felhangzó éljent és kitörő tapsvihart. Siposs Antal, jeles ifju zongoramüvészünk saját szerzeményét, a „Liszt-indulót“ zongorázta el kitünő könnyüséggel és villanyozó müvészi lelkesedéssel. Siposs a Liszt Ferencz tanitványa, s midőn ez indulót negymestere előtt először eljátszotta, az elragadtatásában háromszor ölelé őt meg. A közönség tapsa bizonyitéka volt most annak, hogy Siposs ez ölelést megérdemelte.

Térey Antónia k. a., kit kiváncsisággal és érdekkel várt a közönség, nem énekelt. Meghütötte magát és torokgyulladása hátráltatá, hogy e szent czélra szintén közreműködő legyen. Sajnáljuk, mert valóban szerettük volna hallani, kit a nemzeti szinház méltóságos intendánsa a sajtó egyhangu felszólitására se léptetett fel. Ha ezután is, — mitől isten mentsen, — ily igazgatója lesz a szinháznak, megértjük, hogy magyar müvésznőink csakis hangversenyekben mutathatják be magokat a közönségnek. Vigasztalásul legyen azonban mondva, hogy ő méltósága fényesen futott pályáját elhagyni készül, — önkénytesen — jó is lesz sietni vele, mert az önkénytelenül is be fog következni. Lehetetlen, hogy az országgyülés ne intézkedjék e halálos ösvényre terelt intézet ügyébe, s hogy intézkedése közben a trónon hagyja annak zsarnokát.

TÓVÖLGYI TITUSZ.

Vegyes rovatok.

Ujdonságok.

— Mai számunk első lévén ez évnegyedben, üdvözöljük olvasóinkat, kik nemcsak maguk tértek vissza, de ujonczokat is toborzottak. E ritka részvétért nem fogunk adósak maradni s mint a jelen szám gyönyörü képei és érdekes közleményei tanusitják — lapunk a nyári hónapokban is fog annyi vonzerőt kifejteni, hogy mindenki szeretettel forgassa. Nemcsak a hazában, de azon kivül is föltünt már a mi jó igyekezetünk s mig franczia és német képes lapok összes koronázási rajzainkat megrendelték, nyomdánkat még idegen képes vállalatok kiállitásával is megkinálták kiadóik. Azt hisszük: ez a legméltóbb válasz azoknak, kik most sem akarják még — belátni, hogy ily nagyszerü képes vállalat nemcsak lendit, de ékessége is a hazai irodalom és müvészetnek.

— Junius 19-én reggeli 9 órakor Miksa Mexikóban főbelövetett. Mindenkit szomoruan lepett meg e hir, mert az utóbb érkezett távsürgönyök igen biztatólag hangzottak. Az udvar, mint halljuk, két hónapi gyászt öltend, ugyszinte a tuileriáknál gyászt fognak hordani Miksáért.

— Sarolta császárné a legszánandóbb helyzetben van. Már nem egyszer tett kisérletet öngyilkosságra, de az mindig meghiusittatot. Midőn magánál van, férje felől tudakozódik és gyakran szivrepesztő fájdalommal kiált fel: „Nem, ő nem él többé és én, én itt vagyok és élek, nekem nem kell az élet, én meg akarok halni!“ — A lelki betegséghez még testi is járul, és félni lehet tőle, hogy a sokat szenvedett asszony nem sokáig foghat már szenvedéseivel küzdeni.

— Kossuth Lajos két fiát: Lajost és Ferenczet hallomás szerint országgyülési képviselőkké akarják választani, két oly képviselő helyett, kik kormányhivatalnokokká lettek kinevezve. Kossuth Ferencz Fehérmegye egyik választókerületének jelöltje.

— A királydomb a láncshidtéren marad helyet foglalni, és a város tulajdona lesz.

— Szokcsevics horvát bán fölmentetett báni méltóságától s mint báni helytartó báró Rauch Levin foglalta el helyét.

— Ipolyi Stummer Arnold a Kőszegh-vidéki borsmonostrai czimzetes apátságot nyerte el.

— Sréter és Mogyoródi honvéd ezredesek tegnap Pestre érkeztek Külföldről. Mogyoródi tudvalévőleg Garibaldi hadjáratának egyik dicsősége volt.

— Wodianer Béla is magyar nemesi czimet nyert.

— Erdély ez évi adóhátraléka a H. Ztg. szerint 90 perczent.

— Gr. Festetics György miniszter a sz. Istvánrend kancellárjává neveztetett ki.

— Pozsega vármegye viceispánja, Kraljevich Frigyes ugyanazon vármegye főispánjává neveztetett ki; Kőrösmegye főispánja pedig, Vinkovich János a horvát-slavon helytartósághoz osztatott be.

— Egész határozottsággal beszélik, hogy Szentiványi Károly leköszön az elnökségről és a hétszemélyes tábla ülnökévé fog kineveztetni.

— A pécskai kerületben (Arad megyében) Ormós Sándor 747 szóval Filimon 728 szavazata ellen képviselőül választatott.

— Beust báró birodalmi kanczellárrá neveztetett ki. Komers osztrák igazságügyminiszter helyére Hye lovag neveztetett.

— A honvédalap javára az Orczykert vendéglőse, Herman József, maga is volt honvéd, jul. 7-én az országos honvédgyülés alkalmából nagyszerü ünnepélyt szándékozik az Orczykertben rendezni, mely czélra a helyiséget feldiszitteti, kivilágittatja, és 3 zenekart szerződtet a vendégek mulattatására. Belépti dij 30 kr. s a befolyó összegek kezelésére a vállalkozó tekintélyes honvédeket akar felszólitni.

— Moskvában határozatba ment, hogy ezentul minden két évben lesz szláv kongressus, s a legközelebbi Belgrádon fog tartatni.

— Párisban tartózkodó hazánkfiai felkérik azokat, kik velük levelezésben állanak, hogy leveleikhez a lehető legfinomabb papirt válaszszák, mert a kissé durva papirból álló levél már tulsulyu levén, érte büntetést kell fizetni. Érkeznek levelek 5 kros bélyegekkel is, pedig az egyszerü levéldij Párisig 25 kr.

— Radikálkört terveznek Pesten. Ez aztán nem lesz czimzetes, hanem valóságos „egyenlőségi klubb“, melytől a legüdvösb eredményeket joggal remélik a rendezők.

— A Zala-Szent Gróti kerület Hertelendy Gy. képviselő helyébe Vukovics Sebő, 1849-ki igazságügyminisztert ohajtja megválasztani.

— Borsodmegye csáti kerületében b. Vay Lajos helyébe követnek Édes Albert reform. lelkész választatott.

— A Pesti Naplóban következő sorokat olvassuk: Batthyány Lajos tetemei. Egy hazánkfiától következő sorokat veszünk: „Ő Felsége minden élő honfinak amnestiát adott, az igazságnak ezen ünnepélyes elismerése kétségen tul kiterjeszkedik a holtakra is. Azért, a mi eddig többszörös szorgalmazás daczára megtagadtatott, most már könyen kivihető leszen; értjük az 1848. évi miniszter-elnöknek, Batthyány Lajos grófnak ünnepélyes és a nemzethez illő eltakarittatását. Hült tetemeit nehéz körülmények közt, és nem eléggé dicsérhető lelkes hazafisaggal kriptájokba fogadták a magyar nemzetnek századok óta változatlan hü napszámosai, a pesti sz. ferenczrendiek. Ugy hiszszük, hogy ez által nemcsak az özvegységre jutott grófnő fog némi megnyugvást találni, hanem a nemzetnek is alkalom nyilik egyik elvérzett felkentje iránti hálaadóját leróhatni.“

— Esztergomban a honvéd sirkertben felállitot uj kereszt felszentelése számos közönség jelenlétében jul. 1-jén ment végbe. Felszentelés után a székesegyházban ünnepélyes gyász isteni tiszteletet tartatot, mely alkalommal Hatala Péter, a keleti nyelvnek tanára a pesti egyetemben s maga is honvédtüzér-főhadnagy, megható beszédet tartott.

— A postahivatalokat illetőleg több oldalról azon panasz merült fel, hogy a hirlapok kézbesitését a levélhordók által számonként egy-egy krajczár dijért eszközöltetik, s a hirlapoknak a leadó pontáról a czimzettek vagy cselédjeik általi elvitelét megtagadják, vagy bizononyos összeg évi fizetést követelnek. Ennélfogva határozatba, hogy a hirlapokat a leadó postáról maguk a czimzett felek megbizottjaik vagy cselédjeik által kell, hogy elvitessék, mely esetben a postahivatalok a lapokat minden dij nélkül tartoznak kiadni. A levélhordó általi kézbesités csak az előfizető egyenes kivánságára, számonkint egy-egy krajczár dijért van megengedve. Pest, 1867 jul. 1-én. Földmivelés-, ipar és kereskedelemügyi m. kir. miniszteriumtól.

— Subotic zágrábi septemvirt, kit nemes vágyai Moskva felé visznek, elbocsátották, még pedig annélkül, hogy nyugdijra igényt tarthatna.

— A „Narodni“ — prágai lap kijelenti a városi tanácsnak: hogyha még egyszer német nyelven kapnak valami iratot, ők orosz nyelven fognak felelni.

Irodalom és müvészet.

— Az országos magyar képzőmüvészeti társulat tagjainak czimzett album VI-ik füzete is megjelent, és pedig gyönyörü két képpel. Egyiket festette Keleti Gusztáv, nyomt Rhon és Grund Pesten. A kép czime „Zrinyi halála,“ a mennyiben Zrinyi azon pillanatban ábrázoltatik, melyben a vadkan felhasitja. Itt azonban a lefestett erdő az, a mi megragadja a nézőt, oly természetesen, oly gyönyörüen van ábrázolva. A barna szinezetü nyomás is diszére válik Rhon és Grund uraknak, mert ennél külömbet nem sokat mutat fel Páris se. A másik képet festette Benczur Gyula, a szép reményekre jogositó fiatal festő. Czime „A balatoni halász“, ki egy viharban elmerült s atyja és talán testvére által halva kifogatott. Meghátó és gyönyörü e kép. A még mindig zajló Balaton, a sötét felhővel boritott ég, a halász gunyhó, a siránkozó özvegy és a kezeit tördelő ösz atya, oly megragadó képet nyujt, minőnél szebbet ily ifjutól talán várni se igen lehetnek. A metszéssel Marastoni remekelt.

— A Divat legközelebbi száma Pálóczy H. Mária arczképét hozza, azon nemeskeblü hölgyét, ki jótékony czélra hagyott roppant összeggel irta le nevét halála ór ájan — a halhatatlanság könyvébe.

— Emich Gusztávnál csinos kiállitásban három érdekes mű jelent meg. Az angol forradalom története, irta Zichy Antal, ára 1 frt 50 kr. Az osztrák birodalom statistikája, irta Hunfalvy János, ára 1 frt 50 kr. Franczia nyelvtan dióhéjban, irta Duzs Sándor, ára ?

— A Pálffy Albert által szerkesztett „Esti Lapok“ első száma e hó 1-én megjelent.

— A budai népszinház előadásai kétszeres figyelmet érdemelnek most, hogy a nemz. szinház zárva van s Pesten magyar előadások nem tartatnak. Molnár hiréhez méltó buzgalmat fejt ki, s nemcsak mint rendező, de mint művész is egyik fővonzereje a népszinháznak. Tagjai közöl kiemeljük Kocsiszovszky Bercsey K. a-t., kinek fenyes jövőt jóslunk s Boér Emma k. a-t, ki naiv szerepekben szintén sokat igérő tehetség.

— Carina k, a. első fölléptéről a bécsi opera szinházban egy mübarát hosszabb levelet küldött be hozzánk, mely megerősiti azon dicséreteket, miket a bécsi lapokban olvasunk. A tudósító szerént a jeles művésznőt minden fölvonás után többször hivták, egy helyen pedig nemcsak a közönség tört ki viharos tapsokba, de az egész zenekar. Szomoru dicsőség, hogy mienk volt valaha. Evviva Radnótfáj!

— T. Gebaur Izor a cist. r. tagja, s a székesfehérvári főgymnasium egyik jeles tanárától tankönyv fog legközelebb megjelenni. 22 ivre terjedő „Német olvasó könyv főgymnasiumok számára“ — mely élénk gonddal és a német irodalom dus ismeretével lévén szerkesztve, gyors elterjedésre számithat tanintézeteinkben, miután efféle munka hiányát már régóta érezték.

Ipar és kereskedelem.

— Gyorskocsizás Eger és Pest között. Sir Antal a gyors kocsik tulajdonosa hirdeti: hogy miután az éjszaki magyarnak csufolt vasut épen semmi előnyére nincs a közönségnek, — gyorskocsizási intézetét ezentul is fen tartja. Málhák, és csomagok szállitására is vállalkozik.“ Pártoljuk Sir ur e ezélszerü vállalkozását, de egyuttal figyelmeztetjük, hogy a málhák szállitására kissé nagyobb figyelmet forditson, nehogy mint eddig többször megtörtént, Egerben is, Pesten is kikelljen a szállitási fizetni.

Nyilt-tér.

— **Fürdökbe, ugyszinte a párisi világkiállitásra utazóknak** ajánlom nagyválaszték u raktáramat **kézi táskák** és **kézibőröndökben urak** és **hölgyek számára**, — továbbá **plaideszijak**, berendezett és üres **toilettek, pipere tárgyak** és **mosdó spongyák. Dobozok, női kalapok** és **fejkötőknek, szijas tarsolyok,** nők számára is alkalmasak, **úti ágyak, úti üvegek, pongyolaczipők, szivartartók, pénztárczák, tárczák** és minden e szakmába való egyébb tárgyak.

Megrendelések és javitások legolcsóbban, gyorsan és kielégitőleg teljesittetnek.

OTTOFI LIPÓT,
Pest, kishid-utcza 3-ik szám alatt.
542—(3—*) **„a női utibőrönd“-höz.**

T. Munk J. urnak Bécsben.

A lapokban megjelent hirdetések közül különösen magára vonta figyelmemet az, melyben az ön saját találmányu és a közegészség fentartása – meg a tüzelem káros hatásainak elháritására rendelt gép-készülékei jeleztettek. És az ez irányban mindig fenforgó szükség arra késztetett, hogy meg is szerezzem magamnak azokat. Meg is vettem mind a szellőztető, mind pedig a szikrafogó készüléket, mely vételt, nem hogy meg nem bántam, de napról napra több alkalmam nyilt annak szivemből örülni. Lakásom ugyanis, mely az iniquus helyeni fekvésénél fogva az előtt annyira megtelt büzhödt léggel, hogy napjában többször kelle halvmésszel (chloroform) kifüstölni a végből, hogy családom megmaradhasson benne: — mióta az ön szellőztető készülékét alkalmazom benne, tökéletesen egészséges atmosphaera terjedt el benne; a szikrafogó meg feleségemnek magán sütődéjében válik kitünő hasznára; — miért is nem mulaszthatom el önnek megelégedésemet nyilvánitani a nevezett készülékekkel, azokat bárkinek jó lelkiismerettel ajánlván. — Pest, julius 5-én 1867.

Klement Péter,
s. k.

Figyelmeztetésül!

Azon t. előfizetők, kik az előfizetést mindeddig meg nem ujitották — a szétküldésben netán előállható fennakadások elháritása végett — kéretnek, azt mielőbb megtenni.

A kiadóhivatal.

KUGLER ADOLF

kiadásában **Pesten** megjelentek s minden könyvárusnál kapható:

Az 1848-ik évi magyar büntető törvénykönyvi javaslat. Ára 2 ft.
Franczia polgári Törvénykönyv (Code Napoleon) forditotta Kun Barna. Ára 2 ft. 80 kr.
Rendszabály a községi közgyámok számára a készpénzbeli árvavagyon pénztárszerü kezelésére nézve gyakorlati utaitással kidolgozta Gróffy Sándor. Második kiadás 60 kr.
A hazai fenyitő eljárásra vonatkozó szabályrendeletek. Hiteles adatok nyomán összeállitotta Rezső Ensel Sándor. Ára 52 kr.
A hazai polgári eljárásra vonatkozó **szabályrendeletek** hiteles adatok nyomán összeállitotta Rezső Ensel Sándor. Ára 1 ft.
Váltó és csödügyekben a tek. kir. váltótörvényszék és a főmelt. hétszeméjes tábla által az 1864-ik évben megállapitott elvek s ezen elveket tárgyazó határozatok, ugy az 1864-ik évben a váltó és csőd törvénykezésre vonatkozó legfelsőbb rendeletek gyüjteménye. Összeszedte Szeniczey Gusztáv. Ára 2 ft. 40 kr.
Váltó és csőd ügyekben a tek, kir. váltó feltörvényszék és a főmélt, hétszeméjes tabla által 1865 évben megálapitott elvek s ezen elveket tárgyazó határozatok gyüjteménye. Összeszedte Szeniczey Gusztáv. Ára 2 ft.
Ön ügyvéd a nőket illntő jogügyekben s más körülményekben. Irta Kassay Adolt. Ára 1 ft.
Az árva s gyámügyekbeni eljárás s az árvavagyon kezelése Iromány pildákkkal. Törvényeink s az országbirói értekezlet s legfelsőbb rendeletek alapján, irta Kassay Adolf. Ára 60 kr.
A külhoni fogházak börtön rendszeresről. Töredék Rezső Ensel Sándor utinaplójából. Ára 50 kr.
A törvénykezés javitásáról irta Szilágyi Virgil. Ára 80 kr.
Magyar büntető törvények s bün vádi eljárás, az országbirói értekezlet szabályai szerint irta Kassay Adolf. Ára 1 ft. 50 kr.
Magyár polgári törvények és törvényhezési eljárás, az országbirói értekezlet szabályai szerint irta Kassay Adolf. Ára 1 ft. 50 kr.
Magyarország törvényei s országgyüléseinek müködése nemzet gazdasági tekintetben különösen a 8-ik század óta. Irts Matlekovics Sándor. Ára 1 ft. 20 kr.
A földbirtok a nemzetgazdaság jelenlepi állaspontja szerint rendezve különös tekintettel Magyarország törvényhozására. A pesti egyetem által koszoruzott pályamü. Irta Matlekovich Sándor. Ára 1 ft. 40 kr.

Gyakorlati eredmény a legjobb bizonyiték.

Tekintetes ur!

Igen ritka és rendetlen szakállam volt, egy kisérletet tevék tehát a hirdetett „Szakáll-hagymával" és el valék készülve (mint rendesen a nagyradicsért szereknél szokásos) egy csalódásra, de ezen szer hatályosságától már 6 hét mulva oly annyira meglevék lepetve, hogy még egyszer reá szánom a **2 ft. 10 kr.**, és kérem nekem még egy ily „Szakáll-hagymát" póstai utánvéttel küldeni.

Zágráb, 1866. Oktober 18-án.

Ritter Bagumil, adjunctus.

Fragner B. gyógyszerész úrnak Prágában.

Az augusztus 13-án küldött szakáll-hagyma hatása majdnem csodálatos, mert csak hat hét óta ználom azt és már sürü, teljes szakállnak örvendek, azonban a kellő erő megszerzésére kérem önt a mellé 2 frt 10 krért még egy üveggel küldeni.

Csernovic, október 9-én 1866. Maisler F., polg. szappanos.

Tisztelt úr! — Nagy örömmel tudatom, hogy a 2 hónap előtt öntől hozatott szakáll-hagyma nálam majdnem csodát müvelt, a mennyiben most sürü, teljes szakállnak örvendek, azonban a kellő erő megszerzésére, kérem önt utánvétel mellett még egy üvegcsével küldeni.

Komárom, september 19-én 1866. Dr. Ackerman F. m. p.

☞ **ÓVÁS.** Hasonló, sőt szó szerint nyomatott hirdetésekkel ujabbi időben bizonyos üzérek által a t. cz. közönség tévutra vezettetik, ennek elkerülésére legyen itt megemlitve, hogy egyedül csak a fenntnevezett raktárakban kapható valódilag ezen felülmulhatlan készitmény. (533) 8—*

„Szakáll-hagyma."

Legjobb és sikeresbb szer a szakáll-növesztésre, készitve az **Onionae** nevü növényből, fenállása óta a leghathatósb szernek bizonyult, a szakáll gyors és sürü növesztésére fiatal embereknél. A hatásért kezeskedünk, és az számos bizonyitvány által erősittetik. A használat a legtöbb esetben már néhány hét mulva legmeglepőbb sikerrel volt.

Ára egy darabnak használati utasitással együtt 2 frt 10 kr. Póstai küldeménynél csomagolásért 20 kr., és minden további darabért 5 kr számittatik.

Megrendeléseket elfogad

Pesten: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész ur király-utcza 7-dik szám.

Bécsben: LOYSCH ALBERT úr, am Stefansplatz Nr. 8.

A hajzat gyöngeségén

[482] 12—12

egyes egyedül

GROSS E. és HELL G. bécsi okl. gyógyszerészek China-glycerin-hajkenőcsük segit.

Ezen hajkenőcs 8—10 napi használata után a hajzat kihullása, valamint a korpa képződése is megakadályoztatik, és a használat folytatásával a hajzat gyökéralapja megtisztul, megerősbődik s annyira felüdül, hogy a haj buján sarjadzik utána. Folytonos használat mellett a haj kihullásának mindenkorra eleje vétetik.

Ára: 1 nagy tégelylyel 1 ft. 50 kr., kicsinynyel 80 kr.

Jegyzet: Minden tégely china-glycerin-hajkenőcs mellé a legujabb tudományos buvárlatok alapján szerkesztett **irat** van mellékelve, e czimmel: **„Utmutatás a hajzat okszerü ápolására és a gyöngült s erőtlenitett hajgyökéralap felüdítésére.**

Főraktára: „zum rothen Krebs" czimü gyógyszertár, Bécsben: hoher Markt.

Pesti raktára: A felsőbb helyről engedélyezett mindennemü czikkek raktárában, **régi pósta utcza 8. sz. a.**

Küldemények az összeg előre küldése vagy postai utánvét mellett történnek. Csomagolás külön 10 kr.

Minden

gyomorbaj és váltólázban szenvedőknek

Dr. Pearce Edw.

521 (3—*) szabadalmazott

GYOMOR SZESZE

(Magen- Essenz)

egy kitünő gyorsan és biztosan ható segédszert nyujt minden gyomorbaj ellen, ugymint elromlott gyomor, étvágyhiány, gyomormelygés, rögzött gyomorgyengeség és rosz eméztés, savanyképézés, gyomorégés, felfuvódás, mindennemü gyomorgörcsök, fejfájás (ha t. i. ez a gyomorból származik), minden, szeszes italok által okozott bajok, végre váltóláz, kolera s más járványos betegségek ellen stb.

Főraktár

Pesten: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész urnál, király-utcza 7. szám alatt, **kihez mindazon vidéki urak, kik raktárt kivánnak átvállalni,** sziveskedjenek fordulni.

Azon kivül még léteznek raktárak következ uraknál:

Bécsben: Weiss Jós. Tuchlauben 27.
„ Moll A. A „gólyához."
Aradon: Szarka János.
Báanban: Bartovics István.
Bártfán: Aichmann.
Brassóban: Fuhrmann és Honigsberger.
Czirczenben: Vekerle János.
Debreczen: Borsos F.
Egerben: Ertinger Ignácz.
Érsek-Ujvárt: Contegner Ignácz.
Eszéken: Deszáthy István.
Esztergamban: Beszédes János.
Fehértemplomban: Filder Mihály.
Gyöngyösön: Koczianovich József.
Győrött: Lehner Ferencz.
Göllnitzben: Brujman Kar. Ed.
Jólsván: Maléter Béla.
Kassán: Wondraschek Károly.
Kolozsvárt: Hincz D.
„ Wolff János.
Komáromban: Térfy Nándor.
Lugoson: Kronetter Ferencz.
Magyar-Óváron: Sziklay Antal.
Makón: Nagy Adolf.
Miskolczon: Balogh István.
Mitrovitzban: Cseiszberger József.
Munkácson: Gottier Lipót.
Nagy-Kanizsán: Fesselhofer József.
Nagy-Mihálybau: Czibur Bertalan.
Nagyváradon: Molnár József.
Pozsonyban: Pisztory Bódog.
Pécsett: Nendtwich Vilmos.
Rimaszombaton: Hamaljár Károly.
Rosnyóban: Posch J. J.
S. A. Ujhelyen: Richard testvérek.
Sassinban: Miske A.
Szegeden: Aigner Károly.
„ Meák Gyula.
Szinér-Várallyán: Gerber Ödön.
Sz.-Fehérvárott: Légman Alajos.
Szombathelyon: Pillich F.
Temesvárott: Pecher J. E.
Tokajban: Krötzer Ágoston.
Ujvidéken: Grossinger Károly.
Ungváron: Bene L.
Versetzben: Blum József.
Veszprémben: Wurda Manó.

Ára egy üvegcsének, használati utasitással együtt, 1 frt. — Postán küldve a pakolásért 10 krral több.

Ismételadóknak illendő engedék adatik.

1. Véleményezés.

Az ugynevezett **„Dr. Pearce Edw. szabadalm. gyomorszesz**-szerének **(Stomacial of Dr. Edw. Prearce, London, Universlty-Street 3)"** egészségügy-rendőri-vegyészi fölbontása alkalmávvl abban semmi oly anyagok nem fedeztethettek föl, melyek az illető adagokban a **legcsekélyebb orvosi kételyt igazolhatnák,** s ennélfogva emlitett vegyülék (Composition) ártalmatlannak s egészségileg élvezhetőnek nyilvánittatik.

(P. H.) **Kletzinszky V.,**
cs. k. törvényszéki vegyész.
Bécs, 18/10. 1864.

2.

(Angolból forditva.) 5. Blomsbury Square, London, máj. 1862.

Kedves barátom és tisztársam! Igazságos mindenek fölött! Nem állhatok ellent, hogy Ön **gyomorszeszének** csodálatra méltó vegyülete fölött ismételve bókomat ne nyilvánitsam. Minél gyakrabban rendelem azt, annál inkább bámulok annak biztos és teljes hatása fölött. Végkép **megromlott emésztést számtalan** esetben azzal **néhány hét alatt teljesen helyreállitotam; gyomorgörcsöket** melyekben a betegek **évekig** szenvedtek, valamint a **legkonokabb váltólázakat** is **1—2 hét alatt gyökeresen gyógyitottam,** és **pillanatnyi emésztéshiányokat** ugy mint más egyéb **aeutus gyomorbajokat** oly gyorsan távolitottam el, hogy **magam is meglepettem általa.** Valóban kedves barátom, ez ital Önt halhatatlanná teszi, és ezt legtisztább meggyőződésénél továbbra is siettetni fogja igaz barátja.

Benson G. J.
orvostudor és a Societyof physicians tagja.

Cs. k. kiz. szabadalmazott (eredeti nagysága.)

Dohányzó-szer zseb-szelencze.

Ezen szelencze tartalmaz **egy finom tajt-szopókát borostyán kövel** tollszárral is használható, gyujtó és kanóczal. Ára 1 frt 50 kr., 2 frt. — Tökéletes utazó szer (Reise-Necessaires) 10 frttól 30 frtig. A legfinomabb és legjobb **tajt és borostyánkő dohányzó szerek** és **legdivatosb pálczák** nagy választékban. **Czimerek** és **Monogrammok** mindjárt az üzletben készittetnek. Levélbeli megrendelések tüstént teljesittetnek. ☞ Nagybani vásárlóknak illetékes engedmény. ☜

Keiss P. Pipagyáros (ezelőtt **Klitsch.**)
(491) 15—* **Bécs, Graben 16. szám.**
Főraktár Pesten: KERTÉSZ és EISERT uraknál,
Dorotty-utcza a **kereskedelmi Bank** épületében.

Pest, 1867. Gyurian és Deutsch testvérek gyorssajtónyomása.

250 l.

a „Magyar Szalon" eredeti felvétele. Festette Benczúr Gyula.

GRÓF ALMÁSSY DÉNESNÉ.

1893. ~~jan.~~ 250, 251. l.

zágó Salamonné mellszobra, rendkivüli finom gyöngéd jellemzésével s élettel való teljességével. Ugyanitt látható *Benczur* Gyula «Gróf Almássy Dénesné» arczképe, a mesternek egyik kiváló alkotása; nem értünk egyet a test tartásával, de elismerjük a problema virtuóz megoldását. A fiatalabb generáczió két jó arczképfestője is kiállított a teremben, *Tolnay* Ákos és *Komlóssy* Ede, ez utóbbi igen hálás főt festett, megfelelő erővel. *Ferenczy* Károly arczképe gyönge s mégis eleven, *Baditz* Ottó Szt. Czeczíliája szép, de nem szent. *Vastagh* György gyermekarczképe korrekt, de élettelen. *Dudits* Andor: «A nagymama névnapja», tarka csoport, melyből hiányzik a harmónia, a nyugalom. *Valentiny* «Balatoni tája» szépen érzékíti meg az esti hangulatot. *Balló* Ede olasz tanulmányútjából új feladatokra merített ösztönt, tárgyat és technikát, de két szent képe még idegen felfogás hatalma alatt áll. — *Zemplényi* Tivadar «Kedves vásárfia» czimű képe a fiatal festő egyik legjobb műve. *Eisenhut* Ferencz egész virtuózitását mutatja «Kairói gyermekiskolá»-jában, mely a karakterizáló erőt tekintve, a tárlat legjobb képeihez tartozik. De sietnünk kell, hogy a többi termekre is jusson valami.

Gyorsabban mehetünk át a sötét könyvtári szobán s a rá következő zeg-zúgos szobákon, melyektől a festők nem iszonyodnak jobban, mint a néző, ki itt vagy nem lát sokat, vagy folyton saját tengelye körül kénytelen forogni. Ide kerültek *Róna* József mellszobrai, *Thorma* János egy nagy képe, mely tehetséges kezdőt árul el, *Grünwald* Béla képe «Erdő szélén», melyben van hangulat és festői érzék és *Skuteczky* Döme humorisztikus képe «Könnyű más kárán nevetni», az ablak mellett, hol a kép jó qualitásai mind érvényesülnek. *Mednyánszky* László báró tájképei a hangulatot a bizarrságig túlozzák, *Kacziányi* Géza genre-je szilaj hangulatot elnagyolt kivitel mellett mutat. Valóságos remekművek *Bartels* vízfestményei, melyek jobb helyet, jobb világítást érdemeltek volna, de itt is kiválnak; *Mannheimer* Gusztáv olasz tája jó hangulatával kap meg. *Vágó* Pál képe, «Rakodó szekér», finom és lágy ecsetkezelést mutat, a kép levegős, tág, de az alakok egészen staffage-á törpültek. *Normann* tájképei régi kedveltjei közönségünknek. *Roskovits* nehány jó arczképet állított ki, *Balló* Ede remekel egy férfi-arczképpel, melynél jobbat nem igen láttunk tőle s mely szent képeit messze meghaladja. *Pállik* állatképeit fölösleges dicsérni. Genrejében valódi mester. Bégető kosa, megsebzett dámvadja művészetének jó specimenjei. Említsük meg legalább futólag *Verstraete* kitünő «Éjjel a pusztán», *Kimnach* László «Honvédség a tűzvonalban», *Bihari* Sándornak egy jó arczképét, *Köves* Izsó «Hontalanok», *Mannheimer* Gusztáv szép «Holdvilágos éjszaka» és *Karvaly* Mór «Kellemes teher» cz. képét. Ez utóbbin minden sikerült, csak a főalaknak, a gyermeknek, az arczkifejezése nem. Ügyes ember, ki a művészetét jól érti, de még nem tudja eléggé felhasználni.

A nagy terem előtti szoba egyike a műcsarnok kiállításra alkalmasabb helyiségeinek. Itt van az olasz *Ciardi* két kedves lagunaképe s *Verhas*-nak finom «Ábrándozó»-ja, egyike a tárlat gyöngyeinek. *Mednyánszky* tájképei, fájdalom egészen lemondanak a színek bájáról, mig *Mannheimer* tájképe kerítésfallal, kedvesen emlékeztet a nápolyi ég s levegő tisztaságára. Csak futólag említjük, hogy a nagy terembe érhessünk, *Skutetzky* jobb genreképeit, *Ujvári* idylljét, *Baditz* «Vagyok olyan legény, mint te» képét, melynek levegője s színe finom érzéssel teli. *Margitay* «A féltékeny»-e határozott haladást mutat. Ezek a színek lehetségesek, ezek az arczok kevésbbé köznapiak, habár erős rhetorikájukkal még mindig emlékeztetnek az élczlap-illusztrációkra. *Bruck* Miksa tájképe gondos, de jelentéktelen munka, *Koroknyai* művei kevés haladásról tanuskodnak, *Benczúr* Festetich Taszilója nagy bravurja mellett is hidegen hagy. *Rippl Rónai*-nak «A fekete ruhás nő»-je chic-kel van festve, merészen s vonzóan, *Knopp* Imre «Elkényeztetett gyermeké»-ben van valami gyöngéd érzés, mely a különben jelentéktelen jelenetet költőivé alakítja. De menekülünk a képek tömegéből a nagy terembe, annak daczára, hogy egyes képek meg nem nevezésével némi igazságtalanságot követnénk el. De ki lehet igazságos 527 kiállított művel szemben?

A nagy teremben is csak a főbbeket említjük. Az idegenek nem szorulnak bemutatásunkra, őket elég röviden említeni. *Ferrarini* nagy tájképe erős technikával rajzolt mű, melyben egyebet ne igen keressünk. *Firle* Walther sincs elsőrangú művel képviselve, képén csak a gyógyuló alak vonz az ecset művének végtelen gyöngédségével. Egészen hidegen hagy *Schram* Alois «Gloriája», habár a kivitelben legyőzött nehézségeket nagyon méltányoljuk; ellenben megkapó *Knirr* «Válságos pillanatok» cz. képe, mely sokkal egyszerűbb nyelven szívünkhöz szól. *Peel* Paul «Ikrei»-nek thémája ismeretes, ismét látjuk azt a két kedves meztelen gyermeket, ki ezen

félrefordulva az egyik hajó-ablak üvegéhez szorította homlokát.

Egy szolga két orchidea-bokrétát hozott be. Mrs. Hockley átvette őket és elosztotta a nagy Bronz vázákban, melyek a monumentális kandallót diszítették.

— Japánból valók? — kérdezte Miss Vane a virágokra mutatva.

— Nem, a friscói küldeményből valók. A jég tökéletesen konzerválja őket.

Felze felvett a földről egy leesett virágot és elkezdte újjai között tépdesni a szirmait.

— Nincs semmi illatuk — mondotta.

Hirtelen eszébe jutott a Hattyúk dombja.

— A mostani időszakban Nagaszaki minden cseresznyefája virágban áll. Nem szeretne jobban szép és élő fehér rózsákat ezeknél az orchideáknál, melyek olyanok, mintha csinált virág volnának?

Mrs. Hockley nem tartotta érdemesnek, hogy erről vitatkozzék.

— Igazán meglepő és bántó, hogy magának, olyan pompás művész létére, ilyen népies eszméi vannak.

Jean-François Felze már-már kinyitotta a száját, hogy válaszoljon. Mrs. Hockley azonban épen ebben a pillanatban emelte fel kezét a virággal telt bronz vázák fölé . . .

Hosszú és finom lábai, erős czombjai, széles csipője, keskeny törzse, kerek vállai, melyekből kiemelkedett erőteljes vékony nyaka, aranyhaj nehéz tömege alatt, a kiterjesztett karok között — ez az egész asszonyi test olyan ragyogó és harmonikus volt, hogy Jean-François Felze nem felelt semmit.

Mrs. Hockley ezalatt elrendezte orchideáit.

— De kedvesem, — mondta hirtelen — úgy veszem észre, hogy még nem is beszélt arról a japán marquiseről, a kinek az arczképét festi. Hogy is hivják? Már elfelejtettem.

— Joriszaka.

— Igen . . . És igazi marquise?

— Teljesen igazi.

— Régi fajtából való?

— A Joriszakák egykor dajmiók voltak a Sasú törzséből, a Sikok szigeten. És nem hiszem, hogy valaha is mésallianceot kötöttek volna.

— Dajmiók? Ez annyit jelent, hogy hűbéres urak?

— Igen.

— Hűbéres urak! Ez igazán érdekes. Én mindig azt hiszem, hogy miután maga szereti festeni ezt a japán marquiset, ő is valami olyan vadember, mint a khinai mandarin.

Felze mosolygott.

— Egyáltalán nem az.

— Oh! Talán telefonja is van?

— Nem tudom, de fogadnék, hogy igen.

Miss Vane közbeszólt.

— Sok japánnak van telefonja.

— Igen — felelt Mrs. Hockley. — De csodálom, hogy a mester vállalkozott egy japán nő lefestésére, a kinek telefonja van.

Nevetett s aztán elkomolyodva mondta:

— Hát ez a Joriszaka marquise igazán modern teremtés?

— Elég modern, igen.

— Nem fogadta magát gyékény szőnyegre térdelve, valami ablak nélküli kis szobában, négy papir paravent között?

(Folytatása következik.)

A VASÚT-UTCZA.

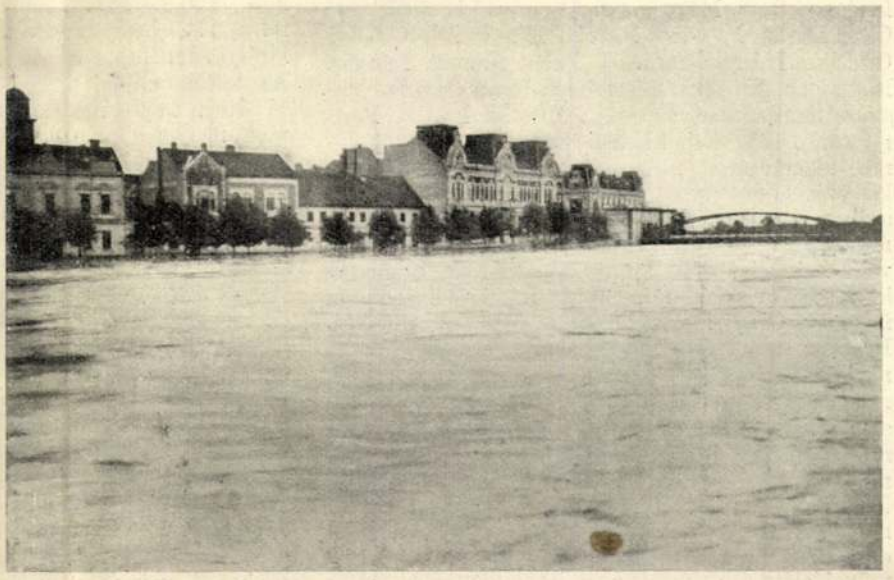

AZ ÚJ VASBETON-HÍD, MELYET AZ ÁR ELSODORT.

A VASBETON-HÍD HELYE AZ ÖSSZEOMLÁS UTÁN.

AZ ÁRVIZ PUSZTÍTÁSAI LUGOSON. — Karger Ervin fölvételei.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Tizenhárom magyar festő. *Lyka Károly* előszavával irta *Lázár* Béla. Singer és Wolfner, Budapest. Művészeti irodalmunkban ritkán találkozunk oly könyvvel, mely eleven művészeti életünk körébe tartozó eseményt tárgyalna, élő vagy pláne fejlődő művészeket és irányokat magyarázna s így a magyar művészeti életnek magával a képzőművészeti alkotással összemérhető fontosságú eseménye volna. Pedig kétségtelen, hogy az ilyen könyv érdekesebb mint az olyan mű, mely régi, ma már nem ható s így elevennek sem mondható művészeti dolgokról szól és mindig csupán a többékevésbbé önálló filologiai inger terméke lévén, ha helyreigazít is néhány téves adatot vagy napvilágra hoz ismeretlen ténykörülményeket, a jelenben erjedő vagy pláne csak a jövőben várható fejleményekre irányítást gyakorolni soha nem kiván, de legtöbbször még csak nem is érdeklődik a probléma jelenkori fejleményei iránt. A régi kérdés mai irodalma rendszerint fontosabb előtte, mint esetleg magának a problemának fejlődése az idők folyamán. Lázár Béla könyve az első kategóriába tartozik, épenséggel nincsenek meg benne a művészeti filológia tulajdonságai. Teljességgel a jelen műve, talán mondhatnók: a mai napé, nem iparkodik végérvényes ítéletet mondani művészkortársainkról. Már a tizenhárom festő kiválasztása: Csók István, Ferenczy Károly, Fényes Adolf, Glatz Oszkár, Iványi-Grünwald Béla, Katona Nándor, Kernstock Károly, Kosztolányi-Kann Gyula, Magyar-Mannheimer Gusztáv, Mihalik Dániel, Perlmutter Izsák, Rippl-Rónai József és Vaszary János, megmutatja, mit akart Lázár Béla ezzel a könyvével, de visszatükrözteti ez a névsor művészeti meggyőződését is. Hogyan, hát szabad magyar művészekről könyvet irni a nélkül, hogy Benczúr vagy Szinyei köztük ne volna? Sejtjük, minő választ adna a szerző mind Benczúrt, mind az általa is joggal annyira nagyrabecsült Szinyeit illetőleg. Benczúr művészete lehet akár nagyszerű, akár iskolás, az bizonyos, hogy sokkal inkább a múlté, mint a jelené s ma az övéitől teljesen eltérő feladatok foglalkoztatják a művész-generáczió túlnyomó részét. Szinyei pedig kiforrott nagyság, ki ha mai napiglan friss kedvvel dolgozik is, bizonyos, hogy korszakos fontosságát megállapító műveit már bemutatta a világnak. Lázár egészen szabadon mondja el mindazt, a mit a tárgyalt tizenhárom művész művei előtt állva érzett s neki tulajdonképen mindig csak az a művész érdekes, a kivel épen foglalkozik. Nem méri össze értéküket s egyiket sem helyezi a másik fölé. A nagyhangú jelzők s a feltétlen elismerés rendszerint a kritikátlanság ismertetőjele szokott lenni, Lázárnál azonban sokkal inkább az őszinteség és megértés benyomását kelti. Lázárt csak a *ma* forrongó művészeti élete s ennek is csak modern törekvései érdeklik, fejtegetései mind megoldatlan problemák, művészlelkek belső harczai körül csoportosulnak, melyekben igazság és hamisság közt itéletet kimondani nem próbál. Az impresszionizmus hatása alatt áll ő is, mint állanak ma még igen sokan, mert még az is, mit egyes legújabb törekvésekben az impresszionizmus ellen való visszahatásnak szoktak tekinteni s tekint Lázár is, nem egyéb tulajdonképen, mint ezen irány parancsolta önállóság és önmagátkeresés következése. De a kora hatását senki sem törülheti le gondolatairól s épen ez ad maradandó értéket Lázár könyvének, mely mindig érdekes tükörképe fog maradni annak a benyomásnak, melyet napjaink művészete egy fogékony és őszinte lélekre gyakorolt. *k.*

Az ecsedi százéves úrbéri pör. *Éble* Gábor, kinek már egész sereg könyve jelent meg a gróf Károlyi-család multjáról s a ki ezért méltán mondhatja magát a Károlyiak történetirójának, könyvet irt arról a száz esztendeig tartott úrbéri pörről, mely az ecsedi lakosság és földesuraik a Károlyiak közt 1776 és 1877 között folyt. Gróf Károlyi Ferencz 1758-ban szerezte meg az ecsedi uradalmat, királyi adománylevelet fia, Antal kapott rá 1776-ban. Az uradalomhoz tartozó Nagy-Ecsed mezőváros 1774-ben kapta meg a Mária Terézia-féle úrbariumot, melyet a lakosság Báthory Gábor és Rákóczi György erdélyi fejedelmektől kapott régi kiváltságaira hivatkozva nem akart elismerni s pört indított miatta a grófok ellen. Ez a pör változatosan folyt, a régi pörök módján, épen száz évig, míg aztán gróf Károlyi György 1876-ban egyezséggel fejezte be. A periratok és az ez ügyben irt levelezések ma is megvannak a Károlyi-család levéltárában s ezekből dolgozta fel könyvében a pör anyagát Éble Gábor. Kulturhistóriai szempontból s a régi magyar jogélet szempontjából egyaránt érdekes ez a pör s közlésével a könyv szerzője szolgálatot tett történet-kutatásunknak is.

A «Jó Pajtás», *Sebők* Zsigmond és *Benedek* Elek képes gyermeklapja legutóbbi, junius 2-iki számába *Lampérth* Géza és *Benedek* Elek irtak verseket, *Elek nagyapó* mesét, *Sebők* Zsigmond folytatja *Dörmögő Dömötör* utazását Budapest körül, *Szemere* György elbeszélést ad, *Gergely* Imre pompás képet rajzolt. Egy érdekes közleményben a gyermekek mondják el feleleteiket arra a kérdésre, hogy ki mi akarna lenni, *Zsiga bácsi* mulatságos mókát mond el, *Rákosi* Viktor folytatja regényét. A *kis krónika* rovat apróságai, a rejtvények, szerkesztői izenetek egészitik ki a szám gazdag tartalmát. *A «Jó Pajtás»*-t a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára negyedévre 2 korona 50 fillér, félévre 5 korona, egész évre 10 korona, egyes szám ára 20 fillér. Mutatványszámot kivánatra küld a kiadóhivatal. (IV. ker., Egyetem-utcza 4.)

Új könyvek.

Az ecsedi százéves úrbéri pör története. (1776—1877). Az eredeti periratok és levelezések nyomán irta *Éble* Gábor. Budapest, Franklin-Társulat.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Palugyay Antal bodzafalvi földbirtokos 83 éves korában. Mint 18 éves ifju részt vett a szabadságharczban. — Szegfű György 48-as honvédfőhadnagy, nyug. főjegyző, 82 éves korában Zentán. — Ikrényi József nagyszombati kanonok, 78 éves korában Nagyszombaton. — Vaszilievics Vazul kuriai biró, 78 éves korában Budapesten. — Gróf Maldeghem Artur kamarás, nyug. lovassági százados, 77 éves korában Pozsonyban. — Steinecker Ferencz királyi tanácsos, nyug. királyi közalapitványi igazgató, 71 éves korában Budapesten. — Kadicsfalvi dr. Török Albert Udvarhely vármegye nyug. főispánja, Tibód községi birtokán 75 éves korában. — Schäffer Károly a siketnémák temesvári állami intézetének nyug. igazgatója, a koronás arany érdemkereszt tulajdonosa, 72 éves korában Temesváron. — Bechani és jungfendorfi Montbach Sándor 51 éves korában Nagyikladon. — Farnói Csontos Ferencz sopronvármegyei csepregi járási főszolgabiró 46 éves korában Csepregen. — Nemes Hahn Rezső Esztergom vármegye főjegyzője, Esztergom város anyakönyvvezetője, Unyban. — Rácskay Gyula nyug. vasuti és hajózási főfelügyelő, a Magánmérnökök Országos Szövetsége ügyvezető igazgatója. — Bally Sándor gróf Andrássy Gyula tőketerebesi uradalmának főkertésze, 45 éves korában Sátoraljaujhelyen. — Kovács Kálmán törvényhatósági útbiztos, 54 éves korában Szentgotthardon. — Déri József kávés, 57 éves korában Gyulán. — Lángh Ödön az Országos Színészegyesület titkára,

Vegyünk Schweizer
Foulard-selymet

Kérjen mintát a mi **ruháknak** és **blouseoknak** való **tavaszi és nyári** ujdonságainkból: **Rayes Foulards, Voile, Crêpe de China, Eolienne, Mousseline,** 1.0 cm. széles, méterje K 1·20 felfelé, feketében, fehérben, egyszinben és tarka, valamint **himzett blouseok és aljak batisztban,** kelmében, vászonban és selyemben. Mi csak elismert szolid selyemszöveteket **közvetlenül adunk el magánosoknak bérmentve** és már vámmentesen a lakáshoz szállitva — (Dupla levélbélyeg.) —

Schweizer & Co., Luzern U 24 (Schweiz)
selyemszövet szétküldés. — Kir. udvari szállító. II

AZ ÖREGEM

is mindig azt mondta, hogy szeplők elüzésére, valamint finom, puha bőr és fehér teint elérésére és megóvására nincs jobb szappan, mint a világhirü **«Steckenpferd» liliomtej-szappan.** Védjegye «Steckenpferd», készíti Bergmann & Co. czég Tetschen a/E. — Kapható minden gyógyszertár-, drogéria-, illatszertár- s minden e szakmába vágó üzletben. Darabja 80 fillér. — Hasonlóképen csodálatosan beválik a Bergmann-féle **«Manera» liliomtej-krém** fehér és finom női kezek megóvására, ennek tubusa 70 fillérért mindenütt kapható.

Csak Csángó-böröndde! utazzon!

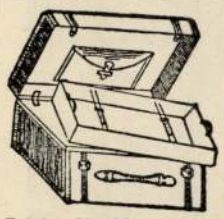

Valódi disznóbőrből

Hossza	60 cm.	65 cm.	70 cm.
Korona	45.—	47.—	49.—

A legkisebbe három öltöny és hat pár fehérnemü belefér. Kapható a készitő

CSÁNGÓNÁL,
Bpest, Múzeum-körút 5.

Telefon 67—00.
Árjegyzék kivánatra ingy.

Lohr Mária (Kronfusz)

Gyár és főüzlet:
VIII., Baross-u. 85.

A főváros első és legrégibb csipketisztitó, vegytisztitó és kelmefestő gyári intézete.

Fiókok: **II., Pő-utcza 27. IV., Eskü-ut 6. IV., Kecskeméti-utcza 14. V., Harminczad-u. 4. VI., Teréz-körut 39. VI., Andrássy-ut 16. VIII., József-körut 2.**

FOGAK amerikai fogsorok a szájban erősen beillesztve természetes kivitelben 4 K-tól feljebb.

Mint különlegesség: amerikai aranykoronák és hidak a legideálisabb szájpadlás nélküli levehetetlen fogpótlás. Rossz vagy törött fogsorok a legjutányosabban lesznek átdolgozva. Fogsorjavitások rögtön elkészittetnek. **Fogtömések** (plombák) arany, porczellán, ezüst és czementből, fájdalom nélkül **3 koronától feljebb.** Foghuzás teljesen **fájdalom nélkül** (injekcióval). Részletfizetésre is 15 évi jótállással.

DR. KALINOVSZKY L. fogorvos, specialista száj és fogbetegek részére.
Budapest, VII. ker., Rákóczi-ut 62. I. em. 3. sz.
Hársfa-utcza sarok. Házszámra és czimre figyelni tessék.

Betegtoló-kocsik
és az összes
betegápolási cikkek
nagy választékban eredeti gyári árakon kaphatók

Fischer Péter és Társa R.-T.
Budapest, IV. Kossuth Lajos-utca 6.
Képes árjegyzék kivánatra ingyen.

Kocsiárucsarnok
Budapest, IX., Köztelek-utcza 4.

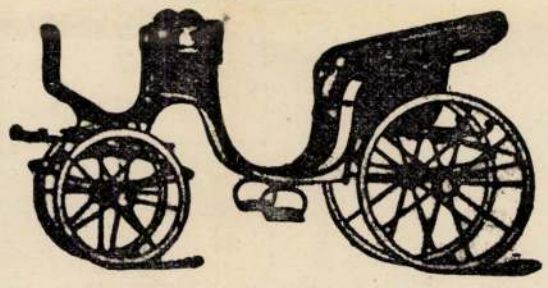

A monarchia legnagyobb kocsiraktára. Árjegyzék ingyen.

Cement-fedőcserép-gyártó gépek,
Beton-ürtömb-gyártó gépek,
Cement-falazótégla-gyártó gépek,
csatornázási alapcsövek.

Formák: betonoszlopok stb. gyártására. **Kőtörők. — Hengerművek. Betonkeverőgépek. — Czementlapsajtolók.**

Dr. GASPARY & Comp. gépgyára
Markranstädt, Leipzig mellett.
Kérjük gyárunkat meglátogatni. 228. számu árjegyzék ingyen.

NESTLÉ-FÉLE GYERMEKLISZT

Próbadobozokat, valamint orvosi röpiratot a gyermeknevelésről dijtalanul küld a **HENRI NESTLÉ** czég, **WIEN, I., BIBERSTASSE 11.**

— Somogyi Ujság. (Kaposvár.) — Kisujszállás és Vidéke. (Kisujszállás.) — Torontáli Közlöny. (Nagy-Kikinda.) — Temes-Vingai Hiradó. (Vinga.) — Egri Ujság. (Eger.) — Kassa és Vidéke. (Kassa.) — Délvidék. (Nagy-Kikinda.) — Debreczeni Lapok. (Debreczen.)

X. **Folyóiratok:** Közgazdasági és Közigazgatási Szemle. — Otthon. — Haladás. — Épitészeti Szemle. — Katholikus Egyházi Zeneközlöny. — Méhészet. — Jogi tanácsadó. — Az 1896-ki Ezredéves Országos Kiállitás. — A Magyar Turista Egyesület Budapesti Osztályának Értesitője. — Magyar Gyorsiró. — Házibarát. — Bába Kalauz. — Hajnal. — Kalászok. — A Gólya. — Orvos Irodalmi Közlöny. — A Magyar Turista Egyesület Tanitói Osztályának Közleményei. — Sztenographia. — Erdély. (Kolozsvár.) — Kertgazdasági Lapok. (Kolozsvár.) — Tanügyi Tanácsadó. (Deés.) — Sárospataki Ifjusági Közlöny. (Sárospatak.) — A Szőlőben. (Gyöngyös.) — Fényképészeti Értesitő. (Nyiregyháza.) — Vallás és Egyház. (Kolozsvár.) — Középiskolai Mathematikai Lapok. (Győr.) — E. M. K. E. (Kolozsvár.)

XI. **Vegyes melléklapok:** Telekkönyvi Szakközlöny. — Koszoru. — Baromfiak és Selyemtenyésztés. — Tejgazdaság. — Csiptető. (Nagy-Körös.) — Hivatalos Közlemények. (Ungvár.)

Összesen = **104** hirlap és folyóirat keletkezett mult évi hirlapkimutatásunk óta. (1892 folyamában és 1893 elején keletkezett 107.)

ÖSSZEVONT ÁTNÉZET.

Hirlapirodalmunk *számarányát* 1893. és 1894. elején következő kimutatásban tüntethetjük föl:

	1893. elején	1894. elején	
I. Politikai napilapok . . .	28	33	+ 5
II. Politikai hetilapok . . .	51	58	+ 7
III. Vegyes tartalmu képes lapok	5	7	+ 2
IV. Egyházi és iskolai lapok .	37	38	+ 1
V. Szépirodalmi és vegyes tartalmu lapok	17	17	
VI. Humorisztikus lapok . . .	7	8	+ 1
VII. Szaklapok	159	162	+ 3
VIII. Vidéki lapok (nem politikai tartalommal)	161	162	+ 1
IX. Hirdetési lapok	7	7	
X. Folyóiratok	197	206	+ 9
XI. Vegyes melléklapok . . .	30	37	+ 7
Összesen:	699	735	+ 36

Az első magyar hirlap **1780.** jan. 1-jén jelent meg Pozsonyban (Rát Mátyás *Magyar Hirmondó*-ja). Budapesten **1788.** okt. 8-án szerdán indult meg az első magyar rendes hirlap *Magyar Merkurius* czimmel, hetenként kétszer járt, és Paczkó Ferencz betűivel nyomatott Pesten. A második lap Pesten az **1806.** jul. 2-án keletkezett *Hazai Tudósitások*; szerk. Kulcsár István. Ez volt az első magyar hirlap, mely 4-rét alakban jelent meg és hosszabb életü volt.

1830-ban **10** magyar hirlap és folyóirat jelent meg.
1840. elején **26** magyar lap volt hazánkban.
1847-ben **33**.
1848—49-ben **86** magyar hirlap jelent meg.
1850. elején **9** lap adatott ki magyar nyelven.
1854. márcz. 5-én, mikor a *Vasárnapi Ujság* megindult, ezzel együtt **20** magyar hirlap és folyóirat jelent meg.
1861. elején, midőn első évi rendes hirlapkimutatásunkat közöltük, **52** volt a magyar hirlapok és folyóiratok száma.

1862.	elején	**65**	**1879.**	elején	**324**
1863.	«	**80**	**1880.**	«	**368**
1864.	«	**70**	**1881.**	«	**356**
1865.	«	**75**	**1882.**	«	**412**
1866.	«	**81**	**1883.**	«	**427**
1867.	«	**80**	**1884.**	«	**482**
1868.	«	**140**	**1885.**	«	**494**
1869.	«	**163**	**1886.**	«	**516**
1870.	«	**146**	**1887.**	«	**539**
1871.	«	**164**	**1888.**	«	**561**
1872.	«	**198**	**1889.**	«	**600**
1873.	«	**201**	**1890.**	«	**636**
1874.	«	**208**	**1891.**	«	**645**
1875.	«	**246**	**1892.**	«	**676**
1876.	«	**240**	**1893.**	«	**699**
1877.	«	**268**	**1894.**	«	**735**
1878.	«	**281**			

hirlap és folyóirat jelent meg *magyar nyelven.*

Az **1894** elején megjelent 735 magyar hirlap és folyóirat évi előfizetési ára **3192 frt 22 kr.** (Politikai napilapoké 447 frt 20 kr.; politikai hetilapoké 323 frt 60 kr.; vegyes tartalmu képes lapoké 50 frt; egyházi és iskolai lapoké 149 frt 62 kr.; szépirodalmi és vegyes tartalmu lapoké 127 frt; humorisztikus lapoké 53 frt; szaklapoké 673 frt; vidéki lapoké, nem politikai tartalommal 746 frt 80 kr.; hirdetési lapoké 11 frt; folyóiratoké 611 frt. Összesen 3192 forint 22 kr. — (1893. elején 3120 frt 35 kr.)

1780 óta megjelent hirlap és folyóirat magyar nyelven összesen 3253 (a fővárosban 1660, a vidéken 1593.) **13,203 évfolyamban.** Szakok szerint: I. Politikai napilap 137. (Budapesten 99, vidéken 38.) — II. Politikai hetilap 247. (Bp. 96, vid. 151.) — III. Vegyes tartalmu képes lap 54. (Bp. 44, vid. 10.) — IV. Egyházi és iskolai lap 192. (Bp. 106, vid. 86.) — V. Szépirodalmi és vegyes tartalmu lap 234. (Bp. 181, vid. 53.) — VI. Humorisztikus lap 143. (Bp. 67, vid. 76.) — VII. Szaklap 603. (Bp. 456, vid. 147.) — VIII. Vidéki lap (nem politikai tartalommal) 652. — IX. Hirdetési lap 77. (Bp. 46, vid. 31.) — X. Folyóirat 732. (Bp. 439, vid. 293.) — XI. Vegyes melléklap 182. (Bp. 126, vid. 56.) Összesen 3253 hirlap és folyóirat jelent meg *száztizenöt év alatt* magyar nyelven.

Helyek szerint osztályozva 1894 elején megjelent Budapesten 366, Ada 1, Alsó-Kubin 1, Aracs 1, Aradon 3, Aranyos-Maróthon 2, Baja 1, Balassa-Gyarmaton 2, Battonya 1, Békés 2, Békés-Csabán 2, Békés-Gyulán 1, Beregszászon 2, Beszterczebányán 1, Brassóban 3, Csáktornyán 1, Csikszereda 1, Csongrád 2, Csorna 1, Csurgón 2, Czegléden 2, Debreczenben 12, Deésen 3, Déván 2, Dicső-Szentmárton 1, Egerben 6, Eperjesen 2, Érsekujvárt 1, Esztergomban 6, Félegyházán 1, Fiumében 2, Gyomán 1, Gyöngyösön 5, Győrött 10, Gyula Fehérvárt 2, Gyurón 1, Hajdu-Böszörmény 3, Hajdu Szoboszlón 1, H.-M.-Vásárhelyen 3, Iglón 1, Ipolyságon 1, Jászberényben 2, Kalocsán 3, Kaposvárott 3, Kapuvárott 2, Karczagon 1, Kassán 7, Kecskeméten 3, Keszthelyen 2, Kézdi-Vásárhelytt 2, Kis-Bér 1, Kisujszálláson 1, Kisvárdán 1, Kolozsvárott 23, Komáromban 5, Kölesden 1, Körmenden 1, Köszegen 1, Kulán 1, Kunszentmiklóson 1, Liptó-Szent-Miklóson 1, Léván 1, Losonczon 2, Lovászpatonán 1, Lőcsén 1, Lugoson 2, Magyar-Óvárott 2, Makón 2, Máramaros-Szigeten 3, Margitán 1, Maros-Vásárhelytt 2, Máté-Szalkán 1, Mezőturon 2, Miskolczon 4, Módoson 1, Mohácson 1, Munkácson 2, Muraszombaton 1, Nagy-Bányán 1, Nagy-Becskereken 2, Nagy-Enyeden 1, Nagy-Kanizsán 4, Nagy-Károlyban 3, Nagy-Kikindán 4, Nagy-Kőrösön 2, N.-Szt-Miklóson 1, Nagy-Szalontán 1, Nagy-Szombatban 1, Nagy-Szőllősön 2, Nagy-Váradon 6, Nyiregyházán 6, Nyitrán 5, Ó-Becsén 1, Orosházán 2, Orsován 1, Ó-Széplakon 2, Pancsován 1, Pápán 4, Pécsett 7, Pécs-Szabolcson 1, Pozsonyban 11, Rimaszombatban 3, Rozsnyón 1, Sárospatakon 3, Sátoralja-Ujhelyen 2, Selmeczen 2. Sepsi-Szent-Györgyön 2, Siklóson 1, Sopronban 4, Sümegen 1, Szabadkán 7, Szamosujvárt 1, Szarvason 3, Szatmár-Németiben 6, Szegeden 6, Szegzárdon 4, Székes-Fehérvárott 3, Szentesen 2, Szepes-Váralján 1, Szerencsen 2, Szilágy-Somlyón 1, Szolnokon 2, Szombathelyen 7, Tapolczán 1, Tatán 1, Temesvárott 5, Topolyán 1, Tordán 1, Trencsénben 2, Turócz-Szent-Mártonban 1, Ujpesten 2, Ujvidéken 2, Ungvártt 5, Váczon 3, Verseczen 1, Veszprémben 4, Vingán 1, Zala-Egerszegen 4, Zentán 2, Zilahon 1, Zólyomban 1, Zomborban 5. Külföldön: New-Yorkban 2, Clevelandban 1, Bécs 1.

Összesen 1894 elején a *fővárosban* **366**, a vidéken **142** helyen **365** és **4** külföldön jelent meg. (Mig a mult 1893. év elején Budapesten 354, és 135 vidéki városban 341, külföldön 4 hirlap és folyóirat adatott ki magyar nyelven.)

Ezenkivül megjelen hazánkban *idegen nyelvü lap és folyóirat:* német nyelven 127 (1893 elején 115); szláv nyelven 42 (1893 elején 52); román nyelven 17 (1893 elején 15); olasz nyelven 3 (1893 elején 3); franczia nyelven 2 (1893 elején 2) zsidó nyelven 1; összesen **192**; a magyarokkal együtt **927.** (1893. évben 187, a magyarokkal együtt 886.)

E szerint 10,105 magyarúl beszélő egyénre esik egy magyar hirlap; 15,648 németre egy német; 46,545 szlávra egy szláv és 152,324 román ajkú egyénre egy román hirlap.

Az amerikai *Egyesült-államokban* 18,500 hirlap és folyóirat jelen meg (tizedrésze napilap), 3081 egyénre esik egy; *Svájczban* 900 h. és f., 3229 egyénre esik egy; *Dániában* 328 h. és f., 6144 egyénre esik egy; *Belgiumban* 815 h. és f., 7182 egyénre esik egy; *Németalföldön* 489 h. és f., 7528 egyénre esik egy; a *Német-birodalomban* 5500 h. és f., 8519 egyénre esik egy (Berlinben 721 h. és f. jelen meg; a napilapok száma háromszor annyi mint Bécsben.) *Francziaországban* 6035 h. és f. (harmad-része Párisban jelen meg köztük

MI UJSÁG?

A király Benczúr műtermében. A király elutazása előtti napon, e hó 3-ikán meglátogatta *Benczúr* Gyula Bajza-utczai műtermét, s másfél óra hosszat ült a művésznek a nagy képhez, melyet Benczúr Pestmegye díszterme számára fest, s melyhez már a mult évben hozzá fogott. A király az őszkor szintén ült a képhez. A festmény már befejezéséhez közeledik, s a művész az utolsó javításokat teszi rajta.

A királyt a művészszel együtt gr. Tisza Lajos miniszter fogadta. Ő felsége a műteremben nagy érdeklődéssel nézte a készülő festményeket. Az ajtóval szemben van *Albrecht* főherczeg mellképe, a melyet Benczúr Pozsonyban festett. Az arcz és a felső test teljesen ki van dolgozva s még a ruházat, valamint a kéz nincsenek készen. A király dicsérte a hasonlatosságot, s megjegyezte: «A kezek kifestésével még sok dolga lesz, mert a főherczeg, a kinek finom metszésü keze van, ezekre nagyon kényes.» Megállapodott Széll Kálmánnak félig kész arczképe előtt is. «Ezen ugyan nem sokat festett azóta, hogy legutóbb itt jártam.» «Minden időmet felséged képének szenteltem,» válaszolt a művész.

A király arczképe a műterem közepén áll élet-nagyságban, a Szent-István-rend díszöltönyében, mennyezetes trónon, a magyar királyi jelvényekkel körülvéve. A trón kárpitja antik himzés, Magyarország és társországainak czimerével. E himzés eredetijét Herberstein gróf eggenbergi kastélyából adta kölcsön a művésznek. A király néhány perczig gyönyörködve nézte a remek alkotást, azután a rögtönzött emelvényre helyezett karosszékbe ült, s hol a művészszel, hol Tisza Lajos gróffal társalgott művészeti ügyekről. «Készen van-e már teljesen *Munkácsy*-nak *Honfoglalása?*» kérdezte a király. «Igen, sőt útban van Budapest felé,» válaszolt a művész. «Érdeklődéssel várom én is e képet.» «Igazi remekműnek mondják,» jegyezte meg Benczúr. «Meg vagyok róla győződve, hogy az,» — mondta a király, a ki élénken kérdezősködött Tisza Lajos gróftól, hogy miként helyezik el majd a nagy festményt az új országházban. A király említette, hogy a téli kiállításon legjobban tetszett neki Munkácsynak «Tépés csinálók» festménye és beszélt a bécsi és müncheni kiállításokról, aztán megkérdezte Benczúrtól: «Hol van a Koburg Ferdinánd herczeg arczképe?» «Szófiában, felség.» «Az a kép igen sikerült.» Közben megpillantá a király a Budavár megvételét ábrázoló nagy történeti festményt: «Ezen keveset dolgozott. «Bizony keveset, felelt a művész, de felséged képe után ez kerül sorra.» — A másfél óra igy gyorsan telt el s a művész lázas sietséggel egészen átfestette az arczot, fejet és kezeket, miközben ő felsége egypárszor a képhez hasonló állásba helyezkedett. A művész megköszönte ő felsége kitüntető figyelmét, a ki erre azt mondta: «Szivesen időztem itt és a képpel nagyon meg vagyok elégedve». — Félhárom elmult, mikor a király bucsut intett a művésznek s az egybegyült közönség lelkes éljenzése között elhajtatott.

József főherczeg a poliklinikán. A poliklinika a főváros egyik legjótékonyabb intézete, hol előkelő orvosok kezelik a bejáró szegényeket és sokat ápolnak az intézetben. *József* főherczeg a fővédnöke, s febr. 3-ikán délelőtt látogatást tett az intézetben, hol gr. *Szapáry* István elnök, gr. *Apponyi* Albert és az orvosok fogadták..

Az intézet titkára, dr. *Lichtenberg* üdvözletére a főherczeg kijelentette, hogy az intézetet tőle telhetőleg fogja támogatni, anyagilag és erkölcsileg. Azután az orvosi kar tagjaitól kérdezősködött, s

tott s a nagyszámu hallgatók lelkesült éljenzései közben elhagyta az intézetet.

Jótékony bazár. A Fehér-kereszt orsz. lelenczház-egyesület javára a gróf Károlyi-palotában rendezendő fényes ünnepet e hó 11-én tartják meg. A palotában régen tartottak a tanácskozások s maga gróf Károlyi Alajosné vezette a rendezés munkálatait. Hazai és külföldi notabilitásaink egyre küldték a szebbnél-szebb ajándékokat, melyeket február 11-én a bazáron fognak eladni a jótékony czél javára.

Különösen érdekes a képkiállítás, a melyben alig hiányzik egyetlen kiválóbb művészünk neve. *Munkácsy* Mihály is küldött festményt. *Stefánia* özvegy trónörökösné, az egyesület védnöknője, szintén meglepte a rendezőséget egy aquarelljével. A disztárgyak között legtöbb a porczellán, a majolika és a bőr, de van több arany és ezüsttárgy is. *Jenő* főherczeg szép ezüst serleget, gróf *Széchenyi* Béla pedig apjának egy aranygombos sétapálczáját ajándékozta a bazárnak. A nagy tombola ezer tárgyból áll, egy tombolajegy pedig csak *egy koronába* kerül. A megmaradó tárgyakat déli egy órakor nyilvánosan árverezik el. Délelőtt tiz órától délután öt óráig előkelő hölgyek a palota földszintjének nagytermében hűsítőket szolgálnak a legmérsékeltebb áron. A bazár jövedelme bizonyára nagy lesz.

Február 7-ikén *Károlyi* Alajosné grófné elnöklete alatt számos hölgy tanácskozott a teendőkről a belvárosi központi takarékpénztár termében. A gyülésen jelen voltak Dániel Ernőné, Hegedüs Sándorné, Ágoston Józsefné, Pirniczer Alajosné, stb. Továbbá: gróf Teleki Géza, Földváry Mihály alispán, Tabódy József kamarás, Chorin Ferencz, stb. A bazár iránt nagy érdeklődés nyilvánult. A közreműködő hölgyek közt lesznek: gróf Berchtold Sarolta, gróf Károlyi Melinda, gróf Széchenyi Hanna, gróf Károlyi Zsófia, Dániel Ernőné, Tabody Margit, Császár Aranka, Király Irénke, Szegedi Irén urhölgyek.

HALÁLOZÁSOK.

Dr. Billroth Tivadar, a bécsi egyetem nagyhirü orvostanára, meghalt e hó 6-ikán hajnalban, a Fiume melletti Abbaziában, hová enyhülés végett ment. A világhirü sebész halálára már el voltak készülve ismerősei. Nevét nemcsak mint szerencséskezű operatőr, hanem mint szakiró is emlékezetessé tette. Sulyos betegekhez leginkább nehéz sebesüléseknél, Magyarországba is gyakran lehivták. Hirét különben messze külföldön is jól ismerték. Tanitványainak sokasága el van terjedve mindenfelé. A nagynevű sebész 1829-ben született a svéd Rügen szigeten, Bergen nevü városban. 1867 óta a sebészet tanára a bécsi egyetemen, hol világhirű lett. A nagy tudós már évek óta szenvedett szivelzsirosodásban és baja ellen Abbaziában keresett gyógyulást. Bécsben gyorsan elterjedt halálának hire és mindenfelé nagy megdöbbenést keltett. Holtestét Bécsbe vitték s ott temették el.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Tompa Sándor, Brassó vármegye alispánja, 54 éves korában, 1861-től 1876-ig Háromszékmegye közigazgatását szolgálta, előbb mint szolgabiró, később mint aljegyző, Innen választotta meg Brassómegye főjegyzőjének s alig két évvel ezelőtt az elhunyt Roll helyébe alispánnak. — Kamenszky György, nyug. torontálmegyei főszolgabiró, a régi derék magyar tisztviselők typikus alakja, Meránban, hol sokszor keresett pihenést. — Schill Athanáz zirczi cziszterczi rendi pap, főgimnáziumi tanár és a Ferencz József-rend lovagkeresztese, 73-dik évében Szent-Gotthárdon. — Kaill Adolf, a kassa-oderbergi vasut felügyelője és műszaki osztályfőnöke, ki húsz évnél tovább működött a vasuttársaságnál, Budapesten. — Domahidy Gyula, mérnök, 60-ik évében, Nagy-Károlyban. — Pfeiffermann József János, 48-as honvédtiszt, a nagytapolcsányi takarékpénztár igazgatósági tagja s földbirtokos, Nagy-Tapolcsányban, hetvennegyedik évében. — Kovásznai Bán István, a kolozsváriak kedélyes István bácsija, nyug. városi rendőrfőnök, volt 1848—49-iki honvédfőhadnagy, 74 éves, Kolozsvárott. — Szian-kovics Ernő, okleveles gazdász, huszonöt éves, Modoron. — Szeybert Ferencz, Szeybert József orsovai főszolgabiró fia, Orsován. — Rubenescu Lajos, püspök-ladányi posta- és távirdafőnök, 47 éves. — Andrényi Károly, tekintélyes aradi polgár, törvényhatósági bizottsági tag, 81 éves, Aradon, — Luby Boldizsár, a benedekfalvi Luby-család nesztora, 70-ik évében, Liptó-Benedekfalván. — Tolnafy Ferencz, Csongrád város volt polgármestere és főbirája, 84-ik évében, Debreczenben. — Csatáry Béla, igazságügyminiszteri titkár. 43 éves, Eperjesen. — Upmann Hermann, a világhirű «Upmann»-szivarok gyártója, Brémában, 78 éves. — Henry Sándor, a Henry-Martini fegyverek feltalálója, Edinburgban 76 éves korában meghalt. Henry fegyverét már 1859-ben találta fel, de csak 1871-ben szerelték fel vele az angol hadsereget.

Özv. Székely Józsefné, szül. Molnár Rozália, nagy kiterjedésű család szeretett matrónája, 74 éves, Nagy-Enyeden. — Özv. Balogh Imréné, szül. Farádi Vörös Alojzia, 73 éves, Puszta-Kovácsiban. — Huszári Kereszthes Ignáczné, szül. Egyed Anna, Fehérvármegye egykori főszolgabirájának özvegye, 70 éves, Székes-Fehérvártt. — Faludi Gáborné, a közp. szinházjegyiroda főnökének neje, Budapesten, 48-dik évében. — Klivár Merényi Józsa, özvegy Merényi Dezsőné leánya, 22 éves, a fővárosban. — Özv. Farkas Istvánné, szül. Pilisy Terézia, Esztergomban, 64 éves. — Szilágyi Béláné, született Dióssy Mariska, 19 éves, Kolozsvárott.

Szerkesztői mondanivalók.

Koldusnő árvája. M—i vadászatról. Őszi képek. Ki ád vigasztalást. Az első, rokonszenves tárgyával felkölti érdeklődésünket, sőt részvétünket; de kidolgozása nagyon kezdetleges. A második szakadozottságával, kúszáltságával mint költemény sem állhat meg, nem is számítva, hogy a gyászos tragédiához oly kiméletlen kezekkel nyúl. A két utolsó sem árul el költői hivatottságot.

Az ezredik év előtt. Kompoziciója nem kifogástalan, de tartalmas és lendületes s a döczögősebb sorok kijavítása után közölhető volna. Rímtelen jámbusnál, a hol csak a mérték rythmikus szökése teszi a verset verssé, a mértékre kissé több figyelmet kell fordítanunk.

Zsuzsa nagymama. Közölhető, de a két utolsó sorát jó volna egy kissé enyhíteni.

Igriczi. Nagy Imre költeményét, mely a Kisfaludy-Társaságnál a negyvenes évek elején jutalmat nyert, anthologiákból nagyon jól ismeri a hazai közönség, újabb közlése nem volna indokolt.

Este van. Csinosan van megírva, de a negyedik versszak nincs eléggé megmagyarázva, az ötödik versszak fölösleges, a hatodik pedig Petőfitől van kölcsönözve.

Mi az. Csengő bűvös hangod. Egyedül. A távolból. Hangulat valamennyiben van s érezzük, hogy mindannyi költői kedély megnyilatkozása; kidolgozásuk azonban csak műkedvelőre vall.

SAKKJÁTÉK.

1819. számu feladvány. Hoffmann E.-tól.

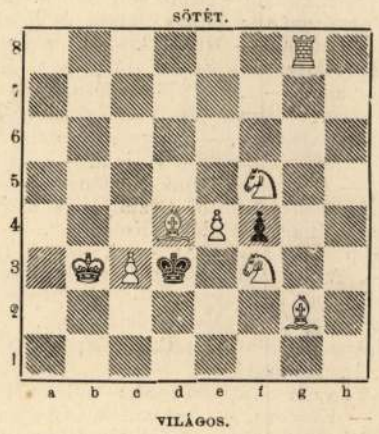

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

Az 1810. számu feladvány megfejtése

Valle G. B.-től.

Megfejtés.

Világos.	*Sötét.*	*Világos.*	*a.*	*Sötét.*
1. Vh2—h1	Bf8—f6 : (a)	1.		d2—d1 H
2. Bc3—d3	c4—d3 :	2. Bf1—f5 †		Ke5—f5 :
3. Bf1—f5 †	t. sz.	3. Vh1—h5 †		Kf5—f6 :
4. Vh1—a1—h5 mat.		4. Hb6—d5 mat.		

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — *Kecskeméten:* Balogh Dénes. — *A pesti sakkk-ör.*

KÉPTALÁNY.

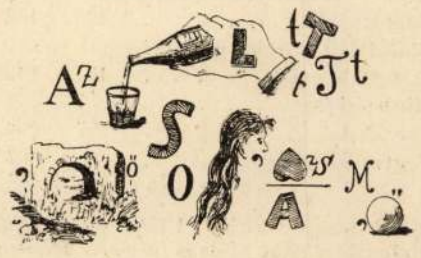

A «Vasárnapi Ujság» 4-ik számában közölt képtalány megfejtése: *Esztendőben egyszer van karácsony.*

Heti naptár, február hó.

Nap	*Katholikus és protestáns*		*Görög-Orosz*	*Izraelita*
11 V.	G l Invocabit	G l Dezső	30 B 32 Három p.	5
12 H.	Eulália	Eulália	31 Czir. és Ján.	6
13 K.	Ricci Katalin	Benignusz	1 Február Tr.	7
14 S.	Bálint Kánt.	Bálint	2 Gy. sz. B.-A.	8
15 C.	Fausztin	Jovita	3 Szim. Anna	9 Sch. bj.
16 P.	Jéz. lánd. s. szó.	Juliánna	4 Izidor	10
17 S.	Donát vt.	Donát	5 Teodula	11 S. Thez.

Holdváltozás. ☽ Első negyed 13-án 11 óra 43 pk. d. e.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Báli selyemszöveteket méterenként **45 krtól 11 frt 65 krig,** valamint **fekete, fehér és szines** selyemszöveteket is méterenkint **45 krtól 11 frt 65 krig** — sima, csíkozott, koczkázott, mintázott, damaszolt stb. minőségben (mintegy 200 különböző fajta és 2000 különb. szín s árnyalatban) **póstabér és vámmentesen a privátmegrendelők lakására** szállit: **Henneberg G.** (cs. kir. udv. szállító) **selyemgyára Zürichben.** Minták póstafordulóval küldetnek. Svájczba czimzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. (4)

A magyar általános takarékpénztár részvénytársaság ez idei rendes közgyülését febr. 26-án délután 6 órakor tartja meg. Az 1893. évi mérleg a következő: **Vagyon:** Pénztár-számla (1893 decz. 31-én) 103,080·61, váltó-számla 1.931,744·35, értékpapirok (különféle sorsjegyek) 5,646·52, előlegek értékpapirokra 577,716·17, különféle adósoknál 80,095·06, butorok, pénzszekrények stb. tökéletesen leirva; biztositéki letét számlán 4 letétben 7,418·25, követelési összeg a sorsjegyosztálynál 869,926·81. Összesen 3.575,627·77 forint. **Teher:** Részvény-alaptőke 1.000,000, tartalék-alaptőke 61,971·81, ellátási pénztár 11,565·36, betétekben 2 millió 343,781·32, alapítók számlája egyenlegére 95·17, alapítók jutalék-számlája, fel nem vett részek 229·75, fel nem vett osztalék 27, óvadék-számlán 7,418·25, különféle hitelezők 38,709·25, átmeneti kamatok 16,768.33; **tiszta nyereség 95,061·53.** Összesen 3.575,627·97 frt. Az igazgatóság a közgyülésnek javaslatba fogja hozni, hogy a kimutatott 95,061·53 frtnyi tiszta nyereségből a rendes tartaléktőkének **4,407·42** forinttali dotálása után, amely egy **66,679·23** forintra emelkedik — az 1893. részvényszelvények 7 forinttal, az alapítói igazolványok pedig darabonkint 95 krral váltassanak be. A kiosztandó tiszta nyereség tehát **7·95%**. A lefolyt üzletév jövedelméből ezenkivül a sorsjegy-osztály részére még egy nagyobb összeget, mint átmeneti kamatot és tartalék-felesleget vettek figyelembe, melynek felhasználását a jövő évek számára tartják fenn.

1893. 781. l. (A királyné D. műtermében.)

Kitüntetés. A hivatalos lap e hó 9-iki száma közölte, hogy ő felsége a köz- és államgazdaság terén tett kiváló szolgálatok elismerésül *Kornfeld* Zsigmondnak, a magyar általános hitelbank igazgatójának, a második osztályu, és Beck Nándornak, a magyar jelzáloghitel bank vezérigazgatójának, a harmadik osztályu vaskorona-rendet dijmentesen adományozta.

Haynald arczképe és emlékezete az akadémiában. Néhai *Haynald* Lajos kalocsai bibornok érseknek *Munkácsy* Mihály által festett arczképét, melyet az elhunyt főpap utódainak hagyományozott, Császka György kalocsai érsek a tud. akadémiának ajándékozta. Ezt a remek festményt, melynek mását lapunk annak idejében közölte, s mely 12,000 forintra van becsülve, már elhelyezték, a képes teremben, Mielőtt Munkácsynak ezt a szép művét elhozták Kalocsáról, Császka érsek sikerült másolatot készíttetett az arczképről, mely most az ugynevezett érseki arczképteremben van elhelyezve. A kalocsai érsek e nagylelkü ajándékáért Eötvös Loránd báró, az akadémia elnöke, levélben mondott köszönetet.

Roskovits Ignácz jeles festőművészünk, mint részvéttel értesülünk, sulyos tüdőgyuladásba esett, de már jobban van. A betegség Roskovits művészi buzgalmának következménye. A józsefvárosi templom fali képeit festi, melynek még az idén készen kellett volna leniök; de az idő — a hosszas bizottsági tárgyalások miatt — nagyon előre haladt s igy Roskovits folytonos és megerőltető munkával igyekezett az időhiányt pótolni. A templom boltozatának festése pedig nagyon nehéz munka, mert a művész csak a magas állványon fekve rakhatja föl a festéket a vakolatra. Itt az állványokon, a templom hideg levegőjében hűlt meg Roskovits s ebből származott a tüdőgyuladás, mely ágyba döntötte a művészt.

Pannonhalma kilencz százados jubileuma. A magyar benczésrend is készül a maga és pannonhalmi főmonostora kilenczszázados alapításának megünneplésére, melynek éve összeesik a honfoglalás milleniumával.

Iparművészeti múzeum. Az üllői-úton, szemközt a klinikával, új múzeumi épületet emelnek. A palota kétemeletes lesz, három utczára néz, s ebben nyer elhelyezést az iparművészeti múzeum és iparművészeti iskola. Az építés költségei 850,000 frt. Az ott volt épületeket már a nyáron lebontották, az alapozási munkákhoz pedig a napokban kezdtek hozzá.

Az orvosok és természettudósok vándorgyülése a jövő évben *Pécsett* lesz. A város legutóbbi közgyülése e czélra 2000 frtot szavazott meg.

ságának tagja, 59 éves, Csernyén. — Haller Béla, csendőralezredes, a kassai csendőrkerület parancsnoka, Kassán, 47 éves. Ifju korában a tengerészetnél szolgált s a lisszai ütközetben annyira kitüntette magát, hogy a vitézségi nagy érmet kapta elismerésül. — Ribiczey László, pénzügyi titkár, 47 éves, Budapesten. — Tóth Sándor, a szatmári róm. kath. népiskola nyug. igazgató-tanitója, 1848/9. honvédhadnagy, életének 70-ik évében. 1848-ban a délvidéken fellázadt szerbek ellen felállított önkéntesek X. zászlóaljában harczolt; Budavár ostroma alatt mint hadnagy sulyosan megsebesült. 1856 ban szatmári tanitóvá választották s mint ilyen 34 évig működött. — Deutsch Jakab, magánzó, Singer Zsigmond a «Neue Freie Presse» budapesti levelezőjének apósa, Budapesten.

Özv. Emődy Dánielné, sz. Kovácsy Vilma, törvényszéki biró neje, Sátoralja-Ujhelyen, 54 éves. — Hüttl Katalin, Hüttl Tivadar fővárosi elsőrendü kereskedő édesanyja, 83 éves, Baján. — Özv. almási Kovachich Györgyné, szül. Vojnits Klotild, 47-ik évében, Bács-Almáson. — Romai Mariska, Romai Mihály keszthelyi adóellenőr 15 éves leánykája. — Jung Ida, 45 éves korában, Békés-Csabán.

Szerkesztői mondanivalók.

Király-ének. Sokan megpróbálkoztak már a királyhymnusz-irással s mikor a valóban hivatottaknak sem sikerült teljesen, hogy képzeli, hogy olyan embernek sikerüljön, ki édes keveset ért a versiráshoz. Ez a királyének egészen gyenge kisérlet, néhol értelme is alig van.

A költő sirja. Hangzatosan, lendületesen van megirva, csakhogy kissé elnyujtott s a kifejezésekben sok a modorosság. Verselése általában elég szabatos, de azért itt-ott ilyen rimeket is megenged magának: hevében — népek, hivatását — szállhat; a mi pedig egyátalán nem járja.

Egy szöszke barátnőmnek. A nagyapa meséje, stb. stb. A beküldött jó csomó verset figyelmesen átolvastuk, de egyet sem találtunk, melyben figyelemreméltó költői tehetség nyilatkoznék.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEINK.

	egész évre	félévre	negyedévre
A Vasárnapi Ujság	frt 8.—	frt 4.—	frt 2.—
A Világkrónikával együtt	« 10.—	« 5.—	« 2.50
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok	« 12.—	« 6.—	« 3.—
A Világkrónikával együtt	« 14.—	« 7.—	« 3.50
Csupán a Politikai Ujdonságok	5.—	« 2.50	« 1.25
A Világkrónikával együtt	7.—	« 3.50	« 1.75

Az előfizetések a «Vasárnapi Ujság» és «Politikai Ujdonságok» kiadó-hivatalába, Budapest, Egyetem-utcza 4. küldendők.

Melyik napilapra fizessünk elő?

Gazdag tartalmánál, nagy terjedelménél fogva a legolcsóbb magyar lap az

„EGYETÉRTÉS“

a mely az uj évvel immár 27-ik évfolyamába lépett. Ez a magyar olvasó közönség lapja. Hiteles forrásból származó **értesüléseinek** gyorsasága, alapossága és sokasága, rovatainak változatossága, kitünősége, a különböző olvasmányok gazdag tárháza tették az «Egyetértés»-t népszerüvé.

Az **országgyülési tárgyalásokról** a legrészletesebb s e mellett tárgyilagos hü tudósítást egyedül az «Egyetértés» közöl.

Gazdasági rovata elismert régi tekintélynek örvend. A magyar **kereskedő s gazdaközönség** nem szorul többé idegen nyelvü lapra, mert az «Egyetértés» **kereskedelmi s tőzsdei tudósításainak** bőségével és alaposságával ma már nem versenyezhet más lap. A **kereskedő, az iparos s a mezőgazda** megtalálja mindazt az «Egyetértés»-ben, a mire szüksége van.

Változatosan szerkesztett tárczájában **annyi regényolvasmányt ad, mint egy lap sem.** Két-három regényt közöl egyszerre úgy, hogy egy év alatt

SAKKJÁTÉK.

1803. sz. feladv. A hollandi nemzeti feladványtornából

(I. dijat nyert.)

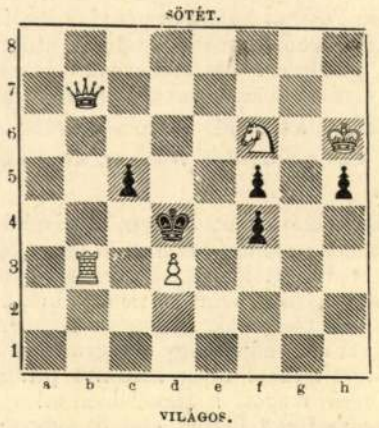

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

1804. számu feladvány. Cudmore H.-tól.

(I. dijat nyert.)

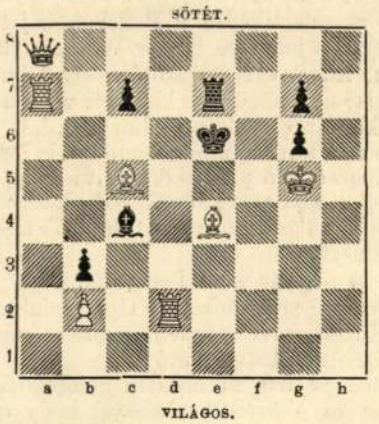

Világos indúl s a második lépésre matot mond.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 44-ik számában közölt képtalány megfejtése: *Pénz a gonoszság gyökere.*

Heti naptár, november hó.

Nap	Katholikus és protestáns		Görög-Orosz	Izraelita
12	V. A 25 B.-A. olt.	A 24 Jónás	31 C 24 Epimak	3
13	H. Koszt. Szaniszló	Arkád	1 Nov. Kozm.	4
14	K. Jukund pk. hv.	Jukund	2 Aczindin	5
15	S. Lipót hv.	Lipót	3 Aczepszim	6
16	C. Ödön pk. hv.	Ödön	4 N. Joannicz	7
17	P. Csodat. Gerg. p.	Alfeus	5 Galaktion	8
18	S. Odo ap. Jolán	Ottó	6 Pál pk.	9 Sab. W.

Holdváltozás. ☽ Első negyed 16-án 6 óra 45 pk. este.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

«Olcsó és rossz» — igy hangzott Reuleaux ismeretes mondása, melyet némelyek mégis megszivlelendőnek találtak. Mindinkább érvényesül annak ellentéte: «Az igazán jó és valódi egyuttal az igazán olcsó». E tekintetben például szolgálhat a Liebig Company húskivonata, melynek ára különben épen nem magas, ha meggondoljuk, hogy negyven font legjobb marhahús, csontok, inak és kövérség nélkül, szükségeltetik egy font kivonat készitésére. Minden, főzésben jártas házinő ismeri és méltányolja a valódi húskivonatot (Liebig kék aláirásával a ragjegyen); mely jótállás mellett mindig egyforma minőségü és egyformán kiadó, árekig eláll, s annálfogva fogyasztása is folyton emelkedik.

A «Budapesti Szemle» többi czikkei: «A zsidók és az antiszemita áramlat», franczia tanulmány harmadik közleménye. Riedl Frigyesnek «A magyar irodalom főirányai» czimű értekezése. Castelnuovo olasz elbeszélése «A Jani lába» és Kozma Andor eredeti és Pátkáni Rafael örményből fordított verse teszik a szépirodalmi rész tartalmát, utóbbit Simay Gergely fordította az eredetiből. A «Budapesti Szemle» előfizetési ára egész évre 12 frt, félévre 6 frt.

Almanach az 1894. évre, szerkeszti *Mikszáth* Kálmán, kiadja Singer és Wolfner. Ára csinos kötésben 1 frt.

Ez almanach-naptár, bőrben, legkiválóbb iróink egy részének csillogó szellemi termékeiből áll. Immár hetedik évfolyama jelenik meg e kötetekben az «Almanach»-nak, a mit ha nem tudnánk is, megtudjuk a szerkesztőnek, Mikszáth Kálmánnak előszavából, ki elmondja, hogy egy gyönyörű szép asszonyt látott valahol, olyan asszonyt pedig, a kinek *őszi kökörcsin* rezgett a kacsójában, mire összerezzent, s hogy miért? halljuk csak őt magát:

— «Mi bajod? — kérdék egyszerre a barátaim. — Elsápadtál.»

— «Az az átkozott kökörcsin. Jaj csak ne láttam volna. Most már el van rontva az egész napom.»

— «Miért haragszol annyira a kökörcsinre?»

— «Mert valamiképen a Bourbonok jelvénye a liliom, annyira jelvénye Singer-Wolfnernek az őszi kökörcsin. Adott szavam kötelez évről-évre, hogy mire az első őszi kökörcsin kiereszti virágját, beliferálom nekik az előszót az Almanach-hoz. Az első kökörcsin íme kinyílt, mire hazamegyek, már nálam lesz Wolfner. Olyan pontos ő, mint a halál. S bizonyosan külön tart egy könyvkereskedősegédet a réteken, a ki a kökörcsin nyilását lesi. Ti nem ösmeritek Wolfnert!»

— «És van-e már valami eszméd?»

— «Dehogy van, dehogy. Hol venném *hetedszerre?* Kiírtam már minden gondolatomat, a mi az Almanach-ra alkalmazható.»

Pedig dehogy írta ki minden gondolatát! Megczáfolja ezt ez a *hetedik* előszava, mely után egy sereg elbeszélés, rajz s efféle következik, melyekről beszélni bizzuk a tartalomra, mely a Mikszáth előszaván, a szokásos naptári részeken kívül: Jókai Mórtól, Szabóné Nogáll Jankától, Pekár Gyulától, Tóth Bélától, Tolnay Lajostól, Murai Károlytól, Justh Zsigmondtól, Szomaházy Istántól, Kozma Andortól, Rákosi Viktortól, Tábori Róberttől, Beniczkyné Bajza Lenkétől, Herczeg Ferencztől, Békefi Antaltól és Mikszáth Kálmántól tartalmaz elbeszélést. Ezt a tartalmat látva, azt kell mondanunk a mit Mikszáth mond előbeszéde végén, hogy ez az Almanach «szó nélkül lábújjhegyen is benyithat már a közönséghez.»

Uj zeneművek. *Lányi* Ernő Petőfi «Nem nézek én ...» czimű dalát zenésítette meg, s adta ki női karra átirva. A vezérkönyv ára 2 korona, a négy szólam ára 1 korona 20 fillér. Kapható Blay István kiadónál Egerben. *Dankó* Pista «legújabb nótái»-ból egy füzet ismét megjelent Valentin K. kiadásában Pécsett. Ára 60 kr.

Délutáni előadások az operaszínházban. A magyar kir. operaház intendaturája most avval a tervvel foglalkozik, hogy délutáni előadásokat rendez oly leszállított helyárakkal, hogy ezáltal a közönség legszélesebb rétegeivel is megismertesse és megkedveltesse a zeneirodalom legbecsesebb műveit. A délutáni előadások egyelőre próbaképen csak november és deczember hónapokra terjeszkednek ki. Kellő siker esetében a délutáni előadásokat bizonyos időközökben továbbra is megtartanák.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia nov. 6-iki ülésén *Szilágyi* Sándor elnökölt.

Acsádi Ignácz felolvasta «A pozsonyi és szepesi kamarák és költségvetéseik 1565 után» czimű pénzügytörténeti dolgozatának első részét. Vázolja az ország pénzügyeinek szomoru állapotát és azt két okra vezeti vissza: a török vészre és a német hogy a magyar udvartartás is hagyott a számadásokban nyomot, a mennyiben a zászlós urak fizetéséről van azokban szó, melyet tényleges működésük fejében huztak. — Ezután *Fejérpataky* László olvasta fel *Szilágyi* Sándor dolgozatát «Rákóczi György 1645-iki hadjáratáról», melyet a svéd Torstensonnal és a francziákkal Bécs ellen intézett és olyan sikerrel járt, hogy a császár, a katasztrófa küszöbén állva, a linczi békében teljesítette a fejedelem összes személyes kívánságait, sőt mi több, a vallásszabadságot még sikeresebb garancziákkal látták el, mint Bethlen nikolsburgi békéje. Rákóczi rövid expedicziója az európai helyzetet mind a maga, mind a haza javára teljesen kiaknázta.

Az országos régészeti társulat e hó 7-iki ülésén felolvasták gr. *Csáky* közoktatásügyi miniszter levelét, melyben a következő két esztendőre 2—2000 forintot bocsát a társaság rendelkezésére, oly föltétellel, hogy ezzel honfoglalás korabeli emlékek után kutassanak és a leleteket a millenáris kiállításon mutassák be. A társulat az ásatások előkészítésére Hampel Józsefet, Boncz Ödönt és Nagy Gézát küldte ki. *Hampel* József ez után felolvasást tartott magyar földön talált szittya emlékekről, *Récsey* Viktor pedig az újabb esztergomi leleteket ismertette.

MI UJSÁG?

A képviselőház nov. 9-iki ülésére volt kitűzve a költségvetési vita megkezdése. Már kezdet óta várták, hogy a miniszterelnök a költségvetés tárgyalása előtt nyilatkozatot tesz az egyházpolitikai kérdések mibenlétéről, nevezetesen pedig a kötelező polgári házasságról szóló törvényjavaslatról, melynek szövege már korábban ő felsége elé terjesztetett. Időközben nagyon ellentétes hírek keltek szárnyra, hogy a király megadja-e, vagy pedig megtagadja beleegyezését a törvényjavaslattól. Az utolsó miniszteri tanácsban, mely *a király* elnöklete alatt ment végbe Budapesten, ő felsége még nem döntött, s azt mondta, hogy írásban közli elhatározását. *Wekerle* miniszterelnök november 8-án délben kihallgatáson jelent meg Bécsben a királynál, ki ekkor megadta beleegyezését, hogy a kötelező polgári házasságról szóló törvényjavaslat a képviselőház elé terjesztessék. Ezért várták nagy érdeklődéssel a ház nov. 9-iki ülését. Mindjárt a napirend előtt fel is szólalt a függetlenségi pártból *Helfy* Ignácz, s kérte a miniszterelnököt, nyilatkozzék határozottan, van-e alapja az utóbbi napokban fölmerült aggodalmaknak, s az aggodalmak csakugyan el vannak-e oszlatva annyira, hogy megígérheti a polgári házasságra vonatkozó javaslat mielőbbi előterjesztését. *Wekerle* miniszterelnök válaszolt. A házassági jogról a kormány által készített törvényjavaslat előterjesztésére ő felsége a felhatalmazást megadta; a javaslat a legrövidebb idő alatt a ház elé terjesztetik, legfeljebb két hét alatt. Nagy éljenzés kísérte a kijelentést. Különben zajos éljenzés volt már az ülés kezdetén is, mikor a miniszterek a terembe léptek, mert ismeretes volt ő felsége határozata. Ezután megkezdték az 1894-iki költségvetés tárgyalását.

A királyné Benczur műtermében. A királyné e hó 7-én este utazott el Budapestről Bécsbe. Ugyane napon délben még megjelent az epreskerti művésztelepen s megtekintette *Benczur* Gyula műtermét, a kinek reggel adták tudtára a királyné látogatását. A művész zavarba jött, mert kis fia ragadós betegsége miatt az orvos megtiltotta neki a másokkal való érintkezést. Ezt a körülményt meg is mondta a látogatás bejelentőjének, a mire a királyné azt válaszolta: «Nem félek a ragadós betegségtől; nem árt az nekem.» Tiz órakor gróf *Tisza* Lajos miniszter ment Benczurhoz, s elmondta a királyné válaszát. A látogatás hire gyorsan elterjedt, s tizenkettedfél órakor, a mikor a zárt udvari kocsi az Epreskert udvarába berobogott, a kapu előtt nagy néptömeg várakozott, hogy a királynét megláthassa.

Ő felsége Festetich Mária grófnő udvarhölgye társaságában jött. A művész és a miniszter az intézet lépcsőjénél fogadták. A királyné azonnal a kis fiu betegségéről kérdezősködött, mire Benczur azt válaszolta, hogy már jobban van. Az első emeleti műterembe menve, ő felsége azonnal meglátta a király arczképét, mely Pestmegye terme számára készül, s melyhez a király személyesen ült. A királyné sokáig nézte a festményt s aztán mosolyogva megjegyezte: «Mintha csak megszólalna.» Ezután Széll Kálmán életnagyságu arczképe is feltünt ő felségének s megjegyezte: «Nagyon élethű, — különben már régen láttam.» A műteremben ott függ Ferdinánd bolgár fejedelem arczképe is. Ez azonban csak vázlat és a róla készült nagy festmény ki volt állítva a bécsi és idei tavaszi műkiállításon. «Meglepően hasonlít» — jegyezte meg ő felsége, — «láttam az eredetit is a kiállításon.» A királyné emlékezett keresztelő Szent János képére is, melyet szintén a bécsi műtárlaton látott. Benczur műtermének legnagyobb ékessége azonban az a nagy történeti festmény, mely Budavára megvételét ábrázolja. Ezt a képet Benczur a főváros megrendelésére festi és alkalmasint a milleniumra készül el vele. A kép vázlata már teljesen kész s most végleges kivitelén dolgozik a művész. A festmény a győzteseknek a várba való diadalmas bevonulását örökíti meg. A sereg első soraiban egy harsonás alakja domborodik ki a vázlaton, a ki kürtszóval hirdeti a diadalt. A királyné az alakot sokáig szemlélte s mosolyogva mondá Benczurnak: «No ez ugyancsak fujja!» Hosszasan nézte Lotharingiai Károly és Emánuel bajor választó fejedelemnek a tömegből kiváló alakjait is. Ezután ismét visszatért a király képéhez s újra hosszasan elmerült annak a nézésén. A királyné élénk érdeklődéssel nézte a műterem művészi berendezését. Körülbelül egy órát töltött ott s a mester előtt ismételten kifejezte elragadtatását a látottak fölött. Egy órára járt, mikor ő felsége hazatért a budai várba.

Jókai jubileuma és a sajtó. Az *Otthon* nevü irói körben a budapesti lapok szerkesztőségei tanácskozásra gyültek össze, hogy Jókai jubileumának megünneplése iránt a sajtó is megtegye a magáét a saját hatáskörében. Az értekezleten megjelent a Jókai jubileumi nagybizottság elnöke, *Eötvös* Loránd báró is, ki rövid beszédben kérte a sajtó támogatását s közreműködését a Jókai tiszteletére rendezendő ünnepélyekben. Az értekezlet elhatározta, hogy minden tőle telhetőt megtesz arra nézve, hogy Jókai jubileuma az alkalomhoz méltó fényes ünnep legyen. Az értekezlet egyuttal elhatározta, hogy albumot fog átnyujtani Jókainak, melybe a jubileuma

AZ ERZSÉBET-NŐISKOLA TANÁRI KARA A PÁPAI KIHALLGATÁS UTÁN A VATIKÁN BEJÁRATA ELŐTT.

A rácsos vaskapun csengetni kellett, mert be volt csukva. Míg a cerberus jött, vegyes érzelmek közt nézegettem a különféle csinos filagoriákat a kertben, a sárga kavicscsal gondosan behintett utakat, melyeket orgonabokrok szegélyeztek, nyilni kezdő lila virágfürtjeikkel. Minek tagadnám, újra elfogott az irigység a parvenük iránt, mire előczammogott egy apró öreg ember, nagy könyvvel a hóna alatt s belülről megkérdezte :

— Kit tetszik keresni?

— Keöpataky urat. Itthon van?

Figyelmesen megnézte arczomat, aztán nem az ajtót nyitotta ki, de a nagy könyvet, jobban mondva vaskos albumot, mely (jól láttam a rácson át) arczképekkel volt tele ragasztva, végig lapozta a könyvet, majd kinyitotta az ajtót és nyájasan így felelt :

— Igen is itthon van, tessék besétálni.

Beléptem, de nagyon kiváncsi voltam az albumra.

— Mit tartogat abban a könyvben?

Diplomatikusan mosolygott.

— Hja kérem, az a házirend titkaihoz tartozik.

A SZENT PÉTER-TEMPLOM ESTE.

MAGYAR ZARÁNDOKOK A SZENT PÉTER-TÉREN.

A MAGYAR ZARÁNDOKOK RÓMAI ÚTJÁBÓL. — Jelfy Gyula fényképei.

— Kicsoda maga?

— Én a házmester vagyok.

Elől eresztett, mialatt az ajtót újra gondosan becsukta mögöttem. Hm, most én voltaképen fogoly vagyok itt. Mentem, mendegéltem a görbén kanyargó utakon a ház felé, midőn hangok hallatszottak az egyik filagoriából, egy vékony leányhang és egy férfi bariton. Ösztönszerűleg megálltam hallgatózni, nehogy valami kényes jelenetre toppanjak. A vastag hang Kisfaludyról beszélt, a vékony hang kérdezett valamit s megint a vastag felelt.

— Csak tessék kérem, de nem arra! — mondá a szolga. — Az nem az úr. Az a professzor. A kisasszonynak órája van a magyar irodalomból. Az úr a dolgozó-szobájában van.

— Ülj mellém a kandallóhoz, föl van szitva melege, — hallatszott e közben a filagoriából s valóban engem is megmelegített és kiengesztelt a tény, a mit már többször tapasztaltam, hogy az előkelő zsidóknál a magyar irodalom teljes ismerete hölgyeik műveltségének kiegészítő részét képezi.

A főépületbe lépve a szolga megmutatta az ajtót, a melyen belépve, egy halványzöld bútorzatú szobában találtam magamat, hol az ajtóval szemben egy asztalnál irások fölé hajolva, egy kúszált hajú fiatal ember irt valamit.

Előtte egy fekete ládikó hevert, azon igazított vagy csavart valamit, mire a ládácska, hallani lehetett a síri csöndben, ketytyentett egyet, a fiatal úr felkelt ekkor, egy-két lépést tett elémbe a füle mögött hagyott tollával.

— Mivel lehetek szolgálatára?

— Keöpataky úrral szeretnék beszélni.

— Kit jelentsek be nála?

— Mondja, hogy egy földije van itt, régi, nagyon régi ismerőse.

— Üzleti ügy?

Boszús tekintetet vethettem rá a tolakodó kiváncsiságáért, mert mentegetőzni kezdett.

— Bocsánat, de ez nálunk házi szokás.

— Az is házi szokás, — feleltem csipős gúnynyal, észrevéve, hogy az ifjú ember asztalán a fekete ládikó egy kis fényképészeti készülék, — hogy a látogatókat lefotografálják, mint a rendőrségen?

— Az is, — felelte nyugodtan. — Mert a kik a bizalmunkkal visszaélnek, azokat beragaszthatjuk aztán egy könyvbe és soha se jöhetnek ide többé.

BENCZÚR GYULA RAJZAI SCHILLER «HARANG» CZIMŰ KÖLTEMÉNYÉHEZ.

A harang kiemelése.

«Most kötélen minden szélen
Húzzuk sirjából elő;
. . . Húzd, legénysereg;
Mozdúl, száll, lebeg!
Add, ég, legyen üdv harangja;
Béke legyen első hangja.»

Keresztelő.

«. . . Tiszta legyen a harangszó,
Mert hisz övé a kedves ének,
Mely üdvözli a csecsemőt,
Legelső útján életének,
A melyre alva viszik őt.»

Dóczi Lajos fordításából.

A VÁRAKOZÓ.

Schiller költeménye. Fordította *Várghá Gyula.*

Nem nyilik-e a kicsiny ajtó?
Nem hallom-e zörgni a zárt?
Oh nem, csak a szél, a sohajtó,
Zúgatja fölöttem a nyárt.

Ölts díszt magadra, zöld lombos tető!
Méltón fogadd, ha jő a bájos angyal.
Boruljatok csarnokká, árnyvető
Ágak, reá szelid éjt szőve halkkal!
S a rózsa-arcz körül legyezgető
Szellők susogjatok beszédes ajkkal,
Ha szép terhét kis lába játszadozva.
A szerelem boldog helyére hozza.

De hallga! mi zörgeti távol
Futtában a kerti gyepűt?
Vagy úgy, fölijedve. az árnyból
Csak egy madárka repült.

Nap, oltsd ki fáklyád! Szellemnépes éj
Jövel, borulj le kedves némasággal!
Bontsd bibor fátylad, míg a földig ér,
Fonj bé titokzatos szövésü ággal!
Irigy fültől fut a szerelmi kéj,
Fut a hivatlan kandi napvilágtól;
Csak a titoktartó estnek szabad
Lenézni rá, meghitten, hallgatag.

Nem távoli hang kel-e híva,
Susogó, halk női beszéd?
Oh nem, csak a hattyu hasítja
Az ezüst tó sima vizét.

Fülembe folynak lágy harmoniák,
Csorg a szökőkút kedves locsogással,
Az alkony csókján hajlik a virág,
Most minden lény gyönyört cserél egymással;
A szőlő int, baraczk mosolyg le rád,
Zöld lomb között dagadva párosával;
A légben illat árad szerteszét,
S föliszsza égő homlokom tüzét.

De mi az! Nem lépteket hallok?
S zörrenni a sűrü fasort?
Oh nem, csak a földre lehullott
Ért őszi gyümölcs nesze volt.

A sápadó nap veszti színeit
S lezárja tűzszemét édes halálban;
A napfényt gyűlölő virág pedig
Merészen nyitja kelyhét a homályban.
A teli hold lassan emelkedik,
A szunnyadó föld összefolyt az árnyban;
Övét megoldja valamennyi báj,
Most minden szépség leplezetlen áll.

Mi csillog amott, mi fehérlik?
Selyemruha fénye talán?
Nem, szobrok márvány köve fénylik
Tiszafák mély árnyu falán.

Oh vágyó szív, ne kéjelegj tovább,
Káprázatokkal játszva önfeledten!
Üres a kar, mely őt ölelni vágy,
Az üdvnek árnya meg nem hűti keblem.
Hozd őt, az élőt, érte sír a vágy,
Hadd érezzem gyöngéd kezét kezemben!
Ruhaszegélye árnyékát csupán —
S valóra vál a puszta látomány.

S mint a gyönyör égbül alászállt
Órája, ha földre lejő:
Halkan közelíte s barátját
Csókkal költötte fel ő.

SCHILLER-ÜNNEPEN.

Irta és a Kisfaludy-Társaság Schiller-ünnepélyén felolvasta *Hegedüs István.*

Egy város eltűnt, hullám eltemette,
Hallottam róla mélabús regét;
Harangszó hallszik méla holdas este,
Ábrándos lelkek hallják zengzetét;
S habár hullámok árja reng felette,
Mikéntha most is minden élne még:
De földi ember el nem érheti,
Ez a világ már meghalt őneki.

Egy korszak eltűnt, száz év hullámárja
Zúg már felette, mélyen födve el.
De im elém száll rég letünt világa,
— A lant hatalma ily csodát müvel —
Hite, kétsége, szép reménye, álma
Zengő sorokban új életre kel;
Harangszó hallszik, hangja messze száll:
Hiv templomodba, örök Ideál.

A szellem testet alkot önmagának,
A költő lelke épít és teremt;
Magasba tör, ragadják égi szárnyak,
Köznap salakját hagyva ide lent;
Megnyitja útját egy magasb világnak,
Merészen tárva föl a végtelent,
Vágyódva föl az örök szép után,
Igát széttörve száll Pegazusán.

Mert itt igát vetett reá a forma,
A szüklátó kor törpe szelleme;
A lelki korlátok között szoronga,
Napfénybe nézni vágyott sasszeme,
Hazáját látta szerte darabolva,
Népét nyügözte ezer láncz szeme:
Kitört merészen s tört bilincseket,
Szabaddá tette a rab lelkeket.

És fölidéze bűvös nagy hatalma,
Az új életre keltő képzelet
Szent árnyakat, lelkéből lelket adva,
És táboruk zajongva megjelent.
Egy szózat hirdeti a csatazajba,
Megrázva úgy a kisszerü jelent,
Hogy szivet, lelket bűvölet fog át,
A hit, a sziv, a lángész szent jogát.

Csendült az Alpesek hófedte ormán,
Csendült a mélyben Tellnek kürtszava:
Bérczről a völgybe zúg le, mint az orkán,
A népszabadság láng-fuvallata;
Míg harsogott a Bastille puszta romján
A szomszéd népnek szabadság-dala:
Szellem-táborral Schiller tört elé
S a lelkek lánczait széttördelé.

Maga letört. Nagy lelke szárnyat öltve
Hamar itt hagyta teste börtönét,
Hebe nyujt kelyhet égi nektárt öntve,
Melyért esenge, míg e földön élt;
De fényköréből ha lenéz a földre,
Ujjongva látja, mint megnőtt a nép
S hogy száz darabból egygyé lett hona:
Mint zenghet ott fenn most *örömdala!*

Nincs ötven éve, hogy őt ünnepelte
A szabad lelkü népnek tábora,
A kedv ha gyúlt, gyujtotta azt a lelke,
Költészetének gyújtó lángkora.
Sorompó állt még, még bilincsre verve
Szerette népe jármot hordoza:
De talpra állt és diadalt arat
Az egyetértő honfi akarat.

Én nemzetem! *Ép akkor* ünnepeltél.
Volt «élni benned hit, jog és erő,»
Költőd emlékén lánggal lelkesedtél,
S lánczod leverve törtél is elő;
Sivár jelenben akkor épitettél,
Megnyilt előtted végtelen jövő . . .
Hivők, a templom gyorsan készen áll,
Hol egyesít a *nemzet-ideál.*

És most mi bús, mely ádáz csüggetegség
Ejti rabul a szabad lelkeket!
Hiszen ma is a régi szózat zeng még,
Hogy czélt ne érjünk, oh, az nem lehet!
De pártviszály, hitetlen néma kétség,
A föld sarába újra visszavet . . .
. . . Harangszó hallszik, szivre *béke* száll:
Ne csüggedj népem, hiv az *Ideál.*

A PATRÓNUS.

Elbeszélés. (Vége.)

Irta **Mikszáth Kálmán.**

Szép egyemeletes palota volt az úgynevezett «dupla telken», izléses, nemes formájú, minden czifraság nélküli épület. Kissé hátrább feküdt, lombos fák között, hogy az út pora ne érje.

1902. 645. l. (képpel)

megállapodott, az erdő fái közt pedig az Operaház zenekara a Himnuszt játszotta. Délután *Budafokra* rándultak, Törley pezsgőgyárának nagy telepére, a hol szíves vendégszeretet fogadta a kongresszus tagjait. A társaság egyrésze pedig François Lajos pezsgőgyárát látogatta meg. — A kongresszus 27-ikén ért véget.

Az új országháza. A múlt héten a Sándor-utczai képviselőházból végkép kiköltöztek az új országházba. Szeptember 25-ikén vitték el az utolsó darabot, a pénztár három nagy vasszekrényét, aztán bezárták a helyiségeket, ott már a képviselők nem gyülekeznek többé. Az új palotában az irodai helyiségek, a miniszterek fogadó termei, az elnökségi és háznagyi hivatal már teljesen be van rendezve. a képviselők termében még akad dolog, de október 8-ikáig rendben lesz. A főrendiház terme és helyisége azonban még dolgot ád novemberig. A képviselőház háznagyi hivatala október 7-ikén akarja megmutatni az elkészült részt a meghivottaknak és a sajtó képviselőinek. A képviselők máris sokan látogatják a palotát. A nagy közönség nem mehet be, míg az első ülést meg nem tartják. *Csávossy* Béla háznagy s *Andor* Gyula elnöki tanácsos együttesen intézkednek a még hátralevő teendők elvégzéséről. E hó 25-ike óta a posta- és távirdahivatal is az új Házban van s ezentúl a képviselők leveleit, táviratait csak itt adják ki.

Kossuth bodrog-szerdahelyi lakóháza. Múlt számunkban azon bodrog-szerdahelyi házról is közöltünk képet, melyben egykor Kossuth lakott volt. Erre nézve most dr. *Kossuth* János sátoralja-újhelyi ügyvéd úr szíves volt lapunk számára nehány adatot beküldeni. Ezek szerint a ház, melyben Kossuth mintegy másfél évig lakott, jelenleg az Olchváry-család tulajdona. Nagyon valószínű, hogy Kossuth zempléni ügyvédkedésének végén, a mikor t. i. több főúri, többek közt a báró Vécsey-családnak is ügyvédje lett, vonúlhatott a Sátoralja-Újhelyhez három negyedórányira eső Szerdahely faluba s innen ment mint távollevők követe a pozsonyi diétára is.

Emlék-ünnepek. *Gödöllőn* emléktáblával jelölték meg a pesti-utczában néhai *György* Vilmosnak, a jeles irónak, műfordítónak és budapesti evangelikus lelkésznek házát, a ki arra nézve is sokat buzgólkodott, hogy Gödöllő nyaralóteleppé fejlődött. Az emléktábla felirata: «*Ez a ház volt György Vilmos lakása 1881—1884-ig*». «A bokros kis udvar és a repkényes folyosó kegyelettel őrzik emlékét». — *Ungvár* közelében pedig, azon a helyen, hol egy év előtt *Egan* Ede, a rutének érdekében megkezdett mozgalomhoz kinevezett kormánybiztos tragikus módon végezte életét, kőkeresztet állítottak halála első évfordúlóján, szeptember 20-ikán. Ez emlék fehér márványkereszt, rendeltetését magyarázó felirattal. Felavatására sokan mentek ki Ungvárról.

A mezőgazdasági múzeum épülete. Az ezredéves országos kiállítás történelmi csarnokait *Darányi* földmívelési miniszter ujra és szilárd anyagból építteti a városligeti szigeten, ugyanott, a hol ezek az épületek, Vajda-Hunyad vára és az ország legszebb műemlékeinek másai voltak. Itt lesz a mezőgazdasági múzeum. Alpár Ignácz tervei szerint már annyira jutottak az építkezéssel, hogy szeptember 20-ikán megtarthatták a bokréta-ünnepet.

Idült bélhurutban szenvedő csecsemők számára nincs jobb tápszer, mint a Kufeke-féle gyermekliszt, mely kezdetben tej nélkül, később tejjel adva, a bélben megszünteti az erjedést és kedvezőtlen táptalajt nyujt a betegséget okozó bacteriumoknak, a mellett könnyen emészthető és a beteg bél által is felvétetik. A Kufeke-féle gyermekliszttel táplált gyermekeknél nemcsak a hasmenés szünik meg, hanem a testsúly is kedvezően emelkedik.

HALÁLOZÁSOK.

Mária Henrietta belga királyné temetése szeptember 22-ikén ment végbe egyszerű gyászpompával Laekenben; a királynét a királyi család sírboltjában, elhunyt fia mellé temették. A másnap tartott gyászmisén jelen voltak *Lipót* király, *Klementina* herczegnő, a *flandriai* gróf és neje, *Albert* herczeg és neje, a főméltóságok, a tábornoki kar és néhány meghivott méltóság. Az egyszerű szertartást azzal magyarázzák, hogy a királyné kifejezett kívánsága volt. A meghalt királyné végrendeletét e hó 24-én nyitották föl, azt az óhaját nyilvánítja, hogy holttestét fia mellé helyezzék: más nevezetesb intézkedések nincsenek a végrendeletben. Ferencz József király, úgyszintén Edvárd angol király részvéttáviratokat küldtek gróf Lónyaynénak.

Lindner Ernő, a Tud. Akadémia könyvtárának derék tisztviselője, elhunyt szeptember 23-ikán, 76 éves korában. Késmárkon született s elvégezve tanúlmányait, előbb mint tanár működött. 1867-ben Hunfalvy Pál meghívására a Magyar Tud. Akadémia könyvtáránál vállalt hivatalt. Mint etnográfus és nyelvész érdemes munkásságot fejtett ki, hogy a magyar nyelvet és irodalmat a németűl olvasó világgal megösmertesse. Több költeményt is írt, sokat fordított németre, különösen Petőfi és Arany munkáiból. Szepességi német tájszólásban írt verseit 1879-ben adta ki. Munkatársa volt a «Pester Lloyd»-nak, melyben a hazai tudományos intézetek mozgalmait ismertette. Temetésén megjelent az Akadémia tiszti kara, Szily Kálmán főtitkár és számos akademikus, a «Pester Lloyd» szerkesztősége, a szepesi egyesület, melynek alapító tagja volt. Borovszky Samu akadémiai tag mondott búcsubeszédet.

Id. Bokor József, régi jó színész és zeneszerző, ifj. Bokor József szinműíró és zeneszerző édes atyja meghalt Szigetváron. Bokor a hatvanas és hetvenes években a vidéki szinpadok kedvelt komikusa és buffó énekese volt. Később szinigazgató lett. Egy izben nejével és öt gyermekével alakított szintársulatot s maga írt darabot, zenét, úgy járta be az egész országot. Kiváló színészi tehetsége, humora, zeneérzéke nagy népszerűséget szereztek Bokornak. Szigetváron vonult nyugalomba s mint ének- és zenetanár órák adásával biztosított magának megélhetést. Írt több dalt is, s ezek közt az utolsók egyike a nagyon hamar elterjedt «Száz liba egy sorban» kezdetű.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Harsányi József, nyug. miniszteri osztálytanácsos, volt országgyűlési képviselő 60 éves korában Rozsnyón. — Rotth József kir. tanácsos, Pozsony vármegye nyug. tanfelügyelője, Sopronmegye bizottsági tagja 61 éves korában Budapesten, s Kőszegen temették el. — Vargha Sámuel nyug. tekei református pap, 48-as honvédfőhadnagy Tekén 82 éves korában. — Király Viktor ügyvéd, Bihar vármegye nyug. főügyésze 67 éves korában Réven. — Brenner Vilmos, miniszteri műszaki tanácsos 50-ik évében Budapesten. — Schiefner János, a körmöczbányai állami főreáliskola tornatanára 35 éves korában Körmöczbányán. — Pete Ferencz 48-as honvéd, nyug. pénzintézeti tisztviselő 74 éves korában Székesfejérvárott. — Palugyay Nándor 48—49-es honvédhadnagy Turócz-Siklóson. — Plank Tamás 48-as honvéd, nyug. révkalauz 72 éves korában, Mohácson. — Fóris Mátyás nagyfalusi földbirtokos, Temesmegye bizottságának tagja, nyug. lovrini községi jegyző 80 évében Perjámoson. — Jankovich Géza, Pacsér község aljegyzője 41 éves korában Szabadkán. — Lechner Ignácz nyug. járásbiró 76 éves korában Pécsett. — Lábassy János törökszent-miklósi ekegyáros, a Lábassy-féle ekék készítője 80 éves korában Török-Szent-Miklóson.

Szegfy Istvánné, szül. budakeszi Weöreös Róza, m. kir. honvédhuszár-százados neje, 28 éves korában Marosvásárhelyt s halálát szerető férjén és három árván kívül nagyszámú rokonság gyászolja. — Takács Jánosné, szül. Stefancsik Mária, dr. Takács Menyhért jászóvári prépost édesanyja, 67 éves korában Kassán. — Özv. Pápay Ignáczné, szül. Axman Hermin 62 éves korában Deménd községben. — Edvi Illés Dénesné, szül. Perlaky Janka 56-ik évében N.-Kanizsán. — Jánszky Jenő Lászlóné, szül. Toperczer Etelka, központi statisztikai hivatali tisztviselő felesége 39 éves korában Budapesten.

Szerkesztői üzenetek.

Budapest, M. N. A mint «Mi ujság» rovatunkban jelentettük, a napi érdekű renkívüli nagy tárgyhalmaz miatt «Regénytár» mellékletünket a mult számból, a mely pedig a rendesnél nagyobb terjedelmű volt, kivételesen kénytelenek voltunk elhagyni, ezentúl azonban, mint eddig, mindenik számhoz mellékelve lesz.

Természetbarát. Hogy a madarak az utóbbi évtizedben oly szemmelláthatólag megfogytak, annak több oka van. Fő ok az, hogy a költöző madarakat a tengerparti lakosok, kivált az olaszok, őszön, tavaszon sok millió számban fogdossák össze, valamint az egyre jobban szaporodó világító-tornyok fénye temérdek éjjel vonuló madarat odacsal, melyek aztán neki repülve a toronynak, magukat tömegesen agyonzuzzák. Szintén nagy oka a madarak pusztulásának a vizek szabályozása, a mi sok madarunkat költő helyétől fosztott meg, aztán a földmívelés előhaladása s a tanyák szaporodása, melyek a magányt kedvelő madarakat végkép elriasztják. A tanyai kutyák, macskák is megteszik a magukét, nem különben a réginél sokkal tökéletesebb lőfegyver is oka, hogy a vadszárnyasok rohamosan pusztulnak.

Szép Marinka meséje. A hang a délszláv népköltészeté s elég jól el van találva, bár akadnak a vers során prózai részek is s a verselés is döczög helylyel-közzel. A mese jól indúl, de a közepén túl elsekélyesedik, a végén pedig homályos is. Mi történt Marinka szerelmesével? Mért nem sikerült a tervük? Ez mind nincs világosan megmondva, pedig e nélkül az olvasó érdeklődését nem lehet fentartani. A vers azonban így is, a hogy van, a népies formák iránti érzéket árul el.

Újvidék, B. J. Az európai nyelvek közűl legtöbben az angolt beszélik, több mint 111 millió ezek száma. Utána mindjárt a német és orosz következik 75 millióval, míg franczíául csak alig több mint 51 millió ember beszél. Ez az állapot a múlt században állott elő, Anglia gyarmati hatalmának óriási megnövekedésével s a németek és oroszok nagy arányú terjeszkedésével. Azelőtt a franczia nyelv foglalta el elterjedtségben az első helyet, még 1800-ban is 31 és fél millió ember tudott franczíául, 30 millió németül és oroszul, angolul pedig csak 20 millió.

SAKKJÁTÉK

2294. számu feladvány. Kőhnlein F.-től

SÖTÉT.

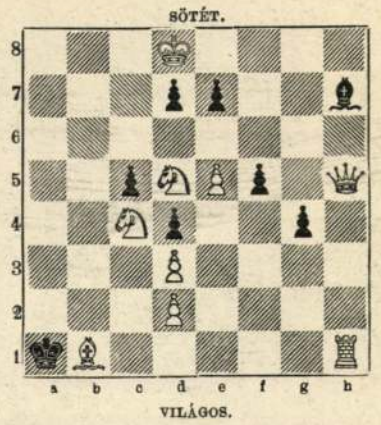

VILÁGOS.

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 36. számában megjelent képtalány megfejtése: *Eszköz nélkül czélt nem érhetünk.*

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-utcza 9.

A Szinye-Lipóczi Lithion-forrás
Salvator kitünő sikerrel használtatik
vese-, húgyhólyag-, húgycsőhurut- és köszvénybántalmak ellen, vizeleti nehézségeknél, továbbá a légző és emésztési szervek hurutos bántalmainál.
Diuretikus (viz. hajtó) hatású.
Vasmentes! Könnyen emészthető! Csiramentes!
Kapható ásványvizkereskedésekben vagy a Salvator-forrás igazgatóságánál Eperjesen.
Budapesten, főraktár Édeskuty L. urnál. 9485

Fájdalmas, kinos és kellemetlen, ha teste bárhol viszket, vagy sömörös, vagy bőrkütéges, vagy kipállott és kisebesedett. Mindezen bajok teljes megszüntetésére elég egy tégely Erényi-féle ICHTIOL-SALICYL. Ára 3 kor. utasitással. Szétküldi: a Diana gyógyszertár Károly-körut 5. (Dob-utcza sarkán). Főraktár: Török J. Király-utcza 12. 9356

Ha őszül a haja,
használja a „Stella"-vizet
(Hair Regenerator),
mely nem fest de a haj eredeti szinét adja vissza,
Uvegje 2 korona.
ZOLTÁN BÉLA gyógyszertárában
ő cs. és k. fensége József főherczeg udv. szállitója,
Budapest, V., Sétatér-utcza, Szabadság-tér sarkán. 9620

FÖLDES-féle MARGIT-CRÊME 9353
gyorsan és biztosan ható szer szeplő, máj- és bőrfoltok, kiütések, pattanások és mindennemü bőrbaj ellen. Rögtön hat.
Zsirtalan. Ártalmatlan. Kapható mindenütt.
Ára 1 korona.
Készíti: Gutori FÖLDES KELEMEN
gyógyszerész Aradon.
Főraktár: Török József gyógytárában Budapesten.
A közönség megtévesztését czélzó utánzatoktól óvakodjunk.

Benczúr Gyula: Kedvenczeim.

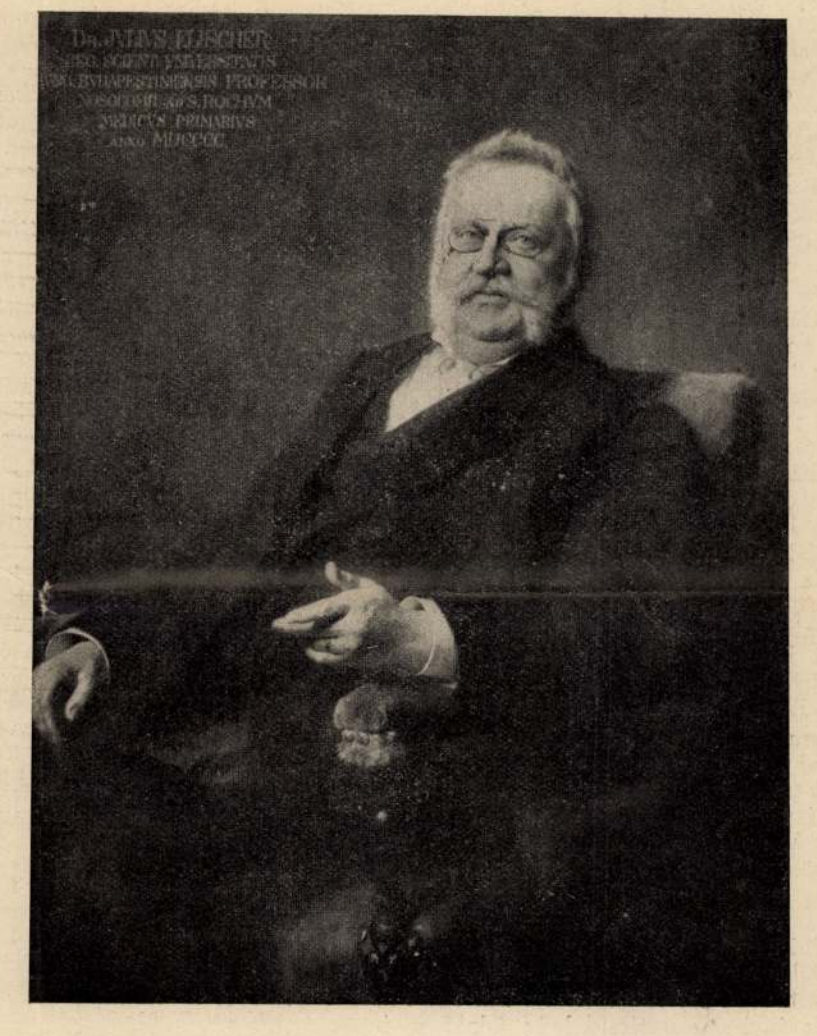

Benczúr Gyula: Dr. Elischer Gyula arczképe.

ros vendéglősei gondoskodtak fogadtatásukról, ellátásukról és arról, hogy megismerkedjenek a magyar vendégszeretettel. De a hivatalos körök, a kormány és fővárosi hatóság is előzékeny fogadtatásban részesítették őket.

A budapesti rendező-bizottság tagjai, a legelőkelőbb vendéglősök, nagy előkészületeket tettek és felhivásaikra a vendéglőket is feldiszítették. A gyűlés tagjai szeptember 23-ikán érkeztek Németországból, Svájczból, Olaszországból, Hollandiából, Dániából, Svéd- és Oroszországból, hogy saját ügyeiket megvitassák és Magyarországot megismerjék. Kétszáznál több tag jött, többnyire családjukkal együtt. *Gundel* János, *Glück* Frigyes és *Kiss* Lajos álltak a fogadó-bizottság élén. *Szeptember 23-ikán* volt az ismerkedő estély a Hungária-fogadó nagytermében. Megjelent *Márkus* József főpolgármester, *Halmos* János polgármester s a város több tanácsosa. Az asztal fejénél az egyesület elnöke, *Hoyer* Ottó (Aachenből) foglalt helyet. Szives szavakkal üdvözölte a vendégeket *Halmos* polgármester, mire *Hoyer* Ottó válaszolt, utána a berlini *Henrich* Róbert mondta el őszinte vallomását, hogy mikor öt év előtt Budapestre hivták őket, fáztak ettől a meghivástól, mert attól féltek, hogy verést kapnak itt. A meghivást tavaly elfogadták s ma a legkedvesebb érzéssel vannak eltelve. — *Szeptember 24-ikén* az Akadémia termében tartották a kongresszus első ülését. *Széll* Ignácz, a belügyminiszterium államtitkára is megjelent, valamint *Márkus* József főpolgármester, *Rudnay* Béla főkapitány. *Széll* államtitkár és *Márkus* főpolgármester franczia nyelven köszöntötték a gyűlést. *Hoyer* elnök német nyelven, *Herold* (Bécs) franczia nyelven mondott köszönetet a kongresszus tagjai nevében. Hoyer elnök hangoztatta, hogy a mai nap felejthetetlen a kongresszus tagjai előtt. A gyűlésből följegyezni való, hogy az egyesületi tagok száma meghaladja a tizenháromezret. Gyűlés után a városban kocsikáztak, aztán a Margit-szigetre mentek reggelizni. Délután öt órakor a Vigadóban gyűltek össze lakomára. *Széll* Ignácz államtitkár és *Halmos* polgármester felköszöntőket mondtak, a vendégek pedig arról a kedvező benyomásról emlékeztek meg, melyet a fogadtatás és a város tett rájok. Közben a honvéd-zenekar és Radics bandája játszott. A lakomáról az Operaszinházba mentek, hol a «Bánk bán» opera első felvonását és a «Csárdás» balletet adták.

Szeptember 25-ike leginkább kirándulásokkal telt el. Miután megnézték a központi vásárcsarnokot, külön villamos kocsikon kimentek a Svábhegyre s az ottani vendéglőben terített asztalok mellől, czigányzenénél gyönyörködtek a pompás kilátásban; később a Normafa felé mentek, melynek közelében Erzsébet királyné érczszobrát nemrég állította föl Glück Frigyes vendéglős. A társaság itt

Lampi: A reichstadti herczeg.

De Wit Jan: Az aratás dicsőítése.

A BUDAPESTI ORVOSSZÖVETSÉG KÉPKIÁLLÍTÁSÁBÓL.

1907. 334. 335. l.
(kritikus: a lámpa-tárlat)
Benczur Gyula

lálmány tökéletesítése után azonnal hatalmas társaság alakult New-Yorkban, a melynek karjai még Európába is átnyultak és czélja természetesen az új világító test értékesítése volt. Ez sikerült is, még pedig hihetetlen gyorsasággal. A villamos hálózatok mind sürűbben szőtték keresztül-kasul a városokat és nemcsak az utczák, a gyártelepek, a nyilvános épületek, hanem a magánlakások is egyre nagyobb számmal szegődtek a villamos áram fogyasztói közé.

A lakások világítására az izzólámpánál kényelmesebb, egészségesebb és megfelelőbb világító eszköz alig volt képzelhető. De egyelőre még drága volt és ez a hibája akkor vált különösen érezhetővé, mikor a régen sutba dobott gázvilágítás új fényre, új erőre éledt, hogy legyőzőjét ismét versenyre hívja. Rövid ingadozás után, a mikor már-már úgy látszott, hogy az izzólámpa a házi világítás terén átengedi helyét az Auer-fénynek, mégis csak fölvette ez utóbbi-

A KIRÁLY PRÁGÁBAN: DÍSZITÉS A CSEH NEMZETI SZINHÁZNÁL.

val a versenyt. A munkálkodó világnak majd minden táján lázas sietséggel fogtak hozzá az izzólámpa javításához. Laboratoriumokban és villamos gyárakban egyaránt azon mesterkedtek, hogy kevesebb áramfogyasztással nagyobb fényerőt állítsanak elő.

Hogy is volt a gázvilágításnál? Ott magas égési hőfokot létesitettek és a nagy meleget egy nehezen égő anyag izzítására használták. Így kapták az olcsó és nagyerejű fényforrást.

Hasonló eljárást kiséreltek meg az izzólámpánál is. Magasabb hőfokra hevítették a szénszálat, vagyis erősebb áramot bocsátottak keresztül rajta. Az áramfogyasztás alig emelkedett számbavehető módon, a fényerősség pedig duplája, sőt többszöröse lett a réginek. Ez szinte megdöbbentően csodálatos hatás; az első pillanatban azt hitték a kisérletezők, hogy ime, megvan a legolcsóbb, legegyszerűbb fényforrás, a melylyel nem versenyezhet többé semmiféle mesterséges világító eszköz. De a nagy örömnek — a szénszállal együtt — hamarosan vége szakadt. Az izzórost nem bírta sokáig a nagyobb feszültségű áramot és néhány másodpercznyi vakító izzás után a szénszál átégett.

Így hát ezek a kisérletek nem vezettek eredményre. De azért mégsem vesztek kárba, mert megadták az utbaigazitást a további kutatáshoz. A szénszál nem birta ki a nagyobb terhelést, keresni kellett hát más anyagot, a mely kibírja. Ez a vezérlő iránya az összes feltalálók buvárkodó munkájának, a kik a legkülönbözőbb elnevezésekkel, rövid idő alatt, az új lámpák egész halmazát bocsátották világgá. Ezeknek az izzólámpáknak a legnagyobb részéről már csak a szabadalmi leirás adhatna felvilágositást, mert a milyen hirtelenül feltüntek, ugyanolyan gyorsan vissza is estek a jól megérdemelt megsemmisüléshe.

Azok az anyagok, a melyekkel a szénszálat helyettesitették, a legtöbb esetben oly fémek, a melyek csak igen magas hőfokon válnak higfolyóssá. E fémek fehér izzó álapotban is megtartják alakjukat, szerkezetük, anyaguk állandóságát és így elbirják azt az erős melegitést, a melyet a villamos áram eszközöl. Csakhogy nehéz az ily fémre rábukkani, ha pedig már megtalálták, akkor rendszerint vagy nagyon drága, vagy nehezen állitható elő tisztán, vagy nem alakitható huzal formájára; szóval tömegével halmozódnak a nehézségek, a melyek egyenként és összevéve mindmegannyi akadályai a tökéletes izzólámpa előállításának.

Abból a sok kisérletből, a mely az utóbbi években napvilágra került, csak azokat emlitjük, a melyek eredménynyel jártak.

Legelőször az osmiumot sikerült izzószálként felhasználni. Az áramfogyasztás lényegesen csökkent, a világító erő emelkedett: a megtakarítás majd a felét tette a régi költségeknek. Csakhogy a mit megnyertünk a réven, azt elvesztettük a vámon. Az osmium-szál drága és így nem lehet olcsó maga a lámpa sem, a mely ezenfelül még nem is kapcsolható akármelyik villamos hálózatba. E hibái megakadályozták a lámpa nagyobbmérvű elterjedését.

Az osmiumot a *tantalból* készült izzószál követte. Ennek már olcsóbb az előállitási ára és a tantal-lámpa nehézség nélkül alkalmazható is minden oly helyen, a hol azelőtt a szénszálas izzólámpa égett. Az áramfogyasztás is alig magasabb, mint az osmium-lámpáé és ezen előnyös tulajdonságainak köszönheti e lámpa, hogy nagyobb teret hódított a fogyasztók körében, mint előde, az osmium-égő.

De ezek az izzótestek még messze vannak attól, hogy olcsóság tekintetében elérjék az Auer-fényt. Egész sora az izzólámpáknak igyekszik, törekszik, hogy legyürje a veszedelmes ellenfelet, de eddig még egyik se boldogult vele. E sorban egyik első helyen áll a Nernst-lámpa is, a mely nem fémet, hanem pálczikába formált földanyagot használ izzótest gyanánt. E pálczika fehérizzóvá válik, ha villamos áramot bocsátunk keresztül rajta, jól világit, elég tartós és nem drága. Hibája azonban mégis van. Hideg állapotban nem vezeti az elektromosságot és így gyujtás előtt valami alkalmas módon föl kell melegíteni. Ez nagyon komplikálja a lámpa szerkezetét, a mely különben is csak addig fogyaszt kevés áramot, a mig új. A használattal rohamosan fokozódik a fogyasztott áram mennyisége, tehát költsége is.

Végül még a legújabbat, az *osram* lámpát emlitjük, a mely állitólag egyharmadára redukálja a régi szénszálas izzólámpa fogyasztási költségeit és így legveszedelmesebb konkurrense a gázfénynek. De ha olcsóság tekintetében nem érik is még el a villamos lámpák az Auer-égőt, kétségtelen, hogy már erősen megközelitik és a mi kis különbség a kettő között még fenmarad, azért bőven kárpótol az elektromos világitás kényelme, biztonsága.

Igy hát ma mindkettő egyenrangú versenytárs, a mely egyformán szolgálja a fogyasztó érdekeit, nemcsak több világosságot, hanem egyre olcsóbbat is nyujtva fényre vágyó és kései munkában görnyedő embertársainknak egyaránt.

P.

gasabb szinvonalon állót alkotni egyáltalában képtelenek. Olyanok, mint a szinházi asztalos, ki félóra alatt összetákolja hamarosan, a mi a szinpadra kell, de ha fél napot adnak neki a dolgához, akkor se csinál jobbat. A valódi művészet alkotásaihoz komoly elmélyedés kell, lelkiismeretes foglalkozás a tárgygyal. E nélkül a ma vagy holnap divatjának termelt, selejtes tákolmány lesz a műből.

A művész csak úgy haladhat, ha minden erejét felhasználva, igyekszik művében a képességének megfelelő kvalitásokat érvényre juttatni, melyeket gondos tanúlmány s érett megfontolás után jónak itélt. Az ily alapon dolgozó művészek nyújthatnak reményt arra, hogy egykor küzdelmeiknek eredményeként önálló nemzeti művészetről lehessen szólani. Léha, felületes, kapkodó munkákkal boldogulni akaró egyének csak lejárathatják s kiölhetik idővel a művészet iránti meleg érdeklődést és szeretetet, mely csak legújabban kezd fejlődni a mi művelt közönségünkben.

*

A Műcsarnok most megnyiló tárlatán *Benczúr* Gyula, a reprezentativ arczképek kitűnő mestere, *Szalay* Péter arczképét állitotta ki. Mindazok az előnyei a mesternek, melyek őt a művészi alkotás magaslatára emelték, föltalálhatók e művében is.

Szellemesen s fölötte érdekesen mutatja az oszlop alján levő Mercur-alak s a föléje helyezett okmány a posta és távirda elnökigazgatójának hivatalos jellegét.

A mester egykori jeles tanítványától, *Boruth* Andor saját arczképét látjuk. Finom, meleg, szürke tónusokban, az arcz és kéz igen jól domborítva, széles ecsetkezeléssel, érdekes felfogásban van a kép megfestve.

Szines jelmez-alakkal, világos, erőteljes szineivel kelt figyelmet *Jávor* Pál, a fiatalabb művész-nemzedék kiválóan tehetséges tagja.

A régebbi művész-nemzedék egy másik jelese, *Skutezky* Döme, egy rézöntő-műhelyben dolgozó munkást festett, sötétes szinezettel, alapos tanúlmánynyal.

Hegedüs László templomjelenete érdekes folthatású, biztos rajzú női alakokat mutat, a nála megszokott széles és virtuóz ecsetkezeléssel.

Juszkó Béla «Ménes az itatónál», élettel és mozgással telt kép, mely a mester tehetségét a legelőnyösebben juttatja érvényre.

Bruck Miksa finom szinhatású kisvárosi utcza-részletével köti le érdeklődésünket.

Kritikus.

DIADALKAPU A VENCZEL-TÉREN.

TÖBB VILÁGOSSÁGOT!

— Uj lámpák. —

A természet hiába választotta el életünkben a napot az éjszakától, hogy megadja a munkára és a pihenésre szolgáló járandóságunkat: kifogott rajta az ember furfangja és az élet kényszerűsége. Eleintén csak kicsinyke kis kölcsönt kért az estétől, hogy megtoldja véle a napot. De szapora teremtmény az adósság, egyre nő, egyre gyarapszik és a perczekből órák, éjjelek lesznek, a melyek ide s tova úgy beolvadnak a nappalba, hogy meg se találja az elválasztó határt.

A hajszoló munka és a munkátlan élvezethajhászás egyaránt számüzik a sötétséget, a nyugalom és pihenés symbolumát, a szolgálatkész technika pedig tökéletesnél tökéletesebb világító eszközöket talál, a melyekkel pótolni igyekezik a napfény pótolhatatlan erejét.

A XIX. század elején még az olajmécses járja, a mely fényerő tekintetében alig különbözik az ókori égőktől. Az utczák sötétségét helyenként csak gyér, szegényes világosság szakítja meg, a mely alig világít be néhány lépésnyi kört. De ezt a fogyatékos világitást is csak a nagy városokban találjuk meg, ott is oly elszórtan, hogy ma egy rövid utczára se volna elegendő az a fény, a mi akkoriban egész Párisban eloszlott. Hatezer mécses Francziaország fővárosának utczáin és kétezerötszáz Berlinben: ez a világítás képe a múlt század elején!

Pedig már akkor ismerték a világító gázt, a mely arra volt hivatva, hogy gyökeresen megváltoztassa a világítás rendjét; de egy-két szerény kisérlettől eltekintve nem igen gondoltak az alkalmazására. Közel száz esztendővel ezelőtt, 1810-ben alakult Anglia földjén az első gázgyár, a melynek segélyével London utczáin bemutatták a gáz fényerejének a hatását. Az eredmény természetesen az volt, hogy a lepkelángot a legtökéletesebb világításnak találták és ez évtizedeken át meg is maradt a legerősebb mesterséges fényforrásnak.

A gázvilágítás fejlődéséről az idők során nem igen lehet szó. A lepkeláng égőjén alig változtattak és minden előkészítés hijján való hatalmas ugrás volt, a mikor *Auer* ezelőtt húsz esztendővel árúba bocsátotta az első fehér harisnyát, a melynek társai azóta ellepték az egész világot.

A villamos világításnak, a mely időközben lépésről-lépésre mind nagyobb teret hóditott és a mely a veszedelmes, az egészségre is káros gázlángot már-már kiszorította a gyakorlati életből, ezzel ismét hatalmas versenytársa akadt a gázvilágításban.

Auer égőjének az elve tudvalevőleg annyiból áll, hogy a vezetékből kiáramló gázt nem használja fel közvetlenül, hanem előbb nagymennyiségű levegővel keveri. A gáz ily módon sokkal tökéletesebben ég el, nagy meleget fejt ki, a nélkül azonban, hogy egymagában világító ereje is volna. Ha azonban a gyengén szines láng fölé nehezen égő anyagot helyezünk, akkor ez izzásba jő, miként az *Auer*-harisnya, a nélkül azonban, hogy el is égne. Ilyen módon igen olcsó és nagy erejű fényforrást nyerünk, a mely nemcsak azért múlja felül az izzó lámpát, mert jóval olcsóbb nála, hanem azért is, mert kevesebb költséggel nagyobb világító erőt bocsát rendelkezésünkre.

Az Auer-fényt azért állitottam szembe az izzólámpával, mert elsősorban ezzel kelt versenyre és nem a nagy fényerejű ívlámpával, azonfelül pedig, mert ez a verseny épen az izzólámpa fejlődésének, tökéletesebb és olcsóbb formájának volt úgyszólván a megteremtője.

Az izzólámpa, melynek feltalálója tulajdonképen *Starr*, még a mult század közepén született meg, de praktikusan használhatóvá csak Edison tette, a ki 1879-ben világította ki először 700 ily lámpával a saját telepét. Edison villamos égője elődeitől annyiban különbözik, hogy amazoknál jóval hosszabb ideig marad használható állapotban és igy nemcsak többékevésbbé sikeres laboratoriumi kisérletekre, hanem valóságos világításra is alkalmas. A ta-

DÍSZÍTÉS A VASÚTI PÁLYAUDVARNÁL.

A KIRÁLY PRÁGÁBAN.

Benczúr Gyula : Gróf Karátsonyi Jenőné.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSUL

Vas. Lyc. 1908. 948. l

ZÁRI UDVARBÓL.

saládi viszonyaik iránt. a gyermekök és mennyi lta némelyek ruházatát, – Emlékül meg is tar- s legyezőt. Jóindulatá- pár hét mulva viszo- nűkincset — és küldött yezőt. Igaz, hogy mind- ızőből és egy rizslap- rény kis vázlattal, — nden iróniát nélkülöző erény kis virág saját volt képes kellőleg ki-

zár mint árnyék húzta nagynénje megett. — teges alakja szánalmat lott, megmerevedve ült így megtörve, betegen, ire rokonszenves meg- ságról beszélnek. Nyu- nem ismerte volna soha kifejezését.

ész napot, mint a fel- ulatos csodavilágot be- és széltében. Megtekin- agodákat, elsétáltam a be és virágoskertjeibe, es fehérmárvány hajó-

nye az ünnepi lakoma ül merem állitani, leg- ett nyalánksággal ven- z khinai módra. Volt efészek szemét, kutya- tojások, — minden, mi ttebb, — de hogy en- eltem fel az asztaltól, gemlítenem. Este későn nyér soha jobban nem nnyi arany, csillogó és irgalmas testvérek haj-

megtudva, hogy a császár hajdani barátai és a haladópárt emberei ki akarják a foglyot szabadítani és hatalmát visszaszerezni, a legsötétebb tervet eszelte ki. Nem ölette meg, — mert hogy regens maradhasson, élni legalább testileg kellett — de szellemileg tetette tönkre, opium, szeszes italok, tivornya és kicsapongás által. A gyönge szervezet a legrövidebb idő alatt összeroskadt. *Kwang-Su*, a sok reményre jogosított ifjú, élete hajnalán kiélt, megtört alak lett. A regens hatalma így biztosítva volt.

E khinai Semiramisról a legrettenetesebb hirek keringettek mindenkor. Alacsony sorsból a bünök rettenetes sorozatán emelkedett fokról-fokra. Minden egyes lépését vérbe gázolva kellett megtenni. Az egyszerű Mandsu zászlótartó leánya az udvar szolgálatába nem a legegyenesebb utakon került. Mint lett az egyszerű szolganőből udvarhölgy, udvarhölgyből kegyencz, majd hitves és végre teljhatalmú uralkodónő, hosszú lenne elsorolni. Annyi azonban tény, hogy a kik nem voltak többé hasznára, feleslegessé váltak, vagy útjába kerültek — azok egymásután tüntek el. Így újította meg folytonosan környezetét és így tűntek le az élet szinpadáról hivatalnokai, atyafisága, saját férje, menye, és így áldozta fel magát a császárt is.

Rideg, számító lénye daczára, ha akart, tudott szeretetreméltó — sőt ha kellett, még érzékeny is lenni. — A nők, kiket néha fogadott, nem tudták eléggé dicsérni előzékenységét, sőt Miss K., ki meg volt bizva, hogy arczképét fesse le, és egy évig élt közvetlen közelében, számos érdekes részletet mondott el, mennyire igyekezett volt környezetének kedvében járni, és milyen bőkezűen ajándékozta cselédségét. Sőt még jószivü is tudott lenni — egy napon, mikor a kertész valamelyik napszámos suhanczot előtte meglegyintette, — csaknem könnyekre fakadt.

Mennyi volt mindebből őszinte érzés, és mennyi a komédia — ki tudná megmondani.

265-6.l.

11. SZ. 1909. (56. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, MÁRCZIUS 14.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utcza 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A «*Világkrónika*»-val negyedévenként 80 fillérrel több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

S.A.

PETŐFI SÁNDOR ÚJ ARCZKÉPE.

— Benczúr Gyula festménye. —

Termete inkább alacsony, mint magas, némi kihivó, hetyke magatartással. Válla, vézna termetéhez képest, aránytalanul széles. Arczának nem annyira a szabályos vonások, mint a szellem adott érdeket. Bajusza kicsiny volt s szükségből spanyol szakállt viselt, mert csak álla körül vala sűrűbben benőve. Keskeny homlokára torzonborz haja borult. Villogó szemei többször voltak haragosak, mint mosolygók. Sápatag arczán lelkesült dacz tükröződék s mégis egész lényében valami gyermekies volt.

Így irta le Petőfi külsejét Gyulai Pál 1854-ben, a mikor még sokan voltak, a kik benső ismeretség alapján ellenőrizhették ezt a szóbeli arczképvázlatot. S ma, a mikor a költő bizalmasabb környezetének tagjai közül nem él egy sem s azok közül is, a kik életében látták, alig egy páran, — ez az inkább fővonalaiban jelzett, mint pontosan megrajzolt leirás Petőfinek leghivebb arczképe.

Vannak ugyan életében készült képei, valamennyi Barabás Miklós rajza után: 1845-ből kettő is, 1846-ból egy, a mely metszet alá készült s 1848-ból is egy. Nagyjában — a mennyire ma konstatálni lehet — a fej formája, a haj- és szakállviselet dolgában hasonlítanak is, de valamennyi magán viseli a negyvenes évek Biedermeyeres ízlésének hatását, a mely nem engedte meg az arczképen ábrázolt arcz reális felfogását, minden arczot lehetőleg tetszetősnek igyekezett felmutatni s ezért bizonyos hamar felismerhető chablonok szerint átstilizálta. Akár csak a mai átlagfényképész, a ki addig csinositgatja a lemezen s a másolaton az arczképet, a mig a semmitmondó arcz bizonyos átlag-érdekességet kap, a kifejező arcz pedig átlagosan semmitmondóvá válik. Ezért van, hogy a harminczas-negyvenes évek majd minden arczképe többé-kevésbbé hasonlít egymáshoz, nem az arczvonásokban, hanem valamennyinek édeskés, puha jellemében.

A mi tudatunkban pedig — s ezt a tudatot támogatja a költő egész élete és költészete, — semmi sem áll távolabb Petőfi jellemképétől, mint az édeskésség és a puhaság. Látjuk, a mint, kivált fiatalabb éveiben, szinte tüntetve emelte ki modorában, szavában, dalában jelleme határozott, férfias vonásait, szerette magát zordonnak mutatni: villogó szemei többször voltak haragosak, mint mosolygók. Nem csoda tehát, ha Barabás rajzain meglátjuk, hogy a festő — mint korának majd minden divatos arczképfestője — tipusok szerint dolgozik: megvolt rajzónjában a *költő* előre, a kor divatja szerint megformált tipusa, ezt olvasztotta bele Petőfi arczába, ezen keresztül látta Petőfi arczát. Mi azonban Petőfit keressük, nemcsak Petőfi fej-formáját, hajviseletét, hanem Petőfi jellemét az arczon — s ezért nem elégitenek ki Barabás képei, bár nem lévén egyéb természet után készült ké-

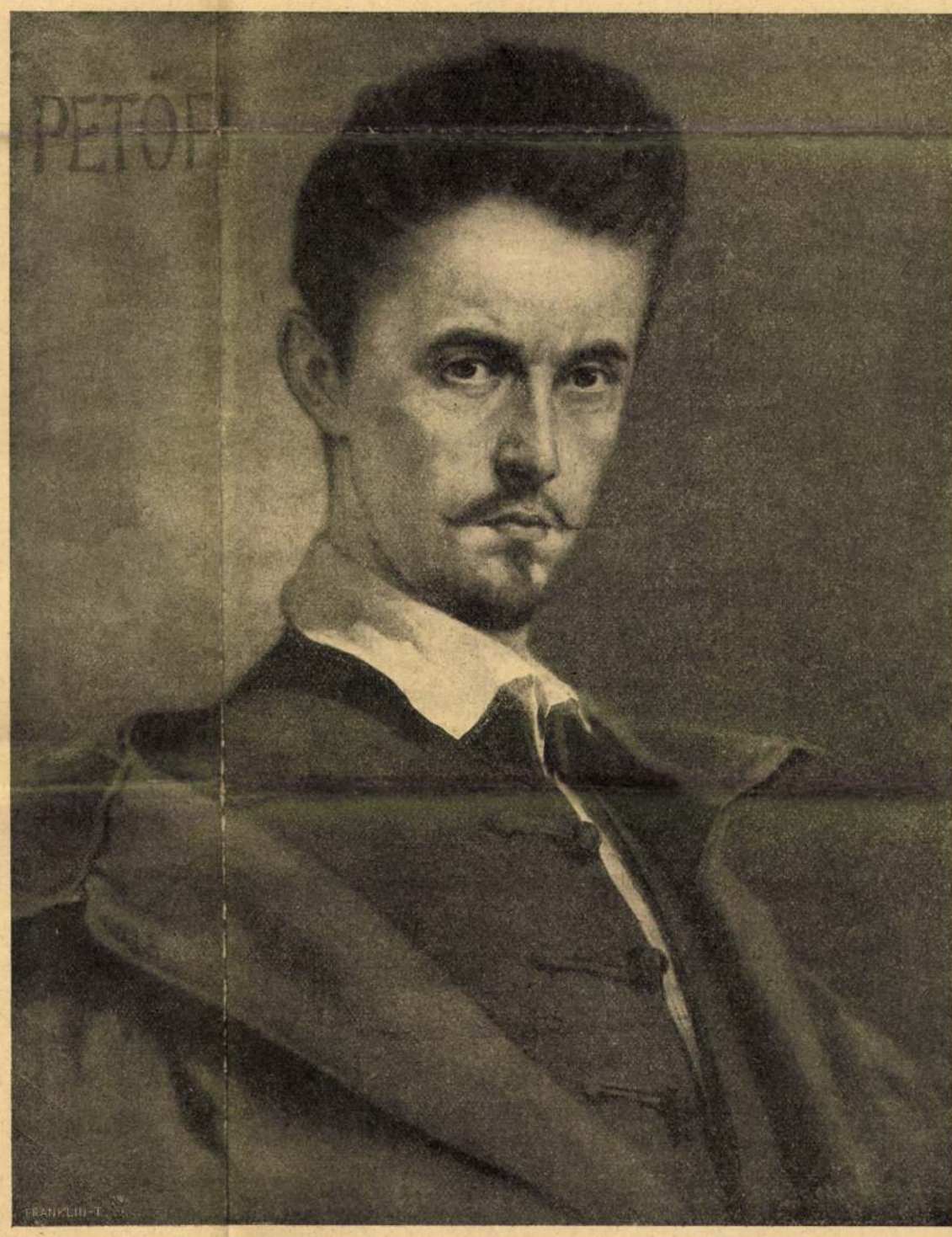

A «Könyves Kálmán»-kiadványa.

PETŐFI SÁNDOR ÚJ ARCZKÉPE. — Benczúr Gyula festménye.

A PETŐFI-HÁZ A BAJZA-UTCZÁBAN.

pünk, ezek mentek át a köztudatba s ezek hatása alatt áll minden későbbi Petőfi-ábrázolat, még az Orlai Petrich Soma képei is, pedig Orlai ugyan jól ismerhette gyermekkori barátját.

A kielégítetlenségnek ez az érzése tette a Petőfi igazi külsejére kiváncsiak számára izgató problémává azt az 1847-iki daguerreotyplemezt, a mely nagyon megrongálódott s elhomályosult ugyan, de legalább egy pár vonását topographiai hűséggel tartotta fenn az akkor diadalai tetőpontján álló költőnek. Ezt a daguerreotypet már a hatvanas években igyekeztek rajzban rekonstruálni, — nem sok sikerrel. Sokkal érdekesebb ennél *Roskovics* Ignácz mintegy tíz év előttről való rekonstrukciója, a mely sok pontban művészi megérzést mutat, de — a mi érzésünk szerint — nagyon is ellágyítja a költő tekintetét s talán kelleténél jobban is kicsinosítja az arczot magát. Mi elevenebbnek, szúrósabbnak s főképen energikusabbnak képzeljük a költő arczkifejezését.

Ebben a tekintetben kétségkívül legközelebb áll a képzeletünkben megalkotott képmáshoz az a legújabb arczkép, melyet *Benczúr* Gyula festett s mely lapunk mai számának első lapján látható. Benczúr is a daguerreotypet vette alapul, ezenkívül pedig gondosan tanulmányozta a többi arczképeket és leirásokat, de a művész szemével tanulmányozta a költő műveit is. A mi érzésünk szerint ilymódon sikerült olyan arczképet festenie, a mely hívebben, megbízhatóbban, jellemzőbben adja vissza a költő arczát, a valamennyiünknek kedveset, mint akármelyik az eddig ismert arczképek közül. Minket különösen a szem sötét, erős gondolatokat és érzéseket tükröző tekintete ragad meg a valószerűség hatásával, — csakugyan így nézhetett az a férfi, a ki egész lényével élte azt az eszmét és érzést, a mely lelkébe belevette magát, a kiben elvont eszmék, mint: szabadság, haza, barátság, — eleven életté váltak, a ki dalolta az életet és élte a dalt. Mindnyájan vontunk le a magunk számára valamiféle képet a költőről költeményei olvastakor, — Benczúr festménye *ehez* a képhez hasonlít, jobban, mint akármelyik az eddigiek közül.

A művész ezzel a képpel rótta le hódolata adóját a költőnek s művét a Petőfi-ház gyűjteményének ajánlotta fel. S itt, e nemsokára megnyíló becses gyűjteményben látni fogja a nagy közönség, hogy mit tudtak mondani a magyar művészek Petőfiről. Nem épen sokat, de a legtöbbet mégis Benczúr Gyula mondotta róla.

S. A.

BYRON.

I.

Közelg már halkan, nesztelen,
Távolról titkon int nekem.
Vidám mosollyal ajakán,
A jó Magány.

Már érzem a hüvös kezet,
Mely a tusákból kivezet,
Vezet mint márványtiszta lány,
A szűz Magány.

Mikéntha súgná: «Te gyerek,
E dőre hajsza mit neked?
Vár rád, te fáradt, halavány,
A szent Magány!

A fény, mit lelked lihegett,
Sohsem adott üdvöt neked —
Meglásd, vigaszt ad majd az árny,
A nagy Magány!»

II.

Egy állat élt az ősi korba,
Valami sárkány, kígyó forma,
Rettentő testü szörnyeteg —
Hol járt, a föld meggörnyedett.
Elperzselődött rét, pagony,
Ha fujt a rém Iquanodon.
Méreggé vált forrás, patak,
Ha ocsmány szája rátapadt.
Madár ledőlt, virág lehullt,
Hol rút agyarral elvonúlt. —
Az Iquanodon mese lett,
De támadt új szörny e helyett.
Annál iszonyúbb, undokabb:
Nincs szája, mégis mar, harap.
Nincs lába s mindent sárba hág,
Nincs hangja s mindent túlkiált.
Nem látni s jaj, a hova száll,
Nyomában borzalom, halál.
Vadon mered és puszta rom,
Hol végigszánt a Rágalom!

III.

Adám, én édes, drága lányom,
Te egyetlen lény a világon,
Kit még tisztán szerethetek,
Sötét siromhoz vánszorogva,
A végsugárt bús alkonyomba
Tündércsillagként te veted!

Milyen külsőd? Milyen beszéded?
Haj! rég elragadott a végzet
Ölelő karjaim közül,
Hadd, mielőtt ím elenyészem,
Képed magam elé idézzem
Vigasztaló gyönyörömül.

Szemed ragyog tó tükreképen,
Hol nem pusztít vihar a mélyben,
De játszanak aranyhalak,
Arczodra hull szög fürtök árnya,
Mint fűzfa lombja liljom ágyra
S középen rózsa ajakad.

Mi bájt művész valaha festett,
Minddel ruházom a te tested,
S diszítem szűzi lelkedet,
Kell hogy a Grácziák s a Múzsák
Viruló élted koszorúzzák
És boldogságra keltsenek!

O mert a létnek minden átka
Reászakadt szegény apádra,
Nem értem üdvöt perczre sem,
S ha vannak mennyei hatalmak,
Mit tőlem zordul megtagadtak,
Megadják néked, gyermekem!

IV.

Tudom, a Westminster apátság
Be nem fogadja hamvaim,
Ott pihenek meg egy falúnak
Magányövezte hantjain.

De legalább nem zúg körültem
Tülekedő piaczi zaj,
Nem fér hozzám gyávák nyögése
Se diadalmi gúny-kaczaj.

Gyűlölség, álság szennylehével
Nincs megfertőzve ott a lég,
Meddő imáit nem hadarja
A felső, alsó csőcselék.

Félistenek emlékkövére
Nem bámul az unott tömeg,
Nem áradoznak versenyezve
Látványleső idegenek — — —

Hol az én csontjaim nyugodnak,
Pár vadvirág nő s thujafa,
Megzendül egy kis régi templom
Fohászkeltő harangszava.

Madár csicserg ott pirkadatkor,
Juhnyáj kolompol estelen,
S egy egyszerű moh-lepte sirkő
Lesz egyetlen emlékjelem.

S ha néha ott világfeledten
Hő csókba forr egy ifju pár —
Lelkem szabad, örök tüzéből
Szökött szivükbe egy sugár!

Lenkei Henrik.

DANTE.

(Canciani szoborműve.)

Egykor mi is majd így fogunk megállni,
Mint ez a kőben szenvedő alak.
Leroskadó, merev ivek csodái,
Síró tagok, jajongó vonalak.

Így meredünk meg bánatunkba halkan,
Mikor az égre-ordítás kevés.
A fájdalom ez, néma, mozdulatlan,
A végtelenbe beledermedés.

Az önmagába fúló néma Kín —
Az ős Szűkség a végzet partjain —
Hátrálni nem tud s nem előremenni.

Önroncsain bús diadallal áll
S nincs fogcsikorgatás — és nincs halál —
Nincs békülés — és nincs könny. Ez a Semmi!

Kosztolányi Dezső.

1915 (kép)

SZÉLL KÁLMÁN.

1845—1915

Szokássá lett, Széll Kálmánt úgy jellemezni, mint Deák Ferencz iskolájának legtehetségesebb tanítványát, sőt mint a magyar állam bölcs hagyományainak letéteményesét. Sokan általában őt tartották ma már az egyetlennek, a ki ez iskola tanításait képviseli s hiven őrizi. És ő maga is, nemcsak nem tiltakozott ez ellen a felfogás ellen, hanem dicsőségét találta benne, mely neki láthatólag is jól esett.

Pedig ez a beállítás hamis. Széll Kálmán kitüntetett és dédelgetett kedvencze volt Deák Ferencznek a nagy államférfiu utolsó éveiben. Az élet mindennapi vonatkozásaiban is legközelebb állott hozzá. Feleségül birta Vörösmarty Mihálynak a nagy költőnek leányát Ilonát, a ki gyámleánya volt Deák Ferencznek. S mikor ahalált okozó évekig tartó nagy betegség erőt vett Deákon, Széllék házánál, azok gondos ápolása mellett töltötte utolsó idejét. Széll Kálmán tehát naponta és állandóan érintkezett vele, az ő nagy szellemének legközvetlenebb hatása alatt állott, de iskolájához nem tartozhatott, mert Deáknak nem volt, és nem is lehetett iskolája.

Iskolák akkor keletkeznek, mikor a tanító egyes mesterfogások birtokába jut, és azokban kioktatja a tanítványait. Deákban nem volt semmi mesterség és semmi fogás. Ő az egyszerü józan észszel dolgozott, s szinte merev rigorozitással ügyelt reá, hogy kizárólag ezzel dolgozzik. Ő csupán azt tudta, a mit mindenki más is tud, csak azt látta, a mit másnak is megadatott látnia. Csakhogy ő jobban látta, és jobban tudta azt másoknál. A józan észre pedig nem lehet iskolát alapitani.

Széll Kálmán, ha egyáltalában tartozott iskolához, azok közé tartozott, a kik Deák Ferenczel egy korban élve, Kölcseyben tisztelték mesteröket, de tanultak — sokszor akaratlanul — Kossuth Lajostól is. Horváth Boldizsár volt közöttük a legtypikusabb személyiség. Ékesszólóan, finoman beszéltek, megválogatták minden kifejezésüket, szerelmesek voltak — az ékes szónoklatba, lelkesedtek az ideálokért s ha regényt irnak vala, megközelitik romantika tekintetében Hugó Viktort. Széll azonban csak félig-meddig tartozott közéjük. Szerette és gyakorolta az ékes szónoklatot, szive befogadott minden nagy és nemes ideált, de a mellett — a mi a többieknél teljesen hiányzott, — igen nagy érzékkel birt a gyakorlati élet követelményei iránt. És nemcsak az eszmék üres körvonalait nézte, hanem belemélyedt minden kérdésnél, mellyel foglalkozott, a részletekbe.

Szónokolni mindig kész volt s boldog volt, ha egy beszéde sikerült. Megválogatta minden szavát. De még válogatósabb volt irásaiban. De hogy a szónoklat mennyire nem elégítette ki az ő ambicióját, mutatja az a tény, hogy a mint a képviselőházba került, azonnal a legfontosabb és a legszárazabb kérdések, a financiák tanulmányozására adta magát. Pedig alig volt akkor huszonnégy éves. S alig egy két év alatt az volt a hire, hogy az állami költségvetést senki sem ismeri úgy, mint ő. A hetvenes években ritkaság számba ment az olyan képviselő, a kit az állam financiái érdekelnek, olyan pedig, a ki határozott nagy tehetségének és óriási munkabirásának egész erejével ennek a tárgynak szentelte magát, Széll Kálmánon kivül senkisem volt a parlamentben. És csak természetes volt, hogy feléje fordult minden szem, mikor összetornyosultak a bajok s az országot az állami tönk kezdte fenyegetni. Hatvan millió forintra emelkedett az évi deficzit, az volt a vélemény, hogy

SZÉLL KÁLMÁN. — Benczúr Gyula festménye.

e bajon egyedül Széll tud segiteni s huszonhét esztendős korában rábizták a pénzügyi tárcza vezetését.

Az első óriási sikerek azt mutatják, hogy Széll képes lett volna megfelelni a feladatnak, ha meg lett volna hozzá az ideje. A függő államadósságokat visszafizette, a külföld nagy pénzpiaczain bevezette az általa megteremtett magyar rentét, s az állami jövedelmeket jelentékenyen megnövelte. Ekkor jött közbe a boszniai okkupáczió. Széll elhibázottnak tartotta ezt a vállalkozást. A mellett úgy látta, hogy e hadi kaland meg fogja zavarni újból a költségvetést, s a nagy vállalkozás, a melybe fogott: dugába dől. Levonta a konzekvenczját, s lemondott.

Nagy politikai jelentősége volt ennek az elhatározásnak. Az ellenzék ujjongott örömében, a kormánypárt nem tudta Széll elhatározását megérteni. Ez volt az első eset — s azután is kevés következett utána — hogy nálunk önként mondott volna le valaki a miniszterségről. Az eddigiek vagy alulról buktak vagy felülről. Széll Kálmán annak daczára ment, hogy mindkét oldalról marasztalták. A mellett divatban volt abban az időben úgy tüntetni föl a magyar államférfiakat, mint a kiknek a koronával szemben nincs akaratuk. A boszniai okkupáczió pedig úgy volt beállítva, mint a korona legsajátosabb politikájának a vállalata. Nagy volt tehát a hazafiak szemében annak a kormányférfinak a dicsősége, a ki nemcsak, hogy a hatalomról lemond, hanem a miatt mond le, mert nem akarja vinni a korona által diktált politikát.

Széllről másrészt jól tudták barátai, hogy igaz belső meggyőződésből a leglelkesebb hive a korona és nemzet közötti egyetértésnek. Ebben túl ment magán Deákon. Sokkal későbbi években is mikor a miniszterelnöki állástól elbucsúzott, úgy nyilatkozott, hogy: «A nemzet és korona egyetértő összeolvadásában fekszik Magyarország üdve, a magyar állam ereje, a magyar szabadság, a magyar alkotmány biztosítéka. Ez testamentumom». De félreértették őt azok, a kik azt hitték róla, hogy ezt a belső egyetértést oly áldozatok árán is képes megvásárolni, a melyek végzetesek lehetnek a nemzetre, vagy feláldozzák a nemzet jogait. Ez távol feküdt az ő lelkétől. 1878-ban lemondott, mert veszélyeztetve látta az állam pénzügyeit, 1903-ban pedig megbukott, mert nem akarta csorbítani a nemzet alkotmányos jogait. Ez utóbbi évben, mikor javában dúlt ellene az obstrukczió, azt mondta e sorok irójának: «jól tudom, hogy erőhatalommal le tudom törni az obstrukcziót, a mint azt sokan tanácsolják nekem. De az én nevemhez sohasem fog tapadni az, hogy erőszakot alkalmaztam az országgyűléssel szemben s csorbát ütöttem a magyar alkotmányon».

Az 1878-diki lemondás után sokan azt várták tőle, hogy az ellenzék élére fog állani. De ő nem tette.

Úgy tett, mintha férfi kora delén örökre bucsut mondott volna a politikának. S úgy tett azután is huszonkét teljes esztendeig. Megmaradt képviselőnek, érdekes volt látni, hogy a képviselőházba csaknem naponta bejött, de ott csak a levelezését végezte el, a tárgyalásokban nem vett részt.

Az ő nagy munkaképessége és még nagyobb munkaszeretete azonban más téren megkereste a cselekvési kört. Pénzintézetek élére állott, s gondozta apjáról maradt gazdaságát. A pénzintézeteket felvirágoztatta, európai szinvonalra emelte s összeköttetésbe hozta a nyugati államok gazdag pénzforrásaival; különösen a franczia finánez korifeusokkal létesített oly benső viszonyt, a mely nálunk szinte példa nélküli volt. Gazdaságát pedig sok tekintetben minta-intézményé emelte. Neki voltak a legszebb simmenthali tehenei, nemcsak Magyarországon, hanem el lehet mondani az egész világon. Minden évben kiment Svájczba, és megvette a legszebb bikaborjukat, bár mi lett volna is az áruk, mig aztán beállt az az állapot, hogy az ő borjai lettek szebbek, mint a svájcziak. Szép körtefái hiresek lettek messze földön. Fenyvekből oly gyűjteménye volt, a melynek nem volt párja. Elment Hamburgba, hogy onnan kézben hozzon el egy fenyőcsemetét, s büszke volt, mikor olyan fajt kapott, melyből csak három példány volt Európában.

Így élt ő a beszéd művésze több mint két évtizeden át a mindennapi élet mindennapi munkájában elmerülve. Bánffy bukása után feléje fordult ismét a király tekintete. Feléje fordult annak daczára, hogy megtagadta egykor a korona által óhajtott politikának a vitelét. Miniszterelnök lett, s a mellett nem a pénzügyi tárczát vállalta el, de a belügyit. Talán azért, mert az ideálokért, melyekért mindig hevült, itt többet tehetett. Neki mint belügyminiszternek köszönhetjük az emberszeretet legszebb alkotásait. Ő rendezte a lelenczek ügyét, ő gondoskodott törvény utján a hét éven felüli züllött gyermekekről.

Az ő miniszterelnökségének idejére esik az Ausztriával kötött utolsó előtti közgazdasági kiegyezés. A terminus utolsó napján, deczember 31-ikén a késő esti órákban szorította rá Körbert az osztrák miniszterelnököt, hogy elfogadja azokat a föltételeket, melyek kedvezőbbek voltak Magyarország részére minden előbbeninél s melyeknek kidolgozásánál Széll Kálmán óriási tudásának egész ereje megnyilatkozott.

1903-ban ellene is kitört az obstrukczió. Felülről bukott meg. Panasz és zokszó nélkül ment. Csak báró Fehérváry Géza ellen volt nehéz szive. Mert ez, noha tárczát viselt az ő miniszterségе alatt, az ő tudtán kivül Ő Felsége elé vitte gróf Tisza Istvánt, a ki az obstrukczió letörésére erősebb eszközöket javasolt. De oppoziczióba Széll Kálmán ekkor sem ment s Ő Felségéről élete végéig a legnagyobb odaadással beszélt.

———

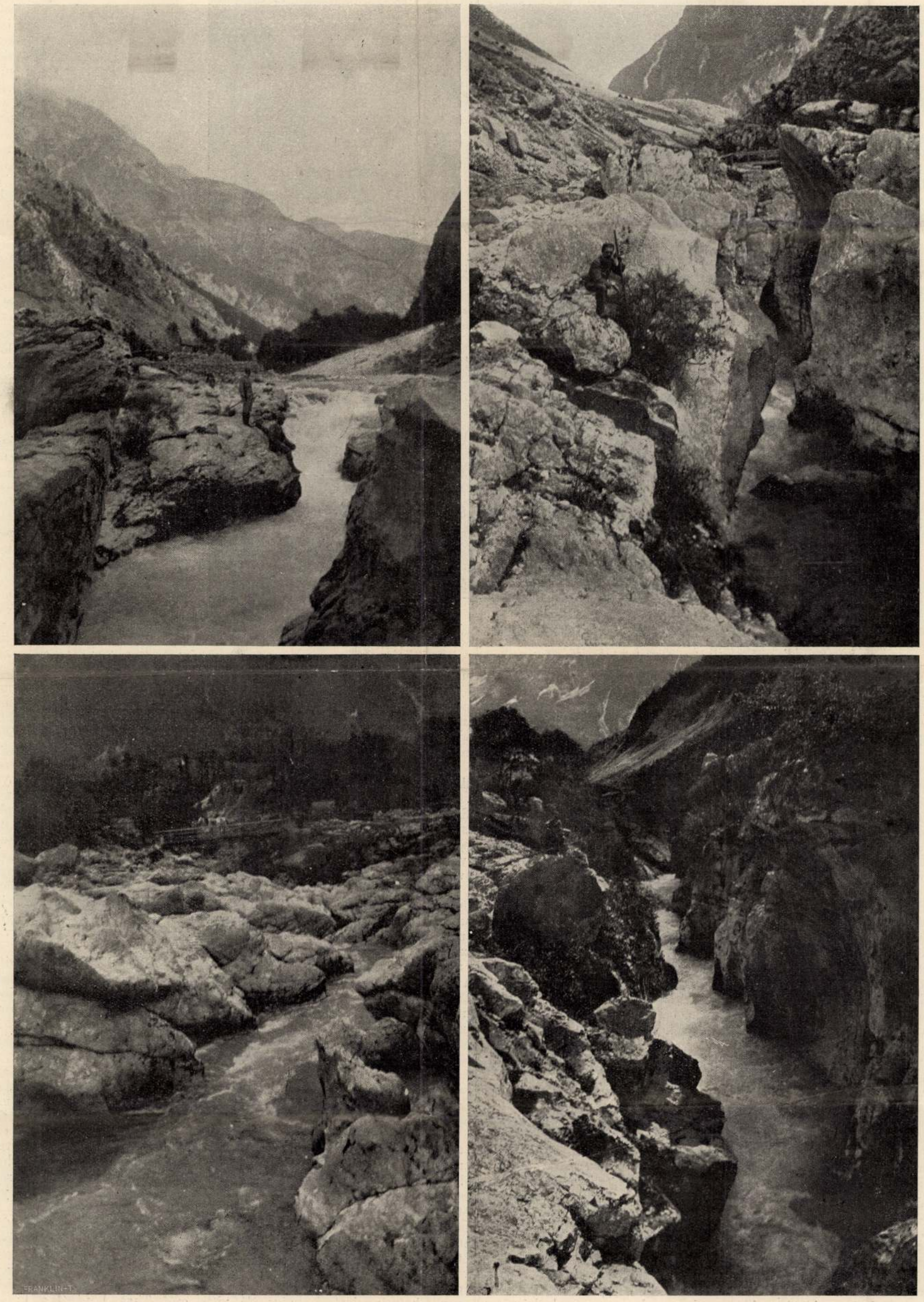

RÉSZLETEK AZ ISONZÓ MENTÉRŐL.

A DÉLNYUGATI HARCZTÉRRŐL. — Bydeskuthy Sándor honvédfőhadnagy fölvételei.

LEÁNYSZÖKTETÉSI RÉMREGÉNY

Egy „cukros bácsi" megjelenik a zárda előtt, egy iskolás kislány lépre megy, Párizsba akarnak szökni, a lány eltűnését bejelentik a nevelőszülők, a férfi megugrik, a leányt hazaküldi

Országos hajsza indult a soknevű leányszöktető után

(Saját tudósítónktól.) Rejtélyes leányszöktetési ügyben indult kedden nyomozás a főkapitányságon. *Egy titokzatos férfi megszöktette a Szent Teréz zárda egyik 15 esztendős növendékét és ha a kedd délutáni lapok nem foglalkoztak volna a feltűnő eseménnyel, talán már a gyerek külföldön lenne.* A leányszöktető megijedt, a kislányt hazaküldte: a leány megvan, a rejtélyes szöktetőt a főkapitányság mindenfelé keresi, az éjszakai órákban rádiógramot adtak ki, hogy országszerte kutassák.

A nevelt leány regénye

A rendőrségen özvegy *Kotilla* Józsefné, aki a Thék Endre ucca 9. számú házban lakik, jelentette be a feltűnő eltűnést. Vele egy lakásban lakik *Vidákovics* Lőrinc fodrászmester a feleségével és két nevelt leányával. Az egyik nevelt leánya a fodrász unokahuga, *Czippenpfenig* Ágnes. Féléves volt a kislány, amikor apja, Czippenpfenig Samu tengerész, elvált a feleségétől. Az asszony Krajovába került egy orvos szolgálatába, ahova nem vihette magával kisleányát. Megkérte Vidákovicsékat, vegyék magukhoz a gyermeket. A gyermektelen Vidákovicsék a 6 hónapos kisbabát magukhoz vették, később, amikor Budapestre költöztek, örökbe is fogadták.

A gyerek, akit nevelőszülei Babának becéztek, nagyon jól érezte magát nevelőszülei környezetében, édesanyjáról ritkán hallott. Czippenpfenigné *ritkán írt Budapestre és ritkán kapott hírt*, mit csinál a kislány. Néhány héttel ezelőtt Krajovából levél érkezett: az anya arra kérte Vidákovicsékat, *nem lehetne-e leányát leküldeni hozzá, szeretné, ha most már állandóan mellette lenne.* A 15 éves Ágnest nevelőszülei megkérdezték: akar-e visszamenni anyjához, akit nem is ismer, de a leány, a Szent Teréz zárda kereskedelmi szaktanfolyamának jeles növendéke, *hallani sem akart arról, hogy Krajovába utazzék.*

Hétfő reggel 7 órakor a kisleány elment a Szent Teréz zárda prófétautcai iskolájába, de többet *nem jött haza.*

„Van szerencsém értesíteni, a leányt Romániába vittem"

Késő este expresszlevelet kézbesített a Thék Endre uccai házba a posta: »Van szerencsém tisztelettel értesíteni, hogy nevelt leányát ma a 11 órás vonattal Lökösházán át *Romániába vittem.* A leány önszántából jött, köszöni az ellátást és nevelést. Tisztelettel George *Popp*, Krajova, Románia.« Vidákovicsék megdöbbenve olvasták el a levelet. Arra emlékeztek, hogy Czippenpfenigné legutóbbi levelében említett valami *román ügyvédet*, aki szerez majd a gyereknek útlevelet vagy útlevél nélkül viszi át a határon és állítólag el tudja intézni azt is, hogy az örökbefogadást megsemmisítsék. Azt gondolták, hogy talán a levelet aláíró George Pop a krajovai ügyvéd, de a rendőrségen tett bejelentés után azt is elmondották, *hogy a tizenötéves kislány önszántából ment volna el*, hiszen ezt már felajánlották neki és a gyerek akkor sírva tiltakozott ellene.

A „cukros bácsi"

A főkapitányság bűnügyi osztályán megállapították, hogy az expresszlevél nyilván *hazug állításokat* tartalmaz, mert nem lehet, hogy 11 órakor utazott volna el, hiszen a kislány iskolatársnői elmondották a detektíveknek és a zárda apácáinak, hogy *hétfőn délben 12 órakor ment el Ágnes az iskolából és látták, amikor a Teréz-templom mellett egy férfival kezd beszélgetni.* Ezt a férfit már többször észrevették a kislányok, hogy *az iskola körül ólálkodik*, a kis Ágnessel beszélget, kísérgeti, cukrot vesz neki. Tudták a rendőrségen, hogy ha a »cukros bácsit« megtalálják, megvan a leány is. Kedd délelőtt rádiógramot adtak ki, hogy az ország minden hatósága keresse a leányt és a vele együtt lévő férfit.

Kedd este a zárdába becsönget sírva az eltűnt leány

Kedd este félnyolckor érdekes fordulatot vett a feltűnő ügy. *A Szent Teréz-zárdába becsöngetett sírva a kis Ágnes, akiről azt hitték, hogy már Romániában van.* Az apácáknak zokogva mondotta el a kislány, hogy *Párizsba akart utazni*, de az a férfi, akivel eltávozott, kedd délután hazakergette. *Olvasta az újságokat, amelyek már írtak az ő eltűnéséről, az Andrássy úton egész egyszerűen faképnél hagyta és meghagyta neki, hogy azonnal siessen nevelőszülei lakására.* Az apácák sem mondhattak a gyereknek mást, és a kislány este nyolc órakor már a Thék Endre uccai házban volt. Közben a zárda értesítette a főkapitányságot, hogy a leány megkerült. A gyerek hazament. Vidákovicsék éppen faggatni akarták, hogy mi történt vele, amikor rendőri autó állt meg a ház előtt. detektívek ugrottak ki és a feljelentő Kotilla Józsefnéval együtt a leányt a főkapitányságra vitték.

Fiatalember az Oktogonon

A főkapitányság központi ügyeletén dr. *Hegyi* Sándor rendőrtanácsos és dr. *Tartsányi-Schreiber* Dániel rendőrkapitány kezdte most meg a munkát, hogy megállapítsák, kinek a hálójába került a gyerek, ki az, aki meg akarta szöktetni. A kislány elmondta, hogy február 9-én barátnőjével, *Farkas* Ancival, a Hajós ucca 15. sz. házban lévő vendéglő tulajdonosának leányával beszélgetett az Oktogon-téren, a Chapeau Rouge-mulató előtt. Egyszerre csak hozzájuk lépett egy fiatalember, aki így köszöntött rájuk: »Bon jour ...« Ágnes azt hitte, hogy valami külföldi szólította meg őket és mondta Ancinak, hogy *udvariasnak kell lenni az idegennel.* De nem tudtak vele beszélni, erre a férfi mintha keresgélné a szavakat, ezt mondotta: »Ejnye...«

— Hiszen maga tud magyarul beszélni? — mondta most Farkas Anci.

— Hát persze, hogy tudok, hiszen magyar vagyok, csak sokat jártam külföldön. — azzal előhúzott egy levelezőlapot és mintha igazolni akarná magát, megmutatta a lap címzését: Ez állt rajta: »*Dr. Kálmány Kálmán úrnak Pécs.*« Ezután *cukrászdába hívta a két lányt*, de a kislányok nem akartak vele elmenni, néhány lépést tettek és megálltak a villamosmegállónál. Véletlenül arra járt a Szent Teréz zárda egy harmadikos növendéke, a 15 éves *Balogh* Mária. A három leány gyalog vágott neki az Andrássy útnak, mire *az ismeretlen újra mellékük szegődött* és a Nagymező uccában az Arizona-mulatóig kísérte őket. Itt megálltak és a férfi mutogatta a mulatóhely kirakatában lévő artistanők fényképeit és *dicsérte a gyerekeknek az artistapályát.* Farkas Anci és Balogh Mária nem maradtak ott tovább, a Gróf Zichy Jenő uccán keresztül a Hajós uccába mentek, de *Ági a férfival sétált tovább.*

A megszédült kislány táncosnő akar lenni Párizsban

Másnap Czippenpfenig Ágnes az iskolában már büszkén mesélte, hogy *a doktor úr elviszi Párizsba, kiképezteti őt táncosnőnek.* Ettől az időtől kezdve az állítólagos dr. Kálmány állandóan megvárta a zárda előtt a gyereket, kísérgette és azzal szédítette, hogy megszerzi az útlevelet, nem kerül a gyereknek egy fillérjébe sem, szökjenek meg, nagy művésznőt nevel belőle, de most még egy pár napig várni kell, mert az útlevél ugyan már megvan, de Franciaországból érkezik majd meg a vízum. Odahaza a nevelőszülőknek *semmit sem mondott el a gyerek*, de hogy sikerüljön a szökés, kitanította pártfogóját, hogy mit kell írni, hiszen a kislány tudta, hogy édesanyja írt Vidákovicséknak és talán elhiszik, ha egy ilyen hamis levelet kapnak, hogy Romániába utazott. Hétfő délben el is ment az ismeretlennel, aki *egy penzióban szállásolta el*, de kedd délután már megijedt és hazaküldte a kislányt.

Ácsorgás az Opera előtt

A kis Ágnes ekkor nem tudta, hogy mit csináljon, elment a Hajós ucca 15. számú házban levő vendéglőbe és bekopogtatott Farkasékhoz. *Ancit hívta, aki ijedten szaladt ki hozzá az udvarra.* Barátnőjének azt mondotta a kis Ágnes, hogy elszökött hazulról és most a Szinyei Merse ucca 1. számú házban a Körönd-penzióban lakik. A beszélgetést azonban megzavarta Farkas Anci édesanyja, erre Ági elment, barangolt a városban és öngyilkossági gondolatokkal foglalkozott. *Az Operaház előtt ácsorgott*, amikor arra ment a B. O. 294. rendszámú autótaxi, amelyet *Zelenka* József sofőr vezetett. A sofőr a Ferenc ucca 14. számú házban lakik, *ismeri Vidákovicsékat, ismerte a kislányt is*, tudott arról, hogy a gyerek eltűnt hazulról. Rákiáltott a kislányra, de nem tudta felvenni a taxijára, mert el volt foglalva. Ezután ment el a kislány a zárdába, majd haza.

Ki a titokzatos dr. Kálmány Kálmán?

A leányt kihallgatása után természetesen elengedték a rendőrségről és most megindult a hajsza, hogy megállapítsák, *ki a titokzatos dr. Kálmány Kálmán.* Czippenpfenig Ágnes *pontos személyleírást adott szöktetőjéről.* A legfeltűnőbb a személyleírásban az, hogy *a titokzatos férfi jobb csuklóján erek felvágásától származó sérülés van és a homlokán egy seb, amely talán lövéstől ered.* Amikor a detektívek ezt hallották, már sejtették, úgy ki a fiatalember. Megállapították, hogy február 13-án az Andrássy út 86. számú ház negyedik emeletén, a Richter-penzióban jelentkezett egy dr. *Kálmány* Gyula nevű férfi, aki bejelentőlapjára azt írta, hogy 1906-ban Pécsett született, apját *Kálmány* Kálmánnak, anyját *Weisz* Piroskának hívják. Nőtlen, banktisztviselő.

Nem hozott magával poggyászt, a penzió lakóinak büszkén ujságolta, hogy sokat szokott kártyázni a Newyork kávéházban és az Erzsébetvárosi Demokratakörben, az éjszakáit pedig mulatóhelyeken tölti. Jól beszél franciául, angolul, németül, úgy viselkedett, mintha parkettáncos lenne. Február 17-én hajnalban fiatal leányt hozott a penzióba, ezért szemrehányást tettek neki és 18-án fel is szólították, hogy távozzék. A Royal szállóban vett ki magának lakást, de már február 21-én a Körönd penzióban lakott. A 4. számú szobát kapta meg, ide sem hozott poggyászt magával és *hétfőn minden fizetés nélkül eltűnt.* Nem maradt más szobájában, mint egy cédula, amelyen gyerekes betűkkel a következő mondat volt: »*Ma délután 3 órakor a Royal előtt, Ági.*«

Friedmann Gyula — kétszeres öngyilkossági kísérlet

A detektívek a keddről szerdára virradó éjszaka városszerte hajszolják a titokzatos Kálmányt, akiről azt is megállapították, hogy *Váradi* álnéven is szokott szerepelni, de valódi neve valószínűleg *Friedmann* Gyula és néhány évvel ezelőtt *kétszeres öngyilkossági kísérletet követett el*, egy alkalommal főbelőtte magát, egyszer meg felvágta karján az ereit. A radiogram szerint »a főkapitányság keres egy állítólagos Friedmann Gyula nevű egyént, aki dr. Kálmány Kálmán és Váradi neveket is használja. Az állítólagos Friedmann Gyula körülbelül 28—30 éves és állítólag banktisztviselő. Személyleírása: *középtermetű, sovány, hosszúkás arcú, vastag ajku, kissé kiálló fogakkal. Haja szőkésbarna és hátrafelé fésült, bajusza borotvált. A szeme állítólag kék.* Különös ismertetőjele: *a jobb csuklóján erek felvágásától, homlokán a haj szélén lövéstől eredő sebhely látható.* Ruházata: *kétsoros sötétszürke zakkó, sötétkék gyapjú télikabát, sötétkék kalap, világoskék ing, gondosan kötött nyakkendő és fekete félcipő.* Az állítólagos Friedmann a magyar nyelven kívül *németül, franciául és angolul* is beszél. Ha bárhol feltalálják, fel kell tartóztatni, majd őrizetbevétele után azonnal értesítendő a főkapitányság bűnügyi osztálya.«

A rendőrség reméli, hogy szerdán kézrekerül a titokzatos ember, aki nyilván nemcsak Czippenpfenig Ágnest, hanem Farkas Ancit, Balogh Máriát és talán még olyan kislányokat is, akikről a rendőrség nem tud, ki akart szöktetni Párizsba vagy máshova. Azt hiszik, hogy egy feltűnő ügyet sikerült leleplezni a tizesztendős kis Ágnes rejtélyes eltűnésével és szerencsés megtalálásával.

Sz. I.

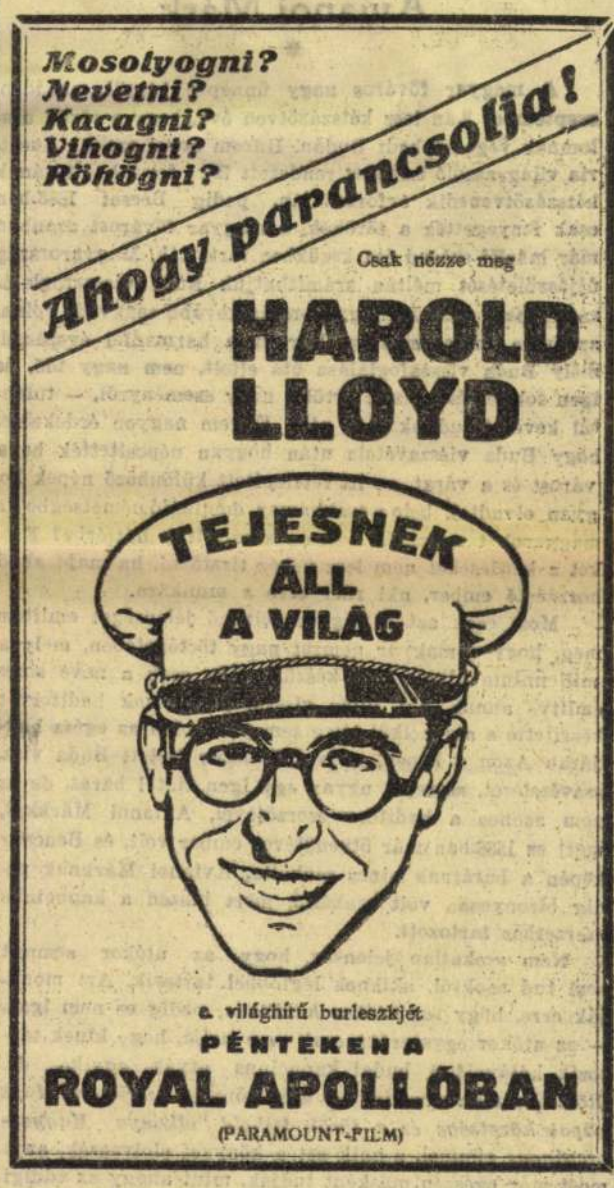

Avianoi Márk

*

A magyar főváros nagy ünnepre készül: az idén, szeptember 2-án lesz kétszázötven éve, hogy a török uralomnak vége szakadt Budán. Három évvel ezelőtt Ausztria világraszóló ünnepet rendezett Bécs felszabadításának kétszázötvenedik évfordulóján, pedig Bécset 1683-ban csak fenyegették a törökök, a magyar fővárost azonban már másfél század óta kezükben tartották. Magyarország újjászületését méltán számíthatjuk Buda visszafoglalásától, mert enélkül Magyarország tovább senyvedt volna, az Isten tudja, meddig. Bár az a harmadfél évszázad, mely Buda visszafoglalása óta eltelt, nem nagy idő, és igen sok leírás készült erről a nagy eseményről, — túlontúl keveset tudunk még róla. Engem nagyon érdekelne, hogy Buda visszavétele után hogyan népesítették be a várost és a várat, az itt letelepített különböző népek hogyan olvadtak bele a csakhamar dominálo németségbe s a magyarokat miért és hogyan szorították háttérbe? Ezeket a kérdéseket nem lesz nehéz tisztázni, ha majd akad hozzáértő ember, aki ráér erre a munkára.

Most csak azt a nagyon feltűnő jelenséget említem meg, hogy a magyar nemzet nagy történetében, mely a millennium alkalmából készült, még csak a neve sincs említve annak, aki Buda visszafoglalásának haditervét készítette s aki nélkül létre sem jött volna az egész hadjárat. Azon a képen, melyet Benczur festett Buda visszavételéről, szerepel ugyan egy igen fiatal barát, de ez nem azonos a haditerv szerzőjével, Avianoi Márkkal, mert ez 1686-ban már ötvenötéves ember volt, és Benczur képén a barátnak nincs szakálla, Avianoi Márknak pedig bizonyosan volt szakálla, mert hiszen a kapucinus szerzethez tartozott.

Nem szokatlan jelenség, hogy az utókor semmit sem tud azokról, akiknek legtöbbel tartozik. Azt mondják erre, hogy »*az utókor hálátlan*«; pedig ez nem igaz, — az utókor egyszerűen csak *nem tudja*, hogy kinek tartozik hálával! A budai kapucinus atyák egyike, dr. Röss Bertalan most írt egy szép könyvet »*Avianoni Márk pápai követsége és a török félhold alkonya Magyarországon*« címmel, s akik ezt a könyvet elolvassák, azok most már egészen másként tudják, mint ahogy az eddigi könyvekben olvastuk, hogy hogyan került vissza Buda a kereszténység birtokába? Megvallom, hogy ez a könyv engem nagyon meglepett, mert a kapucinusok a történettudomány és általában az irodalom terén nem sűrűn szerepelnek. Aligha tévedek, ha azt mondom, hogy ma ez a legszigorúbb szerzetes rend Magyarországon. Nemrég láttam szerzetes ujoneaik házát, a máriabesnyői kolostort, — aki azt az életet kibírja, az valóban letette a szerzetesi igénytelenség tűzpróbáját. Budán is van rendházuk, melyet éppen a törökök kiüzése után alapított Szelepcsényi primás és a kapucinusok főúti templomába igen intelligens közönség jár, mert a szakállas atyák rendkivüli gonddal készülnek prédikációikra, úgyhogy ma övelük a magyar fővárosban csak a dominikánusok vehetik fel a versenyt. Vallási szempontból munkásságuk igen kiváló; de hogy az atyák egyike kilépett a történelmi kutatás mezejére, az mégis meglepő és nyilván azzal magyarázható, hogy Avianoi Márk, akiről Páter Röss könyve szól, szintén kapucinus volt.

A XVII. században a papság jóformán az összes tudományok letéteményese volt. Ha a politikára gondolunk, rögtön eszünkbe jut, hogy ez a zseniális Richelieu és a kevésbé világhírű, de nem kevésbé zseniális Pázmány százada volt. De hogy a haditudomány terén egy derék kapucinus olyan nagy tehetség volt, mint világhírű kortársa, Savoyai Eugén, az engem is meglepett. Pedig tudnom kellett, hogy abban a korban, amikor a pápák a legnagyobb hadjáratokat finanszírozták az egyetemes kereszténység érdekében, a kor legképzettebb emberei, a papok nem lehettek közönyösek a hadtudományokkal szemben. Eddig is tudtuk, hogy a Budát ostromló tüzérségnek egy »Tüzes Gábor« nevű szerzetes volt a parancsnoka vagy vezérkari főnöke; de dr. Röss könyvéből megtudom, hogy ez a Tüzes Gábor ferences barát volt és az igazi neve Gautieri Gabriel, Genovából. (A tüzérség másik parancsnoka, Pedro Gonzalez, spanyol volt.) De hogy az egész hadjárat stratégiai tervét is egy szerzetes készítette, azt talán el sem hinném, ha dr. Röss magát a haditervet is nem közölné, egész terjedelmében.

Hogy mily tehetséges volt ez a kapucinus, azt már abból is látjuk, hogy a hadjárat előfeltételéül politikai intézkedéseket tűz ki: a *közhangulatot* nem kevésbé fontosnak tartja, mint a hadiszereket. Nagy körültekintéssel állapítja meg a hadmozdulatok kezdetének idejét. Montecuccoli a hadviselésben a pénzt tartotta legfontosabbnak, Avianoi Márk az időt. Minden taktikájában az időtartam játszik nagy szerepet, mert észrevette, hogy a gyorsaság a törökkel szemben rendkivüli fontosságú. »Ne ragaszkodjanak a tábornokok túlságosan a saját véleményükhöz!« Ez bizony örökérvényű jó tanács! A kapucinus tudta, hogy »a török sereg első támadásban könnyen megzavarodik«, s ezért hangsúlyozta, hogy »ha legénységünk nincs is a legjobb lendületben, nem szabad elkedvetlenedni, a támadást nem szabad abbahagyni«. Egyik igen fontos elve, hogy »a gyors rajtaütés a törökkel szemben mindig jól sikerül«.

Hivatásos katonák haszonnal tanulmányozhatják a kapucinus stratégiai és taktikai terveit, mert azok, akik hallgattak rá, mindig győztek, s akik nem hallgattak rá, mindig vesztettek.

De hogy jutott egy kapucinus ahhoz, hogy a hadvezetésbe beleszólhatott? Ugy, hogy szentéletű ember hírében állott, nagy prédikátor volt s korának fiaira rendkívül nagy hatást gyakorolt. Nem egyszerű Regimentspáter volt, hanem olyan ember, aki nem küldte, hanem vezette a tűzbe a seregeket, s nem volt egyéb »fegyver« a kezében, mint a feszület.

A diadalmas hadjáratok után semmi rangban, semmi kitüntetésben, semmi jutalomban nem részesült. Egyszerű szerzetes maradt továbbra is. De nem utolsó elismerés volt, hogy Buda elfoglalása után ünnepélyesen fogadták az udvarnál, s a világnak akkor leghatalmasabb uralkodója, Lipót császár és király — kezet csókolt neki.

Miután sok csodás gyógyítás története is fűződik Avianoi Márk nevéhez, boldoggá avatása ügyében az eljárás már folyamatban van a Szentszéknél. Ez persze csak a katolikusokat érdekli, de Buda visszavételének megünneplésében a másfelekezetűeknek is meg lehet emlékezniök a hadvezér-kapucinusról, ki szerzetesrendje magyar tartományának egyik büszkesége. Páter Röss könyve mindenesetre több mint bármilyen képzőművészeti emlékmű, mert egy nagy egyéniségnek egész szellemi és erkölcsi tartalmát elénk tárja, míg egy szobor csak a külsőről tájékoztatna bennünket. Külön ki kell emelnem, hogy ebben a jelentékeny tudományos értékű műben a felekezeti elfogultságnak legcsekélyebb nyomát sem láttam.

A kisfiúnak nézett kisinas megmentett egy Dunába ugró szerelmes leányt

Ast Jakab a Lánchídon, a helyszínen elmondja az életmentés történetét

(Saját tudósítónktól.) Kedden a rendőrségen sokat beszéltek egy érdekes levélről, amelyet dr. *Fábry* László orvos írt a főkapitányságnak. A levél elmondta, hogy néhány nappal ezelőtt a Lánchídról *egy nő be akarta magát vetni a Dunába, de egy 10—12 évesnek látszó, kék boykabátos fiúcska megragadta a már ugrásban levő nő egyik lábát, bokájánál fogva tartotta a viz fölött lebegő nőt, amíg az orvos odaért és akkor ketten együttes erővel emelték vissza a hídra.* Fábry a kisfiú bátor tettét a rendőrség figyelmébe ajánlja, hátha a gyereket *kitüntetésre lehet felterjeszteni.* A bünügyi osztályról az érdekes levél a főkapitányság életvédelmi csoportjához került, ahol dr. *Szimon* István rendőrfőtanácsos csakhamar megállapította, hogy melyik öngyilkossági kísérletről írt dr. Fábry László. Mult pénteken *Tepszics* Erzsébet, aki a Dohány utca 66. számú házban lakik, akart a Dunába ugrani. Csakugyan egy fiú fogta meg az utolsó pillanatban, — és mint a rendőrségen tett vallomásában elmondotta az életúnt — *a fiú közbelépése mentette meg az életét.* Elmondotta Tepszics Erzsébet azt is, hogy vőlegénye egy szigorló orvos volt, szakított vele, ezért kétségbeesett el annyira, hogy a Dunába akarta magát vetni.

Ast Jakab

Ki ez a kisfiú? — töprengtek a rendőrségen és ezt kérdezte kedden a *Pesti Napló* munkatársa is a Lánchíd budai hídfőjénél szolgálatot teljesítő egyik rendőrtől. Hátha emlékszik a rendőr a pénteki eseményekre. A rendőr mosolygott:

— Tessék csak felsietni a hídra, véletlenül *ott van a »kisfiú«*. Az előbb járt itt nálam. Kérdezte tőlem, hogy hol jelentkezzék a rendőrségen, mert *Az Est*-ben már olvasta, hogy mit írt az az orvos, aki vele együtt megmentette egy nő életét. Megmondtam neki, hogy holnap délelőtt menjen be a Zrinyi uccába, az életvédelmi osztályra. Most elment a hídra megnézni, hol mentette meg annak a nőnek az életét. Csakhogy aztán ne tessék tévedni és *ne tessék kisfiút keresni.* Ott áll a gyerek, meg tetszik majd ismerni, *libéria* van rajta, mert hogy itt van inasi szolgálatban valahol a közelben egy uraságnál...

Vagy harminc méterre a budai Lánchídfőtől egy alacsony, nyurga, libériás fiú nézegeti a vizet. A híd járókelői gyanakodva nézik: talán bele akar ugrani a Dunába! Megszólítjuk. *Igen, ő volt az.*

— Kisfiúnak néztek engem mult pénteken, dehát rég voltam én már kisfiú: *huszonnégyéves is megvagyok már*, csakhogy mert soványka maradtam, néz mindenki gyereknek és emiatt van az is, hogy csak *kisinas vagyok* még mindig, pedig már katona is voltam, csillagot is kaptam...

A kisinasnak *Ast* Jakab a neve, a szabolcsmegyei Vencsellőn született. Apja meghalt, anyja most is ott él a fiú szülőfalujában. Nyiregyházán volt katona az életmentő fiú, most a Lánchíd ucca 4. számú házban kisinaskodik.

— Hát az úgy volt, — kezdi mesélni az érdekes életmentés történetét — hogy mult hét pénteken vagy félkilenckor a Fő uccán mentem és hazafelé tartottam. Feltünt nekem, hogy *két nő összefogódzkodva megy.* A nagykabátos hölgy fogta a másiknak a karját, azon meg olyan *derékig érő kisbunda* volt. Mind a kettő sapkát viselt. Öt-hat méterre mentek előttem, de láttam, hogy *lezonyúan vitatkoznak. A kisbundás mindenáron ki akarta magát szakítani a nagykabátos kezéből, de az meg nem engedte.* Érdekelt, hogy mi a bajuk, hát megszaporáztam a lépéseimet és a közelükbe siettem. Hallom, hogy a nagykabátos azt mondja:

— *Nem engedlek, Böske, mert elszaladsz...*

— Eressz el, eressz el, nem szaladok el! — így kiabált a kisbundás. Vitáztak, veszekedtek egészen a Lánchídfőig. Én átmentem a másik oldalra, hogy beménjek a Lánchíd uccába, de még a tulsó járdán megállítam egy percre, hogy — mondok — megnézem, mit csinál a két hölgy. Azok nem tudtak átjönni erre az oldalra, megálltak, mert hogy a villanyrendőr éppen pirosat mutatott a Fő ucca felé. Amikor zöld lett a villanylámpa, a két lány megindult és egyszerre csak látom, hogy *a kisbundás kiszakította kezét* a másik karjából és a robogó autók között átszaladt a közelembe. A másik kiabálni kezdett és integetni felém: »*Fogja meg, fogja meg! Öngyilkos akar lenni!*«

— Próbáltam megfogni, de nem hagyta magát, rohant előlem ki a hídra. Én utána. Sok ember járt, *sokan kezdtek szaladni*, de senkise tudta, hogy tulajdonképpen kit kergetnek. Én is tolakodtam az emberek között előre, aztán vagy harminc méterre — itt, ezen a helyen, ahol most beszélgetünk — megláttam az én kisbundás szökevényemet. Éppen *ledobta a retiküljét a járdára és csak látom, hogy húzza le a cipőjét és ugrik... De ez az ugrás nem sikerült, nem tudta magát átvetni a korlátom, hát mégegyszer ugrott! Ebben a pillanatban értem én oda. A nő már keresztülvetette magát a korlátom, az utolsó pillanatban megfogtam a balbokáját és igy tartottam a kezemben. A nő fejjel lefelé lógott a Duna felett. Kiáltoztam az embereknek, hogy hívjanak mentőket, akkor aztán két úr odaugrott, mert már nagyon nehezen fogtam a kezemben a bundás nő lábát.* Nehéz is volt, meg aztán *kiabált, ordítozott, jajgatott*, én alaposan nekifeszítettem magam a korlátnak, valahogy csak birtam, de irtó mód kapálódzott szegény. Hát aztán a két úr megfogta a szoknyáját és igy nagynehezen *visszahúztuk a hid járdájára.*

— Megfogtam a balkezét, mondtam, hogy vegye fel a cipőjét, de ő csak sírt és nem akarta, hát erre a hónom alá vettem a táskáját, meg a cipőit és kísértem vissza a Fő ucca sarkára, hogy majd odaadom a rendőrnek. Utközben találkoztunk a leány barátnőjével, aki kétségbeesetten sírt: »*Böske, mit csináltál?*« Az én bundás hölgyem nem válaszolt, csak tovább *sírt*. Odaértünk a hídfőhöz, akkor már jött a rendőr felénk, mert nagy felhajtás volt, ő már tudta, hogy mi történt a hídon, hiszen az autók megálltak és vagy száz ember tolongott körülöttünk. Odaadtam a leányt a rendőrnek, erre aztán felhúzta a cipőjét is. Mondta a rendőr, hogy én is jöjjek a főkapitányságra, de akkor jött egy uccaseprő segíteni, meg aztán annyi mindenki topogott ott, hogy nem akartam, hogy egy egész népgyülés kísérje ezt a szerencsétlen leányt a rendőrségre. Elslisszoltam. Ez az egész...

A bátor kisinas szerdán jelentkezik a főkapitányság életvédelmi csoportján dr. *Szimon* István rendőrfőtanácsosnál, ott mondja el majd a bravúros életmentés történetét. A rendőrség dönt majd arról, hogy *Ast* Jakabot felterjesztik-e kitüntetésre.

Ideges embereknek és lelkibetegeknek az igen enyhén ható, mindig megbízható természetes »Ferenc József« keserűvíz — reggel éhgyomorra egy pohárral bevéve — rendes bélműködést, jó emésztést és elegendő étvágyérzetet teremt. Az orvosok ajánlják.

Benczur Gyula: A nagy bánat.

Elhagyatva!

Pásztortűz

1929. nov. 17. (vas)

és ezért szeretem. A gazdag polgárasszonyok és nagy dámák, akiknek a sorába ön is tartozik, rendszerint több gyapjut, mint húst hordanak a testükön s több manirt, mint érzelmet a szívükben. Önökkel szemben viszont bizalmatlan vagyok, sőt talán kemény is, jóllehet elbájolónak tartom önöket, ha a természet széppé teszi, dacára, „társadalmi illemeik" fakszniainak. Önök szeretik a játékot az ártatlan zsákmánnyal. Glasszékeztyübe öltöztetett isteni párducok önök s csipkeruhába öltöztetett macskák s én csodálom is önöket, de menekülök önök elől, mert mindannyiukat ismerem; a regényekben olvastam önökről. Margareteről viszont, aki semmiben sem hasonlít önökhöz, nem olvastam még egy regényben sem s ép ezért köt le az egyszerűségével s az „illedelmek" és faksznik ismerete nélküli mozdulatai és gesztusai közvetlenségével, amelyek lelke legcsekélyebb rezdülését is elárulják.

— Ő sem ér többet, mint mi. Őt azonban szereti, ez az egész, — válaszolta a grófnő.

— Ó igen, szeretem, mint az igazi jó asszonyt, mint egy élő szobrot, mint a lelkek és testek nagy szobrászának, a természetnek az alkotását. Számomra Margarete nyájas, szép, új, izgató és isteni és én szeretem, igen én szeretem! Amíg itt volt, boldoggá tett. Napról-napra boldogabbá és mámorosabbá. — De, hol vagy most? Hol talállak meg? — kiáltott fel fájdalmasan.

Margarete boldog volt, hogy a férje ennyire idealizálja s vetélytársnőjét szerelmi vallomásával szinte megsemmisíti. Ezért tehát nem volt sürgős, hogy bemenjen.

— Ép ez az, amit tudnia kellene, — folytatta a grófnő.

Hirtelen az orvos a fejére ütött:

— „Hogy hol van? Ott, ahol Roosje!" — mondotta maga elé. A leány elment, a ház üres ... A vén kígyó valószínüleg valami tervet sütött ki. Ebben ön is részes asszonyom. Ön elpirul. Most jut eszembe az a találkozás önnel... Az agár ... És a kövér világos ruhába öltözött férfi. Az ön érces hangja s a férfi válasza ... Mit tett ön asszonyom? Maga szerencsétlen! Mit cselekedett?

Erre a grófnő a férfi elé vetette magát.

— Paul, — mondotta megtört hangon. Paul bocsáss meg! Ó, mi szegény asszonyok, mi mindenre képesek vagyunk, ha szeretünk. Mily gyakran közel voltam már ahoz, hogy eljöjjek hozzád, világos nappal, hogy kiszakítsalak a karjai közül. Paul én akarlak téged, érted? Én téged akarlak! Te pedig kemény és megátalkodott voltál velem szembe. Te a magadévá tettél, azután pedig, mint valami örömleányt, ott hagytál, mert véletlenül valakinek egy búcsúlevelet írtam. Hát élhettem volna, mielőtt téged ismertelek, mint fiatal özvegy, akiről azt mondják, hogy szép és csinos, teljesen szerelem nélkül. Ne nézz reám úgy, én nem vagyok megvetésre méltó, én csak szerencsétlen vagyok. Igen, nagyon szerencsétlen. Engem is a végzet hajt tefeléd. Mondd Paul, bűn téged szeretni?

— Mondd meg nekem, ha szeretsz, hogy hol van Margarete? — kérdezte az orvos. — Nagyon kérlek. Kelj fel, beszélj és ne ülj a szőnyegen ebben a pózban, amely téged is, meg engem is megaláz. Méltóságos asszonyom... Amália, mondd meg, hol van Margarete?

— Nem, én nem mondom meg. Ott van, ahol Roosje. Keresd meg.

— Hát majd én kényszeríteni foglak, hogy megmondd, — mondotta az orvos közelébe lépve.

— Engem kényszeríteni? Veréssel? Megmerészelnél ilyesmit tenni? Megtudnál ölni ezért? Az tényleg nagy dolog, asszonyt ölni, még pedig az előkelő világból? Hol temetnéd el a testem? Talán sírnál majd, ha látnád, hogy testem fiatalon és szépsége teljében a férgeké. Üss, verj, ölj meg hát, Paul! ... Én szeretlek téged.

— Hol van Margarete, ezt mondd meg nekem, erre kérlek. Mondd meg és megbocsájtok neked, Amália.

— Milyen szépen mondod, Amália! Nem felejtetted hát el a keresztnevemet!? Ó, te azt mondod, hogy szereted. Hát mért nem találod meg? Mért nem érzed, hogy hol van? A lábaid mért nem visznek abba a házba, ahol rejtözik? Úgylátszik mégsem tudsz szerelmi pólusod felé úgy oda fordulni, mint a mágnestű! És ezt nevezed te szerelemnek? Menj!

— Megmondod? Igen vagy nem? Hova dugtad el Margeretát? Az életedről és a halálodról van szó.

— Annál jobb. És még se beszélek. Szeretlek, olyan vadul és büszkén, amilyen vagy. Ökölbe szorított kezeddel csak verd be a fejem. Taposs a testemre, taposs a mellemre. Valószinüleg nem érdemel jobbat. Mire vársz, hogy beszéljek? Parancsolhatod, akár a falnak.

Margarete kinyitotta az ajtót. Elálmélkodva, lesujtva húzódott vissza a grófnő.

— Itt a fal, Paulom, férjem — kiáltotta Margarete s a férje nyakába vetette magát. — Olyan jó vagy, hogy nem kételkedtél bennem. Tudod hol voltam? A csatornánál, hogy a vízbe öljem magam. Azt hittem már, hogy nem szeretsz és elvesztettem a fejem. Ez helytelen volt, tudom. Az itélőképességem azonban megzavarodott és elhittem a gyalázatos pletykát. Bizonyítékokat hoztak elém. Levelet, virágokat és egy karkötőt. Két pók szőtte a hálót, hogy befonjanak, engem, aki még senkivel se tettem rosszat. Te azonban szeretsz és én boldog vagyok és nem tudok haragudni még ő reá sem, — mondta a grófnő felé fordulva. — Itt a kendője és a kalapja és menjen és ne próbálja meg máskor az egymást szerető emberek szétválasztását. Majdnem sikerült a terve, hogy csak halottan kerüljek ide vissza. Ezt azonban megbocsájtom önnek.

A grófnő meg akarta őrizni méltóságát, de mégis nevetségesnek, megvetettnek és groteszknek érezte magát. Harag, szégyen és félelem nyügözték le. Igen, félelem. Margarete nagyobb és erősebb volt, mint ő. Karjának és vállának pompás vonalai alatt vas és acél feszült. Sápadt, nemes és büszke arcán, halovány és megkínzott ajkán s fenyegető fekete szemeiben, melyek úgy meredtek ellenfelére, mint valami tigris szemei, mely arra készül, hogy az ellenfelére ugorjon, — a harag tüze lobbant. A népből származó leány, származásához híven, valami fegyver után kutatott, amivel ellenfelére sújtson.

A grófnő elment.

Margarete egész testében remegve egy székre omlott. Szívét görcsök rángatták, rekedt és artikulátlan hangokat

P. H. VASÁRNAPJA
1932. VIII. 20.

VAJK KERESZTELÉSE. (RÉSZLET.)
Benczur Gyula olajfestménye a Szépművészeti Múzeumban.

A VIZ PARTJÁN BARANYÁBAN.

Balogh Rudolf fényképe.

A Könyves Kálmán jogositásával.

A KIRÁLY ÉS KÖRNYEZETE BENCZÚR GYULA MILLENNIUMI NAGY FESTMÉNYÉN.

hatalom. Az öreg Vincze úr lábait lassú reszketegség fogta el. Az alispán észrevette és így szólt:

— Üljön le, Bibók bátya; kegyelmed is leülhet, ifiasszony.

A mi egyszersmind azt is jelentette, hogy Zsigmond úr maradjon állva.

Az aggastyánt egy hatalmas köhögési roham lepte meg, annak az ereje alatt lehuppant egy székbe. Nagy, kinos csend következett. Az alispán várakozva tekintgetett hol az egyikre, hol a másikra.

— No, mi a szó? — kérdé végre.

Mire hátravetette a fejét Bibók Zsigmond s nemes emberhez illő módon, latinul kezdte előadni az esetet. Görgey félbeszakította:

— Az öregek búzája kerül legelsőbben garatra a malomban. Kegyelmed mondja el Bibók Vincze, mi hozta hozzám.

Az aggastyán láthatólag összeszedte erejét, megrángatta elől a bekecsét, hogy jobban álljon, megtörülte a száját a bekecse újjával, aztán nyöszörgő, gyenge hangon, mely szinte darázsdöngéshez hasonlított, ugyancsak latinul kezdte ecsetelni, hogy életének békésen evező csónakját, mely immár a végső kikötőhelyhez közeleg, milyen csapás és veszedelem erte váratlanul.

— És mi legyen az? — kérdezte az alispán gépiesen.

— Megérkezett a fiam, — nyögte fájdalmas hangon, — a fiam, a kit holtnak hittem s a kinek a feleségét, a mint azt tudja is a tekintetes alispán úr, Isten és emberek előtt a hazai törvények szerint hites házastársamul vettem s vele fiakat nemzettem a hazának és a dicsőséges nemességnek.

— Hm, ez bizony baj, — morogta az alispán, — de minthogy az ifiasszonyról is van szó, mért nem beszél kegyelmed magyarul? És mindenekelőtt azt mondja meg, miért jöttek ezzel hozzám?

— Azért jöttünk, rogo humillime, hogy tessék köztünk rendet csinálni, — rebegte az aggastyán magyarul, kezeit könyörgésre téve össze.

— Egyenesen azért jöttünk, tudván a tekintetes alispán úr bölcsességét s mindenekben való tökéletességét, — szólt közbe Zsiga úr mézes-mázos hangon.

— Mert így egy perczig se élhetünk egy fedél alatt, — folytatá Vincze úr, hófehér, lenge haját hátrasimítva s a magyar szöveggel kiesve egyszersmind a kifejezések előkelőségéből a népiesbe, — azt se tudván, hogy melyik malacz ki ökre.

Az alispán megsajnálta a reszkető aggastyánt, kinek arczán a kétségbeesés sötétlett, egy kis ravasz rést nyitott meg előtte.

— Tehát ez az úr fia kegyelmednek? — szólt Bibók Zsigmondra mutatva. — Tényleg ő a fia? Nézze meg jól.

— A véremet csak nem tagadhatom meg, — felelte az aggastyán.

— A kegyelmed egykori férje ez? — kérdé az asszonytól. — Ráismer?

— Ráismerek, — mondá az rekedten, fojtott hangon, a nélkül, hogy ráemelné a szemeit.

Az alispán boszúsan morzsolgatta a bajuszát és Bibók Zsigmondhoz fordult.

— Hát hol volt annyi ideig, mért nem adott jelt életbenlétéről?

Hiszen csak az kellett Zsiga úrnak, hogy beszabaduljon a múltjába, kalandok, élmények, vitéz tettek szines birodalmába. Hogyan esett el a hazáért Thököly zászlói alatt az eperjesi pázsiton. A környékbeli nemesek közül többen láthatták elestét, ott küzdött mellette a Görgőre való Vállay Friczi is, aztán Fehér Károly, Csemiczky Gábor Farkasfalváról, nem csoda, ha itthon halálát mondották. A mi azt illeti, nyilván eltemetik vala a halottak között, ha az egyik németnek, azok közül, a kik a csatatér eltakarításával voltak megbízva, meg nem tetszett volna a szép rámás kordován csizmája (a lőcsei Mikucska varrta remekbe) s mielőtt feltették volna a sírgödörbe szállító targonczára, le nem próbálja húzni a lábáról. Ebben a nagy rángatásban a sajgó fájdalomtól egyszerre fölsziszszent s ime látták, hogy él. Így került a kórházba s aztán a labancz sereghez. Ott volt kénytelen szolgálni évekig, míg alkalomadtán átszökött Lengyelországba. Erre az időre esik

GYÖNGYÖK.

Gyermek-kaczaj mint pengő gyöngy pereg
A csend mélyébe alvó délután.
Játszik köröttem két apró gyerek,
Bámulnak bábon, kardon, sok csudán,
S kaczajuk, mint a gyöngysor, úgy pereg.

Lelkem könnyes virága megremeg,
Csodás sejtés indúl rajt fakadásnak:
Én is, én is voltam egyszer gyerek,
Örült talán kardnak, fakatonának
Lelkem, mely most könnyharmattól remeg.

Oh mérhetetlen tenger, feledés!
Nyugszik talán öledben kagyló-ágyon
Sok gyermek-öröm, gyermek-nevetés,
Sok elfelejtett gyermek-kaczagásom,
Oh mérhetetlen tenger, feledés!

Ki hozza fel, ki hozza fel
A perczeket, mit az idő elöntött?
Mult mosolyok nyomára oh ki lel?
Az Oczeánból a sok drága-gyöngyöt
Ki hozza fel, ki hozza fel...

Nagy Zoltán.

A FEKETE VÁROS.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

— Alkalmasint meglesz valahol a megyei levéltárban. Világosan emlékszem, hogy a krakkói polgármestertől jött a megkeresés, mintha most is előttem állna a pecsétje.

— Régen lehetett?

— Bizony van már vagy tizenhat-tizenhét esztendeje, ha nem több. Akkor Toporczon voltam az alispán oldalánál s kérdést intéztünk illető Bibók Zsigmondra vonatkozólag az itteni szolgabiróhoz, a ki egyszerűen azt felelte, hogy Bibók Zsigmond meghalt s felesége máshoz ment férjhez.

— Hm. Az a szolgabiró talán én voltam.

— Nekem akkor felötlött a dolog, — folytatá a vén irnok, — mert miképen tudakozódhatik a feleség az ura után, ha tudja, hogy meghalt, s miképen nem tudja, hogy meghalt, ha már máshoz ment férjhez? Ezért maradt meg az eszemben.

— S nem emlegetted azt előttem is valamikor? — kérdezte az alispán.

— De bizony emlegettem egyszer, mindjárt mikor idejöttem és a volt Bibók Zsigmondnét megismertem. Igenis felvetettem a kérdést.

— No ugy-e? Mert homályosan derengett a fejemben, hogy erről az imposztor Bibókról tőled hallottam valamit. De hisz ez, ha így van . . .

— Egy kis bigámia, — egészitette ki Morton. — Ezt mindjárt akkor láttam, de mit kezdjünk a holttal patvart? Egyszerűen azt feleltük a krakkói polgármesternek, hogy meghalt.

— No, ugyan roszúl feleltétek, mert úgy hallom, él.

— Hogy él? Lehetetlen!

— De nemcsak él, hanem hogy ma meg is érkezett a faluba. Sőt ha nem csalódom a künn hallatszó csoszogásokban, hát épen itt van.

A huszár lépett be, jelenteni, hogy Bibók Vincze van itt a feleségével s kegyes bebocsáttatásért esedeznek a viczeispán úr szine elé.

— Ketten vannak?

— Egy harmadik úr is velök van.

— Akkor én talán elmenjek? — fordult az irnok kérdőleg az ura felé.

— Várj még egy kicsit. Figyelmeztetni akarlak, hogy ha még eddig nem szóltál, hallgass ezentúl. Terveim vannak ezzel a Bibókkal. Mihelyt pedig bevégzitek a meghivók szétküldését, be kell menned Lőcsére, kikeresni a krakkói iratot a levéltárban, ha még megvan.

Morton távozása után, szerény kopogás és krákogás hangzott az ajtó előtt, majd a «szabad»-ra beléptek egymás után, elől a fehérhajú Bibók, roskatag lábaival, melyek sötétszürke botosokban végződtek, felsőtestét bárány-bőrrel bélelt bekecs fedte, vékony, vályús nyaka ellenben veres-fehér-zöl dszinű harasztból horgolt kendőbe volt becsavargatva. Az aggastyán után a közös feleség tipegett, vöröscsikos nagykendőbe kötött fejéből csak az ijedt szemei látszottak ki és az orra. Kezében vékony kendőcskét tartott, melylyel hol az orrát, hol a könnyes szemeit törülte. Legutolsónak következett Vincze úr, abban a furcsa ruházatban, melyben megérkezett, csak a szablyáját hagyta otthon. Fesztelenül, otthonosan lépegetett a csinos, ősi képekkel diszitett teremben, mintha örökké ilyenben mozgott volna, az iróasztalig jutva, a hol Görgey ült, pökhendi módon előre lépett s odanyújtotta a kezét az alispánnak:

— Ego sum Sigismundus Bibók.

Az alispánnak azonban mind a két keze el volt foglalva; az egyikkel könyökölt, a fejét nyugtatva rá, a másikkal a csibukja szárát tartotta.

Zsiga urat ez a hidegség megzavarta, némán meredt rá. Roppant imponáló volt az alispán komoly, zordon nagy feje. Maga a megtestesült

BENCZÚR GYULA LEGÚJABB FESTMÉNYEI, MŰTERMÉBEN.

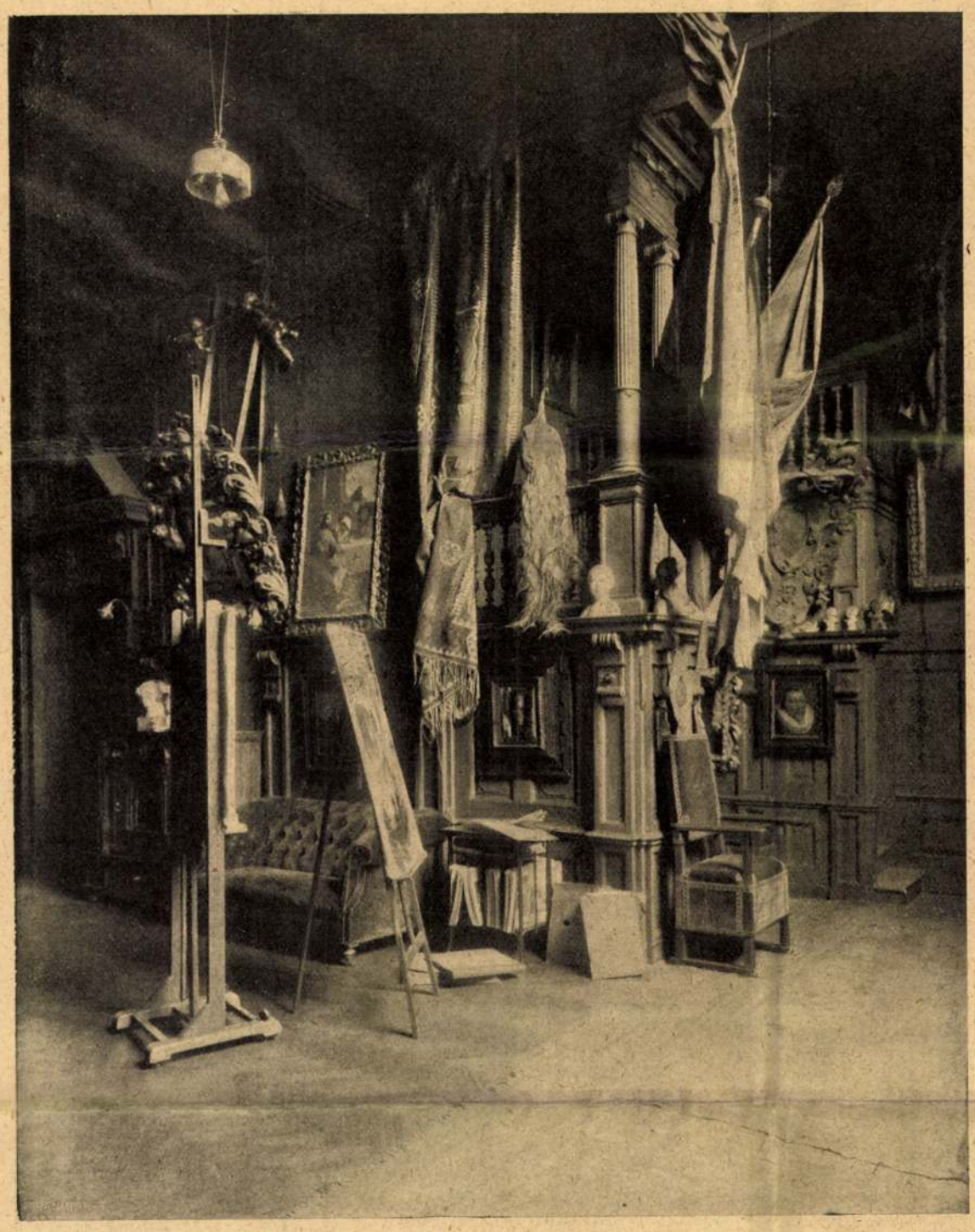

RÉSZLET BENCZÚR GYULA MŰTERMÉBŐL.

öt szerencsés, a kinek eredeti Benczúr alkotás függ falain. Benczúr e nagy felelősséggel és munkával járó megbizatást elfogadta és a közoktatási miniszteriummal kötött szerződést aláírva, 1899 őszén fogott hozzá a nagy munkához.

Már javában dolgozott a nagyméretű képen, mikor évek múlva jelentkezett egy mecénás is a kép költségeinek fedezésére 60,000 korona erejéig, néhai Mészáros Károly személyében, a ki készséggel vállalta magára a fizetés terheit, kikötvén alapító levelében azt, hogy a műnek 1909 április 15-ikéig okvetlenül el kell készülnie, továbbá a jelenlevők tömegében apósának, Ribáry Ferencz főrendiházi tagnak, továbbá Rohonczy Gedeon és Fenyvessy Ferencz országgyülési képviselőknek helyet kell biztositani.

Benczúr minden várakozásnak és kikötésnek megfelelt. A mű kiviteléhez fűzött reményeket pedig túlszárnyalta. Egyhangú elfogulatlan kritika szerint Benczúr egy történelmi és művészi tekintetben máig úgyszólván egyedül álló művel gazdagította nemzeti kincseinket. Fényes tehetségének minden képessége és tudása benne van a hatalmas alkotásban.

A nagyméretű alkotást a «Vasárnapi Ujság» utolsóelőtti számában már bemutattuk, ezúttal a festmény művészileg kiemelkedő részleteivel foglalkozunk. Benczúr a végleges kivitel megkezdése előtt több nagyobb méretű vázlatot készített. A nehéz megoldású mű ugyanis megkivánta, hogy a hatalmas embertömegben helyet foglaljon az ország minden jelese, vezérszerepet vivő férfia. A hét és fél méter hosszú és négy méter magas festményen mintegy hetven arczképnek kellett helyett szorítani. Ez pedig a legnehezebb része volt a művészi megoldásnak. Helyes elosztással összekomponálni a hullámzó vonalú csoportokat, elosztani a pazar gazdagságú ruházatok színegyvelegét, érvényre juttatni a szereplők méltóságát megillető rangsorozatot. Mindezt az összhatás gyöngitése és a történeti hűség mellőzése nélkül.

És épen ennek a legnagyobb nehézségnek nagyszerű megoldása bizonyítja ma Benczúr csodálni való művészi tudását.

A királyi palota trónterme a jelenet színhelye. Központja a kép baloldali mezejébe helyezett főcsoport, melynek kiemelkedő alakja a király. Körülötte sorakoznak az ország udvari és állami méltóságai. Ez a rész a kép legsikerültebb része. A király alakja, a főherczegek és zászlósurak csoportja elsősorban mesteri arczképcsoportozat, egyenként és összevéve. Az alakok térbeli elhelyezése és szemet gyönyörködtető színpompája igazán Benczúros, a mint tanítványai mondják. Ez a csoport pedig mintegy 17 alakot egyesit a király közvetlen közelében. A király alakját, mozgását a mai napig élő művész így nem örökitette meg. Ez még nem is volt olyan nehéz feladat Benczúrnak, de volt ennél egy sokkal nehezebb: a királyné, a kit nem is lehetett élet után festeni. És mégis úgy ül ott, mintha élne.

Milyen szines bravúrral van ugyane csoport közvetlen előterében a háttal álló Csáky püspök festve, kezében az apostoli kereszttel! A szingazdag uniformisok, díszruhák között egy még szinesebb papi violavörös taláros ruha.

A tróntól balra állanak a miniszterek sorakozva. Ez a rész is nagy gondot adott a mesternek, mivel a távlat és szinharmonia is azt követelte, hogy alárendeltebb csoportot képezzenek, a nélkül, hogy jelentőségük kisebbednék.

A kép középső terében áll Szilágyi Dezső, mondhatni nem festett, de élő alakja, fekete diszmagyarban. Élénk gesztussal beszél. A mozgása, tekintete olyan mesterileg van megörökítve, hogy ez egyedül is külön kiváló munka. Háta megett áll Károlyi Tibor, Vaszary Kolos. Széll Kálmán, gróf Csáky Albin, Tisza Kálmán és Schlauch Lőrincz, megismétlődő bizonysága a nagy arczképfestő művészetének. A megettük alakuló csoportot Benczúr a kép jobb oldali előterébe hozta ki.

Ez a kép második csodálni való része. Három együtt mozgó alak. Háttal gróf Batthyány Lajos, gróf Festetics Tasziló és a fövegét megemelő gróf Zichy Jenő. Az ezek után helyezkedő embertömkelegben nagyszerű a két gróf Andrássy alakja, gróf Apponyi Albert és Berzeviczy Albert arczképe.

Hetvennégy történelmi, politikai vezérszerepet vivő alak együtt, ilyen pompás szines csoportban egyesitve, az utókor számára megörökítve. A szemlélő az első pillanatban nem tudja, ha a kép előtt megáll, hogy tulajdonképen minek szentelje figyelmét. Bámulja-e a hullámzó vonalaival változatos összeállitást, az izléses elhelyezést, beállitást, a közvetlenséget, avagy a művész egyedül álló nagy rajzoló képességét. Mindeme tudásaival Benczúr a képet olyan mozgalmassá és vonzó érdekességűvé tette, hogy eszünkbe sem jut az, hogy ez egy hivatalos megrendelés, melyet megkötött kézzel kellett megoldani, csaknem egészen lemondván a művészi szabadságról. Ez a mű részleteiben épen olyan nagybecsű, mint együttes hatásában.

Kilencz esztendő gazdag művészi tapasztalata mind érvényre jutott benne. De tévednék, ha azt állitanám, hogy ezzel a mester művészi tudásának tetőpontját érte el.

Minden korszaknak megvannak a maga művészi divatjai. A gyönyörűségre vágyó szem minden téren ujjat kiván látni. A régi klasszikus mesgyén haladó alkotó tehetség egy-egy pillanatnyi sikerért feláldozza eddigi művészi hitvallását és kitér az egyenes útról, bizarr irányzatok áldozata lesz. Az arany középuton haladó jut el ahhoz a czélhoz, melyig a régi kor klasszikus mesterei jutottak el, maradandó becsű műveikkel, melyek a kultura örök kincsei maradnak minden korszakon át. Benczúr megmaradt ezen az egyenes uton. Művészi pályafutásának egyetlen esztendeje sem mult el a nélkül, hogy művei nyomot ne hagytak volna művészetünk történelmében. Ezzel a művével pedig valósággal történetiróvá lett, mert az ő ecsetjének nincsen szüksége magyarázó szövegre.

Paur Géza.

ADJON ISTEN — MÁSNAK.

Adjon Isten békét, kedvet
Asszonyoknak, embereknek,
Sok örömet mindenkinek,
Pénzt, szerelmet, vágyat, hitet.
Gyönyörű-kék itt az Ég.

Úgy szeretném megtalálni,
Úgy szeretnék azzá válni,
Kinek az élet teher:
Az ember könnyen megy el.
Gyönyörű-kék itt az Ég.

Átaladni úgy szeretném
Sok hirtelen vágyam, eszmém,
Sok drága kincset, nagyot,
A mihez már vén vagyok.
Gyönyörű-kék itt az Ég.

Néha-néha szerelemmel
Telik meg az ilyen ember.
Néha-néha úgy megsajog,
Más bánat, bú és más bajok.
Gyönyörű-kék itt az Ég.

Adjon Isten ifjúságot,
Szabadságot, boldogságot,
Egészséget, pénzt és hitet
Szerelmet, hírt mindenkinek.
Gyönyörű-kék itt az Ég.

(Monaco.) *Ady Endre.*

17. SZ. 1909. (56. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, ÁPRILIS 25.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utcza 5. *Kiadóhivatal:* IV. Egyetem-utcza 4. | Egyes szám ára 40 fillér. | *Előfizetési feltételek:* Egész évre — — 16 korona. Félévre — — — 8 korona. Negyedévre — — 4 korona. | A «*Világkrónika*»-val negyedévenként 80 fillérrel több. | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

BENCZÚR GYULA KÉPE.

A nyolczvanas évek elején történt, hogy az akkori vallás- és közoktatásügyi miniszter, Trefort Ágoston, idegenben élő kiváló művészünket, Benczúr Gyulát, a müncheni akadémiáról haza hívta és egy ujonnan felállított művészi felsőiskola élére állította. Benczúr minden kecsegtető kilátások nélkül ott hagyta dicsősége színterét és hazaköltözött Budapestre. Követték azon művészek is, a kiket az ő kialakuló művészi egyénisége körébe hódított. Rövid pár esztendő alatt felépült Budapest főváros áldozatkészséges támogatásával a Bajza-utcza művésznegyede. A szerény műtermekben szorgalmas munka folyik és a régi Andrássy-úti Műcsarnok kiállításain új tehetségek nevei tűnnek fel az ismeretlenség homályából.

Benczúr Gyula kitartó munkásságát a siker koronázza.

Az úttörés nehéz munkájában pedig igen szerény körülményekkel kellett egyelőre megelégednie. Abban az időben a kormány nagyon keveset juttatott a képzőművészetek támogatására. Nem voltak mecénások. Csak a kissebb méretű és árú műtárgyak találtak néha vevőre.

Tizenöt esztendei vajudás után végre javulnak a körülmények és a kormány maga tekintélyes összeget utal ki a közoktatásügyi miniszter kezeihez a czélból, hogy az ujonnan épülő Szépművészeti Múzeum számára megszerezhesse a kiválóbb műtermékeket.

A megrendelésekkel elhalmozott művészek munkásságáról beszámol az ezredévi kiállítás új Műcsarnoka. Új nevek, új tehetségek kerültek a nyilvánosság elé. A kormánynak azon dicséretre méltó fáradozása, hogy történelmi festményekben örökíttesse meg az elmúlt ezer esztendő dicsőséges korszakait, sajnos azonban nem sikerült. Alig három-négy művészi alkotás akadt az elkészült megrendelések között, mely kielégítette a várakozásokat. Ezek is kisebb igényű történelmi epizód-megörökítések voltak.

A lezajlott ezredévi ünnepségek azonban annyi festői jelenetet tártak elő, hogy önként kínálkozott az alkalom, ezek valamelyikét egy nagyobb szabású műben megörökíttetni. Régi igazság, hogy a legjobb történelmi festmény mindig az, a mely a cselekmény korában, közvetlen szemtanu kezétől származik.

Szmrecsányi Miklóstól, a művészi ügyek ez idei vezetőjétől eredt az eszme, hogy az országgyűlés két házának hódolatát királyunk előtt, meg kell örökíttetni. Wlassics Gyula akkori miniszter magáévá tette a kitünő eszmét, rövid idő alatt kieszközölvén a kormány többi férfiainak egyhangú hozzájárulását.

Ennek a nagyszabású műnek kivitelét Benczúr Gyulára bízták.

Benczúr művészetét ugyanis alig néhány alkotás képviseli Szépművészeti Múzeumunkban: Vajk keresztelése és egy Bachánsnő. Budavár bevétele Budapest főváros tulajdonában van. Magánosok között pedig alig van négy-

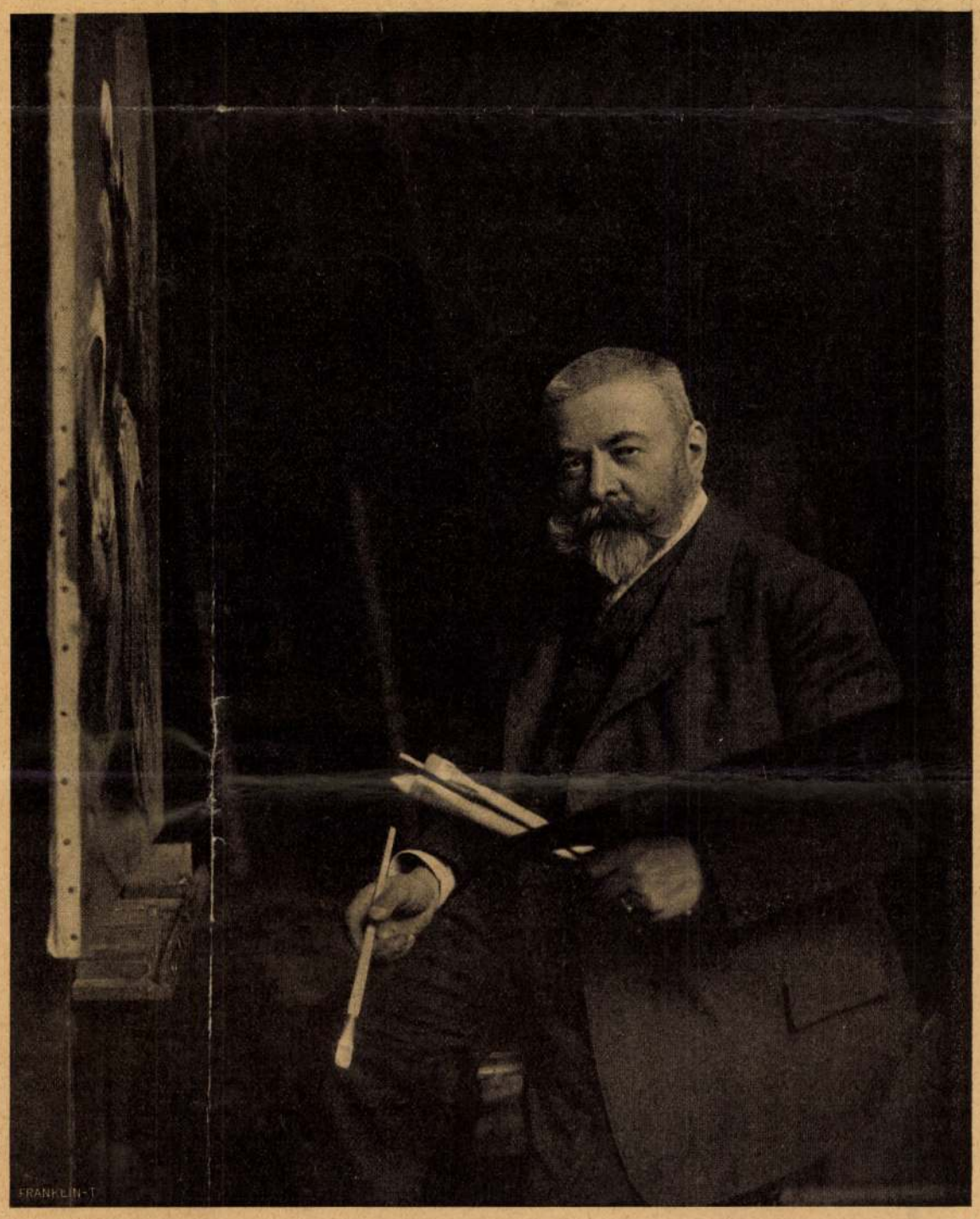

BENCZÚR GYULA FESTŐ-ÁLLVÁNYA ELŐTT.

Somogyomi Papp Márton,
48—49-es honvédhuszár főhadnagy, Bem tábornok volt hadsegéde.

Somogyomi özv. Papp Mártonné,
Bem volt hadsegédének özvegye 1894-ben, 60 éves korában.

Az erdélyi magyar hadsereg a Küküllővölgyben és Nagyszebennél hevétele.

— 1849. március 11-én. —

A piskii csata után Bem József altábornagy, az erdélyi magyar hadsereg fővezére — vitéz hadseregével a gyulafehérvári ágyúk torka és a nagy osztrák és oláh táborok közt — éjjeli csatákban is váratlanul megrohanva az

Szenkovits László,
Bem és Petőfi házigazdája Erzsébetvároson, 1849. március 3-án.

ellenséget, járatlan nehéz utakon és hóval borított hegyes vidéken rövid pár nap alatt a Nagyküküllő-völgyben termett, hogy Gál Sándor tábornok edzett székely harcosaival egyesülve ismét felvegye a döntő mérkőzést Puchner osztrák császári fővezér hadaival.

A Nagyszeben felől előnyomuló osztrákokat Kiskapus és Medgyesnél 1849. március 1—3-áig tartó győzelmes csatákban hősiesen küzdve három napig tartóztatta fel Bem egyesült erdélyi hadserege és csak az utolsó nap alkonyatán, hadicselt vetve az osztrákoknak, kezdte meg visszavonulását a Nagyküküllő jobb partján, Darlócz, Somogyom és Szászkisalmáson keresztül Erzsébetvárosra, ahová Papp Márton Vilmos huszárfőhadnagy és hadsegédének kalauzolásával, Petőfi Sándor, gróf Teleki Sándor, Czecz János tábornok és vezérkari főnöke társaságában 1849. márc. 4-én éjjeli 1 órakor érkezett meg.

Útközben teljesen elsötétedvén, Bem és Petőfi kocsija a nagy hóolvadás folytán keletkezett mély sárban megrekedt a Szászkisalmás melletti, Küküllő folyóba torkoló gyákosi patakban s már elhatározták az egész éjjelt kocsijukban fekve tölteni és e patakban maradni éjjeli pihenőre. De e helyzetükből csakhamar kimentette Papp Márton, ki Erzsébetvárosra lovagolt és Szenkovits Lászlónál jó szállást készíttetvén, négy erős pejlóval vont kocsin a csatákban kifáradt fővezért és a nagy költőt kényelmesebb helyzetbe juttatta.

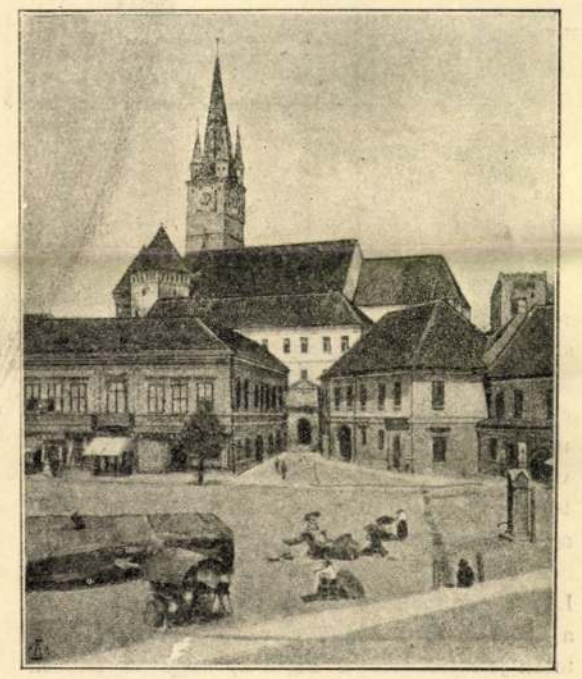

Medgyes piactere, a kastély földjárójával.

Bem 1849. március 5-én Segesvárig vonult seregével és a magaslatokat erős hadisáncokkal kezdte védelemre berendezni. Ez volt nevezetes hadicsele, mivel az osztrákokat tévedésbe hozta, kik a magyar hadsereg visszavonulását győzelmüknek tekintették és nagy örömtábort ütöttek Medgyesen és két napi pihenőt tartottak, elhatározva, hogy Bem erős hadállását — Berethalom és Szent-Ágota felé vonulva seregük zömével — a balszárnyon támadják meg és hátulról is előnyomulva, a Székelyfölddel való összeköttetését is elvágják.

De Bem ügyes kémei által jókor értesülvén az osztrák hadsereg mozdulatairól, a Küküllő balpartján ismét Medgyes felé vonult. A csekély őrséget meglepte s visszaverte és így nyitva állott útja — Nagyszebenig — ahonnan 1849. március 11-én győzelmes ostrommal és a székely vitézek szuronyrohamával verte ki Skariatin orosz ezredest és az osztrák őrséget a verestoronyi szoroson keresztül Romániába.

A ház, melyben Bem és Petőfi tartózkodott Medgyesen, jeltelen és ebben van most a Reissenberger-féle könyvkereskedés. Erre élőtanu, ki jelentést tett Petőfinek mint nemzetőr parancsnok, Metz Frigyes. Az erzsébetvárosi ház, melynek tulajdonosa az úri olvasókör Kovácsy Albert kir. törvényszéki elnök vezetése mellett, szintén nincs semmi emléktáblával jelölve eddig, pedig itt mondta búcsúzáskor házigazdájának, Szenkovits Lászlónak németül: »Legyenek nyugodtak, mert nyolc nap múlva jó hirt fognak hallani!« — és Nagyszeben bevételével valóban ténnyé vált a hires szabadságharcosnak e szavakkal sejtetni engedett nevezetes hadi terve.

Petőfi Sándor pedig nem sejtette ekkor, midőn a szomszéd szobából átjöve házigazdája serdülő leányának, Szenkovits Annának bemutatkozott, mint a »Nemzeti dal« szerzője, ki azt elzongorázta és nővéreivel, Klárival és Terézzel dalolta, hogy nehány hó mulva, 1849. julius 31-én a szomszédos segesvári csatatéren leli korai halálát.

Papp György László.

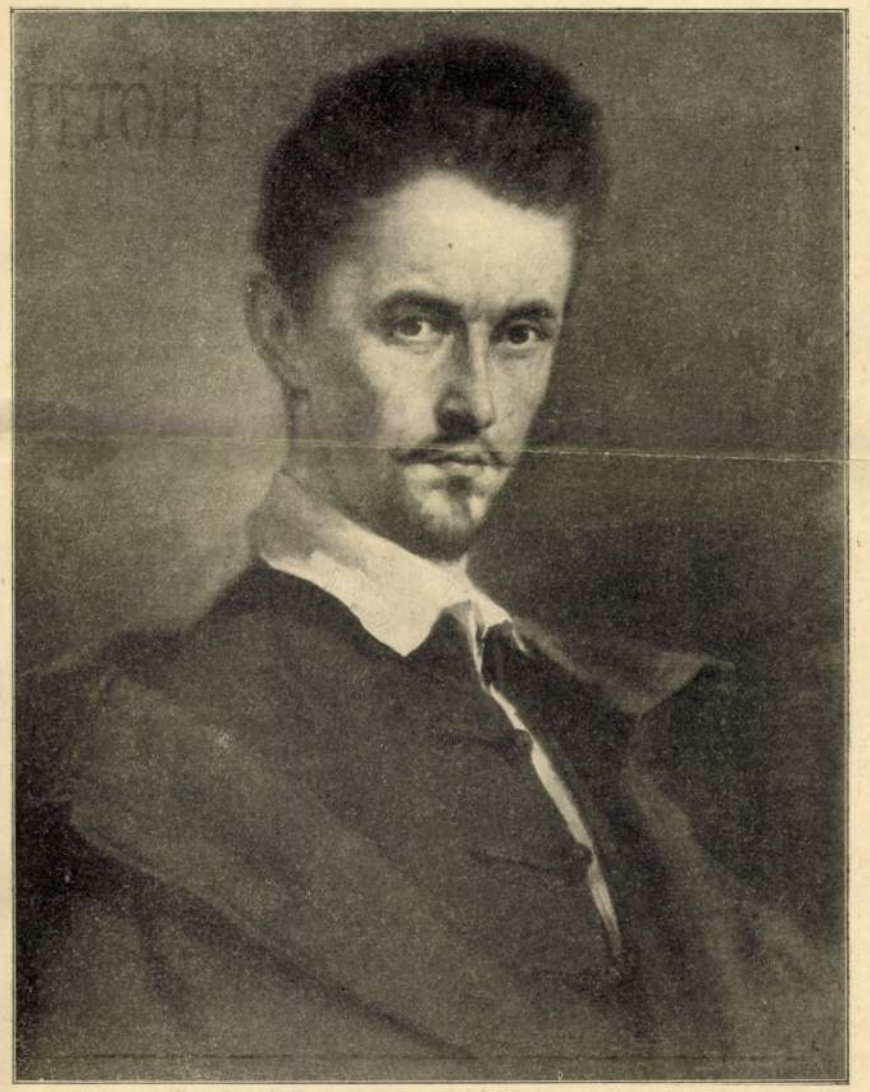

Petőfi legújabb arcképe.

Benczúr Gyula, az európai nevű festőművész egy multszázadbeli daguerreotypejéről megfestette Petőfi történelmi igazságú arcképét és ez többé nem az elképzelt, idealizált, „kigondolt" Petőfi, hanem maga a nagy epochális hős. Benczúr Gyula ezt a kulturhistóriai alkotását a Petőfi-háznak szentelte. Erről a nemzeti ereklyéről a Könyves Kálmán Mükiadó Társulat a művész személyes felügyelete mellett sokszorositásokat készittetett. A Petőfi-kép *kétféle* kivitelben jelent meg. A színes kiadás 61½/48½ cm. méretben 62 koronáért, a heliogravure kivitelü kép pedig 66 koronáért rendelhető meg díszes keretben 3 koronás havi részletfizetésre is a Könyves Kálmán Magyar Mükiadó Részvénytársaságnál (Budapest, Nagymező-utca 37—39.).

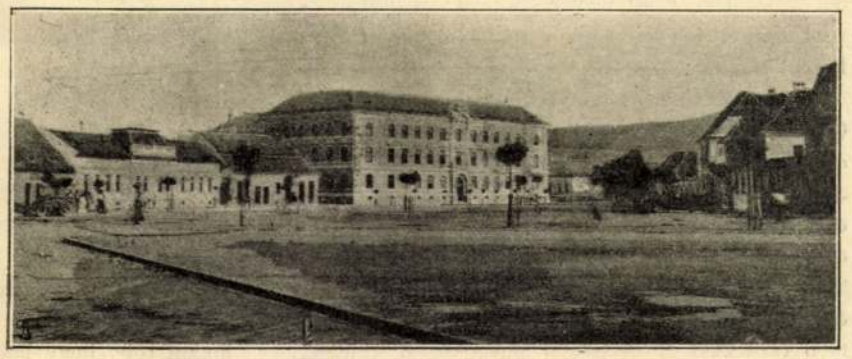

Erzsébetváros főtere.

A végtelen háború.

— Bűn és nyomor a gyermekek közt. —

Véres hadjáratról beszélnek mindenfelé, amikor ezeket a sorokat irjuk. A legjámborabb kávéházi törzsvendég is a balkáni veszedelemről vitázik s nekilendült fantáziája karcsú vajaskifli helyett zsiros szerb disznókereskedőket aprít. De azért titokban örök béke után áhitoz. És ebben igaza van. Hadakozásra pedig itthon is akad bőven alkalom; ebben a nagy fényes és — nyomorgó fővárosban, ahol dörgő ágyúknál borzasztóbban pusztít az inség, a félelmes némaságú tüdővész, a zsufolt lakásokban fölburjánzó bűnök tömérdek fajtája. vagy a Montecuccoli ellentengernagy úr büszkén úszó acélvárai.

* * *

Tizenkét hatalmas intézete van már a Ligának és tizennégyezerkétszáznál több gyermeket sikerült az életnek megmentenie.

Gyökeréig hatol a bajnak. Különös gondja van a csecsemőkre. Megfelelő táplálékhoz juttatja őket, az anya tartásdíjat kap és sok szülő állandó keresetet is, hogy rendesen fölnevelhesse a kicsikét. A Liga nem egynek szerzett varrógépet, árusítókocsit, sőt üzletet, például tejcsarnokot is.

Nagy munkát adtak a beteg gyermekek, akiket elláttak gyógyító-szerrel s kórházba, üdülőtelepekre helyekre, vagy más intézetekbe jussanak. Fegyházakból is kihozta a gyermekhadat.

Nagyjelentőségű reformja a gyermekbiróság, amely január elseje óta már az ország minden nagyobb járásbiróságán és törvényszékén működik. A budapesti ügyvédi kör gyermekvédelmi bizottsága, amelyet dr. Szilágyi Artúr Károly alapított, beleolvadt a Ligába s közös erővel rendszeres patronázsalapra fektették a gyermekbűnösök védelmét. Már most külön megbizottak — probation officer — kutatják a megtévedt fiatalok eseteit, családi és egyéb viszonyait, a bűntett igazi körülményeit. Minderről tájékoztatják a bíróságot, mely igazságos itéletet hozhat. Január elseje óta föltünően csökkent a gyermekbüntetések száma, jóformán csak *föltételes*

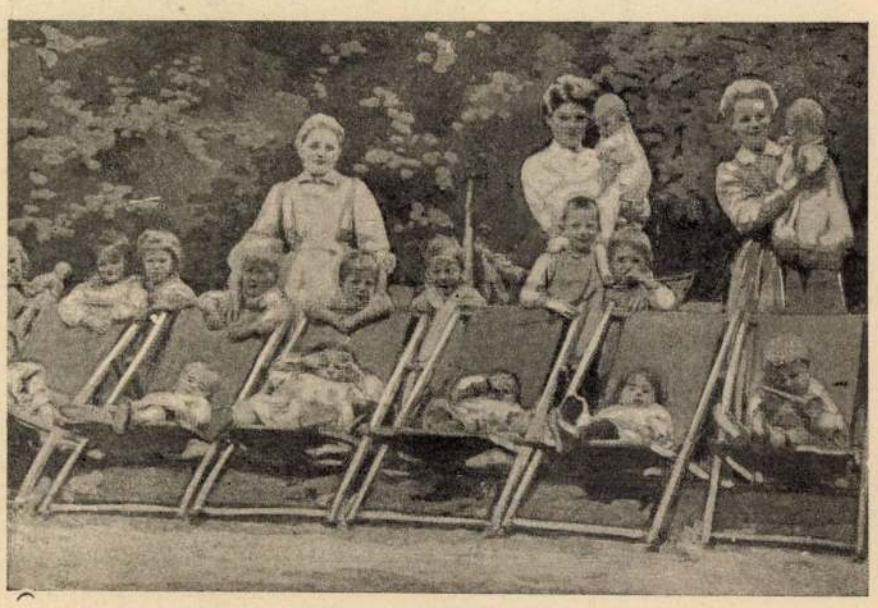

Csecsemő-Otthon.

Soproni Széchényi-Otthon.

Kőbányai leányotthon.

Gyermektolonc ház.

A pusztulás legkönyörtelenebb az ártatlan s védekezésre képtelen gyermekvilágban. Itt kell folynia az örökös hadjáratnak, amely nem ismerhet békekötést, vagy fegyverszünetet: a humanizmus szakadatlan harcának a nyomor és bűn ellen. Ezt a vértelen, sokszor ismeretlen és láthatatlan rémekkel szemben folyó küzdelmet az Országos Gyermekvédő Liga végzi ma a leghatalmasabb apparátussal. Csak három éve kezdte s már példátlan sikereket produkált. Most új, döntő csata előtt áll — április elsején lesz a gyermeknap — és ebből az alkalomból nem lesz tán érdektelen, ha bemutatjuk a hadviselése módját, a fegyvereit és a jótékonyság várait is, amelyek olcsóbban, de több verítékkel és nemesebb buzgósággal épültek, mint a Kropacsek altábornagy úr ércszörnyetegei, vittek. A gyöngék fürdő-konviktusokba, az epileptikusok Balfra, a skrofulások Görgénysóaknára, a tüdőbajosok külön szanatóriumokba kerültek.

Intézetet létesített a Liga a legkülönbözőbb fajtájú nevelésre Rákoskereszturon, Szegeden, Szaloncán, Sopronban, Nagyszöllősön és Kőbányán. Mert alaposan megvizsgált hajlandóságuk szerint képezteti a védettjeit. Van például olyan, akit zeneakadémiába járattak s kiváló zongora-művésznő lett belőle. Persze főképp javító-intézeteket kellett alapítani, amelyek azonban nagyon különböznek az állami intézetektől.

A legfontosabb célok közé tartozik, hogy a Liga gátat vessen a gyermekek züllésének. Gondoskodott róla, hogy már a rendőrségen külön válasszák őket a felnőtt gonosztevőktől s a menedékelitélés történt s a javulással biztató gyermekeket a Liga vette át külön intézeteibe.

Országszerte nyélbe ütötték már a patronázsrendszert s az állami javító-intézetekből nevelőszülőkhöz kihelyezett gyermekek patronázsa is kizárólag a Ligáé lett. Az igazságügyi minisztérium elrendelte, hogy a javító-intézetek igazgatói csak úgy helyezhetnek ki gyermeket, ha a Liga előbb védnökről gondoskodott. S a szervezet annyira kiterjedt, hogy egyetlen gyermek sem marad védő nélkül. Egy ilyen fiú Berlinben, másik Newyorkban él s mégis kapott védnököt. Gyámot is adott a Liga az összes közellátásban levő gyermekeknek; a gyám sűrűn érintkezik kis védettjével és pontosan jelentést tesz a Ligának, hogy ez minden tekintetben helyesen irányíthassa a nevelést.

MAGYAR NŐK LAPJA

IV. ÉVFOLYAM 11. SZÁM — BUDAPEST, 1942 ÁPRILIS 10

SZÉPIRODALMI, TÁRSADALMI, DIVAT, KÉZIMUNKA ÉS HÁZTARTÁSI FOLYÓIRAT

Megjelenik havonta háromszor: 1-én, 10-én és 20-án. Postatakarékpénztári csekkszámla: 20.334. Előfizetési ár: egész évre 26.40 pengő, fél évre 13.20 pengő, negyed évre 6.60 pengő, egy hóra 2.20 pengő. Egyes szám ára 88 fill.

SZERKESZTI
PAPP JENŐ

Németországban, Svájcban és Olaszországban: egész évre 33 pengő, fél évre 16.50 pengő, negyed évre 8.25 pengő. Szlovákiában egész évre 198 Ks., fél évre 99 Ks., negyed évre 49.50 Ks. Amerikában: 1 évre 44, fél évre 22 pengő.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, IV., FERENCIEK-TERE 7, II. EMELET 6. AJTÓ. TELEFONSZÁM: 18—73—42
FIÓKKIADÓHIVATALOK: KOLOZSVÁR, KISMESTER-UTCA 11, DEBRECEN, KONDOR-UTCA 19, SZEGED, BÁRÓ JÓSIKA-UTCA 4 SZABADKA, PIUKOVICS-UTCA 62, ÚJVIDÉK, BEM-UTCA 8, MISKOLC, GHILLÁNYI-UTCA 13 ÉS MAROSVÁSÁRHELY, PETŐFI SÁNDOR-UTCA 4

Papp Jenő

Női írások

Arra azt hiszem felesleges felhívni a figyelmes olvasó érdeklődését, hogy számról-számra és hónapról-hónapra mennyi új tehetség bukkan fel itt e lap hasábjain, hány új írónő jelentkezik s jut szóhoz, hogy versben vagy prózában elmondhassák vallomásukat a nagyvilágnak is arról a szépségről, amely a szívükben lángol. A nyilvános seregszemlével még várunk, arra még ráérünk. A lap vonzereje is egyre nő, egyre nagyobb rétegek tisztelik meg érdeklődésükkel s mi kitartóan haladunk a magunk kitűzött célja felé: nem kis számú, nem néhány száz, vagy néhány ezer embernek, hanem százezreknek adni kiforrott irodalmat és tiszta művészetet, amely tévedhetetlenül költői és magyar. Azt is észreveheti mindenki, hogy ezek az írások sohase kopottak, nem fáradtak, nem robotba készültek, hanem mind frissen született primőrök. Harmatosan kerülnek be a lapba, ragyog rajtuk a napfény s az ország bármelyik tájáról is érkeznek. mindig egy ember jelentkezik velük, akinek vagy könny remeg a szemén, vagy tűz ég benne. A legtöbben mosolyognak. Mindenesetre mindegyiknek van valami mondanivalója és azt meg is tudja írni. Sokan csak egyszer-kétszer szerepelnek, feltűnnek s aztán elhallgatnak. Ezek az írónők és költőnők vagy hamar eldalolták azt, amit az égtől kaptak, vagy ennél sokkal jobb történt velük: férjhez mentek. És letették a tollat, hogy karjukba vegyék a legszebb költeményt, a gyereket. Időnkint talán még fel-feldobog a szívük, ha egy-egy szép írást olvasnak s talán még tollat is ragadnak, de lélekben már hűtlenek lettek a művészethez és a valóságot élik. Mások sokat kísérleteznek, míg egyszer is szóhoz juthatnak. Ők is megértik, hogy nem minden vers költészet és nem minden édes hangulat kész novella. A kiapadhatatlan áradásban, mely íróasztalunk felé tart, a posta majdnem minden nap hoz egy-két igazgyöngyöt, tehát született írónőt, akinek már szókötése is más s akire azonnal rá lehet ismerni.

Nagy öröm ilyennel találkozni.

Nemcsak azért, mert van tehetsége s a tehetség a legfinomabb illat, hanem főképpen azért, mert a mai idők a legtöbb férfiíró lelkét és felfogását, tollát és gondolkozását beárnyékolták, súlyosan befolyásolják és munkájukat teliti az a közélet, amelyet mindannyian ismerünk s amelyik nyomasztóan nehezedik rá fantáziájuk szárnyaira is és mozdulatlan érzéseikre is. Nem úgy a nők, akik mindig is távolabb éltek a közszájon forgó eseményektől és mindig megőrizték az egyéni és magánélet üdeségét.

Ha tehát mi tág teret adunk a női írásoknak, ezt nem csak azért tesszük, mert ezek az írások jók, hanem főleg azért, mert új és hatalmas irodalmi kórus van kialakulóban, a kitűnő és hivatott írónők és költőnők tehetséges zenekara, amely frissen lát, elevenen érez, lendülettel él és ujjongva fedezi fel újra és újra a világot, az embert és a szépséget. Némelyik még egészen pihés s talán most készül az érettségire, de írásából már kirajzolódik egy lelkesült arc, egy elszánt vonás s a megszállottságnak az a temperált hősége, amely fénybe borítja előtte a kéziratpapírt, az olvasó arcát s mint egy különálló égitest verekszik a csillagokkal, hogy feljusson a magasba. Vannak családanyák, akik a napi élet közmunkájából tépik ki testüket és az alvó gyerekek fölött, ezernyi gond után vetik papírra szárnyaló szavaikat. A kimerült és alaposan megzavart férfiirodalom területén természetesen vannak erős és fölényes egyéniségek is, akikkel nem bírnak az idők és remekül tartják magukat. De a női utánpótlás a hölgyeket kecsegteti a sikerrel. Azokat a tehetséges női írókat, akik saját erejüknél fogva fölibe tudnak emelkedni nemük eddigi óriási és szokványos érvényesülési lehetőségeinek, köztük a divatnak, flörtnek s a félelemnek, hogy magányosan maradnak. Mert azzal ők is tisztában vannak, hogy a tehetség könyörtelenül eljegyzi magát velük és mérhetetlen áldozatokat kíván a megszokott társadalmi korlátok között. Vannak, akik a formát hirtelen megfutják és lehanyatlanak. De vannak hála Istennek szép számmal olyanok, akik világos judiciummal döntik el sorsukat és balsiker vagy rossz hangulat, akadály vagy nem hízelgő kritika már nem tudja őket se letéríteni az útról, se elhallgattatni. Mert írniok kell, ha rettegnek is a következményektől. Nem kell nekik semmiféle klub, egyesület, vagy hangzatos tagsági cím, mert ilyesmire se szükségük nincs, se nem boldogítja őket. Magában az írásban van örömük. A legtökéletesebb örömük. S mi boldogok vagyunk, ha maga a munka beszél az illető helyett s mi ennek a munkának megadhatjuk a méltó nyilvánosságot.

Papp Jenő

Séta Benczur Gyula halhatatlan kincsei között

Egy magas, jólöltözött középkorú úr sétálgatott a múzeum termeiben. Kint hullott a hó, benn kellemes, langyos volt a levegő.

Amint az úr megállt Benczur Gyula «Vajk megkeresztelése» című képe előtt, egy fehérhajú, üde arcú hölgy lépett a terembe. Körülnézett, azután odament ő is Benczur műve elé. Abban a pillanatban a katalógus kicsúszott kesztyűs kis kezéből. A múzeumszolga — ott az ajtó előtt — mozdult, hogy felvegye, de a magas úr megelőzte:

— Parancsoljon! — nyujtotta át a vaskos füzetet.

A hölgy elpirult és zavarában anyanyelvén, finnül köszönte meg.

— Ön finn nemzetiségű? — kérdezte az úr németül.

— Igen — mosolygott a hölgy —, de tudok magyarul is. Apámtól tanultam. Ő ifjú korában másfél évet töltött Budapesten. Eredetiben olvasta a magyar költőket: Arany Jánost, Petőfit, Vörösmartyt. Gyönyörű képek! — nézett körül a teremben. — Ez meg ez — mutatott Benczur Gyula műveire —, klasszikus alkotások!

— Ha nem lennék terhére — ajánlkozott a férfi —, szívesen kalauzolnám önt, asszonyom.

— Köszönöm — bólintott a finn hölgy —, talán öntől többet tudok meg Benczurról, vagy egyik-másik nagy mesterről, mint ami a katalógusban olvasható róluk.

— Benczur Gyulát személyesen ismertem...

— Ó, igazán? — örvendezett. — De ne gondolja ám, hogy most hallok először a maguk Benczurjáról, olvastam róla otthon. Mi finn nők azt tartjuk, hogy érdeklődésünket a művészetek irányában is gyarapítanunk kell, hogy gyermekeink nevelését tökéletessé tegyük. A nemzetek nemcsak fegyverekkel harcolnak egymással, a versengés a kultúra terén folytatódik, ha a fegyverek hallgatnak. Álljunk meg itt Benczur «Hunyadi búcsúja» című képe előtt és beszéljen róla. Igazán boldog vagyok, hogy a véletlen összehozott magával, aki őt személyesen ismerte!

— Már öreg volt, amikor megismertem — kezdte halk hangon az úr —, ősz volt a haja, szakálla, de a szeme üde, kék. Kicsi emberke volt, szélesvállú, zömök. Magassarkú cipőt viselt, hogy egy-két centiméterrel magasabbnak látszódjék, de ennél több hiúság azután nem is volt benne. Némelyek a képei után ítélték meg. Azt hitték, mert művein a selymet, bársonyt, aranyat, egyszóval a pompa kellékeit oly káprázatosan tudja érzékeltetni, ő maga is a hívságos életet kedveli. Ó, dehogy, dehogy — legyintett —, egyszerű ember maradt ő, pedig minden oka meg lett volna, hogy elragadtatva a dicsőségtől — amelyben oly bőséges része volt —, elbízza magát. Nyiregyházán született 1844-ben. Tanulmányait Münchenben kezdte meg Anschütz festőiskolájában. Ezernyolcszázhatvanötben Piloty növendéke lett a müncheni akadémián. Ott mint növendék festette meg első történelmi képét, a «Hunyadi László búcsúját». Huszonkétéves volt akkor!

— Huszonkétéves? — csodálkozott a hölgy.

— Igen. Azután nemsokára elkészült „Rákóczi Ferenc elfogatása» című művével, amely a román király gyüjteményébe került. Huszonhatéves volt, amikor a «Vajk megkeresztelése» című képéhez hozzáfogott. Nézze, itt van a «Dubarry» című vásznának egy kis vázlata. Úgy-e, milyen csodálatosan szép? A nagy mű, az «igazi» Dubarry, Manchesterbe került, «Lajos és családja a versaillesi kastély megrohanásakor» című képe Londonban van. Míg ezeket a műveket megalkotja, kinevezik a müncheni akadémia tanárává, Lajos bajor király meghívja káprázatos udvarába. Tudása, színeinek csodálatos ragyogása életének e szakaszában teljesedik ki. Nézze, asszonyom, a «Bacchánsnő»-jét, vagy amazt ott a «Mályvák között», vagy... Részeg az ember a színeitől és micsoda tudás! Természetesen a magyar állam siet itthon tartani nagy fiát és kinevezi a festőmesteriskola igazgatójává. Egész sor nagy művész kerül ki a keze alól, de a tanításon kívül, hazánk nevezetes államférfiait festi — és a királyt.

— Ferenc József tisztelője maradt haláláig. Ha Budapestre jött, meglátogatta a mestert a «Benczuriában», ahogy a mesteriskolát köznyelven hívták akkoriban. Persze, ez nagyon nagy dolog volt, ilyen kitüntetésben rajta kívül egyetlen magyar művész se részesült. Benczur a királyt a műterme küszöbén várta fenn az emeleten s amikor a király távozott, lekísérte a lépcsőkön, megállt a kapuban és onnan intett búcsút a távozó koronás főnek, amit az mosolyogva viszonzott. Rengeteg aranyérme volt Benczurnak, amikkel a világ fővárosai tüntették ki! A magyar főrendiház örökös tagjává nevezte ki a király, stb, stb. Egyszóval minden oka meg lett volna arra, hogy dölyfös legyen, de tudja-e, mit csinált? Csak ezt az egy példát hozom fel: a «Benczuriában» a szolgáknak majd mindig előre köszönt. Megkérdeztem ennek oka felől. Azt mondta azért, mert hát ő akkor is az állványa előtt ül és dolgozik képzeletében, amikor az utcán van, vagy az Epreskerten (ahol a mesteriskola van) áthalad a műtermébe s így megeshetik, hogy nem veszi észre, ha köszönnek neki. Ezt szörnyen restellené, így hát ha észreveszi őket, köszön, megemeli a kalapját, kihasználva «éber pillanatait»! Különben se igen törődött a «lenti» élettel, elhívatottságának élt s ha a napi eseményekről beszélt neki valaki, olyan volt, mint akit álmából keltenek fel.

— Felesége gondos szeretettel ügyelt arra, hogy az élet apró mindennapiságait távol tartsa tőle. Azt hiszem, a való élettel csak «emlék nexusai» voltak diákkorából, amikor még nem fogta őt zsenije oly kemény rabságba. Növendékei mesélték, hogy egyik karácsony előtt való napon maga elé hívta őket. — «Pénzt kértem a feleségemtől — mondta nekik —, nem szoktam a kezembe venni, csak ritkán. Nos, hát most azért, mert eszembejutott egy régi, régi karácsony Münchenben, mikor nem voltam bővében a pénznek, de a többieknek, akik velem tanultak, semmijük se volt. Itt van, fogadják el az urak. Fejenként száz korona talán elég lesz? A karácsony szomorú ünnep pénz nélkül...»

— Igen — folytatta az úr —, de leginkább halálakor mutatkozott meg, mennyire egyszerű ember volt és hogy milyen különös ellentét van az ember cselekedeti és a valódi énje között! A királyok, hercegek, híresség ek, a dús habos selymek, bársonyok, hermelinek, drágakövek, aranyfájú cifra bútorok festője meghagyta, hogy Dolányban, egy kis falu sírkertjében temessék el az anyaföldbe, nem kriptába és a családján kívül csak a falu népe kísérje őt utolsó útjára. Isten jóváhagyta a Mester intézkedését halála esetére. Ott érte a halál Dolányban, ahol hatvan-nyolcvan holdnyi birtoka volt egy kis kastéllyal.. Ezerkilencszázhúszban, hetvenhatéves korában hívta magához Isten az ő megfáradt fiát nyaralója hűvös műteréből egy sugaras nyári napon, június 16-ikán. Halála hírére felkészült az ország, hogy megillető temetést adjon nagy fiának. De hiába készülődtek a szónokok, adta ki a város, az állam a rendeletet a gyászpompára való előkészületekre, jött a hír Dolányból, hogy a Mester végakarata szerint olyan egyszerű temetése lesz, mint akármelyik dolányi lakosnak. A mesteriskolabeli hűséges szolgája szomorúan ballagott ki a Műcsarnokba becsomagolni a Munkácsy-leplet, minden nagy festő szemfedőjét, hogy vonatra üljön vele. Elbeszélése szerint nem is volt a fővárosból senki — a Mester kívánsága szerint —, csak ő, az «ereklye-szemfedő» vívője, de a temetés azért pompás volt nagyon: ragyogó napsütésben vitte a vállán a kastélyból a Mester porhüvelyét ő, a hűséges szolga és még három paraszt ember. Nem volt ott selyem, meg bársony, hanem színes kartonruhákba öltözött falusi lányok, asszonyok, gyerekek, kék posztóruhás férfiak. A sok, sok kisgyerek mind mályvát, rózsát vitt kezében és tele hintették vele koporsóját, később a meghantolt sírját. Igen — bólintott a férfi —, nagy volt ő, mint ember is, nemcsak mint művész, ha akármilyen kicsi termettel élte végig — furcsa ellentétként — földi életét... — Elhallgatott, egy-két pillanatig mélázva nézett maga elé. — Igen — bólintott ismét — —, a mi országunk se nagy, egyideig, míg Trianon papírparancsát szét nem szaggatta a Gondviselés, még kisebbek voltunk, mint most, de azért — mondta könnytől meghomályosodott szemekkel —, megálltuk a helyünket szegénységünkben is; nézze meg, asszonyom, a modern képeinket... Építettünk, zenéltünk, írtunk...

A teremszolga jelezte, hogy zárnak. Megindultak egymás mellett.

— Holnap ha ideje lenne, ha nem zavarnám, találkozhatnánk itt, a múzeumban. Szeretném megmutatni kincseinket — mondta a férfi. — Büszke vagyok rájuk, pedig sok külföldi múzeumot néztem már végig s így összehasonlíthatom azokat a mienkével. Nem hinném, hogy elfogult lennék...

A finn hölgy mosolygott és beleegyezőleg intett.

Örményi Marika

HUSVÉTI FÉNYEK

Itt baktatok a sáros görbe úton.
Nagypéntek éjjel van. Krisztus halott.
A föld megéledt. Friss fanyar szaga
orromba csap. A lábam visz haza.
Hajnalos lázban izzik erdő, dombhát,
távolban néhány villanyfény ragyog.

A parton itt-ott lueskos hó tanyázik.
Emléknek maradt tán itt a télből?
Süket nagy csendben kertek alszanak.
A kis folyó is hallgatag szalad.
A böjti szél is mintha nyugovóra
tért volna. Csend van. Köd száll az éjből.

A vén templom két tornya idelátszik.
Őrséget áll a zord erdők között.
Ma vérré válik víz a folyókban,
patakban, forrás mélyén, s a tóban.
(Így hallottam a régi népmesékben.)
Krisztus vére, mely földet öntözött.

Kőben, virágban alszik most az élet.
Hajnalos lázban föld szive piheg.
Reggelre vége lesz már a láznak,
holnap a fák is allelujáznak,
feltámadás lesz, nagyszombati mámor,
tombolnak majd a félig nyílt szivek.

Fehér csodákkal húsvéti fényözön
árad széjjel az ébredő mezőn.
Hozsannázó nagy tömegek jönnek
majd minden úton. Lépések döngnek.
Új élet zajlik: Krisztus feltámadott.
Fények röpülnek át az ég-tetőn.

Az almafáknak szűz melle kitárul.
Mézet csorgat a tavaszi szélnek.
Bóbitás fejük ingatják halkan,
lila böjtökből izzó fény pattan.
A Golgotáról Emmausba mennek
hozsannázva a boldog szegények.

SÉDY REZSŐ

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Benczur Gyula

PESTMEGYEI HIRLAP

1958 SZEP 4

A Benczur-emlékkiállításról

A Magyar Nemzeti Galéria még csak másfél éve működik, s ez alatt állandó jellegű tárlatai mellett számos emlékkiállítást is rendezett. Legutóbb a Benczur Gyula emlékkiállítás nyílt meg a Magyar Nemzeti Galériában, s ezzel a századforduló reprezentatív pikturájának leggazdagabb képviselője tért vissza a közönség elé. A biztos ábrázolóképesség, a gyanútlan derű és felhőtlen életöröm mestere tanulmányozható ezúttal, a klasszikus korok festészetének újkori örököse, a modern idők Rubense.

Őt magát, mint egyszerű és rokonszenves embert ismerte meg az utókor a kortársak és tanítványok visszaemlékezéseiből. A pompázatos festésmódnak, a drága brokátoknak és bársonyoknak a mestere személy szerint a szerénység, a kollegiális megértés, az őszinte együttérzés megszemélyesítője volt.

Családja tagjainak portréiról olvasható le leginkább az a kiegyensúlyozott kedély, boldog mosoly, mely egész működésének alaphangulatát adja. A tiszta érzések melege, egy dolgos alkotótehetség elégedettsége sugárzik minden művéből, de mikor szüleit, gyermekeit, testvéreit festette, mindehhez meghatott melegség, őszinte boldogság is járult. Benczur Gyula négy gyermeke, akiket egészen fiatal korukban egy csoportarcképről ismert meg a világ, ma is jó egészségnek örvendenek, a hálás közönség szeretettel övezi őket körül, apjuk emlékét tiszteli bennük.

A Benczur-emlékkiállítás egyik érdekessége a II. Rákóczi Ferenc elfogatása című festmény. Ezt a képet a Román Népköztársaság Képzőművészeti Múzeuma adta kölcsön, s így most a magyar tárlatlátogatók is megtekinthetik mesterünknek ezt a külországba került remekművét. A kompozíció Benczur pályájának elejéről származik, 1869-ből, abból a korszakából, amikor még minden érdeklődését hazánk történelmének szabadságharcos eseményei kötötték le. A Rákócziról szóló kompozíció folytatása annak az útnak, melyet „Hunyadi László búcsúja barátaitól" című alkotásával, nemzeti múltunk hőseinek felidézésével kezdett el.

Láthatjuk az emlékkiállításon olyan műveit is, melyeket csehszlovákiai múzeumoktól kaptunk kölcsön. Közülük „Kislány babával" című képét tizenkilenc éves korában alkotta későbbi tudásának méltó előhírnökeként.

Budavár visszavétele című kompozíciója volt fő műve. A millenniumi jubileális kiállításra készült el ezzel a hatalmas festménnyel, mely páratlan mesterségbeli felkészültségét a legmagasabb színvonalon érzékelteti. A hadvezérek és harcosok megjelenítésében, a helyzet megelevenítésében ellenállhatatlan hatást ért el, a kosztümök előadása, az arcok jellege életteljesen valószerű. A jelenet azt a történelmi pillanatot idézi, amikor Lotharingiai Károllyal az élen a felszabadító seregek a Döbrentei tér felől bevonulnak a budai várba. Az egyes figurák különösen hitelesek, a lovon ülő trombitás például, akinek fáradhatatlansága a győzelem tudatát sugározza. A sebesült Petneházi a magyarok áldozatos részvételét hangsúlyozza.

Sokat foglalkozott Benczur Gyula Mátyás király történetével. Ez a témakör kedves volt honszerető szívének. Bár különösebb belső konfliktust nem okozott neki, hogy a magyar függetlenség bajnokát után kénytelen-kelletlen a Habsburgok és lakájaik ábrázolására pazarolta rendkívüli képességeit, mégis minduntalan vissza-visszatért Mátyás király alakjához, az ő uralkodásának eseményeiben találta meg a lelkesítő motívumokat. Mátyás bevonulása Budára című műve az utolsó igazán magyar király népszerűségét tanúsítja, Benczur rajongását és hazafias érzéseinek hőfokát fejezi ki. A bátran és bravúrosan összeállított kép a csoportfűzés és mozgalmasság egyik remekműve. E sorozat másik elkészült darabja: Mátyás fogadja a pápa követeit — szintén a tévedhetetlen ábrázoló erő és képteremtő fantázia megnyilatkozása. Nagy reneszánsz uralkodónk hatalmának teljében jelenik meg a néző előtt, a bölcs fejedelem, népe érdekeinek hű sáfára tárgyal a török veszély elhárításáról. A pompás színek, bíborvörösek, selyemsárgák tobzódó együttese a kép.

Szerette a szép és boldog modelleket, szívesen készített portrét optimista beállítottságú nőkről és férfiakról. Persze, nem volt nehéz ilyeneket találnia, mert hiszen az uralkodó körök hivatalos festője volt, a gazdagok és előkelők divatos megörökítője. Nem kell azonban azt hinni, hogy nem válogatott volna megrendelői között, főként a rokonszenves külsejű, vig kedélyű megbízóknak tett eleget. De mitológiai és történelmi kompozícióinak mellékalakjai között a falusiakat, a szegényeket is fölsorakoztatta, közülük is azonban az erőseket, a bizakodókat, a jóindulatúakat. Emberábrázoló készsége azzal az önfeledt odaadással párosult, amivel a testi szépségben, a lelki harmóniában gyönyörködni tudott. Példát mutatott az utána jövő képzőművész-nemzedékeknek arra, hogy szeressék az embereket, tanulják meg jól a mesterségüket és műveikkel szerezzenek örömet közönségüknek.

Pogány Ö. Gábor

jesztő Tár
szakosztály
vizsgálóval
15—20-a kö
csillagászati
szati héten
„Ember a
címmel tart
József, a m
műhelytitkairól számol be. Dr. Bartha György a csillagászat és a geofizika összefüggéseiről, dr. Aujeszky László a napsugárzás és Föld életéről, dr. Horváth Árpád a világkép kialakításáról, Nagy István György a mesterséges holdról és a kozmikus laboratóriumról tart előadást.

Készül a lélektan története

A Román Népköztársaság Tudományos Akadémiája a lélektan történetéről szóló könyvet ad ki. A 750 oldalas, bibliográfiai adatokkal gazdagon ellátott művet Mihail Ralea és Constantin Botez akadémikus állítja össze.

A szerzők önálló fejezetet szentelnek a román lélektan fejlődésének, sőt a tervek szerint külön művet írnak a keleti országok lélektanáról.

...nosen akkor, amikor a csapásvágaton görnyedten végighaladva itt is, ott is derékbatört gerendákat pillant meg a pislákoló bányászlámpa fényénél. Hát még ha a különböző elbeszéléseket hallja ennek a bányának a réméről, a vízről. Még elképzelni is rossz. A vájár fejti a szénfalat. Először csak szivárog a víz, aztán a következő pillanatban rettenetes erővel törne elő és mindent elsöpörne az útból, ha nem elég óvatosak.

Mindenütt ott leselkedik a veszély. Lépésről lépésre elkap a félelem, akármilyen bátor vagy is a föld színén. Ők pedig naponta úgy jönnek ide,

„mint más az irodába".

Mi ad ilyen órlási biztonságérzetet? Tőle erre nem kapunk határozott feleletet, de az életéből megtudjuk.

Bányászcsaládban született,

Szeptember 28-án lép életbe a téli menetrend

A MÁV-nak az a törekvése, hogy a téli menetrendben is a lehető legmesszebbmenőkig kielégítse a közönség igényét. A téli menetrendről a MÁV menetrend-osztályán elmondották, hogy többhónapos gondos munka után a menetrend szerkesztése megtörtént, s már nyomdába adták. A menetrend-könyv előreláthatólag szeptember 20 körül kerül a nagyközönség kezéhez, s az új, téli menetrend szeptember 28-án, vasárnap lép majd életbe. A téli menetrendben csökken majd a vonatok száma, hiszen köztudott tény, hogy a téli hónapokban kevesebben utaznak, s a kirándulóhelyeket sem keresik fel annyian, mint a jó időben. Éppen ezért főleg a kiránduló- s üdülőhelyekre indul majd kevesebb vonat. Megszüntetik a balatoni expressz-vonatokat is, ez azonban nem jelenti azt, hogy a Balaton „szerelmesei" nem juthatnak gyorsvonaton a magyar tengerhez. Budapest—Nagykanizsa között egy reggeli és egy esti gyorsvonatpárt állítottak be, továbbá három távolsági személyvonatpárt.

A téli menetrend egyik érdekessége lesz az is, hogy a pécsi és a Székesfehérváron át közlekedő szombathelyi gyorsvonatok a Déli-pályaudvarra érkeznek, hogy ezzel is mentesítsék a Keleti-pályaudvar zsúfoltságát. Budapest—Miskolc között motorvonatot indítanak, amely a vonal hosszában sehol nem áll meg. A motorvonat a Keleti-pályaudvarról 7 óra 23 perckor indul és 10 órakor érkezik Miskolcra, a motorvonaton csak I. osztály van. Miskolcról 18 óra 2 perckor indul és 20 óra 40 perckor érkezik a Keleti-pályaudvarra. Így azután a gyorsvonathoz viszonyítva is egy órával megrövidül a menetidő. De megmarad ebben a viszonylatban a gyorsvonat is.

A Mátyás-kastély vörösmárvá

A Vár-étteremben hangulat vendégeket Botos Károly zen napokon várható közönség ne menüt, amely bizonyára még a szép kert

HIRDETÉS

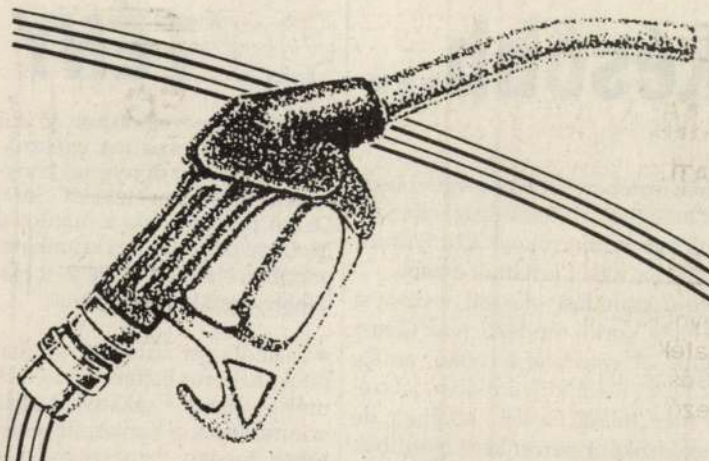

MOL

EGYÜTT A KÖRNYEZETVÉDELEMÉRT

Tovább bővült a MOL Magyar Olaj- és Gázipari Részvénytársaság üzemanyagtöltő-állomásainak köre, ahol a 91-es környezetkímélő ólmozatlan benzint árusítják.

Ezt a terméket a katalizátoros, a kétütemű motorral szerelt, illetve az olyan nem katalizátoros négyütemű gépjárművekhez javasoljuk, ahol a motorgyártó műszaki előírásában megengedi az ólmozatlan benzin használatát.

November 22-ig már az alábbi töltőállomásokon kapható az új ólmozatlan üzemanyag:

— Budapest I., Mészáros u.
— Budapest VIII., Köztársaság tér
— Budapest IX., Gubacsi út
— Budapest IX., Napfény utca
— Budapest X., Nagyicce
— Budapest X., Népliget
— Budapest XIII., Kárpát utca
— Budapest XIV., Róna utca
— Budapest XV., Karatna tér
— Budapest XVIII., Lakatos utca
— Budapest XX., Ócsai út
— Budapest XXI., Csepel, Kossuth L. u.
— Balatonszemes, 7-es út
— Barcs, Határátkelő
— Békéscsaba, Szarvasi út
— Esztergom
— Érd
— Gödöllő, Szabaság út
— Kaposvár, Füredi út
— Kecskemét, Színház tér
— Körmend, Fő utca
— Mohács, Eszéki út
— Paks, 6-os út
— Pécs, Szigeti út
— Sásd
— Szeged, Csongrádi sgt.
— Szeged, Dorozsmai út
— Szentendre
— Szigetvár, József A. utca
— Szolnok, Abonyi út

Csökkentsük közösen a környezetünket károsító hatásokat!

LEGYEN A MOL Rt. TÖRZSVÁSÁRLÓJA!

MAGYAR OLAJ- ÉS GÁZIPARI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

A Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium

érettségizett, agilis, gyakorlattal rendelkező

titkárnőt keres

a minisztérium szóvivői irodájába, önálló titkársági ügyintézésre.

A munkakör azonnal betölthető.
Illetmény: a köztisztviselői törvény figyelembevételével.

Felvilágosítást adnak a 142-7350-es vagy a 122-3690-es telefonszámon, illetve a szóvivői irodában személyesen.
A jelentkezéseket levélben, szakmai önéletrajzzal, referenciamegjelöléssel, legkésőbb **november 30-áig** lehet elküldeni a minisztérium személyzeti önálló osztályára (Budapest VII., Dob u. 75-81., levélcím: Budapest, Pf.: 87. 1400).

A Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium

humán diplomás
(elsősorban jogász vagy bölcsész),

fiatal munkatársakat keres

a minisztérium szóvivői irodájába

Feladat: részvétel a minisztérium sajtó- és tömegtájékoztatási munkájában, közreműködés a sajtótájékoztatók szervezésében, napiinformáció-szerzés, kapcsolattartás a nyomtatott és az elektronikus sajtóval.
A munkakörök azonnal betölthetők.
Illetmény: a köztisztviselői törvény figyelembevételével.
Felvilágosítást adnak a 142-7350-es vagy a 122-3690-es telefonszámon, illetve a szóvivői irodán személyesen.
A jelentkezéseket levélben, szakmai önéletrajzzal, referenciamegjelöléssel, legkésőbb november 30-áig lehet elküldeni a minisztérium személyzeti önálló osztályára (Budapest VII., Dob u. 75-81., levélcím: Budapest, Pf.: 87. 1400).

MÁSODIK ÁRVERÉS

Az ÉPÜLET- ÉS LAKÁSKARBANTARTÓ IPARI SZÖVETKEZET, PÉCS F.A.

árverésen értékesíti

a Pécs, Dr. Majorossy Imre u. 5. szám alatti,
I. emeleti, 93 m² alapterületű,
összkomfortos, reprezentatív kivitelű

lakásingatlanát

Az árverést november 26-án 10 órakor tartják, a helyszínen.
A lakás megtekinthető november 24-én és 25-én, de. 10 és 12 óra, illetve du. 14 és 16 óra között.
A lakás indulóára 3200 E Ft.
Az indulóár 10%-át, bánatpénzként, az árverés megkezdése előtt, készpénzben vagy látra szóló takarékbetétben letétbe kell helyezni.
A vevő letétje a vételárba beleszámít. A többi résztvevő a letétbe helyezett összeget az árverés befejezése után visszakapja.
Felszámoló: Cliens Kft., Pécs, József u. 40., telefon/fax: (72)-14-578.

Az Állami Vagyonügynökség megbízása alapján, a decentralizációs privatizációs program keretében,
a KNOW-HOW Gazdasági Tanácsadó Rt.

nyilvános, egyfordulós pályázatot hirdet

a cégbejegyzés alatt álló
Észak-dunántúli PIÉRT Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
(Győr, Régi Veszprémi út 12-14. 9028)

üzletrészének értékesítésére

A társaság törzstőkéje 182 910 000 Ft, amely megegyezik az üzletrész értékének összegével. A pályázat az üzletrész 85%-ának a megvásárlására vonatkozik.
A kiíró, az Állami Vagyonügynökséggel megkötött keretszerződés alapján, ajánlatot tett a társaság dolgozóinak, akik e szerint az értékesítendő üzletrész 100%-ára, a pályázat során kialakult legmagasabb vételáron, elővásárlási jogot gyakorolhatnak.

A társaság vagyonmérleg-tervezetének főbb adatai

Eszközök	E Ft:	Források	E Ft:
Befektetett eszközök	152 914	Saját tőke	182 911
Készletek	136 235	Kötelezettségek	187 719
Követelések	75 383		
Pénzeszközök	6 098		
Összesen:	**370 630**	**Összesen:**	**370 630**

Az ajánlatokat a pályázó megnevezésével és cégszerű, illetve saját kezű aláírásával, Észak-dunántúli PIÉRT megjelöléssel, három eredeti példányban, zárt borítékban kell eljuttatni a KNOW-HOW Rt. titkárságára (Tatabánya, Mártírok útja 81/B 2801). A pályázatokat november 30-ától december 30-áig (pályázati határidő), munkanapokon 9 és 12 óra között lehet benyújtani.
A pályázatok ajánlati kötöttsége 1993. február 28-áig tart.
A pályázaton való részvétel feltétele, hogy a pályázó megvásárolja a részletes pályázati kiírást, amely 5000 Ft + áfa készpénzfizetés ellenében átvehető a KNOW-HOW Kft. titkárságán, munkanapokon 9 és 12 óra között.
További információt adnak a (34)-17-626-os telefonszámon.

A NYÍRMADAI ÁLLAMI GAZDASÁG

az Állami vagyonügynökség megbízásából,

pályázat útján értékesíti

a következőkben felsorolt

vagyontárgyak tulajdonjogát

1. A Nyírmada 9. sz. tulajdoni lapon nyilvántartott
- kalapüzem (0255/20., 0255/21.)
- kazánház (0255/19.)
- üzemi konyha (0255/30.)
- porta (0255/32.)
- vízműrendszer (0255/22.)
- szennyvíztisztító (0255/18.)
- iparvágány (0255/15.)
- út (0255/17.)
- udvar (0255/14/A, 0255/23.),

a hozzájuk tartozó épületekkel, építményekkel, gépekkel és gépi berendezésekkel, készletekkel, egyéb eszközökkel és telekkel.
A kalapüzem 1/4 része elővásárlási joggal és bérleti joggal, a kazánház bérleti joggal terhelt.
Az egységek egyben, egy egységként kerülnek értékesítésre.
Pályázati alapár: 27 000 000 Ft.
Bánatpénz: 1 350 000 Ft, amely a vételárba beszámít.
Az igénybe vehető egzisztenciahitel összege: 15 millió forint.

2. Ugyanezen a tulajdoni lapon nyilvántartott, 0221/1. hrsz.-ú fűrészüzemi telep,

a hozzá tartozó épületek, építmények, gépek, gépi berendezések, eszközök és készletek, telekkel együtt.

A telep pályázati alapára: 4 000 000 Ft.
A pályázatnak tartalmaznia kell az ajánlattevő nevét, címét, a vételár megjelölését, a fizetés módját, valamint tájékoztatót a további üzemeltetésről.
A pályázatokat december 7-én 10 óráig lehet benyújtani, személyesen, a bánatpénz befizetéséről szóló bizonylat bemutatásával, a Nyírmadai Állami Gazdaság központi irodájában (Nyírmada, Hunyadi út 11-13.).
A pályázatok elbírálása közjegyző jelenlétében történik.

Kukacmatyi a pincében

Budapesten, a Kolibri Pincében tartják ma délelőtt fél 11-kor a ma élő svéd meseíró, *Barbro Lindgren: Kukacmatyi* című darabjának bemutatóját, amelynek minden szerepét, meghívott művészként, *Bán János* alakítja. Az egyórás kamaradarab a nagyvárosban egyedül és magányosan élő Kovász Emilről szól, aki parkbéli sétájakor véletlenül rálép egy kukacra. Az megszólítja, Emil pedig hazaviszi, felöltözteti, megtanítja zongorázni és még nevet is ad neki. Kukacmatyi nagyon kedves, ám szemtelen, és nem tudja, hogyan kell az emberek között viselkedni.

A Kukacmatyival kapcsolatban *Novák János* színigazgató hangsúlyozta: a darab színpadi és színészi virtuozitás. Bán János, aki 5 szereplőt, számos tárgyat jelenít és szólaltat meg a színpadon, a darab kedvéért még zongorázni is megtanult.

A restaurált Benczúr-mozaik

A Szent István Bazilika helyreállítási munkálatai még javában tartanak, de a részeredményeket már most is megcsodálhatjuk. A napokban adták át a restaurált szentély-félkupolát, illetve a *Benczúr Gyula* tervezte szentélymozaikot. A csodálatos neoreneszánsz alkotást, amely az oltáriszentség teológiájának képi megfogalmazása, még csak az állványzatról tekinthettük meg, de november 22-én már az egész mennyezet restaurálási munkái befejeződnek. Így tehát hamarosan a nagyközönség előtt is teljes pompájában tárulhat föl a mozaik és a mennyezetfreskók szépsége. A felújítást végző Silvert Rt. elnöke és vezető restaurátora, *Nagy Gábor* elmondta, az eredeti állapot helyreállítását annyira komolyan veszik, hogy még az anyagok egy részét is ugyanattól az olasz cégtől szerezték be, mint *Kauser József* vezető építész a századfordulón.

(m. d.)

A Mély torok – húsz évvel később...

...és a mai New York-i fiatalok

Kiküldött tudósítónk jelentése:
Kisebbfajta botrány keletkezett a hét közepén a *Fiatal Filmművészek X. Nemzetközi Fesztiválján* Torinóban. *„A hatvanas évek független amerikai filmművészete"* elnevezésű retrospektív vetítéssorozat keretében, éjféli kezdési időponttal meghirdették a *Cinema Massimo* műsorán a *Mély torok* című, immár legendásan híres–hírhedett *„ős-pornófilmet"*, s az ezerszemélyes nagyteremből kívülrekedt érdeklődők tömegei elárasztották a mozi előtti forgalmas keresztutcát. Közlekedési rendőrök oldották fel az őrjítően tülkölő autócsodák forgalmi dugóját, *Alberto Barbera*, a fesztivál igazgatója pedig hangosbeszélőn közölte, hogy egy órával később újra levetítik a filmet a másik teremben is...

A *Mély torok* 1972-es bemutatója azóta kultúrhistóriai eseménynek bizonyult. A filmet – amely a videokölcsönzők révén alighanem már nálunk sem ismeretlen – annak idején 25 ezer dollárból készítette el rendezője, az amerikai *Gerard Damiano, és – nem tévedés! – 600 millió dollárt keresett vele. Ez volt az első olyan „kemény-pornófilm"*, amelyet (bár bírósági procedúrák árán) hivatalosan is műsorra tűztek a nagy amerikai és európai nyilvános mozihálózatok, s amelynek pornósztárja, *Linda Lovelace* – a hatvanas évek végén, a hetvenes évek közepén tetőzött feminista mozgalmak hullámait is meglovagolva – komoly sajtókonferenciák nyomán a világlapok első oldalain szerepelt éveken át, *„a női emancipáció élharcosa"*, *„a nők szexuális és általános felszabadítója"*, *„a szabad és egyenrangú szerelem prófétanője"* szerepkörében tetszelegve. (A primitíven agyafúrt filmsztori ötletének magva, hogy a légiesen vonzó küllemű ifjú hölgy sajátságos erotikus anomáliától szenved. A legrafináltabb szexuális aktusok során sem képes orgazmushoz jutni. Mígnem egy képzett – és persze jóképű – szexológus orvos felfedezi, hogy klitorisza szokatlan helyen, a torka mélyén, hangszalagjai mellett található... (Aki nem látta a filmet, talán ennyiből is elképzelheti, mi látható másfél órán át a filmvásznon...)

Mindenesetre tény, hogy a film címe, a *Mély torok* kifejezés később, a *Nixon* bukásával végződött *Watergate*-botrány kapcsán a *Washington Post, a New York Times* szalagcímeiben is rengetegszer előfordult, s ilyenformán a hetvenes évtized jellemző és megkerülhetetlen kultúrhistóriai adalékává lett.

A „mélytorkú" *Linda Lovelace* – polgári nevén *Linda Boreman*, – egy magas rangú rendőrtiszt – 18 esztendős koráig egy amerikai apácazárdában nevelkedett – lánya, akit csak gyengébb kiadásban sikerült utánoznia egykori honfitársnőnknek, *Staller Ilonának* – azóta férjhez ment egy olasz származású amerikai kőműveshez, szült két gyereket, és megírta valódi önéletrajzát. Ebben bevallotta, hogy első férje és csábítója, *Chuck Traynor* annak idején marihuánával is kereskedett; őt úgy kényszerítette „elpróbálni" a szexuális perverzió képsorait, hogy töltött revolvert dugott a szájába; és rendszeresen kegyetlenül verte a felvételek közötti szünetekben. *„Ha figyelmesebben megnézik a filmet, fölfedezhetik, hogy telistele van a testem kék-zöld foltokkal"* – mondta egyik mostani nyilatkozatában a hajdani pornósztár, aki jelenleg a monogám párkapcsolat propagátora, és a pornográfia elleni mozgalom egyik apostolnője Amerikában...

Tény, hogy most, húsz évvel később, amikor a pornókazetták világinváziója nyomán mindenki, akit egyáltalán érdekelt az ilyesfajta műélvezet, a házivideókon végérvényesen megunhatta már az egész *„műfajt"*, – a torinói vetítésen ironikus füttyögetések és közbehörgések kommentálták a filmet; az előadás közepe táján sorra kezdték felcsapkodni székeiket a nagy nehezen betülekedett fiatalok, s a *„vége"* fóliratot már a nézőtér fele sem várta meg. A *Cinema Giovani* eme repríze alighanem egy sajátságos moziműfaj temetési szertartása is volt egyszersmind.

FESTIVAL INTERNAZIONALE CINEMA GIOVANI

Annál frissebbnek, élettelibbnek hatottak a harminchárom éves New York-i *Hal Hartley* alkotásai akinek máris *életműsorozattal* tisztelgett a fesztivál. Az önmagát *Wim Wanders* és *Jean-Luc Godard* tanítványának valló rendező olcsó költségvetéssel, színészbarátai ingyenes közreműködésével forgatja független produkcióban készülő filmjeit; *A hihetetlen igazság, A hódítás elmélete, A túlélés vágya*, illetve az idén Cannes-ban rendkívül lelkes fogadtatásban részesült *Egyszerű emberek* című alkotásai nyomán a francia kritikusok *„a peremvárosok Bressonja"* jelzővel tisztelték meg, *Derek Malcolm* pedig azt írta róla a *„The Guardian"* hasábjain, hogy *„Hartley azok közé a ritka tehetségek közé tartozik, amilyenekből legfeljebb egy vagy két egyéniség születik minden nemzedékben."* A New York lepusztult külvárosi helyszínein játszódó, egyszerű mai történeteket különleges plasztikussággal, s meggyőző hitelességgel elbeszélő alkotások más kritikusoknak *Eric Rohmer*, illetve *David Linc* nevét juttatták eszébe.

Egyértelmű csalódást okozott viszont a másik ifjú New York-i rendező, *Nick Gomez* versenyfilmje, *A gravitáció törvénye*, amely New York *Bronx* nevű külvárosában játszódik, afféle mai *„kallódó fiatalok"* körében; de amely a kötőszóként percenként elordibált *„b. meg"*-eken kívül semmilyen igazán eredeti tartalmi–képi információval nem szolgál erről a nyilván valóságos, szomorú világról.

A versenyfilmek csaknem fele még ezután következik, de sokan máris a díjra esélyesek közé sorolják a kazah *Talgat Tamenov: A mozgó célpont*, a japán *Tshii Takeshi: Mindhalálig*, illetve a török–német *Ismet Elci: Az esküvő* című filmjeit. A kazah film diákhőse 1986-ban részt vett egy Alma Ata-i politikai tömegtüntetésen, s miután a KGB nyomozói a tévéfelvételeken (amelyek a filmben valódi dokumentum-képsorok) beazonosították, menekülni kényszerül. A végtelen kazahsztáni pusztában álló ócska bakterházban talál menedékre egy idős asszonynál, aki maga is megjárta a GULAG–ot a sztálini *„tisztogatások"* idején... A japán film afféle mai tokiói környezetbe helyezett *„A postás mindig kétszer csenget"* típusú történet rendkívüli filmszakmai tehetséggel, gazdag képi fantáziával és sok idézőjeles stiláris öniróniával előadva. A német film ifjú főhősét apja táviratilag hazarendeli Németországból Törökországba – édesanyja súlyos betegségére hivatkozva: – valójában azért, hogy az eldugott kis hegyi szülőfalujában akarata ellenére hozzákényszerítse ahhoz a leányhoz, akit az ősi helyi szokások szerint még kisgyerek korában szabályosan megvásároltak a számára feleségnek a szomszédos családtól... A kierőszakolt esküvő tragikus vége könnyen kitalálható, de Ismet Elci bóklászó kamerája hitelesnek tetsző képet ad az Európa felé igyekvő Törökország bizonyos vidékeinek középkori állapotairól.

Végül: a versenyen kívüli, „tisztelgő" jellegű tájékoztató programban múlt szombaton és vasárnap is levetített magyar filmről, *Grunwalsky Ferenc: Goldberg variációk* című alkotásáról – az előző tudósításban már idézett torinói *La Stampa* után – a hét közepén rendkívül elismerő hangú beszámolókat közölt a két legnagyobb példányszámú országos napilap, a *La Repubblica* és a *Corriere della Sera* kiküldött tudósítója is.

Zsugán István

NAPTÉNY

● A bakócai nevelőotthon 45 ifjú lakójának szervez ma egésznapos kirándulást díjnyertes könyvének teljes bevételéből Sárai Dezső pécsi író, aki a mantovai irodalmi pályázaton a krimikategóriában első helyet szerzett Halálharc című kisregényével.

● Családtagjai, színésztársak, barátok, háborús bajtársak kísérték utolsó útjára Csákányi László színművészt, a Farkasréti temetőben, tegnap. Színészként csak kemény munkával és nagy tehetségével érhette el a siker világos rétjét – mondta búcsúztatójában pályatársa, Kibédi Ervin színművész.

● Vass Lajos, Erkel Ferenc-díjas zeneszerző, karnagy temetése november 26-án, csütörtökön 11 órakor lesz a Rákoskeresztúri Újköztemetőben.

● Családtagok, rokonok, barátok, pályatársak, és tisztelők búcsúztatták tegnap a budapesti Farkasréti temető ravatalozójában a könnyűzenei élet egyik legismertebb személyiségét, a 81 esztendős korában váratlanul elhunyt Bágya András zeneszerzőt.

Nívódíj zeneművészeknek

Szép hagyományt teremtett a Magyar Zenei Előadóművészek Társasága, amikor szinte megalakulása pillanatában nívódíjat alapított az év kiemelkedő hangszeres-énekes teljesítményeinek, illetve művész-személyiségeinek jutalmazására. Ezúttal zeneéletünk három kivételes tehetségű, a koncertdobogón és a tanári katedrán egyaránt rendkívüli nyújtó reprezentánsa vette át a kitüntetést tegnap este, az Óbudai Társaskörben rendezett koncert előtt: *Prunyi Ilona* (zongora), *Gyöngyössi Zoltán* (fuvola) és *Szecsődi Ferenc* (hegedű). Mindhárman büszkeségei a szakmának, s a hivatás megszállottjai, akiket egyesegyedül a művészi minőség érdekel; sajátságos, hogy a művészeti díjak kiosztásakor mégsem találkozhattunk eddig a nevükkel... Annál nagyobb súllyal esik most latba, hogy saját kollégáik éppen őket méltatták idén a munkásságukat honoráló nívódíjra. Gratulálunk a kitüntetetteknek!

(kerényi)

Ma este a HBO műsorán

Sztálin

Világpremier részesei lesznek ma este a HBO mozicsatorna magyar nézői: bemutatják a mintegy három óra vetítési idejű *Sztálin* filmet.

Joszif Visszarionovics Dzsugasviliről, akit a barátai, elvtársai Kobának neveztek, ő maga pedig a *Sztálin* (Acélos) nevet adta magának, ma már körülbelül minden lényegeset tudunk. A „puha diktatúra" idején, már 1988-ban, a Szovjet Irodalom két teljes számában megjelent magyarul *Anatolij Ribakov* regénye, *Az Arbat gyermekei. Szolzsenyicin* több könyvét is *(A pokol tornáca, Rákosztály, GULAG)* kiadták. Olvashattuk *Deutscher* alapvető művét, a *Sztálin – Politikai életrajzot* éppúgy, mint *Hruscsov Emlékiratait*, *Roj Medvegyev Hruscsov-* és *Sztálin*-könyveit, *Milos Mikeln* könyvét, a *Sztálin, a zsarnok életét*. Cikksorozatok, dokumentumfilmek, tanulmányok tucatja is taglalta, ki volt és mit művelt a világtörténelem minden bizonnyal legvéresebb kezű diktátora, akihez képest a leghírhedtebb római császárok is szolid, kisstílű gyilkosok voltak.

Ivan Passer rendező filmje, melyet *Mark Carliner* orosz szakértő forgatókönyve alapján készített, *nem azoknak szól elsősorban, akik akár a fenti könyvek, életrajzok stb. révén is jól tudják, ki volt Sztálin*. Még csak nem is a magyar vagy az orosz s a kelet-közép-európai nézőket vették célba igazán. Ezt a filmet a HBO *sokmillió amerikai nézőjének* szánták, azoknak, akik általában a második világháború történetéről, sem a sztálinizmusról, sem a sztálini bűnökről nem tudnak valami sokat.

Nekik – s talán a hazai vagy az Európa itteni, keleti felén élő fiatalabb nézőknek is – ez a dokumentatív, Sztálin útját az októberi forradalomtól egészen a haláláig követő, tényeiben hiteles, helyszíneiben az eredeti városokhoz, épületekhez, lakásokhoz a lehetőségig ragaszkodó film bizonyára sok újdonságot ad majd. Megismerhetik belőle, hogyan falta föl az emberiség történelme legnagyobb eseményének hirdetett, az embert fölszabadítónak kikiáltott bolsevik forradalom saját gyermekeit. Sztálin nem egyedül volt. Készséges

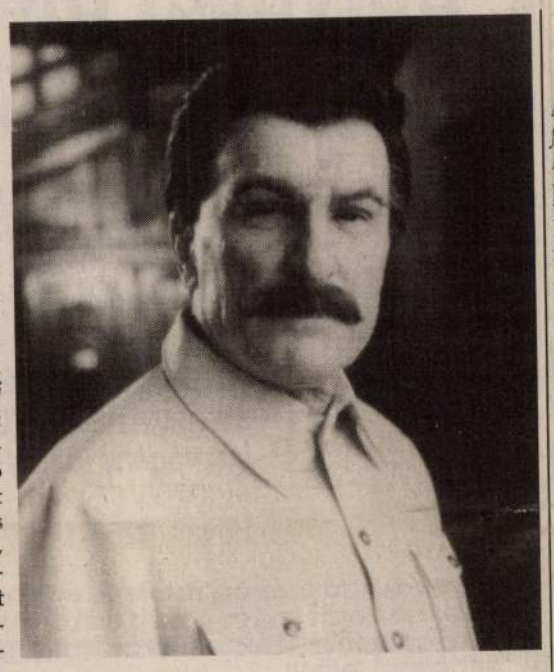

Sztálin – Robert Duvall

„forradalmár" segítői, talpnyalói voltak, akik nélkül nem lehetett volna az, aki lett. Más kérdés, hogy a leggerinctelenebb árulás sem menthette meg azt, akire a *„Gazda"* megneheztelt. És az is kiderült a filmből, hogy ez az egész *„nagy kísérlet"*, mely nem is tudni pontosan, hány tízmillió ember halálát okozta, hány országot tett tönkre, hány nemzedéket fertőzött meg, s hány száz millió életet, sorsot befolyásolt tragikusan, alapjaiban mily *iszonyatosan kispolgári, pitiáner és primitív* volt.

Jó színészi alakítások egész sora látható a filmben. Mindenekelőtt *Robert Duvall* Sztálinját lehet dicsérni, mert képes volt a film illusztratív volta dacára is belehelyezkedni a zsarnok lelkivilágába, képes volt egy-egy gesztussal, szemvillanással, mimikával érzékeltetni ennek a gátlástalan zsarnoknak a gondolatait is. *Duvall* megpróbálja megérteni és megértetni a Sztálin-jelenségeket. A film várható sikere főként neki lesz köszönhető.

(takács)

Szülőföld

Aligha szokványos bemutató volt a Rátkai klubban, *Kiss Dénes A fenevad etetése* című könyvének megjelenése alkalmából. *Nemeskürty István* és *Püski Sándor* mellett megjelent Csility Antal, Pacsa község polgármestere is, aki arról beszélt, hogy a pacsaiak magukénak érzik Kiss Dénest, ezért anyagilag is támogatták a könyv megjelenését. Itt jelentette be Püski Sándor, hogy a *Magyar Írókamara*, a *Magyar Írószövetség*, a *Berzsenyi Társaság* és a *Püski Kiadó* új mozgalmat kezdeményezett, annak érdekében, hogy a magyar költészet – dacára a kiadás és a terjesztés nehézkességének – eljuthasson az olvasókhoz. A MECÉNÁS SZÜLŐFÖLD mozgalom kezdeményezői azt remélik, hogy lesz annyi áldozatkész kis- és nagyközség, ahány kiadásra érdemes verseskönyv.

(a. m.)

A világ zenéje

Karibi steel band-ek

A Karib-tenger szigetvilága nekünk, európaiaknak igazi egzotikum. Azúrkék ég, pálmafák, ilyenkor, november végén is kellemes, lágy szellők, gyönyörű nők. No és persze az állandóan lüktető, megunhatatlan karibi muzsika.

E tájék meglehetősen színes folkzenéjének egyik sajátos és igen híres színfoltját jelentik az elsősorban Trinidad és Tobagó államban működő úgynevezett *steel band-ek*. Zenéjüket itt, Kelet-Közép-Európában eddig javarészt csak kivonatokban, átiratokban, esetleg poposított, rockosított, s így természetesen torz változataiban ismerhettük meg (lásd például Peter Gabriel albumait). Nemrég azonban a francia székhelyű *Buda Records* Musique du Monde (A világ zenéje) sorozatában megjelent, s a Quittner Kft. jóvoltából már nálunk is kapható a *Karibi Steel Band-ek* című, autentikus népzenéjüket bemutató CD-lemez.

A steel bandek talán az egyetlen, századunkban keletkezett hangszert, a kettéfűrészelt olajoshordót szólaltatják meg. Ezeken a megfelelően „kikalapált" istrumentumokon a zenészek akár – és ez a lemezen is hallható – *Mozart Kis éji zenéjét* is el tudják játszani. De az albumon megtalálhatjuk még a La Paloma átiratát éppúgy, mint az afrikai „dzsungelzene" vagy a karibi „lándzsás tánc" olajoshordókra hangszerelt változatát. A steel bandek szívritmus-szabályozónak is beillő, kissé monoton és repetitív karibi muzsikája, azt hiszem, igazi csemege lesz a népzenét kedvelők számára.

(jé)

Múzeumi törvény 1993 végén?

A muzeális értékek védelméről szóló törvény koncepciójának szakmai vitája lezárult. A múzeumi szakma szeretné, ha a törvényt a parlament 1993 végéig elfogadná, hiszen a jelenlegi törvényi szabályozás 1963 óta van érvényben, s eljárt felette az idő – jelentette ki *Bodó Sándor*, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium főosztályvezetője. A koncepciót a múzeumigazgatók vitatták meg a Sopronban tegnap véget ért háromnapos tanácskozásukon. A szakemberek egyetértettek abban, hogy olyan műtárgycentrikus törvényre van szükség, amely tükrözi a tulajdonlásban bekövetkezett változásokat. A szakemberek rámutattak: ez a folyamat nem mentes a vitáktól, és figyelmeztettek: kár lenne, ha a működő intézményhálózatok a tulajdonosi viták áldozatául esnének. Ezért intézményfenntartói társulások létrehozását javasolták a megyei és a helyi önkormányzatok részvételével, amelyek együttes fellépéssel képviselhetnék a múzeumügy érdekeit.

ÚJ MAGYARSÁG

VASÁRNAP, 1940 JULIUS 14

Sportversenyek

Tátos a 400 méteres gyorsúszás bajnoka az UTE versenyén

Szombaton rendezte az UTE kétnapos országos úszóversenyének első részét az újpesti uszodában, ahol a következő eredményeket érték el:

50 m gyermek gyorsúszás (két futam után): 1. Szatmári FTC 30.6 mp, 2. Pálinkás Beszkárt, 3. Prágai UTE.

4×50 m fiú gyorsúszás (két futam után): 1. MAC (Desztek, Sárdi, Keresztesi, Czubik), 2 p 08.8 mp, 2. UTE, 3. Beszkárt.

A budapesti kerület 400 m gyorsúszó bajnoksága: bajnok Tátos FTC 5 p 02 mp, 2. Végházi BBTE 5 p 04.6 mp, 3. Gróf UTE 5 p 08.4 mp.

100 m I. oszt. mellúszásban: 1. Angyal UTE 1:15.1 mp, 2. Fábián MAC 1:16.6 mp, 3. Vigyázó BEAC 1:23.2 mp.

200 m gyorsuszászban: 1. Eleméri MAC 2:20.4 mp, 2. Körösi UTE 2 p 22.1 mp, 3. Tuskó MAC 2 p 31.4 mp.

A budapesti kerület 100 m hölgy gyorsúszó bajnoksága: bajnok Ács Ilona MAC 1 p 12.8 mp, 2. Sándor FTC 1 p 17.4 mp.

100 m ifjúsági gyorsúszás: 1. Kertész UTE 1 p 05.8 mp, 2. Pogány MUE 1 p 06.2 mp, 3. Demjén UTE 1 p 07.8 mp.

3×100 m ifjúsági hölgy váltóúszásban 1. FTC (Vámos, Fehér, Albach), 4. p 39 mp, 2. FTC b) csapata, 3. MUE.

100 m ifjúsági hátúszás (két futam után): 1. Barbacsi MAC 1 p 19.6 mp, 2. Biró Szegedi UE.

A budapesti kerület 1940. évi 100 m hátúszó bajnokságában bajnok: Galambos UTE 1 p 14.8 mp, 2. Farkas UTE 1 p 20.4 mp, 3. Szabó BEAC 1 p 21.2 mp.

A budapest-kerület 1940. évi 200 m hölgy mellúszó-bajnokságában bajnok: Szigethy-Wargha Emőke MAC 3 p 22.8 mp, 2. Hetényi MTK 3 p 25.2 mp, 3. Felhös MUE 3 p 27 mp.

100 m leány hátúszásban 1. Sárosi UTE 1 p 56 mp, 2. Arató NSC.

A müugró-bajnokságot július 14-én délelőtt fél 12 órakor a nemzeti sportuszodában rendezik. Hidvégi, Holubán és Kegyes MAC között dől el a bajnokság sorrendje.

A vasárnapi sportműsor

Uszás

Az UTE bajnoki uszóversenye és FTC—BSE, MTK—MESE vízipóló bajnoki mérkőzések az újpesti versenyuszodában d. u. 5 órakor.

Atlétika

Az MTK vándordíjas atlétikai versenye a Hungária-úti sporttelepen d. u. 4 órakor. Ifjúsági bajnokságok a Margitszigeten d. u. 4 órakor.

Kerékpár

A szövetség nemzetközi motorvezetéses versenye a Millenárison d. u. 4 órakor, Budapest—Bécs nemzetközi viadal Bécsben.

Tenisz

A MAFC II. osztályú versenye a műegyetemi sporttelepen egész napon át.

Ökölvívás

A WMTK—BLE és BTK—MTSE ifjúsági csapatbajnoki mérkőzések Csepelen.

Kiket építenek le labdarugó egyleteink?

Az egyletek közzétették szokásos idényvégi átadó- és szabadlistáikat, kivétel csupán a Ferencváros, amelynek július 22-ig haladékot adott az MLSz.

Érdekes, hogy az egyletek az idén lényegesen nagyobb mértékben szabadítják fel, illetőleg teszik átadóvá játékosaikat, mint a multban és ez örvendetes, mivel *az amatörszellemhez való visszatérés kezdeti jelének tekinthető.* Jellemző erre az is, hogy jó néhány egylet átadó játékosai közül többet továbbra is alkalmaz amatör-alapon. Lássuk csak, hogy festenek ezek az átadó-, illetve szabadlisták.

Az *Ujpest* átadja Szalait, Jóst, Vinczét, Kocsist, Kállayt, Soltit és Hidasit, a *Kispest* Cseh Lászlót, aki csak az idény végéig szerződött a piros-feketékhez. A *Gamma* lemond válogatott fedezetéről, Királyról és nem tart igényt Korányi II., Sós, Szegedi, Fodor és Beretvás játékára. A *Szeged FC* átadólistáján Lukács, Bihámi, Ladányi, Baróthy, Marosi, Polyák és Gyuris neve szerepel, különösen meglepő a válogatott Marosi átadóvá tétele. A *Bocskai* több játékost tesz átadóvá, mint amennyit megtart, lényegében mégsem gyengül, mert a listára tett játékosok jórészt amatör-alapon továbbra is a Bocskaiban fognak futballozni. A második ligából felkerült *WMFC* átadólistáján Rökk, Győri, Kapta és Devecseri neve szerepel az ismertebb játékosok közül. Meglepő még, hogy az NBB-beli *Lampart* átadólistára tette a valamikor ragyogó tehetségnek indult, válogatott Kisalagit.

A szombati ügetőversenyek eredménye

I. futam. 1. *Cinkos M. I. R.* (Zwillinger 4/10 reá). 2. Ciráda M. I. R. (Zwillinger Tibor 10). Fm. Csoda M. I. R., Billy. Tot.: 10;18, befutó 94, idő 37.1.

II. futam 1. *Bob* (Báder A. 3). 2. Csongor (Evetovics 4). 3. Doba (Tihanyi 1½). Fm. Cirill F., Czafrang, Várta, Peter Pilot, Csapláros, Imréd II. Tot.: 10;67, helyre 14, 14, 12, befutó Bob—Csongor 238, Bob—Doba 183, idő 28.6.

III. futam. 1. *Gazsi* (Feiser 1¼). 2. H. Palo (Maszár I. 5). 3. Farsang (Földi 5). Fm. Ostap lánya, Villám, Füzér, Viki, Erzskie, Remády. Tot.: 10:19, helyre 16, 25, 65, befutó Gazsi—H. Palo 116, Gazsi—Farsang 231, idő 31.6.

IV. futam. 1. *Margit S.* (Kovács II. 4/10 reá). 2. Jónás (Marschall 3). 3. Oculi (Maszár I. 4). Fm. Leo, Carthago, Lepsi, Epilog, Nestor. Tot.: 10:10, helyre 10, 12, 15, befutó Margit S.—Jónás 15, Margit S.—Oculi 27, idő 27.2.

V. futam. 1. *Csalóka* (Kovács II. pari). 2. Bakony M. I. R. (Kovács J. 10). Fm. Bakancsos M. I. R., Adam tha Harvester, Ficzkó, Cirkáló. Tot.: 10:17, helyre 19, 34, befutó 192, idő 27.7.

VI. futam. 1. *Csalafinta* (Jónás pari). 2. Bakafántos (Raymer 6). 3. Ursus (Marschall 1½). Fm. Mátka, Minor, Beki, Dajka, Ond, Bicskás, Zivatar D. Tot.: 10:23, helyre 12, 15, 12, befutó Csalafinta—Bakafántos 66, Csalafinta—Ursus 39, idő 27.3.

VII. futam. 1. *Uzsorás* (Feiser 2), 2. Mikola (Kovács II. pari), 3. Listrac (Marschall 8). Fm.: Beata L., Danilo, Bajnok S., Katinka. Tot.: 10:31, helyre 12, 13, 18, befutó 83, idő 24.5.

VIII. futam. 1. *Bimbi* (Kovács J. 5), 2. Urilány (Baik 2½), 3. Willy (Marschall 2). Fm.: Bandika, Apród of Pamuk, Angyalka, Sterling, Valuta, Zarándok, Urpéter. Tot.: 10:55, helyre 25, 21, 16, befutó Bimbi—Urilány 293, Bimbi—Willy 140, idő 31.5.

IX. futam. 1. *Ica* (Horváth 2½), 2. Egyes (Földi 6), 3. Andalgó (Hévizy 6). Fm.: Zala, Szépi, Szirén, Herkules, Sári biró, Léha, Kálmán. Tot.: 10:39, helyre 16, 20, 42, befutó Ica—Egyes 212, Ica—Andalgó 457, idő 31.9.

X. futam. 1. *Ohio* (Jónás 1½), 2. Valódi (Földi 6), 3. Volga (Benkö 5). Fm.: Álom, Tisza, Maya, Lucifer, Hyperol. Tot.: 10:23, helyre 15, 21, 22, befutó Ohio—Valódi 105, Ohio—Volga 72, idő 33.4.

XI. futam. 1. *Lenke II.* (Kovács II. 2), 2. Tibor (Szemerédi 4), 3. Eszter (Benkö 6). Fm.: K. Lucretia, Bazsarózsa, Hamis, Gyémánt II., Zeppelin, Démon, Tily II. Tot.: 10:25, helyre 13, 20, 32, idő 31.9.

Versenynap Megyeren

Rossz csillagzat alatt indult a pestvidéki versenyegylet 25 esztendős fennállása alkalmából kiírt jubiláris versenysorozat, amelynyiben három versenynap megrendezésétől el kellett tekinteni a közlekedési nehézségek miatt. Végeredményben azonban a közönség nem jár rosszul, *vasárnap süritett müsort kap* s az egylet kárpótlásul gondoskodik az elmaradt versenyek utólagos müsorba iktatásáról is. A vasárnapi megyeri eseményeket két föverseny körül csoportosulnak. Az egyik a *Jubileumi-dij,* amelyben az eddigi feltételektől eltérően a háromévesnél fiatalabb évjárat is részt vehet. A kétévesek közül a kiválóan mutatkozott *Para Yok igen jelentős tábor bizalmát birja,* jóllehet, terhelése nem a legkedvezőbb. Az idősebb évjáratból *Bimbó II.* és *Desperado,* valamint *Juno* lehetőségeire kell felhívnunk a figyelmet. A *Kezdők gátversenye* a másik „bombaszám". A hattagú mezönyből, amely gátlovaink elitjének számít, *Mucit* kimagasló esélyünek látjuk, rá csak *Addio Mare* és *Fráter* lehet veszélyes. Figyelmet érdemel még népes mezönyével a *Welter hendikep.* Jelöltjeink:

I. *Leauge of Nations—Addisababa—Máv.*
II. *Jó reggelt—Ritka—Kisangyalom.*
III. *Muci—Addio Mare—Fráter.*
IV. *Para Yok—Desperado—Bimbó H.*
V. *Riadó—Libia—Barika.*
VI. *Nicolette—Happy Boy—Blagueur.*
VII. *Pók II.—Minek?—Vásárfia.*

A versenyek vasárnap délután 3 óra 25 perckor kezdödnek, a különvonatok indulási időpontja a Nyugati-pályaudvarról 2 óra 35 és 58 perckor.

ESTI SÉTAKIRANDULÁSOK

15-én: *POSTAS SE:* Farkasrét, Svábhegy, Csillagvizsgáló. T: 18 ó 40 p, farkasréti vill. végáll. — 2. T: 19 ó 45 p, fogaskerekünél. — 16-án: *MTE. Sasok:* Gellérthegy, Sashegy, Farkasrét. T: 18 ó 30 p, Szent Gellért-téren. *BBTE:* Lipótmező, Vadaskert, Árpád-kilátó, Lipótmező. T: 18 ó, Széll Kálmán-tér. — 17-én: *HUNGARIA TE:* Svábhegy. T: 19 ó 45 p, fogaskerekünél. — 18-án: *MAGYARORSZAGI KARPAT E. Fátra-o.:* Gugerhegy. T: 20 ó, Széll Kálmán-téren. — A *BOTE* 20-án este holdvilág-túrát rendez a Csúcshegyre. T: 21 ó, Margithidő, 72-es vill. végáll.

Kisszakasz

A Kisszakasz milliméter sor ára 40 fill. Legkisebb hirdetés (10 mm) 4 P. Állástkeresőknek 50% kedvezmény

Fest ⚙ Tóth Lajos tisztit
V, József nádor-tér 9 Telefon: 181—297
VI, Kmetty-u. 21. sz. Telefon: 116—727

Házasság

URAKON a választás: földbirtokosnőim, tanárnők, tanítónők, hivatalnoknőim szép jövedelemmel, otthonokkal férjhezmennének Méltóságosasszonynál. Főposta 304. Válaszboriték.

Magánnyomozó

Dr. JANDA MIKLÓS magánnyomozó
Megfigyel, informál, nyomoz. — 123-999. Teréz-körút 34.

Dr. BÉKÉSI TIBOR ny. rendőrkapitány,
magánnyomozó,
Erzsébet-körút 17. T.: 222-802

Foglalkozás

120 P havi kereset
csekély befektetéssel, férfiak, nők részére (vidékieknek is), otthon végezhető állandó munka garantálva. Anyagot szállítjuk, kész árut átvesszük. Kleopatra kötőüzem, Bpest, Lónyai-u. 43. Kérjen ismertetőt. — (Válaszbélyeg).

Perfekt német
vagy német anyanyelvű fiatal keresztény, lehetőleg óvónőt vagy tanítónőt keresünk német óvódánkba egész vagy félnapi elfoglaltsággal, esetleg teljes ellátással augusztus 15-re. Jelentkezés levélben. Cim: Dr. Debreczy Béla, Budapest, Garas-u. 6.

Gép- és gyorsírásban gyakorlott, jól számoló, őskeresztény fiatalember kézzel irott ajánlatát bizonyítványmásolattal kérjük „Munkaszerető 2950" címen a főkiadóba.

Nemesség

Nemesség felkutatására, elismertetésére példákkal megvilágított útmutatást is tartalmaz élvezetes olvasmányai között a „Nemességi könyv", melyről ismertetőt ingyen küld: Kubissy I., Szeged.

Nemesség kutatását, őskutatást, belügyi igazoltatását, névváltoztatást, címerek megfestését vállalja: **Heraldika,** Gróf Károlyi-utca 14.

Oktatás

GYARMATI DR., volt országgyülési gyorsírófőnök gyorsíróiskolája, Daliszinház-utca 2. Tel.: 1-212-08. — Államvizsga, állásközvetítés.

POLGÁRNÉ F. Paula gyorsíróiskolája, Kossuth Lajos-utca 11. Magyar- és idegennyelvű gyorsirás, gépirás, Államvizsga.

Irodai gyorsiróvá
gépiróvá gyorsan, olcsón kiképezzük. Különórás, csoportos kiképzés. Stenografia, Rákóczi-út 14. Telefon 342-999.

VIKTORIA AUTÓSZAKISKOLA
legelső az országban! Úrvezetők, sofförjelöltek csak itt tanulnak! 5000 méteres autószakfilm kizárólagos bemutatása! Vezetések legutolsó típusú: Mercedes-Benz, Opel-Olympia, Wanderer, Skoda, DKW, stb. autókon, tetszésszerinti időben! Műhelygyakorlat! Részletfizetés! Saját szakkönyv! Felvétel: Andrássy-út 2. Telefon.

Butor

HASZNÁLT ÉS ÚJ BÚTOROK nagy választékban
Hálók, ebédlők
Kombinált szobák részletre olcsón
Révész László
ANDRÁSSY-ÚT 60. (Csengery-utca sarok).

Használt kombinált berendezés. Zimmermann, Akácfa-u. 7.

Használt Pukánszky-féle műbútor ebédlőberendezés. Zimmermann, Akácfa-u. 7.

Használt műbútor hálószoba. Zimmermann, Akácfa-u. 7.

Használt és új stylgarniturák, bőrgarniturák, barokk bútorok. Zimmermann, Akácfa-utca 7. sz.

UJ LAKÁSBA UJ BÚTORT Ebnertől
VIII. KARPFENSTEIN-U. 2/A

Kombinált szobák,
ebédlők, hálók fizetési kedvezménnyel. Bertalanné Keresztény Bútorszalon, Rákóczi-út 82, I. emelet.

BUTORT legjobban „BOG-MIL" bútorüzletében vásárol, VI., Vilmos császár-út 43 (Báthory-utcával szemközt). Kombinált szobák, hálók, ebédlők dús választékban

Részletre komplett hálók
kombinált szobák Modern Bútornál, Baross-utca 42.

ROYAL Bútor részletre is Baross-utca 34.
Hálószobák, ebédlőberendezések, kombinált szobák. Választékunk óriási! Áraink olcsók. Minőségért garantálunk.

NAGY SÁNDOR 26
Károly-körút
Gyönyörü új és használt műbútorok, irodabútorok, csodás kombiszobák, bőrgarnitúrák, styl-szalónok, márkás hálók, ebédlők, újnált berendezések. Nagy Sándor, Károly-körút 26. Városházánál.

Használt bútor
biztosan jó. Hálók 150-től. Sima hálók 280-tól, ebédlők 190-től, gyönyörü kombinált szobák, használtak, újak 315-től (7 drb.) Új, használt konyhák óriási választék. Részletfizetés. — BÚTOR-MAGAZIN, Mária-utca 48

Modern, szines konyha-, hall-, leányszoba-, kombinált szoba-, villaberendezés részletre is. Lapidesnél, Nagymező-utca nyolc. Teréz-templomnál.

Augusztus 1-én költözködöm. — Konyhabútoraim, színes kombinált berendezéseim olcsón eladom kedvező fizetési feltételek mellett. Nagymező-u. 41. Kovács László asztalosmester.

10 RAKTÁRBAN
100 KÉSZITŐ
1000 BÚTORA
Universal MŰBÚTORGYÁR IRODABÚTORGYÁR
VII., Wesselényi-utca 8. Telefon: 137-842, 135-869.

UJ RENDSZERÜ BÚTORHITEL
Közalkalmazottak lakásukat berendezhetik, minden 100 P után havi 5 P törlesztéssel Kardos Testvéreknél, Wesselényi-utca 18. Egy éven belüli törlesztésnél a kamatokat visszatérítjük.

NINCS FÉNYES KIRAKAT,
olcsón, kis részletre, konyha, szelon, matrac, recamier, hálók, kombinált berendezések kaphatók Károly-körút 16. udvarban

Használt butorok
kitünő karban, legolcsóbban, részletre is: Bútorüzlet, Klauzál-utca 26.

SZINES KISIPARI BUTORTERMÉKEK óriási választékban. Konyha, kombinált és hallberendezések, kitünő minőség, olcsón, fizetési kedvezménnyel is. Csak **NAGYMEZŐ-UTCA 12**

Műbútorasztalos készitményü, garantált minőségü dióhálók 300 pengőtől, kombinált szobák, használt ebédlők, kárpitozott áruk, konyhák, nagyon olcsón Lászlónál, Jókai-utca hat.

Ruházkodás

SZENZACIÓS ÁRAT FIZETEK használt ruhákért, zálogjegyért, egyenruhákért, egész háztartásért. Szövetcsere, Gerstl, István-út 28. Telefon: 13-46-85.

Használt férfi- és egyen- **ruhákat** legmagasabb árban veszek. Hivásra házhoz jövök. Telefon: 143-925, Hoch Kisfuvaros-u. 9/c.

HASZNÁLT ruhákat, fehérneműt, zálogjegyet, szőnyeget és mindent magas áron vesz, divatszövetre becseréli: NUTOVITS, Népszinház-utca 26. T.: 141-467.

Használtruhákért
cipőkért, egyenruhákért, egész háztartásért legtöbbet fizetek: Freund, Dobozi-u. 27. T: 14-26-73

„MARS" GYERMEKKOCSIK
megbizhatók, olcsók
ANDRÁSSY-ÚT 36.
Párisival szemben

Szőnyeg

27 m²-es elsőrangú Ferahán
PERZSASZŐNYEG
csakis privátnak magánkézből
eladó
Érdeklődés telefonon: 123—799, hétfőtől d. e. 10—12-ig.

Hangszer

Legolcsóbban vásárolhat
LYRA
Rt., Magyarország legnagyobb zongoratermében, Erzsébet-körút 19. Részletre is.

Zongorát vagy **pianinót** vennék, MENDÖLNÉ, VIII., Bezerédi-utca 10. Telefon: 14-61-11.

Rövid, fekete **gyakorlózongora** kettőszáz, külföldi, gyönyörühangú **négyszáz,** zongorák, pianinók feltünő olcsón, legcsekélyebb részletre is: Rákóczi-út **ötven,** ZONGORATEREMBEN, első emelet.

EHALL Andrássy-út 15
Legnagyobb keresztény vállalat! OLCSÓ ÁRAK!

KERESZTÉLY
hirneves zongoraterme, V., Vilmos császár-út 66. Legjobb zongorák legolcsóbban, részletre is. Csalódás sohasem érheti!
Legeslegolcsóbban vásárolhat

BÖSENDORFER, Förster, Ehrbar, Stingl, Lauberger, Ujser, stb. zongorák, pianinók, hüszpengős részletre: FENYŐNÉ, Erzsébet-körút huszonhat.

Zongorák, pianinók
SCALA Erzsébet körút **15.** eladása részletre is.

HEGEDŰ,
VIOLA, CSELLÓ, koncert, zenekari iskolai célra, összes felszerelések részletfizetésre is TÓTH JÁNOS hegedükészitőnél, Budapest, Kossuth Lajos-utca nyolc. 40 éves cég. Árjegyzék díjtalan.

TIPOLD
RÁKÓCZI-ÚT 61. Divatcsarnokkal szemben. Nagy választék, olcsó árak, részletre is. Keresztény cég. — Baross-tag.

Vétel, eladás

Irógépek újak, 2 évi részletre is kaphatók. Használt és újjáépitett irógépek eladása és cseréje. — Irógép-kellékek, karbantartások, szakszerü javitások. KELEMEN JÓZSEF irodagépszaküzlete, Szolnok, Baross-utca 13. Őskeresztény cég — A Baross-Szövetség tagja

BRILIÁNS
SMARAGD-, RUBIN- **ékszert vesz**
Kleinberger Váci-utca **10**
60 éve fennálló cég
(Bejárat a kapu alatt is)

MENYASSZONYI KOSZORÚK, fátyolok, csokrok, áldozási és bérmakoszorúk és fátyolok, müvirágok legolcsóbban
UNGAR SÁRI, Rákóczi-út 14. sz.

ARANYAT, FOGARANYAT EZÜSTÖT, BRILLIÁNST és **ZÁLOGJEGYET**
mindenről legdrágábban vesz BAROSS ékszerház, Baross-utca 83. Telefonáljon 134-770.

Zálogcédulát, aranyat, ezüstöt, brilliánst legdrágábban vesz SINGER I., Egyetem-utca 11

Lakástakarítás

Ciánoz Reiner jótállással, legolcsóbban 40 éves cég Népszinház-utca 16. Telefon: 1305-05

CIANOZ JÓTÁLLÁSSAL **Malleine** VI. Király-u. 16 Telefon: 118-247

Az Operaház őszi ujdonságai

Operaházunk az ősz folyamán több ujdonság bemutatására készül. Előadja *Cornelius* Péternek „A bagdadi borbély" című vígoperáját, amelyet Weimarban mutattak be az ötvenes évek derekán. Cornelius Péter *Liszt* Ferenc és *Wagner* Richard baráti köréhez tartozott. A vígopera igen nagy sikert aratott s ma is érdeklődésre számíthat.

Szerepel a műsortervezeten Francesco *Rocca* fiatal olasz zeneszerzőnek „Monte Ivnor" című dalműve is. Az opera cselekménye a Kaspi-tenger partvidékén játszódik III. Sándor cár idejében, amikor az örmények kitoloncolása alkalmával egy hősi csapat az Ivnor-hegy szakadékában megvetette a lábát és addig tartotta állásait, amíg a tengerről a segítség megérkezett.

Ezeken kívül *Csajkovszkij* „Pique Dame" című operáját is bemutatja az Operaház *Innocent* Vincze Ernő fordításában s valószínű, hogy ősz végén Hans *Schulte* „Fekete Péter" című vígoperája is előadásra kerül.

A Nemzeti Színház és a Kamaraszínház szezonnyitó darabjai

A *Nemzeti Színház* nyári szünete augusztus 16-án ér véget. A következő napon megkezdik a próbákat *Eszterhás* István „Döbrönte kürtje" című történelmi drámájából, amelynek cselekménye az Árpádok korszakában játszódik és az akkori nemzetiségek nemzethűségének problémájával foglalkozik. Hőse II. András király ispánja, a döbröntei várkapitány, aki a görögök fellázadása idején tér visszsza déli végvárába és a zendülést lecsillapítja. A darab két nagy férfiszerepét *Kiss* Ferenc és *Timár* József, a női főszerepet *Tőkés* Anna játssza az újdonságban.

A *Kamaraszínház* új szezonja elején valószínűleg folytatja a „Minden jó, ha jó a vége" előadásait s azután a „Sorompó" című társadalmi drámát mutatja be. Ennek a darabnak a hőse egyetemi tanár, rendkívül érzékeny lélek, és minden gondolatával menekül az élet erőteljesebb megnyilvánulásai elől. Valósággal sorompót emel az élet és önmaga közé. Fontos szerepe van a színműben két tanítványának, egy rendkívül éleseszű fiatalembernek és egy fiatal leánynak, akit később a tanár feleségül vesz. A háromfelvonásos dráma szerzője Galamb Sándor, tökéletesen alkalmazkodott a klasszikus hármas drámai egység megvalósításához. A tervek szerint a Kamaraszínházban aztán *Barabás* Pál „Kezdjük újra" című vigjátéka, majd *Bókay* János „Négy aszszonyt szeretek" című komédiája s az évad második felében *Herczeg* Ferenc „Tilla", *Berczeli* A. Károly „Hyppia" és *Hubay* Miklós „Egérfogó" című darabjai kerülnek bemutatásra.

Állatkerti hangversenyek

Kedd: Beethoven VII., vez. Csilléry.
Csütörtök: Romantikus-est Rajterrel.
Szombat: Joh. Strauss-est, Ferencsikkel.

* **A német filmgyártás mai helyzete.** A német filmgyártás a háború ellenére is állandóan fokozza termelését. A folyó év első öt hónapjában 47 film készült a különféle studiókban s még négy olasz és három amerikai filmet cenzuráztak. Ezzel szemben a mult év első öt hónapjában csupán 35 film volt a német gyárak termelése.

* **Vitéz Bánky Róbert stagionéja Ujpesten.** Vitéz Bánky Róbert cseretársulata július 16-án kezdi meg nyári szezonját az újpesti városi színházban Shakespeare „Makrancos hölgy"-ének előadásával. A főszerepeket a vendégszereplő Turay Ida, továbbá Somogyváry Rudolf, vitéz Bánky Róbert és vitéz Zemplényi Zoltán játsszák. Az előadást Pünkösti Andor rendezi.

* **Millos Aurél Délamerikában.** Millos Aurél, a kitünő magyar koreografus, aki nálunk a Nemzeti Színházban és az Operaházban számos ballet beállításával aratott sikereket, évek óta különféle olaszországi színpadokon rendezett balletet. Legutóbb a Caracalla-termák szabadtéri színpadán rendezte a „Coppelia" című balletet, amelyet Mussolini inkognitóban nézett végig: a pénztárnál szabályszerűen jegyet váltott s a 300-ik sorban foglalt helyet. A nyár folyamán Millos Aurél Délamerikába utazik, ahol a buenos-airesi Theatro Colonban vendégszerepel. A jövő szezon elején visszatér Rómába és egy magyar szerző, Veres Sándor balletjének koreografiáját készíti el, amelyet Pekáry István, az ugyancsak magyar festőművész díszleteivel mutat be az Operaház.

Benczur Gyula utolsó otthona

(Halálának 20-ik évfordulójára)

Benczurfalva, július hó.

A nógrádmegyei festői lankák között hintó repít a szécsenyi állomásról a kis Dolány község felé, amely ma már — nagy halottjáról — a Benczurfalva nevét viseli. Egyik dombtetőn, ősi fák sűrű lombkoronája közül kupolaszerű tetőzet tűnik elő.

— A műterem... — mondja a kocsis áhitattal.

Pár pillanat s behajtunk a park remek kovácsoltvas rácskapuján. Az országút fülledt melege után üditően hűvös, árnyas kerti úton kapaszkodik felfelé a két ló a dombtetőre s most teljes egészében előttünk áll az alacsony, de hosszasan elnyúló barokkstílű épület: a Benczur-kastély. A kastély úrnője, Benczur Gyula leánya, Ürmössyné Benczur Elza, a kitűnő iparművésznő, a régi magyar nagyasszonyok mesterkéletlen vendégszeretetével fogad.

Tőle megtudjuk, hogy a kastélyt hajdan ferencrendi-barátok lakták, majd a Pejacsevich grófok tulajdonává vált, akik tipikus vidéki nemesi kúriává bővitették. Benczur Gyula élete utolsó szakaszában így vásárolta meg a hozzátartozó kis belsőséggel együtt. Ez a kis föld s az árnyas parkkal körülvett ősi kastély, melyet megtöltött művészi értékű berendezéssel, legkedvesebb otthonává vált a nagy művésznek, hová — a Muzsákkal társalogni — élete vége felé egyre hosszabb és hosszabb időre visszavonult.

*

Két egymásbanyiló terem tárul elénk, amint a kis üvegverandán át belépünk. Az elsőt ma mindenütt hall-nak neveznék. Benczurfalván megtartotta régi szép magyar elnevezését: palota. E két teremből nyilik jobbra-balra a többi szoba. A falakon mindenütt művészi becsű és muzeális értékű festmények: részben külföldi mesterek, részben Benczur Gyula képei eredetiben, vagy másolatban; vázlatai, kartonjai és másik leányának, a festőművésznő Benczur Idának néhány megejtően szép virágcsendélete. A bútorok nagyrésze szintén iparművészeti és történelmi értékű műremek, melyeket Benczur Gyula utazásai közben apránként, egyenként vásárolt, gyüjtögetett össze. Hatalmas méretű faragott renaissance- és barokk-szekrények, az egyik rendkivül finom intarziával diszitettet, maga II. Rákóczi Ferenc használta, — a berakásos évszám mindenesetre ezt az időt jelzi. Egy finomtermetű asztal Dubarry grófnő íróasztala volt, Benczur Párisból hozta azzal a másik — a belső nagyterem, a szalón közepén álló — gyönyörű asztallal együtt, melynek nemcsak stílusa, hanem eredete is XVI. Lajos-korabeli. A szekrényeken a súlyos ónémet ólomkupák, tálak s egy rendkivül kecses antik ezüst fali kézmosó kagyló, a nagy művész müncheni korszakát idézik fel. Minden bútornak, berendezési tárgynak, művészi csecsebecsének története van és Ürmössyné Benczur Elza fáradhatatlan és kifogyhatatlan az élvezetes magyarázatban.

*

Mire a kastélyon végigvezet, odakint szünőben a nagy hőség, de a nap még az égen van, a világítás éppen alkalmas a műterem megtekintésére. Különálló kis épület ez, a kastély közelében, melyet Benczur Gyula valami ügyes és alkalmas kis gazdasági épületből magasittatott és alakittatott műteremmé. Ide sétált minden reggel az akácfáktól árnyas keskeny úton és félnapon át szakadatlanul dolgozott alkotásain. Húsz éve, hogy örökre kihullott kezéből az ecset, de a műteremben ma is úgy van minden, ahogyan ő hagyta. Festőállványán egy megkezdett portré, még csak fehér-fekete alapozásban, de az arc és a szemek tekintete már igy is a megszólalásig életteljes és kifejező. Az állvány előtt, kissé távolabb, hatalmas bőrkarosszék áll, magas támláján művészi bőrdomborítással, melyet születésnapi ajándékul „Papának" Benczur Elza készített. Ettőlfogva ebben a karosszékben pihent meg munka közben a nagy művész s ebből figyelte bíráló szemmel készülő alkotásait. Az ablak közelében lévő íróasztalán ma is úgy van palettája a rászáradt festékkel s ecsetei, ahogyan utoljára letette. Nyitott festékdobozahoz húsz éve nem nyúlt senki; takarításkor a port is csak kifujják belőle.

Ebben a múzeummá magasztosult kis műteremben együtt van egy része ama kellékeknek és díszleteknek is, amelyek Benczur Gyula képeiről jó ismerőseink. Nehéz bársonyfüggöny mögött, egy fali fülkében felfüggesztve küzdenek az enyészettel arannyal, ezüsttel átszőtt súlyos selyem, brokát és bársonyruhák s ami itt nem fért el, azt a fal mentén hatalmas, céhbeli, vaspántos ládák zárják magukba.

A műterem falain nagy kompozíciók szénvázlatai. Utolsó pillanatáig tele volt tervekkel, sajnos, ezek már csak tervek maradtak! De még így vázlatban is rávallanak mesterük lendületére, melyet a maga régi töretlenségében, egyszerre bénított meg a halál. Egy másik falról a művész vadászruhás önarcképe mosolyog le ránk és mosolyognia kell a látogatónak is, amikor szemébe ötlik az egyik sarokban elhelyezett színnyomású másolata a nádsipot tartó híres faunnak, aki Benczur Gyula karrikirozott vonásaival vigyorog reánk.

Általában rendkivül szivesen készített karrikatúrát — a saját arcáról. Amint leánya beszéli, olykor órákig mulatott azzal, hogy a tükör előtt saját vonásait figyelve, különböző torzképeket vágott, melyeket aztán egy-egy halhatatlan festményén rögzített meg. Híres Bachanáliáján a részeg Szilén; A bögő szerenád spanyol lovagja, amint gitárt pengetve, elferdült szájjal torkaszakadtából énekel; a fürdő nimfákra leselkedő kaján szatir; a fentemlített faun a nádsippal, vagy a falusiak fütykösei elől száguldva menekülő, hahotázó kentaur, amint izmos mellékhez lapitja a rikácsoló, lopott kakast — mind ennek a kedvtelésnek pompás emlékei. Hatalmas reprezentativ történelmi vásznai, melyek a világ előtt hiressé tették, csak az egyik Benczur Gyulát tartalmazzák. A másikat ezeken a tobzódó derűben fogant apróságain leljük fel leghivebben. Műveinek vaskos albumokba gyüjtött reprodukcióit még odaát, a „palota" nehéz tölgyfaasztalán végiglapoztuk s most itt, a műteremben, ahol még intenzivebben érezzük szellemi jelenlétét, csak megerősödünk abban az érzésünkben, hogy ezekben a kisebb alkotásaiban nemcsak istenáldotta ábrázoló és komponáló tehetségét tárta fel, hanem gáttalanul és megkötöttség nélkül onthatta nagyszerű emberi értékeit: harsogó életvidámságának, színpompás humorának, emberi jószívének és jó kedélyének egészséges derűjét. Egyéniségének varázsa annyira uralkodik ma is e kis műteremben, hogy amikor a vendégkönyvbe — sok illusztris név után — beirjuk nevünket, az az érzésünk, mintha élő embernél vizitéltünk volna.

*

Már alkonyodik, amikor a gyümölcsösön átsétálva, a másik dombtetőre érünk s a dolányi kis temetővel határos gyalogösvény mellett megállunk a Mauzoleum előtt. Erről a sírról húsz év óta nem fogyott le a nyiló virág. Ürmössyné Benczur Elza áldozatos kegyelettel gondozza, akárcsak a műtermet és minden emléket, amely édesatyja halhatatlanságát szolgálja.

1920 július 16-ikát irták akkor, amikor Benczur Gyula e művészi kis márványépület ölében örök nyugalomra tért. Csak pár héttel élte túl Trianont. Művészi egyénisége annyira összeforrott a kiegyezés utáni Magyarország lelkesülő, történelmi multat idézgető, színpadias pompával ünneplő, bőkezű jólétben, önfeledt derűben feloldódó szellemével, hogy amikor a képein megelevenedő selymek, brokátok, bársonyok, az ékszerek és az egészséges test vidám ragyogásának pompáját anakronizmussá gúnyolta Trianon — akkor költözött el ő maga is ebből az eltorzult világból.

Most, 20-ik évfordulóján, vajjon hallja-e odaát a szakadozó trianoni bilincsek csörrenését?

Vándoryné Kövér Ilona

* **Magyar komondorok a „Flórián" című amerikai filmben.** Félix Salten, a kiváló osztrák iró „Flórián" című világhirü regényéből a Metro-vállalat filmváltozatot készített, amelynek a főszerepeit Robert Young és egy nemrégiben felfedezett fiatal színésznő, Helen Gilbert alakitják. Helen Gilbert az osztrák főhercegnőt személyesiti meg a filmben, aki tizenhárom fehér magyar komondor-kölyköt kap ajándékba. Ez a tizenhárom magyar komondor szintén szereplője az új filmnek s hollywoodi hirek szerint a premier után új kutyadivatot teremtett Amerikában.

HEINZ RÜHMANN
pokolian mulatságos vígjátéka:
5 millió
keres 1 örököst!
LENI MAREN BACH — OSCAR SIMA
Vidám történet egy milliomossá lett senkiről. Hunnia-film
HOLNAP PREMIER! CITY

Dövényi Nagy Lajos regénye könyvalakban

Az elmult hetekben fejezte be az Uj Magyarság *Dövényi Nagy* Lajosnak, az új irógeneráció egyik komoly tehetségű tagjának *„Ősztől őszig"* című folytatásos regényét. *A regény a közeljövőben könyvalakban is megjelenik* a Stádium kiadásában és a kötet címlapját *Fáy* Dezső, a neves illusztrátor és festőművész tervezte. Dövényi Nagy Lajos irása a nemes értékű, modern magyar regények sorába tartozik, mert az iró szándéka az volt, hogy felfedje, micsoda nehézségeket okoz sok esetben az ambiciózus, értékes tervekkel felfegyverzett, egyetemről visszakerült fiatalember életében a kis város csendes világa, a minden jószándékot elnyelő közöny. Dövényi Nagy Lajos nemcsak pompás meseszövéssel oldotta meg regényét és nemcsak a problémák értékes felvetítésével, hanem azzal is, hogy az ő városkájának vidéki figuráit remekül rajzolta meg s elemezte ki. Igy minden remény megvan rá, hogy regénye *az őszi könyvpiac eseménye lesz.*

* **Lehár—Cavalcade a Fővárosi Operettszínházban.** A Vigszínház a nyár folyamán Lehár—Cavalcade címmel a margitszigeti színpadon olyan képsorozatot készült bemutatni, amelynek a cselekményeit Lehár-muzsika festi alá. A Cavalcadeban a régi Lehár-operettek világhírű slágerszámai kerültek volna előadásra. A szabadtéri játékok betiltása következtében az előadást a Margitszigeten nem lehet megtartani s ezért a Vigszínház és a Fővárosi Operettszínház igazgatósága azt tervezi, hogy közös vállalkozásban hozza színre a Cavalcadet a Fővárosi Operettszínház színpadán. A revüben a női főszerepet Réthy Eszter bécsi operaénekesnő játssza, akit az elmaradt margitszigeti „Szép Heléna" előadására szerződtettek volt.

* **A székesfővárosi zenekar legközelebbi operaestjén,** kedden este a fővárosi képtár kertjében Weber „Bűvös vadásza" kerül előadásra. A főszerepeket Mészáros Erzsébet, Senyei Szabó Ilus, Szabó Miklós és Horváth László énekelik. Vezényel Endre Béla. Olcsóárú belépőjegyek a helyszinen válthatók.

ANYAROZSOT,
kórisbogarat és minden más
GYÓGYNÖVÉNYT
a legmagasabb napi áron vásárol
Dr. MIKLÓS gyógynövénynagykereskedés, V., Vilmos császár-út 6. Telefon: 380—577.

* **A „Bolond szerelmesek" a Vígszínházban.** Hertelendy István fiatal hírlapiró háromfelvonásos, hat képből álló modern társadalmi színművet irt, amelyet a Vígszínház fogadott el. A színdarab négy ember különös szerelmi történetével foglalkozik s ezt a négy szerepet *Muráti* Lili és *Tolnay* Klári, továbbá a színház egyik új tagja, *Szilassy* László, valamint *Somló* István játsszák. A többi szerepet *Balogh* Klári, *Bihari* József, *Dénes* György kapják és ebben a darabban lép fel először a Vígszínház színpadán a most szerződtetett *Kiszely* Ilona is, aki az utóbbi időben számos filmszerepben és a Belvárosi Színházban tűnt fel.

* **Ötmillió keres egy örököst.** *Egy szegény porszivógép-ügynök ötmillió dollárt örököl és rendkivüli kalandokba bonyolódik, aminek jórészben az az oka, hogy van egy unokatestvére, aki a megszólalásig hasonlit hozzá. Ebből a témából a németek igen mulatságos filmvigjátékot gyártottak, amelyet „Ötmillió keres egy örököst" címmel hétfőn mutatnak be a City-filmszínházban.*

FÜGGÖNYANYAG-különlegességek nagy választékban
WIEG TESTVÉREK
Budapest, Deák Ferenc-u. 19

Régi térképek

A *Nemzeti Múzeum* térképtárában világos, nagyablakos szobákban csend van. Széles, hatalmas térképek fölé kopaszodó fejek hajolnak. Néha susog a papiros és latin szavak csendülnek ódon, érces csengéssel. Az asztalokon régi térképek jól rendezett halmaza.

Országok, államok, birodalmak növekedése, hanyatlása, véres háborúk eredménye, világtörténelmi tragédiák végtelen sora kapcsolódik össze a hatalmas asztalterítő nagyságú lapokon egyetlen tarka képpé.

Az ember lassan ismerte meg a földet. Az ókor hajósai úgy bolyongtak törékeny hajóikon a végtelennek látszó tengeren, mint a vak ember az ucca forgatagában és ha visszatértek hazájukba, szörnyekről, bűbájos dalokat éneklő szirénekről, egyszarvú állatokról és csalárd istenekről mondtak zavaros, rémületes meséket.

De talán nem is a messziről jött ember megszokott nagyotmondásai voltak ezek a mesék... Talán a tenger végtelen síkján lebegő elefántcsontszínű felleget nézte a vizek mélyéből felbukkant istennőnek a nagy vízsikságon a rémült hajós. Talán a titkos tengeráramlat hullámtaréját látta a víziszörny fölmerülő hátának...

A mese mindenesetre tudományos alapot kapott azokban a leírásokban, amikor a középkor elején a hosszútaláros tudósok először próbálták papírra rajzolni a föld képét: a régi, három-négyszázéves térképeken, az óceán nyugati szélén hosszúnyakú sárkányok ágaskodnak. Tátongó torkukból tűznyelvek törnek elő... A világ vége van ott: a nagy üresség, amelynek szélén esodás szörnyek leskelődnek a vakmerő halandókra.

Sok hajós hitt a sárkányokban, a messzeségszülte mesékben és bizony nagy hős, nagy lázadó volt az, aki ilyen soksárkányos térképpel a kezében nekiindult a hullám taréján táncoló hajón a borszínű tengernek.

Ezekben a mesékben való hit vége az európai ember gyermekkorának is a végét jelenti. Mert végül mégis akadt valaki, aki félrehajtotta a sárkányos rémület fekete függönyét, de az emberiség még sokáig állott káprázva a hirtelen reátört világosságban. Az európai utazók sokkal hamarább és alaposabban ismerték meg a távoli tengerentúli országokat, mint a saját világrészüket. A kedvező szelek néha símán átvitték

4 FILLÉR A CITROM

adagja a 28 éve forgalomban lévő Apolló citrompótlótabletta révén.

sokzászlós hajójukat az óceán túlsó partjára, de az európai országok és népek elzárkóztak egymástól, úgyhogy Európa jókora része ismeretlen maradt a tudományos világ előtt.

Különösen Kelet-Európa maradt sokáig *„terra incognita"*, ismeretlen, barbárnak vélt föld.

„Terra Russiae Moscoviae..." — díszeleg az egyik 16. századból származó Kelet-Európát ábrázoló térkép sarkában a felirat.

A tudós világosan érthető rajzokkal próbálta érzékeltetni az ismert föld sajátságait: A Fekete tenger kéknek festett hullámain duzzadó vitorláshajók igyekeznek Konstantinápoly felé. A mai Krim félsziget, Melitopolj, Zaporozsje, Dél-Ukrajna annyi véráztatta földjén, egészen az oly jól ismert Voronyezs vidékéig a

Csillárt béreljen, vegyen Vogel

csillárüzemnél, IV, Károly körút 28 (Városháza) és VIII, Mária Terézia tér 1.

krimi tatár kán birodalma terpeszkedik. Kubáni hídfő, kaukázusi riviéra, a török birodalom színére van festve. A Fekete tenger ebben az időben az oszmán birodalom beltengere. Hiszen a krimi tatár kán vazallusa és állandó szövetségese a hatalmas török szultánnak. A Dnyeper, Dnyeszter torkolatából vastag vonalak jelzik a hajóutakat Istanbul felé.

Északról hozott ezernyi rabszolga útjai voltak ezek a vastag fekete vonalak.

A tarka papiros minden vonása, minden betűje a történelem vaskezének mély harc- és kínszülte nyoma. Néha furcsa és mégis világosan érthető rajzokkal jelezte a térképet készítő tudós valamely nép jelenlétét.

Ott, ahol a kirgiz szteppék vannak, buddhista pap ül a homokban. Talán a buddhivta vallás ideiglenes elterjedését akarta jelezni a rajzoló. Tovább északon, furcsa fákon emberek ülnek. Ez már kissé zavaros jelkép és a rajzoló kicsiny táblákkal magyarázza a rajzokat. De van olyan rajz is, amely minden felírásnál többet mond: a déli síkságon, ott, ahol most is harcok dúlnak a pusztán, kivont kardos harcos vágtat valahova északra. Ágaskodó paripája patái alatt porzik a föld...

Egy egész történelmi fejlődést jelez ez az észak felé vágtató harcos.

A moszkvai fejedelemség évszázadokon át vívott állandó harcokat a krími tatárokkal. A tatárhordák többször felgyujtották Moszkvát és a turbános, kardos harcos most is arra fordítja a lovak fejét, ahol kopott, sárságszínű, miniatűr pontossággal felrajzolt templomtornyok csoportja látszik.

A régi keleti kereskedelmi utak egyik legfontosabb ága volt az Észak-Perzsiát, Káspi tengert átszelő vonal, amely a Volga mentén haladt Kazán és Nizsnyij-Novgorod felé. A Volga mentén ebben az időben a 16. században egész sor tatár fejedelemség virágzik: kazáni, asztrakáni, nogaji tatár kánok parancsolnak a Volga mentén egészen addig, amíg végre a Rettenetes Iván cár serege beveszi és lerombolja Kazánt, a Jaik folyó felé kergeti a nogaji tatárokat és hódolatra kényszeríti Asztrakánt. A térképen tarka színekkel virítanak a rég halott fejedelmek rég letűnt országai. A Káspi tengeren cifraorrú gályákon turbános kereskedők visznek drága selymeket, Kelet százféle kincsét észak felé, a novgorodi, kazáni és moszkvai vásárokra.

...Kopaszfejű szemüveges ember lassan fordít egyet a vastag lapokon.

Egyetlen lap!

...De amíg ez a lap megfordult, amíg kialakult a következő térkép, addig népek pusztultak el, birodalmak dőltek össze... A tarka foltok most egyetlen egységgé olvadtak össze. Száz esztendő múlt el. És a folyók rajza megvékonyodott, a vonalvezetés pontosabb, egyszerűbb lett. A furcsa naiv rajzok eltűntek. Nyugaton tengertől tengerig terjed a hatalmas lengyel-litván birodalom, keleten a moszkvai nagy fejedelemség helyett a cárok birodalma.

Még ez a térkép is nyugati tudósok munkája, de a következő hatalmas, szinte modern térkép felső sarkában már a következő felírás ékeskedik: „Mappa generalis totius Imperii Russici..."

Észak-Ázsia végtelen térsége és Kelet-Európa síkja egyetlen egységgé olvadt össze. A hegyvonulatok Csukcs félszigettől — Kaukázusig már szinte modern pontossággal nyúlnak a tízezerkilométeres eurázsiai térségben. 1745-ben készült ez a térkép. Propaganda célzattal, azért, hogy... „Nagy Péter cár isten kegyelméből való kegyelmes és nagyhatalmú uralkodó kezdeményezéséből megindult hatalmas munkát Jelizavjeta Petrovna cárnő legmagasabb támogatásával befejezze. Őfelsége azért fejeztette be a legdicsőbb elődjének eme munkáját, hogy a külföld bámuló szemei elé tárja végtelen hatalmát és azon szerencsés népek, nemzetek és földek számtalan mennyiségét, melyeket az az öröm ért, hogy jogara alá tartozhatnak."

A felírások latin betűkkel vannak. Európa, amely akkor már közel két és fél százada ismerte a nagy óceánon túl Amerikát, csak most láthatta a másik nagy ismeretlenségből talán még gyorsabban kiemelkedett világrészt egész terjedelmében.

Újra fordulnak a vastag térképlapok. És minden fordulásuk olyan, mint az idő roppant szárnyainak suhanása. A kopasz, szemüveges tudós hosszú, hegyeskörmű ujjai lassan siklanak a vonalak mentén. Ajkáról egyhangú szavak hullanak. A széles asztalokon határok, folyók, utak, országok keverednek tarka gomollyá...

(kovai)

A közgyűlés légoltalmi tájékoztatója

A főváros hivatalos lapja közli a törvényhatósági bizottság légoltalmi tájékoztatóját. A tájékoztató egyik fejezete arról szól, hogy az *Újvárosháza épületében* — ahol a törvényhatósági bizottság a közgyűléseit tartja — miképpen történik az esetleges légiveszély jelzése.

A riasztás három háziszirénával történik, közülük egyik a közgyűlési teremben szólal meg.

Ha a villamosszirénák nem működnének, ezeket kézihajtású szirénák pótolják.

A közgyűlések idején külön légoltalmi figyelőszolgálat működik. Amikor a légo-riasztóközpont a légiveszélyről az Újvárosházát is értesíti, itt úgynevezett *előriasztás* történik, amiről a légoltalmi parancsnok *nyomban jelentést tesz a közgyűlés elnökének és az építmény légoltalmával megbízott tanácsnoknak.* Egyébként az óvóterek bejáratait kinyitják, a lámpákat meggyujtják, stb.

Az *óvóhely*, amelynek vázrajzát a hivatalos lap ugyancsak közli, az *épületben 360 személy befogadására alkalmas, hat óvóterrel.* Előírásos, megfelelően teherbíró födémmel ellátott helyiségek ezek. *Két vészátjáró és három vészkijáró* biztosítja a kijutást a romhatárokon túl is. Az óvóhely *levegőjének tisztántartására* és állandó frissítésére három elektromos hajtású, szükség esetén kézierővel is hajtható szívószűrőkészülék áll majd rendelkezésre. *Az óvóhely világítását* a városi elektromosáramszolgáltatástól *különálló akkumulátoros telepre is át lehet kapcsolni;* ha ez is kimerülne, szárazelemmel ellátott villanylámpák állanak rendelkezésre.

Az óvóhely felszerelése előírásos; *rádió- és távbeszélő útján*, de csak hivatalos beszélgetések céljaira, a *kapcsolatot a külvilággal fenn lehet tartani.*

A tájékoztató egyébként részletes utasításokat ad a rendfenntartás és a magatartás dolgában riasztás esetén. A házi szirénák hangjára *a közgyűlés résztvevői* a ruhatárakba vonulnak, kabátjukat, kalapjukat magukhoz veszik és a megjelölt lépcsőkön át vonulnak le az óvóhely megfelelő terébe. *A karzat közönségét* külön helyezik el az I. óvótérben.

Amikor a hatósági szirénák jelzik a légiveszély megszűnését, az óvóhelyeket önhatalmulag elhagyni még mindig veszélyes lehet, tehát tilos.

Az épületet átvizsgáló légoltalmi parancsnok adja ki a távozásra vonatkozó engedélyt.

Mindig más ételeket, de az élelmiszerek egyformán takarékos felhasználását és a gázkészülékek helyes kezelését mutatják be a *Gázművek* főzőelőadásain, a VI, Vilmos császár út 3. szám alatti előadóteremben, minden kedden és pénteken délután ½5 órakor. Belépődíj nincs, ruhatár, kóstoló díjtalan. ∞

A parasztság szerepe az új Magyarországon

A pécsi tudományegyetem jogi kara által rendezett szociális tanfolyamon érdekes előadást tartott *Nagy Ferenc* független kisgazdapárti képviselő „A parasztság szerepe az új Magyarországon" címmel.

Hangsúlyozta az előadó: kívánatos volna, hogy a magyarságnak azok a rétegei kerüljenek az államéletbe, akik a maguk erejével megismosítják a nemzetet.

Véget kell vetni annak a felfogásnak, hogy országunkban az egyik társadalmi réteg a másik rovására boldogulhat csak.

A magyar fejlődést nem szabad úgy beállítani, hogy az egyik társadalmi réteg előnyomulása a másik társadalmi réteg *hanyatlását* vonja maga után. Figyelmébe ajánlotta statisztikusainknak, számítsák ki, hogy *az országban elvégzett munkaóráknak hány százaléka esik a parasztságra, mert nem tudjuk, hogy a parasztság a maga fizikai munkájával miképpen járul hozzá az ország életéhez.* Társadalmi élete rideg, örömtelen, kulturális élete meglehetősen elmaradt. Vannak ugyan gazdaságilag tájékozott és emelkedett kultúrájú parasztemberek, de ez kevés és az országnak szüksége van a parasztság jelentősebb mértékű emelkedésére. Szüksége van erre az országnak márcsak gazdasági emelkedése céljából is, mert

a magyar földművesekre vár az a feladat, hogy a magasabbrendű magyar mezőgazdaságnak az alapjává váljék.

A szociális kiegyenlítődés elve megköveteli a parasztságtól, hogy a földmunkásság előmenetelét a maga részéről is elősegítse s ezáltal szolgálja a társadalmi reformot is.

PESTI SZÍNHÁZ PÉNTEKEN, december 3-án ELŐSZÖR

FECSKE ÉS DENEVÉR

HERCZEG FERENC új vígjátéka

Tolnay Klári, Tasnády Ilona, v. Benkő Gyula, Mihályi Ernő

A nap legérdekesebb híreiből

ELTÁVOLÍTJÁK A MILÁNÓI HARANGOK EGY RÉSZÉT. A „Sera" című olasz lap jelenti Chiassóból, hogy a milánói fasiszta hatóságok utasítására 210, összesen 1100 métermázsa súlyú harangot távolítottak el a templomokból. Ez a mennyiség a város harangjainak egyharmadrészét jelenti. A milánói dóm harangjai helyükön maradnak.

*

AZ ELTŰNT LOVASEZRED. *Vichyi jelentés szerint a hadügyminisztérium rendeletet adott ki, amelyben kötelezővé teszi a francia katonatisztek számára a hetenkinti jelentkezést. E különös rendelkezésre az adott okot, hogy az utóbbi időben a még meglevő francia hadsereg több egysége nyomtalanul „eltűnt". Így például nemrégiben hiába kerestek egy zászlóaljat és egy egész lovasezredet. A zászlóaljról egyesek azt állítják, hogy Afrikába távozott. Az ezred eltűnésének viszont más magyarázatot adott a felelősségre vont volt parancsnok. Azt állította, hogy a legénység és a tisztek nagyobbik része megbetegedett, miért is az egész társaságot hazaküldte. A lovakat pedig a takarmányhiány miatt nem tudta élelmezni és ezért eladta a parasztoknak. A lovakért befolyt összeget le is tette a kihallgatást vezető tábornok asztalára. A felszerelésről pedig azt állította, hogy tűzvész következtében elpusztult. Természetesen ennek a különös magyarázatnak Vichyben kevés hitelt adnak*

*

ISMÉT MŰKÖDNEK A SZTALINGRÁDI ÜZEMEK. A „Basler Nachrichten" jelentése szerint a sztalingrádi Vörös Október nevű traktorgyár, amely a város ostroma idején nagy szerepet játszott, ismét megkezdte működését. Ugyanesak üzembe helyezték a villanymosóműveket is.

*

NEM TUDOTT ALBÉRLŐKÉNT ÉLNI. *Gyarmati Amália 52 éves gyárimunkásnő szolgálati helyén ópiummal megmérgezte magát. Kihallgatásakor elmondotta, hogy főbérleti lakást szeretne, mivel, mint albérlő, állandó kellemetlenségei vannak a házigazdával. Főbérleti lakáshoz azonban nem tud jutni és ezért akart meghalni. Öngyilkossági szándékáról nem mondott le, ezért őrizetbe vették.*

*

TÖLTŐTOLL IGAZOLVÁNYRA. A „Neues Wiener Tagblatt" berlini jelentést közöl, amely szerint a német írószerkereskedők kamarájának rendeletére töltőtollat csak azoknak szabad eladni, akik igazolják, hogy arra hivatásuk gyakorlásához feltétlenül szükségük van.

*

NEM LESZ MUNKASZÜNET KARÁCSONYKOR A BALTI ÁLLAMOKBAN. *A balti német megszálló hatóságok már most előkészítik a lakosságot arra, hogy az idén nem engedélyeznek karácsonyi szünetet az üzemekben és a hivatalokban.*

*

HALÁLRA TAPOSTA APJÁT. Pécsett letartóztatták Bosnyák Bogdánt, aki megölte 63 éves apját. Az istállóban almozás közben néhány cső kukoricát tett a lovak elé, amire az indulatos zsugori öreg ember, aki ezt pazarlásnak találta, a vita hevében vasvillával támadt fiára. Először ököllel leütötte apját, de amikor az ismét rátámadt, akkor a fiú földreteperte, majd néhányszor belerúgott úgy, hogy az öreg ember sérüléseibe belehalt.

*

AKIT ÉLŐVÉ KELL NYILVÁNITANI. *Karácsony Imre gyimesfelsőloki székely csángó földműves nemrégiben egy darab erdei kaszálót akart venni. Elment a jegyzőhöz és személyazonossági bizonyítványt kért, hogy nevére irathassa a kis földet. A jegyző, amikor a régi állampolgársági lajstromokat és a névjegyzéket fellapozta, legnagyobb megdöbbenéssel tapasztalta, hogy Karácsony neve után ott áll a jegyzet a kereszttel: meghalt. Karácsony ugyanis a háborúban eltűnt, holtá nyilvánították és azóta is úgy szerepelt a hivatalos lajstromokban, mint halott. Karácsony Imrének most eljárást kell indíttatnia élővényilvánítása érdekében, addig nem irathatja nevére a kaszálót. Az öreg földműves 50 éves fejével most újra belekerül az újszülöttek anyakönyvébe.*

*

TIZENHAT ÚJABB NÉMET VÁROS „ZÁRT TERÜLET". A napokban újabb 16 német városra terjesztették ki azt a kormányrendeletet, amelynek értelmében lakásínség miatt a repülőtámadások sujtotta városokba beköltözni csak hatósági engedéllyel lehet. Ezek az újabb városok a következők: Berlin, Dessau, Düsseldorf, Krefeld, Lewerkusen, Magdeburg, Mainz, München-Gladbach, Neus, Remscheid, Rheydt, Sollingen, Viersen, Wien, Wupperthal, Zopott.

*

ÁREMELÉS A FOGYASZTÁS CSÖKKENTÉSE CÉLJÁBÓL. *A „Kölnische Zeitung" jelentése szerint a szlovák dohányjövedék újabb 30%-kal fölemelte a dohánynemüek árát. A lap szerint ez az emelés kizárólag a fogyasztás csökkentése céljából történt, mivel Szlovákiában az utolsó félévben 70 millió darabbal emelkedett a havonkénti cigarettafogyasztás, úgyhogy a dohánytőzsdék ellátása nagy nehézségekbe ütközik.*

Művészet • Irodalom Tudomány

Nagyértékű festmények szegedi magángyüjteményekben

(Szeged, november 27.) Életképes akcióvá bontakozott ki az a terv, amelyet dr Pálfy György, Szeged város kultúrtanácsnoka kezdeményezett a magángyüjteményekben levő értékes festmények nyilvántartására vonatkozóan. A város kulturális ügyosztálya ugyanis lajstromozza azokat a magángyüjteményekben levő festményeket, rajzokat, rézkarcokat, amelyek érdemesek arra, hogy a Szépművészeti Múzeum főigazgatója: Csánky Dénes nyilvántartás szempontjából megtekintsen. A magyar képzőművészet nagy értékei lelhetők fel sok szegedi vagy szegedkörnyéki magángyüjteményben és az ilyen katalogizáló munkánál lehetőség nyílik arra is, hogy olyan képzőművészeti értékekre bukkanjanak, amelyek az európai kultúrtörténet valamelyik korszakának jellegzetes értékei lehetnek.

A magángyüjteményekben levő márkás festmények bejelentésének határideje november 20-án járt le és a város kulturális ügyosztályához valóban értékes képanyagról szóló bejelentések érkeztek be. A bejelentett művek között helyetfoglalnak Benczur Gyula, Zichy Mihály, Csók István, Székely Bertalan, Iványi-Grünwald, Markó Károly, Than Mór és más kiváló magyar mesterek művei. A világhírre emelkedett külföldi festők közül pedig Diaz, Lenbach és egy olasz festmény, amelynek mestere megállapításra szorul ugyan, de valószínűnek látszik, hogy egy Coreggio-tanítvány munkája.

Tartós szempillafestés

pillanatok alatt,

szőrtelenítés, szemölcsirtás

véglegesen, nyomtalanul

LORÁND KOZMETIKA, Mussolini tér 3

Névre címre tessék ügyelni!

(*) **A VIDÁM SZÍNHÁZ** *november 29-én,* hétfőn adja elő századszor Létraz—Pünkösti—Hegedüs Tamás „Ballépés jobbra" című zenés vígjátékát *Szüle Mihály* igazgató rendezésében. A szereplők változatlanul: *Fejes Teri, Fábry Éva, Petrovich Szvetiszláv,* ifj. *Latabár Árpád, Madarász László, Bihary Nándor, Hollós Melitta, Németh Thyra* és *Bágyoni Szabó Dávid.*

Babits Mihály

születésének hatvanadik évfordulóját ünnepelte a művésztársadalom a Baumgarten irodalmi alapítvány kuratóriumának rendezésében november 26-án az alapítvány helyiségében. Az emlékünnepély a költő életét és munkásságát méltatta. Néhány Babits-verset *R. Simonffy Margot* adott elő („Zsoltár férfihangra", „Cigány a siralomházban", „A nap nem emlékezik a csillagokra", „Intelem vezeklésre", „Siremlék"), *Szabó Lőrinc* „Babits műhelyében", *Illés Endre* „Örökség", *K. Grandpierre Emil* „Út Babitshoz", *Weöres Sándor* „Emlékezés Babits Mihályra" címmel tartott előadást, majd *Bóka László* taglalta Babits működését és vele való kapcsolatát. Az előadók mindannyian tanítványai voltak a költőnek és előadásaikban mesterükről emlékeztek meg.

(*) **A SZEGEDI OPERAEGYÜTTES A „TOSCA" ELŐADÁSÁRA KÉSZÜL.** A szegedi színház operaegyüttese november 29-én Puccini „Tosca" című operáját adja elő. A címszerepben mutatkozik be a szegedi közönségnek *Soós Katalin* drámai szopránénekesnő, a többi szerepet az együttes már ismert tagjai éneklik. Az operát dr *Dalnoky Viktor* rendezi és *T. Török Emil,* a színház helyettes igazgató-karnagya vezényli.

(*) **MAGYAR TAMÁS HEGEDŰESTJE.** *December 10-én,* pénteken este ½7 órakor a Zeneakadémia nagytermében tartja *Magyar Tamás* hegedűestjét. Közreműködik: *Magyar Gábor* (gordonka). Zongorán kísér: *Petri Endre.* Műsoron: Bach, Franck, Milhaud, Mozart, Kodály, Zsolt művei.

(*) **CSAJKOVSZKIJ** halála 50. évfordulója alkalmával III. Csajkovszkij-estjét november 30-án, kedden este ¾7 órakor tartja a *Székesfővárosi Zenekar* a Fővárosi Vigadóban. Vezénylő karmestere: *Ferencsik János,* szólistája: *Anda Géza* helyett *Dániel Ernő.* A hangversenyen első számnak a „Romeo és Júlia" nyitány szerepel, utána b-moll zongoraversenyét adja elő *Dániel Ernő,* majd a hatalmas IV. szimfóniával zárul be a *Székesfővárosi Zenekar* Csajkovszkij-sziklusa.

A Renaissance könyvkiadó 4-ik kiadásban jelentette meg az év legnagyobb sikerű regényét: Upton Sinclair: *Letűnt Világ* c. könyvét. ∞

(*) **NEMÉNYI LILI** közönségének nagy örömére esténként fellép egy budapesti kávéház pódiumán és kulturált hanggal, komoly előadóművészettel szórakoztatja hallgatóit. Műsora egynéhány kivétellel nívósnak tekinthető s az a melegség, az a közvetlenség, amely tényezője előadásának, sikert és elismerést érdemel. Bájos prológjában ezzel kezdi műsorát: „A dal lélekből fakad, ahol lélek még akad." Lebilincselően hat előadásában a „Szibériai ballada". De komoly érték az ő tolmácsolásában Szép Ernő—Lányi Viktor „Pásztordal" című szerzeménye is. Az előadóművészek által olyannyira kedvelt Heine—Buday „Szeretlek Ágnes"-e Neményi Lili előadásában ékszorosan érvényesül. Örömmel hallgattuk és nagyon jól szórakoztunk.

(*) **BOJÁRSZKY LENKE** festőnő mutatja be portréinak gyüjteményét a Felvidéki Egyesületek Szövetsége (VII., Rákóczi út 36, III. em. 2) helyiségében. Fekete krétarajzai nem lépnek ki a naturális megoldás kereteiből, azonban valamennyien jól jellemzettek s nem egyszer fölötte komoly megfigyelésről és erőről adnak számot. Olajportréin, amelyek színezés dolgában közelebb állnak az impressziós meglátáshoz, ez a jellemzőerő meglehetősen elmosódik, a művész nyilván küzd még az olajtechnikával. sz. s.

(*) **SZEGED VÁROSÁNAL BENYUJTOTTÁK A FILMGYÁRALAPÍTÁSI TERVEZETET.** Rosta Lajos országgyülési képviselő fölkereste hivatalában Tukats Sándor főispánt és Pálfy József polgármestert, akiknek bejelentette a „Szegedi Filmgyár Rt" létesítésének tervét. A kivitelezéshez hat hold telket kérnek a várostól. Ezen a telken műtermeket és laboratóriumokat építenek. Úgy tervezik, hogy a vállalatnak 25 tagú művész- és technikusgárdája lesz. A benyujtott terv szerint a filmgyár épületei és minden berendezése 30 év mulva Szeged város tulajdonába megy át. A filmgyáralapítási ügyben rövidesen dönt Szeged városa.

(*) **FARKASS FERENC-BEMUTATÓ.** A *Székesfővárosi Zenekar* Farkass Ferenc „Bábtáncoltató" szvitjét mutatja be *hatodik* bérleti hangversenyén, december 5-én délután 4 órakor a Fővárosi Vigadóban.

Halálos széngázmérgezés

Krakler Imre mozdonyvezetőtanonc és Miszler Gyula közös albérleti szobában lakott. Krakler vacsorája elkészítése után elzárta a tűzhely szellőztetőnyílását. Éjfélkor a fűtőház főnöksége küldöncöt küldött Miszlerért, akit helyettesi szolgálatra akartak behívni. A zörgetésre a szoba lakói nem nyitottak ajtót. Erőszakkal hatoltak be a szobába, hol Kraklert és Miszlert eszméletlenül hörögve találták. Mindkettőjüket bevitték a közkórházba. Miszler magához tért, Kraklert pedig — amint megállapították — megölte a kiömlő gáz.

Marnitz Zenei Központ a Belvárosban

A Belváros, a pesti City december első napjaiban új színfolttal gazdagodik. A Petőfi Sándor ucca 14. számú hatalmas üzletház földszintjén megnyílik a Marnitz Zenei Központ új és valóban központi fekvésű főüzlete, amely a rohamosan fejlődő vállalatnak méltó köntöst és modern otthont biztosít. Marnitz Frigyes, aki néhány esztendő alatt a vezető hangszerkereskedések, kiadóvállalatok és hangversenyrendező irodák közé emelte üzemét, továbbra is fenntartja a József körút 37. szám alatti helyiséget, amely már az utóbbi években semmiképpen sem tudta lebonyolítani az óriásira felduzzadt forgalmat. A józsefkörúti fiókintézet mellett a cég székháza a Petőfi Sándor uccában lesz, ahol a legmodernebb dekorációs elvek szerint épül ki a Marnitz Zenei Központ. Itt fogják elhelyezni a cég legmodernebb gramofónosztályát, ahol a lehallgatófülkékben gombnyomások szerint válogathat a vevő és diszponálhat a kiválasztott lemezek fölött és ugyanitt helyezik el az üzem lényeges és adminisztratív helyiségeit. A Marnitz Zenei Központ ezzel fejlődésének határkövéhez érkezett el. ∞

* Jegyzet másolatai berém —

Msg. 1944. nov. 26

GAZDASÁGI ÉLET

A Paprikaközpont, mint az államilag irányított mezőgazdaság mintaképe

Írtn: Ereky Károly

A háború egyik legfontosabb feladata az élelmiszertermelés, ill. a mezőgazdasági többtermelés. Évek óta hirdetem, hogy a mezőgazdasági politikánkat ebben az irányba állítsuk be, de a liberális korszakban a magyar mezőgazdaság újjászervezését rendszerint azzal akadályozták meg, hogy *„nem mehetünk külföldi példák után"*. A Paprikaközpont szervezete és működése igazolja, hogy ez a gáncsoskodás teljesen alaptalan volt, mert Magyarországon a gyakorlati emberek egy kis csoportja az adottságokból kiindulva csendesen, mondhatnám titokban létrehozta ezt az intézményt, amelyikben megtalálhatjuk az államilag irányított gazdálkodás összes jó alapelveit és amelyik a külföldtől függetlenül mintaképül szolgálhat, hogyan kell a mezőgazdaság egyes ágazatait megszervezni.

Vizsgáljuk meg, hogyan termelte ki a magyar gazdasági élet ezt a nagyszerű intézményt?

A paprikából a XIX. században lett kereskedelmi cikk. Szegeden 1859-ben épült az első paprikamalom és a nyolcvanas években indult meg a paprikaexport. Az évi kivitel egy-két vagont tett ki, de vele szemben több volt a spanyol paprika behozatala. Így állt a helyzet, mikor az élelmiszervizsgáló vegyészek azt javasolták a kormánynak, hogy a paprikahamisítást akadályozza meg, nehogy a jóminőségű szegedi paprika hírnevét a hamisítók tönkretegyék. A szabadelvű kormányok hivatalos állásfoglalása az volt, hogy a szabad versenynek kell ezt a bajt megszüntetnie, nem az államhatalomnak és csak 1919-ben az úgynevezett keresztény kormány adta ki a paprikaminősítési rendeletet.

Meghajtjuk a vegykísérleti állomások előtt az elismerés zászlaját, azonban a hamisítás megakadályozása nem küszöbölte ki a *spekulációt*. A kisgazdák és a paprikafeldolgozó kisüzemek sohasem tudták, hogy mit kapnak majd a terményeikért? A szegedi m. kir. vegykísérleti állomás piackutatást végzett és hivatalos táblázatban bemutatta, hogy a paprika kilójának ára 1930-tól számított öt esztendőn át 20 fillér és 400 fillér között ingadozott. Természetesen ebben a *spekulációs árhullámzásban mindig a kisemberek maradtak alul*, mert az árak azokban az évszakokban emelkedtek fel, mikor már nekik nem volt árujuk.

A paprikaárak

A gazdák vezetői kérték a földművelésügyi minisztériumot, hogy szabályozzák a paprikaárakat, de a spekuláló kereskedők mindig találtak jó napidíjért olyan gazdákat, akik küldöttségileg felmentek a minisztériumba és a gazdasági szabadságra hivatkozva ellenezték a hivatalos ármegállapítást. A paprikakereskedők ravaszkodását és a megvásárolt küldöttségek jelentéseit leleplezték a tények, mert a paprikaexport sehogyan sem tudott boldogulni. Mikor ugyanis az exportkereskedő összevásárolt a piacon néhány métermázsa fűszerpaprikát, akkor megindult a spekuláció, felszöktek az árak és a kereskedő nem tudott vagóntételeket vásárolni. Mikor aztán a kereskedő abbahagyta a vásárlást, úgy lezuhantak az árak, hogy a kisemberek ráfizettek a termelésre. A földművelésügyi minisztérium 1934-ben úgy akarta eltüntetni ezt a spekulációs érdekellentétet, hogy a paprikatermelést engedélyhez kötötte. A rendelkezés nem hozta meg a hozzáfűzött eredményt és a kormány 1936-ban elrendelte a fűszerpaprika-értékesítés központosítását.

Ennek a rendelkezésnek a kedvező hatása egyenesen meglepő volt. A szabályozás előtti évben a fűszerpaprika átlagos értékesítési egységára kilónként 120 fillér volt, míg a szabályozás után már az első évben 140 fillér és nyolc év multával 870 fillér lett. Ebben az utóbbi árban már mutatkozik a háborús hatás is. Egyébként hangsúlyozzuk, hogy a lényeg nem magában az áremelkedésben, hanem abban rejlik, hogy az új rendszerben a gazda, a paprikaőrlőmalom és a kereskedő nyugodtan számíthattak arra, hogy a spekuláció nem teszi tönkre munkájuk gyümölcsét.

Hogy a gazdák és az egész paprikaérdekeltség mennyire meg voltak elégedve az eredménnyel, azt igazolja az, hogy amíg a szabályozás előtti három évben fokozatosan csökkenő területre kértek termelési engedélyt, addig *a szabályozás után úgy a termelők száma, mint a beültetett területek nagysága emelkedett.* A hivatalos statisztikai adatok szerint 1936-ban 10.000 gazda 8773 katasztrális holdra kért paprikatermelési engedélyt, hét évvel később pedig, 1943-ban 22.000 gazda 18.500 katasztrális holdon termelt paprikát. Egyidejűleg megemlítendő, hogy a gazdák szövetkezeti alapon szárítópajtákat és fűszermalmokat építettek.

Mint említettük: a szabályozás előtt az export nem tudott rendszeresen kialakulni és számottevő paprikamennyiséget akkor lehetett külföldre kivinni, ha a gazdák veszteséggel adták el paprikájukat és a feldolgozó üzemek ráfizettek a vállalkozásukra. A szabályozott értékesítés biztosította az export feltételeit és az évi maximális paprikaexport hamarosan elérte a 300 vagont. A belső fogyasztás a szabályozás óta 200 vagonról 400 vagonra emelkedett. Itt meg kell emlékeznünk arról, hogy ebben a hatalmas növekedésben szerepet játszik az is, hogy lakosságunk a visszakapcsolások révén ötmillióval megszaporodott. Abszolut értékben a paprikafogyasztás a belföldön fejévenkénti 21 dekáról 26 dekára emelkedett.

A monopólium

Azok, akik 1936-ban a paprikaértékesítés állami irányítását ellenezték, azt hangoztatták, hogy a monopólium a minőség romlására vezet. Ennek pontosan az ellenkezője következett be. A szabályozás után a gazdák sokkal jobb minőségű paprikát termeltek és a feldolgozók jobb őrleményt készítettek, mert a spekuláció okozta szegénység megszűnt az üzemeikben. Általában a paprikaközpont új korszakot jelent a mezőgazdaság ezen ágában. A kisgazdák és feldolgozók egyenként szegények voltak ahhoz, hogy a nagyszabású kérdéseket megoldhassák. Viszont a központnak megvannak hozzá a szükséges anyagi eszközei, hogy a legnagyobb ügyeket is dülőre hozza. A paprikaközpont a minőség javítása érdekében versenytermeléseket rendez és évi 60—70.000 pengőt oszt ki a legjobb minőségű paprikát termelő gazdák és őrlő üzemek között. A fajtakiválasztás és a vetőmagnemesítés céljából Bogyiszlón 200 holdas kísérleti telepet rendezett be, amelyen nagytudású szakemberek irányítják a munkálatokat. A központ tökéletesíti a paprikafeldolgozás módszereit is. Szegeden mintatelepet rendezett be, amelyikben a műszárító üzem és a kísérleti malom gépein tanulmányozzák, hogy hogyan lehet a fűszerpaprika feldolgozását annyira tökéletesíteni, hogy a magyar paprika vezető szerepet játszhasson a nemzetközi versenyben.

A Paprikaközpont megalapítóinak nagy nehézségeket kellett leküzdeniök, amíg eljutottak odáig, hogy önzetlenül dolgozhatnak annak a 25.000 kis családnak az érdekében, amelyek a fűszerpaprika előállításán dolgoznak. A szabadelvű korban a kormányok csak a kapitalista kereskedők érdekeit védték és a gazdasági szabadság nevében eltűrték azt, hogy a spekuláció az apró embereket megkárosíthassa. Ezért állítjuk oda a Paprikaközpont tiszta magyar intézményét mintaképül a magyar mezőgazdaság megszervezésének. A Paprikaközpont ilt nőtt ki a magyar talajból a szakemberek és lelkes állami tisztviselők kitartó, szorgalmas munkája eredményeképpen. A magyar mezőgazdaság többi monopolisztikus intézményei (gabona-, burgonyaközpont stb.) akkor töltik be hivatásszerűen a feladatukat, ha nemcsak az értékesítéssel, hanem a Paprikaközponthoz hasonlóan magával a növények nemesítésével és különösen a többtermeléssel is foglalkoznak.

A BALKÁNI DOHÁNYTERMELŐK ELVESZTETTÉK LEGJOBB PIACUKAT

Németország az új világháború kitörése előtt a keleti dohánynak legjobb vásárlója volt, *úgyhogy a görögországi, bulgáriai és törökországi dohánykivitelnek* 1937-ben 44 százalékát vásárolta meg. *Ez a három állam a Németországnak szállított dohányért úgy átlagban kereken évi 80 millió birodalmi márkát kapott.* Amikor azután Németország dohánybehozatala a tengerentúlról a világháború kitörése után csökkent, illetve teljesen megszünt, *a német dohányfeldolgozó ipar egyre több dohányt vásárolt a Balkánon és Törökországban.* A Balkánon lezajlott legújabb háborús események elzárták a német dohánygyártás elől a balkáni dohánybeszerző forrásokat, *úgyhogy Németország ezentúl nagyobb súlyt helyez a német és más európai dohányok felvásárlására és feldolgozására.* A balkáni államok nem egykönnyen nélkülözhetik a Németországba irányuló dohányexportot, mert a *USA egyik legnagyobb dohány konszernjének érdeklődése a balkáni dohány iránt hosszú időre inkább elméleti jellegű a hajótérhiány következtében.*

(T. O. P.)

Fegyveres Nemzetszolgálatot állítanak fel

A kormány ma megjelent rendelete felhatalmazza a belügyminisztert, hogy *Magyarország Nemzetvezetőjének személye körüli biztonsági szolgálat ellátása, valamint a nemzetiszocializmus magyar gyakorlatát megtestesítő hungarizmus céljai megvalósításának biztosítása, továbbá a közbiztonsági karhatalmi alakulatok támogatása céljából „Fegyveres Nemzetszolgálat" elnevezéssel katonailag szervezett fegyveres testületet alakítson.*

A Fegyveres Nemzetszolgálat tisztikarának tagjait a belügyminiszter előterjesztésére Magyarország Nemzetvezetője nevezi ki, egyebekben *a Fegyveres Nemzetszolgálat szervezetét, valamint szolgálati és fegyelmi szabályzatát a belügyminiszter állapítja meg.*

A szolgálatnak a csendőrséghez és a rendőrséghez való viszonyát a belügyminiszter és a honvédelmi miniszter egyetértve szabályozzák. A költségek fedezéséről a pénzügyminiszterrel egyetértve a belügyminiszter gondoskodik.

A Fegyveres Nemzetszolgálat tagjait szolgálatuk tartama alatt a csendőrség tagjai részére megállapított fegyverhasználati jog illeti meg, akik ebben a minőségben a csendőrség tagjait megillető büntetőjogi védelem alatt állanak.

46.282 árvát gondoz a főváros árvaszéke

Most adta ki jelentését a főváros árvaszékének októberi működéséről *Szokolay* Leó árvaszéki elnök. Jelentésének elején részletesen beszámol az árvaszék által védett árvák és gondnokoltak számáról. A vagyonos, teljesen árvák száma 1625, a vagyonos félárvákéé 11.227, a vagyontalan teljesen árvák száma 3548, a vagyontalan félárváké 29.882, a gondnokoltak száma a következőképpen alakul: vagyonos gondnokolt 989, vagyonos id. gondnokolt 887, vagyontalan gondnokolt 276, a vagyontalan id. gondnokoltak száma 4484. Az árvaszék ügyforgalma októberben is igen magas volt. *Több mint 11.000 kérvényt iktattak. Ebből elintéztek több mint 8000 aktát.*

Az árvaszék a hozzájuk forduló és tanácsot kérő közönség felvilágosítására *tudakozó irodát állított fel.* Ezt a tudakozó irodát igen sokan keresik fel. A tudakozó iroda működésének statisztikájából kitűnik, hogy igen sokan fordultak tanácsért a törvényes gyermekek tartása, a törvényes gyermekek láthatása és elhelyezése ügyében. Igen sokan érdeklődtek hagyatéki ügyekben, örökbefogadási ügyekben és gyermekvédelmi ügyekben. *A tudakozó iroda felállítása tehát mindenképpen nagyjelentőségű, mert itt mindenki megkaphatja a szükséges felvilágosítást.*

Az árvaszék gyermekvédelmi osztályának ügyforgalma szintén magas volt. A gyámhatóság alól októberben 128 vagyonos kiskorút szabadítottak fel. A vagyonos gondnokoltak közül a gyámhatóság alól 12 gondnokoltat szabadítottak fel.

Egyre nagyobb méreteket ölt az amerikai távbeszélő-sztrájk

Genf, november 25.

(Német Távirati Iroda.) Az amerikai távbeszélő-sztrájk mind nagyobb méreteket ölt — jelenti a *Daily Express* New Yorkból. A hadiiparilag fontos Ohio állam 31 nagyobb városa most nem érhető el távbeszélő úton. A kormány felszólította a jobb fizetést követelő távbeszélő-kezelőnöket, hogy térjenek vissza munkahelyükre. A távbeszélő-kezelőnök azonban nem tértek vissza munkahelyükre és szakszervezetük azzal fenyegetődzik, hogy más államokban is sztrájkot szervez. Ha más államokban is sztrájk kezdődik, akkor nemcsak a hadiipar, hanem a kábelhálózathoz kötött rádió is érzékeny zavarokat szenvedne. Az ohioi távbeszélő-kezelőnök hangulata igen elkeseredett. Szemére vetik a társaságnak, hogy sztrájktöröket alkalmazott magasabb bérrel, s hogy a társaság férfiakkal ivásra csábított fiatalabb kezelőnöket, hogy ezek bejelentsék kilépésüket a szakszervezetből. *(MTI.)*

SZÍNHÁZ MŰVÉSZET

Istók László:

Munkácsy és Benczur

E két ragyogó lángész centenáriumát ünnepelte ez évben a hálás nemzet. Bár a háború kataklizmái a műzsát nagyrészt a háttérbe szorították, mégis valamennyi képes- és napilap megemlékezett örökértékű alkotásaikról, életük egyes epizódjairól. Láttuk a műveikből rendezett emlékkiállításokat. Hallottuk ünnepeltetésüket a művészet hivatalos fórumain. Láttuk a kedves kultúrfilmeket, melyek nagyságukat és művészetük újját nagyjából ismét fényjelezték. Búcsúzóul állítsuk őket egymás mellé, hogy e két fénylő fárosz egyéniségben, művészetben annyira ellentétes szellemiségét összehasonlítva szemlélhessük.

1844 január havában két lángnyelv csap fel a földről az égre. Színnel, rajzzal formákat, gondolatokat teremtők születtek, hogy szomorú nemzetünk géniuszát tündöklő fényességbe borítsák. *Benczur és Munkácsy művészete szinte kiegészíti egymást.* A ragyogó derű, a pazar pompa, égi fényesség költőlelkű dalnoka és a komor töprengés, szenvedő vajudás s a világmegváltás drámájának ihletett festőinterpretátora szemében az isteni szikra korán felvillan. *Alig négyévesek, de már szenet, iránt fognak kezükbe, hogy a lelkükből feltörő alkotó hajlam meginduljon a fejlődés útján.*

Munkácsyt fiatalkori környezete, átélései, megfigyelései a szenvedések, a vallásos és a népi témák mély érzelmek megörökítésére kötelezték. Benczúr a napkirály szemkápráztató pompáját kedvelő II. Lajos bajor uralkodó kívánságára foglalkozik — megrendelésre — a pompa megfestésével, mely végigkíséri későbbi alkotásaiban is.

Munkácsy a nagy sommázások, a széles ecsetkezelés mestere. Műveiben a megrázkódtató lelkiábrázolások sötét tónusokban élik életüket. Benczúr szinte a napból meríti, szívja a világosságot, hogy részletező, rajzos kompozícióit — melyek az átélés valóságában születtek — *színszóró forrósága öltöztesse.*

Munkácsy tablói a mély érzések szívorgonájának elégiái, Benczúr színorgonájának tüneményével káprázlat. Kristálylisztán csendül ki mind a két nagy mester ecsete alól az eszme.

Munkácsy lélekszimfóniájának kiemelkedő színakkordjai: *Siralomház, Éjjeli csavargók, Tépéscsinálók, Milton*, melyre a crescendót, a koronát az *Ecce Homo* teszi fel.

Benczúr, a nagy bolyongó, az antik világ mitológikus lényei között él, velencei színóriások titkait bogozza s kedvtelésszerűen lép be a magyar történelem némely századába. *Vajk megkeresztelése* a nagy induló, a *Bacchánsnő* az érzelmi oázis, melynél nemcsak pálmák virulnak, hanem a Képzőművészeti Társulat száz aranyának zenéje ajozza a kedvet a további alkotásokra. Az ambrózián és nektáron élő mitológiai lények festése a mester játékos lelki kielégülése. *Budavára visszavétele* a győzelmi induló, melyet a *Milleniumi hódolat* tetőz be. Befejezetlen szimfóniája: *Mátyás apotheózisa.*

Mindketten Münchenben indultak. Munkácsy Düsseldorfba megy, művészideáljához: Knaushoz, majd Párisban aratja az elismerés babérerdőit és fürtökben szüreteli az aranyat. Fényes palotájának vendégei: Páris hírességei, előkelőségei.

Benczur Piloty mester hatása alatt indul, s bár Münchenben évekig professzor az akadémián, a német hatás alól kikerül, hogy tovább fejlessze a nagy antik mesterek kiérelt litkait. Többek között Rubens, Tiepolo, Veronese szellemi örökségét tanulmányozza, hogy újjáalakítsa azokat egyéniségével. Életmódja egyszerű. Alkotásainak és családjának él, bár később pompás környezet veszi körül. Nyilván munkái végzése közben szokta meg fejedelmek, uralkodók kastélyaiban.

De míg Munkácsy az állandó ünneplés verőfényében él Párisban, addig Benczur hazajön, hogy a szerény honi képzőművészet talajában a fejlődés magját elvesse tudásával, tanításával.

Alig indul meg a verejtékkel, áldozattal öntözött kultúrugar felszántása, Párisból művészetújító forradalom lángjai csapnak át hazánkba. Benczur és iskolája támadások középpontja lesz.

A millenniumi idők fényében Munkácsy mellett áll ki a kritika és Benczur nagy alkotását: Budavára visszavételét az elismerés mellett támadások is érik, melyek később a párisi világkiállításon érik el tetőpontjukat Gabriel Mourey neves francia kritikus félrevezetett tolla által. Bár Benczur később elégtételt kap, díjai, kitüntetései halomba gyűlnek, elismeri az egész világ, nálunk mégis megmarad művészetének Munkácsy mögé helyező tendenciája.

Munkácsy és Benczur az érzelem és a színvilág fejedelmei. Értékük a nemzet s a kultúrvilág szempontjából egyaránt örök. Egyiket sem lehet hátrább vagy előbb állítani, mert mindegyik egyeduralkodó a maga területén.

A szenvedések, a drámák ábrázolója, a mázolóinasból lett — pazar környezetben élt — festőfejedelem temetése is fejedelmi.

A királyok és fejedelmi pompa festője, a kacagó életöröm megörökítője temetése — utolsó kívánságára — a legegyszerűbb polgári. Utólag azonban fejedelmi síremlékét hivatalos körök méltóan avatták fel.

Munkácsy és Benczur külsőleg szürkén egyszerű embereknek látszottak. Annál ragyogóbban sugárzott belőlük az érték, magyar lelkük, érzésvilágúk soha el nem múló kincse: *művészetük.*

Hol fog játszani Misoga László?

Ismeretes, hogy a Komédia Orfeum rövidesen kinyitja kapuit és artista műsorral, továbbá kabaré darabokkal szórakoztatja a közönséget. A színpadi rész férfi-mulattatójául *Misoga László*t szeretnék megnyerni a kis színház igazgatói, azonban a kiváló komikus ezidőszerint a Fővárosi Operettszínház tagja, ahol a „Luxemburg grófja" című operettben lép fel. A két színház között most tárgyalások indultak meg, s ezeknek eredményétől függ, hogy hol játszik *Misoga László*?

— **Színészek a honvédekért.** Az Átrium filmszínház november 26-án (vasárnap) délelőtt fél 11 órai kezdettel „Színészek a honvédekért" címmel kívánsághangversenyt rendez, amelyen a magyar színjátszás legkiválóbb tagjai, a legkitűnőbb magyar színésznők és színészek lépnek fel. A kívánsághangverseny iránt nagy érdeklődés nyilvánul meg. *(MOT)*

Elsötétítés este ¼6-tól reggel 6-ig

A két balkezes

Rövidesen két premierszínházunk tűzi műsorra a finn filmgyártás egészen kiválóan sikerült alkotását. Két finn katona a hómezőn keresztülfutó sínpár mellett egy eszméletlen nőt talál, akit az arra elhaladt vonatból dobtak ki. A merényletet lefotografálta egy élelmes riporter, aki azután a két katonával nyomozni kezd a rejtélyes eset után, s eközben egy kémhálózat útvesztőjébe bonyolódnak. Rengeteg kalandon, izgalmas és idegfeszítő jeleneten át bonyolódik a film meséje, hogy végül is fény derüljön a helsinki kémszervezet üzelmeire.

A Karcagon munkaszolgálatot teljesített budapesti diákok 26-án, vasárnap délután fél 4 órai kezdettel vidám hangversenyt rendeznek a Zeneművészeti Főiskola nagytermében ifj. Latinecz László rendezésében. Az előadáson fellépnek *Murátt Lili*, vitéz *Benkő Gyula*, *Bilicsi Tivadar*, *Maleczky Oszkár*, *Pethes Ferenc* és több ismert fővárosi művész. Jegyek a Harmónia (Mária Valéria-u. 12.) pénztárában és a Zeneakadémia portásánál válthatók.

Itt csak a dolgozó rétegek kaphatnak jutalmat!

Kerekes Béla és Péntek István államtitkárok a csepeli munkások között

Néhány nappal ezelőtt üzemi nagygyűlést tartottak a csepeli Weiss Manfréd gyárban. Magyarország immár nemzetiszocialista szellemben dolgozó legnagyobb hadiüzemében. A gyűlésre mintegy tizenkétezer munkás vonult fel a legnagyobb rendben és várakozó feszültségben az elmondandók iránt.

Kerekes Béla államtitkár feladata volt, hogy a várakozást kielégítse, a feszültséget pedig feloldja. Hogy ez mennyiben sikerült neki, annak illusztrálására elég lesz, ha elmondjuk, hogy a tizenkétezer főnyi munkásság végigtapsolta és végigéljenezte Kerekes államtitkár megállapításait és a hungarista mozgalom eddig kifejtett tevékenységéből önként adódó célkitűzéseit. Nem a hatalmon levő irányzat egyik kitűnő képviselőnek tapsoltak és éljeneztek, hanem az eszmének, amelynek eddig sem holt ösztönzései október 15-ike óta végre a gyakorlati megvalósítások terére léptek.

Ahogy Németországban a szélsőbaloldali szimbólumból: az ökölbe szorított kézből lassanként kinyújtott tenyér és nemzetiszocialista köszöntés lett, úgy tette magáévá a gyár tizenkétezer munkása a hungarizmus valóban korszerű és a legelesettebb embereket is felemelni szándékozó törekvéseit. És tette ezt olyan pillanatokban, amikor bolsevista gránátok örjöngtek és odafent a magasságos égboltozaton légi harcban tették próbára egymást a harcoló emberek.

A gyűlésen résztvevő tizenkétezer munkás elszántsága és haláltmegvetése egy pillanatra sem maradt a harcoló katonák elszántsága és haláltmegvetsée mögött. Részben innen, részben pedig a hungarizmus termékenyítő hatásától van az, hogy nemcsak a katonák harca, hanem a munkások teljesiteni akarása is a végső győzelemért a maximumig fokozódik.

Az osztályharc megszünt

Nagygyűlést tartottak a csepeli munkások, hogy meghallgassák *Kerekes* Béla és *Péntek* István propagandaügyi minisztériumi államtitkárok beszédeit. A nagygyűlés alkalmából megjelentek a munkások között a hungarista mozgalom vezetői közül számosan. A Hungarista-induló elhangzása után, amelyet az őrzászlóalj zenekara adott elő, *Péntek* István államtitkár szólalt fel.

Hangoztatta, hogy *a munkásság osztályharca Magyarországon befejeződött* abban a pillanatban, amikor a hungarizmus átvette a hatalmat s a munkásságnak az évszázados osztályharci törekvései, annak az élethez, a szocializmushoz való joga államhatalmi tényező és nemzetépítő eszmévé lett. A hungarizmus hatalma annyit jelent, mint a szocialista nemzet, mert ez csak a dolgozók nemzete lehet, itt nem lehet henyélni, itt nem lehet kiváltság, nem lehet kizsarolás, nem lehet borzsoá és kapitalista. A munkásság elérte a hungarizmusban törekvéseit és megtalálta jogait. Hangoztatta ezután, hogy a munkásság erkölcse nyomta bélyegét a jövő történelemre. *A munkásság kezet nyújt itt a parasztságnak, aki a nemzetet megtartja és vállalja a saját szerepét, hogy a nemzetet, mint szociális közösséget felépíti.*

— *Szálasi* Ferenc Nemzetvezető — mondotta — amikor levetette a fényes karriert jelentő egyenruhát magáról, ez volt az első tétel, amit elvei közé felvett: ahogy a parasztnak saját földje van, ahogyan a paraszt honhoz rögzött, otthonhoz van kötve, a munkásnak is éppúgy joga van, hogy saját munkahelyéből része legyen.

Le kell győzni a bolsevistákat

— Az üzemekben ti részesek vagytok, ugyanúgy ennek a nemzetnek minden sorskérdésében is. Az osztályharcokat befejeztétek, de itt áll még egy másik háború, még szörnyűbb háború, amit meg kell nyerni.

Végül hangoztatta az államtitkár, hogy *itt csak a dolgozó kategóriák kaphatnak jutalmat.* Ezt kapja a parasztság, amely megkapja a magyar földet, a magyar munkásság, amely megkapja a műhelyeket és a saját otthonokat. Vállalni kell a harcot saját határainkon belül is, mert győzni kell és győzni fogunk!

A nagy tetszéssel fogadott beszéd után *Kerekes* Béla dr. államtitkár emelkedett szólásra.

— Mindannyian katonák vagytok — mondotta —, egy élniakaró nemzet katonái. A fegyveres nemzetet a munkásnemzet ereje, munkája, termelése egészíti ki. A termelés és a munkásnemzet egységéből alakul ki az a győzelem, amellyel biztositjuk a magyar életet, a magyar jövőt. Borzasztó felelősség van a magyar munkásság vállán elsősorban azért, mert nemzetépítő, azért mert kovácsolja azokat a fegyvereket, melyekkel *le kell győzni a bolseviki hordát*, amely fegyverekkel ki kell tisztítani az ország szivét az állati ösztönökkel hajtott hordáktól. Ők nem arra vannak tekintettel, hogy munkás, kommunista vagy bármilyen pártállású magyar áll velük szemben, hanem hogy *magyarok állanak velük szemben* és a teheráni megállapodásban kimondották az ítéletet a magyarság felett.

— Legyen ez bennünk mindannyiunkban tisztán és világosan és akkor semmiféle áldozattól nem riadhatunk vissza, mert szörnyű volna az a kérdőrevonás, amivel bennünket majd az utódaink kérdőre vonnának akkor, ha ezekben a történelmi időkben gyávák lettünk volna. Szörnyű lenne, ha unokáink, gyermekeink valahol Ázsia pusztaságain szétszórodva a kényszermunkák rabságában odaállanának elénk és azt mondanák: apám, nagyapám, te gyáva voltál! Te gyáva voltál akkor, amikor ezt a nemzetet, bennünket, amikor a magyarságot meg lehetett volna menteni. *Ezt a borzasztó felelősséget ne te vállaljuk.* Ezért minden erőnkkel, minden férfias bátorságunkkal, minden női szeretetünkkel odaállunk a fegyveres és küzdő nemzet mögé. Nektek pedig a munka katonáinak, *oda kell állnotok a gépek mögé*, de a gép becsületes ember, százszázalékos ember nélkül csak holt valami, csak holt felszerelés, csak lelketlen anyag. Naggyá teszi a munkát, naggyá teszi a gépet a tökéletes ember. *Nincsenek csodálatos fegyverek és gépek, legfeljebb tökéletesített fegyverek, tökéletesített gépek, az utóbbiak azonban szintén csak holt valamik, ha a tökéletes ember, a tökéletes nemzetiszocialista munkás nem áll mögöttük.*

Huszonöt év mulasztása

Ezután hangoztatta az államtitkár, hogy egy öröklétre elhivatott nép bizalommal rakta le sorsát a fegyveres és munkásnemzet kezébe. Nem csalódhat ez a nép, mert a magyar munkás, a magyar paraszt, katona, az értelmiség nem gyáva, nem becstelen, a történelem erre nem mutat példát. És hálás a magyar nép, nem fog most már megfeledkezni sem a fegyveres, sem a munkás nemzetről. Nem fog megfeledkezni, mert e nagy testvéri közösségben egyesül a szocialista és nacionalista testvérközösségben, a hungarista testvéri közösségben. Ezután *az elmúlt huszonöt esztendő mulasztásairól* beszélt az államtitkár s hangoztatta, hogy a romokon új életet kell teremteni, el kell a romokat tisztítani, hogy életberendezést, jólétet alkothassunk, egészséget és jövőt, elsősorban a munkás nemzetnek.

— Nem vagyunk egyedül a fegyverek és gépek nagy harcában — mondotta végül *Kerekes* Béla államtitkár —, velünk harcol, velünk dolgozik, küzd a bajtársi és baráti német nép. Minden ellenkező propaganda dacára csak azt hirdethetjük, hogy nagyon nagy hálával tartozunk ennek a népnek, nagy hálával, mert időt nyertünk az ő hősiességüktől ahhoz, hogy újból százszázalékosan védelmezzük a magyar tűzhelyeket, munkahelyeket, a magyar életet. Nem vagyunk elhagyatva, mert ott halad előttünk munkásvezetőnk, *a 9323-as szövőmunkás*, az ország első munkása, *Szálasi* Ferenc. Az ő nyomdokain eljutunk a hungarista munkaállamba. Abban a munkában, amit vállalunk meghalni lehet, de elfáradni soha. Ezt teljesítsétek életetekben, ilyen totálisan legyetek katonák és munkások és akkor eljön az a pillanat, amikor berendezik a béke életét a *Pax Hungarica*-t.

Az államtitkár beszédét hosszantartó lelkes taps és éljenzés követte, majd a megjelentek helyükről felállva végighallgatták a hungarista indulót, amelyet a katonazenekar adott elő. *(MOT.)*

A főtelen központi „fűtéses" házakban nem kell a fűtési díjat tovább fizetni

Központi fűtéses bérházak lakói általában lakbéreiknek a beköltözéskor megállapított százalékát fizetik be a háziúrnak a központi fűtésért és melegvízszolgáltatásért. Ezekkel a bérleti szerződésben megállapított befizetésekkel kapcsolatban sok panasz volt, mert *a kikötött díjakat a háziúr akkor is beszedte, ha fűtést szolgáltatni egyáltalán nem tudott*, vagy ha tudott is, lényegesen kevesebbet nyujtott — részben a tüzelőanyaghiány, részben hatósági rendelkezés folytán — annál, ami a bérletbeadás időpontjában szokásos volt. Ugyanígy panaszkodtak a háziurak is, hogy a rögzített lakbérek és az emelkedő fűtési költségek mellett nem találnak kiadásaikra megfelelő fedezetet. Sok esetben ez a panasz is oka volt annak, hogy a fűtés és melegvízszolgáltatás nem érte el még a megengedett mértéket sem.

Ezeket a panaszokat és visszásságokat szünteti meg az Árkormánybiztos új rendelete, amely szerint *a háziúr központi fűtésért és melegvízszolgáltatásért tényleges költségeknek megfelelő díjat számíthatja fel, s az évi fűtést elszámolását az igazoló nyugtákkal együtt köteles a lakóknak betekintésre bocsátani.*

Ha fűtés és melegvízszolgáltatás a fennálló törvényes korlátozások között nem kezdődik meg, úgy a háziurat a berendezések karbantartása és amortizáció címén legfeljebb a szerződésileg kikötött évi díj 25 százaléka illeti meg s ha ezt a lakók az év augusztusától kezdve a lakbér járulékaként már befizették, *további fizetést a fűtés folyamatos megindulásáig teljesiteni nem kötelesek.* Ha az évi fűtési költség kevesebbet tesz ki a lakók által befizetett évi összegénél, úgy a háziúr, említett elszámolás alapján, a *különbözetet a lakóknak befizetéseik arányában visszafizeti.*

Korlátokat szab az Árkormánybiztos rendelete a karbantartás és amortizáció címén felszámítható összegekre nézve, valamint lehetőséget nyujt a lakóknak arra, hogy a háziúr által készített elszámolásokkal kapcsolatban keletkező *jogos panaszaik orvoslást nyerjenek. (MTI.)*

A Szent Gellért-fürdő zavartalanul működik

A Székesfőváros Gyógyfürdői és Gyógyforrásai központi igazgatósága közli, hogy az elterjedt hírekkel ellentétben a Szent Gellért gyógyfürdő működésében fennakadás nincs. A gyógyfürdőkön kívül az elektromos gyógyberendezések, fénytherápia, a mechanikus gyógytényezők a székesfőváros közönségének változatlanul rendelkezésére állanak. *(MTI.)*

Kávé- és teakészletek bejelentése, záralávétele, valamint a kavé és teakészítmények kiszolgáltatásának megszüntetése

A székesfőváros közélelmezési ügyosztálya közli, hogy a közellátásügyi miniszter rendelet alapján Nagy-Budapest területén a kávé- és teakészleteknek félkilogrammot meghaladó mennyiséget a tárolási készlet tulajdonosa, illetőleg a készlet felett rendelkezni jogosult személy f. hó 27-én, délután négy óráig az élelmiszerjegy központnál (VI., Izabella-utca 61. I. 12. szám alatt, 26-án, vasárnap 9—1 óráig, 27-én, hétfőn pedig 8 óra között) bejelenteni köteles.

A szállítás alatt lévő készleteket a szállítmány címzettje az átvételtől számított három napon belül köteles az előbb említett helyen bejelenteni. A bejelentést a készlet tulajdonosa, illetve a készlet felett rendelkezni jogosult személy személyesen benyujtandó irásban köteles bejelenteni.

— A bejelentésre kötelezett készletek zár alá vannak véve és azok felett csak a készletgazdálkodási kormánybiztos utasítása, illetve engedélye alapján szabad rendelkezni.

A zár alá vett készleteket a bejelentésre kötelezettek a készletgazdálkodási kormánybiztos további rendelkezéséig az ezidőszerint fennálló eredeti állapotban és minőségben saját költségükön kötelesek megőrizni.

A készletgazdálkodási kormánybiztos a zár alá vett kávé- és teakészleteket vagy azok egy részét hatósági áron átveheti és elosztásuk iránt intézkedhet.

Kávéból és teából származó készítményeket cukrászdákban, kávéházakban, vendéglőkben és egyéb vendéglátóipari üzemekben és üzletekben, ideértve az úgynevezett espressókat is, nem szabad kiszolgáltatni.

Kiszolgáltathatók ellenben továbbra is a babkávét nem tartalmazó pótkávék s a tea hozzáadása nélkül előállított, úgynevezett magyar tea, valamint az ezekből előállított készítmények.

A rendelet be nem tartói ellen a büntetőeljárás azonnal megindul. *(MOT.)*

A polgármester megtiltotta a fővárosi üzemi alkalmazottaknak vidékre való költözését

Doroghi Farkas Ákos polgármester a következő rendeletet adta ki:

A honvédelmi miniszter hirdetményt tett közzé, melyben a főváros dunabalparti férfi lakosságát *önkéntes bevonulásra* (elvonulásra) szólította fel azzal, hogy az elvonulók családtagjaikat is magukkal vihetik. A hirdetmény értelmében a felettes polgári hatóságok által visszamaradásra kötelezett egyének *csak külön rendeletre vonulhatnak el.*

Minthogy a fővárosban visszamaradó lakosság elsőrendű közszükségleteinek ellátásánál a főváros üzemeinek zavartalan üzembentartása továbbra is okvetlenül szükséges és mert a fővárosi üzemi alkalmazottak közül máris számosan teljesítenek katonai szolgálatot és így az alkalmazottak nagyobbszámú önkéntes elvonulása esetén a fentebb említett közfeladatok ellátása nehézségekbe ütköznék, ezért a főpolgármesterrel egyértelműen akként rendelkezem, hogy *a székesfővárosi üzemi alkalmazottak szolgálati helyükön kötelesek maradni és — azokat kivéve, akik a környéken való állandó lakásra engedélyt kaptak, — a főváros területét egyáltalán nem hagyhatják el.*

Kivételképen mégis engedélyezem a főváros területének elhagyását azoknak a nem hadiüzemi nőalkalmazottak részére, akiknek házastársa mint tényleges katonai szolgálatot teljesítő tisztjelölt, tiszthelyettes, vagy olyan közalkalmazott, aki illetékes katonai parancsnoksága, vagy illetékes polgári felettes hatósága által kiadott rendelkezés alapján a főváros területét elhagyni köteles és amellett az említett parancsnokság, illetőleg felettes hatóság megengedte, hogy az eltávozásra kötelezettek az új állomáshelyre családjukat, feleségüket is magukkal vihessék. Felhatalmazom a hadiüzemmé nem nyilvánított fővárosi üzemek vezetőit, hogy az említett nőalkalmazottak eltávozását *az említett feltételek mellett engedélyezzék.* A fenti kivételek a főváros hadiüzemeire nem vonatkoznak, ezeknek alkalmazottai tehát az üzemet, szolgálati helyüket, illetve a fővárost a bevezetőben említett hirdetmény alapján *semmiképpen sem hagyhatják el.*

Carmona tábornok 75 éves

Carmona tábornok pénteken töltötte be 75. életévét. Ez alkalomból az államelnök palotájában nagy fogadást rendeztek, melyen résztvettek a hatóságok, a hadsereg, a tergerészet és a közigazgatás, valamint a papság vezetői.

A „Diario de Noticias" azt irja, hogy Carmona testesíti meg az összes portugál erényeket. Maga köré tudott tömöríteni minden erőt és az egész nemzet nagyrabecsüli őt.

A „Diario da Manha" rámutat arra, hogy az államelnök már 18 esztendeje áll népe élén, s a külföld előtt a legnagyobb tekintéllyel képviseli a portugál államot. Mindenki hálás az elnöknek, hogy meg tudta őrizni országa számára a békét ebben a háborus és nyomorúságos világban. (MTI.)

Berlin, november 25.

(Német Távirati Iroda.) A Führer táviratilag fejezte ki legszivélyesebb szerencsekívánatait Carmona portugál államelnöknek 75. születésnapja alkalmából. (MTI.)

A Kereskedelmi Hivatásrend rádióakciója

A *Kereskedelmi Hivatásrend* rádióakciója megkezdte a nemzet vagyonává lett jobbnál jobb rádiókészülékek kiárusítását olyan áron, hogy minden darab szinte *néprádiónak* tekinthető!

Meghívunk mindenkit — elsősorban a honvédségi alakulatokat, kórházakat, közhivatalokat, hadiüzemeket, irodákat, továbbá a jobb és újabb rádiót venni szándékozó nagyközönséget —, jelentkezzenek erre a soha vissza nem térő alkalmi vételre. Magánszemélyek hozzák magukkal vásárlási könyvüket.

Budapesten a kiárusitást a pesti Vigadó emeleti helyiségeiben kezdjük november 26-án, vasárnap reggel kilenc órakor. *A vásár estig tart és másnap ugyanabban az időben folytatjuk.*

Vidéki testvéreinket és kereskedő tagjainkat felszólítjuk, rádióigénylésüket a körülbelüli típus és darabszám megjelölésével azonnal jelentsék be INHT rádiószakosztályánál, Budapest, V., Sas-utca 1.

ZSOLDOS látszerspecialista archoz formált szemüvege a legjobb látást nyújtja. Vilmos császár-út 17 (Bazilikával szemben)

SZINHÁZ ÉS MŰVÉSZET

* (A Mézeskalács bemutatója.) Sok finom poézist igér a Király Szinház mai bemutatójának cime. *Emőd Tamás*, a daljáték szövegirója a mézeskalács szivek örök-kedves, naiv szimbolumából formálta az ujdonság mese-testét. A darabot valóban hangulatos előjáték nyitja meg. Felörvend az ember lelke, mikor szétrebben a függöny és a mesemondó csillagos magyar alföldi éjszakát látja a színen. mézeskalácsszív históriája kerül szóba. Hej, micsoda nagyszerü, magyarlevegős három felvonás kell, hogy ezután következzék, mint a mézeskalácsszív dramatizált története! Az első felvonás tartja is a tempót. Vásár van a faluban s a nép közt jár-kel a királynő is, hogy a népet megismerje. Nagyon megtetszik neki Jóska, a derék szál katona, de annak viszont Örzsén, egy cselédlányon akad meg a szeme s tudni sem akar az előkelő idegenről. Örzsének is tetszik a legény s egy mézeskalácsszivet lop a bábostól, hogy neki adja. A lopást észreveszik, nagy ribillió támad, Jóska lovagiasan kifizeti a szivet s menne a leánnyal, de a királynő nem engedi ki kezéből s a vadul ellenkező legényt elfogatja. A második felvonás a királynő tróntermében játszik. A királynő maga elé hivatja a foglyot, magát és koronáját ajánlja föl neki, de Jóska szive csak visszavágyik Örzse után, a gémeskut mellé. Féltékenyen őrzi a mézeskalácsszivet tarisznyájában s mikor a királynő mindenáron meg akarja tudni, mi van a tarisznyájában, kiszakitja magát kezei közül és elszökik. — Élve vagy halva vissza kell hozni a szökevényt, — hangzik a kemény parancs s az egész udvar utána ered. Az üresen maradt terembe ekkor tóvednek be a falusiak: Örzse, a bábos és bábosné, meg a Jóska anyja. Előbb egymagukban, majd a visszatérő udvari népséggel mókáznak, majd katonák jönnek s hordágyon hozzák az agyonlőtt szökevényt. Megjelenik a királynő is és döbbenve eszmél rá, mi történt. Még nagyobb a megdöbbenés, mikor előáll az udvari bolond és melodramatikusan szivettépő pacifista szónoklatokat tart, majd ugyanezen elvek alapján kuplékat is énekel. Az ember nem tudja, hogyan és miért, de egyszer csak a bomló háborus front szelét kezdi érezni s beleborzong, gyszerüen eltünik minden népmesei illuzió ez olcsó, szentimentális frázisok nyomán, hogy a csendes utálatnak adjon helyet. Schogy se tudjuk megérteni, hogy ez irásztalban rekedt háborus irásmünek miért kellett most napvilágot látnia s mi köze e jelenetnek a meséhez. A népmese lerombolt hangulatát Örzse van hivatva helyrebillenteni, aki szeretője után ujra betéved a terembe és fájdalmasan borul Jóskára. Kiveszi a tarisznyából a mézeskalácsszivet, a legény szive fölé helyezi s im csodák-csodája, a szív verni kezd. Itt tulajdonképp véget is érne a darab, ha a királynő nem volna olyan önző s rögtön lemondana a legényről Örzse javára. Ez azonban csak a harmadik felvonásban történik meg, amikor kiderül, hogy Jóska az Örzse mézeskalácsszive nélkül nem tud élni s különben is megérkezik a királynő vőlegénye. E népmese-operett keverékhez *Szirmai* Albert szerzett muzsikát a szentimentális, háborus kabarédalok stilusában. Sem invenció, sem hangszerelés tekintetében nem nyujt különösebbet. Az előadás, — amennyire a libretto engedte, — elég gyorsan pergett. *Honthy* Hanna kitünően stilizálta az operettkirálynőt, *Petrás* Sári bájos parasztleányt alakitott. Finom volt T. *Halmy* Margit, mint Öreg Jóskáné és tüzről-pattant koña *Simon* Marcsa. Pompás parasztlegényt formált *Kiss* Ferenc Jóskából. *Rátkai* a tetemrehivásban excellált mint udvari bolond. *Látabár*, *Ihász*, *Kelemen*, *Hajnal*, *Szeghő* a kisebb szerepekben egészitették ki jól az együttest. *Marthon* Géza dirigálta az előadást lendületesen. Csak még egyet a rendezésről: nem tudjuk, miért kellett az I. felvonás vásári jelenetéhez egy olyan szin, melynek közepén templom áll, előtte a feszülettel, Szüz Máriával és Magdolnával? *(m. i.)*

* (Kedden dönt a főváros a népszinmü-pályázatok ügyében.) A főváros által hirdetett népszinmü-pályázat meglepő eredménnyel járt. A pályázat határnapjáig *hetvennégy* pályamunka érkezett be a főváros illetékes ügyosztályához. A nagytömegü pályamunkák elbirálására a főváros kedd délelőttre összehivta a népszinházi bizottságot. A pályabiráló-bizottság tagjai: *Ambrus* Zoltán, *Ferenczy* Zoltán, *Verő* György, *Mihályfi* Károly, *Oberschall* Viktor és *Verebély* Jenő dr.

* (Két magyar müvész londoni sikere.) *Londonból* jelentik, hogy *Bartók* Béla londoni zeneestéje óriási sikerrel járt. Bartók előbb *Arányi* Nellyvel *Beethoven* egyik hegedüszonátáját adta elő, majd zongorára és hegedüre irt saját szonátáját és több más zeneszerzeményét játszotta. A kritikák legmelegebb magasztalás hangján emlékeznek meg az estről. Ugyanesak nagy sikert aratott a napokban Londonban *Dohnányi* Ernő. A legnagyobb magyar zongoramüvész estéje előtt pár nappal *D'Albert* rendezett hangversenyt, aki a magyar mesterhez hasonlóan *Brahms F-moll* szonátáját választotta programjának főpontjául, ugy hogy a legtöbb kritikus érdekes összehasonlitásokat tesz a két zongoramüvész között. A *Staturday Review* zenekritikusa *A zongora ökölvivója és költője* cimü cikkében egy rendkivül szellemes mondattal igy jellemzi kettőjüket: D'Albert igazi Dempsey a zongorán, aki *Brahms* muzsikájának egész romantikáját szilánkokká tördelte, Dohnányi ezzel szemben igazi költője a zongorának, akinek muzsikája husból és vérből való. A legnagyobb elismerés hangján elemzik játékát és a kritikus szerint főjellemvonása az erős humor és a viruló, csaknem vad költészet, ami a müvész magyar vérének öröke.

* (Szinházi »kulturánk« mérlege.) *Németh* Antal, a *Magyarság* belső munkatársa január 6-án a Zeneakadémia kamaratermében délután öt órakor felolvasást tart *Szinházi »kulturánk« mérlege cimen*. Részletes helyzetképet ad a magyar szinházi viszonyokról, melyek tárgyalása során elemzés alá veszi az összes budapesti szinházakat, rendezőket, beszél a pesti kritikáról, közönségről és a legutóbbi aktuális szinházi eseményeket világitja meg uj szempontokból. Kritikáját adja a Shakespeare-ciklusnak és a mai irodalmi divatnak. A budapesti szinházi kultura mérlegét pedig *Babérossy* Leander fogja felállitani. A felolvasást a *Pharos* irodalmi és müvészeti vállalat rendezi.

* (A Magyar Jövő karácsonyi könyvei.) Ifjuságnak megfelelő olvasmányt adni egyik legfőbb, nemzetnevelő feladat. A *Magyar Jövő* e téren igen dicséretes és példátlanul eredményes munkásságot végez. Tizennyolc kötettel lép elő a mostani karácsonyi könyvpiacra is. *Gárdonyi* Gézától öt kötetet is kiadott a *Magyar Jövő*, köztük a hires *Isten rabjai*-t, *Az én falum*-at, azonkivül két költeményes kötetét *(Füzfalevél, Április)*. *Két katicabogár* cimü elbeszélés kötete is benn van a sorozatban. A tisztán ifjusági irodalmat müvelő irók közül két igen érdemes iróval találkozunk. Az egyik *Gyomlay* László, a másik *Radványi* Kálmán. *Gyomlay* László: *Korompay Pista örüksége* cimü regénye egyike az ifjusági irodalom legkitünőbb regényeinek. *A bártfai kerangok* cimü kötete pompás diáktörténetek gyüjteménye. *A mi táborunk* cimü könyvecskéje pedig igazán kedves olvasmány lesz minden diáknak. *Radványi* Kálmán: *Nyugat országain keresztül* cimü földrajzi könyve élvezetes, tanulságos s már külső megjelenésében is nagyszabásu alkotás. Igazi karácsonyi diszkötet! Ki kell emelnünk még *Balogh* Anna: *A szikra kipattant* bájos leányregényét. Az uj iróno olyan tehetséget árul el, amely nagy igéret a jövőre nézve is. A *Magyar Jövő* az év valamennyi ifjusági müvéből karácsonyi kiállitást is rendez december 10—24. közt a Szentkirályi-utca 28. szám alatt. Ingyen megtekinthető egész nap. Nemcsak irodalomtörténeti szempontból tanulságos, de praktikus szempontból is érdekes ez a kiállitás, kivált a szülőknek, mert itt egyszersmind beszerezhetik a megbizható ajándékkönyveket gyermekeik számára a karácsonyfa alá.

* (Pályázat festőtanulmányuti dijra.) A *Szinyei-Merse Pál Társaság* pályázatot hirdet a jánoshalmi Nemes Marcell-féle külföldi képzőmüvészeti tanulmányuti dijra. Pályázhatnak nemre való tekintet nélkül mindazok a magyar képzőmüvészek (festők, szobrászok és rajzolók), akik müvészi tanulmányaikat Magyarországon végezték és még nem volt alkalmuk azt külföldön kiegésziteni. A kérvényeket január hó 8-ig kell *Jeszenszky* Sándor dr. osztálytanácsoshoz, a társaság főtitkárához (Budapest, I., Villányi-ut 12.) bekülden. Ugyanott nyerhető részletes felvilágositás a pályázati feltételekről.

* (A Magyar-Francia Irodalmi Társaság) és a Budapesti Hangverseny-Egyesület francia-belga zenekari estje Unger Ernő vezényletével Honthy József és Reinhold Lange közreműködésével december 20-án, csütörtökön este ½9-kor lesz a Zeneakadémiában. A hangversenyt Jean mister d'auriol francia nyelvü előadással vezeti be. Jegyek Scalánál, Rózsavölgyinél és a Zeneakadémián.

* (Négy uj utleirás.) A boldog békeidőkre emlékeztető frisseséggel követik egymást a *Hat világrész* tetszetős kötetei. *Halász* Gyula, a sorozat szerkesztője kitünő érzékkel válogatta össze a kultura történetében is nyomot hagyó korszakos fölfedezőket: egyik kötete a föld első körülhajózójának, a portugál *Magalhaes*-nek örökké emlékezetes földkörüli utját beszéli el *(A föld első körülhajózása)*, a másik a tudományos készültségü uttörő kutatók első kimagasló hősét, James *Cook* kapitányt szólaltatja meg *(Világtengereken át)*; ismét másik vakos kötet a déli sark csatanyertes hősének derült humoru naplóját adja a magyar olvasó kezébe *(Amundsen: A déli sark meghóditása)*. A negyedik utazó — magyar ember: *Biró* Lajos, aki uj-guineai utileveleit kötötte izléses csokorba.

* (Grafikai kiállitás.) *Lantos* könyvesboltja érdekes és értékes grafikai kiállitást rendezett, amelyen a XIX. századbeli magyar és külföldi mesterek munkái láthatók. A kiállitás legértékesebb darabja kétségkivül *Benczur* Gyula nagy tollrajza Budavár bevételéről, mely kompozicijában és elgondolásában szebb, tökéletesebb az eredeti festménynél is. Mert itt az egységet nem zavarták festői bravurok és mesteri hatvágások, itt az alakok feketén fehérben magukra maradtak és csodásan töltik be a kompozició kereteit. Néhány nagyon szép *Székely-akvarell* uj irányban jelzi ennek a nagy müvésznek halála óta egyre növekvő értékét és gazdagságát. A szép kiállitást nagyon érdemes megtekinteni.

Katsinka Kornél
Utódai
gyermekruha-különlegességek üzlete
IV., Párizsi ucca 1. (Váci ucca sarok)

Karácsonyi occasióra

megkezdődött

Szőrmekabátok
Leány-, fiú-télikabátok és felöltők
Fiú-, leánykа- és bakfisruhák
Táncruhák
Játszóruhák
Pizsamák
Baby-ruhák
Gyermekfehérneműek
Bakfiskalapok
Kötött- és mackó-garnitúrák
a legfinomabb kivitelben

		Operaház (7)	Nemzeti (7,½3)	Városi (3, 7)	Városi (3, 7)	Vig (3, ½8)	Király (3,½8)	Magyar (3,½8)	Belv. Szinh. (3)	Főv. Op. Sz. 3,9	Blaha (3,½8)	R.Sz. (½4, ½5)	Andr.-u. ½4,½9
Vasárn.	d. u.	—	A vasgyáros	Bohémélet	Jojó hár. völ.	J. G. Borkm.	Elssler Fanny	A vörös malom	A buta ember	Három grácia	Szépassz. kocs.	A csodaszarvas	Aljas gazember
	este	Lohengrin	Balatoni rege	Menyasszonyh.	Marinka, a t.	A király	Mézeskalács	A vörös malom	A nagy bariton	Pompadour	A rózsalány	Az első hajnal	Aljas gazember
	éjjel	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Yvette Guilbert	—
Hétfő	este	—	Hamlet	Irod. s müv.-est	Marinka, a t.	A király	Mézeskalács	A vör. malom(7)	Tavasz ébred.	Pompadour	A rózsalány	Yvette Guilbert	Aljas gazember
Kedd	este	Othello	Tanner John h.	Menyasszonyh.	Marinka, a t.	Az orvos dilem.	Mézeskalács	A vörös malom	A jégcsap	Pompadour	A rózsalány	Az első hajnal	Aljas gazember
Szerda	este	Manon	Szentivánéji é.	Carmen	Reggeltől éjf.	A király	Mézeskalács	A vörös malom	Nem csalom	Pompadour	A rózsalány	Az első hajnal	Aljas gazember
Csütört.	d. u.	—	—	—	—	Hübele Balázs	—	—	—	—	—	—	—
	este	Faust	Balatoni rege	Menyasszonyh.	—	Ivanov	Mézeskalács	A vörös malom	Nem csalom	Pompadour	A rózsalány	Farkasok az éj.	Aljas gazember
Péntek	este	Álarcosbál	Karács. álom	Zsidónő	—	A király	Mézeskalács	A vörös malom	Nem csalom	Pompadour	A rózsalány	Farkasok az éj.	Aljas gazember
Szombat	d. u.	—	—	—	—	Hübele Balázs	—	—	—	—	—	—	—
	este	Diana Afrodisia	Cyr.de Bergerac	Bajazzók.Hasis	A kék postak.	Az orvos dilem.	Mézeskalács	A vörös malom	A nagy bariton	Pompadour	A rózsalány	Farkasok az éj.	Aljas gazember
Vasárn.	d. u.	—	Kaméliás hölgy	Jancsi és Julis.	Jojó hár. völ.	Ivanov	János vitéz	A vörös malom	Kéksz. ny. fel.	Pompadour	Szépassz. kocs.	A csodaszarvas	Aljas gazember
	este	Aida	Karács. álom	Menyasszonyh.	A hét postak.	A király	Mézeskalács	A vörös malom	Nem csalom	Pompadour	A rózsalány	Farkasok az éj.	Aljas gazember

Ne
vásároljon sehol, mig meg nem győződött szenzációs árainkról!

Szenzációs karácsonyi leszállitott árak a Központi Edényáruházban
Garay-utca és Nefelejts-utca sarok

6 személyes boroskészlet ..... 4800 K
6 személyes karlsbadi sütemé-nyeskészlet ..... 14800 K
6 személyes karlsbadi kávés-készlet ..... 18000 K
6 személyes karlsbadi ebédlő-készlet ..... 79000 K

Farkasok az éjben . . .

A Renaissance-Szinház csütörtöki premierje

Thaddäus *Rittner* komédiának nevezi *Farkasok az éjben . . .* című vigjátékát és valóban ez a darab valami a vigjáték és a szatira között, aminthogy tulajdonképpen minden magasabbrendű vigjátéka az irodalomnak: szatira. *Rittner*, akinek csak kulturája német, de eredete és temperamentuma lengyel (egy lengyel miniszternek a fia), német íróknál feltalálhatatlan gráciával és szellemességgel állítja be alakjait.

A darab főalakjai: a *gyilkos*, aki emberszeretetből öl. Egyébként csupa szentimentalizmus és bölcsesség (*Törzs Jenő*), a gyilkos törvényen kívüli életcársa (*Simonyi Mária*), a hányatott életű kalandornő, aki egy gyermekkel (*Jackó Cia*) járja be a világot s vele szemben az államügyész felesége (*Tőkés*) Anna, a gyöngéd jóságos nő, akinek egy vágya van: a gyermek. Az államügyész, a becsületnek e *diótörője*, a büntetőjogi embermasina (*Sugár Lajos*), aki minden emberi gyönge anatómiai táblája, de mindig *feddhetetlen*; vele szemben viszont a büntetőjog szkeptikusa (*Harsányi Rezső*), aki itélkezik, de nem hisz a saját itéletében.

Mindez igen bonyolult és fölöttébb elmésen kieszelt történet keretében igér nagy sikert a *Renaissance-Szinház* csütörtöki bemutatóján.

---

* **(Jadlowker Hermann),** a világhirü berlini kamaraénekes, a budapesti közönség régi kedvence, szerdán *Carmenben*, pénteken a *Zsidónőben*, szombaton a *Bajazzókban* vendégszerepel a *Városi Szinházban*. A *Bajazzókkal* egy estén a *Hasis*-t ismétlik, *Ptasinszky Pepivel* és *Dalnoky dr.*-ral. Vasárnap d. u. *Jancsi és Juliska* és a *Törpe gránátos* kerül szinre.

* **(A kék postakocsi bemutatója a Városszinházban.)** Szombaton mutatja be a Városszinház az idei szezon érdekességének igérkező uj daljátékát, *A kék postakocsi*-t, amelynek pompás szövegét *Szilágyi László*, a tavalyi emlékezetes sikerü *Levendula* tehetséges szerzője irta. *A kék postakocsi*, amely hangulatában és egyes alakjaiban folytatása is a *Levendulá*-nak. *Budai Dénes*nek, a sok sikert aratott zeneszerzőnek muzsikájával a legszebb szereposztásban kerül bemutatóra és a próbák után itélve, tul fogja szárnyalni elődjének, a *Levendulá*-nak tavalyi nagy sikerét. *A kék postakocsi* szombati bemutatójára a jegyirodák ma kezdik meg a jegyek árusitását.

* **(A Vigszinház jövőheti müsorát)** is a szezon legkedveltebb szindarabjai töltik be. A *Király* mellett két est (kedd és szombat) jut *Az orvos dilemmájá*nak, csütörtök este pedig az *Ivanov*-ot játsszák, amely jövő vasárnap délután is szinre kerül. Most vasárnap délután a *John Gabriel Borkman*-t adják. Csütörtök délután mutatják be a *Hübele Balázs*-t, az uj karácsonyi látványosságot, amelyet szombaton délután és jövő hétfőn délelőtt *fél 11* órakor megismételnek.

* **(A Fővárosi Operettszinházban)** a *Pompadour* a jövő héten elérkezik első jubileumához a 25-ik előadáshoz. Minden este és jövő vasárnap délután is (rendes helyárakkal) adják *Fall* Leó világhirü operettjét. Most vasárnap és jövő hétfőn délután mérsékelt helyárakkal a *Három grácia* kerül előadásra.

* **(A Városszinházban vasárnap délután)** *Gilbert* nagysikerü operettjét, a *Jojó három vőlegény*-t játsszák, ezuttal először délutáni előadásban, mérsékelt helyárakkal, 3 órai kezdettel, este 7 órakor pedig Gilbert másik pompás operettje, a *Marinka, a táncosnő* van műsoron.

* **(A Menyasszonyháboru fényes sikere)** arra inditotta a *Városi Szinház* igazgatóságát, hogy *Sas Ede* és *Szabados Béla* mulattató meséjü és pompás zenéjü daljátékát, *Jadlowker* operaestéin kivül, a jövő hét összes estéin is műsorra tüzze. Vasárnap, kedden, csütörtökön, következő vasárnap és karácsony első napján kerül szinre a *Menyasszonyháboru* a bemutató ismert elsőrangu szereposztásával.

* **(A Városszinház jövőheti müsoráu)** hétfőn és kedden a *Marinka, a táncosnő*, szerdán *Reggeltől—éjfélig*, Georg *Kaiser* drámája szerepel. Szombaton lesz a bemutatója a nagy érdeklődéssel várt *Kék postakocsi*-nak, amelynek előkészületei annyira lefoglalják ugy a müvészi, mint a tehnikai személyzetet, hogy csütörtökön és pénteken a szinház nem tart előadást.

* **(Yvette Guilbert és társulata hétfőn este uj müsorral)** lép fel a *Renaissance-Szinházban*, rendes esti 7½ órai előadásban. Szombaton és vasárnap éjjeli 10½ órai előadásban játszik a világhirü müvésznő és társulata és *A francia chanson* különböző korszakait mutatja be eredeti párisi diszletekkel és kosztümökkel.

* **(Aquila Adler Adelina és Környey Béla)** lép fel a *Városi Szinházban* a vasárnap délutáni *Bohémélet* előadásán.

* **(Salten Félix)** felolvasása januárra elhalasztva. (Fodor.)

* **(Művészek Szövetkezete (Rózsavölgyi hangversenyei.)** *Thomán István* és *Mária* hangversenye ma, dec. 16. Z. fél 9.

Dohnányi Ernő Mozart fuvola-, hárfatrióját és Beethoven quintettjét játssza dec. 18. Ekkor kerül bemutatóra Siklós Albert fuvós sextettje.

Mygacs Kálmán magyar nótaestje dec. 19.

Waldbauer—Kerpely dec. 21. Ravel-duo, Beethoven cisz-moll quartett. Goldmark-quintett Székely Arnolddal.

Haydn az Évszakok oratóriuma dec. 25. Szólisták Lotte Leonard, Székelyhidy és Kálmán. Vezényel Lichtenberg.

Balázs Árpád jótékonycélu magyar nótaestje dec. 26.

Dohnányi Ernő és a Palestrina-kórus karácsonyi estje dec. 26. Müsoron csupa uj kórus. Manfredini Karácsonyi Koncert és Corelli-trio cembalokisérettel. Scarlatti cembalo-müvek. *Patai Kálmán* énekli Dohnányi Hitvallását, szerző kiséretével.

Kéler Tasziló zongoraestje dec. 30.

Weisz Margit III. Mozart-estje jan. 2.

Bán János zongoraestje jan. 5.

III. Kamarazenekari-est jan. 9. Eisenberger Chopin F-moll Versenyét játssza. Vezényel Komor.

K. Kalivoda Olga és *Kürschner Emánuel* együttes hangversenye jan. 10.

Jalovetzky Vilma dalestje jan 12.

A bécsi Filharmónia jan. 14. és 15. Weingartner Félix vezénylete alatt.

Keleti Lilly zongoraestje jan. 16.

* **(Fodor hangversenyei.)** Jegyiroda IV., Váci-utca 1. Tel. 88—61.

Léner-vonósnégyes egyetlen kamaraestje jan. 8.

Hoehn Alfréd zongoraestje jan 12.

D'Albert Eugén zongoraestje jan. 15.

Sárossy Mihály dal- és gitárestje *Noiret Irén* közreműködésével jan. 17.

Gonda István zongoraestje jan. 25.

* **(A »Koncert« közleményei.)** (Jegyiroda: IV., Váci-utca 30. Ráth könyvkereskedés. Telefon: 36—18.)

Keéri-Szántó Imre jan. 6-iki II. zongoraestjét óriási érdeklődéssel várja a közönség. (Z. fél 6.)

Kaczor Gizi hangversenyénekesnő és az ujonnan alakult *Somló—Siegmann—Hoffmann*-trio hangversenye dec. 28. (Z. fél 9.)

B. Szepes Lonna, a kitünő tehetségü klasszikus táncművésznő mult évi nagy sikerei után teljesen uj müsorral és uj kosztümökkel táncestélyt ad jan. 11-én. (Z. fél 8.)

Káldor Boriska, a zseniális fiatal táncművésznő (ballet) szenzációsan érdekes Chopin-estet ad jan. 13-án. (V. 6.)

Szekeres orgonahangversenye ma, vasárnap fél 6 órakor a Zeneakadémiában. Mikes Magda szaval. (Koncert.)

Frankl Rózsi, Thomann mester iskolájának legkiválóbb növendéke, 3 évi nagysikerü külföldi vendégszereplése után január második felében Budapestre jön hangversenyezni. (Koncert.)

* **(Harmonia hangversenyei.)** (Jegy vasárnap d. e. is kapható.)

Holmgren Ingeborg (Stockholm), a svéd kir. udvari opera müvésznője ma adja ária- és dalestélyét. (V., fél 9.)

Sent M'ahesy, a világhirü táncművésznő, ki egyiptomi és indus táncaival mindenütt feltünést kelt, dec. 18-án adja szenzációs estélyét. (V., fél 9.)

* **(Budapest müemlékei.)** A Müemlékek Országos Bizottsága által rendezett előadássorozat harmadik előadása december 16-án, vasárnap délelőtt 11 órakor lesz az *Omnia*ban. Előadó: *Lux Kálmán dr.*: A gótika emlékei. Belépőjegy ára 1500 korona.

* **(A szezon legsikerültebb divatrevüje)** karácsonykor lesz a Vigadóban a *Karácsonyi Kiállitás* keretében. A megnyitás napján, dec. 25-én délben *a báli szezon divatja kerül bemutatásra toalettekben, frizurákban és táncban*, másnap este pedig a legkiválóbb müvészek közreműködésével a revüt megismétlik. Karácsony második napján *reggelig tartó bálimulatság* fejezi be az ünnepségeket. *Jegyek a nőifodrász-üzletekben kaphatók.*

* **(Strausz Adolf)** professzor a *Török müvészetről (Keleteurópa tüzfészke,* III.) tart előadást hétfőn d. u. fél 4 órakor az *Urániában.*

* **(Vénusz — élő divatrevü — Carmen — Somló operaénekessel, kizárólag a Kamarában** fél 5, fél 7, fél 9, fél 11 órakor.)

* **(Maupassant élete és regényei.)** Az egész világirodalmat megrázó naturalista-mozgalom hullámai ma már elsimultak; a sok elméleti salak leülepedett s visszamaradt az, ami az irók müveiben tiszta és egyéni müvészet. Igy került ujabb időben különösen előtérbe Flaubert mellett Maupassant, a Bel-Ami, a Mont-Oriol, az Erős, mint a halál s sok más mélyen szomoru és a reménytelen korszakra jellemző regény szerzője. Ezekről a müvekről tart előadást *Hankiss* János dr. egyetemi tanár e hó 18-án délután fél 4-kor az *Urániában.*

* **(A nagy ski-film — Éjszakai kalandok a hómezőkön — az Urániában)** — ma, vasárnap 3, háromnegyed 5, fél 7, egynegyed 9 és 10 órakor.

* **(A méhlakások ismertetése)** cimen folytatja *Kádár* Lajos, az Országos Magyar Méhészeti Egyesület titkára méhészeti előadás-sorozatát szerdán d. u. fél 4 órakor az *Urániában.*

* **(Fővr. Nagymozgó.)** *Dávid és Góliát, Zigotto* és *Fridolin burleszkje.* Előadások kezdete fél 3, háromnegyed 4, 5, fél 7, 8, fél 10 órakor.

* **(Éjszakai kaland a hómezőkön — a nagy ski-film az Urániában)** — ma, vasárnap 3, háromnegyed 5, fél 7, egynegyed 9 és 10 órakor.

* **(Vénusz — élő divatrevü — Carmen — Somló operaénekessel, kizárólag a Kamarában** fél 5, fél 7, fél 9, fél 11 órakor.)

* **(Magyar csaták szöveges filmen.)** *De Sgardelli* Caesar őrnagy, katonai iró eredeti harctéri mozgófelvételeket mutat be vasárnap, 23-án d. e. 11 órakor az *Urániában.*

A TÁRSASÁGBÓL

Technikus-bál. Farsang ünnepévé avatja január 16-át a technikusok ősrégi bálja, melynek tradicionális hivatása összegyüjteni a fővárosi és vidéki uri társadalom szine-javát. Tekintettel arra, hogy meghivók már csak korlá-

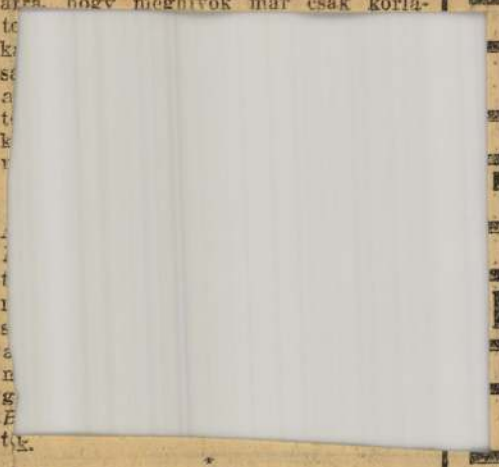

A **Poliklinika bálja.** A *Poliklinika* orvosi kara szokásos évi bálját január 9-én rendezi a Vigadó összes termeiben. A bál fővédnökei: *József* főherceg, *Auguszta* főhercegasszony és *Apponyi* Albert gróf, akik személyesen is meg fognak jelenni a bálon. A névre szóló meghivók és jegyek a rendezőség tagjainál vehetők át. Iroda: Szövetség-utca 14—16. (Telefon József 8—57.)

*

A Hermes Bank estélye. A *Hermes Bank* tisztviselői kara ma este a Parkkávéház különtermében szépen sikerült müsoros táncmulatság keretében ismerkedési estélyt rendezett. A müsor kimagasló száma volt *Vigyázó* Margit zongorajátéka, amelyet a közönség szünni nem akaró tapsokkal jutalmazott. *Odorfer* Károly sikerült énekszámokat adott elő. Előadás után tánc volt reggelig.

*

Báliruhák, estélyiruhák Holzer divatházában, Kossuth Lajos-utca 9.

A
Mozgókép-Otthon igazgatósága
felkéri törzsvendégeit, hogy a
Pénzért mindent...?
című 8 felv. Jannings-film és az
Éjfélt ütött az óra
című 6 felv. Nordisk-filmek előadásaihoz rezervált jegyei fölött *félórával az egyes előadások megkezdése előtt rendelkezzék*, mert a nagyarányu elővételből következtethető nagy forgalmat a pénztárak nem tudják különben lebonyolitani.

DIADALMAS ÉLET!
Diadalmas magyar film!
A magyar film reneszánsza!
Sfarfilm!
Lukács Pál és Abonyi Tivadar küzdelme egy nőért!
DIADALMAS ÉLET!
December 21-től
EMIL JANNINGS
sikereinek koronája a
PÉNZÉRT MINDENT...?
című tragikomédiában játszott pompás szerepe.
Bemutatja mindennap: ½5, ½7, 8 és ½10 órakor az
OMNIA

A hét sikere
a Royal-Apollóban kizárólagos uj müsora
I.
Az eleven ördög
Regényes történet 5 felvonásban
A főszerepben:
Constance Binney
II.
A szerelem iskolája
Slágervigjáték 5 felvonásban
A főszerepekben:
Wallace Reid és Lia Lee
Előadások hétköznap: 5, 7 és 9 órakor
vasárnap: 4, 6, 8 és 10 órakor

Két szenzáció
A férj, a feleség és a barátnő
Amerikai erkölcsrajz 5 felvonásban
Halmay Tibor, Krüger Lilly és Sylvester Schäffer fellépésével
A milliárdos pásztorleány
Vig történet 5 felvonásban
a Tivoliban

Benczúr Gyula művészete

Emlékkiállítás a Nemzeti Galériában

A teatralitással, pózolással, „görögtüzes", hamis illúziók megörökítésével vádolt Benczúr műveit az egyetemes áttekintéskor ma már másképp értékeli a tárgyilagos műkritika. Kétségtelen, hogy reprezentatív, barokkosan zsúfolt, ünnepélyes jelenetei szolgálták az akkori hivatalos elképzelést is, mégis Benczur magyarságát — az uralkodóházzal való kiegyezés kompromisszumos korszakában is — igazolta s *hozzájárult festőművészetünk nemzetközi rangjának elismertetéséhez.* Ezt bizonyítja az a 12 teremnyi festmény és grafika a Nemzeti Galériában, — Telepy Katalin kiváló rendezésében —, amely még így is csak töredékes, hiszen a mester életművét összehordani ma már lehetetlenség.

Művészeti kibontakozásának első éveiben a magyar szabadsághősök alakjai, történelmünk nagy jelenetei ihletik, gondolkodásában 1848 lelkesíti. Majd a millenium felé haladó Magyarország légkörében, *a reprezentatív megbízatások tömegében is a magyarság ügyét szolgálja s kijelöli művészetünk európai helyét.*

Művészetének kétségtelenül a legközvetlenebb, legbensőségesebb alkotásai korai festményei, *Kisleány pojácával, Alvó női akt*-ja, keresetlen elrendezésével, rendkívüli megfigyelőkészségével.

Sok szeretettel mintázta gyermekeit, akik legnagyobb szeretettel emlékeznek róla, s számtalan emberi és művészeti adatot szolgáltattak a mester életművét feldolgozó szakembereknek, kiállításrendezőknek.

Munkásságának első évtizedéből való a bukaresti képtárban őrzött *II. Rákóczi Ferenc elfogatása*, továbbá *Hunyadi László búcsúja* (1866).

1881-ből való a Münchenben festett, rubensi bujaságú *Bacchánsnő*, a háttérből előködlő sóvár férfiarcokkal, a nő lábainál kölykeit szoptató királytigrissel, nemesített növények körítésével. *Minden tárgy s élőlény a festő ecsetjét átizzító szinlehetőség!*

A hazai és külföldi arisztokraták elhalmozták arcképmegrendelésekkel, amelyek sokaságából mégis azok emelkednek ki, ahol nem a megrendelő pénze vagy elképzelése befolyásolta: így egyik patrónusa: *Trefort Ágost* öregkori arcképe, Benczur *második feleségének* reális hűséggel, széles ecsetkezeléssel felvázolt arca, *Petőfi Sándor* belső feszültségű arcképe, *Mikszáth Kálmán* szinte megelevenedő, kegyetlenül valósághű portréja, s végül kedvesen hiú, magát mitológikus környezetbe szívesen helyező, életörömétől duzzadó *önarcképei.*

A nagy világ számára leghíresebb képe, a több, mint 7 méter hosszú, Benczúr nevével teljesen összefort *Budavár visszavétele.*

Magyarsága ezen a képen is kiviláglik. Hivatalosan a képen Lotharingiai Károly a fővezér — a kép szerkezeti és művészeti egyensúlyát mégis a centrum premierplanjába hozott diadalmas magyar vitéz, *Petneházy Dávid* biztosítja a parókás, közönyös arcú német fővezér és kísérete mellett.

Benczúr mindent megkapott az élettől, amit festő elérhetett. A pénz mágnásai egymásnak adják a kilincset, II Lajos bajor király az unalomig foglalkoztatja, meghívja a müncheni akadémiára. Benczúr e megtisztelő megbízatást csak azzal a kikötéssel fogadja el, *hogy magyar állampolgárságát megtartja. Azonban alig várja az alkalmat, hogy hazakerüljön.* Örömmel fogdja Trefort Ágost kultuszminiszter meghívását egy Magyarországon felállítandó művészképző igazgatójául, pedig itthon egyelőre még műtermet sem tudnak biztosítani részére. — Amikor önarcképével bekerült az Uffizibe, a halhatatlanok közé, Benczúr már biztosította a magyar festőművészet európai fémjelzését is.

TÓTH ERVIN

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
HAJDÚ-BIHARMEGYEI
NAPLÓ
1953 SZEP 28

Lehet egyszínű tweed, vagy vastagabb szövetből készíteni. Abban az esetben, ha az anyag 140 centiméter széles, és normálméretre szabják, elgendő 2,70 méter.

Táska, kesztyű, cipő

Őszi divatról írni nem elég, ha csak a ruhát említjük meg, vagy a modellek rajzát közöljük. A ruhának tartozéka is van, a táska, a kesztyű, a cipő. Fontos, hogy ezek összhangban legyenek a ruhával.

Jól egészíti ki a ruhát a helyesen megválasztott táska, cipő, kesztyű és kalap. Ehhez járul még az öv is. Divatos a széles magas öv. Ez készülhet a ruha anyagából, de más színből is. Ez a széles öv lehet csatos vagy masnis. Rendszerint 10—12 cm széles. Készülhet bőrből, bársonyból, de a ruha anyagából is.

A táska, formáját tekintve többféle lehet. A franciáknál most divatos az úgynevezett erszényes táska. A kis erszény a táskán kívül csüng és láncocska erősíti a táskához. De feltűnnek a táska-

Ha divatról is van szó az őszinteség. M akkor lehet csak diva egyéniségének megi öltözik. Ez örök divat

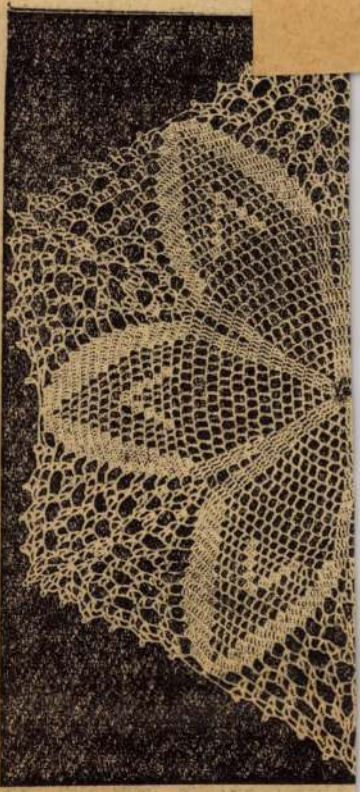

1. sor. 8 láncszemből álló gyűrűbe 24 egyrahajtásos pálcát horgolunk. (Ezen a terítőn csak egyrahajtásos pálcával dolgozunk.)
2. sor. 4 pálca és 2 láncszem váltakozása.
3. sor. Mint az előző sor, csak a kétláncszemes ívekbe is 1—1 pálcát horgolunk, előtte és utána 2—2 láncszemmel.
4—5. sor. Azonos a harmadik sorral, csak a pálcacsoportok között a kockák száma soronként eggyel nő.
6—7. sor. Annyiban tér el az elő-

Híres emberek

M C
O FR

A TENGER KIRÁLYA III.

— Rajta — mondta a szörny —, próbáljuk meg! — És gúnyosan nevetett.

Megindultak. mint a nyíl, l nakján,

Rippl-Rónai József: Piacsek bácsi babákkal. Дядя Пиачек с куклами. Père Piacsek avec poupées

jolóan gyengéd, pedig papírlemezre festett olajkép, a művész egyik szabványmérete szerint 70 × 100 centiméteres nagyságú. A lilára festett falú szobában balra barnássárga terítővel takart kerek asztalon virágok pompáznak vázákban. Mögötte biedermeier szekreter áll, rajta cserép cliviával. A három karosszéknek különféle a rendeltetése. Az egyikben a képeskönyv fekszik, amelyet a két kislány elmerülten tanulmányoz. A jobboldaliban a babák hevernek, automata-nyugalommal hajtva fejüket az égő színekben pompázó kendőre. Köztük, kissé hátrább Piacsek bácsi üldögél a harmadik karosszékben, tekintélyes méretű orrával, ősz szakállával, elmaradhatatlan, hosszúszárú pipájából pöfékelve. Közömbösen pihen, talán a múlt emlékeit idézi a nagy csendben. A zöld ajtón átlátni a szomszéd szobába, két nőalakra. A levél alapján most már azt is tudjuk, hogy a művész felesége, Lazarine próbálja odaát új ruháját. A falakon apró, vidám zöld képek élénkítik az interieurt.

Az „élet édes tarkasága", melyet Petrovics Elek oly jellemzőnek tartott Rippl-Rónai művészetére, talán egyik festményén sem zendül fel ily ellenállhatatlan erővel, ily elbájoló gráciával. A néző tisztán érzi a festő félreismerhetetlen gyönyörködését, amellyel e művét megalkotta. Valóban zsánerképnek nevezhető? Ugyanazzal az erővel csendéletnek is lehetne mondani a létezés e mozdulatlan örömét. Piacsek bácsi, a bölcs öreg, a nagy nyugalomban fekete folttá, a maga helyén szükséges dekoratív ákombákommá formálódik át. A kislányok megmerevednek, mint a babák, amelyekben amúgysem volt élet. Az „édes tarkaság" birokra kél a mindent elsöprő, álmosító, mákonyos vidéki eseménytelenséggel. Félő, hogy az utóbbi kerekedik felül.

Pontosan négy évvel a kép készülte után, 1909 novemberében Ady Endre volt Kaposvárt Rippl-Rónai vendége. A költő itt irta a *Kisvárosok őszi vasárnapjai* című versét, az időről, amely mellünkre telepszik. „Egy-egy század volt egy-egy óra" — ismétli borzongva. Ugyanazt a hangot üti meg, mint a Piacsek bácsi babákkal.

Genthon István

A BENCZÚR EMLÉKKIÁLLÍTÁSRÓL

A Magyar Nemzeti Galéria még csak másfél éve működik, ez alatt az idő alatt állandó jellegű tárlatai mellett — mint amilyen a Magyar festészet a XIX. és XX. században, meg a Magyar szobrászat a XIX. és XX. században — emlékkiállításokat is rendezett. Elsőnek Réti István összegyűjtött életműve volt látható, a nagybányai művésztelep egyik alapítójáé, aki festői és pedagógiai munkásságával hozzájárult korunk modern magyar piktúrájának kialakulásához. Másodiknak Ámos Imre, a fiatalon mártírhalált halt festő és grafikus hagyatékát mutatta be a Nemzeti Galéria, egy szenvedélyes és megrázó anyagot, mely a háború és fasizmus kegyetlenségének rettenetében keletkezett, a látomások, rémképek művészetévé vált, a második világháborúban felmorzsolódott nemzedék vallomásává általánosult.

Most az Alkotmány-ünnepén Benczúr Gyula emlékkiállítás nyílt meg a Magyar Nemzeti Galériában, a századforduló reprezentatív piktúrájának leggazdagabb képviselője tért vissza a közönség elé. Réti István és Ámos Imre után képzőművészetünk egészen már arculatát idézi a tárlatlátogató elé. A biztos ábrázolókészség, az anyagszerű festés, a gyanútlan derű és felhőtlen életöröm mestere tanulmányozható ezúttal, a klasszikus korok festészetének újkori örököse, a modern idők Rubense.

Őt magát, mint egyszerű és rokonszenves embert ismerte meg az utókor a kortársak és tanítványok visszaemlékezéseiből. A pompázatos festésmódnak, a drága brokátoknak és bársonyoknak a mestere személy szerint a szerénység, a kollegiális megértés, az őszinte együttérzés megszemélyesítője volt.

Családja tagjainak portréiról olvasható le leginkább az a kiegyensúlyozott kedély, boldog mosoly, mely egész működésének alaphangulatát adja. A tiszta érzések melege, egy dolgos alkotótehetség elégedettsége sugárzik minden művéből, de mikor szüleit, gyermekeit, testvéreit festette, mindehhez meghatott melegség, őszinte boldogság is járult. Benczúr Gyula négy gyermeke, akiket egészen fiatal korukban egy csoportképről ismert meg a világ, ma is jó egészségnek örvendenek, a hálás közönség szeretettel övezi őket körül, apjuk emlékét tiszteli bennük.

A Benczúr emlékkiállítás egyik érdekessége a II. Rákóczi Ferenc elfogatása című festmény. Ezt a képet a Román Népköztársaság Képzőművészeti Múzeuma adta kölcsön, s így most a magyar tárlatlátogatók is megtekinthetik mesterünknek ezt a külországba

Benczúr Gyula: Hullámok játéka. Игра волн. Le jeu des vagues

került remekművét. A kompozíció Benczúr pályájának elejéről származik, 1869-ből, abból a korszakából, amikor még minden érdeklődését hazánk történelmének szabadságharcos eseményei kötötték le. A Rákócziról szóló kompozíció folytatása annak az útnak, melyet „Hunyadi László búcsúja barátaitól" című alkotásával, nemzeti múltunk hőseinek felidézésével kezdett el.

Láthatjuk az emlékkiállításon olyan műveit is, amelyeket csehszlovákiai múzeumoktól kaptunk kölcsön. Közülük „Kislány babával" című képét tizenkilenc éves korában alkotta későbbi tudásának méltó előhírnökeként.

A Budavár visszavétele című kompozíció volt Benczúr Gyula főműve. A millenniumi jubiláris kiállításra készült el ezzel a hatalmas festménnyel, mely páratlan mesterségbeli felkészültségét a legmagasabb színvonalon érzékelteti. A hadvezérek és harcosok megjelenítésében, a helyzet megelevenítésében ellenállhatatlan hatást ért el, a kosztümök előadása, az arcok jellege életteljesen valószerű. A jelenet azt a történelmi pillanatot idézi, amikor Lotharingiai Károllyal az élen a felszabadító seregek a Döbrentei tér felől bevonulnak a budai várba. Az egyes figurák különösen hitelesek, a lovon ülő trombitás például, akinek fáradhatatlansága a győzelem tudatát sugározza. A sebesült Petneházi a magyarok áldozatos részvételét hangsúlyozza.

Sokat foglalkozott Benczúr Gyula Mátyás király történetével. Ez a témakör kedves volt honszerető szívének. Bár különösebb belső konfliktust nem okozott neki, hogy a magyar függetlenség bajnokai után kénytelen-kelletlen a Habsburgok és lakájaik ábrázolására pazarolta rendkívüli képességeit, mégis minduntalan vissza-visszatért Mátyás király alakjához, az ő uralkodásának eseményeiben találta meg a lelkesítő motívumokat. Mátyás bevonulása Budára című műve az utolsó igazán magyar király népszerűségét tanúsítja, Benczúr rajongását és hazafias érzéseinek hőfokát fejezi ki. A bátran és bravúrosan összeállított kép a csoportfűzés és mozgalmasság egyik remekműve. E sorozat másik elkészült darabja: Mátyás fogadja a pápa követeit — szintén a tévedhetetlen ábrázolóerő és képteremtő fantázia megnyilatkozása. Nagy reneszánsz uralkodónk hatalmának teljében jelenik meg a néző előtt, a bölcs fejedelem, népe érdekeinek hű sáfára tárgyal a török veszély elhárításáról. A pompás színek, bíborvörösök, selyemsárgák tobzódó együttese a kép.

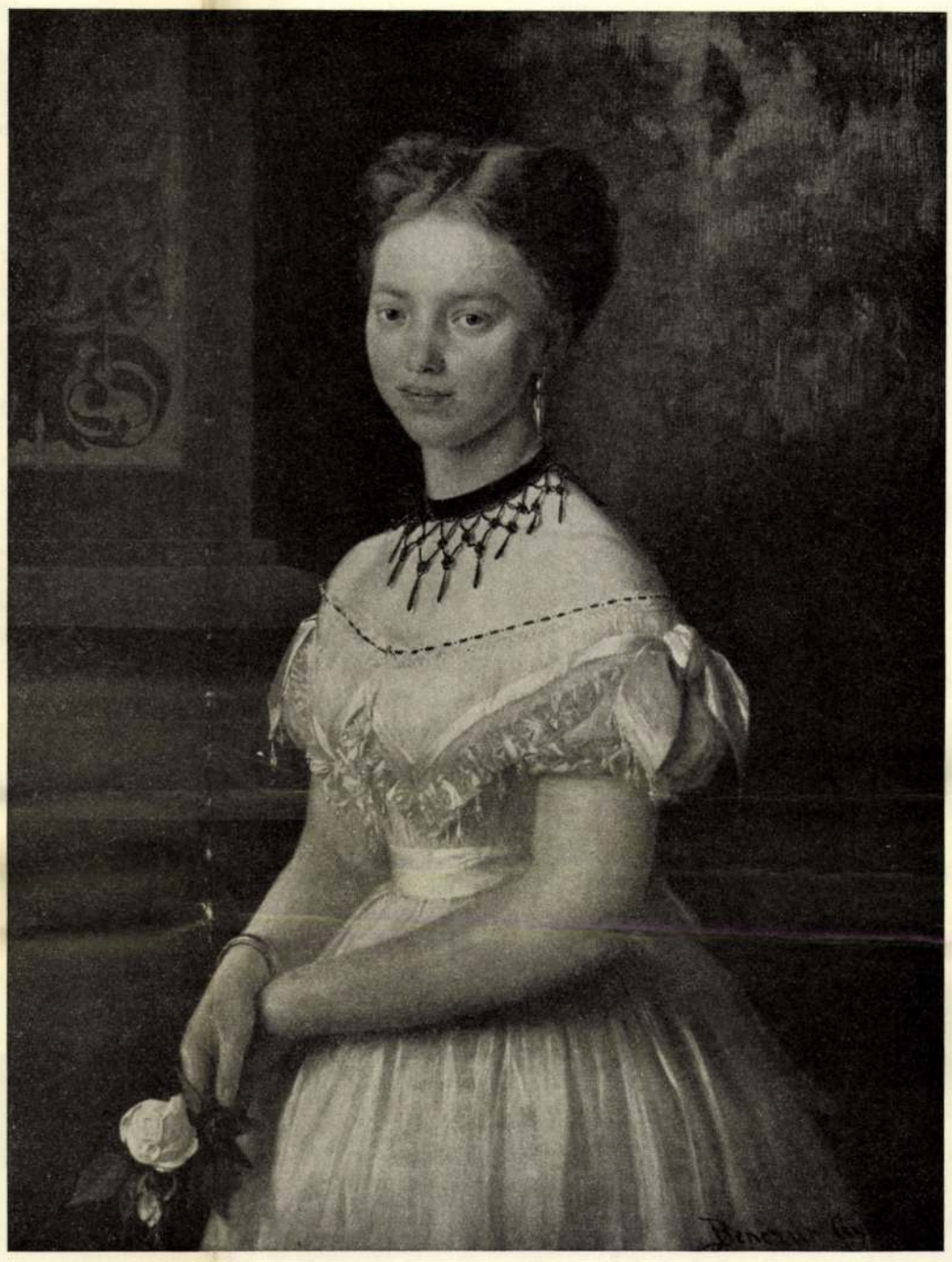

Benczúr Gyula: Etelka. Этелка. Etelka

Szerette a szép és boldog modelleket, szívesen készített portrét optimista beállítottságú nőkről és férfiakról. Persze, nem volt nehéz ilyeneket találnia, mert hiszen az uralkodó körök hivatalos festője volt, a gazdagok és előkelőek divatos megörökítője. Nem kell azonban azt hinni, hogy nem válogatott volna megrendelői között, főként a rokonszenves külsejű, vígkedélyű megbízóknak tett eleget. De mitológiai és történelmi kompozícióinak mellékalakjai között a falusiakat, a szegényeket is fölsorakoztatta, közülük is azonban az erőseket, a bizakodókat, a jóindulatúakat. Emberábrázoló készsége azzal az önfeledt odaadással párosult, amivel a testi szépségben, a lelki harmóniában gyönyörködni tudott. Példát mutatott az utánajövő képzőművész-nemzedékeknek arra, hogy szeressék az embereket, tanulják meg jól a mesterségüket és műveikkel szerezzenek örömet közönségüknek.

Pogány Ö. Gábor

KÉT JUGOSZLÁV MŰVÉSZ

A Csók István Galéria tárlata, amelyen Mihajlo S. Petrov festő és Petar Palavicini szobrász művészetével ismerkedtünk meg, jelentős eseménye volt a külföldi kiállítások amúgy is nagy érdeklődésre számottartó sorozatának, és talán még a szokottnál több látogatót vonzott a közkedvelt Váci utcai kiállítóterembe. De érthető is ez az érdeklődés, hiszen déli szomszédaink mai képzőművészetéről aránylag igen keveset tudunk, alig többet, mint amennyit a belgrádi grafikusok egy csoportjának múlt télen rendezett kis kiállítása megmutatott.

Most új oldaláról ismerhettük meg a jugoszláv képzőművészetet. Mert amíg a grafikusok kevés kivétellel az elvontabb irányzatok képviselői voltak, addig a most bemutatkozó két művész inkább a hagyománytisztelők közé tartozik. Idősebbek is amazoknál, és ha nevüket, munkájukat eddig nem ismertük, akkor az csakis a mi hibánk, mert odahaza mindketten nagytekintélyű, mind művészetük, mind pedig művészeti szervező és nevelő munkájuk révén ismert és köztiszteletben álló mesterek.

Hagyománytisztelőnek mondottuk őket, ez azonban korántsem jelenti azt, hogy konzervatívok, vagy korszerűtlenek lennének. Hiszen nem nézték tétlenül a századunk első felében folyó művészeti harcokat — Mihajlo Petrov még tollal is részt vett bennük — és mindketten lelkes hívei voltak a megújhodást kereső művészeti irányzatoknak. (Tanúsították ezt a kiállításon Petrovnak a harmincas évekből meg a negyvenes évek elejéről származó grafikai művei, és Palavicininek olyan korai, expresszionisztikus jellegű szobrai, mint amilyen például a Don Quijote volt.) Csakhogy az expresszionizmus, kubizmus és konstruktivizmus eredményeit mindketten a művészet nemes és komoly hagyományaival párosították, így alakítva ki jellegzetes, egyszerre modern és hagyománytisztelő stílusukat.

Mi jellemzi leginkább Mihajlo S. Petrov festményeit és grafikai műveit? Úgy gondolom, mindenek előtt a lobogó, vérmes temperamentum és robusztus erő. Férfias művészet az övé, határozott, hangosszavú, ritkán ellágyuló. Szinte minden műfaj és minden téma érdekli. A fametszet éles fekete-fehér ellentéteit, a rézkarc finom vonalhálózatát, a litográfia hajlékony és engedelmes technikáját éppúgy bővérű képzelete és élményvilága szol-

Mihajlo Petrov: Tájkép. Пейзаж. Paysage

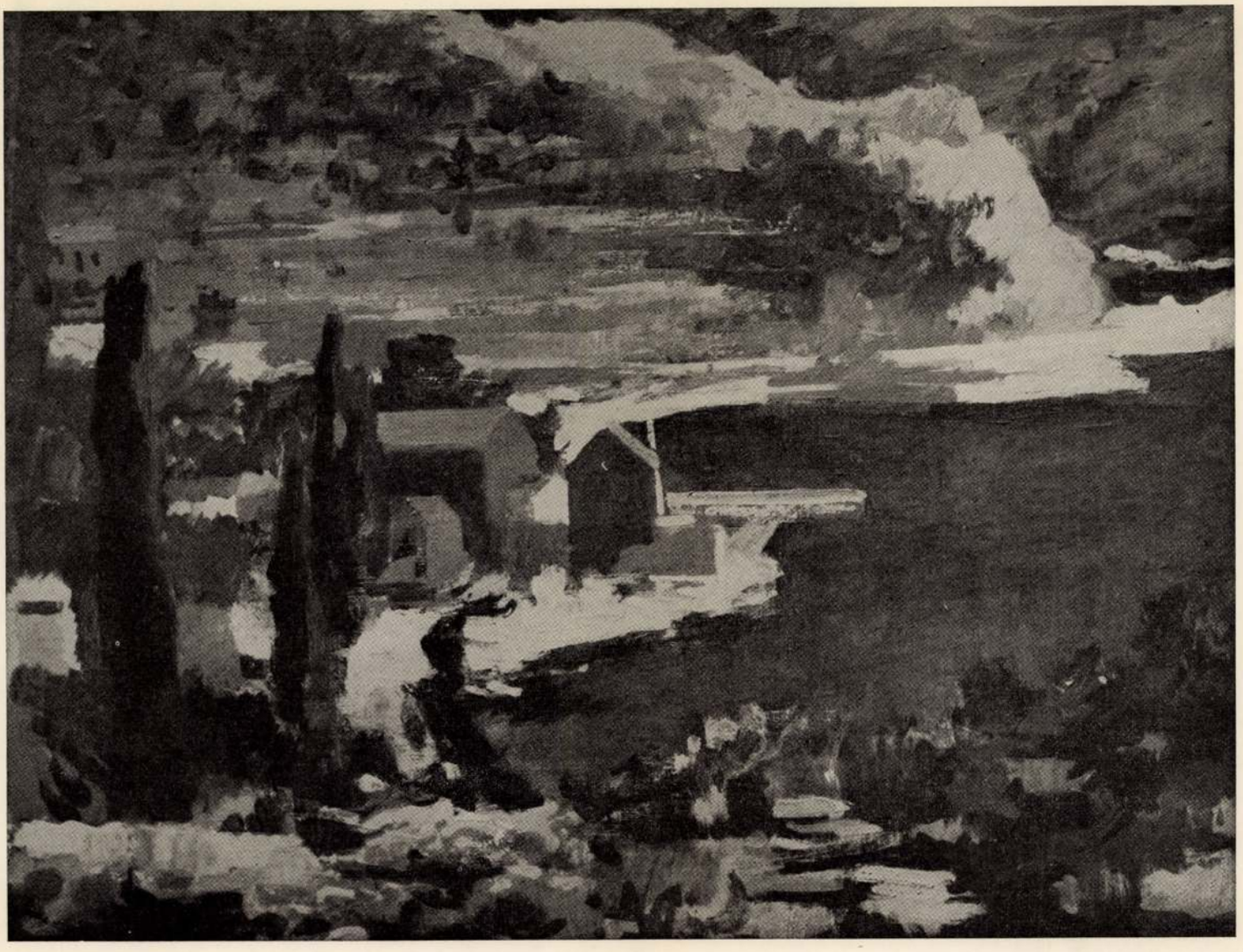

Benczur Gyula halálának tizedik évfordulója. Darázscsípte Faun. Benczur Gyula festménye

— Kezét csókolom, Pirike.

— Isten hozta, Rudi — fogadta kedvesen a mérnökné.

— Laci nincs idehaza?

— Nincs, csak estére lesz itthon. Mondjak neki valamit?

— Ne tessék, — mondta zavartan Rudi s hol elpirult, hol elsápadt. Mert egy kicsit gyáva volt ahhoz, hogy bátor legyen.

— Mikor köszönt — törte meg Pirike a pillanatnyi csendet, — azt hittem, hogy reggel van. Ha azt hallom: „Kezét csókolom, Pirike", az nekem reggeli nyolc órát jelent.

— Nagyon kedves — mosolygott Rudi, s hirtelen elszántsággal megragadta Pirike kezét, magához vonta a fejét és csókot nyomott a homlokára.

— Ejnye, Rudi! — mordult fel Pirike. — Mi ütött magához! Nézze meg az ember!

Rudi úgy állt Pirike előtt, mint akire most olvasták az apagyilkosság vádját.

— Bocsásson meg, Pirike. Elvesztettem az eszemet. Bocsásson meg. Kezét csókolom.

Már rohant is, hátra sem nézett, a választ sem várta, futott a házból, ahol életének legnagyobb gyalázatát követte el. Ahol erőszakkal, lovagiatlanul megcsókolta a barátja feleségét.

Pirike nem szólt az urának. Nem akarta elmérgesíteni a dolgot. Nyugodt volt a lelkiismerete, s tudta, hogy nem az a bűnös csók, amit kapunk, hanem az, amit adunk.

Várta a fejleményeket.

A fejlemények abban a formában jelentkeztek, hogy Rudi oldalt cserélt. Másnap reggeltől kezdve a másik oldalon ment a hivatalba, s a másikon jött vissza. A bűntudat lekergette a rendes útról. Nem mert a szemébe nézni a mérnökék ablakának sem.

Uj Idők 1930. XXXVI. 31. 17 (kép)

Magyar templom harangszentelése Newyorkban. Zadravecz István püspök felszenteli a harangot a newyorki magyarság részvételével. Kallós Dezső (Newyork) fényképe

Nem csoda, ha hetek multán jéggé fagyni érezte vérét a kiáltásra:

— Rudi, jöjjön csak!

Pirike kiáltott az ablakból. S mellette könyökölt az ura is.

— Kezét csókolom, Pirike! Szervusz, Laci! — köszönt Rudi elvörösödve, s meg volt győződve, hogy tíz lépésnyire is jól hallatszik a szíve dobogása.

— Kóstolja meg a borunkat — hivta be a szép asszony az agglegényt.

Rudinak be kellett mennie a házba s el kellett készülnie a legrosszabbakra.

— Hát Laci — kezdte Pirike a kocintás után — be kell vallanom egy bününket. Közös bününk van a Rudival. Fogadtunk. Majd máskor elmondom, hogy miről volt szó. Még pedig egy csókban fogadtunk. Rudi nyert. Joga van megcsókolni a homlokomat. Itt. Pont ezen a helyen. Mit szólsz hozzá, Laci?

— Add meg, Rudi! Rudi megadhatja! — nevetett Laci.

— De nagyságos asszony — dadogott Rudi, s a cipője hegyével biztatta a padlót, hogy nyiljon már meg alatta.

— Hát ha nem akarja megadni — mondta Pirike mosolyogva — akkor vegyük úgy, hogy már megadta. Vedd úgy, Laci, hogy a Rudi itt, a homlokomnak ezen a helyén megcsókolt.

Rudi valahogy hazatántorgott. De másnapra helyreállt az egyensúlya, s hálásan köszönt be újra az ablakon:

— Kezét csókolom, Pirike!

Sóhajtás

Olyan nagyon távol vagy Te tőlem!
Itt közöttünk a tengersok ember,
Pillantásod nem olvadhat össze
Némán esdő bús tekintetemmel,
Nevedet, ha suttogom becézve,
Meg se' hallod, ott a messzeségbe':
Elvész a vak, siket levegőben.
— Milyen nagyon távol vagy Te tőlem.

Milyen közel vagyok Tehozzád!
Látom minden vágyad, küzködésed,
Érzem lelked minden rezzenését,
Más csodálhat, de én, én megértlek!
S gondolatban (mint apát a gyermek),
Vígasztalva, lágyan átölellek,
Símogatva verejtékes orcád...
— Olyan közel vagyok én Tehozzád...

DEUCHT GABRIELLA

Azok a gondolatok, melyek nekünk keilemetle nek, legtöbbször nevelő hatással vannak reánk.

*

Az író a kor eleven lelkiismerete.

*

A gondolatokban szegény emberek szavakban gyakran a leggazdagabbak.

*

A szerelem olykor nem több, mint a szív sportja.

FLIGL JÓZSEF

Éjnye, Rudi!

— Elbeszélés —

Irta: **Falu Tamás**

A járásbíróság tíz lépésnyire állt a pataktól. Két sodor egymás mellett, a hegyi patak sodra és az igazság sodra. Az egyik faleveleket, letört lombokat, lyukas fazekakat, kettéhasadt tányérokat hempergetett, vagy sulykoló asszonyok fehér ruhadarabjaival vágtatott tova, a másiknak habjain alperesek és felperesek, ügyvédi költségek és fellebbezések hömpölyögtek az igazság ragyogó tengere felé.

A város legszebb, legegyenesebb és legszélesebb utcája épp a járásbíróság épületével szemben kezdődött. Ennek az utcának a végén volt Rudi háza.

Valóságos jelkép egy járásbíró számára: egyenes vonalban menni naponta az igazságszolgáltatás egyenes útján.

Rudi agglegény volt. De nem olyan, mint más, hogy elmult fölötte az idő és agglegénnyé lett. Nem. Rudi agglegénynek született.

Már fiatalember korában megvoltak az agglegényes bogarai. S ezektől nem tágított.

Korrekt volt, hajlíthatatlan, makacs. Gép.

Voltak szerelmei is. De csak olyan rövid ellágyulások. Se leány, se asszony nem akadt életében, akire rá merte volna mondani: no, ezzel kibírnám, vagy ő kibírná velem.

Még csak harmincéves volt, amikor kimondta: Nem nősülök.

S Rudi soha nem mondott olyant, amit később megmásított.

Elhalt mellőle az apja, azután az anyja. Egyedül maradt a nagy házban. Hat szoba nézett rá vakon és süketen, szinte felelősségre vonó némasággal.

De Rudi keményen nézett vissza a családi életet megszokott bútorokra:

— Egyedül maradtok velem! Nincs fellebbezés!

Ő jelentette az utcában a pont nyolc órát. Az emberek egész bátran hozzája igazíthatták órájukat. Mikor lenyomta kívülről a kilincset, a toronyórának ütnie kellett. És ütött is mindig, ha csak véletlenül nem felejtette el felhúzni a harangozó.

Pont hatkor ment délután a kaszinóba. Előbb végiglapozta az ujságokat. Mindig ugyanabban a sorrendben. Az urak már ismerték ezt a sorrendet s ha véletlenül az ő kezükben volt az a hírlap, amelyiknek következni kelett, szó nélkül nyujtották át Rudinak. Úgy érezték, hogy bitorlók lettek volna, ha nem így járnak el.

— Alakuljunk meg, uraim, — mondta pont félhétkor Rudi.

Az urak, az évtizedes partnerek, csak a vezényszót várták s mohón foglalták el sorshúzás által megállapított helyüket.

Háromnegyed nyolckor bemondta Rudi a mestert, háromszor leosztottak, felhörpintették maradék spriccerjüket s Rudi hivatalos komolysággal, legényesen kihúzva magát, sietett haza a vacsorára terített asztalhoz.

Házakhoz már régóta nem járt Rudi.

Három házzal az övé előtt lakott a legjobb barátja, az erdőmérnök. A Laci.

— Kezét csókolom, Pirike, — köszönt esztendők óta az ablak alatt, mikor reggel a hivatalba ment.

Az ablak nyitva volt mindig. Nyáron, mert nyár volt, télen, mert szellőztettek.

Pirike, az erdőmérnök felesége, nem volt ugyan mindig az ablaknál, sőt a szobában sem. De ez nem zavarta Rudit. A ház asszonya a házat képviselte, a ház pedig a ház asszonyát. Ő köszönt egyiknek is, másiknak is rendületlenül.

Be nem nézett az ablakon, mert reggeli órákban bekukucskálni idegen házba, nagy illetlenség lett volna.

— Jó reggelt, Rudi — hangzott vissza a köszöntés, amikor hangzott.

Amikor pedig nem hangzott, mert nem hangozhatott, akkor Rudi higgadtan állapította meg:

— Biztosan főzi a kávét.

Pirike a szebb asszonyok közé tartozott, de Rudi sohasem árulta el, hogy az udvariasságon felül egyéb érzést is táplál iránta. Talán nem is táplált. Vagy maga sem tudott róla.

Valaminek azonban mégis kellett történnie a lélek rejtelmes kohójában, ha Rudi, a komoly, korrekt, hidegfejű és hidegszívű agglegény egy délben, amikor biztosan tudta, hogy Laci a másik határban van, beállított Pirikéhez.

Benczur Gyula halálának tizedik évfordulója. A Benczur-síremlék, amelyet a mester halála napjának évfordulóján szenteltek fel Dolányban

azt állította valódi prófétai ihlettel, hogy csak *egyetlen ősanyag* van a világon: a *hidrogén* és minden más elem atómja bizonyos számú hidrogénatómból tevődik össze. Az oxigén 16 hidrogénatómból, a nitrogén 14-ből stb., stb.

A tudósok nem fogadták el ezt a merész, a korát egy évszázaddal megelőző felfogást. Sok minden szólt ellene. Főként az a tény, hogy az egyes elemek atómsúlyai nem egész számok. Ha ugyanis pl. a klór atómja bizonyos számú hidrogénatómból volna összetéve, akkor a klór atómjának a tömege egészszámú többszöröse lenne a hidrogénatóm tömegének. Éppen úgy, mint hogyha egy téglarakás csupa egész téglákból állna, akkor a súlya egy tégla súlyának egészszámú többszöröse lenne, — feltéve, hogy a téglák pontosan egyenlő nehezek, ami a hidrogénatómokra nézve másként nem is gondolható. De a klór atómsúlya és sok más elem atómsúlya nem egész szám. Ez a tény teljesen megdöntötte Proust állítását. És íme, az angol tudós kimutatja, hogy kétféle klór van: az egyiknek az atómsúlya 35 és a másiké 37, tehát egész számok. És sok más olyan elemre, amelynek atómsúlya nem egész szám, azóta az Aston-féle módszerrel, vagy ahhoz hasonló eljárással kimutatható volt, hogy két különböző, egészszámú atómsúllyal bíró, egyébként teljesen hasonlóan viselkedő elem keveréke. Így igazolta az újabb kutatás a korában el nem ismert és a halála után majdnem teljesen elfelejtett tudóst, pedig e nagy prófétai meglátáson felül a kémia egyebet is köszönhet neki. Ő fedezte fel többek között a szőlőcukrot, azt az anyagot, mely a szőlőt édessé teszi s amelyből erjedéssel a bor ereje, a szesz keletkezik.

Az izotopelemek felfedezése hozzászoktatott bennünket ahhoz, hogy az elemek atomjai bizonyos tekintetben különbözők is lehetnek. Súlyra nézve különbözőek, egyébként teljesen megegyezőek.

A tudomány azonban még itt sem állt meg. Az új atomelmélet tovább ment. A mostanában fejlődő hullámmechanika, amelynek első építőjét, Broglie herceget már Nobel-díjjal is kitüntették, egészen újfajta kettősség létezését jósolta meg. A hullámmechanikai elmélet alapján két német tudós: Heissenberg és Hund, néhány évvel ezelőtt tisztán elméleti meggondolások alapján, matematikai következtetésekkel arra jutottak, hogy kétféle hidrogén van. A hidrogén ugyanis az új atomelmélet szerint egy pozitív elektromos töltésű magból, a protonból áll, mely körül, mint a nap körül a bolygó, úgy kering egyetlen elektron. A hidrogén protonja és elektronja az a két építőkő, amelyből az egész mindenség felépül. Királyok és rabszolgák, a porszem és a csillagok, a gyönyörűen illatozó rózsa és az útálatos piszok, minden, de minden protonból és elektronból áll. Ezért mondjuk a hidrogént az ősanyagnak.

De a hidrogén ezen érdekes szerkezete ritkán él magában, hanem két-két atom hidrogén egyesül egy-egy molekulává. A természetben ilyen két-két atomot tartalmazó molekulák vannak. A két hidrogénatomból alakult molekulát a súlyzóhoz hasoníthatjuk, melynek golyói azonban (a két elektron) gyors mozgásban vannak a pozitiv mag körül.

Az elektronok azonban — úgy, miként a mi földünk — nemcsak a mag körül járnak, hanem saját tengelyeik körül is forognak. És ebből származhatik a hidrogén kétféleségе. Ugyanis meglehet, hogy a két elektron egyirányban forog (pl. mindkettő az óramutatóval egyértelműen), de meglehet, hogy a két elektron ellenkezően forog. Eszerint kétféle hidrogénmolekula lehetséges: a szimmetrikus és az antiszimmetrikus.

Amit az említett tudósok megjósoltak, azt Bohnhöffer a Vilmos császár-intézetben valóban megtalálta. Észrevette, hogy a hidrogén kissé megváltoztatja a magaviseletét, ha erősen lehűtik és nagy nyomással összeszorítják. Megváltozik a fajhője, megváltozik a színképe és a faszén porusaiba jobban be tud hatolni, vagyis a faszén egyikből többet tud elnyelni, mint a másikból. Éppen ennek a tulajdonságának köszönhetjük, hogy a kétféle hidrogén az elmélet homályából a valóság világára juthatott. Ugyanis a közönséges hidrogén a kétféle hidrogén keveréke és ha e keveréket lehűtik, erős nyomással összeszorítják és faszénnal elnyeletik, akkor a keverék aránya megváltozik, mert az egyik fajtából több marad a faszén porusai között, mint a másikból. Azt kérdezi ezek után az olvasó, hogy milyen gyakorlati jelentőségű a hidrogénnek, a világ ősanyagának a kétféleségе? Erre bizony nem tudunk válaszolni. Egyelőre semmiféle gyakorlati jelentősége sincs. De ki tudná megmondani, hogy valamikor nem lesz-e ennek a kétféleségnek valaminő szerepe a technikai alkalmazásokban? Sokszor előfordult már a tudományos kutatások során, hogy azt hitték a tudósok, semmiféle gyakorlati haszna sem lehet a kutatásaik eredményének — és csalódtak. Hogy csak egyetlenegyet említsünk: Hertz, az elektromos hullámok felfedezője, azt hitte, hogy gyakorlati szempontból jelentéktelen a felfedezése. Sőt kifejezte azt a véleményét, hogy híradásra nem lehet felhasználni. Egy Marconinak kellett jönnie, aki felismerte, hogy milyen óriási technikai horderejű ez a tudományos eredmény. A hidrogén kutatásának máris igen nagy technikai vívmánya Langmeiernek az az eljárása, amellyel a kétatomú hidrogén-molekulát atomjaira tudja szétválasztani és ezzel a fémek forrasztására minden eddigi módszert túlszárnyaló eljárást létesített. De ha nem is volna semmi gyakorlati hasznuk e szép kutatásoknak, akkor is igen nagy jelentőségűek lennének. A hidrogén ugyanis a legegyszerűbb szerkezetű atom és így a mai fizikai tudomány egyik legaktuálisabb problémájának, az atomkutatásnak, az anyag belső szerkezetére vonatkozó kutatásnak legérdekesebb tárgya. Minden, amit erről a legegyszerűbb anyagról, erről az ősanyagról megtudunk, útbaigazít a komplikáltabb szerkezetű atomok tanulmányozásában.

A hidrogén kétféleségе sarkalta a tudósokat más elemek ilyen különféleségének a kutatására. Legújabb hírek szerint a nitrogénnek is két fajtáját tudták megállapítani. Az ősanyag kétféleségе az atomkutatásnak megint új zsilipjeit nyitotta meg és bizonnyal még számos más, ehhez hasonló eredményeket hoz a tudomány a felszínre.

A dalszöveg meséje

A költő lelkén villanó sugárok
Rezdültek át. És megszülettem én.
Egész vagyok, zárt szépség: költemény —
És mégis . . . mégis, valamire várok.

Magamban égő, szomjú vágyat hordok:
Akire vágyom, csillog a szeme,
A lénye álom, lelke lágy zene:
Csupa-csupa csilingelő akkordok.

Várok. Valahol tán jön is titokban
S egyszerre majd csendben elémbe toppan
S vállamra omlik csókvágyón, alélva.

Ádám-lelkemnek mélyén búgva kondul,
Mint bús harangszó éji sirokon tul,
Egy halk hivogató hang: „Éva! . . . Éva! . . .“

KÉPES GÉZA

IPOLYI ARNOLD
a Képzőművészeti Társulat egykori elnöke.

Benczúr Gyula festménye

OMKT Évk.
Bp. 1930. 4. l.
(Kép.)

~~Évk. KMT. 1930. 4. l.~~

~~Képzőm. Tár.~~

Művészek:

Festők:		*Szobrászok:*	*Építészek:*
ÁLDOR JÁNOS LÁSZLÓ	MÁRTON FERENC	BORY JENŐ	HIKISCH REZSŐ
BARKÁSZ LAJOS	MIHALOVITS MIKLÓS	PÁSZTOR JÁNOS	DR. HÜLTL DEZSŐ
BOSZNAY ISTVÁN	MOLDOVÁN BÉLA	RÓNA JÓZSEF	DR. LUX KÁLMÁN
EDVI ILLÉS ALADÁR	NAGY SÁNDOR	DITRÓI SIKLÓDY LŐRINC	MEDGYASZAY ISTVÁN
ÉDER GYULA	NÁDLER RÓBERT	ORBÁN ANTAL	DR. WÄLDER GYULA
KÉZDI KOVÁCS LÁSZLÓ	ROMEK ÁRPÁD	TÓTH ISTVÁN	
KOMÁROMI KACZ ENDRE	SZLÁNYI LAJOS	VASTAGH GYÖRGY	
KUKÁN GÉZA	TURY GYULA		
MARÓTHI MAJOR JENŐ			

A választmány tagjai
Budapest Székesfőváros képviseletében:

DR. SIPŐCZ JENŐ, DR. BUZÁTH JÁNOS, LIBER ENDRE, PAYR VILMOS, DR. DINICH VIDOR

Igazgatóság:

IGAZGATÓ: DR. HODOSSY GIDA. HELYETTES IGAZGATÓ: DR. CSILLÉRY ANDRÁS.
IGAZGATÓSÁGI TAGOK: DR. SIPŐCZ JENŐ, GLÜCK FRIGYES, műbarátok,
BOSZNAY ISTVÁN, DR. HÜLTL DEZSŐ, TÓTH ISTVÁN művészek

Ügyész:

DR. ERŐDI HARRACH TIHAMÉR

Ellenőr:

EGGER GYULA

Független számvizsgáló-bizottság:

HOFFMANN GÉZA, KÓNYI HUGÓ, NILSEN RUDOLF

Művészi segély- és nyugdíjalapot ellenőrző bizottság:

ELNÖK: TURY GYULA. TAGJAI: BORY JENŐ, ROMEK ÁRPÁD

Tisztviselők:

FŐTITKÁR: PAUR GÉZA. SZÁMVEVŐ: SIPŐCZ LÁSZLÓ. HELYETTES TITKÁR: DR. PIPICS ZOLTÁN.
PÉNZTÁRNOK: DR. SCHLEIFER ERVIN. IRODAVEZETŐ: IFJ. FOCK GÉZÁNÉ.
SZÁMVEVŐSÉGI KÖNYVVEZETŐ: MARTINY IRMA

AZ ÉVKÖNYV SZERKESZTŐBIZOTTSÁGA:
DR. LUKÁCS GYÖRGY, DEÁK ÉBNER LAJOS, BOSZNAY ISTVÁN, TÓTH ISTVÁN, DR. HÜLTL DEZSŐ
SZERKESZTŐ: PAUR GÉZA

Siremlék fölavatása. Irodalmunk tavaly elhúnyt buzgó munkásának: *Pompéry* Jánosnak sirjára diszes emléket állitottak barátai, tisztelői a kerepesi-uti temetőben. Ezt az emléket október elsején leplezték le.

Egy tót költő emléke. Sladkovics tót költőnek, igazi nevén Braxatoris András radványi volt evang. lelkésznek, a napokban egész csöndben leplezték le emlékét Radványban. Az emlék-oszlop egy terebélyes hársfa alatt áll, jelezve az elhunytnak a «Lipa» (hársfa) nevü panszláv irodalmi vállalatnál való közremüködését. Hat darabból van összeállitva s egy ostrau kőfaragó műve. Körülbelől 2000 forintba került, mely összeg aláirások utján gyült össze. Az ünnepélyen Zólyommegye számos evang. lelkésze, továbbá ügyvédek és tanitók vettek részt.

Hertelendy-alapitvány. Torontálmegye őszi közgyülésén Dániel János élénk tetszéssel fogadott beszédben üdvözölte Hertelendy József főispánt, a főrendiház tagjává történt kineveztetése alkalmából. Az éljenzések csillapultával a főispán meghatott szavakban fejezte ki köszönetét. Erre Schäfer apát azt az inditványt tette, hogy a megye 2000 frtos alapitványt tegyen a nagybecskereki árvaháznál a főispán nevére.

Nagy vihar dult Kelet-Indiának Falsepoint nevü városában s környékén. A vihar a város nagy részét elpusztitotta, többek közt a kikötői épületeket a világitó torony kivételével; mintegy 300 ember vesztette el életét.

A «Jogtudományi Közlöny» okt. 2-iki száma (40-ik) a következő tartalommal jelent meg:

IX. Magyar Jogászgyülés. I. szakosztály. *Imling Konrád* kir. táblai birótól. — II. szakosztály. Ifj. Dr. *Neumann Sándor* budapesti ügyvédtől. — A bünvádi eljárás reformjához. Dr. *Sik Sándor* budapesti ügyvédtől. — Törvénykezési Szemle: A végrehajtási törvény 42. §-ához. Dr. *Imling Konrád* királyi táblai birótól. — Különfélék.

MELLÉKLET: Curiai Határozatok. — A Magyar királyi pénzügyi közigazgatási bíróság elvi jelentőségü határozatai. — Kivonat a «Budapesti Közlöny»-ből.

HALÁLOZÁSOK.

Csengery Imre, Csengery Antal testvére, a honvédelmi miniszteriumban miniszteri tanácsos, nagyváradi szőlőjében szept. 30. éjjel heves szivgörcs következtében elhunyt. A köztiszteletben élt férfi halála egész váratlanul következett be, miután este még kedélyesen társalgott környezetével. Csengery nagyváradi születésü volt, kezdetben a megyénél szolgált mint főjegyző, 1861 és 1865-ben képviselővé választatván, mint a Deákpárt tagja, a ház jegyzője is volt. A koronázási országgyülés után 1869-ben a honvédelmi miniszteriumba hivatott meg osztálytanácsosnak s itt később mint miniszteri tanácsos nagy szolgálatokat tett a honvédelmi közigazgatás szervezése tekintetében. 66 évet élt. Temetése Nagy-Váradon okt. 2-ikán nagy részvét mellett történt.

Bénárd Lajos, honvédelmi miniszteri tanácsos szept. 27-én hunyt el hosszas betegség után. Közpályáját a katonaságnál kezdette, majd átlépvén a polgári szolgálatba, 37 évet meghaladó időn át különböző hatóságoknál hivatalnoki kötelességeit mindig buzgón teljesitette. Az alkotmányosság helyreállitásakor a helytartótanácstól a honvédelmi miniszteriumhoz tétetvén át, tevékeny részt vett az uj védtörvény életbeléptetése körül. Özvegyet, Gáspár János 1848—49-diki honvéd-tábornok leányát és nagyszámu családot hagyott hátra.

A közelebbi napokban elhunytak még: S.-Szentiványi Szentiványi Ignácz, 1848—9-iki honvéd főhadnagy s az erdélyrészi r. kath. status volt képviselője, imecsfalvi (csikmegyei) birtokos, életének 68-ik évében. — Jeszenszky Lajos, ügyvéd és földbirtokos, volt orsz. képviselő, Csejtén, (Nyitra megyében) 71 éves korában. — Ghyczy Agoston, nyugalmazott törvényszéki tanácsos, Pozsonyban, 76 éves korában. — Basinszky Irén, munkácsi székesegyházi prépost, életének 70-ik évében. — Bódogh János, miskolczi városi aljegyző, életének 31-ik évében. — Nimpfer János, ungvári születésü r. k. segédlelkész, Vadkert-Patakiban (váczi egyházmegye). — Kincses Bogdán, kereskedő, Bethlenben, 70 éves korában. — Marosy Károly, a gosztonyi uradalom tiszttartója, Vácz-Hartyánban, életének 66 évében. — Dr. Hegyi István, gönczi járásorvos, Gönczön, életének 32 évében. — Imre Antal, közoktatásügyi miniszteri fogalmazó, Imre Lőrincz nyugalmazott tanfelügyelő fia, életének 28-ik évében. — Agi László, ügyvéd, a függetlenségi párt tevékeny tagja, Kecskeméten, 56-ik évében. — Gosztonyi József, volt 1848—9-iki honvédszázados, Sátoralja-Ujhelyen. — Andrássy Jenő, pénzügyi tisztviselő, Pozsonyban, 79 éves korában. — Borsiczky László, székesfehérvári kereskedő, 27 éves korában. — Hancsok Árpád, zólyomi ügyvéd s városi képviselő. — Dratsay Zsigmond, Arad városi árvaszéki ülnök, ki mint révész is érdemeket szerzett, életének 63. évében. — Pelárgus János, alsó dörgicsei köztiszteletben álló ev. lelkész, életének 62-ik évében végelgyengülésben; s két gyermeke maradt hátra. — Báró Rajacsics földbirtokos és temesvári háztulajdonos, Folyán. Temesmegyében. — Hidegh Tibor városi tisztviselő, Szabadkán, 49 éves korában. — Berecz János, románkécsei jegyző. — Bruder András móri jegyző. — Lukács István, Lukács György belügymin. államtitkár 21 éves fia, Kismartonban, hol látogatásban volt. — Taubinger László, dr. Czierer Akos volt orsz. képviselő sógora, kit egykor mint tartalékos hadnagyot a hadtest-parancsnokság letartóztatott, a miért a lapokban gyakran emlegették, Abbaziában 23 éves korában. — Haidekker Alajos, fiatal mérnök, a kiállitás műszaki osztályának egyik legszorgalmasabb tisztviselője, 28 éves korában.

Özv. Gyurgyik Julia, dr. Gyurgyik Gyula fővárosi ügyvéd s orsz. képviselő édes anyja, 66 éves korában, Körmöczbányán. — Szontagh, született Janovicz Róza asszony 33 éves korában, Namesztón. — Marill Józsefné szül. Táris Katalin, élete 57. évében, Szolnokon. Jámbor Józsefné szül. Nagy Róza asszony, 44 éves korában, Nagyváradon. — Borbás Mihályné szül. Faragó Rozália, Csongrád város jegyzőjének neje, 30 éves korában. — Balog Árpádné szül. Grosz Borbála, szinigazgató neje, házasságának második évében. — özv. Bájó Istvánné szül. Veres Katalin, életének 70-ik évében, Deésen. — Szeyffert Anna, 27 éves korában, Budapesten.

Külföldön elhunytak: Shaftesbury lord, Anglia egyik legrégibb szabadelvü politikusa s hires emberbarát, 84 éves korában. — Groman Károly, a lembergi Kuryr Lwowski szerkesztője, ki mint 17 éves ifju a magyar szabadság-harczban is részt vett s a ki először inditványozta Lembergben, hogy testületileg látogassák meg a budapesti kiállitást, szivszélhüdésben hirtelen elhunyt. Nagy részvét között mintegy 15,000 főnyi közönség kisérte ki a temetőbe.

Előfizetési fölhivás

a «Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok» 1885. október—deczemberi folyamára.

Lapunk azon t. előfizetőit, kiknek előfizetése szeptember hó végével lejárt, fölkérjük az előfizetés mielőbbi megujitására, nehogy a lap küldésében fennakadás álljon be.

Negyedévre (oktober—deczember).

A Vasárnapi Ujság ... 2 frt — kr.
A Vasárnapi Ujság a „Világkrónikával" együtt 2 « 50 «
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok ... 3 « — «
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a „Világkrónikával" együtt ... 3 « 50 «

A «Világkrónika», mióta bővitett terjedelemben jelen meg, eddigi közleményei mellett állandóan **nagyobb elbeszéléseket és regényeket** is nyujt olvasóinak; jelenleg *Verne* Gyula «A lángban álló szigettenger» czimü uj regényét közli, minden számban két képpel. — **A Világkrónika ezen felül, mint hetilapjaink közleményeinek kiegészitője, a hazai és külföldi átalánosab ; rdekü eseményeket, az azokban kiválóan szereplő személyiségeket népszerü** nyelven irt magyarázatokkal kisért **képekben** mutatja be; **közöl tájékoztató czikkeket, utirajzokat, nép- és tájismertetéseket, szemléltető jelentéseket, a hazai és külföldi közérdekü mozzanatokról, találmányokról, fölfedezésekről, ugy szintén mulattató apróbb közleményeket, s közhasznu tudnivalókat, stb.**

A «Politikai Ujdonságok» ujabban **«Magyar Gazda»** czim alatt két-hetenként megjelenő **gazdasági képes lappal van bővitve.**

T. előfizetőinket fölkérjük, hogy sziveskedjenek az előfizetés megujitásánál, vagy a «Világkrónika» megrendelésénél *czimszalagjukból* egy példányt a posta-utalványra ragasztva beküldeni, s minden reklamácziót és egyéb a szétküldésre vonatkozó közleményeket a kiadó-hivatalhoz küldeni.

A Vasarnapi Ujság és Politikai Ujdonságok
kiadó-hivatala (Budapest, egyetem-utcza 4. sz.)

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

A felhőszakadás. Hosszadalmasan, laposan, minden költőiség nélkül elbeszélt szomoru történet; igazi «elemi csapás». Az eredetit nem ismerjük, nem is vágyunk rá; nem tudjuk, mennyi esik annak, mennyi a forditásnak rovására; de bizony, igy a mint van teljesen élvezhetetlen.

Alkonyatkor. Eszme van benne s mindenkép gondolkodó főre mutat; de nagyon is bölcselmi tartalma egy csöppet sincs költői érzésbe felolvasztva. A verselés is mutatja az *e részben* gyakorlatlan kezet. Dilettans-mű, mely máshol tán megjárná, de lapunk nem adhat helyet neki.

Hit, remény, szeretet. Prózában és versben, khriákban és imádságokban unos-untig elcsépelt tárgy ez a theologiai erények háromsága. Aztán milyen verselés! Rimeknek tartja ön az ilyeneket: földönlét, istenét; vigaszom, angyalom; érezek, szeretek; szeretnem, igen —?

Egy idealistához. Közlendőink közé soroltuk; eszme, kidolgozás, kifejezés — mind szép összhangban állanak.

Z. Sz. L. Érzelmei kifejezését őszinte részvéttel s köszönettel vettük. A költemények közt *ezuttal* nem találunk közölhetőt.

Nem közölhetők. Férfi-korban. — Járom, járom a bolondját. — Est-hajnalkor. A tavasz virághonában.

SAKKJÁTÉK.

1349. számu feladvány. Hanauer W.-től.

Sötét.

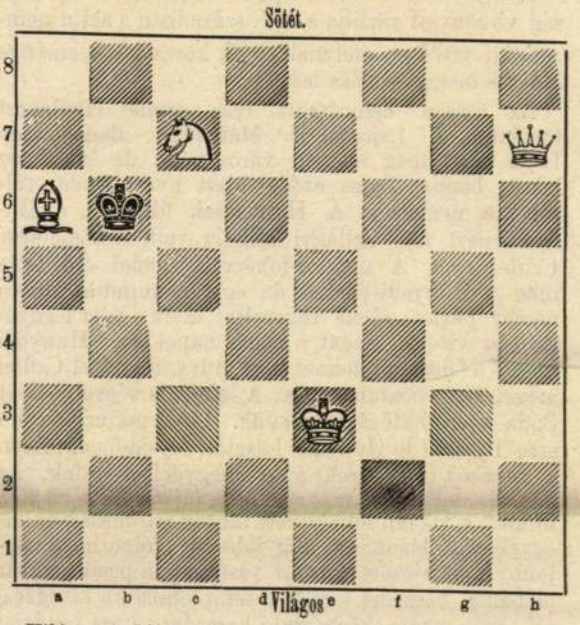

Világos indúl s a harmadik lépésre mattot mond.

Az 1343. sz. feladvány megfejtése

Schrüfer F.-től.

Megfejtés.

Világos.	Sötét.
1. f5—f6 --- --- ---	Fd4—f6: (a)
2. He4—g5 --- ---	Ff6—e7: (b)
3. Hg5—h7 --- --- ---	t. sz.
4. Ve2—e4 matt.	
a.	
1. --- --- --- --- ---	Fd4—f2
2. He7—g6 † --- ---	Kf4—f5
3. Ve2—h5 † --- ---	Kf5—e6
4. Hg6—f8 matt. ---	
b.	
2. --- --- --- --- ---	Ff6—g5:
3. Ve2—e4 matt.	

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. Andorfi S., Kovács J. — *Az Erkel-sakktársaság nevében:* Exner Kornél. — *Lubochnán:* Okál János. — *A pesti sakk-kör.*

HETI NAPTÁR. Október hó.

Nap		Katholikus és protestans		Görög-Orosz	Izraelita
4	V	D 19 Olvasó ün.	D 18 Szer Fer.	22 F 19 Fóka p.	25 Abiram
5	H	Placzid vt.	Placzid	23 Sz. Iván fo	26
6	K	Brúno hv.	Frigyeske	24 Thekla s. v.	27 Absalon
7	S	Márk p. hv.	Abadiás	25 Eufrozina	28 Ahitofel
8	C	Birgitta özv.	Pelágia	26 János m. h.	29
9	P	Ar. Dénes pk.	Dénes	27 Kallisztrat.	30 Roschod
10	S	Borgiás Ferencz	Gideon	28 Káriton	1 Chesvan

Holdváltozásai: ● Ujhold 8-án 8 óra 47 pk. reggel.

Tartalom.

Szöveg: Zsoldos Ignácz. Szomaházy Istvántól. — Panaszok. (Költemény.) Vajda János. — Homokból font kötelek. (Regény.) — Körösi Csoma Sándor életéből. Duka Tivadartól. — Ménes a rónaságon. — Sándor Mátyás. Verne Gyula regénye. — Egyveleg. — Bulgária fejedelme és a bolgár haderő. — A kiállitásból. — A toroczkói szoba a háziiparcsarnokban. — Apró vonások Grant tábornok életéből. — Az angol trónörökös és Gladstone. — Az országos kiállitásról. — Irodalom és művészet. — Közintézetek és egyletek. — Mi ujság? — Halálozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Hetinaptár.

Képek: Zsoldos Ignácz. — Ménes a rónaságon. — Az országos kiállitásból. 1. A keleti pavillon szerb osztálya, Milán király és Natalia királyné arczképével. Klösz fényképe után. 2. Toroczkói szoba a háziiparcsarnokban. — Homokból font kötelek. — Sándor Mátyás. (2 képpel.) — Az angol trónörökös és Gladstone az «Osborne» fedélzetén. — Sándor bolgár fejedelem.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós.
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Minden családra nézve fölötte nagybecsü! Resicza Magyarországban. Becses iratára szerencsém van válaszolni, hogy a Brandt R. gyógyszerész svájczi labdacsait megkaptam s azokkal nagyon meg vagyok elégedve. E labdacsokat már 4 éve, hogy házamban tartom, s csak a legjobbat mondhatom róluk. A svájczi labdacsokat házamban mi igen nagyra becsüljük, 4 éve már, hogy segitségünkre van s úgy a gyermekek bajaiban, mint a cselédek betegségeiben jó sikerrel használtuk, én és a nőm is éltünk velök s mind eddig semmi súlyos betegség nem fordult elő házamnál, mit csak is a svájczi labdacsoknak köszönhetek, s ezért a Brandt R.-féle svájczi labdacsokat (a gyógyszertárakban 70 kr. egy dobozzal) minden más hasonló gyógyszernél többre becsülöm. Teljes tisztelettel: Heger Antal, füszer- és terménykereskedő. Figyelni kell a dobozon levő fehér keresztre vörös mezőben s Brandt R. névaláirására.

Köszvény-, csúz- és idegbajban szenvedőket figyelmeztetjük a mai számunkban, 552 lapon foglalt **Kwizda köszvényfolyadékáról** szóló hirdetésre.

ülését. Szadeczky Lajos olvasott föl *Salamon* Ferencz «Budapest története»-nek második kötetéből egy nagy érdekü részletet, mely a magyarság és németség viszonyait vázolja a XV. században s azt a nemzetiségi viszályt, melynek egyik korszakos eseménye Mátyás megválasztása lett.

Az ülésen bemutatott rész czime «Budapest története I. Lajostól I. Mátyásig». Buda Nagy Lajos alatt még magyar város volt; de sok olasz lakott benne. Lajos utódai alatt nyert Budán túlsulyt a németség. A Hunyadiak idejében a Hunyadi-párt feje Szilágyi Mihály volt, a németségé Czillei gróf. A nándor-fehérvári diadal erősitette meg a Hunyadi-pártot, de egyszersmind az udvari német pártot ellene ingerelte, mert e párt leggyávábban viselte magát a nehéz napokban. Hunyadi László lefejezése a német párt müve, melylyel Czillei megöletését boszulta meg. A lefejezés végrehajtását Buda város hatóságára bizták. 1457. márczius 6-án este fejezték le Hunyadi Lászlót, oly időben, midőn a kapások (magyarok) a szőlőhegyekben voltak. Az udvari emberek a város falait is őriztették a pestiek miatt. A Budán elhelyezett idegen katonaság miatt egyébiránt lázongást alig lehetett volna megkisérleni. A lefejezést követő vasárnap a pesti magyar plébános beszédet tartott a templomban a kivégzésről, még pedig kárhoztató beszédet. Erre rendelet adatott ki, hogy Vajdaffi Lászlót (Hunyadi László) emlegetni nem szabad. De e kivégzés készitette elő Mátyás királyságát. Mátyás emelte aztán Pestet az ig azi városok sorába.

A felolvasás után *Szilágyi* Sándor titkár adta elő a jelenteni valókat. Klekner Alajos kassai akadémiai tanár 200 frttal lépett az alapitók közé, a Miskolczon elhunyt Kun József pedig 200 frtot hagyott. Majd a Budavár visszavételének kétszázados jubileumára tett előkészületekről adott számot, melyekről alább más helyen emlékezünk meg. Jelentette egyszersmind a titkár azt az örvendetes hirt, hogy a Teleki család maros-vásárhelyi hires levéltárának átvizsgálását, feldolgozását a család nagy előzékenységgel megkönnyitette. Sokáig e levéltárba még a család tagjai is csak a család szeniorának kiséretében léphettek be. Az utóbbi időben megengedték a tudományos buvárlatot, sőt a családi tanács elhatározta, hogy a történelmi társulatnak felküldhetők az okiratok Budapestre. A társulat meleg köszönetet fog mondani a családnak. Thaly Kálmán inditványára elhatározták ezután, hogy a gr. Zichy család szeniorát is fölkérik, engedné át a zsélyei levéltárnak Buda ostromára vonatkozó okiratait, valamint hg. Batthyány körmendi levéltárát és hg. Eszterházy kismartoni levéltárát is kikutatják; a hazai kutfőket azért kell végig vizsgálni, mert a külföldi egykoru kutfők alig emlitik Buda ostrománál a magyarokat.

Az országos erdészeti egylet gr. Tisza Lajos elnöklete alatt szept. 27-én tartotta évi közgyülését Budapesten,a «Közteleken» mintegy kétszáz tag jelenlétében. Elnök és titkár általában igen örvendetes adatokat soroltak elő az egyesület müködéséről, melyek közt nevezetes, hogy az egyesület háza már közelebb kész lesz. E házban külön erdészeti muzeumot állitanak fel s e czélra a közgyülés külön összeget szavazott meg s az erdészeti pavillon kiállitóit felszólitják, hogy egyes tárgyakat engedjenek át.

Az egyesület által kitüzött százaranyas dijra nem érkezett munka s e pályázatot meghosszabbitják. A kétszáz-aranyos jutalomra terjedelmes erdészeti növénytan pályázott, de a birálók a szerzőtől átdolgozást kivánnak. Az idei száz aranyat pedig erdészeti geodaesiára tüzték ki. Ezután szakszerü vita következett. Dr. *Dietz* Sándor egyetemi tanársegéd bizonyitotta érdekes fejtegetésében, hogy a mű-fában nagy importra szorulunk s igyekezni kell a külföldi fanemek meghonositására. A kérdéshez többen szóltak hozzá s többi közt *Illés* Sándor főerdőtanácsos azt mondta: nincs mit félnünk az importtól, mert mi is sok fát exportálunk. Aztán az akácz hasznosságára hivta föl az erdőbirtokosok figyelmét.

A gyülés b. *Bánffy* Dezsőt másod-elnökké, nemeskéri *Kiss* Pált és *Havas* Józsefet pedig választmányi tagokká választotta. Másnap a gyülés tagjai Havas Sándor volt államtitkár vezetése alatt a főváros erdőségeit tekintették meg, a budai hegyek között kellemes napot töltve.

Az országos halászati egylet szept. 27-én megalakult. A felső-magyarországi halász-egylet közgyülésén, mely gróf *Migazzy* Vilmos elnöklete alatt és sok tag részvétele mellett, a kiállitási igazgatóság épületében folyt le, egyhangulag mondták ki az országos halászati egylet megalakulását. Elfogadva az uj egylet alapszabály-tervezetét, megejték a választást. Elnök gróf *Migazzy* Vilmos lett; első alelnök *Kriesch* János müegyetemi rektor; másod-alelnök *Andaházy* Pál országgyülési képviselő s titkár dr. *Ruffy* Pál. A választmány megalakitása után több inditvány fölött döntöttek. Többi közt megbizták az elnökséget: tanulmányozza a kérdést, mikép lehetne az állatkertben nagy aquariumot létesiteni, melyben minden hazai hal nem képviselve legyen; aztán elhatározták, hogy a kormányhoz memorandumot intéznek a halászati törvény egyes pontjainak módositása érdekében.

A pénzintézetek kongresszusa szept. 28-án tartatott meg a kiállitási hangvers ny-teremben. 160 intézet részéről mintegy 200 képviselő jelent meg s *Matlekovics* Sándor elnöklete alatt jó formán vita nélkül fogadták el a pénzintézetek központi képviseletére vonatkozó szervezetet, melyet az előkészitő bizottság titkára: dr. *Heltai* Ferencz terjesztett elő. Aztán megalakiták a tisztikart. Elnök *Matlekovics* Sándor államtitkár lett; alelnökök: *Hegedüs* Sándor, *Keleti* Károly, *Lévay* Henrik és *Kőváry* László. Alakitottak még 24 tagu választmányt 8 fővárosi s 16 vidéki tagból. A választmány a délután folyamán ülést is tartott, melyen azt határozta, hogy a végrehajtó bizottságot az alapszabályok megerősitése után fogja megalakitani.

EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

A bányai ág. ev. egyházkerület szept. 24-én s következő napjain tartotta meg Budapesten évi közgyülését Fabiny Teofil elnöklete alatt. A legfontosabb közérdekü tárgy volt az anyakönyvek nyelvének kérdése, mely a mult őszi egyetemes gyülésen tanácskozás tárgyát képezte és onnan került, — véleményadás végett, — a kerületi gyülés elé. Ezuttal tulajdonképen csak arról volt szó, hogy az anyakönyvek a dunáninneni kerületben milyen nyelven vezettessenek. Fabinyi Teofil elnök határozottan a mellett nyilatkozott, hogy az anyakönyvek magyarul vezettessenek, de ennek kimondásánál tekintetbe óhajtaná venni azokat a magaskoru lelkészeket, a kik a magyar nyelvet nem birják s a kiktől most már alig követelhető, hogy a nyelvet megtanulják. Ez inditvány fölött hosszu vita fejlődött ki, melyben részt vett a közgyülésnek majdnem minden jelenlevő tagja. Végül elhatározták, hogy a Fabinyi inditványa — mint a kerületi gyülés véleménye — a következő alakban terjesztendő az egyetem elé: «A kerületi közgyülés határozottan ohajtja, hogy az anyakönyvek magyarul vezettessenek, ha azonban az egyetem azt találná mondani, hogy a püspök kivételes esetekben egyes lelkészeknek adhasson külön fölhatalmazást, a kerületi közgyülés részéről ebben határozott támogatásra fog találni.»

MI UJSÁG?

Erzsébet királyasszony, kit naponkint sokan várnak a kiállitás területén, hir szerint hétfőn rándul be ismét Gödöllőről a fővárosba. Akkor nyilik meg a lókiállitás s ezt ő felsége meg akarja tekinteni. Ugyanakkor érkezik Budapestre a walesi herczeg is. Tengeri utazását Erzsébet királyasszony elhalasztotta, de a terv nincs elejtve. A szultán táviratilag adott parancsot az illető kormányzóknak és hatóságoknak, hogy a török területet érintő koronás vendéget a legnagyobb tisztelettel fogadják. Gizella főherczegasszony már elutazott Gödöllőről Bécsbe, honnan Antverpenbe megy. Károly Lajos bajor herczeg, ki a főherczegnőt Budapestig kisérte, innen visszatért Gödöllőre.

Budavár visszafoglalásának kétszázados évfordulója alkalmából a jövő évben történelmi kiállitást rendeznek, ha lehet a kiállitási műcsarnokban, vagy — ha ez épületet lerontják — a vigadóban. A rendező bizottság terve szerint a kiállitás jövő évi augusztus és szeptember hónapokban lesz nyitva s kilencz csoportból fog állani. Fölveszik bele Budavárának egykorú tervrajza mellett mindama festményeket, metszetekets krét arajzokat, melyek az ostromló s védő táborok hadállásait, az ostrom egyes mozzanatait s a csatározásokat tüntetik föl. Kapnak a bécsi udvari épületekből is tiz-tizenkét értékes gobelint, budavári ostromképekkel. Azonkivül megszerzik az akkori katonai, világi s egyházi férfiak arczképét; bemutatják az ostromban részt vett különböző nemzetiségü katonák ruházatát s fölszerelését, továbbá a a diadalmi jelvényeket s hadi zsákmányt, stb. A szerepelt férfiaknak élő utódait pedig külön meghivják az ünnepélyre, melyet a visszafoglalás évfordulóján: szeptember 2-án tartanak meg. A kiállitás adminisztrativ ügyeinek Gerlóczy Károly alpolgármester lesz a vezetője. A gyüjtést pedig Mailáth Béla vezeti. Ő már ediggelé is 127 egykoru nyomtatványt, 126 csataképet s 26 arczképet gyüjtött. Ki fogják küldeni külföldre is, hogy ottani könyvtárakban folytassa a kutatást.

Benczur Gyula a napokban érkezik haza Bajorországból Budapestre és átveszi a festészeti mesteriskola vezetését. A müvész a nyári szünidők alatt ama nagy történelmi kép vázlatát készitette el, melyet a főváros Budavár visszafoglalásának a jövő évben megtartandó 200-dik évfordulói ünnepélyére rendelt meg s mely a győztes magyar hadseregnek Budavárába való felvonulását fogja ábrázolni.

Báró Podmaniccky Frigyes e hó 1-én ülé meg tiz éves jubileumát. Ennyi ideje ugyanis, hogy átvette a nemzeti szinház intendaturáját. A jubilanst küldöttség vezette a szinpadra, hol *Bercsényi* Béla intézett hozzá igen szép beszédet, kiemelve a báró érdemeit s egyuttal átnyujtva neki egy gyönyörü kötésü emlék-albumot, mely a nemzeti szinház összes tagjainak arczképét tartalmazza. Podmaniczky melegen köszönte meg a kitüntetést, mire a müszaki személyzet részéről Szerdai István üdvözölte, müvészi kivitelü irókészletet nyujtva át neki.

Este a Hungária szállodában diszlakoma volt, melyen mintegy harmadfélszázan vettek részt, a szinházak tagjai, irók, képviselők, műbarátok, köztök Tisza Kálmán miniszterelnök. Először *Paulay* Ede drámai igazgató emelt poharat a királyra, kinek jogaira alatt a müvészet békében virágozhatik. Majd *Bercsényi* köszönté föl először az intendánst, a ki megmutatta, hogy a nehezen kormányozható szinéneket is lehet jól kormányozni; aztán Tisza Kálmánt, ki alatt nemcsak a fővárosi szinházak emelkedtek, de a vidéki szinészet is. *Podmaniczky* a szinház tagjaiért ürité poharát. Majd *Jókai* emelt szót, pezsgő humorral emlékeztetve arra, hogy egyszer hárman kérték nyugdijaztatásukat: pap, a ki 30 évig állt a szószéken, tanár a ki 30 évig ült a kathedrában és katona, a ki 30 évig feküdt a kórházban. Leginkább megérdemelte ezek között a fáradság jutalmát a ki mindig állt. Hát még, a ki tiz esztendeig futott? S az Podmaniczky. Futott subvencióért, támogatásért, fölkarolásért, s mindezt a nemzeti szinház számára. Poharát emeli ő rá. Zajos tetszést keltett Tisza miniszterelnök pohárköszöntője is, ki előre bocsátá, hogy a magyar szinmüvészetnek hazánkban kettős hivatást kellett teljesiteni, egy tisztán müvészit és hazafiast. Nemcsak az eszményi szépet kellett ápolnia, hanem a magyarságot is. Arra emeli poharát, hogy a magyar szinészet ez utóbbi hivatását veszitse el, arra a megerősödött magyarságnak többé szüksége ne legyen, s a szinház tisztán müvészi czéloknak szolgálhasson. A társaság az intendáns éltetése közben oszlott szét.

Petőfi hamvai. A bizottság, mely Petőfi hamvainak kutatása végett Segesvárra utazott, e napokban tért vissza. A segesvári csata több szemtanuját hallgatták ki s erről jegyzőkönyvet vettek föl. Ezenkivül kiterjedt buvárkodásuk a Segesvár, Héjasfalva és Fehéregyháza közt elterülő csatatérre és a honvédsirokra. Szoboszlay alispán gondoskodni fog, hogy a sirokat senki se bolygassa meg, mig a bizottság meg nem kezdi az ásatásokat.

«**Hazánk fiatal leányaihoz**» nyilt felhivástintéz a «Magyar Bazár»-ban *De Geranda* Antonina urhölgy. Hivatkozva a közmüvelődési egyesületek által megindított mozgalomra, mely mindenkinek muukáját igénybe veszi, s arra a régi franczia közmondásra, hogy «a mit az asszony akar, azt Isten is akarja», felhivja a leányokat, hogy e nagy társadalmi munkában ők is részt vegyenek.

A fiatal leány — irja felhivásában — szülőivel falun lakik, vagy városon. Szabad ideje van elég. Kisdedek is vannak körülötte, akár falun, akár városon, kik el vannak hanyagolva, szenvednek, iskolába nem járhatnak. Gyüjtse azokat maga körül, s tanitgassa egy-két óráig naponta. Ébreszsze őket lassan-lassan a szellemi életre, tanitsa meg gondolkodni, jónak lenni, a nélkül hogy őket egyszerüségökből kivenné, és elérhetetlen vágyakat költene fel bennök. Igyekezzék minden fájdalmat kitalálni, enyhiteni maga körül, hadd áldja körülötte mindenki azon nemes *magyar leányt*, kiből igy tettleg sugárzik szét a jóság: és akkor annyi jót fogott tenni hazájával is, a mennyi ifju erejétől kitelik. A ki csak két három lelket ragadt ki a tudatlanság sötétségéből vagy a legborzasztóbb nyomorból, és nyert meg az emberhez méltó szellemi életnek, az már valóban tett valamit a hazáért! S ennyit könnyü tenni minden müvelt leánynak, ha akarja». Szövetkezzenek tehát a magyar leányok! Alakitsanak ők is egy müvelési szövetséget, nyerjenek, hóditsanak annak minél több tagot.»

A román szinpártoló egylet Bogsánban tartotta meg ez idei vándorgyülését. Volt szini előadás, kirándulás, bankett s végre tánczvigalom. A banketten a gyülés elnöke, *Vulcanu* József ismert román iró s a Kisfaludy-társaságnak is kültagja, felköszöntést mondott, melyben hangsulyozta a románok hűségét a trónhoz és hazához, aztán erélyesen utasitotta vissza a hirhedt irredentista kiáltványt, mely a románokat kompromittálta, de visszhangra nem talál. A felköszöntőt élénk helyesléssel fogadták, ugy szintén Petrik Gyula járásbirónak, a rendező bizottság elnökének hazafias toasztját is.

Petőfi arcképe

a Petőfi-Ház javára.

Amit mostoha évtizedek rejtve tartottak előttünk és nem tárt elénk más, csak a képzelet: Petőfi arcképe, egyetlen igazi hű arcmása: a nemzet birtokába jutott. Benczúr Gyula, az európai nevű festőművész egy daguerreotyperől megfestette Petőfi történelmi igazságu arcképét és ez többé nem az elképzelt, idealizált, „kigondolt" Petőfi, hanem maga a nagy epochális hős, amilyen volt, mikor nemzeti kulturánkat szellemével beragyogta. Benczúr Gyula ezt a kulturhistóriai alkotását a Petőfi-Háznak szentelte, ahol végre kegyelettel őrizhetjük meg a legnagyobb lirikus és szabadsághős egyetlen hű arcképét. Erről a nemzeti erekélyéről a Könyves Kálmán műkiadó részvénytársaság a művész személyes felügyelete mellett sokszorositásokat készittetett, hogy Petőfi arcképe mindenhová eljuthasson, ahol a nagy költő emlékét és szeretetét magyar szív őrzi.

Most, amikor a nemzeti érzések föllendülésének új korát érjük, valósággal nemzeti talizmán ez a kép, mely kell, hogy minden magyar otthont ékesitsen. A valódi Petőfi-kép, melynek kiadásával a műkiadó társaság a Petőfi-kultuszt s annak pantheonját, a Petőfi-Házat szolgálja, kétféle kivitelben jelent meg. A szines kiadás mérete 61½—48½ cm. margó nélkül és ára 62 korona, a heliogravure kiadás 61½—48½ cm. margó nélkül, margóval pedig 90/70 cm. és ára 66 korona. Megrendelhető díszes keretben, 3 koronás havi részletfizetésre is.

A jövedelem egy része a Petőfi-Házé.

Előfizetési ív.

Singer és Wolfner könyvkereskedése Budapest, VI., Andrássy-út 10. sz. előfizetési felhivást bocsát ki a következő műre:

Benczúr Gyula: Petőfi arcképe

Aquarell nyomás (szines), széles fekete keretben, aranyszéllel .. 62.— korona
Heliogravure kivitel világos tölgyfa-keretben, aranyszéllel .. .. 66.— korona

(A nem kivánt rész törlendő.)

Előfizetési föltételek. A felsorolt mű ára ..... korona, fizetendő ..... koronás egymásután következő havi részletekben a szállítástól kezdődőleg, Singer és Wolfner könyvkereskedésében Budapesten mindaddig, míg a vételár törlesztve nincsen. Az esedékes és le nem fizetett részleteket a cégnek jogában áll költségemre postai megbizással bevonni. A részletek be nem tartása az egész számla összegét azonnal esedékessé teszi.

A fenti előfizetési feltételek alapján ezennel megrendelem a fentebb felsorolt képet ..... korona ..... fillér értékben, fizetendő ..... koronás havi részletekben .....-től kezdőleg Budapesten, Singer és Wolfner könyvkereskedésében. Az esedékes és le nem fizetett részleteket a cégnek jogában áll költségemre postai megbizással bevonni. A részletek be nem tartása az egész mű árát azonnal esedékessé teszi. **A szállítás alkalmával kérem az első részletet utánvenni.**

Fizetendő Budapesten.

Lakhely és kelet: ..... *Sajátkezü aláirás:* .....

Foglalkozás: ..... *(Olvashatóan kérjük aláirni.)*

Uj Idők 1909. XV. 11. sz. (245. l. (kép)

BUDAPESTI HIRLAP NYOMDÁJA.

Bencsik Gyula

Festette Beneczúr Gyula

Petőfi Sándor

A Könyves Kálmán jogosításával

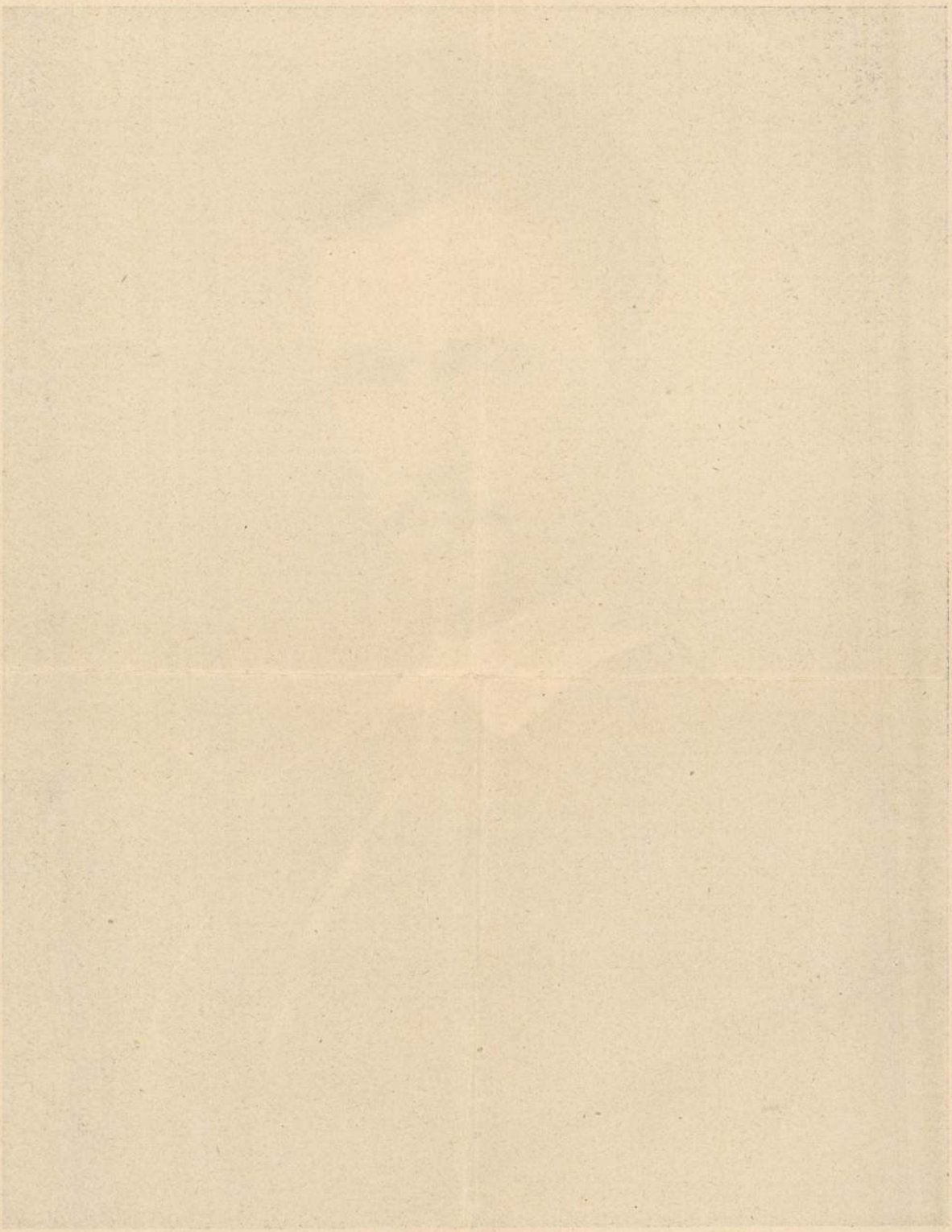

HOGYAN LETT FESTŐMŰVÉSZ BENCZUR GYULÁBÓL?

A negyvennyolcas szabadságharc viharzása nyomán 1849-ben a magyar hadak útját ekkor már nemcsak *Damjanich* vörössipkás honvédei és *Görgey* huszárjai taposták, hanem *Paskievics* kozákjai is. *Kassán*, egy földszintes ház zöld repkénnyel befuttatott teraszán egy ötéves pufókképű fiúcskát korholt apja:

— *Nem megmondtam már, Gyuluska, százszor és ezerszer, hogy rajzolás helyett inkább tanulj meg olvasni és írni. És egyébként is megtiltottam neked, hogy a ház előtt ácsorogj és lesd a katonákat. Majd meglátod, egyszer elcipelnek az oroszok Szibériába.*

A kis *Benczur* Gyula (mert ő volt az a bizonyos Gyuluska!) dacosan összeszorította ajkait és hallgatott. Kívülről egyszerre lódobogás hallatszott. A kis fiú — ekkor már egyedül volt az udvaron — egy ugrással a kapu előtt termett. Honvéd huszárok vonultak át Kassa utcáin. Gyuluska nézte, bámulta őket. Tetszettek neki a ficánkoló lovak, a tollforgós csákók. Azután hirtelen befutott a ház udvarára. Ott a virágágyakból kitépdelte a virágokat és csodák-csodája . . . azok szirmaiból percek alatt olyan ragyogó huszárokat rakott össze, hogy édesapja — ekkor már nyugalmazott nyiregyházi gyógyszerész, aki mindezideig ellenségesen nézte, hogy fiacskája rajzolgat — elragadtatásában összecsapta kezeit és össze-vissza csókolta gyermekét.

„Gyuluska" lerajzol egy orosz tisztet

Hetek alatt szomorú események következtek életünkben. A magyar szabadság friss hajtásán végiggázolt az orosz! A kis Benczur Gyulus, akinek keze elől szülei minden krétát és ceruzá elrejtettek, csakhogy tanuljon, egy napon ismét virágszirmokból rakta ki az átvonuló katonákat. Éppen befejezte művészi munkáját, amikor háta mögött sarkantyú pengett. Hátrafordult és megszeppenve egy *kozák ezredessel* találta magát szemközt. Ennek ellenére bátran szembenézett vele és amikor az orosz tiszt ölébe véve őt megkérdezte, ki csinálta meg ilyen gyönyörűen a szép magyar honvédeket, Gyuluska »bevallotta tettét«. Az ezredes erre *térképtáskájából színes írótollat vett ki és megkérte a kis fiút, rajzolja le őt.* A bátor kis magyar néhány perc alatt az asztalra olyan portrét rajzolt az ezredesről, hogy a *művészien sikerült arcképet a Benczur család sokáig megőrizte.*

Ezt a kis történetet boldogult édesanyámtól hallottam, aki maga is Benczur-leány volt és így a később halhatatlan rokon festő közvetlen környezetétől hallotta. Közzétételét azért tartom aktuálisnak, mert rövidesen ünnepli Magyarország *Benczur Gyula születésének 100 éves évfordulóját.*

A serdülő ifjú szülei sehogysem akarták, hogy Gyulusból festőművész legyen. És hogy mégis az lett belőle, abban ragy része volt *Benczur* Józsefnek, a művész nagybátyjának, az eperjesi kollégium neves tanárának, aki a szülők ellenkezését végül is legyűrte.

Tudjuk, hogy *I. Ferenc József* budapesti látogatásai során sohasem mulasztotta el, hogy *Benczur* műtermébe el ne látogasson. Ilyen alkalmakkor a király mindig magyarul beszélt a művésszel, aki bár tökéletesen tudott németül, mégis örült ennek. Amikor a beszélgetés lendületet kapott, *Benczur* Gyula hiába erőlködött, a beszéd fonalát magyarul fentartani, őfelsége németül folytatta.

Királyi magánlátogatás

Egyszer — jól emlékszem még erre — mint kisgyermek, Benczur epreskerti műtermének kerti ösvényein játszadoztam. Hirtelen a műterembe vezető kapu küszöbén ragyogó egyenruhájú tábornokok csoportja jelent meg. Elől öreg, fehér oldalszakállas generális haladt az utcai kijárat irányában. Útja felém vezetett. Az öreg úr megszólított:

— *Ki vagy te, fiacskám?*

Én felelet helyett visszakérdeztem:

— *Hát maga kicsoda?*

— *Én a király bácsi vagyok, kicsikém . . .*

A díszes társaság mögött lépkedett »Benczur Gyula bácsi«. Amikor a »királyi interjú« szem- és fültanuja lett, barátságos, szelíd, szép arca kissé elborult és őfelségétől bocsánatot kért, hogy az inas elfelejtette a kertet lezárni és így elejét venni, hogy idegenek is betehessék lábukat, amikor őfelsége jelen van. Pár év múlva tudtam meg, hogy a király jóindulatúlag veregette meg Benczur vállát és így szólt hozzá:

— *Semmi baj, kedves mester! Úgy tudom, hogy gyermekkorában önnel is volt egy kis baj. Tanulás helyett rajzolgatott . . . szülei ellenkezése ellenére . . . De látja, jól tette. Ha nem így lett volna, ma bizonyára nem ülnék volna önnek . .*

Isten önnel!

Az »engedetlen Gyulusból« pedig világhírű festőművész lett, akinek ecsetje más koronás főket is megörökített. Neve és emléke örökké él és 100 éves születési évfordulóját, ha ünnepli az ország, bizonyára az ágyúk dörgésétől visszhangzó Európa valamennyi számottevő nemzete is megemlékezik majd róla.

sz. Nyiry László

---Figyelem!-Figyelem!-

A most megjelent

SIGNAL különö-

sen érdekes!

---Látványos képek,

érdekfeszitő cikkek,

nagyszerű szines

fényképek tarkitják

a nagy európai képes

folyóirat uj számát!---

A SIGNAL legujabb száma

50 fillér.

Kapható mindenütt.

A madárpiac sztárja a jó, nehéz, fiatal — süldőnyúl

A városháza udvarainak labirintusában, a zegzugos folyosók között tévelygetem a minap. Az egyik tágas udvaron a hivatalos épületek komorsága között, mint valami oázis, *harsány madárcsicsergés*, kanári-ének, vásári zsivaj ütötte meg fülemet. A hatalmas, ide-oda mozgó embergyűrűtől messziről még nem láttam, vajjon mi történik ott.

Érdeklődni sem volt időm, máris hozzám lépett valaki s kezében papírral a fülembe sugott éppen úgy, mint a szacharinos.

— Kérem, tessék *előjegyzést tenni szép hangú kicsi fülemülékre.*

A *kicsi* fülemüléknek ugyan *nagy árat* szabott és azokat csak tavaszra szállította volna és így *az előjegyzések nem nagyon szaporodtak.* A madárpiac közepébe csöppentem így, ahol úgy láttam, ezen a napon a *négylábú* állatoknak sokkal *nagyobb* kelendősége volt, mint a madaraknak. A madártőzsdén folytak a kötések és a mai élénk felhozatal következtében *a kanárik árfolyama kissé esett.* De még így is jó borsos árat elkértek egy-egy kis tarka énekesért.

A duzzogó kanárik

A toronyszerűen egymás fölé rakott kalitkákban vígan csipegették a sárgarépát, kergették az elgurult magot a kis kanári rabok. Itt volt a legtöbb érdeklődő s a kanárisnéni a tömegből jó üzletet érezve, imígy serkentette madarait:

— *Énekeljetek kicsikéim*, szépen daloljatok, úgy, mint otthon szoktátok. Szépen, hangosan.

De ők magukat mit sem zavartatva, ha nem is éppen száraz ágon, de mindenesetre *hallgató ajakkal* pislogtak a bámészkodókra és nem énekeltek. Hiába volt fütyülés, biztatás, csak nem kezdtek bele.

— Veréb az, nem is tudhat énekelni, — szólt valaki hátulról, mire a tulajdonos felkapott egy kalitkát és nekem kezdett magyarázni.

— Nézze, uram, *ez tiszta harzi*, egy szál fehér toll nincs benne. Fiatal, gyönyörű hangja van, oodaadm, nem bánom, már huszonötért.

A vevők nem tolakodtak a kecsegtető árajánlatra s a kíváncsiakkal máris tovább sodródtam, ott álltam a következő kalitkatorony előtt. Itt éppen harsány előadás hangzott.

— Az apja sárga volt, az anyja tiszta harzi, de csak ez az egy maradt ilyen. Garantálom uram, éppen ezért az ára is hetven pengő.

Itt üzlet lett az alkuból és a kis madár, amelyik a legszebben énekelt, már gazdát is cserélt. Egyelőre egy cigarettahüvelyes dobozban várja most az új lakosztályát.

Mókusmadarak

Némelyik kalitkában tizen is vannak és ha megúnják az ugrándozást, ezek minden biztatás nélkül szépen dalolni kezdenek. A szomszédban ugyan a fütyülős ember kitartóan *fújja szerszámait*, de itt mögöttem éppen azt beszéli két szakértő, hogy attól a kanári még a meglévő énektudását is elfelejti. Lehet, hogy igaza van és az egyik verábkülsejű azért olyan dühös, felborzolja a tollát és sziszeg apró kis csőrével. A kanáripiac *mai sztárja 90 pengőért kelt el*, de a mult héten 120 pengőért is vettek egy kanárit.

A következő kalitkacsoportnál már több a látnivaló. Alig lehet odafurakodni. Apró, nagy lomposfarkú, rozsdavörös *kis mókusok* tornáznak s játszanak egymással éppen úgy, mint a kismacskák. Tűhegyes fogaival az egyik éppen szilvát eszik, a másik a kalitka tetején fejjel lefelé szaladgál, a harmadik két lábon állva az egyik mancsát nyalogatja. Nagyon meg vannak elégedve helyzetükkel, de annál jobban *panaszkodik a mókusárus.* Vevőt néz ki belőlem s már ki is önti szíve panaszait.

— *Nemigen vesznek, kérem, mókust*, pedig ezt a szép kilenchetest is odaadnám már 28 pengőért. Ez a legöregebb, a többiek három-négyhetesek, de már azok is szépen játszanak. Tessék megvenni, hűségesebb lesz ez, mint a kutya.

— Azután hol tudta megfogni ezeket a jófogú, éleskörmű kis jószágokat?

— Kint a *budai erdőkben* hosszú időn át figyelem a fészkeket és az odukat, amikor a kicsik eléggé kifejlődnek, kiszedem. Nehéz kenyér ez kérem, *némelyik fészekben csak egy van*, de a legtöbben két-három, sőt négy mókusfióka is lakik.

A fészekrabló lelketlen kereskedőt sokan becsmérlik, így nagyobb üzletre itt bizony nem lehet számítani.

A túlsó sarokból nagy *turbékolás*, galambudvarlás hallatszik. Itt is igen sokan vannak, de itt már csere is folyik. A jelenlévő galambok bizony alaposan rácáfolnak *a galambszeldségre*, mert a kis ketrecekben alaposan csípik és püfölik egymást. Itt én is alkuba bocsátkozom, egy szép parlagit szemelek ki.

— *Békaszemű* az kérem, ne tessék megvenni — szólal meg mögöttem az egyik üzletrontó. — Hamar meg fog vakulni. Csak gyöngyszeműt tessék venni, vagy azt a postát.

A másik galambketrecnél bizalmatlan külsejű eladó mondja a mondókáját.

— Fiatalok még kérem, hiszen sírósak, de jó repülők. Én *négy órát garantálok.*

A húsnyulak karrierje

A legutóbbi vásárlásnál becsapott és póruljárt vevő nagy veszekedést csap és a *rossz galambot* előhúzza nadrágzsebéből. Megtörténik a csere és egy másik vevő, egy közönségs pávapárért már ki is fizette a 24 pengőt. Egy csokoládébarna, fehérmellényű *Strasserért 50 pengőt is elkérnek.*

A legnagyobb forgalom a kofferben ülő, kosarakban kuporgó, szabadon szaladgáló *tapsifüles nyulaknál* van. Huszonöt-harminc pengő az anyanyulak ára és a tenyésztő alig győzi a vevők zsákjába beletuszkolni a riadt szemű, mindenáron menekülni akaró, karmoló, visító nyuszikat.

— Nekünk megy most a legjobban — mondja a legnagyobb kereskedő. — Mi segítünk a közellátáson, hiszen egy süldőből *húsjegy nélkül* egy egész családnak még *kétnapi húsellátása* is biztosítva van.

A legszélső nyúlárús sorsolást rendezett. Az egypengős sorsjegyek gyorsan elfogytak s a boldog *nyertes aktatáskában viszi haza* a szép, nagy, szürke belga nyulat. A kijáratnál bizalmatlan külsejü alak lép hozzám, kezét a zsebébe tartja és így szól:

— Uram, *még van egy stiglicem*, ez az utolsó, ne szalajtsa el.

De én elszalajtom és amint hallom, már a fülemülejegyzések is lanyha érdeklődés miatt 5 pengőt estek félóra alatt.

Dömötör László

KIRÁLY

ezelőtt

KAIRÓ

kávéház és étteremben

VI. Lövölde-tér Telefon: 224-678.

Esténkint

Kazal László

ének

Kóczé Gyula muzsikál

SZINHÁZ ÉS FILM

Kiadták a pécsi színigazgatói engedélyt

A Magyar Távirati Iroda jelenti, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter 1943 szeptember 1-től 1944 augusztus 31-ig terjedő időre dr. *Székely* György részére Pécs, Baja, Kaposvár, Mohács, Barcs, Bátaszék, Dárda, Dombóvár, Dunaszekcső, Komló, Németboly, Pécsvárad, Sásd, Sellye, Siklós és Vasas helységekre színigazgatói engedélyt adott.

HERCZEG FERENC
Kassa díszpolgára

Kassa, szeptember 18. Kassa város törvényhatósági bizottsága pénteki ülésén Pohl Sándor polgármester javasolta, hogy Kassa város Herczeg Ferencet 80. születésnapja alkalmából díszpolgárrá válassza. Ezzel a határozattal a város háláját és köszönetét kívánta tolmácsolni Herczeg Ferenc iránt, aki a Revíziós Liga elnökeként hittel és törhetetlen akarattal dolgozott Kassa felszabadításáért. A közgyűlés egyhangú lelkesedéssel elfogadta a javaslatot.

...ÉS A VAKOK LÁTNAK
forgatását befejezték

Eszenyi Olga

A Monor melletti Gombán felvett külső képekkel befejezték dr. *Hosszu* Zoltán filmvállalata első reprezentatív filmjének felvételeit. A film *...és a vakok látnak* címmel készült *Barsi* Dénes forgatókönyve nyomán dr. *Hosszu* Zoltán művészi vezetésével. Az időszerű és mélyen emberi filmtörténet női főszereplője *Eszenyi* Olga, aki *Turay* Ida, *Tasnády* Ilona, *Nagy* István, *Hosszu* Zoltán és *Pethes* Ferenc társaságában játssza a film főszerepét. Dr. *Hosszu* Zoltán első filmjét október közepén egyik nagy vidéki városban, karácsony előtt pedig Budapesten vetítik.

A Nemzeti Színház halottainak emlékezete

Dr. Németh Antal kezdeményezésére a Nemzeti Színház öltöző vagy munkahelyükön bekeretezett fényképpel és plakettel örökíti meg elhunyt tagjainak emlékezetét. Pénteken tartották az első ilyen ünnepséget, amelyen Petheő Attila örökös tag, Gabányi László, a fiatal Zádor Gyöngyi, a hősi halált halt Lubinszky Tibor és Füstös bácsi, a híres szereposztó altiszt arcképét leplezték le és koszorúzták meg babérkoszorúval. Az emlékbeszédet vitéz Garamszeghy Sándor mondotta.

MAGYAR EST
a Zeneakadémián

Vasárnap este a Zeneakadémián Magyar Estet rendez *Mester* György és *Bihari* József hangversenyénekes *Nagykovácsi* Ilona, *Déri* Sári, *Barabás* Sári és nagy művészgárda közreműködésével. *Kántor* Béla orgonakísérettel Ady melodrámákat szaval.

HAMLET
A Madách Színház tegnapi bemutatója

Shakespeare *Hamlet*-je, mint kamaradarab, a dán királyfi, mint kamarajáték hőse... Ha rendező és színész számára egykép súlyos problémát vet is fel ez a modern felfogás: amilyen korszerű, olyan természetes. Hiszen, ami a leki síkon lejátszódó dráma *lényegét* illeti, *Hamlet* szinte ideális kamaradarab. Mindenesetre igen alkalmas arra, hogy kamarajáték-stílusban keljen életre a mai színpadon. Nincs Shakespeare-nek még egy színműve, amely ennyire szövegben gyökerező lenne. Itt igazán a *szó* a cselekmény hordozója. Hamlet tragikus történetében minden a párbeszédeken és monológokon múlik, a bonyolult lélekrezdüléseket, visszatartott indulatokat és mélyben sűrűsödő szenvedélyeket pontosan kifejező, eleven beszéd gazdag-finom árnyalatain. A félhangokon és félmondatokon, a tettető *kettős* játék lefogott és mégis árulkodó mozdulatain, amelyek úgy zárják magukba a drámai akciót, mint egyiptomi hieroglifák a rejtett értelmet. Nyilván ez a fölismerés vezette *Hevesi* Sándort, mikor másfél évtized előtt a Nemzeti Kamaraszínház kis színpadán szólaltatta meg a *Hamlet*-et, rendkívül szerencsésen stilizált »shakespeare-i« jelzett díszletek között, a címszerepben *Ódry* Árpáddal, a magyar színpadi dikció legnagyobb mesterével. Amennyire vissza tudok emlékezni: a kísérlet kitűnően sikerült. A siker legfőbb biztosítéka elsősorban a kiváló színész csodálatosan fejlett *beszédkultúrája* volt. Egyúttal pedig művészi lényének fojtottan izzó *líraisága*. Megéreztetése annak a sugárzó *zsenialitásnak*, amely Hamlet legjellemzőbb vonása. Mert nem vitás, hogy a költő saját lángelméjével bőkezűen megajándékozta sápadtarcú hősét, az egész világ drámairodalmának ezt a páratlan, izgalmas titkokkal teli, mindmáig nyugtalanító alakját. Hasonló meggondolások alapján hozta most színre *Pünkösti* Andor, a Madách Színház agilis igazgató-rendezője is a *Hamlet*-et kamarajáték keretében. Azzal a különbséggel, hogy ő még több térbeli megkötöttséget kényszerült vállalni parányi színpadán, mint Hevesi s hogy neki nem állott rendelkezésére olyan kivételes külső-belső adottságú, ritka rátermett Hamlet-színész, amilyen Ódry volt. Mindegy, szépszándékú vállalkozása — tagadhatatlan fogvatkozása ellenére is — komoly elismerést érdemel. Főleg azért, mert hősi erőfeszítésével a *színház magasabbrendű hivatása* mellett tett beszédes tanubizonyságot s *a drámát őtő szolgálatába állított művészi igényesség* elvét igyekezett főleg telhetően megvalósítani. Így hát a Madách Színház Hamlet-előadása méltán tart számot a kritika megkülönböztetett figyelmére, bárha jelen esetben ez a figyelem — épp megbecsülésének jeleként — a kifogásokat sem hallgatja el és a dicsérettel együtt a gáncsot is magába foglalja.

Mindenekelőtt javára kell írnunk az előadásnak, hogy (a Fortinbras-jelenet kivételével) lehetőleg *teljes és hű szöveg-adásra törekedett*. A rendező tartózkodott minden helyzet-összevonástól, jelenet-átvetéstől és önkényes csonkításától. Csupán annyit húzott, amennyit a tér és idő szűkreszabottsága föltétlenül megkövetelt. Nem akart mindenáron »új« értelmezést sem vinni rendezésébe. Egyszerűen a kialakult hagyományhoz igazodott s nagyon helyesen beérte a költő intencióinak minnél közvetlenebb tolmácsolásával. Viszont annál érezhetőbben igyekezett tiszta *kamarastílus* egységébe hangolni az előadást. Hogy ebbeli igyekezetét mégsem jutalmazta zavartalan siker, azt inkább a mostoha körülmények összejátszása okozta, mintsem a körültekintő gondosság hiánya. Különösen a klasszikus feladathoz túlnyomórészt gyenge »együttes« fejletlen stílusérzéke és a túlságosan szűk színpad alkalmatlansága volt el nem tüntethető tehertétele az egyébként sok szép mozzanatot felmutató előadásnak. Előbbi hozta létre helyenkint az intim beszéd és dagályos szavalás keveredését, utóbbi időnkint a bántó zsúfoltságot, a szereplők egymás nyakára-ülését. A díszletekből is — azt hiszem — kevesebb több lenne. Ilyenkor a *jelzés* célravezetőbb a festői pompánál. Egy olyan konstrukciós megoldás, amely nem kíván folytonos függönyeresztést, bizonyára nemcsak a történés szerves egységének, hanem a játék tempójának is használt volna. A Claudius- és Hamlet-párti csoportok ruhaszín szerint való jelképes elkülönítése mutatós ugyan, de csaknem felesleges, bár maga a piros-fekete felosztás határozottan találó.

Ami már most a legfontosabb kérdést, a főszerep betöltését illeti: az eredmény itt egyszerre sok is, meg kevés is. *Várkonyi* Zoltán Hamletjétől többet kaptunk, mint amennyit tőle vártunk, ellenben kevesebbet annál, amennyit Shakespearenek ez a rendkívüli teremtménye színpadi alakítójától föltétlenül megkíván. Várkonyi felfogása, elképzelése Hamletről tökéletesen helytálló. Intellektuális belehelyezkedése az alakba szinte hibátlan s főképp szövegértelmezés tekintetében jelentős színészi teljesítmény. A verset nemcsak tisztán hangsúlyozva, lendületesen hozza, hanem belsőleg jól fölépítve is, dinamikusan, mintegy zenei hullámzással. Alakítása valahogy mégis csak kosztüm marad az alakon: nem nő egybe vele. Megcsinálja a szerepet, ahelyett, hogy *élné*, belsőleg átlelkesítené. Intelligencia és kultúra azonban nem elég ide. Hamlethez — akármennyire »észlény« is — sok *szív* kell. Lírai melegség s nem utolsó sorban lobogó hév, a zsenialitás belső ragyogása. Olyan erővel párosult gyengédség, amely mélységes *rokonszenvet* kelt iránta a nézőben, különben a figura menthetetlenül hideg és száraz, sőt majdnem ellenszenves lesz. Várkonyi kitűnő színész — egy egészen *más* szerepkörben. Művészi alkata, nazális hangja, markáns arcéle és groteszk túlzások iránt fogékony vérmérséklete, színészi eszközeinek egész kelléktára kevéssé teszi alkalmassá efféle feladatok megoldására. Alkalmasint érezte ezt ő maga is, azért emelte ki alakításában fokozott nyomatékkal az őrültet játszó, boldogtalan királyfi ideges nyugtalan, morbid vonásait. Hamletje mingyárt első megjelenésekor végsőkig zilált volt, szinte patologikusan elváltozott. Annyira, hogy mikor a szellem-jelenés során lelke előttünk hasad kétfelé — már nem bír *továbbfejlődni*. Később is érzik rajta némi monotónia, emelkedésnélküli mozgás és körbe-topogás. De kiváltkép bizonyos átmenetek nélkül való, egyenetlen csapongás, a hétköznapi közvetlenség és harsogó pátosz két szélsősége között. Egyszóval: Hamlet szerepét nem ő rá szabták, annyi bizonyos. Viszont azt, hogy nem egyszer mégis olyan közel tudott kerülni hozzá és hozzánk, tisztán a helyes értelmezés erejével, annál inkább érdeméül írhatjuk. Meghatni, megrendíteni talán nem tudott, érdeklődésünket azonban mindvégig lekötötte. S ez nem megvetendő eredmény.

Azokban, akik körülötte voltak, jórészt csak a becsületes szándékot és tisztes iparkodást dicsérhetjük. Még legelőnyösebben vált ki közülük a fiatal, ízesbeszédű *Soós* Lajos Horatio, *Toronyi* a színészkirály és *Tapolczai* a sírásó szerepében. A többi — néma csend.

Fülöp Zoltán díszletei és *Márk* Tivadar jelmezei szemhezszólóan stílusosak.

Kárpáti Aurél

Új rádiószám:

Helyet a fiataloknak

Újszerű műsorszám szerepel vasárnap este a rádió műsorán »Helyet a fiataloknak« címmel. A studióban azok a fiatal színészek és előadóművészek gyűlnek össze, akiknek nevével csak a legutóbbi időben ismerkedett meg a közönség.

HANS MOSER
drámai szerepben

Hans *Moser*, a bécsi színjátszás legnevesebb komikusa új szerepkörben mutatkozik be, mégpedig erőteljes drámai szerepben, amelyet *Valakit szeretni kell* című filmújdonságában játszik. Moser új szerepében egy szúrósszemű, mogorva külsejű embert alakit, akinek zord vonásai mögött azonban meleg és érző szív rejtőzik.

TEGNAP ESTE a magyar költészet szólalt meg a Zeneakadémián tehetséges fiatal művészek tolmácsolásában. Az érdekes versmondóversenyen kitűnt tehetséges előadásával Bagladi Sándor, Ilosvay Katalin, Konkoly Miklós és Zalán Vivette.

KALMÁR LÁSZLÓ Sziámi macska című filmvígjátékát Szeleczky Zita, Hajmássy Miklós, Bilicsi Tivadar és Erdélyi Mici szereplésével néhány nap múlva bemutatják Budapesten.

A RÁDIÓ szeptember 28-án közvetíti a Vidám Színházból Jean Létraz és Hegedüs Tamás Ballépés jobbra című zenés vígjátékát.

A 74. FINN kívánsághangversenyen, amelyet Kouvola városában rendeztek, magyar zeneszámokkal köszöntötték a magyar bajtársakat.

IZGALMAS farkaskaland lesz a Lajla című skandináv filmköltemény legérdekesebb pontja. Ez a nemrég Budapestre érkezett film a felejthetetlen Félvér testvérfilmje lesz.

MICHEL SIMON Csavargók című filmjének bemutatóját a jövő hétre tűzték ki.

AZ ORSZÁGOS Színész Egyesület színészképző iskolájában szeptember 20-án és 21-én délután 3 órakor lesznek a felvételi vizsgák.

A mozik műsora

Rövidítések: Sz = Szombat. V Ü = Vasárnap és ünnepnap. M = Matiné.

ADRIA-ADMIRAL (353—707): **Első randevú.** (½5 ½7 ½9: V Ü 11 és ½3-kor is.) — **ALKOTÁS** (355—374): **Gyávaság.** (½5 ½7 ½9: Sz ½3: V Ü 11 és ½3-kor is.) — **ANDRÁSSY** (124—127): **A láp virága.** (½5 ½7 ½9: V Ü 1 ¾3 ½5 ½7 ½9.) Vasárnap délelőtt 11 órakor: **A cigány.** — **BARLANG-BROADWAY** (422—722): **Inkognitó.** (½2 ½4 ½6 ½8.) — **BAROSS-BODOGRAF** (149—510): **Első randevú.** (½4 ½6 ½8: vasár- és ünnepnap 11 ½2 ½4 ½6 ½8: balterem ½7 ½9.) — **BELVÁROSI FILMSZÍNHÁZ** (384—563): **Első randevú.** (½4 ½6 ½8 ½9: V Ü ½3 ½4 ½5 ½6 ½7 ½8 ½9.) — **BELVÁROSI HÍRADÓ** (181—244): **Szabadságot Finnországnak** (kultúrfilm). **Olasz városok romjai. Magyar emlékek Itáliában. Ufa-Magazin. Magyar, Ufa és Luce híradók.** (Folytatólagos egyórás előadások 10—22 óráig.) — **BETHLEN-HOLLYWOOD** (225—003): **Egy bolond százat csinál.** (½5 ½7 ½9: Sz V Ü ½3-kor is.) — **BUDAI APOLLÓ** (351—500): **A nőnek mindig igaza van.** (½4 ½6 ½8: V Ü ½2-kor is.) Vasárnap délelőtt 11 órakor: **Vaskorona.** — **CAPITOL** (134—337): **Dilemma.** (2 4 6 8: V Ü 11-kor is.) — **CORVIN** (138—988, 339—584): Második hétre prolongálva! **Fekete hajnal.** (4 6 ½9: Sz V Ü 2-kor is.) — **CSABA-SAVOY** (146—040): **Egy bolond százat csinál.** (½5 ½7 ½9: Sz V Ü ½3-kor is.) Vasárnap délelőtt 11 órakor: **Kadétszerelem.** — **DEÁK-DÉCSI** (121—343, 125—952): **Anyámasszony katonája.** (½3 ½5 ½7 ½9.) — **DUNA-LLOYD** (111—994): **A pék felesége.** (½5 ½7 ½9: V Ü ½3 órakor is.) — **ERZSÉBET-VESTA** (222—401): Második hétre prolongálva! **Zöld frakk.** (½3 ½5 ¾7 ½9.) — **FORUM** (189—707): **Őnagysága betoppan.** (½5 ½7 ½9: Sz V Ü ½3-kor is.) — **GLÓRIA** (427—521): **Első randevú.** (½4 ½6 ½8: V Ü ½2-kor is.) — **HÍRADÓ FILMSZÍNHÁZ** (222—499): **Rizs- és fatermelés a Mikádó országában** (kultúrfilm Japánról). **Olasz városok romjai. Magyar emlékek Itáliában. Ufa-Magazin. Magyar, Ufa és Luce híradók.** (Folyt. egyórás előadások 9—22 óráig.) — **JÓZSEFVÁROSI** (131—316): **Első randevú.** (½5 ½7 ½9: vasár- és ünnepnap ½3-kor is.) Vasárnap d. e. 11 órakor: **Nászút hármasban.** — **KAMARA** (423—901): **Kölcsönadott élet.** (½12 2 4 6 8.) — **KORZÓ** (182—818): **Lángoló fiatalság.** (½5 ½7 ½9: Sz V Ü ½3-kor is.) — **MESEVÁR-ELIT** (114—502): **Egy bolond százat csinál.** (½5 ½7 ½9: Sz V Ü ½3-kor is.) — **NEMZETI (ROYAL) APOLLÓ** (222—002): Harmadik hétre prolongálva! **Fekete hajnal.** (½5 ½7 ½9: Sz V Ü ½3-kor is.) — **NYUGAT** (121—022): **Bajtársak.** (½5 ½7 ½9: Sz ½3: V Ü 11 és ½3-kor is.) — **OMNIA** (130—125): **Sorsok a viharban.** (½5 ½7 ½9: Sz ½3: V Ü 11 és ½3-kor is.) — **OTTHON** (146—447): **Bajtársak.** (4 6 8: V Ü 11 ½1 ½3 ½5 ½7 ½9.) — **PÁTRIA** (145—673): **Ragaszkodom a szerelemhez.** (½11 ½1 ½3 ½5 ½7 ½9: V Ü 11 ¾1 ½3-kor is.) — **PEST-PALACE** (221—222): **Külvárosi őrszoba.** (½12 2 4 6 8.) — **PETŐFI-ODEON** (428—478): Lázadó férj. (4 6 8: V Ü 2-kor is.) — **SZÉKELY-OLYMPIA** (226—425): **Két szerelmes óra.** (11 ½3 ½5 ½7 ½9.) — **SZITTYA-CITY** (111—140): **Fekete hajnal.** (½5 ½7 ½9: Sz V Ü ½3-kor is.) — **TINÓDI-TIVOLI** (225—602): **Bajtársak.** (4 6 8: Sz 2: V Ü 11 és 2-kor is.) — **TOLDI-RIALTÓ** (224—443): **Bajtársak.** (10 ¾12 ½2 ½4 5 ¾7 ½9: V Ü 11 ¾1 ½3 ½5 ½7 ½9.) — **TURÁN** (120—003): **Rózsafabot.** (11 ½2 4 6 8.) — **ÚJBUDA-SIMPLON** (268—999): **Egy bolond százat csinál.** (½5 ½7 ½9: V Ü ½3 órakor is.) — **URÁNIA** (146—046): Harmadik hétre prolongálva! **Münchhausen.** (½3 5 ¾8: V Ü 11-kor is.)

A színházak mai, holnapi és jövőheti műsora

NEMZETI. Szombat (VII.), vasárnap d. u. és este (VIII.): Szilágyi Irma (½3, ½7). — KAMARA. Minden este és vasárnap d. u.: Tacskó (3, ½7). — VIG. Minden este és vasárnap d. u.: Fekete Péter (3, ½7). — PESTI. Minden este és vasárnap d. u.: Warrenné mestersége (3, ½7). — ÚJ MAGYAR. Szombat, vasárnap d. u. és este, hétfő: Zsuzsó. Kedd: Mi az igazság? (P.). Szerda: Mi az igazság? (D.). Csütörtök: Zsuzsó. Péntek: Mi az igazság? (F.). Szombat: Zsuzsó. Vasárnap d. u.: Zsuzsó; este: Mi az igazság? (A.). Hétfő este: Zsuzsó (3 és ½7). — ANDRÁSSY. Minden este: Egy nap a világ (½7). — VIDÁM. Minden este és vasárnap d. u.: Ballépés jobbra (½4, ½7). — MADÁCH. Minden nap: Hamlet (½7). — FŐVÁROSI OPERETT. Minden este és vasárnap d. u.: Egy boldog pesti nyár (½3, 6). — BÁBSZINJÁTÉK. Szombat, vasárnap este: Panoptikum. Szombat, vasárnap d. u.: Mesejáték (½4, ½7). — REVÚPALOTA. Minden este, csütörtök, szombat és vasárnap d. u.: Revüexpressz (½4, ½7). — KOMÉDIA. Minden este, szerda, szombat, ünnep és vasárnap d. u.: Szőr a szitába (½4, ½7). — KAMARA VARIETÉ. Minden este, csütörtök, szombat, vasárnap és ünnepnap d. u.: Híg özvegy (4, 7; vasárnap és ünnepnap: ½3, 5, ½8). — FÉNYES CIRKUSZ. Minden nap: Charlie Rivels és a 14 tűzugró királytigris (½4, ½7). — ERZSÉBETVÁROSI. Minden nap és vas. d. u.: Legszebb éjszaka (¾3, ¾5, ½8). — JÓZSEFVÁROSI. Minden nap és vas. d. u.: A bolond Ásvayné (¾3, ¾5, ½8). — KISFALUDY. Mindennap és vas. d. u.: A két Kapitány (¾3, ¾5, ½8). — MŰSZINKÖR. Csak vasárnap: Tábornokné (½4, ½6, ½8).

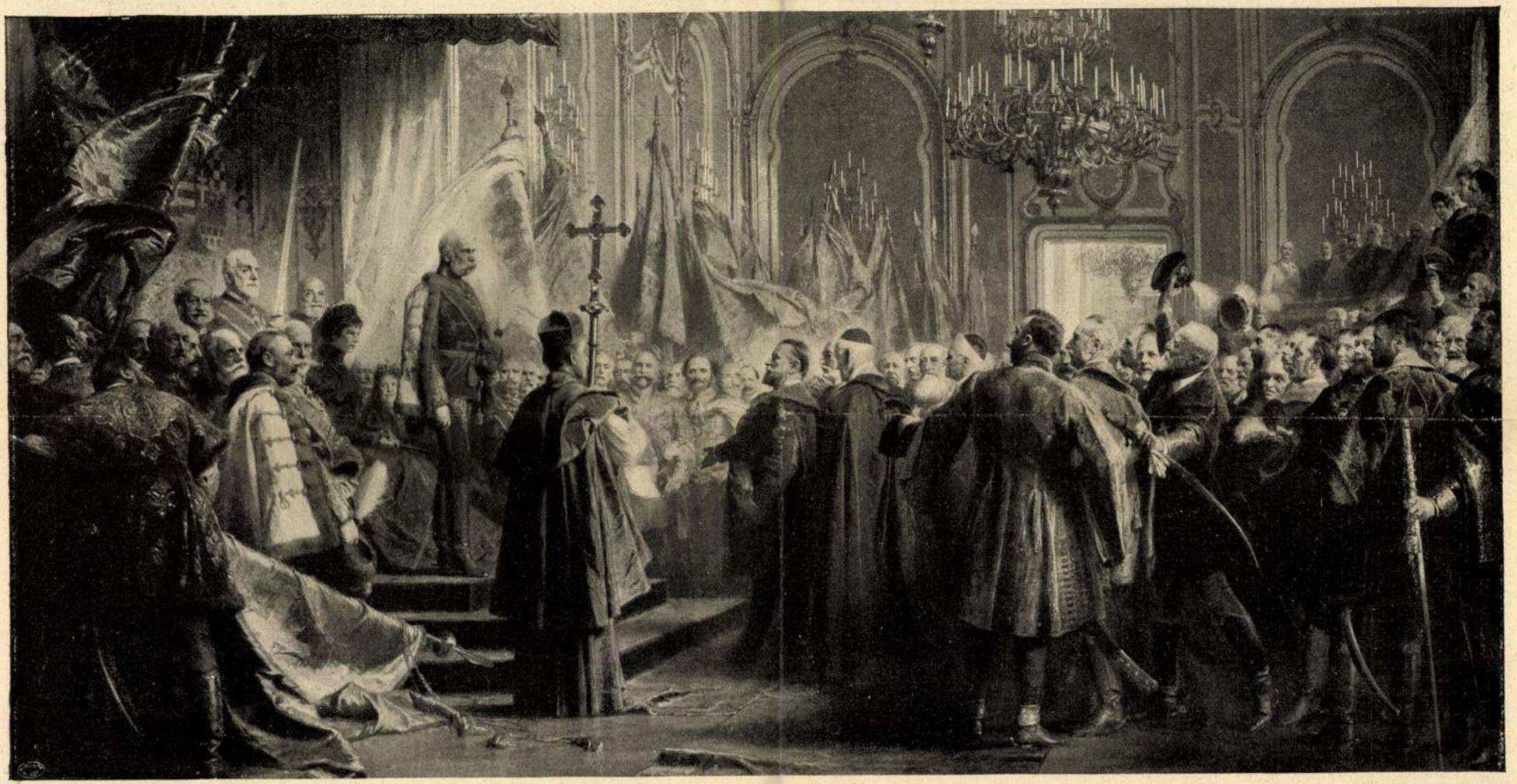

A Műcsarnok tavaszi kiállításából

A Könyve Kálmán jogosításával

Benczúr Gyula: A nemzet hódolása a király előtt. Magyarország ezeréves fönnállása alkalmából

342.l
(kép)

Bencsúr Gyula

A gyermeknap. Tönkrement adakozók

Mühlbeck Károly rajza

Nem ismertem Zerlina családját sem, pedig egészen nyilvánvaló volt, hogy a leány sorsa mindenképp összefügg a család sok titkos háborúságával, Anna asszony házasságával és egyéb jelenséggel, amiket nem volt időm megfejteni. Hiszen, szigorúan véve alig volt időm arra is, hogy Zerlinát közelebbről megismerjem.

— Holnap utazom, — szólt Anna asszony minden magyarázat helyett.

— Hova? — kérdeztem.

— Természetes, hogy Franzensfestébe. Ez az egyetlen nyom, amit a kezembe adtak. Itt Pesten úgy sem tudhatnék meg semmit. Ha ön sejtené, hogy mi minden nem történt már és még mi minden nem történik abban a szürke kis házban . . .

Zerlináék háza szürke volt és valami furcsa, barokk tömzsiséggel könyökölt ki egy budai utcára. Pohos erkélye, barokk csigái, ornamensei, virágfüzéres, pufók angyalkái, amik mind századok óta ugyanazzal a közömbös, sötét kékesszürke színnel voltak bemázolva, az ablakok furcsa vasrostélyai, szomoru üvegtáblái az emberre különös hatást tettek: a nyárspolgárság egész történelmi titokzatossága megvolt bennök.

— Én fölveszem velük a harcot, — mondta Anna asszony lelkesen, — és meg fogom menteni Zerlinát az akaratuk ellenére is.

— Én is magával utazom, — mondtam Anna asszonynak. Egy kissé elgondolkodott.

— Független nő vagyok, — szólt végül, — és egy kellemes utitársat csak szívesen fogadhatok. Talán szövetségesem és segítőtársam is lesz ebben a küzdelemben, amelyet egy tisztalelkü, jó leány jövőjéért folytatok.

Úton

Ferenc, öreg inasom, aki még édesapám korából érdeklődik minden dolgom iránt és akinek mindent szegről-végre el kell mondanom, megcsóválta a fejét:

— Nincs jól ez, ifiúr, — mondta, — nem jó, ha az ember nagyon utána veti magát egy szoknyának. A szoknyának kell egy kicsit az ember után futnia. Rátartósnak köll lenni. Ha még legalább megemlítette volna az ifiurat abban a levélben . . .

— Hány óra? — szakítottam félbe az öreg okvetetlenkedéseit.

— Hét. Egy óra ötven perc mulva indul a vonat.

— Hozza be gyorsan a reggelimet.

Álmosan, kedvetlenül keltem föl. Ferenc is megforgatta a tőrt a szívemben. Az egész utazás józan reggeli napfényben túlságosan kalandosnak, regényesnek, csaknem naivnak tünt föl előttem.

— De már köt a szavad! — próbáltam magamat sarkantyúzni és eszembe jutott Anna asszony egy tegnapi rejtelmes mondása: „Egy lelket kell megmentenünk." Mit tesz ez? Bántott az a bizonytalanság, amely felé készülődtem. Nem válok-e nevetségessé? És aztán hirtelenében azt sem tudtam, hogy mennyi időre utazunk el: egy hétre, egy hónapra, egy évre . . . Az ember nem tudja, hogyan szerelje föl magát. Egy és más kötelezettségei is vannak. De az óra mutatója veszedelmesen rohant előre és nem volt sok időm a szőrszálhasogatásra.

Reggel kilenc óra előtt néhány perccel ott voltam a pályaházban. Anna asszony már ott járkált a befütött, indulásra kész vonat előtt. Amint megpillantottam, hirtelen nagy változást éreztem.

Egy üde, tiszta, szép asszony, akinek az arcát gyöngéden kicsípte a reggeli hüvösség, aki selyemfényü, galambszürke uti köpenyegében egyike a legkarcsúbb jelenségeknek, akinek a szeme rámosolyog az emberre, mint a virág, amely a reggeli napfénnyel kacérkodik: egyike a világ legvonzóbb látványainak. Elegánciája, amely uti necassaireje legkisebb csattján is meglátszik; a finom szappanillat és parfüm, amelyet reggeli toalettjénél használt és amelyhez fehérnemüjének vagy diszkrét asszonyi párájának vagy nem tudom a női tisztességnek milyen külön, jellemző illata járul: mindez felüdíti, valósággal fölvillanyozza az embert.

Akár a világ végéig is elmennék vele, éreztem.

Különben is minden összejátszott, hogy jól érezzem magam. Amint a vonat elindult, nyomban az étkezőkocsiba mentünk át, ahol csaknem egyedül voltunk. A nagy üvegtáblákon át beragyogott a nap fénye és ebben minden asztalterítő sokkal fehérebbnek, minden ezüst- és porcellántárgy sokkal csillogóbbnak látszott. A pincér szolgálatkész, udvarias volt. Az ételek, italok kitünően izlettek. És mellettünk tájak repültek el, amelyek mindig mások, változatosak, de sohasem tolakodnak annyira, hogy egészen lekössék az ember figyelmét.

Különben is Anna asszony szemében, amely a szokottnál is csillogóbb, elevenebb, pajzánabb volt, sokkal szebb tájképeket láttam.

Ha meg akarsz ismerni egy embert vagy asszonyt, utazz vele vagy tiz-tizenkét órát együtt. Ez valóságos próbaköve annak, hogy igazán udvarias és illedelmes lélek-e valaki vagy csupán gyönge máz-e rajta a kultúra. Az erőszakos vagy lompos vagy irígy vagy civakodó természet kiütközik és a megtett mértföldekkel négyzetes arányban nő. Két barát vagy két szerető a végső állomáson már mint két ellenség szállhatnak le. Vonaton és veszedelemben látszik meg az ember.

Az egész úton úgy éreztem magam, mintha én volnék a világ legudvariasabb, legszeretetreméltóbb, legkifogástalanabb gavallérja, de tudtam, hogy ezt nem magamnak köszönhettem, hanem annak a csodálatos asszonynak, aki igénytelen, szíves, jó, előzékeny tudott lenni abban a mértékben, amihez képest egy férfi minden gyöngédsége is csak szemmel megkülönböztethető vászon.

Mindehhez még a véletlenségek titokzatos istene is kedvezően járult hozzá; nem voltak kellemetlen útitársaink. A szomszédos kupéban ült ugyan valaki, aki sajátságos diótörő hangon és rossz, nyikorgó előadásban mindig ugyanazt az anekdotát mondta el gyakran változó utitársainak; de inkább mulattunk rajta, mint

Benczúr Gyula ünneplése. Művészek, társulatok, klubbok koszorúi Benczúr nagy képe előtt a Műcsarnokban

— Titánia, — mondta magában, — a tündérkirálynő, aki nem látja, hogy a szerelmese szamárfejet hord.

Reggel felé azonban elmult a jókedve. Kláray ekkor menőfélben volt és Viola ideges lett, majdnem izgatott. Az arcán kétszer-háromszor is végigsuhant egy nagy szomoruság. Ekkor Országnak is elment a jókedve. Mikor azután egyedül maradtak és Viola szótlanul elbúcsúzott tőle és vonagló arccal a szobájába sietett, akkor szomoruan mondta:

— A kis leányom szerelmes: nagyon, komolyan, fájdalmasan szerelmes.

Meghatottá és bánatossá tette ez a gondolat, a szive megmelegedett és ellágyult, tele lett szeretettel és részvéttel, és amikor lefeküdt és elaludt, ez volt az utolsó gondolata:

— Viola, kedves, okos, jó, kis leányom . . .

Viola a következő hetekben egyszerre kedvet kapott a színházbajárásra. Ország látta, hogy ez a kedv világos összefüggésben van azokkal a darabokkal, amelyekben Kláray játszik. Azt is megtudta, hogy Viola a korcsolyapályán mindennap találkozik Klárayval. És amikor a leány egyre szótlanabb és egyre sápadtabb lett, egy napon félrevonta:

— Viola, kis leányom, — mondta neki komolyan és gyöngéden, — szerelmes vagy?

A leány lehajtotta a fejét, habozott, azután könnyes szemmel fölnézett az apjára.

— Igen, papa, — felelte halkan.

— Hát mit búsulsz azon? — mondta Ország szeretettel. Én nem bánom . . . Én hozzáadlak ahhoz, akit szeretsz.

A leány könnyes szemmel nézett rá és vonagló ajakkal, kétségbeesve fakadt ki:

— De nem vesz el, papa!

— Ki? — kérdezte Ország méltatlankodva. — Ki? Ki nem vesz el?

A leány nem válaszolt, csak az ajka reszketett.

— Ki? — kérdezte Ország még egyszer méltatlankodva. — Kláray? Kláray?

A leány igent intett.

— De miért? — kérdezte fölháborodva Ország. — Hogyne venne el? Boldog lenne . . . legyen is boldog . . . ha hozzá mégy. Miért ne venne el?

— Oh, papa, — válaszolta Viola reszkető hangon, — hát ne légy olyan naiv. Nem vesz el, mert nem szeret. Nem kellek neki. Asszonyoknak udvarol. Az asszonyok elkényeztetik. Nem kellek neki.

Ország ekkor elbámult, bólintott egyet-kettőt és csöndesen elszomorodott. Három hónap mulva egy éjszaka találkozott Klárayval. Elvitte magával.

— Gyere, — mondta neki, — ma éjszaka veled akarok lenni.

Kláray keveset ivott, a hangját kimélte; Ország azonban szaporán hajtogatta a poharakat és hajnaltájban élni kezdett a becsipett ember minden jogával.

— Szép fiu vagy, fiam, — mondta Kláraynak, — de jóizlésü asszonynak nem tetszhetel te.

— Miért? — kérdezte Kláray meglepetve.

— Mert olyan utálatosan szép fiu vagy, fiam. Mert olyan elbizakodott, szamár komédiás vagy, fiam. Mert ez a szép fejed belül olyan üres, mint a tök. Vannak nők, aki számára veszélytelenebb vagy, mintha elölhátul pupos lennél.

— Kik azok a nők? — kérdezte Kláray fölfortyanva.

— Kik? Kik? . . . Sokan vannak. Az én leányomat nem félteném tőled, ha tizedmagaddal volnál férfi a világon. Az ő számára te veszélytelen vagy.

— Miért?

— Mert okos leány. Egész életében ujságírók, írók, művészek között élt. Ő tudja, hogy ami szépet a színpadon mondasz, azt Shakespeare találta ki, nem te. És hogy itt a szép fejedben belül nincs semmi. Az kinevet téged. Az mulat rajtad.

— Miért nevet ki? — kérdezte sértődötten Kláray.

— Kinevet, mert feszengsz, mert illegeted magad, mert regényes és költői akarsz lenni, mert szivdöglesztő pillantásokat vetsz magad köré . . . Nevet rajtad. Vihog a hátad mögött. Kacag. Hahotázik, hogy a könnyei csurognak. Mulatságosabb színház vagy neki, mint akármelyik színház . . .

Kláray dacosan elbigyesztett szájjal nézett maga elé. Ország ekkor — részeg emberek módjára — meg-

Uj Idők 1909. XV. 17. sz. — 409. l. kép

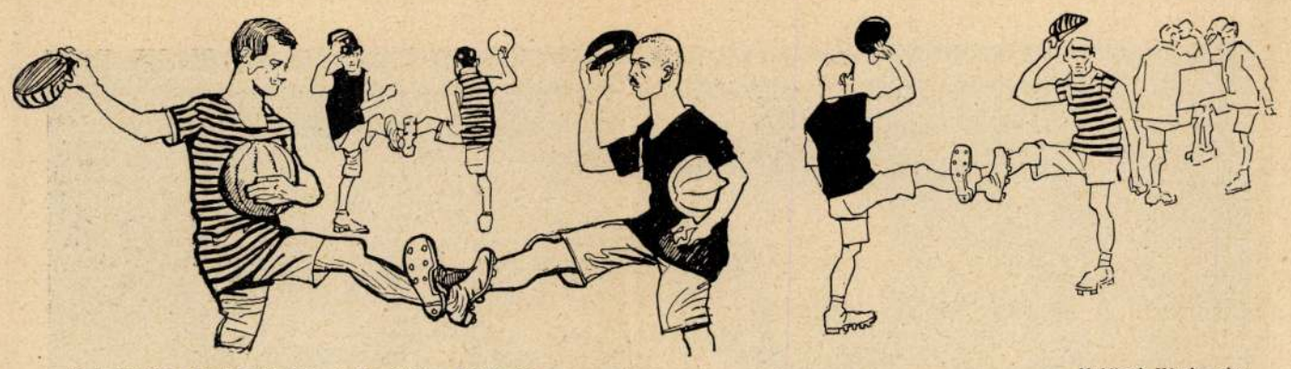

Megindultak a footbal-küzdelmek. Barátságos kézfogás

Mühlbeck Károly rajza

ölelte, megveregette a hátát, biztosította róla, hogy szereti, azután másról kezdett beszélni. Nemsokára azután haza is mentek.

Viola másnap piros arccal, csillogó szemmel és ragyogó jókedvben jött haza a déli sétáról. Ország megkérdezte a feleségétől:

— Mi hozta olyan jókedvbe ezt a leányt?

A felesége utána nézett Violának, elég messze van-e már, azután megsugta:

— Azt hiszem az, hogy a korzón hozánkcsatlakozott Kláray.

Ország szótlanul bólintott. Egy hét mulva félrevonta a leányát:

— Viola, kis leányom, — mondta neki, — egy tanácsot akarok adni. Hallgasd meg, ne válaszolj rá semmit, de fogadd meg. Higyj benne és ne térj el tőle, akármi történik is. Ez a tanács az, hogy ne hódíttasd meg magadat könnyen. Akármilyen nehéz: ne válaszolj a célzásokra. Akármilyen nehéz: ne adj egyenes választ. Akármilyen nehéz: nevess minden gyöngéd szón. Ez nehéz, de tedd meg. És ne valld be soha, hogy már három hónappal ezelőtt szerelmes voltál. Soha ne valld be, hogy vártál, epekedtél. Ha igent mondanál, légy leereszkedő; kegyességből mondd ki az igent.

A leány bámulva hallgatta és nem válaszolt.

— Fogadd meg a tanácsomat, — mondta Ország még egyszer. — Megfogadod?

A leány habozott egy kicsit.

— Igen, — mondta azután bizalommal.

Nyár elején egy napon Ország a kapuban találkozott Klárayval.

— Szervusz, — mondta neki, — az utóbbi időben gyakran van hozzád szerencsénk . . . aminek én egyébként nagyon örülök . . .

— Kérlek, kedves bátyám, — mondta Kláray meghajtott fejjel, kicsit alázatosan és kicsit gúnyosan, — minthogy egészen veszélytelen vagyok . . .

Ország úgy tett, mintha gondolkoznék, azután nevetve mondta:

— Ah, a téli szincerizálásomra gondolsz? Remélem, nem haragszol érte. A bor beszélt belőlem.

— Dehogy haragszom, — mondta Kláray mosolyogva.

Nyár elején, két nappal a nyári utazásuk előtt, Kláray bekopogtatott Országhoz. Ragyogott a büszkeségtől.

— Kedves bátyám, — mondta csöndesen és diadalmas mosolygással, — bátor vagyok tőled megkérni a Viola kezét.

Ország fölállott és bámulva hajolt előre, Kláray diadalmas mosolygással állta a bámulást.

— Nagyon megtisztelő, amit mondasz, — szólalt meg végre hidegen Ország, — de én nem rendelkezem a leányom kezével. Viola teljesen szabad ura az elhatározásának.

A Kláray diadalmas mosolygása erre még fényesebb lett. Fölemelte a fejét és halkan és gőgösen mondta:

— Én a Viola engedelmével jöttem hozzád. Ő már igent mondott.

— Az lehetetlen, — kiáltotta Ország. — Az le-hetet-len! . . . Teljesen lehetetlen!

— Úgy látszik, mégis lehetséges, — mondta Kláray gőgösen.

Ország kisietett a szobából. Kláray utána ment. Benyitottak Violához.

— Viola, — kiáltotta Ország, — igaz az, amit Kláray? . . .

— Igaz, — felelte Viola mosolyogva.

Ország összecsapta a kezét.

— Hihetetlen, — mondta, — ezt sohse hittem volna. Viola! . . . Hogy te hozzá akarsz menni egy . . . hogy te hozzámenj . . . sohse hittem volna.

Kláray megfogta a Viola kezét, megcsókolta és mélyen zengő hangon mondta:

— Szeretem. És ő is szeret.

Azután ismét egy diadalmas mosolygással hozzátette:

— Amint látod, nem nevet ki.

Az esküvő előtt Ország még egyszer lelkére kötötte a leányának, hogy sohase árulja el: milyen szerelmes volt és milyen régóta volt szerelmes; azután megvolt az esküvő, a fiatalok elutaztak; hat hét mulva hazajöttek, beköltöztek az új lakásukba és jókedvüen, boldogan és elégedetten megkezdték a házaséletet.

Félév mulva egy napon Violának ki volt sírva a szeme.

— Mi bajod? — kérdezte tőle Ország.

A fiatal asszony nem akarta megmondani. Végre bevallotta: — azért sírt, mert a férje tegnap éjjel nem jött haza . . . várt rá hajnalig . . . nem jött . . . reggeli nyolc óra volt, mire hazavetődött.

— Hát mit csinált? Hol volt? — kérdezte Ország.

— Nem tudom, nem mondja meg, — felelte sírva Viola.

— És miért ment el egyáltalában?

— Nem tudom.

— Történt közöttetek valami?

— Nem . . . azaz hogy . . .

— Mi történt?

— Semmi.

— Nem igaz. Mondd meg, mi történt.

Viola rövid faggatás után elmondta, mi történt. Gézának állandóan úgy fájt, hogy a felesége valamikor nevetségesnek tartotta őt, kinevette őt . . . Úgy fájt neki . . . panaszkodott miatta . . . Ő, Viola, végre is megsajnálta, megesett rajta a szíve, tegnapelőtt . . . bizalmasan beszélgettek . . . ekkor megmondta neki, hogy ez nem is igaz, sohasem nevette ki őt, régen szerelmes volt belé; azt, hogy kinevette, csak a papa találta ki . . .

— Ezt megmondtad neki? — kérdezte Ország komolyan.

— Igen, papám, — mondta az asszony sírva. — Nem kellett volna tennem. Te megmondtad. De mikor úgy szeretem. Mikor örömet akartam neki szerezni vele.

1924. 8. 7.

Benczur Gyula képe:

Vitam et sanguinem — amely egyik leghiresebb alkotása a kiválá nagy mesternek lát

[illegible] az [illegible] [illegible] [illegible]

mésen vannak megcsinálva, az új népszínművek pedig kevésbbé vonzanak, mert Blaha Lujza remek játékán kívül rendesen semmi elmés nincs bennük. Az istenek végre sem arra valók, hogy fazekat drótozzanak! A népszínműirodalom hanyatlásának egyik oka bizonyára az irodalmi centralizmus, mely a tollforgatók javarészét összegyüjti Budapesten és kivonja a népélet termékenyítő benyomásai alól. Ez megváltozott viszonyainknak egyik nyavalyája, mely az irodalom egyéb terein is bajt okoz. És éppen azért nem volna igaza Blaha Lujzának, ha a megváltozott viszonyokért önmagát akarná felelőssé tenni és ha a magyar irodalom mizeriájából mintegy személyes kérdést akarna csinálni! Ő mindig a nemzet dédelgetett, édes csalogánya marad és ha bánata van, az nem is az ő, hanem a magyar múzsa bánata. Ennek csak egy hőn óhajtott esemény beteljesülése vethet véget: föltünése az áldott tollnak, a mely ujjá alkotni fogja, mert ujjá alkotni kell, a magyar népszínművet. *Hg.*

*

Blaha Lujza tüneményes művészpályájára vonatkozó adatokat a következőkben adjuk:

A művésznő, családi nevén *Reindl*, színpadi leánynevén *Kölesi* Lujza, született Rimaszombatban, 1850 szept. 5-én. Atyja Reindl Sándor cs. kir. huszártiszt, majd a szabadságharc alatt honvéd volt; később *Várai* álnév alatt színészi pályára lépett. Leánya már 1858-ban tette meg Győrött első színpadi kisérletét. 14 éves korában a budai színházhoz szerződött, kisebb énekes szerepekre, később pedig Szabadkára ment, Sipos Károly társulatához. Itt ösmerkedett meg Kölesi Lujza Blahával, egy katonai karmesterrel, a ki feleségül vette és alapos zenész létére, zenei kiképzéséről gondoskodott. 1866-tól kezdve fölváltva a debreceni és nagyváradi színházak operájában játszott és a ragyogó tehetségű és klasszikus szépségü fiatal művésznő hat évig a két nagy alföldi város közönségének ünnepelt kedveltje volt. Diadalai még fokozódtak, mikor hajlamának engedve, népszínművekben kezdett föllépni. 1872-ben lépett föl első ízben Budapesten és a közönség és a sajtó egyhangúan konstatálta, hogy Blahában föltalálták Hegedűsné utódját. Azóta művészete és a közönség tetszése folyton fokozódott. 1875-ben ment át az ujonnan megnyilt népszínházhoz, mely átvette a nemzeti színháztól a népszínművek egész repertoárját. Mikor divatba kezdtek jönni a operettek, Blaha Lujza Angot-asszony leányában lépett föl és óriási sikeraratott. Második férje Zsoldos Sándor volt. 1881-ben ment nőül Splényi Ödön báróhoz. Első házasságából egy fi második házasságából pedig egy le nya van.

MINDENFÉLE

Enyedi Lukács. A hirlapírás műhelyéből már sok ember került ki, a ki mesternek bizonyult a nyilvános élet terén. *Enyedi* Lukács is, az új agrárbank igazgatója, mint vidéki hirlapíró kezdte meg pályafutását (ő alapította a Szegedi Naplót), aztán megválasztotta a dorozsmai kerület képviselőnek és ő volt hosszu ideig a szélsőbaloldalnak pénzügyi tanácsadója. Meddőnek találván azonban ezt a működést, mint miniszteri osztálytanácsos lépett be a pénzügyminisztériumba, a hol különösen a valutarendezés kérdésében szerzett kiváló érdemeket. Ennek

Enyedi Lukács.

fejében rövid időn miniszteri tanácsos is lett, s csak nemrég az államtitkársággal is megkínálták, de nem akart ujra belépni a politikai arénába és inkább fogadta el az agrárbank igazgatói állását. Enyedi Lukács nagy irodalmi műveltségü férfiú, a kinek azonban a szaktudása is olyan elsőrangu, hogy a minisztériumnak is csakhamar egyik legerősebb oszlopa lett s bizonyára az elsők között lesz új állásában is.

— Megvan! megvan!

Te szegény naiv vadász, a ki így kiáltasz fel, kinyujtván kezedet a fehér galamb után: ki nem találod ugy-e, hogy magad vagy íme a legyőzött, a mikor győzni véltél?!...

A bokrok közt madár cseveg, a virág fölött pille száll, a fűben zöld gyik kúszik s messziről kakuk szól.

Ilyen világot szeret a szerelem.

B. I.

Benczur mester Velasquez-e. Ama műkincsek között, melyeket Benczur tanár budapesti műtermébe összehordott, bizonyára a legbecsesebb az a gyönyörü és kétségkívül eredeti Velasquez, a melyet az *Uj Idők* e számában adunk közre Benczur Gyula olyan szíves volt, hogy a legnagyobb arcképfestő ez egészen ismeretlen munkájának reprodukcióját megengedte. Tudtunkkal ez és az országos képtár szép, de nem jelentékeny skicce a két eredeti Velasquez, a mely Magyarországon található. Szegények a spanyol mester munkáiban a híres európai képtárak is és a ki ismerni akarja azt a festőt, a ki a legjobban látta az emberi arc finomságait minden eddig élt művésztársai között, az kénytelen Madridba menni. A spanyol főváros képtárában vannak: király portraitja, lovas képei, legnagyobb munkája a Bréda. Nincs szándékunkban Velasquez-t fölfedezni művelt olvasóink számára, boldogoknak érezzük azonban magunkat, hogy itt Magyarországon fölfedezett egyet a mi portraitista mesterünk. Ha Rafaelra bukkan, bizonyára nem érzi magát oly szerencsésnek, mint így. Mintha csak a sors akarta volna érdeme és ízlése szerint megjutalmazni.

Bródy Sándor regényeit németül adja közre az Albert Ahn hírneves cége Berlinben és Kölnben. Most két kötet jelent meg: Die Doppelseele és Der Tote. A könyvek kiállítása igen elegáns, a fordítások — Wechsler Lajos, Jókai fordítójának tollából — elég jók. Ugyancsak Bródy Sándortól egy kis regényt és több elbeszélést ad ki Reclam »Universal-Bibliotek« vállalata. Ezek a füzetek a jövő hónapban jelennek meg.

Pósa Lajos — ismertető jelzőket nem teszünk a nevéhez — kiadja verseit, a nagyoknak valót. Szerelmi költeményeit, verses történeteit, dalait. A nagybecsü és nagy kötetből egy bokrétára valót kiszedegettünk az *Uj Idők* e számában.

Apponyi beszédei. Már sajtó alatt van és több ezer példányban nyomtatják azt a hatalmas kétkötetes munkát.

Blaha Lujza asszony.

Kínos meglepetéssel fogadták a napokban a hírt: Blaha Lujza búcsut akar mondani a budapesti közönségnek. Nem titkolja elhatározásának okát sem: fáj neki, a magyar népszínmű csalogánytorku papnőjének, hogy az énekes bohózat és az operett olcsó műfajai rohamosan tért hódítanak a népszínmű rovására. Fölöslegesnek tudja magát, úgy érzi, hogy divatját multa és vissza akar vonulni. A közönség most viharos tüntetésekkel tolmácsolja neki rokonszenvét, a népszínház igazgatója, a kihez szerződés köti, természetesen hallani sem akar távozásáról s így meglehet — de máskép se lehet — hogy a rokonszenvnek, a ragaszkodásnak és a csodálatnak száz jele föl fogja deríteni a nagy asszony borús kedvét és meg fogja győzni arról, hogy miszsziója még nem teljesült be s csillaga még a régi fényben ragyog.

Blaha Lujzára szüksége van nem a népszínháznak, de Budapestnek, mint a magyar kultura centrumának. Blaha Lujza minden magyar művésznő közt a legnagyobbik, mert ő a legmagyarabb. A magyar faj ősi ereje, mélysége, keleti tüze, gyöngyöző humora és bánatos szilajsága soha nőben nem testesült meg oly graciózus tökéletességgel, mint ő benne. A magyar nép ezt tudja és fantáziájában a népies poézis géniusza is Blaha Lujza vonásait viseli, a művésznő nevét pedig odaiktatta Arany, Petőfi és Jókai neve mellé. Blaha Lujza neve nem a divaté, hanem a kulturtörténeté. Neki nem az aranyifjúság hódol virággarmadákkal, neki babér jár a nemzet kezéből. Ő felette áll a napi ízlés szeszélyeinek és a nélkül, hogy próféták volnánk, megmondhatjuk, hogy az ő emlékét a jövőben nem primadonna-adomák, hanem márvány-szobrok fogják megőrizni. Melyik művésznő mondhatja el ezt magáról?

A magyar nemzet nagyjai és kicsinyei egyaránt tudják, hogy kicsoda Blaha Lujza és oly szeretettel zárták szívükbe a művésznő nevét, a melyhez foghatóról alig tud a színművészet története. E részben tehát nincs ok az elkedvetlenedésre, mert a kit a magyar nemzet szeret: az szeretve van. Jogos azonban a művésznő panasza — és ebben egyet ért vele igazgatója is — hogy a népszínmű irodalma hanyatló élben van. Ennek oka azonban nem a közönség megváltozott ízlése, hanem maga az irodalom.

Nem a közönség ízlése csinálja az irodalmat: az irodalomnak kell befolyásolnia a közönség ízlését. A francia operettek és bohózatok azért tetszenek, mert minden léhaságuk mellett is el-

Benczúr Gyula festő

Népszabadság, 1988. jún. 3.

ÁNLÓ • TÚRÁK

A hónap műtárgya a Galériában

A Nemzeti Galériában látható Benczúr Gyula 1875-ben alkotott festménye, az Olvasó nő az erdőben. Bár e képe befejezetlen, mégis azt bizonyítja, hogy a művész mesteri szinten gyakorolta a szélesen összefogott foltfestést; hasonló jellegű festményeivel együtt ez is értékes állomást jelent a festészetünk megújulásához vezető úton.

HÍRE

Kádár János interjúja a finn televízióban

Kádár János, a Magyar Szocialista Munkáspárt elnöke csütörtökön interjút adott a finn Yle televízió *A Studio* című politikai magazinműsorának.

BEFEJEZTE MAGYARORSZÁGI VENDÉGSZEREPLÉSÉT a Kínai Népi Felszabadító Hadsereg ének- és táncegyüttese. Az előadóművészek Budapesten és négy városban léptek fel. A társulattal együtt utazott el hazánkból Cso Kai-ü, a Kínai Népi Felszabadító Hadsereg politikai főcsoportfőnökének helyettese, aki katonai küldöttség élén tartózkodott hazánkban. Programja során fogadta őt Kárpáti Ferenc vezérezredes, honvédelmi miniszter.

HEINRICH HEINE ÉLETÉT és munkásságát bemutató kiállítás nyílt meg tegnap a Petőfi Irodalmi Múzeumban. A düsseldorfi Heine Inté-

Veress Péter kitü

Az Elnöki Tanács *Ve* nyugalmazott külkereske niszternek a külkereskec letén kifejtett eredmény sága elismeréseként 60. ja alkalmából a *Munka* *Érdemrendjét* adományoz tüntetést *Trautmann Rez* nöki Tanács helyettes elnö tökön adta át. Jelen volt *roly*, az MSZMP főtitkára tertanács elnöke és *Kai* az Elnöki Tanács titkára.

Magyar–vatik megbeszélés

Francesco Colasuonno t zetes érsek, rendkívüli fel sú pápai nuncius vezetés 28. és június 2. között va döttség tartózkodott hazá

Miklós Imre államtitká mi Egyházügyi Hivatal e

Benczur Gyula, festőművész (1844–1920).
Ibrahim: Képeslapok Békésosabáról, az alkalmazott grafikai művészteléprol.

7 Benczur Gyula munkája

Művészet, 1987. október, 16-old.

Benczúr Gyula

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

festőművész

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

1983 AUG 27

1021

Negyvennyolcas honvédeink csákója

Vásári ajándékként, a farsangi jelmezek kiegészítő darabjaiként még ma is felfeltűnik a csákó, ez a jellegzetesen csúcsos, elöl szemellenzővel ellátott fejfedő, amely egykor előírásos hadiviselete volt több ország katonáinak.

Mi, magyarok különös szeretettel emlékezhetünk a csákóra, hiszen éppen akkor vált jelképesen szép viseletté, amikor nemzeti történelmünk egyik legemlékezetesebb korszaka érkezett el: nevezetesen az 1848—49-es forradalom és szabadságharc idején.

A csákó a hegyes magyar parasztsüvegből alakult ki. Eredetileg nemezből vagy fekete posztóból készült, mégpedig két főbb formában. Egyrészt megtartotta összefüggő hengeres alakját, másrészt nyújtott háromszögletű anyagból sodorva varrták össze. Ez utóbbinak a csücske vagy lecsüngött, vagy „csákósan" — ferdén — elállt. Nos, eme „ferdeség" miatt lett a csákó — csákó.

Ismereteink szerint már az 1700-as években csákót hordtak többek között a Győrött állomásozó katonák, s azok a magyar példára megalakult huszárezredek is, amelyeket francia, svéd, hannoveri, porosz stb. zászlók alatt állítottak fel. A franciák shako néven is emlegették ezt a magyar származású hadi ruhadarabot.

Azt, hogy a csákóból a mai értelemben vett csákó lett, szintén a franciáknak köszönhetjük. Mégpedig azért, mert a korábban ellenző nélkül használt hengerféleségre ők szerkesztettek először egy kis szemellenzőt. Pontosan azért, amiért az efféle kiegészítéseket máig alkalmazza a kalaposmesterség meg a sapkaipar: védjenek az esőtől, takarják el a szemkáprázta tó napot.

Az 1800-as évek elején még tovább egyszerűsödött a csákó. Leffentyűjét posztóból való testéhez szorították, a felső peremén pedig erős drótot futtattak körbe, hogy felfogja a kardcsapásokat. Homloki részére pedig különféle díszek kerültek — aszerint, hogy mely hadnem katonái számára készült.

A Monarchia hadseregében 1805-től rendelték el a csákó viselését, természetesen úgy, hogy a hadnemek mindegyikében megkülönböztető jelzést kapott. A huszárok például fekete-sárga rózsát raktak csákójuk csúcsára, a fejfedő jobb oldalán pedig díszes zsinór lógott le. Mindemellett még egy úgynevezett forgó is felmagasodott a huszárcsákó legelején, amely ékes szép tollakból készült.

48-as huszárok. Benczur Gyula festményrészlete

Amikor 1848. március 15-én kitört a forradalom, a Habsburg-birodalomhoz tartozó népek katonáinak túlnyomó többsége már csákót hordott. A felkelő magyar seregbe tömörülő katonák is ezt hordták a fejükön. Igaz, nem egészen úgy, mint korábban, mert előbb magyar címer lett a csákók ékessége, később pedig egy babérkoszorún átszúrt kard. (Akkortól, hogy a császári családot megfosztották a magyar tróntól.)

A szabadságharc csákói aztán megannyi különféle díszt, megkülönböztető jelzést kaptak. A nemzetőrök szemellenzője fölé például egy fölíratos bádogszalag került; a tüzérek szintén bádogszalaggal tudatták hovatartozásukat. A huszárok — ezredeik szerint — más és más, különösen élénk színű csákókat hordtak.

A csákó — ez a magyar származású, és a magyar történelem különösen szép napjaiban oly fontos szerepet játszó katonai viselet — akkor kezdett eltünedezni, amikor a toborzást felváltotta a sorozás. Az ékes fejrevaló ugyanis ekkor a hadi élet önkéntes vállalását jelképezte. Aztán pedig jöttek a mind nagyobb és mind gyilkosabb fegyverek, amelyeknek a kezelőihez immár semmiképp sem illett a könnyed, legényes csákó. Az 1900-as évek elejétől Monarchia-szerte kényszerű katonai ruházattá lett a sokat emlegetett csukaszürke. A tarka, mutatós csákók múzeumi tárgyakká nemesedtek . . .

A. L.

nak segítve a nehéz munkákban, de közben állandóan festett, rajzolt.

1947-ben beiratkozott a Képzőművészeti Főiskolára. Tanárai közül meghatározó hatással voltak rá Barcsay Jenő, Berény Róbert, Boldizsár István, Bortnyik Sándor és Pátzay Pál. A növendékek közül Kokas Ignáccal — ma a főiskola vezető mestere — és Orosz Lászlóval haláláig tartó barátságot kötött.

Életének, munkásságának színtere Orosháza volt, itt töltött el a legtöbb időt, pedig Pesten — már a főiskola elvégzése után, nagyobb lehetőség kínálkozott számára. A szülőföld, az ott élő emberek adták művészetének gyökerét, témáit. „Szeretem életüket, ismerem

Bazsali t
szülőföldhöz,
gyaihoz, em
kötődés ha
Megkülönböz
tel festette
környezeténe
torokat, edér
ket, állatoka
munkát vé
családjának tagjait. Indulásától az utolsó időkig foglalkoztatták ezek a témák.. Festői egyénisége leggazdagabban a csendéletekben bontakozik ki. A kiállításon is ebből a témakörből látható a legtöbb kép. Gyümölcsös csendéletekkel indult, majd témája egyre gazdagodott, a gyümölcsök mellé tárgyak kerültek *(Mandolinos csendélet, Csendélet gitárral, Csendélet zöld üveggel)*, de a kifejezésmód, a szemlélet is változott. Első

a városiasodó falvakat, Oros
házát is. Ilyen szociografikus hitelességű képe a *Tájkép házakkal*. Alacsony földszintes házak, körülöttük falusias kertek, kerítéssel és ezek fölé az egymás mellé sorakozó oromzatok háromszögeit, emeletes házak tetőinek nagy foltjait festette. A falu és a város kontrasztját hangsúlyozza a kép jobb sarkába festett kecske és pásztor alakjával.

Életművének és a kiállításnak is harmadik témakörét

Bazsali Ferenc: Csendélet gitárral

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Benczur Gyula

MAGYAR HIRLAP

1969 ÁPR 6

KÉT KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLITÁS nyilt pénteken Szabolcs-Szatmár megyében. Nyiregyházán a XIV—XV. századi olasz és németalföldi mesterek műveinek reprodukcióiból rendeztek tárlatot, a vajai múzeumban pedig a nyiregyházi születésű Benczur Gyula legszebb alkotásait állitották ki.

1021

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Benczúr

1963 DEC -2

HÉTFŐI HÍREK

BENCZÚR-KIÁLLÍTÁS. Vasárnap délelőtt Tiszavasváriban megnyitották Benczúr Gyula emlékkiállítását. A tárlaton a művész 25 alkotása szerepel.

Benczúr Gyula

VÁRORSZÁG 1021 1969. május 9.

Benczúrtól napjainkig

Kiállítás a Megyei Művelődési Központ nagytermében

Amikor a városi tanács vezetősége, a művelődési osztály az Idegenforgalmi Hivatal és a Megyei Művelődési Központ közös gondozásában olyan kiállítás bemutatását vette tervbe, mely hivatott a megye képzőművészeti múltját és jelenét feltárni, tiszteletreméltó feladatot vállalt. A tervet megvalósulás követte.

A művelődési ház nagytermében komoly, tartalmában nemes, impozáns seregszemle fogadja az érdeklődőket. A megye képzőművészeti múltja Benczúr Gyulával kezdődik, aki bár Nyíregyházán született, de mivel gyermekkorban elkerült a városból, s oda többé nem tért vissza, ott a festészet irányítója nem lehetett. Azzal azonban, hogy életművével nemcsak a magyar, de az európai festészet terén is a legjobbak közé emelkedett a megye képzőművészeti jelentőségét is emeli. A kiállítás az ő műveinek válogatott sorozatával kezdődik. Ehhez a 100 esztendő előtti művészeti tevékenységhez tartozik az arcképfestő Berky Ferenc és Ábrányi Lajos munkássága is. Ámos Imre, a tragikus sorsú festő misztikus életművének megértéséhez tartozik gyermekkorának, az otthon emlékeit idéző atmoszférája.

A képzőművészet területén nagyobb arányú mozgás a harmincas években indult meg. 1931—34-ig a Rudnay-növendékek nyaranta a sóstói művésztelepen fejlesztették tudásukat. Rudnay szellemi vezetője volt a telepnek, mert tanítványai távollétében is az ő festői felfogásának követői voltak. Koffán Károly, Czene Béla, Csáki Maronyák József, Boross Géza, Hikádi Erzsébet, Konecsni György fordultak meg több alkalommal itt. A telep létezését az egykori múzeumigazgatónak, a neves néprajztudós Kiss Lajosnak köszönhette, aki Rudnay barátja lévén segített a szervezésben. Megalakult a Benczúr-kör is. A Kossuth gimnázium rajztanára Tóth István és Berky Nándor szobrász Z. Szalay Pál festő az alapító tagokhoz tartoznak. A fiatalok számára eszmeltető indítást adó, lelkes tevékenységüknek köszönhető a képzőművészet iránti érdeklődés megindulása. Tanítványaik közé tartozik többek között Vincze Lajos is, aki sikerekben gazdag kiállításaival úgyszólván a világot beutazta, s aki szívvel-lélekkel a megyéhez tartozónak vallja magát.

A második világháború után azonnal megindul a képzőművészeti tevékenység a megyében. 1946-ban megalakul a jelentőségében kimagasló Bessenyei György Népművelési Főiskola, ahol a festészet és szobrászat jeles mesterei oktatják a fiatalokat. Elsősorban Z. Szalay Pál, Berky Nándor, Boross Géza, Diószegi Balázs és az azóta külföldre távozott Ősz Dénes. Itt készült fel a későbbi feladatokra sok jeles megyei művész, olyanok, akik azóta másutt működnek és olyanok, akik visszatértek a megyébe, s ma is hűséges kitartással munkálkodnak a képzőművészet területén: Óvári László, Váci András, Cs. Nagy András, Csizmadia Zoltán, Soltész Albert, Berecz András, Huszár István, Dániel Reinhold, Nagy Sándor, Tóth László és Pál Gyula. A nemrég tragikusan elhunyt Sipkay Barna szintén a Bessenyei-kör tagjai közé tartozott. A mai, megyei művészek közül meg kell emlékeznünk az újfehértói Koncz Zoltánról és a fiatalabb, fejlődőképes nemzedékről, mely most átveszi a tanulságokat — Kerülő Ferenc, Krutilla József, Margitai Jenő, Király Zoltán, Tőkey Péter —, szinte minden megyei tárlat szorgalmas kiállítóiról. Megyei kapcsolatai révén szerepel a kiállításon Batári László a külföldre szakadt Tar L[illegible]ló, Fiedler Ferenc.

A szobrászat kiemelkedő mestere, a fiatalok irányítója, az azóta Debrecenbe költözött Berky Nándor. Az ő tanítványa volt Nagy Mihály, a sommás formák mestere. Az idősebb nemzedékhez tartozik a karakterfejek babazaltból, kőből alakított formázója Tar István. Szatmári Gyöngyi, Ligeti Er[illegible], Bolgár Judit, Nagy Sándor és a szatmári szülé[illegible]u Kirchmajer Károly, az elszármazottak — szeretettel küldték el műveiket, s örömmel szerepelnek a nagy közösségben.

Múlt és jelen eredményeivel együtt és egyszerre láthatók a kiállításon. Tanárok és tanítványok, magános egyéniségek és a közösségben fejlődők egymásnak nyújtják kezüket baráti kézfogásra. A hagyományok, leszűrt tanulságok építő erővé válnak, s ez a láncolat felfelé kell íveljen, hogy a beért munka kamatait a mai fiatalok okosan használják fel. A tárlat összegezése mindannak, amivel a megye az országos képzőművészeti eredményekhez hozzájárult, s ez nem kevés. Örömmel üdvözöljük ezt a jelentős kezdeményezést, mely egyúttal a megye kulturális életének számbavételénél egy újabb „fehér folt" sok tanulságot, eredményt felmutató felszámolását is jelentette.

Dr. Telepy Katalin,
a Nemzeti Galéria
tud. főmunkatársa

1969 MAJ 9
KELET MAGYARORSZÁG
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Orosz Feren[illegible]Tibo

(Folytatás az 1. oldalról)

— Ezt a fejlődést mutatja az önök eredményei is, amikor az elmúlt évben kenyérgabonából 11,6 mázsa, takarmánygabonából 16,8 mázsa, burgonyából 120 mázsa, kukoricából 13.3 mázsa átlagtermést takarítottak be holdanként.

Hasonló eredmények vannak az állattenyésztés területén is. A közös gazdaságok állatállománya évről évre fejlődik, javulnak az állattenyésztés minőségi mutatói, kedvezőbbek a tartási, takarmányozási viszonyok. Elismeréssel szólt a tiborszállásiak eredményeiről, akik már 4 kiló abraktakarmánnyal állítanak elő 1 kiló sertéshúst, s az egy kocára jutó malacszaporulat eléri a 14 darabot. Orosz elvtárs hangsúlyozta, igaz, sok álmatlan éjszakát okozott tíz évvel ezelőtt a parasztságnak a döntés, de az eredmények azt mutatják a célkitűzések megvalósulnak, jól érzik magukat a szövetkezetekben, s biztosnak látják jövőjüket. Ez azt is mutatja, hogy a bizalom erősödött, s a politikai bizalom nélkül termelőszövetkezeteink nem tudtak volna ilyen eredményeket elérni. Él a szövetkezeti tagságban a párt és a kormány iránti bizalom, s ennek a bizalomnak az eredményeit üdvözöljük itt Tiborszálláson is.

Ezek után az ünnepi szónok arról szólt, hogy még sok kihasználatlan lehetőség van a nagyüzemi gazdálkodásban. Sok tartaléka van a termelésfejlesztésnek. Elsősorban az állattenyésztés fejlesztésének a fontosságáról beszélt, hangsúlyozva, hogy ebben szerves egységként kell felfogni a közös és a háztáji állatállomány fejlesztését, gondoskodni az állatlétszám, különösen a tehénállomány növeléséről, mert ez nem akkor fog kamatozni, ha vásárra hajtják, eladják, hanem akkor, ha me[illegible]
ko[illegible]
az idős[illegible]
mérni azt a fej[illegible]
e tekintetben bekövetkez[illegible]
A szocialista nagyüzemi gazdálkodás fejlődésével megvalósul, hogy a parasztember urává válik annak a földnek amelynek azelőtt rabja és robotosa volt. 1968-ban az egy dolgozó tsz-tagra jutó részesedés a megye tsz-eiben meghaladta a 14 000 forintot. S itt Tiborszálláson még magasabb eredményt értek el, megközelítette a 23 000 forintot. Ma már teljes bizonyossággal állíthatjuk, hogy parasztságunk jelenlegi nemzedéke helyesen oldotta meg nagy történelmi feladatát, s a szövetkezeti nagyüzemek létrehozásával a felemelkedés útjára lépett. Az egységessé váló szövetkezeti parasztság ma már olyan, öntudatban megerősödött szövetségese munkásosztályunknak, amelyre mindenkor biztosan számíthat.

Szélesedik a szövetkezeti demokrácia

A megyei pártbizottság első titkára megállapította: elmúlt évi eredményeink jelentőségét növeli, hogy mindezt a gazdaságirányítási rendszer reformjának megvalósulásával párhuzamosan érték el. Akkor, amikor növekedett a szövetkezetek önállósága, szélesedett a szövetkezeti demokrácia, bővült a tevékenységi körük, tovább nőtt a tagság és a vezetőség hatásköre és felelőssége is. Egész szövetkezeti mozgalmunk szempontjából nagyon örvendetes, és alapvető fontosságú, hogy 1968-ban a termés növekedésével együttesen erősödtek a termelőszövetkezetek működésében és gazdálkodásában a szocialista vonások. Mindezek a tények együttesen igazolják, hogy a reform alapelvei helyesek, az irányítás új módszerei életképesek.

[illegible]l, a kö-
[illegible]l, s ahol
[illegible]adottak, az
[illegible]ával is. Mi
[illegible]hiszen az
[illegible]zt követeli
meg. Csak [illegible]dnak helytállni a növekvő versenyben, korszerűen, olcsón termelni.

Szólt arról, hogy a döntési jogkörök kiszélesítésével párhuzamosan az eddigieknél nagyobb szerepet kell kapni a szövetkezetekben a közgazdaságilag kellően megalapozott elemző munkának. További előrehaladásunk egyik fontos feltétele, hogy jól képzett főkönyvelők, jól és pontosan dolgozó könyvelőségek működjenek a közös gazdaságokban. Megnőtt a jelentősége a számviteli munkának. Tudnunk kell, mit miért és mennyiért termelünk, szükség van-e rá a piacon. Vannak olyan tapasztalataink, hogy a szövetkezeti vezetők egy része még nem értette meg a számvitel fontosságát. Ebben az is közrejátszik, hogy különösen a számvitel területén dolgozók részére sincs intézményesen biztosítva a képzés, illetve a továbbképzés. Központilag is intézkednünk kell, de addig is valamennyi vezetőnek, különösen számviteli dolgozóknak törekedniök kell arra, hogy fokozottabb önképzéssel szerezzenek magasabb fokú képzettséget a nagyon fontos közgazdasági elemző munkák elvégzéséhez. Hangsúlyozta, hogy a jó számvitel olyan mint a jó, preciz műszer, mely tükrözi a gazdaság eredményeit, jelzi a hibákat és megmutatja a teendőket is. Enélkül nem lehet jól vezetni.

A közös és a háztáji kapcsolatáról

Megyei első titkárunk hangsúlyozta, hogy a reform során bevezetett intézkedések új alapokra helyezték a

Kopka János riportso

1021 festőművész

EPRESKERT

Évekig laktunk közvetlen közelében. Földszinti ablakomból láttam az óriási lombos fákat; kivillant egy-egy szobor feje és néha egy eleven figura: növendék festőállvánnyal. Télen az Epreskert titokzatos mesevilág volt. A szobrokat groteszk hóhermelin köpenyegbe öltöztette a tél, a fákra kristálydíszeket aggatott, komoly régi festők és bölcsek fejére pedig szőrmesapkákat és hókoronákat tett. Amikor viszontláttuk negyvenöt őszén, fájdalmasan kopár volt. Régi fákat vágtak ki tüzifának és halottakat is temettek el itt, ideiglenesen.

Ma azonban a Képzőművészeti Főiskola Epreskertje megint olyan, amilyennek egykor elképzelték alapítói.

1882-ben indult meg itt az úgynevezett Mesteriskola — írja a Budapest Enciklopédia — Benczúr Gyula, Lotz Károly és Ströbl Alajos vezetésével. Áthozatták ide, hogy a pusztulástól megmentsék, a józsefvárosi Kálváriát, Mayerhoffer András XVIII. századbeli építész művét és a budai Nagyboldogasszony templom XIII. századi kapuzatát.

1905-ben Szinyei Merse Pál lesz az igazgató, és ugyanekkor Ferenczy Károly is tanár lesz. 1922-től fogva Lyka Károly és Réti István javaslatai szerint közvetlenebb, természetszellemű oktatás váltja fel a régit. Rendes tanár lett Réti István, Rudnay Gyula, Csók István és Vaszary János. A későbbi generációk legnevezetesebb művész-tanárai Medgyessy Ferenc, Ferenczy Béni, Bernáth Aurél, Szőnyi István, Pátzay Pál, Domanovszky Endre, Barcsay Jenő.

Mai szobrásznövendékek — Somogyi József és Vig Tamás tanítványainak — munkái között járunk az Epreskertben.

A kőfaragóknál műhelyvezető a fiatal Markolt György. Szőke hajú, finom arcú fiú, akár egy mesebeli hegyipásztor. Különös neve felől kérdezgetem. Elmondja, hogy családjában van egy legenda, miszerint ez a név eredetileg német volt és az ős udvari bolond egy királynál. Közvetlen elődei parasztemberek. Munkáiban is van valami kis középkori íz. Fát is szeret faragni.

— Az ember kezd összebarátkozni egy fatörzzsel — mondja — és lassan meglátja milyen figura van benne. — Fiatal feleségével, Gémes Katalinnal is itt ismerkedett meg. Alföldi lány. Most éppen súlyos veszteség érte, de kicsit büszke is rá: egy vörösmárvány női fejet ismeretlen tettesek elloptak tőle. Innét. Amire példa még alig volt.

Ők ketten itt ismerkedtek meg. Egész életük itt folyik a tanárok, kollégák, fák és kövek közt.

— A szobrok is másként fejlődnek ebben a gyönyörű háttérben — mondja a fiú.

(Fedor)

A Hildebrandt-féle kálvária a XVIII. századból

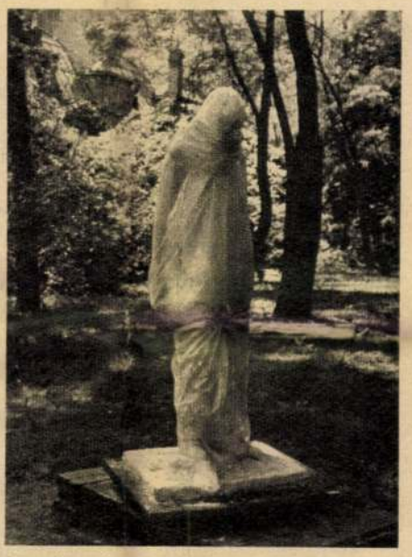

A szobornak sem mindegy, plein-airben fejlődik-e? (Az Epreskert a budapesti Bajza utcában)

Bárhol van a szobor: megteremti saját környezetét

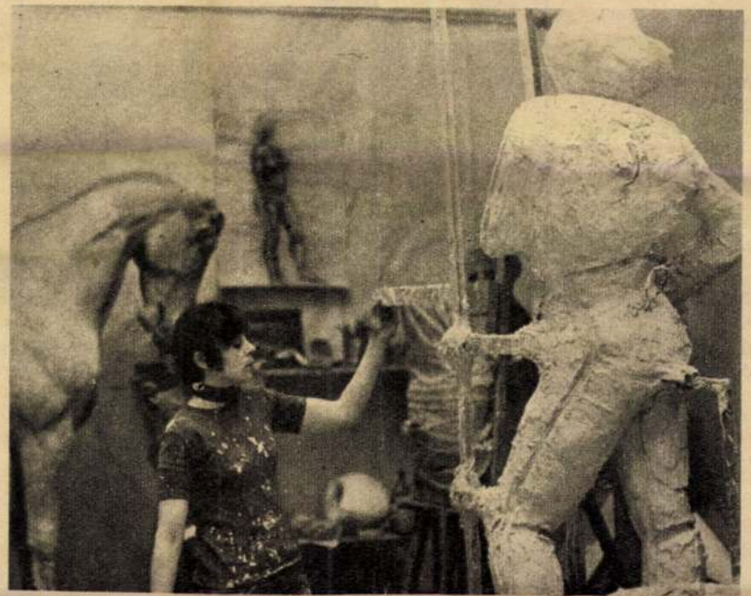

Ijesztő pillanat: hogyan hámozódik ki a szobor a gipszmintából?

Megnőttek a gyerekek, s megint egyedül maradtam. Belebetegedtem, nagyon nehezen bírtam a magányt elviselni. Aztán rájöttem: nem vagyok egyedül. Két pici unokám van, fiam, lányom, vőm menyem. Minden szabad időmben meglátogatom őket.

Meg kell keresni az élet értelmét. Nem szabad önzőnek lenni. Törődjünk egymással, és mindjárt könnyebb lesz.

Egy kis hely kellene a Nők Lapjában. Ahhoz, hogy akik nagyon egyedül érzik magukat, szóljanak egymáshoz.

T. S.-né
Szekszárd

JÓ EGYEDÜL

Akinek a házasság nem hivatása, ne erőszakolja. Semmi esetre se vigye magát zsibvásárba. Mindenkinek van ma megélhetése, nem szorul támaszra. Ha nem talált magának társat, akkor nincs családalapítási hivatása. Igyekezzék kitermelni magából az önbizalmat, és környezete iránt azt a szeretetet, amelyet a házasságtól remélt. Minden körülménynek megvan a maga szépsége, az egyedüllétnek is. Főképpen a pedagógusoknak van lehetőségük arra, hogy sok szegény lélek gyógyulását elősegíthetik. De olyan sok egyéb lehetőség van, amiben az ember örömöt találhat, zenében, festészetben, kézimunkában stb. És a rádió, a tévé korában nincs unalom.

Egész életemben egyedül éltem, 75 éves vagyok. Csak azt mondhatom, úgy volt jó, ahogy volt. Boldog vagyok.

Stuhl Mária
1118 Budapest

A MAGÁNY OKOZÓJA – AZ ÖNZÉS

Tulajdonképp illetéktelen vagyok a vitára: sohasem voltam magányos, nagyszerű férjem van, és az is igaz, hogy elég fiatal vagyok (27 éves) nagy bölcsességek levonásához. De azért megfigyeltem valamit:

A magányosság okozója: az önmagunkba fordulás — maga *az emberi önzés.*

Miért mondom ezt? — Személyes adottságaim nem jók, nem is túl rosszak. De már gyerekkorom óta „anyja", „lelki szemetesládája" — azaz: húga, nővére, anyapótléka — vagyok azoknak a közösségeknek, amelyekhez tartozom. Úgy gondolom, ennek semmi más oka nincs: odafigyeltem, észrevettem, ha valaki az orrát lógatva járt. S végighallgattam a választ is a „hogy vagy?"-ra.

Úgy látom: csakis azok a magányosok, akik más szeretetére, figyelmére várnak — pedig ha igazán nyitott szívvel figyelnének másokra, sok embert találnának maguk körül. Azt hiszem, meg kellene tanulnunk úgy élni, hogy mások gondját-baját ugyanolyan komolyan vegyük, ahogy ők annak érzik...

„Aki másokat felüdít, maga is felüdül"

Ezt írják meg!

Életmentés

„Tíz esztendeje történt. Nagyon különös történet az enyém, már-már orvosi csoda, százezer eset közül ha egyszer fordul elő ilyesmi, sokan el sem akarják hinni. Pedig a tiszta igazat mondom... Huszonegy éves múltam akkor, nemrég végeztem el a gyermekápolónőképző tanfolyamot, a T.-i kórház szülészeti osztályán dolgoztam. Tele voltam mosollyal és szomorúsággal. Várakozással és erővel. Nagyon szívesen végeztem a munkámat. Örültem a gyerekeknek, szerettem a kezüket-lábukat, sírásukat, bőrüket... Én igen fiatalon mentem férjhez, még tizenhét éves sem voltam, röpült a hajam, a férjem hozzám képest már komoly ember, egy nagy bútorgyár üzemmérnöke. Jól megértettük egymást. De sehogysem tudtam teherbe esni. Eljártam pedig a szakrendelésre, szedtem a pirulákat, vigyáztam magamra, egy öreg bábától még csodatevő főzetet is kaptam. Az ismerőseim vigasztaltak: hiszen olyan fiatal vagyok, még nem késő! De lám, hiába követtem el mindent, a mai napig sincs gyermekünk. Talán azért is választottam a gyermekápolónői hivatást, mert megéreztem, sőt biztosan tudtam, hogy meddő maradok? Lehetséges. Csak azt nem értem, miért éreztem mégis oly közel az anyaságot, amelyről titkon már lemondottam... Nehéz az ilyesmit megmagyarázni... Mintha már szültem volna egyszer, nagyon régen, talán álmomban, de a gyerek be lenne zárva egy sötét szobába, amelynek kulcsát elvesztettem...

A történet napján, hajnalban, újabb kismamát szállítottak a T.-i kórházba. Én nem láttam a nőt, szirénázó mentőautóval hozták, mindjárt fölvitték a szülőszobába. Később megtudtam, hogy az orvos először természetes szüléssel próbálkozott. De a baba harántfekvésben volt, meg akarták fordítani, nem sikerült, azonnal császármetszést kellett alkalmazni. Az anyát az orvos ölben cipelte át a műtőbe... Engem már csak arról értesítettek, hogy menjek fel az újszülöttért. Emlékszem, éppen huszonnégy órás szolgálat után voltam, csípte a szememet az álmosság, már készültem hazafelé... Amikor a műtőbe léptem, olyan csend fogadott, mintha hó esett volna. De vérfoltok látszottak mindenütt. A csecsemő a pólyázón feküdt, semmi reakciót nem adott, már nem volt benne élet. Időközben a szerencsétlen asszonyt is kigurították a helyiségből. Az orvos a homlokát törölgette a letépett gézmaszkjával, a szülésznő a műszereket csapta be a mosdótálba, nagy csörömpöléssel, mégis valahogy hangtalanul... Már sokat tudtam az iskolából. De még olyan kezdő voltam, tapasztalatlan. Nem mertem kérdezni semmit. Hogy a gyermek még az anyaméhben halt-e meg, vagy a műtét közben, esetleg később? Szakmai kérdéseket föltenni szemtelenség is lett volna... Az orvos csak annyit mondott, kurtán és idegesen, hogy készítsem elő a papírokat.

A kis testet átvittem a szomszédos nővérszobába. Letettem az ágyra. A vetett ágy takarójára. Csak most vettem észre, hogy szép, egészséges fiúgyerek... Egészséges? Mit is beszélek? Hiszen... Gyorsan nekifogtam, hogy összeszedjem a papírokat, „elintézzem" a dolgot, essünk túl rajta mielőbb. S akkor a hátam mögött mintha kinyílt volna egy ajtó. Egy nagyon távoli ajtó. Pedig senkise lépett a szobába. Összerezzentem. Megfordultam. S mit látok? Az újszülött orrlikán egy buborék remeg, alig észrevehető, parányi szivárvány-buborék, éppen pattanóban. De hiszen ez az *élet!* Az iskolában megtanultam, hogy ez *maga az élet!*... S hogy hány perc telt el a műtét óta? A gyerek a klinikai halál állapotában volt-e? Korábban is adott szívhangokat, csak nem vették észre? Egyszerű műhiba történt-e vagy csoda?... Ezen nem volt időm gondolkozni. Egyáltalán, olyan örömöt és rémületet éreztem, hogy azt sem tudtam, mit cselekszem... Gyorsan a gyermek szájára hajoltam, mesterséges légzést alkalmaztam, mozgattam a kis karjait, megnyitottam a csapokat, hideg-meleg vízbe mártottam... És közben eszméletlenül kiabáltam, hogy orvost, orvost!... Ilyenkor minden pillanat óráknak számít... Amikor körülnéztem, már sokan voltak a helyiségben, orvosok, ápolók, várandós nők, fehér köpenyben, hálóingben... Vagy csak képzelődtem?... Az egyik orvos dörzsölni kezdte a szív tájékát... És akkor egyszercsak fölsírt a gyerek!

Tehát élt!

Sohasem felejtem el. Amikor hazafelé indulva, boldogan, holtfáradtan lesiettem a lépcsőn, visszakézből akkorát csaptam egyik kolléganőm hátsó felére, hogy azt hitte, elment az eszem.

Még aznap este fölhívtam a kórházat. Mi van a fiammal?

Az osztályos nővér jelentkezett.

— Sajnos — mondta. — Egzitált. Úgy látszik, mégsem volt életképes.

Elbőgtem magam.

— És az édesanyja tudja?

— Igen — felelte.

— És mit mondott?

Kis csend a készülékben.

— Azt mondta, hál' Istennek!...

— Micsoda?...

— Ez egy lányanya, tudod. Nagyon félt a gyerektől. Örült, hogy nem kell hazamennie ezzel a teherrel...

Az anyát később sem láttam. Azt mondták, hatalmas mellű, erős, dragonyos nő volt, akiből tizenöt gyerek is kinézne. Szerencsére nem az én részlegemben feküdt, nem volt dolgom vele, könnyen elkerültem a találkozást."

T. J.-né története alapján:
Galsai Pongrác

RÉDNER MÁRTA FELVÉTELEI

... az alkotó pihen

Kezek

Lesz-e olyan szép, mint öntés előtt?

Markolt György szobrát a felesége, Gémes Katalin faragta

FEDOR ÁGNES

Női arckép tört

Hónapok teltek el, amíg visszatértek Zsibóra. A kastélyban egyedüllét várja Annát. A szobák, ahol annyi mesét, történetet hallgatott, ahol a bútorok most hallgatnak a színtelen vászonhuzatok alatt. Róza asszonyság itt van most is. És valahogy úgy rendezi a dolgokat, hogy Anna egyszerűen nem tud újra bekapcsolódni a háztartásba.

Katinka is alig szól hozzá napokig.

A postát lesi és az hoz is neki leveleket, nem gyakran, de igen távoli országokból. Anna rajtakapja magát, hogy hallani véli férje hangját, hol ebből, hol abból a szobából.

De mindig csak a hangját. Soha nem szavakat.

A gyerekeivel próbál többet foglalkozni, viszi őket sétálni a parkba, a hegyoldalba. De gyakran úgy érzi, hogy idegen szemek lesik, hogy fenyegeti valami őket.

Amikor Wesselényi Farkas, a gyám megérkezik Zsibóra, behívatja magához Annát a könyvtárszobába. Úgy ül az íróasztal mögött, mintha az övé volna. S úgy mutat helyet Annának a szemközti széken, mint valami alkalmazottnak.

Szárazon beszél. Közli, hogy leltárt készített a kiskorúak örökségéről és ebből szerinte annyi tartozik anyjukra, hogy testi jólétükről gondoskodni tudjon.

Megnevez egy összeget, amit Anna kezéhez havonta ki fog fizetni és amiből csak saját és gyermekei ruházatát, esetleges orvosi kiadásokat tartozik fedezni.

— A háztartás fedezése közvetlenül az én dolgom lesz — mondja határozottan a gyám. Az hozzátartozik a birtok elszámolásaihoz és már megállapodtam Róza asszonnyal azokban az elvekben, ahogyan intéztetni óhajtom.

Anna hallgatja a száraz, szigorú hangot. És várja, hogy egyszerre csak kinyílik az ajtó és férje bejön és haragosan az asztalra csap, hogy porfelhő repül fel.

De hát, aki meghal, az nem jön vissza. Vagy talán mégis?

Szonja grófnőtől hallott valamit az asztaltáncoltatásról. Ráírja egy papírra az ábécé betűit szépen körbe... poharat helyez rá...

De az asztal mozdulatlan marad. Persze, hiszen az ilyesmihez legalább még egy ember kell, aki ujjait ugyanarra a pohárra helyezze. De Annának senkije sincs.

Katinka...? Katinka egyre messzebb kerül tőle. Néha már azt hiszi, ő is ellenség.

Nem veszi észre, de beszél magában... Megáll az anyósa képe előtt, akit sohasem ismert, és összetett kezekkel imádkozik, mintha az madonna volna. De válasz nem jön.

Fekete ruhájában, viaszsápadt arcával már néha ő maga is kísértetre hasonlít. Kezdi érezni, hogy két kisfia is elhúzódik tőle.

Sőt: már nemegyszer előfordult, hogy sunyin összenevetnek, ha ő egy magyar szót rosszul ejt ki... hiszen most évekig alig beszélt magyarul. Ha megkísérli, hogy valamilyen ételt rendeljen, vagy gyümölcsöt kérjen, Róza asszonyság gúnyosan megnyomja a báróné szót, és azt feleli: Őméltósága, Farkas báró másként rendelkezett.

A kastély legnagyobb részét lezárták.

Anna megszokta, hogy hosszasan sétáljon egyedül a kertben, megálljon egy-egy fa alatt, nézze a kérgét, amelyről tudta, hogy minden emléket megőriz.

Ráébredt, hogy egy-egy súlyos seb körül a fák kérge valóságos ékszert terem...

Emlékezni próbált. De csak cirógatásokra emlékezett, morgó és kedves, vagy haragos hangokra... levélírás közben való szórakozott apró mozdulatokra. — Istenem, ehhez is, mint az asztaltáncoltatáshoz kellene még valaki... Valaki, aki egyszerre tegye rá ujjait az emlékezés üvegpoharára.

Este két kisfiát ő tette ágyba, takargatta be. Talán ez volt a nap legbékésebb, legszebb perce, amire készült. S épp ilyenkor történt egy ízben, hogy Miklóska hirtelen ránézett kérdően kék szemekkel és nagyon komolyan megkérdezte: — Mondd édesanyám, igaz, hogy te cseléd voltál?

Anna később ráemlékezett, hogy ebben a pillanatban a fia kék szeme mögött egy másik szempár merült föl benne... egy másik kék szempár, amely felnézett rá... őrá, rajongva és tisztelettel.

Talán ez volt az a pont, ahol a szelíd és szomorú Anna fellázadt.

— És, ha cseléd lettem volna! Apád akkor is szeretett — felelte szigorúbban, mint ahogy akarta, és nem tehetett róla, sírva fakadt. De sírt a kisfiú is. Szégyellte magát, amiért fájdalmat okozott anyjának... de hiszen még apjától tanulta, hogy az ember sohase röstelljen semmit megkérdezni, amit nem tud.

És amit Róza asszonyság morgott tegnap: mit szomorkodik ez folyton? Örüljön, hogy már nem cseléd... — ezt igenis meg kellett kérdeznie.

Anna akkor ébredt rá, hogy az ő kisfia ma már és egyre inkább külön ember. Hogy már nincsenek összenőve... hogy a gyereknek más érdeklődése van, mint neki, hogy más ősök vére folyik az ereiben... hogy fontos, mit felel neki, hogyan viselkedik, most amikor először állnak szemben egymással.

— Nem, nem voltam cseléd — mondta szomorúan, de határozottan —, de apádnak cselédje voltam, alázatos és szerelmes cselédje! Csakhogy apád nincs többé velünk... és én ezentúl senkinek sem leszek cselédje, hidd el, még nektek sem!

Fölegyenesedett és letörölte könnyeit. Aztán fölment a saját régi szobájába, ahol mostanában újra lakott.

Gyertyát gyújtott és levélpapírt keresett elő.

Levelet akart írni...

Csakhogy nemigen volt hozzászokva, hogy diktálás nélkül írjon.

A férje hangját vágyta most is hallani... ő mondja meg, írhat-e egyáltalán levelet annak a fiúnak...

Kezébe temette arcát, úgy figyelt.

De az éjszaka süket maradt, csak a távoli kutyaugatások jelezték, hogy élet van körülötte.

És Anna írt... hosszú és ügyetlen levél volt. Németül írta, tehát hibátlanul. Mégis gyerekesnek és önmagához méltatlannak ítélte, amikor újra elolvasta.

*

A levelet Mocsárynénak címezte. Ő is kapta kézhez. Az asszony okos, széles homlokú arcán először csodálkozás volt, majd valami kis döbbenet: — Hogy jön ő ahhoz?... Utóvégre alig ismeri ezt a fiatalasszonyt.

De rögtön ezután sajnálat fogta el. Egy asszony, egy gyönge fiatal nő, akivel kegyetlenül bánnak! Most, hogy a férje meghalt... Nem áll mellette senki!

Mocsáryné is özvegy volt. Igazán senkinek sem jutott volna eszébe őt gyöngének nevezni. Mégis, megkapta már ő is a maga sérelmeit... Igen, segíteni fog ennek az asszonynak, aki őhozzá fordul, holott bizonyára a fiára gondol.

Itt Mocsáryné megint vitába fogott önmagával. Helyes-e, ha ő dönt ebben az ügyben, amikor még a fia nem is tud a levélről?

De hát addigra a maga gyors eszével már végig is gondolta az egész ügyet.

Ezzel az asszonnyal mostohán, talán jogtalanul is bánnak. Segítségre van szüksége. Idegen ebben az országban. Nincs senkije, hát hozzájuk fordul, mert tudja, milyen nagy tisztelője volt a Mocsáry Lajos az ő férjének. De vajon tényleg csak erről van szó?

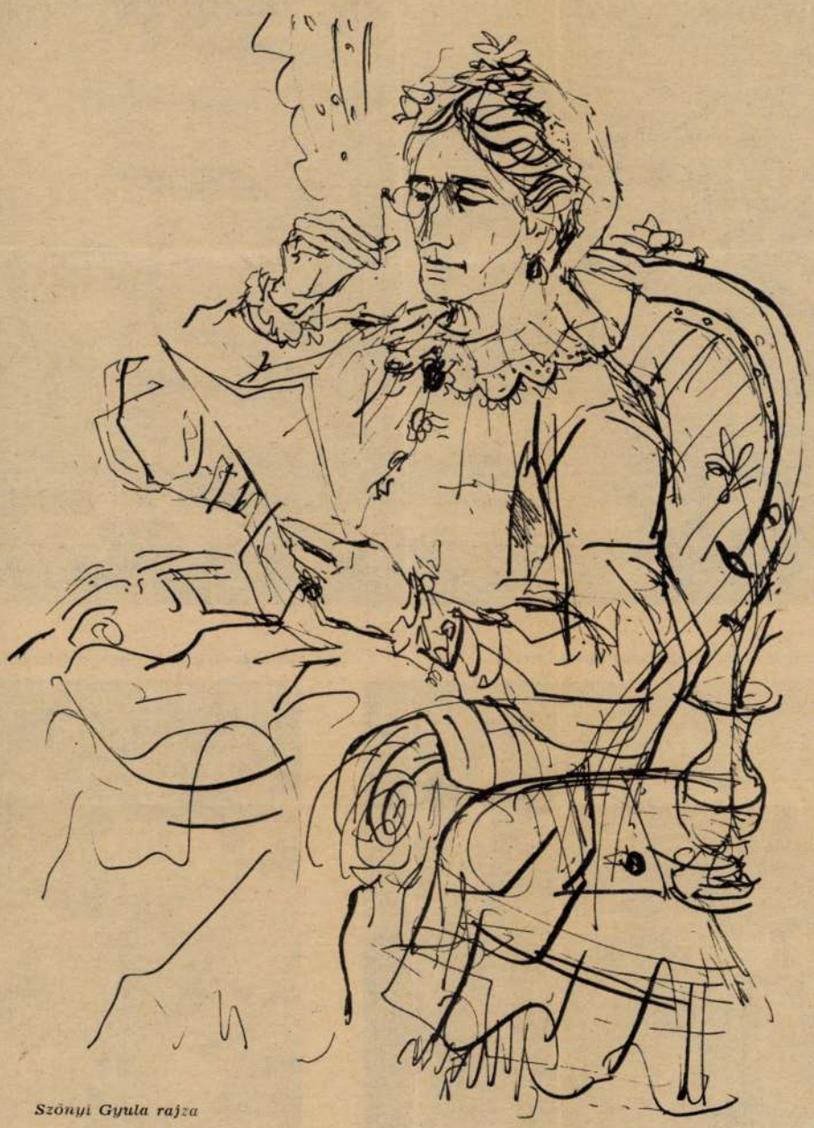

Szönyi Gyula rajza

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Benczur Gyula

ESTI HIRLAP

1969 APR 22

1021

MŰVÉSZETI HETEK

Az idei nyíregyházi művészeti hetek április 27-én kezdődnek. Kiállításon mutatják be a város szülöttének, Benczur Gyulának alkotásait. Az ünnepségeken a Budapesti Nemzeti Színház, a Néphadsereg Központi Művészegyüttese és a békéscsabai Napsugár Bábegyüttes is vendégszerepel.

sen, végig rohamozva győz-

Bennus Gyula

1969 ÁPR 1 8

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KELET-MAGYARORSZÁG

adtak át.

ÁPRILIS 27-ÉN reprezentatív képzőművészeti kiállítással megkezdődnek a Nyíregyházi Művészeti Hetek. A képzőművészeti tárlaton a nyíregyházi születésű Benczúr Gyula és a ma is Szabolcsban élő, vagy onnan elszármazott művészek legszebb alkotásait mutatják be. Ellátogat a Nyírség székhelyére a Budapesti Nemzeti Színház, a Néphadsereg Központi Művészegyüttese, a szombathelyi, a debreceni, a miskolci kórus és a Békéscsabai Napsugár Bábegyüttes.

CSÖKKENTETT MUNKA-

dobó játékos hátrafelé játszotta, a mögötte álló játékostársához, aki kapura lőtt.

Talán mondani sem kell, hogy a játékvezető lefújta, s szabaddobást ítélt a debreceniek ellen. Ugyanis a hétméterest csak előre, az ellenfél kapuja irányába lehet végrehajtani! A szabály nem ismeretével saját csapatát sújtotta a debreceni játékos.

Totótan

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Benczúr Gyula

KELET MAGYARORSZÁG

1963 NOV 2.

I 1021

EMLÉKKIÁLLITÁS. Benczúr Gyula emlékkiállítást nyitnak vasárnap délelőtt Tiszavasváriban a Vasvári Pál Múzeumban. A megnyitón a kiállítás rendezője, dr. Telepy Katalin, a Magyar Nemzeti Galéria főmunkatársa méltatja a művész munkásságát.

1021 Beavár

Sikeres félidő

Az I. nyíregyházi művészeti hetek programjából

Vonzó zenei, színházi, képzőművészeti és filmprogramok jelzik az I. nyíregyházi művészeti hetek első „félidejének" sikerét. Április 27-től május 19-ig tart a változatos kulturális eseménysorozat, melyen számos fővárosi művészvendég is részt vett. A megnyitóval egyidejűleg tekinthették meg az érdeklődők a Megyei Művelődési Központ nagytermében a *„Benczúrtól napjainkig"* című képzőművészeti tárlatot. Ötvenkét művész alkotásainak egy részét tartalmazta a május 10-ig nyitva tartó és több ezer érdeklődőt vonzó tárlat. Valamennyien a megyében kezdték, innen származtak el, néhányan külföldön folytatják művészi munkásságukat, mások az ország különböző vidékein alkotnak. A tárlat valóban Benczúrtól napjainkig fogta át a képzőművészet szabolcsi hajtásait, s mutatott be elfelejtett, vagy részben ismeretlen művészeket, akik hozzájárultak az ország képzőművészeti kultúrájának gazdagításához.

Április 28-án a *Feldobott kő* című új magyar filmalkotás vetítésével és az utána tartott ankéttal folytatódott a művészeti hetek programja. Az alkotók a Tanárképző Főiskola oktatóival és hallgatóival találkoztak, s vitatták meg a filmmel kapcsolatos művészeti problémákat. Ugyanaznap este *Volt egyszer egy lány* címmel *Koncz Zsuzsa* előadói estjén tapsolt a többségében tizenévesekből álló közönség. Április 30-án három monodrámát mutatott be a színházban a Debreceni Megyei Művelődési Központ Modern Színpada a Csokonai Színház Jászai-díjas művészeinek közreműködésével. A *Beckett, Costeau és Karinthy Ferenc* műveinek tolmácsolója *Bánygyörgyi Károly, Olsavszky Éva* és *Simor Ottó* Jászai-díjas művészek voltak. Májusban *A fal* című francia film, Jean Paul Sartre drámájának filmváltozata és az *Azt csinálok, amit akarok* című új magyar dokumentum játékfilm szerepelt a művészeti hetek filmműsorában. A magyar film vetítése után, amely az ifjúság problémáival foglalkozik, számos ankéton beszélték meg az ábrázolás életszerűségét, problémáit. A Megyei Művelődési Központ klubtermében rendezett ankéton megjelent a film rendezője, *Szemes Marianne* is.

Május első napjainban rangos együttesek léptek fel Nyíregyházán: az országos versenyeken sikerrel szerepelt és külföldön is járt *Mezőkövesdi Matyó Népi Táncegyüttessel* egy műsorban lépett a közönség elé a nyíregyházi *Szabolcs táncegyüttes*. A *Magyar Rádió Gyermekkórusa*, melynek gyermekénekesei Európa szinte valamennyi országában, sőt Japánban és Amerikában is vendégszerepeltek, két hangversenyt adtak városunkban. A *Magyar Néphadsereg Művészegyüttese* az *Egy matróz, meg a többiek* címmel zenés-táncos színpadi játékot mutatott be. A dalos események napja volt május 10-e, ugyanis a színházban ekkor került sor az ötven éve magyar színpadon nem játszott Verdi-opera: az *Armány és szerelem* előadására a debreceni művészek közreműködésével. Ugyancsak 10-én rendezték meg öt énekkar dalostalálkozóját a Megyei Művelődési Központ nagytermében. Fellépett a *Nyíregyházi Tanítóképző Intézet női kara*, a *Nyíregyházi Vasvári Pál Gimnázium Ifjú Zenebarát Kamarakórusa, a Megyei Művelődési Központ Pedagógus Kórusa, a Miskolci Rónai Sándor Művelődési Központ Kamarakórusa* és a *Debreceni „Maróthy György" Vegyeskar.*

Érdekesnek ígérkezik a művészeti hetek további programja is: május 11-én a színházban a *Bábelőadás felnőttek* című műsorban a *Debreceni Ludas Matyi* és a *békéscsabai Napsugár bábegyüttes* lép fel, a kiváló együttes címmel kitüntetett bábosok tagjai a Bábjátékosok Nemzetközi Szövetségének is. A színházi rendezvények közül kiemelkedik *Gyurkó László: Szerelmem Elektra* című drámájának keretjátéka, melyben *Kálmán György* és *Berek Katalin* alakítja a két főszerepet. Május 15-én *Illyés Gyula Kegyencét* a debreceni művészek, *Kacsóh Pongrácz János vitézét* a Déryné Színház mutatja be. A május 19-i művészest vendége *Básti Lajos*, Kossuth-díjas kiváló művész és *Zolnay Zsuzsa* művésznő. A nyíregyházi mozikban a Nagy irodalmi alkotások filmen című műsort vetítik az I. művészeti hetek alkalmából, az ismeretterjesztő rendezvények sorában *Czine Mihály* kandidátus, irodalomtörténész tart előadást Nyíregyházán május 16-án és 17-én a felszabadulás utáni magyar próza eredményeiről és a mai magyar líra kérdéseiről.

KELET MAGYARORSZÁG
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

betegség

hamar elterjedt a hivatalban. Így történt, hogy többen elszaladtak előlem. Kivéve Zoltánt.

— Idefigyelj — lépett hozzám, — látom le akarsz számolni az ellenségeiddel. Helyeslem. Ez a férfias megoldás. Ezért figyelmeztetlek, hogy ne hagyd ki Havast. Azt terjeszti rólad, hogy lopod a vállalat benzinjegyeit!

Képen töröltem, mert a betegség nem válogat. Ellenállhatatlan kényszer vitt a pofozkodásra.

— Nézd, én csak azért mondtam, hogy elhiszem, mert ki akartam ugratni a nyulat a bokorból — méltatlankodott Zoltán. — De ezután én is biztos vagyok benne, hogy Havasnak igaza van.

Ekkor egy hatalmas pasas toppant elém és szó nélkül, úgy vágott szájon, hogy három fogamtól búcsúztam el köszönés nélkül. És ebben a pillanatban rejtélyes betegségem is elmúlt. Megtöröltem a számat, és mielőtt a másodikat üthette volna, így szóltam a bősz idegenhez:

— Ön nyilván a Micike férje. Nézze uram, beszéljük meg a dolgot. Az egész ügy csak a portás és néhány intrikus aljas pletykája...

Ál

Áll a bál. A nyu nyomdászok mulatnak. fiak, nők vegyesen. A nyo da igazgatója és szakszer zeti bizottsága hívta meg őket egy kis légyottra. Néhány civil is betévedt közéjük. Nem nyomdászok, nem nyugdíjasok, másféle idegen emberek. Kicsit megbámulják ezeket, aztán hagyják.

A teremben kellemes légkör, az asztalokon bor, sör. Összecsendülnek a poharak, szép üvegmuzsika. Az arcok már egy kissé pirosak. Hát igen, a vérnyomás...

A nyomda igazgatója feláll. Kissé zavarban van a meghatódottságtól.

— Halljuk a Miska gyereket! — szólnak többen is.

A Miska gyerek, az igazgató a mamáknak és papáknak tisztelettel jelenti, hogy ... „máskor is jöjjenek el szaktársak, mert mi nagyon szeretjük magukat".

Csillognak a szemek. Itt már senki sem öreg. A zenekar tust húz, majd valcerba kezd.

Feri bácsi 81 éves. Egykor gépszedő volt. Most sötét zakóján vidáman csilingelnek a kitüntetések. Amikor megérkezett, úgy tűnt, mintha valamit keresett volna a földön. Most kihúzza derekát és int élete párjának.

— Gyere Jucikám, én csak veled tudok valcerozni.

Jucika 70 éves. Hat gyer- ... már öreg segéd volt, ő csitri. Szóba se állt vele. De ötszáz év távlatából is jóságos volt hozzájuk Gutenberg János a nyomdászok atyja. János napkor valcereztek először a ligetben. Akkor még a hat gyermek csupán egy-egy szerelmes pillantás volt. És most újra fiatalok. Mindenki őket nézi, azután mindenki táncolni kezd.

Feri bácsi a szünetben azt mondja a pincérnek: „Hozzon fiam három üveg bort a zenekarnak, a jobbikból". Az asszonyt legényesen karon kapja és elviszi a büféhez. Bár az asztalnál ajándékba kapnak mindent, ő itt, a saját pénzén kér „Jucinak" egy pár virslit és egy pohár sört, mint mindig, ha együtt mulatnak.

Hangolnak a zenészek. Odajön hozzájuk Miska, az igazgató és felkéri Juci nénit.

— Szép tőled, Mihály — mondja az asszony. — Mindig rendes fiú voltál. Megérdemled ezt a szép rangot, de már bocsáss meg, táncolni azt nem tudsz édes fiam. Olyan öregesen totyogsz. Nézd meg az én Ferimet — s ezzel férje karjaiba libben és táncolnak, mint ötven évvel ezelőtt.

(suha)

KERESZTREJTVÉNY

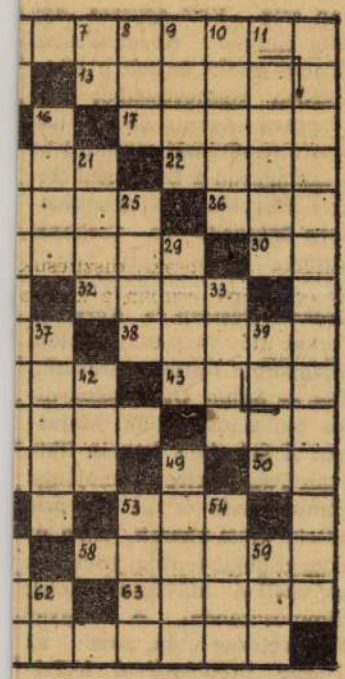

geri, Bakó Sándorné fehérgyarmati, Juhász Józsefné nagykállói, Kardos József nyírbátori és Kulcsár Sándorné nyírbogdányi kedves rejtvényfejtőink.

A nyerteseknek május 24-ig bezáróan minden alkalommal 30,— Ft értékű könyvsorsjegyet kül-

ezek a nézetek letérítsék a pártot a helyes útról. Harcos magatartást követel a párt minden tagjától az ellenséges világnézettel, az ellenséges ideológiával szemben. *Ideje véget vetni a védekező magatartásnak.* Az ország első pártja, az MDP, mint lényegileg kommunista párt, nézeteit nem titkolja, — mondotta Gerő Ernő. — *Világnézetünk a marxizmus, leninizmus, a harcos materializmus, a dialektikus materializmus és nem szándékozunk behódolni a klerikális népbutítók, a miszticizmus ideológiájának.* Megköveteljük, hogy a dialektikus materializmus mind határozottabban jusson kifejezésre az *állami oktatásban, kezdve az alsóoktatástól egészen az egyetemig.*

Véget kell vetni annak a türhetetlen állapotnak, hogy *a történelem tanításban még mindig a régi, hamis nézetek és egyéb hamisítások* legyenek és hogy a flatalságot a közgazdaságtan tanításában *a tudományos marxi, lenini közgazdaságtudomány helyett, tudománytalan, a szocializmus gazdasági alapjainak építését akadályozó elméletekre oktassák.*

A párt azért tárja fel hibáit — mondotta lelkes helyeslés közben —, mert büszke arra, hogy a munkásosztályhoz, a dolgozó néphez való viszonya őszinte, hogy nyiltan megmondhatja, ha valamiben hibázott és kijavítja azt. Sokkal több ez az értekezlet, mint oktatási értekezlet, mert a párt ideológiai színvonalától nem utolsó sorban függ *az ország sorsa és népünk jövője.* Bármit cselekszünk is, mi Magyar Dolgozók Pártja, az nem szűk értelemben vett *pártkérdés,* hanem *nagy, országos nemzeti ügy és ilyen jelentősége van ennek az oktatási értekezletnek is.*

A helyesen kijelölt feladatokat jól végre kell hajtani és a tapasztalat azt bizonyítja, hogy *ha a párt valóban megértett valami új feladatot, akkor képes annak megvalósítására is.* Ne nyugodjunk meg tehát babérainkon, mert tennivaló van éppen elég, *az ideológiai színvonal emelése a szocializmushoz való haladás elengedhetetlen feltétele.* Ez a cél lebegjen szemünk előtt mindig, ha szembetaláljuk magunkat a nehézségekkel. Hűek maradva mindvégig *Marx, Engels, Lenin és Sztálin* tanításához, pártunk központi vezetőségének és szeretett vezérének, *Rákosi Mátyásnak (Hosszantartó lelkes taps és éljenzés)* vezetésével ideológiailag még egységesebbé tesszük pártunkat és új győzelemre visszük a magyar dolgozó népet a szocializmus útján.

Gerő Ernő beszédével az országos oktatásügyi értekezlet véget ért.

Románia kiadja Magyarországnak Tóth Miklós fasiszta írót

A budapesti népbíróság még ez év áprilisában nyomozólevelet adott ki Tóth Miklós fasiszta író, az „Őrségváltás" szerzője ellen, aki cselekményével háborús bűncselekményt követett el. A nyomozólevél másolatát elküldték a kolozsvári ügyészségnek, mert tudomásukra jutott, hogy Tóth Miklós Kolozsváron tartózkodik.

A kolozsvári törvényszék vádtanácsa letárgyalta a kiadatási kérelmet és úgy döntött, hogy az időközben újra román állampolgárságot szerzett fasiszta filmszerzőt az 1945. évi októberi egyezmény értelmében — amely kimondja, hogy a háborús bűnösök ügyét ott tárgyalják, ahol azok bűnüket elkövették — kiadják a magyar népbíróságnak.

Meggyilkolták az Amerikából kapott csomagért

Petrovics Mária felsőőrsi lakos Amerikából csomagot kapott. Az amerikai küldeményről többen is tudomást szereztek. Petrovics Máriát most lakásán meggyilkolva találták s a gyilkos elrabolta értékeit. Székeskörű nyomozást indítottak a gyilkos kézrekerítésére.

Keszthelyi levél

Napoleon, II. Miklós orosz cár, Zrinyi, Rákóczi, Kazinczy, Kossuth kiadatlan leveleiről és a Festetics-könyvtár ötvenezer kötetéről, amely először a magyar irodalomtörténetben megnyílt a nyilvánosság előtt...

— Kiküldött munkatársunktól —

Néhány héttel ezelőtt, mikor a budapesti *Országos Széchenyi Könyvtár* átvette a nemzet tulajdonába és megnyitotta a nyilvánosság számára a Festetics hercegek ötvenezer kötetes keszthelyi könyvtárát, bátortalanul bekopogtatott a szárnyas ajtókon a volt komorna, a volt soffőr, fűtő, lovász és komornyik. Ámulva álltak meg a szattyánba, kutyabőrbe és kecskebőrbe kötött kötetek között:

— *Még soha sem láttuk* — mondták elfogódottan.

— *Miért?*

— *Mert a könyvtárba a személyzetnek nem volt szabad belépnie.*

Volt közöttük olyan, aki már *húsz éve szolgált a palotában,* volt, aki harminc éve. Dr. Hajdu Péter könyvtárnok meséli, hogy a könyvtár emeletes forgólétráját alig tudták megmozdítani. Be volt rozsdásodva. A nép nem olvashatott, a hercegi család nem olvasott. Ezzel a tanulsággal ülök le

Mária Terézia asztalához,

hogy néhány jegyzetet készítsek azokról a kincsekről, amelyekről a magyar történelemkutatás tudott ugyan, de amelyet soha sem tanulmányozhatott. Lélek ez ajtón se be, se ki — ez volt a mult. Most, 1948-ban végre megtudhatjuk, mit írt Deák Ferenc 1856 január 21-én Festetics hercegnek. Hajdu Péter dr. könyvtárnok kinyítja a levéltár egyik szekrényét, ahol betűrendben, borítékolva állnak a régi levelek:

„Korunk legjelesebb költője, Vörösmarty Mihály, — írja Deák Ferenc — *elhúnyt s özvegyét és három kiskorú árváját vagyontalan állapotban hagyta".* Azután az utolsó sor: *„A segítséget én veszem át, mint a gyermekek gyámja az Angol királyné szálló 72-es szobája alatt."* A levél mellett a postai feladóvevény: Magyarország leggazdagabb főura *négyszáz forintot* küldött a költő családjának. Elég keveset ahhoz a *százhatvanezer holdhoz,* amelynek akkor ura volt.

II. Vilmos levelei

hullanak ki egy másik borítékból. 1901 december 12-én írja Boppard fürdőhelyről Festetics Tasziló feleségének, aki angol Hamilton hercegnő volt: *„Hogy szeretnék veled táncolni egy valcert, mint az elmult évben Bécsben. A te Vilmosod."* Apponyi Albert kéri a herceget, hogy nyissa meg birtokát Hermann Ottó előtt, aki a vizimadarak életét szeretné tanulmányozni. Azután Horthy Miklós és a Festetics hercegek levelezése: 1920-ban még megalázkodva ír Horthy és mint a nemzeti hadsereg főparancsnoka köszöni a herceg segítségét, de 1927-ben már hideg és hűvös hangú a levél, amelyben arra szólítja fel a herceget, hogy a vadászat időpontjáról „értesítse kabinetirodámat". A kör 1944-ben zárul be: Horthy szorongással telve ír a „Gnädigste Fürstin"-nek és közli, hogy ezt a levelet már „háztól-házig" küldi. II. Károly volt román király ír németnyelvű sürgönyt 1940-ben Festetics György herceg özvegyének s itt lapulnak a hűvös szekrény-szegletekben *II. Miklós orosz cár, Ferenc Ferdinánd, Nagy Frigyes* porosz király levelei. Micsoda gazdag tárháza a történelemkutatásnak, társadalomkutatásnak; most végre megnyílnak a magyar irodalomtörténészek búvárkodása előtt

Kisfaludy Sándor, Kazinczy, Csokonai

eddig nem ismert, kiadatlan sorai. De őriznek leveleket Magyarország egyetlen megmaradt főúri termes könyvtárában és levéltárában *Zrinyitől, I. Rákóczi Györgytől, II. Rákóczi Ferenctől, Pázmány Pétertől, Kossuthtól, Liszt Ferenctől.*

— Multkor franciák jártak itt, ezt a kis könyvet végig akarták olvasni, — mondja Hajdu könyvtárnok és a nagyteremben felemelt egy francia nyelvű naplót, amelyet Stephanie de Beauharnais badeni nagyhercegnő írt Napoleon párisi és versaillesi udvaráról. Ennek a nagyhercegnőnek nagynénje volt Josephine, Napoleon felesége, ő maga pedig nagyanyja Festetics Tasziló feleségének. Micsoda friss forrás ez a sötét bőrbe kötött kis kötet egy írónak, aki Napoleon udvarát akarja tanulmányozni!

A falról komoran néz le ránk

Festetics Tasziló és háborgó szemével kiséri az avatatlan idegeneket, akik betörtek a zárt falak közé. (A kétméteres olajfestmény Benczur Gyula munkája). Végigsétálok a kék szalonon, a rózsaszín szalonon, a falakról agarak közt játszó Hamilton hercegnők, fényesre csutakolt versenylovak, nyakörves és hideg tekintetű nők, csipkegalléros nagyurak néznek felém s talán a kezemre is, mikor az egyik márványoszlopon — horribile dictu — megérintem az arany hercegi jogart. Fehér márványszobrok között sétálunk a hűvös termeken át, már nem tudom, mit jegyezzek le középkori kéziratoknak, Árpád-kori okmányoknak, ősnyomtatványoknak ebben a pazarló bőségében . . . Az egyik asztalon hever egy *1521-ből való kéziratos Korán,* az egyik szekrényből kiemelik az *1483-as augsburgi magyar nyelvű Turóczi-krónikát.* Egy sokszáz éves ládából előkerül *az első magyar király-aláírás* — I. Ulászló Budán kelt oklevele 1440-ből —, de közvetlenül mellette a másik ládában *I. Lajos levelét őrzik 1353-ból.* Mikor Donatus latin gramaticáját böngésszük 1477-ből, azon tanakodunk, vajjon ki írta teli a széles margót latin széljegyzetekkel?

— És hogy maradt meg mindez a háború viharai közt? — kérdezem.

Egy orosz törzstiszt befalaztatta,

— kapom a feleletet. A földszinten befalazták a feljáratot, az emeleten pedig a kijárót. A keszthelyi cigányok, akik a bokhara szőnyegeket nyolc-tíz darabra szabták szét, hogy meg tudjanak osztozkodni, ide már nem jutottak be. Eddig csak egy nagyértékű okmány nem került elő — *Napoleon levele* —, de lehet, hogy azt is megtaláljuk a rendezés során.

S míg sétálok a hatvanholdas park felé, azon gondolkodom, micsoda különös jelkép volt az az akna — az egyetlen —, amely bevágott a könyvtárba. A könyvek közt nem tett kárt, de *ledöntötte Festetics Tasziló márványszobrát és betörte a földgömböt.*

Az udvaron és a parkban már nem tudok merengeni ilyen jelképeken. Jókedv és sivalkodás tölti be a sétányokat, ahonnan valaha szét kellett rebbenni a kertészmunkásoknak, ha Festetics Tasziló leült tünődni egy-egy szomorúfűz alá. Leülök én is egy ilyen régi padra s míg körülöttem a mezőgazdasági főiskola diákjai és lányai hancuroznak s míg nézem ezt a friss, csupa-tűz kis társaságot, azon gondolkodom, mi a valódi kultúra?

Ötvenezer kötet egynek vagy mindenkinek? De erre már feleljen, aki végigolvasta ezt.

Ruffy Péter

POLITIKA

Unnepélyesen nyilt meg a Magyar-Szovjet Barátsági Hét a csepeli sportcsarnokban. *Szakasits Árpád* köztársasági elnök megnyitó beszédében hangoztatta, hogy a magyar nép őszinte hálával fordul a dolgozók tanítómestere, a világszabadság támasza és legbiztosabb talpköve, a Szovjetunió felé. *Puskin,* a Szovjetunió budapesti nagykövete ünnepi beszédében kifejtette, hogy a magyar-szovjet barátság logikus következménye azoknak a történelmi változásoknak, amelyek a második világháború után a magyar nép sorsában történtek. — Mi tudjuk — folytatta Puskin nagykövet —, hogy a magyar nép nem akarta a háborút. Horthy és Magyarország uralkodó osztályai egyáltalán nem törődtek a nép érdekeivel, Magyarországot és hadseregét a német fasizmus rendelkezésére bocsátották. A Szovjetuniónak a fasizmus felett aratott győzelme után a magyar népnek lehetősége nyílt arra, hogy önállóan intézze sorsát. Magyarország népe jól használta fel ezt a lehetőséget.

A pákozdi csata százéves évfordulóján Pákozd községben nagy ünnepséget rendezett a miniszterelnökség centenáris osztálya és a Magyar Szabadságharcos Szövetség. A kormány képviseletében *Szobek András* államtitkár mondott beszédet. Kijelentette, hogy a világ demokratikus erőinek egysége megbonthatatlan és mi is a demokratikus, békeszerető népek világfrontjához tartozunk. Ezután *Münnich Ferenc* rendőraltábornagy a Magyar Szabadságharcos Szövetség nevében mondott beszédet.

Olt Károly népjóléti miniszter felavatta a farkasgyepüi gyermek tbc-szanatóriumot. — Tisztában vagyunk azzal, — mondotta beszédében — hogy a dolgozók egészségének védelmét szolgáló egészségügyi és szociálpolitikánknak még óriási feladatokat kell megoldania.

Kossa István iparügyi miniszter vasárnap ünnepélyesen avatta fel a pusztavámi bányatelep két új aknáját és a hozzátartozó 10.5 kilométeres új vasútvonalat. Ipari termelésünk egyre nagyobb eredményeket mutat fel — mondotta — a további felemelkedés biztosítására azonban az eddiginél nagyobb mértékben kell fejleszteni a nehézipart és ezzel kapcsolatban az ország széntermelését. A magyar ipar új szervezetének keretében sor kerül a MÁSz decentralizálására. *Bebrics Lajos* közlekedésügyi államtitkár a vasutasok és bányászok összedolgozásának fontosságáról beszélt.

Darvas József építés- és közmunkaügyi miniszter vasárnap a szabolcsi paraszthézépítkezési program keretében elkészült 35 típusházat ünnepélyesen átadta az új tulajdonosoknak. Ebben az évben még 4000 új paraszthéz épül a parasztság részére, a jövő évben pedig ez a szám megkétszereződik.

Erdei Ferenc államminiszter vasárnap Debrecenben a szövetkezeti kérdésről beszélt. A szövetkezeti mozgalomnak szüksége van minden politikai és társadalmi erő támogatására — hangoztatta. — Ezért volt szükség a FÉKOSz és az UFOSz egyesítésére.

Elérhető legnagyobb nyeremény
500.000 Ft
Húzás október 16. és 19-én.
SORSJEGYÁRAK:
Egész 40, fél 20, negyed 10 Ft
TÖRÖK A. és Tsa
BUDAPEST, SZERVITA-TÉR 3.
Rendelések postautalványon vagy levelezőlapon.
TELEFON: 186—069.

Bluz és szoknya nagy divat! Sikkes és praktikus viselet, minden szinben és fazonban, a mai időknek megfelelő arakon készül *Lauferné* szalonjában IV. Váci-u. 12

Vegye meg **Morvai rádió-nál** részletre is.
Erzsébet-körút 40. Tel. 423—583.

VÉSZI LÁSZLÓ
Részlet-Csere-Service
VÉSZI RÁDIÓ
IV., Irányi-utca 13.
Telefon: 387-158

Minden készüléket **kedvező részletfizetési** feltételek mellett is az
IBUSZ Kulturszalonban
Budapest, IV., Váci-utca 22 sz.
Tel. 187—276.

Részlet — csere — javítás
KEMÉNY
csak Szondy-utca 9.

Győzött az MTK, a Kispest és gólzáporral a Ferencváros

Az NB. I. negyedik fordulójában két rangadó volt. Az MTK a várakozásnak megfelelően szép játékkal biztosan verte a Csepelt. A *Kispest Puskással* állt fel ugyan, de a válogatott balösszekötő a játék elején megsérült és ettől kezdve csak statisztált. A kispestiek ennek ellenére megverték a lélek nélkül játszó Ujpestet. A *Ferencváros* nagy formában játszott Szegeden és ragyogóan működő csatársora révén 7 góllal győzött. A zöld-fehérek jobb gólarányukkal a bajnoki táblázat élére kerültek. A forduló *nagy meglepetését a SZAC szolgáltatta, amikor 1:0-ra verte a Vasast.*

A negyedik forduló után a bajnoki táblázat állása a következő:

1. Ferencváros	4	20:2	8
2. MTK	4	14:2	8
3. Kispest	4	12:3	8
4. Ujpest	4	13:3	5
5. MATEOSZ	4	8:5	5
6. ETO	4	6:6	4
7. Soroksár	4	6:6	4
8. SZAC	4	3:6	4
9. Tatabánya	4	6:12	4
10. SalBTC	4	7:8	3
11. Haladás	4	6:8	3
12. Goldberger	4	6:8	3
13. Szeged	4	4:13	3
14. Vasas	4	6:7	2
15. Csepel	4	6:19	—
16. Kistext	4	2:11	—

Részletes eredmények:

Kispest—Ujpest 3:1 (1:0). Kispest, 17.000 néző. Néhány ujpesti támadás után az ötödik percben *Puskás* megsérült, kivitték a pályáról, ahová csak később tért vissza, hogy a mérkőzés végéig a balszélen statisztáljon. Állandóan az újpestiek támadtak. A 40. percben *Cserjés* lövése a kapufáról viszapattant, ismét Cserjés felé esett és a kispesti középcsatár a hálóba lőtt: *1:0.* Szünet után folytatódtak az újpesti támadások, de a 4. percben mégis a Kispest ért el gólt. Károlyi kiejtette a labdát és Horváth közvetlen közelről a hálóba lőtt: *2:0.* Az Ujpestben *Hradszky* lett a középcsatár a teljesen tehetetlen *Németh* helyett. A 25. percben *Szusza* szépített: *2:1.* A 42. percben *Cserjés* újabb gólt szerzett.

Ferencváros—Szeged 7:0 (3:0). 12.000 néző. A zöld-fehérek nagy játékkal rukkoltak elő. Védelmük áttörhetetlen fal volt a szegedi csatársor számára, a halfsor pompás labdákkal látta el a csatársort, amely helyenként *tüzijátékszerű lefutásokkal* ostromolt. A csatársor legjobbja *Deák* volt, *egymaga 4 gólt lőtt.* A másik három gólon *Mészáros, Kocsis* és *Czibor* osztozott.

SzAC—Vasas 1:0 (0:0). Kispest, 10.000 néző. A piros-kékek végig fölényben voltak, de *a támadásokból hiányzott az átütő erő.* A mérkőzés egyetlen gólja a 14. percben *Óvári* lövéséből esett.

Soroksár—Sal. BTC 2:0 (2:0). Soroksár, 2000 néző. A hazai csapat *megérdemelten győzött.* A gólokat *Antoni* és *Turai* lőtték.

MATEOSz—ETO 3:0 (1:0). Sportutca, 2000 néző. *A győzelem megérdemelt, de a gólarány kissé túlzott.*

Haladás—Kistext 3:1 (1:1). Szombathely, 3500 néző. Gyenge iramú, nívótlan mérkőzést vívott a két csapat. A Haladás *megérdemelten* győzött.

Tatabánya—Goldberger 3:2 (2:0). Tatabánya, 4500 néző. A bányász-csapat az első félidőben igen szépen játszott. A Tatabánya mindhárom gólját a középcsatár *Balla* lőtte.

A toto-szelvényen szereplő NB II. mérkőzések eredményei: Miskolci MTE—*Diósgyőr* 1:2, Debreceni VSE—*Debreceni VSC* 0:4, *Pécsi BTC*—Postás 3:1, Drasche—*Szolnok* 0:1.

13 magyar győzelem Bukarestben

Németh 58·10-et dobott Örebróban

A román fővárosban rendezett nagy nemzetközi atletikai versenyen igen szépen szerepeltek a magyar atléták. Összesen *13 győzelmet* szereztek. Férfi számok: Diszkoszvetés: *Klics 49.29*, 1500 m.: *Garay 3:54.2*, Gerelyvetés: *Várszegi 65.28*, 400 m.: *Solymosi 50.1*, 800 m.: *Hires 1:57.8*, Hármasugrás: *Puskás 13.62*, 4×100 m. staféta: *Magyarország 42.4*, 10.000 méteren Zapotek 30:03.6 perces idővel fölényesen győzött *Szilágyi* (31:01) és *Szegedi* (31:31.2) előtt.

Női számok: 80 m. gát: *Gyarmati 12.3*, Gerelyvetés: *Rohonczi 37.10*, 4×100 m.: *Magyarország 49.5*, 200 m.: *Mertin 26.2*, 800 m.: *Zubek 2:21.5.* Távolugrás: *Gyarmati 558.*

●

Németh Imre kalapácsvető olimpiai bajnokunk az eredeti tervtől eltérően nem utazott a bukaresti atletikai versenyre, hanem Svédországban folytatta versenykörútját. Az örebrói atletikai versenyen Németh ragyogó formában dobott, *valamennyi dobása 57 méteren felül sikerült*, a győztes dobása pedig *58.10* volt. A svéd *Ericsson* 53.98-cal lett második.

●

Magyarország asztalitennisz-csapata Európa Kupa-mérkőzésen 4:1-re verte Ausztriát. Kóczián győzött Bednár ellen, Sidó pedig Just és Bednár ellen. A páros mérkőzést is megnyertük.

●

Dánia—Anglia 0:0. Kopenhágában találkozott a két nemzet labdarúgóválogatottja. A mérkőzés nagy küzdelem után gól nélkül végződött.

●

Takács Károly céllövő olimpiai bajnokunk Debrecenben megjavította az ötalakos gyorspisztolylövés általa Londonban felállított 580 találatos világrekordját. Takács eredménye 594 kör volt.

Bemutatkoztak a sportrepülők

Eddig keveset hallattak magukról a *magyar sportrepülők.* Az elvonultan és nagyonis önerejéből élő lelkes gárda vasárnap *a nyilvánosság elé lépett.* Váratlan kiállásuk: az *Országos Repülőverseny* igazi meglepetés, *nagyszerű eredményeikre* pedig bizonyára felfigyelnek a *nemzetközi repülőkörök* is.

Az összetett verseny első számát, a *megbízhatósági versenyt*, mult pénteken repülték le *Kecskemét—Budapest* útvonalán. *Tizenegy meghívott sportpilóta* állt starthoz délelőtt 11 órakor és *Bücker* gépeik 10 perces időközökben hagyták el Kecskemétet. Indulás előtt 2 perccel tudták meg az út hosszát (313 kilométer), irányát, a repülési magasság felső határát (150 m.), a sebességet (125 km/óra) és az út idejét (2 óra 30 perc 15 mp). Útközben 5 fordulópont volt, 5 kis alföldi helység felett, két titkos időmérőállomással. A meglehetősen nehéz feltételeket *oly fölényesen* teljesítették a versenyzők, hogy az eredmény egy *nemzetközi versenynek* is díszére válna. Az első 6 versenyző *hibapont nélkül* szállt le Budaörsön. Első: *Kiss István, 2. Turmezei Ödön, 3. Szücs Dénes,* Vasárnap

ügyességi versennyel

folytatták a küzdelmet. *Budaörs* felett áradón sütött a nap. Ezúttal a szél is jól viselte magát, meg sem rebbentek a falevelek és a levegő olyan volt, mint a vaj. Ez kell a pilótának, különösen akkor, ha *célleszállást* csinál. Ez meglehetősen ravasz dolog. Ezer méter magasban *leállítják* a motort és úgy kell földet érni, hogy a gép a repülőtéren kimeszelt *50 méteres körben* álljon meg. Lehetőleg a kör középpontjában a gép farok kerekével. A pilóta szépen köröz is lefelé, siklásban, aztán földet ér. A gép gurul és *ki tudja, hol áll meg...* Mert nincs lábfék, mellyel útját lehetne szegni az eleven erőnek. Tíz versenyző közül 7 *a körön belül állt meg.* Győztes: *Hepper Antal, 2. Kiss István, 3. Botló Károly.*

Szlalom-versenyben

mérkőztek ezután a repülők. Ennél a *légi síversenynél* ballonsor alkotja a kapukat, amelyeken a gépnek *át kell kígyóznia,* a ballonok szintjében. A ballonokat 50 m.-es távolságban, 100 méter magasra bocsátják fel. A gép elindul és éles fordulókkal, túldöntve, félig háton — melyik hogy tudja — mint kerge kabóca végigszökdécsel a ballonsoron, majd megfordul és visszafelé is megteszi az útat. *A pilóta izzad, az időt mérik és győz az, aki ügyesebb.* A nyertes *Takács László* lett 2.45 p.-es ragyogó idővel. 2. *Hepper Antal,* 3. *Szücs Dénes*

Befejezésül

a ballonvadászatot

élveztük. Mulatságos látvány felér egy kisebbfajta légiharccal. A pilóta startja után 2 perccel felengednek egy ballont, majd 30 másodpercenként további 9 ballont küldenek magasba és ezeket összesen 8.5 perc alatt kell levadászni. A közönség izgult, ujjongott, kiderült, hogy *nagyszerű vadászaink* vannak. *Kiss István, Hepper Antal* és *Botló Károly* holtversenyben végzett, lelőve mind a 10 ballont, jóval az előírt idő előtt.

Az összetett versenyben

első *Hepper Antal:* 135 pontot szedett össze a maximális 140 pontból, 2. *Kiss István* 134, 3. *Takács László* 118 pontos eredményével. A közölt eredmény nem hivatalos, mert a versenyt megóvták.

A verseny tanulságairól *Pintér József,* a legkiválóbb magyar sportrepülő — ő maga, sajnos, távolmaradt a versenytől — mint a *versenybizottság elnöke* az alábbiakat mondotta:

— A versenyzők *kiválóan álltak* a próbát és *kiválót nyujtottak.* Legközelebb még nehezebb feladatokat kell kitűzni a nagyszerű gárdának. A műszaki szolgálat is kifogástalan volt.

Mindehhez csupán annyi a hozzátennivaló, hogy a rendezés is másodpercnyi pontossággal működött. És ez — végső fokon — épp úgy az *Országos Magyar Repülőegyesület* érdeme, mint a pompás eredmények. —ói—

Művészet

Filmmel a békéért

A wroclawi Értelmiségi Kongresszus után a világ haladó szellemű filmesei megvitatták a filmmel kapcsolatos kérdéseket. Erről a lodzi értekezleten közös nyilatkozatot adtak ki, melyet többek közt a Szovjetunió, Lengyelország, Egyesült Államok, Franciaország, Olaszország, Ausztria és Magyarország jelenlevő képviselői írtak alá.

A nyilatkozat lényegében az alábbiakat tartalmazza: A filmnek jó és rossz irányban egyformán óriási nevelő hatása van. Ezért valamennyi ország haladó eszméktől fűtött filmszakembere és mindazok, akik egy film készítésénél közreműködnek, a béke ügyét szolgálhatják. A világnak szüksége van: a tudósok, írók, festők, színészek, muzsikusok, rendezők, technikusok, iparosok összefogására, hogy a film erős fegyverré váljék abban a küzdelemben, melyet a világ haladó erői a kultúra fejlesztéséért, a faji megkülönböztetés megszüntetéséért vívnak a háborús uszítók ellen. A nyilatkozat tiltakozik a népek közötti gyűlöletet szító, a faji ellentéteket kiélező s a háborúra uszító filmek ellen. És felhívja a világ valamennyi haladó művészét, technikusát, ne vegyen részt ilyen filmek gyártásában, a filmforgalmi vállalatok és a közönség pedig akadályozza meg terjesztésüket.

Pierre Cochereau orgonaestjei

Hosszú ideje nem járt nálunk külföldi orgonaművész. Annál nagyobb örömmel hallgattuk most egy fiatal párisi orgonaművésznek, Pierre Cochereau-nak a játékát, aki a főváros három legjobb orgonáján, a Bazilikában, a Ciszterciek templomában és a KIE-teremben mutatta be művészetét. Hatalmas tudású előadó, aki könnyed játékkészséggel és nagy képzelettel állítja a régi és újabb mesterek szolgálatába a hangszerek királynőjét. Mestere a stílusnak, de ugyanckkor a hangzások és színek keverésében elmegy a templomi lehetőségek legvégső határáig. Különösen a franciák legnagyobb élő mesterét, Marcel Dupres-t tolmácsolja megkapóan. A „Szenvedés szimfóniájá"-ban a keresztrefeszítés tragikus látomása maga a hangokba foglalt fájdalom! Az utolsó hangverseny bravúr-teljesítménye egy négytételes rögtönzés volt, amelynek két magyar témáját Schmidthauer Lajos adta meg közvetlenül a hangverseny előtt. m. j. a.

Haendel Messiását

adta elő a Kapisztrán-zenekar, a Kapisztrán-kórus és az Erzsébet-kórus a Zeneművészeti Főiskola nagytermében. *P. Tamás Alajos* mint karmester tehetséges, érdekes egyéniség. Lelkes, temperamentumos. Kórusa kitűnő, minden dinamikai árnyalatot kihoz. Zenekara alkalmazkodó; jó erők, de a hegedűs-garnitúrának jobban össze kell szoknia. Ez az együttes jelenleg egyedüli követője az oratóriumi vonalnak. *Farkas Ilonka, Rösler Endre* és *Littassy György* énekelte a magánszólamokat. Elmélyedtek a műben. Sajnos, a két alt-ária *Máthé Jolán* hirtelen berekedése miatt elmaradt, minthogy azonban a quartettbe a kórus egyik tagja ügyesen beugrott, a mű egységes hatása így is töretlenül érvényesült. (L. L.)

A francia filmgyártás ismét tökéletes alkotással jelentkezik a héten a közönség előtt. Puskin regénye: a *„Pique dame"* került vászonra *Pierre Blanchar* nagyszerű alakításával és a híres műhöz méltó művészi környezetben. Madaleine Ozerey és Marguerite Moréno szintén főszereplők. —

GLORIA SWANSON
Biró Lajos posthumus filmjében

Biró Lajos, a Londonban nemrégiben elhunyt, kitűnő magyar író, Hollywood egyik legkeresettebb forgatókönyvírója volt. Sir Alexander Korda, annak idején, Amerikában filmesítette meg Biró „Sárga liliom" című, híres színművét és jól emlékszünk „Az elsodort ember" és „Az utolsó parancs" című, világsikert aratott filmjeire is. Halála után még mindig Biró Lajos felé fordul a hollywoodi gyártók figyelme. Most megfilmesítik a „Patricia hét háza" című regényét. A készülő film különlegessége lesz, hogy az egyik főszerepét Gloria Swanson játssza. A némafilmek nagy primadonnája több, mint húsz esztendő után áll ismét felvevőgép elé.

A súgó súgja:

Az amerikai New Yersey államban levő Hartfordban Bartók Béla-emléktáblát lepleztek le.

Svéd Sándor lemondta októberre kitűzött vendégszereplését az Operaházban. Csak márciusban látogat Budapestre.

Kiemelkedő magyar sikert jelentenek Zürichből: Smetana híres vígoperájában, az Eladott menyasszonyban Esmeralda táncosnő szerepét a magyar Oravecz Edit énekelte és játszotta. A Zürcher Zeitung többek közt ezt írja róla: „A művésznő kedvesen pajkos játékmodora és csillogó hangja ezúttal is attrakciója az előadásnak." A Zürcher Nachrichten ugyancsak elragadtatott kritikában méltatja Oravecz Editet, ezt írva: „Nemcsak szép, mint egy festmény, hanem örvendetesen tehetséges is hangban és játékban egyaránt."

Két hír a hírhedt szovjetellenes „Vasfüggöny" című filmről: Antwerpenben véres tüntetés után le kellett venni műsorról, Ausztráliában pedig órákig tartott, míg a rendőrség szét tudta oszlatni az ellene tiltakozó tömeget.

Az Operaház, a Rádió és a MÁV szimfónikus zenekarának tagjaiból alakult Európa-hangversenyzenekar október 3-án mutatkozik be a Zeneakadémián. A műsorban Mezei Mária két sanzont ad elő, Zerkovitz Béla és Lőrinczi Pál legújabb szerzeményekkel szerepel, Groh Júlia, az új drámai szoprán két olasz dalt, Fodor János áriákat, Pogány László és Erdélyi Nóra modern külföldi komponisták dalait éneklik. A zenekart Lőrinczi Pál vezényli.

Vasárnap este beszakadt egy berlini mozi mennyezete. 18 ember meghalt.

Balázs Bélát választották meg a Filmszakiskolák elnökévé a Filmszakszervezet vasárnapi taggyülésén. Szántó Rezső a Magyar-Szovjet Művelődési Társaság nevében felszólította a filmszakma valamennyi dolgozóját, hogy minden erejükkel támogassák a szovjet filmhét sikerét.

Artistaszámot tanul be Lugosi György és Pataky Jenő, a Nemzeti Színház volt színésze. Színpadi és filmparódiákkal mint artisták kívánják megkeresni kenyerüket a jövőben.

Borsodi Ursuláról eresztett meg egy megjegyzést Halmai Imre, az ismert imitátor. A színésznő a mult évadban a miskolci Nemzeti Színháznál működött és csak nemrég vette át Hlatky Edit szerepét az Operettszínház „Nyitott ablak" című darabjában. Sikeres szereplését Halmai így kommentálta: Ursulának oly óriási sikere volt Pesten, hogy rögtön lerzerződtették újra Miskolcra...

Lóverseny

Jó sport és szép küzdelmek tették különösen érdekessé a műsort, melynek főszámát, a Háromévesek nagy őszi hendikepjét áldáz küzdelem után rövid fejhosszal Valma nyerte a papíron nála jobb esélyű Asiaticcal szemben. Kispeterd táltos módjára hagyta faképnél az első verseny résztvevőit, mögötte a sárgaföldig lefogadott Matyi végzett Imre előtt. Roxi rátalált régi formájára és ezzel biztosan nyerte a Soproni hendikepet, istállótársa, Kiskoma és Szemes előtt. A Vegyes hendikepet, sikeres kilógyüjtések után a már esedékes Tell Me-Now nyerte, mögötte Gina és Dóra végeztek a helyeken. Az erősen fogadott Centenárium utolsóként kullogott a mezőny mögött. Redeeming Star csak sétált a Kétévesek hendikepjében, a nagy bizalommal indított Bikficz előtt. Hamar papíresélyének megfelelően győzött a Vegyes hendikepben, az örökhelyezett, Petárda és Bocskai által nem elég erélyesen lovagolt Lelenc ellen, a titkos tip Lili Teltchik alatt sem jutott szerephez. Nagyszerű finist lovagolt Gutai Rokokó nyergében Azra II. ellen, melyet csak elkeseredett küzdelem után fejhosszal tudott megelőzni. Az indokolatlanul favorizált Cukorka nem sok édességgel szolgált hiveinek. A Vegyes hendikep favoritja, a legutóbb könnyen győzött Dudi T. volt, mely a startnál annyira nyugtalankodott, hogy levetette lovasát, majd végigszáguldott a pályán és az istállóban végzett, ahonnan újból kihozták a starthoz, melytől némi veszteséggel került el és így is rövid fejhosszal maradt az esedékes Remény III. mögött. Sok péhz volt Szendrőn, mely sereghajtóként végzett. Esélynek megfelelően nyerte Forrás a hendikepet, Rege és Pityóval szemben, míg Évike a magadiktálta erős iramnak esett áldozatul. Szuhavölgy—Aranykalász—Sanghay—Boy volt az utolsó futam sorrendje. A „Hirlap" jelöltjei közül 10 versenyből a következő 8 győzött: *Kispesterd, Tell-Me-Now, Redeeming Star, Valma, Hamar, Rokokó, Remény III., Szuhavölgy,* azonkívül az alábbi befutókat nyerték a „Hirlap" hívei: Tell-Me-now—Gina, Valma—Asiatic, Rokokó—Azra II., Szuhavölgy—Aranykalász.

Főszerkesztő: KATONA JENŐ
Felelős szerkesztő: BÓNYI ADORJAN
Felelős kiadó: Dr. BERKES RÓBERT
Nyomásért felel: AGÁRDI KÁROLY

A HIRLAP akciós előadása

Ma, kedden este ½8 órakor kezdődik a Modern (volt Medgyaszay) Színházban

AZ ÖRDÖG

Molnár Ferenc világsikert aratott, megzenésített vígjátéka.
JEGYEK 30 SZÁZALÉK KEDVEZMÉNNYEL, 2.80—21.— FORINTOS ÁRON A HIRLAP JEGYIRODÁJÁBAN KAPHATÓK.

Színházak műsora

A HIRLAP jegyirodája gondoskodik jegyéről

— Szeptember 28, kedd —

Opera: Bánk bán, A. I. 1. (7). **Belvárosi:** Nincs előadás. **Madách:** A béke szigete (½8). **Vig:** Simone és a béke (½8). **Művész:** Ida regénye (½8). **Kis Kamara:** Uriemberek (½8). **Pesti:** Különös házasság (½8). **Fővárosi Operett:** Nyitott ablak (½8). **Modern** (Medgyaszay): Az ördög (½8). **Pódium:** Az ügyvéd és a férje (8). **Kis Színház:** A mennyei láng. A literátor (7). **Kamara Variété:** zárt tárgyalás (8). **Mesebarlang:** Nyári meseműsor (5).

—

Változás a rádió műsorában. Budapest I. 8.30: Izraelita vallásos félóra. 9.00: Bereczky Albert püspök beszédének helyszíni közvetítése a Calvin-téri református templomból.

Mozik műsora

ÁTRIUM (169-155): Monsieur Verdoux 4, ¼7, ½9, sz. v. ¾2. **CORSO** (152-818): Monsieur Verdoux 4, ¼7, ½9, sz. v. ¾2. **FORUM** (189-707): Sivatagi 13-ak (bérlet) 4, ¼7, ½9, sz. v. 2. **LLOYD** (123-043): Győzelmes visszatérés (bérlet) 5, 7, 9, sz. v. 3. **OMNIA** (139-693): Sivatagi 13-ak (bérlet) ½5, ½7, ½9, sz. v. ½3. **ROYAL APOLLO** (222-656): Monsieur Verdoux ½5, 7, ½10, sz. v. 2. **SCALA** (120-150): Monsieur Verdoux 4, ½7, 9, sz. v. ¾2. **URÁNIA** (136-888): Győzelmes visszatérés 4, 6, 8. **VÁROSI** (137-540): A nagy sápadt főnök. Színpadon: Lantos, Kazal, Lugosi ½5, ½7, ½9.

—

Ady: Karaván 4, 6, 8, v. 2. **Belvárosi:** Végzetes kaland 4, 6, 8, v. 2. **Bethlen:** Férjek és asszonyok 4, 6, 8, v. 2. **Bodográf:** Diadalmas szerelem ½5, ½7, ½9, v. ½3. **Budai Vigadó:** Férjek és asszonyok 4, 6, 8, v. 2. **Capitol:** Karaván ½5, ¾7, 9, sz. v ½3. **City:** Veszélyes vizeken (bérlet) 4, 6, 8, v. 2. **Corvin:** Veszélyes vizeken 4, 6, 8. **Décsi:** Karaván 5, ¼8, ¾10, sz. v. 3. **Elit:** Férjek és asszonyok ½5, ½7, ½9, v. ½3. **Fortuna:** Forgószél 11, 1, 3, 5, 7, 9. **Híradó** (körúti): Magyar, Szovjet Híradó, Francia Világhíradó, Pajkos cicák, Kerámia, Százéves a honvédség. Előadások: 9—23 óráig. **Ipoly:** Ördöglovas ½5, ½7, ½9, v. ½3. **József Attila:** Cisco győz 4, 6, 8. **Kamara:** Veszélyes vizeken (bérlet) ½11, ½1, ½3, ½8, ½7, ½9. **Kossuth:** Kigyúlnak a fények ½5, ½7, ½9, v. ½3. **Marx:** Támadás 6.25-kor (bérlet) ½5, ½7, ½9, v. ½3. **Nap:** Dalol a vadnyugat ½5, ½7, ½9, v. ½3. **Olympia:** Diadalmas szerelem ½11, ½1, ½3, ½5, ½7, ½9. **Palace.** Kigyúlnak a fények 11, 1, 3, 5, 7, 9. **Pátria:** Fizess a multadért ½5, ½7, ½9, sz. v. ½2. **Phönix:** Csodavilág (bérlet) 11, 1, 3, 5, 7, 9. **Roxy:** Diadalmas szerelem 11, 1, 3, 5, 7, 9. **Savoy:** Támadás 6.25-kor (bérlet) 4, 6, 8, v. 2. **Studió:** Ködös utak 2, 4, 6, 8. **Szabadság:** Fizess a multadért ½5, ½7, ½9, v. ½3. **Tátra:** A kék fátyol 4, 6, 8, v. ½3, ½5, ½7, ½9. **Tinódi:** Fizess a multadért 4, 6, 8, v. 2. **Turán:** Támadás 6.25-kor (bérlet) 5, 7, 9, v. 3. **Ugocsa:** Uborka, a repülőtér gyöngye (bérlet) 4, 6, 8, v. 2. **Vesta:** Csodavilág (bérlet) 10, 12, 2, 4, 6, 8.

A szocialista országok gazdasági fejlődése

II.

Az ipari struktúra átalakulása és a közlekedés fejlődése

AZ IPAR ÉS A KÖZLEKEDÉS fejlesztése során minden szocialista ország természeti-gazdasági adottságai jobb kiaknázására és a nemzetközi munkamegosztás elmélyítésére törekedett.

A népgazdasági egyensúly, az ipar fejlesztése és a helyes beruházási politika kialakítása 1953 után új arányok meghatározását tette szükségessé. Helyes arányokat kell ugyanis kialakítani az ipar és a mezőgazdaság között, mert ha a mezőgazdasági termelés nem emelkedik, akkor nem lehet zavartalanul a növekvő ipari népességet ellátni, ha pedig a mezőgazdaság produktivitása nem emelkedik, akkor nem szabadul fel elegendő, az iparfejlesztéshez szükséges munkaerő. A mezőgazdaság nem kielégítő fejlődése veszélyezteti a népgazdasági egyensúlyt, deficitet okoz a nemzetközi fizetési mérlegben és importkorlátozást tesz szükségessé.

Helyes arányokat kell kialakítani a felhalmozás és a fogyasztás, az ipar és az energiakapacitás növekedése, az alapanyag- és a feldolgozóipar fejlődése, valamint a termelőeszközök és a fogyasztási cikkek termelése között.

1953 óta a szocialista országok csökkentették a felhalmozást és növelték a fogyasztás (elsősorban a *személyi fogyasztás)* részarányát a nemzeti jövedelemben. Ez a gazdaságpolitikai intézkedés lehetővé tette az életszínvonal gyorsabb ütemű növelését. 1957-ben a Szovjetunió kivételével minden szocialista országban csökkent a felhalmozás aránya, sőt, egy-két országban az abszolút volumene is. A továbbiak során azonban a beruházások volumenének lényeges emelésére van szükség, mert a géppark felfrissítésével jelentős műszaki fejlődést kell megvalósítani, mert be kell hozni egyes iparágak elmaradását (vegyipar), mert a mai műszaki-technikai fejlődés üteme rendkívül gyors és mert ellenkező esetben komoly munkaerőhiány fenyeget. Ezzel kapcsolatban hivatkozni kell a Német Demokratikus Köztársaság példájára, amely 1957-ben az ipari termelés 7,5 százalékos növekedését változatlan munkáslétszámmal valósította meg.

A legtöbb szocialista országban növelték a nem állami beruházások arányát az összes beruházásokon belül. A nem állami beruházások különösen a mezőgazdaságban és a lakásépítkezésben fontosak.

VALAMENNYI ORSZÁG a beruházások koncentrációjára és a megkezdett létesítmények befejezésére törekedett. Nem sikerült ugyan mindenütt a kívánt célt elérni — sőt, nálunk a befejezetlen beruházások állománya 10 százalékkal növekedett —, nyilvánvaló azonban, hogy ilyen gazdaságpolitikai törekvések hatása mindig csak viszonylag hosszabb idő után válik érezhetővé.

Minden szocialista ország növelte a gépi beruházások arányát az összes beruházásokon belül, ami az erőteljes műszaki fejlődéssel és a gazdaságosság elvének fokozott érvényesülésével függ össze. A gépi beruházások arányának lényeges növekedése számottevő eredmény, hiszen a lakásépítés is erőteljesen fejlődött. Az 1950-es évek elején az építkezés volt túlsúlyban, ami az iparosítás akkori stádiumának velejárója volt. A Szovjetunióban 1954-ben még az összes állami beruházások 29 százaléka, 1957-ben már 34 százaléka és 1958-ban 41 százaléka gép. A Német Demokratikus Köztársaságban az összes állami beruházások 50 százaléka gép. Az említett arány — sajnos — nálunk a lelkesedezőtlenebb: 1957-ben 29 százalék.

Az ipari fejlődés nagy fontosságú problémája az energiaellátás. Az elsődleges energiaforrásokban Kelet-Európában 10 évvel ezelőtt még jelentős felesleg mutatkozott. Kőszénegyenértékben kifejezve a feleslleg még 1955-ben is 20 millió tonna körül volt. Az ipar erőteljes fejlődése következtében az energiahordozók felhasználása mind a felesleggel rendelkező, mind az importra szoruló országokban lényegesen növekedett.

1957-ben különösen az NDK és Magyarország növelték az energiahordozók behozatalát — a Szovjetunióból. A szovjet széntermelés 1957-ben 8 százalékkal növekedett, de az exportfeladatok mellett — az ipari termelési tervek túlteljesítése következtében — a belső igények is fokozódtak.

A hatodik szovjet ötéves tervben — mint ismeretes — a szinte kimeríthetetlen gazdagságú szibériai szénbányák, valamint az urali olaj- és földgázmezők kiaknázására helyezik a súlyt.

Az energiaellátás problémái ma már minden szocialista ország tervében helyesen tükröződnek és az energiafogyasztási előirányzat kisebb mértékben emelkedik, mint 1950 és 1954 között.

Az energiaellátás további javítása érdekében minden országban erőteljes intézkedéseket tesznek, amelyek az energiafelesleggel rendelkező országokban a termelés és az export növelésére, az importra szoruló országokban a termelés emelése mellett a takarékos felhasználásra irányulnak.

A FOLYAMATOS ENERGIAELLÁTÁS nemcsak az elsőrendű energiahordozók termelésétől, hanem a villamosenergia-előállítási kapacitástól is függ. A villamosenergia hiánya ugyanis fékezi az ipari termelést és az energiaigényes iparágak (alumínium, karbid, nitrogénműtrágya) tevékenységének kényszerű csökkentését okozza. Hasonló nehézségek néhány évvel ezelőtt többször előfordultak Lengyelországban, az NDK-ban és nálunk is. Ma minden szocialista ország jelentős erőműépítési programot igyekszik megvalósítani, illetve — amennyiben az energiaellátás hazai erőforrásokból gazdaságosan nem oldható meg — a nemzetközi együttműködés útján biztosítani.

Az egyéb alapanyag- és feldolgozóipar közötti helyes arányok a jó nyersanyag-ellátásban tükröződtek. Az 1957. évi ipari tervek túlteljesítését a javuló nyersanyagellátás tette lehetővé. Az ipari anyagkészletek minden országban jelentősen növekedtek. Elősegítette a nyersanyagellátás javulását az üzemek vezetőinek adott szélesebb önállóság és a munkaigényes termelési ágak előtérbehelyezése.

A nyersanyagokban szegényebb országok jó ellátását elsősorban a nemzetközi együttműködés — különösen a Szovjetunió egyre növekvő nyersanyagszállításai tették lehetővé.

A termelőeszközök és fogyasztási cikkek termelése között — az egyes országok konkrét helyzetének megfelelő arányok alakultak ki. A Szovjetunióban a termelő eszközök termelésének növekedési rátája meghaladta a fogyasztási cikkek növekedési rátáját, Bulgáriában és Csehszlovákiában a növekedés azonos ütemben történt.

A feldolgozóipar tevékenységének és fejlődésének elemzése során két olyan vezető motívumot lehet kiemelni, amely a jelenlegi periódusban tovább gyorsítja a fejlődést: a nemzetközi munkamegosztásban rejlő lehetőségek kiaknázása, valamint a gazdaságosság javítása, a produktivitás fokozása.

A KÖLCSÖNÖS GAZDASÁGI SEGÍTSÉG TANÁCSÁN keresztül megvalósuló együttműködés biztosított nyersanyagellátást, hosszú időre szóló piacokat jelent. A profilozás lehetővé teszi, hogy minden ország az adottságainak legjobban megfelelő termékeket állítsa elő és a gazdaságosan elő nem állítható árufélességeket importálja. A nemzetközi munkamegosztás tehát hatalmas lendületet ad az egyes országok gazdasági fejlődésének.

A nemzetközi munkamegosztás azt is lehetővé teszi, hogy a gazdasági munka súlypontja a mennyiségi problémákról a minőségi kérdésekre tolódjék át. A gazdaságosság javulása, a termelés olcsóbbítása, a produktivitás dinamikája a gazdasági élet döntő kérdése. Termelési fölényt más országok, vagy más gazdasági rendszerek felett nem elsősorban a termelés volumene, hanem a produktivitás biztosít! Ezért a produktivitás növelése érdekében megtett és megteendő intézkedések azt a világtörténelmi jelentőségű célkitűzést szolgálják, hogy az egy főre jutó termelésben — történelmileg rövid idő alatt — elérjük és túlszárnyaljuk a legfejlettebb kapitalista országokat.

Az ipar szerves részét jelentő közlekedésben is lényeges változások kezdődtek meg és formálódnak ki. A szocialista országokban a belső szállítások 73—96 százaléka vasúton történik. Nemzetközi mértékkel nézve: a vasút részesedése viszonylag magas és az egyéb szállítóeszközök részesedése viszonylag alacsony a közlekedésben. Ezért az egyes országok — a vasút további fejlesztése mellett — nagy gondot fordítanak a tengeri és folyami hajózás növelésére, új összekötő vízi útvonalak építésére, az úthálózat és tehergépkocsiforgalom, valamint a polgári légiközlekedés fejlesztésére.

A Szovjetunióban az északi tengerhajózás páratlan iramban fejlődik és az új atommeghajtású jégtörő hajó a fejlődés lendületét növeli. Csehszlovákia, Lengyelország és a Német Demokratikus Köztársaság előkészítik az Odera—Dunacsatorna építését, összeköttetést létesítvén a Balti-tenger és a Fekete-tenger között. Lengyelország a Bug hajózhatóvá tételével új kelet-nyugati vízi utat alakít ki. Közös erővel fejlesztik a szocialista országok a dunai hajózást. A Szovjetunióban a polgári légiforgalmat egyre inkább az utasforgalom fő eszközévé teszik.

A BERUHÁZÁSI STRUKTÚRA átalakulása, a gépi beruházások arányának növelése, az energiaellátás fokozott fejlesztése, a nyersanyagellátás javítása és az ipari készletek emelése, a nemzetközi munkamegosztás fokozása és a produktivitás növelése a jellemzői annak a gazdaság- és iparpolitikának, amelynek jegyében a szocialista országok újabb sikereiket kivívták.

Bognár József

Százezrek tettek hitet a szocializmus és a béke mell a nyolcadik bányásznapon

A párt és a kormány vezetői tartottak beszámolót a bányavárosokban

A nyolcadik bányásznapot lelkes, vidám hangulatú ünnepségekkel ülte meg a magyar bányászság. Zenés ébresztők, emlékmű avatások, kultúrotthon avatás, vidám vásárok, divatbemutatók, ünnepi sportműsorok, képzőművészeti és munkásmozgalmi kiállítások, és természetesen mindenütt táncmulatságok tették hangulatossá és emlékezetessé ezt a szép vasárnapot.

APRÓ ANTAL

műszaki értelmiségünk megbecsüléséről és feladatairól

Tatabányán a Május parkban több mint tizenötezer részvevő jelenlétében *Apró Antal*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Minisztertanács első elnökhelyettese köszöntötte a bányászokat fáradhatatlan szorgalmú munkájukért, majd belpolitikai kérdésekkel foglalkozott, s többek között hangoztatta, hogy az ellenforradalom leverése óta elért gazdasági sikereinkben jelentős érdeme van műszaki értelmiségünknek. A műszaki értelmiség döntő többsége — mondotta — a népi hatalom mellé állt, viszont érezhették is a műszaki értelmiségiek, technikusok, mérnökök, tudósok, hogy a párt és a kormány bízik bennük, ismeri és megérti problémáikat, a lehetőséghez képest mindent megtesz ezeknek a megoldására és szívből becsüli, nagyra értékeli a műszakiak munkáját.

— A magyar mérnökök, technikusok és tudósok új alkotásai, kutatóink eredményei *határainkon túl is feltűnést keltettek.* Tapasztalhattuk a brüsszeli világkiállításon is, hogy a magyar iparnak és tudománynak több ágában nemzetközi viszonylatban is élen járnak szakembereink. Beszélő bizonyság: *1957-ben és 58-ban gépiparunk csaknem annyi új terméket bocsátott ki, mint a korábbi években együttvéve.* — Dolgozó népünk azt várja a műszaki értelmiségtől — mondotta —, hogy továbbra is ilyen alkotó kedvvel dolgozzék, mert még sok, jelentős feladat vár megoldásra. Kijelenthetem, hogy *pártunk és a kormány továbbra sem fog fukarkodni az elismeréssel, ha a néphez hű műszaki értelmiség erkölcsi és anyagi megbecsüléséről lesz szó.*

Apró Antal hangoztatta: a nyugati imperialistáknak nem tetszik, hogy nálunk gazdasági konszolidáció bontakozott ki. Ma már a nyugati országokban élő magyar disszidáltak közül is sokan megbánták, hogy elhagyták hazájukat. A hivatalos magyar szervekhez tucatjával érkeznek könyörgő levelek: a disszidáltak haza szeretnének jönni. Nagy tanulság minden egyes levél a becsületes magyar emberek számára, akik szeretik hazájukat — mondotta Apró Antal, majd a nyugati imperialisták ENSZ-beli mesterkedéseivel kapcsolatban hangoztatta: *határozottan tiltakozunk az ellen, hogy valamiféle »magyar ügyet« konstruáljanak, mert a magyar belügyekbe senki másnak nincs joga beleszólni, mint a magyar népnek.* Ezután megemlékezett arról az *elvetemült fegyveres merényletről*, amelyet a múlt hónapban a berni svájci követségünk ellen elkövettek. A magyar közvélemény megelégedéssel fogadta a Külügyminisztérium lépését, a budapesti svájci követségnek átadott jegyzékünk tartalmát. Jegyzékünk világosan leszögezi, hogy a merényletért nemcsak a közvetlen tettesek, hanem *azok is felelősek, akik felbujtották őket,* akár közvetlen, akár közvetett módon. *Elvárjuk, hogy az illetékes svájci szervek az igazságnak megfelelően feltárják a támadás összes körülményeit,* s azonnali intézkedéseket tegyenek hasonló cselekedeteknek a jövőben való feltétlen elkerülésére és arra, hogy *a svájci sajtóban véget érjen a hazugságokra épített és a két ország kapcsolatait megmételyező rágalomhadjárat.*

Apró Antal beszéde végén részletesen elemezte az imperialisták pozícióinak gyengülését. Elmondta, hogyan vonzódnak újabb és újabb száz és százmilliók a békéért harcolók táborához, a Szovjetunió vezette táborhoz.

MAROSÁN GYÖRGY:

Az egész magyar nép Kína igazságos harca mellett áll

Salgótarjánban a diákkollégium udvarán rendeztek bányásznapi ünnepélyes nagygyűlést és ezen *Marosan György* államminiszter, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja szólalt fel.

— Az ellenforradalom leverése után, amikor Budapesten nem volt villany, amikor százezrek kenyere függött attól, kapnak-e elegendő szenet a gyárak, a párt és a kormány hívó szavára *a bányászok megkezdték a termelőmunkát. Termelési eredményeik is bizonyítják, hogy Magyarországon nem forradalom, hanem ellenforradalom volt.* Amikor választani kellett a forradalmi munkás-paraszt kormány és az *Eszterházyak* és *Mindszentyek között:* minket választott a bányász, a gyári munkás és a dolgozó paraszt egyaránt — mondotta viharzó tapstól kísérve *Marosán György.*

A nemzetközi politikai helyzettel foglalkozva megemlítette: nemzedékünknek, amely kétszer volt részese a világháború borzalmainak, most pedig tanúja felszabadulás utáni fejlődésünknek, bőségesen vannak érvei ahhoz, hogy mindenütt szót emeljen a béke érdekében. Az amerikai imperializmus újabb provokációja Távol-Keleten zajlik, Tajvan-sziget körül. A kínai nép testvéri jóindulattal sietett segítségünkre a magyarországi ellenforradalom idején s mi most erről a nagygyűlésről üzenjük a hatszázmilliós Kína népének, hogy *az egész magyar nép szilárdan mellettük áll a Tajvan felszabadításáért folytatott igazságos harcukban.*

FOCK JENŐ:

A Szovjetunió eredményei nekünk is erőt és biztonságot adnak

Komlón a Honvédelmi Sportszövetség motoros és autós felvonulása után tízezer ember jelenlétében *Fock Jenő*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja szólalt fel a nagygyűlésen. Az időszerű kül- és belpolitikai kérdésekről szólva részletesen ismertette az ellenforradalom utáni gyors gazdasági talpraállás mozzanatait. Külkereskedelmünk pozitivuma — mondotta —, hogy *az első félévben csökkentettük külföldi adósságainkat* és bár csak 1961-től kezdve vállaltuk a baráti országoknak fizetési kötelezettségeink teljesítését, az ellenforradalom után felvett kölcsönök visszafizetése mégis már a jövő esztendőben elkezdődhet. Az Egyesült Államok — mondotta — két év óta gazdasági válsággal küszködik, *nekünk viszont nem kell attól tartanunk, hogy a kapitalista országoknak ez a válsága károsan hathat a mi gazdaságunkra.* Tervgazdálkodásunk fölénye napról napra bebizonyosodik. A Szovjetunió hatalmas eredményei nekünk is erőt és biztonságot adnak a szocializmus építésében.

A jutalomosztás előtt a vendégségbe érkezett román bányász szakszervezeti kül *Caramelea Georghiu* szó komlói bányászokhoz.

KISS KÁROLY

a bányászok gazdasági helyzetének további javulásáról

Ajkán, ahol az ajkacsingervölgyi iparmedencének legtávolabbi községeiből is sok ezer bányász vett részt az ünnepi nagygyűlésen, *Kiss Károly*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja köszöntötte a kilencvenéves bánya dolgozóit. Az Elnöki Tanács elismerését tolmácsolta a jubileum alkalmából, az eredményekért juttatott kitüntetések — *a Munka Vörös Zászló Érdemrendje* és a *Munka Érdemrend* — átnyújtása alkalmával. Köszöntötte a bánya kiváló újítóit, mint a Kossuth-díjas *Hidasi Istvánt* és *Ament János* főmérnököt, majd vázolva az ajkacsingervölgyi bányamedence múltját, méltatta a bányamedence elmúlt tizenhárom esztendejének munkáját. Sokmilliőforintos szociális- és kulturális juttatás jelenti a bányák korszerűsítésén kívül a bányászok életkörülményeinek fejlődését, javulását. — El akarjuk érni — mondotta —, hogy a bányászok túlnyomó többsége a bányához közel, főleg pedig helyben lakjon. A múlt évben ezen a területen 950 bányászlakás épült, s a hároméves terv során továbblépünk ezen a téren. A jövőben is minden támogatást megadunk a bányászoknak, hogy minél többen építhessenek, vagy vásárolhassanak saját házat.

FEHÉR LAJOS:

A magyar nép bízik a párt és a kormány politikájában

Edelényben a Grassalkovich hercegek egykori kastélyának évszázados fái alatt tízezer bányász és dolgozó paraszt bányásznapi nagygyűlésén *Fehér Lajos*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja beszélt:

— A háború előtti utolsó békeévben — mondotta — 9,4 millió tonna volt az ország széntermelése, az idén: 24,2 millió tonna! Ez az eredmény élénk összehasonlítási lehetőségre ad alkalmat. *A párt és a kormány jól átgondolt, nyugodt gazdaságpolitikája a népgazdaság minden területén meghozza gyümölcsét, s e politika iránti bizalmat élénken tükrözi a lakosság takarékbetétállományainak gyors növekedése is.* Ma már nem a ládafiába, hanem az állami takarékba teszik a pénzüket az állampolgárok. Országszerte megnőtt a lakosság termelési aktivitása, iparban, bányászatban, mezőgazdaságban egyaránt, s ez az aktivitás azért nőtt meg, *mert a bányászok és a többi szakma dolgozói biznak a párt és a kormány politikájában.*

CZOTTNER SÁNDOR:

Néhány éven belül kőolajbányászatunk kielégíti a hazai szükségletet

A bányásznap alkalmából vasárnap reggel a rádióban *Czottner Sándor* nehézipari miniszter mondott ünnepi köszöntőt, majd délután Nagylengyelben, az olajváros főterén ugyanő mondott ünnepi beszédet.

— A konszolidálódás az elmúlt év során az olajiparban is megmutatkozott — mondotta. — Az olajipar túlteljesítette azt a tervét is, amelyet még az ellenforradalom előtt terveztek meg az 1957. évre. Megteremtették az előfeltételét a termelés állandó növelésének olyan mértékig, hogy ma már objektív alapokon számolhatunk azzal, hogy *néhány éven belül az olajbányászat elérheti vagy túlszárnyalhatja az 1955. évi eddigi legmagasabb termelési szintet.* Ilyen szint elérése esetén a hazai kőolajbányászat az ország kőolajszükségletét ki tudja elégíteni.

Megnyílt az őszi lipcsei vásár

Berlinből jelenti az *MTI:* Szombaton ünnepélyes keretek között megnyílt az idei őszi lipcsei vásár.

Heinrich Rau, a Német Demokratikus Köztársaság miniszterelnökhelyettese, kül- és belnémet kereskedelmi miniszter megnyitó beszédében a többi között hangoztatta, hogy az idei őszi vásáron jóval több külföldi cég képviselteti magát, mint egy évvel ezelőtt. A külföldi kiállítók által elfoglalt terület egyharmaddal nagyobb, mint 1957 őszén volt. »Ebben a tényben a két világpiac gazdasági és kereskedelmi köreinek azt a készségét látjuk, hogy a nemzetközi kereskedelmi és gazdasági kapcsolatokat tovább kívánják fejleszteni és szélesíteni. Mindebben fontos lehetőséget látunk az államközi kapcsolatok kiszélesítésére és a békés egymás mellett élés elvének a gyakorlatba való átültetésére« — mondotta a miniszterelnökhelyettes.

D—34 a Néphadsereg Színházban

E. F. Burian: Népi szvit

játék — több évszá- távolából — még le- szövegében sem jelent formát, csupán egy a nép ajkán élő, állan- áltozó és alakuló, szín- idézett történetnek. E ték szerzője, színésze, se, táncosa — alkotója adója — ugyanaz: a nép. gyük hozzá azt is, hogy a játék a mi számunkra összetett művészet: be- d, ének és tánc elválaszt- atlan egysége, ötvözete.

A népi kollektív játékhoz aló visszanyúlás tudatos mű- vészi cselekedete E. F. Burian- nak. A népi játékok újjáalko- tása, az eredeti szellemét is idézve, kevesebb problémát vet fel, mint amikor a sokol- dalú művész a művészi sza- badság teremtő erejével új for- mában alkotja meg a dráma- irodalom nagy értékeit. A nép- pi színjáték a legjobb lehető- séget, a legideálisabb »nyers- anyagot« adja Burian számá- ra, hogy azt stílusosan költse színpadra.

A mondanivaló gáttalan ki- fejtése érdekében Burian a szöveget, a színészt, a díszle- tet, a muzsikát az egységes előadás alapanyagának tekinti. E népi játékokban mégis pu- ritánul háttérbe vonul s így kevésbé kihangsúlyozott a ren- dező állandó teremtő-jelenléte. Burián ezáltal is aláhúzza a népi színjáték megbecsülését, amely az egykori uralkodó osztályok állandó elnyomása alatt is virágzott és számos re- mekművet hozott létre.

A D—34 színészei Tajrov-i értelemben vett művészek: be- szédben, énekben, némajáték- ban vagy táncban egyaránt kiválóak, s számukra a népi játékok sokoldalú igénye csak lehetőséget nyújt képességeik bőségesebb kifejtésére.

A Népi szvit három tételből, három kis játékból áll. Az első, *Dorota*, a királynak is haláláig ellenálló szépleány története, amely a maga pri- mitív üdeségével, a miszté- riumjátékok közvetlen nyo- maival a szövegben és a já- tékban, rokon az első magyar népi színjátékok keresetlen bájával és hangulatával.

A *Salicka* — a szvit rövid középső tétele — farsangi bo- hózat, melyben leányok játsz- szák a férfi szerepeket is. Az öreg gazda kikapós feleségé- nek kalandja a csinos ifjúval, abban az álszent korban is az élet erejét mutatja meg, tréfás, játékos jellemzéssel.

Pajzán és sokhelyütt tilos játék volt valamikor *A koldus Bakus*: allegorikus játék-epi- zódok egymásutánja. A far- sangot képviselő Bakus és a böjtöt, tehát az egyházat meg- személyesítő Remete szembe- állításánál kiderül, hogy a nép szíve a vidámsághoz és a de- rűhöz húz.

Burian a három különböző stílusú játékot is függöny nélküli színpadra állította, né- hány díszlet-jelzéssel s kis — mai ruhákban levő — zenei együttessel a színpad hátteré- ben. Az egyes játékok — a színház egységes stílusán be- lül — megkülönböztethető, gondosan kidolgozott stílus- jegyeket viselnek.

A színészek láthatóan ele- mükben érezték magukat eb- ben a légkörben, s olyan egy- séges kollektívát alkottak, melyből igen nehezen lehet néhány alakítást kiemelni. *Viola Zinková* humoros népi angyala, *Zuzana Kocová*, a Sa- licka szépfiú-szerepében emel- hető ki talán az első két já- tékból, míg A koldus Bakus színes együtteséből szabad le- gyen *Karel Linc*, *Felix le Breux* és *Ferdinand Kruta* ne- vét külön is megemlíteni.

Nina Jirsiková koreográfiái, *Vladimir Nyvit* díszletei, *Nina Jirsikova* és *Josef Kozák* jel- mezei jó segítséget nyújtottak az előadás alkotó-irányító mű- vészének: E. F. Buriannak.

Flórián László

Puskin—Burian: Anyegin

Minden — igazi — műfordító a maga egyéniségét, néze- teit, sajatos meglátásait viszi bele egy műfordításban, még akkor is, ha híven ragaszkodik, a szöveg szellemében. *Bérczy Károlynak* a maga nemében nagyszerű Anyegin-fordítása — például — elsősorban a roman- tikus Anyegint jeleníti meg, Puskin gyöngéd líráját, a stan- zák virtuóz lejtését, azt a mes- terségbeli tudást, azt a bravúrt, amely a kritikust arra a fel- kiáltásra ihlette, hogy *»íme, az orosz költészet félénk inasból tehetséges és tapasztalt mes- terré vált«*. *Áprily Lajos* for- dítása nem csupán majd egy évszázad magyar szókincsének, stilisztikai törekvéseinek vál- tozásait tükrözi, hanem — min- den bravúrja mellett — a ver- ses elbeszélés mélyebb tartal- mát adja vissza, azt az Anye- gint, akinek könyveit (s eklek- tikus, henye, rendetlen mű- veltségét és világnézetét) oly szigorúan ítéli meg a hetedik énekben Puskin.

E. F. Burian, aki a színpa- don bemutatásra kerülő irodal- mi alkotásokat — sok joggal — nyersanyagnak tekinti, ame- lyet a színpadi hatás törvé- nyeihez kell alkalmazni, *Csaj- kovszkij* opera-muzsikájának bizonyos felhasználásával szín- padra »műfordította« Puskin klasszikus művét. Belevitte a maga érdekes, újat kereső egyéniségét, korunk számos meglátását, elsősorban talán azt, hogy mi a spleenben, az élet-csaták elől való visszavo- nulásban már nem a póz meg- vesztegető eleganciáját mél- tányoljuk (mint Puskin- és Bérczy korabeli *olvasóinak*, mondhatni zöme), hanem észre tudjuk és észre is merjük ven- ni az »anyegini« magatartás forrását; a munkától, a töme- gek életétől való elszakadottsá- got. Burian hozzányúlt a pus- kini szöveghez, hogy abban olyan motívumokat keressen, amelyeket ma erősebben, más- képpen kell hangsúlyozni, mint ahogyan azt eddig tették. Szín- padra vitte az »Anyegin«-t, és a színpadi »műfordítás« — szükségképpen — szerkezeti változtatásokat, új szereplők megteremtését is igényli.

Joga volt, határozottan joga volt Buriannak elkövetni a »szentségtörés«-t, s Puskin ver- ses elbeszélése, Csajkovszkij (immár félig-meddig szintén klasszikusnak számító) operája után megalkotnia művét, amely egy szimfonikus jellegű muzsikától kísérve — és át- hatva — eleveníti meg a szín- padon az »Anyegin« történetét, figuráit, s a puskini mondani- valót. Ám az »Anyegin« nem teljes, ha csupán a spleenes pozőröket, a fásultakat, a nép- től elszakadottak ábrázolását vesszük belőle tekintetbe, s akkor sem, ha nyomatékkal hangsúlyozzuk — és az új mű- faj lehetőségeivel élve, meg- láttatjuk — Tatjána rezdülő érzékenységét, Lenszkij ro- konszenves hevességét, lelkes- ségét. Az »Anyegin«-t a nagy *Bjelinszkij* joggal nevezte *»a korabeli orosz világ enciklopé- diájá«-nak*, s bár Puskin csak kevés népi figurát szerepelte- tett, *nemcsak az orosz társasá- gok, hanem az orosz társadalom atmoszféráját, sugározza műve*. Ez a népi íz, ez az »en- ciklopédia«-jelleg hiányzik Burian feldolgozásából. És bár számos olyan értékét tárja fel a puskini műnek, amiket a pol- gári ízlés elhanyagolt, nem érezzük elég hitelesnek benne Puskin *szellemét*. (Nem *betűit*, amelyeket nincs jogunk szá- monkérni a dramatizálótól.) *Az »Anyegin« valóban korszerű és valóban puskini dramatizációja csak egy olyan hatalmas színpadi körkép keretében képzelhető el, amely az urak és a nép feszülő ellentéteit (s nem utolsósorban bizonyos azonos- ságait, a jellegzetes »orosz vi- lág«-ot) érzékletesen megmu- tatja.* Guillot inas alakjának megnövelése ötletes és szüksé- ges, de sem ő, sem a Dada nem pótol egy sor olyan funkciót, amelyek nélkül a mű ugyan az *»anyegini«* világ mély lelepleződése, de nem elégséges ábrá- zolása a *puskini* világnak.

Buriannal, a színpadi író- val lehet — és kell is — vi- tatkozni. A nagyszerű rendező iránt azonban — mint az elő- ző előadásokon is — csak cso- dálatot érzünk. Ötleteinek gaz- dagsága, az, hogy nemcsak a színpad, hanem szinte az egész nézőtér a játék szolgá- latában áll, s az együttes pél- dás mozgatása mind azt bizo- nyítják, hogy amit Sztanyi- szlavszkij az átélésről, a ren- dezés és az együttes egybefor- rottságáról, a színházi fegye- lemről és a színészi etikáról mondott, az Burian színházá- ban élő valóság. Ha valaki nem tud csehül és leveszi füléről a tolmácsoló kagylót, az is meg- ért majd minden mondatot. Ilyen »varázslatot« csak a ma- gasfokú művészi átélés szülhet, amely az egész együttest jel- lemzi. Mégis, hadd emeljük ki *Oldrich Janovsky-t* a Burian- mű érdekesen érdektelen, vagy ha úgy tetszik, érdektelenül ér- dekes Anyeginjének szerepé- ben — Zuzana Kocovát —, aki Tatjánájában az egész társasá- ga fölé emelő intellektualitást hangsúlyozza — *Jaroslav Vág- ner* diákosan lobogó Len- szkij-ét és *Karel Linc*-et, ezt a nagyon kiváló, fiatal színészt, aki Zarecky kis szerepében is megmutatta: nem véletlen, hogy Peachum-jével meghódí- totta a budapesti közönséget. Egy villanással is teljes élet- rajzát képes nyújtani a botrá- nyokért epekedő, nyugalma- zott vidéki katonatisztnek. *V. Nyvlt* díszletei, színpadképei megint bámulatba ejtettek min- denkit, kifejező erejükkel, öt- letességükkel.

A négy estén át Budepesten szerepelt prágai D—34 Szín- ház megmutatta, hogy nagy, forradalmi tapasztalatokkal rendelkező, sajátos stílusú együttes, amelyet egy zseniális művész, E. F. Burian vezet. A színház — amelynek különböző problé- mák miatt ebben az évadban nyílik csak alkalma arra, hogy új csehszlovák szerzők mai mondanivalójú műveit színpad- ra vigye — Budapesten is ta- núbizonyságot tett arról, hogy igazi művészetet tud adni. Bi- zonyosak vagyunk abban, hogy — többi között a színházzal kapcsolatos viták maradandó értékű megállapításait is fi- gyelembe véve — a D—34 Színház még sokat fog adni a szocializmust építő országok- ban mindenütt pezsgésnek in- dult szocialista színházi kultú- rának, sokat fog adni, tanulsá- got és gyönyörködtetést, a kö- zönségnek. Burianban és mű- vész-társaiban van elég erő, tudás és öntudat ahhoz, hogy — negyedszázados tevékenysé- gük legértékesebb motívumait felhasználva — hozzájáruljanak a szocialista-realista szín- játszás legmaibb, legcélraveze- tőbb, legszínvonalasabb mód- szereinek és formáinak kialakí- tásához.

Antal Gábor

A Benczur-emlékkiállítás

Az a tizenkét termet betöl- tő, hatalmas anyag, amely most a Nemzeti Galéria em- lékkiállításán *Benczur Gyula* életművét reprezentálja, azon belül, hogy egy vérbeli festőt és egy töretlen, problémamen- tes művészpályát mutat be — amelynek ívelésére sem vi- lágszemléleti kérdések, sem a festészet megújulásának Euró- pa műtermeiben vajúdó kísér- letei nem hatottak zavaró- lag — a kiegyezés, a millen- nium hamis illuziók gyújtot- ta görögtüzes világát idézi fel.

Kétségtelen, hogy a *Buda- vár visszavétele*, Benczur nagyméretű, teátrális, életteli színpompában ragyogó történelmi jelenete, ha összehason- lítjuk Munkácsy *Honfoglalá- sával*, a rangsorolásban jobb helyhez jut. Mégis Munkácsy már élete végén tett nagy fel- buzdulásának eredménye ma is közelebb áll hozzánk, le- nyűgözőbb, mint a tetszetős Savoyai Jenő délceg fehér pa- ripáján.

A Benczur Gyula emlékére rendezett kiállításon felvető- dik az a kérdés is: hitt-e iga- zán, teljes szívvel és lélekkel a nagyformátumú s a kortár- sak és tanítványok emléke szerint rendkívül szeretetre méltó mester a kiegyezésben és a millennium délibábos mámorában? Mindenesetre feltette rá életét és ecsetjét és úgy vonult be a művészettör- ténet lapjaiba, mint a Pilotya- átírású müncheni akademiz- mus utolsó, fényes csillaga.

1844-ben született, *Munká- csyval*, *Mészöllyel* egy évben, egy évvel volt idősebb *Szin- yeinél* és öt évvel fiatalabb *Cézanne-nál*. Pályája elején még a magyar szabadsághősök tragédiája foglalkoztatja. Kas- sa kuruc légkörében nevelke- dett, a 48-as eszmék lelkese- désében. Első igényesebb tör- téneti kompozícióját, a Hu- nyadi László búcsúját 1866- ban festi, majd ezt követi má- sik időtálló alkotása, a buka- resti képtár tulajdonában levő II. Rákóczi Ferenc elfo- gatása. Mindkét korai alkotás híven tükrözi azokat a festői kvalitásokat, Benczur festői jellemének sajátságait, ame- lyek később nagyobb felüle- ten, nagyobb volumenekben bontakoztak ki: a kiváló, aka- démikus értelemben vett, ba- rokkos kompozíciós készség, az alakok színpadias beállítá- sa s az anyagok, a drapériák, selymek, brokátok, bársonyok, csipkék, fémek anyagszerű visszaadása, amely nemegy- szer odavezetett, hogy egy- egy virtuózan ábrázolt anyag, egy képrészlet a szerkezetben főhangsúlyra kap s elvonja a figyelmet a tulajdonképpeni mondanivalóról.

De van Benczurnak egy má- sik arculata is. Családjáról, bátyjáról, Benczur Gézáról vagy Etelka nővéréről festett képmásaiban egyszerűen, póz nélkül, annyi meleg közvetlen- séggel, annyi, szinte biederme- ieres bájjal és igazi festői- séggel örökített meg embere- ket, hogy ebben a meghitt családi albumban alig ismer- jük fel a későbbi hivatalos művész, a reprezentatív vász- nak alkotójának kezevonását, az elégett »Millenniumi hódo- lat« hetven élethű képmásból látványosan összefűzött dús- színű tabló virtuóz mesterét.

Zola már javában verekedett *Manet* és *Cézanne* igazáért, *Paál László* a lángelmék megszállottságával bo- lyong a barbisoni erdőben, *Munkácsy* párizsi műtermében a magyar nép sorskérdésein vívódik, *Szinyei*, a világ- viszonylatban is úttörő *Majá- lis* kudarca után elfeledve él jernyei birtokán, miközben a Piloty müncheni katedrájá- nak örökében működő Ben- czurnak itthon megteremtik a Mesteriskolát és a király igaz- gatónak nevezi ki. A millen- niumi Magyarország valóban nem találhatott volna alkal- masabb, társadalmi és művé- szi igényeit oly tökéletesen ki- elégítő s nagyobb felkészült- ségű mestert Benczurnál.

A millenniumi Magyar- ország dédelgetett kedvence volt. Elhalmozták kitüntetés- sekkel, megrendelésekkel, a király, az udvar, főurak, ban- károk, iparmágnások, közéleti szereplők kérik fel képmásuk megörökítésére. Ebben a mil- lenáris arcképcsarnokban fotografikus hűséggel előadott portrék mellett azonban olya- nokkal is találkozunk, ame- lyek az arcképfestés megra- gadó példái ma is. Benczur az ünnepnapok festője, a díszmagyaré, a kacagányé, a mil- lenáris pózé. Ebben a hamis szemlélet teremtette légkör- ben önmagát gyakran ábrá- zolta az élet örömeiben gyö- györködő élveteg kentaurnak, vagy elnehezedett testű, öreg sipoló faunnak. Érdekes, hányszor látta így magát a tükörben az ünnepelt mester, a festőfejedelem, ha letette a díszmagyart, zilált faun-arcán széles vigyorral, amely mint- ha nem is az, elégedettségé volna ... Nem hiányzik a ben- czuri életműből a Rubens inspirálta, dagályos mitológia sem, élén a bacchánsnővel, a hagyományos amorettekkel, duzzadó idomú puttókkal, a csordultig nyílt virágok gir- landjai között.

Mégis Benczur számottevő alakja a magyar képzőművé- szet múltjának. Nevét és mű- ködését mesterművek is őr- zik, a két fent említett korai történeti vásznán kívül szá- mos portréja, alvó aktja, Pe- tőfi képmása. Ám ezeknek a Benczur-műveknek kvalitá- sait ezen az emlékkiállításon is árnyékba borítja a millen- niumi fényözön, pompa és drapéria, a túltelítettségében pusztulását hordozó életforma széles panorámája.

Dutka Mária

NAPLÓ

Szeptember 9

Az első nemzetközi Enescu- fesztivál külön érdekességének számított, hogy ez alkalommal hallhatnak első ízben a román fővárosban két Bartók versenyművet is. Hegedűversenyét vasárnap já- szotta Constantin Bugeanu karnagy vezényletével a »George Enescu« filharmoni- kus zenekar. A hangversenyen Gertler Endre, a Belgiumban élő magyar származású hege- dűművész lépett szólóhegedűs- ként a bukaresti közönség elé igen nagy sikerrel. Bartók Bé- la zongoraversenyét, majd a chilei Claudio Arrau közremű- ködésével adják elő a román fővárosban.

∅

A Magyar Néphadsereg Vö- rös Csillag Érdemrenddel ki- tüntetett művészegyüttese hét- főn tartotta évadnyitó társu- lati ülését. Szalay Ervin alez- redes megnyitója után Gergely Pál művészeti vezető is- mertette az 1958—59-es évad műsortervét. A katonaművé- szeket fokozott feladatok elé állítja a két nagy jelentőségű történelmi évforduló: a Kom- munisták Magyarországi Párt- ja megalakulásának, valamint a Magyar Tanácsköztársaság kikiáltásának 40. évfordulója. A művészcsoport ez alkalom- ból olyan produkcióra készül, amelyben a művészet legvál- tozatosabb eszközeivel eleve- níti fel a párt 40 esztendejé- nek harcait.

A belgiumi Gentben rende- zett orgonaverseny döntőjébe, az öt legjobb közé bekerült Klinda István fiatal orgona- művészünk, aki a versenyen egyedül képviseli a magyar színeket. Pécsi Sebestyén, a Zeneművészeti Főiskola orgo- na-professzora mint meghívott zsüritag vesz részt.

Díjkiosztás a velencei filmfesztiválon

A 19. velencei nemzetközi filmfesztivál *nagydíját*, az »Aranyoroszlán«-t a »A riksás ember« című japán film nyer- te, amelynek rendezője Hirosi Inagaki.

A *legjobb filmszínész* díját *Alec Guiness* angol színésznek ítélték oda a *»The Horse's mouth«* című filmben játszott szerepéért.

A *legjobb színésznő* díját *Sophia Loren* nyerte el »A fe- kete orchidea« című amerikai filmben nyújtott alakításáért.

A *zsüri különdíját* megosz- tották két fiatal rendező, a francia *Louis Malle* és az olasz *Francesco Rosi* között. Malle filmjének címe: »A szerelme- sek«, Rosi filmjéé »A kihívás«.

A *Filmsajtó Nemzetközi Szövetségének díját* a »Farkas- verem« című cseh film nyer- te, rendezője *Jiri Weiss*.

Tudósítónk telefonjelentése:

A Háry János Moszkvában

Moszkva, szeptember 8.

Operaházunk művészei már egészen megszokták a Szta- nyiszlavszki—Nyemirovic— Dancsenko Színház színpadát, megszokták a barátságos, ze- nekedvelő moszkvai közönsé- get. Mégis a *Háry János* va- sárnap esti bemutatója előtt olyan izgalom uralkodott az öltözőkben, akár a vendégsze- replés első napján. Hiszen ez a daljáték nemcsak sajátosan magyar, ami már magában is megnehezíti megértését a szov- jet közönség számára, de tele van prózával, humoros fordu- latokkal. Nem sikkad-e el mindez a nem magyar hallga- tóság előtt?

Valljuk meg őszintén, a moszkvai közönség némi bizal- matlansággal nézett a bemu- tató elé. A vendégjáték egy hete alatt ez volt az első elő- adás, amelyen nem teltek meg zsúfolásig a széksorok.

Elébevágva a történteknek, hadd mondjam el most mind- járt: *a Háry hatalmas sikert aratott* s egészen bizonyos va- gyok abban, hogy a következő előadáson egyetlen szabad hely sem marad a nézőtéren.

Az első tapsot a nagyszerű nyitány után kapta a zenekar, amelyet *Ferencsik János* veze- nyelt. Azután, amikor felment a függöny s a falusi kocsmá- ban mesélni kezdett az obsitos, *az orosz közönség nagyszerű hallgatóságnak bizonyult.*

A furfangos diák — akit *Be- nedek Árpád*, a budapesti Jó- zsef Atttila Színház tehetséges fiatal rendezője alakított — nemcsak tüsszöngetett, de tu- dós ember lévén oroszul is megszólalt, alig észrevehető magyaros kiejtéssel. A négy felvonáson keresztül ott volt a színpadon, hol az előtérben, hol oldalt s mindig a legmeg- felelőbb pillanatban néhány orosz szóval bevezette a néző- ket az események menetébe.

Benedek Árpád érdeme, hogy nemcsak az előre megírt összekötőszöveget mondta el, de esetről esetre ragyogóan rögtönözve, interpretálta az egyes párbeszédeket is. A ma- gyarul nem értő közönség még az árnyalatokon is derülhetett. Benedek mindezt nem egysze- rű tolmácsolással érte el, az ízes magyar humort orosz for- dulatokkal megszínezve kissé el is játszotta, méghozzá igen tapintatosan: bár az ő »játé- ka« külön élvezetet jelentett, nem vonta el a figyelmet ma- gáról az előadásról.

Háry János (*Palló Imre*), Ör- zse (*Tiszay Magda*), Marci bá- csi (*Maleczky Oszkár*) népda- lai, a huszártánc, *Lendvay An- dor*, *Szilvássy Margit*, *Melis György*, *Palánkay Klára*, *Rös- ler Endre*, és a többiek játéka könnyűszerrel megnyerte a magyar dalokat és táncokat kedvelő szovjet közönség tet- szését. A függöny felhúzása után minden felvonás elején újra és újra megtapsolták Oláh Gusztáv elragadó díszle- teit.

Az előadás szüneteiben több nézővel is beszéltem, akik megvallották, hogy bizony tar- tottak egy kicsit az előadás- tól.

— Amolyan vad egzotikum- nak véltük — mondta nekem egy *Nyikolaj Tyerentyjev* né- ven bemutatkozó fiatalember. — Most látom csak, hogy a Háry Jánosban éppen az van, amit nemcsak a komoly zenét kedvelő szovjet közönség sze- ret: magyar népdalok, táncok, humor.

Az egyik szünetben beszél- gettem *Szvjatoszlav Rihterrel*, a világhírű szovjet zongoramű- vésszel, aki elmondotta, hogy Budapestről ismeri az Állami Operaházat s most a moszkvai vendégszereplés során már a harmadik estjét tölti itt a Sztanyiszlavszkij—Nyemiro- vics—Dancsenko Színházban.

— A magyar operában az tetszik nekem a legjobban — mondotta —, hogy nem is játsszák, de valósággal életre- keltik a műveket s mindegyi- ket egészen másképp, a maga igazi stílusának megfelelően.

— *Kodály* Háry Jánosát — ezt a rendkívül bájos daljáté- kot — most látom először, ed- dig csak a szvitet ismertem. Az opera elragadó, szellemes, vidám és egyszerű mind a ze- nében, mind a cselekményben.

— Mint zenész különösen a zenekartól, Ferencsik Jánostól vagyok elragadtatva. Feren- csiknek egyébként lekötelezett- je vagyok, ő ismertetett meg istenigazából *Bartókkal*, akit mélységesen megszerettem. A jövő hónapban ismét Budapes- ten vendégszerepelek, a többi között Bartók II. zongorave- senyét adom elő.

Hétfő este Operaházunk nem tartott előadást: a reggeltől es- tig dolgozó művészeinkre és a műszaki személyzetre igazán ráfért már egy kis pihenés. Kedd este ismét a Háry kerül műsorra — *az előadást a moszkvai televízió is közveti- ti* — minden bizonnyal zsúfolt nézőtér előtt.

Kulcsár István

47. SZÁM. 1893. BUDAPEST, NOVEMBER 19. 40. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSAG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt { egész évre **12** frt, félévre **6** frt

Csupán a VASARNAPI UJSÁG { egész évre **8** frt, félévre **4** frt

Csupán a POLITIKAI UJDONSAGOK { egész évre **5.—**, félévre **2.50**

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

BENCZÚR GYULA MŰTERMÉBEN.

A JELENKOR művészei úgy rendezik be műtermeiket, hogy bárhová tekintsenek, szemük élvezettel megpihenve, új erőt nyerjen az alkotás munkájának szolgálatára. Mennél több érzés van a művészben, annál jobban segítik, vagy akadályozzák a pillanatok hatásai művének fejlesztésében.

Ha kellő összhangzat veszi körül műtermében, az alkotás csarnokában, megérzi azt a művész, mint valami láthatatlan hatalom jóltevő kezét. Környező szineivel úgy van, mint a hangokkal a zeneköltő. Egy bántó akkord a külvilágból: s visszahozhatatlanúl elveszett a legszebb áriának becses motivuma.

Mindig ezek a gondolatok támadnak bennem, ha Benczúr tanárt műtermében meglátogatom.

Nem csillogó holmik, szemet fárasztó csecsebecsék, vagy túlságig éles szinek erős küzdelme szőnyegeken, takarókon, jelmezeken jellemzik Benczúr műtermét: nemes előkelőség s minden gazdagsága mellett is a legteljesebb összhang az, mely benne meglep és lebilincsel. A rendező művész finom érzéke, tisztúlt, kényes izlése, oly természetesen állított össze itt mindent, hogy mintegy magától keletkezettnek gondoljuk az egészet.

S a mikor e szép műtermet a nyolczvanas évek elején Benczúr berendezte, abban a hitben élt, hogy végre ismét a történeti festészetet művelheti. Megkezdte Budavár bevételének nagy méretű képét, s hogy azt már régen be nem fejezte, jó részt a tömeges arczkép-megrendelések voltak okozói. Miniszterek, főurak, vagyonos polgárok vetélkedve nyujtottak foglalkozást mesteri ecsetjének.

Az arczkép-festést manapság a legtöbb művész gyakorolja, mert legjövedelmezőbb keresetforrás. S minő arczképeket festenek a legtöbben? A külső lárvát benső élet és egyéniség nélkül. A művészek többsége azt a téves nézetes vallja, hogy elég az előtte ülő egyént külső esetleges megjelenésében híven lemásolni: s kész az arczkép. Pedig úgy a régi nagy mesterek, mint a mai legkiválóbb arczkép-festők példája bizonyítja, hogy az egyén külső megjelenése, a maga esetleges változataiban csak közvetítője lelkének, benső életének. Az arczkifejezés változik, mint röpke felhő a tavaszi égen; meg-megjelenő feltünő hangúlat, mely egy belső kisvilágtól nyeri mozgató erejét. E rejtett világot kell éles szemmel, meleg érzéssel s biztos kézzel tanulmányozni a művésznek, hogy az élő valóságot egészben ábrázolhassa. Sétáljunk végig egy képtár termein, s önkéntelenül érezzük, mint tekintenek reánk a korszakok emberei, lelkük, szellemük hat reánk, a művész ecsetjének hatalma által.

Benczúr a régi nagy mestereknél képezte magát arczképfestővé. Hosszas és komoly tanulmánynyal s a feladat nehézségeinek teljes tudatával lépett e térre.

Paur Géza fényképe után.

A KIRÁLY ARCZKÉPE BENCZÚR GYULA MŰTERMÉBEN.

A legfelsőbb körökből kapott megrendelések az ünnepies, reprezentativ arczképek festésére utalták. A történeti festő segített az arczkép festőnek s megteremtette a magyar reprezentativ arczképet díszes és hatásos alakjában. A magyar díszruha sokszor festői, gyakran nehézkes s a művészt akadályozó sajátságaival érdekelte s mint a tekhnikai virtuózitás mesterét, bravúros föladatok megoldására ösztönözte. A reprezentativ arczkép (dekorativ monumentális értelemben) bizonyos stylszerű állásokat, szélesen ható dekorativ mozdulatokat kiván. A fény és árny elosztásánál s a színek hatásánál élénkebb, változatosabb fölfogást s a természettel szemben sokkal több szabadságot enged, mint a rendes értelemben vett arczkép. Az egyént bizonyos határig az általa képviselt akczió bizományosának tekinti s kevésbbé lényeges sajátságait (a megjelenés mozzanatait) ennek rendeli alá. Szineit illetőleg nincs szüksége arra, hogy a természetet a maga közvetlenségében törekedjék visszatükröztetni, sőt bizonyos stylszerűség hasznára válik s hamarább segíti feladata magaslatára. Alakját a térben kiváló gonddal kénytelen elhelyezni s a mellékes tárgyak szerkezeti beillesztése, fejlett ízlés és érzék mellett nagy és biztos gyakorlottságot kiván. A festőiesség a fődolog e — mondhatni — egyalakos kompoziczióknál, s nincs az a látszólag csekélyke mellékes tárgy, mely ép annyi gondot ne követelne, mint sokszor a legfontosabb.

Nem egyszer volt alkalmam tapasztalni, mily beható lelkiismeretességgel tanulmányozta a mester csak azt is, hogy miként lenne az asztalon egy nyitott könyv a legodaillőbben elhelyezve, vagy egy kényelmetlen alakú keztyűt miként helyezzen el legalkalmasabban. Hányszor említette tanítványainak, hogy az ily csekélynek látszó dolog milyen könnyen megbontja az összhangot, mikor aztán az izlés rovására alkalmatlankodik.

S e pontnál, ha mint a tanítványok mesteréről szólunk, ismét a finom érzésű művész s a nagy és széles műveltségű férfi alakja lép elénk. Kimélve a fiatal művészek érzékenységét, véleményét oly szeretetre méltó őszinteséggel mondja meg, annyira tanulságos fejtegetésekkel kiséri, hogy kedvüket is éleszti, meg belátásukat is nagy mértékben fokozza.

Jelenleg ő felsége a király képén dolgozik.

A kép egész alakban ábrázolja a királyt, az arany gyapjas rend díszöltözetében. Az alak már jó részben elkészült, de a háttér s a mellék tárgyak még alig hogy vázolva vannak.

Királyi, igazi méltóságos helyzetben áll előttünk az uralkodó. Jobbját csipőjén nyugtatja, balját kiválóan előkelő és szépen rajzolt kézmozdulattal előre nyujtja. Az alak nemes egyszerűségével s az uralkodót jellemző fenséges megjelenésével, igazi impozáns jelenség. Arczán és szemeiben élet és jóság, alakján méltóság ömlik el. A mester e legkiválóbb alkotása rövid idő mulva Pestmegye gyűléstermét fogja ékesíteni.

A király arczképei mögött látható Széll Kálmán volt pénzügyminiszter térdképe, mely meglepő hasonlatosságával, erőteljes barna arczszinével s az államférfit jellemző megjelenésével bámulatba ejti a nézőt.

Ezeken kivül nehány kezdett és készülő arczkép áll még a műteremben; úgy szintén készülőfélben van az a hatalmas festmény, mely Budavár bevételét ábrázolja. E nagyszabású képnek erőteljes alakjai a múlt századokból való tipusok, mesteri ecsettel varázsolva a vászonra. Bizton reméljük, hogy a közelgő ezredévi ünnepek alkalmával már gyönyörködhetünk e monumentális alkotásban.

KACZIÁNY ÖDÖN.

BENCZÚR GYULA.

KISGÁTHI GÁTHY BARNABÁS.

Van-é, ki őt nem látta még?
Hisz ismert és csodált alak!
Székes főváros és vidék
Rég tudja, hogy perfekt «lovag;»
Mert «affaire» meg sem eshetik,
Hogy abban részt ne venne ő,
Mint érdekelt, avagy pedig,
Mint rettegett kartellvivő.
S ha megesik egy sérelem,
Vagy mérges összekoczczanás,
Mint őszre tél, ott megjelen:
Kisgáthi Gáthy Barnabás.

Párbajvivás szabályait,
Hibát nem ejtve, tudja ő,
S bár komplikált az ügy, de itt
Számára nincsen bökkenő.
Mikor kell, tudja ő, előbb
Itélni s milyen jurynek;
A sértések közt mi a főbb
S mit hogy kell venni és minek;
És tudja persze, hogy helyén
Hol van pisztoly, hol kardvivás,
Mert nagy szakértő számba mén:
Kisgáthi Gáthy Barnabás.

Az országház környékin ő
Legjobban érzi s honn magát,
S mert ő is volt képviselő
— De irigyek kibuktaták.
A «Ház»-ba rendesen bejár.
«Szervusz Gyulám! Szervusz Niki!
Elintézték?» — «Békén». — «Be kár!»
Sohajt s az alkalmat lesi.
S ha megvan ez — s van, untalan! —
És biztos már a kihivás,
Oly jó, hogy ott s kapóra van:
Kisgáthi Gáthy Barnabás!

Miként a nickel-pénz, neve
Állandó forgalomba' van:
A hirlapoknak «nyilt tere»
Hangozza vissza komolyan,
Vagy: «ez ügy elintéztetett
Lovagias uton ma nap»
Vagy — *ő* kiirja a nevét —:
«X. úr elégtételt nem ad
S azért gyávának mondom én:
Bitang ficzkó ő, semmi más».
És tudva van, hogy «zsentlmén»
Kisgáthi Gáthy Barnabás.

Téves hit az, hogy nem szokott
Békítni ellenfeleket;
Sőt így szól: «Vivni én okot
Nem látok ebben eleget.»
De hogyha tán békülni kezd,
Vagy látszik csak a megbizó:
«Nem türheted, — szól rögtön, — ezt,
Ha *már ép így* esett a szó.
Sajnálom bár: szükséges itt
A fegyveres találkozás.»
És mindent jól eligazít
Kisgáthi Gáthy Barnabás.

Ha nincsen «affaire», ő csinál:
E nélkül már el nem lehet!
Lábára lépsz? .. hát provokál,
S ha «pardont» kérsz, még sérteget.
Ha véled van szép, ifju nőd
Szinházban, avagy más helyen:
Mindaddig fixirozza őt,
A mig elhágy a türelem;
S ha bosszusan tekintsz reá,
El nem marad a kihivás...
Ki ezt ekként czirkalmazá:
Kisgáthi Gáthy Barnabás.

Párbajban ő, segéd levén,
Nem kedvel mást, mint «komolyat:»
«Szivből utálom, — mondja, — én
A hitvány könnyű karczokat».
Azért mindig, ha csak lehet,
Pisztolyt és tíz lépést javall:
Koczkára tenni életet,
Ez a komoly párviadal!
Nem bánja, hogyha Szegeden
Ül ő is, mert egy klábriás
Akad csak s mulat odabenn:
Kisgáthi Gáthy Barnabás.

De kérdésben ha *ő* forog,
Csupán kardpárbajt fogad el:
«A pisztoly, mondja, *vak* dolog
És e miatt nem — érdekel».
És bár a kardhoz nagyon ért,
Nem ví ő: első vérre csak;
S akadt oly gyáva, ki ezért
Azt fogta rá, hogy *karcz-lovag*.
S hirdette is nagy-botorul;
De hát ez dőre állítás
És védelemre nem szorul:
Kisgáthi Gáthy Barnabás.

UJVÁRY BÉLA.

BAJOR KIRÁLYI CSALÁDDAL VALÓ HÁZASSÁGOK URALKODÓ HÁZUNKBAN.

Rónay Jáczint kiadatlan emlékirataiban egy helyen bájos képet rajzol arról a jelenetről, mikor Gizella főherczegnő és Lipót bajor herczeg első izben mutatták be felséges szülőiknek Ischlben alig egy éves korában, azt a picziny kis bajor herczegnőt, a ki most, mint kifejlett, deli hajadon nyujtja kezét legmagyarabb főherczegünk derék fiának, József Ágost főherczegnek, Mekkora izgalom forrása volt e csöppnyi kis jószág érkezésének hire az udvarnál, s még inkább a serdülő magyar királylány tanuló szobájában, mely kiváncsisággal szakította félbe az élénk Valéria mindegyre nevelője, Rónay Jáczint előadásait, hogy újra és újra kifaggassa az ismeretlen kis rokon felől: milyen arczú? milyen haja van? stb. Mindezt a szeretet derült humorával csevegi el a király kisasszony egykori magyar nevelője. És majdnem ugyanakkor vezeti első izben szemünk elé az immár férfivá serdült vőlegényt is, a mint a József főherczeg idősb leányai vizsgája alkalmából adott ebéden a csemegénél egyszerre megjelent, mig «dadája faágyut vonszolt utána, melyből az élénk kis tüzér ruganyos mézga golyókat lövöldözött nővérei első vizsgája emlékére.»

Ime, hogy eljár az idő! Akkor még alig múlt pár éve, hogy a királyi család legidősb gyermekével, Gizella főherczegnővel, férjhezmenetele a regényes bajor földdel cseréltette föl a szülői hajlékot, s hogy az eljegyzés hirét nevelőjével, Rónayval közlő trónörökös e kérdéssel fordult hozzá hirtelen: «Ugy-e, az első magyar királyné is Gizella volt?» — «Igen, — felelte Rónay, — I. István Gizella bajor herczegnőt 995-ben jegyezte el.» Mire a feledhetlen emlékű Rudolf királyfi elgondolkozva jegyezte: «Milyen találkozás! S most, 877 év múlva mi adunk Gizellát a bajoroknak. Azonban a mi Gizellánk nem lesz királyné; de ki tudja, tán így boldogabb lesz?»

E szép szavak, melyeket szintén Rónay jegyez

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Benczur Gyula
ÉLET ÉS IRODALOM
1958 AUG 29
610

Benczur Gyula emlékkiállítása

A fejlődésből nem lehet kiiktatni semmit, mert a haladó és visszahúzó erők harcában s ez erők változó viszonyai között fejlődik minden. Vonatkozik ez természetesen a művészetre is, ahol a harc még sokkal bonyolultabban, a dialektika minden ismérvével, gyakran egyazon életművön belül folyik.

A Magyar Nemzeti Galéria Benczur Gyula minden fellelhető képéből rendezett kiállításán, egy viszonylag egyenletes életmű szemlélése során is kérdőjelek állnak elénk. A hatalmas mesterségbeli felkészültségű és intenzív életörömmel teli mester munkásságában is a hatások és kölcsönhatások, a kor ellentmondást nem tűrő diktátuma, iskolák nyomát viselő, majd belső meggyőződését sugalló művek váltakoznak. Mindezt természetes jelenségként kellene felfognunk, mégis, egyfajta nyugtalansággal vesszük tudomásul, mert éppen az egyazon életművön belüli fejlődési fázisok, előrefutás, megtorpanás stb., azt mutatják, hogy ez a valóban jelentős mester minden ragyogó képessége mellett sem ért oda, ahova indult, vagy legalábbis az indulásból következtetni lehet. Mert bármennyire is megcsodáljuk a *Budavár visszavételének* (1896) kompozíciós erejét, pompás koloritját, gazdag anyagszerűségét, a csaknem másfél évtizeden át érlelgetett mű nem kelt érzelmi visszhangot. Ám korai — a lelkes és még érzelmes fiatal művész — munkái sokkal szívhez szólóbbak. Ha történelmi kompozícióinál maradunk, úgy a *Hunyadi búcsújának* (1866) mély bensőségét állíthatjuk szembe a nagy és zömében a kiegyezés után készült reprezentatív történelmi kompozíciókkal. Biztos az, hogy fölényes élet- és pompaszeretete őszinte volt s hogy a drámai hangvétel kevésbé sajátja, de a teljes érzelmi odaadás hiányát nem feledtetik a csodásan festett húsok, selymek, virágok.

Ha portréit tekintjük — hiszen az arcképfestés mesze földön ismert és ünnepelt mestere volt — akkor is azt kell látnunk, hogy bár volt szíve, de nem egykönnyen adta át. A hozzátartozóiról készült arcképekben, mint pl. az *Etelka*-képekben (1868), vagy az első feleségéről (Max Karolináról) (1873), a különlegesen szép kezekkel, mesterien festett portrében egy mélyérzésű művész szólal meg. Később azonban — néhány jelentős kivételtől eltekintve — csak az óriási rutint csodálhatjuk. *Mikszáth Kálmánról* (1910) készült arcképe, amely egyébként Benczur akadémiai székfoglalója volt, mit sem ád vissza a „nagy palóc" mélyről fakadó emberségéből. De a pompás *Károlyi Lászlóné*-portré (1898) a „dúsak" királynőjét ábrázolja, vagyis a minden földi széppel-jóval gazdag magyar arisztokrácia hibátlan képviselője. Kiváló emberábrázolásai közül való *Samassa biboros arcképe* (1906), amelynek kis változatán egy ravasz és bizalmatlan arcot keretez a bíbor és hermelin. De a nagy, végleges megoldáson megtetézi nagy adag fölénnyel, ami nem a modell sajátja volt, hanem hivatala, az egyház ereje kölcsönözte azt. S hogy Benczurban, korának közismert charmeurjében milyen indulatok lakoztak, azt megmutatja goromba kritikusáról, *Hock Jánosról* (1900 körül) festett arcképe. Démoni és gyűlöletes a vörös háttér elé állított feketeruhás pap feje. De még ez a — jogos, vagy jogtalan — gyűlölet is rokonszenvesebb, művészhez méltóbb, mint az a közöny, ami bizony elég sok „hivatalos" arcképéből árad.

Ha azt mondjuk „hivatalos", ezzel meghatároztuk korának és társadalmának igényét. Ez a kor, főleg a múlt század utolsó két évtizede, az ország rohamos kapitalizálódásának ideje. Társadalmának uralkodó osztálya a feudális nemességgel szövetkezett parvenü polgárság, amely nem forradalomban hódította meg állásait, hanem paktumok útján és nem a nemzet egészének felemelkedését, csak a két vezető réteg gyors gazdagodását célozta. A polgárságnak még alig volt nemzeti kultúrtradíciója, mert az előttejárt arisztokrácia állandóan külföldön élt és főleg az osztrák uralkodóház ízléséhez idomult. A művészek is, többségükben, német nyelvterületeken tanultak és éltek s Benczur maga előbb mint Piloty-növendék, majd mint professzor, tizenhárom évet töltött Münchenben. Tehát, ha egy művész mélyebben akart behatolni a magyar életbe, úgy Madarászhoz és Székelyhez hasonlóan az ösztönző történelmi példákhoz kellett folyamodnia, vagy később, Fényeshez hasonlóan, a kiegyezés „áldásaiból" részt nem nyert néphez kellett fordulni. Ám egy olyan képességű művészt, mint Benczur, akinek adottsága volt az élet rózsásabb feléhez való vonzalom, nyilvánvalóan felhasznált az uralkodó osztály a maga hatalmának hirdetésére. Nagy kompozícióinak pompája egybeesik saját ízlésével és a kor diktátumával. Mikor az Andrássy utat reneszánsz homlokzatú bérházak szegték, nyilvánvaló, hogy Vajk megkeresztelését rózsaeső kíséri — ellentétben az első koncepcióval, ahol még a pogány ellenállás konfliktusára is gondolt. Így lesz érthető, hogy Budavár visszavételének hőse nem a százötven éves küzdelemben csaknem elvérzett magyar nép, hanem Savoyai Eugen és Lotharingiai Károly. Meg, hogy az *Ezredéves hódolat* c. hatalmas portré-sorozathoz tolongtak a fő- és egyéb rendek a presentia tisztességéért. Ebben a légkörben nem is fejlődhetett abba az irányba, amelyet indulása sejtetett.

A művész és felesége

Mindezzel együtt lett korának, a 19. század-[illegible] századforduló körüli [illegible] gyarországnak rendkí[illegible] dekes képviselője és [illegible] uralkodó osztálya fő t[illegible] seinek hű tükrözője. S [illegible] „hivatalos" művekben [illegible] pompaszeretetét, úgy [illegible] életörömének egész ára[illegible] lentkezik bővérű bacchi[illegible] ben, pufók puttóiban, [illegible] akár saját, kiváló önarc[illegible] ben, mint pl. az *Önarckép sapkában* (1917), de [illegible] nösen a *Pán a nádasban* c. teliszájjal nevető, szat[illegible]r-fején. Ez a magas [illegible] kú érzéki öröm azonban [illegible] teli egyenletes árammal [illegible] veit s még az sem állít[illegible] hogy a hivatalos megbíz[illegible] lett légyen portré, vagy [illegible] alakos kompozíció, nem [illegible] tették elég mélyen, mert szen a királyi vár számára — ugyancsak megbízásból — készített nagy *Mátyás*-kompozíciók (1915) mennyivel több emberséget, melegséget sugároznak, mint a korábbiak. Arra kell gondolni, hogy az öregedő, bár képességeinek teljében levő művész érzelmi élete is beéretl.

Néhány szép grisalle (szürke aláfestés) képe Rubens mellett a reneszánsz ihletéséről tanúskodik. Minden valamirevaló művész mindenből tanul s így leolvashatók Benczur életművéről vándorlásai, amelyek nyomán az olasz, vagy a flamand barokk nagymestereinek bűvöletével tért vissza állványa elé. De azzal nem vádolható, hogy csak külsőségekben követte a nagy elődöket, mert a barokkos lobogás sajátja volt, némi rációval fegyelmezve. Ez a ráció különösen rajzaiban érvényesül, mert a természetet híven követő világos vonalvezetésével jelentős értékeket produkált. Korai rajzainak tiszta báj a jellemzője, amelyet később a bámulatos tudás helyettesít.

Mindent összevetve, ha végig járjuk azt az óriási kiállítást, egy csodálatos termékenységű művész ecsetjéből egy darab Magyarország néz le ránk. Az a történelmi periódus — „a ferencjózsefi aranykor" —, amelynek jól ismerjük ellentmondásait s amelyekből eddig azt a pozitív vonalat kutattuk és tártuk fel, amely *művészi és tartalmi vonatkozásában tanulság és segítség a szocialista realizmus megteremtésén fáradozó új magyar művészet számára.*

OELMACHER ANNA

METAMORFÓZIS

Az író Bajúszfalván töltötte szabadságát s a nép sűrűjében csodálatos igazgyöngyre bukkant, azaz mély, emberi, hamisítatlan népi témát talált. Szerelmi témát, ami valóban ritkaság napjaikban.. Szerelem, falu, a nép egyszerű, szűkszavú gyermekei; ez csakugyan irodalmi csemege. Megírta. Szólt pedig a népi hangvételű színpadi mű a következőképpen:

SZIN falusi ház előtt, este. A kerítésen belül áll a lány, kívül a legény. A nyári holdat nézik. Szerelmesek. A szívük telve túláradó érzelmekkel, a fejük túláradó gondolatokkal, tehát hallgatnak. Végre:

LEGÉNY: (Hosszú szünet után) *Szóttál?*

LÁNY: (Hosszú szünet után) *Nem szóttam!*

LEGÉNY: (Keserűen) *Há'... mir nem szóttál?*

LÁNY: (Ábrándosan) *Há'... mit szóttam vóna?* (Mély, bonyolult szünet.)

LÁNY: (Szerelmesen) *Há'... szójjak?*

LEGÉNY: (Felragyogva) *Szójjál?!*

LÁNY (Mórikálva, buján, mégis egyszerűen, odaadón, mégis szemérmesen) *Há,...akkó szóllok!*

Függöny.

Alkotó benyújtotta művét a Drámai Színházhoz, ahol a dramaturg kétszer is elolvasta azt. Először elejétől végig, aztán a végétől az elejéig, majd falusi témáról lévén szó megvette a *„Termelő Szövetkezetek szervezési szabályzatát"*, melynek áttanulmányozása után közölte az íróval: a mű nagyon tetszik, lehetne is róla szó, de az kellene, hogy az író némiképpen „egyénesítse" alakjait, mert ezek a figurák nagyon is általánosak.

Az író megértette az igényt és átdolgozta művét így:

LEGÉNY: *Szóttál?...*: (Nagyot köp.) — (Egyéni vonás!!)

LÁNY: *Ne... ne... nem szóttam!...* (Egyéni dadogás)

LEGÉNY: *Há'...*: *mir nem szóttál?...* (Nagyobbat köp)

LÁNY: *Há'... mi... mi... mit szóttam vóna?* (Hosszú, mély magyaros szünet.)

LÁNY: *Há'... szó... szó... szó... szójjak?*

LEGÉNY: (Kurjantva) *Szójjál!...* (Irtózatosat köp)

LÁNY: *Há'... ak...k ...k kó szóllok!*

A dramaturg lelkiismeretes ember lévén, közben elolvasta a *„Kapásnövények kapálása"* című néprajzi művet és ennek tudatában közölte az íróval, hogy műve sokat fejlődött, csak az a kár, hogy az ábrázolásnak túlságosan szűk a keresztmetszete, mert az őszinte, emberi ábrázolás mögött nem látjuk magukat az élő, hús embereket. Kik ezek a személyek voltaképpen? — tette fel a szónoki kérdést. S az író újabb átdolgozással felelt.

ESVÁN: *No, te kis fejőlány a Dózsa téeszcsében... szóttál?*

JÚCSA: *Te egyéni paraszt ne... ne... nem szóttam!*

ESVÁN: *No te Balog János brigádvezető jánya, há' mir nem szóttál?*

JÚCSA: *Te, a hejbeli hazafias népfront aktívája, há'... mi... mi... mi mit szóttam vóna?* (Hosszú és világos szocialista-realista szünet.)

JÚCSA: *No te fokozatosan öntudatosodó paraszt, há' szó... szó... szó... szójjak?*

ESVÁN: *Nosza te, a főorvosi egyetem levelező tagozatának hallgatója... szójjál!*

JÚCSA: *No te a munkás-paraszt szövetség alapján álló juttatott öt holdas, há'ak... k... k... kó szóllok!*

A dramaturg, miután kijegyzetelte a *„Parasztlázadások Magyarországon"* című történelmi művet, közölte az íróval, hogy most igazán jó a dráma, csak éppen a szereplők jellemfejlődése nem világos. Ha ezt még...? Lehet! — mondta az író és hozzálátott a jellemábrázoláshoz. Persze, fejlődésében! Elkészült a negyedik változat. Így:

ESVÁN: (Megüti Júcsát) *No, te kis fejőlány a Dózsa téeszcséből... szóttál?*

JÚCSA: (Felzokog) *Te egyéni paraszt ne... ne... nem szóttam!*

ESVÁN: (Fejlődik és megsímogatja Júcsát) *No te Balog János brigádvezető jánya, há' mir nem szóttál?*

JÚCSA: (Már csak sír) *Te a hejbéli hazafias népfront aktívája, há' mi... mi... mit szóttam vóna?*

(Hosszú, mély jellemfejlesztő szünet.)

JÚCSA: (Már csak szipog) *No te fokozatosan öntudatosodó paraszt há' szó... szó... szó... szójjak?*

ESVÁN: (Gyöngéden harapdálja, de lehet csak 16 éven aluliak előtt is produkálható csók) *Nosza te a főorvosi egyetem levelező tagozatának hallgatója, há' szójjál?!*

JÚCSA: (Letörli könnyeit és kacagva) *No te munkás-paraszt szövetség alapján álló juttatott öt holdas, há' ak... k... k... kór szólok!*

Ez az! — ujjongott a dramaturg és ráült a *„Gépállomások szerepe mezőgazdaságunk fejlesztésében"* című kétkötetes műre. Most már minden rendben van, minden a helyén van, minden szó, minden mozdulat ül, csak még a társadalmi háttér nem elég tiszta. Ha ezt megcsinálná...?! Megcsinálta!

Egyénesítés és jellemfejlődés, mint fent. Társadalmi háttér alant:

ESVÁN: *Szóttál?* (Egy kutya felugat)

Röviden

A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM több mint száz festményt ajándékozott a kecskeméti Katona József múzeumnak. A gyűjtemény jórészt az új magyar festészet reprezentánsainak alkotásait foglalja magában. Az ajándékgyűjteményből a múzeumban kiállítás nyílt.

V. TRUHANOVSZKIJ: ANGLIA ÚJKORI TÖRTÉNETE című kötete Moszkvában megjelent. A mű marxista szemszögből nézve magyarázza Anglia történetét az első világháború végétől egészen Churchill konzervatív kormányának 1951. évi hatalomra jutásáig.

BRONZKORI RAJZOKAT fedeztek fel olasz és francia kutatók az észak-olaszországi Valcamonica-völgyben. A mintegy hatszáz sziklán levő rajzok a történelemelőtti idők embereinek családi életét, munkáját, harci jeleneteket, fegyvereket, különféle használati tárgyakat, vallási szokásokat és legendákat örökítenek meg.

WEIMARBAN augusztus 17-én ünnepélyesen leleplezték Ernst Thälmann-nak, Németország Kommunista Pártja és a német munkásosztály kiváló vezetőjének szobrát.

VELENCÉBEN szeptember 22—27. napjaiban megrendezik a „mai zene fesztiválját".

A TBILISZI OPERA- és balettszínház Braziliában szereplő művészei Rio de Janeiróban és Sao Paolóban a többi között Otello, a Hattyúk tava, a Don Quijote című balettek, valamint grúz népi táncok bemutatásával nagy sikert arattak.

KÍNÁBAN igen nagy az érdeklődés az orosz és szovjet irodalmi alkotások iránt. Még ez évben új fordításban jelenik meg Tolsztoj Háború és béke című regénye, Csehov elbeszéléseinek válogatott gyűjteménye, Dosztojevszkij Félkegyelmű című regénye, Bjelinszkij, Gorkij, Lunacsarszkij kritikai munkáinak válogatása, Ivanov Páncélvonat 14—69 című darabja, Gladkov Cementje.

EPIDAURUSZ antik görög színházában rövidesen ismét ünnepi játékokat rendeznek, ugyanott, ahol kereken 2500 évvel ezelőtt tartottak utoljára előadásokat. Epidaurusz az ősi Görögországban híres gyógyászati központ volt. A két világháború között a régészek kiásták a szabadtéri színpadot és stílszerűen restaurálták. Az ókori Görögország legjobb állapotban fennmaradt színházának tartják. Ez annak köszönhető, hogy a színházat körülvevő dombokról rengeteg iszap zúdult le a századok folyamán, s mintegy 1500 évig befedte és egyben konzerválta a köüléseket. A színház akusztikája meglepő, mert a színpadon egész halkan elmondott szavak is nagyszerűen érthetőek, mind a 17 ezer ülésen.

A ZSENMIN VENSZÜE c. kínai folyóirat közli Mao Dun cikkét az „írjátok az igazat" jelszavának eltorzítói ellen. A nagynevű kínai író e cikkben azokkal vitázik, akik úgy vélik, hogy az igazat írni annyit jelent, mint az életnek, a szocialista építésnek csupán az árnyékos oldalairól írni.

Mai témájú darabok — színjátszóknak

A műkedvelő színjátszók műsorellátásának megjavítására a *Népművelési Intézet* szerkesztésében közelesen több, bő rendezői utasításokkal, díszletképekkel ellátott, főleg mai tárgyú dráma jelenik meg.

Az ismert [illegible] kívül lehetőséget kapott arra, hogy sokszorosított eljárással további színpadi műveket jelentessen meg. Eszerint a Színjátszók Kiskönyvtára új sorozatban, lehetőleg még ebben a negyedévben kiadják Ságody József: *Hínár*, Dobozi [illegible]re: *Szélvihar*, Eötvös— [illegible]ndi *Éljen az egyenlőség* cí- [illegible] drámáit.

A *Színjátszók Kiskönyvtára* [illegible]ozat szerkesztőinek terve [illegible]rint 1958-ban még a követ- [illegible]ző színpadi művek látnak [illegible]pvilágot: Fehér Klára: *Nem gyunk angyolok*, Rozov: *A ldogság nyomában*, Jókai— [illegible]l: *Bolondok grófja*, Hazai- [illegible]: *Szédület*. Ugyancsak újra [illegible]adják Muharay: *Mesejáték* című gyűjteményét.

A Népművelési Intézet drá- [illegible]ai osztálya mindezeken kí- [illegible]l több, mai szerző, mai té- [illegible]jú darabjával foglalkozik.

[illegible]zerkesztő bizottság: Bölöni György (főszerkesztő). Fodor József. Földeák [illegible] [illegible]sztőség Bp. V., Nádor utca 31. — Telefon 111—424. Kiadásért felel a L[illegible] [illegible]vre Ft 36.—. — Terjeszti belföldön a POSTA KÖZPONTI HIRLAP IROD[illegible] [illegible]210. b) közületi előfizetés esetén a 61 066. sz. befizetési lapon. — Kézira[illegible] [illegible]mi Vállalat, Budapest, VI., Népköztársaság útja 21. Telefon: 429—760. vag[illegible]

A műcsarnokban az őszi kiállitás nehány nap mulva nyilik meg. Hazai festőink igen gazdagon lesznek képviselve, miután az őszi kiállitásra van kitüzve a két társulati dij 600 és 400 frttal, az Ipolyi-féle 500 frtos történelmi dij és a Ráth-féle 300 frtos dij, mely ez évben történelmi vagy életképek kitüntetésére van szánva. A társulatitagok javára, sorsolás czéljából, 10,000 forintnyi művásárlási összeg áll rendelkezésre. Párisból ismét nagyobb számu mű érkezett, több kiváló franczia művésztől.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia október 26-iki ülésén *Trefort* Ágoston miniszter és az akadémia elnöke mondott emlékbeszédet akadémiánk nagynevü külső tagja, Guizot Ferencz fölött, kinek történetirói és államférfiui működését erőteljesen jellemezte.

Kimeritőn szól főbb műveiről s azok szelleméről. Egyéniségében azt az igazságot látni megtestesülve, hogy a forradalom kultusával szakitani kell, ha egészséges fejlődést óhajtunk, hogy az alkotmányosságot az abszolut hatalommal szemben erősen kell védeni, végre, hogy az állami alakulásoknál a vallás és egyház mozzanatait a számitásból nem szabad kihagyni. Született 1786-ban; az 1830-iki juliusi forradalom Guizot Ferenczet mint kész embert találta. Ő már 1818-ban államtanácsos volt; mint tanár működött a Sorbonne ban, tagja volt a képviselőháznak, az európai nevü irók sorába tartozott. Az uj aera alatt, mely tizennyolcz évig tartott, Guizot mint belügyminiszter, nagykövet Angliában, s mint külügyi miniszter szerepelt, s mint kormányelnök fejezte be 1848-ban politikai pályáját. Belügyi minisztersége a harcz korába esik, midőn a juliusi korszak kitünőségei a forradalomnak hadat üzentek s azt leverték. A februári forradalom után Londonba kellett menekülnie. 1874-ig nagy irodalmi tevékenységet fejtett ki. Nemcsak nagy iró, szónok s államférfiu, hanem nemes kedélyü, szeretett és szeretni tudó férfi volt. Élete utolsó éveinek nagy részét normandiai jószágán, Val-Richerben töltötte, egyháza dolgaival is sokat foglalatoskodott; ott is végezte pályáját 1874 szeptember 12-én, élte 87-dik évében, végelgyengülés következtében. Vele kimult a 30-as korszak legnevezetesebb embere, a ki magáról soha sem hitte, hogy nem tévedett, de tévedéseinek s talán — erős jelleme daczára, — gyöngeségének, a király iránti engedékenységének büntetését Franciaországgal együtt huszonhat évig viselte, a ki a szenvedett nagy vereségeknek s azokra következő szomoru eseményeknek tanuja volt, a ki egyébiránt Franciaország jövője felett soha sem esett kétségbe. Guizot élete nem csak államférfiakra s irókra nézve tanulságos, hanem az mindenkire.

A nagy figyelemmel hallgatott és éljenzéssel kisért emlékbeszéd után *Fraknói* Vilmos főtitkár terjesztette elő a folyó ügyeket. Először is a közelébb elhunyt tagokról emlékezett meg. Ezek: Hornyik János történetiró; a külső tagok közül pedig Curtius Ernő, kinek görög történeti munkájával indult meg az akadémia könyvkiadó vállalata; továbbá Reichardt Vilmos. — Az igazgatótanácsban Gyulai Pál azt az inditványt tette, hogy Kazinczy emlékére azt a helyet, hol mauzoleuma áll, s melyet ő maga Széphalomnak nevezett el, hivatalosan szintén igy kellene elnevezni. Most Bányácskának hivják. Az akadémia összes ülése is hozzájárult az inditványhoz, s e szerint Zemplénmegyét fölkérik, hogy Bányácska megnyerhesse a Kazinczy által adott nevet. — Knoll Károly halála következtében az akadémiai könyvárusság Hornyánszkyra ruháztatott. — A szentesi ünnepélyről *Szentkláraí* Jenő, mint az akademia megbizottja, tett jelentést. — Máramarosmegye és M.-Sziget város fölkérték az akadémiát, hogy Szilágyi István érdemes tudósunknak tanársága negyvenedik évének jubileumára szintén küldjön képviselőt. Az akadémia első osztálya fogja ezt megválasztani.

A Kisfaludy-társaság havi ülésén, okt. 28-án ismét oly közönség jelent meg, hogy alig talált helyet a teremben. *Gyulai* Pál elnökölt.

Beöthy Zsolt titkári jelentéseivel kezdődött az ülés, ki felolvasta Szvorényi József akadémiai tag jelentését is, mely Szemere Pál műveinek sajtó alá rendezéséről szól. Az első kötet már rendezve van, de a másik kötet, a prózai munkák, levelek, életrajz, csak később jelenhet meg. Szvorényi azonban nem emliti a Szemere Pál nejének: Képlaki Vilmának verseit, pár beszélyét és népmeséit, melyeket a társaság szintén e gyüjteményhez kiván csatolni, elhatározták, hogy erre nézve kérdést intéznek hozzá. — *Abrányi* Emil kezdte meg a felolvasások sorát s a «A koldus» czimü tetszéssel fogadott epikai költeménynyel foglalta el helyét. *Balázs* Sándor egy vig beszélyt olvasott «Biztos gyógyszer» czim alatt. *Ágai* Adolf felolvasása fejezte be az ülést. «A mi halottunk» czim alatt Győry Vilmosról emlékezett meg, kinek derült, vidám kedélyét, rokonszenves lényét festette.

Az országos régészeti társulat október 27-ikén tartotta havi ülését *Pulszky* Ferencz elnöklete alatt. Dr. *Czobor* Béla a nürnbergi ötvösmű-kiállitásról értekezett. E kiállitás nem volt oly gazdag, mint a mi tavalyi ötvösmű-kiállitásunk. Az ékszerek voltak nagyobb számmal képviselve. Reánk magyarokra nézve azért érdekes a nürnbergi kiállitás, mert az erdélyi szászok templomaikból 50 olyan becses tárgyat állitottak ki, melyek eddig nálunk nem voltak kiállitva. *Pulszky* Ferencz a perjámosi és rokon népvándorláskori emlékeket ismertette, s több érdekes darabot mutat be, igy két nagy fibulát, a melyek aranynyal és gyémánttal vannak diszitve. Ez ékszerek mind kézi munkák. *Szendrei* János az Erdélyben véghez vitt régészeti kutatásairól adott számot s felhivta a társulat figyelmét Szamosközy István történeti följegyzéseinek ama helyére, a mely érdekes régészeti leletekről tesz emlitést, a melyekkel ő is, más is meg volt kinálva, de mint naivul megjegyzi: «egy batkát sem adtanak érte és igy költ az nemetek kezére, melyben nem nagy kár vagyon.»

A magyar irók segélyegyletének alaptőkéje ez évben 10,340 frttal gyarapodott befizetett hagyományokkal és uj alapitványokkal. Legujabban Dessewffy Aurél és Péterfi István léptek az alapitók sorába befizetett két-kétszáz forinttal.

Székelyföldi iparmuzeum. A székely-művelődési és közgazdasági egylet iparmuzeumot állit föl Maros-Vásárhelyt. Czélja az iparmuzeumnak a kézmű- és házi-ipar fejlesztésére s tekhnikai tökéletesbitésére szolgáló alkalmas segédeszközök és minták megszemléltetése, hogy ez által a jó izlés s könnyebb és czélszerübb előállitási mód a nép között elterjedjen, annak közkincsévé váljék.

MI UJSÁG?

A királynéról azt irták a napokban, hogy a szent földre is ellátogat. Ez azonban téves hir volt. Erzsébet királyné a szuezi csatorna felé, Port-Szaidba, onnan pedig Alexandriába hajózott, onnan pedig visszatért, s e hó 26-án érintette Korfut. Pár nap mulva, talán már szombaton vagy vasárnap, Gödöllőn lesz, hová akkor a király is lerándul Bécsből egy napra.

Jókai a trónörökösnél. Október 28-án este a trónörökös munkája szerkesztőit, Weilent és Jókait ebédre hivatta magához Laxenburgba, hol a főherczegi család egész deczemberig fog maradni. A mű közelálló megindulásának előmunkálatairól részletes tudósitást véve, azon ohajtását fejezte ki a trónörökös, hogy a jövő hó 4-én, a midőn az országos kiállitás berekesztése végett Budapestre lejön, a reggeli órákban a mű szerkesztőségi gyülésén megjelenni s az összes munkálatokat megtekinteni kivánja; a gyülés az akadémia palotájaban fog megtartatni. A fametszetekkel, a mik Budapesten Morelli tanár felügyelete alatt magyar fametsző művészek által készittettek, teljesen meg volt elégedve a trónörökös; azok bizton kiállják a versenyt. Ebéd fölött a trónörökös folyvást magyarul társalgott Jókaival és *Stefánia* főherczegnő is részt vett a magyar társalgásban. A fenséges asszony naponként két órai leczkét vesz a magyar nyelvből s magasztalja annak szépségét, tömöttségét. Kiállitásunkról elragadtatással nyilatkozott, nem titkolva csodálatát a fölött, hogy az mindössze husz évi haladás eredménye. A főherczegnő ismételte azon igéretét, hogy a nagy népismei mű Magyarországot ismertető részéhez rajzokat fog készitteni. — A kiállitás berekesztésére a trónörökös egyedül jön le.

Budavár visszafoglalásának kétszázadik évfordulója alkalmából, a jövő évben többféle ünnepélyességet rendez a főváros. Egyik része a történelmi kiállitás, melyre el akarták készittetni a visszafoglalás fő tényezőinek arczképeit is, de ezek közül csak Lothringeni Károlyról maradt hiteles kép. E tervről tehát le kellett mondani. A bevételt ábrázoló festményre nézve a bizottság érintkezésbe lépett *Benczur* Gyula festőművészünkkel, a mesteriskola igazgatójával, a ki hajlandónak nyilatkozott a kép elkészitésére 12,000 frt tiszteletdijért. Miután a bizottság meg van győződve, hogy Benczur minden tekintetben kiváló művet fog alkotni, azt ajánlotta a tanácsnak, hogy az ünnepélyekre előirányzott 22,000 frt egészittessék ki 30 ezerre. A tanács, tekintettel arra, hogy a különféle bevétel egyrészben fedezni fogja az ünnepélyességek kiadásait, a bizottság javaslatát pártolólag terjeszti majd a közgyülés elé.

A Deák-mauzoleum sarkofágjának gipszöntvényét halottak napjára felállitják a kerepesi-uti diszes mauzoleumban s az valószinüleg villamvilágitás mellett lesz látható. A szakértők által igen sikerültnek talált szobormü Deákot a néhány lépcsőfokkal emelt egyszerü koporsóban lepellel leteritve ábrázolja; jobb kezét mellére nyugtatja, balja pedig oldalt a testhez simul. Feléje géniusz hajol, mely kissé féloldalt a fej mögül emelkedik s szárnyait félig tárva, kissé lebegő állásban, pálmaágat tart a koporsó fölé.

Zsivora siremléke. Zsivora Györgynek, ki a tud. akadémiának százezer frtot hagyott, akadémiánk szép siremléket állit, melyhez a terveket Schikedanz Albert műépitész készíti.

Az Andromeda csillaga. A kalocsai érseki csillagvizsgáló részéről Hüninger pater jelenti, hogy az Andromeda-ködben feltünt csillag most már igen halovány. Ugy látszik tehát, hogy csakugyan nem uj csillag támadt, hanem egy meglevő világon tört ki fényesség, mi által a földről is látható lett. A csillag nem az Andromeda ködének közepén, hanem ettől legalább 80 billió mérföld távolságra mutatkozik; tőlünk 16—20 billió mérföldre lehet, s e szerint a nagy tüz, melyet mi rajta szemlélhettünk, 12—13 év előtt lobbant ki. Ennyi idő alatt hatolhat el oly óriási távolból a fénysugár.

Tanári jubileumok. Dr. *Margó* Tivadarnak, az egyetem jeles tanárának, s a természettudományi irodalom kitünő irójának tanári jubileumát ülik meg közelébb tisztelői és tanitványai. — A m.-szigeti ref. liczeum nagyérdemü igazgatójának, *Szilágyi* Istvánnak, az akadémia tagjának negyvenéves tanári pályáját pedig nov. 17-ikén ülik meg fényesen M.-Szigeten. Az ünnepélyt, melyen akadémiánk is képviselve lesz, lakoma, este pedig az ifjuság által rendezendő jótékony czélu hangverseny és mulatság fejezi be.

A hazai gépészet érdekében. *Trefort* közoktatásügyi miniszter a műegyetem tanácsához levelet irt, a melyben a gépipar fontosságáról szólva, elismeréssel emlékezik meg a gépészmérnöki szakosztály működéséről. A levél igy végződik:

A hazai gépipar gyors fellendülése, és a külföldi tekhnikai főiskolák gépészmérnöki szakosztályainak fokozatos fejlődése szükségessé teszik, hogy amazt teljes erőnkből gyámolitsuk, emezzel pedig folytonosan lépést tartsunk. Felhivom ennélfogva a királyi József-műegyetem tanácsát, dolgozza ki a gépészmérnöki szakosztály véleményének meghallgatása után eme szakosztály tovább fejlesztésére vonatkozó részletesen indokolt javaslatait, hogy azok, a mennyiben czélszerüeknek és elfogadhatóknak mutatkoznak, az ország pénzügyi viszonyaihoz képest fokozatosan életbeléptethetők legyenek.» A műegyetem tanácsa legutóbbi gyülésében nagy örömmel fogadta a leiratot s a miniszternek jegyzőkönyvileg köszönetét fejezte ki.

Az országos dalünnep a jövő évben Pécsett lesz. Az ünnepély számára a város külön épületet emeltet. Az országos daláregyesület választmánya a verseny-négyesre 20 darab aranyat tűz ki.

Ötvösművekből kiállitást készülnek rendezni Nagy-Szebenben. Régi szász műipari tárgyakat állitnak ki. Ezek egy részét a Nürnbergben közelébb rendezett kiállitáson mutatták be. A magyar ötvösműkiállitástól azonban visszatartották.

Nagy szerencsétlenség a resiczai bányában. Október 29-dikén Resiczán az Alfréd nevü bánya egyik tárnájában a bányagáz fölrobbant s iszonyu rombolást idézett elő. A tárnában épen sok bányamunkás dolgozott, kik közül *tizenhárom megfuladt* a tárnában, tizenkettőt pedig sulyosan megsebesitve hoztak föl a föld szinére. A szerencsétlenség szinhelyén kétségbeejtő jelenetek játszódtak le, midőn az özvegyek és árvák megpillantották s fölismerték a halottakat. A vizsgálatot megindították. — Ugyancsak e helyen másik szerencsétlenség is történt. A resiczai sinhengerlőben ugyanis: a négyszáz métermázsás «lendkerék», eddig ki nem puhatolhatott okból, egyszerre számos darabban szétrepült; egy közel foglalatoskodó munkás rögtön szörnyet halt, egy másik munkás sulyosan megsebesült, mig hét munkás szörnyü sérülést szenvedett.

Rejtélyes lábnyomok. A geológusok és anthropológusok között nagy feltünést keltettek a lábnyomok, melyekre tavaly Nikaraguaban egy, a Managuató partján levő kőbányában bukkantak. A lábnyomok egy kemény kőlapba voltak benyomódva, mely kőlap fölött még több, összesen négy méternyi magasságu szilárd kőréteg volt. Azt hitték, hogy ebből az emberi nemnek özönviz előtti régiségére lehet következtetni. Low ur, egy Nikaraguában lakó osztrák most a bécsi természettudományi udvari muzeumnak 12 ily nagy kőlapot küldött, melynek sulya összesen 35 métermázsa. A kő, melybe a lábnyomok 8—10 centiméternyire mélyednek, meglehetősen likacsos vulkanikus tőzeg. A lábnyomok tisztán kivehetők s három-négy embertől — köztük egy gyerektől — származnak. A magasabban fekvő rétegek egyikében állitólag levél-lenyomatokat találtak. Ezekből azonban Low

1885. 713. e. (Budavári visszafoglalás)

ur nem küldött, noha csak ezek korának meghatározása után lehetne biztosabban meghatározni a lábnyomok korát.

A franczia tudományos akadémiának okt. 27-én nagy fontosságu ülése volt. *Desprez* és *Pasteur* tartottak előadásokat, s mindkettő uj fölfedezésről. Despreznek sikerült az erőt villamos összeköttetés által messzire átvinni. Creil és Lavillette közt 58 kilométernyi távolságra történt a kisérlet. A 80 lóerejü gőzgép 40 lóerővel müködött ily távolságra, a nélkül, hogy a sodrony megmelegedett volna. A kisérletek költségeit, melyek 800,000 frankra rugtak, br. Rothschild viselte. Ezután *Pasteur* tartott hosszabb értekezést az ebek viziszonyáról; bizonyitékokkal támogatva előadta, hogy ő viziszonyban szenvedő embereket kigyógyitott, és megjegyzé, hogy rendszere nagyon könnyen alkalmazható. *Vulpian* megerősité a kisérletek sikerét, melyeknek ő is tanuja volt.

* **Az illatszerek** számára szükséges virágok nagyobb részét Franciaország déli részében s a szomszéd olasz vidékeken tenyésztik. Nizza s Cannes közelében évenként mintegy 13,000 font ibolyavirágot aratnak, magában Nizzában százezer font narancsvirágot s Cannesben 3000 font ákáczfavirágot. Egy nagy illatszergyár Cannesben évenként 140,000 font narancsvirágot, 20,000 font ákáczfavirágot 140,000 font jázminvirágot, 20,000 font ibolyát s 800 font tubarózsát használ fel sok más jó illatu növényen kivül.

A «Jogtudományi Közlöny» okt. 30-iki száma (44-ik) a következő tartalommal jelent meg:

Kisebb polgári peresügyi eljárásunk. *Enyedy Lajos* kir. járásbirótól. — A telekkönyvi törvényjavaslat. *Simon Endre* lőcsei kir. tszéki birótól. — Törvénykezési Szemle: A szenvedő váltóképesség korlátozásáról. *Tóth Gáspár* selmeczi ügyvédtől. — A birói ügyviteli szabályok. M. J. tszéki jegyzőtől. Kit illet meg a felfolyamodási jog csődbirósághoz kényszeregyezség ügyében hozott határozata ellen? Dr. N. A. lőcsei ügyvédtől. — Vagyonátruházások utáni mérsékelt illetékek. Dr. *Schulek Kálmán* budapesti ügyvédtől. — Különfélék.

MELLEKLET: Curiai Határozatok. — A magyar királyi pénzügyi közigazgatási biróság elvi jelentőségü határozatai. — Kivonat a «Budapesti Közlöny»-ből.

HALÁLOZÁSOK.

Báró Hoffmann Lipót, volt közös pénzügyminiszter, a bécsi udvari szinházak intendánsa, meghalt okt. 24-ikén 63 éves korában. A diplomácziai téren is többször töltött be különböző állásokat, de a műpártolásban szerencsésebb volt, s Bécsben a művészi és irodalmi körökben mindig nagyobb népszerüséggel birt, mint a politikai körökben. Bécsben született 1822-ben. 1845-ben az állami kanczelláriánál fogalmazó, 1847-ben a svájczi követségnél attaché lett. 1848-ban a külügyminiszterium német bureaujába osztatott be. 1850-ben, midőn a német kérdés napirendre került, többféle küldetéssel bizták meg Berlinbe és Drezdába. Ekkor volt alkalma tanulmányozni a német viszonyokat, s a bécsi egyetemen előkelő hallgatóságnak, mint magántanár előadásokat tartott a német államok helyzetéről s diplomácziai történetéről. 1857-ben miniszteri titkár lett, 1865-ben mint Gablenz tábornok adlatusa Holsteinba ment, a hol 1866-ig maradt. A porosz háboru alkalmával a fegyverszüneti tárgyalásokban tevékeny részt vett. 1867-ben Beust alatt a külügyminiszteriumnál miniszteri tanácsos, 1869-ben pedig osztályfőnök lett. Ez maradt Andrássy idejében is, mig 1876-ban közös pénzügyminiszterré nevezték. 1880-ban állásától megvált, s a Lipót-rend nagykeresztjével dekorálták. Ekkor nevezték ki az udvari szinházak intendánsává. 1872-től kezdve báró, 1876-tól pedig az urakházának élethossziglan tagja volt.

Özv. Lónyay Jánosné, szül. Lónyay Florentina meghalt október 26-ikán Budapesten, 84 éves korában. Nemes lelkü, meleg szivü nő volt, s agg napjaiban egész nagy nemzedék szeretete vette körül. A kiket mélyen szeretett, azok közül sokat el kellett vesztenie. Gr. Lónyay Menyhért, a volt miniszter és az akadémia elnöke, fia volt. Az utóbbi években távol a hazától, Bajorországban, Aiblingban élt. A család akarta igy, nehogy szivét mélyen sujtsák a csapások, melyek oly sürün következtek. A veszteségeket eltitkolták az agg nő előtt. Mindvégig azt hitte, hogy József fia Angliában van, testvére, Gábor, Zemplénben gazdálkodik; unokája, ifj. Lónyay Menyhért, öcscse, Lónyay Ödön haláláról sem tudott semmit. Fiának, gróf Lónyay Menyhértnek leveleit félévig mindig várta. A levelek kimaradása meggyőzte őt, hogy fia nem lehet életben. Mikor aztán megtudta a valót, haza jött. Csak néhány hete volt még hátra a nemes matrónának, s a halál csöndesen lefogta szemeit. Néhai Lónyay Gábor ungi főispán leánya volt, s unokatestvére, Lónyay János vette nőül, József nádor egyik kedves embere, Beregmegye adminisztrátora. Az 1849-iki év végén fiát, Menyhértet sokáig rejtegette az üldözők elől, mig az mint saját atyjának inasa menekülhetett Párisba. A munkácsi államfoglyokkal is sok jót tett. Koporsóját gyermekei (Albert, János, Etelka), unokái és dédunokái állták körül mély bánattal. Holttestét Nagy-Lónyán helyezték örök nyugalomra. Máramarosmegye küldöttségileg képviselve volt a főispán édes anyjának temetésén.

Elhunytak még a közelebbi napok alatt: id. Héder János, máramarosszigeti törvényszéki biró, régebben Máramarosmegye alispánja, 67 éves korában, Viskén. — Terbócz György, nyug. törvényszéki biró, 78 éves korában, Győrben. — Nagy Antal, szegedi törvényszéki biró; ugyane törvényszéknek volt birája. — Kövessy József, ki a lipótmezei tébolydában végezte életét. — Lendvay János, plébános, 64 éves korában, Kuczurán. — Fesztóry Tamás, zemplénmegyei gör. kath. főesperes, sátoralja-ujhelyi lelkész, Zemplénmegye és S.-A.-Ujhely város bizottsági tagja, 68 éves korában. — Dobsinszky Pál, evang. lelkész, Derencsényben. — Gömöry Sándor, a salgó-tarjáni vasmű-társaság volt igazgatója, Beszterczebányán. — Klempa Pál, közjegyző, a pozsonymegyei alispán édes atyja, Hochstettnón. — Zarka Miklós, a letenyei járás szolgabirája, Nagy-Kanizsán. — Deutsch Ádám, a mohácsi takarékpénztár igazgatósági tagja. — Jakabházy Béla, segédszolgabiró, 46 éves korában, Sz.-Kereszturon. — Kars Károly, könyvkötő, a budapesti evang. egyház gondnoka. — Göld Gábor, fővárosi hivatalnok 31 éves korában, Budapesten. — Hanty Ferencz, régebben a város birája, 84 éves korában, Zala-Egerszegen. — Csóka Károly ügyvéd, 79 éves korában, Nyitrán. — Czigány Ferencz, megyei utibiztos, 75 éves korában, Aradon. — Werner András, 62 éves korában, Nagy-Váradon. — Trifunácz Mita, Nagy-Kikinda egykori birája, 60 éves korában. — Dr. Szász Zoltán, kir. alügyész 30 éves korában, N.-Váradon.

Schiefner Ede, endrődi plébánosnak halálhire tévesen terjedt el. A plébános jó egészségben olvasta a lapokból az elhunytáról szóló tudósitást.

Osváth Dánielné szül. Császár Ilona, a ragályi ref. lelkész neje, Ragályon. — Szilvásyné született Zsinkó Erzsébet, Zsinkó István pécsi kanonok nővére, 70 éves korában, Pécsett. — Vitál Sándorné szül. Moys Terézia, 41 éves korában, Zsolnán. — Angyalfy Imréné szül. Vesztergomby Amália, Báttaszék főjegyzőjének neje. — Özv. Ujhelyi Józsefné szül. Tóth Juliánna, 70 éves korában, Debreczenben. — Szabó Józsefné szül. Basa Matild, a marosujvári bányaorvos fiatal neje. — Bartholdyné szül. Rostaházy Mária, ügyvéd neje, Nagy-Szombaton. — Berta Jánosné szül. Hlatky Francziska, 53 éves korában, Aradon; ugyanott Biluska Jánosné szül. Zadalai Magdolna. — Özv. Séner Ferenczné szül. Gyimóthy Klára, 54 éves korában, Szegzárdon. — Reich Lajosné szül. Steiner Terézia, 36 éves korában, Maros-Vásárhelytt. — Endrődi Margit, Endrődi Sándor jeles költőnk és neje Ecsy Antónia négy éves leánykája. — Özv. Balogh Ferenczné szül. Szivós Amália, 61 éves korában, Lugoson. — Özv. Fischef Jánosné, szül. Schütz Emma, Simonyi Iván országgyülési képviselő anyósa, 57 éves korában, Pozsonyban. — Halász Gizella, Halász László főgymnáziumi igazgató 18 éves leánya, Lőcsén. — Bogyay Elekné, Nagy-Bajomban. — Kishalmy Ferenczné szül. Hutsek Francziska, ügyvéd neje, 35 éves korában, Szegeden. — Szalay Józsefné, szül. Fónyadi Julia, 63 éves korában, Debreczenben. — Id. Gyárfás Lajosné szül. Sándor Mária, 62 éves korában, Zabolán.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

A nyárfa (Rückert). A csinos Krisztus-monda, kis igazitással, most már jöhetne. Az utóbbi, szabadabb, forditás a csinosabb. De a «végett»—«miatt» helyett, hibás használat. Az utolsó 6 sorban pedig 3—3 részint gyönge rim használata sem ajánlatos.

A kert ösvényén. Közlendő.

B. E. «Beható birálatot» irni, minden egyes, el nem fogadott költeményre, nem érünk rá. Mivel ez épen elég közel áll a közölhetőség szinvonalához, s csak túlságosan áradozó, egy gondolatot végetlenül variáló s azért hosszadalmas voltáért nem közölhető, de csinos verselése, tiszta gondolatmenete s elég festői nyelve ajánlják: szivesen mondunk rá annyit, hogy a szerzőben a tehetség nem hiányzik s reméljük, hogy kifogástalanabbakat is fogunk még kaphatni tőle.

Temetés. Lenau e hangulatos szép költeménye kissé gyakorlottabb forditót kivánna; olyant, a ki a nyelvvel s a verseléssel erősebben tudna bánni. Jelen alakjában távol van attól, hogy közölhetnők.

Vihar. Ismét gyöngébb az előbbinél. (Prometheusra nem emlékezünk, hogy kezünkhöz jött volna.)

Ne átkozzon. Most már nem emlékszünk, hogy volt előbb; de ugy tetszik, most még kevésbbé fejezi jól ki a mit akar. Az ujonan jöttek nagyon is speciáliter egyéniek, nem valók igy közönség elé.

A koronakápolna. Dehogy kérünk abból a «számtalan más alaku» költeményből egyet is!

S. L. Ott, a hol a czime mondja, megjárja; de olvasva merő üres fecsegés.

Sz. György. Halottak estéjén; csinosan kezdődik, de a befejezése teljesen elrontja.

Nem közölhetők. Dalok (1885. május 1.) — Hivatásunk. — Budapest 1885.

Kritikán alul. Egy távollevőhez. Szivem buja. Temetőben. Egy kis leányhoz. T. Józsefhez. M. Nina kis testvéremhez.

SAKKJÁTÉK.

1354. számu feladvány. Ehrenstein M.-től.

Sötét.

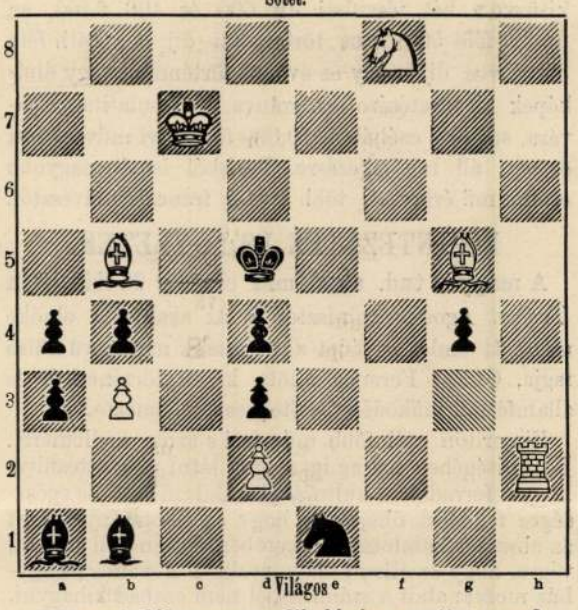

Világos indúl s a negyedik lépésre mattot mond.

Az 1346. sz. feladvány megfejtése.

*Chocholous Gy.-től.**

Megfejtés.

Világos.	Sötét.
1. Ve1—e4 --- --- ---	b6—b5
2 Ve4—b7 --- ---	Ka5—b4: (a)
3. Vb7—e7 † --- ---	t. sz.
4. Ve7—e3—b4—a7 matt.	
a.	
2. --- --- --- --- ---	Bg8—f8:
3. Bb4—a4 † --- ---	b5—a4:
3. b3—b4 matt.	

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H Andorfi S. — Kovács J. — *Az Erkel-sakktársaság nevében:* Exner Kornél. — *Lubochnán:* Okál János. — *A pesti sakk-kör.*

Hibaigazitás: Az 1353. sz. feladványban Loyd S.-től **f3-**on világos király áll.

* A multheti számban a megfejtések sorrendje tévedésből megzavartatott. A jövő számban következik az 1348. sz. f. megfejtése.

HETI NAPTÁR. November hó.

nap		Katholikus és protestans		Görög-Orosz	Izraelita
1	V	D 23 Mindsz.	D 22 Vidor	20 F 23 Artem.	23
2	H	Halottak napja	Gottlieb	21 Hilárion	24
3	K	Pirmin pk.	Imre	22 Abercz pk.	25
4	S	Bor. Károly	Blondina	23 Jakab apost.	26
5	C	Imre herczeg	Földes	24 Arétász	27
6	P	Lénárt hv. †	Lénárt	25 Marczián	28 Benes
7	S	Engelbert pk.	Adolf	26 Demeter vt.	29 Sab. T.

Holdváltozásai: ● Ujhold 6-án 10 óra 19 pk. ezte.

Tartalom.

Szöveg: Halottak emléke. — Puszta sir. (Költemény.) Jakab Ödön. — Homokból font kötelek. (Regény.) — Őszszel. — Gyümölcsök és zöldségek. — Sándor Mátyás. Verne Gyula regénye. — Egyveleg. — Királyi házasság a franczia köztársaságban. — Halottak napján. (Költemény.) Lévay Sándortól. — Temetői képek. — Török katonák szállitása a harcztérre. — Bolgár katonák. — A «Pokol kapujá»-nak felrobbanása. — Az erdei források élete. Vidonyi Józseftől. — Az országos kiállitásról. — Irodalom és művészet. — Közintézetek és egyletek. — Mi ujság? — Halálozások. — Sakkjáték. — Heti-naptár.

Képek: Az irodalom négy elhunyt munkása: Hornyik János. Szalay József. Malmosi Károly. Széll Lajos. — A kerepes-uti temetőből. A főbejárat. Deák Ferencz mauzoleuma. Arany János siremléke. Részlet az ujabb sirok szakaszából. Czuczor Gergely siremléke. Szilágyi István siremléke. A kápolna. Toldy Ferencz sirboltja. Szabóky Adolf siremléke. Háry Gyula rajzai. — Sándor Mátyás. — Beszállásolt bolgár katonák, a mint a plevnai csata elbeszélését hallgatják. — Bolgár előörs a határszélen levő temetőben. — Tartalékos török katonák Szaloniki felé haladó hajón. — Mária orleansi herczegnő. — Valdemár dán királyi herczeg. — A gyermekek nyugvóhelyéről. — A szegények temetője. — Pokol. (A new-yorki kikötőnél.)

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**

(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Roppant elterjedésnek, a milyet más hasonló szer megközelitőleg sem érhetett el, örvendenek manapság az átalánosan ismert Brandt R. gyógyszerészféle svájczi labdacsok. S ez csak ugy történhetett meg, hogy kitünő hatásuknál fogva p. o. emésztési zavarokban stb. majd minden család gyorsan megkedvelte s házi szerül elfogadtatván, minden más szert, mint Rhabarbara, gyomorcseppek, keserüviz stb, kiszoritott. Minden valódi dobozon (a gyógyszertárakban 70 kr. kapható) czégjegyül: egy fehér kereszt vörös mezőben s Brandt R. névaláirása látható.

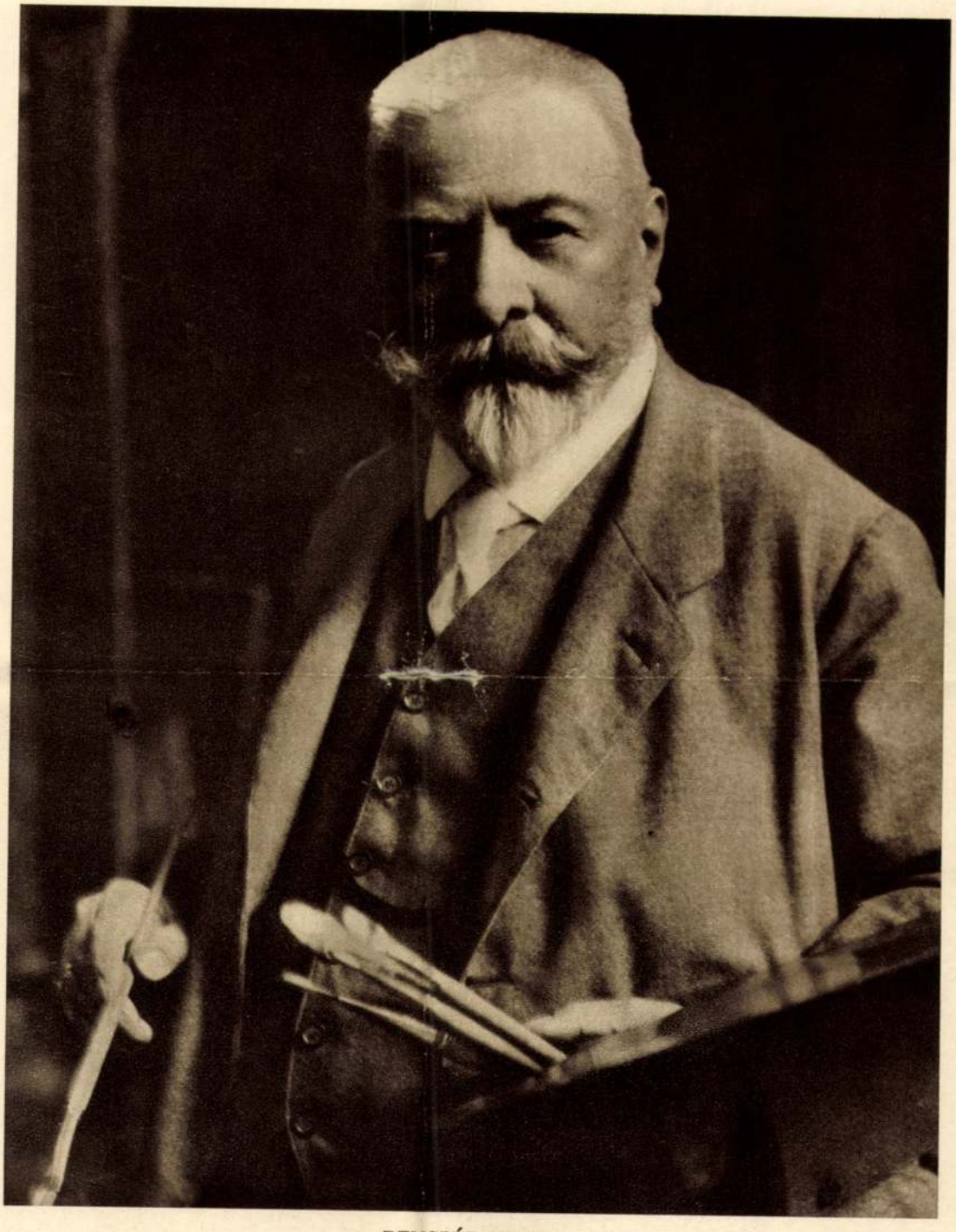

BENCZÚR GYULA.
(Legutolsó arcképe.)
Kallós Oszkár felvétele.

Evk Kut. 1930

dog volt ebben a rabságban, mint ahogy boldogság számára az, hogy művész lehet a kompozíció tudatossága révén is.

Néhány életrajzi adattal kiegészítem művészetéről szóló írásomat. Pásztor János ötvenesztendős, 1881 január 29-én Gyomán született. Iskoláiról, tanulmányairól már megemlékeztem és rámutattam néhány legjellemzőbb művére, útjának mérföldmutatóira. Díjakkal, egyéb kitüntetésekkel jutalmazták meg értük. Elnyerte a nagy állami aranyérmet, a Ferenc József-, a Harkányi-, a Forster-, a báró Kohner Adolf-díjat, a Szinyei-Társaság nagy díját, a Kisfaludy-Társaság Greguss-díját. Kitüntették a barcelonai világkiállításon és néhány szobrát műkincsei közé iktatta a Szépművészeti Múzeum. A fiatal és a régibb művésznemzedék határán mindkettő magáénak vallja őt. Az időtlen művészethez tartozandósága adja meg a jelentőségét. Meglátott új szépségeket és nem tagadta meg a régieket. Meglátja a mindennapiságban a minden időkre szólót. Pásztor János dolgok meglátása, átérzése, szintézisbe fogása és leegyszerűsített kifejezésük hangsúlyozása révén monumentális szobrász.

PÁSZTOR JÁNOS: KUBIKOSOK.

OMKT Évk
1930. 76–84. l.
(arcképpel és képpel)

BENCZÚRFALVA.

IRTA: NEOGRÁDY ISTVÁN.

Tíz esztendeje, hogy csendben — amint ő akarta — elkísérték örök pihenőjére azok, akik hozzá legközelebb állottak, távol a főváros zajától, egy nógrádmegyei kis falu határában, lombos erdő sűrű árnyékában, a madárdal csendes birodalmában. Elmúlásakor a magyar nemzet és vele a régi Magyarország már ravatalon feküdt: alig egy hónappal előbb írtuk alá a trianoni békeszerződést. Meg kellett keserűségére érnie azt, hogy a kis kúriája ablakából látható Ipoly vizéből határfolyó lett. Pedig, mikor 1910-ben urává lett ennek a történelmi multú háznak, úgy hitte, hogy az ország szívében telepedett le. Nagy-Magyarország széles határainak megcsonkításakor költözött el érdemes nagyjaink sorából *Benczúr Gyula*, hazánk aranykorának örökéletű krónikása és akkor, amidőn ezeréves multunk végzete, dicsőségekben gazdag történelmünk gyászlapjára gyászkeretet tett, Ő is befejezte munkáját, pihenőre tért, de itthagyta nékünk lángoló hazaszeretetének, művészi munkásságának gyümölcseit: alkotásait.

Tíz nehéz esztendő mult el azóta. Most zarándokoltunk el sírjához bebizonyítani, hogy ma még jobban tudjuk, hogy benne kit bírtunk és kit vesztettünk. Az Ő munkássága nemcsak a magyar képzőművészeté volt, hanem a magyar történelemé is, amelynek aranylapjait örökéletű alkotásaival ékesítette. Ez a kis falu, amely az Ő dicsőségekben gazdag nevét vette fel új keresztségében, búcsújáró helye lesz egykor minden magyarnak, aki az Ő hátrahagyott kincseinek értékét felismeri.

Mi bírhatta rá az Ő lelkét arra, hogy előbb csendes otthonát, később örök pihenőjét ebben a kis faluban keresse?

A honvágy! A Benczúr-család ugyanis Vanyarczról származik.

Hosszú évekig, 1886-tól 1912-ig a bajorországi starnbergi tó mellett, Ambachban nyaralt, ahol Béla öccse tervei szerint egy szép villát épített, a falu templomának közvetlen szomszédságában. A villa körüli üres területet maga ültette tele kedvenc virágaival, a mályvákkal, és kedvenc fáival, a hársfákkal. Minden nyáron, a meleg napok beálltával, összepakolt és kiköltözött hűvös villájába, Ambachba. De akármilyen szépen is fejlődött ez a rövid napokig élvezhető nyári pihenő, mégis, mindig hiányzott annak legszükségesebb kelléke: az igaz otthon érzete. Pedig, a faragott székely kaputól a mosolygó muskátliig, meg a mályváig és a magyar vendégszeretetig, minden megvolt ebben a házban. Mégis — máshová vágyott. Valami kis nádastetejű faluba, akárhová, de — Magyarországba.

A véletlen terelte kereső, kutató útjában Nógrádmegyébe, abba a szép kis enyhe hajlású völgybe, ahol az Ipoly vize kanyarog és amelynek dombos partján erdőnyúlványok ölelik a festői falvakat.

Egy ilyen sarokban feküdt *Dolány*, amelynek alig százötven háza felett egy fehérre meszelt kúria uralkodott lankás dombtetőn, sűrű erdővel körülvéve. Ennek a helynek rejtett természeti szépségét csak egy művész fedezhette fel. Ez volt az a kis fészek, amelyet Benczúr Gyula és a felesége, Boldizsár Piroska, régóta keresett. Egy régi történelmi multtal bíró kúria új gazdát kapott a mester személyében, és a dicső multak büszke földesurát egy nyájas, szerény művész váltotta fel az uralkodás

BENCZÚR GYULA ÉS FIA MAGYAR FOGATÁN.

TEREM A BENCZÚR KÚRIÁN.

sorrendjében, akit rövid időn belül rettegett respektus helyett nagy tisztelet és szeretet környezett. A granáriumból műterem lett és ezzel a ház történetének új fejezete kezdődött meg. Pedig elég dicső történelmi mult vonult el zsindelyes teteje fölött. Az alig öt kilométer távolságra fekvő Szécsény országgyűlése, II. Rákóczi Ferenc vezérlete alatt 1705-ben itt gyüjtötte össze az ellenzékbe ment vármegyék seregeit. Innen indult el 1710-ben a magyar függetlenségért és szabadságért küzdő hadsereg, amely *Romhánynál* összecsapott a labanc gróf *Koháry* bérenceivel. Itt bujtatták el a rebellis *Balogh Péter* vitézeit, akiket *báró Prónay* halálra kerestetett. Viharos idők után csöndes, ájtatos bencéskolostor lett e büszke kúriából, melynek fennmaradt kőfalai és őrtornyai még ma is arról tanuskodnak, hogy ez a bájos hely, a nagy nemzeti ellenállás egyik sziklaszilárd, büszke fészke volt, ma pedig, a művészi dicsőség hírneve aranyozza be. A kolostor megszűnésével a kúria a Szontagh- és Ivánka-családok tulajdonába került és utolsó tulajdonosa gróf Pejacsevich Mikó volt. A ház történeti multjához tartozik, hogy egy éjjelre pincéjében rejtették el a megmentett magyar koronát 1849-ben.

A Benczúr-család birtokában az elhanyagolt épület nagy áldozatok árán talpra állott. A bolthajtásos termekben renesszansz és rokokó bútorok válogatott gyüjteménye helyezkedett el, a falak pedig gazdagokká váltak a mester színes alkotásaitól. A csendes kúriából múzeum lett, egyúttal ritka szép otthon, tele művészi alkotásokkal, virággal és az emléktárgyak, keleti szőnyegek pazar gyüjteményeivel.

BENCZÚR GYULA ÉS FELESÉGE AZ ŐRTORONYNÁL.

E csöndes, falusi nyugalomban Benczúr Gyula azonban nem pihent, hanem tovább dolgozott. Itt fejezte be Budapesten elkezdett híres arcképeit: gróf Zichy Nándort, Ormódi Vilmost és itt maradt befejezetlenül legutolsó műve: Weiss Manfréd arcképe is. Zavartalan munkásságában itt láttak először napvilágot: a «*Páni félelem*», «*Európa elrablása*», a «*Vén szamár*», «*Orpheus és Euridike*», «*Noli me tangere*», «*Krisztus az olajfák hegyén*», «*Aki az első követ dobja*», «*Szt. Sebestyén*», «*Venus és Hercules*», «*Játszó faunok*», «*A tolvaj*», «*Farkassal küzdő Centaur*», mely utóbbi csak rajzban maradt a vásznon; itt kezdte meg, de nem fejezte be a «*Fehér szarvas regényét*», végül itt festette fehérsapkás «*Önarcképét*» is és «*Vissza a paradicsomba*» című művét. Mindezeket 1912-től 1920-ig.

Benczúr Gyula életében nagy szerepet játszott második felesége, Boldizsár Piroska, egy rendkívüli asszony és ritka nemes lélek, aki a művész egyéniségéhez mindenben hozzáillett és akinek élete külön fejezetet érdemel. Megértőbb hitvessel nem jutalmazhatta volna a sors ezt a nagy művészt. Mikor a legboldogabb együttélés után gyászba borult, páratlan lemondással visszavonulva a világtól, csakis férje emlékének élt. Mindenét arra szentelte, hogy férje örök pihenője fölé egy olyan emléket emelhessen, amely művészi dicsőségéhez méltó és amely alatt boldog álmát folytathassa. Összegyüjtött garasaiból épült fel olasz renaissance-stílusban az a mauzoleum, amely mindkettőjük porát őrzi azon a helyen, ahol örök pihenésre vágytak.

1930. július 16-án, halálának tízéves évfordulóján avattuk fel a poraik fölé emelt mauzoleumot, amelyet *Janszky Béla* építész tervei szerint *Christián Sándor* szobrász faragott kőbe. Ezt a felavató ünnepet a Társulat rendezte és az egész Csonka-Magyarország részvéte nemzeti ünneppé avatta. Nógrád, Hont, Szabolcs, Abaúj és Pest vármegyék úri közönsége úri fogatain és az automobilok hosszú sorával vonult fel az ünnepség színhelyére, ahol beszédek kíséretében a koszorúk halmazával díszítették fel a mauzoleumot, amely a sűrű erdő szélén, lankás hegyoldalon emelkedik, a természet ünnepi csendjében. A több mint száz tagból álló küldöttségek közé elvegyült az ünnepi ruhájába öltözött falu népe, amely kalaplevéve állta körül az emlékművet.

BENCZÚR GYULA PIHENŐJE.

Az ünnepi beszédek sorát a vallás- és közoktatásügyi minisztérium kiküldötte nyitotta meg *dr. Tihamér Lajos* miniszteri tanácsos személyében. «Tíz évvel ezelőtt a magyar művészvilág egy tündércsillaga szakadt le. A kormány ke gyeletének koszorúját teszem le sírjára.»

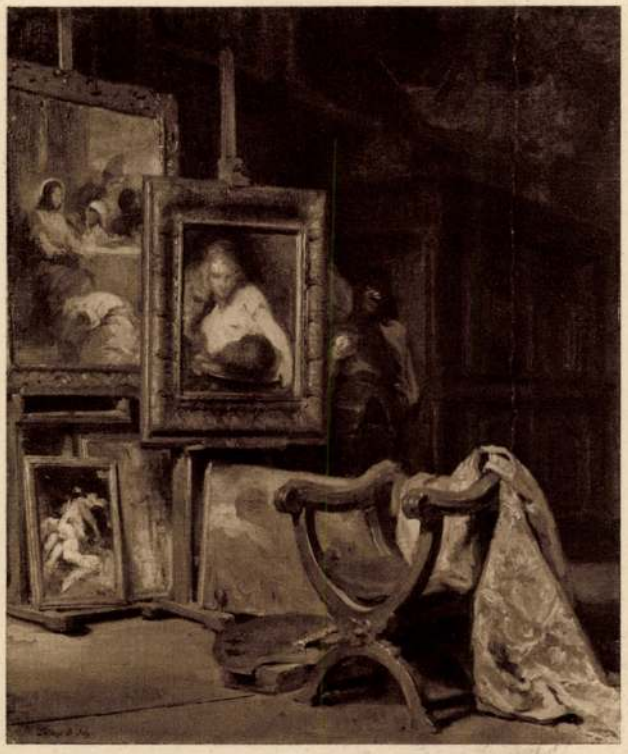

DOLÁNYI BENCZÚR IDA: APÁM MŰTEREMÉBŐL.

A szécsényi evang. egyház koszorúját *Huszágh Gyula* lelkész tette le: «Mi nagy idők látói vagyunk s láttunk téged is. A magyarság lánglelke megnyugszik benned s ragyogása sohasem szűnik meg. Hódolatunk és szeretetünk nevében.»

A Magyar Tudományos Akadémiáét *Zala György* szobrászművész: «Hogy ez a tudósok társasága hódol benned a magyar képzőművészetnek, ez legnagyobb bizonyítéka egyéniségednek, alkotásaidnak s amit általad a nemzeti erő alkotott: az el nem múló értéknek.»

Budapest székesfővárosét *dr. Lobmayer Jenő* tanácsnok: «Lelkedet már felemelted a halhatatlanság fényébe, hűlt poraidat a trianoni határ földje takarja s mégis szólsz hozzánk halhatatlan alkotásaid által s fested álmaink valóraválását.»

Nógrád és Hont vármegyék törvényhatósága képviseletében *dr. Baross József* alispán: «Görög bölcs mondása, hogy igaz emberek elmennek nagyjaik sírjához és felmelegszenek. Mi is ezért jöttünk, hogy erőt merítsünk. Amely nép ilyen zseníket tudott kitermelni, annak van helye a nap alatt s azt a művelt világ lelkiismerete védi. Hű fia voltál a vármegyének. A jó ember emléke, szelíd lelked, jó szíved s tekinteted él előttünk. Szellemed legyen erőforrása a művészetben is feltörő nemzetnek.»

Szabolcs vármegye koszorúját *dr. Sárvay Elek* tiszti főügyész rakta le: «Az ember kezdetét születésében bírja, végét halhatatlanságában. Ez utóbbi a világé, de születésed a miénk.»

Nyiregyháza városáét *dr. Bencs Kálmán* polgármester: «A Tisza partján nálunk, az akácos rónaságon láttad meg a napvilágot s a régi selymek, bársonyok csillogását, melyeket oly szeretettel festettél. Szülővárosod polgársága sohasem feledkezik meg érdemes szolgálataidról, melyeket a haza és művészet számára tettél.»

A Képzőművészeti Társulatét *dr. Csilléry András* nyug. miniszter: «Szomorú időket élt hazánk, mikor elköltöztél s a mulasztottakat akarjuk pótolni. Nem sírunk, sőt hálát adunk az Istennek, hogy nekünk Benczúr Gyulát adta. Soviniszta magyar művész voltál, mikor a zeniteden álltál, mégis hazajöttél a külföldről rögtörőnek, nemzedéket nevelni s ma is érezzük kezed vezetését. Ma csak a kultúra fegyvereivel

BENCZÚR GYULA MAUZOLEUMA BENCZÚRFALVÁN.

Kallós Oszkár fényképe.

állunk szemben ellenségeinkkel s ez fog nemzetednek dicsőséget hozni, hogy innét ismét messzebb határokra nézhessenek hamvaid. Emlékednek hódolunk a családi szeretet áldozta mauzoleumod előtt s kérünk, hogy a mindenható Isten trónusa előtt te, aki ismerted a magyart, légy szószólónk s talán így lesz nekünk is javulásunk. Leteszem örök büszkeségünk, dísztagunk sírjára hódolatunk koszorúját.»

A Képzőművészek Egyesülete nevében *Gyenes Lajos* titkár: «Félezer tag hódolatának jeléül» tette le koszorúját.

A Benczúr Társaságét *Dudits Andor* elnök: «Mint a mesternek régi tanítványa és mint a Benczúr Társaság elnöke jöttem ide, hogy lerakjam a kegyelet koszorúját e kripta elé. Távol a fővárostól, amelynek művészi életét ő teremtette meg, alussza itt a nagy mester örök álmát. A Benczúr Társaság azért alakult meg, hogy egy szerény mécsest gyujtson meg a nagy mester emlékének. Az ő művészete túlragyogja e mécses pislogását, de túlragyogja azokat a puffogó rakétákat is, amelyekkel az ő művészetét iparkodtak elhomályosítani. Elhoztam e pár szál virágot. Ezek el fognak hervadni, de Benczúr Gyula művészete annál inkább ki fog virágozni, mennél inkább eloszlik az a köd, az a káosz, mely most még elhomályosítja az igazi zseni ragyogását. Poraid itt nyugszanak e kriptában, de művészeted él és élni fog, amíg az emberiségből ki nem vész az igazi művészet szeretete.»

Horthy Béla régi mesterétől búcsúzott: «Kevesen érik el azt a magasságot, ahol a győzelmi zászlót meglobogtathatják. Nemzeti munkát teljesítettél. Boldogan nyujtjuk mi is a babért.»

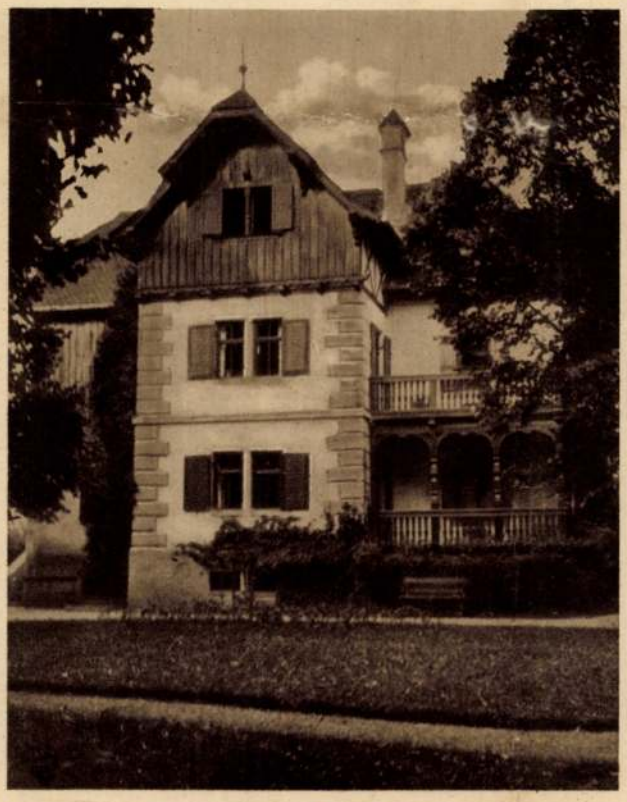

A BENCZÚR VILLA AMBACHBAN.

Nógrádmegyei *Madách Társaságét dr. Visnyovszky Rezső* kir. tanfelügyelő: «Benczúr ecsetjét a nemzet őrzi. Büszkeséggel adjuk az elismerés koszorúját.»

Benczúrfalva községét Kecskeméthy János aljegyző: «Községünk büszkeségének.»

A beszédek után felhangzott a magyar Himnusz, amelyet az ősz Zala György mester kezdett el énekelni s amelynek visszhangját visszaverte a szembelevő hegyoldal. A nyári szellő elvitte áhitatos dallamát az Ipoly völgyébe és azon túl is, az elrabolt országterületre, a nemzet elszakított véreinek fülébe.

Vajjon meghallották-e, vajjon visszaérkezik-e onnan is visszhangja?